

Ulibra wi Naşibaşı

Mankanya New Testament and partial Old Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

UJUNI.....	4
MACI	40
MARKUᚓ	67
LUK	83
YOWAN.....	111
ULEMP	130
ROM.....	156
1 KORINᚓ.....	168
2 KORINᚓ.....	179
GALAᚓIYA.....	186
EFET	191
FILIP	196
KOLOᚓ.....	199
1 TEᚓALONIK.....	202
2 TEᚓALONIK.....	205
1 TIMOTE.....	207
2 TIMOTE.....	211
TIT	214
FILEMONᚓ	216
HEBĚĚ.....	217
YAKOB.....	226
1 PIYEER	230
2 PIYEER	234
1 YOWAN.....	237
2 YOWAN.....	240
3 YOWAN.....	241
YUDA.....	242
Uko wi bayuuᚓuᚓ Yowan.....	244

UJUNI

Uṭup ujuni

Ulibra uteek wi Uṭup wi Naṣibaṭi katim ki wa kawo « Ujuni » ṭiki uji uṭiiniyaan ujuni wi umundu, na iko bṭi inwoon abot aṭiiniyaan pntaali pi Iṭrayel panwoon pi Naṣibaṭi. Kafah 1 te 11: Hum di ṭiaan akdoon kadoo kame umundu wi ṭwoon wi? In awoon ṭiaan? We uwoon ulempul keme we ukaan kē abi ṭi umundu? We ukaan kē baṭiaan baji baban ṭuṅ kawo ṭi pṅom na bkujar na ugut? We uhinanun kapēnan uko mēnt? Iko mēnt yi yi kafah kateek ki ulibra ujuni wi kakdoon na pteem. Niiṅ na Naṭ jibi baṭakadiiri (1-2); pgar pi bagaruṅ na Naṣibaṭi (3); Kayin na Abel (4) Nowe ṭi wal wi uṣubal uweek (6-9); Katoh kawee ki ṅsoobra ki Babel (11). Iko impiitun ṭi, ṭiaan aanhil kaṭup bnuura wal wi iṭepun na manjoonan jibi baṭiaan bajen bajaṅ bado hēnkun. Ifah 12 te 50 ikakalēs jibi Naṣibaṭi akṭijun umundu mbuur wi aduun bantohi bateek biki Iṭrayel bado kalempara : Abraham (12.1–25.18), anwoon ṭiaan anfiyaaruṅ bnuura abot aji ṭaṣ Naṣibaṭi awo i baṭiaan bado katen ṭi a. Itaak awoon abukul. Ababul Yakob (25.19–36.43) i i babiin aṭu katim ki Iṭrayel. Yotef (37.1–50.26) anwoon alon ṭi babuk Yakob, abiiṅ ado kē Yakob na babukul bandukiin na babuk baka bṭi kē baya afēṭ du Ejiptu. Ulibra ujuni uwo duna pjukan ṭi uko wi Naṣibaṭi adolon. Ujunna aṭup kē Naṣibaṭi apaṣun umundu, kē uko mēnt ukdiiman mndēm mi wa, kē umundu bṭi uṣē wo ṭi iṭen yi Naṣibaṭi, ul akṣihuṅ wa. Ulibra ubaana ṭi kahon ki Naṣibaṭi ahonun aji ado katen pntaali pi nul. Du ujuni te uba ulibra wi, Naṣibaṭi awoon i bakṭiiniyaanun: Ado kē baṭiaan bame a, aji wayēs, aji ṭon kabot kaṭēnk pntaali pi nul, aji boman iko bṭi yi pntaali pi nul. Kē aṣē ji ṅal baṭiaan bafiyaara bakuṭ bafiyaar kahon ki ahonun, bado kaṭaṣ uko wi aṭuun pdo na bgah bi nul. Ulibra wi ujej idolade yi unjon yi Iṭrayel kadolna baṭiaan bayikrēn bnuura hum di pntaali mēnt pabiin awo ṭi pfiyaar, jibi padolon kē pfiyaar mēnt paliint abot ajoonan.

Upaṣa umundu

1 Du ujuni Naṣibaṭi apaṣ baṭi na mboṣ.
 2 Kē mboṣ manṣē wo mnjint kē nin ukoolan uunwo ṭi ma, bdēm bawun bnjiir, kē uyook umpennun du Naṣibaṭi uṣē fuuṭ ṭi meel duuṭ.
 3 Naṣibaṭi aji wal mēnt: « Bjeehi bawoon » kē bjeehi bawoo. 4 Naṣibaṭi awin kē bjeehi banuura, aṣē paṭēs bjeehi na bdēm. 5 Naṣibaṭi adu bjeehi aji « unuur » adu bdēm « utejan. » Utaakal uwo, nfa kē mankuṭ awo : unuur mēnt uwoon uteek.
 6 Kē Naṣibaṭi aṣē ji : « Uko ulon unnaamun ji kanjan uwoon ṭi ptoof pi meel, upaṭēṣaan ma » kē uwo haṅ.
 7 Naṣibaṭi ado uko mēnt kē upaṭēs meel, kē mlon manwo ṭi uṭeeh kē mlon manwo du bko duuṭ. 8 Naṣibaṭi adu uko mēnt aji « baṭi. » Utaakal uwo, nfa kē mankuṭ awo : unuur mēnt uwoon utēbantēn.
 9 Kē Naṣibaṭi aṣē ji : « Meel manwoon ṭi baṭi uṭeeh manṭonkandērēn ṭi dko dloolan, pkay pakuṭ papēn pawinana » kē uwo haṅ. 10 Naṣibaṭi adu dko dkay aji « mboṣ » aṣē du dko di meel « bdēk. » Naṣibaṭi awin kē uko mēnt unuura. 11 Naṣibaṭi aji : « Mboṣ mambukan ujaagal, ugof bṭi na mnko bṭi. Uko undoli uko wi ukdoon kabuk udo kawo na uhiib keme mbuk » kē uwo haṅ. 12 Mboṣ kē mambuk ujaagal, ugof bṭi na mnko bṭi. Ujaagal unwoon, uji uwo na kanaamare ki wa, bgof banwoon baji bawo na kanaamare ki ba, bko bandoon kawo na kanaamare ki ba ; uko undoli uji

uwo na mbuk keme uhiib. Naṣibaṭi awin kē uko mēnt unuura. 13 Utaakal uwo, nfa kē mankuṭ awo : unuur mēnt uwoon uwajantēn.

14 Naṣibaṭi kē aṣē ji : « Iko ilon inkdoon kajeehan iwoon du baṭi duuṭ ipaṭēṣaan unuur na utejan! Idoon kadiiman wal wi ṅfettu, ṅnuur, na ṅsubal ; 15 iwoon du baṭi duuṭ ido kajeehan mboṣ! » kē uwo haṅ. 16 Naṣibaṭi ado iko itēb iweek injaan ijeehan, uweek uji upēn kaṣih na nfa te utaakal, umpoṭi kapēn kaṣih na utejan. Ado kak ṅjah. 17 Naṣibaṭi aṭu ya du baṭi duuṭ ido kajeehan mboṣ, 18 ido kaṣih pnak na utejan, ipaṭēṣaan bjeehi na bdēm. Naṣibaṭi awin kē uko mēnt uwo unuura. 19 Utaakal uwo, nfa kē mankuṭ awo : unuur mēnt uwoon ubaakantēn.

20 Kē Naṣibaṭi aṣē ji : « Meel mantum ṅko, ṅkat ṅabot ṅado kayiṭ du baṭi, ṭi mboṣ duuṭ! » 21 Naṣibaṭi apaṣ ṅko ṅweek ṅyibanaan ṅi bdēk na ṅko ṅanwoon ṭi meel bṭi kē ṅatum maakan, akak apaṣ ṅkat bṭi. Naṣibaṭi awin kē uko mēnt uwo unuura. 22 Naṣibaṭi awul ṅa bnuura aji : « An ṅko ṅi meel, kabuk kajoobēt na an, nabuk maakan natuman meel mi idēk. Kē an ṅkat, nabukan natuman mboṣ! » 23 Utaakal uwo, nfa kē mankuṭ awo : unuur mēnt uwoon uṅeenantēn.

24 Naṣibaṭi aji : « Mboṣ manwulan ṅko bṭi : ṅntaam ṅi katoh, ṅko ṅmpoṭi na ṅko ṅi uṭeeh bṭi » kē uwo haṅ. 25 Naṣibaṭi ado ṅko ṅi uṭeeh bṭi, ṅntaam ṅi katoh bṭi na ṅko ṅmpoṭi bṭi. Naṣibaṭi awin kē uko mēnt unuura.

²⁶ Naşibaţi aji : « Nawulan ŋdo ŋaana anaamun, awo ji un, aşiŋ ŋtëb ŋi bdëk, ŋkaŋ ŋi baţi, ŋntaam ŋi katoŋ, na ŋko bti ŋanjaan ŋapula ŋi mboş. »

²⁷ Naşibaţi apaş bañaan kè banaam na a :

bapaşana anaam na Naşibaţi,
apaş baka kè bawo ŋiintŋ na ŋaaŋ.

²⁸ Naşibaţi awul baka bnuura aji : « Kabuk kajoobët na an, nabukan maakan, natuman mboş nabot naşih ma. Naşihan ŋtëb ŋi bdëk, ŋkaŋ ŋi baţi na ŋko bti ŋanwoon ŋi mboş. » ²⁹ Naşibaţi aji : « Natenan, dwulan ujaagal unwoon na mbuk na uko wi ugof na mnko bti manjaan mambuk nado kade. ³⁰ Dwul kak iko mëntŋ ŋko bti ŋanwoon na uhefëntŋ: ŋnko bti ŋanwoon ŋi mboş, ŋkaŋ bti ŋi baţi na ŋko bti ŋankmpuliinŋ ŋi mboş. Dwul ya ŋa ŋado kade » kè uwo haŋ. ³¹ Naşibaţi aten uko bti wi adolonŋ aşë win kè uwo unuura. Utaakal uwo, nfa kè mankuŋ awo : unuur mëntŋ uwoonŋ upaa-jaŋtën.

2 Hënk di di Naşibaţi abaanŋ ppaş baţi na mboş na iko bti inwoonŋ da. ² Unuur uŋenkŋ paaj na ulonŋ uŋenkŋ kè Naşibaţi aba ulempul. Anoorfën unuur mëntŋ wi adolonŋ ulempul bti aba. ³ Naşibaţi adëman unuur uŋenkŋ paaj na ulonŋ akuŋ ado wa kè uyimani, ŋiki anoorfën unuur mëntŋ wi abaanŋ ppaş iko bti.

Naşibaţi aŋak ŋiintŋ na ŋaaŋ

⁴ Kè hënk di di *Yawe Nawat Kabuka apaşunŋ baţi na mboş. ŋi wal wi Naşibaţi Nawat Kabuka apaşunŋ mboş na baţi, ⁵ nin ugof na ujaagal ulonŋ uundobi may may ŋi mboş, ŋiki Naşibaţi Ajugun aandobi do uşubal kè uşub ŋi ma, kè nin ŋaanŋ aankak awo, ankjaari ma. ⁶ Kè meel manşë ji mampëna ŋi ukumpëş ulonŋ katulan mboş bti. ⁷ Wi wi Naşibaţi Ajugun aŋakunŋ ŋaanŋ na ufuuş wi mboş, afuuŋ ŋi iyiş yi nul uhefëntŋ wi ubida, kè akak ŋaanŋ ankhefëntŋ.

⁸ Naşibaţi Nawat Kabuka aŋepi uwoorta du umbanŋ wi umayar unuur ŋi utaak wi Eden aşë ŋu da ŋaanŋ i aŋakunŋ. ⁹ Naşibaţi Nawat Kabuka anaŋan ŋi mboş mnko bti manuuriinŋ bten abot alil. Akak anaŋan ŋi uwoorta bko bi ubida na bko bmeeni bnuura na buŋaan.

¹⁰ Bdëk bloŋ bapëna Eden abi atulan uwoorta, aşë paşşëraan da, ado itant ibaakër. ¹¹ Kateek katim ki ka kawo Pişon : kafooy utaak wi Hawila bti, unwoonŋ na wuuru, ¹² wuuru mëntŋ uwo ujinŋ piş. Utaak mëntŋ uwo kak na bko bloŋ banjaanŋ babomanaan mnkulan bi bajaanŋ bado bdeliyum, na mnlaak mpoŋi mnlonŋ mannuuriinŋ maakan aji manuur abot atam preeş ji wuuru, mi bajaanŋ bado koralin. ¹³ Katëbantën katim ki ka kawo Gihon : kafooy utaak wi Kuş bti. ¹⁴ Kawajanŋtën katim ki ka kawo Tigrë: Kawo du umayar unuur wi utaak wi Aşuur. Kabaakanŋtën katim ki ka kawo Efrat.

¹⁵ Naşibaţi Nawat Kabuka aŋu ŋaanŋ ŋi uwoorta wi Eden ado kajaar wa abot ado kayenŋ wa. ¹⁶ Naşibaţi Nawat Kabuka aŋiini na a wal mëntŋ aji : « Ihinan kade mnko bti mi uwoorta, ¹⁷ kè bko bi pme bnuura na buŋaan iinkde ba, ŋiki unuur wi ikdeenŋ ba, ikeŋ. »

¹⁸ Naşibaţi Nawat Kabuka aji wal mëntŋ: « Uunnuura ŋaanŋ awo aloolan. Dwo kado naŋënka, annaamunŋ na

a. » ¹⁹ Naşibaţi Nawat Kabuka akak ajej mboş abo-manaan ŋko ŋi uŋeeh bti na ŋkaŋ ŋi baţi bti, aşë ŋij ŋa ŋaanŋ, katen itim yi akŋuunŋ ŋa : undoli uwo kawo katim ki ŋaanŋ akŋuunŋ wa. ²⁰ Kè ŋaanŋ awul ŋntaam ŋi katoŋ bti itim na ŋkaŋ bti na ŋko ŋi uŋeeh bti. Nin ulonŋ unnaamunŋ na a, unhinanunŋ kaŋënka na manjoonan uunwoo. ²¹ Wal mëntŋ, kè Naşibaţi Nawat Kabuka aşë ŋu ŋiintŋ bŋoy bweek. Wi akŋoyëntunŋ, kè aşë pënan kamoh kalonŋ ki kantaagan aşë tuh dko di apë-nanaanunŋ ka. ²² Wi wi aşaanŋ ajej kamoh mëntŋ aŋakna ŋaaŋ aşë ŋija ŋiintŋ.

²³ Kè ŋiintŋ aşë wuuhar aji :

« Yoow, byaaş bi kamoh ki imoh yi naan ka,
pŋaak pi naan pa.

Adu'ana ŋaaŋ,

ŋiki apëna ŋi ŋiintŋ †! »

²⁴ Waŋ ukaanŋ kè ŋiintŋ akluŋ kaduk aşin na anin kanaakiir na aharul, bakak ŋaanŋ aloolan. ²⁵ Kè bukal batëb bti, ŋiintŋ na ŋaaŋ başë wo byişu, kè nin ulonŋ aankowa atëntŋul.

Adam na Ewa badookana du uwoorta wi Eden

3 Upula ubi wo unkguuradaanunŋ ŋi ŋko ŋi uŋeeh bti ŋi Naşibaţi *Nawat Kabuka apaşunŋ. Uji na ŋaaŋ: « Kè Naşibaţi aji nawut kade nin pko plonŋ ŋi mnko mi uwoorta? »

² Kè ŋaaŋ ateema aji : « Nhinan kade mnko mi uwoorta. ³ Kè bko banwoonŋ ŋi ptoof pi uwoorta, Naşibaţi aji ŋkeŋ woli ŋban ba, kème ade ba. »

⁴ Kè upula uteema aji : « Nin! Naankket! ⁵ Naşibaţi ame kè unuur wi nakdeenŋ bko mëntŋ, keş ki nan ka-haabëş a naşë nawo ji a ††, name bnuura na buŋaan. »

⁶ ŋaaŋ awin kè bko baka plil pde, anuura ŋi keş, abot awo bko banjaanŋ bawul uşal unŋunŋ. Amar wal mëntŋ pko plonŋ ŋi bko mëntŋ ade, akak awul ayinul, anwoonŋ na a, kè adee. ⁷ Wal mëntŋ kè keş kaşë haabëş a na baka kè bame hënkunŋ kè bawo byişu. Bajej itoh yi bko bi bajaanŋ bado bfig aşiir awunna ŋleef.

⁸ Na utaakal, uyook ulil ukob, kè Naşibaţi Nawat Kabuka aşë pën ptar ihoŋ, ŋiintŋ na ŋaaŋ baŋiinka aşë mena ŋi mnko mi uwoorta. ⁹ Naşibaţi Nawat Kabuka adu ŋiintŋ aji : « Iwo ŋunŋ ba? »

¹⁰ Kè ateema aji : « Dŋiink kè ikpoş ŋi uwoorta kè nlënki ŋiki dwo byişu, aya amena. » ¹¹ Kè akak aji na a : « In aŋupiiinŋ aji iwo byişu? Ikeer ade bko bi nneenaniinŋ pde! »

¹² Kè ŋiintŋ aji na a : « ŋaaŋ i iŋuunŋ kè aŋogën amarunŋ pko ŋi bko bunŋ awulën, kè ndee! » ¹³ Kè Naşibaţi Nawat Kabuka aşë ji na ŋaaŋ: « we wi idolonŋ hënk? » Kè ateem aji : « Upula uguurnunŋ, kè nde ba. » ¹⁴ Kè Naşibaţi Nawat Kabuka aşë ji na upula : « Jibi idolonŋ uko mëntŋ, Ikfëpaniiinŋ ŋi ŋntaam ŋi katoŋ bti na ŋko ŋi uŋeeh bti.

Ido kapoşna kayinŋ kabot kade mboş
ŋnuur bti ŋi ubida wi nu.

¹⁵ Dŋu bşoorad ŋi iwi na ŋaaŋ,

† Adu'ana ŋaaŋ ŋiki apëna ŋi ŋiintŋ: ŋi uhebërë ŋiintŋ awo Iş kè ŋaaŋ awo Işa. †† Nawo ji a : Balonŋ baji başibaţi.

ti pntaali pi nu na pi nul.
 Baluŋ kanantlu bkow,
 kë iwi, iluŋ katib baka ti pšoñ. »
 16 Naşibaŋi Nawat Kabuka akak aji na ŋaaŋ:
 « Dluŋ kaŋu'u ti unoor uweek woli ibuk,
 iluŋ kahaj woli ibuk.
 Uŋal wi nu uluŋ kado kawuuku du ayinu
 ado kaŋu'u pdo uko wi aŋaluŋ. »
 17 Naşibaŋi Nawat Kabuka aji na ŋiintŋ:
 « Jibi itiinkuŋ uŋup wi aharu,
 ade bko bi mbiiŋ aneenanu pde,
 iŋu mboş manfëpana!
 Ido kaji khaj maakan kaba kahinan kapënan ti ma
 uko ude
 ŋnuur bti ŋi ubida wi nu.
 18 Mboş mando kawulu iyiw,
 ibot ido kade ŋdeey ŋi uŋeeh.
 19 Ujënŋ wi nu
 wi wi ikluŋ kado kadeena
 te wal wi ikluŋ kakak du mboş mi ipënnuŋ
 ŋiki iwo ufuuŋ
 akuŋ aluŋ kakak du ufuuŋ. »
 20 Adam, ŋiintŋ, aŋu aharul katim ki « Ewa † » ŋiki
 awoon anin baŋaŋ bti.
 21 Naşibaŋi Nawat Kabuka ado Adam na aharul imiŋa
 yi injan awoharan baka. 22 Wi wi aŋaŋ aji : « Hënkuŋ
 ŋaŋ akak ji nja, kame bnuura na buŋaan! Awutan
 hënkuŋ katar kaŋen, kamar kak ti bko bi ubida
 kakaana ubida wi mnto! » 23 Kë Naşibaŋi Nawat Kabuka
 aŋe dooka ti uwoorta wi Eden ado kajaar mboş mi
 bapënananuluŋ. 24 Wi adookuluŋ aŋe tu ŋwanjuŋ ŋi
 bajaŋ bado kerubim kë ŋakyeŋ du umbaŋ wi umayar
 unuur wi uwoorta, na kakej ki bdoo kankdoluŋ ji
 kabëntabën, kayeŋna bgah byaani du bko bi ubida.

Kayin aŋiŋ Abel

4 Wi iko yaŋ iŋëpuŋ, Adam ameer na Ewa aharul ;
 kë awo na kayiŋ, abuk Kayin †† aŋe ji : « *Yawe
 Nawat Kabuka ado kë mbuk ŋiintŋ » 2 Akak abuk napoŋ
 ŋiintŋ, Abel.
 Abel awo nayafan, kë Kayin aŋe wo najaar. 3 Wi
 bayaŋ aban ŋuŋ, kë Kayin aŋe ŋij ŋdeey ŋi apë-
 nanaanuŋ ti mboş aŋeŋan Nawat Kabuka. 4 Abel ul kak,
 kë apënan ŋloŋ ti ŋntaam ŋambukiŋ uteek ti batani bi
 nul aŋu na mniir mi ŋa aŋeŋanaan Nawat Kabuka. Kë
 Ajuŋun adi bŋeŋan bi Abel, 5 aŋe wo aandi bi Kayin. Kë
 Kayin aŋe deebaŋ maakan, kaara kë daŋoŋara na a.
 6 Nawat Kabuka aji na Kayin wal mënŋ: « we ukaŋ
 ideebaŋi, kë kaara di nu dabot aŋoŋara ba? 7 Woli ido
 hënkuŋ uko unnuuriŋ, iinkhil kadeeŋ bkow i? Kë woli
 ido uko unwoon uunnuura, buŋaan daji dabop ti plë-
 man pi nu ji uko wi uŋeeh unjoŋuŋ kado na pwatu. Kë
 iŋe wo i kawat da. »
 8 Kayin kë aŋe ji na Abel aŋa'ul : « Biin ŋya uŋeeh ‡. »
 Kë wi bawoon du uŋeeh, kë Kayin aŋe dëpa ti Abel aŋiŋ.

† Ewa : ŋi uhebërë uwoon Najeb. †† Kayin : Katim ki kanaam kadu'are na pka. ‡ Biin ŋya uŋeeh : Dko di daanwo ŋi ulibra uteek.

9 Nawat Kabuka aji na Kayin : « Abel aŋa'u awo ŋuŋ
 ba? » Kë ateem aji : « Mëmme. Dwo nayeŋ i aŋa'naan
 i? » 10 Kë Nawat Kabuka akak aji na a : « we wi idoluŋ
 ba? Dtiink pŋaak pi aŋa'u du mboş kë pakhuuran abi ti
 ŋji ala nluhana. 11 Hënkuŋ, ifëpanaa, adookana ti mboş
 manhaabëŋuŋ mntum adaan pŋaak pi aŋa'u i ifiŋuŋ.
 12 Ukaŋ kë woli ijaar, mboş maankak awulu ŋdeey :
 ido kaŋaay ŋaay na umundu. »
 13 Kë Kayin aŋe ji na Nawat Kabuka : « Kakob ki katam
 maakan pa ŋji. 14 Idookën nŋa ti mboş mnuura, kë
 nwoyi kamena kaya kalowu ; kado kaŋaay ti umundu,
 ŋaŋ awinënle aŋiŋen. » 15 Nawat Kabuka kë aŋe teema
 aji : « Nin, woli ŋaŋ aŋiŋu, baŋaŋ paaj na aloŋ bak-
 fiŋaniŋ pa plukanu. » Wi wi Nawat Kabuka aŋaŋ aŋu
 uko uluŋ ti Kayin unŋtuuŋ ŋaŋ awinale awut kafiŋa.
 16 Kë hënŋ di ayaŋ alow Nawat Kabuka, afëŋ du uŋaak
 wi Nod unwoon du umayar unuur wi Eden.

Pntaali pi Kayin

17 Kayin ameer na aharul, kë awo na kayiŋ abuk
 Henok. Kayin awo wal mënŋ ti pniw ubeeka, kë hënŋ di
 aŋuŋ wa katim ki abukul Henok. 18 Henok awoon aŋin
 Irad, kë Irad awo aŋin Mehuyahel, kë Mehuyahel awo
 aŋin Metuŋayel, kë Metuŋayel awo aŋin Lamek.
 19 Lamek aniim baŋ batëb, aloŋ awo katim ki Adah,
 kë natëbantën awo Filah. 20 Adah abuk Yabal ; awoon
 aŋin banjaŋ bafëŋ ti iloona kabot kayafan. 21 Katim ki
 aŋa'ul kawo Yubal ; awoon aŋin banjaŋ bakob uko un-
 naamuŋ ji bntuni wi bajaŋ bado « harpe » kabot
 kateen. 22 Filah kak abuk napoŋ ŋiintŋ i katim ki Tubal
 Kayin, anwoon ateem baŋak bti banjaŋ baboman iko
 ijul injaŋ ilofar. Aŋa Tubal Kayin ŋaaŋ awo katim ki
 Naamah.
 23 Lamek aji na baharul :
 « Adah na Filah, natiinkaan ;
 bahar Lamek, nawatan ibaŋ.
 Dfiŋ ŋiintŋ, ŋiki bakobën awuran
 Aa, dfiŋ naŋaŋa mënŋ, ŋiki batehanaan
 24 Woli ŋaŋ aŋiŋ Kayin, baŋaŋ paaj na aloŋ
 bakfiŋaniŋ kalukanaana,
 kë woli ŋaŋ aŋiŋ Lamek, baŋaŋ iŋeen-paaj-na-alon
 na paaj na aloŋ (77)
 bakfiŋaniŋ kalukanaana. »
 25 Adam akak ameer na aharul kë abuk napoŋ ŋiintŋ,
 kë Ewa aŋu'a katim ki Fet aŋe ji : « Wi Kayin aŋiŋ Abel,
 kë Naşibaŋi aŋe wulën napoŋ ŋiintŋ i. » 26 Fet ul kak kë
 abuk napoŋ ŋiintŋ, aŋu'a katim ki Enoŋ. Wal mënŋ wi wi
 baŋaŋ bajunuŋ pdëman Naşibaŋi kadola *Nawat
 Kabuka ††.

Pntaali pi Adam te kaban du Nowe na babukul

5 Uko umpiitaniŋ ti pntaali pi Adam wii wi : unuur
 wi Naşibaŋi aŋakuŋ ŋaŋ, adola kë anaam na a.
 2 Wal mënŋ ado baka kë bawo ŋiintŋ na ŋaaŋ, awul baka
 bnuura, aŋe tu baka katim aji « Baŋaŋ. »

†† Wi wi baŋaŋ bajunuŋ pŋehan Nawat Kabuka : bapiit ŋi ŋli-
 bra ŋloŋ aji : wi wi baŋaŋ bajunuŋ pŋehan Naşibaŋi aji badu'a kaji
 Nawat Kabuka.

³ Wi Adam adolun ḡṣubal iḡeen-week na iḡeen ḡwajantṣ (130), abuk napoṣ anaamuṣ na a, aṣṣ ṣu'a katim ki Fet. ⁴ Wi Fet abukiin, Adam akak ado ḡṣubal iḡeen-week bakreṣ (800) abot abuk bapoṣ biintṣ na baaṣ. ⁵ Nṣubal bti ḡi Adam adolun ṣi mboṣ ḡawo iḡeen-week ḡyaaṣ kaḡeen-kaloṣ na iḡeen ḡwajantṣ (930). Wi wi aṣaaṣ akeṣ.

⁶ Wi Fet adolun ḡṣubal iḡeen-week na kaḡeen (105) aṣṣ buk Enoṣ. ⁷ Wi Enoṣ abukiin, Fet akak aṣo ḡṣubal iḡeen-week bakreṣ na paaj na uloṣ (807), abot abuk biintṣ na baaṣ. ⁸ Nṣubal bti ḡi Fet adolun ṣi mboṣ ḡawo iḡeen-week ḡyaaṣ kaḡeen-kaloṣ na ḡṣubal iḡeen-na-ḡtṣb (912). Wi wi aṣaaṣ akeṣ.

⁹ Wi Enoṣ akaaṣ ḡṣubal iḡeen kaḡeen-kaloṣ (90) aṣṣ buk Kenan. ¹⁰ Wi Kenan abukiin, Enoṣ akak aṣo ḡṣubal iḡeen-week bakreṣ na iḡeen-na-kaḡeen (815), abot abuk biintṣ na baaṣ. ¹¹ Nṣubal bti ḡi Enoṣ adolun ṣi mboṣ ḡawo iḡeen-week ḡyaaṣ kaḡeen-kaloṣ na ḡṣubal kaḡeen (905). Wi wi aṣaaṣ akeṣ.

¹² Wi Kenan akaaṣ ḡṣubal iḡeen paaj-na-uloṣ (70) aṣṣ buk Mahalalel. ¹³ Wi Mahalalel abukiin, Kenan akak aṣo ḡṣubal iḡeen-week bakreṣ na ḡṣubal iḡeen ḡbaakṣr (840) abot abuk biintṣ na baaṣ. ¹⁴ Nṣubal bti ḡi Kenan adolun ṣi mboṣ ḡawo iḡeen-week ḡyaaṣ kaḡeen-kaloṣ na ḡṣubal iḡeen (910). Wi wi aṣaaṣ akeṣ.

¹⁵ Wi Mahalalel akaaṣ ḡṣubal iḡeen-paaj na kaḡeen (65) aṣṣ buk Yered. ¹⁶ Wi Yered abukiin, kṣ akak aṣo ḡṣubal iḡeen week bakreṣ na ḡṣubal iḡeen ḡwajantṣ (830) abot abuk biintṣ na baaṣ. ¹⁷ Nṣubal bti ḡi Mahalalel adolun ṣi mboṣ ḡawo iḡeen-week bakreṣ na ḡṣubal iḡeen kaḡeen-kaloṣ na kaḡeen (895). Wi wi aṣaaṣ akeṣ.

¹⁸ Wi Yered akaaṣ ḡṣubal iḡeen-week na iḡeen paaj na ḡtṣb (162) aṣṣ buk Henok. ¹⁹ Wi Henok abukiin, Yered akak aṣo ḡṣubal iḡeen-week bakreṣ (800) abot abuk biintṣ na baaṣ. ²⁰ Nṣubal bti ḡi Yered adolun ṣi mboṣ ḡawo iḡeen-week ḡyaaṣ kaḡeen-kaloṣ na iḡeen paaj na ḡtṣb (962). Wi wi aṣaaṣ akeṣ.

²¹ Wi Henok akaaṣ ḡṣubal iḡeen-paaj na kaḡeen (65), aṣṣ buk Matutalem. ²² Wi Matutalem abukiin, Henok awo na Naṣibaṣi aṣaṣa ḡṣubal iḡeen-week ḡyaaṣ ḡwajantṣ (300) abot abuk biintṣ na baaṣ. ²³ Nṣubal bti ḡi Henok adolun ṣi mboṣ ḡawo iḡeen-week ḡwajantṣ na iḡeen-paaj na kaḡeen (365). ²⁴ Henok awo na Naṣibaṣi aṣaṣa kṣ Naṣibaṣi aṣṣ jeja, baḡaaṣ baankak awina, ṣiki Naṣibaṣi aya na a.

²⁵ Wi Matutalem akaaṣ ḡṣubal iḡeen-week na ḡṣubal iḡeen bakreṣ na paaj-na-uloṣ (187) aṣṣ buk Lamek. ²⁶ Wi Lamek abukiin, Matutalem akak aṣo ḡṣubal iḡeen-week ḡyaaṣ paaj-na-uloṣ na ḡṣubal iḡeen bakreṣ na ḡtṣb (782) abot abuk biintṣ na baaṣ. ²⁷ Nṣubal bti ḡi Matutalem adolun ṣi mboṣ ḡawo iḡeen-week ḡyaaṣ kaḡeen-kaloṣ na iḡeen paaj na kaḡeen-kaloṣ (969). Wi wi aṣaaṣ akeṣ.

²⁸ Wi Lamek akaaṣ ḡṣubal iḡeen-week na iḡeen bakreṣ na ḡtṣb (182) aṣṣ buk napoṣ ḡiintṣ. ²⁹ Awul napoṣ mṣntṣ katim ki Nowe, ṣiki aji : « I, akṣuuṣ iḡen yi nun inoorḡṣn ulemp na unoor. Mboṣ mi Naṣibaṣi afṣpuṣ maṣuuṣ un ulemp na unoor mṣntṣ. » ³⁰ Wi

Nowe abukiin, Lamek akak aṣo ḡṣubal iḡeen-week kaḡeen na ḡṣubal iḡeen kaḡeen-kaloṣ na kaḡeen (595). Abot abuk bapoṣ biintṣ na baaṣ. ³¹ Nṣubal bti ḡi Lamek adolun ṣi mboṣ ḡawo iḡeen-week ḡyaaṣ paaj-na-uloṣ na ḡṣubal iḡeen paaj-na-uloṣ na paaj-na-uloṣ (777). Wi wi aṣaaṣ akeṣ.

³² Wi Nowe akaaṣ ḡṣubal iḡeen-week kaḡeen (500) aṣṣ buk ṣem, Ham na Jafet.

Kaṣaafa ki uṣubal uweek

6 Wi baḡaaṣ bajunuṣ pṣum ṣi mboṣ abot abuk bapoṣ baaṣ, ² kṣ baḡaaṣ biki baṣi [†] baṣṣ win kṣ baaṣ biki baḡaaṣ bajṣn banuuraa, aniim biki baṣaluṣ. ³ Wi wi *Yawe Nawat Kabuka aṣaaṣ aji : « Uheḡṣntṣ wi naan, wi nwuluṣ ḡaaṣ uunkduka ṣi a te mṣntṣ ṣiki awo ḡaaṣ najṣn ; hṣnkuṣ ḡṣubal ḡi nul ḡaankṣpṣr iḡeen-week na iḡeen ḡtṣb (120). »

⁴ Wal mṣntṣ baḡaaṣ baloṣ badṣm maakan bamṣgaṣaan bawo ṣi mboṣ ; badobi woho wo da wal wi baḡaaṣ biki baṣi babiin ṣi baaṣ babuk baḡaaṣ bajṣn abuk bapoṣ na baka. Bukal bawooṣ ṣfa baḡaaṣ biki itim ipṣnaliin.

⁵ Nawat Kabuka awin kṣ buṣaan bi ḡaaṣ akdolun ṣi mboṣ badṣma adṣm pya kṣ ḡaaṣ abot aji bi ṣu ṣu uṣal bti ṣi pdo buṣaan ḡnuur bti. ⁶ Nawat Kabuka adug umeli ṣi uko wi aṣakuṣ ḡaaṣ, kṣ uhaaṣul uwo ṣi mṣntṣ mṣnweek. ⁷ Wi wi aṣaaṣ aji : « Dpṣnan ṣi mboṣ baḡaaṣ biki ḡi ḡakuṣ, na ḡntaam ḡi katoḡ, na ḡko ḡi uṣeḡ na ḡkaṣ, ṣiki ddug umeli uko wi ḡṣakari ḡa. » ⁸ Kṣ ḡaaṣ aloṣ aṣṣ wo, i Naṣibaṣi alilandṣri, anwooṣ katim ki Nowe.

Pboman upuur

⁹ Uko wi Nowe wii wi :

Nowe abi wo ḡiintṣ naṣool ṣi kṣ ki Naṣibaṣi abot aji tiinka ; awo na a aji ṣaṣa. Wal mṣntṣ ul awoḡaṣ ḡaṣ ṣi baḡaaṣ bti. ¹⁰ Nowe abuk bapoṣ biintṣ bawajantṣ : ṣem na Ham na Yafet. ¹¹ Kṣ baḡaaṣ biki mboṣ bti baṣṣ wuṣ awo bado buṣaan ṣi kṣ ki Naṣibaṣi, mṣṣṣot kṣ mantum ṣi mboṣ. ¹² Naṣibaṣi aten mboṣ awin kṣ baḡaaṣ bawuṣi, ṣiki bawo bti ṣi pdo buṣaan.

¹³ Kṣ Naṣibaṣi aṣṣ ji na Nowe : « Dba na baḡaaṣ bti na ḡko bti ṣiki baḡaaṣ bakaṣ kṣ mṣṣot mantum ṣi mboṣ. Dpṣnan baka keeri ṣi mboṣ. »

¹⁴ Akak aji na Nowe : « Bomaan upuur pa iwi, upuur unkwooṣ uweek, wi ikbomanuṣ na impiṣu inuura, ido imeṣṣ ṣi wa, ikṣr wa ṣi meeṣ na bdiḡ na uko un-kneenanuṣ meel pṣṣp. ¹⁵ Hṣnk di di ikbomanuṣ upuur mṣntṣ : udṣm kado uko ji ḡmetṣr iḡeen-week na iḡeen ḡwajantṣ (130m) kahaan kado ḡmetṣr iḡeen ḡtṣb na ḡtṣb (22m), kadiilade kawo ḡmetṣr iḡeen na ḡwajantṣ (13m). ¹⁶ Doon bṣuk ṣi upuur bi kakujṣntṣ kakwooṣ ptoof pi umetṣr, ibot ido plṣman pi wa pawo ṣi kabaṣ, ido wa uka ḡṣoobra ḡtṣb aṣu na uṣeḡ.

[†] Baḡaaṣ biki baṣi : Bapiit aji babuk Naṣibaṣi : Baloṣ baṣal aji baṣiiniyaan ḡwanjuṣ, baloṣ kak kṣ baji baṣiiniyaan babuk baṣih. Kṣ baloṣ baji baṣiiniyaan biki pntaali pi Fet.

¹⁷ « Nji, dñij meel kado ma mampar maniink dko, kabaana na bañaan na ñko bti : nin uko ulonj uunkduka ñi mboş kado kahefënt. ¹⁸ Kë nji nşë do bhoñar na iwi, lunj ineej ñi upuur iwi na aharu na babuku, na bahar baka. ¹⁹ Ñi ñko bti doon kaneejan ñtëb ñi upuur ñabuur na iwi ; ñawoon ukaş na waat. ²⁰ Nkaţ, ñntaam ñi katoh na ñko ñi uţeeh bti ñaluñ kabi du iwi kado kawoona ñtëb ñtëb ukaş na waat kabuur na iwi. ²¹ Kë iwi, laan uko ude unwohañ bti ihank nakaana uko ude iwi na ñko mënt. »

²² Kë hënk di Nowe adolonj, ado uko wi Naşibaţi ajakulunj bti ado.

Pneej ñi upuur

7 Kë *Yawe Nawat Kabuka aji na Nowe : « Neejan ñi upuur iwi na biki katohu bti, ñiki ñi bañaan bti iwi ñań iwoonj natool ñi kës ki naan. ² Ñi ñko bti ñanhilnuñ pdo bţenjan bi Naşibaţi, doon kajejna ñtëb ñtëb, ukaş na waat te ñyaaş paaj-na-ulonj. Kë ñandukiinj, jejan ukaş na waat ñań. ³ Jejan kak ñkaţ ñi baţi, ukaş na waat ñyaaş paaj-na-ulonj, ñko na ñkaţ ñahilna ñaniink mboş bti. ⁴ Nnuur paaj-na-ulonj ñaţëple, kado uşubal uşub ñnuur iñeen ñbaakër na ñtejan iñeen ñbaakër, kawet ñi mboş bañaan na ñko bti ñi ñi ndolonj. » ⁵ Kë Nowe ado iko bti yi Nawat Kabuka ajakulunj ado.

⁶ Nowe aka ñşubal iñeen-week ñyaaş paaj (600) wi uşubal uweek ujutunj ñi mboş. ⁷ Aneej ñi upuur na aharul na babukul na bahar baka kabuurna meel mamparun. ⁸ Nko ñanhilunj pdolna bţenjan bi Naşibaţi na ñanwoonj ñaanhil pdolna ba, ñkaţ na ñko ñankpuliinj ñi mboş bti ⁹ ñabi ukaş na waat aneej ñi upuur wi Nowe jibi Naşibaţi ajakulunj. ¹⁰ Wi ñnuur paaj-na-ulonj ñaţëpunj kë uşubal uweek uşë jot.

¹¹ Ñi unuur uţënk ñnuur iñeen na paaj-na-ulonj wi pli ptëbantën pi uşubal wi Nowe akaanj ñşubal iñeen-week ñyaaş paaj (600), kë meel mntum maakan manwoonj ñi mboş uţeeh manşë may, kë baţi bawo wo ji bahaabëşa haabëşa, kë meel manktula. ¹² Uşubal uşub ñi mboş ado ñnuur iñeen ñbaakër na ñtejan iñeen ñbaakër (40).

¹³ Unuur mënt, Nowe, aharul na babukul Şem na Ham na Yafet na bahar baka kë başë neej na a ñi upuur. ¹⁴ Baneej na ñntaam ñi katoh, na ñko ñi uţeeh bti na ñkaţ bti na ñko ñmpoţi ñankyiţunj bti. ¹⁵ Nko bti ñankheefëntunj ñabi ñi Nowe aneejna ñtëb ñtëb ñi upuur ; ¹⁶ kawo ukaş na waat jibi Naşibaţi abiiñ ajaka. Wi wi Nawat Kabuka aşaanj adët bgah.

¹⁷ Uşubal unşubunj wunj udo ñnuur iñeen ñbaakër ; kë meel mampar apel mboş aşë deenj upuur kë ukyaak. ¹⁸ Meel mampaya atum maakan, kë upuur uşë yaak aya, ¹⁹ mampaya ayaha ya adoo gur inkunj bti.

²⁰ Mandoo ţëp inkunj ñmetër paaj-na-ulonj. ²¹ Wal mënt kë bañaan bti na ñko bti ñanwoonj ñi mboş kë ñaşë keţ: ñkaţ, ñntaam ñi katoh, ñko ñi uţeeh, na ñko ñmpoţi bti na bañaan bti. ²² Nin uhefënt uunkak aduka ñi mboş.

²³ Hënk, kë Naşibaţi awet uhefënt bti ñi mboş: bañaan, ñntaam ñi katoh, ñko ñi uţeeh, na ñko ñmpoţi na ñkaţ, kë Nowe na bañaan banwoonj na a, aţu na ñko ñan-

woonj na baka ñi upuur ñań babuurun. ²⁴ Meel mampar ado ñnuur iñeen-week na iñeen-kañeen (150).

Ukay meel

8 Kë Naşibaţi aşë leş Nowe na ñko ñi uţeeh na ñntaam ñi katoh bti ñanwoonj na a ñi upuur. Ado kë uyook uyook ñi mboş, kë meel manjun pwala. ² Kë meel mntum maakan manwoonj ñi mboş uţeeh bti manşë ñañan ppën, kë baţi badëtanaa, meel maankak atula. Kë uşubal uţañan pjot.

³ Meel manwala ntiinku ntiinku, hënk, wi ñnuur iñeen-week na iñeen-kañeen (150) ñaţëpunj kë manşë wala ; ⁴ te kë upuur udo hil anaţ du inkunj yi Arafat ñi unuur uţënk ñnuur iñeen na paaj-na-ulonj wi pli pţënk paaj na plonj. ⁵ Meel manwali'aara wala te pli pţënk kli iñeen. Ñi unuur uteek wi pli mënt kë inkunj işë pën awinana.

⁶ Wi ñnuur iñeen ñbaakër ñaţëpunj, kë Nowe aşë haabëş ujaneel wi adolonj ñi upuur, ⁷ aşë wutan untomaali. Uya, akak, ayoonk meel mankay ñi mboş.

⁸ Akak awutan ubalab ufaatal katenna me meel manwala. ⁹ Wi ubalab uwoonj uunya win dko dţo, ñiki meel mangur mboş bti, uwugşa akak du Nowe du upuur. Nowe atar kañen, ayeenk wa aneejan ñi upuur meet.

¹⁰ Ayoonk ñnuur paaj na ulonj akak awutan wa kë upën ñi upuur. ¹¹ Ukak na utaakal awo na katoh kahalulu ki bko bi bajaanj bado bnoliwera ñi mntum! Nowe ame wal mënt kë meel manwala. ¹² Aţo kak ñnuur paaj na ulonj aşë wutan ubalab, kë wi uyaanj, uunkak abi.

¹³ Ñi unuur uteek wi pli pteek pi uşubal wi Nowe akaanj ñşubal iñeen-week ñyaaş paaj na uşubal (601), wi wi meel mankayunj ñi mboş. Nowe agurëş bţuk bi upuur ; aten, awin kë mboş manjun pkay. ¹⁴ Ñi unuur uţënk iñeen ñtëb na paaj-na-ulonj wi pli ptëbantën, kë mboş manşë kay bti.

Upën ñi upuur

¹⁵ Wal mënt kë Naşibaţi aşë ji na Nowe : ¹⁶ « Pënan ñi upuur, iwi na aharu, na babuku na bahar baka. ¹⁷ Pënaan kak ñko bti ñanwoonj na iwi, ñkaţ, ñntaam ñi katoh na ñko ñi uţeeh na ñko ñmpoţi. Nbakan maakan ñatum ñaniink mboş. » ¹⁸ Kë Nowe na aharul na babukul na bahar baka bapëni. ¹⁹ Nntaam ñi katoh na ñko ñi uţeeh na ñko ñmpoţi na ñkaţ bti ñapën ñi upuur, awo kabuka na kabuka.

²⁰ Wi wi Nowe aşaanj ado *bliit bi mngur pa *Nawat Kabuka, ajej ñlonj ñi ñko na ñi ñkaţ bti ñanhilunj pdolna Naşibaţi bţenjan afiñara, atër ña kë ñayik bti. ²¹ Yawe Nawat Kabuka atiink pţëkën plil aşë ji ñi uşalul : « Bañaan baankak ado nfëp mboş. Uwo manjoonan kë ñhaaş ñi baka ñawuţna du kpoţ ; kë nşë wo mënkek atok bañaan na ñko bti jibi ndolonj.

²² Te wi mboş mankdoonj kawoha wo, kajaar na kakit, ujonţ na uyikaj, kanuur na pti, pnak na utejan

ido kawoha wo. »

Kahonj ki Naşibaŋi

9 Naşibaŋi awul Nowe na babukul bnuura bi nul aşë ji na baka : « Kabuk kajoobëŋ na an, nabukan maakan, natuman mboş. ² Nko ŋi mboş, ŋkaŋ na ŋko ŋmpoŋi na ŋŋëb ŋi bdëk, ŋul bti ŋado kaŋi'an kakuŋ kado kalënk ŋi kadunan. Dwulan ŋa bti. ³ Jibi nwulanaŋ iko yuŋ yi ujaagal na mnko manjaanŋ mambuk, dkak awulan ŋko ŋuŋ bti nado kade. ⁴ Kë naşë wo naanwo kade uko na pŋaak pi wa ŋiki pŋaak pawoon ubida. ⁵ Dkak aluŋ kaŋu ŋaanŋ këme uko unktuluŋ pŋaak pi ŋaanŋ uhepna ŋi uko mënt. Kabot kaŋu ŋaanŋ andoli ateem ŋi ubida wi atëntul.

⁶ Naşibaŋi aŋak ŋaanŋ kë anaam na a ukaanŋ kë ŋaanŋ anktuluŋ pŋaak pi atëntul, bakak atula pŋaak.

⁷ Kë an, kabuk kajoobëŋ na an, nabukan maakan ; naniink mboş, nabukan maakan. »

⁸ Naşibaŋi aŋiini wal mënt na Nowe na babukul banwoonŋ na a aji : ⁹ « Natenan, dhoŋan, an na kntaali ki nan te mnŋo, ¹⁰ na ŋko bti ŋanwoonŋ na iwi : ŋkaŋ, ŋntaam ŋi katoh na ŋko ŋi uŋeeh, ŋko bti ŋampënuŋ ŋi upuur na iwi, ŋko bti ŋanwoonŋ ŋi mboş, ¹¹ kë mënkak ado uşubal utënt wi kë mënkak ado meel manpar hënk mantok uko bti inwoonŋ ŋi mboş. »

¹² Naşibaŋi akak aji : « Uko unkdiiimanuŋ kahonj ki ŋji ndoluŋ na an na ŋko bti ŋanwoonŋ na an wii wi, kahonj kaŋ ddo ka kak na pntaali pi nu te mnŋo. ¹³ Dŋu kaŋaanan ki naan du baŋi ki najaanŋ nado ki ubopal, kul kakdoonŋ kayuuj kahonj ki ŋji ndoluŋ na umundu.

¹⁴ Woli dluŋ ado uşubal kë ujëni, kë kaŋaanan ki ubopal kapën awinana, ¹⁵ kaleş wal mënt kahonj ki ŋji ndoluŋ na an na ŋko bti. Nin meel maankak apar jibi mamparuŋ kaŋiŋ uhefënt ŋi mboş. ¹⁶ Woli kaŋaanan ki ubopal kapën awinana du baŋi, dwin ka, kaşë kaleş kahonj kanwoonŋ kaankba ki ŋji Naşibaŋi ndoluŋ na baŋaanŋ bti na ŋko bti ŋanwoonŋ ŋi mboş. »

¹⁷ Hënk, kë Naşibaŋi aji na Nowe : « Waŋ uwoonŋ uko unkyuujunŋ kahonj ki ŋji ndoluŋ na baŋaanŋ bti na ŋko bti ŋanwoonŋ ŋi mboş. »

Babuk Nowe

¹⁸ Şem, Ham na Yafet babak Nowe bampënnuŋ ŋi upuur. (Ham awoonŋ aşin Kanaan) ¹⁹ Bawajanŋ bukuŋ bawoonŋ babak Nowe, kë ŋi bukal di di baŋaanŋ bti banfëtuŋ ŋi mboş bawoonuŋ.

²⁰ Nowe anwoonŋ najaar, ado uŋeeh atëpi mnko manjaanŋ mandolna ubiŋu. ²¹ Wi adaanunŋ ubiŋu umpënuŋ ŋi uŋeeh mënt, aşë kuj awohëş aduka byişu du kaloona ki nul meet. ²² Ham, aşin Kanaan, awin aşin kë awo byişu, aşë ya bdig aŋup babak aşin batëb bandukiin. ²³ Kë Şem na Jafet başë jej bayeti aŋu ŋi iganjan yi baka aşë bot apoş poş akak ufeŋ ado bi agur aşin baka. Baten

umbarŋ wundu kahilna kawo baankwin aşin baka byişu.

²⁴ Wi Nowe anaŋiinŋ, kë ukuj ubaa, ame uko wi Ham nabaşa i nul adoluŋ. ²⁵ Wi wi aşaanŋ aji :

« Kanaan afëpaniinŋ!
Awo pa bamakul najuuk i bajuuk. »

²⁶ Nowe akak aŋiini aji :

« Ddëman *Yawe Nawat Kabuka, Naşibaŋi i Şem!
Dŋehan ajuuknŋën Kanaan ŋi ulemp, ado kalempar Şem.

²⁷ Dŋehan Naşibaŋi ado Yafet abuk pntaali pŋum, padëm paka uŋaak uweek, dŋehan kak babak Yafet bafëŋ na babak Şem, babak Kanaan babot bajuukëŋ ŋi ulemp bado kalempar babak Yafet na Şem. »

²⁸ Wi uşubal uweek na meel mamparuŋ ŋaŋëpuŋ, Nowe aŋo ŋşubal iŋeen-week ŋwajanŋ na ŋşubal iŋeen kaŋeen (350). ²⁹ Nşubal bti ŋi Nowe adoluŋ ŋi mboş ŋawo iŋeen-week kaŋeen-kalonŋ na ŋşubal iŋeen kaŋeen (950), wi wi aşaanŋ akeŋ.

Pntaali pampënnuŋ ŋi babak Nowe

10 Pntaali pi bi Şem, Ham na Yafet babak Nowe babakunŋ wi uşubal uweek ubaanŋ pii pi.

Babuk Yafet

² Babuk Yafet biinŋ bawo : Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Moşek na Tirat. ³ Kë babak Gomer biinŋ bawo : Aşkenat, Rifat, Togarma. ⁴ Kë biki Yawan bawo : Elişa, Tarşiş, Kitim na Dodanim. ⁵ Du bukal di di baŋaanŋ banwayşëruŋ afëŋ aŋog idëk bawoonuŋ. Bukunŋ bawoonŋ babak Yafet, baji bawayşër kawo bandoli na pntaali pi baka na uŋaak wi baka na uŋup wi baka.

Babuk Ham

⁶ Babuk Ham biinŋ bawo : Kuş, Mişrayim, Put na Kanaan. ⁷ Kë biki Kuş bawo : Feba, Hawila, Fabta, Raa-ma, na Fabteka. Kë biki Rama bawo : Şeba na Dedan.

⁸ Kuş akak abuk Nemrod ambiinŋ awo naşih nateek ŋi mboş. ⁹ Abi wo najan naweek ŋi kadun ki Naşibaŋi, ukaanŋ kë baji baji : « Awo ji Nemrod, najan naweek ŋi kadun ki Naşibaŋi. » ¹⁰ Nbeeka ŋanwoonunŋ ŋweek ŋi dko di aşihunŋ ŋawo Babel, Ereka, Akad na Kalneh du uŋaak wi Şineyar †. ¹¹ Du uŋaak mënt di di Nemrod apënnuŋ aya te Aşuur aşë niw Niniwe na Rehobot-Ir, na Kalah. ¹² Akak aniw Reten ŋi ptoof pi Niniwe na ubeeka uweek wi Kalah.

¹³ Mişrayim awoonŋ aşin baŋaanŋ biki Lud, biki Anam, biki Lehab, biki Naftuh, ¹⁴ na biki Patroŋ, na biki Katluh na biki Kaftor [di *bafiliteŋ bapënnuŋ].

¹⁵ Kanaan awoonŋ aşin baŋaanŋ biki Fidonŋ, anwoonŋ abukul nateek. Abot awo aşin bahitit, ¹⁶ na Bayebuŋit, Bahamorit, Bagirgaşit, ¹⁷ Bahiwit, Barkit, Batinit, ¹⁸ Barwadit, Batëmarit, Bahamatit ; wi wi kntaali ki Kanaan kaşaanŋ awayşër. ¹⁹ Uŋaak wi Kanaan upënnuŋ Fidonŋ, aya

† Şineyar : Babel.

umban wi Gerar, te Gata, abot ayeenk du Fodom na Gomora na Adma na Şeboyim te aban du Leşa.

²⁰ Bukun bawoon babuk Ham, baji bawayşer kawo bandoli na pntaali pi baka na utoak wi baka na uşup wi baka.

Babuk Şem

²¹ Şem tımak Yafet akak abuk bapoş biinş. Ul awoon ateam babuk Eber na pntaali pi baka bti.

²² Babuk Şem biinş bawo : Elam, Aşur, Arpakşad, Lud, Aram. ²³ Biki Aram bawo : Uş, Hul, Geter na Maş.

²⁴ Arpakşad abuk Şelah, kë Şelah abuk Eber. ²⁵ Eber abuk bapoş biinş batëb : nateek awo katim ki Peleg †, †iki †i wal mënş wi wi bañaan bawayşeruñ †i mboş. Aşa'ul awo katim ki Yoktan.

²⁶ Yoktan abuk Almodad, Şelef, Haşarmawet, Yerah, ²⁷ na Hadoram, Utal, Dikla, ²⁸ na Obal, Abimayil, Şeba, ²⁹ Ofir, Hawila, na Yobab : bukun mënş bti bawo babuk Yoktan. ³⁰ Bafëtna ubeeka wi Meşa te adoo ban wi Şe-far unwoon du inkun inwoon du umayar unuur.

³¹ Bukun bawoon babuk Şem, baji bawayşer kawo bandoli na pntaali pi baka na utoak wi baka na uşup wi baka.

³² Bukun bawoon pntaali pi babuk Nowe, baji bawayşer kawo bandoli na pntaali pi baka na utoak wi baka.

Du bukal di di bañaan bajunnun pwayşer aniink mboş wi uşubal uweek uşepun.

Katoh kawee ki nşoobra ki Babel

11 Bañaan bti †i mboş başup uşup uloolan. ² Jibi bañaan bakyaanşun du umayar unuur, bawin dko dlon danwoon daanwo na inkun du utoak wi Şine-yar †† aya afëş da. ³ Wal mënş kë başë tiinkar aji : « Nawulën nşo induba yi nşkunşun †i bdoo. Kë bajej indu-ba mënş na bnag blonş aniwna †. » ⁴ Bakak aji : « Nawulën nşiw ubeeka na katoh kawee ki nşoobra kankyaan te du başu! Hënk katimun kapënal, nşkuş nşwo nşenkwayşer kaniink mboş bti. »

⁵ Kë *Yawe Nawat Kabuka aşë wala †i mboş pten ubeeka na katoh kawee ki nşoobra ki bañaan bajën bawoon †i pniw, ⁶ aşë ji : « Nawin hënkunş! Bañaan bti bawo baloolan, aşup uşup uloolan. Woli hënk di ulemp wi babaan ajun jun uwoon, we uklunş kaneenan baka pdo uko wi banalunş? ⁷ Nwala hënkunş nşotan uşup wi baka bawut kado katiinkar. »

⁸ Hënk di di Yawe Nawat Kabuka agarunş baka kë baya aniink mboş bti añaanş pniw ubeeka. ⁹ Uko wanş ukaanş kë badu da aji Babel †† †iki dul di Yawe Nawat Kabuka ahotanaanunş uşup †i mboş bti kë dul di di agarunş bañaanş kë baniink mboş bti.

† Peleg : †i uhebërë dawoonş pwayşer. †† Şineyar : Babel. † Bnag : †i nşwal mënş baji baniwna mnlak na bnag blonş bampaşun na bi baniwnunş †i. †† Babel : †i uhebërë daka katiinkare kaloolan na photan.

Pntaali pi Şem te du Abram

¹⁰ Pntaali pi Şem pii pi :

Wi uşubal uweek uşepunş ado nşubal nşëb, Şem aka nşubal iñeen-week aşë buk Arpakşad. ¹¹ Wi Arpakşad abukiinş, Şem akak aşo nşubal iñeen-week kañeen (500) abot abuk bapoş biinş na baaş.

¹² Wi Arpakşad akaanş nşubal iñeen nşwajanş na nşubal kañeen (35) abuk Şelah. ¹³ Wi Şelah abukiinş, Arpakşad akak aşo nşubal iñeen-week nşbaakër na nşubal nşwajanş (403) abot abuk bapoş biinş na baaş.

¹⁴ Wi Şelah akaanş nşubal iñeen nşwajanş aşë buk Eber. ¹⁵ Wi Eber abukiinş, Şelah akak aşo nşubal iñeen-week nşbaakër na nşubal nşwajanş (403) abot abuk bapoş biinş na baaş.

¹⁶ Wi Eber akaanş nşubal iñeen nşwajanş na nşubal nşbaakër (34) aşë buk Peleg. ¹⁷ Wi Peleg abukiinş, Eber akak aşo nşubal iñeen-week nşyaaş nşbaakër na nşubal iñeen nşwajanş (430) abot abuk bapoş biinş na baaş.

¹⁸ Wi Peleg akaanş nşubal iñeen nşwajanş, aşë buk Rewu. ¹⁹ Wi Rewu abukiinş, Peleg akak aşo nşubal iñeen-week nşyaaş nşëb na nşubal kañeen-kalonş (209) abot abuk bapoş biinş na baaş.

²⁰ Wi Rewu akaanş nşubal iñeen nşwajanş na nşubal nşëb aşë buk Ferug. ²¹ Wi Ferug abukiinş, Rewu akak aşo nşubal iñeen-week nşyaaş nşëb na nşubal paaj na ulonş (207) abot abuk bapoş biinş na baaş.

²² Wi Ferug akaanş nşubal iñeen nşwajanş aşë buk Nahor. ²³ Wi Nahor abukiinş, Ferug aşo nşubal iñeen-week nşyaaş nşëb (200) abot abuk bapoş biinş na baaş.

²⁴ Wi Nahor akaanş nşubal iñeen nşëb na nşubal kañeen-kalonş aşë buk Terah. ²⁵ Wi Terah abukiinş, Nahor aşo nşubal iñeen-week na nşubal iñeen na kañeen-kalonş (119) abot abuk bapoş biinş na baaş.

²⁶ Wi Terah akaanş nşubal iñeen paaj-na-ulonş aşë buk Abram na Nahor na Haran.

Pntaali pi Terah

²⁷ Pntaali pi Terah pii pi :

Terah abuk Abram, Nahor na Haran. Kë Haran abuk Lot. ²⁸ Haran akeş †i kadun ki Terah aşin du utoak wi kabuka wi nul, du ubeeka wi Ur, wi bakaldeyenş.

²⁹ Abram na Nahor baniimi : Ahar Abram awo katim ki Faaray ; kë ki ahar Nahor kawo Milka, ul na Yitka bawo babuk Haran. ³⁰ Kë Faaray aşë wo aanhil pbuk : aanka napoş.

³¹ Terah ajeş Abram abukul, na Lot ababul, abuk Haran, na Faaray ahar Abram abukul. Ado baka kë bapën †i Ur di bakaldeyenş pya utoak wi Kanaan. Kë wi babanunş ubeeka wi Haran aşë fëş da. ³² Nşubal nş Terah adolonş †i mboş nşawo iñeen-week nşyaaş nşëb na nşubal kañeen (205), wi wi añaanş akeş du Haran.

12 Unuur ulonş, *Yawe Nawat Kabuka aji na Abram : « Dukan utoaku, na bayişu na katoh ki şaaş, iya utoak wi nşu kalunş kadiimanu.

² Ddolu ibuk pntaali pweek, kabot kawulu bnuura.

Ddo katimu kapënala maakan,
 iṭu hënk nwul bañaan bandukiin bnuura.
³ Dluṅ kawul bnuura bankñehandëriin bnuura,
 kafëp bankmbeehiin ;
 kaṭëpna ṭi iwi kawul kntaali ki mboṣ bti bnuura †. »
⁴ Kë Abram ado jibi Nawat Kabuka ajakuluṅ apën ṭi
 ubeeka wi Haran aya, kë Lot aya na a. Aka wal mënṭ
 ṅṣubal iñeen-paaj-na-uloṅ na kañeen (75).
⁵ Ajeṅ Faaray aharul na Lot abuk aṭa'ul, na bka'ul na
 balemparul biki aṭënkberuṅ anug bti ṭi Haran aya
 utaak wi Kanaan. ⁶ Wi babanuṅ, bamuur utaak bti te
 ado ban du bko byimanaan bi More du ubeeka wi
 Fikem. Bañaan biki Kanaan bawo wal mënṭ ṭi utaak.
⁷ Kë Yawe Nawat Kabuka aṣë pën awinana ṭi kadun bi
 Abram aji : « Dluṅ kawul pntaali pi nu utaak wi. » Wi wi
 Abram aṣaan ado *bliit bi mngur kado kaṭeṅnaan
 Nawat Kabuka ampënuṅ awinana ṭi kadunul. ⁸ Abram
 awoona Fikem aya du pnkuṅ du umayar unuur wi
 ubeeka wi Betel, atan da kaloona ki nul, Betel kë dawo
 ṭi kayoba, kë ubeeka wi Ayi uwo ṭi umayar unuur wi
 dko di awoon. Ṭi dko mënṭan di di adoluṅ Nawat Kabu-
 ka bliit bi mngur aṣë dëmana. ⁹ Kë ṭi pdo kafëṭ ṭi
 kanaṭa kaya kafëṭ ṭuṅ, kë aya adoo ban utaak wi
 Negeb.

Abram du Ejiptu

¹⁰ Ubon ubi wo ṭi utaak, adëm maakan, kë Abram
 adoo naṭa aya Ejiptu afëṭ da. ¹¹ Wal wi akyaan pneeṅ ṭi
 Ejiptu aṣë ji na Faaray aharul : « Tenan, dme kë iwo
 ñaaṭ nanuura. ¹² Woli bañaan biki Ejiptu bawinu baji
 iwo ahar naan, kafinën, kaṣë duku. ¹³ Dkooṭu kooṭ,
 jakan na baka iwo aṭa'naan, hënk iṭu bamëbanaan
 bnuura kabot kawo baankfinën. »
¹⁴ Wi Abram abanuṅ du Ejiptu, bañaan biki utaak
 mënṭ bawin kë Faaray anuura maakan. ¹⁵ Baweek biki
 utaak bawina aṣë ya aṭup *Farawuna naṣih, ahompa
 kanuura ki ñaaṭ. Kë baṣë ñooṭ ñaaṭ du dko di baaṭ biki
 Farawuna bawoon. ¹⁶ Faaray aṭu kë Farawuna amëban
 Abram bnuura. Aṭena ṅpi, ṅkaneel na ṅgit, abot awula
 balemp biinṭ na baaṭ, na ṅbuuru, na ṅntaam ṅi
 pnkunkaali.
¹⁷ Kë Nawat Kabuka aṣë ṭu Farawuna na katohul
 pwuṭan pweek, ṭiki ajeṅ Faaray ahar Abram. ¹⁸ Farawu-
 na adu Abram wal mënṭ aṣë ji na a : « we wi idolnuṅ
 hënk ba? We ukaan kë iinṭupën aji awo aharu? ¹⁹ We
 ukaan kë iji awo aṭa'u, kë ndo jeja kë awo ahar naan.
 Hënkun aharu awi ; jejana, iṭëp iya na bgahu! »
²⁰ Farawuna ado biinṭ baloṅ kë bapënana ṭi utaak ul na
 aharul na bka'ul bti.

Abram na Lot bawayṣëri

13 Kë Abram awoona Ejiptu na aharul na bka bi tul
 bti, agakandër na Lot kë baya Negeb. ² Wal
 mënṭ Abram ayok maakan, aka ṅntaam, na itaka na
 uwuuru. ³ Apëna Negeb aya, aya te aban du umban

† *Kaṭëpna ṭi iwi kawul kntaali ki umundu (mboṣ) bti bnuura :
 baloṅ bapiit kak aji : Ṭi ṅtaak ṅi mboṣ bti baluṅ kado kaji : "Naṣibaṭi
 awulan bnuura jibi awuluṅ ba Abram."*

wi ubeeka wi Betel du dko di abiiṅ atan kaloona ki nul
 ṭi ptoof pi Betel na Ayi, ⁴ du dko di abiiṅ aniw *bliit bi
 mngur. Kë dul di Abram adëmanaanun *Yawe Nawat
 Kabuka.
⁵ Lot angakandëruṅ na Abram akak aka itani yi ṅnka-
 neel, yi ṅpi, na yi ṅgit abot aka bañaan baṭum. ⁶ Utaak
 uunkëṣ bafëṭ bukal batëb bti : bka bi baka baṭum
 maakan kë baanhil pwo ṭi dko dloolan. ⁷ Bañaan biki
 Kanaan na baperitit bafëṭ kak wal mënṭ ṭi dko mënṭ.
 Kë bayafan biki Abram na biki Lot bakak ṭi ṅjom. ⁸ Kë
 Abram aṣë ji na Lot : « Tenan, nja ṅyiṭi, dkooṭu kooṭ,
 mënṅal ṅṭëpar abot awo mënṅal bayafan biki nja bado
 kaṅom! ⁹ Tenan utaak wi bti! Joh ṅwayṣër. Woli iya na
 kañen kamayu, kaya na kadeenu ; woli iya na kadeenu,
 kaya kamayu. »
¹⁰ Lot aten bnuura aṣë win utaak bti unkabuṅ bdëk bi
 Yordan di mboṣ manëkuṅ. Uwo ṭi wal wi Naṣibaṭi
 awoon aandobi tok ṅbeeka ṅi Fodom na Gomora. Dko
 mënṭ te du umban wi ubeeka wi Ṣowar dawo na itant
 ji uwoorta wi Nawat Kabuka du Eden, na utaak wi Ejiptu.
¹¹ Kë Lot adat utaak wi Yordaniya bti unwoyi umban
 wi umayar unuur atool pya da ; hënk di bawayṣëruṅ.
¹² Abram aya afëṭ du utaak wi Kanaan kë Lot afëṭ aṅog
 ṅbeeka ṅi bdëk bi Yordan. Atan iloona yi nul kë iban te
 Fodom. ¹³ Bañaan biki ubeeka mënṭ bawuṭ maakan
 abot aji bado uko wi Nawat Kabuka awoon aanjali.
¹⁴ Wal wi Lot awayṣëruṅ na Abram, Nawat Kabuka aji
 na Abram : « Iwin dko di inaṭuṅ, hënkun katan këṣ iten
 ifooyan. ¹⁵ Utaak wi ikwinuṅ wuṅ bti dwulu wa, iwi na
 pntaali pankpënuṅ ṭi iwi te mṅṭo. ¹⁶ Ddo pa paṭum ji
 pyiw pi mboṣ: unuur wi bakhinanun pñen pyiw pan-
 woon ṭi mboṣ unuur mënṭ wi wi bakaan ahinan pñen
 pntaali pi nu. ¹⁷ Naṭiin iñaay na utaak bti ṭiki dluṅ
 kawulu wa. »
¹⁸ Kë Abram ajeṅ iloona yi nul, aya afëṭ du mnko mn-
 week mi Mamre du Hebron kë dul di adoluṅ bliit bi
 mngur pa Nawat Kabuka.

Abram abuuran Lot

14 Wal wi Amrafel awoon naṣih i Ṣineyar, kë Aryok
 awo naṣih i Elatar, kë Kedor-Lawomer awo i
 Elam, Tideyal kë awo naṣih i Goyim ††² baṣih babaakër
 bukuṅ banaṭa ugut na bi Bera naṣih i Fodom na Birṣa
 naṣih i Gomora, na Ṣineyab naṣih i Adma na Ṣemeber
 naṣih i Ṭeboyim na naṣih i Bela (danwoon Ṣowar).
³ Baṣih kañeen babaañṣaani bukuṅ bti bayitiir na
 bangoli biki baka du dko danwoon daanwo na inkun
 du Fidim (dawoon hënkun Bdëk bi Pnam). ⁴ Bado
 ṅṣubal iñeen na ṅtëb kë Kedor-Lawomer akṣih baka, ṭi
 uṣubal uṭënk iñeen na ṅwajanṭ kë baṣë bër wa.
⁵ Kedor-Lawomer aṭo uṣubal aṣë naṭa ul na baṣih
 banwoon na a aya pgut na bampokuṅ. Wi bakyaan,
 bakob barefayim du Aṣerot-Karnayim, akob baṭutim
 du Ham, bayemim du Ṣawe-Kiriyatim, ⁶ akob bahorit
 du inkun yi Feyir te ado ban El-Paran, dankabuṅ du
 *pndiiṣ. ⁷ Wi wi baṣaan awugṣa aban te du ukumpëṣ
 wi En-Miṣpat (dawoon Kadeṣ) akob bamaletit du utaak

†† *Naṣih i Goyim : këme naṣih i ṅtaak.*

wi baka bti abot akob bahamorit banfētun du Haşaşon-Tamar.

⁸ Wal mēnt, kē naşih i Fodom na i Gomora na i Adma, naşih i Feboyim na naşih i Bela (danwoon Şowar) başē naşa abomandēr ugut na baka du Fidim, ⁹ agut na Kedor-Lawomer naşih i Elam, Tideyal naşih i Goyim, Amrafel naşih i Şineyar na Aryok naşih i Elatar : bawo başih babaakēr agut na başih kañeen! Bañaan biki Kedor-Lawomer bakob biki bakgutanaanun.

¹⁰ Kē Fidim daşē tum ihēr iweek yi kafuus ; wi naşih i Fodom na i Gomora baktiin, aşē jot ũi ya, kē bandukiin bamena du inkun. ¹¹ Bankobun baka kē başē yeenk bka bi biki Fodom na Gomora bti na iko ide yi baka bti aşē ya na bgah bi baka. ¹² Bakak ajej Lot (abuk aşa Abram) na bka bi tul bti ayaanaan ; ũiki Lot abi fētũ du Fodom.

¹³ Alon ambuurun aya du Abram, nahebērē, anfētun du mnko mnweek mi Mamre nahamorit, ayiũ bi Eşkol na Aner ; bukal bawajanũ bti başok na Abram. ¹⁴ Wi Abram ameen kē bamob ayiũl ayaanaan, ajej ũi bañaan biki nul bañaan iñeen-week ũwajanũ na bañaan iñeen na bakreũ (318) bambukiin ũi katoh ki nul, kē babomandēr ugut, adookar na bamobun Lot, te ubeeka wi Dan. ¹⁵ Abram na bañaan biki nul bawayşeri aneej ugut na baka na utejan, akob baka abot adookar na baka te ubeeka wi Hoba du btamşanka bi ubeeka wi Damat. ¹⁶ Ayeenk bka bti bi bajejun, ayeenk kak Lot ayiũl na bka bi tul bti na baaş na bañaan biki bamobun.

Melkitedek

¹⁷ Wi Abram akobun Kedor-Lawomer na başih banwoon na a, awugşa pkak, kē naşih i Gomora aşē bi ayit na a du dko danwoon daanwo na ikun di Şawe (danwoon dko di naşih).

¹⁸ Uka wal mēnt naşih alon ambiyi pyit na Abraham katimul kawo Melkitedek. Awo naşih i Falem, abot aji ũenjan Naşibaũi Andēmun Maakan. Aũij ipoom na poot ; ¹⁹ Añehandēr Abram Naşibaũi aji :

« Bnuura bawo ũi Abram ũi katim ki Naşibaũi Andēmun Maakan,

ampaşun baũi na mboş!

²⁰ Dbēeb Naşibaũi Andēmun Maakan,

andolon başooradu kē banun ũi kadunu! »

Wi wi Abram aşaan ajej iko bti yi bayeenkun du başih bukundi ado ifah iñeen, aşē pēnan kalon awul Melkitedek.

²¹ Kē naşih i Fodom aşē ji na Abram : « Wulaan bañaan işē iduka na iko bti yi nayaan ayeenk. » ²² Kē Abram aşē teema aji : « Ddeen kañen kamehna ũi kadun ki *Yawe Nawat Kabuka Naşibaũi Andēmun Maakan, ampaşun baũi na mboş, ²³ kē mēnkyeenk nin uko ulon ũi iko yi nu, mēndo yeenk yeenk nin unduş †, iwutna kaji iyokan Abram. ²⁴ Mēnkhanke nin uko ulon pa nji. Dyeenk uko wi başaşaraan badeen ũaũ na kafah

† Mēndo yeenk yeenk nin unduş: Bapiiũ aji mēnkyeenk nin kaguja.

ki bangakandērun na nji, Aker, Ekekol na Mamre bahilan kajej ifah yi baka. »

Bhoũar bi Naşibaũi na Abram

¹⁵ Wi iko mēnt iũepun, *Yawe Nawat Kabuka ahaabēş Abram kēş apēn awinana ũi kadunul aji na a : « Abram, wutan kalēnk! Dwo ubeel wi nu, dlun katuumu bnuura. »

² Kē Abram aũeema aji : « Nawat Kabuka Naşibaũi i naan, ibaa wulēn uko ulon wi nji kalun kaya bē mēnka napoş nadukar wa? Iinwulēn napoş, Eliyeter i ubeeka wi Damat, nalempar naan alon akdukiin na iko yi naan. »

⁴ Kē Nawat Kabuka akak aji na a : « Mēnt ul akdukiin na iko yi nu, napoş i ikbukun akdukiin na ya. » ⁵ Wi wi aşaan ado Abram kē apēn bdig aşē ji na a : « Tenan baũi, ifēn ũjah woli ihinani. » Akak aji na a : « Jibi ũjah ũatumun, hēnk di babuku baklun katum. »

⁶ Abraham ahaş Nawat Kabuka ũi uko wi ajakulun, ukaan kē Nawat Kabuka aji awo naũool.

⁷ Nawat Kabuka aji na a kak : « Nji dwoon Nawat Kabuka, andoliin kē ipēn du Ur di bakaldeyer kawulu mboş mi, ika. » ⁸ Kē Abram aşē teema aji : « Nawat Kabuka Naşibaũi i naan, hum di di nji nhilun kame kē dlun kaka ma. »

⁹ Kē aji na a : « Yaan iũijēn uwit upatar, upi uũaũ na unkaneel ukaş. Undoli ũi ũa uwo kaka ũşubal ũwajanũ. ũijan kak urikaũe na ubalab unhumun. »

¹⁰ Kē Abram aũija ũa bti afiũ. Afaaş ũnũaam ũi ptoof ado ifah itēb, kandoli kataan na katēnt ka, aşē wo aanafaaş ũkat. ¹¹ Njugude ũatool pdēpa ũi ũnũaam ũankeũun ũun kē Abram aşē dook ũa.

¹² Na utaakal ukeũ, Abram awo ũi bũoy bweek aşē win bdēm bweek blēnkandēraan. ¹³ Kē Nawat Kabuka aşē ji na a : « Iwo i kame kē babuku balun kawo bayaanũ du mboş manwoon maanwo mi baka, mi baklun kakak kado kajuuknũtēn baka ũi ulemp, balun kahajan baka ũşubal iñeen-week ũyaaş ũbaakēr (400). ¹⁴ Kē nji nşē lun kakob banjuuknũtēnun baka, bapēn da na bka btum. ¹⁵ Kē iwi işē lun kaũaf kabaa kakeũ kamoya kakak na bnuura du bajugu. ¹⁶ Bakak ũi, woli uraan ubakaanũtēn ubii, ũiki te wal mēnt pjuban pi bahamorit paandobi ũtēplēn. »

¹⁷ Wi unuur uyobun, kē bdēm batooti, kē bdoo banjeenun maakan awo na udu uweek na unkaniya untehanun ũaşē mara mara amay amuur ũi ptoof pi ũnũaam ũanfiũun ũun. ¹⁸ Kē unuur mēnt, Nawat Kabuka ado bhoũar na Abram, aji na a : « Dluũ kawul mboş mi pntaali pampēnun ũi iwi, kapēna bdēk bi Ejiptu, te kaban bdēk bweek bi Ewufat. ¹⁹ Mboş mēnt manwoon mi ũũaak ũi bakenit, na mi bakenititaũ, na mi bakadmonit, ²⁰ na mi bahitit, mi baperitit, mi barefayit, ²¹ na mi bahamorit, mi bakanaan, na mi bagirgaşit na mi bayebutit. »

Kabuka ki Iṣmayel

16 Faaray ahar Abram aambi buk, aṣe ka nalemparul ṣaṣ alonj anwoonj i utaak wi Ejiptu i katim kawoonj Hagar. ² Kē Faaray aṣe ji na Abram : « Tenan, jibi *Yawe Nawat Kabuka awoonj aandi mbuk, dkooṣu kooṣ kakan ido kawinar na nalempar naan ; ulome nṣeṣna ṣi a nka napoṣ. » Abram aṣiink uko wi ajakulunj. ³ Wi Abram adolonj ṣṣubal iṣeen ṣi afēṣunj ṣi utaak wi Kanaan, Faaray aharul kē aṣe jej Hagar, nalemparul, awula kē aniimi. ⁴ Abram awinar na Hagar, kē awo na kayinj.

Wi Hagar awinunj kē awo na kayinj, aṣe jun pkul Faaray ajugul. ⁵ Kē Faaray aṣe ji na Abram : « Iwi iṣunj kē Hagar abeehēn hēnkuṣ. Nji ṣi uleef naan dwuliiṣ nalempar naan, kē hēnkuṣ wi awoonj na kayinj aṣe beehēn. Dṣehan *Nawat Kabuka awayṣun nji na iwi. »

⁶ Kē Abram aṣe teema aji : « Nalemparu awo ṣi kaṣen ki nu, dolana uko wi iṣalunj. » Wi wi Faaray akakunj aha-jan Hagar, kē adoo noor aṣi, kabuurna.

⁷ Uwanjṣ wi *Nawat Kabuka uyit na Hagar du kaṣog pliiṣ plonj panwoonj du *pndiiṣ, pliiṣ mēntṣ pawo ṣi bgah bi ṣur. ⁸ Uji na a : « Hagar, nalempar Faaray, iwoona ṣunj, aṣe aya ṣunj? »

Kē aṣe teem aji : « Dṣi ṣi kabuurna Faaray, ajug naan. »

⁹ Kē uji na a : « Kakan du ajugu, ido kaṣiinka. »

¹⁰ Uwanjṣ wi Nawat Kabuka ukak aji : « Ddo babuku baṣum te nin alonj aando hil pṣen baka.

¹¹ « Tenan, iwo na kayinj, ilunj kabuk napoṣ ṣi iṣunj, lunj iṣu'a katim ki Iṣmayel ṣi, ṣiṣi Nawat Kabuka aṣiink mntṣeg mi nu.

¹² Alunj kawo ji ubuuru unwoonj uundomi ; anknaṣariiiṣ baṣaanj bṣi, baṣaanj bṣi bakak banaṣari'a ; alunj kalow bayiṣul bṣi. »

¹³ Hagar aṣal aji awin na manjoonan anjaan awina, aṣe ji wal mēntṣ na Nawat Kabuka, anṣiiniin na a : « Iwo El-Roy, Naṣibaṣi anwinnunj. » ¹⁴ Uko waṣ ukaan kē bak-du pliiṣ mēntṣ aji Lahay-Roy, dawoonj « *Anwoonj Aank-ba awinēn. » Pliiṣ mēntṣ pawo ṣi ptoof pi Kadeṣ na Bered.

¹⁵ Hagar abukar Abram napoṣ ṣi iṣunj, kē Abram aṣu napoṣ i Hagar abukarulunj katim ki Iṣmayel. ¹⁶ Abram aka ṣṣubal iṣeen bakreṣ na ṣṣubal paaj (86) wi Hagar abukarulunj Iṣmayel.

Bhoṣar bi Naṣibaṣi na Abram

17 Wi Abram akaan ṣṣubal iṣeen kaṣeen kalonj na kaṣeen kalonj (99), kē *Yawe Nawat Kabuka aṣe pēn awinana ṣi kadunul aji na a : « Nji dwoonj *El ṣa-day, Naṣibaṣi Anhiniin iko bṣi ; doon kaṣaṣen ibot ido kaṣiinkēn. ² Ddo bhoṣar na iwi, kabot kawulu pntaali pṣum maakan. »

³ Abram ajot wal mēntṣ afēṣ kaara ṣi mboṣ, Naṣibaṣi kē aṣe ji na a : ⁴ « Tenan, bhoṣar bi, bi bi nji kadolonj na iwi : Nji, dlunj kado iwo aṣin kntaali ktum. ⁵ Iinkak adu'ana Abram ṣi, katimu kawo hēnkuṣ Abraham ṣi, ṣiṣi ddolu iwo aṣin kntaali ktum. ⁶ Ddolu ibuk baṣaanj baṣum maakan, banklunj kado kntaali, ilunj kabuk baṣih. ⁷ Ddo bhoṣar na iwi, na pntaali pankmbiinj ṣi kafeṣu woli ikeṣi. Bhoṣar mēntṣ bawo te mntṣo, hēnk dlunj kawo Naṣibaṣi i nu na i pntaali pankmbiinj ṣi kafeṣu. ⁸ Mboṣ mi Kanaan bṣi mi iwoonj ṣi nayaantṣ ṣi ma, dlunj kawulu ma ika te mntṣo, iwi na pntaali pankmbiinj ṣi kafeṣu, dlunj kawo Naṣibaṣi i baka. »

⁹ Naṣibaṣi akak aji na Abraham : « Kē iwi, iwo kamēban bhoṣar bi ndolonj na iwi na pntaali pi ikbukunj. ¹⁰ Bhoṣar baṣ bi bi nji kadolonj na iwi na pntaali pi ikbukunj, iwo i kamēban ba. Biinṣ bṣi banwoonj na iwi bawo biki kawala katēmp. ¹¹ Nawo biki kawala katēmp, uwo uko unkyuunj bhoṣar bi nji ndolonj na an. ¹² Kē ṣi kntaali ki ikbukunj, napoṣ ṣi iṣunj anwoonj awo kawala katēmp ṣi ṣnuur bakreṣ, kaṣu na bambukiinj ṣi itohan kēme biki nanugunj nug du ṣaanj alonj nayaantṣ, anwoonj aanwo i pntaali pi nan. ¹³ Hēnk, babukale ṣi katohu kēme anugana nugana na itaka yi nu, bawo biki kawala katēmp. Bhoṣar bankwinaniinj ṣi ṣleef ṣi nan bawo bhoṣar banwoonj baankba. ¹⁴ Ṣiinṣ anwoonj aanwala katēmp, alunj kadookana ṣi bayiṣul, ṣiṣi agar bhoṣar bi naan. »

¹⁵ Naṣibaṣi akak aji na Abraham : « Faaray aharu, iinkak ado kadu'a Faaray, ido kadola Faara. ¹⁶ Dwula bnuura, kē abot alunj kabukaru napoṣ ṣi iṣunj. Dwula bnuura, alunj kawo anin kntaali ktum, alunj kabuk baṣih baṣum. »

¹⁷ Wal mēntṣ, kē Abraham aṣe jot afēṣ kaara ṣi mboṣ aṣe muujan. Aṣal wal mēntṣ aji : « Ṣiinṣ ankaan ṣṣubal iṣeen-week kabuk napoṣ? Kēme Faara ankaan ṣṣubal iṣeen kaṣeen kalonj akbukunj? » ¹⁸ Wi wi aṣaanj aji na Naṣibaṣi : « Dkooṣu kooṣ, wutan Iṣmayel ayeenk uko wi ihoṣnunj! »

¹⁹ Kē Naṣibaṣi aṣe teema aji : « A-a, Faara aharu abukaru napoṣ ṣi iṣunj, i ikkunj kaṣu katim ki Iṣaak. Dkunj kado bhoṣar na a te mntṣo, kado ba na pntaali pankpēnnunj ṣi a. ²⁰ Dkak aṣiinku ṣi uko wi Iṣmayel. Tenan, dwula bnuura, ddo kabuk kajoobēṣ na a, pntaali pi nul paṣum. Alunj kabuk baṣih iṣeen na batēb, ddola abuk pntaali pṣum maakan. ²¹ Kē bhoṣar bi naan, ddo ba na Iṣaak, i Faara akkunj kabukaru pkili ṣi wal wi. »

²² Wi Naṣibaṣi abaanj pṣiini na Abraham aṣe ya aduka.

²³ Unuur mēntṣ, Abraham ajeṣ Iṣmayel abukul, na baṣaanj bṣi bambukiinj ṣi katoṣul na biki anugunj nug, baṣaanj biinṣ bṣi banwoonj ṣi katoṣul awalan baka katēmp jibi Naṣibaṣi ajakulunj ado. ²⁴ Abraham aka ṣṣubal iṣeen kaṣeen kalonj na ṣṣubal kaṣeen kalonj (99) wi awaliin katēmp, ²⁵ kē Iṣmayel abukul aka ṣṣubal iṣeen na ṣwajanṣ (13) wi awaliin katēmp. ²⁶ Ṣi unuur uloolan mēntṣan wunj wi wi Abraham na Iṣmayel abukul bawaliin katēmp. ²⁷ Biinṣ biki katoṣul bṣi, bam-

† Iṣmayel : Ṣi uhebēre dawoonj Naṣibaṣi aṣiink.

†† Abram : Ṣi uhebēre dawoonj niinṣ antumunj na mndēm. ‡ Abraham : Ṣi uhebēre dawoonj aṣin baṣaanj baṣum.

buknaaniij da na biki banugun nug du ñaan alon nayaant, kë bawala katëmp na a.

Bayaant bawajant

18 Unuur ulon Abraham afo ñi plëman pi kaloona ki nul du mnko mnweek mi Mambre wi unuur uduinun, kë *Yawe Nawat Kabuka ašë pën awinana ñi kadun ki nul. ² Abraham akat kës, ašë win biint bawajant kë banañ du kadunul. Wi awinan win baka, ašiiina du plëman pi kaloona, aya yit na baka ajot afët kaara ñi mboş adëman baka, ³ ašë ji na alon ñi baka : « Nawee, dkooṭu kooṭ, pantan ñi katoh ki nalemparu, idole hañ kalilan. ⁴ Yoonkaan ddo bañijan meel, nañow ihoṭ naşë naṭo nanoorfën ñi bko bi uṭeeh. ⁵ Dya kañijan kapoom nade, nañiişan ñleef, nabaa naṭëp wi nabiin te ñi katoh ki nalemparan. »

Kë başë ateema aji : « Aa, dolan jibi ijakun. »

⁶ Abraham amint wal mënṭ aya du kaloona meet di Faara awoon, ašë ji na a : « Faaran ijej pşon pnuura pankëşun, inag ijun ipoom. » ⁷ Wi wi Abraham aşaan amint aya du batani ajey ubay unuura, awul wa nalemparul kë ajun ataran. ⁸ Ajey mntow mnañ na mntow mñjiilu na ubay wi babomanun wun abëkan iko mënṭ bti ñi kadun ki baka. Anañ aňog baka du pṭeeṭ pi bko kë başë de.

⁹ Bahepara aji : « Faara aharu awo ṭun ba? »

Kë ateem aji : « Awo du kaloona meet. »

¹⁰ Kë nayaant ašë ji na a : « Dluñ kabi ñi pkili ñi wal wi ; uṭënk wal mënṭ Faara aharu abuk napoṭ ñiinṭ. »

Faara awo du plëman pi kaloona, du kafët ki nayaant atiink. ¹¹ Bi Abraham na Faara bado bi wo wo bawee, kë Faara akak añaan kañowa. ¹² Hënk, kë Faara ašë ji ñi uşalul, amujuan. Aşal aji : « Hënkun wi ndoon aṭaf, kabaa kawinar na ñiinṭ naan! Kë ajug katoh naan abot awo naṭaf! »

¹³ Kë Nawat Kabuka ašë ji na Abraham : « we ukaan kë Faara ajii ba, aşal aji aanhinan kabuk wi adoon abi ṭaf ṭaf? ¹⁴ We wi Nawat Kabuka awoon aanhinan pdo? Pkili, ñi wal wi, dkak ñi katohu, uṭënk wal mënṭ Faara abuk napoṭ ñiinṭ. »

¹⁵ Faara apok aji : « Mënji » ṭiki alënki, kë Nawat Kabuka ateema aji : « Ijii. »

Abraham ašiiinir Fodom

¹⁶ Biint banaṭa atool pya, aten ubeeka wi Fodom. Kë Abraham ašë ñooṭan baka. ¹⁷ Yawe Nawat Kabuka aji ñi uşalul : « Dwo i kamen Abraham uko wi nji kadolun i? ¹⁸ Ul ankbukun pntaali pṭum pankkaan mnhina, kabot kaṭu nwul kntaali ki mboş bti bnuura. ¹⁹ Ddata ahilna ado babukul na biki katohul bado kaṭaş bgah bi naan, kado uko wi nṭalun na uko unwoon uṭool ñi kës ki naan. Hënk, nşë ndo pa a uko wi mbiin ahoña. »

²⁰ Wi wi Nawat Kabuka aşaan aji : « Batapar biki Fodom na Gomora iko iwuṭaan maakan, pjuban pi baka padëm maakan. ²¹ Dya da katen me uko wi bataparun baka uwoha manjoonan, woli uunwo, kame. »

²² Batëb ñi biint bukun bapenna da, ašë ya Fodom. Kë Abraham ahum nnañ ñi kadun ki Nawat Kabuka. ²³ Abi aňog ašë ji na a : « Na manjoonan, ifin batool kanaakren na bado buṭaan i? ²⁴ Ulome bañaan iñeen kañeen batool bawo ñi ubeeka? Ifin bañaan biki ubeeka bti i? Kë bañaan iñeen-kañeen batool banwoon ñi ubeeka, baankdo imiir wa i? ²⁵ A-a, iinkdo uko uṭëñ wan, kado naṭool akeṭ na nado buṭaan. Naṭool awo wo ji nado buṭaan. Iinkdo uko uṭëñ wan. Kë iwi nawayëş umundu bti ido uko unwoon uṭool di. »

²⁶ Kë Nawat Kabuka ateema aji : « Woli dṭënk du Fodom bañaan batool iñeen-kañeen, katen ñi baka kamiir ubeeka bti. »

²⁷ Kë akak ašiiini na a aji : « Nji nwoon pdëpalën na ufob, dñoomun ašiiini na Ajugun. ²⁸ Ulome bañaan kañeen bañaanṭ ñi batool iñeen-kañeen bukun: Bañaan kañeen bampënuñ bukun baṭu itok ubeeka bti i? »

Kë ateem aji : « Woli dṭënk da bañaan iñeen nbaakër na bañaan kañeen mënktok ubeeka. »

²⁹ Abraham akak ašiiini ji uteek aji : « Ulome bawoha iñeen-nbaakër? »

Kë ateem aji : « Bañaan iñeen nbaakër mënṭ baṭu mënktok ubeeka. »

³⁰ Kë akak aji : « Ajugun awutan kadeebaṭ akaan awutën nṭup : Bahinan kawo iñeen-nwajanṭ. »

Kë ateem aji na a : « Mënktok ubeeka woli dṭënk da bañaan iñeen nwajanṭ batool. »

³¹ Abraham akak aji : « Miiran, wi nkaan aňoom ašiiini na Ajugun : Bahinan kawo iñeen-nṭëb. »

Kë ateem aji : « Bañaan iñeen nṭëb bukun baṭu mënktok ubeeka. »

³² Kë aji : « Ajugun awutan kadeebaṭ, dkak ašiiini ubaañşaan: Bahinan kawo iñeen. »

Kë ateem aji : « Bañaan iñeen bukun bado kë mënktok ubeeka bti. »

³³ Wi Nawat Kabuka abaan pñiini na Abraham ašë ya, kë Abraham ašiiş katohul.

19 Na utaakal, nwanjuṭ nṭëb nun naban du Fodom. Kë Lot ašë ṭo wal mënṭ ñi uneej ubeeka. Wi awinan win na ašë naṭa aya ayit na na ajot afët kaara ñi mboş adëman na. ² Aji na na : « Dkooṭan kooṭ, nabiin nafër du katoh ki nalemparan, nañow ihoṭ, na nfa naşë naya na bgah bi nan. »

Kë naşë teema aji : « A-a, nya kafër du bayiti. » ³ Lot akooṭ na te kë nado dinan awala du katohul. Ado kë bajun na, aboman ipoom indaṭ kë nadee.

⁴ Bahum baandobi piint kë biint biki ubeeka başë bi afooy katoh, bañaan bti bawo da, du baṭaşa te baṭaf, nin alon aandukaa. ⁵ Badu Lot aji na a : « Biint bambiin ñi katohu na utejan wi bawo ṭun? Pënaan baka, npiint na baka. »

⁶ Lot apën abi moñ baka ašë dët bgah ñi kafëṭul. ⁷ Aji na baka : « An banoh naan, dkooṭan kooṭ nawutan kado buṭaan. ⁸ Natenan, dwo na bapoṭ baaṭ batëb banwoon baandobi me biint. Ddo baka bapën nado baka uko wi nañalun, naşë nawut kado biint biki nin uko ulon ṭiki bawo bayaant biki naan. »

⁹ Ké bašë teem aji : « Totiin ti. » Bakak aji na a : « Iwi inwoonj nayaant, ašë ñal pwo nawayëš! Hënkunj ñdolu uko unwuŋunj apel wi ñkdolonj baka. » Bawuuk Lot ašë tool pya kapaat plëman. ¹⁰ Ké biint banwoonj du meet bašë haabëš amob Lot apulad meet ašë tuh plëman. ¹¹ Bado wal mënŋ biint banwoonj du bdig ké bakak bakuul bukal bti, ajunna ti bapoŋ te du baŋaf, ké baankak awin plëman.

¹² Nwanjuŋ ñunj ñaji na Lot : « Ikak awo na ñaanj alonj ti i? Bayootanu, babuku biint na baat, bañaanj bti banwoonj biki nu ti ubeeka, jejan baka napën ti wa. ¹³ Nŋtok ubeeka wi bti ŋiki na manjoonan baŋup iko iwuŋaan maakan yi bañaanj biki wa badolonj. Yawe Nawat Kabuka ayilun aji ñtok ubeeka. »

¹⁴ Lot aya aŋini na bayootanul, banjokunj babukul aji : « Nanaŋiin, napën ti dko di, ŋiki *Nawat Kabuka abi katok ubeeka. » Ké bašë ŋal aji abeŋ beŋ.

¹⁵ Wi unuur ujinŋunj na nfa kub, nwanjuŋ ñakak aji na Lot : « Naŋiin, ijeŋ aharu na babuku baat batëb banwoonj ti këme nakeŋ woli Nawat Kabuka akob biki ubeeka wi. »

¹⁶ Ké jibi Lot ahumunj na ñŋal ñtëb, ké biint bukunj bašë mëbana ti kañen, na aharul na babukul baat batëb ŋiki Nawat Kabuka añaŋi'a. Badola ké apën ti ubeeka.

¹⁷ Wi bapënanunj baka ti ubeeka, uwanjuŋ ulonj ti baka ké ušë ji : « ŋiin ibuuran ubida wi nu! Kten kafeŋ ibot iwut kanaŋ nin dko dlonj ti utaak wi, yaan du pnkunj iwutna kakeŋ. »

¹⁸ Ké Lot ateem aji : « A-a, Naweeek, uunhinan kawo hënk! ¹⁹ Nalemparu awinana bnura ti këš ki nu, ké ibot adiimana mñaŋa mnweek wi ibuuranulunj. Ké nji nšë wo mënhil kaŋi kaya du pnkunj bë pwuŋan paankbanën nkeŋ. ²⁰ Tenan, iwin ubeeka umpoŋi wi i? Uñogi, ké nhil kaŋi kaban da. Wutan nya mmena da mbuurna, ŋiki uwo umpoŋi! »

²¹ Ké ateema aji : « Dkak aŋenu uko waŋ, mënktoŋ ubeeka wi ikŋiniyaanunj. ²² Faraan iŋi iya imena du wa, ŋiki mënhil kado nin uko ulonj bë iindobi ban da. » Uko waŋ ukaanj ké baŋu ubeeka mënŋ katim ki ŋowar. †

²³ Unuur ujun pjint wal wi Lot abanunj du ŋowar, ²⁴ ké Yawe ašë do pdëpalën panktëradunj †† ké pawoona baŋi ajot ti Fodom na Gomora. ²⁵ Atok ñbeeka mënŋ na utaak mënŋ bti, aŋiŋ bañaanj na iko bti immayunj ti mboš. ²⁶ Ahar Lot akok aten du kafeŋul ašë bi kak kak pnam.

²⁷ Abraham anaŋa na nfa kub ašë ya du dko di abiiŋ anaŋ ti kadun ki Nawat Kabuka, ²⁸ aten Fodom na Gomora na utaak bti ašë win udu ké ukpën da ji udu wi uyik! ²⁹ Wi Naŋibaŋi atokunj ñbeeka ñunj aleš Abraham apënan Lot ké abuur kaŋaafa ki bdoo du dko di abiiŋ afëŋ.

Lot na babukul baat

³⁰ Lot aya afëŋ du pnkunj ul na babukul baat batëb ŋiki añañoom pŋo du ŋowar. Baya du pnkunj afëŋ du bñot

† ŋowar : ŋi uhebërë dawoonj umpoŋi. †† Pdëpalën panktëradunj : "Soufre, Sulfur, Sulfuro."

banhoorunj. ³¹ Unuur ulonj, bajeen ñaaŋ i Lot aji na aŋa'ul : « Aŋinun aŋaf hënkunj, ké nin ñiinŋ alonj aankak awo ti utaak anhilunj kapiinŋ na nja jibi bañaanj bti bajaanj bado. ³² Biin ñwul aŋin nja poot akuj nšë ñpiinŋ na a ñka bapoŋ, pntaali pi nul pawutna kaba. »

³³ Na utejan mënŋ bawul aŋin baka poot, ké bajeen ašë bi apiinŋ na aŋin anwoonj aando me upiinŋ na un-aŋa abukul. ³⁴ Wi nfa mambanunj, ké bajeen ašë ji na aŋa'ul : « Takal na utejan dpiinŋ na aŋin nja ; biin ñkak ñwula nŋa na utejan poot adaan iŋë iya ipiinŋ na a, hënk nšë ñbuk bapoŋ, pntaali pi nul pawutna kaba. »

³⁵ Bakak awul aŋin baka poot utejan mënŋ, ké nabaasha apiinŋ na a, bë aando me upiinŋ na un-aŋa abukul.

³⁶ Hënk di babuk Lot bawoonj na iyin, inwoonunj du aŋin baka. ³⁷ Bajeen abuk bapoŋ ñiinŋ ašë ŋu'a katim ki Mohab ‡, awoonj ateem bamohabit biki nŋa. ³⁸ Nabaasha kak abuk bapoŋ ñiinŋ aŋu'a katim ki Ben-Ami ††; ul awoonj ateem bahamonit biki nŋa.

Abraham na Abimelek

20 Abraham apëna du umbanj wi Mamre aya du utaak wi Negeb afëŋ ti ptoof pi ñbeeka ñi Kadeš na ŋur. Abi ya pyaanŋ du Gerar. ² Aji na bañaanj ké Faara aharul awo aŋa'ul. Ké Abimelek naŋih i Gerar ašë do ké bayaarada Faara pa aniima.

³ Na utejan, Naŋibaŋi apën awinana ti kadunul na ñŋaafi aji na a : « Naat i iyeenkunj aŋu ikeŋ ŋiki aniimaa. »

⁴ Abimelek ahum aando bi piinŋ na a, ašë ji : « Aju-gun, ifin ñaanj anwoonj aando uko ulonj i? ⁵ Abraham ti uleeful ajakunj aji awo aŋa'ul ké Faara akak ajakën aji Abraham awo naweeekul. Uko wi ndolonj ddo do wa na uhaaš ujinŋ, mëndo nin uko ulonj uwuŋaan. »

⁶ Ké Naŋibaŋi ateema na ñŋaafi aji na a : « Aa, nji kak dme ké ido uko mënŋ na uhaaš ujinŋ. Nji dneenaniiŋ pjuban ti kadun naan wi ndolonj ké iimbana. ⁷ Hënkunj kakaan ñiinŋ unj aharul ŋiki awo *naŋuparaan. Alunj kañehandëru ibuurna. Woli iinkakana, kkeŋ iwi na biki katohu bti. »

⁸ Wi unuur ujinŋunj, Abimelek adu baweeek bti biki utaak ašë ŋup baka uko unŋëpunj, ké bašë lënk maakan. ⁹ Adu Abraham ašë ji na a : « we wi idolonj bañaanj hënk ba? We wi ndoliiŋ ké ido kak i kaŋijaraan pjuban pweek pi, nji na bañaanj biki utaak wi naan bti? Ido uko wi ñaanj awoonj aanwo kado. »

¹⁰ Akak ahepar Abraham aji : « We ukaanj ké ido uko waŋ ba? »

¹¹ Abraham ateema aji : « Dŋal aji bañaanj banwoonj ti bañoom Naŋibaŋi, ké kanuura ki ahar naan kahil kaŋu bafinŋ. ¹² Ado woha aŋa'naan ŋiki ñtok aŋinun, baninun biki ñwoonj ñëñtoki, ké nšë bi niimar. ¹³ Wi Naŋibaŋi adolonj ké mpën du katoh ki paapa añaay, djaka aji : "Dñehanu uko ulonj: woli ñgalën, dko di ñkyahaanj, jakan na bañaanj iwo aŋa'naan." »

¹⁴ Abimelek ajeŋ ñkaneel na ñpi na ñgit, balemp biinŋ na baat awul Abraham ašë kakana Faara aharul.

¹⁵ Akak aji na a : « Utaak wi naan wii wi, ihinan kafëŋ

‡ Mohab : ŋi uhebërë dawoonj anwoonunj du aŋin. †† Ben-Ami : ŋi uhebërë dawoonj abuk pntaali pi naan.

dko di injalun. » ¹⁶ Aji na Faara kak : « Dwul naweeuku itaka itum maakan †. Uko warj ukyuujun bañaan bti banwoon na iwi kè iwo najinŋ ŋi uko unŋepun. »

¹⁷ Kè Abraham ašë ñehan Našibaŋi ajeban Abimelek na aharul na balemparul baaŋ bahilna babuk, ¹⁸ ŋiki ado kè baaŋ bti biki katoŋ ki Abimelek baanhil kabuk ŋi uko wi adolonŋ Faara ahar Abraham.

Kabuka ki Itaak

21 *Yawe Nawat Kabuka ado Faara bnuura jibi abinŋ aŋupa, ado uko wi abinŋ ahoŋa. ² Awo na kayin abukar Abraham andoon abi wo wo naŋaf napoŋ ñiinŋ, ŋi wal wi Našibaŋi abinŋ ajaka. ³ Abraham aŋu napoŋ i Faara abukarulunŋ katim ki Itaak ††.

⁴ Wi Itaak abukul adolonŋ ŋnuur bakrenŋ, kè Abraham ašë do jibi Našibaŋi ajakulunŋ, awalana katemp. ⁵ Aka ŋšubal iñeen-week (100) wi abukunŋ Itaak.

⁶ Kè Faara ašë ji : « Našibaŋi awulèn uko wi nji kadoonŋ kajiina, bañaanŋ bti banktiinŋ uko wi balilan na nji. »

⁷ Akak aŋiini aji : « In ahilanunŋ ŋfa kaji na Abraham kè Faara abi kabootan? Kè nšaanŋ abukara ñiinŋ hènkuŋ wi aŋafun. »

Hagar na Iŋmayel badookanaa

⁸ Itaak adèm te kè anin ado kayana. Unuur mènŋ kè Abraham ašë do ufettu uweek. ⁹ Hagar i utaak wi Ejiptu awo da na napoŋ i abukaruŋ Abraham. Faara awin napoŋ kè aknoha ‡, ¹⁰ ašë ji na Abraham : « Dookan nalemp i na abukul, abuk nalemp i aanwo kayeenk ŋi iko yi ikdukarunŋ Itaak abuk naan. » ¹¹ Uko mènŋ ude Abraham maakan ŋiki Iŋmayel awo kak abukul. ¹² Kè Našibaŋi ašë ji na a : « Kŋoo kaŋaaf abuku na nalemparu, uko wi Faara akhepariinŋ bti dolan wa, ŋiki ŋi Itaak di di pntaali pi nhoŋiinŋ pakpennunŋ. ¹³ Kè abuk nalemp, ddola abuk pntaali pweek maakan, ŋiki awo kak abuku. »

¹⁴ Abraham anaŋa na nfa kub, ajej kapoom na ubuuli wi meel awul Hagar, kè aŋu ŋi feŋ, akak awula napoŋ ašë dola kè ayaa. Kè Hagar aya añaay na *pndiiŋ pi Bertabe.

¹⁵ Wi meel manyaanŋ aba, kè ašë bèkan napoŋ ŋi bko blonŋ uŋeeh, ¹⁶ aya alow btiisu aŋo ašë jun ŋwooni aji : « Mènŋal pwin pkeŋ pi napoŋ naan. »

¹⁷ Našibaŋi atiink napoŋ kè akwooni, kè uwanjuŋ wi nul ušë duuna Hagar du baŋi aji na a : « Hagar, we wa ba? Klènŋ, Našibaŋi atiink ŋwooni ŋi napoŋ du dko di ibèkanulunŋ. ¹⁸ Jajana ibot imèbana bnuura ŋiki ddo babukul batum, bawo pntaali pweek. » ¹⁹ Našibaŋi ahaabëŋ wal mènŋ kèŋ ki Hagar kè ašë win pliiŋ. Wi wi ayaanŋ aliiŋ ubuuli atuman awul napoŋ kè adaani.

²⁰ Našibaŋi ayeŋ napoŋ kè akdèm. Afèŋ du pndiiŋ akak ñaanŋ anhilunŋ kaŋuuri maakan. ²¹ Wi afèŋunŋ du pndiiŋ du Paran, anin kè ašë la'ara ñaaŋ anwoonŋ i utaak wi Ejiptu.

† Itaka itum maakan : Iwo uko ji baluk bi ŋšubal iñeen-week na iñeen ŋwajanŋ (130) ŋi nayafan. †† Itaak : dawoonŋ ŋi uhebèrè aji.

‡ Kè aknoha : Balonŋ bapiit aji Kè akbenŋ Itaak.

Bhoŋar bi Abraham na Abimelek

²² Unuur ulonŋ, Abimelek na Fikol naŋih i bangoli biki nul baya du Abraham aji na a : « Našibaŋi awo ŋi kafeŋu ŋi iko bti yi ikdolonŋ. ²³ Hènkuŋ mehniin ŋi kadunul iji iinkguurèn nin, nji na babuk naan na babuk baka, kè ido bnuura na nji na utaak wi iwoonŋ nayaantŋ wi, jibi nwoonŋ bnuura na iwi. » ²⁴ Kè Abraham ateem aji : « Dhoŋ uko mènŋ. »

²⁵ Wi wi Abraham ašaanŋ alešana pliiŋ plonŋ pi balempar Abimelek babinŋ ateha. ²⁶ Kè ateema aji : « Mèmme ñaanŋ andolonŋ uko warj. Iinŋupèn, dbaanŋ atiink tiink nŋa uko mènŋ. »

²⁷ Wi wi Abraham ašaanŋ ajej ŋkaneel, ŋpi, na ŋgit awul Abimelek, kè bašë do bhoŋar. ²⁸ Abraham apènan ŋkaneel ŋmpoŋi ŋwaaŋ paaj na ulonŋ. ²⁹ Kè Abimelek ašë hepara aji : « we ukaanŋ kè ipaŋëŋ ŋkaneel ŋmpoŋi ŋwaaŋ paaj na ulonŋ ŋi ba? »

³⁰ Kè ateema aji : « Yeenkan ŋkaneel paaj na ulonŋ ŋi, uwo uko unkdiiŋmanunŋ kè nji djipunŋ pliiŋ pi. » ³¹ Uko warj ukaanŋ kè badu dko mènŋ aji Beeršeba †† ŋiki bukal batèb bti bahonaruŋ da amehna.

³² Wi badolonŋ bhoŋar du Beeršeba aba, Abimelek na Fikol naŋih i bangoli biki nul banaŋa akak du utaak wi bafilitenŋ. ³³ Abraham atepi du Beeršeba bko bi bajaanŋ bado Tamarit ašë dèman da *Yawe Nawat Kabuka anwoonŋ aankba. ³⁴ Wi wi Abraham ašaanŋ aŋo ajon du utaak wi bafilitenŋ.

Bŋenjan bi Abraham

22 Wi iko yanŋ iŋepunŋ, Našibaŋi anjal pten me Abraham aŋiyaara kado uko wi akjakulunŋ ašë ji na a : « Abraham. »

Kè ateem aji : « Nji wi. »

² Kè aji na a : « Jajan abuku, aloolan ŋaŋ i ikaanŋ, Itaak i injalunŋ maakan, iya du utaak wi Moriya du pnkunŋ pi nji kalunŋ kayuuju. Woli iban da, kjeja kafiinŋaraan kabot katèra kadolèn bŋenjan. »

³ Abraham anaŋa na nfa kub, atan ubuuru ajej balemparul batèb na abukul, abot atib imul yi akyaanŋ katèrna'a, ašë tool pya dko di Našibaŋi ajakulunŋ. ⁴ Wi bapoŋunŋ ado ŋnuur ŋwajanŋ, kè Abraham ašë win dko di bajakulunŋ du kalowan. ⁵ Aji wal mènŋ na balemparul : « Nadukiin ŋi na ubuuru. Nji na napoŋ nya kadèman Našibaŋi kašë kakak. »

⁶ Abraham ajej imul yi akyaanŋ katèrna Itaak abukul awula kè akunaa, ul ŋi uleeful kè ašë mèban bdoo na umbanŋ. Wi wi batoolunŋ bukal batèb. ⁷ Itaak aŋiini wal mènŋ na Abraham aŋin aji : « Paap! »

Kè ateema aji : « Abuk naan, dŋiinŋ! »

Kè akak aji na a : « Bdoo bii bi, kè imul yii yi, unkaneeŋ wi bŋenjan ubaa wo ŋunŋ ba? »

⁸ Kè ateem aji : « Abuk naan, Našibaŋi akyaanŋ kawul unkaneeŋ » kè bašë tool bukal batèb bti.

⁹ Wi babanunŋ du dko di Našibaŋi ajakulunŋ, Abraham aboman *bliit bi mngur, apaf da imul ašë tan Itaak

†† Beeršeba : ŋi uhebèrè dawoonŋ pliiŋ pi kamehna.

abukul aṭu ʔi imul duuṭ. ¹⁰ Aṭoolan kañen ajej umbañ kafinṭa abukul. ¹¹ Kë uwanjuṭ wi *Yawe Nawat Kabuka uṣë duuna du baṭi aji na a : « Abraham! Abraham! »

Kë aṭeem aji : « Nji wi! »

¹² Kë uṣë ji na a : « Kdeen kañen ʔi napoṭ! Kdola nin buṭaan! Dme hënkunṭ kë iji ktiink Naṣibaṭi : Idinan pwulën abuku aloolan ʔañ i ikaañ. »

¹³ Abraham akat këṣ aṣë win unkaneel ukaṣ ulonṭ wi itiim ihoṭunṭ ʔi bgof. Aya ajej wa aṣiṣar Naṣibaṭi atër ado bṭeṣan, kë ukeṭar abukul. ¹⁴ Abraham adu dko mënṭ aji : « Adonay Yire » uwoonṭ Ajugun awul. Uko waṅ ukaañ kë hënkunṭ baji baji : « Du pnkunṭ Ajugun awul. »

¹⁵ Uwanjuṭ wi Nawat Kabuka ukak aduuna Abraham du baṭi, ¹⁶ aji na a : « Dmehna ʔi bkow naan, nji Nawat Kabuka aji : jibi idolonṭ uko wi, adinan pwulën abuku aloolan ʔañ i ikaañ, ¹⁷ dwulu bnuura bweek maakan, ddo pntaali pankpënnunṭ ʔi iwi paṭum ji njah nj baṭi na pyiw panwoonṭ ʔi kabaṅ ki bdëk. Pntaali pi nu pawat baṣoorad pa, payeenk nbeeka nj baka. ¹⁸ Dṭëpna ʔi pntaali pi nu kawul kntaali ki mboṣ bṭi bnuura, ʔiki itiinkën. »

¹⁹ Abraham awuṣa akak du balemparul, kë baṭool pkak Beerṣeba. Abraham afëṭ da.

Babuk Nahor

²⁰ Wi iko yaṅ iṭëpunṭ, baṭup Abraham aji Milka kak, ahar Nahor aṭa'ul abukara bapoṭ biinṭ. ²¹ Bajeen awo katim ki Ut, aṭu na Buṭ aṭa'ul, na Kemuwel aṣin Aram, ²² na Keted, na Haṭo, na Pildaṣ, na Yidlaf, na Betuwel. ²³ Betuwel abukunṭ Rebeka. Bukunṭ bawoonṭ bapoṭ biinṭ bakreṅ biki Milka abukaruṅ Nahor, aṭa Abraham. ²⁴ Nahor abi do baniw na ñaaṭ alonṭ i katim ki Rewuma, ankaañ abuk bapoṭ biinṭ, bawo : Teba, Gaham, Tahaṣ na Maaka.

Pkeṭ pi Faara na umoy wi nul

23 Faara ado nṣubal iñeen-week na nṣubal iñeen nṭëb na paaj na ulonṭ (127); hënk di di nṣuurul nṭalinunṭ. ² Wi wi aṣaanṭ akeṭ du Kiriyat-Arba (dawoonṭ Hebron) du uṭaak wi Kanaan ; Abraham awoonira abot aṭëga.

³ Abraham apën du meeṭ di puum pi aharul papi-inṭanunṭ aṣë ya du bahitit aji na baka : ⁴ « Dwo nayaantṭ anṭëṭunṭ na an, nayuujaan dko dlonṭ di nhili kanug kamoyna ahar naan. »

⁵ Kë bahitit baṣë teema aji : ⁶ « Naweeek tiinkun : Naṣibaṭi adëmanu kë iwo ʔi ptoofun, tenan ʔi dko bṭi di nṣomanunṭ aji nṣmoyna, datan dannuurnaaniinṭ imoy aharu, nin alonṭ ʔi un aankneenanu dko di nul. »

⁷ Abraham anaṭa wal mënṭ abi anṭup ʔi kadun ki bañaanṭ biki uṭaak mënṭ, bahitit. ⁸ Aṭiini na baka aji : « Woli nadinan mmoy ahar naan, natiinkaan, nabot naṭënkën naṭiini na Efron abuk Fohar. ⁹ Dṅal awulën du Makpela dko di abomanunṭ du kabaṅ ki uṭeehul ka-do kamoyna ; awulaan da, dluka itaka yi dakwaaparunṭ ʔi kadunan, dakak dko dmoyni di naan. »

¹⁰ Kë Efron aṣë ʔo ʔi ptoof pi bahitit batënṭul wal mënṭ. Aṭeem Abraham ʔi kadun ki bahitit bṭi banwoonṭ du bayiti aji na a : ¹¹ « A-a naweeek, tiinkan! Dṭenu uṭeeh kabot kaṭenu dko dmoyni danwoonṭ du wa meeṭ. Dṭenu da ʔi kadun ki bañaanṭ bṭi : moyan aharu da. »

¹² Kë Abraham aṣë kak anṭup ʔi kadun ki bañaanṭ biki uṭaak. ¹³ Aji na Efron ʔi kadun ki baka : « Dkooṭu kooṭ duni itiinkën. Wutan nnug uṭeeh : yeenkan itaka, nṣë mmoy ahar naan da. »

¹⁴ Kë Efron aṣë teema aji : ¹⁵ « Naweeek, tiinkaan! Preeṣ pi mboṣ mi pawo [ktaka iñeen week nṣbaakër ki baṭaknuṅ unṭaam.] Kë itaka mënṭ, iwo we ʔi ptoofun? Moyan puum pi aharu. »

¹⁶ Abraham atiink Efron, afën itaka yi Efron ajakuṅ ʔi kadun ki bahitit : ktaka iñeen week nṣbaakër (400) ki baṭaknuṅ unṭaam.

¹⁷ Hënk, kë uṭeeh wi Efron du Makpela dantaanunṭ na Mamre, uṭeeh na dko dmoyni danwoonṭ da, na mnko bṭi manwoonṭ ʔi uṭeeh meeṭ ¹⁸ kë ikak yi Abraham ʔi kadun ki bahitit bṭi banwoonṭ du bayiti.

¹⁹ Wi uko waṅ uṭëpunṭ, kë Abraham aṣë ya amoy Faara aharul du bhër banwoonṭ du uṭeeh wi Makpela ataañ na Mamre, dawoonṭ Hebronṭ du uṭaak wi Kanaan.

²⁰ Hënk, kë bhër na uṭeeh bṭi, nṣpën ʔi iñen yi bahitit akak bka bi Abraham, kë ado da pnguran.

Ñaaṭ i Itaak

24 Abraham aṭaf wal mënṭ maakan, kë *Yawe Nawat Kabuka akak awula bnuura ʔi iko bṭi. ² Abraham adu anwoonunṭ naweeek ʔi balemparul, abot awo namali i nul aji na a : « Dkooṭu, ʔuun kañen ʔi pnkant pi naan uṭeeh †. ³ Mehniin ʔi kadun ki Nawat Kabuka Naṣibaṭi anṭakuṅ baṭi na mboṣ, iji iinkluṅ kalaar abuk naan napoṭ ñaaṭ ʔi biki Kanaan biki nfëṭunṭ ʔi ptoof pi baka ʔi. ⁴ Luṅi iya du uṭaak wi naan, du bayiṭ naan, idat da ñaaṭ pa Itaak abuk naan. »

⁵ Kë nalemparul ahepara aji : « Kë woli ñaaṭ aanluṅ adi pṭaṣën te ʔi uṭaak wi, wal mënṭ, kañoṭ abuku du uṭaak wi iwoonunṭ i? »

⁶ Kë Abraham aṭeema aji : « A-a. ʔaafaraan kakakan da abuk naan. ⁷ Nawat Kabuka Naṣibaṭi ampë-nanaanunṭ du katoh ki paapa na du uṭaak wi bayiṭ naan, anjaknuṅ abot amehna aji aluṅ kawul pntaali pi naan mboṣ mi, aluṅ kayil uwanjuṭ wi nul ʔi kadunu, ije-jna ñaaṭ i uṭaak naan pa abuk naan. ⁸ Aṣë wo woli ñaaṭ aandi pṭaṣu, iinkwo angaruṅ kamehna. ʔaafaraan kakakan abuk naan da. »

⁹ Kë nalemp aṭu kañeen ʔi pnkant pi Abraham uṭeeh, amehna ʔi uko mënṭ.

¹⁰ Nalemp unṭ ajej nṭaam nj pnkunkaali iñeen nj Abraham abot aya na iko inuura itum yi akaañ, aṣë tool aya du ubeeka wi Nahor afëṭunṭ du uṭaak wi Metopotamiya. ¹¹ Wi abanunṭ da, ado nṭaam kë nṣknoorfën du upën ubeeka kañog pliik. Uwo uṭaakal, ʔi wal wi baaṭ bajaanṭ bapën kabi pliik.

† ʔuun kañen ʔi pnkant pi naan uṭeeh : ʔi udolade wi baka ñaan aji do harṭ woli amehna uko uweek.

¹² Wal mēnt̄ kē ašē ji : « Nawat Kabuka, iwi Našibaṭi i Abraham ajug naan ajaan adēman, dkooṭu kooṭ dolan iko iṭēp bnuura, ibot idiiman Abraham ajug naan bnuura bi nu! ¹³ Dwo ṭi kañog pliik, kē baaṭ biki ubeeka bakpēn pbi kaliik meel. ¹⁴ Dolan poonu i nji kajakuṅ awalan pdunk pi nul aṭenēn ndaan ašē teemēn aji : “Daanan, mbot nwul ḡntaam ḡi nu ḡadaan,” awo ḡaaṭ i ḡaluṅ pa Itaak nalemparu ; kawin kē idiiman ajug naan bnuura bi nu. »

¹⁵ Aando bi ba ṭiini ašē win poonu alon̄ kē akbi na pdunk ṭi pgaṅan. Katimul kawo Rebeka, awo abuk Betuwel, ḡiiniṅ abuk Milka, ahar aṭa Abraham anwoon̄ katim ki Nahor. ¹⁶ Napoṭ ḡaaṭ mēnt̄ awo neegani nanuura maakan, anwoon̄ aando bi me biiniṅ. Aya du pliik, aliikar pdunk ašē tool pkak.

¹⁷ Nalempar Abraham aṭi aya ayit na a aji : « Dkooṭu kooṭ, ṭenaan meel mntiinku ṭi pdunku ndaan. »

¹⁸ Kē aṭeem aji : « Naweeek, daanan » ašē taran awalan pdunk awula kē adaani. ¹⁹ Wi adaanun̄ aba, kē poonu akak aji na a : « Dkak aya kaliik, ḡntaam ḡi nu ḡadaan ḡado ḡateban. » ²⁰ Aṭaran ajeēṣ ḡntaam meel mandukiin̄ muṅ ṭi kambēṅan akak aṭi aya aliik meel mnlon̄ pa ḡntaam bti. ²¹ ḡiiniṅ awo ṭi pṣalana byompan ašē ṣal me Nawat Kabuka ado kē bgahul banuuraa.

²² Wi ḡntaam ḡi pnkunkaali ḡadaanun̄ ado teban, ḡiiniṅ kē ašē jej brinku bi uwuuru bdiṭ abot aṭu'a kak inguuri itēb yi wuuru idiṭ. ²³ Wi wi aṣaan̄ aji na poonu : « Iwo abuk in ba? Ṭupaan, dkooṭu kooṭ, dko dḡēr dawo du uko ṣaaṣ ḡhilna ḡwala da i? »

²⁴ Kē aṭeem aji : « Dwo abuk Betuwel, ḡiiniṅ i Milka abukaruṅ Nahor. » ²⁵ Akak aji na a : « ḡwo na ujaagal wi ḡhilun̄ kaṣeef ipiiniṅnaanan ḡntaam ḡi nu na uko ude utum pa ḡa, akuṭ awo na dko di nahilun̄ kafēr. »

²⁶ ḡiiniṅ nalempar Abraham aṅup wal mēnt̄ adēman Nawat Kabuka ²⁷ aji : « Dbēeb *Yawe Nawat Kabuka, Našibaṭi i Abraham ajug naan ajaan adēman, anwoon̄ aantāṅan pdiiman ajug naan bnuura na pdo uko wi ahoṅulun̄. Kē nji, Yawe aṭijjēn du katoh ki bayiṭ ajug naan. »

²⁸ Poonu aṭi aya du uko anin, aṭup uko unṭepun̄. ²⁹ Ul Rebeka, aka naweeekul ḡiiniṅ i katim kawoon̄ Laban, Laban mēnt̄ aṭi aya du ḡiiniṅ du pliik. ³⁰ Wi Laban awinaṅ win brinku na inguuri yi aṭa'ul ḡaaṭ awohun̄ abot atiink kē Rebeka aji : « Hēnk di di ḡiiniṅ mēnt̄ aṭiiniin̄ na nji aji » aya du a, aṭēnk kē ahuma nnaṭ aṅog ḡntaam ḡi pnkunkaali du pliik. ³¹ Laban aji na ḡiiniṅ : « Biini, iwi i Nawat Kabuka awulun̄ bnuura bi nul! we ukaan̄ kē iduka du bdiḡ ba te dboman katoh ala dko di iṭkuun̄ ḡntaam ḡi nu? » ³² ḡiiniṅ abi awala ṭi katoh, kē Laban afēnēṣa ḡntaam, aṣeef ujaagal abot awul ḡa uko ude. Awul ḡiiniṅ na bangakandēruṅ na a meel baṅowna ihoṭ. ³³ Baṭij pde abēkana, kē nalempar Abraham ašē ji : « Mēnkde bē mēnt̄up uko wi nji nwoon̄ i kaṭup. »

Laban kē aji na a : « Ṭupan keeri. »

³⁴ Kē aji : « Dwo nalempar Abraham. ³⁵ Nawat Kabuka awula bnuura maakan, kē akak nayok. Awula ḡkaneel na ḡgit, unṭaam na uwuuru, balemp biiniṅ na baaṭ, na ḡntaam ḡi pnkunkaali na ḡbuuru. ³⁶ Faara, ahar ajug

naan abukara napoṭ ḡiiniṅ wal wi adoon̄ abi ṭaf ṭaf kē awul abukul mēnt̄ iko bti yi akaan̄. ³⁷ Ajug naan adolēn kē mmehna aji : “Iinklaar abuk naan ḡaaṭ ṭi babuk baṅaan̄ biki utaak wi Kanaan wi nfēṭun̄. ³⁸ Mehniin̄ iji iya du bayiṭ naan, du katoh ki paapa kadat da ḡaaṭ pa abuk naan.”

³⁹ « Kē nṣē hepar ajug naan aji na a : “Kē woli ḡaaṭ aandi pbi na nji kado hum?”

⁴⁰ « Kē aṭeem aji : “Nawat Kabuka i njaan̄ kaṭaṣ alun̄ kayil uwanjuṭ wi nul, uṭiju te du dko di njakuṅ iṣē idat wal mēnt̄ ḡaaṭ pa abuk naan ṭi bayiṭ naan, du katoh ki paapa. ⁴¹ Iinkwo angaruṅ kamehna ki nṭu'iin̄ pdo : iya du bayiṭ naan, kē woli bapok pwulu ḡaaṭ iṭij, iinkwo angaruṅ kamehna ki nṭu'iin̄.”

⁴² « Dban ṅṭa du pliik ašē ji : “Nawat Kabuka, iwi Našibaṭi i Abraham ajug naan ajaan adēman, dkooṭu kooṭ dolan iko iṭēp bnuura, nwin uko wi mbiin̄ pla! ⁴³ Dnaṭ aṅog pliik, napoṭ ḡaaṭ ankmbiin̄ pliik da i nji kajakuṅ: ‘Dkooṭu kooṭ, ṭenaan meel mntiinku ṭi pdunku, ddaan’, ⁴⁴ kē aṭeemēn aji : ‘Daanan, mbot nya nliik meel pa ḡntaam ḡi nu’, kdola awo i iwi Nawat Kabuka adatuṅ pa awo ahar abuk ajug naan.”

⁴⁵ « Mēndo bi ba pḡehan Ajugun̄ ṭi uṣal naan, kē Rebeka ašē bi na pdunkul ṭi pgaṅan, aya du pliik, aliik meel, kē nṣē jaka : “Dkooṭu kooṭ, ṭenaan meel mntiinku ddaan.”

⁴⁶ Aṭaran awalan pdunk, ašē jakēn : “Daanan mbot nya nliik meel, ḡntaam ḡi nu ḡadaan.” Ddaan, kē akak aliik ḡntaam meel.

⁴⁷ « Kē nhepara aji : “Iwo abuk in ba?”

« Kē aṭeem aji : “Dwo abuk Betuwel i Milka abukaruṅ Nahor.” Wal mēnt̄ wi wi nṭu'ulun̄ brinku ṭi byiṣ abot aṭu'a inguuri ṭi iḡen. ⁴⁸ Dṅup adēman Nawat Kabuka abot abeeba, ul Našibaṭi i Abraham ajug naan anṭijun̄ ṭi bgah bi bnuura pyeenk abab aṭa ajug naan pa awo ahar abukul. ⁴⁹ Hēnkuṅ woli naṅal pdo ajug naan bnuura naṭupaan, kē woli naankak ahil naṭupēn mmee jibi nji kadoli. »

⁵⁰ Laban na Betuwel kē baṣē ṭiini na a aji : « Uko uwoona du Nawat Kabuka, ḡēnhil kaji uko ulon̄ da, kadinan kēme kapok. ⁵¹ Rebeka awun̄ ṭi kadunu : jējana iyaanaan akak ahar abuk ajugu jibi Nawat Kabuka ajakuṅ. »

⁵² Wi nalempar Abraham atiinkun̄ uko wan̄ ašē fēṭ kēṣ ṭi mboṣ adēman Nawat Kabuka. ⁵³ Apēnan wal mēnt̄ uwuuru na unṭaam na imiṣa awul Rebeka, akuṭ aṭen naweeekul ḡiiniṅ na anin iko itum inuura. ⁵⁴ Ul na biiniṅ bangakandēruṅ na a bade, adaan abot afēr da.

Na nfa wi banaṭiin̄, kē ašē ji : « Nawutaan nṭiis du uko ajug naan. »

⁵⁵ Naweeek Rebeka na anin kē baṣē ji na a : « Wutan napoṭ aduka na un uko ji ḡnuur iḡeen abaa aya. »

⁵⁶ Kē ašē teem baka aji : « Nakjonanaan, wi Nawat Kabuka aṭijun̄ kē ndo win uko wi mbiin̄ pla. Nawutaan nkak du ajug naan. »

⁵⁷ Kē baṣē ji na a : « Nawulēn ḡdu poonu ḡhepara uko wi aṣalun̄. » ⁵⁸ Hēnk di baduun̄ Rebeka ahepara aji : « ḡṅal kaya na ḡiiniṅ i i? »

Kë ateem aji : « Dnjali. »

⁵⁹ Bawut wal mēntj Rebeka aṭa baka na nalemp anyewi'ulonj, kë baya na ñiintj nalempar Abraham unj na biintj bangakanderunj na a. ⁶⁰ Bañehandër Rebeka bnuura aji na a :

« Iwi aṭa'un, yaan

ibuk bapoṭ batum maakan

babuku baji bawat baṣoorad baka

kajej njeeka nji baka. »

⁶¹ Rebeka na balemparul banaṭa apaya ṭi nntaam nji pnkunkaali aṭaṣ ñiintj. Hēnk di di nalempar Abraham ajejunj ñaṭṭ aya.

⁶² Itaak awoona du pliiik pi Lahay-Roy, afēṭ wal mēntj ṭi Negeb. ⁶³ Aya na utaakal apēn ptar ihoṭ du uṭeeh, aṣē win nntaam nji pnkunkaali kë nṭakbi. ⁶⁴ Rebeka akak awin Itaak. Alut awala ṭi unṭaam, ⁶⁵ aṣē ji na nalempar Abraham : « Ñiintj ahonj akwoonunj du uṭeeh abi pkitun hēnk ba? »

Kë ñiintj ateema aji : « Ajug naan a. » Wi wi aṣaanj ajeje uleentj agur bkw.

⁶⁶ Ñiintj nalempar Abraham aṭup Itaak iko bti jibi iṭē-pari. ⁶⁷ Kë Itaak aṣē jej Rebeka aneejan du kaloona ki Faara anin : ajeja kë awo aharul, abot aṅala. Hēnk di di Itaak aṭañanunj pṭēga pkeṭ pi anin.

Pntaali pi Ketura

25 Abraham akak abi niim ñaṭṭ alonj i katim kawoonj Ketura. ² Kë abukara Fimran na Yokṣan na Medan, na Majaan na Yiṣbah na Ṣuwah. ³ Yokṣan abuk Ṣeba na Dedan, kë babak Dedan bawoonj bahaṣurit na baletuṣim na balewumin. ⁴ Babuk Majaan bawo : Efa na Efer na Hanok na Abida na Eldaa. Bukunj bti bawoonj babak Ketura.

⁵ Abraham adukar Itaak bka bi ṭul bti. ⁶ Kë wi ahumuñ aandobi keṭ, aṭen babak iniwul iko ilonj aṣē do baka kë balow Itaak aya du utaak unwoonj du umayar unuur.

⁷ Abraham ado nṣubal iñeen-week na nṣubal iñeen paaj na iñeen na kañeen (175) ṭi mboṣ. ⁸ Wal mēntj wi wi aṣaanj akeṭ wi aṭafunj aba nnuur abot awo ṭi mnlilan, kë bamoya kë aya du bajugul. ⁹ Itaak na Iṣmayel babakul bamoya du bhër bi Makpela, kañog Mamre du uṭeeh wi Efron abuk Fohar nahitit. ¹⁰ Uṭeeh mēntj Abraham abiiñ anug wa du bahitit. Dul di amoyiiñ ul na Faara aharul. ¹¹ Wi Abraham akeṭunj, Naṣibaṭi awul Itaak anfēṭunj du kañog pliiik pi Lahay-Roy bnuura.

Babuk Iṣmayel

¹² Hagar ñaṭṭ i Ejiptu, nalempar Faara, abukar Abraham Iṣmayel. Babuk Iṣmayel biki biki. ¹³ Itim yi baka jibi baṭaari yii yi : bajeen awo Nebayot aṭu na Kedar, na Adbeel na Mibtam, ¹⁴ na Miṣma, na Duma, na Maata ¹⁵ na Hadad na Tema, na Yetur na Nafiṣ na Kedema. ¹⁶ Bukunj bawoonj babak Iṣmayel iñeen na batēb, andoli awo naṣih i pntaali pampēnnunj ṭi a. Bawul itim yi baka nntanka na nṭfēṭ nji baka.

¹⁷ Iṣmayel ado nṣubal iñeen-week na nṣubal iñeen nṭwajanṭ na paaj na ulonj (137) ṭi mboṣ. Wi wi aṣaanj akeṭ amoya aya du bajugul. ¹⁸ Pntaali pampēnnunj ṭi a pafēṭ du uṭaak unwoonunj Hawila te Ṣur danwoonj du umayar unuur wi uṭaak wi Ejiptu. Pntaali pi Iṣmayel paantiinkar na biki kntaali ki babak aṣin.

Kabuka ki bi Eṭawu na Yakob

¹⁹ Uko wi Itaak abuk Abraham wii wi :

Abraham abuk Itaak, ²⁰ kë Itaak aka nṣubal iñeen nṭbaakër wi aniimunj Rebeka aṭa Laban abuk Betuwel. Betuwel na Laban bawo baharameerj banwoonunj Padan-Aram.

²¹ Itaak añehan *Nawat Kabuka pa aharul ṭiki aanhil pbuk. Kë Nawat Kabuka atiinka, Rebeka aharul kë awo na kayiñ. ²² Bapoṭ baṣinṭar ṭi kayiñul meetj, kë aṣē ji « we ukañ kë uko wañ uwo ba? » Aya wal mēntj ahepar Nawat Kabuka.

²³ Kë Nawat Kabuka aṣē ji na a :

« Kntaali ktēb kawoonj ṭi kayiñul

kë kntaali ktēb kamkpēnunj ṭi iwi,

kalunj kagara du kayiñ meetj.

Plonj pabi kadēm kapel pundu,

pi naweek pabi kado kalempar pi nampoṭi. »

²⁴ Wi wal wi kabuk ubanunj, kë kbet kapēn ṭi kayiñul.

²⁵ Nateek ampēnunj ajeenk jud awo ji umanta wi pfaal ; kë badu'a aji Eṭawu ^{†26} Wi akpēnunj, kë aṭa'ul aṣē bi kak, amēbana mēban ṭi pṣoñ ; kë badu'a aji Yakob ^{††}. Itaak aka nṣubal iñeen-paaj (60) wi babakiiñ.

²⁷ Bapoṭ badēmi, kë Eṭawu akak najan naweek, anṅalunj uṭeeh. Yakob ul kë awo ñaanj anyompandērunj abot aji nṭal pṭo du kaloona meetj. ²⁸ Itaak ul amagan Eṭawu ṭiki anṅal uyemaṭ wi pjan, kë Rebeka aṣē magan Yakob.

²⁹ Unuur ulonj, Yakob awo ṭi pjunj poṭ, kë Eṭawu aṣē woona uṭeeh akeṭ ubon. ³⁰ Aji na Yakob : « Faraan, wullaan nde ṭi poṭ bjeenkul bunj! Ubon ude'ēn. » Ukañ kë bakak adu'a kak aji Edom, uwoonj najeenkul.

³¹ Yakob kë aṣē ji na a : « Waapaan duna pweek pi nu †. »

³² Kë Eṭawu ateema aji : « Tenan, dkeṭ abaa dolna we pweek ba? »

³³ Kë Yakob akak aji na a : « Duni imehna ṭi kadun naan. » Kë amehna, awaap Yakob pweek pi nul. ³⁴ Wal mēntj, kë Yakob aṣē naṭa awula kapoom na poṭ bi ujoṣar, kë ade adaan aṣē naṭa aya. Hēnk di di Eṭawu abeehunj pweek.

Itaak du Gerar

26 Ubi ka wal mēntj ṭi uṭaak wunj ubon uweek, umpaṭunj na uteek umbiiñ awo ṭi wal wi Abraham, kë Itaak aṣē ya du Abimelek naṣih i bafilitterj du uṭaak wi Gerar. ² *Yawe Nawat Kabuka apēn awinana ṭi kadunul aṣē ji na a : « Wutan kaya du uṭaak wi Ejiptu! Ṭoon du uṭaak wi nji kalunj kayuuju. ³ Ṭoon ṭi uṭaak wi,

† Eṭawu :Ṭi uhebërē daṭok katiinkare na pjab uwel. †† Yakob : Ṭi uhebërē daṭok katiinkare na pṣoñ. ‡ Pweek pi nu : Ṭi bukal nateek anjañ abuka ṭi kbet awoonunj naweek.

dwo na iwi kabot kawulu bnuura. Aa, dwulu mboş mi ntaak nji bti iwi na pntaali pankpennun 7i iwi. [Henk] ddo wal men7 kaho7 ki mbiin ado Abraham şaaş. ⁴ Ddo pntaali pankpennun 7i iwi pa7um ji njah nji ba7i kaşë kawul pa ntaak nji bti. D7epna 7i pntaali pi nu kawul kn-taali ki mboş bti bnuura. ⁵ Ddo ha7 7iki Abraham ati-inkën abot ado uko wi njakulun7, a7aşş pjukan pi naan na bgah bi naan. » ⁶ Kë hënk di di Itaak a7oo7 du Ger-ar.

⁷ Ba7aan7 biki dko men7 bahepara jibi awoori na aharul, kë aşë ji na baka awo a7a'ul. A7i pji na baka awo aharul, 7iki aşal aji Rebeka abi ka7u bafi7a 7iki anuura maakan. ⁸ Wi ba7oo7 ajon 7i u7aak, kë Abimelek naşih i bafiliten7 aşë na7 unuur ulon7 7i ujaneel wi nul aşë win Itaak na Rebeka aharul kë baknoha. ⁹ Ado kë badu Itaak aşë ji na a : « Dwin kë Rebeka awo aharu, kë ibaa ji awo a7a'u? »

Itaak kë ateem aji : « Dşal aji uko wi nul uhil ka7u bafinën. »

¹⁰ Kë Abimelek aşë kak aji na a : « Imeha uko wi idol-un un hënk i? Uduka ntiinku alon7 7i u7aak wi apiin7 na aharu, ido wal men7 njuban pjuban pweek. »

¹¹ Abimelek ado wal men7 kë ba7up 7i u7aak bti aji ankdolun7 7iin7 i këme aharul uko uwu7aan ado bafi7a.

¹² Itaak ajaar 7i u7aak wun7 aşë kit uşubal men7, nyaaş i7een week uko wi atepiin7. Nawat Kabuka awula bnuu-ra, ¹³ kë akak nayok, abot yoka yok pya ado wo nayok naweek maakan. ¹⁴ Aka itani yi n7ntaam n7mpo7i na yi n7ntaam n7week, abot aka balemp batum. Kë bafiliten7 başë kak akuja.

¹⁵ Bamoy mnliik mi balemp biki Abraham aşin babin7 ajip wi ahumur7 najeb. ¹⁶ Abimelek aji na Itaak : « Pë-nan 7i dko di nun ikak hënkun7 7iaan7 naweek pa p7o 7i na un. »

Mnliik mi umban7 wi Beerşeba

¹⁷ Itaak apën da, aya du dko danwoon7 7i u7eeh wi inkun7 yi Gerar a7o da. ¹⁸ Amoyëş mnliik mi Abraham aşin, mi bafiliten7 babin7 amoy, wi ake7un7, abot a7u ma itim yi abiin7 awul ma. ¹⁹ Wi balempar Itaak bakjipun7 du u7eeh wi inkun7 du Gerar bawuj du ukumpëş wi meel man7iin7. ²⁰ Kë bayafan biki Gerar başë nee7 p7om na biki nul, baji meel mu7 manwo mi baka. Ukaan7 kë Itaak awul ukumpëş men7 katim ki Eteka †, 7iki banom-na wa. ²¹ Kë bakak ajip pliiik plo7 kë bakak a7omna pa, a7u pa katim ki Fitna ††. ²² Apën da aya jipan pliiik plo7 kë başë wo baan7omna pa, kë awul pa katim ki Rehobot ‡ aşë ji : « Nawat Kabuka ajeehanun bgah 7ihilna nyok 7i dko di. »

²³ Dul di apënu7 aya Beerşeba. ²⁴ Kë Yawe Nawat Kabuka aşë pën awinana 7i utejan men7 aji na a : « Nji dwoon7 Naşiba7i i Abraham şaaş ajaan7 adëman, wutan kalënk, dwo na iwi. Dwulu bnuura kabot kado pntaali pankpennun 7i iwi pa7um,

† 7i uhebëre Eteka dawoon7 p7om. †† 7i uhebëre, Fitna da-woon7 pşoor. ‡ Rehobot : 7i uhebëre dawoon7 dko danhaanun7 këme danjeehun.

7iki dleş Abraham nalempar naan. »

²⁵ Itaak aboman da *bliit bi mngur adëman da Naşiba7i adu'a Nawat Kabuka.

Atar da kaloona ki nul ; kë balemparul başë jip da plii-ik.

Bho7ar na Abimelek

²⁶ Abimelek, na Ahutat a77ogulun7, na Pikol naweek i bangoli biki nul, bapëna Gerar aya pwin Itaak. ²⁷ Itaak aji na baka : « we ukaan7 kë nabi 7i nji? An nanşoornun7 adoo dookën du u7aak wi nan. »

²⁸ Kë bateem aji : « Nwin hënkun7 bnuura kë *Yawe Nawat Kabuka awo na iwi, aşë ji n7wo i kamehna un bti 7ihilna n7do bho7ar na iwi. ²⁹ Mehniin7 kë iinkdolun7 nin bu7aan7 blon7, jibi n7biin7 awo n7ëndolu7 nin bu7aan7, bnuu-ra 7a7 bi bi n7doliin7 abot awutu kë iya, kë n7ënooranu. Kë Nawat Kabuka aşë wulu bnuura hënkun7. » ³⁰ Itaak Aju7ar baka bnuura kë bade abot adaan. ³¹ Wi bana7iin7 na nfa aşë do andoli kaho7. Kë Itaak aşë wut baka kë bayaa, aya na i7ëb ijoob.

³² Kë 7i unuur men7 wi wi balemparul banwoon7 7i pjiip pliiik plo7, babin7 ajaka kë bawuj du meel. ³³ Kë Itaak aşë 7u pliiik men7 katim ki Şiba †, dul di katim ki ubeeka wi Beerşeba †† kawoonun7 te hënkun7.

Ba7 biki Etawu

³⁴ Wi Etawu akaan7 n7şubal i7een 7baakër aniim ba7 bahitit batëb : Judi7 abuk Beeru, na Ba7mat abuk Elon.

³⁵ Bukal batëb bti banooran Itaak na Rebeka.

Itaak a7ehan7 Naşiba7i awul Yakob bnuura

27 Itaak abi 7af, këş kë kafël na a, kë aando kak aw-in. Adu Etawu abukul bajeen aji na a : « Abuk naan. » Kë un7 ahepna aji na a : « Nji wi. »

² Kë aşë ji na a : « Tenan, d7af hënkun7, mëmme un-uur wi nji kake7un7. ³ Jejan işuuri yi nu, iya u7eeh ijanën uko ulon7, ⁴ ibi iju7ën pde plii jibi n7jaan7 ka7al, biin iwulën pa, ndele kaşë 7ehandëru Naşiba7i awulu bnuura. »

⁵ Kë Rebeka aşë 7iink Itaak wi ak7iin7 na Etawu abukul. Etawu aya du u7eeh pjan aşin uko ulon7. ⁶ Kë Rebeka aşë ji na Yakob abukul : « D7iink hënkun7 kë şaaş akji na Etawu naweeku, ⁷ aya ajana uko ulon7 aju7a pde plii, adele aşë 7ehandëra *Yawe Nawat Kabuka awula bnuura ji abi ke7. ⁸ Hënkun7 abuk naan, 7iinkaan7 ibot ido uko wi nji kajakiin7. ⁹ Yaan du batani i7i7ën n7pi n7tëb n7mpo7i n7nuura, dju7 şaaş pde plii jibi ajaan7 a7al. ¹⁰ Iya kawula pa ade, aşë 7ehandëru Naşiba7i awulu bnuura ji abi ado kake7. »

¹¹ Yakob aji na Rebeka anin : « Iwin kë Etawu abuk paapa ajab uleef kë nji nşë wo na katël kajin7. ¹² Paapa ahilan kalaalanaan, kaşë kawin7 kë ddo na pguura, wal men7 afëpën7 nin aank7ehandëren7 Naşiba7i. »

†† Şiba : 7i uhebëre dawoon7 kaho7 këme paaj na ulon7 7i u7up wi uhebëre. †† Beerşeba : 7i uhebëre dawoon7 pliiik pi kaho7 këme pliiik pi paaj na ulon7. Natenan kak 7i Ujuni 21.31.

¹³ Anin kë aşë ji na a : « Afëpule, uko mëntş ukaknën. Abuk naan, tiinkaan ʔañ, yaan iʔijjën ɲpi. »

¹⁴ Yakob ayaarad ɲa abi awul anin kë ajuɲar İtaak pde plil jibi ajaan aɲal. ¹⁵ Rebeka ayaar iko innuur-naaniin ʔi yi Etawu bajeenul awoonaanun ʔi katoh abi woharan Yakob abukul nabaasha. ¹⁶ Akak ajej kanjan ki ɲpi ɲun ɲagura ʔi iñen na dko danwoon djint ʔi kaʔuʔ, ¹⁷ aşë wul pde plil na kapoom yi ajuɲun Yakob abukul. ¹⁸ Kë Yakob aya du aşin aji na a : « Paap! »

Kë uɲ ahapna aji : « Wo, iwi in ul a abuk naan? »

¹⁹ Aji na aşin : « Nji Etawu abuku nateek a, ddo uko wi ijakun. Dkootu naʔiin iʔo ide uko wi nyaan ajan, idele aba kşë ñehandëren Naşibaʔi. »

²⁰ Kë ateema aji : « Iba ʔar we ʔi pjan pi iyaan ba? »

Kë aji na a : « Nawat Kabuka Naşibaʔi i ijaan kdëman awoon na nji. »

²¹ Kë İtaak aşë ji na a : « Ñogan nlaalanu nten me iwi Etawu abuk naan a ha. »

²² Kë abi aɲog aşin, kë alaalana aşë ji : « Pdiim pawo pi Yakob kë iñen işë wo yi Etawu. »

²³ Aanyikrën Yakob ʔiki iñen ijab ji yi Etawu naweekul. Adun ahepara ji abi ado kañehandëra Naşibaʔi aji : ²⁴ « İwoha Etawu abuk naan i? » Kë adinani.

²⁵ İtaak kë aşë ji na a : « Abuk naan, wulaan nde uko wi iyaan ajan nşë ñehandëru Naşibaʔi awulu bnuura. »

Ayişa kë adee abot awula poot kë adaani. ²⁶ Aşin aji na a : « Abuk naan, biin iñogën imookën. » ²⁷ Kë abi ñoga amooka, kë İtaak aşë ñëfnʔëna imişa aşë ñehandëra Naşibaʔi aji :

« Aa, ʔʔëkëñ pi abuk naan pawo ji pi mboş mnëk mi Nawat Kabuka awulun bnuura. »

²⁸ Dñehan Naşibaʔi awulu upoş wi baʔi, na mboş mnëk

mankwulun ɲdeey ɲtım maakan na mnko mndolni ubiñu mntım maakan

²⁹ Kntaali kado kalemparu

bañaan bado kaɲup ʔi kadunu.

Iwo naşih i babuk şaaş,

babuk naan babot bado kaɲup ʔi kadunu.

Ankñehandëriin buʔaan afëpana,

Bnuura pa ankñehandëriin bnuura. »

³⁰ İtaak aba pñehandër Yakob Naşibaʔi, kë wi Yakob akpënuɲ du uko aşin kë Etawu naweekul aşë pënna pjan. ³¹ Ul kak ajuɲ aşin pde plil aşë ʔija pa. Aji na a : « Paapa anaʔiin ade uko wi abukul ayaan ajana, hënk aşë ñehandëra Naşibaʔi awula bnuura. »

³² Kë aşin ahepara aji : « Iwi in ul a? »

Kë ateem aji : « Nji Etawu abuku nateek a. »

³³ Kë uleef uşë lënk na İtaak maakan kë aşë hepar aji : « Kë in ayaan ajan aʔijjën kë ndee? Dnaʔa ade abot añehandëra Naşibaʔi awula bnuura ji ibi ido kabi. Bnuura mëntş baankpën ʔi a. »

³⁴ Wi Etawu atiinkun uʔup wi aşin, ajooʔan abot adeebaʔ aşë ɲajar maakan aji na aşin : « Kak iñehandëren Naşibaʔi awulën bnuura. »

³⁵ Kë uɲ aşë ʔeema aji : « Abuk şaaş ado mntit abi yeenk bnuura bi nwoon kañehandëru. »

³⁶ Kë Etawu akak aji : « Uyaaş utëbantën wi akguurunun wi. Wom wi katimul kawoon Yakob naguuru ukaan. Abi yeenkën pweek abot ayeenkën hënkun uko wi iwoon kañehandëren Naşibaʔi. »

Etawu akak aji : « Kë iinkak ahank nin uko ulon wi ihinanun kañehandëren Naşibaʔi i? »

³⁷ İtaak kë aşë ji : « Ddo kë awo naşih i nu, ddo kë babuk aşin bti bawo balemparul. Dwula ɲdeey na poot. Abuk naan, we wi nkaan ahil kañehandëru Naşibaʔi? »

³⁸ Kë Etawu aşë ji na aşin : « Kë waɲ wi wi ihinanun kañehandër ñaan ʔañ? Ñehandëraan Naşibaʔi, Paap » aşë jun ɲwooni.

³⁹ Kë İtaak aşë ji na a :

« İya kafëʔ kalow mboş mnuura, kalow upoş wi baʔi. »

⁴⁰ İdo kadeena kakej ki nu,

ido kalempar abuk şaaş

kë unuur wi ikpaʔiin

ibuur ʔi ptaal pi aʔu'iin ʔi kaʔuʔ. »

Pʔi pi Yakob

⁴¹ Etawu adeebaʔër Yakob maakan ʔi uko wi aşin añehandërunun Naşibaʔi aşë ji ʔi uşal : « Wal wi Paapa akkeʔun uñogi. Wal mëntş dfin Yakob aʔa'naan. »

⁴² Wi babilin aʔup Rebeka uʔup wi Etawu abukul bajeen, kë aşë do kë badu'a Yakob abukul nabaasha aji na a : « Naweeke aɲal kafin kalukanaan. ⁴³ Hënkun abuk naan, tiinkaan bnuura : ʔiin, iya du ubeeka wi Haran du Laban abuk paapa. ⁴⁴ ʔoon da te udeeb wi ʔmaku udoo uba, ⁴⁵ wal wi udeeb wi nul ukbaan, aʔilma uko wi idolun, dyil babilradu da. Dwo i kawaan an batëb bti unuur uloolan i? »

⁴⁶ Rebeka aya aji na İtaak : « Baaʔ bahitit biki banooranaan maakan. Woli Yakob akak aniim ʔi baaʔ biki utaak wi, baaʔ batëntş bahitit biki, kahokan kakeʔ. »

28 Kë İtaak adu Yakob añehandëra Naşibaʔi aşë ji na a : « Kjej ñaaʔ ʔi babuk Kanaan. ² Naʔiin iya utaak wi Padan-Aram du Betuwel aşin naan, yaan idat ñaaʔ ʔi babuk Laban naan ñiin. ³ Dñehan *El Şaday, Naşibaʔi Anhiniin iko bti awulu bnuura, ado kabuk kajoobëʔ na iwi ibuk kntaali ktum. ⁴ Awulu bnuura iwi na pntaali pankpënnun ʔi iwi, bnuura bi awulun Abraham, ihilna ika utaak wi iwoon ɲta hënk nayaan, wi Naşibaʔi awulun Abraham. » ⁵ İtaak ado kë Yakob aya Padan-Aram du Laban abuk Betuwel naharameen naweek Rebeka anin bi Yakob na Etawu.

⁶ Etawu awin kë İtaak añehandër Yakob bnuura abot adola kë aya Padan-Aram pla ñaaʔ, akak ame kë wi aşin akñehandërunun bnuura aji na a awut kaniim baaʔ biki Kanaan, ⁷ kë Yakob atiink uko wi aşin na anin bajakulun. ⁸ Wal mëntş kë Etawu aşë yikrën kë İtaak aşin aanjal baaʔ biki Kanaan. ⁹ Kë aşë naʔa aya du İşmayel abuk Abraham, aniim Mahalat abukul, aʔa Nebayot, ahoʔëlëş ʔi biki adoon abi niim.

Nṭaafi nji Jakob

¹⁰ Jakob apen ṭi Beerṣeba atool pya Haran. ¹¹ Aya aban ṭi dko dloṅ aṣe naṭ da kafēr ṭiki unuur udo bi jot jot. Ajeṅ plaak ploṅ apafna bkow aṣe ṅoyeṅṭ. ¹² Wi akṅoyeṅṭuṅ aṣe ṭaafi awin uko ji ṅdiir kē ṅatēf ṭi mboṣ te baṭi, ṅwanjuṭ nji Naṣibaṭi kē ṅakpaya awala. ¹³ Kē *Yawe Nawat Kabuka aṣe pēn awinana aji : « Nji dwoonṅ Yawe Nawat Kabuka, Naṣibaṭi i Abraham ateemu na Itaak bajaanṅ badēman. Mboṣ mi ipiintuṅ mi dwulu ma iwi na pntaali pankpennuṅ ṭi iwi. ¹⁴ Pntaali mēntṅ paṭum ji pyiw pi mboṣ, paṭum kaniink dko bti ṭi mboṣ, kntaali ki umundu bti kaṭēpna ṭi iwi na pntaali pi nu kayeenkna bnuura bi Naṣibaṭi. ¹⁵ Tenan, dwo na iwi kayeṅu du dko bti di ikyaanṅ, dluṅ kakakanu kak ṭi uṭaak wi. Mēnkwanu, ddo uko bti wi ṅhorjiinṅ. » ¹⁶ Jakob alēnk aten aṣe ji : « Na manjoonan Nawat Kabuka awo ṭi dko di, kē ṅṣe wo mēmme. » ¹⁷ Alēnk aṣe ji : « Dko di dayimani. Dawo dko di Naṣibaṭi, plēman pi baṭi pa. » ¹⁸ Anaṭa na nfa kub ajeṅ plaak pi apafnuṅ bkow aṭēf pa aṣe tul ukēra ṭi pa duuṭ. ¹⁹ Awul dko mēntṅ katim ki Betel †, katim ki ubeeka mēntṅ kabi wo Luṭ. ²⁰ Kē Jakob aṣe mehna aji na Yawe Nawat Kabuka : « Woli iwo na nji amēbanaan bnuura ṭi bayaas bi nji kayaanṅ, awulēn uko ude na uwohara, ²¹ woli dkak najeb du uko paapa, iwi, Yawe Nawat Kabuka, ikwoonṅ i nji kadoonṅ kadēman. ²² Kē plaak pi pakwoonṅ katoh ki Naṣibaṭi, kē iko bti yi ikwulnuṅ ddo ya ifah iṅeen kapēnan kalon kawulu. »

Jakob ayit na Rakel

29 Jakob akak ajeṅ bgah apoṣ aya umbanṅ wi ṅṭaak nji umayar unuur. ² Unuur ulonṅ awin pliik ploṅ du uṭeeh, itani iwajanṅ yi ṅnkaneel na ṅpi ipiintṅ aṅog ṭi pa : ṭi pliik mēntṅ di di bajaanṅ badaananaan itani yuṅ ; kē plaak pi bajaanṅ badētna pa paṣe wo pweek. ³ Woli itani bti ibi ayit, baji bakēl plaak, kahaabēṣ pliik kaṣe danaan ṅntaam. Babale baji bakakan plaak kadēt pa. ⁴ Jakob ahepar bayafan aji : « Bayiṭ naan, nawo biki ṭuṅ ba? »
 Kē bateema aji : « Nwo biki Haran. »
⁵ Kē akak aji na baka : « Naamme Laban abab Nahor i? »
 Kē baji : « Nme'a. »
⁶ Kē akak aji : « Uleef uwo ujoob na a? »
 Kē bateem aji : « Uwo ujoob na a. Tenan, Rakel, poonu abukul adoonṅ abi hēnk na ṅntaam. »
⁷ Kē aji na bayafan : « Unuur uhoji, wal uundobi ban wi pṭiṣan ṅntaam. Nadolan ṅa ṅadaan naṣe nakakan ṅa pṣaar. »
⁸ Kē bukuṅ baṣe teema aji : « Nēnhil kado hanṅ, ṅji ṅyoonk itani bti iyit, kabaa kēl plaak pandētnuṅ pliik kadaanan ṅntaam. »
⁹ Bahum kaṭēlṣēr kē Rakel aṣe ban na batani bi aṣin, awo nayafan. ¹⁰ Wi Jakob awinanṅ win Rakel, abuk La-

† Betel : ṭi uhebēre dawoonṅ katoh ki Naṣibaṭi.

ban aninul ṅiintṅ, na batani bi aṣin, aṣe ya du pliik, akēl plaak pandētnuṅ pa adaanan ṅntaam nji Laban aninul ṅiintṅ. ¹¹ Abi amook Rakel aṣe jun ṅwooni. ¹² Aṭupa kē awo ayiṭ aṣin, awo abuk Rebeka, kē poonu ṅnaaṭ uṅ aṣe ṭi aya aṭup aṣin. ¹³ Wi Laban amehaṅ me kē Jakob, abuk aṭa'ul, i i Rakel akjakunṅ, aṣe ṭi aya ayit na a, abaan amooka aṣe ṭija katohul. Jakob akakalēṣa uko unṭepuṅ bti. ¹⁴ Kē Laban aṣe ji : « Na manjoonan, pṅaak pankṭiinṅ ṭi intaaṅ yi naan pawoonṅ ṭi iwi. » Jakob aṭo du katohul aba pli.

Baaṭ biki Jakob

¹⁵ Laban aji na Jakob : « Pwo ayimi naan paṭu ido kalemparaan bē iinkdo kaluka i? ṭupaan uko wi iṅaluṅ nluku. »
¹⁶ Kē Laban aṣe ka bapoṭ baaṭ batēb : katim ki nateek kawo Leya kē ki nabaasṅa kawo Rakel. ¹⁷ Leya anuura kēṣ, kē uleef na kaara yi Rakel iṣe nuura. ¹⁸ Kē Jakob aṣe ṅal Rakel, aji na Laban : « Dlemparu ṅṣubal paaj na ulonṅ iṣe wulēn Rakel nabaasṅa i nu nniim. »
¹⁹ Kē ateema aji : « Dhokan pwulu a kē di pwula ṅiintṅ alonṅ, ṭoon ṭi katoh ki naan. »
²⁰ Kē ṅṣubal paaj na ulonṅ nji Jakob alempuṅ pyeenkna Rakel ṅaṭēp ji ṅnuur, ṭiki aṅala maakan. ²¹ Aji na Laban : « Wulaan ṅnaaṭ naan, ṭiki dlemp ṅṣubal nji nwoonṅ i kalemp. Wulaana, ṅhilna nniima. »
²² Laban adu baṅaṅ biki uṭaak mēntṅ bti ado ufettu. ²³ Kē wi utejan ubanuṅ, ajeṅ Leya abukul awul Jakob, kē uṅ awinar na a. ²⁴ Laban apēnan Filpa nalemparul ṅnaaṭ awul Leya kē aklempara. ²⁵ Wi nfa mambanuṅ kē Jakob aṣe win kē Leya i afēranaanuṅ aṣe ya aji na Laban : « we wi idolnuṅ hēnk ba? Mēntṅ Rakel akaanṅ kē nlemparu i? We ukaanṅ kē idaarēn ba? »
²⁶ Kē ateem aji : « ṭi uṭaakun, ṅnaṅ aanji niimandēn nabaasṅa uṭeek. ²⁷ Baaṅṅṣan kanēm ki ṅnaṅ ajaanṅ aṭo na aharul, ṅṣe wulu kak nabaasṅa ; ilemparaan kak ṅṣubal paaj na ulonṅ pa a. »
²⁸ Jakob ado uko wi ajakuluṅ, kē wi kanēm kabaanṅ kē awula Rakel kē aniimi. ²⁹ Laban apēnan Bila nalemparul ṅnaaṭ awul Rakel kē aklempara. ³⁰ Jakob awinar na Rakel, aṣe ṅala apel Leya ; aṭo kak ṅṣubal paaj na ulonṅ alempar aninul ṅiintṅ.

Babuk Jakob

³¹ *Yawe Nawat Kabuka awin kē Leya aṅṅalanaa, aṣe do kē kabuk kajoobēt na a, kē Rakel aṣe wo aankbuk. ³² Leya amobana kayiṅ aṣe buk napoṭ ṅiintṅ i aṭuṅ katim ki Ruben ††, ṭiki aji : « Nawat Kabuka awin pṅagan pi naan, hēnkunṅ ayin naan aṅalēn. »
³³ Akak amobana kayiṅ abuk napoṭ ṅiintṅ aji : « Nawat Kabuka atiink kē mēṅalanaa, aṣe kak awulēn i. » Aṭu'a katim ki Fimeon ‡.

†† Ruben : ṭi uhebēre daṭu kanaam katiinkare na awin. ‡ Fimeon : ṭi uhebēre daṭu kanaam katiinkare na atiink.

³⁴ Amobana kak kayiŋ abuk napoŋ ñiintŋ ašë ji : « Ʋi byaaš bi, ayin naan amëbanaan bnuura Ʋiki dbukara bapoŋ biintŋ bawajanŋ. » Awula katim ki Lewi †.

³⁵ Akak amobana kayiŋ abuk napoŋ ñiintŋ, aji : « Ʋi byaaš bi ddëman Nawat Kabuka. » Ukaaŋ kë aŋu'a katim ki Yuda ††, ašë Ʋaŋan kabuk.

30 Wi Rakel awinuŋ kë aanhil pbukar Jakob bapoŋ, ašë kak akuj Ʋmakul, aji na ayinul : « Woli iinwulën bapoŋ, kakeŋ. »

² Kë Jakob ašë deebaŋ aji : « Nji dwoonŋ Našibaŋi anneenaniŋ pka bapoŋ i? »

³ Kë aji : « Bila nalempar naan awi, winaran na a, abuk Ʋi inkant naan ‡, nšë woona Ʋi a nka bapoŋ nji kak. » ⁴ Awul ayinul Bila nalemparul kë adola ñaaŋul. Awinar na a, ⁵ kë Bila amobana kayiŋ abukar Jakob napoŋ ñiintŋ. ⁶ Rakel aji : « Našibaŋi awayëšaana, atiinkën, awulën napoŋ ñiintŋ. » Ukaaŋ kë aŋu'a katim ki Dan ††.

⁷ Bila nalempar Rakel akak amobana kayiŋ abukar Jakob napoŋ ñiintŋ, uŋ mënŋan awoonŋ natëbantŋen i Bila. ⁸ Rakel aji : « Dgut na naweeŋ naan ugut unŋëpuŋ uŋup kë nji dšaana awat. » Aŋu'a katim ki Neftali ††.

⁹ Wi Leya awinuŋ kë aŋaŋan kabuk, ajeŋ Ʋilpa, nalemparul, awul Jakob kë ado ñaaŋul. ¹⁰ Ʋilpa nalempar Leya abukar Jakob napoŋ ñiintŋ. ¹¹ Leya aji : « Ni nji nnuurëndani! » aŋu'a katim ki Gad †††.

¹² Ʋilpa nalempar Leya, abukar Jakob napoŋ ñiintŋ, uŋ mënŋ awoonŋ natëbantŋen i Ʋilpa. ¹³ Leya aji : « Mnlilan mi naan mandëmi! Baaŋ bado kadolën annuurandënuŋ. » Kë waŋ ukaaŋ kë aŋu'a katim ki Ateer †††.

¹⁴ Na pubël, Ruben aya du nŋteeh ašë win mnko mi kabuk. Aŋiŋ ma Leya anin. Kë Rakel ašë ji na a : « Dkooŋu kooŋ, Ʋenaan Ʋi mnko mi abuku aŋiŋiŋ. »

¹⁵ Kë ateema aji : « Uunkëŋu wi itehuŋ ayin naan, ikak aŋal pjeŋ mnko mi abuk naan. »

Rakel akak aji : « Keeri iwulën mnko mi abuku, ayin nja ašë fër nŋa du meetŋ di nu. »

¹⁶ Kë wi Jakob akpënnuŋ uŋteeh na utaakal, kë Leya ašë pën akita aji na a : « Meetŋ di naan di di ikfëruŋ nŋa, Ʋiki dwul wul mnko mi abuk naan ihilna ibi na nji. » Kë afër na a utejan mënŋ.

¹⁷ Našibaŋi atiink Leya, kë amobana kayiŋ abuk napoŋ ñiintŋ. Bapoŋ biintŋ biki abukaruŋ Jakob bawo kaŋeen.

¹⁸ Aji : « Našibaŋi alukën, Ʋiki dwul ayin naan nalempar naan. » Aŋu abukul katim ki Itaakar §.

¹⁹ Leya akak amobana kayiŋ, napoŋ ñiintŋ i abukuŋ awoonŋ napaajanŋen i abukaruŋ Jakob. ²⁰ Aji : « Našibaŋi aŋenën uko unuura, uyaaš wi ayin naan adëmanaan Ʋiki dwula bapoŋ biintŋ paaj. » Awula katim ki Ʋabulon §†. ²¹ Akak abuk napoŋ ñaaŋ i aŋuunŋ katim ki Di-na.

† Lewi : Ʋi uhebërë daŋu kanaam katiinkare na pmëban. †† Yuda : Ʋi uhebërë daŋu kanaam katiinkare na ddëman. ‡ Abuk Ʋi inkant naan : Napoŋ i Bila akbukuŋ awo i Rakel. Uwo wo ji Rakel abukuluŋ. †† Dan : Ʋi uhebërë dawoonŋ awayëšaana. †† Neftali : Ʋi uhebërë dawoonŋ ugut wi naan. ††† Gad : Ʋi uhebërë Gad daŋu kanaam katiinkare na dnuurandëni. ††† Ateer : Ʋi uhebërë daŋu kanaam katiinkare na dlilani. § Itaakar : Ʋi uhebërë daŋu kanaam katiinkare na baluk bi naan. §† Ʋabulon : Ʋi uhebërë daŋu kanaam katiinkare na adëman.

²² Našibaŋi aleš Rakel abot atiinka, adola kë akak abuk. ²³ Amobana kayiŋ abuk napoŋ ñiintŋ, aji : « Našibaŋi ahil apënananaan mnkow. » ²⁴ Aŋu'a katim ki Yoteŋ §†† ašë ji : « *Yawe Nawat Kabuka akaan ahoŋalëšën napoŋ ñiintŋ alonŋ kak. »

Batani bi Jakob

²⁵ Wi Rakel abukaanŋ buk Yoteŋ kë Jakob ašë ji na Laban : « Wutanaan nŋiŋ, nya du utaak wi naan. ²⁶ Wu-laan babuk naan na bahar naan banŋuunŋ kë nlemparu, nšë nya. Ime ulemp wi ndoluŋ pa iwi bnuura. »

²⁷ Kë Laban ateema aji : « Woli dwinana bnuura Ʋi kës ki nu, kŋo Ʋi na nji, Ʋiki pŋoori paŋupën kë iwi iŋuunŋ kë *Yawe Nawat Kabuka awulën bnuura. »

²⁸ Akak aji : « Ʋupaana uko wi iŋaluŋ uwo baluk bi nu, dluku wa. »

²⁹ Kë ateem aji : « Ime Ʋi bkowu jibi nji nlempariŋ na jibi batani bi nu bakakuŋ wi bawoonŋ Ʋi iŋen yi naan.

³⁰ Bka bi nu babi wo btiŋuŋ ji ndo kabi, hënkunŋ iwin jibi batumuŋ maana na jibi Nawat Kabuka awuliŋ bnuura wi mbiinuŋ Ʋi katohu. Hënkunŋ, kë nji lum di di nji kalemparuŋ katoh ki naan ba? »

³¹ Laban ahepara aji : « Kë we wi nji kawuliŋ? »

Kë ateem aji : « Iinkwulën nin uko ulonŋ. Woli idinan uko wi nji kajakiŋ, kawohara nayafan kabot kayeŋ nŋtaam nji nu. ³² Dya nŋa batani bi nu, katen nŋtaam bti njanwoonŋ da, kapaŋëš nŋtaam bti njanwoonŋ na nŋdampu këme nŋpiŋ na nŋkaneel nŋjënäl bti, nŋul nŋakwoonŋ baluk bi naan §†. ³³ Hënk di ikhiluŋ pten me nwo naŋool Ʋi uko wi njakiŋ: iŋënkle du nji nŋtaam njanwoonŋ njanwo na nŋdampu këme nŋpiŋ, na nŋkaneel njanwoonŋ njanwo nŋjënäl këme kë dkiŋ kiiŋ nŋa. »

³⁴ Laban ateema aji : « Uwo bnuura, uwoon jibi ijakuŋ. »

³⁵ Unuur mënŋ kë Laban ašë ya du batani apënan nŋpi nŋdow bti njanwoonŋ na nŋdampu këme nŋpiŋ, na nŋkaneel nŋwaaŋ nŋjënäl na njanwoonŋ na uko unaakiiruŋ na ufaatal, awul babukul. ³⁶ Kë baya na nŋa uko unlowiiruŋ ji nŋnuur nŋwajanŋ nŋi poŋ na dko di Jakob akyafanaanuŋ nŋtaam nŋandukiŋ Ʋi batani bi Laban.

³⁷ Jakob aji ya Ʋi nŋko nŋwajanŋ njanwoonŋ Ʋi utaak mënŋ katib inah, kafejal dko dlonŋ Ʋi ya dadoo kak dfaatal. ³⁸ Aji jeŋ inah infejalunŋ yuŋ kaŋu ya Ʋi kadun ki nŋtaam Ʋi dko di nŋajaan nŋadaanna ; nŋtaam nŋaji nŋawo Ʋi pay woli nŋabi udaan. ³⁹ Woli nŋawo Ʋi pay nŋaji nŋaten inah yi afejalunŋ, kašë buk nŋmpoŋi njanwoonŋ na nŋdampu këme nŋpiŋ. ⁴⁰ Apaŋëš nŋkaneel aŋu nŋa kë nŋataaŋ na nŋtaam njanwoonŋ na nŋdampu na nŋjënäl. Hënk di awoonŋ Ʋi pka batani, aannaakrën nŋtaam nŋi nul na nŋi Laban. ⁴¹ Akak aji yoonk woli nŋtaam nŋkëm nŋnuura nŋawo Ʋi pay ašë jeŋ inah yi afejalunŋ kaŋu Ʋi kadun ki nŋa. ⁴² Ušale wo nŋbon nŋawoonŋ Ʋi pay aanji do harŋ, hënk di di nŋtaam nŋbon nŋawoonŋ nŋi Laban kë nŋkëm nŋnuura nŋawo nŋi Jakob.

§†† Yoteŋ Ʋi uhebërë dawoonŋ akaan ahoŋalëš. §† Nŋkaneel nŋjënäl na nŋtaam njanwoonŋ na nŋdampu këme nŋpiŋ: Ʋi utaak wi baka nŋaantumi.

⁴³ Hënk, kē Yakob akak ayok maakan, aka n̄ntaam n̄tum, aka na balemp baaṭ na biinṭ, na n̄ntaam n̄j pnkunkaali na n̄buuru.

Pṭi pi Yakob

31 Wal mēnṭ Yakob atiink kē babak Laban bakṭup aji : « Yakob ajeṭ bka bi aṣin nja bti, bka bi aṣin nja bi bi ayoknuṭ hēnk. » ² Akak win ṭi kaara ki Laban kē aankak wo jibi abiiṭ awo na a ṭi kateeku. ³ Kē *Yawe Nawat Kabuka aṣē ji na a : « Kakan du utaak wi baṣinu, du bayiṭu, nji dwo na iwi. »

⁴ Yakob ado kē badu bi Rakel na Leya baya baṭēnka du uṭēeh wi awoon na batani bi nul. ⁵ Aji na baka : « Dwin ṭi kaara ki aṣinan kē aankak awo na nji jibi abiiṭ awo ṭi kateeku, kē Naṣibaṭi i paapa ajaan adēman aṣē wo na nji. ⁶ An ṭi ikowan name kē dlempar aṣinan jibi nhiniṭ bti. ⁷ Aṣinan, ul kē aṣē guuraarēn guur : aṭēlēṣ uko wi n̄tiinkaraanuṭ aji uwo baluk bi naan n̄yaaṣ iṭēen. Kē Naṣibaṭi aṣē wo aandi adolēn buṭaan.

⁸ N̄yaaṣ bti n̄j ajakunṭ: N̄ntaam n̄anwoon na n̄ndampu n̄akwoon baluk bi naan, n̄ntaam n̄aji n̄abuk n̄mpoṭi n̄anwoon na n̄ndampu. Kē akale ji : N̄anwoon n̄piṭ n̄akwoon baluk bi naan, n̄ntaam n̄aji n̄abuk n̄piṭ.

⁹ Hēnk, kē Naṣibaṭi apēnan n̄ntaam n̄j aṣinan awulēn.

¹⁰ « Ṭi wal wi n̄ntaam n̄awoon ṭi pay, dkat kēṣ kē ka-haabēṣa na nji, kē nwin kē n̄dow n̄anjaan n̄apaya kē n̄aji n̄awo na n̄ndampu, n̄piṭ kēme n̄ataprēn. ¹¹ Kē uwanjuṭ wi Naṣibaṭi udu'ēn aji : "Yakob," kē n̄teem aji : "Nji wi." ¹² Kē uji na nji : "Katan kēṣ, iwin kē n̄ko bti n̄ankpayiṭ n̄awo na n̄dampu na n̄piṭ kēme ataprēn ṭi-ki dwin uko wi Laban akdoliṭ. ¹³ Nji Naṣibaṭi ampēnuṭ awinana ṭi kadunu du Betel a, di ituluṭ ukēra ṭi plaak pi itēfuṭ abot amehna aji iṭaṣēn. Hēnkunṭ n̄atiṭ ipēn ṭi uṭaak wi, ikak du uṭaak wi kabuka ki nu." »

¹⁴ Bi Rakel na Leya bāteema aji : « N̄huma nka kafah kalon kēme bka blon ṭi iko yi aṣinun i? ¹⁵ N̄do kak kak hēnkunṭ bayaanṭ ṭi kēṣ ki nul, wal wi ajejuṭ un, awaapu abot ade uko wi awaaparunṭ un. ¹⁶ Aa, bka bti bi Naṣibaṭi ajejuṭ ṭi aṣinun bawo bi nun na babakun. Hēnkunṭ doon uko bti wi Naṣibaṭi ajakiṭ. »

¹⁷ Yakob anaṭa apayan babakul na baharul ṭi n̄ntaam n̄j pnkunkaali. ¹⁸ Ajeṭ n̄ntaam n̄j nul, bka bi nul bti bi akaanṭ wi awoon ṭi Padan-Aram, ajeṭ ba pa pṭiiṣ du uko Iṭaak aṣin du uṭaak wi Kanaan.

¹⁹ Laban aya wal mēnṭ ppuunk n̄nkaneel, kē Rakel aṣē kiṭ itū yi aṣin. ²⁰ Yakob aya amena mena, kē Laban naharameen aamme. ²¹ Aṭi na bka bi nul bti aya amuur bdēk bi Ēfrat, aṣē ya umbanṭ wi inkunṭ yi Galad.

Laban adookar na Yakob

²² Wi udoluṭ n̄nuur n̄wajanṭ, kē baṣē ṭup Laban kē Yakob aṭii. ²³ Ajeṭ babak aṣin adookar na a ado n̄nuur paaj na ulon abaa moba du inkunṭ yi Galad. ²⁴ Na utejan, Naṣibaṭi apēn ṭi n̄ṭaafi awinana ṭi kadun ki Laban naharameen, aji na a : « Ṭaafaraan, meen jibi ikyaanṭ kaṭiṭi na Yakob. »

²⁵ Laban aban du dko di Yakob ataruṭ kaloona ki nul du inkunṭ yi Galad, aṣē tar kak kaloona ki nul da, ul na baṭaanṭ biki nul. ²⁶ Aji na Yakob : « we umobiṭ ba? We ukaanṭ kē iguurēn ba? Adoo ya na babak naan ji bawo bakalabuṣ biki ikaanunṭ du ugut. ²⁷ We ukaanṭ kē imena mena aya ba? Iwo i lah kaṭupēn n̄ṣē nwutu iya na mnlilan, n̄n̄ooṭanan na iyeeh na n̄ntambēr na bntuni. ²⁸ Iindo wutēn mmook babak naan na babak naan. Na manjoonan ido do ji napēn. ²⁹ Dhilan lah kadolu buṭaan, kē Naṣibaṭi i ṣaaṣ ajaan adēman aṣē jakēn na utejan utakal : "Ṭaafaraan, meen jibi kyayi kaṭiṭi na Yakob." ³⁰ Kē woli iwo i pya ṭiki inuh katoh ki ṣaaṣ, we ukaanṭ kē ikiiṭ itū yi naan? »

³¹ Yakob aṭeema aji : « Iwinle kē n̄ya amena mena, dṣal kē itēehēn babak. ³² Kē du n̄aanṭ i iṣaanṭ aṭēnkna itū yi nu, an mēnṭan akeṭ. Neejan iten, baṭaanṭ biki nja bawo bamaar, iwinle uko wi nu kjeṭ wa. » Yakob aamme kē Rakel akiiṭ itū mēnṭ.

³³ Laban aya neeṭ du kaloona ki Yakob, apēn aya du ki Leya, akak apēn aya du iloona yi balempar babakul batēb aanwin nin uko ulon. Wi akpēnuṭ ṭi kaloona ki Leya, aṣē neeṭ du ki Rakel. ³⁴ Kē Rakel anjejuṭ ktu kunṭ aṣē jeṭ ka aṭu ṭi uko uṭoori wi bajaanṭ baṭu ṭi feṭ di unṭaam wi pnkunkaali aṣē ṭo ṭi wa duuṭ. Laban aten tenan ṭi kaloona bti aanwin nin uko ulon. ³⁵ Kē Rakel aṣē ji na aṣin : « Ajuṭ naan awutan kadeebaṭ woli mēnaṭa wi aneejuṭ, dwin pli. » Hēnk, kē Laban ala anoor aanwin nin uko ulon.

³⁶ Wal mēnṭ kē Yakob aṣē deebaṭ aṣē n̄oman na Laban aji : « Uko uwuṭaan uhonṭ wi ndoliṭ ba? We wi n̄jubaniṭ ba? Kē ido bi duka duka ṭi kafēṭ naan. ³⁷ Iten ṭi iko yi naan bti bē iinwin win nin kako kalon ki nu. Iwinle kalon, kpēnan ka ṭi kadun ki baṭaanṭ biki nu na biki naan, bawo bamaar. ³⁸ N̄ṣubal iṭēen n̄ṭēb n̄j n̄j nwoon ṭi katohu, n̄nkaneel n̄j nu na n̄pi n̄j nu n̄aambaanṭ kapara, kē mēnde nin udow ṭi batani bi nu. ³⁹ Woli n̄nko n̄j uṭēeh n̄afiṭ unṭaam ulon mēnṭi kaṭiṭi wa, n̄j djaan kaluk wa. Iji kṭu'ēn pluk n̄ntaam n̄j baki-ijunṭ na pnak kēme na utejan. ⁴⁰ Bnuur baji batērēn na pnak, ujonṭ kaneenanaan b̄noy na utejan. ⁴¹ N̄ṣubal iṭēen n̄ṭēb n̄j n̄j nwoon du katohu : dlemparu n̄ṣubal iṭēen na n̄baakēr pa babakul, abot alemparu paaj pa batani bi nu, kē iwi iṭēlēṣ uko wi n̄tiinkaruṭ aji uwo baluk bi naan n̄yaaṣ iṭēen. ⁴² Woli Naṣibaṭi, i Paapa na Abraham aṣin bajaanṭ badēman, Naṣibaṭi i Iṭaak akṭiṭ, aanwo lah na nji, kdolēn n̄ṭiṣ iṭēen iṭiṭ. Kē Naṣibaṭi aṣē win unoor wi naan na ulemp wi iṭēen yi naan, kē utejan unṭēpuṭ kē aṣē wayēṣ nja. »

Bhonar bi Yakob na Laban

⁴³ Laban aṭeema aji : « Baaṭ biki bawo babak naan, kē bapoṭ biki bawo biki naan. N̄ntaam n̄j bti n̄awo n̄j naan. Uko wi ikwinunṭ hēnk bti uwo wi naan. Kē n̄j we wi nhilanunṭ kado pa babak naan na bapoṭ biki babakunṭ? ⁴⁴ Joh n̄do bhonar n̄j na iwi. N̄do uko mēnṭ uyuuṭ kē andoli ahonṭ aṭēnṭul uko ulon. »

⁴⁵ Kë Jakob aşë tēf plaak, ⁴⁶ akak aji na bañaan biki nul bajejēt mnlak. Kë bajejēt mnlak ado bnjuj, aşë ʔo ade bukal bti ʔi mnlak mēnt.

⁴⁷ Laban adu dko mēnt Yegar ʔahaduta †, kë Jakob adu da Galeed ††. ⁴⁸ Laban aji : « Bnjuj bi mnlak bi bakyuujuj kë nhojar nʔa nji na iwi. » Ukaan kë badu da aji Galeed. ⁴⁹ Bakak adu da aji Mişpa ‡, ʔiki Laban aji : « *Yawe Nawat Kabuka akdoon kayen nja, nja batēb bti, woli nēnkak awinar. ⁵⁰ Woli inooraan babak naan këme ajey baat balon ahoʔalēs ʔi baka, mēnt ʔaan akwayēşun nja, lipariin, Naşibaʔi akwayēşun nja. »

⁵¹ Akak aji na Jakob : « Iwin bnjuj bi mnlak bi na plaak pantēfujuj pi ʔi ptoof pi nja, ⁵² ikwoon uko unkyujuj uko wi nʔdolu nʔa di. Mēnwō i kaʔep bnjuj bi na plaak pi kaya du umban wi nu na uşal uwuʔaan. Kë iwi kak iinwo i kaʔep pa kabi di umban wi naan na uşal uwuʔaan. ⁵³ Naşibaʔi i Abraham, i Nahor na i bateem baka akwayēşun nja. »

Yakob amehna ʔi katim ki Naşibaʔi i İtaak aşin aktiij. ⁵⁴ Afijar Naşibaʔi untaam du pnkuj aşē du bayiʔul babi bade. Bade aşē fēr du pnkuj.

32 Laban anaʔa na nfa kub, aya amook bababul na babukul aņehandēr baka bnuura aşē ʔiij katohul. ² Jakob aya na bgahul, kë nwanjuʔ nji Naşibaʔi nşē bi ayit na a. ³ Kë wi awinan win nʔa aşē ji : « Pntuk pi bañaan biki Naşibaʔi pii pi! » Adu dko mēnt Mahanayim ††.

Yakob abomandēr pyit na Etawu

⁴ Jakob ayil bañaan du Etawu abuk aşin, bajota kadun, aya du a du inkuj yi ʔeyir du uʔaak wi Edom. ⁵ Aji na baka : « Uko wi, wi nakyaan kaʔup Etawu ajug naan, najakana : “Uko wi, wi wi Jakob nalemparu ajaku, aji : Dya du uko Laban aʔo da te hēnkuj. ⁶ Dya ka da nngit, njuuru, npi, nkaneeel na balemp biinʔ na baat. Dʔal ajug naan ame wa nhilna nwinana bnuura ʔi kadunul.” »

⁷ Bayili bakak du Jakob aji na a : « Npēna du Etawu abuk şaaş. Ul ʔi uleeful abi pyit na iwi awo na biinʔ iñeen uweek nbaakēr (400). » ⁸ Wal mēnt kë Jakob aşē lēnk maakan abot ahaajala. Afaaş bañaan banwoon na a, na nkaneeel na npi na nngit na nntaam nji pnkunkaali, ado ifah itēb. ⁹ Aşal aji : « Woli Etawu aya jotna bañaan biki kafah kalon, bañaan biki kandukiiij bahil kaʔi na iko yi bawoonaanuj. »

¹⁰ Aņehan Naşibaʔi aji : « Naşibaʔi i Abraham ateem naan na i İtaak paapa bajaan badēman, iwi *Yawe Nawat Kabuka ijaku na nji : “Kakan du uʔaak wi başinu du bayiʔu ddolu bnuura.” ¹¹ Dpoʔēt maakan pa uko na bnuura bti yi ikdolaan do nalemparu. Wal wi mbiiij amuur bdēk bi Jordan bi, dwoha aloolan na pmul, kë hēnkuj nşaan awo na bañaan ado hil afaaş baka ado kntuk ktēb. ¹² Dkooʔu kooʔ buranaan ʔi Etawu abuk paapa. Dʔi abi ajotnaan afiij baat biki naan na

† Yegar ʔahaduta : ʔi uʔup wi baharameen dawoon Bnjuj bi ba-maar. †† Galeed : ʔi uhebērē danaam katiinkare na Bnjuj bi ba-maar. ‡ Mişpa dawoon dko dyenji ʔi uhebērē. †† Mahanayim : ʔi uhebērē dawoon kntuk ktēb.

babuk baka. ¹³ Kë iwi işaan ajakēn iwulēn iko inuura katuman kabot kado pntaali pankpēnnun ʔi nji paʔum ji pyiw pi bdēk, pi nin ʔaan alon awoon aanhil pñen. »

¹⁴ Jakob afēr ʔi dko mēnt. Ajey uko wi ahilanuj kaʔen Etawu abuk aşin ʔi uko wi awoonaanuj. ¹⁵ Ajey npi nwaat iñeen uweek nteb (200) na nʔdow iñeen nteb, na nkaneeel nwaat iñeen uweek nteb (200) na nkaş iñeen nteb. ¹⁶ Ajey kak nntaam nji pnkunkaali iñeen nwaanʔ na nmpoʔi nkanbootun, nngit nwaat iñeen nbaakēr na nkaş iñeen, njuuru nwaat iñeen nteb na nkaş iñeen. ¹⁷ Apaʔēs nntaam nandoli aşē wul nja balemparul aji na baka : « Najotan kadun, batani başē bado kaduk btēnt uko unʔuun kalow. » ¹⁸ Uko wi aʔuun nalemparul nateek pdo wii wi, aji na a : « Woli iyit na Etawu abuk paapa, kë aheparu ʔaan iklemparun, dko di ikyaan, na anwoon ajug batani bi igakanuj, ¹⁹ kteema aji : “Iwo yi Jakob nalemparu, aʔenu ʔen ya iwi Etawu ajug naan, ul ʔi uleeful adoo bi, awo ʔi kafēun.” »

²⁰ Akak aʔu natēbantēn na nawanʔen na banwoon na itani bti baʔup uko wi ajaku na nateek wi bakwinun Etawu. ²¹ Akak aji na baka baji : « Jakob nalemparu abi ʔi kafēun. » Aşal wal mēnt aji : « Ddo udeeb uwala na a na iko yi nji kaʔenulun, wal mēnt mbaa nhil nwinana ʔi kadunul. Ahilan kamiirēn. » ²² Ajotan iko bti yi awoon i kaʔen abuk aşin kadun, aşē duka du pntuk na bañaan biki nul.

Kampētar ki Jakob na Naşibaʔi

²³ Na utejan mēntan wun, Jakob anaʔa ajey baat batēb biki nul, na balempar baka, Bila na ʔilpa, na babukul biinʔ iñeen na aloolan, amuur na baka kabuul ki Yabok. ²⁴ Wi adolu kë bamuuri, abot amuuran bka bi nul bti, ²⁵ aduka aloolan. Kë ʔiinʔ alon aşē bi apētar na a te mnjint. ²⁶ Wi un mēnt awinun kë aanhil pwata aşē koba ʔi pnkuunt, kë pabuur na a. ²⁷ Aji na Jakob : « Wutanaan nya, mnjint mambani. »

Kë ateem aji : « Mēnkwatanu bē iinñehandēraan bnuura. »

²⁸ Ahepara aji : « Katimu kawo hum? »

Kë ateem aji : « Jakob. »

²⁹ Kë aşē ji na a : « Baankak kado kadu'u Jakob, iwo İtrayel †, ʔiki ipētar na Naşibaʔi abot apētar na bañaan, kë iwi işaan awat. »

³⁰ Jakob aji na a : « Dkooʔu kooʔ ʔupaan katimu. »

Kë ateem aji : « we ukaan kë ikheparaan katim naan? » Aşē ñehandēra bnuura ʔi dko mēntan du.

³¹ Jakob aʔu dko mēnt katim ki Penuwel ††, ʔiki aji : « Dwin Naşibaʔi na kēs naan aşē wo mēnkeʔi. » ³² Wi unuun ujintun, aʔep kabuul du Penuwel aşē jiink. ³³ Uko mēnt ukaan kë bañaan biki İtrayel baanji bade kantaañ ki pnkuunt ʔiki dul di Naşibaʔi akobun Jakob.

†† İtrayel : ʔi uhebērē daʔu kanaam na apētar na Naşibaʔi. ††† Penuwel : ʔi uhebērē dawoon kaara di Naşibaʔi.

Pyit pi Yakob na Etawu

33 Yakob akat kës ašë win kè Etawu akbi, awo na biinṭ iñeen uweek ḡbaakër (400), kè Yakob ašë jej bapoṭ apaṭëš, awul baka banin baka, Leya, Rakel, na balemp biki baka Bila na Fīlpa. ² Aṭu baaṭ balemp na babuk baka ṭi kadun, kè Leya ayeenk na biki nul, Rakel kè abaañsaan na Yotef. ³ Ul kè ašë jot kadun, aya ašë ḡup adoo do ḡyaaš paaj na uloṅ ašë aṅog abuk ašin. ⁴ Etawu aṭi aya ayit na a, alut amooka, kè bašë wo ṭi ḡwooni.

⁵ Etawu akat kës awin baaṭ na bapoṭ ašë hepara aji : « Bañaan biki bawo bahoṅ ba? »

Kè ateem aji : « Bapoṭ biki Našibaṭi ṭi pjoob bkw pi nul awuloṅ nalemparu. » ⁶ Balemp baaṭ baṅog na babuk baka, abi aṅup ṭi kadun ki Etawu. ⁷ Leya kè aṅog na biki nul, abi aṅup ṭi kadunul. Kè Yotef akak aṅog na Rakel abi aṅup.

⁸ Wal mēṅṅ kè Etawu ašë ji na Yakob : « Kè we uwoon pntuk pi bañaan na ḡṅtaam ḡi nyitanaanuṅ ba? »

Kè ateem aji : « Dṅal ḡal pwinana bnuura ṭi kës ki ajug naan ukaṅ. »

⁹ Kè Etawu aji na a : « Abuk paap, iko yi nwoonaanuṅ ikēši, dukiin na bka bi nu. »

¹⁰ Kè ateema aji : « A-a, woli dwinana bnuura ṭi kës ki nu, kdinan kayeenk uko wi nwuliin. Hēnk di uwoon, dpēn awinana ṭi kadunu jibi ñaan ajaṅ apēn kawinana ṭi kadun ki Našibaṭi, kè iyeenkēn na uhaaš ujint. ¹¹ Keeri idinan iyeenk uko wi nwuliin, wi nwinaniin bnuura ṭi kës ki Našibaṭi awo na uko bti wi nnumiin. » Aṭiini ṭiini haṅ te kè uṅ adoo dinan.

Bi Yakob na Etawu bawayēšeri

¹² Wi babanuṅ ṭuṅ, kè Etawu ašë ji na Yakob : « Joh ḡnaṭa ḡya, ddo kapoš ṭi kadun na bañaan biki naan. »

¹³ Kè ateema aji : « Ajug naan ame kè bapoṭ bañeeñēṭi kè nkak awo i kaṭu ušal ṭi ḡṅtaam ḡankbootuṅ. Woli dmint mintan ḡa unuur uloolan ḡṅtaam bti kakeṭ. ¹⁴ Ajug naan akeeri jot nalemparul kadun, ḡji ddo kapoš btiišu na batani bi ḡgakanuṅ na bapoṭ te kadoo kaban du ajug naan du Feyir. »

¹⁵ Kè Etawu aji na a : « Ddukaru bañaan baloṅ ṭi bangakandēruṅ na ḡji. »

Kè ateem aji : « Ndolna we? Uko unkaṅ udooni uwo nwinana bnuura ṭi kës ki ajug naan. »

¹⁶ Kè Etawu ajeṅ unuur mēṅṅ ḡgah aya Feyir, ¹⁷ kè Yakob, ul ašë ya Fukot. Aniw da katoh abot ado impen pa ḡṅtaam. Uko mēṅṅ ukaṅ kè baṭu dko mēṅṅ katim ki Fukot †.

Yakob aban du Fikem

¹⁸ Wi Yakob apēnnuṅ Padan-Aram, aban najoob du ubeeka wi Fikem du utaak wi Kanaan. Afēṭ aṭaan na ubeeka. ¹⁹ Anug dko di atarnuṅ kaloona ṭi babuk Hamor ašin Fikem. Anugar da ktaka iñeen uweek ki

† Fukot : ṭi uhebērē dawoon ḡimpen.

baṭaknuṅ untaam. ²⁰ Aboman da *bliit bi mngur, ašë ṭu ba katim ki « El Elohe Iṭrayel ††. »

Uko wi Dina

34 Dina napoṭ ñaaṭ i Leya abiiṅ abukar Yakob apēn pya kawin baaṭ biki utaak wi bawoon. ² Kè Fikem, abuk Hamor nahitit naših i utaak ašë wina. Amoba, aṭupana. ³ Kè uhaaš ušë wo ṭi Dina poonu abuk Yakob kè aṅala ala'a baniw. ⁴ Aya aji na Hamor ašin : « Yaan iñehandērēn poonu uṅ nniima. »

⁵ Baṭup Yakob kè baṭopan Dina abukul, kè jibi babukul biinṭ bawoon du uṭeeh na batani aanji nin uko uloṅ kè bado pēnna uṭeeh.

⁶ Hamor, ašin Fikem, aya du uko Yakob kaya kaṭiini na a. ⁷ Uṭēnk wal mēṅṅ kè babuk Yakob biinṭ bakamšii, bame uko unṭēpuṅ. Uko mēṅṅ ude baka, kè badeebaṭ maakan ṭiki Fikem ado Iṭrayel uko unwuṭuṅ maakan wi apiinṭuṅ na abuk Yakob. Ñaan aanwo kado haṅ. ⁸ Kè Hamor ašë ji na baka : « Fikem abuk naan aṅal poonu abukan na manjoonan. Nawulana a aniiim. ⁹ Nawulan ḡtiinkar ḡbot ḡmēbandēr : nawulun babukan baaṭ ḡniim, un kak ḡwulan biki nun naniim. ¹⁰ Naṭoon ṭi na un, utaak wi uwo wi nan, nafēṭ na un nado kapoš jibi naṅali. »

¹¹ Wal mēṅṅ Fikem aji na ašin poonu na baweekul : « Nawutan nwinana bnuura ṭi kadunan, dwulan uko bti wi nakheparaanuṅ. ¹² Ddo uko bti wi naṅaluṅ, uko uloolan ṭaṅ wi wi ḡṅaluṅ, nawulaan abukan nniim. »

¹³ Babuk Yakob bateem Fikem na ašin, bado mntit na baka ṭiki aṭopan abuk ašin baka. ¹⁴ Baji na baka : « Njēnhilan kawul abuk ašinun ḡiint anwoon aanwala katēmp aniiim. Uko mēṅṅ uwo mnkow pa un. ¹⁵ Ndinanan uko wi naheparuṅ woli nado uko wi : nakakan ḡji un, nawalan biinṭ biki nan katēmp bti. ¹⁶ Wal mēṅṅ ḡwulan babukun baaṭ, kabot kajeṅ babukan baaṭ, ḡṭo na an kak, ḡwo pntaali ploolan. ¹⁷ Ašë wo woli naandi ptiinkun, ḡjeṅ abuk ašinun kaya na ḡgahun. » ¹⁸ Uṭup wi baka ulil bi Hamor na Fikem abukul. ¹⁹ Fikem awoon anwinaniin bnuura ṭi katoh ki ašin bti, aanwo na ḡṅal ḡṭēb ṭi uko wi bajakuluṅ, ṭiki aṅal poonu abuk Yakob maakan.

²⁰ Hamor na Fikem abukul baya du uneeṅ ubeeka aṭiini na biinṭ biki wa aji : ²¹ « Bañaan biki bawo na ušal unuura : Baṭoon ṭi utaak wi na nja, udēmi, bado kapoš jibi baṅali ḡdo kaniim baaṭ biki baka, bado kaniim biki nja. ²² Kè uko uloolan ukṭuuṅ badi pṭo na nja bti, ḡwo pntaali ploolan. Uko mēṅṅ wii wi : biinṭ biki nja bti bawo kawala katēmp jibi bukal bawaliin ka. ²³ Itani yi baka, bka bi baka na ḡṅtaam ḡi baka bti iinkkak wal mēṅṅ yi nja i? Nawulan ḡdinan baka uko wi bajakuṅ, bašë baduka na nja. » ²⁴ Baweek biki ubeeka batiink uko wi Hamor na Fikem abukul bajakuṅ. Kè biinṭ biki ubeeka bti baya wala katēmp.

†† El Elohe Iṭrayel : Dawoon Našibaṭi awo Našibaṭi i Iṭrayel.

Plukan pi Fimeonj na Lewi

²⁵ Unuur uwajantën wi ñleef ñakdeen banwaliin katëmp kè banoori, kè bi Fimeonj na Lewi, babuk Yakob biint, baweeek Dina, başë naşa ajej ikej yi baka apoş aneej ÷ ubeeka kè nin ñaan aankit baka, adëpa ÷ biint bti afiñ. ²⁶ Bafiñ kak bi Hamor na Fikem abukul ajej Dina apënan ÷ katoh ki Fikem aşë ya.

²⁷ Babuk Yakob babi abaañëş banklaañ pkeş, ajej iko bti inwoonj ÷ ubeeka, ÷iki bakowandën aşa baka. ²⁸ Bajej ñpi na ñnkaneel na ñgit na ñbuuru ñi baka na iko inwoonj du ubeeka na ñteeh. ²⁹ Bajej bka bi baka bti, babuk baka na bahar baka, na iko bti yi bakaañ ÷ itoh yi baka.

³⁰ Yakob aji na bi Fimeonj na Lewi : « Nañjaraan bñup. Naşa kè nkak ñaan nawuñaan maakan ÷ kës ki bañaan biki utaak wi bakanaan na wi baperitit. Woli batiinkar abi agutan na nja bafiñen na biki katoh naan bti ÷iki batum apel nja maakan. »

³¹ Kè başë teema aji : « Nwo kawut bado aşa'un ji awo naşuunk i? »

Yakob du Betel

35 Naşibaşi aji na Yakob : « Nañiin iya Betel iya iño da. Yaan ido da *bliit bi mngur pa ñji Naşibaşi, ñji mpënuj awinana ÷ kadunu wi ikñiin Etawu abuk şaaş. »

² Yakob aji na bañaanj biki katohul na ban-gakandërunj na a bti aji : « Napënaan itu yi najaanj nadëman ÷ ptoofan, nadolan bañow nakakna najinñ ÷i kës ki Naşibaşi. Naşëlşan kak imişa. ³ Najoh ñya Betel ddo da bliit pa Naşibaşi antiinknuj wi nwoonj ÷i mñëg, antënknuj ÷i bayaaş bi ndolun. » ⁴ Bapënan itu yi bawoonaanunj na irinku yi başuunj ÷i ibaş † awul Yakob kè amoy ÷i bko bweek banwoonj ÷i kañog Fikem. ⁵ Wal mënñ kè başë naşa atool pya. Naşibaşi aşı palënk ÷i ñbeeka ñanfooyunj dko di babinj awo, kè bañaanj banwoonj da baandookar na baka.

⁶ Yakob na bañaanj biki awoonaanunj bti baban du Luş du utaak wi Kana. Dko mënñ dawoonj Betel. ⁷ Abo-man da bliit bi mngur aşë du dko mënñ El Betel ††, ÷iki dul di di Naşibaşi apënuj awinana ÷i kadunul wi akñiin abuk aşin.

⁸ Wi bawoonj da kè Debora, ñaaş ambiin ayewi Rebe-ka aşë keş, kè bamoya du Betel du pteef bi bko bweek banwoonj da. Uko wañ ukaanj kè Yakob adu bko mënñ aji bko bweek bi ñwooni.

⁹ Naşibaşi akak apën awinana ÷i kadun ki Yakob wi apënnunj Padan-Aram, awula bnuura. ¹⁰ Aji na a : « Katimu kawo Yakob, kè başë wo baankak ado kadu'u Yakob ; katimu kawo İtrayel ‡. » Kè hënk di aşı'u lunj katim ki İtrayel.

¹¹ Naşibaşi akak aji na a : « Nji dwoonj *El Şaday, Naşibaşi Anhiniin iko bti. Kabuk kajoobët na iwi ibot ibuk ituman. Pntaali pankpënuj ÷i iwi pawo utaak, pa-

† Irinku yi başuunj ÷i ibaş: Baji başı ya buñaan bawutna kajotna baka. †† El Betel : ÷i uhebërë dawoonj Naşibaşi i Betel. ‡ İtrayel : ÷i uhebërë danaam na apëtar na Naşibaşi.

do wo ñtaak ñtum ; başih babot bapëna ÷i iwi.

¹² Utaak wi nwulun Abraham na İtaak dwulu wa, kabot kawul pntaali pankmbiin ÷i kafëtu apëna ÷i iwi utaak wi. » ¹³ Kè Naşibaşi aşë pën ÷i kadunul aya.

¹⁴ Yakob ajej plaak atëf ÷i dko di Naşibaşi abiin aşı-iniyaan na a, ajatan ÷i pa abot atul ukëra ÷i pa. ¹⁵ Adu dko di Naşibaşi abiin aşini na a aji Betel ††.

Kabuka ki Benyamin na pkeş pi Rakel

¹⁶ Yakob na bañaanj biki nul bapën du Betel aya. Baankak alow Efrata, kè Rakel aşë buk. Kabuk kanoorana maakan. ¹⁷ Wal wi akhajuñ na pdo na kabuk kè ñaaş ankbuk bukanulunj aşë ji na a : « Wutan kalënk, ikak abuk napoş ñiinñ. » ¹⁸ Anoor maakan ado ñogan pkeş, kè wi abanunj ÷i pjëmşa aşë wul napoş katim ki Ben-Oni ††, kè Yakob aşë wula katim ki Benyamin †††. ¹⁹ Rakel akëti, kè bamoya du bgah bi Efrata, dko mënñ dawoonj Betleyem. ²⁰ Yakob atëf plaak ÷i bhër bi nul. Plaak pi bhër bi Rakel mënñ pawoonj da hënk te ñşa ayuuj dko di amoynaaniin.

Pjuban pi Ruben

²¹ Yakob i bakakunj ado İtrayel anaşa na bañaanj biki nul aya aşëp Migdal-Eder aşë tar kaloona ki nul. ²² Wi bawoonj ÷i utaak wunj kè Ruben aşë ya apiinñ na Bila, ñaaş i aşin awoonaanunj, kè başup aşin uko mënñ.

Babuk Yakob

Babuk Yakob biinñ bawo iñeen na batëb. ²³ Biinñ biki abukunj na Leya bawo : Ruben bajeenul, Fimeyonj, Lewi, Yuda, İtaakar, na Fabulon. ²⁴ Kè biki abukunj na Rakel bawo : Yotef na Benyamin. ²⁵ Kè biki Bila nalemp i Rakel bawo : Dan na Neftali. Kè biki Filpa nalemp i Leya bawo : Gad na Ater. ²⁶ Bapoş bukunj biki Yakob abukunj wi awoonj du Padan-Aram.

Pkeş pi İtaak

²⁷ Yakob aban du uko aşin du Mamre du Kiriyat-Arba, dul dawoonj Hebronj. Dul di Abraham na İtaak babinj afëş. ²⁸ İtaak aka ñşubal iñeen-week na iñeen bakrenj (180), ²⁹ aşë noorfën aya du bajugul. Wi akkeşunj, aşafi, kè ñnuur ñi nul ñabot atum. Etawu na Yakob babukul kè bamoya.

Baaş na bapoş biki Etawu

36 Pntaali pampënnunj ÷i Etawu pii pi, pul pawoonj Edom :

² Etawu aniim baaş biki Kanaan, baaş mënñ biki biki : Ada na Oholibama na Batmat. Ada awo abuk Elon nahitit, kè Oholibama awo abuk abot awo abab Fibeyonj nahiwit. ³ Batmat awo abuk İşmayel. Nebayot awo abuk aşin. ⁴ Ada abukar Etawu Elifat, kè Batmat abuk Reuwel. ⁵ Oholibama abuk Yewuş, Yalam na Korah.

†† Betel : ÷i uhebërë dawoonj katoh ki Naşibaşi. ††† Ben-Oni : ÷i uhebërë dawoonj napoş i unoor wi naan. ††† Benyamin : ÷i uhebërë dawoonj napoş i kañen naan kadeenu.

Bukuŋ bawooŋ biinŋ babuk Etawu bambukiin du utaak wi Kanaan.

⁶ Etawu ajej baharul, babukul na baŋaŋ biki katohul bti, itani yi nul na nŋtaam nŋi nul bti na iko bti yi akaŋ wi awoonŋ ŋi utaak wi Kanaan aya utaak wi Feyir alow Jakob abuk aŋin. ⁷ Itani yi baka idem wal menŋ maakan kē utaak wi bafetunŋ uunhil pkēs baka ŋiki itani yi baka itum maakan. ⁸ Hēnk, kē Etawu aya afetunŋ du dko di pnkuŋ du Feyir. Etawu dawoonŋ Edom.

Babuk Etawu du Feyir

⁹ Pntaali pi Etawu aŋin bahedomit anfetunŋ du dko di pnkuŋ du Feyir pii pi : ¹⁰ Itim yi biinŋ babuk Etawu yii yi : Elifat awo abuk Ada ahar Etawu, kē Reuwel awo abuk Batmat ahar Etawu kak.

¹¹ Elifat abuk Teman, Omar, Ŵefo, Gatam, na Kenat. ¹² Elifat abuk Etawu akak awo na ŋaŋ alonŋ i awoonŋ aanniimi, kē abukara Amalek. Bukuŋ bawooŋ babab Ada ahar Etawu.

¹³ Kē biki Reuwel bawo : Nahat, Ferah, Ŵama, na Miŋaa. Bukuŋ bawooŋ babab Batmat ahar Etawu. ¹⁴ Kē Etawu abuk na Oholibama aharul abuk Ana, poonu abuk Fibeyonŋ, bi Yewuŋ, Yalem na Korah.

Baweek biki Edom

¹⁵ Baŋaŋ banwoonŋ baweek ŋi pntaali pampennunŋ ŋi Etawu biki biki :

Baweek bampennunŋ ŋi Elifat bajeenul bawo : Teman, Omar, Ŵefo, Kenat, Korah, ¹⁶ Gatam na Amalek. Bukuŋ bawooŋ baweek bampennunŋ ŋi Elifat abuk Ada. ¹⁷ Kē bampennunŋ ŋi Reuwel abuk Etawu bawo : Nahat, Ferah, Ŵaama, Miŋaa. Bukuŋ bawooŋ baweek bampennunŋ ŋi Reuwel abuk Batmat ahar Etawu du utaak wi Edom. ¹⁸ Kē baweek bampennunŋ ŋi Oholibama abuk Ana, ahar Etawu bawo : Yewuŋ, Yalam, na Korah. Bukuŋ bawooŋ baweek biki Etawu abukunŋ na Oholibama abuk Ana.

¹⁹ Bukuŋ bawooŋ babuk Etawu baweek biki Edom.

Babuk Feyir nahorit

²⁰ Babuk Feyir nahorit bawooŋ banfetunŋ uteek ŋi utaak wunŋ, bawo : Lotan, Ŵobal, Fibeyonŋ, Ana ²¹ Diŋon, Eŋer, na Diŋan bukuŋ bawooŋ baweek biki bahorit, babuk Feyir du utaak wi Edom. ²² Babuk Lotan bawo : Hori, na Heman, kē abuk aŋin Heman ŋaŋ awo Timnah. ²³ Babuk Ŵobal bawo : Alwan, Manahat, Ebal, Ŵefo na Onam. ²⁴ Babuk Fibeyonŋ bawo : Aya na Ana. Ana menŋ ayaŋ awin du *pndiiŋ dko di meel mnyik wi akyafanunŋ nŋbuuru nŋi Fibeyonŋ aŋin. ²⁵ Babuk Ana bawo : Diŋon, na Oholibama abukul ŋaŋ. ²⁶ Biki Diŋon bawo : Hemdan, Eŋban, Yitran na Keran. ²⁷ Babuk Eŋer bawo : Bilhan, Fawan na Akan. ²⁸ Babuk Diŋan bawo : Uŋ na Aran.

²⁹ Baweek biki bahorit bawo : Lotan, Ŵobal, Fibeyonŋ, Ana, ³⁰ Diŋon, Eŋer, na Diŋan. Bukuŋ bawooŋ baweek bahorit du utaak wi Feyir.

Baŋih biki Edom

³¹ Baŋaŋ biki bawooŋ baŋihunŋ du utaak wi Edom ji naŋih alonŋ ŋi biki Itrayel abi ado kaŋih. ³² Bela abuk Be-wor aŋih du Edom, kē ubeeka wi nul uwo katim ki Dinhaba. ³³ Bela akeŋ, kē Yobab abuk Ferah i ubeeka wi Botra ayeenk aŋih. ³⁴ Wi Yobab akeŋunŋ, kē Huŋam i utaak wi batemanit ayeenk aŋih. ³⁵ Wi Huŋam akeŋunŋ, kē Hadad, abuk Bedad ayeenk aŋih. Ul agutunŋ na bama-diyani abot akob baka du nŋteeh nŋi Mowab, katim ki ubeeka wi nul kawo Awit. ³⁶ Wi Hadad akeŋunŋ kē Falma i Maŋreka ayeenk ŋi a aŋih. ³⁷ Wi Falma akeŋunŋ kē Ŵawul i Rehobot-ha-Nahar aŋe yeenk aŋih. ³⁸ Wi Ŵawul akeŋunŋ kē Baal-Hanan, abuk Akbor aŋe yeenk ŋi a aŋih. ³⁹ Wi Bal-Hanan abuk Akbor akeŋunŋ kē Hadar ayeenk aŋih, ubeeka wi nul uwo Pawu ; aharul awo Mehetabel abuk Matred abuk Meh-Fahab.

Baweek biki Edom kak

⁴⁰ Itim yi baweek bampennunŋ ŋi Etawu yii yi ; baduuna baka andoli ŋi katoh ki apennunŋ na ŋi dko di afetunŋ: Timnah, Alwa, Yetet, ⁴¹ Oholibama, Ela, Piŋon, ⁴² Kenat, Teman, Mibŋar, ⁴³ na Magdiyel, na Iram. Bukuŋ bawooŋ baweek bampennunŋ ŋi Etawu aŋin bahedomit. Baduuna baka andoli ŋi utaak wi afetunŋ.

37 Kē Jakob ul aŋe duka du utaak wi Kanaan wi aŋin abiiŋ awo.

Yotef na babuk aŋin

² Uko wi katoh ki Jakob wii wi : Yotef aka nŋsubal iŋeen na paaj na ulonŋ aji yafan nŋkaneel na nŋpi na babuk aŋin. Ado kpoŋ ki nul na babuk Bila na Filpa bahar aŋin. Yotef abi ŋup aŋin baka aji baji bado iko iwuŋaan.

³ Kē Jakob i bakakunŋ ado Itrayel aŋe nŋal Yotef apelan babukul bti ŋiki abuka wi awoonŋ naŋaf, ado kē badola kamiŋa kanuura. ⁴ Kē babuk aŋin baŋe win kē aŋin baka aŋala apel baka, kē baŋe ŋoor Yotef adoo wo baanji baŋiini na a bnuura.

⁵ Unuur ulonŋ, Yotef aŋaafi aŋe ŋup nŋa babuk aŋin, kē bukal babaa ŋoor ŋoor maakan apel. ⁶ Yotef aji na baka : « Natiinkan nŋaafi nŋi ndolonŋ: ⁷ Dŋaafi kē nŋwo wo ji nŋwo ŋi ptan intooliin du uŋteeh, kē bdaaj bi intooliin bi naan baŋe mara mara awo bnaŋ kē idaaj yi nan iŋe fooy ba aŋe wo wo ji iko inŋupunŋ ŋi kadun ki bi naan. »

⁸ Babuk aŋin bateema aji : « Woon iŋal aji iwo naŋih i nun kē nŋwo i kado kado uko wi ijakunŋ? » Nŋaafi nŋi nul na nŋup nŋi nul nŋado kē baŋoor kak maakan.

⁹ Yotef akak aŋaafi kak aŋup babuk aŋin aji : « Nate-nan, dkak aŋaafi kak kē uwo wo ji bnuur, pli na nŋjah iŋeen na uloolan nŋanup ŋi kadun naan. » ¹⁰ Aŋup uko waŋ aŋin kak, kē unŋ aŋe nŋoman na a aji : « Kē nŋaafi nŋunŋ nŋi idolonŋ! Nji, naan na babuk ŋaŋ nŋbi kanup ŋi kadunu i? » ¹¹ Babuk aŋin bakuja maakan kē aŋin aŋe hank uko waŋ ŋi uŋal.

Yotef awaapanaa

¹² Unuur ulonj, babak aşin Yotef baya byafan bi batani bi aşin baka du Fikem. ¹³ Yakob aşin i bakakuñ ado Itrayel aji na Yotef : « Babuk şaaş bawo du byafan du Fikem. Biin dyilu du baka. »

Kë ateem aji : « Nji wi. »

¹⁴ Yakob akak aji na a : « Yaan iten jibi bawoori bukal na nntaam işë ibi itupën. » Ayilna du dko danwoonj du uţeeh wi inkunj du Hebronj kę Yotef aşë ya aban Fikem.

¹⁵ Niiñţ alonj ayit na a, kę akñaay na uţeeh aşë hepara aji : « We wi iklaañ ba? »

¹⁶ Kę ateem aji : « Dla babak paapa. Dkooţu kooţ tu-paan dko di bakyafanaanunj nntaam nji baka. »

¹⁷ Kę nniñţ aji na a : « Bapën ţi, dtiink kę baji baya Dotan. » Kę Yotef apën ala babak aşin aya ţenk baka du Dotan.

¹⁸ Bawina kę akbi du kalowan aşë tiinkar ji abi ado kaban du baka aji bafiņa. ¹⁹ Baţiini aji : « Natenan ajug ntaafi akbiinj hęnk. ²⁰ Hęnkunj, najoh nfiņa nşë nfęla du bhęr blonj, nyale nja ji uko ulonj ujoot wi uţeeh udohulunj. Wal męñţ nten uko wi ntaafi nji nul nakkakuñ. »

²¹ Kę Ruben aşë tiink baka, aņal pbuuran Yotef. Aji na baka : « Nwut kafiņa. ²² Naktul pñaak! Nafęlana du bhęr blonj du *pndiış, nawutan kafiņa kęme kakoba. » Ruben ado do haņ kahilna kabuurana kakakana du aşin.

²³ Wi Yotef abanunj kę babak aşin başë wohęşa kamişa kanuura ki awohunj aşë ²⁴ jeja awat du bhęr blonj. Bhęr męñţ baanwo na meel. ²⁵ Baya wal męñţ aya aţo ade. Wi bakatunj kęş aşë win pntuk pi bahiřmayelit † kę pakpęna Gilaad. Nntaam nji pnkunkaali nji baka njañ iko itum itaabanaani pde, ilil pţękęñ na iku-raaraani yi baţijunj kaya kawaap du Ejiptu. ²⁶ Kę Yuda aşë ji na babak aşin : « We wi nkaañ şëm nfinj abuk aşin nja abot amen pkeţ pi nul ba? ²⁷ Nawulęn njaapa bahiřmayelit, njwut kafiņa. Awo abuk aşin nja, njwo biki pñaak ploolan. » Kę batiinka.

²⁸ Kę bawaap bahiřmayelit başë ţęp. Kę baweekul başë pęnana ţi bhęr, awaapa baka itaka inliņunj na baluk bi nşubal nteb na kli paaj bi nayafan, kę bukunj bańooţa Ejiptu.

²⁹ Kę wi Ruben akakuñ du bhęr, aantęnk da Yotef. Atow imiřa yi nul, ³⁰ aşë kak du babak aşin aji na baka : « Napoţ aanwo du bhęr, hum di di nji kadolonj hęnkunj? »

³¹ Babuk aşin Yotef bajej wal męñţ upi udow afiņ, aşë jej kamişa ki Yotef ayek ţi pñaak. ³² Bańooţ kamişa kanuura kunj aşin baka aşë ji na a : « Paap, uko wi njyaañ awin wii wi, tenan me kawo kamişa ki abuku. »

³³ Kę unj aten ka aşë ji : « Kamişa ki abuk naan ka. Uko ulonj ujoot wi uţeeh upitęş Yotef adoha. »

³⁴ Yakob atow imiřa yi nul wal męñţ awohara iko yi puum ††. Aţęga pkeţ pi abukul ajon. ³⁵ Babukul bti, biinţ na baat, babi pyompana, kę aşë pok aji : « A-a dţęga

ţęga te kado kalunj kaya kaţęnk abuk naan du mnkeţ. » Yakob awooni'ara wooni abukul.

³⁶ Bahiřmayelit baya waap Yotef nniñţ alonj i katim ki Potifar du Ejiptu. Nniñţ męñţ awo ţi baweek biki pşih pi Farawuna nařih i Ejiptu, ul awoonj nařih i bayenj biki nul.

Yuda na Tamar

38 Ţi wal męñţ, Yuda aduk babak aşin aya du nniñţ alonj i uţaak wi Adulam i katim kawoonj Hira.

² Awin da poonu abuk nniñţ alonj i katim kawoonj řuwa i uţaak wi Kanaan. Ajej poonu męñţ aniim. Awinar na a,

³ kę poonu awo na kayiņ abuk napoţ nniñţ, Yuda kę aţu'a katim ki Er. ⁴ Nnaat akak amobana kayiņ abuk napoţ nniñţ kę aţu'a katim ki Onan. ⁵ Akak amobana kayiņ uyaaş uwajanţęn abuk napoţ nniñţ aşë řu'a katim ki řela. Wal wi řela abukiinj, Yuda awo du Ketib.

⁶ Yuda ajejar Er abukul bajeen, nnaat i katim ki Tamar. ⁷ Kę Er bajeen i Yuda aşë wo nawuţaan ţi kęş ki *Yawe Nawat Kabuka, kę afiņa. ⁸ Kę Yuda aşë ji na Onan : «

Ime uko wi iwoonj i kado wi iwoonj aţa Er : yaan iwinar na aharul ibukar naweeku bapoţ. » ⁹ Kę Onan aşë me kę bapoţ biki akbukunj baankwo biki nul. Aji woli awinar na ahar naweekul, aji pęnan bduun katoon du mboř kahilna kawo aankbukar naweekul bapoţ. ¹⁰ Uko wi ajaañ ado uunliil Nawat Kabuka, kę afiņa ul kak.

¹¹ Kę Yuda aşë ji na Tamar ababul : « Ţoon du uko şaaş iwo nayoţ. Yoonkan řela adęm nşë nwulu a aniimu. » Ařal aji : « Abuk naan i aanwo kak i kakeţ ji baweekul. » Hęnk, kę Tamar akak du uko aşin.

¹² Baţo ajon, kę ahar Yuda, anwoonj abuk řuwa, aşë keţ. Wi Yuda aţęgiinj ayomp, aya na Hira nanohul i uţaak wi Adulam du Timnah kaya du bankpuunkunj nkaneel nji nul. ¹³ Baţup Tamar aji : « Tenan, ayootanu aya Timnah ppuunk nkaneel nji nul. » ¹⁴ Awin kę řela adęmi akak nniñţ kę başë wo baanwula a kę aniima. Apęnan imiřa yi pyiman, ajej uleent agur bkow, agurda hęnk aşë řo du uneeji wi Enayim du bgah bi Timnah.

¹⁵ Yuda aţęp awina aşë nunj kę awo nnaat ankwaapunj uleeful, ţiki agur kaara di nul na uleent. ¹⁶ Abi ańoga aşë ji na a : « Wutan nya na iwi. » Aamme kę ababul a.

Kę Tamar ateema aji : « Woli dya na iwi we wi ikwulunj? »

¹⁷ Kę ateema aji : « Dyilbanu upi umpoţi du batani. »

Kę aşë kak aji na a : « Wulaan uko ulonj wi iwoon-aanunj ţi mmęban, ibile wulęn upi kaşę kakanu wa. »

¹⁸ Kę ahepara aji : « we wi iņalonj nwulu? »

Kę ateem aji : « Paneel panwoonj na katimu na ptal pi pa, na pjuuţi pi iwoonaañunj ţi kañen. » Awula ya, kę baya awinar, kę aduk nnaat na kayiņ. ¹⁹ Tamar anaţa akak katohul, apęnan uleent wi agurunj ţi kaara, awoh imiřa yi pyiman.

²⁰ Yuda ado Hira nanohul i Adulam ańooţ upi umpoţi wi ahoņunj, kahilna kayeenk iko yi adukarunj nnaat, kę unj aşë wo aanwina. ²¹ Ahepar bańaañ biki Enayim nnaat nawaap uleef ambiinj awo ţi bgah ţi, kę başë teema aji uumbaanj kaka'aara nnaat nawaap uleef ţi dko męñţ.

† Bahiřmayelit : Bakak aji badu baka bamadiyanit. †† Atow imiřa : Uko męñţ uji udiiman kę nnaañ awo ţi puum.

22 Kê akak du Yuda aji na a : « Mënya wina, bañaan biki Enayim bajakën uumbaan kaka'a nawaap uleef da. »

23 Kê Yuda aji : « Adukiin na iko mënt, ñwut kado kalaar ikow yi nja mnkow, dbubara me kë dyilu na upi kë iya wo iinwina. »

24 Uko mënt udo uko ji kli kwajanţ kë başë bi aji na Yuda : « Tamar ababu aya awaap uleeful ado mobana kayiñ ţi buţaan bi adoluñ. »

Kê Yuda aşë ji : « Nadoon bapënanana bdig batëra naje. » 25 Kê wi bakpënanuluñ kaşë yil baya baji na ayootanul : « Ñiinţ ajug iko yi, awulnuñ kayiñ. Dkooţu kooţ tenan bnuura paneel na ptal pi na pjuuţi, işal aji iwo yi in ba? »

26 Yuda ayikrën ya aşë ji : « Ñaaţ i awo natool apelën ; na manjoonan mëndi pwula Şela abuk naan aniima. » Wi wi Yuda aşaan ado kë bawutana, awo aankak apiinţ na a.

27 Kê wal wi Tamar abanuñ ţi kabuk, abuk kbet. 28 Wi akbukuñ aloñ ţi bapoţ adun apënan kañen, kë ñaaţ ankbuk bukanuluñ atan ptal pjeenkal ţi ka aşë ji : « I apënuñ uteek. » 29 Kê napoţ aşë bi kakan kañen kë natëbantën apën uteek. Kê ñaaţ ankbuk bukanuluñ kë aşë ji : « Ihaabëş bgah aţëpna! » Ukaan kë Yuda aţu'a katim ki Peret †. 30 Kê abuk aşin anwoon na ptal pjeenkal abaa pën, kë baţu'a katim ki Ferah.

Yotef du Ejiptu

39 Wi baişmayelit baţijun Yotef du utoak wi Ejiptu bawaapa ñiinţ aloñ i katim kawoon Potifar. Awo ţi baweek biki pşih pi Farawuna naşih i Ejiptu, ul awoon naşih i bayeñ biki nul.

2 Kê *Yawe Nawat Kabuka aşë wo na Yotef, kë iko bti yi ajaan aţu kañeen iji iţëp bnuura. Afëţ du uko Potifar i utoak wi Ejiptu. 3 Kê jibi un awinuñ kë Nawat Kabuka awo na a, abot aji do uko bti wi aţuun iñeen yi nul kë uji uţëp bnuura, 4 amëbana bnuura, aţu'a kë aklempara ul ţi bkowul. Adola kë awo namali i nul, aţu bka bi nul bti ţi iñen yi nul. 5 Yotef aţu kë Nawat Kabuka awul katoh ki Potifar bnuura, wi adolulun kë awo namali i nul. Awula bnuura ţi iko bti yi akaan ţi katoh na du uţeeh. 6 Hënk, kë Potifar aşë ţu bka bi nul bti ţi iñeen yi Yotef, uko ude wi nul ţań wi wi adukiin akaanaan.

Yotef na ahar Potifar

Kê Yotef aşë wo ñaan annuuriin uleef abot anuura kaara. 7 Wi ñwal ñlon ñaţëpun, kë ahar ñiinţ i aklemparuñ aşë ţu këş ţi a. Aji na a : « Joh ñpiinţ. »

8 Kê Yotef apoki aşë ji na a : « Ayinu, ajug naan aţu bka bi tul bti ţi iñen yi naan, aando ji heparaan uko unţëpun ţi katoh. 9 Ul ţi uleeful aando pelanaan nin uko ulon ţi katoh ki. Aanneenanaan nin uko ulon ţi katoh bë mënt iwi, ţiki iwo aharul. Kê hum di di nhiniñ kado uko uwuţaan wun kajuban ţi kadun ki Naşibaţi ba? » 10 Kê ñaaţ aşë bi duka duka ţi ptiini na Yotef ñnuur bti, kë un apoka pok ppiinţ na a, pwo na a.

11 Unuur ulon kë Yotef aşë neej ţi katoh pya kado ulempul, nin ñaan aloñ aanwo da ţi balemp bandukiin. 12 Ñaaţ ahar Potifar amëbana ţi kamişa aşë ji na a : « Joh ñpiinţ! » Kê Yotef aşë ţi apën bdig kë kamişa kaduka ţi iñen yi ñaaţ. 13 Wi ñaaţ awinuñ kë adukara kamişa, apën bdig, 14 ahuuran wal mënt adu balemp biki nul aji na baka : « Nabiin naten, nahebërë i ayin naan aţijun nja abi pnoha na nja. Abi aji apiinţ na nji kë nşë huuran maakan. 15 Wi atiinkun kë ñajari, kë aşë ţi aduk kamişa ki nul ki, apën bdig. »

16 Ajeñ kamişa abëkan ayoonkna ayinul abi. 17 Wi abanuñ kë aşë ţupa uko wi aţupun balemp : « Nalemp nahebërë i iţijun un abi pnoha na nji. Abi ala ppiinţ na nji, 18 wi ñajarun kë aşë ţi apën bdig aduk kamişa ki. » 19 Wi ajug Yotef atiinkun kë aharul aţupa uko wi nalemparul adolulun, adeebaţ maakan. 20 Ado kë bamob Yotef awat ukalabuş du dko di bakalabuş biki naşih bawoon.

Yotef du ukalabuş

Kê hënk di Yotef awoon du ukalabuş. 21 Kê *Yawe Nawat Kabuka aşë wo na a, awula bnuura abot adola kë awinana bnuura ţi këş ki naweek i ukalabuş. 22 Naweek un aţu'a kë awo naweek i bakalabuş bti, uko bti unkdolaniin da uji uţëpna ţi iñeen yi nul. 23 Naweek i ukalabuş aankak aji do do nin uko ulon wi baţu'u luñ pdo, ţiki Nawat Kabuka awo na Yotef, abot ado kë iko yi ajaan ado bti iji iţëp bnuura.

Ñtaafi ñi naboman poot na ñi najun i naşih

40 Wal wi iko yan iţëpun ajon, ubi ka unuur ulon kë naweek i baboman poot na naweek i bajun biki Farawuna naşih i utoak wi Ejiptu kë bajuban ajug baka. 2 Farawuna adeebaţër baka, 3 adoo wat baka ukalabuş wi naşih i bayeñ. Du ukalabuş mënt di di Yotef awoon. 4 Naşih i bayeñ ado kë Yotef aklempar baka.

Bajon ntiinku du ukalabuş. 5 Uka utejan ulon wi bukal batëb bti, naboman poot na najun baţaafiin, ñtaafi ñi andolun ñaka uko wi ñajaki. 6 Na nfa, wi Yotef abiin du baka aşë win ţi kaara di baka kë bahaajalaa. 7 Ahepar baka aji : « we ukaan kë ikaara yi nan iţëla ţëlaa ba? »

8 Bateema aji : « Ñtaafii, kë nin aloñ ţi aşë wo aanhil hil pţupun uko wi ñtaafi ñajakun. »

Kê Yotef aşë aji na baka : « Naşibaţi ajaan aţup uko wi ñtaafi ñajakun, kë nşë kooţan, naţupaan ña. »

9 Naweek i baboman poot aji na a : « Dtaafi kë bko banjaan badolna ubiñu kë banaţ ţi kadun naan, 10 bawo na inah iwajanţ. Iţeeñi abuk mnko, kë manjeenki. 11 Dmëban pnkalame pi Farawuna, amar mnko mun apooñ ţi pa aşë jej pa awul Farawuna. »

12 Yotef aji na a : « Uko wi ñtaafi ñajakun wi : inah iwajanţ iwo ñnuur ñwajanţ. 13 Ţi na ñnuur ñwajanţ, Farawuna adeenju, kakakanu du ulemp wi nu. Ido kawula pnkalame pi uko udaan jibi ibiin aji kdo wi iwoon naweek i babomana poot. 14 Dkooţu kooţ, ktiimi'aan wal wi iko bti ikkakuñ bnuura na iwi, ñagi'aan

† Peret Ţi uhebërë dawoon bgah bţëpni.

iṭiini na Farawuna uko wi naan, ado mpën ṭi ukalabuṣ wi. ¹⁵ Hënk di uṭëpuṅ aji : bamëbën apënan du utaaḱ wi bahebërë, kē ṭi utaaḱ wi mëndo do nin uko uloṅ un-hilanuṅ kaṭu bawatën ukalabuṣ. »

¹⁶ Naweeḱ i bajuṅ awin kē pwin ṅṭaafi pi Yotef pawo pnuura aṣë ji na a : « Nji kak dṭaafii. Dmara mara akuṅa icah iwajanṭ inwoon na ipoom na iko iloṅ itëṅṅ ya. ¹⁷ Iko ilil impoṭi yi bajuṅuṅ Farawuna iwoon du kacah kanwoon du bko duuṭ, kē ṅkaṭ ṅaṣë ji ṅabi kade iko mēṅṅ ṭi cacah. »

¹⁸ Yotef ateema aji : « Uko wi ṅṭaafi ṅajakuṅ wi : icah iwajanṭ yuṅ iwo ṅnuur ṅwajanṭ. ¹⁹ Ṭi kak na ṅnuur ṅwajanṭ, Farawuna adeeṅu kafal bkow, kado bayoontu ṭi bko, ṅkaṭ ṅaṣë ṅabi ṅado katibu. »

²⁰ Wi aṭupunṅ ṅṭaafi ado ṅnuur ṅwajanṭ kē uṣë wo unu-ur unjaanṅ uleṣan unu-ur wi kabuka ki Farawuna, kē adu balemparul baweek bṭi ufettu, awutan naweeḱ i baboman poot, na naweeḱ i bajuṅ ado kē banaṭ ṭi kadun ki baṅaanṅ. ²¹ Akakan naweeḱ i baboman poot ṭi ulemp, kē awula pnkalame kē adaani, ²² kē naweeḱ i bajuṅ, ado kē bayoonta, jibi Yotef abiiṅ aṭup baka. ²³ Kē naweeḱ i baboman poot aṣë wo aanleṣ Yotef, aṭil-mi'a.

Nṭaafi ṅi Farawuna

41 « Wi iko yaṅ iṭëpuṅ udo ṅṣubal ṅtëb kē *Farawuna naṣih i Ejiptu aṣë ṭaafi. Aṭaafi amara mara anaṭ du kaṅog bdëḱ bi bajaanṅ bado Nil, ² aṣë win uko ji ṅngit paaj na uloṅ ṅnuura ṅmag kē ṅapëna du bdëḱ, abi afeer ṭi kabanṅ ki ba. ³ Akak awin kē ṅngit paaj na uloṅ kē ṅapëna du bdëḱ abi ṭi kafëṭ ki ṅteek, ṅawo ṅwuṭaan ṅbon maakan. ṅabi anaṭ ṭi kaṅog ṅteek du kabanṅ ki bdëḱ bi Nil, ⁴ aṣë doḱ ṅngit ṅnuura ṅmag paaj na uloṅ ṅuṅ. Wal mēṅṅ kē Farawuna aṣë lënk aten.

⁵ « Anṅoyëṅṅ kak aṣë kak aṭaafi. Aṭaafi kē uko uwo wo ji ṅdeey ṅnuura ṅmag ṅapën ṭi kantoliin kaloolan atag adoo do ṅyaaṣ paaj na uloṅ. ⁶ Uwo kak ji ṅdeey ṅwuṭaan ṅi uyook wi umayar unu-ur utëruṅ ṅapën ṭi kafëṭ ki ṅteek atag ado do ṅyaaṣ paaj na uloṅ. ⁷ ṅdeey ṅwuṭaan ṅafiiklën ṅdeey ṅnuura ṅmag paaj na uloṅ ṅuṅ. Wal mēṅṅ kē Farawuna aṣë lënk aten, awin kē aṭaafi ṭaafi.

⁸ Na nfa ahaajalaa, aṣë du baṭeṅjan na baṅaanṅ bakowṭaan bṭi ṭi Ejiptu. Aṭup baka ṅṭaafi ṅi adoluṅ kē nin aloṅ aanhil pṭupa ṅa.

⁹ Kē naweeḱ i baboman Farawuna poot aṣë ji na a : Dbaanṅ aleṣ uko wi mbiinṅ awo i kado. ¹⁰ Farawuna abi deebaṭër balemparul, nji na naweeḱ i bajuṅ. Ajejun awat ukalabuṣ du naṣih i bayeṅ biki nul. ¹¹ Nṭaafi un batëb bṭi ṭi utejan uloolan, kē uko wi ṅṭaafi ṅi nun ujakuṅ uṣë paṭ. ¹² Uka du ukalabuṣ naṭaṣa aloṅ nahebërë, anwoonṅ nalemp i naṣih i bayeṅ. ṅkakaṭëṣa ṅṭaafi ṅi nun, kaṣë ṭupun uko wi ṅajaki. Aṭup andoluṅ ṅṭaafi ṅi nul. ¹³ Kē jibi aṭupunṅ un, hënk di uṭëpuṅ: bakakanaan du ulemp wi naan, kē undu baṣë yoonta. »

¹⁴ Kē Farawuna aṣë do kē badu Yotef, kē baṣë taran apënana du ukalabuṣ. Bapuunka, aṭëlëṣa imiṣa aṣë ṭija ṭi kadun ki Farawuna. ¹⁵ Farawuna aji na a : « Dṭaafi, kē nin aloṅ aṣë wo aanhil pṭupën uko wi ṅajakuṅ. Kē baṣë ṭupën aji iji kwin ṅṭaafi. »

¹⁶ Kē Yotef aṣë teema aji : « Mēṅṅ nji dhiluṅ pdo uko mēṅṅ! Naṣibaṭi aṭupunṅ Farawuna uko wi ṅṭaafi ṅi nul ṅajakuṅ. »

¹⁷ Kē aṣë ji na a : « Dṭaafi kē uwo wo ji dnaṭ ṭi kabanṅ ki bdëḱ bi Nil, ¹⁸ aṣë win ṅngit paaj na uloṅ ṅnuura ṅmag kē ṅapëna du bdëḱ bi Nil abi afeer ṭi kabanṅ. ¹⁹ Dkak awin kak kē ṅngit paaj na uloṅ ṅwuṭaan, ṅbon ṅkay maakan kē ṅapën ṭi kafëṭ ki ṅteek, mēmbaanṅ kawina ṅngit ṅanwuṭi ji ṅaṅ ṭi Ejiptu bṭi. ²⁰ ṅngit ṅwuṭaan ṅbon ṅadoh ṅngit paaj na uloṅ ṅteek ṅanwoonṅ ṅnuura. ²¹ Kē wi ṅayo-oruṅ ṅa, iindo ji kwin win me ṅayo-or ṅundu, ṭiki ṅabona bon awuṭëṅṅ ji kateeku. Wal mēṅṅ kē ṅṣë lënk aten. ²² Dkak anṅoyëṅṅ aṣë ṭaafi kak, dṭaafi awin kē uwo wo ji ṅdeey ṅnuura ṅmag ṅapën ṭi kantoliin kaloolan atag ado do ṅyaaṣ paaj na uloṅ. ²³ Kē ṅdeey ṅwuṭaan ṅkay ṅi uyook wi umayar unu-ur utëruṅ ṅakak apën ṭi pntooliin mēṅṅ atag ado do ṅyaaṣ paaj na uloṅ. ²⁴ ṅdeey ṅwuṭaan ṅafiiklën ṅdeey ṅnuura paaj na uloṅ ṅuṅ. Dṭup ṅṭaafi ṅi baṭeṅjan, kē nin aloṅ aanhil pṭupën uko wi nhiluṅ kati-ink. »

²⁵ Yotef aji na Farawuna : « Nṭaafi ṅi Farawuna adoluṅ ṅawo ṅloolan. Naṣibaṭi aṭupa uko wi akdolouṅ. ²⁶ ṅngit paaj na uloṅ ṅnuura ṅawo ṅṣubal paaj na uloṅ, ṅdeey ṅnuura ṅampënuṅ ṭi pntooliin atag te ṅyaaṣ paaj na uloṅ ṅawo ṅṣubal paaj na uloṅ: ṅṭaafi ṅawo ṅloolan. ²⁷ Kē ṅngit ṅbon ṅwuṭaan paaj na uloṅ ṅankbiinṅ ṭi kafëṭ ki ṅteek na ṅdeey ṅwuṭaan ṅantagunṅ ṭi kantoliin te ṅyaaṣ paaj na uloṅ ṅi uyook wi umayar unu-ur utëruṅ ṅakak awo ṅṣubal paaj na uloṅ. Uko mēṅṅ uyuuṅ kē uka ṅṣubal paaj na uloṅ ṅi ubon uweek.

²⁸ « Jibi nṭupunṅ Farawuna, Naṣibaṭi ayuuja yuuṅ uko wi akdolouṅ. ²⁹ Udun aka ṅṣubal paaj na uloṅ, pyok pweek pawo ṭi utaaḱ wi Ejiptu bṭi. ³⁰ Woli ṅṣubal mēṅṅ ṅaṭëpi, ṅṣubal paaj na uloṅ ṅi ubon uweek ṅaṣë bi. Baṅaanṅ bado ṭilma ṭilma pyok pambiinṅ awo ṭi utaaḱ wi Ejiptu. Ubon mēṅṅ unooran, uhajan utaaḱ maakan. ³¹ Baṅaanṅ bado ṭilma ṭilma pyok pambiinṅ awo ṭi utaaḱ, ubon mēṅṅ uhajan wa maakan. ³² Woli iwin kē Farawuna aṭaafi ṅyaaṣ ṅtëb uwo kē Naṣibaṭi ado uko mēṅṅ na manjoonan, adoo taran taran kado wa.

³³ « Hënkunṅ Farawuna alaan ṅaanṅ natit anwoonṅ na uṣal untuṅa aṭu'a ṭi bkow bi utaaḱ wi Ejiptu bṭi.

³⁴ Farawuna anaṭiin, aṭuun balemp biki nul ṭi utaaḱ, ṭi ṅṣubal paaj na uloṅ ṅi pyok, baṭuun baṅaanṅ badoki bafaṣ uko wi bakituṅ kado ifah kaṅeen kapënan kalonṅ kaluku. ³⁵ Baṭonkan ṅdeey bṭi ṭi ṅṣubal ṅi pyok. Farawuna aṭuun baka pṭu ṅdeey du inkuti du ṅbeeka bahank ṅa da. ³⁶ ṅdeey ṅuṅ bahank ṅa pa ṅṣubal paaj na uloṅ ṅi ubon ṭi utaaḱ wi Ejiptu ; hënk baṅaanṅ biki utaaḱ bawutna kakeṭ wal wi ubon ukbiinṅ kabi. »

Pdëm pi Yotef

³⁷ Ntup nji Yotef njilil *Farawuna na banjaan baţenka pşih bti. ³⁸ Farawuna aji na baka : « Nhilan kawin űaan alon atentű i i? Anwoon na Uhaaş wi Naşibaţi? »

³⁹ Aji na Yotef : « Wi Naşibaţi adoliin k  ime uko wi, uunka nin űaan antitunű, anwoon na uşal untunűa ji iwi. ⁴⁰ Iwi ikwoon naweek i katoh ki naan, baűaan biki utaak bti bado kado uko wi ijakuű, pűij pi pşih űaű pakűuunű mpelu. ⁴¹ Dűu'u űi kadun ki utaak wi Ejiptu bti. »

⁴² Farawuna ap nan wal m ntű pannel panwoonű űi kaűen ki nul awoh Yotef. Awoharana imiűa yi patenda pdaan abot aűu'a bkitr n bi wuuru űi kaűuű. ⁴³ Apayana űi ukaaru wi nul ut bant n wi nmp l ntű nűakpuluű unwoonű wi nalemparul aűnognuluű. K  baş  huuran űi kadunul aji : « Naű paana! » K  h nk di di Farawuna aűu'u luű űi kadun ki utaak wi Ejiptu bti.

⁴⁴ Aji na Yotef : « Nji dwoonű Farawuna, k  nin alon űi Ejiptu aş  wo aankdo uko wi iwoonű iindinanii. » ⁴⁵ Wi wa aűu'uluű katim ki űafnat Paneya aş  wula Atenat abuk Potifera naűenjan i On k  aniimi. K  Yotef aş  űaay na utaak wi Ejiptu bti.

⁴⁶ Yotef aka nşubal iűeen nűwajanű wi baűijuluű űi kadun ki Farawuna naşih i Ejiptu. Ap n aduk Farawuna aş  űaay na utaak wi Ejiptu bti. ⁴⁷ űi nşubal paaj na ulonű nji pyok, mboş manwul nűdeey nűtum maakan. ⁴⁸ K  Yotef ado k  baűoonkan nűdeey nji nşubal paaj na ulonű nűunű aűu űa űi nbeeka. Aji űu űi ubeeka undoli nűdeey nji nűteeh nűanfooyunű wa. ⁴⁹ Ahank nűdeey k  nűatum ji pyiw pi bd k, nűatum pűtum paű k  badoo űaűan pniib nűa, űiki nűatum pűtum pweek maakan.

Babuk Yotef

⁵⁰ Ji uşubal wi ubon udo kabi, Atenat abuk Potifera naűenjan i On, abukar Yotef bapoű biinű bat b. ⁵¹ Yotef awul nateek katim ki Manate †, aji : « Naşibaţi ado k  nűilma unoor wi naan bti, abot ado k  nűilma katoh ki paapa bti. » ⁵² Awul nat bant n katim ki Efrayim ††, aji : « Naşibaţi ado k  kabuk kajoob ű na nji űi utaak wi pjuuk pi naan. »

⁵³ Wal m nt n k  nşubal paaj na ulonű nji pyok űi Ejiptu k  n ş  ba, ⁵⁴ k  nji paaj na ulonű nji ubon uweek n ş  jun, jibi Yotef abiiű aűup. Ubon uwo űi nűtaak bti, k  uko ude uş  wo űi Ejiptu. ⁵⁵ Wi baűaanű biki Ejiptu bawoonű baankak aka uko ude, baya du *Farawuna ahuuran ahepara uko ude, k  aji na baka : « Nayaan du Yotef, nado uko wi akjakaanű. »

⁵⁶ Ubon uwo űi utaak bti. K  Yotef ahaab ş inkuti yi bahankunű nűdeey aş  waap nűa baűaanű biki Ejiptu. Ubon ubaa kak ad ma d m du utaak. ⁵⁷ Baűaanű bap nna nűtaak bti abi Ejiptu pnug nűdeey du Yotef űiki ubon ud m űi nűtaak bti.

Pyit pi Yotef na babak aşin

42 Wi Jakob atiinkunű k  bawaap nűdeey du Ejiptu, aji na babakul : « we wi naűoonű atenar ba? ² D ti-ink k  baji bawaap nűdeey du Ejiptu! Nayaan da nayaanug nűdeey nűwutna kakeű ubon. »

³ K  babak aşin Yotef iűeen baya Ejiptu pnug nűdeey. ⁴ K  Jakob aş  wo aando k  baya na Benyamin aűa Yotef űiki aji buűaan baanwo i kajotna. ⁵ Babuk *Itrayel baya wal m ntű pnug nűdeey anaakiir na baűaanű bankyaanű kak pla nűdeey, űiki ubon uwo kak du utaak wi *Kanaan.

⁶ Wal m ntű Yotef aűijanunű utaak, ul ajaanű awaap biki utaak bti nűdeey. Babuk aşin babi nűup űi kadunul af ű kaara űi mboş. ⁷ Wi Yotef awinanű win babak aşin aş  yikr n baka, ado ji űaanű anwoonű aambaanű kawinara baka. Aűiini al bar na baka aji : « Nap nna űunű? »

K  bateem aji : « Np nna utaak wi Kanaan, nűbi bi pnug nűdeey. »

⁸ Yotef ayikr n babak aşin k  bukal baş  wo baanyikr na. ⁹ Wal m ntű aleş nűaafi nji abiiű ado űi baka aş  ji na baka : « An nawo baűaanű bammeniinű abi pten umbanű wi nahilanunű kakobna utaak woli nabi ugut. »

¹⁰ K  baş  pok aji : « Naweek, m ntű h nk da, nűbi bi pnug nűdeey. ¹¹ Jibi nűwoonű h nk űiinű aloolan abukunű un, nűwo baűaanű baűool, un balemparu n nwo baűaanű biki ijakuű. »

¹² K  ul aş  ji na baka : « Aa, nabi pten dko di nahilnuű kakobna utaak, woli nabi ugut. »

¹³ K  bateem aji : « Balemparu babi wo iűeen na bat b, awo bti babak űiinű aloolan du utaak wi Kanaan : nampoűi aduka na aşinun k  alon aneemi. »

¹⁴ Yotef k  aji na baka : « D űijan űi uko wi njakuű.

¹⁵ Uko unűtuunű nji naűup manjoonan wi : dmehna űi bkow bi Farawuna k  naankp n űi woli aűa'an aambi űi.

¹⁶ Nahilan alonű űi an aya aűija ; k  an naduka űi kawo ukalabuş te ndo ten me nűup nji nan nűajoonani, woli naandi wa kamehna kak űi bkow bi Farawuna kaji nawo baűaanű biki njakuű aji nawoo. »

¹⁷ Ajej baka bti awat ukalabuş, k  bado nűnuur nűwajanű. ¹⁸ Unuur uwajanűen Yotef aji na baka : « Nji dji kad man Naşibaţi na manjoonan, ukaanű k  nji kaűupan uko wi nakdoluű kahilna kawo naankkeű. ¹⁹ Woli naűup manjoonan, alonű űi an kaduka űi, kawo ukalabuş, bandukiinű bayaan na nűdeey nji banumiiű pa itoh yi baka inwoonű na ubon. ²⁰ Naűijan aűa'an nhilna nwin k  nűup nji nan nűajoonani. » K  badinani.

²¹ Baű lş r aji : « Na manjoonan, nűwo űi pluk uko wi nűdoluű abuk aşin nűa : nűwin műnaga űi k ş ki nul wi akjakuű na nűa nűmiira, k  nűş  wo n ndi ptiinka. Ukaanű k  műnaga m ntű mam b nűa. »

²² Ruben ateem baka aji : « M njakan aji nawut kado napoű buűaan i? K  naş  wo naandii, h nkunű nűluk pkeű pi nul. »

²³ Baamme k  Yotef ate uko wi bajakuű, űiki ado űaanű alonű k  aji ű l ş na uűup wi Ejiptu uko wi bajaanű baűup na uheb r . ²⁴ Yotef aya alow aş  wooni. Wi akakuű, aűiini na baka aş  do k  bamob űimeonű atan űi kadun

† Manate : űi uheb r  danaam katiinkare na pűilma. †† Efrayim : űi uheb r  danaam katiinkare na kabuk kajoob ű na nji.

ki baka. ²⁵ Yotef ado k  batuman n saaku  i babi-
inaanu   deey, abot ado k  bakakan andolu  itaka yi
a ijun   i u aaku wi nul wi  deey. Awul baka uko uya
kade na bgah. ²⁶ K  bapaf  deey  i  buuru a   ya.

Pkak du utaa wi Kanaan

²⁷ K  wi ba aan aya na  du dko dlo  kaf r, alo   i ba-
ka ahaab   u aaku wi  deey wi nul pa pwul ubuuru wi
nul ude, a   win itaka k  ipaf  i  deey duu . ²⁸ Aji na
babuk a in : « Bakakanaan itaka yi naan, dwi na du
u aaku naan meet . » Wal m nt  k  pal nk pweek pa  
mob baka k  bakkat kat a   ji : « we wi Na iba i abaan
ado nja h nk ba? »

²⁹ Wi babanu  du Yakob a in baka du utaa wi
*Kanaan, ba upa uko bti un punu , aji : ³⁰ «  iint  an-
woon aju  utaa wi nyaan, al bar na un aji  wo
ba aan bammeniin abi pten utaa wi baka kame dko
di  kkobnu  wa woli  bi ugut. ³¹ Nji na a k   wo
ba aan ba ool, k   nwo ba aan biki ajaku . ³² Njaka
aji  bi wo ba aan i een na bat b biki  iin  aloolan. K 
alo  a   neem, k  alo  aduka du a inun du utaa wi
Kanaan. ³³ K   iin  aju  utaa a   teemun aji uko un-
kkaan ame k    p  i nun  ajoonani uwo  dukara
alo   i un,  je  deey  i  numiin pa itoh yi nun  ya.
³⁴ K     wo i ka ija a a'un, wal m nt  ame k   nwo
ba aan biki ajaku  aji  woo,  wo ba aan ba ool. Wal
m nt  akakanun abuk a inun,  bot  hil kado ka aay
na utaa. »

³⁵ K  jibi bakp nanu   deey  i  saaku  i baka, k  an-
dolu  a   win itaka yi nul  i umbootu wi atanu  ya,
bal nk maakan bukal na a in baka. ³⁶ Wal m nt  k 
Yakob a   ji na baka : « Na al pdo nwaan babuk naan :
Dneemand n Yotef, abot aneemand n Fimeon, k 
na    al kak kaya na Benyamin!  i nji i i iko yu  bti
ikjotu . »

³⁷ K  Ruben a   ji na a in : « Ihilan kafin babuk naan
bat b woli m nt ju a.  u'ana  i ka en ki naan, dkakanu
a! »

³⁸ K  aji : « Abuk naan aankya na an, abuk anin anee-
mi k  aduka aloolan. Woli bu aan daya jotna du bgah,
mnhaj kafin n, nji ndoon abi  af  af. »

Benyamin na babak a in baya du Ejiptu

43 Ubon ud ma d m pya  i utaa. ² Wi Yakob na
babukul babaan  deey  i ba ijnun Ejiptu, k  a  
ji na baka : « Nakakan naya nanug  deey  lo . »

³ K  Yuda a   teem aji : «  iin  i utaa wi Ejiptu a up
na mntumul aji : "Nawutan kabi  i kadun naan k 
naanwo na a a'an." ⁴ Woli iwutun k   ya na a a'un,  ya
kaya nug  deey, ⁵ k  i ale wo iinwuta,  nky ,  iki  iin 
aji : "Nawutan kabi  i kadun naan k  naanwo na
a a'an." »

⁶ Yakob i bakaku  adu *Itrayel aji na baka : « we
ukaan k  najaka na aa ba? Nji i i najubanu . »

⁷ K  bateem aji : «  iin  aheparaarun hepar iko itum
 i biki katohun, aji na un : "A inan ahuma najeb i?" "Na-

ka a a an alo  i?" H nk k    pa,  n hilan kame k  abi
kajakun   ija a a'un. »

⁸ K  Yuda a   ji na a in : « Wutan napo  abi na nji.
Nya,  hilna  wo  n kke  un na iwi na babakun. ⁹ Dje
uko wi napo   i bkow naan, nji i i ikheparulu  woli
m nkak na a, a ija  i kadunu. Uko m nt  uwole ka-
jubanu te unuur wi nji kake un. ¹⁰ Woli  n jon lah
h nk,  ndoon abi ya kadobi kak ut bant n. »

¹¹ K  Itrayel a in baka a   ji : « Jibi uwoon han
nadoon uko wi : na ijan iko ilo   i inuurnaaniin  i utaa
na ij  iin  m nt , iko itaabanaani pde, ilil p k n, na
ikuraaraani, mnob na mbuk mnlou mndoh. ¹² Nakaan
najej itaka naho an  i yi nabiin a  nk  i  saaku  i nan,
uhinan kawo baamme k  ba u ya da. ¹³ Najejan a a'an
nakak du  iin  m nt . ¹⁴ D ehan *El  aday, Na iba i An-
hiniin iko bti ado  iin  m nt  ajoob bkow na an adoo
wutan nakak na abuk a inan undu na Benyamin. K  nji
woli dwo kawaan babuk naan uwo han. »

¹⁵ K  bajej iko yi bawoon i kaya ka en, aje  itaka yi
banumiin ado nyaas  t b a   ya na Benyamin. Baya
wal m nt  Ejiptu aya du uko Yotef.

Du uko Yotef

¹⁶ Yotef awin Benyamin k  agakand r na babak a in
a   ji na naweek i balemp biki nul : «  oo an ba aan
biki du katoh, ifin untaam iboman, bade  a blant na
nji. » ¹⁷ K   iin  ado jibi Yotef ajaku  a oo  baka du ka-
tohul. ¹⁸ Bal nk wi ba oo un baka du uko Yotef a   ji :
« Itaka yi  t nkun du  saaku  i nja uyaas uteek i uun
k  bak oo  nja, bajotna nja, kamob kado kajuuknt n  i
ulemp. Bajej kak  buuru  i nja. »

¹⁹ Baya a og naweek i balemp biki Yotef du pl man
pi katoh a   ji na a : ²⁰ « Naweek, miirun!  bi uyaas
uteek pnug  deey. ²¹ K  wi  saan aban du dko di
 na un kaf r,  haab    saaku, a   win k  itaka yi an-
dolu   i un k  iwo du  a meet , af nana alin na itaka yi
 lukun.   ij ya, yi yi. ²²  kak a ij itaka pa pnug  deey
kak.   mme an uun ya du  saaku  i nun. »

²³ K  un a   teem baka aji : « Nat nt n n, nawut
kal nk! Na iba i, i an na a inan najaan nad man a uun
itaka m nt   i  saaku  i nan. Nji  i uleef naan dyeenk
itaka yi nan. » Wi wi a aan a ij baka Fimeon. ²⁴ Aneejan
baka du katoh awul baka meel k  ba ow iho  abot
awul  buuru  i baka ujaagal. ²⁵ Bap nan iko yi ba-
woon i p n Yotef ab kan ayoonka abi pde blant  iki
ba up baka k  badeena da.

²⁶ Wi Yotef a i un du katoh, bawula iko yi ba ijun a  
 up af t kaara  i mbo . ²⁷ K  un a   wul baka mbo 
a   hepar baka aji : « Hum di uleef uwoon na a inan
na af i nabiin ajak n ba, ahuma da i? »

²⁸ Bateema aji : « A inun, nalemparu, awo da, uleef
uwo bnuura na a. » Bakak anup af t kaara  i mbo .

²⁹ Wi Yotef akatu  k   a   win Benyamin a a'ul, abuk
anin, a   hepar aji : « I, awoon a a'an i najaknu  i? »

A iin na a aji : « Abuk naan, d ehan Na iba i awulu
bnuura. » ³⁰ Aaran ap n  iki p aak pa i na a, k  mku-
ul ma og. Aya aneej du meet  di nul a   jun  wooni.

³¹ Wi abaan, aňow kaara akanj mnkuul ašë pën aji na balemparul bañij pde.

³² Bayiša mpať, ayiř babuk ašin mpať abot ayiř bañaan biki Ejiptu țiki biki Ejiptu baanhil pde țı dko dloolan na biki İtrayel : bapok uko mënť bnuura. ³³ Ado babuk ašin kē baťo ataar na a, andoluň na dko di awoonj i kaťo, ajunna du bajeen te du nabaasha, kē bukal bašë ñonjar awo țı ptenar. ³⁴ Ul kē ašë do kē bapēnan țı kayiř ki nul idaař innuuriin awul baka. Dko di Benyamin dapel di bandukiiň nyyaař kañeen. Badaan na a, alilan akuj.

Pnkalame pawinana țı ušaaku wi Benyamin

44 Yotef aji na naweek i balemp : « Fumaan nșaaku ñi bañaan biki nđeey, bajejan nđeey bti ñi bahilanuň kayaanaan, țuun kak țı ušaaku wi andoluň itaka yi nul. ² Jejan pnkalame pi naan, panťaknuň untaam, ițu pa țı ušaaku wi anwoonuň nampoťi, na itaka yi aluknuň nđeey. » Kē uň ado jibi Yotef ajakuluň.

³ Wi nfa mambanuň, bado babuk ašin Yotef kē bada-pa nđuuru ñi baka aťool pya. ⁴ Bapēnaara pēn țı ubee-ka, kē Yotef ašë ji na naweek i balemp : « Nañiin, idookan biinť bukuň ișë jii na baka : “we ukaan kē nakakan bnuura bi badolanaň na buťaan ba? ⁵ We ukaan kē nakii pnkalame pi ajug naan ajaan adaanna kabot kadolna pťoori ba? Uko wi nadoluň uwuťi.” »

⁶ Aya amob baka ašë țup baka nșup ñaň. ⁷ Kē bašë teema aji : « we ukaan kē ajugun akñiini hēnk? Un balemparu ñhil kado uko waň i? ⁸ Iwin kē itaka yi nđiin aťēnk du nșaaku ñi nun meet nșijiu ya wi nđēnnuň uťaak wi Kanaan, hum di di ñhiluň kakii du katoh ki ajugun uwuuru kēme iko yi untaam? ⁹ Tenan țı iko yi nun, țı nalemparu i baktēnkunň kako kankiijaniin nafiñana, un țı ñleefun, nakakanun bañaan biki bakjuuknťēnuň țı ulemp. »

¹⁰ Kē uň aji : « Uwoonj jibi najakuň: ñaan i bakwinuň țı iko yi nul kako kankiijaniin djuuknťēna țı ulemp, kē bandukiiň bahil kaya na bgah bi baka. »

¹¹ Kē bataran, andoluň kē awalan ušaaku wi nul ahaabēř wa. ¹² Kē aten tenan ña ajunna du naweek ašë baañsaan du nampoťi, kē pnkalame pawinana țı wi Benyamin. ¹³ Wi babuk ašin Benyamin bawinuň uko mēnť, batow imiřa yi baka ațu nșaaku țı nđuuru ašë kak ubeeka.

Bťup bi Yuda

¹⁴ Wal wi bi Yuda na babuk ašin bakneejuň du uko Yotef, ahum da. Babi anup țı kadunul afēť kaara țı mboř. ¹⁵ Ahepar baka aji : « we wi wi nabaan ado hēnk ba? Naamme kē ñaan anwoonj ji ñi ahil pme iko imeniin i? »

¹⁶ Kē Yuda ateem aji : « Naweek, we wi nșaan aji na iwi, we wi nbaan ațup kaji wul ukaan kē uko wi udolanaa, Nařibaťi ayuujuň pjuban pi balemparu. Un biki biki, kakanun bajuuk țı ulemp un na i baťēnkunň na pnkalame pankiijaniin. »

¹⁷ Kē Yotef aji : « Mēnhil kado uko waň, ñaan i bawinuň pnkalame țı a i i ñi kajuuknťēnuň țı ulemp. An, nakakan na iťēb ijoob du așinan. »

¹⁸ Kē Yuda ašë ya aňoga aji na a : « Naweek, iwo ji *Farawuna, țenaan dťupu uko ulonj ișë iwut kadee-baťēr nalemparu! ¹⁹ Ajug naan abi heparun me așinun ahuma najeb abot aheparun me ñka abuk așinun alon kak, ²⁰ kē nteema aji așinun awo naťaf kē nbot aka aťa'un alon anwoonj nabaasha i nul i abukuň țı pťaf pi nul. Abuk anin anj mēnťan akeť kē aduka aloolan țı kayiň ki anin. Așinun aňala bnuura. ²¹ Kē iji na balemparu bañiju a itap pkēř. ²² Kē nteemu aji napoť aanhil pduk așin, woli aya aduka, așin kakeť. ²³ Kē ișë mēbanaara mēban ațup aji nșwut kakak țı kadunu kē nēnwō na a.

²⁴ « Kē wi ñkakunň du așinun nalemparu nșupa uko wi ijakuň. ²⁵ Wi ñwal ñlon njaťepunň, kē așinun ajakuň na un ñkak ñya ñnug nđeey. ²⁶ Nteema aji nēnkya kē nēngakandēr na aťa'un, țiki ijakuň aji woli nēmbi na a nēnkhil pbi țı kadunu. ²⁷ Wal mēnť kē paapa nalemparu ašë jakun : “Name kē ahar naan awulaarēn bapoť batēb. ²⁸ Alon aneemi, uko ulonj wi uťeew uka pfiña țiki aanwinana te nța. ²⁹ Kē woli naya na i, kē uko ulonj uya dola, nado mnhaj manfiñēn ñi ndoonj abi țaf țaf.”

³⁰ « Kē hēnkunň woli dban du uko paapa nalemparu, awo mēnwō na napoť i uhaař wi nul uwoonj, ³¹ wi akwinaruň win kē aanwo na un, akeť, un balemparu ñkdoluň mnhaj manfiñ așinun andoonj abi țaf țaf. ³² Kē ñi nalemparu nșē ji na așinun ațu napoť țı kañen ki naan. Aji na a woli mēnťija a, kajubana nșuur ñi naan bti. ³³ Hēnkunň, wutaan ñi nalemparu nyeenkar aťa'naan, nwo i ikdoonj kajuuknťēn țı ulemp. Ul ašë ya na babuk paapa. ³⁴ Hum di di ñhilanuň kaya du paapa kawo mēnwō na napoť? Mēnňal pwin puwťan pi nul. »

Ptiinkar pi Yotef na babuk așin

45 Wal mēnť kē Yotef ašë wo aanhil pmēban mnkuul mi nul țı kadun ki bañaan banwoonj na a, ahuuran aji na bañaan biki Ejiptu bti bapēn bdig. Nin alon nampaťi aanwo da, kē ašë țup babuk așin aji awo Yotef. ² Awooni wal mēnť ado pdiim kē banwoonj bdig badoo tiink. Uko unťēpunň wuň uya adoo ban du katoh ki *Farawuna.

³ Yotef aji na babuk așin : « Nji Yotef a. Paapa ahum najeb i? » Kē baanhil pteema țiki balēnk maakan.

⁴ Kē ašë ji na baka : « Nabiin naňogēn. » Kē baňoga. Aji na baka : « Nji a, Yotef abuk așinan i nawaapunň kē baňoot Ejiptu. ⁵ Nawutan kahaajala nabot nawut kadeebaťēr ikowan țı uko wi nawaapnuň țı, țiki Nařibaťi adolnuň kē njotan kadun țı, nawutna kakeť. ⁶ Natenan, hēnk di uwoonj, nșubal nťēb ñii ñi, ñi ubon uwoonj țı uťaak, ukak aka kak nșubal kañeen ñi nin ñaan awoonj aankjaar kēme kakit. ⁷ Nařibaťi ajotanaan kadun, pntaali pi nja pawutna kaba, baťum țı an babot babuur. Uko mēnť uwo mbuur mnweek. ⁸ Kē uwo hēnk, mēnť an nañijnuň țı, Nařibaťi a. Ul akaan adolēn kē nwo nalemp anwoonj naweek țı biki Farawuna nařih, naweek i katoh ki nul bti, abot ațu'ēn țı kadun ki uťaak wi Ejiptu bti.

⁹ « Hënkuñ, nataraan nakak du uko paapa naşë naja-ka, uko wi Yotef abuku ajakuñ wii wi : “Naşibaţi aţu'en kē nwo anwoonuñ naweek  i u aak wi Ejiptu bti. Faraan ibi  i nji. ¹⁰ Dwulu dko if  t du u aak wi Goşen, if  t i og en iwi na babuku, bababu,  n aam nji nu bti na bka bi tu bti. ¹¹ Dhil wal m n t kado kado kanuma ki nu, ihilna iwo iinkwaañ bka bi nu, iwi na biki katohu  i-ki ubon ukak a o te  şubal ka een kak.” »

¹² Akak aji na babuk a in : « Nawin na k ş ki nan, k  Benyamin akak awin k  nji ka iiniin na mntum mi naan. ¹³ Nayaan du paapa na upa mnd m bti mi nkaan  i Ejiptu na uko bti wi nawinuñ. Nataraan naya nakak na paapa  i. »

¹⁴ Yotef alut amook Benyamin, k  bakwooni bukal bat b bti. ¹⁵ Akak aya amook babuk a in bti a   wooni, wi ayompuñ k  ba     l  er na a.

Farawuna adu Jakob abi du u aakul

¹⁶ Uko un  puñ uban du uko *Farawuna. Ba upa aji babuk a in Yotef babii, k  ul na balemparul banjaan ba  nka p ih bawin k  uwo uko unuura. ¹⁷ K  Farawuna a   ji na Yotef : «  iiniin na babuk  aaş iji na baka : “Najijan  deey nji nan  i  buuru nji nan naya u aak wi Kanaan. ¹⁸ Najejan a inan na ba aañ biki nan nabi  i nji. Dwulan mboş mannuurnaaniin  i u aak wi Ejiptu, nabot nado kade mnde mannuurnaaniin  i u aak.” ¹⁹ Kaki iji na baka bajej  kaaru nji  mp l nt  akpuluñ ba ijna  aaş, bapo  bampo i na baa . ²⁰ Jakan na baka bawut kado katen iko yi badukuñ,  iki iko innuurnaaniin  i Ejiptu iwo yi baka. »

Pkak du Kanaan

²¹ K  h nk di di babuk Jakob i bakakuñ ado *Itrayel badoluñ uko m n t. Yotef ado jibi *Farawuna ajakuluñ awul baka  kaaru nji  mp l nt  akpuluñ na uko wi bakyaan kade  i bgah. ²² Awul baka andoluñ kami a kahalul, a   wul Benyamin itaka itum † na imi a ka een ihalu. ²³ Akak awul pa a in  buuru i een  anjijun iko innuurnaaniin  i Ejiptu na  buuru  waa  i een  anjijun  deey, na ipoom na iko ide pa bayaaş bi a in.

²⁴ Ado babuk a in k  bayaa, a   ji na baka : « Nawutan kadeeba  er  leefan  i bgah. »

²⁵ Bap n du Ejiptu aya aban du u aak wi *Kanaan du Jakob a in baka. ²⁶ Baji na a : « Yotef awo najeb, ul adoon awo nantuña i Ejiptu bti. » K  uhaaş wi  ul u   woha wo jibi uwoon  iki aanfiyaar baka. ²⁷ K  wi ba aan akakal  a uko bti wi Yotef ajakuñ, k  abot awin iko bti yi ayilbanuñ pa pjiina k  uhaaş wi nul u   jun plilan. ²⁸ K  a   ji : « Uk  i! Yotef abuk naan awo najeb. Dya kawina ji mbi ndo kake . »

Pya pi Jakob du u aak wi Ejiptu

46 Jakob i bakakuñ adu *Itrayel ana a na iko yi akaan bti pya Ejiptu. Wi abanuñ du Ber eba, ado b enjan pa Naşibaţi i Itaak a in ajaan ad man. ² Na

† Itaka itum : Itaka m n t iwo ktaka i een week  wajan  (300) yi ba aknuñ un aam.

utejan m n t, Naşibaţi a iini na Itrayel  i   aafi aji na a : « Jakob, Jakob » k  ateem aji : « Nji wi. » ³ Naşibaţi k  a   ji na a : « Nji dwoon Naşibaţi, Naşibaţi i  aaş ajaan ad man. Kkali pya Ejiptu, dluñ kado pntaali pweek pap nna da  i iwi. ⁴ Nji kak dwala na iwi du Ejiptu, nji kalunjiin kap nanu da. Yotef awo na iwi ul aklun kad tu k ş woli ike i. »

⁵ Jakob ap nna Ber eba k  babukul ba   payana ul na bapo  bampo i na baa   i  kaaru nji  mp l nt  akpuluñ nji Farawuna adoluñ k   yaaarada. ⁶ Baya na itani yi baka na iko bti yi bakaañ  i u aak wi *Kanaan. Jakob aya du Ejiptu na bamp nnuñ bti  i a : ⁷ babukul biin  na baa , na bababul biin  na baa . Aya na baka bti Ejiptu.

Katoh ki Jakob

⁸ Itim yi ba aan biki Itrayel banyaan du Ejiptu yii yi : Itim yi Jakob na babukul :

Ruben awoon bajeenul, ⁹ babukul bawo : Hanok, Palu, Hetron na Karmi.

¹⁰ Babuk Fimeon bawo : Yemuwel, Yamin, Ohad, Fohar, na  awul abuk  aa  i u aak wi Kanaan.

¹¹ Babuk Lewi bawo : Gerşon, Kohat na Merari.

¹² Babuk Yuda bawo : Er, Onan,  ela, Peret na Ferah. Er na Onan baka na du u aak wi Kanaan.

Babuk Peret bawo : Hetron na Hamul.

¹³ Babuk Itaakar bawo : Tola, Puwa, Yaşub na  imron.

¹⁴ Babuk F bulon bawo : Fered, Elon na Yahleel.

¹⁵ Bukuñ bawoon biin  biki Leya abukaruñ Jakob du Padan Aram, na bababul a u na Dina abukul  aa . Bawo i een  wajan  na bawajan .

¹⁶ Babuk Gad bawo : Fefon, Hagi,  uni na Etbon na Eri na Arodi na Areli.

¹⁷ Babuk A er bawo : Yimna, Yişwa, Yişwi, Beriya na Ferah poonu abuk a in baka.

Babuk Beriya bawo : Heber na Malkiyel.

¹⁸ Bukuñ bawoon babuk Filpa, nalemp  aa  i Laban awuluñ Leya abukul. Bapo  biki abukaruñ Jakob na bababul bawo i een na paaj.

¹⁹ Bapo  biki Rakel ahar Jakob abukaruñ bawo : Yotef na Benyamin.

²⁰ Yotef abuk na Atenat abuk Poti-Fera na enjan i On bi Manate na Efrayim du u aak wi Ejiptu.

²¹ Babuk Benyamin bawo : Bela, Beker na Aşbel na Gera na Naaman, na Ehi na Roş, na Mupim, na Hupim na Ard.

²² Bukuñ bawoon biin  biki Rakel abukaruñ Jakob, na bababul, bawo bukal bti i een na babaak r.

²³ Abuk Dan awo : Huşim.

²⁴ Babuk Neftali bawo : Yahtiyel, Guni, Yeter na  ilem.

²⁵ Bukuñ bawoon babuk Bila nalemp  aa  i Laban awuluñ Rakel abukul. Bapo  biki abukaruñ Jakob na bababul bawo paaj na alon. ²⁶ Ba aan bti biki katoh ki Jakob bamp nnuñ  i a aya na a du Ejiptu, woli bahar babukul baan nanaa, bawo i een paaj na paaj.

²⁷ Babuk Yotef bambukiin da bawo bat b. Ba aan biki katoh ki Jakob banyaan Ejiptu bawo i een paaj na ulon (70).

Yotef aya pkit ašin

²⁸ Yakob i bakakuñ ado *Itrayel ayil Yuda kē ajota kadun aya du Yotef aji na a baya bayit du Gošen. Wi Yakob na biki kato hul babanuñ ði Gošen, ²⁹ kē Yotef ašē tan ukaaru wi umpēlēt ujaan upul, apaya ði wa ašē ya pyit na Itrayel ašin. Wi awinaaruluñ win, alut amooka ašē wooni ajon. ³⁰ Itrayel aji na a wal mēnt: « Hēnkuñ dhilan kakeñ wi nwiniiñ kē iwo najeb. »

³¹ Wal mēnt kē Yotef ašē ji na babak ašin na bañaan biki kato h ki ašin : « Dya kañup *Farawuna kē nabani kabot kaji na a babak paapa na bañaan biki kato hul bawo bayafan, baji balemp du itani. Babi na ntaam ñi baka bti na iko bti yi bakaan. ³³ Hēnk, woli Farawuna adu'an aheparan uko unwoon ulemp wi nan, ³⁴ najaka : "Balemparu bawo bayafan du kpoñ ki baka te hēnkuñ, kē bašinun kak babi wo bayafan." Hēnk nahil kafēñ ði mboş mi Gošen, ðiki bañaan biki Ejiptu baanji banaaki-ir na bayafan. »

Yakob du uko Farawuna

47 Yotef aya du *Farawuna aji na a : « Paapa na babak paapa bapēna utaak wi *Kanaan aban ði na ntaam ñi baka bti na iko bti yi bakaan, bawo du Gošen. » ² Ajeñ kañeen ði babak ašin biki añijun aya yuuñ Farawuna. ³ Kē uñ ahepar baka : « we uwoon ulemp wi nan? »

Kē bateem aji : « Balemparu bawo bayafan ji bašin baka. »

⁴ Bakak aji na Farawuna : « Nbi bi pyaanñ ði utaak wi, ðiki ubon uweek uwo du Kanaan, kē pjaagal paankak awo pa itani yi balemparu. Tēnun hēnkuñ nya nñēñ du Gošen. »

⁵ Farawuna aji na Yotef : « Şaaş na babak şaaş babi ði iwi. ⁶ Hēnkuñ utaak wi Ejiptu wu wuñ, tenan dko dan- nuurnaaniñ iwul da baka bafēñ. Bafēñ du Gošen. Ika le win ði baka banhiniñ, ktu itani yi naan ði iñen yi baka. »

⁷ Wal mēnt kē Yotef ašē ðij Yakob ašin du Farawuna ayuuja a, kē Yakob awula mboş bnuura. ⁸ Farawuna kē ašē hepara aji : « Ika nşubal hum ba? »

⁹ Kē ateem aji : « Nşubal ñi ñji kayaanñun ði mboş ñawo iñeen-week na iñeen nşwanñ (130). Nşubal ñi naan nşatiinkñi abot awo ñi unoor, mēnbanan nşubal ñi bašin naan wi bakyaanñun. »

¹⁰ Yakob awul kak Farawuna mboş bnuura ašē pēn aya.

¹¹ Kē hēnk di Yotef adoluñ kē ašin na babak ašin bafēñ du utaak wi Ejiptu, awul baka dko dan nuurnaaniñ ði utaak du umban wi Ramtet di bakaan aji bado Gošen jibi Farawuna ajakuluñ. ¹² Awul ašin na babak ašin na bañaan bti biki bawoonaanun ndeey nankēşun baka bti.

Udo wi Yotef ði wal wi ubon

¹³ Ubon udēm maakan ði Ejiptu na *Kanaan, nin uko ude uunwo ði utaak bti, kē bañaan banoor baamme

jibi bakdoli. ¹⁴ Yotef awaap bañaan biki Ejiptu na biki Kanaan ndeey, hēnk ajeñ itaka yi baka bti awul *Farawuna. ¹⁵ Wal wi itaka yi biki Ejiptu na yi biki Kanaan ibaan, bañaan biki Ejiptu bti babi du Yotef aji na a : « Wulun ndeey! Nwo i kakeñ ði kadunu wi nwoon nēnkak awo na itaka yi? »

¹⁶ Kē ašē ji na baka : « Jibi nawoon naankak aka itaka, nawulan ntaam ñi nan, nşē nwulan ndeey. »

¹⁷ Kē bañij ña Yotef kē awul baka ndeey. Balon bawul nmpēlēt ayeenk ndeey, kē balon babi na nkaneel, npi, ngit, nbuuru ayeenk ndeey. Uşubal mēnt bañaan bawula ntaam ñi baka ahilna ade.

¹⁸ Wi uşubal wuñ uñepun, kē bakak du a uşubal utēbantēñ aji na a : « Iwi, naweek, ime kē nēnkak aka itaka, kē ntaam ñi nun bti nkak ñi nu. Nēnkak aka nin uko ulon uñijun wonñi mēnt nleefun ña kēme nşeehun. ¹⁹ Nwo i kakeñ ði kadunu i? Nşeehun nşobot nşatoka i? Nugun na nşeeh ñi nun na ndeey ñi iwoonaanun, nşē nkak balempar Farawuna. Wulun kak btepi nşilna nwo bajeb nşwut kakeñ ubon, nşeeh ñi nun nşawut kadiş. »

²⁰ Hēnk, kē Yotef anug pa Farawuna mboş mi Ejiptu bti, ðiki ubon udo kē bañaan biki utaak bti bawaap nşeeh ñi baka. Utaak ukak wal mēntan bti wi Farawuna. ²¹ Ado bañaan kē bakak alempar naşih ði utaak bti. ²² Nşeeh ñi bañenjan şañ ñi ñi awoon aannugi, ðiki Farawuna apiit ði bgah bi utaak aji ul akdoon kawul baka uko ude. Kē baji bayeenkna uko ude ði a, ukaan kē baanwaap nşeeh ñi baka. ²³ Yotef aji na balemp biki utaak : « Natenan, dnugan, an na nşeeh ñi nan, kē nakak biki Farawuna. Hēnkuñ nanje btepi, ²⁴ woli naki- ti, nado kafaş ndeey kado ifah kañeen, kajeñ kalon kawul ka Farawuna, ibaakēr indukiñ iwo yi nan. Najej ði ya uko utepi, uko ude wi nan na wi bañaan biki kato- han bti. »

²⁵ Bateema aji : « Ibuuranun pkeñ. Jibi idoluñ un bnuura, nkak balemp biki Farawuna. »

²⁶ Yotef kē ašē do kē bado ði bgah bi baka uko wi bajan başaş, bado şaş wa te hēnkuñ. Baji bawul Farawuna kafah kañeenantēñ ði iko yi bakituñ. Nşeeh ñi bañenjan şañ nşawoon nşaankak ñi Farawuna.

Nşup nşbaañşaan ñi Yakob

²⁷ Hēnk, kē bañaan biki *Itrayel bafēñ du utaak wi Ejiptu du Gošen. Baka da nşeeh, kē kabuk kajoobēñ na baka kē bakak pntaali pweek. ²⁸ Yakob awo du Ejiptu ado da nşubal iñeen na paaj na ulon (17). Nşuur ñi nul bti ði mboş nşawo iñeen-week na iñeen-nşbaakēr na paaj-na-ulon (147). ²⁹ Wal wi pkeñ pañogun ado kē badu'a Yotef abukul, kē ašē ji na a : « Woli nşalēn, kyuu- jēn kē iñu'ēn ði uhaaş abot aji ktiink nşup ñi naan wi iñkuun kañen ði pnkant naan ^{††} kamehna kahonēn kē iinkmoyēn ði utaak wi Ejiptu. ³⁰ Woli dkak du bajug naan, kjeñen ði Ejiptu kaya moy du ihēr yi baka. »

Kē ateem aji : « Ddo jibi ijanun. »

† Ado bañaan kē bakak alempar naşih : Balon baji : ado baka kē bakak du nşeeka. †† Wi iñkuun kañen ði pnkant naan : Tj udolade wi baka ñaan aji do han woli amehna uko uweek.

³¹ Kë aşë jaka : « Mehniin keeri. » Kë amehnaa, wal mënŧ kë İtrayel aşë ɳup Ƨi kalişa ki nul.

Manate na Efrayim

48 Wi iko yaŋ iŧëpuŋ ajon, kë başë bi aji na Yotef : « Şaaş amaaki. » Kë anaŧa aya da agakandër na babukul biinŧ batëb, Manate na Efrayim. ² Baji na Yakob kë Yotef abukul abani. Kë Yakob i bakakuŋ adu *İtrayel, adoonaan anaŧa aŧo Ƨi kalişa. ³ Aji na Yotef : « *El Şaday, Naşibaŧi Anhiniin iko bti apën awinana Ƨi kadun naan du Luŧ du utaak wi Kanaan, awulën bnuura, ⁴ aşë jakën : “Ddo kabuk kajoobëŧ na iwi, ibuk ituman maakan. Ddo pntaali pankpënnuŋ Ƨi iwi pawo ɳtaak ɳtum. Dwulu mboş mi, iwi na pntaali pankpënnuŋ Ƨi iwi te mŋto.”

⁵ « Hënkunŋ bapoŧ batëb biki ibukunŋ Ƨi Ejiptu ji mbi ndo kabi, bawo biki naan. Efrayim na Manate bakak babuk naan ji bi Ruben na Fimeonŋ bawoonŋ baka. ⁶ Kë bapoŧ biki ikaanŋ abi kabuk, bawo biki nu, bayeenkna Ƨi baweek baka uko wi bawoonŋ i pyeenk †.

⁷ « Ddo uko mënŧ Ƨiki wi nji kapënnuŋ Padan Aram, naan Rakel akeŧ du utaak wi Kanaan Ƨi bgah ji ɳdo kaban Efrata. Dmoya da Ƨi bgah bi Efrata, dko mënŧ dawoonŋ Betleyem. »

⁸ Wal mënŧ İtrayel awin bapoŧ biki Yotef aşë hepar aji : « Biki bawo bahonŋ? »

⁹ Kë Yotef ateem aŧin aji : « Bapoŧ biki Naşibaŧi awulunŋ Ƨi baka. »

Kë aji na a : « Ƨijaan baka nñehandër baka Naşibaŧi. »

¹⁰ Wal mënŧ pŧaf pado kë kës ki İtrayel kanoorani, kë aankak awin bnuura. Yotef ado baka kë baŋog aŧin, kë about baka abot amook baka. ¹¹ Aji na Yotef : « Mënşal Ƨfa aji dkak awin kaara di nu, kë Naşibaŧi aşë do kë nwin babuku. »

¹² Yotef awalan baka wal mënŧ bukal batëb bti Ƨi ijuhël yi Yakob aşë ɳup Ƨi kadunul afëŧ kaara Ƨi mboş.

¹³ Amëban Efrayim Ƨi kañenul kadeenu ahilna awo Ƨi kamayu ki İtrayel aŧin, aşë mëban Manate Ƨi kamayu ahilna awo Ƨi kadeenu ki İtrayel. ¹⁴ Kë aŧin aşë tar iñen yi nul kë iyitiiri, apaf kadeenu Ƨi bkow bi Efrayim anwoonŋ nabaşa aşë Ƨu kamayu Ƨi bkow bi Manate, anwoonŋ naweek.

¹⁵ Hënk di di añehandëruŋ Yotef Naşibaŧi aji : « Dñehan Naşibaŧi i bi Abraham na İtaak başin naan babiinŋ aŧaş awul bapoŧ biki bnuura ; dñehana, ul, anyafanaanunŋ wi mbuknaaniinŋ te hënkunŋ, awul baka bnuura. Dñehana, ul, Uwanjuŧ umbuuranaanunŋ Ƨi buŧaan bti, awul baka bnuura. Katim ki naan na yi bi Abraham na İtaak bateem naan iŧëpna Ƨi baka ido kameeŧana meeŧana pya. Kabuk kajoobëŧ na baka, babuk bapoŧ baŧum maakan. »

¹⁷ Kë Yotef aşë win aŧin kë aŧu kañen kadeenu ki nul Ƨi bkow bi Efrayim, aşë wo aanlilani. Ajeŋ kañen kadeenu ki aŧin aya ppënan ka Ƨi bkow bi Efrayim kaŧu

† Bayeenkna Ƨi baweek baka uko wi bawoonŋ i pyeenk : Efrayim na Manate bawo baweek biki kntaali ki İtrayel ji Ruben na Fimeonŋ, kë pntaali plonŋ paşë wo paankka katim ki Yotef. Ukaanŋ kë baŧa Efrayim na Manate bakneeŋ du kntaali ki baweek baka.

Ƨi bi Manate. ¹⁸ Aji na aŧin : « Paap, kdo hënk, i awoonuŋ naweek ; Ƨuun kañen kadeenu ki nu Ƨi bkow bi nul. »

¹⁹ Kë aŧin aşë pok aşë ji : « Abuk naan, dme bnuura : ul kak pntaali pankpënnuŋ Ƨi a pabi kadëm, aluŋ kawo naweek. Kë aŧa'ul aşë dëm kapela, pntaali pi nul pabot paŧum pakak ɳtaak ɳtum. »

²⁰ Unuur mënŧ añehandër baka Naşibaŧi aji : « Bañaanŋ biki İtrayel bado kadu itiman woli bañehandër ñaanŋ Naşibaŧi, bado kaji : “Naşibaŧi adolu inaaam na bi Efrayim na Manate.” » Hënk kë aŧu Efrayim Ƨi kadun ki Manate.

²¹ İtrayel akak aji na Yotef : « Nji wi, dban Ƨi pkeŧ, kë Naşibaŧi aşë wo na an, aluŋ kakakanan du utaak wi başinan. ²² Kë nji nşë dukaru Fikem dawo dko di ikpelanuŋ babuk şaaş. Ddukaru dko du Fikem di ntehuŋ du Bahamorit na kakeŋ na işuuri yi naan. »

Uŧup wi Yakob Ƨi uko unkmibiinŋ kaŧëp pa babukul

49 Yakob adu babukul aji na baka : « Nabiin nayit, ɳŧupan uko unknŧëpuŋ Ƨi ɳwal ɳankmibiinŋ.

² Nabiini, natiinkan, an babuk Yakob, natiinkan *İtrayel aŧinan.

³ « Ruben, iwi iwoonŋ bajeen i naan, nateek i pwiinŧ pi naan, dbuku wi nhumuŋ nhinaa, iwo ñaanŋ antaŋuŋ maakan abot ahina maakan.

⁴ Aşë wo ji bdëk banŧuunkuŋ, iinkak awo andëmnunŋ Ƨi babuk şaaş, Ƨiki ikowandënën wi ipayinŋ Ƨi kalişa ki naan, apiinŧ na alonŋ Ƨi bahar naan.

⁵ « Fimeonŋ na Lewi, an nawo na ɳşal ɳloolan, natiinkar aŧij ugut.

⁶ Kë nji nşë wo mënknëeŋ Ƨi iko yi nan, mënknëakiir na an Ƨi uko wi natiinkaruŋ, Ƨiki Ƨi udeeb wi nan nafiŋ bañaanŋ, aŧakman ɳgit ɳkaş Ƨiki ulilan.

⁷ Dfëp udeeb wi baka uwuŧaan, na uko utam wi badoluŋ.

Ddo baka bawayëşar Ƨi itoh yi babuk Yakob, kafaaş baka Ƨi ikub yi İtrayel.

⁸ « Kë iwi Yuda, babuk şaaş baluŋ kadëmanu, kañen ki nu kawo Ƨi imbuŋ yi başooradu, babuk şaaş babot banuŋ Ƨi kadunu.

⁹ Yuda abuk naan, iwo ji uliihu, umpënnuŋ pjan ade uko wi umobuŋ, aya jot apiinŧ,

iwi uliihu umpiinŧuŋ in akñoomuŋ kabi kanaŧanu?

¹⁰ Pşih paankpën Ƨi iwi,

kë pjuuŧi pi pşih pakak aduka Ƨi pntaali pankpënnuŋ Ƨi iwi

te wal wi ajug pa na manjoonan akbiinŋ, ñaanŋ i bañaanŋ biki ɳtaak bti bakdoonŋ kado uko wi ajakuŋ.

¹¹ Atan ubuuru wi nul Ƨi bko bdolni ubiñu aşë tan umpoŧi wi wa Ƨi kanah kanuurnaaniinŋ.

Anaj kamişa ki nul na ubiñu,
bayeti bi nul ƚi meel mi mnko manjaan mandolna
ubiñu.

¹² Ubiñu ujeenkan kęşul
kë mntow manfaatan iñiiñul.
¹³ « Kë ƚabulon ul, afët kakab bdëk
du pkëñ pi ñlantu,
ufët wi nul udëm te kaban ƚidoñ.
¹⁴ « İtaakar awo ji ubuuru ukëm
umpiintuñ ƚi kampen ptoof.
¹⁵ Awin kë dko dalil ppiint
kë uatak ubot alil,
ajiñ akuña bdaaj
kë bakak ajuukntëna ƚi ulemp.
¹⁶ « Dan aşıh pntaali pi nul,
jibi babuk aşin bakşıhun ki baka.
¹⁷ Awo upula ƚi bgah,
umagënt ƚi plël,
atib umpëlënt ƚi kahot,
ampayiiñ ƚi wa ajotna feţ.
¹⁸ « Dhaţ kë iwi *Yawe Nawat Kabuka ikbuuranaanuñ.
¹⁹ « Kë iwi Gad, bañaan bajotnu
işë ilukan ibot idookar na baka.
²⁰ « Aşer ul, uatak wi nul utum iko ide,
iko ide yi başıh.
²¹ « Neftali awo ji ubata untaruñ,
unkdoon kabuk ñmpoţi ñnuura.
²² « Yotef awo ji bko banjaan babuk maakan
banwoon ƚi kakab dko di meel.
Inah yi ba iji idëm kalawşa kabiig.
²³ Bañaan biki işuuri bala'a ugut,
awata işuuri ajotna.
²⁴ Kë kanjaanan ki nul kaşë liint
kë iñen yi nul ihil kawiiñtu,
Naşibaţi anhiniin, i Yakob ajaan adëman adoluñ iko
mënt bti.
Naşibaţi mënt awoon nayafan i İtrayel, plaak pi
danañnuñ aliint.
²⁵ Naşibaţi i şaaş ajaan adëman abi kaţenku pdo iko
mënt bti
*El Şaday, Naşibaţi Anhiniin iko bti
awulu bnuura banwoonuñ baţi
awulu bnuura na meel mi ñkumpëş
awulu bnuura kado ibuk bapoţ batum
ñntaam ñi nu ñabot ñabuk ñatuman.
²⁶ Bnuura bi şaaş akñehandëriin
badëm kapel bnuura bi inkun iweek injonuñ nwoo,
kapol iko inuura inwoon ƚi inkun inkwoon te mnto.
Bnuura bun bti bawaliin ƚi bkow bi Yotef,
ƚi pjuk pi i badatuñ ƚi ptoof pi babuk aşin.
²⁷ « Benyamin awo ji uko ujooţ wi uţeeh,
na nfa uji ufiñ kade,
na utakal ufaaşër uko wi uyaan aka. »
²⁸ Bukun bawoon bajug itoh inwoon ƚi İtrayel, bawo
iñeen na batëb. Uko wañ wi wi aşin baka ajakun na ba-
ka, añehandër andoluñ Naşibaţi uko wi awoon i kañe-
handëra.

Pkeţ pi Yakob

²⁹ Yakob akak abi aji na babukul : « Dya hënkun du
bajug naan. Namoyaan du kakab bateem naan du
bhër banwoon du uţeeh wi Efron nahitit, ³⁰ du Makpela
dantaanuñ na Mamre du utak wi Kanaan, du uţeeh
wi Abraham abiin anug du Efron nahitit ado dko
dmoyni bañaan biki nul. ³¹ Dul di Abraham na ƚara
aharul bamoynaaniin ; kë dul di İtaak na Rebeka
aharul bakaan amoynaana ; kë dul di mmoynuñ Leya.
³² Uţeeh na bhër banwoon ƚi wa inuganaana ƚi bahitit.
»

³³ Wi Yakob abaan pţup babukul uko wi bawoon i ka-
do, apul ihoţ akakan ƚi kalişa, aşë jëmşa aya du ba-
jugul.

Umoy wi Yakob

50 Kë Yotef aşë mook aşin, awooni añowana na
mnkuul aboot bootana. ² Aji na bapiintan ban-
woon da baboman puum jibi bajaan baboman muum
mi baweek biki baka. Kë bukun bado Yakob i bakakun
adu İtrayel uko wi Yotef ajakun. ³ Bado ñnuur iñeen
ñbaakër ji udolade wi baka, awo ƚi pboman puum.
Bañaan biki Ejiptu bawooni puum ñnuur iñeen paaj na
ulon (70).

⁴ Wi ñnuur ñi ñwooni ñabaan, Yotef aji na baweek
banjaan baţenk *Farawuna pşih : « Woli dwinana
bnuura ƚi kęş ki nan, naya kaji na Farawuna, ⁵ Paapa aji
na ñji añogan pkeţ aşë dolën kë mehnaa aji dlun
kamoya du bhër bi ajipanun du Kanaan. Farawuna aţe-
naan keeri nya moy paapa, nşë kak. »

⁶ Farawuna aji na a : « Yaan imoy şaaş ido uko wi
aţu'iin kë imehnaa. »

⁷ Yotef kë ayaa, kaya kamoy aşin, kë baweek bti ban-
jaan baţenk Farawuna naşih, baweek biki katoh ki
Farawuna, na baweek bti biki uatak bañootana. ⁸ Baya
na biki katoh ki Yotef bti na babuk aşin, na biki katoh ki
aşin bti. Bapoţ na ñntaam ƚañ badukiiñ du Goşen.

⁹ Nkaaru ñi ñmpëlënt ñakpuluñ ñanwoon na bañaan
ñakak aya na baka. Bawo pntuk pweek maakan.

¹⁰ Baban du plut pi Yordan du dko di bajaan bado
Gored-Ha-Atad. Banaţ da awooni aţëga maakan, kë
Yotef awo da ñnuur paaj na ulon awooni aşin.

¹¹ Bañaan biki Kanaan bawin kë bañaan bakwooni
maakan du Gored-Ha-Atad aşë ji : « Puum pi biki Ejiptu
pi pawo pi ñaan naweek. » Ukaan kë bakak ado dko
mënt danwoon du plut pi Yordan aji Abel Mitrayim †.

¹² Babuk Yakob bado uko wi abiin aji na baka. ¹³ Baya
na a du uatak wi Kanaan, aya amoya du bhër ban-
woon du uţeeh wi Makpela untanuñ na Mamre, wi
Abraham abiin anug du Efron nahitit kado kamoyna
bañaan biki nul. ¹⁴ Yotef akak du Ejiptu na babuk aşin
na bañaan bti banyaan na a wi akyaan pmoy aşin.

† ƚi uhebërë Abel Mitrayim dawoon: puum pi biki Ejiptu.

Phaajala pi babuk aşin Yotef

¹⁵ Babuk aşin Yotef bawin k  aşin baka ake i a    iini aji : « In ameej ba? Yotef ahilan kakak ka oor nja, kakakan nja bu aan b i bi  dolulu . » ¹⁶ Wal m n  k  ba   yil k  baya ji na a : « Ji  aa  abi ado kake  aji na un ¹⁷ “Najakan na Yotef amiir babuk aşin pjuban na pekadu di baka, amiir baka bu aan b i bi badolu .” K  h nku , miirun ipekadu yi nun, un balempar Na iba i i  aa  ajaan ad man. »

N up  i ba upu  Yotef  a u'a k  awooni.

¹⁸ Babuk aşin babi bukal  i  leef  i baka ag ntla  i iho ul a   ji : « Un biki biki  i kadunu, kakanun balemparu. »

¹⁹ K  Yotef a   teem baka aji : « Nakl nk, dwo Na iba i i? ²⁰ Bu aan bi na uun pdol n Na iba i akakan ba k  bawo bnuura, uko unwoon  a wi uhilna udolana : uko m n  uwo mbuur mi ba aan batum.

²¹ H nku  nakl nk,  i kadoon kawulan uko wi nanu-

miin, an na babukan. » A iini na baka bnuura a ooran baka i  b.

Pke  pi Yotef

²² Yotef na biki kato  ki aşin k  bawo du Ejiptu. N subal  i Yotef adolu   i mbo   awo i een-week na i een (110). ²³ Awin babuk bababul, biki Efrayim abukul, abot ahup biki Manakir ababul i Manate abukul.

²⁴ Unuur ulon, Yotef aji na babuk aşin : « D ogan pke , k  Na iba i a   bi  i an kap nanan  i u aak wi, ka oo an du u aak wi abii  amehna ahon bi Abraham, Itaak na Yakob. »

²⁵ Yotef ado babuk Itrayel k  bamehnaa, aji na baka : « Wal wi Na iba i aklun kabi  i an, najejan imoh yi naan, nap nan ya  i u aak wi. »

²⁶ Yotef ake  wi akaan  subal i een-week na i een (110). Baboman puum pi nul jibi bajaan baboman muum mi baweeb biki Ejiptu, a u'a  i btuur a   moya  i Ejiptu.

MACI

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Maci apiitun. Maci awoon nakobraar daaşa i Yetu abiiṅ adu adola kē akak naṭaṣarul. Maci awo alon ṭi banjañan biki Yetu ajakun aji baya bado kaṭup Uṭup Ulil Unuura babot baṭooran pntuk pi banfiyaaruṅ du dko di bakyahaṅ. Maci aṭup ṭi ulibra wi jibi Yetu abukiin, na uko wi adolon ṭi umundu wi na uko wi ajukanun bañaan, na pkeṭ pi nul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu aṭup na bañaan na mntēṅ, ajeban bamaakal, adook ḡntaayi, ado iko itum maakan iñonjarēnaan ṭi kadun ki bañaan. Maci aṭup Uṭup Ulil Unuura wi pa bayiṭul bayuday kadiimanaan baka kē na manjoonan Yetu awoon nabuuran bañaan i baṭupar Naṣibaṭi baṭaruṅ aṭiiniyaan ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi, kē iko yi baṭupun ṭi a bēi ji abi ado kabi, idolanaa. Ul awoon naṣih ambiin awo i kabi. Uko mēntṅ ukaan kē bañaan babi bawut katimul adola « Abuk Dayiṭ », ṭiki Dayiṭ abiiṅ awo naṣih naweek i bañaan biki Iṭrayel, banwoon bañaan biki Naṣibaṭi. Kē wi Yetu adoon adiiman bañaan biki Iṭrayel uko wi Pṣih pi Naṣibaṭi, baweek biki baka badoon apok pok Yetu. Wi Yetu akeṭun, badook baṭaṣarul aneenan baka bakak baneej du dko dñehanaani di baka. Bukal kē baṣē wayṣēr ṭi umundu aṭup bañaan bēi Uṭup Ulil Unuura. Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pntaali pi Yetu na kabuka ki nul (1.1–2.23)
2. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (3.1-12)
3. Batitmu bi Yetu na jibi Fatana akdoon na pguura ajuban (3.13–4.11)
4. Yetu aṭup uko unklun kabi, ajeban bamaakal, ado mlagre du Galilay (4.12–18.35)
5. Yetu apēnna Galilay pya Yerutalem (19.1–20.34)
6. Kanēm kabañṣaani ki Yetu ṭi umundu wi, pwayēṣ pi bawayṣulun na pkeṭul (21.1–27.66)
7. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (28.1-20)

Pntaali pi Yetu

1 Pntaali pi Yetu Krittū, anwoon abab *Dayiṭ naṣih abot awo abab *Abraham pii pi : ² Abraham abuk Iṭaak, Iṭaak abuk Yakob, Yakob abuk Yuda na babuk aṣin [†]. ³ Yud abuk Peret na Fera. Tamar ^{††} awoon anin baka, Peret abukun Hetron, Hetron abuk Ram. ⁴ Ram abuk Aminadab, Aminadab abuk Naaton, Naaton abuk Falmon. ⁵ Falmon abuk Boot. Anin Boot awo Rahab [‡]. Boot abuk Obed. Anin Obed awo Rut ^{‡‡}. Obed abuk Yete ; ⁶ Yete abuk Dayiṭ naṣih.

Dayiṭ abuk Falomon, anin Falomon abiiṅ awo ahar Uriye ^{‡‡}. ⁷ Falomon abuk Roboham, Roboham abuk Abiya, Abiya abuk Aṭaf. ⁸ Aṭaf abuk Yotafat, Yotafat abuk Yoram ^{‡‡‡}, Yoram abuk Oṭiyat ; ⁹ Oṭiyat abuk Yohaṭam, Yohaṭam abuk Akat, Akat abuk Hetekiyat ; ¹⁰ Hetekiyat abuk Manate, Manate abuk Amon, Amon abuk Yotiyat ; ¹¹ Yotiyat abuk Yekoniya na babuk aṣin ṭi wal wi bamobun bañaan biki *Iṭrayel aṅooṭ utaak wi Babilon.

¹² Wi bamobun bañaan biki Iṭrayel ayaanaan Babilon, Yekoniya abuk Falatiyel, Falatiyel abuk Forobabel.

¹³ Forobabel abuk Abiyud, Abiyud abuk Eliyakim,

[†] Yuda na babuk aṣin : Biiṅ iñeen na batēb biki bawo baweek biki kntaali ki Iṭrayel. ^{††} 1:3 Natenan ṭi Ujuni 38.27-30. [‡] 1:5 Natenan ṭi Yotuwa 2. ^{‡‡} 1:5 Natenan ṭi Rut. ^{‡‡‡} 1:6 Natenan ṭi 2 Famiyel 12. ^{‡‡‡} Yotafat abuk Yoram : Na manjoonan Yotafat awo ateen aṣin Yoram.

Eliyakim abuk Aṭor. ¹⁴ Aṭor abuk Fadok, Fadok abuk Akim. Akim abuk Eliyud, ¹⁵ Eliyud abuk Eleyatar, Eleyatar abuk Mathan, Mathan abuk Yakob ^{‡‡‡}. ¹⁶ Yakob abuk Yotef, ayin *Mariya, ambukun Yetu i bajaan badu Krittū.

¹⁷ Iwuun injunun du Abraham te Dayiṭ iwo iñeen na ibaakēr ; injunun du Dayiṭ te wal wi bamobun bayuday ayaanaan Babilon, iwo iwuun iñeen na ibaakēr, injunun du wi bamobun baka ayaanaan Babilon te ubuka Krittū, iwo iwuun iñeen na ibaakēr.

Kabuka ki Yetu

(Luk 2.1-7)

¹⁸ Yetu abuka hēnk : Mariya anin ajokar na Yotef. Kē, wi bawoon baandobi niimar, kē Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣē do kē Mariya awo na kayiṅ. ¹⁹ Yotef anjokulun, anwoon ṅiṅṅ natoool abot awo aanṅal ppeeṭa ṭi kadun ki bañaan, aji ṭi uṣalul agar baniw na a bē aankṭup bañaan. ²⁰ Jibi awoon na uṣal waṅ, kē uwanjuṭ wi Aju-gun ulon uṣē pēn awinana ṭi ḡṭaafi aji na a : « Yotef, abuk Dayiṭ, kkali pyeenk Mariya du katohu, awo aharu. Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ukaan kē awo na kayiṅ. ²¹ Alun kabuk napoṭ ṅiṅṅ, i ikṭuun katim ki Yetu [§], ṭiki ul aklun kabuuran pntaali pi nul ṭi ipekadu yi pa. »

^{‡‡‡} Kajunna ṭi Forobabel te Yakob, Maci alut iwuun itum. [§] Yetu : dawoon : « Ajuun abuuran. »

²² Iko mēnt̄ bti iyuu jē uko wi Ajugun abiiñ aṭup aṭēpna ṭi *naṭupar ul idolanaa, aji : ²³ « *Naaṭ anwoon aamme n̄iint̄ aluñ kawo na kayiñ, kabuk napoṭ n̄iint̄, baluñ kaṭu'a katim ki Emanuwel* » † uwoon: « Naṣibaṭi awo ṭi ptoofun. »

²⁴ Wi Yotef atenuñ, ado jibi uwanjuṭ ujakuluñ: ajej Mariya kē awo aharul ²⁵ aṣē wo aanwinar na a kē adoo buk napoṭ n̄iint̄ i aṭuuñ katim ki Yetu.

Bayaanṭ banwoonuñ umayar unuur babi pwin Yetu

2 Yetu abuka du ubeeka wi *Betleyem du utaak wi *Yuda, ṭi wal wi *Herod awoon naṣih. Ṭi wal mēnt̄ wuñ, kē biint̄ bame njah baṣē pēna umayar unuur aban ṭi Yerutalem, ² aṣē hepar aji : « Ṭuñ di di Naṣih i bayuday ambukiñ awoon ba? Nwin ujah wi nul du utaak wi nun, aṣē bi pdēmana. »

³ Wi Herod naṣih atiinkuñ uko wañ, ayewlaa ukaan kē bañaan biki Yerutalem bti bakak ayewla. ⁴ Ado *baṭeñan bawee na *bajukan Bgah bti kē bayiti, aṣē hepar baka dko di *Krittu awoon i kabuknaana. ⁵ Kē bateema aji : « Du Betleyem du utaak wi Yuda, wañ wi wi *Naṭupar Naṣibaṭi apiitunṭ :

⁶ *"Iwi Betleyem, mboṣ mi utaak wi Yuda mēnt̄ iwoon ufēt umpoṭēṭaanuñ ṭi Yuda ; ṭi iwi di naṣih akpēnnun ul akwoon nayan i Iṭrayel, pntaali pi naan."* †† »

⁷ Wal mēnt̄ kē Herod aṣē bop adu biint̄ bame njah, ado kē baṭupa bnuura wal wi ujah ujaan upēn. ⁸ Wi wi aṣaan ado baka kē baya du Betleyem, aji na baka : « Nayaan nahepar bnuura ṭi uko wi napoṭ mēnt̄, woli naya wina, nabi kaṭupēn, nhilna kak nya ndēmana. » ⁹ Wi naṣih ajakuñ han, kē baṣē ya ; wi wi ujah wi babiñ awin uṣaan apēn, awo ṭi kadun ki baka, te adoo ya aṭaan na dko di napoṭ awoon aṣē naṭ. ¹⁰ Wi bawinuñ ujah aṣē lilan maakan. ¹¹ Baneej ṭi katoh, awin napoṭ na Mariya anin, aṣē ṇup adēmana. Bahaabēṣ wal mēnt̄ ṇmañ ṇi baka apēnan da uwuuru, na mnkulan ‡, na ukēra ujuñ ulil pṭēkēñ, aṭena. ¹² Kē Naṣibaṭi aṣē diiman baka ṭi ṇṭaafi kē baanwo i kakak du Herod, wi wi baṣaan aṭēpna bgah blon akak utaak wi baka.

Yotef na aharul baṭi na abuk baka aya Ejiptu

¹³ Wi biint̄ bame njah bayaan, kē uwanjuṭ wi Ajugun uṣē pēn awinana ṭi ṇṭaafi ṭi kadun ki Yotef aji na a : « Naṭiin, ijej napoṭ na anin, naṭi naya Ejiptu, iṭo da te wal wi nji kabiñ kaṭupu, ṭiki Herod abi kado karab napoṭ pa pfiña. » ¹⁴ Kē Yotef anaṭa na utejan, ajej napoṭ na anin kē baya Ejiptu. ¹⁵ Baya ṭo da te wal wi *Herod akeṭuñ. Uko mēnt̄ uyuu jē uko wi Ajugun abiiñ aṭup aṭēpna ṭi *naṭupar ul udolana : « *Du Ejiptu di di ndu-unuñ abuk naan* » ††

¹⁶ Wi Herod ammeen kē bame njah baguura, adeebaṭ maakan. Ayil wal mēnt̄ du Betleyem na ṭi ṇfēt ṇanṇogun da bti aji bafiñ bapoṭ biint̄ bti banwoon baampel ṇṣubal ṇṭēb, ṭiki bame njah baṭupa wal wi

† 1:23 Itayi 7.14. †† 2:6 Mike 5.2. ‡ Mnkulan : Manwo pṇaak pi mnko, pi bajaan bakayan. Udu wi pa ulil pṭēkēñ. Pṇaak mēnt̄ patam maakan. †† 2:15 Hotey 11.1.

napoṭ abukiñ. ¹⁷ Hēnk di di uko wi Yeremiya Naṭupar Naṣibaṭi abiiñ aṭup udolaniñ:

¹⁸ « *Pdiim pi n̄aaṭ alon paṭiinkana du ubeeka wi Rama,*

ṇwooni na mnt̄ēg mweek :
Rakel akwooniirun babukul ;
aṣē nooran pyompan,
ṭiki bakeṭi. » ††

Yotef awoona Ejiptu abi afēt ṭi Nataret

¹⁹ Wi *Herod akeṭuñ, kē uwanjuṭ wi Ajugun uṣē pēn awinana ṭi kadun ki Yotef ṭi ṇṭaafi du Ejiptu. ²⁰ Uji na a : « Naṭiin, ijej napoṭ na anin, nakak utaak wi *Iṭrayel : banṇaluñ pfiñ napoṭ bakeṭi. » ²¹ Kē Yotef anaṭa ajej napoṭ na anin, akak Iṭrayel. ²² Kē wi ameeñ kē *Arkelayuṭ ahiiñuñ utaak wi *Yuda wi Herod aṣin akeṭuñ, kē aṣē ṭi pya da. Naṣibaṭi ayuuja ṭi ṇṭaafi kē awo i kaya utaak wi *Galilay ††. ²³ Aya afēt du ubeeka ulon wi bajaan badu *Nataret, hēnk uko wi *baṭupar Naṣibaṭi bajaan ulolanaa : « *Aluñ kadu'ana n̄iint̄ i Nataret. »*

Yowan Nabattaar aji na bañaan bawut pjuban baṭelēs ṇbida

(Markuṭ 1.1-8; Luk 3.1-18; Yowan 1.19-28)

3 Wi ṇṣubal ṇtum ṇṭēpuñ, kē *Yowan Nabattaar aṣē pēn awinana, aṭup du *pndiiṣ pi *Yuda ² aji na bañaan: « Nawutan pjuban, naṭelēs ṇbida, ṭiki *Pṣih pi Baṭi paṇogi. » ³ Uko wi nul wi wi *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi aṭiiniyaanuñ aji :

« Pdiim plon pahuran du pndiiṣ aji : "Nabomaan bgah bi Ajugun akluñ kaṭēpna, nadolana ilēl itool." » ††

⁴ Yowan awohara kamiṣa ki babomanuñ na pfaal pi untaam wi pnkunkaali aṣē tan katēl ṭi blank ; aji de ṇguul na mnob. ⁵ Wal mēnt̄ kē bañaan biki ubeeka wi Yerutalem na utaak wi Yuda bti, na utaak wi bdēk bi Yordan bti baṣē ya du a. ⁶ Baji babi kaṭup ipekadu yi baka kaṣē do *babattaar baka ṭi bdēk bi Yordan.

⁷ Wi Yowan awinuñ kē *bafaritay na *bataduk baṭum kē bakbi pyeenk batitmu ṭi a, kē aṣē ji na baka : « An, nawo pntuni pi ṇnfunan! In ahoopaṭanan aji naṭi udeeb wi Naṣibaṭi unkmubiñ ba? ⁸ Nadoon kado keeri iko inkyuujuñ kē nawut pjuban abot aṭelēs ṇbida. ⁹ Nawutan kaṣal kaji : "Nwo biki pṣini pi Abraham!" Dṭupan, Naṣibaṭi ahilan kakakan mnlaak mi babuk Abraham. ¹⁰ Ptibi padobi bēkan bēkan ṭi mnko uṭeeh, bko banwoon baankbuk mnko mnuura bafal kafēl du bdoo.

¹¹ « Nji, dji kabattaaran na meel kadiimanan kē nawut pjuban aṭelēs ṇbida ; kē anṣaan abi ṭi kafēṭ naan aṣē dēm apēlēn maakan, mēndoo ṇoom ṇoom kamēbana iṣapaat ; ul aluñ kabattaaran na Uhaaṣ wi Naṣibaṭi na bdoo. ¹² Awo na kajeṭ ṭi iñen, aweey ka-paṭēṣ ptiij na plēfar. Aya katoor ptiij ṭi pnkuti kaṣē kafēl plēfar du bdoo banwoon baankjēmṣa. »

†† 2:18 Yeremiya 31.15. ††† Utaak wi Galilay : Dul di di aṭa Arkelayuṭ awoon naṣih. ††† 3:3 Itayi 40.3.

Batitmu bi Yetu

(Markut 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ Wal mënṭ kē Yetu ašē pēna utaak wi *Galilay, abi bdēk bi Yordan, *Yowan ahilna abattaara. ¹⁴ Kē Yowan ašē pok, aji na a : « Nji dwoonj kayeenkna batitmu ṭi iwi, kē iṣē bi ṭi nji! » ¹⁵ Kē Yetu ašē teema aji : « Duni idinan uko mēnt. Aa, hēnk di di nwoonj i kado uko bti wi Naṣibaṭi aṅalun. » Kē Yowan adinani. ¹⁶ Wi Yetu ayeenkaṅ yeenk batitmu apēn ṭi meel, kē baṭi bašē haabēša ṭi dko mēnt. Awin *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi kē uwala ṭi a ji ubalab ufaatal. ¹⁷ Kē pdiim ploṅ pašē pēna baṭi aji : « Iwi iwoonj abuk naan, dṅalu maakan, dmaganu. »

Untaayi Uweek ula pguur Yetu du pndiṣ

(Markut 1.12-13; Luk 4.1-13)

4 Wi Yetu apēnaṅ pēn du meel kē Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ušē ṅooṭa du *pndiṣ, kē *Untaayi Uweek ukdo na pguura ado buṭaan. ² Aṭo ṅnuur na ṅtejan iṅeen ṅbaakēr bē aandee, wi ṅaṭēpuṅ, kē ubon ušē de'a. ³ *Naguuru kē ašē ṅoga aji : « Woli iwo Abuk Naṣibaṭi, jakan na mnlak mi mankak ipoom. » ⁴ Kē ateema aji : « Upiitana aji :

“Mēnt uko ude ṭaṅ umēbanuṅ ubida wi ṅaaṅ ṅṭup bti ṅankpēnuṅ ṭi mntum mi Naṣibaṭi ṅa.”† »

⁵ Kē Untaayi Uweek ukak aṅooṭa du Yerutalem ubee-ka uyimanaan, apayana du bṭuk bi *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi duuṭ ⁶ ašē ji na a : « Woli iwo Abuk Naṣibaṭi, klut kajot. Kē hēnk di di upiitun ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi aji :

“Kē Naṣibaṭi aluṅ kaji na ṅwanjuṭ ṅi nul ṅajeju ṭi iṅen kaṭi ihubta ṭi plaak ploṅ.”†† »

⁷ Kē Yetu aji na wa : « Ukak apiitana aji :

“Iinwo kado katen me Ajugun Naṣibaṭi i nu ahinan pdo uko wi ajakuṅ.”‡ »

⁸ Untaayi ukak apayana du pnkuṅ ploṅ pweek maakan ašē diimana ṅtaak bti ṅi umundu na mndēm mi ṅa, ⁹ ašē ji na a : « Dwulu iko yi bti woli iṅup adēmanaan. » ¹⁰ Wal mēnt kē Yetu ašē ji na wa : « *Ṭatana, ṭēpan iya! Upiitana aji :

“Ajugun, Naṣibaṭi i nu ṭaṅ i i iwoonj kadēman, kē ul ṭaṅ i i iwoonj kado kalempar.”†† »

¹¹ Wi wi untaayi ušaṅ aya aduka. Kē ṅwanjuṭ ṅašē bi aṅoga, alempara.

Yetu awuṅṣa akak Galilay

(Markut 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹² Baṭup Yetu aji bawat *Yowan nabattaar ukalabuṣ. Wi atiinkuṅ uko waṅ, awuṅṣa wal mēnt akak du utaak wi *Galilay. ¹³ Apēn du ubeeka wi *Nataret aya afēṭ du wi Kapernawum. Uwo du kabaṅ ki bdēk, kaṅog ṅtaak ṅi Ṭabulon na Neftaliya. ¹⁴ Uko mēnt uyuuj kē uko wi *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi abiiṅ aṭup udolanaa :

¹⁵ « An, ṅtaak ṅi Ṭabulon na Neftaliya,

† 4:4 Pleṣan 8.3. †† 4:6 Kaṅaam 91.11-12. ‡ 4:7 Pleṣan 6.16. †† 4:10 Pleṣan 6.13.

naṅṅogung bdēk bi Galilay du plut pi Yordan, nanwoonj du Galilay di banwoonj baanwo bayuday bafēṭuṅ!

¹⁶ Pntaali panwoonj ṭi bdēm

pawin bjeehi bweek,

bjeehi bweek bapēn

ajeehan baṅaaṅ banwoonj du dko di bdēm bi pkeṭ. »

‡

¹⁷ Wal mēntaṅ waṅ kē Yetu ašē jun pjukan aji : « Nawutan pjuban, naṭēlēṣ ṅbida, ṭiki *Pṣih pi Naṣibaṭi paṅog pii pi. »

Yetu adu baṭaṣarul babaakēr bateek

(Markut 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸ Unuur ulonj, Yetu apoṣ ṭi kabaṅ ki *bdēk bi Galilay, ašē win biint batēb baṅtaaruṅ, Ṭimoṅ andu'aniṅ Piy-eer, na Andre, kē bakfēl bridiya du bdēk, bawo baṭuh.

¹⁹ Aji na baka : « Naṭaṣaan, dkakanan baṭuh baṅaaṅ. »

²⁰ Ṭi dko mēnt kē babi duk duk iridiya, aṭaṣa.

²¹ Aya alow btiṣu akak awin batēb baṅtaaruṅ, *Yakob na *Yowan babak ṅiint alonj anwoonj katim ki Ṭebede. Bawo ṭi bṭeem na aṣin baka, awo ṭi pboman iridiya, kē ašē du baka. ²² Ṭi dko mēnt, kē baduk aṣin baka na bṭeem, aṭaṣa.

Yetu ajukan akuṭ ajeban baṅaaṅ

(Markut 1.39; Luk 4.44; 6.17-18)

²³ Yetu aji ṅaaṅ na utaak wi *Galilay bti kajukan ṭi itoh iṅehanaani, kabot kaṭup *Uṭup Ulil Unuura wi *Pṣih pi Baṭi, kajeban mmaak bti na pṭakēm bti ṭi baṅaaṅ.

²⁴ Katimul kapēnala ṭi utaak wi Firi bti, kē bašē ji baṭija bamaakal bti na biki iko ilonj iknooranuṅ: banwoonj na ṅntaayi, bankjotuṅ kako, na banyojuṅ iṅeen na ihoṭ kē aji jeban baka. ²⁵ Baṅaaṅ baṭum maakan baji babi kaṭaṣa, kawoona Galilay, utaak wi ṅbeeka Iṅeen, ubeeka wi Yerutalem na utaak wi *Yuda bti na utaak unwoonj du plut pi Yordan.

Pjukan du Pnkuṅ

(Luk 6.20-23)

5 Wi Yetu awinuṅ baṅaaṅ baṭum ašē paya du pnkuṅ, aṭo. Baṭaṣarul babi aṅoga, ² kē ašē jun pjukan baka aji :

³ « Baṅaaṅ bannumiṅ Naṣibaṭi ṭi ṅhaaṣ ṅi baka banu-urandēni

ṭiki *Pṣih pi Baṭi pawo pi baka.

⁴ Baṅaaṅ banwoonj ṭi ṅwooni banuurandēni ṭiki Naṣibaṭi aluṅ kayompan baka!

⁵ Baṅaaṅ banjoobuṅ bkow banuurandēni ṭiki umundu bti uluṅ kawo wi baka.

⁶ Baṅaaṅ banklaaṅ pdo iko yi Naṣibaṭi ajakuṅ na ṅhaaṣ ṅi baka bti, banuurandēni

ṭiki Naṣibaṭi aluṅ kawul baka kakēṣan uko wi bak-laaṅ.

⁷ Baṅaaṅ bankṅagiṅ banuurandēni, ṭiki Naṣibaṭi aluṅ kaṅaga baka.

‡ 4:16 Itayi 9.1-2.

⁸ Bañaan banwoon na rhaas njint, banuurandeni tiki baluŋ kawin Naşibaŋi.
⁹ Bañaan banktijuŋ btiinkar banuurandeni tiki Naşibaŋi aluŋ kaji bawo babukul.
¹⁰ Bañaan biki bakhajanuŋ aji baŋaş Naşibaŋi, banuurandeni,
 tiki Pşih pi Baŋi pawo pi baka.
¹¹ « Nanuurandeni woli babenan, ahajanan, aŋi-landeran tiki naji naŋaşen. ¹² Nalilaan, nawo tiki mntan, tiki baluk bweek bayoonkan du baŋi. Naleşan kē hēnk di bahajanuŋ kak *baŋupar Naşibaŋi biki tfa.

Pnam na bjeehi bi umundu (Markut 9.50; Luk 14.34-35)

¹³ Yetu akak aji : « Nawo pnam pi umundu. Kē pnam paşē doona we woli payaşi ba? Nahilan kakakan kataabare ki pa i? Pawaan udooni, paji pafel du bdig, bañaan kapoş pa.
¹⁴ « Nawo bjeehi bi umundu ji ubeeka unwoon du pnkuŋ duuŋ wi bañaan bti bajaan bawin. ¹⁵ ņaan aanji tehan unkaniya kaşē fet wa na kakana! ņaan aji tēp tēp kaŋu wa du bko duuŋ ujeehan bañaan bti banwoon tiki katoh. ¹⁶ Hēnk, nawo kawut udo wi nan unuura udo kajeehan ji unkaniya pa bañaan bti bawin, andoluŋ ahilna adēman Naşibaŋi Aşinan anwoon du baŋi. »

Pjukan tiki uko wi Bgah bi Moyit

¹⁷ Yetu akak aji na baka : « Nawutan kaşal kaji dbi bi pba na *Bgah bi Moyit, na uko wi *baŋupar Naşibaŋi bajakuŋ. Mēmbi bi ppēnan wa, dbi bi uko mēnt uhilna udolana. ¹⁸ Dŋupan, manjoonan ma : Ji mboş na baŋi ŋado kaba, nin uko umpoŋtētanuŋ tiki Bgah uunkpēn bē iko yi bajakuŋ bti iindolanaa. ¹⁹ Hēnk di uwoon, ņaan anwoon aanktaş uko umpoŋtētanuŋ tiki iko yi Bgah bajakuŋ, aşē jukan bañaan bado ji a, uŋ mēntan akwoonuŋ ampōŋtētanuŋ du *Pşih pi Baŋi. Kē anşaan ado iko yi Bgah bajakuŋ akuŋ ajukan ya bañaan, uŋ mēntan aluŋ kawo naweek du Pşih pi Baŋi. ²⁰ Dŋupan, woli naanŋaş uko wi Naşibaŋi apel *bajukan Bgah na *bafaritay, naankhil pneej du Pşih pi Baŋi. »

Pjukan tiki uko wi udeeb (Markut 11.25; Luk 12.57-59)

²¹ Yetu akak aŋiini aji : « Natiink uko wi bajakuŋ na bateeman tfa : *"Tinkfiŋ ņaan"*†; ņaan ankfiŋuŋ atēntul aya kahepna du uruha. ²² Kē nji nşē tapan : ņaan andeebaŋeruŋ atēntul aluŋ kateem tiki uko waŋ du nawayēş. ņaan anjakuŋ na atēntul awo nayila aluŋ kahepna tiki uko waŋ du *uruha uweek. ņaan anjakuŋ na atēntul awo nawaan udooni awo i kafelana du bdoo bi infernu. ²³ Keeri woli iya pdo bŋenan du *bliit bi mngur pa Naşibaŋi, aşē leş kē atēntu adeebaŋeru, ²⁴ dukan iko yi ibiinaanuŋ tiki kadun ki bliit bi mngur idun iya ikak tiki ploolan na atēntu, işē iwugşa ikak ibi iwul Naşibaŋi bŋenan bi nu.

† 5:21 Ppēn 20.13.

²⁵ « Woli itool pya uruha na ņaan i nakaan uhok, taraan ikak tiki ploolan na a, wi nahojun tiki bgah, ji abi aŋoŋtu du nawayēş, nawayēş aji na nalemparul awatu ukalabuş. ²⁶ Dŋupu, manjoonan ma : Iinkpēn da bē iinluk uko wi iŋteetun te du pataka pbaaŋşani. »

Pjukan tiki uko pjuban pi piint (Maci 18.8-9; Markut 9.43,47-48)

²⁷ Yetu akak aji : « Natiink uko wi bajakuŋ na bateeman tfa : *"Tinkpiint na ahar ņaan."* ††²⁸ Nji kē nşē tapan : ņaan antenuŋ ahar ņaan na uşal wi ppiint na a, adobi piint piint na a tiki uşalul. ²⁹ Woli pkēş pi nu pdeenu paŋu'u ijuban, lookşen pa ifel du kalowan : uhokan iwaan dko dlolan di uleefu kē di ifelana du infernu na uleefu bti. ³⁰ Kē woli kaŋen kadeenu ki nu kaŋu'u pjuban, falan ka ifel du kalowan : uhokan iwaan dko dlolan di uleefu kē di ifelana du infernu na uleefu bti.
³¹ « Ulibra wi Naşibaŋi ukak aji : *"ņaan ankdookun aharul awo kawula kakaarta kankyuunuŋ kē bniim baba."* ††³² Kē nji nşē tapan : ņaan andookun aharul anwoon aampiint na nin ņaan aloŋ nampaŋi aŋu aharul mēnt pjuban pi piint woli aniimar na ņiint aloŋ ; kē ņaan anniimuŋ ņaat i badookun tiki bniim, ajuban pjuban pi piint. »

Pjukan tiki uko wi pmehna

³³ Yetu akak ajukan aji : « Nakak atiink kak uko wi bajakuŋ na bateemun : Iinkgar pmehna pi nu, iwo kado uko wi ihonun tiki kadun ki Ajugun †. ³⁴ Kē nji nşē jakan nawutan kamehna nin : nawutan kamehna tiki baŋi, tiki dul di di Naşibaŋi ajaan aŋo kaşihna ; ³⁵ nawutan kamehna tiki mboş tiki manwoon dko dpafni ihoŋ di nul ; nakmehna tiki Yerutalem, tiki dawoon ubeeka wi *Andēmun Maakan. ³⁶ Kmehna kak tiki bkowu, tiki iinhina kakakan kawel kaloolan ki ba kakak kafaat kēme kajen. ³⁷ Pdinan pi nan pawoon pdinan na manjoonan, kē ppok pi nan pawoon ppok na manjoonan. Uko umpafun tiki ŋŋup mēnt uwoona du *Untaayi Uweek. †† »

Pjukan tiki uko wi plukan

³⁸ Yetu akak aji na baka : « Natiink uko wi bajakuŋ tfa : *"Woli ņaan alokşu pkēş ; lookşana pi nul, woli akitu pŋiij, kitana pi nul."* ††† ³⁹ Kē nji nşē jakan, nawutan kaneenan uleefan ņaan anŋaluŋ pdolan buŋaan. Naŋepēn tēp nadoki woli ņaan akobu kaŋen tiki kajeem kadeenu, kdeka kundu. ⁴⁰ Woli anŋal pŋoŋtu uruha kayeenknu kamişa, doon iwula kak bayeti bi nu. ⁴¹ Woli ņaan aŋu'u ppoş dko danlowun, poşan na a dko dampeluŋ dko mēnt nyaaş ŋtēb. ⁴² Woli ņaan aŋehanu, ŋenana ; woli ņaan anŋal pŋeetu, wutan kdeka feŋ. »

†† 5:27 Ppēn 20.14. † 5:31 Pleşan 24.1. †† 5:33 Bgah 19.12; Mnfēn 30.3; Pleşan 23.22-24. †† Untaayi Uweek kēme : "buŋaan". ††† 5:38 Ppēn 21.24; Bgah 24.20; Pleşan 19.21.

Naŋalan baŋooradan

(Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ Yetu akak ajukan aji : « Natiink uko wi bajakuŋ tfa : *"Nalan atēntu* † ipok naŋooradu." ⁴⁴ Kē nji nšē jakan : Naŋalan baŋooradan nakuŋ nañehandēr bankfēpanaŋ Naŋibaŋi awul baka bnuura, nado kado bampokanaŋ bnuura. Nakaan nado kañehan Naŋibaŋi pa banktupun uko wi nan buŋaan, pa bankhajananaŋ. ⁴⁵ Nadiiman hēnk, kē nawo babuk Naŋibaŋi Aŋinan anwoon du baŋi. Ul andoon bnuur kē baktēr pa bado buŋaan na bado bnuura, abot ado uŋubal kē ukjot tī baŋool na tī banwoon baanwo baŋool. ⁴⁶ Woli naŋal banŋalanaŋ tfañ, ubeeb uhoŋ wi wi nakaan ba? Bakobraar daaŋa badoo ji bado haŋ. ⁴⁷ Woli bayitan tfañ biki najaanaŋ nawul mboŋ, nado uko ulon undēmuj i? Banwoon baanfiyaar Naŋibaŋi badoo ji bado haŋ. ⁴⁸ Nawoon bajinŋ baŋool jibi Aŋinan anwoon du baŋi awoon najinŋ naŋool tī iko bti. »

Pjukan tī uko wi pŋēnk banwaanun

6 Yetu akak aji na baka : « Naŋaafaraan kayuuj tī kadun ki bañaan kē naŋaŋ uko wi Naŋibaŋi ajakuŋ kahilna tfañ kawinana tī baka. Woli nado haŋ naankluŋ kayeenk baluk bi Aŋinan anwoon baŋi. ² Woli iŋēnk keeri ñaan anwaanun, wutan kado kapiitar. Hēnk di balagare bajaanaŋ bado du *itoh iñehanaani na du igah, bañaan bahilna bado kadēman baka. Na manjoonan, dŋupan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka. ³ Kē iwi, woli iŋēnk ñaan anwaanun, kañenu kamayu kaanwo kame uko wi kadeenu kawulun, ⁴ uŋen wi nu uhilna uwo uunkmeetana. Woli ido haŋ, Naŋibaŋi ŋaŋaŋ anjaanaŋ awin iko yi bañaan bawoon baanji bawin, alun kaluku. »

Pjukan tī uko wi pñehan Naŋibaŋi

(Luk 11.2-4)

⁵ Yetu akak ajukan aji : « Kē woli nañehan Naŋibaŋi, nawutan kado ji balagare : woli bañehan Naŋibaŋi, baji baŋal kanaŋ du *itoh iñehanaani na du npaŋ bgah bañaan bahilna bawin baka. Dŋupan, na manjoonan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka. ⁶ Kē iwi, woli iñehan Naŋibaŋi, neejan du meet di nu, idēt bgah, iñehan Naŋibaŋi ŋaŋaŋ, awo da na iwi tfañ. ŋaŋaŋ anjaanaŋ awin iko yi bañaan bawoon baanji bawin, alun kaluku.

⁷ « Woli nañehan Naŋibaŋi, nawutan kado kaŋup iko itum kakalēs ji banwoon baanfiyaar Naŋibaŋi : baŋal aji woli baŋum bŋup, Naŋibaŋi kaŋiink baka. ⁸ Nawutan kado ji baka, Aŋinan ame bnuura uko wi nanumiin ji nabi nado kahepara wa.

⁹ « An, keeri, woli nañehan Naŋibaŋi najaanaŋ naji :

Aŋinan inwoon du baŋi,
bañaan bti badinan kē iyamani,

¹⁰ pŋihu pabi,
uko wi iŋaluŋ udolana
tī mboŋ ji du baŋi.

† 5:43 Bgah 19.18.

¹¹ Tenun nŋa uko ude wi nnumiin.

¹² Miirun pjuban pi nun

jibi un nkaanaŋ aji nmiir banjubanun un.

¹³ Kwutun ndo buŋaan woli baguurun

iŋē ibuuranun tī *Untaayi Uweek. ††

[Iwoon ajug pŋih, mnhina, na *mndēm te mnŋo. Uwo haŋ.]

¹⁴ « Ēnhēn, woli namiir bañaan banjubananaŋ, Aŋinan anwoon baŋi akak kamiiran ; ¹⁵ kē woli naanji namiir banjubananaŋ, Aŋinan kak aankmiir pjuban pi nan. »

Pjukan tī uko wi pyiman

¹⁶ Yetu akak aji na baka : « Woli nayimani, nawutan kajooŋan jibi balagare bajaanaŋ bado : baji baŋoŋaran kaara, bañaan bahilna bawin kē bayimani. Na manjoonan, dŋupan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka. ¹⁷ Kē iwi, woli iyiman, kēran uleef na ukēra ulil pŋēkēñ ibot iñow kēs, ¹⁸ bañaan bawutna kame kē iyimani, Naŋibaŋi ŋaŋaŋ tfañ anwoon da aji win iko immeniin, amee. ŋaŋaŋ anjaanaŋ awin iko yi bañaan bawoon baanji bawin alun kaluku. »

Pyok pi baŋi

(Luk 12.33-34)

¹⁹ Yetu akak aŋiini aji : « Nawutan kado kala pyok tī umundu wi, wi njob na njob njaanaŋ nŋatok iko, wi bakiiŋ bajaanaŋ bajip. ²⁰ Naŋēpēn tŋep nado kala pyok pi baŋi, banwoon baanwo na njob na njob nŋantoki bka bi nan, bawoon baanwo na bakiiŋ bankjipi. ²¹ Dko di bka bi nu bawoon, dul di di kaŋēb ki nu kakwoon. »

Pkēs pawoon bjeehi bi uleef

(Luk 11.34-36)

²² Yetu akak aji : « Kēs kawoon unkaniya wi uleef ; woli kēs uko kawo kŋeb, uleefu bti uwo tī bjeehi. ²³ Kē woli kēs kafēli, uleefu bti uwo tī bdēm. Woli bjeehi banwoon tī iwi bawo bdēm, ikeer awo tī bdēm bweek! »

Naŋibaŋi na itaka

(Luk 16.13)

²⁴ Kē Yetu akak aji : « Nin ñaan aanhil kalempar baŋih batēb : apok alon kaŋal undu, kēme amēban alon, kaŋē beeh undu. Naanhinan kalempar Naŋibaŋi kabot kalempar itaka. »

Nahaŋan Naŋibaŋi

(Luk 12.22-31)

²⁵ Yetu akak ajukan aji : « Uko waŋ ukaanaŋ kē njakan, nawut kaŋaaf uko ude [na udaan] wi nanumiin pa ubida, kēme iko iwohara yi nanumiin pa uleef wi nan. Ubi da uumpel uko ude i? Kē uleef, uumpel imiŋa i? ²⁶ Natenan nkat: njaanaŋ nŋatepi, njaanaŋ nŋakit, njaanaŋ nŋahank tī inkuti, kē Aŋinan anwoon baŋi aŋē ji wul na uko ude! Mēnt an napelun na i? ²⁷ Ahoŋ tī an ahilanun tī manŋaaf kahoŋalēs unuur uloolan tfañ tī ubida wi nul?

†† Untaayi Uweek kēme : "buŋaan".

²⁸ Ké we uwoon ptaaf uko uwohara? Natenan iteef yi ugof wi uteeh jibi ijaan idem : iinji ilemp, iinji isiir. ²⁹ Ké nşé jakan, Falomon naşih, ti pdem pi nul bti, aambaan kañegi'aara ji kalon ti ya. ³⁰ Ujaagal uwo nta du uteeh, faan balun bafel wa du bdoo, ké Naşibaţi aşé ji woharara woharan wa iko inuura. An, nanwoon naanfiyaar akęşan, nameen na manjoonan ké alun kawoharęnan kak kapelan. ³¹ An kak, nakhaajala, nakbi kaduka duka ti pla uko ude keme uko udaan, keme uko uwohara. ³² Iko yan yi yi banwoon baanfiyaar Naşibaţi bajaan babi wo wo ti bla, ké an, Aşinan anwoon du baţi ame ké nanuma iko męntę bti. ³³ Nawo i kaţęp ţęp duna kala pneej du Pşih pi nul na pdo uko wi ajakun uwo utool, kaşę kayeenk fak iko męntę bti. ³⁴ Nawutan keeri kaţaaaf uko wi faan : faan dawo di Naşibaţi. Unuur unjintę na unoor wi wa. »

Nawutan kado katen buţaan di batęntan

7 Yetu akak aji na baka : « Nawutan kabi kaduka duka ti pten buţaan bi batęntan, Naşibaţi awutna katen bi nan. ² Jibi naktenun batęntan, hęnk di di Naşibaţi aklun katenan ; ké kaniibi ki nakniibunun, kul ki ki baklun kaniibnan. ³ Ibaa tenar we katęmal kanwoon ti pkęş pi atęntu, aşé duk pmul panwoon ti pi nu? We ukaan ba? ⁴ Hum di di ihinanun kaji na atęntu, "ayiţ naan, biin mpęnanu katęmal ti pkęş" aşé duk pmul panwoon ti pi nu? ⁵ Iwi nataaki, duni ipęnan pmul panwoon ti pkęş pi nu! Woli ipęnan pa kbaa hil kawin bnuura, kapęnan katęmal kanwoon ti pkęş pi atęntu! ⁶ « Nakwul nbus uko unyimanun, kaţi nakakaran nđadum ; nakfel wuuru wi nan ti ihoţ yi nkuma kaţi nabi napaş poşan wa. »

Nañehaan Naşibaţi Aşinan

(Luk 11.9-13)

⁷ Yetu akak ajukan aji : « Nañehaan, nalun kayeenk, nalaan, nalun kawin, nakob kobaan, balun ka-haabęşan. ⁸ Hęnk di uwoon, ñaan aññehanun aka, an-klaan awin ; ké ankob kobanun, bahaabęşa. ⁹ « Ahoţ ti an i i abukul akñehanun kapoom aşé wula plaak? ¹⁰ Keme añehana utęb aşé wula upula ba? ¹¹ Woli an nandoon awo bado buţaan name pwul babukan iko inuura, naşalanun nyaaş hum ni ni Aşinan i baţi ahilanun kaţen bankñehanulun iko inuura? ¹² Ké hęnk di di nawoon kado bañaan uko bti wi nanalun badolan. Uko wan wi wi *Bgah bi Moyit na *baţupar Naşibaţi bajukanun. »

Plęman pamminun

(Luk 13.24)

¹³ Yetu aţiini na baka aji : « Natamaan naneejna plęman pamminun. Plęman na bgah injaan iñoot ñaan du dko di akyaan katoknaana ihaani, ké batum baji baţępna ya. ¹⁴ Ké plęman na bgah inşaan aji iñoot ñaan du dko di akkaani ubida işę min, ké bañaan bantiinku bajaan bawin ya kaţępna ya.

¹⁵ « Nalipariin bandaarun aji bawo *baţupar Naşibaţi. Baji babi ti an kawo ji nkaneel aşé wo du nhaaş ni baka nñiin njanooţun. ¹⁶ Nalun kayikreanaan baka ti mnwo mi baka. Nnaan aanhilar kamar mbut ti byuw, keme mnjaak ti bţęmpel. ¹⁷ Bko bjeb baji bawul mbuk mnuura, ké bko bmaakal baji bawul mbuk mnwuţaan. ¹⁸ Bko bjeb baanhil pwul mbuk mwuţaan, ké bko bmaakal baanhil pwul mbuk mnuura. ¹⁹ Bko banwoon baanji bawul mbuk mnuura baji bafal kafel du bdoo. ²⁰ Ké hęnk di di naklun kayikreanaan bañaan męntę ti mnwo mi baka.

²¹ Męntę bañaan bti bankjaknun "Ajugun, Ajugun" bakneejun du *Pşih pi Baţi, ankdolun ţań uko wi Paapa i baţi analun akneejun da. ²² Unuur męntę batum balun kajakęn : "Ajugun, Ajugun, jęm ti katim ki nu ki ki nţup-nun Uţup wi Naşibaţi i, adook nntaayi abot ado mlagre mntum i?" ²³ Wal męntę, dji na baka : "Męmbaan kame'aaran ; nalowaan, an nanwoon naanji naţaş Bgah bi Naşibaţi." »

Itoh itęb

(Luk 6.47-49)

²⁴ Yetu akak aji : « Hęnk, woli ñaan atiink nţup ni naan ni, abot aţaş na, awo wo ji ñaan natit anniwun katohul, apaf ka ti mnlak. ²⁵ Uşubal ubii, ké meel mampaari, uyook ké unaţa akęk ; ké kaanjoti, ţiki kajip adiilęn, apaf ti mnlak. ²⁶ Ké anşaan atiink nţup ni naan ni aşé wo aanķaş na awo ji ñaan anwoon aantiti, anniwun katoh ti pyiw. ²⁷ Uşubal ubii, ké meel mampaari, ké uyook unaţa akęk, ké kajot atoka bti. » ²⁸ Wi Yetu aţiiniin han aba, bañaan bañonar pjukan pi nul, ²⁹ ţiki aanji jukan ji *bajukan Bgah biki baka, aji jukan na pdiim pi naşih.

Yetu ajeban ñiinţ ammaakun bdoo

(Marku 1.40-44; Luk 5.12-14)

8 Yetu awala du pnkun, ké bañaan batum başę wo ti pţaş. ² Niiinţ alon ammaakun bdoo abi, ańoga, aşé jot ti ihoţul, afęţ kaara ti mboş aji na a : « Naweeke, woli inali, ihinan kajebanaan, nak njinţ. » ³ Yetu atar kañen abana, aşé ji : « Aa, dñali, kakan ijinţ. » Ti dko męntę ké pmaak pi bdoo pabi pęn pęn ti a. ⁴ Ké aşé ji na a : « Wutan kaţup nin alon uko unţępun, duni iya iwinana du *naţęnan Naşibaţi ibot ido bţęnan bi Moyit ajakun pa bañow bi nu kadiimanaan bañaan bti ké ije-bi. »

⁵ Yetu aneej ubeeka wi Kapernawum, ké naweeke i bangoli iñeen-week alon aşé bi ańoga akooţa ⁶ aji : « Naweeke, nalempar naan amaa apiinţ du katoh, ayoj iñeen na ihoţ, ahaj maakan. » ⁷ Yetu ateema aji : « Nya, dya kajebana. » ⁸ Naweeke i bangoli ké aşé ji na a : « Naweeke, dpoţ pa ibi ineej ti katoh naan, bé işale ţup utup uloolan ţań, nalempar naan kabi jeb jeb. ⁹ Nji kak dka anşihnun, abot awo na bangoli biki nşihun, woli dji na alon ti baka : "Yaani" aya, aji na undu "Biini" abi. Woli dkak aji na nalempar naan : "Dolan uko wi!" Ado wa. »

¹⁰ Wi Yetu atiinkunŋ uko waŋ ašë maŋ naweek i bangoli maakan, aji na banktaşulunŋ: « Dŋupan na manjoo-nan, ŋi İtrayel bti, mēmbaanŋ kawina ŋaanŋ alonŋ anfiyaari ji i. » ¹¹ Dŋupan, batum balunŋ kawoona ŋtaak bti ŋi umundu, kaŋo kade du Pşih pi Baŋi na *Abraham, *İtaak, na *Yakob bateemun. ¹² Kë baŋaanŋ bambiinŋ aka na pneej du Pşih pi Baŋi, başë fēlana bdig, du dko di bdēm, dul di bakluŋ kawooni, kadeebaŋ kadohrēn.

¹³ Kë Yetu ašë ji na naweek i bangoli : « Ťiışan! Naşibaŋi ajeban namaakal i nu, ŋiki ifiyaar aji ado haŋ. » Kë nalemp ajeb ŋi dko mēntŋ.

Yetu ajeban bamaakal batum

(Markuŋ 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Yetu aya du uko Fimonŋ Piyeer, ašë ŋēnk kë anin aharul apiinŋi, kë uleef uyik na a. ¹⁵ Abana ŋi kaŋen, kë pmaak papēn ŋi a, kë anaŋa awul baka pde.

¹⁶ Wi utaakal ubanuŋ, baŋija baŋaanŋ batum biki ŋntaayi ŋakyewlēnuŋ, kë ado pdiim ppoolan adook ŋntaayi abot ajeban bamaakal bti, ¹⁷ Hēnk di uko wi *İtayi *Naŋupar Naşibaŋi ajakuŋ udolaniinŋ:

“Ajeŋ pŋakēm pi nun abot akuŋa mmaak mi nun.” ††

Naŋaşar Yetu awo kawul uleeful bti

(Luk 9.57-62)

¹⁸ Wi Yetu awinuŋ kë baŋaanŋ batumi kë ašë ji na baŋaşarul baya bdēk umbanŋ wundu. ¹⁹ Wal mēntŋ, kë *najukan Bgah alonŋ ašë ji na a : « Najukan, dko di ikya-haŋ, dŋaşu da. » ²⁰ Kë Yetu ašë teema aji : « Nŋfēş ŋaka ihēr, kë ŋkat ŋaka intanŋ, kë *Abuk Ŋiintŋ ašë wo aanka dko dpafni bkow. »

²¹ Alonŋ kak ŋi baŋaşarul aji na a : « Naweek, duni ŋenēn te umoyēn Paapa. » ²² Kë Yetu aji na a : « Ťaşaan, iwut bakaŋ baya bamoy bakaŋ biki baka. »

Yetu aŋaŋan ukēk

(Markuŋ 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Yetu apaya wal mēntŋ ŋi bŋeem, kë baŋaşarul bakak apaya na a ŋi ba aya. ²⁴ Ukēk uweek umara mara anaŋa, kë ŋmaaronŋ ŋado wun bŋeem. Yetu kë ašë ŋoyēntŋ.

²⁵ Baŋaşarul baŋoga ahuma ašë huuran aji : « Ajugun, buuranun, ŋkeŋ! » ²⁶ Kë Yetu ašë ji na baka : « we ukaanŋ kë naklēnk ba, an nanwoonŋ naanfiyaar akēşan? » Anaŋa wal mēntŋ, anoman na uyook na meel mi bdēk kë dko dayompandēri. ²⁷ Baŋonŋar maakan ašë ji : « Ŋaanŋ i awo ahonŋ, kë uyook na meel ŋado ji ŋatiinka? »

Yetu ajeban biinŋ batēb biki ŋntaayi ŋaneejunŋ

(Markuŋ 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Wi Yetu abanuŋ du plut, du utaak wi Bagenaterēnŋ, kë biinŋ batēb banwoonŋ na ŋntaayi başë pēnna du pŋguran abi ayit na a. Bajooŋ maakan kë nin ŋaanŋ alonŋ aando ŋoom ŋoom pŋtēpna bgah mēntŋ. ²⁹ Biinŋ mēntŋ bawo ŋi phuuran aji : « Inumi'un we ba, abuk Naşibaŋi? İbi bi pyewlēnunŋ ji unuur wi pwayēş ubi udo kaban i? »

³⁰ Batani bweek bi ŋnkuma bloŋ bawo ŋi kaŋog dko mēntŋ, aşuuŋ. ³¹ Wi wi ŋntaayi ŋaşaanŋ akooŋ Yetu aji na a : « Woli ŋal pdookun, kdolun ŋneej ŋi batani bi ŋnkuma ŋi. » ³² Kë aji na ŋa ŋaya, kë ŋapēn aya neej du ŋkuma. Ťi dko mēntŋ, kë batani bti başë wor woran du pŋkunŋ aneej du meel ayoor. ³³ Bayafan bajug batani bajinŋ na pŋi ašë ya kakalēş ubeeka uko unŋtēpunŋ bti na uko undolonŋ biinŋ biki ŋntaayi ŋabiinŋ aneej. ³⁴ Kë baŋaanŋ bti banfēŋunŋ ŋi ubeeka başë tool pya du Yetu. Wi bawinaarulunŋ win ašë kooŋa apēn ŋi utaak wi baka.

Yetu ajeban ŋiintŋ anyojunŋ ihoŋ

(Markuŋ 2.1-12; Luk 5.17-26)

9 Yetu apaya ŋi bŋeem, amuur bdēk ašë ya du ubeeka wi nul. ² Kë baŋaanŋ balonŋ başë ŋija ŋiintŋ alonŋ anyojunŋ ihoŋ, ampiinŋunŋ ŋi kajiiŋ. Wi Yetu awinuŋ pfiyaar pi baka, ašë ji na ŋiintŋ naŋakmaan : « Ŋiintŋu, haŋan, ipekadu yi nu ipēnanaa. »

³ Kë *bajukan Bgah balonŋ başë hoopatēr aji : « Ŋiintŋ i akar Naşibaŋi! » ⁴ Kë Yetu, ammeenŋ ŋşal ŋi baka ašë ji na baka : « we ukaanŋ kë nawo na ŋşal ŋwuŋaan ŋanŋ ba? » ⁵ We uyojunŋ ba : pji na ŋiintŋ i : “İpekadu yi nu ipēnanaa” këme “Naŋiin ipoş”? ⁶ Natenan, nabaanŋ ame kë Abuk Ŋiintŋ aka mnhina mi ppēnan ipekadu ŋi mboş. » Wi wi aşaanŋ aji na ŋiintŋ naŋakmaan : « Naŋiin, ijeŋ kajiiŋ ki nu, iŋiış katohu! » ⁷ Ŋiintŋ anaŋa ŋi dko mēntŋ, aŋiış katohul. ⁸ Wi pntuk pi baŋaanŋ pawinuŋ uko mēntŋ, palēnk maakan, ašë wo ŋi pbeeb Naşibaŋi ŋi uko wi awulunŋ baŋaanŋ mnhina mntēntŋ mi.

Yetu adu Maci

(Markuŋ 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Wi Yetu apēnuŋ, awin ŋiintŋ alonŋ anwoonŋ katim ki Maci kë aŋo du dko di aklempnuŋ, aji kobraar daaşa. Kë ašë ji na a : « Ťaşaan! » kë Maci anaŋa aŋaşa. ¹⁰ Yetu aya ŋo ade du katoh ki Maci, kë bakobraar daaşa batum na baŋaanŋ balonŋ batum biki bajaanŋ badu bado buŋaan başë wo da, bawo ŋi pde na a, ul na baŋaşarul. ¹¹ *Bafaritay bawin uko mēntŋ ašë ji na baŋaşar Yetu : « we ukaanŋ kë najukan i nan akde na bakobraar daaşa na bado buŋaan ba? » ¹² Kë Yetu antiinkunŋ baka ašë ji : « Mēntŋ baŋaanŋ banwoonŋ bajeb banumiinŋ nakuraar, bamaakal banumi'ulunŋ. ¹³ Nayaan najuk uko wi uŋup wi ujakuŋ: “Mŋaga mi mi nnumiinŋ, mēntŋ pŋaak pi ŋntaam pi pi nnumiinŋ.” †† Yetu akak aji na baka : Mēm-bi bi pdu baŋaanŋ banşalunŋ aji bawo batool, dbi bi pdu bandinanunŋ aji bawo bado buŋaan. »

Yetu aŋiiniyaan pyiman

¹⁴ Baŋaşar Yowan baŋog Yetu ašë ji na a : « we ukaanŋ kë un na bafaritay ŋji nyiman kë baŋaşaru başë wo baanji bado haŋ? » ¹⁵ Kë Yetu ašë teem baka aji : « Ťi unuur wi bniim, ŋaanŋ ahilan kado baŋaanŋ bambiinŋ bniim bajooŋanŋ ji bawo na puum i wal wi naniim ahumuŋ da? Kë wal uşë bi wi naniim akjejaniiŋ. Bayiman ŋi ŋnuur mēntŋ. ¹⁶ Ŋaanŋ aanji jej kalēmēnt kahalul kabam-

† 8:17 Natenan ŋi İtayi 53.4; na ŋi 1 Piyeer 2.21-24.

†† 9:13 Hotey 6.6.

na kamiša kaṭaf, woli ñaaj ado hañ kalëmënt kahalu kaji kapul ital yi ubamna, dko dantowiin dabaa haan haan maakan!

¹⁷ « Nin ñaaj alonj kak aanji tu poot phalu ti njuuli nṭaf, ado le hañ poot phalu puñ pafom njuuli, poot katula ti mboş, njuuli katoka. Kë ñaaj ašë wo kaṭu poot phalu ti njuuli nṭhalu, poot na njuuli nṭašë wo nṭjeb. »

Yetu ajeban ñaaj alonj akuj anañan poonu abuk Jayirut ti pkeṭ

(Markuṭ 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Yetu ahum kaṭiini, kë naweek alonj i *katoh kañehanaani ki bayuday ašë bi aṅoga aṅup ti kadunul ašë ji : « Abuk naan abaa keṭ keṭ hënkuñ. Biin ipafa kañen ajebna. » ¹⁹ Kë Yetu anaña na baṭašaral aṭaša.

²⁰ Wal mënṭ kë ñaaj alonj anwoonj na pmaak pi ptula pñaak nṭsubal iñeen na nṭëb ašë ñog Yetu ti kafet, aban kambiint ki kamiša ki nul, ²¹ ašë ji ti uşalul : « Woli dhinan ṭañ aban kamiša ki nul kajeb. »

²² Yetu akok awina ašë ji : « Hañan ñaaju, pfiyaar pi nu pajebanu. » Ti dko mënṭ kë ñaaj abi jeb jeb.

²³ Wi babanuñ du uko naweek i katoh kañehanaani kë Yetu ašë win bateen puum † na bañaan banyewliin ašë ji : ²⁴ « Napënan : Poonu aankeṭi, aṅoyent nṅoyent. » Kë bañaan başë beña. ²⁵ Wi wi adolonj bañaan kë bapëni, ašë mēban poonu ti kañen kë anaña. ²⁶ Uko mënṭ upënalala ti utaak mënṭ bti.

Yetu ajeban bakuul batëb

²⁷ Yetu aṭool pya, kë bakuul batëb başë wo ti pṭaşa ašë huuran aji : « Abuk Dayiṭ ñagi'un! »

²⁸ Wi abanuñ du katoh, kë bakuul bukuñ başë bi aṅoga, kë ašë ji na baka : « Naşal aji dhil pdo uko wi nakheparaanuj i? » Kë bateema aji : « Naweek, ihili. »

²⁹ Kë ašë ban baka keş wal mënṭ aji : « Uwoon jibi nafiyaaruj. » ³⁰ Keş ki baka kë kaşë haabşa. Yetu abëg baka wal mënṭ aji : « Naṭaafaraan kaṭup ñaaj! » ³¹ Kë bukal, wi bapënuñ, ašë ṭup bañaan bti ti utaak.

Yetu ajeban ñiintj ambiişun bṭup

(Luk 11.14-15)

³² Wi Yetu na baṭašaral bakpënuñ, kë başë tija ñiintj alonj ambiişun bṭup ṭiki untaayi ulonj uneej ti a. ³³ Yetu adook untaayi, kë ñiintj ašë bi jun jun bṭup. Bañaan bañonar ašë ji : « Nin nēmbaan kawinara uko utentj wi ti *Itrayel! » ³⁴ Kë *bafaritay başë ji : « Uweek wi nṭtaayi uwululunj mnhina mi pdook nṭtaayi. »

Yetu aṅaga pntuk pi bañaan

³⁵ Yetu aji ṭep ti nṭbeeka na nṭfët bti, kajukan du itoh iñehanaani, kaṭup Uṭup Ulil Unuura wi Pşih pi Baṭi kabot kajeban mmaak bti na pṭakëm bti mi bawoonaanuj. ³⁶ Wi Yetu awinuj pntuk pi bañaan ašë ñaga pa, ṭiki banoor baamme uko wi bakdolonj awo ji nṭka-

neel njanwoonj njanaka nayafan. ³⁷ Wal mënṭ kë ašë ji na baṭašaral : « Kakit kadëmi, kë balemp başë tiinkët ; ³⁸ nakooṭan ajug kakit ado balemp babi kakit. »

Banjañan iñeen na batëb biki Yetu

(Markuṭ 3.13-19; Luk 6.12-16)

10 Yetu adu baṭašaral iñeen na batëb ašë wul baka mnhina mi pdook nṭtaayi, na mi pjeban mmaak bti na pṭakëm bti. ² Itim yi banjañan iñeen na batëb mënṭ yii yi : Fimonj i bajaan badu Piyeer na Andre aṭa'ul ; Yakob na Yowan babuk Febede ; ³ Filip na Bartelemi ; Tooma na Maci nakobraar daaşa ; Tade na Yakob abuk Alfe ; ⁴ Fimonj i bajaan badu nagutar utaak na Yuda Itkariyot, ambiiñ adek Yetu kafet.

⁵ Banjañan iñeen na batëb mënṭ, Yetu ayil baka aji na baka : « Nawutan kaya du banwoonj baanwo bayuday na du nṭbeeka nji utaak wi *Famariya. ⁶ Nayaan du bañaan biki Itrayel, banwoonj ji nṭkaneel njanneemuñ. ⁷ Nayaan naṭup baka kë Pşih pi Baṭi pañogi. ⁸ Najebaan bamaakal, nanañaan bankeṭuj, najinñaan bammaakuñ bdoo, nadookan nṭtaayi. Nayeek bë naanluk nin ukoolan, nawulan nawut kado kaşal baluk. ⁹ Nakṭij nin uwoonj, nin untaam, nin pataka ti nṭmboṭu nji nan pa pnugna uko ulonj. ¹⁰ Nakṭij nin umañ pa bayaaş, nawutan kaya na kamiša kalonj na işapaat ilonj na panduk. Nalemp aka na pluka ujenk wi nul. »

¹¹ Yetu akak aji na baka : « Ubeeka këme ufët wi nakbanaan, nadolan bayuujan ñaaj anwoonj nanuura, naya naheta da te wal wi nakyaan. ¹² Woli naneej ti katoh, nawulan baka mboş naji : "Bnuura bawo ti an." ¹³ Woli bañaan biki katoh mënṭ bawo banuura, bnuura bi nañehanuj baya ti baka ; woli baanwo banuura, bnuura bi nan kakak du an. ¹⁴ Kë woli baanyeenkan abot awo baantiinkan, napënan ti katoh mënṭ këme ti ubeeka mënṭ nabot nadan danan pdëpalën ti ihoṭ yi nin nadiimanaan kë bado buñaan. ¹⁵ Na manjoonan dṭupan, ti unuur wi pwayeş uko wi Naşibaṭi akluñ kado ubeeka mënṭ utam kapel wi biki nṭtaak nji Fodom na Gomora ††. ¹⁶ Natenan, dyilan ji nṭkaneel ti ptoof pi nṭniin ; nadoon kalipara keeri ji nṭpula nabot najintj nṭhaaş ji nṭbalab nṭfaatal. »

Mnhaj mankmbiin

(Markuṭ 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁷ Yetu akak aji na *banjañan : « Nalipariin bañaan : baluj kaṭijan du nruha kabot kakoban du *itoh iñehanaani ; ¹⁸ baluj kañooṭan du kadun ki bantunja na ki başih ṭiki nafiyaarën. Wal mënṭ, nahilna naṭup ti kadun ki baka na ki nṭtaak bti uko wi nameerj ti nji. ¹⁹ Kë woli baṭijan uruha, nakhaajala kado kala uko wi nakyaan kaṭup keme jibi nakyaan kaṭup : uko wi nakyaan kaṭup ubi ti bkowan wal mënṭ. ²⁰ Mënṭ an nakyaan kaṭiini, *Uhaaş wi Naşibaṭi Aşinan ukluj kaṭëpna ti an kaṭiini.

²¹ « Ñaaj aluj kakeşaar abuk aşin kado bafiña. Aşin napoṭ aluj kakeşaar abukul kado bafiña ; bapoṭ bannaşara bajug baka kado bafiñ baka. ²² Bañaan bti başooran ṭiki nafiyaarën ; kë anşaaj amēban kaliintan

† Bateen puum : Bayuday woli ñaaj akeṭa keṭ baji babi kateen teen.

†† 10:15 Natenan ti Ujuni 19.24-28.

te kaban, abuur. ²³ Woli badookan du ubeeka ulonj, nanaŋiin naya du ulonj umpaŋi. Na manjoonan, dŋupan, naankba nbeeka nji Itrayel bti bē *Abuk Ŋiintŋ aambi.

²⁴ Yetu akak aji : « Baanhil kamēban bnuura najuk kapelan najukan, kēme nalemp kapelan i aklemparuŋ. ²⁵ Bašale mēban najuk aliŋan na najukan, uko mēntŋ kakēš, kē uwoha haŋ pa nalemp na ajugul. Wi bajakuŋ ajug katoh awo *Beltebul, we wi bawoonj baankŋup ŋi biki katoh ba? »

In i i ŋaanaŋ awoonj kado kaŋi (Luk 12.2-7)

²⁶ Yetu aji na baka : « Nakdo kaŋi nin ŋaanaŋ. Uko bti unhankuŋ uluŋ kapēn kawinana, kē uko bti ummeniŋ uluŋ kameeŋana. ²⁷ Uko wi nji kaŋupanaŋ du bdēm, naŋupan wa na pnak ; uko wi nji kahoopaŋanaŋ, naŋupan wa du itoh duuŋ.

²⁸ « Nakdo kaŋi banhilanuŋ pfiŋ uleef ašē wo baanhilan pfiŋ uhaaš ; naŋēpan ŋēp nado kaŋi Naŋibaŋi ankaaŋ mnhina mi pŋok uleef na uhaaš bti du infernu. ²⁹ Baanji bawaapar nŋiiru nŋēb ktaka kntiinku i? Kē nin ulonj ŋi ŋa ušē wo uunji ujot bē Naŋibaŋi Aŋinan aammee! ³⁰ Kē an, uwel wi bkow bi nan bti udoo fēnana. ³¹ Naklēnk keeri nin ukoolan, nadēm apel pntuni pi nŋiiru. »

Pdinan kēme ppok Yetu (Luk 12.8-9)

³² Yetu aji na baka : « Ŋaanaŋ ankdinanuŋ ŋi kadun ki baŋaanaŋ kē awo naŋašaraan, dluŋ kadinan ŋi kadun ki Paapa anwoonj du baŋi kaji awo naŋašaraan. ³³ Kē ŋaanaŋ anšaanaŋ apokēn ŋi kadun ki baŋaanaŋ, dluŋ kapoka ŋi kadun ki Paapa anwoonj du baŋi. »

Pfiyaar Yetu paŋar baŋaanaŋ (Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Yetu akak aji : « Nawutan kaŋal kaji dbi bi pŋij bti-inkar ŋi umundu ; dbi bi pŋij ugut. ³⁵ Dbi pnaakrēn *ŋaanaŋ na aŋin, ŋaanaŋ na anin, ŋaanaŋ na anin ayinul.* ³⁶ *Baŋaanaŋ biki katoh ki ŋaanaŋ bakwoonj bašooradul.*

³⁷ « Ŋaanaŋ anŋaluŋ aŋin na anin apelanaan, aantaanaŋ na pwo na nji. Anŋaluŋ abukul apelanaan aantaanaŋ na pwo na nji. ³⁸ Ŋaanaŋ anwoonj aankuŋa kruk ki nul kadinan phaj ji nji, kapoŋ ŋi kafēŋ ki naan udole wo pkeŋ, aantaanaŋ na pwo na nji. ³⁹ Ŋaanaŋ anklaanaŋ pbuuran ubida wi nul aluŋ kawaanaŋ wa, kē anwaanaŋ ubida wi nul pa nji aluŋ kayeenk wa. »

Anyeenkuŋ naŋašar Yetu, Yetu i i ayeenkuŋ (Markuŋ 9.37,41; Luk 9.48; 10.16; Natenan ŋi Yowan 13.20)

⁴⁰ Yetu akak aŋiini aji : « Ŋaanaŋ anyeenkanaŋ nji i i ayeenkuŋ, kē anyeenknun, anyilnuŋ i i ayeenkuŋ. ⁴¹ Ŋaanaŋ anyeenkuŋ *Naŋupar Naŋibaŋi ŋiki awo Naŋupar Naŋibaŋi, ayeenk baluk banliŋuŋ na bi Naŋupar Naŋibaŋi ; kē anyeenkuŋ ŋaanaŋ natool ŋiki awo natool, ayeenk baluk banliŋuŋ na bi ŋaanaŋ natool. ⁴² Ŋaanaŋ ankŋenuŋ alonj ŋi bampotēŋaanaŋ ŋi baŋašar naan biki adaan, udole wo kakoopa kaloolan ki meel mnjoob ka,

ŋiki awo naŋašaraan, dŋupan na manjoonan, aankwaan baluk bi nul. »

11 Wi Yetu aŋupunj baŋašarul iŋeen na batēb uko wi bawoonj i pdo aba ašē tool aya pjukan na pŋup Uŋup Ulil Unuura du nbeeka nji dko mēntŋ.

Yetu ateem bayili biki Yowan Nabattaar (Luk 7.18-35)

² Wi *Yowan Nabattaar awoonj ukalabuŋ atiink kē baktiiniyaan iko yi *Krittu adoluŋ. Ayil wal mēntŋ baŋašarul kē bahepar Yetu aji : ³ « Iwoonj anwoonj i pbi, kēme nwo biki kayoonk alonj kak? »

⁴ Yetu kē ašē teem baka aji : « Nayaan nakakalēš Yowan uko wi nakwinuŋ akuŋ atiink hēnk : ⁵ Bakuul bakak awin, baŋakmuŋ bapoŋ, bammaakuŋ bdoo bajeji kē bandēnēmuŋ baktiink, bankeŋuŋ banaŋa ŋi pkeŋ, Uŋup Ulil Unuura utiinkana ŋi bawaanaŋ. ⁶ Anwoonj aampok pfiyaarēn anuurandēni. »

⁷ Wi baŋašar Yowan baŋooluŋ pya kē Yetu ašē ŋiini na pntuk pi baŋaanaŋ ŋi uko wi Yowan aji : « we wi wi nayaan pten du *pndiiŋ ba? Bmaaj bi uyook ukŋiŋuŋ ba i? ⁸ Kē we wi wi našaanaŋ aya pten ba? Ŋiintŋ anŋēgiŋ a i? Bankaanaŋ iko inuura bawo du itoh yi baŋih i? ⁹ Kē we wi wi nayaan pten ba? *Naŋupar Naŋibaŋi a i? Aa dŋupan, nawin ampeluŋ Naŋupar Naŋibaŋi. ¹⁰ Ul i i upi-itunj ŋi a aji :

“Tenan, nayili naan awunj ŋi kadunu abomanu bgah.” †

¹¹ « Na manjoonan, dŋupan, ŋi baŋaanaŋ bambukiŋ ŋi kayiŋ ki baat, nin alonj aampel pel Yowan ; kē ŋaanaŋ anwoonj nampoŋi du *Pŋih pi Baŋi ašē pela. ¹² Du wal wi Yowan Nabattaar te hēnkuŋ, baŋaanaŋ baji bagutar Pŋih pi Baŋi, kē bantamanuŋ bajaanaŋ banej ŋi pa ††. ¹³ Baŋupar Naŋibaŋi bti na Bgah bi Moyit abi ban te du Yowan baŋup ubi wi Pŋih pi Baŋi. ¹⁴ Yowan awoonj ŋaanaŋ i Naŋupar Naŋibaŋi abiŋ aŋiiniyaan wi ajakuŋ *Eli aluŋ kabi kak. Nafiyaar uko mēntŋ i? ¹⁵ Ankaanaŋ ibaŋ itiink, ati-inkan! »

¹⁶ Yetu akak aji : « Kē bahonj biki mbaanaŋ anaamntēn na baŋaanaŋ biki kawuunj ki? Bawo ji bapoŋ banŋoonj du ufeeru ašē ŋelŋšer na batēntŋ baka ¹⁷ aji : “Ŋteeni kē naankii! Nyeeh iyeeh yi pjoŋan kē naanwoonii!”

¹⁸ Yowan Nabattaar abii, aandee, aandaan poot, kē baji : “Awo na untaayi!” ¹⁹ *Abuk Ŋiintŋ kē abii, ade abot adaan poot, kē baji : “Awo nafeer, nakuj, awo nanoh bakobraar daaša na bado buŋaanaŋ!” Kē bašē ji bayikrēn kē ŋaanaŋ awo na uŋal unŋuŋa wi Naŋibaŋi ŋi iko yi ajaanaŋ ado. »

Nbeeka njanwoonj njanandi pfiyaar (Luk 10.12-15)

²⁰ Wal mēntŋ kē Yetu ašē wo ŋi pŋoman na biki nbeeka nji adoluŋ mlagre mntum ŋiki baantēlēs nŋida nji baka awut pjuban. ²¹ Aji na baka : « Nawuŋani, an biki ubeeka wi Koratim, nawuŋani an biki ubeeka wi Bettayida.

† 11:10 Malaki 3.1. †† *Baŋaanaŋ baji bagutar Pŋih pi Baŋi, kē bantamanuŋ bajaanaŋ banej ŋi pa kēme : baŋaanaŋ banaŋara Pŋih pi Baŋi, kē baŋaanaŋ banjoŋuŋ bakdo na pyeenk pa.*

Woli mlagre mandolaniin du an mandolaniin lah du nbeeka ni Tir na Fidorj †, banfêtuŋ da badobi wohara undiimaan nŋaaku kadiimanaan kē baŋal p̄t̄l̄l̄s̄ n̄bida ni baka. ²² Ukaaŋ kē nji kaŋupan, †i unuur wi pwayēs, uko wi Naŋibaŋi akdolanaj uluŋ katam kapel wi biki Tir na Fidorj. ²³ Kē an biki Kapernawum, nanuŋ aji naluŋ kadeenana te du baŋi i? Nabaa t̄p̄ t̄p̄ kawalana te du infernu. Woli mlagre mandolaniin †i an mandolana lah du ubeeka wi Fodom †† uwoha da te hēnkuŋ. ²⁴ Ukaaŋ kē nji kaŋupan, †i unuur wi pwayēs, uko wi Naŋibaŋi akdolanaj uluŋ katam kapel wi biki Fodom. »

Pnoorfēn pi bannooruŋ (Luk 10.21-22)

²⁵ Wal mēnt̄ Yetu akak aŋup na baka aji : « Paap, Ajuŋ baŋi na mboŋ, dbeebu wi imenuŋ iko yi bantohi na bammeen, aŋē diiman ya bapoŋ bampoŋi. ²⁶ Yoow Paap, waŋ uwoon uko wi n̄jaluŋ. ²⁷ Paapa awuluŋ iko b̄ti. Nin n̄naaŋ aamme nji Abukul uko wi nwoon bē mēnt̄ Paapa a ; kē nin n̄naaŋ aamme uko wi Paapa awoon bē mēnt̄ nji Abukul a, na biki ndatuŋ adiiman baka a.

²⁸ « Nabiin †i nji an b̄ti nankhajuŋ abot anoor pkuŋ, nji dhetanan.

²⁹ « Nadoon uko wi n̄ŋu'anaŋ, nado kajuk †i nji, n̄haaŋ ni nan n̄jaluŋ kanoorfēn †iki djoob bkow akuŋ awalan bkow naan. ³⁰ Ulemp wi nji kaŋu'anaŋ uuntami, kē pkuŋ pi nji kaŋu'anaŋ pakak awo paandiŋi. »

Yetu na unuur wi pnoorfēn (Markuŋ 2.23-28; Luk 6.1-5)

12 †i wal mēnt̄, Yetu awo †i pmuur n̄ŋeeh ni n̄deey †i *unuur uluŋ wi pnoorfēn wi bayuday, kē baŋaŋarul banwoon na ubon baŋē wuur n̄a adoh ² Bafaritay baloŋ bawin baka aŋē ji na a : « Tenan, baŋaŋaru bado uko wi Bgah baneenanuŋ pdo †i unuur wi pnoorfēn. » ³ Kē Yetu aŋē teem baka aji : « Naanleyiir uko wi *Dayiŋ abiin ado i, wi ubon ukde'uluŋ ul na batēnt̄ul? ⁴ Aya aneej du katoh ki Naŋibaŋi, ajeŋ ipoom yi badoluŋ pa *b̄ŋeŋan bi Naŋibaŋi ade. Ipoom yi ul na batēnt̄ul bawoon baanwo i kade, baŋeŋan t̄aŋ bakaŋ na pde ya. ⁵ Naankak aleyiir †i ulibra wi *Bgah bi Moyit kē †i unuur wi pnoorfēn baŋeŋan du *Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi baanji banoorfēn jibi Bgah bajakuŋ, kē uunji uwo pjuban pa baka. ⁶ Kē n̄ŋē t̄upan, aloŋ †i awo †i ampeli Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi. ⁷ Naŋibaŋi aŋup †i ulibra wi nul aji : *“M̄n̄aga mi mi nnumiin, mēnt̄ uŋaakan wa”* †† woli nate lah uko wi mēnt̄ naanktapar baŋaŋ biki b̄t̄up, banwoon baanjubani. ⁸ *Abuk N̄iinŋ awoon Ajuŋ unuur wi pnoorfēn. »

N̄iinŋ anŋakmuŋ kaŋen (Markuŋ 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ Yetu awoona da, aŋē ya du *katoh kaŋehanaani. ¹⁰ Kē n̄iinŋ aloŋ anŋakmuŋ †i kaŋen aŋē wo da. Bafaritay baloŋ baŋal katapar Yetu b̄t̄up aŋē hepara aji : « Bgah bi nun badinan n̄naaŋ ajeban †i unuur wi pnoorfēn i? » ¹¹ Kē Yetu aŋē teem baka aji : « Ahoŋ †i an i i unkaneel wi nul ukjotuŋ †i bh̄er †i unuur wi pnoorfēn bē aankyaaŋ wa kapēnan? ¹² Kē n̄naaŋ aŋē pel unkaneel maakan! Hēnk, n̄naaŋ ahil kado bnuura †i unuur wi pnoorfēn. »

¹³ Wi wi aŋaŋ aji na n̄iinŋ : « Taran kaŋen. » Kē atar ka kē kajebi, akak ji kandukiin. ¹⁴ Wi bafaritay bapēnuŋ aŋē laŋar jibi bakdoli kadoo kafin Yetu.

Yetu awo Nalempar Naŋibaŋi

¹⁵ Yetu ame uko mēnt̄ aŋē pēn da. Baŋaŋ batum baŋaŋa, kē ajeban baka b̄ti, ¹⁶ aŋē lēbar na baka aji bawut kaŋup n̄naaŋ i awo i. ¹⁷ Uko mēnt̄ uyuuŋ kē uko wi *Itayi *Naŋupar Naŋibaŋi abiin aŋup udolanaa, hēnk, uko mēnt̄ wii wi :

¹⁸ « *I awoon nalempar naan i nji ndatuŋ, i n̄jaluŋ maakan, i mmaganuŋ, dluŋ kaŋu Uhaaŋ wi naan †i a aŋē t̄up baŋaŋ biki umundu kē Naŋibaŋi akakan baka batool.*

¹⁹ *Aankjom na nin n̄naaŋ aankdo kaŋaat baankdo katiink pdiimul †i igah*

²⁰ *Jibi awoon aankluŋ kakit bmaaj bandoon abi naay naay*

kēme kajēmŋēn pmul pankduhuŋ, hēnk kak di di akluŋ kaŋaga baŋaŋ bannooruŋ te wal wi akluŋ kakakan iko b̄ti iwo itool †i kēs ki Naŋibaŋi :

²¹ *Hēnk n̄taak b̄ti n̄jaluŋ kaŋu mnhaŋ mi n̄a †i a. »*

Yetu na Beltebul (Markuŋ 3.22-30; Luk 11.14-23)

²² Unuur uluŋ baŋij Yetu n̄iinŋ aloŋ i untaayi uneejuŋ. Awo nakuul abot biiŋ b̄t̄up ; ajebana, kē akak aŋiini akuŋ awin. ²³ Baŋaŋ baŋoŋar fuŋ aŋē ji : « I awoon *abuk Dayiŋ i? » ²⁴ Wi bafaritay batiinkuŋ uko mēnt̄, aŋē ji : « *Beltebul uweek wi n̄ntaayi uwululuŋ mn̄hina mi pdook n̄ntaayi. »

²⁵ Yetu ame n̄ŋal ni baka aŋē ji : « Woli baŋaŋ biki utaak uloolan bagut, batok utaak di ; kē woli biki ubeeka uloolan, kēme katoh kaloolan bagut, ubeeka mēnt̄ kēme katoh mēnt̄ kaankhil kanaŋ. ²⁶ Kē woli *Fatana adook Fatana, agut na uleeful : uwole haŋ hum di di p̄ŋihul paknaŋuŋ ba? ²⁷ Naŋalanuŋ kak i! Woli nji ddook na lah n̄ntaayi †i katim ki Beltebul, banktaŋanaŋ badookna n̄a †i katim ki in ba? Ukaaŋ kē bukal †i n̄leef ni baka bakluŋ kadiiman kē naanfani. ²⁸ Bē woli Uhaaŋ wi Naŋibaŋi wi wi nji kadooknuŋ n̄ntaayi, *P̄ŋih pi Naŋibaŋi padobi ban ban †i an keeri.

† 11:21 Natenan †i Itayi 23.1-18. †† 11:23 Natenan †i Ujuni 19.24-27. ‡ Aloŋ awo †i ampeli Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi kēme : Uko uluŋ uwo †i umpeli Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi. †† 12:7 Hotey 6.6.

²⁹ « Hum di di ñaang ahilanuŋ kaneej du katoh ki ñiint ammëgaŋuŋ kajej bka bi nul bē aandun atana? Wal mēntŋ wi wi akhiluŋ kajej bka bi nul.

³⁰ « Anwoonŋ aanwo na nji ašoorēn, anwoonŋ aankŋonkrēn na nji agar. ³¹ Ukaaŋ kē njakan, Našibaŋi aluŋ kamiir bañaanŋ pekadu na buŋaan bi baktŋupunŋ ŋi a ; kē ñaang ankkaruŋ Uhaaš wi Našibaŋi, aankmiira. ³² Kē woli ñaang aŋup buŋaan ŋi *Abuk Ñiintŋ, Našibaŋi aluŋ kamiira wa, bē woli aŋup buŋaan ŋi Uhaaš wi Našibaŋi, aankluŋ kamiira wa ŋi umundu wi na du unkmibiinŋ. »

Bko na mbuk mi ba
(Maci 7.16-17; Luk 6.43-45)

³³ Yetu akak aji : « Bko bjeb baji babuk mnko mnuura, kē bko bmaakal baji babuk mnko mnwuŋaan. Iji kyikrēnaan bko ŋi mbuk mi ba. ³⁴ An, pntuni pi ŋfunan, hum di di nahilanuŋ kaŋup uŋup unuura te nawo bado buŋaan? Uko unŋumuŋ ŋi kaŋēb ki ñaang ujaanŋ upēn ŋi mntumul. ³⁵ Ñaang nanuura aji pēnanaan bnuura bi nul ŋi kaŋēb ki nul ; kē ñaang nawuŋaan aji pēnanaan buŋaan bi nul ŋi kaŋēb ki nul. ³⁶ Kē nšē ŋupan : ŋi unuur wi pwayēš, bañaanŋ baluŋ kahepna ŋi ŋŋup ŋwuŋaan bti ŋi baŋupunŋ. ³⁷ ŋi ŋŋup ŋi nu ŋi ŋi bakluŋ kawayēšaanu katen me iwo natool kēme iduknaanaa. »

Baji na Yetu adiiman kē awoona du Našibaŋi
(Markuŋ 8.11-12; Luk 11.29-32)

³⁸ Wal mēntŋ kē *bajukan Bgah baloŋ na bafaritay baloŋ bašē ji na Yetu : « Najukan, ŋŋal ido uko uloŋ unkdiiimanuŋ kē iwo i Našibaŋi. » ³⁹ Kē ateem baka aji : « An kawuuŋ kawuŋaan ki, kandekuŋ Našibaŋi kafetŋ, nawo ŋi phepar uko unkdiiimanuŋ kē dwo i Našibaŋi, naankwin nin uko uloŋ umpaŋi na wi Yonaŋ † *Naŋupar Našibaŋi adiimanuŋ. ⁴⁰ Jibi Yonaŋ awoonŋ ŋnuur ŋwajanŋ na ŋŋejan ŋwajanŋ ŋi kayiŋ ki uŋēb uweek, hēnk di di *Abuk Ñiintŋ akluŋ kado ŋnuur ŋwajanŋ na ŋŋejan ŋwajanŋ ŋi bhēr du mboš. ⁴¹ ŋi unuur wi pwayēš bañaanŋ biki Niniwe baluŋ kanaŋa na bañaanŋ biki kawuuŋ ki, kadiiman baka kē baduknaana, ŋiki bawut pjuban wi batiinkuŋ uŋup wi Yonaŋ! Kē alonŋ ašē wo ŋi ampeluŋ Yonaŋ! ⁴² ŋi unuur wi pwayēš, naših ñaaf ŋi utaak wi Fa-ba aluŋ kanaŋa na bañaanŋ biki kawuuŋ ki kayuuŋ kē baduknaanaa, ŋiki awoona du kabanŋ ki umundu pbi katiink uŋup unŋuŋa wi *ŋalomonŋ naših, kē alonŋ ašē wo ŋi ampeluŋ ŋalomonŋ! »

Untaayi ukak du katoh ki wa
(Luk 11.24-26)

⁴³ Yetu akak aji : « Untaayi upēnle ŋi ñaang i ubiiŋ awo, uji uñaay du *pndiiš kala dko dneej. Woli uunwini, ⁴⁴ ušē ji : “Dkak du katoh ki naan, ki mpēnnuŋ.” Wi ukakuŋ, uunji uŋēnk da nin uko uloŋ, kaji kawetana kajinŋ, kaboman bnuura. ⁴⁵ Wal mēntŋ uji uyaar ŋntaayi paaj na uloŋ ŋanwuŋuŋ apel wa ; ŋabi kafetŋ da. Ñaang mēntŋ kašē kak wal mēntŋ kawuŋen kapel kateeku. Kē hēnk di di ukwoonŋ pa kawuuŋ kawuŋaan ki. »

Bayiŋ Yetu biki mnfaŋan
(Markuŋ 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Jibi Yetu ahumuŋ kaŋiini na bañaanŋ, kē anin na baŋa'ul bašē bi du bdig aŋal pŋiini na a. ⁴⁷ Kē ñaang alonŋ ašē bi aji na Yetu : « Naan na baŋa'u buk bukuŋ du bdig, baŋal pŋiini na iwi. » ⁴⁸ Kē Yetu ašē teema aji : « In awoonŋ ni? Bahonŋ bawoonŋ baŋa naan? » ⁴⁹ Wi wi ašaanŋ atar kaŋen adiiman baŋašarul ašē ji : « Natenan, ni na baŋa naan biki biki. ⁵⁰ Ñaang ankduŋ uko wi Našibaŋi Paapa anwoonŋ du baŋi aŋaluŋ, uŋ mēntŋan awoonŋ aŋa naan kēme ni. »

Uhoŋ wi nagur ŋdeey
(Markuŋ 4.1-9; Luk 8.4-8)

13 Unuur mēntŋ Yetu apēn ŋi katoh ašē ŋo du kabanŋ ki bdēk. ² Bañaanŋ batum babi wal mēntŋ aŋoga, kē adoo paya ŋi bŋeem bloŋ aŋo ; kē bañaanŋ bti baduka du pkay, atiinka. ³ Kē ašē ŋēpna ŋi uhoŋ aŋup baka ŋŋup ŋŋum. Aji na baka : « Najaar apēn pgur ŋdeey. ⁴ Wi akgurunŋ, ŋdeey ŋloŋ kē ŋaya ajot ŋi bgah ; kē ŋkat ŋabi ade ŋa bti. ⁵ ŋloŋ kē ŋajot ŋi dko di mnlak, danwoonŋ daanwo na mboš, anaŋa ŋi dko mēntŋ ŋiki mboš maantumi. ⁶ Kē wi bnuur banaŋi'aaŋ naŋa ašē tēr ŋa, kē jibi ŋawoonŋ ŋaanka intaaŋ abi kay kay. ⁷ ŋloŋ ŋajot ŋi dko di iyiw, kē iyiw idēm afiiklēn ŋa. ⁸ ŋloŋ kē ŋajot ŋi mboš mnuura, awul ŋdeey. Bloŋ baji bawul mbuk iŋeen-week, bloŋ iŋeen paaj, bloŋ kak mbuk iŋeen ŋwajanŋ. ⁹ Ankaanŋ ibaŋ itiiŋki, atiinkan! »

We ukaanŋ kē Yetu aji hoŋŋ?
(Markuŋ 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰ Baŋašar Yetu babi aŋoga ašē hepara aji : « we ukaanŋ kē iji khoŋ na bañaanŋ ba? » ¹¹ Kē ašē ji na baka : « An, baŋenan kē name iko injoonanuŋ yi *Pših pi Baŋi inwoonŋ iimmeetaanaa, kē bandukiinŋ, baanŋen baka wa. ¹² Ñaang ankaanŋ, baluŋ kaŋena ado pelan, kē anwoonŋ aanka, badoo yeenka uko wi akaanŋ ¹³ Uko mēntŋ ukaanŋ kē nji kahoŋ na baka : ŋiki baji baten, baanji bawin, baji batiink, baanji bate, baanji bame uko wi bajakuŋ. ¹⁴ Hēnk uko wi *Itayi *Naŋupar Našibaŋi abiiŋ aŋup udolana pa baka, aji :

*“Woli natiink, naankteha te,
woli naten, naankwina win.*

¹⁵ *Bañaanŋ biki pntaali pi badēnētŋ ŋhaaš
batuh ibaŋ yi baka, adēt kēš,
kaŋi kēš ki baka kawin
ibaŋ yi baka ikuŋ itiiink*

*uŋal wi baka ute
bakakna bafiyaar
nšē njeban baka.”*

¹⁶ Kē an našē nuurandēn, kēš ki nan kawin, kē ibaŋ yi nan iktiink. ¹⁷ Dŋupan, na manjoonan, baŋupar Našibaŋi batum na batool batum babi ŋal pwin uko wi nakwinuŋ bē baanwin wa, akuŋ aŋal pŋiink uko wi naktiinkuŋ bē baantiink wa! »

Yetu apiban uhoñ wi nagur ndeey

(Markut 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ Yetu akak aji : « Natiinkan, uko wi uhoñ ujakun wii wi : ¹⁹ Ñaang antiinkun Uṭup wi Pših pi Baṭi, ašë wo aamme uko wi ujakun Fatana aji bi kapënan Uṭup wi batepiin ṭi kaṭëb ki nul. Awo ji bgah bi uṭup ujutun. ²⁰ Kë alon awo dko di mnlak di ndeey njotun, ayeenk ṭi dko mënṭ uṭup na mnlilan, ²¹ ašë wo aanka intaan, aanji ṭijan kaliintan. Wi Uṭup ukṭu'an ṭu bajun pnoorana këme phajana aji bi wutan wutan. ²² Anwoon dko di iyiw, ajaan atiink Uṭup, kë manṭaaf, pyok panjaan pafooyan bkow, na pñeebar iko itum našë fiiklën Uṭup aneenan wa pbuk. ²³ Anwoon mboş mnuura, ajaan atiink Uṭup, kate wa, kašë buk ndeey. Alon aji buk ndeey iñeen week, alon ndeey iñeen paaj, alon iñeen njwanṭ. »

Uhoñ wi umbiilu

²⁴ Yetu akak ahoñ na baka aji : « Natenan uko wi *Pših pi Baṭi panaamun: Pawo ji ñiint antepiin ndeey nnuura du uṭeehul. ²⁵ Wi bañaan bti baknoyënṭun, kë naşooradul ašë bi, agur umbiilu ṭi ptoof pi ndeey ašë ya na bgahul. ²⁶ Wi ndeey nanaṭiin, alumën kë ugof ukak apën.

²⁷ Balemparul babi aji na a : "Naweek, mënṭ ndeey nnuura ni ni itepiin du uṭeeh i? Kë hum di di ujaagal uwoon da ba?" ²⁸ Kë ateem baka aji : "Naşooradaan adolon uko mënṭ."

Kë balemparul bašë hepara aji : "Injal nya npënan wa i?" ²⁹ Kë ateem baka aji : "A-a, nahilan woli nalëb ujaagal kapënan ndeey. ³⁰ Nawutan nanaṭa nul bti te wal wi kakit ; ṭi wal mënṭ dluṭ kaji na bakit : Naduniin napënan ujaagal natan nado idaaṭ natër wa ; našë najej ndeey nahank du pnkuti." »

Uhoñ wi pbuk pmpoṭi na wi uko utaajanaan pşon

(Markut 4.30-32; Luk 13.18-21)

³¹ Yetu akak ahoñ na baka aji : « *Pših pi Baṭi panaam na pbuk pmpoṭi pi ñaang ajejun atepi du uṭeehul. ³² Pawoonun pmpoṭi ṭi mbuk, paşale naṭa, pajaan pakak bgof bandëmnun ṭi ugof untepiin ṭi unkindaar, njkat njadoo ji njabi kado intan ṭi inah yi ba. »

³³ Yetu akak aṭup na baka ṭi uhoñ aji : « Pših pi Baṭi panaam na bko bntiinku bi ñaaṭ ajejun anaakrën na pşon pşum, kë pataaj bti. »

Uko unkayi kë Yetu aji hoñ

(Markut 4.33-34)

³⁴ Yetu aṭup iko yun bti pnṭuk pi bañaan na uhoñ, aanji ṭiini na baka bë aanhoñi. ³⁵ Hënk, ayuuj kë uko wi Naṭupar Naşibaṭi ajakun udolanaa, aji :

« *Dluṭ kahaabëş mntum kahoiñ*
*dluṭ kaṭup iko immeeniin undiimaan wi umundu up-
 aşaniin.* »

Yetu apiban uhoñ wi umbiilu

³⁶ Wal mënṭ Yetu aduk bañaan ašë kak katoh ; kë baṭaşarul bašë bi aji na a : « Pibaan un uhoñ wi umbiilu du uṭeeh. » ³⁷ Kë ateem baka aji : « Antepiin ndeey nnuura awoon *Abuk Ñiint ; ³⁸ uṭeeh uwoon umundu ; ndeey nnuura njawoon bañaan biki Pših pi Baṭi ; umbiilu uwoon banjaan baṭaş Naguuru. ³⁹ Naşoorad anjaan atepi umbiilu, awoon Untaayi Uweek, kakit kawoon uba umundu kë bakit bašë wo njwanṭ. ⁴⁰ Kë jibi bajaan bajej umbiilu kaya tër, hënk di uba umundu ukwohan ; ⁴¹ *Abuk Ñiint alon kayil njwanṭ ni nul, njalon kadook bañaan bti bankdolon balon bapën ṭi bgah na bañaan bti bankdolon buṭaan ṭi Pših pi nul. ⁴² Nwanṭ njafël baka du bdoo banyikun maakan : dko mënṭ dawo na njwooni na udeeb wi pdohrën iñiin. ⁴³ Wal mënṭ, banwoon baṭool ṭi këş ki Naşibaṭi balun kajej ji bnuur du Pših pi Naşibaṭi Aşin baka. Ankaan ibaṭ itiinki atiinkan! »

Uhoñ wi uwuuru wi bamenun na wi mnlak mantamun preeş

⁴⁴ Yetu akak aji : « *Pših pi Baṭi pawo ji uwuuru wi ñiint alon awinun kë bamen du uṭeeh. Akak amen wa ašë ya na mnlilan awaap bka bi nul bti, aya nug uṭeeh mënṭ.

⁴⁵ « Pših pi Baṭi pakak anaam na nawaap anklaan mlaak mantamun preeş. ⁴⁶ Wi awinun plon pnuura, aya awaap bka bi nul bti aya anug pa. »

Uhoñ wi bridiya

⁴⁷ Yetu aji na baka : « *Pših pi Baṭi pakak anaam na bridiya bi bafëluṭ du bdëk kë baṭij njëb nṭum. ⁴⁸ Wi baṭumun, baṭuh kë bapul ba du pkay ašë ṭo ajej nannuuriin aṭu ṭi icah ašë fël njawoon nannuura. ⁴⁹ Kë hënk di di ukwoon ṭi uba umundu : njwanṭ njalon kabi kapaṭëş bawuṭaan na banwoon baṭool, ⁵⁰ kafël bawuṭaan du bdoo banyikun maakan : dko mënṭ dawo na njwooni na udeeb wi pdohrën iñiin. »

⁵¹ Yetu ahepar baṭaşarul aji : « Nateha iko yi nṭupanan bti i? » Kë bateem aji : « Aa, ntee. » ⁵² Kë ašë ji na baka : « Kë hënk *najukan Bgah anjukun uko wi Pših pi Baṭi abot aṭaş uko wi ujakun anaam na ajuṭ katoh anjaan ajejna ṭi bka bi nul uko uhalu na ujon. »

Bañaan biki Nataret baanfiyaar Yetu

(Markut 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Wi Yetu ahoñun na baka han ašë ṭool aya. ⁵⁴ Aya du dko di akuşnaaniin ašë jukan bañaan du *katoh kañehanaani ki baka, kë badoo ñonjar aji : « Ṭun di di akaanun uşal unṭuna wi? Hum di di ahilun ado mlagre mi bti ba? ⁵⁵ I mënṭan, aanwo abuk naṭukan i? Mënṭ Mariya awoon anin i, kë bi Yakob, Yotef, Fimon na Yuda bawo baṭa'ul? ⁵⁶ Kë baṭ baṭa'ul, baanwo bti ṭi na un i? Kë ṭun di ameenun keeri iko yi bti? » ⁵⁷ Kë uko wan uneenan baka pfiyaara. Kë ašë ji na baka : « *Naṭupar Naşibaṭi ṭi utaakul, na ṭi katohul meet ṭaṭ di di bañaan

bawoon baanji bamëbana bnuura. » ⁵⁸ Yetu aando da mlagre mntum ùiki baanfiyaari.

Pkeṭ pi Yowan Nabattaar
(Markut 6.14-29; Luk 9.7-9)

14 Wal mēnt, *Herod nantunja i *Galilay atiink kē baktiiniyaan uko wi Yetu. ² Aji na balemparul : « Yowan Nabattaar a! Anaṭa ṭi pkeṭ! Ukaañ kē aka mnhi-na mi pdo mlagre! »

³ Herod aṣal hañ ṭiki abi jej Herodiyana, ahar Filip abuk aṣin anhumuñ najeb aniim. Kē Yowan aṣe ji na a aanka na pje Herodiyana kaniim. Herod kē aṣe do kē bamoba, atan na mnkorentu afel du ukalabuṣ. ⁵ Abi ṅal pfiṅa, aṣe ṭi bañaan ṭiki baṣal aji awo *Naṭupar Naṣibaṭi.

⁶ Kē unuur ulon wi Herod akdoon ufettu unkleṣanun unuur wi abukiin, poonu abuk Herodiyana kē aṣe ki ṭi kadun ki bañaan kē ulil Herod, ⁷ kē adoo mehna aji awula uko wi akheparulun. ⁸ Anin awuuka, kē aji na Herod : « Wulaan bkow bi Yowan Nabattaar ṭi praata. » ⁹ Naṣih ajooṭani, pmehna pi nul ṭi kadun ki bañaan biki aduun ufettu paṭu kē ado kē aji baṭija ba. ¹⁰ Ayil wal mēnt baya bafaal Yowan du ukalabuṣ. ¹¹ Baṭij bkow ṭi praata awul poonu, kē aṅooṭ ba anin. ¹² Baṭaṣar Yowan babi aje puum amoy ; aṣe ya aṭup Yetu.

Yetu ade de'an pntuk pi bañaan

(Markut 6.30-44; Luk 9.10-17; Natenan ṭi Yowan 6.1-14)

¹³ Wi Yetu ameen uko unṭepun, aje bteem aya du dko dangagun ; bañaan wi bamehan me aṣe ṭaṣa, apenna ṅbeeka apoṣ aya du a. ¹⁴ Wi awaliin ṭi bteem aṣe win bañaan baṭum aṅaga baka akuṭ ajeban bammaakun.

¹⁵ Wi utaakal ubanun, baṭaṣarul babi aṅoga aṣe ji na a : « Unuur udobi yob yob, kē dko di ṅwoon di daṣe gaag, dolan bañaan baya du ṅfēt bahilna banug uko ude. » ¹⁶ Kē Yetu aṣe teem baka aji : « Bayaar we ba? Nawulan baka an bdidi'an bade. » ¹⁷ Kē baṣe ji na a : « ṅkaha ipoom kaṅeen na ṅṭeb ṅṭeb. » ¹⁸ Kē aji na baka baṭija ya. ¹⁹ Wi wi aṣaan aji na bañaan baṭo ṭi ujaagal, aṣe jej ipoom kaṅeen yun na ṅṭeb ṅṭeb, akat kēs du baṭi, abeeb Naṣibaṭi aṣe kitēs ipoom, awul baṭaṣarul kē bawul bañaan.

²⁰ Bañaan bti bade ayok, kē bajejēnt iko indukiin. Iko mēnt itum kkaar iṅeen na ktēb. ²¹ Ṭi bandeen bukuñ, biint bawo iṅeen-week ṅyaaṣ iṅeen kaṅeen (5000) aṭu na baṭ na bapoṭ.

Yetu apoṣ ṭi bdēk duuṭ

(Markut 6.45-52; Yowan 6.15-21)

²² Wi bañaan babahan ba pde, Yetu ado kē baṭaṣarul bapaya ṭi bteem ajota kadun, pya umban wundu, ul kē aṣe duka aṭiṣan bañaan. ²³ Wi adolon kē bañaan baṭi-iṣi, apaya du pnkun duuṭ agaag aṅehan Naṣibaṭi. Wi utejan ubanun, kē awoha da ul aloolan. ²⁴ Wal mēnt bteem badobi low low pkay, kē ṅmaaron ṅakṣint ṣinṭan ba ṭiki uyook uunkyook ataṅ na umban wi bakyaan.

²⁵ Kaya uhaan nguk, kē aṣe bi ṭi baka apoṣ poṣ ṭi bdēk. ²⁶ Wi baṭaṣarul bawinulun kē akpoṣ ṭi bdēk, baṅonjar fuṭ aṣe ji : « Ujurte wa » aṣe jun ṅajar ṭiki balēnki. ²⁷ Ṭi dko mēnt, kē Yetu aṣe ṭiini na baka aji : « Nawutan kahaajala, nji a, nawutan kalēnk. »

²⁸ Piyeer kē aṣe ji na a wal mēnt : « Ajugun, woli iwi a na manjoonan, jakaan mpoṣ ṭi meel mbi du iwi. » ²⁹ Kē Yetu aji na a : « Biini. » Kē Piyeer awala ṭi bteem, apoṣ ṭi meel atool pya du Yetu. ³⁰ Kē, wi atiinkun uyook aṣe lēnk, ajun pneej ṭi meel aṣe huuran aji : « Ajugun, buu-ranaan! » ³¹ Ṭi dko mēnt, kē Yetu aṣe tar kaṅen amēbana aṣe ji na a : « Iwi inwoon iinfiyaar akēṣan, we ukaañ kē iwo na ṅṣal ṅṭeb ba? » ³² Wi bapayiin ṭi bteem kē uyook uṣe ṭaṅan. ³³ Banwoon ṭi bteem banup adē-man Yetu aṣe ji : « Na manjoonan, iwo Abuk Naṣibaṭi. »

Yetu ajeban bamaakal du utaak wi bagenateren

(Markut 6.53-56)

³⁴ Wi Yetu na baṭaṣarul bamuurun, aṣe ban du pkay du utaak wi bagenateren. ³⁵ Bañaan biki dko mēnt bayikrēna aṣe yil kē baṭup ṭi utaak bti aji abii, kē baṣe ṭija bañaan bti bammaakun. ³⁶ Baji bakooṭa kaji na a awut baka baban ṭaṅ kambiint ki bayeti bi nul, kē bam-banun ka bti bajebi.

Pjukan pi bantohi bayuday

(Markut 7.1-13)

15 Ṭi ṅnuur mēnt, *bafaritay na *bajukan Bgah balon bapenna Yerutalem abi aṅog Yetu aṣe hepara aji : ² « we ukaañ kē baṭaṣaru baanji baṭaṣ udolade wi bajon, babaa ji bade bē baanji baṅow iṅen ṭ? »

³ Kē Yetu ateem baka aji : « Kē an, we ukaañ kē naan-ji naṭaṣ uko wi Naṣibaṭi ajakun, kaṣe kaṭaṣ udolade wi nan ba? ⁴ Naṣibaṭi aji : “Mēbaan ṣaaṣ na naan bnuura” kē “ṅaan ankarun aṣin kēme anin, pkeṭ pakwoon baluk bi nul.” ⁵ Kē an, naṣe ji woli ṅaan aji na aṣin kēme anin : “uko wi nhilanun lah kaṭēnknu uwo wi Naṣibaṭi” ⁶ ahilan keeri kawut pmēban aṣin na anin. Hēnk di udolade wi nakjukanun uṭuun kē nagar Uṭup wi Naṣibaṭi. ⁷ An balagare, *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi afañ wi aṭupun ṭi an aji :

⁸ “Pntaali pi paji padēmanan na mntum ṭaṅ kē uhaaṣ wi pa uṣe lowēn.

⁹ Bṭeṅan bi baka baanjakēn nin uko ulon iko yi bakjukanun iwo udolade wi bañaan ṭaṅ.” »

Iko injaan iṭu ṅaan aṭop ṭi kēs ki Naṣibaṭi

(Markut 7.14-23)

¹⁰ Wi wi Yetu akaañ adu pntuk pi bañaan aji na baka : « Natiinkan nabot name! ¹¹ Mēnt uko unjaan uneejna ṭi mntum ujaan uṭopan ṅaan ṭi kēs ki Naṣibaṭi, uko un-kpēnnun ṭi mntum mi nul wa. »

¹² Baṭaṣarul baṅoga wal mēnt aṣe ji na a : « Imeha kē *bafaritay badeebaṭ jibi iktiiniin hēnk i? » ¹³ Kē aṣe teem baka aji : « Bko bi Paapa anwoon du baṭi awoon

† Bē baañṅow iṅen : Bafaritay baji baṅow iṅen kaṭaṣna udolade wi baka. †† 15:4 Ppēn 21.27; 20.12.

aantepii baluŋ kalëbana. ¹⁴ Nawutan baka : bawo bakuul bankŋtonuŋ bakuul. Nakuul aŋonle atenŋul nakuul, bukal batëb bti baya jot du bhër. »

¹⁵ Piyeer ayeenk bŋup ašë ji na a : « Pibanun uko wi iŋupun hënŋ. » ¹⁶ Kë aji na baka : « An kak, hënŋ di nawaanun nŋal te hënŋun? ¹⁷ Naamme kë uko bti unneejuŋ ŋi mntum mi ñaan uji uŋëp du kayiŋ, kapën du bnŋeeh, ¹⁸ bë uko umpënuŋ ŋi mntum uwoona du uhaaš meeŋ. Wuŋ mënŋtan ujaan uŋopan ñaan ŋi kës ki Našibaŋi. ¹⁹ Du uhaaš meeŋ di di iko itëntŋ yi ijaan iwoona : nŋal nŋwuŋaan, bfiŋar, ppiintŋ na ahar ñaan këme ayin ñaan, pjuban pi piintŋ, kakiiŋ, nŋŋilan na pŋup buŋaan ŋi bañaan, bkuutar. ²⁰ Iko mënŋ ijaan iŋopan ñaan, kë pde bë iifñow iñen paanji paŋopan ñaan †. »

Pfiyaar pi ñaaŋ anwoon aanwo nayuday (Markuŋ 7.24-30)

²¹ Wi Yetu apënuŋ da ašë ya du nŋtaak nŋ Tir na Fidoŋ ²² Kë ñaaŋ alonŋ i utaak wi Kanaan anwoon du utaak mënŋ ašë pën ahuuran aji : « Naweeŋ, *abuk Dayiŋ, ñaagi'aan! Untaayi unooran poonu abuk naan maakan. » ²³ Yetu aanteema nin uko ulonŋ. Baŋašarul kë bašë ñoga akooŋa aji na a : « Dookana, anooranun na phuuran pi nul. »

²⁴ Kë Yetu ateem aji : « Našibaŋi ayilën ŋaŋ pa nŋkaneel nŋi *Itrayel nŋanneemuŋ. » ²⁵ Kë ñaaŋ ašë baan anup ŋi kadun ki Yetu aji na a : « Naweeŋ, biin iŋënkën! »

²⁶ Kë aji na a : « Unuura bajej pde pi bapoŋ bawul nŋbuš nŋmpoŋi ††. »

²⁷ Kë ateem aji : « Naweeŋ, ifaŋi, kë nŋbuš nŋmpoŋi nŋašë doo ji nŋade ituk inkjotnuŋ du umeeša wi bajug nŋa. »

²⁸ Wi wi Yetu ašaŋ aji na a : « Ñaaŋu, pfiyaar pi nu padëmi! Uwoon jibi nŋalunŋ! » Wal mënŋ kë abukul ašë bi jeb jeb.

Yetu ajeban bamaakal batum

²⁹ Yetu apën da ašë ya umbanŋ wi *bdëk bi Galilay. Apaya du pnkuŋ aŋo. ³⁰ Bañaan batum babi ŋi a, aŋiŋ bankjiinkuŋ, bakuul, banŋakmuŋ, babilš bŋup, na bamaakal batum kak, abëkan ŋi ihoŋ yi Yetu ; kë ajeban baka. ³¹ Bañaan bañoŋar wi bawinuŋ banwoon baanhil bŋup kë baktup, banŋakmuŋ kë bajebi, kë bankjiinkuŋ kë bakpoš bnuura, kë bakuul bakwin. Badëman wal mënŋ Našibaŋi i *Itrayel.

Yetu akak ade de'an bañaan batum (Markuŋ 8.1-10)

³² Yetu adu baŋašarul wal mënŋ ašë ji na baka : « Dña-ga bañaan biki, nŋnuur nŋwajanŋ nŋi nŋi, nŋi bawo i na nŋi kë baanka uko ude. Mënŋal baŋiŋ na ubon : bahilan kaya kajot ŋi bgah. » ³³ Kë baŋašarul bašë ji na a : « ŋi dko dangaaguŋ di, ŋunŋ di nŋkkaanuŋ uko de unkhilanuŋ kayokan bañaan batum biki? »

³⁴ Kë aji na baka : « Nawo na ipoom hum? »

† Paŋopan : Yetu aankŋiiniyaan ŋi dko di uko wi pjinŋ, bafaritay baji bañoŋ iñen kaŋašna udolade wi baka. †† Nbuš nŋmpoŋi : Wal mënŋ bayuday baji baji banwoon baanwo bayuday bawo nŋbuš.

Kë bateem aji « Ipoom paaj na kalonŋ na nŋŋëb nŋlonŋ nŋmpoŋi. » ³⁵ Kë Yetu ašë ji na bañaan baŋo ŋi mboš ; ³⁶ ašë jej ipoom paaj na kalonŋ yunŋ na nŋŋëb nŋun, abeeb Našibaŋi, akitëš ya ašë wul baŋašarul, kë bafaš bañaan. ³⁷ Bade bti adoo yok. Baŋašar Yetu kë batuman kkaar paaj na plonŋ na iko indukŋiŋ. ³⁸ Bañaan bandeenŋ bawo biintŋ iñeen-week nŋbaakër nŋyaaš iñeen (4000), aŋu na baaŋ na bapoŋ. ³⁹ Wi Yetu adoluŋ bañaan kë baŋiŋiŋ, wi wi ašaŋ apaya ŋi bŋeem aya utaak wi Magadan.

Bafaritay bahepar Yetu uko unkdiiimanuŋ kë awo i Našibaŋi

(Markuŋ 8.11-13; Luk 12.54-56)

16 *Bafaritay na *bataduk babi ŋi Yetu wal mënŋ, ala pŋaawana ašë hepara uko unkdiiimanuŋ kë awo ñaan i Našibaŋi. ² Kë Yetu ašë teem baka aji : « Woli unuor uya pjot kë baŋi bajeenki naji naji : “Dko daluŋ kajeen faan.” ³ Kë na nfa kub, baŋi bajënle naji : “Ušubal ušub nŋa.” Naji name uko wi iko yi baŋi ijakuŋ, ašë wo naanhil pyikrën uko wi Našibaŋi akdolunŋ nŋa di. ⁴ An bañaan bawuŋaan biki, nandekuŋ Našibaŋi kafetŋ, nahepar uko unkyuujuŋ kë dwo i Našibaŋi. Naankwin uko ulonŋ umpaŋi na wi Yonat ‡ *Naŋupar Našibaŋi adiiimanuŋ. » Wi wi Yetu ašaŋ aduk baka da, aya na bgahul.

Uko utajanaani pŋon wi bafaritay na bataduk

⁵ Yetu na baŋašarul baya bdëk umbanŋ wundu. Kë baŋašarul bašë ŋilma pŋij ipoom. ⁶ Kë Yetu ašë ji na baka : « Natenan bnuura, nalipariin uko utajanaani pŋon wi *bafaritay na *bataduk. ⁷ Baŋašarul kë bašë ŋiini bukal bukal aji : « Aŋiini harŋ ŋiki nŋëntŋij ipoom. »

⁸ Kë Yetu ammeenŋ uko wi baktiiniyaanuŋ aji na baka : « An, nanwoonŋ naanfiyaar akëšan, we ukaŋ kë nakŋiiniyaan pwo naanŋij ipoom ba? ⁹ Naandobi yikrëna te hënŋunŋ iko yi nawinuŋ i? Naanleš wi nkitŋunŋ ipoom kañeen pa biintŋ iñeen-week-kañeen nŋyaaš iñeen (5000) i? Kë kkaar hum kantumuŋ ipoom ki ki nayaanaanuŋ ba? ¹⁰ Kë wi nkitŋunŋ ipoom paaj-na-kalonŋ pa biintŋ iñeen-week-nŋbaakër nŋyaaš iñeen (4000)? Kë kkaar hum kantumuŋ ipoom ki ki nayaanaanuŋ? ¹¹ Kë hum di di nawoonŋ naamme kë mënŋiiniyaan ipoom? Dji nalipara uko utajanaani pŋon wi bafaritay na bataduk. »

¹² Baŋašar Yetu bayikrën wal mënŋ kë aji na baka bali-para pjukan pi bafaritay na bataduk, mënŋ uko utajanaani pŋon wi bajaŋ badolna ipoom wa.

Piyeer aji Yetu awoonŋ Krittu (Markuŋ 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Yetu aya na baŋašarul du utaak uñŋogunŋ ubeeka wi Fëtare-Filip ašë hepar baka aji : « Bañaan baŋal aji *Abuk Ñiintŋ awo in ba? » ¹⁴ Kë bateem aji : « Balonŋ baji iwo *Yowan Nabattaar ; kë balonŋ baji iwo *Eli Naŋupar Našibaŋi kë balonŋ kak baji iwo Yeremiya këme alonŋ ŋi *baŋupar Našibaŋi bandukiŋ. »

‡ 16:4 Natenan ŋi Yonat.

¹⁵ Kë aşë ji na baka : « Kë ti an, nji dwo in ba? » ¹⁶ Fimor Piyeer kë ateema aji : « Iwo *Krittü, Abuk Naşibaţi ajug ubida. » ¹⁷ Kë Yetu aşë ji na a : « Inuurandëni iwi Fimor abuk Yonaţ. Mëntş ñaaj najën aţupiiñ manjoo-nan mañ, Paapa anwoon du baţi a. ¹⁸ Kë nşë jaku : Iwo Piyeer †, pnduba panjaaj pamëban katoh, iluñ kamëban bankfiyaarnuñ. Pkeţ paankhilan kanaţ ti kadun ki baka. ¹⁹ Dluñ kawulu iniigşaa ni yi Baţi : uko wi ikpokun ti mboş uluñ kapokana du baţi, kë uko wi ikdinanuñ ti mboş, uluñ kadinana du baţi. » ²⁰ Wi wi aşookun baţaşar uluñ aji na baka bawut kaţup nin ñaaj kë ul awoon Krittü.

Yetu aţup aji aluñ kakeţ kabot kanaţa ti pa

(Markuţ 8.31-33; Luk 9.22-27)

²¹ Unuur mëntş wi wi Yetu ajunuñ pdiiman baţaşar ul kë awo i pya Yerutalem, kahaj da maakan ti iñen yi bantohi, *baţenjan baweek na *bajukan Bgah. Baluñ kado bafiña, unuur uwajantşen aşë naţa ti pkeţ. ²² Piyeer apula kë bagaagi aşë jun pñoman na a aji : « Aju-gun, dñehan Naşibaţi abuuranu uko wañ! Nin ukoolan uunkdolu! »

²³ Kë Yetu aşë wugşaa aji na Piyeer : « Lowaan, iwi Fatana! Inaţ ti bgah aneenanaan pţëp. Iinji kla uko wi Naşibaţi ajalun, iji kla uko wi bañaaj banjalun. »

²⁴ Kë wi wi Yetu ajakuñ na baţaşar ul bti : « Woli ñaaj ajal kanaşşen, awo kaşilma uleeful kakuña kruţ ki nul kadinan phaj ji nji kaşë kanaşşen woli ado aketş. ²⁵ Ñaaj ankşaluñ pbuurun ubida wi nul aluñ kawaaj wa ; kë anklun kawaaj ubida wi nul pa nji aluñ kabuurun wa. ²⁶ We uwoon ñaaj aka pyok pi umundu bti, woli aneemandën uhaaş wi nul? We wi ñaaj ahilanuñ kawul kabuuranaan uhaaş wi nul. ²⁷ *Abuk Ñiinţ aban ti pbi na mndëm mi Aşin na nwanjuţ nji nul. Wal mëntş awayëş ñaaj andoli ti mnwo mi nul. ²⁸ Dţupan na manjoo-nan : balon ti banwoon nţa ti baankkeţ bë baanwin Abuk Ñiinţ kë abi ji naşih. »

Uleef wi Yetu bti utëşşaa

(Markuţ 9.2-13; Luk 9.28-36)

17 Wi nnuur paaj naţëpuñ kë Yetu aşë jej bi Piyeer na Jakob na Yowan aţa Jakob aya na baka du pnkuñ pweek kë bagaagi. ² Uleef wi nul kë uşë ţëlşaa ti kadun ki baka : kaara di nul dajeeh ji unuur, kë imişa yi nul ikak afaat feh. ³ Ti dko mëntş, kë baţaşar Yetu başë win *Moyiţ na *Eli kë bakţiini na a.

⁴ Wal mëntş kë Piyeer aşë ji na Yetu : « Ajugun, unuura njo ti dko di. Inal le katar iloona iwajantş: kalon kawo ki nu, kalon ki Moyiţ, kandukiin kawo ki Eli. »

⁵ Ahum kaţiini, kë kanfëluñ kalon kanknuuruñ kaşë mara mara abi awun baka, kë pdiim ploñ paşë penna ti ka aji : « Iwi iwoon abuk naan, dñalu maakan, dmaganu! Nadoon katiinka! »

⁶ Wi baţaşar Yetu batiinkun pdiim mëntş aşë lënk maakan ajot afëţ kës ti mboş. ⁷ Kë Yetu aşë ñog aban baka aşë ji : « Nanaţiin, nawutan kalënk. » ⁸ Wi bakatun kës, baankak awin nin alon, kë Yetu tañ awohan da.

† Piyeer : Dawoon pnduba këme plaak.

⁹ Wi bakwaliin pnkuñ, kë Yetu aşë ji na baka : « Nakţup nin ñaaj alon uko wi nawinuñ, te wal wi *Abuk Ñiinţ aklun kanaţa ti pkeţ. »

¹⁰ Baţaşar Yetu bahepara aji : « we ukaaj kë *bajukan Bgah baji Eli awo i kaduna kabi ji *Krittü ado kabi. »

¹¹ Kë ateem baka aji : « Na manjoo-nan Eli awo i kabi, kakakan iko bti ti bgah. ¹² Kë nşë ţupan, Eli adobi bi, kë baanyikrëna, bahajana, adola jibi banjalun. Hënk kak di di Abuk Ñiinţ aklun kahaj ti iñen yi baka. » ¹³ Wal mëntş, kë baţaşar ul başë yikrën kë awo ti pţiiniyaan *Yowan Nabattaar.

Yetu ajeban napoţ i untaayi ukyewlënuñ

(Markuţ 9.14-29; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Wi Yetu na bi Piyeer, Jakob na Yowan bakakuñ du dko di pnuk pi bañaaj pawoon, kë ñiinţ alon aşë bi ti Yetu anup ti kadunul aji na a : ¹⁵ « Naweek, ñagiin abuk naan. Aji jot kako, ahaj maakan : nyaaş nşum aji jot ti bdoo, ulon kak aji jot ti meel. ¹⁶ Dţija baţaşaru kë baanhilan ajebana. »

¹⁷ Kë aşë teem aji : « Nawo bañaaj bawuţaan, banwoon baanfiyaari! Dwo kaţo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? Naţijaan napoţ ti. » ¹⁸ Kë Yetu aşë lëbar na untaayi kë upën ti napoţ, kë ajeb ti dko mëntş.

¹⁹ Baţaşar Yetu bagaag na a aşë hepara aji : « we ukaaj kë un, nñehilan adook untaayi mëntş? »

²⁰ Kë ateem baka aji : « Naanfiyaar akëşan. Dţupan na manjoo-nan, woli naka lah pfiyaar panliñun na pbuk pi maaj, najile na pnkuñ pi : Pënan ti, papën da. Uunka nin uko ulon wi nawoon naankhinan pdo. ²¹ [Kë untaayi utëntş wun, pñehan Naşibaţi na pyiman tañ pahilanuñ pdook wa.]

Yetu aţup pkeţ pi nul uyaaş utëbantşen

(Markuţ 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Yetu na baţaşar ul bawo bti du *Galilay, kë aşë ji na baka : « *Abuk Ñiinţ abi kawulana du bañaaj, ²³ baluñ kafiña, unuur uwajantşen aşë naţa ti pkeţ. » Kë başë jooţan maakan.

Yetu na Piyeer baluk daaşaa di Katoh Kaweek ki Naşibaţi

²⁴ Yetu na baţaşar ul baban ubeeka wi Kapernawum. Kë bakobraar daaşaa di *Katoh Kaweek ki Naşibaţi başë bi ti Fimor Piyeer ahepara aji : « Jëm najukan i nan aji luk daaşaa di Katoh Kaweek ki Naşibaţi i? »

²⁵ Kë ateem baka aji : « Aa. Aji luk da. »

Wi aneejan neej ti katoh kë Yetu aşë ji na a : « Fimor, we wi işaluñ ti uko wi ba? In awoon kaluk başih biki umundu wi daaşaa ba? Babuk baka këme balon bam-paţi. »

²⁶ Kë ateem aji : « Bañaaj bampaţi baka. »

Kë Yetu aşë ji na a : « Babuk başih keeri baanwo i kaluk. ²⁷ Kë un nşë wo nñenjal ptiñ bţup. Yaan du bdëk, ifël kabuuti, utëb uteek wi ikpënanuñ, haabëşan wa

mntum : itënk pataka da pankkëşun pluk daaşa di naan na di nu. Jejan pa iya iluk daaşa di nja batëb. »

In adëmnun ți an?

(Markut 9.33-37; Luk 9.46-48)

18 Başaşar Yetu babi ți a wal mënţ aşë hepara aji : « In adëmnun du *Pşih pi Baţi ba? ² Kë aşë du napoţ alon aţu'a ți ptoof pi baka, ³ aşë ji : « Na manjoonan dţupan, woli naankak anaam ji bapoţ, nin naankneej du Pşih pi Baţi. ⁴ Ukaan kē ankwoon naweek du Pşih pi Baţi awoon ankwalanun uleeful kakak ji napoţ i. ⁵ Kē ņaan anyeenkun napoţ ji i ți katim naan, nji ți uleef naan i i ayeenkun. »

Naşaafaraan kawuuk bañaan bajuban

(Markut 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ Yetu akak aji : « ņaan ankdolon alon ți bapoţ biki †, banfiyaarnun ajot ți pjuban, uhokan pa a batana plaak pweek bayoorana du bdëk. ⁷ Bañaan banwoon ți umundu bawuţani ți iko inhinanun kado baka bajuban itumi. Iko mënţ iinhinan kawaan, kē ņaan anşaan aţij ya aşë wuţan!

⁸ « Woli kañen ki nu, kēme kahoţ ki nu iţu kē ikjuban, falan ya ifël du kalowan. Uhokan iya baţi na kañen kēme kahoţ kammukşiiñ, kē di iya infernu du bdoo bawoon baankjëmşna na iñen itëb na ihoţ itëb. ⁹ Kē woli pkëş pi nu paţu'u kē ikjuban, lookşan pa ifël du kalowan. Uhokan iya baţi na pkëş ploolan, kē di bafëlu du bdoo bi infernu na kēş ktëb.

¹⁰ « Naşaafaraan kabeeh alon ți bapoţ biki. Na manjoonan, ņwanjut ņi baka ņaji ņanaţ wal undoli du kadun ki Paapa anwoon du baţi. ¹¹ [*Abuk ņiintŭ abi bi pbuuran bambiiñ aneem.] »

Uhoñ wi unkaneel unneemun

(Luk 15.3-7)

¹² Yetu ahoñ aji : « we wi naşalon ți uko wi ba? Woli ņaan alon aka ņkaneel iñeen-week kē ulon uşë neem, aankduk ņkaneel ņandukiñ du pnkun kaya pla uloolan unneemun i? ¹³ Dţupan, woli awin wa, aji lilandër unkanee uloolan wun kapel ņandukiñ ņanwoon ņaanee-mi. ¹⁴ Kē hënk kak di di Aşinan anwoon baţi awoon aanņal alon ți bampoţi biki aneem. »

Pmiir atëntul

¹⁵ Yetu aji kak : « Woli atëntu anfiyaarun ajubanu, yaan iwina, iţiini na a, an batëb ţañ. Woli atiinku, kēme kē ika'a. ¹⁶ Kē woli aandi ptiinku, duun ņaan alon kēme batëb, nahilna nado jibi *Ulibra wi Naşibaţi ujakun: *naboman uko bti ți kadun ki bamaar batëb kēme bawajanţ.* ††¹⁷ Akak le wo aandi ptiink baka, kţup pntuk pi banfiyaarun ; woli apok ptiink baka, jejana ji ņaan anwoon aanfiyaar Naşibaţi kēme ji nakobraar daaşa ‡. ¹⁸ Dţupan, na manjoonan : iko bti yi nakpokun ți mboş

† Bapoţ biki : Yetu aţiiniyaan ți banfiyaarun, bukal bakakun ji bapoţ. †† 18:16 Pleşan 19.15. ‡ Bakobraar daaşa : Bayuday bajej baka ji bado buţaan banwoon baanwo biki pntaali pi Naşibaţi.

ilon kapokana du baţi, kē iko bti yi nakdinanun ți mboş ilon kadinana du baţi.

¹⁹ « Na manjoonan dkak aţupan, woli bañaan batëb ți an ți mboş batiinkar añehan uko ulon wi banalon, Paapa anwoon du baţi ado wa pa baka. ²⁰ Aa, dko di bañaan batëb kēme bawajanţ bayitun ți katim naan, dji kawo ți ptoof pi baka. »

Nadoon kamiir batëntan

²¹ Fimon Piyee añog Yetu wal mënţ aşë hepara aji : « Ajugun, ņyaaş hum ņi ņi nwoon kamiir atëntŭ naan woli ajubanaan? Dwo kamiir te ņyaaş paaj na ulon i? »

²² Kē Yetu ateema aji : « A-a, mënjkaku ņyaaş paaj na ulon ţañ, ņyaaş ņi iwoon i kamiira ņawo kaban iñeen-paaj-na-ulon (70) ņyaaş paaj-na-ulon.

²³ « Hënk di *Pşih pi Baţi pawoon: pawo ji uko wi naşih anņalon pten jibi balemparul badolon na itaka yi nul. ²⁴ Ajun pten, kē başë ņija alon anţeeţulun itaka intumun pţum pañ. ²⁵ ņiintŭ mënţ aanka uko uluki itaka mënţ ; kē naşih aşë ji bawapa ul na aharul, na babukul na iko bti yi akaan, bahilna bakakan uko wi aţeeţun. ²⁶ Nalemparul un kē aşë ņup ți kadun ki naşih aji na a : "Miiraan, dlun kaluku ya bti!" ²⁷ Naşih añaği'a aşë wutara itaka yi aţeeţulun awuta kē ayaa.

²⁸ « Nalemp mënţ apen aşë yit na atëntul alon i bawoon ți ulemp anţeeţulun ktaka kntiinku. Atiika adoo kak i pfiiklëna aşë jaka : "Lukaan uko wi iţeeţun!"

²⁹ Atëntul kē anup akooţa aji na a : "Miiraan, dlun kaluku!" ³⁰ Kē undu aşë pok, ado kē bawata ukalabuş ayoonkna alon aluk uko wi aţeeţun. ³¹ Wi balemp bandukiñ bawinun uko unţepun, bajooţan maakan aşë ya akakalëş wa bti naşih.

³² « Kē naşih ado kē baţija nalemp mënţ aşë ji na a : "Iwi nalemp nawuţan i! Dwutaru itaka bti yi iţeeţun ți ki ikooţën aji ndo han ; ³³ iwo i lah kak kañaga atëntu jibi ņi ņaği'iin." ³⁴ Adeebaţ maakan aşë wula banjaan bahajan bañaan te wi aklun kaluk uko bti wi aţeeţun. »

³⁵ Kē Yetu aşë kak aji : « Hënk di di Paapa anwoon du baţi aklun kado andoli ți an, woli naammiir batëntan na manjoonan ți iţëb yi nan. »

Yetu aţiiniyaan uko wi bniim

(Markut 10.1-12)

19 Wi Yetu aţupun iko yan aba, aşë pën ți utaak wi *Galilay aya umban wi *Yuda unwoon du plut pi *Yordan. ² Bañaan batun başaşa da kē abot ajeban bamaakal.

³ *Bafaritay balon banal ptaawana, aşë ņoga ahepara aji : « Bgah bi nun badinan ņaan abubara adook aharul ți bniim i? »

⁴ Kē Yetu ateem baka aji : « Naanleyiir uko wi Ulibra wi Naşibaţi ujakun i kē du ujuni Naşibaţi apaş bañaan kē bawo ņiintŭ na ņaaţ †† » ⁵ aşë ji : « "Wan ukaan kē ņiintŭ aklun kaduk aşin na anin kawo na aharul, bakak ņaan alooman." ††⁶ Hënk, baankak awo bañaan batëb, bawo

ñaan aloolan. Ñaan awutan keeri kagar uko wi Naşibaŋi anaakrënuŋ. »

⁷ Bafaritay bahepara aji : « Keeri we ukaan kē *Moyit aji ñaan awo i kapiit ñaat kakaarta kankyuujuŋ kē bniim babaa, kabaa kadooka? »

⁸ Kē ateem aji : « Mndënëm mi ŋhaaş ŋi nan manŋu- unŋ kē Moyit adinanan uko mënŋ. Kē uşë wo uunwo haŋ du ujuni. ⁹ Dŋupan, woli ñaan adook aharul anwoon aampiint na ñaan alon nampaŋi, aşë niim alon, ajuban pjuban pi piint. »

¹⁰ Baŋaşarul bajaka aji : « Woli hënk di uwoon kawo pa ñiint na aharul, uhokan pwut bniim. »

¹¹ Kē Yetu ateem baka aji : « Mënŋ bañaan bti bahilanuŋ kadinan pjukan pi mënŋ, biki Naşibaŋi aŋenuŋ kē bahilani ŋaŋ bahilanuŋ. ¹² Iko itum ihinan kaneenan bi- inŋ baniim : balon baanhilan bniim ŋiki babuka buka haŋ, balon ŋiki bakaş baka, balon kak pşih pi Baŋi paji paŋu baanji baniim. Ñaan anhinanuŋ pte uko wi, ateen wa! »

Yetu ayeenk bapoŋ bnuura

(Markuŋ 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Bañaan baŋij Yetu bapoŋ pa apaf baka iñen, abot aňehandër baka, kē baŋaşarul başë ŋoman na baka.

¹⁴ Kē Yetu aşë ji : « Nawutan bapoŋ babi ŋi nji, nakneenan baka, ŋiki *Pşih pi Baŋi pawo pi banwoon ji baka. » ¹⁵ Wi wi aşaan apaf baka iñen aşë ya na bgahul.

Yetu na ñiint nayok

(Markuŋ 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Ñiint alon abi aňog Yetu aşë hepara aji : « Najukan, we wi nwoon kado unuura kakaana ubida wi mŋto? »

¹⁷ Kē ateema aji : « we ukaan kē ikheparaan uko unuura wi ñaan awoon i kado? Aloolan ŋaŋ annuuriin, Naşibaŋi a. Woli iŋal kayeenk ubida wi mŋto kdo kado uko wi Bgah bajakuŋ. »

¹⁸ Kē akak ahepara aji : « Iko ihonŋ? »

Kē ateema aji : « Inkfiŋ ñaan, iinkpiint na ahar ñaan kēme ayin ñaan, iinkkiij, wutan katapar ñaan uko wi awoon aando, ¹⁹ mēbaan şaaş na naan bnuura, ŋalan atëntu jibi iŋaluŋ uleefu. »

²⁰ Kē naŋaşa unŋ ateema aji : « Iko mënŋ bti ddo ya. We wi nkaan aduka pdo? »

²¹ Kē Yetu aji na a : « Woli iŋal kawo ñaan anjaan ado uko bti unliilunŋ Naşibaŋi, kya, kawaap iko yi ikaan bti kaşë jej itaka mënŋ kaŋen bajuuk, kka pyok du baŋi. Wal mënŋ kşë bi kaŋaşën. » ²² Wi naŋaşa unŋ atiinkunŋ uko mënŋ, aşë ya na pjooŋan, ŋiki ayok maakan.

²³ Wi wi Yetu aşaan aji na baŋaşarul : « Dŋupan na manjoonan pneej du *Pşih pi Baŋi patam nayok maakan. ²⁴ Aa, dŋupan kak uko wi : Uyoj apel pa ntaam wi pnkunkaali uneej ŋi bhër bi kaguja kē di nayok aneej du Pşih pi Baŋi. »

²⁵ Wi baŋaşarul batiinkunŋ uko waŋ baňonar fuŋ aşë ji : « Kē in ahilanuŋ keeri kabuur? »

²⁶ Kē Yetu aşë jaban baka kēş aşë ji : « Bañaan bajën baanhilan pbuuran ŋleef ŋi baka, kē Naşibaŋi aşë wo aambiişna biişna nin uko ulonŋ. »

²⁷ Piyeer aji na a wal mënŋ : « Tenan, ŋduk iko bti aŋaşu. We wi ŋklunŋ kayeenk ba? »

²⁸ Kē Yetu aji na baka : « Dŋupan na manjoonan : woli umundu uhalu ubii, kē *Abuk Ñiint aneejan pşih na mndëm, an baŋaşaraan iñeen na batëb nanŋaşnuŋ nakak aŋo na nji kaşih, kawayëş kntaali iñeen na ktëb ki İtrayel. ²⁹ Kē biki katim naan kaŋuunŋ kē baduk itoh yi baka, kēme babuk başin baka, başin baka, banin baka, babuk baka, ŋŋteeh ŋi baka, balunŋ kayeenk uko wi badukunŋ ŋyaaş iñeen-week kaşë kayeenk ubida wi mŋto. ³⁰ Kē batum banwoon hënkunŋ bateek balunŋ kawo babaañşaan, batum banwoon babaañşaan balunŋ kawo bateek. »

Uhoŋ wi bajaar biki baduun ulemp

20 Yetu akak aji ŋi uko waŋ : « *Pşih pi Naşibaŋi pawo wo ji uko wi ajug uŋteeh ampënuŋ na nfa kub ala balemp pa uŋteeh wi nul. ² Aŋiinkar na balemp aji aluk baka itaka inliunŋ na baluk bi unuur aşë do baka kē baya uŋteeh. ³ Aŋo ado uko ji ŋwoori ŋwajanŋ apën awin balemp balonŋ kē bawo du bayiti baanka uko udo, ⁴ kē aşë ji na baka : “An kak, nayaan uŋteeh ; dlukan bnuura.” ⁵ Kē bayaa.

« Ajug uŋteeh apën na mnde ilant, akak apën na pnak awin balonŋ, akak ado jibi adolonŋ na bukundi. ⁶ Wi unuur uŋteehiij, akak apën awin balemp balonŋ kē banaŋ da aşë hepar baka aji : “we ukaan kē nawo ŋi, unuur bti bē naankdo uko ulonŋ?” ⁷ Kē bateem aji nin alon aanjej jej baka ulemp.

« Kē aji na baka : “An kak, nayaan uŋteeh.”

⁸ « Wi utaakal ubanuŋ, ajug uŋteeh kē aşë ji na namali i nul : “Duun balemp iwul andoli baluk bi nul, ijunna bambaañşaanuŋ pbi işë ido kaya te du bateek.”

⁹ « Biki bajejunŋ ŋi uŋteeha unuur kē babii, ayeenk andoli baluk bi unuur upëb. ¹⁰ Bateek babi kak aşë şal aji bayeenk baluk bampeluŋ bi bambaañşaanuŋ pbi, kē başë wula baka andoli baluk bi unuur. ¹¹ Wi baky- eenkunŋ itaka aşë ŋoman ŋi uko wi ajug uŋteeh adolonŋ ¹² aji : “Bambaañşaanuŋ pbi balempa uwoori uloolan, kē işë luk baka aliŋan na un, ŋlempunŋ unuur bti ŋi bnuur.”

¹³ « Kē Ajug uŋteeh aşë teem alon ŋi baka aji : “Nanoh, mëndolu nin buŋaan blonŋ: Mënŋ itaka yi, yi ŋŋiinkaruŋ i? ¹⁴ Jejan uko wi ŋŋiinkaruŋ, iya na bgahu. Ulilën lil kē nwul ambaañşaanuŋ pbi uko unliunŋ na wi nwulliij. ¹⁵ Mënka na pdo uko unliilunŋ na bka bi naan i? Kēme iwo i kadeebaŋ ŋiki djoob bkow?” »

¹⁶ Yetu akak aji : « Kē hënk di di banwoon babaañşaan bakiunŋ kawo bateek, bateek başë bawo bambaañşaan. »

Uyaaş uwajanŋen wi Yetu akŋupunŋ pkeŋul na pnaŋa pi nul ŋi pkeŋ

(Markuŋ 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Yetu aya Yerutalem aşë du baŋaşarul iñeen na batëb kē bagaagi, aşë ŋiini na baka wi bawoonŋ ŋi bgah aji : ¹⁸ « Natenan, ŋya Yerutalem, kē başë lunŋ kawul *Abuk Ñiint *baŋenjan baweek na *bajukan Bgah.

Baluŋ kaji aduknaanaa, pduknaana pi pkeŋ. ¹⁹ Bawula banwoon baanwo bayuday bahilna babeŋa, bakoba na itintël, bapaŋa ŋi kruŋ. Unuur uwajanŋen ašë naŋa ŋi pkeŋ. »

²⁰ Wal mënŋ kè anin babuk Fēbede ašë bi aŋoga, ul na babukul, aŋup ŋi kadunul pa phepara uko ulonj.

²¹ Kè Yetu ašë ji na a : « we wi iŋaluŋ ba? »

Kè aji na a : « Dolan babuk naan batēb biki baluŋ baŋo alonj ŋi kadeenu ki nu, alonj ŋi kamayu, woli iluŋ aŋo aših. »

²² Yetu ateema aji : « Naamme uko wi nakñe-hanaanuŋ. Nahinan kadaan ŋi pnkalame pi nji kayaan kadaan, kahaj ji nji i? »

Kè bateema aji : « Nhinani. »

²³ Kè Yetu ašë ji na baka : « Aa, nalun kadaan ŋi pnkalame pi naan ; kè uko unwoonj wi pŋo ŋi kañen naan kadeenu na kamayu, mënŋ nji dwoonj kadat banwoonj biki pŋo da, biki Paapa ajakuŋ aji bawo biki kaŋo da, bukal bakluŋ kaŋo da. »

²⁴ Wi baŋaŋarul iñeen bandukiŋj batiinkuŋj uko waŋ, ašë deebaŋer batēb bukundi. ²⁵ Wi wi Yetu aŋaŋ aŋiini na baka bukal bti aji : « Nawin jibi baŋih biki ŋtaak ba-jaŋ bayuuj mndēm mi baka, baweek biki ŋtaak kaŋoonkna bañaan. ²⁶ Uunwo kawo haŋ pa an. Anŋaluŋ pwo naweek ŋi an awo i kawo nalempar batēntul. ²⁷ Kè woli ñaanj aŋal pwo nateek ŋi an, awalaan bkowul ado kalempar batēntul. ²⁸ Kè hēnk, *Abuk ŋiint aambi bi pa bado kalempara, abi pdo kalempar bañaan kabot kawul ubida wi nul, uwo baluk bankbuuranuŋ bañaan baŋum maakan. »

Bakuul batēb biki Yetu ajebanuŋ

(Markuŋ 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Yetu na baŋaŋarul bapēn ŋi ubeeka wi Yeriko, kè bañaan baŋum bašë ŋaŋa. ³⁰ Bakuul batēb baŋo wal mēntŋ ŋi kabaŋ ki bgah, kè wi batiinkuŋj kè Yetu akŋepuŋj ašë huuran aji : « Naweek, *Abuk Dayiŋ, ñagi'un! »

³¹ Kè bañaan baŋum banwoonj da bawo ŋi pŋoman na baka aji bayomp, kè bašë huuranaara huuran maakan aji : « Naweek, Abuk Dayiŋ, ñagi'un! »

³² Yetu anaŋ adu baka ašë ji : « We wi naŋaluŋ ndolan ba? »

³³ Kè bateema aji : « Naweek, dolan ŋdo kawin! »

³⁴ Añaŋa baka ašë ban baka kēŋ kè bakak awin ŋi dko mēntŋ, ašë ŋaŋa na bgah.

Unej Yetu ŋi Yerutalem

(Markuŋ 11.1-11; Luk 19.28-40; natenan ŋi Yowan 12.12-19)

21 Yetu na baŋaŋarul bañog Yerutalem aten ubeeka wi Betfage du umbaŋ wi Pnkuŋ pi Mnoliwera †. Kè ašë yil baŋaŋarul batēb, ² aji na baka : « Nayaan du ufēt unwoonj ŋi kadunan ; uneejaran neej nawin batan ubuuru na ubuk wa ; nafēnŋan ŋa naŋijēn. ³ Woli baheparan uko unkayi, nateem kaji Ajugun anuma ŋa. ŋi dko mēntŋ bawutan naya na ŋa. »

† Pnkuŋ pi Mnoliwera : "Mont des Oliviers, Monti de Oliveira, Mount of Olives."

⁴ Uko mēntŋ uwoo, uko wi Naŋupar Naŋibaŋi abiiŋ aŋup uhilna udolana :

⁵ "Najakan na ubeeka wi *Fiyonj

Naŋih i nu abi ŋi iwi ;

awalan bkowul, adapa ubuuru,

na ubuuru umpoŋi, ubuk untaam ulempni" ††

⁶ Baŋaŋar Yetu baya, ado jibi ajakuŋ na baka, ⁷ aŋij ubuuru na ubuk wa. Wi wi baŋaŋar ajej imiŋa yi baka agur ŋi ŋa kè Yetu ašë paya. ⁸ Bañaan baŋum maakan bawo ŋi bgah wal mēntŋ, ajej iyeti yi baka ašēef ŋi bgah ; kè balonj batib inah yi mnko ašēef. ⁹ Bañaan baŋum bankpoŋuŋ ŋi kadunul na bankŋaŋuluŋ bahuuran aji :

« Hoŋana, † iwi *Abuk Dayiŋ

Huura nuura ŋi ankmbiiŋ ŋi katim ki Ajugun

Hoŋana! Naŋibaŋi adēm du baŋi duuŋ! » ††

¹⁰ Wi Yetu aneejuŋ ŋi Yerutalem, bañaan biki ubeeka bti bañonjar fuŋ ašë hepar aji : « I abaa wo wo ahoŋ ba? »

¹¹ Kè bañaan bašë teem aji : « Yetu Naŋupar Naŋibaŋi a, awo i Nataret du Galilay. »

Yetu na bawaap du Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi

(Markuŋ 11.15-19; Luk 19.45-48; natenan ŋi Yowan 2.13-22)

¹² Yetu aya neej du *Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi ašë jun pdook bawaap na banknuguŋ bti banwoonj da. Awat ŋmeeŋa ŋi baŋelēŋ itaka, na itij yi bawaap ŋbalab. ¹³ Wi wi aŋaŋ aji na baka : « Naŋibaŋi aŋup ŋi Ulibra wi nul aji : "Katoh naan kaluŋ kadu'ana *katoh kañehanaani" †† kè an, naŋē kakan ka dko dmennaani di bakij! ††† »

¹⁴ Bakuul balonj na banknjiinkuŋj babi aŋoga da, kè ajeban baka. ¹⁵ *Baŋeŋan baweek na *bajukan Bgah bawin iko iñonjarēnaan yi adolonj abot aŋiink bapoŋ kè bakhuuran du Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi aji : « Hoŋana, iwi *Abuk Dayiŋ » ašë deebaŋ. ¹⁶ Bajaka wal mēntŋ: « Itiink uko wi bapoŋ biki bakjakuŋ i? »

Kè Yetu aji na baka : « Dtiink bnuura di ; naambaan kaleyiira ŋi Ulibra wi Naŋibaŋi dko danjakuŋ:

"Ido kè bapoŋ bampoŋi

na bambaan abuka buka

kè bakdēmanu." » †††

¹⁷ Yetu aduk baka ŋuŋ, apēn ŋi ubeeka, aya Betani di ayaan afērna.

Bko bi Yetu afēpuŋ

(Markuŋ 11.12-14,20-24)

¹⁸ Na nfa, wi Yetu akkakuŋ ubeeka wi Yerutalem, kè ubon ušē de a. ¹⁹ Awin bko blonj bi bajaan bado bfiŋ ŋi kabaŋ ki bgah, abi aŋog ba, ašë ŋēnka itoh toh. Aji wal mēntŋ na bko buŋ: « Nin iinkak abuk! » ŋi dko mēntŋ, kè bko babi kay kay. ²⁰ Baŋaŋarul bawin uko mēntŋ ašë ñonjar maakan. Bahepar Yetu aji : « hum di di bko bi bahilunj akay hēnk ŋi dko mēntŋ? »

²¹ Kè Yetu ateem baka aji : « Dŋupan, manjoonan ma, woli nahaŋ Naŋibaŋi abot awo naanka ŋŋal ŋtēb, mēn-

†† 21:5 Fakariya 9.9. † Hoŋana ŋi uhebērē dawo « Buuran » ašë bi kak uŋup unjaan udēmanaan Naŋibaŋi. †† 21:9 Kañaam 118.26. ††† 21:13 Itayi 56.7. †††† 21:13 Yeremiya 7.11. †††† 21:16 Kañaam 8.2.

jakan nahil pdo bfig bi bakay, nadoo hilan kaji na pnkuñ pi : "Pënan òi, iya ijot du bdëk," uko mënòt udolana. ²² Woli nahaòti, uko bti wi nañehanun Naşibaòti, adolan wa. »

In aòuun Yetu pdo iko yi akdolun

(Markuòt 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Yetu aneej du *Katoh Kaweek ki Naşibaòti aşë jun pjukan. Wal mënòt kè *baòenjan baweek na *bantohi bayuday başë bi aòoga ahepara aji : « Mnhina mnhoñ mi mi ikdolnun iko yi ba? In ajakiin kè ihilan kado ya? »

²⁴ Kè Yetu aşë teem baka aji : « Nji kak, dñal kaheparan uko uloolan òañ ; woli nateemën, kaşë òupan wal mënòt mnhina mi nji kadolni iko yi. ²⁵ In ayilun *Yowan pbattaar ba? Naşibaòti a, kème bañaan baka? »

Kè başë wo òi plaòar òi ptoof pi baka aji : « Woli ñteem aji Naşibaòti ayilulun, aheparun uko unkaan kè ñenfiyaara? ²⁶ Kè woli ñteema aji bañaan bayilulun, ñwo i kaòti bañaan bti babi banaòara'un, òiki bafiyaar kè Yowan awo Naòupar Naşibaòti. »

²⁷ Bateem Yetu wal mënòt aji baamme anyilulun. Kè aşë ji na baka : « Nji kak mënòtupan mnhina mi nji kadolnun iko yi. »

Uhoñ wi ajug katoh na babukul batëb

²⁸ Yetu akak aji na baka : « Kè we wi naşalun òi uko wi? Ñiinòt alon abi ka bapoòt batëb. Aòiiini na nateek aji na a : "Abuk naan, yaan ilemp ña du uòeeh." ²⁹ Kè abukul un aòeema aji : "A-a, mënkya ;" aòo aban òun aşal, anaòta aya uòeeh. ³⁰ Aşin baka akak aòiiini na natëbantën. Kè aòeem aji : "Aa, Paap dya" aşë bi wo aanya. ³¹ Ahoñ òi batëb bukuñ adolun uko wi aşin baka aòalun? »

Kè bateem aji : « Nateek. »

Kè Yetu aşë ji na baka wal mënòt : « Dòupan, manjoonan ma, bakobraar daaşa na baaò baòuunk babanan uteek du *Pşih pi Naşibaòti. ³² Hënk di uwoon, *Yowan Nabattaar abi òi adiimanan bgah btool kè naanfiyaara ; kè bakobraar daaşa na baaò baòuunk kè başë fiyaara. Kè wi nadoon awin uko mënòt naantëlşa òëlëş ñhaaş ñi nan afiyaara. »

Uhoñ wi balemp biki uwoorta

(Markuòt 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ Yetu akak ahoñ aji : « Nakaan natiink uhoñ wi : Ñiinòt alon abi òepi uwoorta wi mnko manjaan mandolna ubiñu, aşë biig wa afooyan. Ajip bhër ado dko dpooñni, abot akiin bliit bi mnlak bkuunòaan pa bayen, aşë dukar wa bañaan balon pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, aşë ya bayaaş. ³⁴ Wal wi upooñ ubanun, kè aşë yil balemparun du bañaan banwoon du uwoorta pa pyeenk kafah ki nul. ³⁵ Bañaan mënòt bamob balemparun, akob alon, afin natëbantën, akak atap nawajantën mnlak afin. ³⁶ Ajug uwoorta akak ayil balemparun balon, bantumun apel bateek, kè bañaan banwoon du uwoorta badola baka ji bateek.

³⁷ Kè abaañsaan ayil abukul, aşal aji : "Baya kakali abuk

naan." ³⁸ Kè wi biki adukarun uwoorta bawinun abukul, aşë laòar aji : "I, akdukiin na iko yi aşin. Najoh ñfinja, ñşë ñduka na ya!" ³⁹ Bamoba, apënan òi uwoorta afin. »

⁴⁰ Kè Yetu aşë hepar baka aji : « Kè we wi ajug uwoorta akeeri bi kado bañaan mënòt wi akbiin? »

⁴¹ Kè bateema aji : « Pfin pi akfinun bañaan bawuòaan biki uwoorta mënòt pawuò. Ajej uwoorta kawul balon, bankwululun kafah ki nul upooñ ubanle. »

⁴² Yetu aji na baka wal mënòt : « Naambaan kaleyiira uko umpiitun òi Ulibra wi Naşibaòti i?

"Pnduba pi baniw bapokun

pakakun amëban katoh

uko mënòt uwo udo wi Ajugun

unuura abot awo uñonarënaan òi kës ki nun." » †

⁴³ Yetu akak aji na baka : « Ukaan kè nji kaòupan : Naşibaòti alun kajej *Pşih pi nul kawul pa bañaan balon bankdolun uko unnuuriin òi kës ki Naşibaòti. ⁴⁴ Ñaan ankjotun òi pnduba mënòt, akita, kè ñaan i pakjotnun, panantëla. »

⁴⁵ *Baòenjan baweek na bafaritay bayikrën kè bukal bakaan kè Yetu akhoñ han. ⁴⁶ Bado na pmoba wal mënòt aşë òi bañaan banşalun aji Yetu awo *Naòupar Naşibaòti.

Uhoñ wi bampokun pbi pyoban

(Luk 14.15-24)

22 Yetu akak ahoñ na baka aji : « ² *Pşih pi Baòti panaam ji uko wi naşih anduun bañaan pyoban òi bniim bi abukul. ³ Ayil balemparun pa baya badu biki aduun pyoban kè başë wo baanjal pbi. ⁴ Kè akak ayil balon aji na baka : "Najakan na biki nduun pyoban kè djun pde, afin ñgit ñkaş ñi naan na ñntaam ñannuur-naaniin òi ñi naan, iko bti ibëkani, babi òi dko di bniim." »

⁵ « Kè biki baduun başë wo baando òo òo aten uko mënòt, andoli atool kaya pdo kanuma ki nul : balon baya ñteeh, balon pjula. ⁶ Kè bandukiin bamob balempar naşih, ahajan baka afin. ⁷ Naşih adeebaòti, aşë do bangoli biki nul kè bafin balaò mënòt abot atër ubeeka wi baka. ⁸ Wi wi aşaan aji na balemparun : "Pde pabaa kè biki mbiin adu pyoban başë wo baantaan na pde pa. ⁹ Nayaan du ñpaò bgah nadu bañaan bti biki nakwinun." ¹⁰ Kè balemparun baya òi igah, adu biki bawinun bti, bawuòaan na banuura, kè dko di bniim datumi.

¹¹ « Naşih aneej wal mënòt pten bambiin pyoban aşë win da ñiinòt alon anwoon aanwoh imişa yi ufettu. ¹² Kè aşë ji na a : "Nanoh, hum di di idolun adoo neej òi, bë iinwoh imişa yi ufettu ba"? Kè un mënòt ayompi.

¹³ Naşih kè aşë ji na balemparun : "Natanana ihoò na iñen nafëla bdig du bdëm, dul di akyaan kawooni kabot kadeebaòt kadohrën." » ¹⁴ Kè Yetu aşë akak aji : « Bañaan batum badu'anaa kè bantiinku bakdataniin. »

† 21:42 Kañaam 118.22-23.

Pluk Fetar daaşa

(Markuŕ 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Wi uko mënŕ uŕëpun, *bafaritay baya ayitiir wal mënŕ katen jibi bakdoli pa pŕaawan Yetu ŕi bŕup. ¹⁶ Wi wi bayilonŕ baŕaşar baka balonŕ na balonŕ biki *Herod kë baji na a : « Najukan, ŕme kë iwo ŕnaaŕ i manjoonan, abot aji kjukan bgah bi Naşibaŕi na manjoonan. Iinji kŕi nin ŕnaaŕ ŕiki iinji kten uko wi ŕnaaŕ awoonŕ. ¹⁷ ŕupun keeri, we wi işalonŕ? Nŕwo i kaluk *Fetar naşih daaşa këme ŕnëwo i kaluka da? »

¹⁸ Kë Yetu ammeerŕ ŕşal ŕwuŕaan ŕi baka aşë teem baka aji : « An balagare! We ukaaŕ kë nakdo na pŕaawanaan ba? ¹⁹ Nadiimanaan pataka pi najaan nalukna daaşa. »

Kë badiimana pa, ²⁰ kë aşë ji na baka : « Kaara di in dawoonŕ ŕi pa? Kë katim ki in kawoonŕ ŕi pa? »

Kë bateem ²¹ aji : « Fetar a. »

Wi wi aşaaŕ aji na baka : « Nakeerin nakakan Fetar uko unwoonŕ wi Fetar, naşë nakakan Naşibaŕi uko unwoonŕ wi Naşibaŕi. » ²² Wi ajakuŕ haŕ kë başë ŕnoŕar fuŕ aduka, aya.

Pnaŕa ŕi pkeŕ

(Markuŕ 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Unuur mënŕ, *bataduk balonŕ babi aŕog Yetu – bukal bajaanŕ baji pnaŕa ŕi pkeŕ paanwoo – ²⁴ aşë ji na a : « Najukan, *Moyit apiit pa un aji : “Woli ŕnaaŕ akeŕ bë aanka napoŕ, abuk aşin awo kayeenk aharul, kahilna kabukara bapoŕ.” ²⁵ Kë uşë bi ka ŕi un biinŕ paaj na alonŕ banŕaarunŕ. Nateek aniim ŕnaaŕ aşë waaŕa bë aambuki, adukar abuk aşin aharul. ²⁶ Kë natëbantën akak akeŕ aduk ŕnaaŕ bë aambuki, kë uwoha haŕ pa nawajantën kak, awoha haŕ pa bukal paaj na alonŕ bŕi. ²⁷ Wi bukal bŕi bakeŕunŕ, kë ŕnaaŕ akak akeŕ. ²⁸ Kë hënkuŕ woli baŕnaaŕ baluŕ anaŕa ŕi pkeŕ, in akwoonŕ ayin ŕnaaŕ mënŕ, wi bukal paaj na alonŕ bŕi baniimuluŕ? »

²⁹ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Naneemi, naamme Ulibra wi Naşibaŕi abot awo naamme mnhina mi nul. ³⁰ Hënŕ di uwoonŕ, woli baŕnaaŕ baluŕ anaŕa ŕi pkeŕ, biinŕ baankniim, kë baatŕ baankniima, baluŕ kawo ji ŕwanjuŕ du baŕi. ³¹ Kë ŕi uko wi pnaŕa ŕi pkeŕ, naambaanŕ kaleyiira uko wi Naşibaŕi ajakuŕ i? Aji : ³² “Dwo Naşibaŕi i Abraham, i Itaak, na i Jakob.” » †

Yetu akak aji na baka : « Naşibaŕi awo i baŕnaaŕ bajeŕ, aanwo i bankeŕunŕ. » ³³ Baŕnaaŕ banktiinkuluŕ bŕi baŕnoŕar ŕi pjukan pi nul.

Uko undëmnunŕ ŕi iko yi bgah bajakuŕ

(Markuŕ 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ *Bafaritay batiink kë Yetu ateem *bataduk kë bawaanŕ uŕup aşë yitiir. ³⁵ Kë alonŕ ŕi baka, anwoonŕ *najokan Bgah aşë ŕjal pŕaawan Yetu aşë hepara aji : ³⁶ « Najukan, ŕi iko yi bgah bajakuŕ, uhoŕ udëmnunŕ dëm ba? »

³⁷ Kë aşë teema aji : « Nalan Ajugun Naşibaŕi i nu na kaŕëbu bŕi, na uhaaşu bŕi, na uşalu bŕi. ³⁸ Uko waŕ udëmnunŕ ŕi iko yi bgah bajakuŕ. ³⁹ Kë uko unyeenkunŕ ŕi wa abot adëm kak wii wi : Nalan atëŕŕu jibi iŕalonŕ uleefu. ⁴⁰ Iko itëb yunŕ iŕonkrën *Bgah bi Moyit bŕi na pjukan pi *baŕupar Naşibaŕi. »

Krittu na Dayiŕ

(Markuŕ 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Jibi *bafaritay bayitiirunŕ, kë Yetu aşë hepar baka aji : « ⁴² we wi naşalonŕ ŕi *Krittu ba? Awo abuk in ba? »

Kë bateema aji : « Awo *abuk Dayiŕ. »

⁴³ Kë Yetu aşë ji na baka : « Kë hum di di *Uhaaş wi Naşibaŕi uŕuunŕ Dayiŕ kë aji du'a Ajugun ba? Ul, anŕiiniinŕ aji :

⁴⁴ “Naşibaŕi Ajugun aji na Ajugun :

ŕoon ŕi kaŕen naan kadeenu

te ndoo ndo başooradu

ido kapafna baka ihoŕ.” †† »

⁴⁵ Yetu akak aji : « Keeri, woli Dayiŕ aji du Krittu Ajugun, hum di di ahilanunŕ kawo kak Abuk Dayiŕ? » ⁴⁶ Nin alonŕ ŕi baka aanhinan ateema. Kapëna unuur mënŕ nin alonŕ aankak aŕoom phepara uko ulonŕ.

Pŕaafara bajukan Bgah na bafaritay

(Markuŕ 12.37-40; Luk 11.39-52; 20.45-47)

23 Kë Yetu aşë ŕiini na pntuk pi baŕnaaŕ na baŕaşarul aji na baka : ² « *Bajukan Bgah na *bafaritay baŕo ŕi pŕij pi *Moyit. ³ Nadoon kado nabot nado kaŕaş iko bŕi yi bakŕupananŕ, naşë nawut pdo kado uko wi bajaanŕ bado : ŕiki baji baŕup kaşë wo baanji bado uko wi baŕupunŕ. ⁴ Baji batan idaaŕ idiŕ kaŕu baŕnaaŕ pkuŕa ya, bukal ŕi ŕleef ŕi baka başë pok pdeenŕ pkoŕ poolan ŕaŕn pŕënŕ baka. ⁵ ŕi iko bŕi yi bakdolunŕ baji bala pwinana ŕi baŕnaaŕ ukaaŕ kë kako ki bajaanŕ baŕu Uŕup wi Naşibaŕi katan ŕi bkow na iŕen yi baka kaji kadëm. Iŕen yi imiŕa yi baka ikak aji ihaan maakan †. ⁶ Baji baŕal pŕo ŕi iŕij innuurnaaniinŕ woli bawo du dko di ufettu kabot kaŕal pŕo kadun du *itoh iŕehanaani. ⁷ Baji baŕal baŕnaaŕ banohŕtën baka ŕi dko di baŕnaaŕ kabot kaŕal baŕnaaŕ bado kadu baka “Najukan”.

⁸ « Kë an, nawutan kado baŕnaaŕ bado kadu'an “Najokan”; an bŕi naŕaari abot akaha najukan aloolan ŕaŕn. ⁹ Nawutan kado kado ŕnaaŕ alonŕ kaji Aşinan ŕi mboş ; nakaha Aşinan aloolan, anwoonŕ du baŕi. ¹⁰ Nawutan kado badoo badu'an “Nayafan”; nakaha nayafan aloolan, anwoonŕ *Krittu. ¹¹ Anwoonunŕ naweek ŕi an akulunŕ kawo nalempar batëŕŕul. ¹² ŕnaaŕ ankdëmanunŕ bkowul baluŕ kawalana, kë ŕnaaŕ ankwalanunŕ bkowul baluŕ kadëmana. »

Pwuŕan pi bafaritay

¹³ Yetu akak aji : « Nawuŕani an *bajukan Bgah na an *bafaritay an nanwoonŕ balagare, nanjaanŕ naneenan baŕnaaŕ pneeŕ du *Pşih pi Baŕi. Naanji naneenŕ da an ŕi

† 22:32 Ppën 3.6.

†† 22:44 Kaŕnaam 110.1. † Bayuday baji bado iko ilonŕ yi bapitunŕ Uŕup wi Naşibaŕi kaleşna wa. Ital iniilu inwoonŕ ŕi iŕen yi imiŕa yi baka ikak aji ileşan baka Uŕup wi Naşibaŕi.

ñleefan kē naanji nawut banjalun pneej baneej!

¹⁴ [Nawuṭani an bajukan Bgah na an bafaritay balagare, naji nade bka bti bi baaṭ bayoṭ kabot kajon ṭi pñehan Naṣibaṭi pa pwinana. Ukaaṅ kē Naṣibaṭi aklun kakoban kakob kandēmnuṅ maakan.]

¹⁵ « Nawuṭani an bajukan Bgah na an bafaritay, an nanwoon balagare, an biki pkakan ñaaṅ aloolan ṭi udolade wi nan pajaṅ paṭu namuur idēk na ṅṅaak. Woli naka'a, naji nadola ataṅ na pneej infernu ṅyaaṣ ṅṅēb kapelan.

¹⁶ « Nawuṭani, an bayuuj bgah banwoon bakuul, nanjaṅ naji : "Woli ñaaṅ ajeṅ *Katoḥ Kaweeḥ ki Naṣibaṭi amehnaana, uunwo ukoolan ; bē woli ñaaṅ amehna ṭi uuuuru wi katoḥ ki Naṣibaṭi, awo i kado uko wi ajakuṅ."

¹⁷ « An bawaṅ ṅṣal, an bakuul! we udēmnuṅ: uuuuru wa kēme katoḥ ki Naṣibaṭi kandolon kē uuuuru mēṅṅ uyimani? ¹⁸ Nakak aji naji : "Woli ñaaṅ amehna ṭi *bliit bi mngur, uunwo ukoolan, bē woli ñaaṅ amehna ṭi iko inṅṅanunṅ ṭi ba, awo i kado uko wi ajakuṅ." ¹⁹ An bakuul, we udēmnuṅ: iko inṅṅanunṅ ṭi bliit bi mngur kēme bliit bi mngur bankakanunṅ iko mēṅṅ kē iyimani? ²⁰ Pmehna ṭi bliit bi mngur pawo pmehna ṭi ba na ṭi iko bti inwoon ṭi ba. ²¹ Kē pjeṅ Katoḥ Kaweeḥ ki Naṣibaṭi kamehnaana pawo pmehna ṭi ka na ṭi anṅṅṅuṅ ka. ²² Pmehna ṭi baṭi pawo pmehna ṭi pṣihni pi Naṣibaṭi na ṭi anṅṅonṅ ṭi pa.

²³ « Nawuṭani an bajukan Bgah na an bafaritay, an nanwoon balagare, nanjaṅ nawul kafah ki Naṣibaṭi ṭi iko bti yi nakjaarunṅ kadoo wul impoṭṅṅaanunṅ maakan aṣṅ wo naanji nado uko unkaanunṅ udooni ṭi iko yi bgah bajakuṅ: pwo naṭool, pñaga, na pfiyaar Naṣibaṭi. Yaṅ yi yi nawoonṅ i kado lah kaṣṅ kawut kaṭilma induki- inṅ ²⁴ An bayuuj bgah banwoon bakuul, nanjaṅ natēntan poot pi nan pa ppēnan uwo kaṣṅ yoor untaam wi pnkunkaali.

²⁵ « Nawuṭani an bajukan Bgah na bafaritay an nanwoon balagare, naji nawent ikoopa yi nan na irataa yi nan bnuura ṭi bdiṅ, meeṭ daṣṅ ṅum na iko yi kakiiṅ na kafeer. ²⁶ Iwi nafaritay nakuul, duniin iwent kakoopa na praata meeṭ, bdiṅ bahilna bajinṅ.

²⁷ « Nawuṭani an bajukan Bgah na an bafaritay an nanwoon balagare nanjaṅ nawo ji ihēr yi babo-manunṅ: iji inuura ṭi bdiṅ, meeṭ kaṣṅ ṅum na imoh na iko impuṭunṅ. ²⁸ Kē hēnk di di nawoonṅ, naji nawo wo ji bañaṅ baṭool ṭi kadun ki bañaṅ, aṣṅ ṅum na kalagare na buṭaan ṭi ṅhaaṣan meeṭ.

²⁹ « Nawuṭani an bajukan Bgah na an bafaritay an nanwoon balagare, nanjaṅ naniw ihēr yi *baṭupar Naṣibaṭi kabot kaboman ihēr yi baṭool, ³⁰ kaṣṅ kaji ṭi uṣal : "Woli ṅwo laalan da ṭi wal wi baṣinun, ṅṅenknaaki- ir na baka katul pñaaṅ pi baṭupar Naṣibaṭi." ³¹ Hēnk naji nadinan kē nawo bubuk bambiinṅ afinṅ baṭupar Naṣibaṭi. ³² Nabaañṅ uko wi baṣinan babinṅ ajun.

³³ « An ṅpula, pntuni pi ṅṅfunan! Hum di di nakhi- nanunṅ kabuur kakob, kawo naankneeṅ infernu? ³⁴ Waṅ ukaṅ kē nji kayil baṭupar Naṣibaṭi, bañaṅ banwoon na uṣal unṅṅa, na bajukan : nalunṅ kafinṅ balonṅ, kapaṅ

ṭi kruṭ, nalunṅ kafud balonṅ itintēl du *itoh iñehanaani yi nan, kabot kadookar na baka na ṅbeeka. ³⁵ Hēnk, pñaaṅ bti pi bañaṅ baṭool pi natulunṅ ṭi mboṣ pahilna pakak ṭi an, du pkeṭ pi Abel naṭool te du pi ṅakariya, abuk Baraki, i bafinṅ ṭi dko danwoonṅ ṭi ptoof pi umeeṣa wi bṅṅan na *dko dyimanaan di Katoḥ Kaweeḥ ki Naṣibaṭi. ³⁶ Dṭupan na manjoonan, kawuunṅ ki kayeenk kakob ki iko mēṅṅ bti ikṅṅinṅ. »

Yetu aṭṅgara Yeruṭalem

(Luk 13.34-35)

³⁷ Yetu akak aji : « Yeruṭalem, Yeruṭalem, iwi injaṅ kfinṅ *baṭupar Naṣibaṭi kabot katap biki ayilunṅ ṭi iwi mnlak, ṅyaaṣ ṅṅum ddo na pṅonkrēn babuku jibi uguk ujaṅ uboof ṅbuk wa, kē ipoki. ³⁸ Hēkunṅ, Naṣibaṭi aṣaṅ adukaran katoḥan. ³⁹ Dṭupan, naankak awinēn te unuur wi naklunṅ kaji : "Ñaaṅ ankmbiinṅ ṭi katim ki Ajugun anuurandēni !" »

Uṭoka Katoḥ Kaweeḥ ki Naṣibaṭi

(Markuṭ 13.1-4; Luk 21.5-7)

24 Yetu apēn ṭi *Katoḥ Kaweeḥ ki Naṣibaṭi, kē baṭaṣarul baṣṅ ṅoga pa pdiimana jibi kadēmi akuṭ anuura. ² Kē aṣṅ ṅeem baka aji : « Jēm nawin iko yi bti i? Na manjoonan dṭupan, nin plaak paankduka ka- paf ṭi pṅṅṅ pa ṭi bē paankfoma kajot ṭi mboṣ. »

Nnuur ṅi mnhaj

(Markuṭ 13.5-13; Luk 21.8-19)

³ Yetu aṭo du pnkunṅ pi mnoliwera, kē baṭaṣarul baṣṅ bi agaag na a, ahepara aji : « Ṭupun, lum di di uko waṅ ukwoonṅ, na uko unkyuunṅ un ubi'u na uba umundu? »

⁴ Kē ateem aji : « Naṭaafaraan baguuran, ⁵ ṭiki bañaṅ baṭum balunṅ kabi na katim ki naan, kaji bukal bawoonṅ *Krittu, kaguur bañaṅ baṭum. ⁶ Woli nalunṅ aṭiink ṅgut, abot aṭiink kē bakṅiiniyaan ṅgut, nawutan kalēnk : iko mēṅṅ iwo i kawo. Kē naṣṅ wo i kame kē uundobi wo uba umundu. ⁷ Uṭaak unaṭa ugut na uṭaak ulonṅ, pṣih pagut na plonṅ. Ubon ulunṅ kawo ṭi ṅṅaak ṅlonṅ, mboṣ mando kaṣinṅar. ⁸ Iko mēṅṅ bti ikwoonṅ uju- ni wi mnhaj mnweek, ji mnhaj mi ñaaṭ ankyaṅ kabuk.

⁹ « Wal mēṅṅ balunṅ kamoban kawul bahajanan bafinṅ ; katim ki naan kalunṅ kaṭu ṅṅaak bti ṅaṣooran. ¹⁰ Bañaṅ baṭum baankak aṭiiaarēn, bado kawaapar kabot kaṣoorad. ¹¹ Baṭum balunṅ kaṭilan kaji bawo *baṭupar Naṣibaṭi kaguur bañaṅ baṭum. ¹² Buṭaan dadēm maakan bañaṅ badoo bakak baankak aṅalad. ¹³ Kē ñaaṅ aṅṅaṅ amēban ṭi nji aliinṅ ṅnuur bti, unṅ mēṅṅan alunṅ kabuur. ¹⁴ Balunṅ kaṭup *Uṭup Ulil Unuura wi *Pṣih pi Baṭi wi ṭi umundu bti, bañaṅ bti bahilna batiink wa. Wal mēṅṅan wi wi uba umundu ukbiinṅ. »

Unoor uweek

(Markuṭ 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵ Yetu akak aji : « Woli nawin uko uwuṭaan maakan unjaṅ uṭopan, wi *Daniyel *Naṭupar Naṣibaṭi aṭi- iniyaanunṅ kē uwo ṭi *dko dyimanaan du Katoḥ Kaweeḥ

ki Naşibaţi – ankleyiirun awo i kayikrën – ¹⁶ bañaan bankwoonj du utoak wi *Yuda bakeeriin baţi baya du inkun iweek. ¹⁷ Anŕoonj du uşala awutan kaneejar uko ulonj. ¹⁸ Anwoonj du uŕeeh, awutan kakakar bayeti bi nul! ¹⁹ Njuur mënŕ, baaŕ bankwoonj na iyiŕ, na bankbootanuj bawuŕan. ²⁰ Nañehaan pŕi mënŕ pawut kawo ŕi wal wi uşubal na mpoj kême ŕi *unuur wi pnoorfën. ²¹ Njuur mënŕ ŕawo ŕnuur ŕi mnhaj mnweek. Mnhaj manwoonj maambaan kawohara wi umundu uwoonuj ; kême mnhaj mntënŕ ma maankak alunj kawo nin uyaaş ulonj kak. ²² Kême woli Naşibaţi aantiinkŕën lah ŕnuur mënŕ, nin ñaan aankduka duka kado kahefënŕ ; kême bañaan biki adatuŕ başë ŕu kême atiinknŕën ŕa.

²³ « Wal mënŕ, woli ñaan ajakan : “*Krittü awi !” kême : “Awi moŕ !” Nin nakfiyaara. ²⁴ Bañaan balunj kanaŕa kaŕilan kaji bawoonj Krittü na *baŕupar Naşibaţi. Bado mlagre na iko iñonarënaan pa woli bahilani bado ŕjaabar du baka biki Naşibaţi ajokunj. ²⁵ Aa, dŕupan nawo bame ji uko mënŕ ubi udo kaban.

²⁶ « Woli bajakan keeri : “Krittü awi du *pndiiş” nawutan kaya da ; kême woli bajakan : “Awi amena moŕ” nakfiyaar uko mënŕ nin. ²⁷ Jibi kaliik liik kajaan kawoona kabanj kalonj ki baŕi, kajeehan baŕi bti, hënk di di ubi wi *Abuk ũiintŕ uklunj kawo. ²⁸ Dko di untaam ukeŕnunj dul di njuugude ŕajaan ŕayit. »

Ubi wi Abuk ũiintŕ

(Markuŕ 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ Yetu akak aji : « Woli ŕnuur ŕi unoor ŕunj ŕaŕëpa ŕëp,

“Unuur uunkak ado katër,

pli paankak ado katër,

ŕjjaŕ ŕajot,

mnhina mi baŕi manşinŕar †.

³⁰ Wal mënŕ, iko inkyuujunj kême *Abuk ũiintŕ abi, iwinana du baŕi, knaali ki umundu bti kalunj kayewla ; kawin Abuk ũiintŕ abi ŕi infëlunj yi baŕi na mnhina na mndëm mweek. ³¹ Alunj kayil ŕwanjuŕ ŕi nul ŕabi na plul pweek, ŕayitrën bañaan biki adatuŕ banwoonuj ŕŕaak bti kapëna du kabanj kalonj ki umundu te kalonj.

Uhoñ wi mnko

(Markuŕ 13.28-32; Luk 21.29-33)

³² Yetu akak ajiini na baka aji : « Natenan ŕi mnko. Wi inah ijunaŕ jun pluuman, kême itoh ipëni, naji name kême pti pañogi. ³³ Kême hënk, woli nalunj awin iko mënŕ bti, nameen kême ubi wi *Abuk ũiintŕ uñogi, awunj ŕunj plëman. ³⁴ Na manjoonan, dŕupan kawuunj ki kaankŕëp bême iko mënŕ bti iinwinanaa. ³⁵ Baŕi na mboş ŕjaba, kême ŕŕup ŕi naan ŕjaşë wo ŕjaankba. »

Nawoon bten

³⁶ Yetu akak aji : « Kême ŕi uko wi unuur mënŕ na woori mënŕ, nin alonj aammee, nin ŕwanjuŕ du baŕi, nin ŕji Abuk Naşibaţi ; Paapa ŕaŕ ameeŕ. ³⁷ Jibi ubiunj awo ŕi wal wi *Nowe, hënk di uklunj kawo kak ŕi wal wi *Abuk

ũiintŕ akbiinj. ³⁸ Hënk di uwoonj ŕfa ji meel mambi mando kapar awun umundu bti, bañaan bade, adaan, anim, aniimandën babuk baka te unuur wi Nowe aneejunj ŕi upuur, ³⁹ kême bañaan baanşal aji uko ulonj ubi, te kême meel mando par aba baka bti. Hënk di ukwoonj ŕi ubi wi Abuk ũiintŕ. ⁴⁰ Biintŕ batëb bawo du uŕeeh, alonj ajejana, alonj aduka. ⁴¹ Baaŕ batëb bawo ŕi pşon, alonj ajejana, alonj aduka.

⁴² « Nawoon bten, naamme unuur wi Ajugun akbiinj. ⁴³ Nameen bnuura uko wi : woli ajug katoh ame wal wi nakiiŕ akbiinj na utejan, awo bten aankdinan balunjan uniŕ wi katohul. ⁴⁴ Ukaan kême an kak, nawo kawo bten, ŕiki Abuk ũiintŕ abi ŕi wal wi nawoonj naankyoonka. »

Nalemp natool na nalemp anwoonj aanwo natool

(Luk 12.42-46)

⁴⁵ Yetu akak aji : « In awoonj nalemp natool natit i ajug katoh akŕuunj ŕi kadun ki balemp biki nul, ado kawul baka kafah ki ŕdeey ki baka uwoori ubanle?

⁴⁶ Nalemp i ajug katoh akŕënkuŕ ŕi ulemp wi aŕu'u lunj wal wi akkakuŕ, unj mënŕ anuurandëni. ⁴⁷ Dŕupan na manjoonan, ajug katoh ahankana bka bi nul bti. ⁴⁸ Bême woli nalemp awo nawuŕaan, aji ŕi uşalul kême ajugul ajon ubi, ⁴⁹ aşë naŕa akob balemp batënŕul, ade adaan na bakuj, ⁵⁰ ajug nalemp mënŕ alunj kabi ŕi unuur wi awoonj aankyoonka, na wal wi awoonj aammee. ⁵¹ Aha-jana bnuura kabot kadola jibi bajaan bado balagare : dul di baklunj kawooni, kadeebaŕ kadohrën.

Uhoñ wi beegani iñeen

25 Yetu akak aji na bankntiinkulunj : « Kême hënk, *Pşih pi Baŕi palunj kawo ji uko wi beegani iñeen banwoonj na ŕkaniya pya kakit naniim. ² Kañeen ŕi baka baanklipara, kême kañeen bandukiinj baklipara. ³ Banwoonj baanklipara bukuŕ bajej ŕkaniya ŕi baka aşë wo baantij ungaant ulonj kak ; ⁴ kême banklipariinj başë ŕij ungaant ŕi ŕmpoban na ŕkaniya. ⁵ Jibi naniim ajonunj ubi, kême başë ŕyoyënŕ bukal bti.

⁶ « Na utejan mnjel, kême pdiim plonj paşë liir aji : “Nanim abi! Napënan nakita.” ⁷ Kême beegani bti başë naŕa aboman ŕkaniya ŕi baka. ⁸ Kême beegani banwoonj baanklipara bukuŕ başë ji na banklipariinj : “Naŕenun ŕi ungaant wi nan, ŕkaniya ŕi nun ŕajëmşaa.”

⁹ « Kême başë teem baka aji : “Nin, wi uundo kęş kęş ŕfaaşër. Nayaan du bajula nanug wi nan.” ¹⁰ Baŕool pya pnug ungaant, kême naniim aşë bi. Bambomandërunj aba kême baneej na a du dko di bniim, kême bgah badëti.

¹¹ « Banwoonj baanklipara wi badukiinj abi, aşë ji : “Naweeŕ, naweeŕ, haabëşun bgah!”

¹² « Kême aşë teem baka aji : “Na manjoonan, dŕupan, mëmme an !” »

¹³ Kême Yetu aşë ji : « Nawoon bten keeri, naamme unuur kême uwoori wi *Abuk ũiintŕ akbiinj. »

Uhoñ wi balemp biki bawuluŋ itaka

(Luk 19.12-27)

¹⁴ Yetu akak ahoñ na baka aji : «*Pših pi Baṭi paluŋ kawo ji uko wi ñiinṭ ankyaaŋ bayaas, ašë du balemparul adukar baka bka bi nul. ¹⁵ Awul baka itaka, andoli inliŋuŋ na ulemp wi ahinanuŋ kado na ya. Awul alon inliŋuŋ na baluk bi ŋsubal kañeen, awul alon inliŋuŋ na baluk bi ŋsubal ŋtëb, awul nawajanṭën bi ušubal uloolan, ašë tool ṭi dko mënṭ aya pyaanṭ.

¹⁶ « Nalemp i bawuluŋ baluk bi ŋsubal kañeen abi jun jun plemp na itaka ṭi dko mënṭ aka itaka impeluŋ uko wi bawululuŋ nyaaš ṇtëb. ¹⁷ Kë i bawuluŋ bi ŋsubal ṇtëb akak ado ji nateek, aka uko wi bawululuŋ nyaaš ṇtëb. ¹⁸ Kë i bawuluŋ baluk bi ušubal uloolan ašë jip bhër amen ktaka ki ajugul awululuŋ.

¹⁹ « Wi ajug balemp ayaan ajon, ašë ṭiis, adu balemparul babi baṭupa jibi baduki ado na itaka. ²⁰ Nalemp i bawuluŋ baluk bi ŋsubal kañeen abi aṭij itaka aji na a : “Naweek, iwulën itaka inliŋuŋ na baluk bi ŋsubal kañeen aji nlemp, kë nduk aka uko wi iwulnuŋ nyaaš ṇtëb, yii yi.”

²¹ « Naweek kë aji na a : “Ido bnuura, iwi nanuura natam ulemp. Ilemp bnuura na uko umpoṭi wi nwuliiŋ. Dwulu umpeluŋ wa maakan. Biin iwo ṭi mnlilan na nji.”

²² « Kë natëbantën i bawuluŋ itaka inliŋuŋ na baluk bi ŋsubal ṇtëb abi aji na a : “Naweek, iwulën itaka inliŋuŋ na baluk bi ŋsubal ṇtëb, kë nduk aka uko wi iwulnuŋ nyaaš ṇtëb, yii yi.”

²³ « Kë naweek aji na a : “Ido bnuura, iwi nanuura natam ulemp. Ilemp bnuura na uko umpoṭi wi nwuliiŋ, dwulu umpeluŋ wa maakan, biin iwo ṭi mnlilan na nji.”

²⁴ « Kë nawajanṭën i bawuluŋ itaka inliŋuŋ na baluk bi ušubal uloolan ašë bi, aji : “Naweek, dme kë iwo ñaan anjoṭuŋ anjaan akit du dko di awoon aantepii kabot kakaaw dko di awoon aanjaari. ²⁵ Dṭi'u ṭi, ukaan kë njip amoy ya ; itaka yi nu yii yi.”

²⁶ « Kë ajugul ateema aji : “Iwi nalemp nawuṭaan, nanšabër! Ime kë dwo ñaan anjaan akit du dko di awoon aantepii kabot kakaaw dko di awoon aanjaari ; ²⁷ kë we ukaan keeri kë iinjej itaka yi nwuliiŋ ahankan du naṭeetan ba? Inšaan kabuk uko ulon woli dyaar ya. ²⁸ Najejan itaka mënṭ nawul ankaan baluk bi ŋsubal iñeen.” ²⁹ Bawul ankaan, ašë tumandën, kë anwoon aankaa badoo yeenk yeenk uko wi adukanaaniŋ. ³⁰ Hënkun, nafëlan nalemp nawaan udooni i du bdëm, dul di bakluŋ kawooni, kadeebaṭ kadohrën. »

Unuur wi pwayëš

³¹ Yetu akak aji : « Woli *Abuk Ñiinṭ aluŋ abi na mndëm mi nul agakandër na ŋwanjuṭ bti, aṭo ṭi pṭij pi pših na mndëm. ³² Bañaan biki ŋtaak bti ŋi mboš bayit ṭi kadunul, ašë paṭëš baka jibi nayafan ajaan apaṭëš ŋkaneel na ŋpi. ³³ Aṭu ŋkaneel ṭi kañen kadeenu, kašë kaṭu ŋpi ṭi kamayu. ³⁴ Wal mënṭ wi wi naših ašaan aji na banwoon ṭi kañenul kadeenu : “Nabiini, an biki Paa-pa awuluŋ bnuura bi nul, naneejan ṭi Pših pi Baṭi pi Našibaṭi abomananaŋ wi umundu upašnuŋ. ³⁵ Ubon

ubi de'ën kë naṭenën kë ndee, kë udaan uṭijën kë naṭenën kë ndaani, dbi wo nayaantṭ, kë nayeenkën, ³⁶ awo mënwo na imiša, kë nawoharënën, amaak kë nabi pwinën, awo ukalabuš kë nabi pwinën.”

³⁷ « Baṭool banwoon ṭi kadeenu bahepara wal mënṭ kaji : “Ajugun, lum di di ŋwiniŋ kë iwo na ubon kë ŋwulu uko ude, aṅal udaan kë ŋwulu kë idaani, ³⁸ awo nayaantṭ kë nyeenku, awo iinwo na imiša, kë ŋwoharënu, ³⁹ amaak këme awo ukalabuš kë ŋbi pwinu?”

⁴⁰ « Naših ateem baka wal mënṭ kaji : “Na manjoo-nan, dṭupan, uko wi nadoluŋ pa alon ampoṭëṭaanuŋ ṭi bayiṭ naan biki, nji i i nadoluŋ wa.”

⁴¹ « Wi wi ašaan aji na banwoon ṭi kamayu : “Nalowaan, an nanfëpaniiŋ naya du bdoo banwoon baankjëmša bi babomanuŋ pa Untaayi Uweek na ŋṭašar wa. ⁴² Ubon ubi de'ën, kë napok pṭenën nde, kë udaan uṭijën bë naanṭenën ndaan, ⁴³ dbi wo nayaantṭ kë naanyeenkën, awo mënwo na imiša kë naanwoharënën, amaak abot awo du ukalabuš kë naambi pwinën.”

⁴⁴ « Bukuŋ mënṭan bakak ahepara wal mënṭ kaji : “Ajugun, lum di di ŋwiniŋ kë iwo na ubon, aṅal udaan, awo nayaantṭ, awo iinwoh imiša amaak këme awo ukalabuš kë nṅentënkun?”

⁴⁵ « Ateem baka wal mënṭ kaji : “Na manjoo-nan, dṭupan, uko wi nawoon naando pa alon ṭi bam-poṭëṭaanuŋ biki, nji i i nawoon naando wa.”

⁴⁶ « Kë hënk di di bakluŋ kaya, balon du mnhaj mi mndani, banwoon baṭool baka ubida wi mnṭo. »

Uko wi batiinkaruŋ aji bado Yetu

(Markuṭ 14.1-2; Luk 22.1-2; natenan ṭi Yowan 11.47-53)

26 Wi Yetu aṭupuŋ uko waŋ bti ašë ji na baṭašarul : ² « Name kë *Ufettu wi Mbuur uduka ŋnuur ṇtëb, kë bakluŋ kawul *Abuk Ñiinṭ bahilna bapaŋa. »

³ *Baṭejan baweek na bantohi kë bašë yit wal mënṭ du uko *naših i baṭejan i katim kawoon Kayif. ⁴ Bati-inkar aji bado mntit kamob Yetu kabot kañiŋa, ⁵ ašë wo baṅal pdo uko mënṭ ṭi wal wi ufettu ṭiki baṭi ubeeka ubi ušinṭar.

Naaṭ alon ajeëš Yetu ukëra ujuŋ ulil pṭëkëñ

⁶ Yetu awo du uko Fimon i bajaan badu namaak bdoo du ubeeka wi Betani. ⁷ Wi awoon ṭi pde, kë ñaaṭ alon ašë bi aṅoga, awo na pṭukar pmpoṭi pi banugnuŋ itaka itum. Pawo na ukëra ujuŋ ulil pṭëkëñ untamuŋ maakan. Ajeëš ukëra mënṭ ṭi bkow bi Yetu. ⁸ Wi baṭašarul bawinuŋ uko wi ñaaṭ adoluŋ badeebaṭ aji : « we uwoon kalat ki? ⁹ Ukëra wi uhilan lah kawaapana itaka itum, kajej ya kaṭen bajuuk. »

¹⁰ Kë Yetu ammeen uko wi bajakuŋ ašë ji : « we ukaan kë naknooran ñaaṭ i ba? Uko unuura wi wi adoluŋ hënk pa nji. ¹¹ Na manjoo-nan, bajuuk bawo na an ŋnuur bti, kë nji, mënkwon na an ŋnuur bti. ¹² Ajeëšën jeeš ukëra ujuŋ ulil pṭëkëñ wi ṭi uleef pa umoy wi naan. ¹³ Na manjoo-nan dṭupan, dko di

bakṭupnuṅ *Uṭup Ulil Unuura wi, bakak aṭup uko wi ṅaaṭ i adoluṅ, kaleṣna'a.

Yudaṭ anwaapuṅ Yetu

¹⁴ Wal mēntṅ, aloṅ ṭi baṭaṣar Yetu iṅeen na batēb anwoṅ Yudaṭ Itkariyot, aya du baṭeṅan baweek, ¹⁵ aji na baka : « we wi nakwulnuṅ nṣē wulan Yetu ba? » Kē bukuṅ bawula ktaka iṅeen ṅwajantṅ ki baṭakuṅ na untaam. ¹⁶ Wi wi ajunuṅ pla jibi akdoli kadoo kawula baka.

Pde pbaañṣaani

¹⁷ Baṭaṣar Yetu babi aṅoga ṭi unuur uteek wi *ufettu wi ipoom indaṭ aṣē hepara aji : « Ṭuṅ di di iṅaluṅ ṅya ṅjuṅna pde pi *Ufettu wi Mbuur ba? »

¹⁸ Kē aṭeem baka aji : « Nayaan ubeeka du uko aṣē najaka : "Najukan aji : Wal wi naan ubani, du katoḥu di di ṅji kadolnuṅ ufettu na baṭaṣar naan." » ¹⁹ Kē baṭaṣarul bado jibi Yetu ajakuṅ na baka, aboman pde pi ufettu.

²⁰ Wi utaakal ubanuṅ, kē Yetu aṣē ṭo na baṭaṣarul iṅeen na batēb pa pde. ²¹ Bawo ṭi pde, kē aṣē ji : « Dṭu-pan, na manjoonan, aloṅ ṭi an aluṅ kawaapēn. »

²² Bajooṭan maakan andoli kahepara kaji : « Ajugun, woon ṅji a i? »

²³ Kē aṭeem aji : « Ankṭuuṅ kaṅen na ṅji ṭi praata, uṅ mēntan akwulnuṅ! ²⁴ Aa, *Abuk ṅiintṅ awo i kakeṭ jibi upiitaniṅ ṭi a ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi, kē anṣaan awula aṣē wuṭan! Uhokan lah awo aankbuka. »

²⁵ Kē Yudaṭ, anwaapulunṅ aṣē hepara aji : « Najukan, woon ṅji a i? »

Kē Yetu aṭeema aji : « Ijakuṅ haṅ. »

²⁶ Wi bawoonṅ ṭi pde, kē Yetu aṣē jej kapoom, abeeb Naṣibaṭi, akitēṣ ka awul baṭaṣarul aṣē ji : « Nayeekan nade, uleef naan wii wi. » ²⁷ Akak ajeṅ pnkalame pi poot, abeeb Naṣibaṭi, awul baka aṣē ji : « Nadaanan ṭi pa an bṭi, ²⁸ pṅaak naan pii pi, pakṅeṅanuṅ bhoṅar, pul paktuliṅ Naṣibaṭi ahilna amiir baṅaanṅ baṭum pjuban pi baka. ²⁹ Kē nṣē ṭupan, mēnkak adaan poot pi te unuur wi ṅji kaluṅ kadaan pa phalu na an, du Pṣih pi Paapa. » ³⁰ Bayeeh aṅaamarēn Naṣibaṭi, aṣē pēn atool pya du Pṅkuṅ pi Mnoliwera †.

Yetu aṭup kē Piyeer aluṅ kapok kaji aamme'a

(Markuṭ 14.26-31; Luk 22.31-34; natenan ṭi Yowan 13.37-38)

³¹ Yetu aji na baka : « Uko wi bakluṅ kadolēn ṭi utejan wi ṅṭa wi uṭu an bṭi nadukēn. Kē hēnk di di upiitunṅ ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi aji : "Dkob nayafan kafinṅ, ṅkaneel ṅi batani ṅaṣē ṅawayṣēr." ††³² Woli dlun anaṭa ṭi pkeṭ, kajotan kadun du Galilay. »

³³ Piyeer aṭiini na a wal mēntṅ aji : « Woli uko wi bakdoliṅ uṭu kē baṅaanṅ bṭi baduku, ṅji mēnkduku. »

³⁴ Kē Yetu aṣē ṭeema aji : « Na manjoonan dṭupu, ṅji uguk udo kahaan ṅṭa di, ipok pme'ēn ṅyaaṣ ṅwajantṅ. »

³⁵ Piyeer kē aṣē ji na a : « Udole wo pkeṭ keṭ na iwi, mēnkpok kaji mēmm'e'u. » Kē baṭaṣarul bṭi bakak aji haṅ.

Pṅehan pi Yetu du Gettemaniya

(Markuṭ 14.32-42; Luk 22.40-46)

³⁶ Wal mēntṅ kē Yetu aṣē ban na baṭaṣarul du dko dlouṅ di bajaṅ bado Gettemaniya aṣē ji na baka : « Naṭoon ṭi, dya du kadun kaṅehan Naṣibaṭi. » ³⁷ Ajeṅ na a Piyeer, na babak Ṭebede batēb, aṣē jun ptiink pjoṭan na mnhaj ṭi uhaaṣ wi nul. ³⁸ Aji na baka wal mēntṅ : « Uhaaṣ wi naan ujooṭani, pjoṭan mēntṅ paditṅ maakan kē ndoo kita. Nadukiin ṭi nawo bten. »

³⁹ Kē wi ajohariṅ aya low bṭiṣu aṣē jot afēṭ kaara ṭi mboṣ aṅehan Naṣibaṭi aji : « Paap, woli uhinan kawo, lowaan pnkalame pi mnhaj mi ṭi ṅji, uṣē uwut kawo jibi ṅṅaluṅ, uwoon jibi iṅaluṅ. » ⁴⁰ Akak aṣē ṭēnk baṭaṣarul kē bakṅoyēntṅ, kē aṣē ji na Piyeer : « Naandoo hilan awo bten na ṅji uwoori uloolan ṭaṅ! ⁴¹ Nawoon bten nado kaṅehan nawutna kajot ṭi kaguuru. ṅyaaṣ ṅi nan ṅṅal maakan pdo bnuura, kē ṅleefan ṅaṣē biiṣna. »

⁴² Akak aya uyaaṣ utēbantēn alow baka aṅehan Naṣibaṭi aji : « Paap, woli pnkalame pi mnhaj pi paan-hilan pṭēp bē mēnkdaan pa, uko wi iṅaluṅ ukeeriin udolana! » ⁴³ Akak kak, aṭēnk baṭaṣarul kē bakṅoyēntṅ, ṭiki kēṣ ki baka kaditṅ bṅoy.

⁴⁴ Akak aduk baka aya uyaaṣ uwajantēn pṅehan Naṣibaṭi, akakalēṣ uko wi ajakuṅ. ⁴⁵ Akak wal mēntṅ du baṭaṣarul aṣē ji na baka : « Nahuma kaṅoyēntṅ abot anoorfēn? Wal wi *Abuk ṅiintṅ akwulaniṅ ṭi iṅen yi bado buṭaan uṅogi. ⁴⁶ Nanaṭiin ṅya! Natenan, ankwulnuṅ awii wi. »

Yetu amobanaa

(Markuṭ 14.43-50; Luk 22.47-53; natenan ṭi Yowan 18.2-11)

⁴⁷ Yetu ahum kaṭiini, kē Yudaṭ, anwoṅ aloṅ ṭi banjaṅan iṅeen na batēb, aṣē wuj na pntuk pi baṅaanṅ banwoṅ na ikej na induk. *Baṭeṅan baweek na bantohi bayiluṅ baka. ⁴⁸ Yudaṭ anwaapulunṅ aji na baka hēnk di di bakmeenuṅ ṅaanṅ mēntṅ : « I ṅji kamookuṅ, ul a, namobana. » ⁴⁹ Wi abanaanṅ ban aṅog Yetu, aṣē ji na a : « Dwulu mboṣ, najukan » aṣē mooka.

⁵⁰ Kē Yetu aṣē ji na a : « Nanoh, doon uko wi ibiṅ pdo †. » Kē bukundu baṣē dēpa ṭi a amoba. ⁵¹ Aloṅ ṭi bangakandēruṅ na Yetu atoot kakeṅ abi fal fal kabaṭ ki nalempar *naṣih i baṭeṅan. ⁵² Kē Yetu aṣē ji na a : « Kakaan kakeṅ ki nu ; baṅaanṅ bṭi bankjejuṅ ikej baluṅ kakeṭna kakeṅ. ⁵³ Iṣal aji mēnhil kadu Paapa i, awulēn ṭi dko mēntṅ uko umpeluṅ ṅwanjut iṅeen-week-iṅeen ṅyaaṣ iṅeen-ṅṭēb? ⁵⁴ Woli ddo haṅ, hum di di uko wi bapiitunṅ ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi uhilanṅ kadolana keeri? Wul ujakuṅ aji uko mēntṅ uwo kadolana. »

⁵⁵ Wi wi Yetu aṣaanṅ aji na pntuk pi baṅaanṅ puṅ : « Dwo nado buṭaan i, kē nado bi pmobēn na ikej na induk? ṅnuur bṭi dji kaṭo du *katoḥ ki Naṣibaṭi kajukan, kē naammobēn. ⁵⁶ Kē iko bṭi inkdolaniṅ hēnk iwo iko

† Pṅkuṅ pi mnoliwera : "Mont des Oliviers, Monti di Oliveira, Mount of Olives." †† 26:31 Ṭakariya 13.7.

‡ Doon ulemp wi nu : Npiit ṅloṅ ṅaji : we ukaṅ kē ibii?

yi *baṭupar Naṣibaṭi bajakuṅ ṭi Ulibra wi nul. »
Baṭaṣarul bti baṭi aduka.

Yetu du uruha wi bayuday

(Markuṭ 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; natenan ṭi Yowan 18.12-24)

⁵⁷ Bammobuṅ Yetu bañoṭa du uko Kayif *naṣih i baṭeṅan di *bajukan Bgah na bantohi bayituṅ. ⁵⁸ Kē Piyeer aṣē wo du kalowan aṭaṣa te da ; aneej ṭi blay aṣē ṭo na balemp aten jibi uko ukbiinṅ kabaañṣaan.

⁵⁹ *Baṭeṅan baweek na biki *uruha bti bala uko ulon utapar Yetu kadolna akeṭ. ⁶⁰ Bañaanṅ baṭum badoo bi atapara iko ilonṅ kē iinkēṣa kēṣ. Kē batēb balonṅ babaañṣaanuṅ pbi, ⁶¹ aṣē ji : « Niiṅṅ i aji ahilan kafom *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi kabot kaniw ka ṭi ṅnuur ṅwajanṅ. »

⁶² Kē naṣih i baṭeṅan aṣē naṭa aji na a : « Iinkteem i? Iintiink uko wi bañaanṅ biki bakṭupunṅ ṭi iwi i? » ⁶³ Kē Yetu ayompa yomp.

Kē akak aji na a : « Dñehanu, ṭi katim ki Naṣibaṭi ajug ubida, ṭupun me iwoonṅ *Krittu Abuk Naṣibaṭi. »

⁶⁴ Kē ateema aji : « Iji haṅ. Dṭupan kak, hēnkuṅ, nawin *Abuk Niiṅṅ aṭo du kañen kadeenu ki Naṣibaṭi ahiniinṅ iko bti ; nawina kak abi na infēluṅ yi baṭi. »

⁶⁵ Wal mēntṅ, kē naṣih i baṭeṅan aṣē tow imiṣa y i nul † aṣē ji : « Akar Naṣibaṭi! Njak anuma uko ulon i? Natiinka hēnkuṅ kē akar Naṣibaṭi. ⁶⁶ We wi naṣaluṅ ṭi uko waṅ ba? »

Kē bateem aji : « Aduknaanaa, awo i kakeṭ. » ⁶⁷ Wi wi baṣaanṅ atēfjēra ṭi kaara, aṣuuka abot akoba iñen ṭi ijeem ⁶⁸ aṣē ji na a : « Iinji iwo Krittu Naṭupar Naṣibaṭi i? ṭupan ṅaanṅ ankobiinṅ keeri. »

Piyeer apok aji aamme Yetu

(Markuṭ 14.66-72; Luk 22.56-62; natenan ṭi Yowan 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Piyeer aṭo wal mēntṅ ṭi blay du bdig, kē nalemp ṅaaṭ alonṅ aṅoga aṣē ji : « Iwi kak ibi wo na Yetu i utaak wi *Galilay. »

⁷⁰ Kē Piyeer aṣē pok ṭi kadun ki bañaanṅ bti aji aamme uko wi ṅaaṭ akṭupunṅ hēnk. ⁷¹ Akak apēn aya umbanṅ wi plēman kē ṅaaṭ nalemp alonṅ akak awina aṣē ji na bañaanṅ banwoonṅ da : « Abi wo na Yetu i ubeeka wi Nataret. »

⁷² Kē akak apok, ado mehna. Aji na baka : « Mēndo me me ṅiintṅ i. »

⁷³ Bakak aṭo ntiinku, kē balonṅ ṭi banwoonṅ da baṣē bi aṅoga aṣē ji : « Iwo na baka na manjoonan, idoo ṭup ṭup ji biki Galilay. »

⁷⁴ Kē aṣē mehna aji na Naṣibaṭi afēpa woli aankṭup manjoonan, awo ṭi pji « Mēme ṅiintṅ i. » ṭi dko mēntṅ, kē uguk uṣē haan. ⁷⁵ Kē Piyeer aṣē leṣ uko wi Yetu abinṅ ajaka : « Ji uguk udo kahaan, ipok ṅyaaṣ ṅwajanṅ kaji iimme ēn. » Apēn bdig aṣē wooni maakan.

Pkeṭ pi Yudat

(Markuṭ 15.1-2; Luk 22.66; natenan ṭi Yowan 18.28)

27 Na nfa kub, *baṭeṅan baweek na bantohi bayuday bti bayiti, atiinkar aji bafinṅ Yetu. ² Wi wi baṣaanṅ atana, aṣē ṅooṭa awul *Pilāt nantunṅa i utaak mēntṅ.

³ Yudat anwaapunṅ Yetu awin wal mēntṅ kē baya kafiṅa, aṣē ṭēga akakan *baṭeṅan baweek na bantohi ktaka iñeen ṅwajanṅ ki baṭaknuṅ untaam. ⁴ Aji na baka : « Djubani, wi nwulananṅ ṅaanṅ anwoonṅ aando nin ukoolan. »

Kē baṣē teema aji : « Njēmmee, utenu. » ⁵ Afēl wal mēntṅ itaka ṭi *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi aṣē pēn aya ayuuladiir.

⁶ Baṭeṅan baweek bajej itaka yunṅ aṣē ji : « Bgah bi nun baneenan ṅṭu itaka yi du dko dhankni itaka di Katoḥ ki Naṣibaṭi ṭiki iwo yi pñaaṅ. » ⁷ Baṭiini atiinkar aṣē nug na itaka mēntṅ « uṭeeh wi naniw idunk » ado dko dmoyni bayaanṅ. ⁸ Ukaanṅ kē te hēnkuṅ baji badu uṭeeh mēntṅ « uṭeeh wi pñaaṅ. » ⁹ Wal mēntṅ wi wi uko wi Yeremiya *Naṭupar Naṣibaṭi abiiṅ aṭup udolaniinṅ : « Bañaanṅ biki *Itrayel baji ktaka iñeen ṅwajanṅ ki baṭaknuṅ untaam ki ki baknugnulunṅ. ¹⁰ Bajej ya anugna uṭeeh wi naniw idunk jibi Ajugun ajaknuṅ. » ††

Yetu du kadun ki Pilat

(Markuṭ 15.2-5; Luk 23.3-5; natenan ṭi Yowan 18.33-38)

¹¹ Yetu anaṭ du kadun ki *Pilāt nantunṅa, kē aṣē hepara : « Iwi, iwoonṅ naṣih i *bayuday i? »

Kē ateema aji : « Ijakunṅ haṅ. »

¹² *Baṭeṅan baweek na bantohi bawo ṭi ptapara iko itum, kē aanteem baka.

¹³ Kē Pilāt aṣē ji na a : « Iintiink iko yi baktapariinṅ bti i? »

¹⁴ Kē aanteema teem, kē Pilāt adoo ṅoṅar maakan.

¹⁵ *Ufettu wi mnjeeh undoli, nantunṅa aji wutan nakalabuṣ, i bañaanṅ baṅaluṅ awutan. ¹⁶ Kē uṣē ka wal mēntṅ nakalabuṣ i katim kapēnaliinṅ i bajaanṅ bado Barabaat. ¹⁷ Wi wi Pilāt aṣaanṅ aji na pntuk panyitunṅ da : « Ahoṅ ṭi baka i i naṅaluṅ nwutanan ba, Barabaat kēme Yetu i bajaanṅ bado *Krittu? » ¹⁸ Ame bnuura kē banwulunṅ Yetu bakuja kuj ukaanṅ kē baṭija a.

¹⁹ Kē wal wi aṭoonṅ du *uruha awayēs, kē aharul aṣē yil kē baji na a, awut kaneej ṭi bṭup bi ṅiintṅ natool unṅ, ṭiki aṭu ṅṭa kē anoor maakan ṭi ṅṭaafi.

²⁰ Baṭeṅan baweek na bantohi bawuuk pntuk paji bawutan Barabaat baṣē bado bafinṅ Yetu. ²¹ Kē nantunṅa akak ayeenk bṭup ahepar baka aji : « Ahoṅ ṭi baka i i naṅaluṅ nwutanan? »

Kē bateem aji : « Barabaat. »

²² Akak ahepar baka aji : « Kē we wi mbaanṅ ado keeri na Yetu i bajaanṅ bado Krittu ba? »

Kē baji bukal bti : « Paṅana. »

²³ Kē akak ahepar baka : « Buṭaan bhoṅ bi bi adolonṅ ba? » Kē bakhuuranaara huuran maakan aji : « Paṅana! »

† Ptow imiṣa : Ado do haṅ ayuujna kē ṭi ul uko wi Yetu ajakunṅ uwo buṭaan bweek maakan.

†† 27:10 Fakariya 11.12-13; Yeremiya 32.6-9.

²⁴ Wi Pilat awinunj kë aankak ahil pdo uko ulonj, kë bañaan babot ahuuranaara huuran maakan, kë ašë jej meel aňow iñen ði kadun ki bañaan bukunj ašë ji : « Dpënan bkow naan ði pñaak pi ñiinñ i. An nakmeen. »

²⁵ Kë bañaan bti bateem aji : « Pñaak pi nul pakakan ði un, na ði babukun. » ²⁶ Wal mënñ, awutan baka Barabaat ašë do kë bakob Yetu na itintël abaa wula baya bapaña ði kruñ.

Bangoli babenj Yetu

(Markuñ 15.16-20; natenan ði Yowan 19.2-3)

²⁷ Bangoli biki *Pilata nantunja baňooñ wal mënñ Yetu du blay bi katoh ki nantunja ašë du batënñ baka bti kë babi afooya. ²⁸ Bawohëša imiša ašë ðu'a bayeti bjeenkal. ²⁹ Wi wi bašaan ašii ukël wi iyiw afuutana, abot ajej pmul ploñ aňu'a ði kañen kadeenu †. Banjup wal mënñ ði kadunul ašë beña aji na a : « Njwulu mboš, iwi naših i *bayuday! » ³⁰ Batëñjëra akuñ ajej pmul puñ akoba ði bkow. ³¹ Wi babenulun akëšan, bawohëša bayeti akakana imiša yi nul ašë ñooña pya kapanj du kruñ.

Yetu du kruñ

(Markuñ 15.21-32; Luk 23.26-43; natenan ði Yowan 19.16-24)

³² Wi bakpënuñ, bayit na ñiinñ alonj i ubeeka wi Firen anwoon katim ki Fimonj, ašë ðu'a pkuña kruñ di Yetu. ³³ Baban dko di bajaan bado Golgota uwoon « dko di kaheem ki bkow. » ³⁴ Bawul Yetu poot pannaakrënuñ na bko btaaktaan, kë aňem pa ašë pok pdaan. ³⁵ Bapaña ði kruñ abot ado kanun na mnlak ahilna afaašii imiša yi nul. ³⁶ Wi wi bašaan aňo ayeña. ³⁷ Bapiit ði bkowul duuñ uko unkaanj kë baňu'a pkeñ aji : « I, awoon Yetu naših i *bayuday. » ³⁸ Bakak apanj balat batëb, alonj ði kadeenu ki nul, undu du kamayu.

³⁹ Banktëpuñ bawo ði pkara abot abët bëtan ikow aji : ⁴⁰ « Iwi inhinanun katok *Katoh Kawee ki Našibañi kašë kaniw ka ði njnuur njwanñ, buuraan uleefu. Woli iwo Abuk Našibañi heliin ði kruñ! »

⁴¹ *Bañenan bawee na *bajukan Bgah na bantohi bakak abeña aji : ⁴² « Abuuran balonj ašë wo aanhinan pbuuran uleefu! Aji awoon naših i *Itrayel, aheliin keeri ði kruñ, njšë nfiyaara! ⁴³ Aanhañ Našibañi i? Akeeri buurana, woli aňala. Mënñ ul ajakunj aji awo Abuk Našibañi i? » ⁴⁴ Balat biki bapanun na a bado kak akara hanj.

Pkeñ pi Yetu

(Markuñ 15.33-39; Luk 23.44-48; natenan ði Yowan 19.28-30)

⁴⁵ ði udiin unuur, unuur umara mara awunana, kë bdëm bawala ði umundu bti, ado njwoori njwanñ. ⁴⁶ Wi udoonj uko ji njwoori njwanñ, Yetu kë ašë do pdiim aji : « Eloy, Eloy, lama ðabaktani †† » uwoonj : « Našibañi, Našibañi, we ukaanj kë iwutën? »

⁴⁷ Balonj ði banwoonj da wi batiinkulunj ašë ji « Awo ði pdu *Eli *Nañupar Našibañi. »

† ði utaak mënñ baših baji bafuuta kabot kamëban pmul ði kañen. †† Eloy, Eloy, lama ðabaktani Kañaam 22.

⁴⁸ ði dko mënñ, kë alonj ði baka ašë ði ajej kalëmënt aťoop ði poot ptaaktaan atan ka ði pmul awula adaan. ⁴⁹ Bandukiinj kë bašë ji na a : « Wutan! Nten me Eli abi kabuurana! » ⁵⁰ Wi wi Yetu akaan adoo pdiim pweek ašë jëmša. ⁵¹ Wal mënñ, blaañ bkëm maakan banjaan baneenan bañaan pneej du *doo dyimanaan maakan di Katoh Kawee ki Našibañi batowa ði ptoof. Kë mboš mankuñ ašinñar, mnlak mnweek mantowaa, ⁵² kë ihër ihaabšaa, banfiyaarun Našibañi batum bankeñunj kë banañaa. ⁵³ Bapën ði ihër yi baka, kë wi Yetu anañiin ði pkeñ kë bašë neej ði Yerutalem ubeeka uyimanaan, di bañaan batum bawinunj baka.

⁵⁴ Wi nawee i bangoli iñeen-week baromeñ na bangoli bankyenunj Yetu bawinunj kë mboš mankšinñar abot awin uko unktëpuñ, balënk maakan ašë ji : « Na manjoonan, i awo Abuk Našibañi. »

⁵⁵ Baat batum banšaunj Yetu du *Galilay aťenka banañ alow aten. ⁵⁶ Bi Mariya i utaak wi Magdala, na Mariya anin bi Yakob na Yotef, na anin babuk Febede bawo ði baat mënñ.

Umoy wi Yetu

(Markuñ 15.42-47; Luk 23.50-56; natenan ði Yowan 19.38-42)

⁵⁷ Wi utaakal ubanunj, kë ñiinñ alonj nayok i ubeeka wi Arimati ašë bi. Katimul kawo Yotef, awo kak nañšašar Yetu. ⁵⁸ Aya awin *Pilata, ašë hepara puum pi Yetu. Kë Pilata ado kë bawula pa. ⁵⁹ Yotef ajej puum, abooñan ði blaañ bfaatal feh ⁶⁰ ašë ðu pa ði bhër bi nul bi abaan ado do kë bajipa ði kabanj ki plaak. Wi wi ašan ado kë bakël plaak pweek atuhna ba ašë tool. ⁶¹ Mariya i ubeeka wi Magdala na Mariya natëbantën bawo da wal mënñ, aňo aťaan na bhër.

Bañaan bankyenunj bhër

⁶² Unuur ujinti, unuur mënñ uwoon unñaanunj wi pbo-mandër pa *unuur wi pnoorfën, *bañenan bawee na *bafaritay bayitiir aya du *Pilata, ⁶³ aji na a : « Nawee, njleş kë nañilan i aťup wi ahumunj najeb aji ði njnuur njwanñ anaña ði pkeñ kakak najeb! ⁶⁴ Doon bado kayen bhër bnura te unuur uwanjtën, kañi bañšašarul babi bakii puum bašë baji na bañaan anaña ði pkeñ. Nñilan mënñ ñadëm kapel nteek. »

⁶⁵ Pilata kë aťeem baka aji : « Naka bangoli. Nañuun baka bayen jibi nañalun. » ⁶⁶ Kë baya do kë bakyen bhër : baniw plaak pantuhnunj bhër ašë do bayenj kë banañi.

Pnaña ði pkeñ pi Yetu

(Markuñ 16.1-10; Luk 24.1-12; natenan ði Yowan 20.1-10)

28 Wi unuur wi pnoorfën uťëpuñ, ði unuur uteek wi kanëm na nfa kub, bi Mariya i ubeeka wi Magdala na Mariya natëbantën kë bašë ya pten bhër. ² ði dko mënñ, kë mboš manšë šinñar maakan, kë uwanjut ulonj wi Ajugun ušë walnaana bañi abi akël plaak ašë ðo ði pa. ³ Ujeeh ji kaliik liik kë imiša yi wa ibot awo ifaatal feh. ⁴ Bayen balënk maakan akat kat. Bawo ji bankeñunj.

⁵ Kë uwanjuŋ uşë ji na baaŋ bukuŋ: « An, nawutan kalënk : dme kë nala Yetu i bapaŋuŋ. ⁶ Aanwo ŋi, anaŋa ŋi pkeŋ jibi abiiŋ aŋup. Nabiin naten dko di abiiŋ apiinŋ-na. ⁷ Nataraan naya naŋup baŋaŋarul kë anaŋa ŋi pkeŋ, ajotan kadun aya *Galilay ; dul di nakyaan kawinna. Waŋ wi wi nwoon i kaŋupan. »

⁸ Baŋaran pduk dko di bhër, balënk abot awo na mnlilan mweek, aŋi pya kaŋup baŋaŋar Yetu uko unŋëpuŋ. ⁹ Kë ŋi dko mëntŋ, kë Yetu aŋë pën awinana ŋi kadun ki baka aji : « Dwulan mboŋ. » Kë baaŋ baŋë ño-ga ajot ŋi ihoŋul, adëmana. ¹⁰ Kë aŋë ji na baka : « Nawutan kalënk. Nayaan naji na bayiŋ naan baya Galilay, dul di di bakyaan kawinnën. »

Nŋilan ŋi baweeek biki bayuday

¹¹ Wi baaŋ bakyaan na bgah, kë balon ŋi bayeŋ baŋë neeŋ ŋi ubeeka akakalëŋ *baŋeŋan baweeek uko bti unŋëpuŋ. ¹² Kë bukuŋ baŋë yit na bantohi atiinkar awul bangoli itaka itum, ¹³ aŋë ji na baka baji : « Baŋaŋarul

babi na utejan akiiŋ puum wi ŋwoon ŋi bŋoy. » ¹⁴ Bakak aji na baka woli nanŋuŋa amee, bukal kaŋiini na a awut kanooran baka. ¹⁵ Bangoli bayeenk itaka yuŋ abot ado uko wi bajakuŋ na baka, kë hënk di bakŋiiniyaanun uko mëntŋ te hënkun ŋi *bayuday.

Yetu ŋi kadun ki baŋaŋarul

(Markuŋ 16.14-18; Luk 24.36-49; natenan ŋi Yowan 20.19-23; Ulemp wi Banjaŋan 1.6-8)

¹⁶ Baŋaŋar Yetu iŋeen na alon baya *Galilay, du pnkuŋ pi Yetu ajakuŋ na baka baya kayit. ¹⁷ Kë wi baw-inuluŋ, aŋë ŋup adëmana ; kë balon baŋë woha na ŋŋal nŋëb. ¹⁸ Yetu aŋog, aŋë ji na baka : « Naŋibaŋi awulën mnhina bti du baŋi na mboŋ. ¹⁹ Nayaan keeri, nado baŋaan biki umundu bti bado kaŋaŋën, nabattaarën baka ŋi katim ki Aŋin naan, ki Abukul na ki *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi, ²⁰ najukan baka pdo kaŋaŋ iko bti yi njakanan nado kado. Natenan : dwo na an na ŋnuur bti te uba umundu. »

MARKUƐ

UƔup ujuni

Ulibra wi uwo UƔup Ulil Unuura wi MarkuƐ apiitunƔ. MarkuƐ aambi wo naƔaƣar Yetu, aƣe bi gakandër na Pawulu, abi lemp kak na Piyeer. Aka ptiinkna iko yi apiitunƔ Ʃi Piyeer anjaanƔ abi kaƩup baƩaanƔ iko yi Yetu adolunƔ Ʃi mboƣ. Apiit wa pa banwoonƔ baanwo bayuday, kadiimanaan baka ke na manjoonan Yetu awoonƔ Abuk NaƣibaƩi. MarkuƐ aƩup Ʃi ulibra wi iko yi Yetu adolunƔ na yi ajukanunƔ baƩaanƔ, akak aƩiiniyaan pkeƩul na pnaƩa Ʃi pkeƩ pi nul. Yetu ajukan baƩaanƔ na mnhina, ajeban bamaakal, adook nƩaaya i akuƩ ado iko iƩonƣarënaan. Yetu aambi bi pwin biki bakjuuknƩënuƔ Ʃi ulemp, abi bi pjuukëƩ, kawul kaƩuƩul kalukna, baƩaanƔ baƩum bahilna babuur. Baweek biki bayuday bapoka adoo do ke bafiƩa. NnaanƔ andoli ankƩaƣunƔ Yetu awo kabomandër mnhaj, Ʃi ubaaƩaani alunƔ kawo Ʃi mnlilan. »

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoonƔ:

1. Yowan Nabattaar aƩup uko unklunƔ kabi (1.1-8)
2. Batitmu bi Yetu na jibi Ʃatana akdoonƔ na pguura ajuban (1.9-13)
3. Ulemp wi Yetu du Galilay (1.14–9.50)
4. Yetu apënnna Galilay pya Yerutalem (10.1-52)
5. Kanëm kabaƩaƩaani ki Yetu Ʃi umundu wi, pwayëƣ pi bawayƣulunƔ na pkeƩul (11.1–15.47)
6. Yetu anaƩa Ʃi pkeƩ (16.1-8)
7. Yetu apën awinana Ʃi kadun ki baƩaƣarul (16.9-20)

Yowan Nabattaar aƩup uko unklunƔ kabi

(Maci 3.1; Luk 3.1-6,15-18)

1 Ujuni wi UƔup Ulil Unuura unƩiiniyaanunƔ uko wi Yetu KrittunƔ Abuk NaƣibaƩi † wii wi. ² Jibi NaƣibaƩi aƩupunƔ Ʃi ulibra wi Itayi naƩuparunƔ apiitunƔ:

« *Tenan, dlunƔ kayil nalempar naan Ʃi kadunu, abomanu bgah.* ††

³ *Pdiim plonƔ pahuuran du *pndiiƣ aji :*

« *Nabomaan bgah bi Ajugun akunƔ kaƩëpna, nadolana ilël itool.* †‡ »

⁴ Hënk di di Yowan nabattaar apënuƔ awinana du pndiiƣ aji : « Nawutan pjuban, naƩëlëƣ nƣbida, nado batitmu, NaƣibaƩi aƣë pënanan ipekadu. » ⁵ BaƩaanƔ bti biki ubeeka wi Yerutalem na utaak wi Yuda bti baya du a, aƩup ipekadu yi baka, ado ke babattaar baka Ʃi bdëk bi Yordan. ⁶ Yowan awohara kamiƣa ki babomanunƔ na pfaal pi untaam wi pnkunkaali aƣë tan katël Ʃi blank ; aji de nƣguul na mnob. ⁷ Aji Ʃup kaji : « NnaanƔ ankmbiiƣ Ʃi kafëƩ naan adëm apelën maakan, ke mëndoo ñoom ñoom kaƣup pfënëƣa iƣapaat. ⁸ Nji dbattaaran na meel, ke ul aƣë lunƔ kabattaaran na Uhaaƣ wi NaƣibaƩi. »

Batitmu bi Yetu

(Maci 3.13-17; Luk 3.21-22)

⁹ Wal mëntan waƣ, Yetu apënnna ubeeka wi Nataret du Galilay abi yeenk batitmu Ʃi kañen ki Yowan du

† Abuk NaƣibaƩi : *Npiit nƣ nƣaanwo Ʃi nƣlibra nƣlonƔ.* †† 1:2 Malaki 3.1. ‡ 1:3 Itayi 40.3.

bdëk bi Yordan. ¹⁰ Wal wi akpënuƔ Ʃi meel aƣë win baƩi ke bahaabƣaa, ke Uhaaƣ wi NaƣibaƩi uƣë wala Ʃi a awo ji ubalab ufaatal. ¹¹ Ke pdiim plonƔ paƣë pënnna baƩi aji : « Iwi, iwoonƔ Abuk naan, dnjalunƔ maakan, dmaganu. »

Ʃatana ala pguur Yetu du pndiiƣ

(Maci 4.1-11; Luk 4.1-13)

¹² Wi uko waƣ uƩëpaƣ Ʃëp, ke Uhaaƣ wi NaƣibaƩi uƣë ya na Yetu du *pndiiƣ. ¹³ Awo da nƣnuur iñeen nƣbaakër ke Ʃatana akdo na pguura ado buƩaan. Yetu awo da ƩaƩ na nƣko nƣ uƩëeh, ke nƣwanjuƩ nƣkƩënka.

Yetu ajun pjukan

¹⁴ Wi uko waƣ uƩëpunƔ, bamob Yowan, ke Yetu aƣë ya Galilay aƩiiniyaan UƔup Ulil Unuura wi NaƣibaƩi. ¹⁵ AƩiini aji : « Unuur ubani, Pƣih pi NaƣibaƩi pañogi, nawutan pjuban, naƩëlëƣ nƣbida, nakak nafiyaar UƔup Ulil Unuura. »

Yetu adu baƩuh babaakër

¹⁶ Unuur ulonƔ wi Yetu akpoƣunƔ Ʃi kabaƣ ki bdëk bi Galilay, aƣë win Fimoƣ na Andre aƩa'ul ke bakfël bridiya du bdëk : bawo baƩuh. ¹⁷ Ke Yetu aƣë ji na baka : « NaƩaƣaan, dkakanan baƩuh baƩaanƣ. » ¹⁸ Ʃi dko mëntƩ, ke babi duk duk iridiya yi baka aƩaƣa.

¹⁹ Wi ayaanƣ alow btiƣu, awin Yakob na Yowan babuk ñiintƣ alonƔ i katim ki Ʃebede, ke bawo Ʃi bƩëem aboman iridiya yi baka. ²⁰ Adu baka Ʃi dko mëntƩ, ke baduk Ʃebede aƣin baka Ʃi bƩëem na balemparunƔ, aƩaƣa.

Yetu ajukan du Kapernawum abot ajeban ñiint̃ i untaayi uneejuŋ
(Luk 4.31-37)

²¹ Yetu na baŋaŋarul baya du ubeeka wi Kapernawum. Ƨi *unuur wi pnoorfën wi bayuday kē ašë ya aneej du *katoh kañehanaani ajukan. ²² Bañaanŋ banktiinkulunŋ bañoŋar Ƨi pjukan pi nul, ajukan na pdi-im pi naših, aankdo ji *bajukan bgah bi *Moyit.

²³ Wal mēnt̃, Ƨi dko di bawoonŋ ñiint̃ alonŋ i untaayi uneejuŋ awo da ; ahuuran aji : ²⁴ « Ay, iwi Yetu i Nataret we wi ŋkaaruŋ ba? Ibi bi pto kun i? Dme ñaanŋ i iwoonŋ: iwo ñaanŋ nayimanaani i Našibaŋi ayilunŋ. » ²⁵ Kē Yetu ašë lēbar na wa aji : « Yompaan mntum, pēnan Ƨi ñiint̃ i. » ²⁶ Kē untaayi ušë šëŋ šëŋan maakan ñiint̃ i uneejuŋ, ašë wuuk pdiim pweek apēn Ƨi a. ²⁷ Bammaaruŋ bti bañoŋar fuŋ ašë Ƨiini na batēnt̃ baka aji : « We wi? Pjukan phalu pii pi, panwoonŋ ji pi naših! Aji Ƨiini na ŋntaayi ŋatiinka! » ²⁸ Ƨi dko mēnt̃, kē katim ki Yetu kašë pēnala aniink Galilay.

Yetu ajeban anin ahar Fimoŋ

²⁹ Wi bapēnanŋ pēn Ƨi *katoh kañehanaani ki bayuday kē Yetu ašë gakandēr na Jakob na Yowan aya uko bi Fimoŋ na Andre. ³⁰ Ńaaŋ anin ahar Fimoŋ apiint̃i, kē uleef uyik na a maakan. Wi Yetu abanaŋ ban kē bašë Ƨupa. ³¹ Yetu abi aŋoga, amēbana Ƨi kañen, anaŋana, kē uleef ubi joobēt̃ joobēt̃ na a, kē anaŋa awul baka iko ide. ³² Na utaakal, wi unuur ujoŋunŋ, kē bašë Ƨij Yetu bamaakal bti na biki ŋntaayi ŋaneejuŋ. ³³ Ubeeka bti uyi-tiir Ƨi plēman pi katoh. ³⁴ Ajeban bamaakal bti, bantumi abot apaŋ mmaak. Adook kak ŋntaayi ŋtum, ašë wo aandinan ŋa ŋaŋup, Ƨiki aarŋal ŋayuuj uko wi awoonŋ.

Yetu amena apēn Ƨi Kapernawum ašë ñaay na Galilay ajukan

³⁵ Na nfa kub, wi bdēm bahumuŋ nwoo, kē Yetu ašë naŋa apēn. Aya du dko dangaaguŋ añehan Našibaŋi. ³⁶ Fimoŋ na biki bagakandēruŋ kē bašë pēn pla'a. ³⁷ Wi bawinuluŋ ašë ji na a : « Bañaanŋ bti bala'u. » ³⁸ Kē ašë ji na baka : « Nabiin ŋya du ŋntanka ŋmpaŋi ŋaŋñogunŋ dko di, dwo i kaŋij baka kak Uŋup Ulil Unuura : Pŋup Uŋup Ulil Unuura pakaanŋ kē mbii. » ³⁹ Kē ašë Ƨēp Ƨi Galilay bti aŋup Uŋup Ulil Unuura Ƨi itoh iñehanaani abot adook ŋntaayi.

Yetu ajeban namaak bdoo
(Maci 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Unuur ulonŋ, namaak bdoo alonŋ abi Ƨi Yetu akooŋa, arŋup aji na a : « Woli iŋali, ihinan kakakanaan ŋjint̃ †. » ⁴¹ Yetu kē ašë ñagi'a, atar kañen abana ašë ji : « Aa, dŋali, kakan ijinŋ. » ⁴² Ƨi dko mēnt̃ kē pmaak pi bdoo papēn Ƨi a kē akak ajinŋ. ⁴³ Yetu aji na a aŋiis ašë lēbar na a aji : ⁴⁴ « Wutan kaŋup nin ñaanŋ uko unŋēpuŋ, Ƨaraan iya iwinana du naŋenŋan Našibaŋi ibot ido bŋenŋan bi Moyit ajakuŋ pa bañow bi nu, kadiimanaan

† Ƨi bgah bi bayuday, namaak bdoo aŋop Ƨi kadun ki Našibaŋi.

bañaanŋ bti kē ijebi. » ⁴⁵ Kē ul, wi apēnanŋ pēn ašë jun pŋup bañaanŋ bti uko undolulunŋ, aniinkan uko unŋēpuŋ dko bti, kē Yetu aando hil ppēn kawinana Ƨi ŋbeeka. Aji pēn kaya du dko dangaaguŋ, bañaanŋ bašë kapēnna dko bti kabi Ƨi a.

Yetu ajeban ñiint̃ naŋakmaan apēnana ipekadu
(Maci 9.1-8; Luk 5.17-26)

2 Wi ŋnuur ŋlonŋ ŋaŋēpuŋ kē Yetu ašë kak du ubeeka wi Kapernawum. Kē bañaanŋ bašë tiink kē abii, awo du katoh. ² Pntuk pi bañaanŋ payitiir da atum kē dko dnaŋ daando wo Ƨi plēman. Kē Yetu ašë Ƨup baka Uŋup wi Našibaŋi. ³ Baŋija ñiint̃ naŋakmaan i biint̃ babaakēr bamēbanunŋ. ⁴ Kē bašë wo baanhil pŋija te du Yetu Ƨiki bañaanŋ baŋumi, ašë paya du uŋaŋ aboolēš dko dantaaruŋ na di Yetu awoonŋ, ašë walan kajiiñ ki ñiint̃ naŋakmaan apiint̃unŋ. ⁵ Wi Yetu awinunŋ pfiyaar pi bañaanŋ bukuŋ bafiyaaruŋunŋ, ašë ji na naŋakmaan : « Ńiint̃u, ipekadu yi nu ipēni. »

⁶ Kē *bajukan Bgah balonŋ bašë Ƨo du dko mēnt̃ ašë ŋal aji : ⁷ « Hum di di ñiint̃ i aŋoomunŋ aŋiini hēnk? Akar Našibaŋi! In ahilanunŋ kamiir ñaanŋ ipekadu bē mēnt̃ Našibaŋi a Ƨaŋ? »

⁸ Ƨi dko mēnt̃, kē Yetu ammeenŋ ŋŋal ŋi baka ašë ji na baka : « we ukaanŋ kē nakŋal hēnk ba? » ⁹ We uyojuŋunŋ ba, pji na naŋakmaan "Ipekadu yi nu ipēni" kēme "Naŋiin ijej kajiiñ ki nu ipoŋ"? ¹⁰ Natenan, nabaanŋ ame kē *Abuk Ńiint̃ aka mnhina mi ppēnan ipekadu Ƨi mboŋ. » Wal mēnt̃ kē Yetu ašë ji na ñiint̃ anŋakmuŋ: ¹¹ « Dji inaŋa, ijej kajiiñ ki nu, itiiŋ katohu. » ¹² Ƨi dko mēnt̃ kē ñiint̃ anaŋa ajeŋ kajiiñ ki nul ašë pēn Ƨi kadun ki bañaanŋ bti. Bañaanŋ bti bañoŋari ašë dēman Našibaŋi aji : « Ńēmbaranŋ kawinara iko itēnt̃ yi. »

Yetu adu Lewi
(Maci 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Uyaas ulonŋ kak Yetu aya du umbanŋ wi bdēm. Kē bañaanŋ baŋum bašë ji baya du a, ajukan baka. ¹⁴ Wi aŋŋēpuŋ, awin Lewi abuk Alfe kē aŋo du dko dlukni daaŋa di aklempnuŋ, ašë ji na a : « Ƨaŋaan » kē Lewi anaŋa aŋaŋa.

¹⁵ Yetu awo Ƨi pde du uko Lewi, kē bakobraar daaŋa baŋum na bañaanŋ balonŋ baŋum biki bajaanŋ badu bado buŋaan bašë wo da ade na a, ul na baŋaŋarul ; hēnk di bajaanŋ baŋum kaŋaŋa. ¹⁶ *Bajukan Bgah banwoonŋ Ƨi pntuk pi bafaritay wi bawinunŋ kē Yetu akde na bakobraar daaŋa na biki bajaanŋ bado bawuŋaan ašë ji na baŋaŋarul : « we ukaanŋ kē akde na bakobraar daaŋa na bado buŋaan? »

¹⁷ Yetu kē ašë tiink uŋup wi baka ašë ji : « Mēnt̃ bañaanŋ banwoonŋ bajeb banumiiŋ nakuraar, bamaakal banumi'ulunŋ. Mēmbi bi pdu banŋaluŋ aji bawo baŋool, dbi pdu bado buŋaan. »

Yetu aŋiiniyaan pyiman
(Maci 9.14-17; Luk 5.33-38)

¹⁸ Baŋaŋar Yowan na biki bafaritay bawo Ƨi pyiman, kē bañaanŋ balonŋ bašë bi aji na Yetu : « Baŋaŋar Yowan na

biki bafaritay baji bayiman, kë we ukaaj kë biki nu başë wo baanji bayiman ba? »¹⁹ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Banoh naniim baanhil kayiman wi naniim ahumuñ na baka di? Nnuur bti ñi naniim akwoon na baka, baankhil pyiman. ²⁰ Nnuur ñaluñ kaban, wi naniim akjebaniin, ñnuur mënt bayiman. ²¹ Nin ñaaj aanji bam kamişa kaţaf na kalëmënt kahalü, woli ado hañ kalëmënt kahalü katow kaţaf, dko dantowiin dabaa haan haan maakan. ²² Kë nin ñaaj aanji tu poot phalu ti ñbuuli ñţaf, woli ñaaj ado hañ poot kafom ñbuuli, poot na ñbuuli ñţoka. Ñaaj aji wo kaţu poot phalu ti ñbuuli ñhalu! »

Yetu awoon Ajug unuur wi pnoorfën

(Maci 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Unuur ulon wi pnoorfën Yetu amuur ñţeeh ñi ñdeey, kë baţaşarul başë wuur ña kadoh. ²⁴ Kë bafaritay balon başë ji na a : « Tenan, we ukaaj kë baji bado uko wi bgah baneenanuñ pdo ti unuur wi pnoorfën ba? »

²⁵ Yetu ateem baka aji : « Naambaaj kaleyiira uko wi Dayit adolon wi ul na batënţul bawoon ti kanuma kë ubon ubot ade baka i? ²⁶ Jibi aneejuñ du katoh ki Naşibaţi † ti wal wi Abiyatar awoon naşih i baţenjan, ajej ipoom ade abot awul banwoon na a kë badee. Ipoom mënt yi badolon pa bţenjan bi Naşibaţi, yi baţenjan ţań bakaaj na pde. » ²⁷ Kë Yetu aşë kak aji na baka : « Unuur wi pnoorfën udolana pa ñaaj, mënt ñaaj adolaniin pa unuur wi pnoorfën. ²⁸ Hënk, *Abuk Ńiinţ awo Ajug unuur wi pnoorfën. »

Yetu ajeban Ńiinţ anţakmuñ kañen

3 Yetu akak aneej du *katoh kañehanaani, kë Ńiinţ alon anţakmi kañen aşë wo da. ² Bañaaj baten Yetu bnuura me ajeban ti unuur wi pnoorfën, başë baka wal mënt uko utapara. ³ Yetu kë aşë ji na Ńiinţ anţakmuñ kañen : « Nañiin inaţ ti ptoof. »

⁴ Ahepar baka aji : « We wi bgah bajakuñ ñaaj ado ti unuur wi pnoorfën ba? Bnuura këme buţaan? Pbuuran ñaaj këme pfiña? » Kë başë yomp.

⁵ Yetu aten baka ayitan aşë deebaţ abot ajooţan ţiki baanji bañaga. Wi wi aşaañ aji na Ńiinţ : « Taran kañen » kë atar ka, kañen kë kajeb na a. ⁶ Wi bafaritay bapënañ pën aşë yitiir na baţaşar Herod balon alaţar jibi bakdoli kadoo kafin Yetu.

Yetu adat banjañan iñeen na batëb

⁷ Yetu apën aya agaag na baţaşarul du umbaaj wi bdëk. Pntuk pweek paţaşa : Bapëna utaa wi Galilay, na wi Yuda, ⁸ ubeeka wi Yerutalem, utaa wi Idume, ñţaañ ñi umbaaj wundu wi bdëk bi Yordan na ñntanka ñi ñmbaaj ñi ñbeeka ñi Tir na Fidon. Babi bti ti a ţiki batiink uko wi adolon.

⁹ Jibi Yetu akjebanuñ bañaaj batum, bamaakal bti kë başë wuukar ala pbana, kë aşë ji na baţaşarul babo-

† *Ńi wal wi Dayit, kaloona kajaaj kadiiman kë Naşibaţi awo da. Kul ki ki bajaaj bado katoh ki Naşibaţi.*

mana bţeem, bañaaj bawutna kapëm pëmana.

¹¹ Bañaaj biki ñntaayi ñaneejuñ baji wonţi bawina, başë jot kañup ti kadunul kahuuran kaji : « Iwo Abuk Naşibaţi! » ¹² Kë aşë ji lëbar na ña kaneenan ña pţup ñaaj i awoon.

¹³ Yetu apaya du pnkuñ aşë du biki adatuñ, kë babi ti a. ¹⁴ Ńi baka adat bañaaj iñeen na batëb pa bawo na a, abot alon ayil baka pţup Uţup wi Naşibaţi. ¹⁵ Akak awul baka phina pi pdook ñntaayi. ¹⁶ Bañaaj iñeen na batëb biki Yetu adatuñ biki biki : Fimoñ i aţuun katim ki Piy-eer, ¹⁷ Yakob na Yowan babuk Ńebede biki awulun katim ki Bowarneget uwoon babuk kamparantant ; ¹⁸ Andre, Filip, Bartolomi, Maci, Tooma, Yakob abuk Alfe, Fade, Fimoñ i bajaaj badu nagutar utaak, ¹⁹ na Yuda İtkariyot ambiin adek Yetu kafet.

Yetu ateem banklaţulun

²⁰ Yetu akak du katoh kë bañaaj batum kak babi ayit, ul na baţaşarul baando hilan pde. ²¹ Wi bayiţul batiinkuñ uko mëntan wañ, aşë biirada, ţiki baji ayilaa.

²² Kë *bajukan Bgah bampënnuñ Yerutalem bakji : « Beltebul aneej ti a, mnhina mi uweek wi ñntaayi mi mi ajaaj adookna ñntaayi. »

²³ Kë Yetu aşë du baka ahoñ na baka aji : « Hum di di Ńatana ahilun kadook uleeful? ²⁴ Woli bañaaj biki pşih bañom apulad, pşih mënt paanhilan kanaţ. ²⁵ Woli bañaaj biki katoh kaloolan bañom apulad, katoh mënt kaankhil kanaţ. ²⁶ Kë woli Ńatana agut lah na bkowul, apulad, aanhil kanaţ, wi nul ubaa. ²⁷ Kë nin ñaaj aşë wo aanhil pneej du katoh ki Ńiinţ ammëgaţuñ, kajej bka bi nul kë aandun atana. Woli ado hañ aşë jej bka bi katohul. ²⁸ Na manjoonan, dţupan, Naşibaţi ahilan kamiir bañaaj ipekadu na ñţup ñwuţaan ñi bakţupun ti a, woli ñadoo tum. ²⁹ Kë ñaaj aşale ţup buţaan ti Uhaaş wi Naşibaţi nin Naşibaţi aankmiira : ajuban pjuban panwoon paankba. » ³⁰ Aji na baka hañ ţiki baji untaayi uwo ti a.

Bayit Yetu biki mnfaţan

(Markuf 3.31-33; Maci 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Anin na baţa Yetu banaţ du bdig aşë do kë badu'a. ³² Bañaaj batum baţo afooya, kë başë ji na a : « Tenan, naan na baţa'u bawo bdig, bala'u. »

³³ Kë aşë teem baka aji : « In awoon ni na baţa naan ba? » ³⁴ Aten bañaaj banţoon ayitan, aşë ji : « An na-woon ni na baţa naan. ³⁵ Ñaaj ankdolon uko wi Naşibaţi ayalun awoon abuk paapa na ni. »

Uhoñ wi nagur ñdeey

(Maci 13.1-9; Luk 8.4-8)

4 Byaaş blon kak Yetu awo ti pjukan du kakab bdëk. Bañaaj batum kë başë yit añoga, batum ptum pañ kë adoo paya aţo ti bţeem banwoon ti bdëk. Bañaaj bti bawo du pkay. ² Kë aşë ţëpna ti uhoñ aţup baka iko itum. Ńi pjukan pi nul aji na baka : ³ « Nañinkan. Najaar apën pgur ñdeey. ⁴ Wi akgurun ñdeey kë ñlon ñaşë jot ti bgah ; kë ñkat ñabi ade ña bti. ⁵ Kë

ŋlon ŋajot du dko di mnlak di mboş manwoon maantumi. Kë ŋanaŋa ŋi dko mënŋ ŋiki mboş maankëş da. ⁶ Wi bnuur banaŋiŋ atër ŋa, jibi ŋawoon ŋaanwo na intaañ, kë ŋalewi. ⁷ Ŋlon ŋajot ŋi dko di iyiw, kë iyiw idëm afiiklën ŋa kë ŋaambuki. ⁸ Ŋlon kë ŋajot ŋi mboş mnuura, anaŋa adëm, awul ŋdeey. Blonŋ baji bawul mbuk iñeen ŋwajanŋ, blonŋ kawul mbuk iñeen paaj, blonŋ kak mbuk iñeen week. » ⁹ Yetu akak aji : « Ankaan ibaŋ itiiŋki, atiiŋkan! »

We ukaanŋ kë Yetu aji hoñ?

¹⁰ Wi Yetu apënuŋ agaag, banfooyuluŋ na banjañan iñeen na batëb bawo ŋi phepara ŋi uhoñ wi ajaan ahoñ. ¹¹ Kë ašë ji na baka : « An, baŋenan kë name uko ummeniŋ wi Pših pi Našibaŋi. Kë pa biki bdiŋ ŋi uhoñ wi wi nji kaŋupunŋ na baka. ¹² Hënk,

*woli badoo ten baankwin,
woli badoo tiink, baankte
hënk baanktëlëş ŋbida,*

Našibaŋi ašë wo aankmiir baka ipekadu. » †

¹³ Yetu aji na baka : Naamme uko wi uhoñ wi ujaanŋ? Kë hum di di nakmeen uhoñ bti wi nji kaluŋ kahoñ ba?

¹⁴ Nagur ŋdeey, Uŋup wi Našibaŋi wi wi aktepiŋ.

¹⁵ Bañaanŋ balonŋ bawo ji bgah bi Uŋup ujutunŋ, wi bantiinŋ tiink Uŋup, kë Fatana ašë ban apënan uŋup wi batepiŋ ŋi baka. ¹⁶ Kë balonŋ bawo ji dko di mnlak di ŋdeey ŋajotunŋ, bayeenŋ ŋi dko mënŋ Uŋup na mnlilan, ¹⁷ ašë wo baanka intaañ, baanji baŋijan kaliintan. Wi Uŋup ukŋu'ar ŋu bajun pnooran baka këme phajan baka baji babi wutan wutan. ¹⁸ Banwoonŋ dko di iyiw, bajaanŋ batiink Uŋup, ¹⁹ kë manŋaaf, pyok panjaanŋ pafuoyan bkow, na pñeebar iko itum ŋašë fiiklën Uŋup kaneenan wa pbuk. ²⁰ Banwoonŋ mboş mnuura, bajaanŋ batiink uŋup, kadinan wa, kašë buk ŋdeey. Alonŋ aji buk ŋdeey iñeen ŋwajanŋ, alonŋ ŋdeey iñeen paaj, alonŋ iñeen week.

Uhoñ wi unkaniya

(Luk 8.16-18)

²¹ Yetu akak aji na baka : « Baji batehan unkaniya kašë fëtŋ wa na kakana këme kaŋu wa ŋi kališa uŋeeh i? Mënŋ ŋi bko duuŋ di di bajaanŋ baŋu wa i? ²² Uunka nin uko ulonŋ ummeniŋ unwoonŋ uunkmeetaana, unhanŋaniŋ unwoonŋ uunkpën bdiŋ kameetaana.

²³ Ankaanŋ ibaŋ itiiŋki atiiŋkan! »

²⁴ Akak aji na baka « Nadoon kaŋalŋtën bnuura uko wi naktiinkunŋ, baluŋ kaniiban na kaniibi ki najaanŋ naniibna kadoo kapelan. ²⁵ Bawul ankaanŋ, kë anwoonŋ aanka, bateh uko wi adoŋ aka. »

Uhoñ wi ŋdeey ŋanjaanŋ ŋanaŋa bdi di ŋa

²⁶ Yetu akak aji : « Hënk di Pših pi Našibaŋi pawoonŋ woli ñaanŋ agur ŋdeey, ²⁷ aŋoyëntle na utejan këme anaŋa na nfa, ŋdeey ŋaji ŋakub kadëm bë aanji me jibi ŋadoli do. ²⁸ Mboş ŋi uleef wi ma manji manjun kabuk ujaagal, kabaa wul ibëb, ŋdeey ŋašë pën ŋi ya. ²⁹ Wi

ŋdeey ŋakayanŋ kay bašë jun pkaaw ŋa, ŋiki kakit kabani. »

Uhoñ wi pbuk pmpoŋi

(Maci 13.31-32; Luk 13.18-19)

³⁰ Yetu akak aji na baka : « We wi ŋëknaamntënunŋ na Pših pi Našibaŋi këme na uhoñ uhoñ wi ŋkyuujunŋ pa?

³¹ Panaam ji pbuk pampotëtaanunŋ ŋi mbuk mi mboş bti. ³² Woli batepi pa, paŋi panaŋa, kawo bgof bandëm-nunŋ ŋi ugof untepiŋ ŋi unkintaar, inah yi ba iji idëm, kë ŋkaŋ ŋado ji ŋahil pdo intanŋ yi ŋa ŋi blifi. »

³³ Yetu aji ŋup iko itum itënŋ yunŋ ŋi uhoñ, kaŋupna na bañaanŋ bahilna bawat ibaŋ ŋi uko wi akjakunŋ. ³⁴ Aji ŋiini na baka ŋi uhoñ ŋaŋ ašale gaag na baŋaŋarul aji piban baka wa bti.

Yetu aŋaŋan ukëk

(Maci 8.18,23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Utaakal wi unuur mënŋ Yetu aji na baŋaŋarul : « Naŋoh ŋya bdëk umbanŋ wundu. » ³⁶ Baŋaŋarul baya na a ŋi bteem bi awoonŋ aduk pntuk pi bañaanŋ. Iteem ilonŋ ikak awo na baka. ³⁷ Kë ukëk uweek ušë naŋa kë ŋmaaronŋ ŋafël meel du bteem, kë bado jun ptum. ³⁸ Kë Yetu ašë ŋoyëntŋ wal mënŋ ŋi kafetŋ ki bteem apaf bkow ŋi pbulja. Kë bašë huma aji : « Ajugun, iindo haajala, ŋketŋ? » ³⁹ Kë ašë ten, alëbar na uyook akuŋ aji na bdëk : « Yompan, tiiman. » Uyook kë unaŋi, kë dko dayompandëri. ⁴⁰ Yetu kë ašë ji na baka : « we ukaanŋ kë nalënŋ hënk ba? We ukaanŋ kë naanfiyaari ba? » ⁴¹ Kë bašë lënk maakan ašë ŋupar aji : « In awi ba, kë uyook na meel ŋadoo ji ŋatiinka? »

Yetu ajeban fiinŋ i ŋntaayi ŋaneejunŋ

(Maci 8.28-34; Luk 8.26-39)

5 Baban bdëk umbanŋ wundu, du utaak wi Genateret. ² Wi Yetu awaliyanŋ wala ŋi bteem, kë ñi-inŋ alonŋ ampënnunŋ du pnguran i untaayi uneejunŋ ašë bi ŋi kadunul. ³ Pnguran pawoonŋ katohul, kë nin alonŋ aanhil ptana udole wo na mnkorentu ma. ⁴ Nyaaş ŋtüm aji wo na ifeeru ŋi ihoŋ babot katana na mnkorentu, kë ašë ji marana maran ma kabot kakit ya, kë nin alonŋ aanhil pkakana adoom. ⁵ Aji bi duka duka du pnguran na inkunŋ, kawuuhar, kapiharën uleef na mnlak.

⁶ Wi awinunŋ Yetu du kalowan, ašë ŋi, abi anŋup ŋi kadunul ⁷ ašë huuran na pdiim pweek aji : « We wi ŋkaarunŋ ba, Yetu Abuk Našibaŋi *Andëmunŋ Maakan? Dkooŋu kooŋ tenan ŋi Našibaŋi, khajanaan. » ⁸ Aji hanŋ ŋiki Yetu aji na untaayi upën ŋi ñiinŋ.

⁹ Yetu akak ahepara aji : « Katimu kawo hum? » Kë aŋeeŋ aji : « Pntuni pawoonŋ katim naan, ŋtumi. » ¹⁰ Kë ŋašë kooŋa maakan awut kadooŋ ŋa ŋalow utaak.

¹¹ Kë ušë ka ŋi pnkunŋ batani bweek bi ŋnkuma ŋankşuñunŋ. ¹² Kë ŋntaayi ŋašë kooŋ Yetu aji : « Wutun ŋya ŋneeŋ ŋi ŋkuma ŋunŋ. » ¹³ Kë adinan ŋa. Kë ŋapën, aneeŋ ŋi ŋkuma. Batani kë bašë penna du pnkunŋ ajot du bdëk. Ŋkuma ŋawo iñeen-week ŋyaaş iñeen ŋtëb (2000). Ŋayoora bti.

† 4:12 Itayi 6.9-10.

¹⁴ Bayeŋ ŋkuma kē bašē ŋi aniinkan uko wi bawinuj du ubeeka na ŋntanka. Bañaan kē baya pten uko unŋēpunj. ¹⁵ Babi ŋi Yetu ašē win ŋiint i pntuni pi ŋntaayi paneejunj kē aŋo awohara, akak ŋaan, kē bašē lēnk. ¹⁶ Banwinuj uko unŋēpunj bakakalēš uko undolunj ŋiint mēntŋ na uko wi ŋkuma. ¹⁷ Wal mēntŋ kē bašē kooŋ Yetu apēn ŋi utaak wi baka.

¹⁸ Jibi Yetu akpayiin ŋi bteem, ambiin aneeja kē ašē kooŋa pa pduka na a. ¹⁹ Yetu aandinana wa ašē ji na a : « Kakan katohu, yaan du bayitu iŋup baka uko bti wi Ajugun adoonj pa iwi, jibi añaagi'iin. » ²⁰ Kē aya niinkan uko wi Yetu adolunj pa a ŋi Utaak wi ŋbeeka Iñeen. Kē bañaan bti bašē ŋonjar.

Yetu anaŋan abuk Jayiruf ŋi pkeŋ abot ajeban ŋaaŋ alonj

(Maci 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Yetu akak umbanj wundu na bteem. Kē bañaan baŋum bakak ayit aŋoga ŋi kakab bdēk. ²² Hēnk, kē naweek alonj ŋi biki *katoh kañehanaani ki bayuday i katim kawoonj Jayiruf ašē bi. Wi awinuj Yetu, abi ajot ŋi ihoŋ yi nul, ²³ akooŋa maakan aji : « Abuk naan ŋaaŋ amaak adoo ŋogan pkeŋ, biin ipafa iñen ahilna ajeb awut kakeŋ. » ²⁴ Yetu agakandēr na a, pntuk pweek kē pašē ŋaša, apēm pēmana.

²⁵ Kē ŋaaŋ alonj anwoonj na pmaak pi ptula pñaak ŋšubal iñeen na ŋtēb ašē wo na baka. ²⁶ Ahaj maakan ŋi iñen yi bakuraar baŋum, atok bka bi nul bti bē aanwin nin uko ulonj, kē pmaak pabaa dēm dēm pya. ²⁷ Wi atiinkunj kē bakŋiiniyaan uko wi Yetu, kē ašē bi neej ŋi pntuk, abi ŋi kafeŋ ki Yetu aban kambiint ki kamiša ki nul. ²⁸ Aji ŋi ušalul woli adoo hil aban kamiša ki nul, abi jeb jeb. ²⁹ Wi abanuj kamiša ki Yetu, kē pñaak pabi ŋaŋ ŋaŋ, kē atiink ŋi uleeful kē ajebi.

³⁰ Wal mēntŋ kak kē Yetu ašē tiink phina plonj kē papēn ŋi a. Awuŋša ŋi pntuk ašē ji : « In abannuj imiša? » ³¹ Baŋašarul bajj na a : « Iwin kē pntuk pakpēm pēmanu, kē ibaa hepar ŋaan ambaniin? »

³² Ul, kē ašē ten ayitan, ala ŋaan ambanulunj. ³³ Naat alēnk akat kat, ŋiki ame uko unŋēpunj. Abi ajot ŋi kadun ki Yetu aŋup manjoonan bti. ³⁴ Kē Yetu ašē ji na a : « ŋaaŋu, pfiyaar pi nu pajebanu. Yaan bnuura, pmaak pašē pawutanu. » ³⁵ Ahum kaŋiini kē bañaan balonj bašē pēnna du uko naweek i katoh kañehanaani ašē ji na Jayiruf : « Abuku aneemi, wutan kanooran kak najukan. » ³⁶ Yetu kē ašē pok ptiink bŋup bi bañaan bukunj, aji na naweek i katoh kañehanaani : « Klēnk, fiyaaran ŋaŋ. » ³⁷ Piyeer, Yakob na Yowan aŋa Yakob ŋaŋ baŋašulunj aanwut nin bañaan balonj kak kē baŋaša. ³⁸ Wi babanuj du uko naweek i katoh kañehanaani, Yetu kašē win dko kē dayewla maakan, bañaan bawooni abot awuuhar. ³⁹ Aneej ašē ji na baka : « we ukaan kē nakŋaat awooni ba? Napoŋ aankeŋi, anjoyent ŋoyentŋ. » ⁴⁰ Bañaan bawo wal mēntŋ ŋi pberj Yetu.

Kē ašē do kē bañaan bti bapēni, ajeja ašin na anin napoŋ na biki agakandēraanunj, aneej du dko di napoŋ awoonj. ⁴¹ Ajeje kañen ki napoŋ ašē ji na a : « *Talita kum* » uwoonj : « Poon, djaku inaŋa! » ⁴² ŋi dko mēntŋ kē anaŋa, apoŋ, kē bañaan bašē ŋonjar maakan. Napoŋ aka wal

mēntŋ ŋšubal iñeen na ŋtēb. ⁴³ Yetu kē ašē ŋook baka aji bawut kado alonj ame, ašē do kē bawul napoŋ kē adee.

Yetu aya Nataret

(Maci 13.53-58; Luk 4.16,22,24)

6 Yetu apēnna da, aya ubeeka wi akuŋnaaniin, kē baŋašarul bagakandēr na a. ² ŋi unuur wi pnoorfēn, awo ŋi pjukan du *katoh kañehanaani. Bañaan baŋum banktiinkulunj baŋonjari, ašē ji : « ŋun di di i mēntŋ ameenunj iko yi? In awululunj ušal unŋunja wi, kē adoo ji do mlagre mntēntŋ mi na iñen yi nul? » ³ Mēntŋ naŋukan abuk Mariya a i? Mēntŋ abuk anin bi Yakob, Yoteŋ, Yuda na Fimonj a i? Kē baŋa'ul baaŋ, baanwo ŋi na un i? » Kē uko waŋ uneenan baka pfiyaara.

⁴ Yetu aji na baka : « Naŋupar Naŋibaŋi, ŋi ubeeka wi nul, ŋi ptoof pi bayitul na ŋi katohul meetŋ ŋaŋ di di bañaan bawoonj baanji bamēbana bnuura. » ⁵ Mlagre mi adolunj ŋaŋ manwoha pjeban bamaakal balonj wi apafunj baka iñen. ⁶ Añonjar ŋi uko wi bawoonj baaniyaari.

Yetu ayil banjañan iñeen na batēb

(Maci 9.35; 10.1,5-14; Luk 9.1-6)

Yetu aya du ŋntanka ŋaŋñogunj da aŋup Uŋup Ulil Unuura wi Pŋih pi Naŋibaŋi. ⁷ Ado kē banjañan iñeen na batēb babii. Kē ašē yilna baka batēb batēb, awul baka mnhina mi pdook ŋntaayi. ⁸ Aji na baka bajj ŋaan kaŋij pjuuŋ ŋaŋ, bašē bawut kaŋij uko ude, umañ, itaka. ⁹ Aji na baka bawoha na iŋapaat na imiša yi baŋuunj. ¹⁰ Yetu aji na baka : « Woli naban ŋi dko, naŋoon ŋi katoh ki bakyeenkananj te unuur wi nakpēnunj ŋi dko mēntŋ.

¹¹ Woli naban ŋi dko dlonj kē baanyeenkan abot awo baantiinkan, woli napēn, nadan danaan pdēpalēn ŋi ihoŋ yi nan : hēnk nayuuŋ baka kē bado buŋaan. »

¹² Wi banjañan bayaanj, baŋup bañaan kē bawo i kawut pjuban kabot kaŋelēš ŋbida. ¹³ Badooŋ ŋntaayi ŋtūm abot akēr bamaakal baŋum ukēra ŋi bkow ajeban baka.

Herod na Yetu

(Maci 14.1-2; Luk 9.7-9)

¹⁴ Herod naŋih atiink kē bañaan bakŋiiniyaan uko wi Yetu ŋiki katimul kapēnalaa. Bajj : « Yowan Nabattaar anaŋiin ŋi pkeŋ ukaan kē awo na mnhina mi pdo mlagre. » ¹⁵ Balonj kē bakji *Eli a, balonj kak bajj Naŋupar Naŋibaŋi a, annaamunj na baŋupar Naŋibaŋi bajon. ¹⁶ Wi Herod atiinkunj ŋŋup ŋunj ašē ji : « Yowan i ndoonj kē bafaali anaŋiin ŋi pkeŋ! »

Pkeŋ pi Yowan Nabattaar

(Maci 14.3-12; Luk 3.19-20)

¹⁷ Herod naŋih abi jej Herodiyana, ahar Filip abuk ašin aniim, kē Yowan Nabattaar ašē ji na a : « Bgah bi nja baneenan ŋaan ajeje ahar abuk ašin aniim. » Uko waŋ uŋuunj kē Herod ado kē bamoba awat ukalabuŋ abot atana na mnkorentu. ¹⁹ Herodiyana aŋoor Yowan abot anjal pdo bafiŋa, ašē wo aanhilani, ²⁰ ŋiki Herod aŋi

Yowan wi ameenj k  awo  naan natool abot ayiman, aji yejana. Herod aji  nal pdo katiinka, a e ji woli atiinka aanji me uko u al. ²¹ Unuur ulonj k  Herodiyana a e ka uko udooni bafinj Yowan. Unuur m nt  Herod ado ufettu unkle ananj unuur wi abukiinj, adu baweek biki dko, baweek biki bangoli, na ba aanj bantiinkaniinj  i Galilay. ²² Poonu abuk Herodiyana m nt  aneej uki, Herod na biki aduunj  i ufettu bti k  ba e liland ra. K  Herod na ih a e ji na poonu unj: « Heparan uko wi inalu , dwulu wa. » ²³ Abot amehna aji : « Uko bti wi ikheparananj dwulu wa, woli idoo  al kakib utaak wi naan  i ptoof kawulu umbanj ulonj. »

²⁴ Napo  k  a e p n ahepar anin aji : « we wi mbaanj ahepara ba? » K  ateema aji : « Bkow bi Yowan Nabattaar. » ²⁵ Poonu ataran akak du na ih a e ji na a : « D al iwul n h nku j  i praata, bkow bi Yowan Nabattaar. »

²⁶ Na ih ajoo ani, k  pmehna pi nul na ba aanj biki aduunj ufettu ba e  u k  aanhil ppok. ²⁷ Aji na naye j  i dko m nt  aya a ij bkow bi Yowan. Naye j k  aya faala du ukalabu , ²⁸ a ij bkow  i praata awul napo   naa , k  aya awul anin. ²⁹ Wi ba a ar Yowan batiinkunj uko un epunj, babi ajej puum pi nul aya moy.

Yetu ade de'an pntuk pi ba aanj

(Maci 14.13-21; Luk 9.10-17; natenan  i Yowan 6.5-13)

³⁰ Banja an bakak a e bi ayit  i Yetu, a upa uko bti wi badolonj na wi bajukanunj. ³¹ K  a e ji na baka : « Nabi-in na nji du dko dangaagun nanoorf n ntiinku. » A iini hanj  iki ba aanj batum baya abi, k  baando hilan ade.

³² K  ba e ya na b eem du dko dangaagun. ³³ Wi ba aanj bawinunj baka k  bakya, batum bame uko wi bakdolunj. Wal m nt  wi wi bap nnunj  beeka bti a i aya du dko m nt  aban baka da uteek.

³⁴ Wi Yetu akwaliinj  i b eem awin pntuk pweek pi ba aanj, a e  aga baka, bawo wo ji  kaneel  nanwoonj  aanka nayafan. Wi wi a aanj awo  i pjukan baka iko itum. ³⁵ Jibi unuur ukyaanj pjot, k  ba a arul ba e bi a oga, aji na a : « Dko di dagaagi k  unuur ubot alow ; ³⁶ dolan baka baya du  f t na  ntanka  a  ogun dko di, bahilna baka uko ude. »

³⁷ K  Yetu a e teem baka aji : « An, Nawulan baka bade bdi di'an. » K  baji na a : « Njejna  unj itaka   iliina yan kahilna kanug uko ude pa ba aanj biki bti? »

³⁸ Yetu aji na baka : « Nawo na ipoom hum ba? Nayaan naten. »

K  baya aten, abi aji na a : « Nkaha ipoom ka een na    b    b. »

³⁹ Wi wi a aanj aji na baka bado ba aanj ba o  i ujaa-gal bado kntuk. ⁴⁰ Ba oona kntuk ki ba aanj i een-week, na ki i een ka een. ⁴¹ Yetu ajej wal m nt  ipoom ka een yun na    b    b, akat ke  du ba i a e beeb Na iba i  i iko ide yun, akit   ipoom awul ba a arul bawul ba aanj. Akak ado k  bafa  baka bti    b  unj. ⁴² Ba aanj bti bade ayok, ⁴³ k  ba ij kkaar i een na kt b ki ipoom na    b  andukiinj. ⁴⁴  i bandee j buku j, biinj bawo i een-week  yaa  i een ka een (5000).

  Itaka : Itaka m nt  iwo baluk bi  nuur i een-week  yaa     b.

Yetu apo   i bd k duu 

(Maci 14.22-32; natenan  i Yowan 6.15-21)

⁴⁵ Wi ba aanj baba'anj ba pde, Yetu ado k  ba a arul bapaya  i b eem ajota kadun, baya umbanj wi Bettayida du bd k umbanj wunj, ul k  a e duka a iian ba aanj. ⁴⁶ Wi adolonj ba aanj bti k  ba i i, a e paya du pnkunj a ehan Na iba i. ⁴⁷ Wi unuur uyobunj, b eem bawo  i ptoof pi bd k, ul k  a e wo aloolan du pkay. ⁴⁸ Awin baka k  banoor na ppaat wi uyook uwoonj uunkyook ataanj na umbanj wi bakyaanj. Kaya utejan m njel, k  a e po   i bd k duu  abi adoo la p  p baka. ⁴⁹ Wi ba a arul bawinulunj k  akpo   i bd k duu , banunj aji ujurte wa, a e fuu  idiiim, ⁵⁰ bawina bukal bti a e l nk. Ul, k  a e  iini na baka  i dko m nt  aji : « Nawutan kahaajala, nji a, nawutan kal nk. » ⁵¹ Wi wi a aanj apaya du baka  i b eem, uyook k  u e  a an. Ba onjar maakan, ⁵² na manjoonan, baamme jibi Yetu adoonj mlagre mi ipoom, k  i  b yi baka ikak awo  i bd m.

Yetu ajeban bamaakal du utaak wi Genateret

(Maci 14.34-36; natenan  i Yowan 6.22-25)

⁵³ Wi bamuurunj, aban du pkay du utaak wi bagenateren, bakaban b eem  i kabanj. ⁵⁴ Wi baheli'anj hela k  ba aanj ba e yikr n Yetu. ⁵⁵ Baya  i utaak bti a ij bamaakal  i ijiin du dko di batiinkunj aji awoo. ⁵⁶ Dko bti di aneejunj, du  ntanka,  beeka,  f t, baji ba ij bamaakal du bayiti, kakoo a awut babana woli udoo wo kambiiint ki ulankonj wi nul ; k  bambanunj ka bti bajebi.

Udolade wi bajon

(Maci 15.1-20)

7 *Bafaritay na *bajukan Bgah balonj bamp nnunj Yerutalem babi ayit a og Yetu. ² Bawin k  ba a ar Yetu balonj k  bakde b  baa  now i en jibi udolade ujaku . ³ H nk di uwoonj, bafaritay ji bayuday bti baanj bade k  baa  now i en yi baka bnuura. Baji bado hanj pa pm ban udolade wi bajon. ⁴ Babot awo baanj bade woli bap nna bayiti b  baantul tulana  leef  i baka na meel. Bakak am ban idolade itum yi bajon, ji p ow ikoopa, idunk, na iraata. ⁵ Ukaanj k  bafaritay na bajukan bgah bahepar Yetu aji : « we ukaanj k  ba a aru baanj ba a  udolade wi bajon, babaa ji bade de b  baa  now i en? »

⁶ Ateem baka aji : « Itayi afa j wi a iiniyaanunj uko wi nan, an balagare, Na iba i aji  i ulibra wi Itayi : "Pntaali pi paji pad manaan na mntum  a , k  uhaa  wi pa u e low n.

⁷ P ehan na b enan bi baka iinjak n nin uko ulonj iko yi bakjukanunj iwo udolade wi ba aanj baj n  a ." ‡

⁸ Naji naduk uko wi Na iba i ajaku j ka e m ban udolade wi ba aanj baj n. »

⁹ Akak aji na baka : « Naji napok bnuura uko wi Na iba i ajaku j ka e ka a  udolade wi nan. ¹⁰ Moyit aji

   Adoo la p  p baka k me aya du baka. ‡ 7:7 Itayi 29.13.

: "Mëbaan şaaş na naan bnuura" akak aji : "Ankkaruñ aşin këme anin, pkeş pakwoon baluk bi nul." ^{††11} An, naşë ji : Woli ñaan aji na aşin këme anin : "uko wi nhl-anuñ lah kaşënknu uwo 'korban' (uwoon: uwo wi Naşibaţi.)" ¹² Naji nadinana keeri awut kado nin uko ulonj kak pa aşin këme anin. ¹³ Hënk di nagaruñ uşup wi Naşibaţi na udolade wi nakjukanuñ. Nabot aji nado iko itum itëñt yuñ kak. »

¹⁴ Wi wi Yetu akaañ adu pntuk pi bañaan aji na baka : « Natiinkan an bti nabot name. ¹⁵ Nin uko ulonj unwoonuñ bdiğ uunhlan kaşopan ñaanj şi kës ki Naşibaţi, wal wi ukneejuñ şi a. Uko unjaan upëna şi a ujaan uşopana şi kës ki Naşibaţi. [¹⁶ Ankaañ ibaş itiiñki atiinkan !] »

¹⁷ Wi Yetu aneejuñ du katoñ alow pntuk, başaşarul bahepara uko wi uhoñ ukjukanuñ. ¹⁸ Kë aji na baka : « An kak hënk di di nawaanuñ nşal i? Naamme me kë nin uko ulonj wi bdiğ unkneejuñ şi ñaanj uunhlan kaşopana şi kës ki Naşibaţi i? ¹⁹ Uunji uneej şi uhaaş wi nul, şi kayiñul di di ujaan uneej, aya kapënan wa du bnşeeh. » Hënk şi nşup nuñ, Yetu adiiman kë iko ide bti inuura.

²⁰ Aji kak : « Uko unjaan upën şi ñaanj ujaan ukakana aşop şi kadun ki Naşibaţi. ²¹ Hënk di uwoon, du nşaaş meetş nji bañaan di di nşal nşwuşaan nşajaan nşapëna, nşal nşanjaan nşajiñ pşuban pi piinş, kakiiñ, pşinş, ²² pşiinş na ahar ñaanj këme ayin ñaanj, pşeebar iko, mnşot, kaguuru, pşuunk, pşal uko wi atëñtu, bkuutar, bbeehar, bpën. ²³ Iko iwuşaan yuñ bti iji ipëna şi ñaanj meetş yul ijaan işu ñaanj kaşop şi kës ki Naşibaţi. »

Pfiyaar pi ñaaş anwoonj aanwo nayuday

(Maci 15.21-28)

²⁴ Yetu apën da, aşë ya umbañ wi ubeeka wi Tir. Aneejuñ du katoñ kalonj aşë wo aanşal bame, kë bañaan başë mehaara me. ²⁵ Uunşoni, kë ñaaş alonj i untaayi uneejuñ şi abukul ñaaş aşë tiink kë başiiñyaan uko wi nul aşë bi ajot şi ihoş yi nul. ²⁶ Ñaaş mëñtş aanwo nayuday, awo nafiniteñ i uşaaş wi Firi. Akooş Yetu aji na a adook untaayi, upën şi abukul.

²⁷ Yetu kë aji na a : « Wutan duna bapoş bade bayok, uunnuura bajej pde pi bapoş bawul nşbuş nşmpoşi ş. » ²⁸ Ñaaş ateema aji : « Ajugun, ifañj, kë nşbuş nşmpoşi nşaşë ji nşade ituk yi bapoş bawatuñ şi umeeşu uşeeh. » ²⁹ Wi wi Yetu aşaanj aji na a : « Uşup wi, uşu kë untaayi upën şi abuku, yaani. »

³⁰ Ñaaş mëñtş akak katoñul aşënk kë napoş apiinş şi kalişa, kë untaayi upën şi a.

Yetu ajeban nadëñëmaan

(Maci 15.29-31)

³¹ Yetu apën du umbañ wi ubeeka wi Tir aşëpna wi Fidoñ amuur uşaaş wi Nşbeeka Iñeen aşë ya umbañ wi bdëk bi Galilay. ³² Başija nadëñëmaan ankaañ aji noor na bşup, aşë kooşa apafa iñen.

³³ Yetu ajeja kë balow bañaan, aya agaag. Aşu'a ikoñ şi ibaş, atëfëj, abana pndemënt, ³⁴ aşë kat kës du başi, awuuk uhëfëñtş aşë ji na ñiinş: « Efaşa » uwoonj « haabşiin. » ³⁵ Şi dko mëñtş, ibaş ihaabşaa, kë pndemënt pabot afëñëşa, kë akşiiñi bnuura.

³⁶ Kë Yetu aşë ji na bañaan bawut kaşup nin ñaanj uko unşëpuñ. Jibi akneenanuñ baka, kë babaa şiiñiyaan şiiñiyaan maakan uko wi adoluñ. ³⁷ Bañonşar pşonşar pweek maakan aşë ji : « Ado iko bti bnuura, adoo do kë bandëñëmuñ baktiink, kë babiiş bşup baktiini. »

Yetu ade de'an bañaan iñeen-week nşbaakër nşyaaş iñeen

(Maci 15.32-39; Markuf 6.30-44)

8 Şi nşnuur mëñtş bañaan başuma şum aşë wo baan-ka uko ude, ukaañ kë Yetu adu başaşarul aji na baka : ² « Dñaga bañaan biki, nşnuur nşwajanş nşii nji, nji bawoonj na nji abot awo baanka uko ude. ³ Woli dji na baka başiiş, kë baya na ubon, baya jot du bgah te balonj şi baka bapëna dko dlow. »

⁴ Başaşarul bahepara aji : « Şuñ di di nşkkaanuñ ipoom iwul baka bade badoo bayok? Dko di nşwoonj di dagaagi. »

⁵ Ahepar baka aji : « Nawo na ipoom hum ba? » Kë bateema aji : « Paaj na kalonj. »

⁶ Ado bañaan kë başo şi mboş, aşë jej ipoom paaj na kalonj yuñ, abeeb Naşibaţi, akitëş aşë wul başaşarul bawul bañaan. Kë bawul ya baka. ⁷ Bakak awo na nşşëb nşlonj nşmpoşi. Yetu akak abeeb Naşibaţi şi nşşëb nuñ, aşë wul nş başaşarul kë bawul bañaan. ⁸ Bañaan bade ayok, kë indukiiñ itum kkaar paaj na plonj. ⁹ Bañaan banwoonj da bawo uko ji iñeen-week nşbaakër nşyaaş iñeen (4000), kë Yetu aşë do baka kë başiiş. ¹⁰ Şi dko mëñtş kë aşë paya şi bşëem na başaşarul aya uşaaş wi Dalmanuşa.

Bafaritaş bahepar Yetu uko unkndiimanuñ kë awo i Naşibaţi

(Maci 6.14; 12.38-39; Luk 11.16,29)

¹¹ Bafaritaş babi, awo şi pşiiñi na Yetu, bala pşaaşwana, aşë hepara uko ulonj unkndiimanuñ kë awo ñaanj i Naşibaţi. ¹² Yetu awuuk uhëfëñtş aşë ji : « we ukaañ kë kawuunj ki kakhepar uko unkndiimanuñ kë dwo ñaanj i Naşibaţi ba? Dşupan, na manşoonan, nin mënkdiiman kawuunj ki uko ulonj. » ¹³ Aduk baka aya apaya kak du bşëem aşë ya umbañ wundu.

¹⁴ Başaşar Yetu başilma pşij ipoom aşë woşaaş na kaloolan şaañ. ¹⁵ Yetu aji na baka : « Naşafaraan, nali-pariin uko uşaaşanaani pşon wi bafaritaş na wi Herod. » ¹⁶ Bawo şi pşiiñiyaan uko wi bawaanuñ ipoom.

¹⁷ Yetu ammeenj uko wi baktiiniyaan aji na baka : « we ukaañ kë naktiiniyaan uko wi nawaanuñ ipoom ba? Naanji nawin kabot kayikrën i? ¹⁸ Işëb yi nan idëñëti i? Nawo na kës aşë wo naanji nawin, nawo na ibaş aşë wo naanji nate. Naanleş ¹⁹ wi nkitşuñ ipoom kañeen pa biinş iñeen-week kañeen nşyaaş iñeen (5000) i? Kë kkaar hum kanşumuñ na ipoom ki ki nayaanaanuñ ba? » Bateem aji : « Iñeen na ktëb. »

† 7:10 Ppën 20.12. †† 7:10 Ppën 21.17. ‡ Nşbuş nşmpoşi : Wal mëñtş bayuday baji baji banwoonj baanwo bayuday bawo nşbuş.

²⁰ « Kë wi nkitşun ipoom paaj na kalon pa bañaan iñeen-week nbaakër nyaaş iñeen (4000), kkaar hum kanşumun na ipoom ki ki nayaanaanun? » Kë baji : « Paaj na plon. » ²¹ Kë aşë ji na baka : « Naandobi yikrë-naara ha? »

Yetu ajeban nakuul

²² Yetu na başaşarul baban ufët wi Bettayida, kë başë tija nakuul alon, akooşa abana. ²³ Amëbana ti kañen, apën na a ti ufët. Aşu'a işuuj ti kës, apafa iñen aşë hepara aji : « Iwin uko ulon i? »

²⁴ Wi akompëşun aşë ji : « Dwin bañaan, bawo ji mnko mankoşun. »

²⁵ Yetu kë akak aşu'a iñen ti kës, kë wi atenuj, aşë jeb ahil ayikrën iko bti apaşës ya. ²⁶ Yetu kë aşë ji na a aşiş aşë wut kaneej ti ufët.

Piyeer aji Yetu awoon Krittü

(Maci 16.13-16; Luk 9.18-22)

²⁷ Yetu aya na başaşarul du ntanka nãñnogun du ubeeka wi Ƨetare-Filip. Wi bawoon ti bgah kë aşë hepar baka aji : « Bañaan başal aji dwo in ba? »

²⁸ Bateema aji : « Balon baji iwo Yowan Nabattaar, kë balon baji iwo Eli, kë balon kak baji iwo alon ti başupar Naşibaşi. »

²⁹ Yetu kë aşë hepar baka aji : « Kë ti an, nji dwo in ba? » Kë Piyeer aşë teema aji : « Iwo Krittü. » ³⁰ Kë aşë şook baka aji na baka bawut kaşup nin ñaan uko wi nul.

³¹ Yetu ajun pşup baka kë *Abuk Ñiintş awo i kahaj maakan, kabot kapokana ti bantohi, ti başenjan bawee na ti *bajukan Bgah. Balun kado bafina, unuur uwajantşen aşë naşa ti pkeş. ³² Wi aktupun uko wan aankhoñ, aşiini ajinşan. Kë Piyeer aşë pula kë bagaagi aşë jun pşoman na a ti uko wi ajakun. ³³ Yetu awuğşa aten başaşarul aşë şoman na Piyeer aji : « Lowaan, iwi Ƨatana, şiki iinji kla uko wi Naşibaşi anşalun, iji kla wi bañaan banşalun. »

Hum di di ñaan awoon kaşaş Yetu?

(Maci 16.24-28; Luk 9.23-27)

³⁴ Yetu ado pntuk pi bañaan na başaşarul kë babii, aşë ji na baka : « Woli ñaan anşal kaşaşën, awo kaşilma uleeful, kakun kruş ki nul kadinan phaj ji nji kabot kaşaşën, udole wo ti pkeş. ³⁵ Hënk di uwoon, anşalun pbuuran ubida wi nul alun kawaañ wa. Kë ñaan i nji Yetu na Uşup Ulil Unuura nştuun awaañ ubida wi nul alun kabuuran wa. ³⁶ We uwoon ñaan aka pyok pi umundu bti woli aneemandën ubida unkmbiin. ³⁷ We wi ñaan ahilanun pwul unklun na uhaaş wi nul. ³⁸ Woli ñaan akowara nji na nşup ni naan ti kadun ki bañaan biki umundu wi, bandekun Naşibaşi kafetş abot awo bajuban, nji *Abuk Ñiintş kalun kakowara baka woli dbi na nşwanjuş nyimanaan na mndëm mi Paapa. »

9 Yetu akak aji na baka : « Dşupan na manjoonan, balon ti bañaan banwoon nşa ti baankkeş bë baanwin Pşih pi Naşibaşi pabi na mnhina. »

Eli na Moyit bapën aşiini na Yetu

(Maci 17.1-9; Luk 9.28-36)

² Wi nnuur paaj nşepun, Yetu ajë Piyeer, Yakob na Yowan kë baya agaag du pnkun pweek. Kë uleeful uşë şëlşa ti kadun ki baka, kë awo ji ñaan nampaşi. ³ Imişa yi nul ikak ji unuur abot afaaş pfaaş pi imeen nin nanaj alon ti umundu aanhil pwul imişa pfaaş ptëntşun. ⁴ Eli na Moyit kë başë winana ti kadun ki baka, awo ti pşiini na Yetu.

⁵ Piyeer aji na Yetu : « Najukan, uwo bnuura, jibi nja şwoon ti : ştan iloona iwajantş, kalon kawo ki nu, kalon kawo ki *Moyit, kandukin ki *Eli. » ⁶ Başaşar Yetu balënk palënk pan kë Piyeer aando me uko wi aktupun.

⁷ Kanşelun kabi awun baka, kë pdiim plon paşë pënna ti ka aji : « I, awoon Abuk naan, dşala maakan, natinkana. »

⁸ Ti dko mëntş, başaşarul baten dko di bawoon afooyan aşë wo baanwin nin alon, Yetu şañ awoon na baka. ⁹ Wi bapënuş ti pnkun ahela, Yetu kë aşë ji na baka bawut kaşup nin ñaan uko wi bawinun te wi *Abuk Ñiintş aknaşin ti pkeş. ¹⁰ Bamëban uko wi ajakun na baka, aşë şiini jibi bawoon, ala pme uko wi anşalun pji wi ajakun : « Pnaşa ti pkeş. » ¹¹ Başaşarul bahepara aji : « we ukaan kë *bajukan Bgah baji Eli awo i kaduna kabi ji Krittü ado kabi? »

¹² Yetu atëem baka aji : « Na manjoonan, Eli awo i kadun kabi kakakan iko bti ti bgah. Naşal aji babubara apiitş aji Abuk Ñiintş awo i kahaj maakan, kapokana i? ¹³ Kë nşë şupan, Eli adobi bi kë badola uko bti wi banşalun, jibi bapiitun ti a. »

Yetu ajeban napoş anneejiin

(Maci 17.14-18; Luk 9.37-43)

¹⁴ Wi Yetu, Piyeer Yakob na Yowan babanun du başaşar Yetu bandukin, aşë win pntuk pweek pi bañaan na *bajukan Bgah kë bakşiini na baka. ¹⁵ Wi bañaan bawinan win Yetu, aşë lënkara bti, aşiira pwula mboş. ¹⁶ Ahepar baka uko wi bakşiiniyaanun. ¹⁷ Ñiintş alon kë aşë teemna du pntuk aji : « Nawee, dşiju abuk naan, awo na untaayi umbiisanun bşup. ¹⁸ Dko di uyaan amobna, uji uwata ti mboş, napoş kayiil, kati-brën iñiin, uleeful uji ukak kataaş. Dkooş başaşaru badook wa kë baanhilani. »

¹⁹ Yetu aji na baka : « Nawo bañaan bawuşaan, banwoon baanfiyaari! Dwo kaşo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? Naşijaan napoş. » ²⁰ Kë başija'a. Wi untaayi uwinaarun win Yetu, aşë jun pşen şenjan napoş kë ajot ti mboş, akëlënk, ayiil.

²¹ Yetu ahepar aşin napoş aji : « Lum di di ujunun pwata hënk ba? » Kë atëem aji : « Wi awoon napoş nampoş te hënkun. ²² Nyaaş ştum uji uwata du bdoon na du meel kado na pşina. Kë işale hil pdo ulon, kşënkun, ñagi'un. »

²³ Yetu ateem aji : « Iji nşale hil... Naañ anfiyaaruñ, Naşibaţi ahil pdo iko bti pa a. » ²⁴ Ťi dko mēnt̄ ajug napoţ kē aşē ŋajar aji : « Dfiyaari, biin itēnkēn, nhilna nkak nfiyaar maakan. »

²⁵ Wi Yetu awinuñ kē bañaan batum bakţi abi ayit kē aşē lēbar na untaayi aji : « Iwi untaayi, injaan kdēnē-man kabot kabişan bţup, dji ipēn ťi napoţ i, işē iwut kaluñ kakak ťi a. »

²⁶ Wi untaayi ukpēnuñ, kē napoţ aşē ŋajar alētar maakan. Napoţ awo ji űaana ankeţuñ, kē bañaan bti ba-do ji akeţi. ²⁷ Yetu kē aşē mēbana ťi kañen anaţana kē anaţi. ²⁸ Wi Yetu aţiışuñ katoñ, agaag na baţaşarul, kē başē hepara aji : « we ukaan kē un, űnēhil lah adook untaayi ba? » ²⁹ Kē aşē teem baka aji : « Untaayi utēnt̄ wuñ, pñehan Naşibaţi ťań pahilanuñ pdook wa. »

Uyaaş utēbantēn wi Yetu akţupuñ pkeţ na pnaţa ťi pkeţ pi nul (Luk 9.44-45)

³⁰ Wi bapēnuñ ťi dko duñ, aşē muur utaak wi Galilay. Kē Yetu aşē űal bañaan bawut kame. ³¹ Awo ťi pjukan baţaşarul aji : «*Abuk űiint̄ awulana du bañaan, bafiņa, unuur uwajantēn aşē naţa ťi pkeţ. » ³² Kē baţaşarul başē wo baamme uko wi akţupuñ abot aţi phepar apiban baka wa.

Ahoñ awoonuñ naweek? (Maci 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Yetu na baţaşarul batool aya Kapernawum. Wi babanuñ du katoñ kē Yetu aşē hepar baka aji : « We wi nakţiiniyaanuñ lah du bgah ba? » ³⁴ Kē başē yomp, ťiki du bgah bawo ťi plaţar ala andēmnuñ ťi baka.

³⁵ Yetu aţo aşē du baţaşarul iñeen na btēb, aji na baka : « Woli aloñ aņal pwo nateek, akakan awo kafet̄ ki batēnt̄ul, awo nalempar baka. »

³⁶ Ajej napoţ aloñ aţu'a ťi ptoof pi baka, amooka, aşē ji : ³⁷ « űaana anyeenkuñ napoţ atēnt̄ i ťi katim ki naan, űji ťi uleef naan i i űaana mēnt̄ ayeenkuñ, kē anyeenkuñ, mēnt̄ űji i ayeenkuñ, anyilnuñ a. »

Anwoonj aampokun, awo na un (Luk 9.49-50)

³⁸ Yowan aji na Yetu : « Naweek, űwin aloñ kē akdook űntaayi ťi katimu, kē űneenana, ťiki aanji ťaşun. »

³⁹ Yetu ateema aji : « Nawutan kaneenana : Nin űaana aanhilan kado mlagre ťi katim ki naan kabot kaţup uko uwuţaan ťi űji ťi dko mēnt̄. ⁴⁰ Anwoonj aampok űja, awo na űja. ⁴¹ Kē ankwulanañ kakoopa ki meel nadaan ťiki nawo i Kritt̄u, aluñ kayeenk baluk bi awoonj i kayeenk. »

Nalipariin (Maci 18.6-11; Luk 17.1-2)

⁴² Yetu akak aji : « Ankdolun aloñ ťi bapoţ biki † ajot ťi pjuban, uhokan batana ťi kaţuţ plaak pweek başē

† Bapoţ biki Yetu aţiiniyaan ťi banfiyaaruñ, bukal bakakuñ ji bapoţ.

bafēla du bdēk. ⁴³ Woli kañen ki nu kaţu kē ikjuban, falan ka, uhokan iya baţi na kañen kammukşiiñ kē di pya du infernu na iñeen itēb du bdoo banwoonj baankjēmşa ⁴⁴ [di ubob uwoonj uunji ukeţ, kē bdoo baanji bajēmşa]. ⁴⁵ Woli kahoţ ki nu kaţu'u kē ikjuban, falan ka, uhokan iya baţi na kahoţ kammukşiiñ, kē di pya na ihoţ itēb du infernu ⁴⁶ [di ubob uwoonj uunji ukeţ, kē bdoo baanji bajēmşa]. ⁴⁷ Woli pkēş pi nu paţu'u kē ikjuban, lookşan pa. Uhokan ineej du Pşih pi Naşibaţi na pkēş ploolan kē di bafēlu du infernu na kēş ktēb, ⁴⁸ di ubob uwoonj uunji ukeţ, kē bdoo baanji bajēmşa. ⁴⁹ Baluñ kaţu bañaan bti bdoo jibi bajaan baţu pnam ťi mnde. ⁵⁰ Pnam pawo uko unuura. Paşale yaş, nakakanaan we kataabare ki pa? Nawoon na pnam ťi uleef wi nan nabot natiinkar na batēnt̄an.

Yetu aţiiniyaan uko wi bniim (Maci 19.1-9; Luk 16.18)

10 Wal mēnt̄ kē Yetu aşē naţa ťi dko duñ, aya umban wi Yuda, amuur bdēk bi Yordan. Bañaan batum bakak ayit aņoga, kē awo ťi pjukan baka jibi ajonuñ kado. ² Bafaritay babi aņoga, baņal ptaawana aşē hepara me bgah bi Moyit badinan űaana adook aharul ťi bniim.

³ Kē aşē teem baka aji : ⁴ « We wi Moyit ajakuñ ťi uko mēnt̄? » Kē baji : « Moyit adinan űiint̄ apiit̄ űaata kankyuunuñ kē bniim babaa, kabaa dooka. » ⁵ Yetu kē aşē ji na baka : « Mndēnēm mi űhaaş űi nan manţu-uñ kē Moyit aţup uko mēnt̄. ⁶ Ťi ujuni, wi Naşibaţi aţakuñ umundu, ado baka kē bawo űiint̄ na űaata. ⁷ Ukaan kē űiint̄ akluñ kaduk aşin na anin, ⁸ kaya kawo na aharul, bukal batēb bti başē bakak űaana aloolan. Hēnk, baankwo bañaan batēb, bawo aloolan. ⁹ űaana awutan keeri kagar uko wi Naşibaţi anaakrēnuñ. »

¹⁰ Wi bakakuñ katoñ, kē baţaşarul başē kak ahepara ťi uko wi ajakuñ. ¹¹ Kē Yetu aji na baka : « Woli űaana adook aharul aşē niim aloñ, ajuban pjuban pi piint̄. ¹² Kē űaata akale duk ayinul aşē niimar na űiint̄ aloñ, ajuban pjuban pi piint̄.

Yetu na bapoţ

(Maci 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Bañaan baţij Yetu bapoţ pa aban baka, kē baţaşarul başē űoman na baka. ¹⁴ Wi Yetu awinuñ uko mēnt̄ aşē deebaţ, aji na baka : « Nawutan bapoţ babi ťi űji, nakneenan baka ťiki Pşih pi Naşibaţi pawo pi banwoonj ji baka. ¹⁵ Na manjoonan, dţupan, aņaluñ pneej ťi Pşih pi Naşibaţi awo kanaam na napoţ. » ¹⁶ Yetu ajej baka, amook abot apaf baka iñen, aņehandēr baka Naşibaţi.

Yetu na űiint̄ nayok

(Maci 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Wi akpēnuñ pya, kē űiint̄ aloñ aşē ťi, abi ajot ťi ihoţ yi nul aşē hepara aji : « Najukan nanuura, we wi nwoonj kado kayeenkna ubida wi mnţo ba? » ¹⁸ Yetu kē aşē teema aji : « Imeha kē Naşibaţi ťań anuuriñ, ukaan kē ikdu'ēn nanuura i? ¹⁹ Ime uko wi bgah bi Moyit ba-

jakun: Iinkfiñ ñaan, iinkpiint na ayin ñaan kême ahar ñaan, iinkkij, wutan katapar ñaan uko wi awoon aan-doo, kjej nin uko wi ñaan ti kaguuru, mëbaan şaaş na naan bnuura. »

²⁰ Ñiint kē aşē teema aji : « Najukan, iko mēnt djun ptaş ya wi nhumun hum te hēnkun. » ²¹ Yetu atena aşē magana, aji na a : « Uko uloolan uduki'iin: Yaan iwaap iko yi ikaan bti, iwul itaka bawaan, wal mēnt ika pyok du bați, işē ibi itaşēn. »

²² Kē ul, wi atiinkun uko wan, aşē ya na pjooṭan ṭiki ayok maakan. ²³ Yetu aten bañaan ayitan aşē ji na bataşarul : « Uluṅ katam maakan pa bayok baneej du Pşih pi Naşibați. » ²⁴ Bataşarul bañoṅar maakan ṭi nṭup ṅi nul. Kē Yetu akak aji na baka : « An bayiṭ naan, utam maakan ñaan aneej du Pşih pi Naşibați! ²⁵ Uyoj apel pa untaam yi pnkunkaali uneej ṭi bhēr bi kaguja kē di nayok aneej du Pşih pi Naşibați. »

²⁶ Bataşarul babaa ṅoṅar ṅoṅar maakan aşē ji : « Kē in ahilanun keeri kabuur? » ²⁷ Kē Yetu aşē jaban baka kēş aşē ji : « Bañaan bajēn baanhilan pbuuran ṅleef ṅi baka, kē Naşibați aşē hil pbuuran baka, ṭiki aambişna bişna nin uko ulon. » ²⁸ Piyeer kē aşē ji na a wal mēnt: « Un, ṅduk iko bti ataşu. » ²⁹ Yetu ateema aji : « Na manjoonan, dṭupan, nin ñaan aankduk katoḥul, babuk aşin, anin, aşin, bapoṭ, kême ṅteehul pa ṅi na Uṭup Ulil Unuura, ³⁰ bē aankyeenk ṭi ṅwal ṅi ṅwoon ṅi ṅyaaş iñeen-week itoh, babuk aşin, banin, bapoṭ na ṅteeh. Iko mēnt bti igakandēr na mnhaj. Kē du umundu un-kmbiin, aka ubida wi mnṭo. ³¹ Baṭum ṭi banwoon bateek hēnkun baluṅ kawo babaañşaaani kē banwoon babaañşaaani baluṅ kawo bateek. »

Uyaaş uwajantēn wi Yetu akṭupun pkeṭ na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul

(Maci 20.17-19; Luk 18.35-43)

³² Yetu na bataşarul bawo ṭi bgah aya ubeeka wi Yerutaalem, kē Yetu ajotun kadun. Bataşarul bahaajala maakan, kē banktaşun baka babot awo na palēnk. Yetu kē aşē jej kak na a bataşarul iñeen na batēb, awo ṭi pṭup baka uko un-kmbiin kadola. ³³ Aji : « Natenan, un biki biki aya Yerutaalem kē başē luṅ kawul *Abuk Ñiint baṭenjan baweek na *bajukan Bgah, baluṅ kaji aduknaana, pduknaana pi pkeṭ kaşē kawula banwoon baanwo bayuday. ³⁴ Babeṅa, katēfjēra, kakoba na itintēl, kafiṅa. Unuur uwajantēn aşē naṭa ṭi pkeṭ. »

Nawoon balempar batēntan

(Maci 20.20-28)

³⁵ Yakob na Yowan babuk Ṭebede baya ṅog Yetu aşē ji na a : « Najukan, ṅṅal idolun uko wi ṅkhepariin. » ³⁶ Kē Yetu ahepar baka uko wi baṅaluṅ ado pa baka. ³⁷ Kē başē ji : « Ṭenun ṅluṅ ṅṭo alon ṭi kadeenu ki nu, undu ṭi kamayu ki nu wal wi ikyeenkun pşih. »

³⁸ Yetu aji na baka : « Naamme uko wi nakñehanun. Nahilan kahaj ṭi ṅi i, kême kayeenk batitmu bi ṅi kayeenkun i? » ³⁹ Bateem aji : « ṅhili. »

Yetu kē aşē ji na baka : « Pnkalame pi ṅi kadaannun, nadaanna pa, batitmu bi ṅi kayeenkun, nayeenk ba. ⁴⁰ Kē uko wi pṭo ṭi kadeenu kême ṭi kamayu ki naan mēnt ṅi dwoon kadat bañaan banwoon pṭo da, bankaṅ na pṭo da baluṅ kaṭo da. »

⁴¹ Wi banjañan iñeen bandukiin batiinkun uko wi Yakob na Yowan bajakuṅ, aşē deebaṭēr baka. ⁴² Yetu adu baka aşē ji na baka : « Nawini, banjakuṅ aji bawo başih biki ṅṭaak baji başih na mnṅot, baweek biki ṅṭaak kaṅoonkna bañaan. ⁴³ Uunwo kawo haṅ pa an. Anṅaluṅ pwo naweek ṭi an awo kaṭēr ṭēr kawo nalempar batēntul. ⁴⁴ Kē woli ñaan anṅal pwo nateek ṭi an, awalaan bkowul ado kalempar batēntul. ⁴⁵ *Abuk Ñiint ṭi uleeful aambi bi pa bado kalempara, abi pdo kalempar bañaan kabot kawul ubida wi nul, uwo baluk bankbuuranun bañaan baṭum maakan. »

Yetu ajeban nakuul du ubeeka wi Yeriko

(Maci 20.29; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Yetu na bataşarul baban ubeeka wi Yeriko, kē wi bakpēnun da na pnṭuk pweek pi bañaan, Bartime nakuul abuk Time aṭo ṭi kabaṅ bgah awo ṭi bñehan. ⁴⁷ Wi atiinkun kē Yetu i Nataret akṭepun aşē jun phuuran aji : « Yetu abuk Dayiṭ, ṅagi'aan » ⁴⁸ Kē wi bañaan baṭum bawoon ṭi pṅoman na a ayomp, kē abaa huuran huuran maakan aji : « Abuk Dayiṭ ṅagi'aan » ⁴⁹ Yetu kē aşē naṭ aji : « Nadu'ana. » Badu nakuul aji na a : « Wutan kalēnk, naṭiin, adu'u. » ⁵⁰ Kē aşē fēl umanta, alut anaṭa aya du umbaṅ wi Yetu. ⁵¹ Yetu aji na a : « we wi ṅṅaluṅ ndolu ba? » Nakuul kē aji : « Najukan i naan, dolaan nkak ndo kawin. » ⁵² Yetu kē aşē ji na a : « Yaani, pfiyaar pi nu pabuuranu. » Ṭi dko mēnt kē aşē kak awin ; aşē ṭaş Yetu na bgah. »

Yetu aneej ṭi Yerutaalem ji naşih

(Maci 21.1-9; Luk 19.29-34)

11 Yetu na bataşarul bañoṅ Yerutaalem kakab ṅbeeka ṅi Betfage na Betani du umbaṅ wi Pnkun pi Mnoliwera † kē Yetu aşē yil batēb ṭi bataşarul. ² Aji na baka : « Nayaan du untanka unwoon ṭi kadunan : uneejan, nawin batan ubuuru umpoṭi wi nin ñaan awoon aambaṅ kadapi'aara. Nafēnēşan wa naṭij. ³ Woli baheparan uko unkayi kē nakfēnēş ubuuru, nateem kaji Ajugun anuma wa, woli abaa, ado wa ukak. »

⁴ Bataşar Yetu baya aṭenk kē batan ubuuru umpoṭi ṭi plēman plon kakab bgah, aşē fēnēş wa. ⁵ Balon ṭi banwoon da bahepar bataşar Yetu uko unkaṅ kē bafēnēş wa. ⁶ Kē bateem baka jibi Yetu ajakuṅ na baka. Kē bawut baka kē bayaa. ⁷ Baṭij ubuuru du Yetu, apēnan iyeti yi baka, agur ṭi wa, kē Yetu aşē paya ṭi wa. ⁸ Bañaan baṭum başeef iyeti ṭi bgah, balon kē başeef

†† Kême : We ukaṅ kē ikdu'ēn nanuura ba? Naşibați ṭañ anu-uriiṅ nin alon kak annuura nuura.

† Nahilan kadaan ṭi pnkalame pi ṅi kadaannun. †† Pnkun pi mnoliwera : Dawoon katim ki pnkun pi bajaṅ bado na umbaabu "Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives."

ikën yi mnjaak yi batibnuḡ du uṭeeh. ⁹ Bankpoṣuḡ ṭi kadun ki nul na bankṭaṣuluḡ bahuuran aji :

« *Hotana*, † *bnuura nuura ṭi Ankmbiiḡ ṭi katim ki Naṣibaṭi Ajugun!* ††

¹⁰ *Bnuura nuura ṭi pṣih pankmbiiḡ hēnk, pṣih pi Dayiṭ ateamun!*

Hotana, Naṣibaṭi adēm du baṭi duuṭ. »

¹¹ Yetu aneej du Yerutaalem aya du *Katoḡ Kaweeḡ ki Naṣibaṭi meetṭ. Wi atenuḡ dko bṭi ayitēn, aṣē pēn pya Betani, ul na baṭaṣarul iṭeen na batēb ṭiki utaakal ubani.

Yetu afēp bko bi bajaḡ badu bfig

(Maci 21.18-19)

¹² Unuur utēbantēn, wi bakpēnnuḡ Betani kē ubon uṣē de Yetu. ¹³ Awin bko bi bajaḡ bado bfig du kalowan, aṣē ya pten me aṭēnk da mnko mnloḡ kade. Wi aṣaḡ aṅog aṣē ṭēnka itoh ṭaṅ, ṭiki wal wi kabuk ki ba uundobi ban. ¹⁴ Wi wi aṣaḡ aṭiini na bko aji : « Nin ṭaḡ aankak ade mnko mi nu. » Baṭaṣarul kē baṭiinka.

Yetu adook bawap du katoḡ ki Naṣibaṭi

(Maci 21.12-17; Luk 19.45-47; natenan ṭi Yowan 2.13-22)

¹⁵ Yetu na baṭaṣarul baban Yerutaalem, kē wi baneejuḡ ṭi Katoḡ Kaweeḡ ki Naṣibaṭi, kē Yetu aṣē jun pdook bankwaapuḡ na banknuguḡ da. Awat ḡmeeṣa ḡi batorkaar itaka ‡, na iṭij yi bawap ḡbalab. ¹⁶ Abot aneenan baṭaḡ bankuḡiḡ bado kaṭēpna ṭi Katoḡ ki Naṣibaṭi meetṭ. ¹⁷ Ajukan baka aji : « Mēntṭ uko wi upi-itaniḡ ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi i : *katoḡ ki naan kadu'ana *katoḡ kaṅehanaani pa ḡṭaak bṭi* ‡? An kē naṣē do ka dko dmennaani di bakij. » ¹⁸ Baṭeḡan baweeḡ na *bajukan Bgah baṭiink uko wi Yetu adoluḡ, aṣē la jibi bakdolunḡ kadoo kafina ; baṭi'a, ṭiki pntuk bṭi pamaṭ pjukan pi nul maakan. ¹⁹ Utaakal ubanle, Yetu na baṭaṣarul ba-ji bapēn ṭi ubeeka kaṭiisṭ.

Bko bi bajaḡ bado bfig bankayi

(Maci 21.20-22)

²⁰ Wi Yetu na baṭaṣarul baktēpuḡ na nfa, bawin bko bi bajaḡ bado bfig kē bakay te du intaaṅ. ²¹ Piyeer aleṣ uko unṭēpuḡ, aṣē ji na Yetu : « Najukan, tenan, bko bi ifēpuḡ bakay ṣaṭ. » ²² Kē Yetu aṣē teem aji : « Nafiyaaran Naṣibaṭi. ²³ Na manjoonan, dṭupan, woli ṭaḡ aji na pnkuḡ pi pēnan ṭi iya ijot du bdēk, woli aanwo na ḡṣal ḡtēb, aṣē fiyaar kē uko wi ajakuḡ udolana, Naṣibaṭi kado uko mēntṭ pa a. ²⁴ Ukaḡ kē ḡi kajakan, uko bṭi wi nakheparuḡ woli naṅehan Naṣibaṭi, nafiyaaran kē nadobi yeenk yeenk wa. Hēnk Naṣibaṭi ado uko mēntṭ pa an. ²⁵ Woli naṅehan, aṣē kaar uko uloḡ na ṭaḡ, namiirana, Aṣinan anwoḡ baṭi ahilna amiiran kak ipekadu yi nan. ²⁶ [Kē woli naankmiir, Aṣinan anwoḡ baṭi aankmiiran kak ipekadu yi nan.] »

† *Hotana : ṭi uhebērē dawooḡ « Buuran » aṣē bi kak uṭup unjaḡan udēmanaan Naṣibaṭi.* †† 11:9 *Kaṅaam 118.25,26.* ‡ *Batorkaar itaka baji batorkaar bayuday banwoonuḡ ḡṭaak ḡloḡ itaka yi baka bahilna banug iko idolni bṭeḡan babot baluk Katoḡ Kaweeḡ ki Naṣibaṭi daaṣa.* ‡† 11:17 *Itayi 56.7.*

Bahepar Yetu ṭaḡ anṭu'uluḡ pdo iko yi akdoluḡ

(Maci 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Yetu na baṭaṣarul bakak Yerutaalem, kē wi Yetu awoḡ du Katoḡ Kaweeḡ ki Naṣibaṭi apoṣ, baṭeḡan baweeḡ, *bajukan Bgah na bantohi kē baṣē bi aṅoga. ²⁸ Bahepara aji : « Mhina mhoḡ mi mi ikdolnuḡ iko yi ba? In ajakiḡ kē ihilan kado ya? » ²⁹ Yetu kē aṣē teem baka aji : « Nji, dheparan uko uloolan ṭaṅ, nateemaan, ḡṣē ḡṭupan mnhina mi ḡi kadolnuḡ iko yi. ³⁰ In ayiluḡ Yowan pbattaar ba? Naṣibaṭi a kēme baṭaḡ baka? Nateemaan. » ³¹ Kē baṣē wo ṭi plaṭar jibi bawooḡ, aji : « Woli ḡteem aji Naṣibaṭi ayiluluḡ, aheparun kaji, we ukaḡ kē ḡṅfiyaara. ³² Kē woli ḡi baṭaḡ bayiluluḡ... hee! » Baṭi baṭaḡ ṭiki baṭaḡ bṭi bafiyaar kē Yowan awo na manjoonan Naṭupar Naṣibaṭi. ³³ Kē baṣē teem Yetu aji baamme anyiluluḡ. » Kē Yetu aṣē ji na baka : « Nji kak, mēnkṭupan mnhina mi ḡi kadolnuḡ iko yi. »

Uhoṅ wi balemp biki uwoorta

(Maci 21.33-46; Luk 20.9-19)

12 Yetu abot awo ṭi phoṅ na baṭaḡ banwoḡ ṭi Katoḡ Kaweeḡ ki Naṣibaṭi aji : « Ṇiintṭ aloḡ abi tepi uwoorta wi mnko manjaḡ mandolna ubiṅu, aṣē biig wa afooyan. Ajip bhēr ado dko dpooṅni, abot akiin bliit bi mnlaak bkuḡṅṅaan pa bayerḡ, aṣē dukar wa baṭaḡ baloḡ pa badoki bapooṅle bawula kafah ki nul, aṣē ya bayaaṣ. ² Wi wal wi upooṅ ubanuḡ, kē aṣē yil nalemparul aloḡ du baṭaḡ banwoḡ du uwoorta pa pyeenk kafah ki nul. ³ Baṭaḡ bukuḡ mēntṭ bamob nay-ili akob, adooka kē akak iṭeen ijiṅṅ. ⁴ Kē Ṇiintṭ ajug uwoorta kē akak ayil du baka nalemparul aloḡ kak. Bakoba ṭi bkow, abot akowandēna. ⁵ Ayil nawajantēn kē bafiḡa. Ayil kak balemparul batum baloḡ kē bakob baloḡ, afiḡ baloḡ.

⁶ Kē abukul i amaganuḡ ṭaṅ aduki'aaruḡ, ul i ayiluḡ uyaṣ ubaaṅṣaani du baka aṣē ji : « Baya kakali abuk naan. » ⁷ Kē wi baṭaḡ biki adukaruḡ uwoorta bawinuḡ abuk ajug uwoorta aṣē laṭar aji : « I, akdukiḡ na iko yi aṣin, najoh ḡfiḡa, ḡṣē ḡduka na ya. » ⁸ Bamoba, afiḡa, ajeḡ puum apēnan ṭi uwoorta afēl. ⁹ Kē we wi ajug uwoorta akdoḡ ba? Abi, kafinḡ balemp biki aṭuḡḡ ṭi uwoorta, kajeḡ wa, kawul baloḡ. ¹⁰ Naanleyiir uko umpiitṭuḡ ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi i?

“Pnduba pi baniw bapokuḡ

pakakuḡ amēban katoḡ ;

¹¹ *Uko mēntṭ uwo udo wi Ajugun*

unuura abot awo uṅoḡarēnaan ṭi kēṣ ki nun.” ‡‡

¹² Baṭeḡan baweeḡ, *bajukan Bgah na bantohi bayikrēn kē bukal bakaḡ kē Yetu akhoṅ haḡ. Bado na pmoba wal mēntṭ aṣē ṭi pntuk. Baduka, aya.

Uko wi pluk ṭetar daaṣa

(Maci 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Wi uko mēntṭ uṭēpuḡ, bayil du Yetu baloḡ ṭi bafar-itay na baṭaṣ Herod baloḡ pa pṭup ṭupana katenna me

‡‡ 12:11 *Kaṅaam 118.22-23.*

bahil kaçaawana. ¹⁴ Babi aji na a : « Najukan, nme kë iwo ñaaj i manjoonan anwoon aajji ti nin ñaaj abot awo iinji kten uko wi ñaaj awoon. Iji kjukan Bgah bi Naşibaţi jibi bawoon na manjoonan. Tupun, bgah bi nun badinan njluk Fetar naşih najeenkal daaşa i? Nwo kaluka da këme njenwo i kaluka da? » ¹⁵ Yetu, ame njşal ni kalagare ni baka, aşê ji na baka : « we ukaan kë nakdo na ptaawanaan ba? Naşijaan pataka nten pa. » ¹⁶ Kë baţij pataka plonj. Kë aşê ji na baka : « Kaara di in, na katim ki in iwoon da? » Kë bateem aji : « Fetar. » ¹⁷ Kë aşê ji na baka : « Nakeerin nakakan Fetar uko unwoon wi Fetar, naşê nakakan Naşibaţi uko unwoon wi Naşibaţi. » Kë başê ñonjar bti ti uko wi Yetu ajakuņ.

Pnaţa ti pkeţ

(Maci 22.23-33; Luk 20.22-39)

¹⁸ Unuur mēnt, *Bataduk balonj babi ti Yetu, bukal bajaaj baji pnaţa ti pkeţ paanwoo. Baji na a : ¹⁹ « Najukan, Moyit apiit pa un aji : Woli ñaaj aka abuk aşin kë akeţi, aşê duk ñaaţ anwoon aambuki, ayeenkan ahar abuk aşin mēnt ahilna abukara bapot. ²⁰ Kë uşê bi ka biinţ paaj na alonj banţaarunj. Nateek aniim ñaaţ aşê keţ bē aambuki. ²¹ Natēbantēn kë aniim ñaaţ mēnt akak akeţ kë aambuki. Kë uwo haņ pa nawajantēn. ²² Kë nin alonj ti biinţ paaj na alonj banţaarunj bukuņ aanduk napot. Wi bakteņun bti, ñaaţ kë akak akeţ. ²³ Kë hēnkunj, woli bañaaj baluņ anaţa ti pkeţ, awo ahar in ti baka, wi bukal paaj na alonj bti baniimulunj? »

²⁴ Yetu ateem baka aji : « Mēnt ppaam njup ni Ulibra wi Naşibaţi na mnhina mi nul pakaanj kë nakneem i? ²⁵ Hēnk di uwoonj, woli bañaaj baluņ anaţa ti pkeţ, biinţ baankdo kajej baaţ, kë baaţ baankniima : bawo wal mēnt ji njwanjut ni baţi. ²⁶ Kë ti uko wi pnaţa ti pkeţ, naanleyiir Ulibra wi Moyit ti dko dankŋiiniyaanunj uko wi bgof bankyikunj, jibi Naşibaţi ajakuņ na Moyit aji : “Dwo Naşibaţi i Abraham, i Itaak, na i Jakob?” » ²⁷ Yetu akak aji : « Naşibaţi aanwo keeri i bankeņunj, awo i ba-jeb. Naneem bnuura. »

Uko undēmnuņ ti iko yi bgah bajakuņ

(Maci 22.24-40; natenan ti Luk 10.25-28)

²⁸ Alonj ti *bajukan Bgah antiinkunj baka awin kë Yetu ateem bnuura, abi añog ahepara aji : « Ti iko yi bgah bajakuņ, uhonj udēmnuņ dēm ba? » ²⁹ Yetu ateem aji : « Undēmnuņ dēm wii wi “Fiinkan, iwi Itrayel : Ajugun Naşibaţi i nun awoha aloolan ŋań. ³⁰ Iwo kaņal Ajugun, Naşibaţi i nu, na kaţēbu bti, na uhaaşu bti, na uşalu bti, na uforta wi nu bti. ³¹ Uko unyeenkuņ ti wa wii wi : “Iwo kaņal atenţu jibi iņaluņ uleefu . ³² Nin uko ulonj ti bgah uumpel pel iko yi. »

³² Najukan Bgah aji na a : « Uwo bnuura Najukan, iţup manjoonan : Naşibaţi awoha aloolan ŋań, uunkak aka alonj kak. ³³ Kë pņala na kaţēb bti na uşalu bti, na uforta wi nu bti, na pņal atēntu jibi iņaluņ uleefu upel iţenjan bti yi baţenjanunj na yi bafinjarunj Naşibaţi.

³⁴ Yetu awin kë aŋiini na mntit aşê ji na a : « Iinlow Pşih pi Naşibaţi. » Nin alonj aankak añoom phepara uko ulonj.

Hum di di Krittü ahinanunj kawo abuk Dayit

(Maci 22.41—23.7; Luk 20.41-47)

³⁵ Yetu ajej btup awo ti pjukan du Katoh Kaweek ki Naşibaţi aji : « Hum di di *bajukan Bgah bahilanunj kaji Krittü awo abuk Dayit ba? ³⁶ Dayit ul, Uhaaş wi Naşibaţi udola kë aţup ti uko wi Krittü aji :

Naşibaţi Ajugun aji na Ajugun :

Ťoon ti kańen naan kadeenu

te ndoo ndo başooradu

ido kapafna baka ihoţ.

³⁷ Dayit ul, ti uleeful, aji du Krittü kaji Ajugun, hum di di ahinanunj keeri kawo Abuk Dayit? » Pntuk pweek pa-wo ti ptiinka aşê lilan maakan.

Nadoon kalipara bajukan Bgah

(Maci 23.1-36; Luk 20.45-47)

³⁸ Yetu aji na baka ti pjukan pi nul aji : « Nalipariin *bajukan Bgah, bukal banjaaj baņal pñaay na imişa iyul, kaņal banohntēn baka ti dko di bañaaj batum, ³⁹ kaņal pto ti kadun ti itoh iñehanaani na ti iţij inuura ti njfettu. ⁴⁰ Baji bade bka bti bi baaţ bayot, kabot kadaar kajon ti pñehan Naşibaţi pa pwinana. Naşibaţi alonj kakob baka kakob kandēmnuņ maakan. »

Uţen wi ñaaţ nayoţ najuuk

(Luk 21.1-4)

⁴¹ Yetu aţo ataaj na dko di bajaaj bawatna itaka pa Katoh Kaweek ki Naşibaţi. Aten jibi bañaaj bakwatunj itaka da. Bayok batum bawat itaka itum. ⁴² Ñaaţ alonj nayoţ najuuk kë aşê bi awata ktak-ktēb ŋań.

⁴³ Kë Yetu aşê du baţaşarul aji na baka : « Dţupan na manjoonan, ñaaţ nayoţ najuuk i awul apelan bañaaj bti banwulunj itaka. ⁴⁴ Banwulunj bukuņ bti bawul itaka yi bawoon baanumaa, kë ul ti bwaanj bi nul aşê wul itaka bti yi anumiiņ pa pde. »

Yetu aţup pjot pi katoh ki Naşibaţi

(Maci 24.1-3; Luk 21.5-7)

13 Wi Yetu akpēnuņ ti Katoh Kaweek ki Naşibaţi, kë alonj ti baţaşarul aşê ji na a : « Najukan, tenan knduba kweek na njniw njnuura ni babomanaanunj Katoh Kaweek ki Naşibaţi. » ² Yetu ateema aji : « Iwin njniw njweek ni? Nin plaak paankduka kapaf ti ptēnt pa, mangarandēr bti. »

³ Yetu na baţaşarul baban du *pnkuņ pi mnoliwera, kë Yetu aşê to ataaj na Katoh Kaweek ki Naşibaţi. Wi bi Piyeer, Jakob, Yowan na Andre bagaagun na a, aşê hepara aji : ⁴ « Tupun, lum di di uko waņ ukwoonj, kë we ukyuuunj kë iko mēnt bti ińogan ti pban. »

Wal wi mnhaj mnweek mankjunuj

(Maci 24.4-14; Luk 21.8-19)

⁵ Yetu awo ti pji na bařaşarul : « Nařafaraan alonj agur-
uran. ⁶ Bařum baluŋ kabi na katim ki naan kaji bawoon
Krittü, kaguur bařaanj bařum. ⁷ Woli naluŋ atiink ngut,
abot atiink kë baktiiniyaan uko wi ngut na pgarandër,
nawutan kalënk : iko mënř iwo i kawo. Nameen kë
uundobi wo uba umundu. ⁸ Utaak unařa ugut na utaak
ulonj, přih pagut na plonj. Du řmbarj řřum, mboř man-
luŋ kařinřar, ubon uweek ubot uwo. Iko mënř bti ik-
woonj ujuni wi mnhaj mnweek, ji mnhaj mi řnaař
ankyaanj kabuk.

⁹ Nařafaraan an ři řleefan ; bařoořan du řruha,
kakoban na itintël du itoh iřehanaani, kařoořan du
kadun ki banturja na ki bařih, řiki nafiyaarën. Wal mënř
nařup baka uko wi nameen ři řji. ¹⁰ Uřup Ulil Unuura
uwo i duna kařupana ři řřaak bti. ¹¹ Woli bamoban
ařooř du uruha, nakdo kařaaf uko wi nakyaanj kařup,
uko unkyaanj kabi ři bkowan wal mënř nařupan wa, řiki
mënř an nakdoonj kařiini, Uhaař wi Nařibaři wa.
¹² řnaan aluŋ kakeeřaar abuk ařin kado bafiņa. Ařin
napoř aluŋ kakeeřaar abukul kado bafiņa, bapoř ba-
nařara bajug baka kado bafiņ baka. ¹³ Katim ki naan
kařu bařaanj bti bařooran. Kë anřaanj amëban kaliint
te kaban, abuur. »

Mnhaj mnweek

(Maci 24.15-22; Luk 21.20-24)

¹⁴ Yetu akak aji : « Woli nawin uko uwuřaan maakan
unjaan uřopan [†] kë uwo ři dko di uwoonj uunwo kawo –
Iwi inkleyiirunj yikrënën. Bařaanj bankwoonj du utaak
wi Yuda bakeeriin baři baya du inkunj iweek. ¹⁵ Anřoonj
du uřaala awutan kaneejar uko ulonj. ¹⁶ Anwoonj du
řřeeh awutan kakakar bayeti bi nul du katoh. ¹⁷ řnuur
mënř, baař bankwoonj na iyin, na bankbootanunj
bawuřan. ¹⁸ Nařehaan uko mënř uwut kaban ři wal wi
uřubal na mpoj. ¹⁹ řnuur mënř řawo řnuur ři mnhaj.
Mnhaj manwoonj maambaanj kawohara wi Nařibaři
ařakuŋ umundu ; kë mnhaj mntënř munj maankak
aluŋ kawo nin uyaař ulonj kak. ²⁰ Kë woli Ajugun aan-
tinkřën lah řnuur mënř, nin řnaanj aankduka duka kado
kahefëñř ; kë bařaanj biki adaturj bařë řu kë atiinknřën
řa. ²¹ Woli alonj ajakan : “Natenan, Krittü awo du dko
danj” këme : “Awo du dko dimonj” nakfiyaara. ²² Bařaanj
baluŋ kanařa kařilan kaji bawoonj Krittü na bařupar
Nařibaři. Bado mlagre na iko iřonjarënaan pa woli
bahilani baguur biki Nařibaři adaturj. ²³ Nařafaraan
keeri, ddoobi řupan iko bti inklunj kabi. »

Ubi wi Abuk řiiniř

(Maci 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ « ři řnuur mënř, wi mnhaj mankrëpunj, unuur
ujëmřa, pli paankak anuur, ²⁵ řjah řajotna baři. Iko bti
yi baři iřinřar. ²⁶ Wal mënř, bařë bawin *Abuk řiiniř ado
kabi ři infëluŋ, awo na mnhina mnweek maakan na

[†] Bařiiniyaan ři uko wi kadunj ki unřonj wi bagrek wi bařuunj du
Katoh Kaweek ki Nařibaři ; natenan ři Daniyel 9.27; 11.31; 12.11.

mndëm. ²⁷ Ayil wal mënř řwanjuř řaya dko bti ři
umundu, řaya du kabanj ki baři na ki umundu
řařonkrën biki adaturj.

Pjukan pi mnko

(Maci 24.32-35; Luk 21.29-33)

²⁸ « Natenan ři mnko : Wi inah ijunanj jun pluuman kë
itoh ikpën naji nayikrën kë pti pařogani. ²⁹ Hënk di uk-
wohanj pa an kak : woli naluŋ awin iko yanj kë ibani,
nameen kë Abuk řiiniř ařogi, awo ři plëman. ³⁰ Na
manjoonan, dřupan, kawuunj ^{††} ki kaankřëp bë iko yi bti
iinwinanaa. ³¹ Baři na mboř řaba, kë řřup ři naan řařë
wo řaankba. ³² Kë unuur wi iko mënř bti ikbiin, këme
woori mënř, nin řnaan alonj aamme me wa, mënř
řwanjuř ři baři, mënř řji Abukul a, Nařibaři Paapa řař
ameenj wa.

Nawoon bten

(Maci 24.36-51; Luk 21.34-36)

³³ « Nařafaraan, nawoon bten, naamme wal wi uko
mënř ukbanunj. ³⁴ Uwo ři řiiniř ankyaanj bayaař ařë
dukar balemp katoh, andoli na ulemp wi nul, aji na
nayanj bgah awo bten. ³⁵ Nawoon keeri bten, naamme
woori wi ajug katoh akbiin, naamme me abi na utaakal
këme na utejan mnjel, këme uhaan řguk këme na nfa.
³⁶ Nalipariin akur kur aban ařë řënkkan nawo ři břoy.
³⁷ Uko wi řji kařupananj, dřup wa bařaanj bti, nawoon
bten. »

Bala pfiņ Yetu

(Maci 26.2-5; Luk 22.1-2)

14 Ufettu wi ipoom indař na *Ufettu wi Mbuur
řaduka řnuur řřëb, kë bařenjan baweek na *ba-
jukan Bgah bařë la jibi bakdoli mntit kadoo kamob
Yetu kafiņa. ² Baji : « řwut kado nin uko ulonj ři ufettu,
ji bařaanj babi bařinřar. »

řnaař alonj ajeeř Yetu ukëra ujuŋ ulil přëkëñ ři bkow

(Maci 26.6-13)

³ Yetu awo du ubeeka wi Betani du katoh ki řimonj i
bajaanj badu namaak bdoo. Wi bawoonj ři pde, řnaař
alonj kë ařë bi na ukëra ujuŋ ulil přëkëñ ři přukar pm-
poři pi banugnunj itaka itum. Ukëra mënř ubomanaan
bko bi bajaanj bado nardu abot atam maakan. Afom pa
ařë jeeř ukëra ři bkow bi Yetu.

⁴ Kë bařaanj balonj bařë wo baanlilani, banur řuran
aji : « We ubaanj awo přok ukëra pi ba? ⁵ Woli bawaap
lah wa baka uko umpelunj baluk bi uřubal ‡, kajej itaka
mënř kawul bajuuk. » Badeebařëř řnaař.

⁶ Kë Yetu ařë ři na baka : « Nawutana, we ukaanj kë
naknoorana ba? Ado uko unuura pa řji. ⁷ Bajuuk, nawo
na baka řnuur bti, nahilan kado baka bnuura, wal wi
naknumiirj, kë nřë wo mënkwu na an řnuur bti. ⁸ Ado
uko wi ahilanunj pdo, adobi řu řu ukëra ujuŋ ulil přëkëñ
ři uleef naan pa umoy. ⁹ Na manjoonan, dřupan, dko

^{††} Këme Umundu wi řwoonj wi. ‡ Uko umpelunj baluk bi řnu-
ur iřeen-week řyaař řwajanř.

bti di baktupun UƐup Ulil Unuura, baƐup kak uko wi ñaaƐ i adolon, kaleŝna'a.

Yuda Itkariyot aƐu na pwaap Yetu

(Maci 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Yuda Itkariyot, alon Ɛi banjañan iñeen na batëb aya du baƐenjan baweek pwul baka Yetu. ¹¹ Wi batiinkulun, balilani aŝe hona itaka. Kë aŝe wo Ɛi pla jibi akdolon kadoo kawul baka Yetu.

BaƐaŝar Yetu babomandër ufettu wi mnjeeh

(Maci 26.17-25; Luk 22.7-13; Yowan 13.21-30)

¹² Ɛi unuur uteek wi ufettu wi ipoom indaƐ, wi bañaan bajaan bafin nkaneel pƐenanaan ufettu wi mnjeeh, baƐaŝar Yetu baji na a : « Ɛun di iñalon nya nkabomandër ideena kañah ki ufettu. » ¹³ Ayil wal mënƐ baƐaŝarul batëb, aji na baka : « Nayaan du ubeeka, naya kayit na ñiinƐ alon ankuñiin pdunk pi meel : naƐaŝana. ¹⁴ Katoh ki akneejun, najakan na ajug katoh mënƐ: "Najukan aji : Ɛun di meeƐ di akdeenun pde pi ufettu na baƐaŝarul dawoon?" ¹⁵ Ayuujan meeƐ dhaan du bko duuƐ danwoon na iko yi naknumiin bti, dul di nakyaan kabomandërun nkhilna nde pde pi ufettu. » ¹⁶ BaƐaŝarul baya, aban du ubeeka, aƐenk kë iko iwo bti jibi ajakun na baka kë baboman pde pi ufettu.

Yetu aƐup kë alon Ɛi baƐaŝarul alon kawaapa

(Maci 26.20-25; Luk 22.14; natenan Ɛi Yowan 13.21-30)

¹⁷ Wi utaakal ubanun, Yetu aban na baƐaŝarul iñeen na batëb. ¹⁸ Wi baƐoon awo Ɛi pde, Yetu aji : « DƐupan, na manjoonan, alon Ɛi an, ankndeer na nji alon kawaapën. » ¹⁹ Bajoonani, kë andoli aŝe wo Ɛi phepara aji : « Woon nji a i? » ²⁰ Kë aŝe ji na baka : « Alon Ɛi an baƐaŝar naan iñeen na batëb, ankƐuun kañen na nji Ɛi praata. ²¹ Aa, *Abuk ÑiinƐ awo kakeƐ jibi upiitaniiñ Ɛi a Ɛi Ulibra wi NaŝibaƐi, kë anŝaan awula aŝe wuƐan. Uhokan lah awo aankbuka. »

Yetu aƐup aji Piyeer alon kapok pme'a

(Maci 26.26-29; Luk 22.17-20,31-34)

²² Wi bakdeer, Yetu ajeƐ kapoom, abeeb NaŝibaƐi, akiteŝ ka, awul baka aŝe ji : « Najejan, uleef naan wii wi. » ²³ Abot ajeƐ pnkalame pi poot, wi abeebun NaŝibaƐi aba, aŝe wul baka badaan, kë badaan bukal bti. ²⁴ Aji na baka : « Pñaak pi naan pii pi, pankntulun pa pntuk pweek maakan, pi NaŝibaƐi aƐenanaanun bhonar. ²⁵ DƐupan, na manjoonan, nin mënƐk adaan poot te unuur wi iko bti ikkakun ihalu du Pŝih pi NaŝibaƐi. » ²⁶ Bayeeh añaamarën aba, aŝe pën pya du *Pnkun pi Mnoliwera. ²⁷ Yetu aji na baka : « An bti nadukën, jibi upiitun Ɛi Ulibra wi NaŝibaƐi : "Dkob nayafan kafin, nkaneel njaŝe njawayŝer" † ²⁸ Kë wi nji kanañiin Ɛi pkeƐ, djot kadun kayoonkan du Galilay. »

† 14:27 Fakariya 13.7.

²⁹ Piyeer aji na a : « Woli bañaan bti baya aduku, nji mënƐduku! » ³⁰ Yetu ateema aji : « Na manjoonan dƐupu, na utejan wi, ji uguk udo kahaan uyaaŝ utëbantën, iwi, ipok nyaaŝ njwanƐ kaji iimme'en. » ³¹ Kë Piyeer aŝe taman maakan aji : « Woli ddoo wo i pkeƐ na iwi, nin, mënƐkƐ kaji mëmme'u. » Kë bukal bti bakak aji han.

Du Gettemaniya

(Maci 26.36-46; Luk 22.40-46)

³² Baban du dko di bajaan bado Gettemaniya kë Yetu aŝe ji na baƐaŝarul : « NaƐoon Ɛi, dya pñehan NaŝibaƐi. » ³³ AjeƐ na a Piyeer, Yakob, na Yowan aŝe jun phaajala na ptiink mnhaj Ɛi uhaaŝ wi nul. ³⁴ Aji na baka : « Uhaaŝ wi naan ujooƐani, pjoon pdiƐ maakan kë ndo kita ; nadukiin Ɛi nawo bten. »

³⁵ Kë wi ajohariin aya low ntiŝu, aŝe jot Ɛi mboŝ añehan NaŝibaƐi, aji woli uhilan lah kawo, mnhaj mankm-biin mi manlowa. ³⁶ Aji : « Abba ††, Paap, iwi inhiniin iko bti, lowaan mnhaj mi Ɛi nji ; uŝe uwut kawo uko wi nñalon, wi iñalon ukdolaniin.

³⁷ Yetu akak aŝe Ɛenk baƐaŝarul kë baknjoyënƐ, kë aŝe ji na Piyeer : « Fimon, injoyënƐ? Iinhilan awo bten uwoori uloolan Ɛañ. ³⁸ Nawoon bten nado kañehan nawutna kajot Ɛi kaguuru. Uhaaŝ wi nan unjal pdo bnuura kë nkleeƐan njaŝe wan ufora. »

³⁹ Akak aya alow baka añehan NaŝibaƐi awo Ɛi pkalalëŝ uƐup wi aƐupun Ɛi kateeku. ⁴⁰ Awuŝa akak, aƐenk baƐaŝarul kë baknjoyënƐ, këŝ ki baka kadiƐ bnjoj, baamme uko wi bakteemulun.

⁴¹ Yetu akak uyaaŝ uwajanƐen du baƐaŝarul aƐenk kë baknjoyënƐ aŝe ji na baka : « NanjoyënƐen, nanoorfënan. Uko mënƐ ubaa. Wal wi *Abuk ÑiinƐ awoon i kawulana Ɛi iñen yi bado buƐaan ubani. ⁴² Nanañiin nya! Natenan, ankwaapnun aƐogi, awii wi. »

Bamob Yetu

(Maci 26.47-56; Luk 22.47-53)

⁴³ Ɛi dko mënƐ, wi Yetu ahumon kañiin, kë Yuda, anwoon alon Ɛi banjañan iñeen na batëb, aŝe wuj na pntuk pi bañaan banwoon na ikej na induk. BaƐenjan baweek na *bajukan Bgah na bantohi bayilun baka.

⁴⁴ Yuda, anwaapulun aji na baka, hënƐ di di nakmeenuñ ñaan mënƐ, aji : « I nji kamookun, ula namobana, nawutan kado abuur. » ⁴⁵ Wi abanaan ban aƐog Yetu aŝe ji na a : « Najukan » aŝe mooka.

⁴⁶ Bukundu kë baŝe dëpa Ɛi a amoba. ⁴⁷ Alon Ɛi banwoon da apënan kej atib nalempar naŝih i baƐenjan, abi fala fal kabaƐ.

⁴⁸ Yetu kë aŝe Ɛiini na baka aji : « Dwo nado buƐaan i, kë nado bi pmobën na ikej na induk? ⁴⁹ Nnuur bti dji kawo na an du Katoh KaweeƐ ki NaŝibaƐi kajukan, kë naamobën. Kë uko wi Ulibra wi NaŝibaƐi ujakun uwoon kadolana. » ⁵⁰ Kë wal mënƐ, baƐaŝarul bti baŝe Ɛi aduka.

⁵¹ NaƐaŝa alon anguradiin blaañ Ɛañ akƐaŝulun. Bamoba, ⁵² kë aŝe wutan blaañ aƐi byiŝu.

†† Abba : Ɛi uƐup uaramayik dawoon Paap.

Bañoof Yetu du uruha wi bayuday

(Maci 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; natenan ti Yowan 18.13-15)

⁵³ Bañoof Yetu du uko naşih i baţenjan. Baţenjan baweek, bantohi na *bajukan Bgah bayit da bti. ⁵⁴ Piyeer k  a e low du kafet  a a te du blay meet bi katoh kaweeek ki na ih i ba enjan. A o na balemp at ema. ⁵⁵ Ba enjan baweek na baway e b up bti bandukiinj bala uko utapar Yetu kahilna kado bafiņa a e wo baanwini. ⁵⁶ Ba um baji batapara k  n up  i baka  a e wo  aanji  ayeenkiir. ⁵⁷ Balon baji bana a katapara kaji : ⁵⁸ « N iinka k  aji afom Katoh Kaweeek ki Na iba i, ki i en yi ba aan ibomanu , ka e kaniw ti  nuur  wa-jan , kalon ki i en yi ba aan iwoon iinkboman. » ⁵⁹ Baando tiinkar tiinkar ti u up wu .

⁶⁰ Na ih i ba enjan ana a wal m nt ana  ti ptoof pi baka a e hepar Yetu aji : « Iinkhepna ti uko wi ba aan bi-ki bak upu  ti iwi i? » ⁶¹ K  ul a e yompa yomp, aanji nin uko ulon. Na ih i ba enjan akak ahepara aji : « Na iba i i  jaan  d man, iwi iwoon Kritt  Abukul i? » ⁶² Yetu a eema aji : « Nji a. K  na e lu  kawin n nji *Abuk N i nt n o ti kadeenu ki *And mu  Maakan. Nalu  kawina kak ado kabi na inf lu  yi ba i. »

⁶³ K  na ih i ba enjan a e tow imi a yi nul † aji : « Ndoona we kak bamaar ba? » ⁶⁴ Natiink bti k  akar Na iba i. We wi na alu  ti uko wi ba? » K  bukal bti ba e ji aduknaanaa, awo i pke . ⁶⁵ Balon bawo ti pt fj ra, awuna kaara akoba a e ji na a : « Iwi, Na upar Na iba i,  upan  aan ankobiinj. » K  balemp ba e wo ti pkoba.

Piyeer apok aji aamme Yetu

(Maci 26.69-75; Luk 22.56-62; natenan ti Yowan 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Wi Piyeer awoon ti u eeh, du blay, k   naat alon ti balemp biki na ih i ba enjan a e ban. ⁶⁷ Wi awinu  Piyeer k  akt ma, a alana a e ji na a : « Iwi kak ibi wo na Yetu i Na aret. » ⁶⁸ K  a e pok aji : « Iji we? M ndo me me uko wi  jalun p up. » Atool pp n du blay bi bdig [k  uguk u e haan].

⁶⁹  naat nalemp awina a e wo kak ti pji na banwoon da : « Awo ti baka. » ⁷⁰ K  Piyeer akak apok. Uunjoni k  banwoon da ba e wo ti pji na a : « Iwi, na manjoonan, iwo alon ti baka, idoo wo i utaak wi Galilay. » ⁷¹ K  a e mehna aji na Na iba i af pa woli aank up manjoonan, awo ti pji : « M mme  i nt i najaku  h nk. »

⁷² Ti dko m nt k  uguk u e haan uyaa  ut bant n. K  Piyeer a e le  u up wi Yetu abii  aji na a : « Ji uguk udo kahaan uyaa  ut bant n ipok  yaa   wajan  kaji iimme n. » A i wal m nt, ap n bdig awooni.

Bañoof Yetu du kadun ki Pilat

(Luk 23.1-5,13-25; Maci 27.1-2,11-14; natenan ti Yowan 18.28-38)

15 Wi nfa mambana  ban k  ba enjan baweek ba e  o ayit na bantohi, na *bajukan Bgah na ba aan bti biki uruha wi bayuday. Bado k  batan Yetu a e  no a aya wul Pilat. ² K  Pilat a e hepar Yetu aji : «

† Atow imi a yi nul pyuujna k  adeeba i.

Iwi, iwoon na ih i bayuday i? » K  a eem aji : « Iwi, ijaku  ha . » ³ Ba enjan baweek batapara iko it m. ⁴ Pilat k  akak hepara : « Iinka uko ulon u up i? Iinwin iko yi baktapariinj bti? » ⁵ K  Yetu aanteema teem nin uko ulon, k  Pilat adoo  on ar.

⁶ Ufettu undoli Pilat aji wutan pa ba aan biki a ihu  nakalabu  i baheparu . ⁷ K   i nt alon i bajaan bado Barabaat a e wo ukalabu , ul na ba aan balon banfi u   aan wi bakyewlanu  ubeeka.

⁸ Pntuk pabi a e wo ti phepar Pilat uko wi ajonu  kado baka. ⁹ Pilat aji na baka : « Na al nwutanan na ih i bayuday i? » ¹⁰ Ame k  ba enjan baweek bakuj Yetu, ukaan k  ba ija'a. ¹¹ K  ba enjan baweek ba e wuuk pntuk pa  p   p paji awutan baka Barabaat. ¹² Pilat akak aje  b up a e ji : « We wi nji kadoon keeri na i na-jaan nado na ih i bayuday? » ¹³ K  bakak ahuuran aji : « Pa ana! » ¹⁴ Pilat aji na baka : « Bu aan bhon bi bi adoon ba? » K  babaa huurana huuran maakan aji : « Pa ana! » ¹⁵ Jibi Pilat a alu  pdo uko unli u pntuk, awutan baka Barabaat, a e do k  bakob Yetu na itint l, a e wul baka a bapa .

Bangoli baben Yetu

(Maci 27.27-31; natenan ti Yowan 19.2-3)

¹⁶ Bangoli ba oof Yetu du blay bi katoh ki Pilat nantu a, a e du bat nt baka bti. ¹⁷ Bawohar na bayeti bjeenkal jud, abot a iir iyiw ado uk l a u'a ti bkow ††.

¹⁸ Bawo ti pnohnt na aji : « Nwulu mbo , iwi na ih i bayuday. » ¹⁹ Bakoba ti bkow na pmul, at fj ra abot an p ti kadunul, kawo ji bad mana. ²⁰ Wi babenulu  aba, bap nan bayeti bjeenkal akakana imi a yi nul, a e p n na a pya kapa  ti kru .

Bapa  Yetu

(Maci 27.32-44; Luk 23.26-43; Yowan 19.17-27)

²¹ Ba u  i nt alon i katim ki Fimon, i ubeeka wi Kiren amp nnu  u eeh pku a kru  ki Yetu, awo a in bi Alektand r na Rufu . ²² Ba oof Yetu du dko di bajaan bado Golgota uwoon « Kaheem ki Bkow. » ²³ Bawula poot pi banaakre nu  na bko bi bajaan bado miir k  apok pdaan. ²⁴ Bapa a afaa iir imi a yi nul, wi badolu  kanu  na mnlak, katenna uko wi andoli akyi-tanaanu .

²⁵ Wi  woori ka een kalon  abanu  wi wi bapa ulu . ²⁶ Bapiit ti bkowul duu  ti kru  uko un u  k  bapa a, uwo « Na ih i bayuday. » ²⁷ Bapa a na balat bat b, alon ti kadeenu ki nul, alon ti kamayu. [²⁸ K  h nk di di uko upi u  ti Ulibra wi Na iba i udolani , uji : « Banaakre na na bado bu aan. »]

²⁹ Bank  pu  bakar karana a e b  b tan ikow aji : « Mbeeh, m nt iwi ijaku  ajiawat Katoh Kaweeek ki Na iba i ka e kaniw ka ti  nuur  wajan  i? » ³⁰ Heliin ti kru , ibuuran uleefu. » ³¹ Ba enjan baweek kak na *bajukan Bgah banaakiir abe a aji : « Abuuran balon a e wo aanhil pbuuran uleefu! » ³² Aanwo Kritt  na ih i

†† Bado h nk anaaman na uko wi F tar na ih najeenkal ajaan a u ti bkow.

It rayel i? Aheliin keeri hênkuŋ ƚi kruŋ nwin, nşë nfiyaar.
» Biki bapaŋuŋ na a bado kara kak.

Pkeŋ pi Yetu

(Maci 27.45-56; Luk 23.44-49; natenan ƚi Yowan 19.28-30)

³³ ƚi udiin unuur, unuur umara mara awunana, kē bdēm başë wala ƚi umundu bti, ado nwoori nwanan. ³⁴ ƚi nwoori nwanan njanak, Yetu kē aşë do pdiim aji : « Eloy, Eloy, lama ƚabaktani » uwoon: « *Naşibaŋi i naan, Naşibaŋi i naan, we ukaan kē iwutën ? †* » ³⁵ Balon banwoon da, wi batiinkulon, baji : « Natiinkan, adu *Eli. » ³⁶ Alon aŋi, atoop kalēmēt kantanon ƚi pmul ƚi poot ptaakŋaan, awula adaan, aşë ji : « Nayoonkan, nten me Eli abi kawalana. » ³⁷ Kē Yetu aşë do pdiim pweek aşë jēmşā. ³⁸ Blaañ bkēm maakan banjaan baneenan baŋaan pneej du dko dyimanaan maakan di Katoh Kaweek ki Naşibaŋi batowa ƚi ptoof. ³⁹ Naweek i bangoli iŋeen-week alon anaŋ wal mēntŋ ataan na Yetu. Wi awinon jibi ajēmşiiŋ, aşë huuran aji : « Ŋiintŋ i awo na manjoonan Abuk Naşibaŋi. »

⁴⁰ Uka kak baaŋ balon bannaŋuŋ alow aşë ten, bi Mariya i utaak wi Magdala, ƚalome, Mariya anin Yakob nampoŋi na Yotet, bawo ƚi bakan mēntŋan. ⁴¹ Baaŋ mēntŋan bajaan babi kaŋaş Yetu kabot kaŋënka wi awoon du Galilay. Baaŋ batum kak bampayiiŋ na a du ubeeka wi Yeruŋalem bawo da.

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Luk 23.50-56; natenan ƚi Yowan 19.38-42)

⁴² Utaakal ukeŋ udo bi ban, kē ŋiintŋ alon i katim kawoon Yotet, anwoon i ubeeka wi Arimati aşë bi. Awo ŋaan antiinkaniin ƚi uruha wi bayuday, awo ƚi pyoonk ubi wi Pşih pi Naşibaŋi. Aya na mntēŋ ahepar Pilat puum pi Yetu wal mēntŋ ƚiki unuur mēntŋ uwo wi pbo-mandēr pa unuur wi pnoorfēn. ⁴⁴ Pilat aŋonŋar kē Yetu adobi keŋ, wi wi aşaan adu naweek i bangoli iŋeen-week, ahepara me ujoni, wi akeŋnuŋ. ⁴⁵ Wi ateemulon, kē aşë dinan Yotet ajej puum. ⁴⁶ Yotet anug blaañ bi ifaal, awalan puum pi Yetu ƚi kruŋ aşë bootan pa na ba, aya bēkan pa ƚi bhēr bi bajipon ƚi kaban ki plaak. Ado kē bakel plaak pweek ƚi plēman pi bhēr. ⁴⁷ Mariya i utaak wi Magdala na Mariya anin Yotet baten dko di babēkanulon bnuura.

Baaŋ baŋenk bhēr kē bawo bjintŋ

(Maci 28.1-10; Luk 24.1-10; natenan ƚi Yowan 20.1-10)

16 Wi *unuur wi pnoorfēn wi bayuday uŋepun, Mariya i utaak wi Magdala, ƚalome na Mariya

† 15:34 *Kaŋaam 22.2.*

anin Yakob banug ukēra ujuŋ ulil pŋtēkēŋ katul tulan ƚi puum pi Yetu. ² ƚi unuur unŋaşuŋ unuur wi pnoorfēn, na nfa kub wi unuur upēnuŋ, kē başë ya du bhēr bi Yetu. ³ Balaŋar aji : « In abaan aya kakelon plaak panwoon ƚi plēman pi bhēr ba? »

⁴ Kē wi başaan akat kēş aşë win plaak pandēmun maakan kē pakēlanaa. ⁵ Baneej du bhēr aşë win ƚi kadeenu ki baka naŋaşā alon anwohariin kamişā kafaatal kē aŋoo, kē başë lēnk maakan.

⁶ Aji na baka : « Naklēnk, nala Yetu i Nataret, i bapaŋuŋ: anaŋa ƚi pkeŋ, aanwo ƚi. Natenan dko di bapiinŋanulon. ⁷ Nayaan naji na Piyeer na baŋaşarul bandukiin: “ajotan kadun du Galilay, dul di nakwinnulon jibi abiiŋ aŋupan.” »

⁸ Bapēn du bhēr aşë ƚi, nleef naki na baka, kē babot aŋonŋar maakan, palēnk pi balēnkun paŋu kē baanŋun nin ŋaan uko ulon te ado ban katoh.

Yetu apēn awinana wi anaŋiin ƚi pkeŋ

[⁹ Yetu anaŋa ƚi pkeŋ na nfa mi unuur unŋaanun unuur wi pnoorfēn. Apēn awinana duna ƚi Mariya i utaak wi Magdala, i abiiŋ apēnan nŋtaayi paaj na ulon. ¹⁰ Aya aŋup uko mēntŋ bambiin awo na Yetu banwoon wal mēntŋ ƚi puum awooni. ¹¹ Wi batiinkun kē anaŋa ƚi pkeŋ, kē ul abot awina, baanfiyaara.

¹² Wi uko waŋ uŋepun, Yetu apēn awinana awo ji ŋaan nampaŋi ƚi baŋaşarul batēb bankyaanŋuŋ aya du ufēŋ unwoon du uŋeeh. ¹³ Bukun mēntŋan bakak aŋup bandukiin uko wi bawinon, kē baanfiyaar baka kak.

¹⁴ Yetu abaaŋşaan apēn awinana ƚi banjaan iŋeen na aloolan wi baŋoon ƚi umeeşā pa pde, anoman na baka ƚi uko wi bawoon baanfiyaari na ƚi pdēnēm pi nŋhaaş njanak wi anaŋiin ƚi pkeŋ aşë pēn awinana, baanfiyaar banwinulon. ¹⁵ Akak aji na baka : « Nayaan ƚi umundu bti naŋup Uŋup Ulil Unuura baŋaan bti biki umundu. ¹⁶ Ankfiyaaruŋ kabot kayeenk batitmu abuur, kē anwoon aankdi pfiyaarēn aduknaana. ¹⁷ Iko yi ikyu-juŋ kē bafiyaari : Balun kado kadook nŋtaayi ƚi katim ki naan. Balun kaŋiini nŋup nŋaanŋ. ¹⁸ Bajej nŋpula ƚi iŋen yi baka. Woli badoo daan bnunk bankfiŋaruŋ, nin uko ulon uunkdo baka. Bapaf bamaakal iŋen kajeban baka. »

¹⁹ Wi Yetu Ajugun aŋiiniin aba, aşë deenana baŋi, aŋo ƚi kaŋen kadeenu ki Naşibaŋi. ²⁰ Kē baŋaşarul başë ya du dko bti aŋup Uŋup Ulil Unuura. Ajugun alemp na baka abot ayuuŋ kē uko wi bakŋupun uwo manjoonan na iko iŋonŋarēnaan yi bakdolun.]

LUK

Uṭup ujuni

Luk apiit ṅlibra ṅtëb. Uṭup Ulil Unuura wi Luk apiitun na Ulemp wi Banjañan. Luk ate ugrek bnuura. Awo naku-raar. Wi Pawulu ayaan pṭup bañaan banwoon baamme Naṣibaṭi Uṭup Ulil Unuura, bukal bagakandërun. Wal mënṭ Luk aandobi me Naṣibaṭi. Abaa bi kak kak naritton. Apiit ulibra wi bë aanwin Yetu. Aya ala bañaan bam-meen Yetu ahepar baka bnuura jibi iko iṭëpari. Ajej Uṭup Ulil Unuura wi Markuṭ apiitun aṣë piit, jibi Maci adolon. Maci kak ajej ulibra wi Markuṭ. Ṭi ulibra wi nul, Luk ajuk iko yi bayuday akuṭ ajuk iko yi banwoon baanfiyaar Naṣibaṭi bawoon baammee. Apiit pa bañaan banteen ugrek banwoon baanfët ṭi Palettina. Aṭiiniyaan pntaali pi Yetu ajunna du Adam kadiimanaan kë Yetu awoon nabuuran bañaan bti. Woli ñaan aleyiir ulibra wi Luk aji win unṅal wi Naṣibaṭi adiimanun bañaan biki umundu upokun: bajuuk, bamaakal. Luk aṭiiniyaan kak Uhaaṣ wi Naṣibaṭi na pñehan Naṣibaṭi.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Uko unkayi kë Luk apiit ulibra wi (1.1-4)
2. Hum di di Yowan Nabattaar na Yetu babukiin (1.5–2.52)
3. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (3.1-20)
4. Batitmu bi Yetu na jibi Fatana akdoon na pguura ajuban (3.21–4.13)
5. Yetu aya aṭo du Galilay (4.14–9.50)
6. Yetu apënna Galilay atool pya Yerutalem (9.51–19.27)
7. Kanëm kabaanñaani ki Yetu ṭi mboṣ: pwayëṣ pi bawayṣulun na pkeṭul (19.28–23.56)
8. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (24.1-12)
9. Yetu apën awinana ṭi kadun ki baṭaṣarul aṣë deenana du baṭi duuṭ (24.13-53).

Ujuni

1 Bañaan batum, badoonaan na ppiit, kaṭup iko bti inṭepun ṭi ptoofun. ² Bakakalëṣun ya, jibi bam-maarun abot awin na kës ki baka du ujuni, baṭupun baka ya. Bukal biki baṭuun pṭup *Uṭup Ulil Unuura. ³ Ukaan kë nṣë ṣal aji, wi nheparun bnuura, aten iko bti jibi iyeenkiiri du ujuni, uyuk maakan nji kak npiitu, nṭupu bnuura jibi iko iṭëpari, iwi Teofil i mmaganun maakan, ⁴ ihilna ime kë iko yi bajukaniin iwo manjoonan.

Uwanjuṭ uṭup Fakariya kë Yowan Nabattaar alun kabuka

⁵ Wal wi *Herod awoon naṣih i utaak wi Yuda, naṭenjan i Naṣibaṭi alon awo da i bajaan bado Fakariya. Awo i pntuk pi baṭenjan biki pṣini pi Abiya. Aharul awo i pṣini pi *Aaron naṭenjan, katimul kawo Elitabet. ⁶ Bawo bukal batëb bti bañaan baṭool ṭi kadun ki Naṣibaṭi, banjayi bataṣ uṭup na bgah bi Ajugun bti bnuura. ⁷ Kë baṣë wo baambuki, ṭiki Elitabet aanhilan pbuk, kë bakak awo bukal batëb bti bañaan bandoon abi ṭaf ṭaf.

⁸ Unuur ulon, Fakariya awo ṭi pdo bṭenjan ṭi kadun ki Naṣibaṭi, ṭiki pntukul pakaan na pdo ba. ⁹ Baṭenjan baji bado kambiiun katen ñaan i Naṣibaṭi adaton, kë ul, Fakariya adataniiṅ ṭi baṭenjan bti, pneej du *dko dyimanaan di Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi, katër mnkulan †.

¹⁰ Pntuk pi bañaan batum kë paṣë wo ṭi pñehan Naṣibaṭi du bdig, wal wi aktërun mnkulan.

¹¹ Ṭi dko mënṭ kë aṣë win *uwanjuṭ ulon wi Ajugun, kë unṅal ṭi umbar udeenu wi umeeṣa utëri mnkulan. ¹² Fakariya alënk adiwṣa, wi awinun wa, ¹³ kë uwanjuṭ uṣë jaka : « Fakariya, wutan kalënk! Uko wi iñehanun, utiinkana du Naṣibaṭi : Elitabet aharu, alun kabukaru napoṭ ñiit, lunji iṭu'a katim ki *Yowan. ¹⁴ Alun kaṭiju mnlilan na mntan ; bañaan batum balun kalilandër kabuka ki nul. ¹⁵ Alun kawo ñaan naweek ṭi kadun ki Ajugun. Aanwo kalun kadaan nin poot. *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujunna pwo ṭi a du kayin ki anin. ¹⁶ Alun kakakan babuk *Itrayel du Ajugun, Naṣibaṭi i baka. ¹⁷ Alun kado kapoṣ ṭi kadun ki Naṣibaṭi, na uhaaṣ na mnhina mi *Eli *Naṭupar Naṣibaṭi, bapoṭ bakakna bati-inkar na baṣin baka, banwoon baankṭaṣ Naṣibaṭi, bakak bawo na ṅṣal ṅnuura ji bañaan banwoon baṭool. Alun kado pntuk pi bañaan, pabomandër bnuura pa Ajugun. »

¹⁸ Kë Fakariya aṣë ji na Uwanjuṭ: « Hum di di nji kadolon, kadoo kame kë uko wan uwo manjoonan? Dṭafi, kë ahar naan akak awo naweek. » ¹⁹ Uwanjuṭ uteema aji : « Nji dwoon *Gabriyel! Dji kanaṭ ṭi kadun ki Naṣibaṭi, kalempara. Ul ayilnun, mbi nṭiini na iwi, nṭupu uṭup ulil wi. ²⁰ Iinfiyaar uko wi nṭupiiṅ, kë uṣë lun kadolana ṭi wal wi Naṣibaṭi adaton, ikak keeri na-

† Mnkulan : Manjaan mantër du dko dyimanaan kadëmanaan Naṣibaṭi. Mnkulan, manwo pñaaṅ pi bbeekar pankayun.

mum, kabiiş b̄tup, te unuur wi iko mēnt̄ yuŋ iklun̄jiŋ kadolana. »

²¹ Wal mēnt̄, kē bañaan̄ başē naŋ ayoonk Ƒakariya aşē la uko unkaan̄ kē ajon maakan hēnk du *dko dyi-manaan. ²² Kē wi apēnuŋ, aankak ahil p̄tiini na baka. Hēnk di bañaan̄ bameen̄ kē aya ka mnwin du dko dyi-manaan meet̄. Ƒakariya aŋiiniyaan na baka na iŋen Ƒaŋ, kē pdiim paankpēn.

²³ Wi abaan̄ ulemp wi awoon̄ i pdo du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi, aşē kak katohul. ²⁴ Uun̄joni, kē Elitabet aharul aşē mobana kayiŋ. Amen kayiŋ mēnt̄ te kli kaŋeen, aşē ji ŋi uşal : ²⁵ « Kē hēnk di di Ajugun alem-puŋ na n̄ji, ŋi wal wi adatuŋ, abuuranaan mnk̄ow ŋi kēş ki bañaan̄! »

Uwanjuŋ uŋup Mariya kabuka ki Yetu

²⁶ Wi kayiŋ ki Elitabet kadoluŋ kli paaj, kē Naşibaŋi aşē yil *Gabriyel *Uwanjuŋ du ubeeka wi *Nataret du utaak wi *Galilay ²⁷ du neegani anwoon̄ aamme ŋiint̄, i ŋiint̄ aloŋ anwoon̄ Yoŋef, i p̄şini pi *Dayiŋ naşih, ajokuŋ. Katim ki neegani aŋ kawo *Mariya. ²⁸ Uwanjuŋ unction du katohul aşē ji na a : « Dwulu mboş, iwi i Naşibaŋi awuluŋ bnuura bi nul atuman. Ajugun awo na iwi. »

²⁹ Wi Mariya atiinkuŋ uŋup waŋ aşē ŋoŋar maakan, awo ŋi p̄şal, aji : « Pwul mboş pi pawo phoŋ ba? »

³⁰ Uwanjuŋ kē uşē ji na a : « Mariya, wutan kalēnk ; Naşibaŋi awuluŋ bnuura bi nul. ³¹ Hēnk, iluŋ kawo na kayiŋ, kabuk napoŋ ŋiint̄ ; luŋi iŋu'a katim ki Yetu.

³² Aluŋ kawo naweek. Baluŋ kado kadu'a Abuk Naşibaŋi *Andēm̄uŋ Maakan. Naşibaŋi Ajugun, aluŋ kaŋoorana ŋi p̄şih pi *Dayiŋ ateem. ³³ Ul akluŋ kaŋijan p̄şini pi *Yakob b̄ti, te mndani. P̄şih pi nul paankluŋ kaba. » ³⁴ Kē Mariya aşē ji na uwanjuŋ : « Hum di di uko mēnt̄ wuŋ ukhilanuŋ kaluŋ kadolana, wi nwoon̄ mēndobi me bi-int̄? »

³⁵ Uwanjuŋ uteema aji : « *Uhaaş wi Naşibaŋi uluŋ kahela ŋi iwi, Naşibaŋi Andēm̄uŋ Maakan aşē guru na mn̄hina mn̄week mi nul ji blifi. Ukaan̄ kē napoŋ nayi-manaan ankluŋ kabuka akdu'ana Abuk Naşibaŋi!

³⁶ Tenan, Elitabet, i nayiŋuŋ, andoon̄ awo naŋaf awo kak na kayiŋ ki napoŋ ŋiint̄. Ul i bajakuŋ aanhil pbuk † awo ŋi kli paaj, ³⁷ ŋiki Naşibaŋi aambiışna biışna nin ukoolan. » ³⁸ ŋi dko mēnt̄, kē Mariya aşē teem aji : « N̄ji, dwo nalempar Ajugun, uko mēnt̄ uwoon̄ jibi ijakuŋ! » Wi wi uwanjuŋ wuŋ uyaan̄, aduka.

Mariya aya pwin Elitabet ayiŋul

³⁹ ŋi ŋnuur mēnt̄ ŋuŋ, kē *Mariya aşē bomandēr ataran pya du ubeeka uluŋ unwoon̄ du inkuŋ du Yuda.

⁴⁰ Aya aban, aneej du uko Ƒakariya, aşē wul Elitabet mboş. ⁴¹ ŋi dko mēnt̄, wi Elitabet atiinkuŋ pwul mboş pi Mariya, kē napoŋ aşē şin̄tar du kayiŋul meet̄, kē *Uhaaş wi Naşibaŋi uşē ŋum ŋi Elitabet, ⁴² wi wi aşaan̄ ado pdiim pweek, aji : « Naşibaŋi awuluŋ bnuura apelan baat̄ b̄ti, abot awul napoŋ i iwoonaan̄uŋ ŋi kayiŋ bnuura bweek! ⁴³ N̄ji dbaa wo wo in ba, kē anin Ajugun adoo poş aban du n̄ji? ⁴⁴ Wi n̄tiinkaan̄ tiink pwul mboş

† Awo narēkēm.

pi nu, kē napoŋ aşē lilan, aşin̄tar ŋi kayiŋ naan meet̄.

⁴⁵ ŋaan̄ anfiyaaruŋ aji uko wi Ajugun aŋupuŋ uluŋ kadolana anuurandēni! »

Mariya ayeeh mnlilan mi nul

⁴⁶ Kē *Mariya aşē teema aji :

« Uhaaş wi naan udēman Ajugun,

⁴⁷ kē uşal wi naan uwo ŋi mnlilan wi Naşibaŋi abuuranaanuŋ,

⁴⁸ ŋiki aŋo aten n̄ji

nalemparul nandayanaan.

Hēnkuŋ iwuun̄ yi ŋwal b̄ti ido kadu'ēn ŋaaf nanuurandēnaan,

⁴⁹ ŋiki Naşibaŋi anhiniŋ iko b̄ti, ado pa n̄ji iko inuura iweek maakan :

katim ki nul kayimani!

⁵⁰ M̄naga mi nul manwo ŋi bañaan̄ biki iwuun̄ b̄ti bankdēmanuluŋ.

⁵¹ Atar kaŋen adiiman mn̄hina mi nul

agar bandēmanuŋ ikow yi baka.

⁵² Awalan başih ŋi p̄şih pi baka,

aşē deen̄ banwalanuŋ ikow yi baka.

⁵³ Awul banwoon̄ ŋi kanuma iko inuura, atuman aşē dook bayok, kē bakak iŋen ijiŋ.

⁵⁴ Aŋenk bañaan̄ biki *Itrayel balemparul, ji kahon̄ ki abiiŋ ado başinun,

aleş ŋi m̄naga mi nul,

*Abraham na pntaali pi nul, te mn̄to. »

⁵⁶ Mariya aŋo na Elitabet uko ji kli kwajan̄, abaa wuŋşa, aŋiış katohul.

Kabuka ki Yowan nabattaar

⁵⁷ Wi unuur wi Elitabet awoon̄ i kabuk ubanuŋ, aŋiŋ napoŋ ŋiint̄. ⁵⁸ Bakin̄ŋul na bayiŋul, batiink kē Naşibaŋi ayuuja m̄naga, aşē wo ŋi mnlilan na a. ⁵⁹ Unuur uŋenk bakreŋ, babi pwalan napoŋ *katēmp, kaşē kaŋu'a katim ki aşin : Ƒakariya. ⁶⁰ Kē anin aşē pok, aji : « Naŋu'ana katim ki *Yowan » ⁶¹ Kē başē teema aji : « Nin aloŋ ŋi bayiŋu aanwo wo katim ki Yowan. » ⁶² Kē başē du aşin, ahepara na iŋen katim ki aŋaluŋ baŋu abukul.

⁶³ Ƒakariya ado kē batemana iko ipiiti, aşē piit̄ aji : « Awo katim ki Yowan. » Bañaan̄ kē başē ŋoŋar b̄ti. ⁶⁴ ŋi dko mēnt̄ mntum manhaabşa na a, p̄ndemēt̄ kē pafēnşaa, kē aşē jun p̄tiini, abeeb Naşibaŋi. ⁶⁵ Bakin̄ŋul b̄ti balēnk, abot aŋoŋar. Kē iko inŋepuŋ yuŋ imeeŋana, aniink utaak unwoon̄ du inkuŋ du *Yuda b̄ti. ⁶⁶ Bañaan̄ b̄ti bahank iko yi batiinkuŋ du ŋhaaş, aşē ji : « we wi napoŋ i akluŋ kawo? » Mn̄hina mi Ajugun manwo na a na manjoonan.

Ƒakariya ayeeh mnlilan mi nul

⁶⁷ Kē *Uhaaş wi Naşibaŋi uşē bi, aneej atum ŋi Ƒakariya aşin napoŋ, kē awo ŋi p̄tup ji *baŋupar Naşibaŋi aji :

⁶⁸ « Najoh ŋdēman Ajugun, Naşibaŋi i *Itrayel ŋiki abi ŋi n̄ja, pbuuran bañaan̄ biki nul.

⁶⁹ Anaŋan pa un, ŋi biki p̄şini pi *Dayiŋ nalemparul

Nabuuran i phina pweek,
⁷⁰Jibi abiiñ aţup  i mntum mi baţuparul bayimanaan bajon.

⁷¹Aji ankmbiiñ, aluñ kabuuranun  i ba ooradun, aluñ kap enanun  i i nen yi bampokuñ un bti.

⁷²H nk, Na iba i adiiiman mn aga mi nul  i bateemun a   le  kahoñ kayimanaan ki adoluñ.

⁷³Abi hoñ *Abraham a inun amehna,

⁷⁴aji, atehun, kap enan  i i nen yi ba ooradun, abot ado k   hil ad mana na mnt n,

⁷⁵ hilna  wo bajin  na ba ool  i k   ki Na iba i,  nuur bti  i ubida wi nun.

⁷⁶K , iwi, napo  i naan, iluñ kadu'ana na upar *And -muñ Maakan, Na iba i

iluñ kado kapo   i kadun ki Ajugun, kabomana bgah,

⁷⁷ka upna pntaali pi nul, k  aluñ kabuuran baka, wi akbiiñ kap enan baka  i ipekadu yi baka.

⁷⁸Na iba i atum na mn aga, ukaa  k  akluñ kado kafii un na bjeehi banwoonuñ ba i, bannaamuñ na bi unuun unkmayuñ,

⁷⁹kajeehanaan banwoon  i bd m na  i ulim nt  i pke ,

ka ijun  i bgah bi mnjeeh. »

⁸⁰K  napo , ul, a   dóma d m na uleef na uhaa .

Awo du dko di *pndii  te unuun wi aluñiiñ ana a, abi awinana  i ba aañ biki Itrayel.

Kabuka ki Yetu

2 Na ih najeenkal anwoon  i Fetar Aguttu ado wal m ntan aji bapiitan ba aañ bti. ²Ppiitan itim pañ, panwoon pteek, padolana  i wal wi Kiriniyu  awoon nantunja i utaak wi Firi.

³Ba aañ bti baya ppiitan, andoli du ubeeka wi bateem. ⁴K  *Yotef ul kak ana naana ubeeka wi *Nataret  i utaak wi *Galilay pya utaak wi Yuda, du Betleyem, ubeeka wi *Dayi ,  iki awo i p ini pi nul. ⁵Aya pa ppiitan da, ul na *Mariya, poonu i ajokuñ, anwoyi na kayiñ.

⁶Wi bawoon  i Betleyem, k  wal wi Mariya awoon i kabuk, k  u   ban. ⁷K  abuk napo   i i n , bajeenul. Aboo ana na ilaañ, apiin ana  i kamb nan,  iki baan nkber aka dko dpiin  du meet  di bayaan .

Uwanju  up n awinana  i kadun ki bayafan

(Maci 2.1-15)

⁸ i utaak m nt  i wuñ, bayafan baloñ baji baf r du   eeh kayeñ itani yi baka. ⁹*Uwanju  uloñ wi Ajugun up n awinana  i kadun ki baka, k  mnd m mi Na iba i man  jeehan baka, k  bal nk maakan. ¹⁰K  uwanju  u   ji na baka : « Nawutan kal nk, dbi p upan u up unkluñ ka ij mnlilan mweek  i ba aañ bti : ¹¹*Nabuuran Ba aañ abuka  i utejan wi n a wi pa an, du ubeeka wi *Dayi  na ih : ul awoon *Krittu Ajugun. ¹²K  h nk di di nakyaan kayikr naan napo  m nt : na  nk baboo ana na ilaañ, bapiin ana  i kamb nan. »

¹³ i dko m nt, k  pntuk pweek pi  wanju   i ba i pa   wuj, anaakiir na uteek, a   beeb Na iba i aji :

¹⁴« Na iba i ad m du ba i duu ,

mnjeeh mi nul manwala  i mbo  pa ba aañ biki anjalun! »

Bayafan baya Betleyem

¹⁵Wi  wanju   akakuñ ba i, aduk baka, k  bayafan ba     l  r aji : « Nawul n nya te Betleyem, nya  win uko unwoon, wi Ajugun adoluñ k   mee. »

¹⁶H nk di di bataranuñ aya, ba  nk Mariya, na Yotef, na napo  aambaan abuka buka, k  apiin   i kamb nan.

¹⁷Wi bawinuluñ, a   kakal   uko wi *uwanju  u upuñ baka  i napo  m nt. ¹⁸Ba aañ bti bantiinkuñ bayafan, ba o ar  i uko wi ba upuñ. ¹⁹K  Mariya, anin Yetu, ahank bnuura iko in puñ bti  i ka  bul, a    al n n ya. ²⁰Bayafan bawug a wal m nt akak, a   d man Na iba i, abot abeeba  i iko bti yi batiinkuñ aku  awin. Iko m nt yuñ i  p jibi uwanju  ujakuñ na baka.

Bawalan Yetu kat mp

²¹ i unuun u  nk bakreñ, wal wi pwala *kat mp pi napo  ubani. K  ba u'a katim ki Yetu, jibi *uwanju  u upuñ Mariya, wi awoon aandobi wo na kayiñ.

Ba ij Yetu aya adiiiman du Katoh Kaweek ki Na iba i

²² nuur  abani  i *Yotef na *Mariya bawoon biki kabaa    ba ow jibi *Bgah bi Moyi  bajakuñ. Ba ij Yetu du ubeeka wi Yerutalem, kaya kadiimana Ajugun.

²³Bado hañ  iki upiit  i ulibra wi Bgah bi Ajugun, aji : « *Bajeen  i i n  awo kafah ki Ajugun.* » ^{†24}Bawo i kado kak bafin ar Ajugun  rika e  t b, uka  na waa  k me  bal-ab  t b  nanhojuñ, jibi Bgah bi Ajugun bajakuñ ^{††}.

Fimeyoñ abeeb Na iba i wi awinuñ Yetu

²⁵K   i i n  aloñ a e wo wal m nt du Yerutalem, anwoon katim ki Fimeyoñ. Awo  aañ anwoon na ool  i k   ki Na iba i abot ad mana bnuura. « Awo wo  i pyoonk wal wi Na iba i akwentuñ mnkuul mi *Itrayel. » K  *Uhaa  wi Na iba i u   wo  i a. ²⁶Uhaa  wi Na iba i ubi  upa k  aankke , b  aanwin Krittu, i Ajugun ayiluñ. ²⁷Uhaa  wi Na iba i u ija te du *Katoh Kaweek ki Na iba i. K  wi bajug Yetu ba ijuluñ da, pya kado uko wi *Bgah bi Moyi  bajakuñ, ²⁸Fimeyoñ ayeenka  i i nen, abeeb Na iba i, a   ji :

²⁹« Ajugun, kahoñ ki nu kadolanaa, h nkuñ ihilan kawutan nalemparu, aya na mnjeeh,

³⁰ iki dwin na k   ki naan mbuur manwoonuñ du iwi,

³¹mi ibomanuñ  i k   ki umundu bti.

³²Dwin bjeehi bankdoliin imee ana

 i banwoon baanwo *bayuday

kabot kawo pd m pi Itrayel pntaali pi nu. »

Fimeyoñ a up uko unkluñ kabi

³³A in Yetu na anin ba o ari jibi batiinkuñ Fimeyoñ k  ak iiniyaan uko wi nul. ³⁴K  Fimeyoñ a    nehan Na iba i bnuura pa baka, abaa ji na *Mariya anin Yetu

† 2:23 Pp n 13.2,12,15. †† 2:24 Bgah 12.8.

: « Tenan, Naşibaţi adaturj napoţ i, ul aqţijun pjoţ na pnaţa pi bañaan baţum ţi *Itrayel. Alunj kado kadiiman mnhina mi Naşibaţi, bañaan balunj kado kalaţa. ³⁵ Hënk, nşal njammeniinj ţi nħaaş nji bañaan baţum, nhalunj kameeţana. Kë iwi Mariya, pjooţan palunj kalunjanu kaţëb ji kakej. »

Aana aţup uko unkmbiinj

³⁶ Uka nnaaş alonj *Naţupar Naşibaţi i katim ki Aana, awo abuk Fanuwel, i pşini pi Ater. Adobi wo wo nnaaş naweek, aniima nşubal paaj na ulonj ³⁷ aşë duka nayoţ. Aana mënţ aka nşubal iñeen bakreñ na nħaakër. Aanji low *Katoh Kaweek ki Naşibaţi, kaşë bi duka duka ţi plempara, ţi pyiman na pñehan. ³⁸ Aban da wal mënţ aşë wo ţi pbëeb Naşibaţi abot aţiiniyaan uko wi napoţ, bañaan bti bankyoonkunj mbuur mi Yerutaalem.

Pkak Nataret du utaak wi Galilay

³⁹ Wi *Yotef na *Mariya babaan pdo iko bti jibi Bgah bi Ajugun bajakunj, bawugşa akak utaak wi *Galilay, du Nataret, ubeeka wi baka. ⁴⁰ Napoţ adëm na uforta, na uşal untunja, kë bnuura bi Naşibaţi babot awo na a.

Yetu aţo na bajukan Bgah du Katoh Kaweek ki Naşibaţi

⁴¹ Na nşubal, bajug Yetu baji baya *Ufettu wi Mnjeeh du Yerutaalem. ⁴² Kë wal wi Yetu adolonj nşubal iñeen na nţëb, kë başë ţija, ji udolade wi baka. ⁴³ Wi ufettu uţëpunj, bawugşa akak, kë Yetu napoţ aşë duka Yerutaalem, kë bajugul baamme. ⁴⁴ Banjuur aji Yetu awo ţi pntuk pi bañaan bankyaanunj na baka, bapoş ado unuur upëb abaa naţa pla'a, ahepar na bayiţ baka, na biki bameerunj. ⁴⁵ Wi bawoonj baanwina, aşë wugşa pla'a te Yerutaalem. ⁴⁶ Ţi unuur uwajanţën, baţënka du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi, kë aţo ţi ptoof pi *bajukan Bgah bi Moyit, atiink baka, abot ahepar baka iko ilonj. ⁴⁷ Bañaan bti banktiinkulunj bañoñar ţi mntit mi nul, na jibi akteemunj bajukan baweek. ⁴⁸ Wi bajugul bawinulunj, bakak añoñar maakan. Kë anin aşë ji na a : « Abuk naan, ibaa dolun do we hënk ba? Tenan! Nji na şaaş nħaajala maakan awo ţi pla'u. »

⁴⁹ Kë Yetu aşë teem aji : « We ukaanj kë nakla'ën ba? Naamme kë dwo i kawo ţi katoh ki Paapa i? »

⁵⁰ Kë bajugul başë paam uţup mënţ.

Yetu atiink bajugul

⁵¹ Wi wi Yetu aşaanj awugşa akak *Nataret na bajugul, aji tiink baka. Kë anin ahank ţi kaţëb ki nul iko bti yi atiinkunj abot awin. ⁵² Yetu kë aşë dëm, na uşal, na uleef. Kë Naşibaţi na bañaan bti babot alilandëra.

Naşibaţi ayil Yowan Nabattaar

(Maci 3.1-6; Markuţ 1.2-6; natenan ţi Yowan 1.19-23)

3 Uwo ţi wal wi Tiber *Fetar awoonj ţi uşubal uţënk nşubal iñeen na kañeen wi awoonj naşih najeenkal †, kë Pont-*Pilata awo nantunja i utaak wi Yuda, kë

† Naşih najeenkal awo naşih i Rom na i nħaak nji baromenj batehunj. Aji ţu nantunja ţi utaak undoli wi batehunj.

*Herod awo nantunja i utaak wi *Galilay, Filip naweek Herod kë awo nantunja i nħaak nji Iture na Trakontid, kë Litaniyat awo nantunja i utaak wi Abilen, ² ţi wal wi Anaţ na Kayif bawoonj *baţenjan baweek biki Naşibaţi. Ţi uşubal mënţ *Yowan abuk Fakariya awo du *pndiiş, kë Naşibaţi aşë ţiini na a, awula uţup wi nul. ³ Wi wi aşaanj ajun pñaaş ţi utaak bti unñogunj bdëk bi Yordan, aji na bañaan: « Nawutan pjuban, naţëlëş nħbida, nado *batitmu, Naşibaţi aşë pënanan ipekadu. » ⁴ Kë hënk di uko wi *Itayi *Naţupar Naşibaţi apiitunj ţi Ulibra wi Naşibaţi udolaniinj, apiit aji :

« Pdiim plonj pahuuran du pndiiş aji :

“Nabomaan bgah bi Ajugun akluñ kaţëpna, nadolana ilël itool!

⁵ Injiir ilunj kafukana,

inkunj iweek na impoţ i fom kalinran na igah.

Igah innotunj ikak itool.

Igah inşëkrëtiinj ikak idaanj.

⁶ Hënk, bañaan bti balunj kawin jibi Naşibaţi abuuranunj un.” » ††

Uko wi pdo, kawutna pjuban

(Maci 3.7-10)

⁷ *Yowan aji ji na pntuk pweek pi bañaan panjaan pabi ţi a pyeek *batitmu : « An, nawo pntuni pi nñfunan! In ahoopaţananj aji naţi udeeb wi Naşibaţi unkm-biin ba? ⁸ Nadolan keeri iko inkyuujunj kë nawut pjuban abot aţëlëş nħbida ; nawutan kaşal kaji : “Nwo biki pşini pi Abraham!” Dţupan : Naşibaţi ahilan kakakan mnlak mi babuk *Abraham. ⁹ Ptibi padobi bëkan bëkan ţi mnko uţëeh, bko banwoonj baankbuk mnko mnuura bafal kafël du bdo. »

¹⁰ Pntuk pi bañaan pahepara aji : « Kë nħbaa do do hum ba? » ¹¹ Kë ateem baka aji : « Ankaan imişa itëb, apënan kalonj kaţen anwaanunj. Ankaan uko ude, afaaşiir na anwaanunj ! » ¹² *Bakobraar daaşa balonj babi kak pdolan batitmu, aşë hepara aji : « Najukan, we wi nwoonj kado? » ¹³ Kë aji na baka : « Nakhepar kapelan wi baţu'ananj pyeek. » ¹⁴ Bangoli bahepara kak, aji : « Kë un, we wi nwoonj kado? » Kë ateem baka aji : « Nawutan kateh nin nħaan alonj itaka na uyoh, këme ţi nşilan, nalinan ţi baluk bi nan. »

Yowan aţiiniyaan nħaan anklunj kabi

(Maci 3.11-12; Maci 1.7-8; natenan ţi Yowan 1.24-28)

¹⁵ Jibi bañaan bti bakyoonkunj uko unwoonj wi pbi aşë şal aji : « Wom *Yowan awoonj *Krittun? » ¹⁶ Kë Yowan aşë ţiini na baka bti aji : « Nji, dji kabattaaran na meel. Kë, anşaanj alunj kabi aşë dëm apelën maakan, mën-doo nroom nroom kanjup pñënëşa işapaat. Ul akluñ kabattaaran na *Uhaaş wi Naşibaţi na bdo. ¹⁷ Awo na kajeţ ţi iñen, aweey kapaţëş ptiiñ na plëfar. Aya katoor ptiiñ ţi pnkuţi, kaşë kafël plëfar du bdo banwoonj baankjëmşa. » ¹⁸ Yowan akak ajukan pntuk pi bañaan iko itum, ameeţanaan baka *Uţup Ulil Unuura.

†† 3:6 Itayi 40.3-5.

Bawat Yowan Nabattaar ukalabuş

¹⁹ *Herod nantunja ajej Herodiyana ñaaŋ i naweekul akak ado iko iwuŋaan itum ilonj kak, ukaanj kē *Yowan anoman na a. ²⁰ Kē Herod, abaa beeh beeh ado kak buŋaan blonj: Awat Yowan ukalabuş!

Batitmu bi Yetu

(Maci 3.13-17; Markuŋ 1.9-11)

²¹ Wi bañaan bti bakdolanuŋ *batitmu, Yetu kak ado batitmu. Wi awoonj ŋi pñehan Naşibaŋi, kē baŋi başē haabēşa. ²² Wi wi *Uhaaş wi Naşibaŋi uşaan awala ŋi a, awo wo ji ubalab ufaatal. Kē pdiim plonj paşē penna baŋi, aji : « Iwi, iwoonj Abuk naan, dñalu maakan, dma-ganu. »

Pşini pi Yetu

(Maci 1.1-17)

²³ Yetu aka uko ji nşubal iñeen nşawanj wi ajunuj pjukan bañaan. ŋi uşal wi bañaan bti, Yetu awo abuk Yotef, i Heli, ²⁴ i Mattat, i Lewi, i Melki, i Yanayi, i Yotef, ²⁵ i Matatiya, i Amot, i Nahum, i Hetli, i Nagayi, ²⁶ i Maat, i Matatiya, i Femeyin, i Yotek, i Yoda, ²⁷ i Yowan, i Retā, i Ferubabel, i Falatiyel, i Neri, ²⁸ i Melki, i Adi, i Kotam, i Elmadam, i Er, ²⁹ i Yetu, i Eliyeter, i Yorim, i Mattat, i Lewi, ³⁰ i Fimeyonj, i Yuda, i Yotef, i Yonam, i Eliyakim, ³¹ i Meleya, i Mena, i Matata, i Natan, i Dayiŋ, ³² i Yete, i Yobed, i Boot, i Fala, i Naaton, ³³ i Aminadab, i Admin, i Arni, i Hetrom, i Peret, i Yuda, ³⁴ i Yakob, i Itaak, i Abraham, i Terah, i Nahor, ³⁵ i Ferug, i Ragawu, i Falek, i Eber, i Fala, ³⁶ i Kayinam, i Arfaktad, i Fem, i Nowe, i Lamek, ³⁷ i Metutela, i Henok, i Yaret, i Malalalel, i Kayinam, ³⁸ i Enot, i Fet, i Adam, i Naşibaŋi.

Untaayi Uweek udo na pguur Yetu du pndiŋ

(Maci 4.1-11; Markuŋ 1.12-13)

4 Wi Yetu antumuj na *Uhaaş wi Naşibaŋi awoonuj bdēk bi Yordan, kē Uhaaş wi Naşibaŋi uşē ñooŋa du *pndiŋ. ² ŋi nşuur iñeen nşabaakēr nji adolonj da, Untaayi Uweek udo na pguura ado buŋaan. Nşuur mēntj bti andee, ukaanj kē ubon ukde'a wi nşatēpunj. ³ Kē Untaayi Uweek uşē ji na a : « Woli iwo Abuk Naşibaŋi, kji na plaak pi pakak kapoom. »

⁴ Kē Yetu aşē teem wa aji : « Upiitana aji : *"Mēntj uko ude ŋañ umēbanuj ubida wi ñaan."*† »

⁵ Untaayi kē ukak apayana bko duuŋ aşē diimana byaaş bloolan nşatak bti nji umundu, ⁶ aşē jaka : « Dwulu pşih na pyok pi nşatak nji bti, ŋiki bawulēn waj mēntjan, kē nhinan kaŋen ya ñaan i nşaluj. ⁷ Woli inuj ŋi kadun naan, adēmanaan, kka iko mēntj yi bti. » ⁸ Kē Yetu akak ateema aji : « Upiitana aji : *"Ajugun, Naşibaŋi i nu ŋañ i i iwoonj kadēman, kē ul ŋañ i i iwoonj kado kalempar."*†† »

⁹ Kē Untaayi Uweek ukak aŋooŋa Yerutalem, apayana ŋi bŋuk bi *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi duuŋ, aşē ji na a : « Woli iwo Abuk Naşibaŋi, klut kajot. ¹⁰ Kē hēnk di di

† 4:4 Pleşan 8.3. †† 4:8 Pleşan 6.13.

upiitunj ŋi Ulibra wi Naşibaŋi aji : *"Aluj kado nşwanjut nji nul nşado kayenju."*¹¹ Ukak apiitana aji : *"Nşaluj kajeju jej, kaŋi ihubta ŋi plaak plonj."*‡ »

¹² Kē Yetu aşē teem wa aji : « Upiitana aji : *"Inwo kado katen me Ajugun, Naşibaŋi i nu ahinan pdo uko wi ajakuj."* » ‡†

¹³ Wi Untaayi Uweek udolonj iko bti pa pguur Yetu ado buŋaan, ulowa, adun awuta.

Yetu akak du utaak wi Galilay

(Maci 4.12-17; Markuŋ 1.14-15; natenan ŋi Yowan 4.1-3,43-46)

¹⁴ Mnhina mi *Uhaaş wi Naşibaŋi manŋonj Yetu, akakana *Galilay. Katim ki nul kameeŋana ŋi utaak bti. ¹⁵ Aji jukan ŋi *itoh iñehanaani yi baka, kē bañaan bti bamagana.

¹⁶ Yetu aya *Nataret di akuşnaaniin, aya aneej du *katoh kañehanaani ki bayuday ŋi *unuur wi pnoorfēn, jibi ajonuj kado. Anaŋa aya pleyiir Ulibra wi Uŋup wi Naşibaŋi, ¹⁷ kē başē leyiir kafah ki *Itayi *Naŋupar Naşibaŋi apiitunj. Wi ahaaşunj wa, aşē win dko di bapi-itunj aji :

¹⁸ « *Uhaaş wi Ajugun uwo ŋi nji*

*adatēn aji nşup bajuuk *Uŋup Ulil Unuura.*

Ayilēn nji na bakalabuş baluj kawutan baka

nji na bakuul baluj kawin,

mbuuran bambiinkniin biki baknooranuj.

¹⁹ *Ayilēn kak nşup uşubal wi Ajugun akdiimanuj bnuura bi nul.* ‡† »

²⁰ Yetu adēt ulibra wal mēntj, awul wa nalemp i katoh kañehanaani, aşē ŋo. Bañaan bti ŋi katoh kañehanaani kē başē jabana kēş. ²¹ Kē aşē ŋiini na baka aji : « Nŋa di, uŋup wi ukak manjoonan ŋi an nanktiinknuj. »

²² Banktiinkulunj bti bamaŋa, abot aŋonj ŋi nşup nşuura nji aŋupunj baka. Wi wi başaanj aji : « I mēntjan, aanwo abuk *Yotef i? »

²³ Kē Yetu aşē teem aji : « Dme bnuura kē naleşanaan uhoñ unjakunj aji : "Iwi nakuraar, duni ijeban uleefu" kakuŋ kajakēn : "Baŋupun uko wi idolonj du ubeeka wi Kapernawum. Kaki ido haŋ ŋi ubeeka wi nu !" » ²⁴ Yetu abot aji na baka : « Dŋupan na manjoonan : Nin alonj ŋi baŋupar Naşibaŋi aambaan katiinkana bnuura du mboş mi kabuka ki tul. ²⁵ Manjoonan mii mi, dŋupan wa : Baaŋ bayoŋ batum babi wo du *Itrayel ŋi wal wi *Eli, wi uşubal udoonj nşubal nşawanj na kli paaj wi uwoonj uunşubi, kē ubon uweek ukak awo ŋi utaak bti. ²⁶ Kē Naşibaŋi aşē wo aanyil Eli du ñaaŋ alonj ŋi baka, abaa ŋep ŋep ayila du ñaaŋ nayoŋ alonj anŋetunj du ubeeka wi Farepta du utaak wi Fidonj. ‡††²⁷ Bamaak bdoo bakak atum ŋi Itrayel ŋi wal wi Elite Naŋupar Naşibaŋi. Kē aşē wo aanjeban nin alonj ŋi baka. Naaman i utaak wi Firi i i aŋepunj ŋep ajeban. ‡†† »

²⁸ Wi bañaan banwoonj ŋi katoh kañehanaani ki bayuday batiinkunj uko wi aŋupunj aşē deebaŋ bti. ²⁹ Banaŋa apul pulan Yetu, apēnan bdig bi ubeeka, aŋooŋa te du pnkunj duuŋ, pi baniwunj ubeeka wi baka, kahilna

‡ 4:11 Kañaam 91.11-12. †† 4:12 Pleşan 6.16. ‡†† 4:19 Itayi 61.1-2. ‡††† 4:26 1 Başih 17.8-16. ‡††† 4:27 2 Başih 5.1-14.

kawuuka du uʔeeh. ³⁰ Kê ašë ʔëp ʔi ʔtoof pi baka, aya na bgahul.

Yetu ajeban ʔiint i untaayi uneejun

(Marku 1.21-28)

³¹ Yetu aya wal mënʔ Kapernawum, ubeeka ulonj wi utaak wi *Galilay, ʔi *unuur wi pnoorfën wi bayuday, awo ʔi pjukan bañaan. ³² Banktiinkulunj bañojar maakan ʔi pjukan pi nul, ʔiki nʔup ʔi nul ʔawo na mnhi-na.

³³ Kê ʔiint alonj i untaayi uneejun, ašë wo ʔi *katoh kañehanaani ki bayuday. Awo ʔi phuuran aji : ³⁴ « Ay, iwi Yetu i *Nataret we wi ʔkaarunj ba? Ibi bi ʔtokun i? Dme ʔnaan i iwoonj: Iwo ʔnaan nayimanaan i Našibaʔi ayilun. »

³⁵ Kê Yetu ašë lëbar na wa, aji : « Yompaan mntum, pënan ʔi ʔnaan! » Kê untaayi ušë wat ʔiint ʔi kadun ki bañaan bti, ašë pën ʔi a, uundola nin buʔaan blonj.

³⁶ Wal mënʔ bañaanj kē bašë ʔnojar fuʔ, aʔupar aji : « Uʔup wi uwo uhoŋ? Aji ʔiini na ʔntaayi kado pdiim na mnhiina ji naših, kē ʔaji ʔapën! »

³⁷ Kê uko wi Yetu ušë meeʔana meeʔana pya ʔi ʔfëʔ ʔanñoŋunj da bti.

Yetu ajeban bamaakal baʔum

(Maci 8.14-17; Marku 1.29-34)

³⁸ Wi Yetu apënuŋ du *katoh kañehanaani ki bayuday, aya aneej du uko Fimonj. Anin ahar Fimonj amaak wal mënʔ, kē uleef uyik na a maakan, kē bašë ʔnehan Yetu ado uko ulonj pa a. ³⁹ Kê ašë juʔ ʔi ʔnaaʔ unj, alëbar na pmaak, kē papën ʔi a. ʔi dko mënʔ kē ayootan Fimonj abi naʔa naʔa ajun pwul baka iko ide.

⁴⁰ Wi utaakal ubanuŋ, bañaan bti bankaanj bamaakal banwoonj na mmaak mntum kē baʔij baka du Yetu. Aji paf kañen ʔi andoli, abi jeb jeb. ⁴¹ ʔntaayi kē ʔakak apën ʔi bañaan baʔum, ašë huuran aji : « Iwo Abuk Našibaʔi! » Kê Yetu ašë bëg ʔa, aandinan ʔa ʔaʔup, ʔiki ʔname kē ul awoonj *Krittu.

Yetu aya ʔʔup Uʔup Ulil Unuura du utaak wi Yuda

(Maci 4.23; Marku 1.35-39)

⁴² Wi unuur ujinʔanj jinʔ, kē Yetu ašë pën, aya du dko dangaagunj. Bañaan baʔum kē bašë wo ʔi praba. Wi bawinulunj, baŋal pmëbana, awut kaya kaduk baka.

⁴³ Kê ašë ji na baka : « Dkak awo i kaʔup *Uʔup Ulil Unuura ʔi uko wi *Pših pi Našibaʔi du ʔbeeka ʔundu, waŋ ukaanj kē Našibaʔi ayilën. »

⁴⁴ Hënk di ašaanj aji ʔup Uʔup Ulil Unuura ʔi *itoh iñehanaani ʔi utaak wi Yuda.

Baʔaš Yetu bateek

(Maci 4.18-22; Marku 1.16-20; natenan ʔi Yowan 1.35-51; 21.1-11)

5 Unuur ulonj wi Yetu anaʔunj ʔi kabaŋ ki *bdëk bi Genetaret, kē bañaan bašë fooya atum, ʔtiinkna Uʔup wi Našibaʔi. ² Wi wi ašaanj awin iʔeem itëb ʔi kabaŋ ki bdëk. Baʔuh bawala ʔi ya, awo ʔi pwent iridiya yi baka. ³ Blonj ʔi iʔeem mënʔ bawo bi ʔiint alonj i ba-jaanj bado Fimonj. Yetu apaya ʔi ba, ašë ji na a aʔu

kalow pkay, ašë ʔo ʔi bʔeem ajun pjukan pntuk pi bañaan.

⁴ Wi aʔiiniinj aba, ašë ji na Fimonj: « Johariin du dko di bdëk badiilnunj, našë nafël iridiya natuh. »

⁵ Kê Fimonj ašë teema aji : « Naweeek, ʔtuh utejan bti, ʔëmmbob mob nin uʔëb, kē wi išaanj ajakën ndo wa, dfël iridiya. »

⁶ Bafël iridiya, amob ʔtëb ʔantumunj ʔtum paŋ, kē iridiya idoo kak i kamar. ⁷ Wi wi baduunj baʔuh baʔent baka banwoonj ʔi bʔeem btëbantën na iñen, babi ʔtënk baka. Bukunj babi aʔënk baka, kē baʔuman iʔeem itëb kē ido kak yi kajiir. ⁸ Wi Fimonj andu'aniinj Piyeer awinunj uko mënʔ, ajot ʔi ihoʔ yi Yetu aji na a : « Ajugun, lowaan ʔiki dwo ʔnaan nado buʔaan. »

⁹ Aʔiini hanj ʔiki alënk adiwa ul na baʔentul, ʔi bʔuh bi baʔuhunj bi. ¹⁰ *Yakob na *Yowan babak Febede banjaanj balemp na Fimonj bakak alënk maakan kak. Kê Yetu ašë ji na Fimonj: « Wutan kalënk, hënkunj bañaan biki ikkakuŋ katuh. »

¹¹ Wi bakakanaarunj kakan iʔeem du pkay, ašë bi duk duk iko mënʔ bti, aʔaš Yetu.

Yetu ajeban namaak bdoo

(Maci 8.1-4; Marku 1.40-45)

¹² Unuur ulonj wi Yetu awoonj ʔi ubeeka ulonj, kē ʔiint alonj ammaakuŋ bdoo ašë wo da. Wi awinunj Yetu, ašë jot ʔi ihoʔul afëʔ kaara ʔi mboš añehana aji : « Ajugun, woli ʔjali, ihinan kakakanaan njinj †. »

¹³ Yetu atar kañen abana, ašë ji : « Aa, dñali, kakan ijinʔ. »

ʔi dko mënʔ, kē pmaak pi bdoo pabi pën pën ʔi a.

¹⁴ Kê ašë ji na a awut kaʔup nin alonj uko unʔëpunj. Ašë jaka aji : « Duni iya iwinana du naʔejan Našibaʔi ibot ifiŋar Ajugun uko wi *Moyit aʔuunj pdo pa bañow bi nu kadiimanaan bañaan bti kē ijebi. »

¹⁵ Kê katim ki Yetu kašë meeʔana meeʔana pya. Bañaan baʔum kē bakbi ʔtiinka kakuʔ kajeb ʔi mmaak mi baka. ¹⁶ Kê ul, ašë ji ya du dko dgaag kañehan Našibaʔi.

Yetu ajeban ʔiint anʔakmunj

(Maci 9.1-8; Marku 2.1-12)

¹⁷ Yetu awo unuur ulonj ʔi pjukan, kē *bafaritay balonj na *bajukan Bgah bašë wo ʔi banktiinkulunj. Ba-woona ʔfëʔ bti ʔi *Galilay na Yuda, na Yeruʔalem. Kê mnhiina mi Ajugun manšë winana ʔi pjeban pi akjebanunj bañaan. ¹⁸ Wi wi biinj balonj banʔiji ʔiint alonj anʔakmunj ʔi kajiiñ bawujunj. Bado na pneejana kabëkan ʔi kadun ki Yetu, ¹⁹ ašë wo baanhilani ʔiki bañaan baʔumi. Wi wi bašaanj apaya du bʔuk bi katoh ado bhër ʔi ušaŋ ahilna awalan ʔiint anʔakmunj na kajiiñ ʔi ʔtoof pi bañaan, ʔi kadun ki Yetu. ²⁰ Wi Yetu awinunj pfiyaar pi biinj bukuŋ bafiyaaruli, ašë ji : « ʔiintu, ipekadu yi nu ipëni. »

²¹ Kê Bajukan Bgah balonj na bafaritay bašë šal aji : « ʔiint ankarunj Našibaʔi i awo ahoŋ ba? In ahilanunj kapënan ʔnaan ipekadu bë mënʔ Našibaʔi a ʔaŋ? »

† ʔi bgah bi bayuday, namaak bdoo aʔop ʔi kadun ki Našibaʔi.

²² Ké Yetu ammeen ḡṣal ḡi baka, aṣḡ ji na baka : « we ukaaḡ ké ḡṣal ḡaaḡ ḡawo ṡi an ba? ²³ We uyojnuḡ ba : pji na ḡaaḡ: "Ipekadu yi nu ipēni" kēme "Naṡiin ipoṣ?"

²⁴ Natenan, nabaanḡ ame ké *Abuk ḡiintḡ aka mnhina mi ppēnan ipekadu ṡi mboṣ. »

Wi wi aṣaaḡ aji na ḡiintḡ naṡakmaan : « Djaku : Naṡiin, ijeḡ kajiiḡ ki nu, ṡiṡiṡ katohu! »

²⁵ ṡi dko mēntḡ, ké ḡiintḡ anaṡa ṡi kadun ki baḡaaḡ, ajeḡ kajiiḡ ki apiintḡnuḡ aṡiṡ katohul aṣḡ beeb Naṡibaṡi.

²⁶ Bammaaruḡ iko mēntḡ baḡoḡar fuṡ. Bawo ṡi pbeeb Naṡibaṡi akuṡ awo na palēnk aṣḡ ji : « ḡwin ḡṡa iko iḡoḡarēnaan. »

Yetu adu Lewi pa awo naṡaṣarul

(Maci 9.9-13; Markuṡ 2.13-17)

²⁷ Wi uko waḡ uṡḡepuḡ, ké Yetu apēn, aṣḡ win ḡiintḡ aloḡ *nakobraar daaṣa. Katim ki ḡiintḡ mēntḡ kawo Lewi. Aṡo du dko di aklempnuḡ, ké Yetu aṣḡ ji na a : « ṡaṣaan! » ²⁸ ké ḡiintḡ anaṡa aduk iko bṡi, aṡaṣ Yetu.

²⁹ Wi wi aṣaaḡ adu Yetu pyoban du katohul aṣḡ do ufettu uweek pa a. Baḡaaḡ baṡum bawo ṡi pde na baka : bakobraar daaṣa, na baḡaaḡ baloḡ kak. ³⁰ *Bafaritay na *bajukan Bgah biki baka ké baṣḡ ḡoman uko mēntḡan, aji na baṡaṣar Yetu : « Naji nade kabot kadaan na bakobraar daaṣa na bado buṡaan. We ukaaḡ ba? »

³¹ Ké Yetu aṣḡ teem baka aji : « Mēntḡ baḡaaḡ banwoon bajeb banumiinḡ nakuraar, bamaakal banumi'uluḡ.

³² Mēmbi bi pdu baḡaaḡ banṣaluḡ aji bawo baṡool, dbi bi pdu bandinanuḡ aji bawo bado buṡaan, bahilna bawut pjuban, baṡḡḡḡḡ ḡbida. »

Yetu aṡiiniyaan pyiman

(Maci 9.14-17; Maci 2.18-22)

³³ *Bafaritay ké baṣḡ ji na Yetu : « Baṡaṣar *Yowan Nabattaar baji bayiman kabot kaḡehan Naṡibaṡi, ké bi-ki nun baji bado haḡ. Biki nu ké baṣḡ ji bawo ṡi kande, na udaan! » ³⁴ Ké Yetu aṣḡ teem baka aji : « ṡi unuor wi bniim, ḡaaḡ ahilan kado bayaantḡ bambiinḡ bniim bayiman wal wi naniim ahumuḡ da i? ³⁵ Ké wal uṣḡ bi, wi naniim akjejaniiḡ. Baluḡ kayiman ṡi ḡnuur mēntḡ. »

³⁶ Yetu akak ahoḡ na baka aji : « ḡaaḡ aanji kib kamiṣa kahalul kabamna kamiṣa kaṡaf, woli ḡaaḡ ado haḡ kamiṣa kahalul kaji kaṡoka, ké dko dambamnuḡ daanji daya na kaṡaf! ³⁷ Nin ḡaaḡ aloḡ aanji ṡu poot phalu ṡi ḡbuuli ḡṡaf. Poot phalu puḡ pafom ḡbuuli, poot patula ṡi mboṣ, ḡbuuli ḡaṡoka. ³⁸ Ké ḡaaḡ aṣḡ wo kaṡu poot phalu ṡi ḡbuuli ḡhalu. ³⁹ Nin ḡaaḡ aloḡ andaanuḡ poot pṡaf aanji ḡal phalu. Baji baji : "Pṡaf paliluḡ apel." † »

Yetu na unuor wi pnoorfēn

(Maci 12.1-8; Markuṡ 2.23-28)

6 ṡi unuor uloḡ wi pnoorfēn wi bayuday, Yetu awo ṡi pmuur ḡṡeeh ḡi ḡdeey, ké baṡaṣarul baṣḡ wuur ḡa afoḡḡḡ ṡi iḡen, adoh. ² *Bafaritay baloḡ ké baṣḡ ji na baka : « we ukaaḡ ké nakdo uko wi Bgah baneenanuḡ

pdo ṡi *unuor wi pnoorfēn ba? » ³ Ké Yetu aṣḡ teem baka aji : « Naanleyiir uko wi *Dayiṡ abiinḡ ado i, wi ubon ukde'uluḡ ul na batēntḡl? ⁴ Aya aneeḡ du katoh ki Naṡibaṡi †† ajeḡ ipoom yi badoluḡ pa bṡeḡan bi Naṡibaṡi ade akuṡ awul batēntḡl ké badee. Ipoom yi baṡeḡan ṡaḡ bakaḡ na pde. » ⁵ Wi wi Yetu aṣaaḡ aji na baka : « *Abuk ḡiintḡ awoonḡ Ajug unuor wi pnoorfēn. »

(Maci 12.9-14; Markuṡ 3.1-6)

⁶ ṡi unuor uloḡ kak wi pnoorfēn wi bayuday, ké Yetu aṣḡ ya du *katoh kaḡehanaani ajukan. Ké ḡiintḡ aloḡ aṣḡ wo da antakmi ṡi kaḡen kadeenu. ⁷ *Bajukan Bgah na *bafaritay baloḡ ké baṣḡ la uko utapar Yetu, aṣḡ tena bnuura, kame me ajeban ṡi *unuor wi pnoorfēn. ⁸ Ké Yetu aṣḡ me ḡṣal ḡi baka. Aji na ḡiintḡ antakmuḡ : « Naṡiin ibi ṡi kadun ki baḡaaḡ. » Ké ḡiintḡ anaṡa abi anaṡ da.

⁹ Ké Yetu aṣḡ ji na baka : « Dheparan, we wi Bgah badinanuḡ ḡaaḡ ado ṡi unuor wi pnoorfēn ba? Bnuura kéme buṡaan? Pbuuran ḡaaḡ kéme pṡoka? » ¹⁰ Wi wi aṣaaḡ aten baka bṡi afooyan aṣḡ ji na ḡiintḡ : « Taran kaḡen. » Ké ado haḡ, ké kaḡen kabi jeb jeb. ¹¹ Ké baṣḡ deebaṡ maakan alaṡar katen uko wi bahiini kado Yetu.

Yetu adat banjaḡan iḡeen na batēb

(Maci 5.1; 10.1-4; Markuṡ 2.23-28)

¹² Yetu aya ṡi ḡnuur mēntḡan pḡehan Naṡibaṡi du pnkuḡ, afēr ṡi pḡehan.

¹³ Wi unuor ujintḡuḡ, ké aṣḡ du baṡaṣarul. Adat ṡi baka baḡaaḡ iḡeen na batēb, aṡu katim ki *banjaḡan. ¹⁴ Bawoonḡ: Fimoḡ i aṡuḡuḡ katim ki Piyeer, Andre aṡa Fimoḡ, *Yakob, *Yowan, Filip, Bartelemi, ¹⁵ Maci, Tooma, Yakob abuk Alfe, Fimoḡ andu'aniinḡ Nagutar utaak, ¹⁶ *Yudaṡ i Yakob, na Yudaṡ Iṡkariyot ambiinḡ adek Yetu kafetḡ.

Pntuk pi baḡaaḡ pabi ṡi Yetu

(Maci 4.24-25; Markuṡ 3.7-11)

¹⁷ Wi wi Yetu aṣaaḡ awala na baka, aṣḡ naṡ ṡi dko dbad. Baṡaṣarul baṡum, aṡu na pntuk pi baḡaaḡ banwoonḡ ḡfētḡ bṡi ḡi *Yuda, na Yerutalem, na ḡbeeka ḡi Tir na Fidoḡ ḡanwoonḡ ṡi kabaḡ ki bdēk. ¹⁸ Babi pṡiinka kabot kajeb mmaak mi baka. Biki ḡṡaaḡ ḡakyewlēnuḡ kak bajebi. ¹⁹ Ké baḡaaḡ bṡi baṣḡ do na pban Yetu, ṡiki mnhina mloḡ mampēna ṡi a, ajeban baḡaaḡ bṡi.

Bannuurandēnuḡ na banwuṡanuḡ

(Maci 5.1-12)

²⁰ Ké Yetu aṣḡ kat kēṣ aten baṡaṣarul aṣḡ ji : « Nanuurandēni an nanwaanḡuḡ, ṡiki *Pṡih pi Naṡibaṡi pawo pi nan.

²¹ Nanuurandēni an nanwoonḡ na ubon hēnkuḡ, naluḡ kade kayok.

Nanuurandēni, an nanwoonḡ ṡi ḡwooni hēnkuḡ, naluḡ kado kaji.

²² Nanuurandēni, woli baḡaaḡ baṣooran,

†† ṡi wal wi Dayiṡ, kaloona kajaḡ kadiiman ké Naṡibaṡi awo da. Kul ki ki bajaḡ bado katoh ki Naṡibaṡi.

† Poot pi bakṡiiniyaanuḡ ṡi paji woli paṡafi paba lil lil maakan.

adookan, akaran,
 aatok katim ki nan aji nafëpaa tiki nafiyaar *Abuk Nii-
 inŋ.

²³ Nalilaan unuur mënŋ, nawo tji mntaŋ, baluk bi nan
 baluŋ kadëm du baŋi. Kë hënk di di bateem baka babi-
 inŋ ado na *baŋupar Naŋibaŋi.

²⁴ Kë an bayok naŋë wuŋan,
 nadobi yeenk baluk bi nan!

²⁵ Nawuŋani, an nanyokunŋ hënkunŋ,
 naluŋ kawo na ubon.

Nawuŋani, an nankjiinŋ hënkunŋ,
 naluŋ kawo na puum kabot kawooni.

²⁶ Nawuŋani, woli baŋaanŋ bti baŋup bnuura tji an!

Kë hënk di di bateem baka babiinŋ ado na bataaki
 banjakuŋ aji bawo baŋupar Naŋibaŋi. »

Pŋal baŋooradul

(Maci 5.39-47)

²⁷ « Kë nŋë tujan, an nankntinknuŋ: Naŋalan
 baŋooradan, nado kado bampokanaŋ bnuura. ²⁸ Naŋe-
 handëran bankfëpanaŋ Naŋibaŋi awul baka bnuura,
 naŋehaan Naŋibaŋi pa banktupunŋ buŋaan tji an. ²⁹ Woli
 ŋaanŋ akobu tji kajeem kalonŋ, kdek kak kundu. Woli
 ŋaanŋ aŋehu bayeti, wutana ajej kak kamiŋa. ³⁰ Woli
 ŋaanŋ aŋehanu, ŋenana, woli ajej uko wi nu, wutan ka-
 hepara wa. ³¹ Uko wi naŋaluŋ baŋaanŋ badolan,
 nadoon wa kak pa baka.

³² « Woli naŋal banŋalanaŋ ŋaŋi, ubeeb uhoŋ wi wi
 nakaanŋ ba? Bado buŋaan badoo ji banŋal banŋaluŋ ba-
 ka. ³³ Woli nado bnuura bankdolanaŋ bnuura ŋaŋi,
 ubeeb uhoŋ wi wi nakaanŋ ba? Bado buŋaan badoo ji
 bado haŋ. ³⁴ Woli naŋeetanŋ banhilanuŋ kalukan, ubeeb
 uhoŋ wi wi nakyoonkuŋ ba? Bado buŋaan badoo ji
 baŋeetanŋ kak batënŋ baka, kayoonk baluk banliŋunŋ na
 wi baŋeetanunŋ. ³⁵ Kë naŋë wo i kaŋëp tjep kaŋal
 baŋooradan, nadoon kado bnuura, kaŋeetanŋ, kawut
 kahaŋ balukan. Naluŋ kayeenk baluk bweek, kaŋë ka-
 wo bubuk Naŋibaŋi *Andëmunŋ Maakan. Ul, annuuriinŋ
 na banwoonŋ baanji babeeba, na banŋotunŋ. »

Nadoon kaŋen batënŋan

(Maci 7.1-5)

³⁶ « Nadoon kaŋaga maakan, jibi Aŋinan ajaanŋ ŋa-
 gi'an maakan. ³⁷ Nawutan katen buŋaan bi batënŋan,
 baŋë baluŋ bawut pten bi nan. Nawutan kaji atënŋan
 aduknaanaa, baŋë bawo baankluŋ kaji naduknaanaa.
 Namiiran batënŋan, baŋë baluŋ bamiiran. ³⁸ Naŋenan,
 baŋë baluŋ baŋenan. Baluŋ kawulan untumunŋ adoo
 apel umbootu wi nan, nŋeey naluŋ kaŋum kadoo katu-
 la, baluŋ kaniiban na kaniibi ki najaanŋ naniibna! »

³⁹ Yetu akak ahoŋ na baka aji : « Hum di di nakuul
 ahinanuŋ kaŋonŋ nakuul atënŋul ba? A-a, baya kajot
 bukal batëb bti tji bhër. ⁴⁰ Nin najuk alonŋ aanhinan
 kapel najukan i nul, kë najuk anjukunŋ ame, aŋë luŋ ka-
 wo ji najukan i nul.

⁴¹ « Iba ya we ppënan katëmal kanwoonŋ tji pkëŋ pi
 atënŋu, aŋë duk pmul panwoonŋ tji pi nu? We ukaanŋ ba?

⁴² Hum di di ihinanuŋ kaji na atënŋu, "ayiŋ naan, biin

mpënanu katëmal tji pkëŋ," aŋë wo iinwin pmul pan-
 woonŋ tji pi nu? Iwi nataaki, duni ipënan pmul panwoonŋ
 tji pkëŋ pi nu! Woli ipënan pa kbaa hil kawin bnuura,
 kapënan katëmal kanwoonŋ tji pkëŋ pi atënŋu! »

Bko na mbuk mi ba

(Maci 7.16-20)

⁴³ « Bko bjeb baanhil kabuk mnko mnwuŋaan, kë bko
 bmaakal baanhil pbuk mnko mnuura. ⁴⁴ Baji bayikrë-
 naan bko tji mnko mi ba. ŋaanŋ aanhinan kamar pjaak
 tji byuw, kë ŋaanŋ aanhil kak kamar mbut tji bŋëmpël. »

⁴⁵ ŋaanŋ anwoonŋ nanuura, aji jejna bnuura mënŋ du
 kaŋëbul, kanŋumi na iko inuura, anwuŋunŋ aji jejna
 buŋaan bi nul du kaŋëbul, kanŋumi na iko iwuŋaan. Aa,
 uko untumunŋ tji kaŋëb ki ŋaanŋ, ujaanŋ upëna tjunŋ mn-
 tumul.

Itoh itëb

(Maci 7.24-27)

⁴⁶ « Naji nadu'ën kaji "Ajugun, Ajugun," kaŋë wo naan-
 ji nado uko wi njakuŋ. We ukaanŋ ba? ⁴⁷ Woli ŋaanŋ abi tji
 nji, atiink uŋup wi naan, aŋaŋ wa, ddiimanan jibi ana-
 munŋ: ⁴⁸ Anaam ji ŋaanŋ anniwuŋ katoh. Ajip adiilën, aŋë
 paf katoh tji mnlaak. Woli uŋubal uweek ubii, kë meel
 mampaari, maanji mahilan ka pŋinŋ, tiki, katoh kaniw
 bnuura aliinŋ. ⁴⁹ Kë anŋaanŋ atiink uŋup wi naan aŋë wo
 aandi pdo uko wi njakuŋ, anaam na ŋaanŋ anniwuŋ ka-
 toh tji mboŋ aŋë wo aanjip adiilan. Woli meel mam-
 paari, katoh kajot tji dko mënŋ, katoka bti. »

Pfiyaar pi naweek i bangoli iŋeen week

(Maci 8.5-13; natenan tji Yowan 4.46-54)

7 Wi Yetu aŋiiniinŋ na baŋaanŋ banktiinkuluŋ aba, aŋë
 neej tji ubeeka wi Kapernawum. ² Naweek alonŋ i
 bangoli iŋeen-week awo da, aka nalemparul alonŋ, i
 aŋaluŋ maakan kë amaaki adoo ŋogan pkeŋ. ³ Wi ati-
 inkunŋ kë bakŋiiniyaan uko wi Yetu, kë aŋë yil bantohi
 *bayuday balonŋ du a, bakooŋa abi ajeban nalemparul.
⁴ Wi babiinŋ tji Yetu, aŋë kooŋa bnuura aji na a : « ŋiinŋ i
 awo i itënka, ⁵ tiki aŋal pntaali pi nun. Ul aniwunŋ un
 *katoh kaŋehanaani. »

⁶ Kë Yetu agakandër na baka, wi bakyaanŋ pŋog katoh
 kë naweek i bangoli aŋë yil banohul balonŋ baya baji na
 a : « Ajugun, kŋto kanooran uleefu, dpoŋ ibi ineej tji ka-
 toh naan. ⁷ Uko waŋ ukaanŋ kë mëñŋoom abi te du iwi ;
 iŋale tuj uŋup uloolan ŋaŋ nalempar naan abi jeb jeb.
⁸ Nji kak dka anŋihnuŋ abot awo na bangoli biki nŋi-
 huŋ, woli dji na alonŋ tji baka : "Yaani," aya, undu "Biini,"
 abi, nalempar naan "Dolan uko wi," Ado wa. » ⁹ Wi Yetu
 atiinkunŋ uŋup waŋ aŋë maŋ naweek i bangoli maakan,
 awugŋa wal mënŋ aten baŋaanŋ baŋum bankŋaŋuluŋ
 aŋë ji na baka : « Dŋupan, tji *Itrayel bti, mëmbaanŋ kaw-
 ina pfiyaar panliŋi na pi. »

¹⁰ Wi bayili bakakuŋ katoh, baŋënk nalempar nangoli
 naweek kë ajebi.

Yetu anaŋan nduba alon ƚi pkeƚ du ubeeka wi Nayin

¹¹ Wi uko waŋ uƚeƚun, kē Yetu ašē tool pya ubeeka ulon wi bajaŋ bado Nayin, baŋaŋarul na baŋaŋ baŋum kē bakyaanƚ na a. ¹² Wi Yetu akneejanuŋ ubeeka, ayit na umoy wi nduba alon i ŋaaƚ nayoƚ alon aka haŋ ƚaŋ. Pntuk pweek pi baŋaŋ paŋooƚana. ¹³ Wi Yetu Ajugun awinuŋ ŋaaƚ uŋ ašē ŋagi'a aji na a : « Yompan. » ¹⁴ Aya aban kajiiŋ ki bapafuŋ puum, bamēbanuŋ ka kē banaƚi ; kē ašē ji : « Ndub, iwi i nji kaƚiiniyaanuŋ, naŋiin! » ¹⁵ Nduba ankeƚuŋ kē ahet aƚo ašē jun pƚup na baŋaŋ. Kē Yetu akakana anin. ¹⁶ Baŋaŋ bti balēnk adiwaŋa, abot adēman Naŋibaƚi aji : « *Naƚupar Naŋibaƚi naweek apēn ƚi ptoofun kē Naŋibaƚi abot awuli pntaali pi nul. » ¹⁷ Uko wi Yetu waŋ umeetana ƚi *Yuda bti na ŋtaak ŋanfooyuŋ wa.

Yetu ateem bayili biki Yowan Nabattaar

(Maci 11.2-19)

¹⁸ Baŋaŋar *Yowan Nabattaar baya akakalēša iko mēntƚ bti, kē ašē du baŋaŋarul batēb ¹⁹ ayil baka du Ajugun baya bahepara : « Iwoon anwoon i pbi, kēme ŋwo biki kayoonk alon kak? » ²⁰ Wi biintƚ mēntƚan babanuŋ ƚi Yetu ašē ji na a : « Yowan Nabattaar ayilun ƚi iwi, ŋheparu me iwoon anwoon i pbi, kēme ŋwo biki kayoonk alon kak? »

²¹ Wal mēntƚ Yetu ajeban baŋaŋarul batum bammaakuŋ, apēnan baŋaŋarul batum ŋntaayi abot ado bakuul kē bakwin. ²² Kē Yetu ašē teem bayili aji : « Nayaan nakakalēš Yowan uko wi nakwinuŋ akuƚ atiink hēnk : bakuul bakak awin, banƚakmuŋ bapoŋ, bammaakuŋ bdoo bajebi kē bandēnemuŋ baktiink, bankeƚuŋ banaƚa ƚi pkeƚ, *Uƚup Ulil Unuura utiinkana ƚi bawaŋ. ²³ Anwoon aampok pfiyaarēn anuurandēni. »

²⁴ Wi baŋaŋarul biki Yowan ayiluŋ bayaŋ, kē Yetu ašē wo ƚi pƚiiniyaan uko wi Yowan na baŋaŋarul batum bukuŋ aji : « we wi wi nayaŋ pten du *pndiiŋ ba? Bmaaŋ bi uyook ukŋinƚuŋ ba i? A-a. ²⁵ Kē we wi wi naŋaŋ aya pten ba? Niintƚ anŋēgiŋ a i? Bankaŋar iko inuura abot ade umundu bawo du itoh yi baŋih. ²⁶ Kē we wi nayaŋ pten ba? *Naƚupar Naŋibaƚi a i? Nafaŋi, kē nšē ƚupan, nawin ampeluŋ Naƚupar Naŋibaƚi. ²⁷ Ul i i upiituŋ aji : *“Naŋibaƚi aji : Tenan, dyil nalempar naan ƚi kadunu, abomanu bgah.”* » †

²⁸ « Dƚupan : ƚi baŋaŋarul bambukiŋ ƚi kayiŋ ki baaƚ, nin alon aampel pel Yowan ; kē ŋaŋarul anwoonuŋ nampoƚi du *Pŋih pi Naŋibaƚi ašē pela. » ²⁹ Baŋaŋarul bti adoo ƚu na *bakobraar daaŋa banktiinkuluŋ badinan kē Naŋibaƚi awo naƚool wi badoluŋ *batitmu bi Yowan. ³⁰ *Bafaritay na *bajukan Bgah kē baŋe pok uko wi Naŋibaƚi anjalun pa baka, bapok Yowan *abattaar baka.

³¹ Yetu akak aji na baka : « We wi wi mbaŋarul anaamntƚen na baŋaŋarul biki kawuuŋ ki ŋta ki? Banaam na we? »

³² Bawo ji bapoƚ banƚoon du ufeeru, ašē ƚēlŋer aji : *“ŋteeni,*

† 7:27 Malaki 3.1.

kē naankii!
Nyeeh iyeeh yi pjoƚan
kē naanwoonii!”

³³ « Aa, Yowan Nabattaar abi, aankde pde, aankdaan poot, kē naji : “Awo na untaayi!” ³⁴ *Abuk Niintƚ kē abii, ade abot adaan poot, kē naji : “Awo nafeer, nakuj, awo nanoh bakobraar daaŋa na bado buƚaan!” ³⁵ Kē bankƚaŋuŋ uƚup untuŋa wi Naŋibaƚi baŋe yikrēn kē uwo utool. »

Yetu apēnan ipekadu yi ŋaaƚ nado buƚaan

(Maci 26.6-13; Markuŋ 14.3-9; natenan ƚi Yowan 12.1-8)

³⁶ Unuur ulon, *nafaritay alon adu Yetu pyoban ; kē aya aneeŋ du katoh ki nul aƚo ƚi umeeŋa. ³⁷ Naaƚ alon kē ašē wo ƚi ubeeka mēntƚ, anwoon nado buƚaan. Wi ameeŋ kē Yetu abi pyoban du uko nafaritay ašē ƚij ukēra ujuŋ ulil pƚēkēŋ ƚi pƚukar pmpoƚi pi babomanuŋ na ufuuŋ ufaatal. ³⁸ Abi aƚo ƚi kafet ki Yetu, ƚi ihoƚul ††, awooni, aŋowana ihoƚ na mnkuul abot awent ya na uwel wi nul, aboot ihoƚ yi Yetu ašē kē ukēra ujuŋ ulil pƚēkēŋ ƚi ya. ³⁹ Wi nafaritay anduun Yetu pyoban awinuŋ uko waŋ ašē ji ƚi uŋal : « Woli ŋiintƚ i awo lah *Naƚupar Naŋibaƚi na manjoonan, ame in awoon ŋaaƚ ankanuluŋ hēnk, na uko wi awoon: naƚuunk! » ⁴⁰ Kē Yetu ašē ƚiini wal mēntƚ na nafaritay aji na a : « Fimon, dka uko ulon wi ŋjalun kaƚupu » kē ateema aji na a : « Naweek ƚupan. »

⁴¹ Kē Yetu ašē ji : « Biintƚ batēb balon babi ƚeet itaka du najula, alon kē aƚeet baluk bi ŋnuur iŋeen week ŋyaaŋ kaŋeen, undu kē ayeenk bi ŋnuur iŋeen-kaŋeen ⁴² Jibi bawoon baanhilan pluk, kē najula awutar baka bukal batēb bti itaka yi baƚeetun. In akŋalnuluŋ maakan ƚi batēb bukuŋ ba? » ⁴³ Kē Fimon ateem aji : « Dŋal aji i awutaruŋ itaka itum a. » Kē Yetu ajaka : « Ifaŋi. »

⁴⁴ Wi wi aŋaŋarul awuŋŋa ataŋ na ŋaaƚ ašē ji na Fimon: « Iwin ŋaaƚ i? Dneeŋ ƚi katohu, kē iinŋowēn ihoƚ ; ul kē ašē ŋowēn ihoƚ na mnkuul mi nul abot awent ya na uwel wi nul. ⁴⁵ Immooken wi mbiin, kē ul ašē bi ka-bootēn boot ihoƚ wi mbiinuŋ. ⁴⁶ Iinƚu'ēn ukēra ƚi bkow ; ul, kē ašē kēren ihoƚ na ukēra ujuŋ ulil pƚēkēŋ.

⁴⁷ Ukaŋ kē njaku, ipekadu yi nul intumuŋ ipēn ƚi a, ƚiki adiiman unjal uweek. Kē ŋaŋarul i bamiiruŋ uko umpoƚi aji ka unjal umpoƚi pa ammiiruŋ. » ⁴⁸ Wi wi Yetu aŋaŋarul aji na ŋaaƚ : « Ipekadu yi nu ipēni. » ⁴⁹ Kē banwoon na a ƚi umeeŋa baŋe ŋal aji : « Niintƚ i awo ahoŋ ba, adoo aji pēnan ipekadu? » ⁵⁰ Kē Yetu ašē ji na ŋaaƚ uŋ : « Pfiyaar pi nu pabuuranu ; yaan bnuura. »

Baaƚ bangakandēruŋ na Yetu

8 Wi uko waŋ uƚeƚun, kē Yetu ašē wo ƚi pŋaay na ŋbeeka na ŋntanka, ajukan abot aƚup *Uƚup Ulil Unuura wi *Pŋih pi Naŋibaƚi. Baŋaŋarul iŋeen na batēb kē bawo na a, ² aƚu na baaƚ balon biki bapēnanuŋ ŋntaayi na mmaak : *Mariya i bajaŋarul badu Mariya i ubeeka wi Magdala, i bapēnanuŋ ŋntaayi paaj na ulon,

†† Bayuday baji bapiintƚ woli bade.

³ Yowana ahar Huṭa namali i *Herod, Fuṭana, na balon baṭum kak. Baaṭ mēntṭ bajaṅ baṭēnk Yetu na baṭaṣarul na bka bi baka.

Uhoñ wi nagur nḡdeey
(Maci 13.1-9; Markut 4.1-9)

⁴ Jibi pntuk pi bañaṅ payitun, kē bañaṅ bakwoona ḡbeeka bti abi ṭi Yetu, kē aṣē hoñ na baka aji : ⁵ « Na-jaar apēn pgur nḡdeey. Wi akgurun, nḡdeey ḡlon kē ḡaya ajot du bgah ; apoṣana, kē ḡkaṭ ḡade ḡa bti. ⁶ ḡlon kē ḡajot ṭi mnlak, wi ḡanaṭiṅ, awaṅ meel akay. ⁷ ḡlon kē ḡajot ṭi ptoof pi iyiw, kē wi ḡanaṭiṅ na iyiw, kē ifiiklēn ḡa. ⁸ ḡlon kē ḡaya ajot ṭi mboṣ mnuura, anaṭa, awul nḡdeey ḡṭum maakan. » Wi ajakun ḡaṅ aṣē huuran aji : « Ankaṅ ibaṭ itiiṅki, atiṅkan! »

Uko unkayi kē Yetu aji hoñ
(Maci 13.10-17; Markut 4.10-12)

⁹ Baṭaṣar Yetu bahepara uko wi uhoñ waṅ ujaki. ¹⁰ Kē aṭeem baka aji : « An, baṭenan kē name iko injoonanun yi *Pṣih pi Naṣibaṭi, inwoon iimmeetanaa, kē bandukiṅ, ṭi uhoñ wi wi nji kaṭupun na baka, hēnk :

“woli badoo ten baankwin

woli badoo tiink baankte.” » †

¹¹ « Uko wi uhoñ ujakun wii wi : Ndeey ḡawoon Uṭup wi Naṣibaṭi. ¹² Bañaṅ balon bawo ji bgah, bi Uṭup ujoṭun, wi bantiṅkun wa, kē Untaayi Uweek uṣē bi, apēnan wa ṭi ḡhaaṣ ḡi baka aṭi bafiyaar bakuṭ babuur.

¹³ Balon bawo ji dko di mnlak di Uṭup ujoṭun, baji bayeenk wa na mnlilan woli batiṅki wa ; kē baṣē wo baanka intaañ, baji bafiyaar btiṣu, woli ujeenki baji bawutan. ¹⁴ Kē balon bawo ji dko di iyiw, bawoon bantiṅkun Uṭup aṣē ya, kē manṭaaf, pyok panjaṅ pafooyan bkow na kalilare ki umundu kē ifiiklēn baka kē baandēmi.

¹⁵ Kē banwoon mboṣ mnuura bajaṅ batiṅki Uṭup wi Naṣibaṭi na uhaaṣ unuura uṭool kamēban wa kabot kabuk nḡdeey ṭi kamiir ki baka.

Uhoñ wi unkaniya
(Markut 4.21-25)

¹⁶ « Nin alon aanji tehan unkaniya kaṣē fēṭ wa na kakana, kēme kaṭu wa du kaliṣa uṭeēh, aji ṭu wa du bko duuṭ, bankmbiṅ bahilna bawin bjeēhi bi wa.

¹⁷ Uko ummeniṅ ḡṭa ulun kameeṭana, kē uko unhankaniṅ ulun kapēn ṭi bdiḡ. ¹⁸ Naṭaafaraan keeri ṭi utiṅki wi nan, ankaṅ balun kawula kak kapelan ; kē anwaṅun, badoo yeenk yeenk uko wi aṣalun aji akaa. »

Bayiṭ Yetu biki mnfaṭan
(Maci 12.46-50; Markut 3.31-35)

¹⁹ Anin Yetu na baṭa'ul babi du dko di awoon aṣē wo baanhinan aḡoga ṭiki bañaṅ baṭumi. ²⁰ Kē baṣē do kē baṭupa aji : « Naan na baṭa'u buk bukun du bdiḡ, baṅal pwinu. » ²¹ Kē Yetu aṣē ṭeem aji : « Banktiṅkun Uṭup wi

† 8:10 Itayi 6.9.

Naṣibaṭi akuṭ ado uko wi uheparun bawoon ni na baṭaṣarul naan. »

Yetu aṭaṅan ukēk
(Maci 8.23-27; Markut 4.35-41)

²² Yetu apaya unuur ulon ṭi bṭeem na baṭaṣarul aṣē ji na baka : « Nawulēn ḡya bdēk umban wundu. » Kē baya alow. ²³ Wi bakmuurun, kē Yetu aṣē ḡoyēnt. Kē ukēk uṣē mara mara anaṭa ṭi bdēk. Meel manneeṅ ṭi bṭeem kē badoo kak i pjiir. ²⁴ Wi wi baṭaṣar Yetu baṣaan aḡoga, ahuma, ahuuran aji : « Naweeṅ, Naweeṅ, ḡkeṭi, wi nun ubaa. » Yetu aten wal mēntṭ aṣē ḡoman na uyook na meel manṣinṭarun. Kē iṭaṅani, dko kē dayompandēri. ²⁵ Wi wi aṣaan aji na baka : « Pfiyaar pi nan pawo ṭun ba? » Balēnk akuṭ aḡoṅar aṣē ṭupar aji : « ḡnaan i, awo ahon andoon aṣook uyook na meel kē ḡado ji ḡatiṅka? »

Yetu ajeban ḡiṅṅ i untaayi uneejun
(Maci 8.28-34; Markut 5.1-20)

²⁶ Baya aḡog utaak wi Bagenateren untaṅun na wi *Galilay. ²⁷ Wi Yetu atapan tap kahoṭ ṭi mboṣ, kē ḡiṅṅ alon i ubeeka mēntṭ i ḡntaayi ḡaneejun aṣē bi ayit na a. Ujon wi awoon aankak awoh imiṣa, kē aankak afēr ṭi itoh, aji bi wo wo du pḡuran. ²⁸ Wi awinun Yetu aṣē fut idiim ajot ṭi ihoṭ yi nul ahuuran maakan aji : « Inumiyaan we ba Yetu, Abuk Naṣibaṭi *Andēmun Maakan? Dkooṭu kooṭ, khajanaan! » ²⁹ Yetu alēbar wal mēntṭ na untaayi upēn ṭi ḡiṅṅ un. Nyaaṣ ḡṭum, untaayi uji uneeṅ ṭi a, baji batana tan na mnkorentu kēme bakiina kiin, kē aṣē ji marana maran iko yi batannulun, untaayi uṣē ya na a du *pndiṣ. ³⁰ Kē Yetu aṣē hepara aji : « Katimu kawo hum? » Kē aji : « Pntuni » ṭiki ḡntaayi ḡṭum ḡaneeṅ ṭi a. ³¹ Kē ḡaṣṣē kooṭa awut kawat ḡa du infernu.

³² Kē batani bweek bi ḡnkuma baṣē wo ṭi pṣuñ du pnkun duuṭ. Wi wi ḡntaayi ḡakooṭun Yetu adinan ḡa ḡaneeṅ ṭi ḡnkuma. Kē adinani. ³³ Kē ḡntaayi ḡapēn ṭi ḡiṅṅ, aneeṅ ṭi ḡnkuma, batani bun kē bawura wura ajot du bdēk ayoora.

³⁴ Wi bayafan bajug batani bawinun uko unṭepun aṣē jiiṅ na pti, wi bayaṅ aṣē kakalēṣ uko mēntṭ ṭi ubeeka na ḡfēṭ. ³⁵ Wi wi bañaṅ baṣaan abi pten uko unṭepun, abi aḡog ṭi Yetu aṣē win ḡiṅṅ i ḡntaayi ḡapēn ṭi uleef kē aṭo ṭi ihoṭ yi Yetu. Awohara hēnkun akak ḡaan, kē bañaṅ baṣē lēnk. ³⁶ Banwinun uko unṭepun bti bakakalēṣ bandukiṅ jibi ḡiṅṅ aneejiṅ ḡntaayi ajebi. ³⁷ Bañaṅ bti du utaak wi Bagenateren balēnk adiwaṣ wal mēntṭ, ukaṅ kē baji na Yetu « Yaani, lowun! » kē Yetu aṣē paya ṭi bṭeem kaya na bgahul.

³⁸ Wi wi ḡiṅṅ i ḡntaayi ḡadukun aṣaan aji na a : « Dkooṭu kooṭ wutaan mbi na iwi. » Kē Yetu aṣē dooka aji na a : ³⁹ « Kakan katohu! Iya ikakalēṣ uko wi Naṣibaṭi adolon bti pa iwi. » Kē ḡiṅṅ ayaa, aṣē ṭup ṭi ubeeka bti uko wi Yetu adolon pa a.

Yetu ajeban ñaaf alon akuŋ anaŋan poonu abuk Jayirut ŋi pkeŋ

(Maci 9.18-26; Markut 5.21-43)

⁴⁰ Pntuk pi bañaan pawo ŋi pyoonk Yetu du bdëk umbarŋ wuŋ. Wi abanuŋ, kë başë bi bti pkita. ⁴¹ Kë ñiintŋ alon anwoonŋ katim ki Jayirut aşë bi da. Awo naweek i *katoŋ kañehanaani ki bayuday. Abi ajot ŋi ihoŋ yi Yetu aşë kooŋa aji abi du katoŋ. ⁴² Abukul ñaaf aloolan ŋaŋ i akaanŋ i ŋşubal iñeen na ŋtëb amaak aŋogan pkeŋ.

Wi Yetu akyaanŋ ŋi bgah, bañaanŋ batum adoo wuuk wuukana. ⁴³ Kë ñaaf alon aşë wo da, awo na pmaak pi ptula pñaak ŋşubal iñeen na ŋtëb hënkuŋ [atok bka bi nul bti ŋi pñaay na bapiintŋan] kë nin ñaanŋ aanhinan ajebana. ⁴⁴ Ñaaf mënŋ abi aŋog ŋi kafetŋ ki Yetu aşë ban kambiintŋ ki kamişa ki nul, ŋi dko mënŋ kë pñaak pabi ŋaŋan ŋaŋan ptula. ⁴⁵ Kë Yetu aşë ji : « Ñaanŋ alon abanenŋ, in ula? » Wi bañaanŋ bti bapokuŋ kë Fimoŋ Piyeer aşë ji na a : « Naweek, bañaanŋ bafooyu, awuuk wuukanu di. » ⁴⁶ Kë Yetu aşë ji na a : « Ñaanŋ alon abanenŋ, dñiink mnhina mlonŋ kë mampën ŋi nji. »

⁴⁷ Wi ñaaf awinuŋ kë amobanaa aşë bi ajot ŋi ihoŋ yi Yetu, alënk akat kat. Akakalëş Yetu ŋi kadun ki bañaanŋ bti uko unkayi kë abana, abot aŋup jibi ajebi ŋi dko mënŋ. ⁴⁸ Kë Yetu aşë jaka : « Ñaafu, pfiyaar pi nu pajebanu. Yaan na bnuura. »

⁴⁹ Ahum kaŋiini, kë alon aşë woona uko naweek i katoŋ kañehanaani aji na a : « Kŋo kanooran Najukan, abuku aneem hënkuŋ. » ⁵⁰ Kë Yetu atiinka, aşë teem aji : « Klënk nin, fiyaarën ŋaŋ, anaŋa. » ⁵¹ Wi babanuŋ du uko naweek i katoŋ kañehanaani, aandinan nin alon aneej na a bë mënŋ Fimoŋ Piyeer, *Yowan na *Yakob, aŋu na aŋin na anin poonu. ⁵² Bañaanŋ bti bawooni abot aŋëga. Kë Yetu aşë ji : « Nayompan, aankeŋi aŋoyëntŋ ŋoyëntŋ. » ⁵³ Kë bañaanŋ başë ŋuubana, ŋiki bame kë akeŋi. ⁵⁴ Kë Yetu aşë mëban poonu ŋi kañen aji na a : « Poon, naŋiin » ⁵⁵ kë uhaaş uşë kak ŋi napoŋ, kë anaŋa ŋi dko mënŋ. Wi wi Yetu aŋaanŋ aji na baka bawula pde ade. ⁵⁶ Bajug poonu baŋonjar bnuura, kë aşë ji na baka bawut kaŋup nin alon uko unŋëpuŋ.

Yetu ayil banjaŋan iñeen na batëb

(Maci 10.1-9,11-14; Markut 6.7-13)

⁹ Yetu adu *banjaŋan iñeen na batëb aşë wul baka uforŋa na mnhina mi bahilni kadook ŋntaayi bti, kabot kajeban mmaak. ² Wi wi aŋaanŋ ayil baka baya baŋup uko wi *Pşih pi Naşibaŋi na pjeban bamaakal. ³ Aji na baka : « Nakŋij nin ukoolan pa bayaaş, nin panduk, nin umaŋ, nin uko ude, nin untaam, nabot nawut kaya na imiŋa itëb. ⁴ Katoŋ kaji kayeenkanle, naneej da, kaŋo, te wi nakluŋ kapën da kaya. ⁵ Dko di bayaanŋ awo baanyeenkan, nadan danaan pdëpalën ŋi ihoŋ yi nan woli napën ŋi ubeeka mënŋ, nayuujna baka kë bado buŋaan. » ⁶ Wi wi banjaŋan baŋaanŋ aya na ŋfëtŋ aŋup *Uŋup Ulil Unuura abot ajeban bamaakal na dko bti.

Herod Antipa anjal kame ñaanŋ anwoonŋ Yetu

(Maci 14.1-2; Markut 6.14-16)

⁷ Wi *Herod nantŋna i *Galilay atiinkuŋ uko un-
kŋëpuŋ aşë ŋu kapaam ; balonŋ baji baji « *Yowan anati-
inŋ ŋi pkeŋ » ⁸ balonŋ kaji « *Eli akaanŋ abi † » balonŋ kak kaji
« Alonŋ ŋi *baŋupar Naşibaŋi bajon anaŋiinŋ ŋi pkeŋ. »

⁹ Kë Herod aşë ji wal mënŋ : « Yowan, nji ŋi uleef naan
ddo kë bafala bkow. Kë in aŋaanŋ awo ñiintŋ i ntiinkuŋ kë
baji ado iko yan? » Kë wi wi Herod aŋaanŋ aduka wal
mënŋ ala pwin Yetu.

Yetu awul pntuk pi bañaanŋ pde

(Maci 14.13-21; Markut 8.27-31)

¹⁰ *Banjaŋan bawoona bayaaş wal mënŋ aşë kakalëş
Yetu iko yi badoluŋ bti. Yetu kë aşë duk pntuk pi
bañaanŋ aya agaag na baka du umbarŋ wi ubeeka wi
bajaanŋ bado Bettayida. ¹¹ Kë wi bañaanŋ bamehanŋ me
hanŋ aşë ŋaŋa. Yetu ayeenk baka bnuura, aŋiini na baka
uko wi *Pşih pi Naşibaŋi abot ajeban bannumiinŋ pjeb.

¹² Unuur ujun pyob kë banjaŋan iñeen na batëb başë
ñoga ajaka : « Jakan na bañaanŋ baya du ŋntanka na
ŋfëtŋ ŋanñogonŋ ŋi bahilna baka uko ude, na dko dpiintŋ,
dko di ŋwoonŋ di daanfëtŋ. »

¹³ Kë Yetu aşë ji na baka : « nawulan baka bade bdi-
di'an! »

Kë başë teema aji : « Nkaha ipoom kañeen na ŋtëb
ŋtëb. Këme ŋwo i kaya kanugar bañaanŋ biki bti uko
ude. »

¹⁴ Biintŋ banwoonŋ da bawo uko ji iñeen week nyaaş
iñeen kañeen (5000).

Yetu kë aşë ji na baŋaŋarul : « Nadolan baka bado
kaŋoona uko ji bañaanŋ iñeen kañeen (50). »

¹⁵ Kë bado hanŋ, bañaanŋ bti kë baŋo bnuura. ¹⁶ Wi wi
Yetu aŋaanŋ aje ipoom kañeen yuŋ na ŋtëb ŋtëb ŋuŋ,
akat kësŋ aten baŋi, abeeb Naşibaŋi ŋi iko ide yuŋ, akitëş
ya aşë wul baŋaŋarul aji bafah pntuk pi bañaanŋ.

¹⁷ Bañaanŋ bti kë bade ayok, kë baŋonkrën iko ide in-
dukiinŋ kë itum kkaar iñeen na ktëb.

Fimoŋ Piyeer aŋup aji Yetu awoonŋ Krittü

¹⁸ Yetu agaag unuur ulonŋ na baŋaŋarul awo ŋi pñehan
Naşibaŋi aşë hepar baka aji : « Bañaanŋ başal aji dwo in
ba? » ¹⁹ Kë başë teema aji : « Balonŋ baji iwo *Yowan
Nabattaar, kë balonŋ baji iwo *Eli, kë balonŋ kak baji iwo
alonŋ ŋi *baŋupar Naşibaŋi bajon anaŋiinŋ ŋi pkeŋ. »

²⁰ Kë Yetu aşë hepar baka aji : « Kë ŋi an, nji dwo in
ba? »

Fimoŋ Piyeer ayeenk wal mënŋ bŋup aşë ji na a : «
Iwo *Krittü i Naşibaŋi ayiluŋ. »

²¹ Wi wi Yetu aŋaanŋ aŋook baka aji bawut kaŋup wa
nin ñaanŋ.

²² Akak aji na baka : « *Abuk Ñiintŋ awo kahaj maakan,
kapokana ŋi bantohi, ŋi *baŋeŋan baweek na ŋi *ba-
jukan Bgah. Baluŋ kado bafiŋa, unuur uwajanŋenŋ aşë
naŋa ŋi pkeŋ. »

† 9:8 Malaki 3.23.

Hum di di ñaari awoon kařaş Yetu

(Maci 16.24-28; Markut 8.34—9.1)

²³ Yetu ařiiini wal mënř na bañaari bti, aji na baka : « Woli ñaari aňal kařaşen, awo i kařilma uleeful kakunja kruk ki nul, kadinan phaj ji nji unuur unjinři, kabot kařaşen udole wo ři pkeř. ²⁴ Ñaari ankřalun pbuuran ubida wi nul alun kawaari wa ; kē anklun kawaari ubida wi nul pa nji alun kabuuran wa. ²⁵ Ñaari ahilanle aka umundu bti, adolna wa we ba woli aneemanden ubida wi řul? ²⁶ Woli ñaari alon akowari'aan, nji na řřup nji naan, nji *Abuk Ñiinř, dlun kakowari'a woli dbi na mndem mweek mi Paapa na mi řwanjuř nyimanaan. ²⁷ Dřupan na manjoonan, balon ři banwoon řa ři baanklun kakeř bē baanwin *Přih pi Nařibaři. »

Ubi wi Přih pi Nařibaři

(Maci 17.1-8; Markut 9.2-8)

²⁸ Njuur bakren řaya přep wi Yetu ařupnuř uko wař, kē ařē jej bi řimon řiyeer na *Yowan na *Yakob aya na baka du pnkun pweek pa baya bañehan Nařibaři.

²⁹ Wi Yetu awoon ři pñehan Nařibaři, kē bařē win kaara di nul kē dařelřaa, imiřa yi nul kē ikak afaat feh. ³⁰ Biinř batēb kē banař ařiiini na a : *Moyit na *Eli ³¹ banknuuruř maakan. Bawo ři pñiiniyaan jibi Yetu akbaañēři ulempul, wi aklun kakeř du Yerutalem.

³² řimon řiyeer na batēnřul batēb bukuř banoyēnř aronř, kē wal wi batenuř, ařē win mndem mi Yetu abot awin bañaari batēb banwoon na a.

³³ Kē wi biinř bakař mēnřan bakyaari pduk Yetu, řimon řiyeer kē ařē ji na a : « Najukan, unuura řwo ři dko di! Ntan iloona iwajant, kalon kawo ki nu, kalon ki Moyit, kandukiin kawo ki *Eli. » Aankak ame uko wi akřupun.

³⁴ Ahum kařiiini, kē kanfēluř kalon kařē mara mara abi, awun baka, bařařar Yetu kē balenk maakan wi kanfēluř kawunuř baka. ³⁵ Kē pdiim plon pařē pēna ři ka aji : « I, awoon Abuk naan, i nji ndatuř. Nadoon kařiinka. »

³⁶ Wi pdiim pař patiinkaniin kē bařē wina Yetu řař. řun řnuur mēnřan bařařar Yetu bayompi, baanřup nin ñaari uko wi bawinuř.

Yetu ajeban napoř i untaayi ukewlēnuř

(Maci 17.14-18; Markut 9.14-27)

³⁷ Wi unuur ujinřun kē Yetu na bařařarul bakwala pnkun, kē pnřuk pweek pi bañaari pařē bi pyit na Yetu.

³⁸ Kē ñiinř alon ařē huuranaan du pnřuk meeř aji : « Nawee, dkoořu kooř ; tenan abuk naan! Ul aloolan řař i i nji nkaari. ³⁹ Untaayi uji uneej ři a, kadola amara mara kařajar, kalētar, kabot kayiih. Ukak aji ujon uwutana, kaduka anoor maakan wal wi ubi'i wutana. ⁴⁰ Dkooř bařařaru badook wa, kē baanhinani. »

⁴¹ Wi wi Yetu ařaari ateema aji : « Nawo bañaari bawuřaan, banwoon baanfiyaari! Dwo kařo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? » Wi ařiiiniin hař aba ařē ji na ñiinř: « řiian abuku! »

⁴² Wi napoř akñogun Yetu kē untaayi uřē wata ři mboř adola kē aklētar. Kē Yetu ařē bēg wa, ajebana, akakana ařin. ⁴³ Bañaari bti kē bařē ñoari ři mndem mi Nařibaři.

Yetu ařup pkeř pi nul uyaari utēbantēn

(Maci 17.22-23; Markut 9.30-32)

Bañaari bti bahum ñoari iko bti yi Yetu akdolun, kē ařē ji na bařařarul :

⁴⁴ « Namēbaan uko wi nji kařupanař hēnkun bnuura : *Abuk Ñiinř abi kawulana du bañaari. »

⁴⁵ Kē bařařar Yetu bařē wo baante uřup mēnř. Uhoñ mēnř upel kame ki baka, bahilna bawo baankte wa. Kē bakak aři phepar Yetu apiban baka wa.

In adēmnuř ři an?

(Maci 18.1-5; Markut 9.33-37)

⁴⁶ Wi wi blařar bařaari apēn ři bařařar Yetu, kē banal kame adēmnuř ři baka. ⁴⁷ Kē Yetu ammeen řřal ři baka, ařē ři napoř alon, adola kē ařo añoga ⁴⁸ ařē ji na baka : « Ñaari anyeenkun napoř i ři katim ki naan, anyeenkēn nji ři uleef naan, kē ñaari anyeenkun, akak anyeenk anyilnuř. Anwoonuř nampoři ři an, un mēnřan adēmnuř. »

Anwoon aampokan, awo na an

(Markut 9.38-40)

⁴⁹ *Yowan ajeř břup wal mēnř aji : « Nawee, řwin ñaari alon anjaari adook řntaayi ři katim ki nu, kē řneenana, řiki aanji gakandēr na un kařařu. »

⁵⁰ Yetu kē ařē teem aji : « Nakneenana : anwoon aampokan, awo na an. »

Yetu atool pya Yerutalem

⁵¹ Wi wal wi Yetu awoon i pdeenana baři uřogun, kē ařē bi řu řu ři pya Yerutalem. ⁵² Adun ayil bañaari balon kē bajota kadun. Wi bakyaari na bgah, ařē neej du ufēř ulon du *řamariya kabomana dko dfer. ⁵³ Bañaari biki ufēř mēnř kē bařē pok pyeenk Yetu řiki atool tool pya Yerutalem. ⁵⁴ Wi *Yowan na *Yakob bawinuř uko wař ařē ji : « Ajugun, injal řdo bdoo bawoona baři babi batēr bañaari biki, bakakan baka ufob i? »

⁵⁵ Kē Yetu ařē kok anoman na baka [aji : « Naamme uhaari unwoon kařon ubida wi nan. *Abuk Ñiinř aambi bi přok řbida ři bañaari, abi bi pbuuran baka. »] ⁵⁶ Kē bařē tool wal mēnř aya untanka umpaři.

Nařařar Yetu awo kawul uleeful bti

(Maci 8.19-22)

⁵⁷ Wi bakyaari na bgah kē ñaari alon ařē ji na Yetu : « Dko di ikyaari, dřařu da. » ⁵⁸ Kē Yetu ařē ji na a : « Nñfēř řaka ihēr, kē řkat ři baři řaka intař, *Abuk Ñiinř ul, aanka dko dpafni bkow. »

⁵⁹ Akak aji na alon : « řařaan. » Kē ař mēnřan ateema aji : « Nawee, duni řnen te umoyēn Paapa. » ⁶⁰ Kē Yetu aji na a : « Wutan bakeř baya bamoy bankeřun bi ki baka ; iwi yaan ido kařiiiniyaan *Přih pi Nařibaři. »

⁶¹ Alon akak aji na a : « Ajugun, dlun kaṭaṣu, ma duni iyonkën dya kaṭup bayiṭ naan. » ⁶² Kë Yetu aṣë teema aji : « Naaṅ anjunuṅ kajaar aṣë kok kafetṭ aanhil plemp du Pṣih pi Naṣibaṭi. »

Yetu ayil baṭaṣarul iṣeen-paaj-na-alon na batëb (72)
(Maci 9.37-38)

10 Wi uko waṅ uṭepuṅ, kë Yetu Ajugun aṣë dat baṅaṅ iṣeen paaj na alon na batëb † (72) kak ṭi baṭaṣarul, ayil baka kë bakyaana batëb batëb, ajota kadun ṭi ṅbeeka bti na dko bti di aklun kaṭepna. ² Aji na baka : « Kakit kadëmi, kë balemp baṣë tiinkët ; nakooṭan Ajug kakit ado balemp babi kakit ki nul. ³ Nayaani, dyilan ji ṅkaneel ṅmpoṭi du ptoof pi ṅñiij. ⁴ Nakṭij nin umbooṭu, nin umañ, nin kaṣapaat, naknaṭ pwul nin ṅaṅ alon mboṣ ṭi bgah.

⁵ « Woli nanej ṭi katoḥ kalon, naduniin naji : “Bnuura bawo ṭi katoḥ ki.” ⁶ Woli ṅaṅ i bnuura awoon ṭi katoḥ mënṭ, bnuura bi nañehanun buṅ baduka ṭi a ; bë woli aanwo ṅaṅ i bnuura, aankyeenk bnuura bi nañehanun. ⁷ Ṭi katoḥ ki bakyeenkanan, naṭoon da, nadaan nabot nade uko wi bakwulanun, ṭiki nalemp aka na ptuumara. Nakdo kañaay na itoh.

⁸ « Woli nanej ṭi ubeeka ulon kë bayeenkan, nadeen uko wi bakwulanun. ⁹ Najebaan bamaakal biki ubeeka mënṭ nabot naji na banfëtunṅ da : “*Pṣih pi Naṣibaṭi pañogan.” ¹⁰ Bë woli nanej ṭi ubeeka ulon kë baanyeenkan, napën du igah kaji : ¹¹ “Ṇdoo dan danan pdëpalën pi ubeeka wi nan pankabuṅ ṭi ihoṭ yi nun kadukaran pa. Kë naṣë wo kame kakṣa uko wi : Pṣih pi Naṣibaṭi pañogan.” ¹² Dṭupan, ṭi unuur wi pwayëṣ, uko wi Naṣibaṭi aklun kado ubeeka mënṭ utam kapel wi badolonṅ Fodom ††.

¹³ « Nawuṭani, an biki ubeeka wi Koratim, nawuṭani an biki ubeeka wi Bettayida, woli mlagre mandolaniinṅ du an mandolaniinṅ lah du ṅbeeka ṅi Tir na Fidonṅ, banfëtunṅ da badobi wohara undiimaan ṅṣaaku kabot kaṭo ṭi ufob kadiimanaan kë baṅal pṭëlëṣ ṅbida ṅi baka.

¹⁴ Ukaṅ kë ṭi unuur wi pwayëṣ uko wi Naṣibaṭi akdolanun ulun katam kapel wi biki Tir na Fidonṅ. ¹⁵ Kë an biki Kapernawum, nanun aji nalun kadeenṅana te du baṭi i? Nabaa ṭëp ṭëp kawalana te du infernu. »

¹⁶ Yetu akak aji na baṭaṣarul : « Naaṅ antiinkanun, atiinkën ; ampokanun apokën, kë ampoknun apok anyilun. »

Baṭaṣar Yetu bakak na mnlilan du a
(Maci 13.16-17)

¹⁷ Baṭaṣar Yetu iṣeen paaj na alon na batëb bakak na mnlilan aṣë ji na a : « Ajugun, ṅntaayi ṅadoo ji ṅado uko wi njakuṅ ṭi katim ki nu. » ¹⁸ Kë Yetu aṣë teem baka aji : « Dwin *Ṭatana kë awoona baṭi ajot ji kaliik liik. ¹⁹ Natenan! Dwulan mnḥina mi ppoṣ ṅpula na ṅtifar na pi ppoṣ phina bti pi naṣooradun, bë nin uko ulon uunkdolan do. ²⁰ Kë naṣë wo kalilan ṭi uko wi itiman ipiitaniinṅ du baṭi kapel uko wi ṅntaayi ṅaktiinkanun. »

† Npiti ṅlon ṅi unjon ṅaji : baṅaṅ iṣeen paaj na alon. †† 10:12 Ujuni 19.24-28.

Naṣibaṭi ayuuj bampoṭi Uṭup Ulil Unuura
(Maci 11.25-27)

²¹ Wal mënṭ, *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṭu mnlilan mnweek ṭi Yetu kë aṣë ji : « Dbëebu Paap, Ajug baṭi na mboṣ, wi imenuṅ iko yi bantohi na bammeenṅ, aṣë diiman ya bapoṭ bampoṭi. Yoow Paap, ṭiki waṅ uwoonṅ uko wi ṅhalunṅ.

²² « Paapa awulunṅ iko bti. Nin ṅaṅ aamme ṅji Abukul uko wi nwoonṅ bë mënṭ Paapa a, kë nin ṅaṅ aamme uko wi Paapa awoonṅ bë mënṭ ṅji Abukul a, na biki ndatunṅ adiiman baka a. »

²³ Wi wi Yetu aṣaṅ awugṣa ṭi baṭaṣarul aṣë ji na baka : « Këṣ kankwinunṅ uko wi nakwinunṅ kanuurandëni.

²⁴ Dṭupan, *baṭupar Naṣibaṭi baṭum, na baṣih baṭum babi ṅal pwun uko wi nakwinunṅ bë baanwin wa, abot aṅal katiink wi naktiinkunṅ bë baantiink wa. »

Uhoñ wi ṅiintṅ najoob bkow i utaak wi Ṭamariya
(Maci 22.34-40; Markuṭ 12.28-31)

²⁵ Kë *najukan Bgah alon aṅali pṭaawan Yetu aṣë naṭa aji na a : « Najukan, we wi nhinanunṅ kado, kayeenkna ubida wi mnṭo? »

²⁶ Yetu kë aṣë teema aji : « We wi bapiitunṅ ṭi ulibra wi Bgah ba? We wi iwinunṅ ba? »

²⁷ Kë najukan Bgah ateem aji : « “*Nalan Ajugun Naṣibaṭi i nu na kaṭëbu bti, na uhaaṣu bti na uforta wi nu bti, na uṣalu bti, ibot ṅṅal atëntu jibi ṅṅalunṅ uleefu.*” » ²⁸ Wi wi Yetu aṣaṅ aji na a : « Iteem bnuura. Dolan haṅ ilunṅ kayeenkna ubida. »

²⁹ Kë najukan Bgah aṣë ṅalaara pdiiman kë awo ṭi kafanṅ aṣë ji na a : « Kë in abaanṅ awo atëntṅ naan ba? »

³⁰ Yetu kë aṣë ji na a : « Ṇiintṅ alonṅ abi walnaana Yerutalem atool pya ubeeka wi Yeriko aṣë yit na bakit bgah kë bawohëṣa bti abot akoba bnuura, aṣë duka ṭunṅ kë aṅogan pkeṭ, kë baṭool aya na bgah bi baka.

³¹ Naṭenṅ alonṅ amara mara aṭëpna bgah mënṭ, awina, aṅawṣa'a. ³² Kë ṅiintṅ alonṅ anklemṅunṅ du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi †† akak aṭëpna bgah mënṭ, awina, akak aṅawṣa'a. ³³ Kë ṅiintṅ alonṅ i utaak wi *Ṭamariya ankyaṅ bayaṣ aṣë bi aṅog, awina, aṣë ṅṅaṅ'a. ³⁴ Aṅoga, akuraara ijën, na ukëra na poot, aṣë tan ya. Wi wi aṣaṅ apayana ṭi ubuuru wi nul aṭija du katoḥ ki bayaṅṅ, atena. ³⁵ Wi unuur ujintunṅ, ṅiintṅ i utaak wi Ṭamariya apënan itaka †† awul ajug katoḥ ki bayaṅṅ, abot aji na a : “Doon katena bnuura, woli iduk apënan itaka ilonṅ, kë nwoona bayaṣ, kakakanu ya.” » ³⁶ Yetu ahepar najukan Bgah aji : « Ṭi uṣalu, ṭi baṅaṅ bawaṅṅ bukunṅ in awoonunṅ atëntṅ ṅiintṅ anjotunṅ ṭi ptoof pi bakit bgah? »

³⁷ Kë ateem aji : « Añṅaṅi'ulunṅ a. »

Kë Yetu aṣë ji na a : « Yaan ido kado haṅ. »

† 10:27 Pleṣan 6.5; Bgah 19.18. †† Ṇiintṅ alonṅ anklemṅunṅ du Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi : awo i pṣini pi Lewi. †† Itaka yi awulunṅ iwo baluk bi ṅnuur ṅtëb bi nalemp.

Maarta na Mariya

³⁸ Wi Yetu na bařaşarul bakyaan na bgah, k  ař  neeř ęi uf t ulon, k  ńaaę alon anwoon katim ki Maarta adu'a pyoban du kato hul. ³⁹ Maarta m ntę aka aęa'ul alon anwoon katim ki Mariya, ambiin aęo ęi ihoę yi Aju-gun atiink uęup wi nul. ⁴⁰ K  Maarta ul ař  lanta na ulemp wi kato h. Wi wi aęaan abi ęi Yetu ař  ji : « Aju-gun, uundolu ukoolan i, wi aęa naan awutnuę nji aloolan na ulemp? Jakana abi aę nk n. » ⁴¹ Ajugun k  ař  teema aji na a : « Maarta, Maarta, iba yewla we anooran bkowu, ala iko itum ba? ⁴² Uko uwo umpooę, udoo wo wo uloolan, *Mariya adatuę kafah kannuur-naaniin, baankluę kateha ka. »

Yetu ajukan bařaşarul pńehan Nařibaęi

(Maci 6.9-13)

11 Yetu awo unuur ulon ęi pńehan Nařibaęi du dko dlon, wi abaan k  alon ęi bařaşarul ař  ji na a : « Ajugun, jukanun pńehan Nařibaęi jibi *Yowan ajukanuę bařaşarul. » ² K  Yetu ař  ji na baka : « Woli nańehan Nařibaęi najaan naji : Paap, katimu kayiman, přihu pabi. ³ ęenun unuur unwoon uko ude wi ńnumiin, ⁴ miirun ipekadu yi nun, jibi un ńkmiiruę bańaan bti banjubanuę un, iř  iwut kawutun ńjot ęi kaguuru. »

⁵ Yetu akak aji na baka : « Woli alon ęi an aka nanoh, aya du a na utejan mńjel, ajaka : "Nanoh, ęeęanaan ipoom iwajantę ęun. ⁶ Nanoh naan alon abaan aban ban awoona bayaař, b  m nka uko uwula ade." ⁷ Nařal aji undu aęeemna du meeę kaji : "Kdo kanooranan, dd t bgah abot apiinę na bapoę, m nhinan pnaęa kawulu ipoom." ⁸ Dęupan, woli aando naęa awula ipoom ęiki awo nanohul, abi naęi'aara naęa kawula uko wi anumiin ęiki ayewl na †.

⁹ « Djakan : Nańehaan, nalun kayeenk, nalaan, nalun kawin, nakob kobaan, balun kahaab řan. ¹⁰ H nk di uwoon, ńaan ańńehanuę aka, anklaan awin ; k  ankob kobanuę, bahaab řa.

¹¹ « Ahoń ęi an i i abukul akńehanuę uę b ař  wula upula ba? ¹² K me kak ańehana pneem, ař  wula utifar? ¹³ Woli an nandoon awo bado buęaan name pwul babukan iko inuura, nařalanuę ńyaař hum ńi ńi Ařinan i baęi ahilanuę kaęen bankńehanuę Uhaař wi nul? »

Yetu na Beltebul

¹⁴ Unuur ulon, Yetu adook unęaayi unneejuę ęi ńiinę alon ambiiřuę bęup. Wi unęaayi up nuę k  ńiinę m ntę ař  kak aęiini, pńtuk pi bańaan k  pař  ńońar maakan. ¹⁵ Balon ęi baka k  bař  ji : « *Beltebul ††, uweek wi ńńtaayi, uwululuę mńhina mi pdook ńńtaayi. » ¹⁶ Balon k  bańal pten Yetu, aji na a ado mlagre adiimanaan k  awoona du Nařibaęi.

† K me ęiki aluę kakowa woli aanwula. †† Beltebul dawo Katiim kalon ki ęatana, uweek wi ńńtaayi.

¹⁷ K  Yetu, ammeen ńřal ńi baka ař  ji na baka : « Woli bańaan biki utaak uloolan bagut, batok utaak di, itoh ido kajotna kaloolan kaloolan. ¹⁸ Woli *ęatana agut na uleeful hum di di přihul paknaęun ba? Naji dji kadookna ńńtaayi ęi katim ki nul. ¹⁹ Woli dji kadook ńńtaayi ęi katim ki Beltebul, bankęaşanan badook na ńa ęi katim ki in? Ukaan k  bukal ęi ńleef ńi baka bakluę kadiiman k  naanfańi. ²⁰ B  woli pkoń pi Nařibaęi, pi pi ńi kadooknuę ńńtaayi, *Přih pi Nařibaęi paban ęi an keeri.

²¹ « Woli ńaan ankaan uforta abot awo na ińaan anauę ayeń kato hul, bka bi nul baankbanana. ²² Ař  wo woli alon ampelanuluę uforta abii, awata, ayeenk ińaan bti yi ahaęun, aje bka bti bi ayeenkunę ęi a kafaas bańaan.

²³ « Anwoon aanwo na ńi ařoor n. Anwoon aant nk n pyitr n batani agar ba. »

Untaayi ukak du kato h ki wa

(Maci 12.43-45)

²⁴ Yetu akak aji : « Untaayi up nle ęi ńaan i ubiin awo. Uji uńaay du *pndiiř, kala dko df t, kaya kabi. Wi uyaan awo uunwini, uji uji : "Dkak du kato h ki naan, ki mp nnuę." ²⁵ Wi ukakuę, uji uę nk ka kawetana ajinę, aboman bnuura. ²⁶ Wal m ntę, uji uyaar ńńtaayi paaj na ulon ńanwuęun apel wa, ńabi kaf t da. ńaan m ntę kař  kak wal m ntę kawuę n kapel kateeku. »

²⁷ Wi aęiiniiń har, k  ńaaę alon ař  huuranaan du pńtuk meeę aji : « ńaaę ambukiiń, abootan, anuu-rand ni. » ²⁸ K  Yetu ař  teema aji : « Iwo kaji, bankti-inkuę Uęup wi Nařibaęi abot aęař wa banuurand ni! »

Baji na Yetu adiiman k  awoona du Nařibaęi

(Maci 12.38-42)

²⁹ Bańaan baęuma ęum abi, k  Yetu ař  ji na baka : « kawuuę ki kawo kawuęaan, kawo ęi phepar mlagre mankdiiimanuę k  dwoona du Nařibaęi. Baankwin nin uko ulon umpaęi na wi Yonaę *Naęupar Nařibaęi adi-imanuę. ³⁰ Jibi Yonaę † adiimanuę biki ubeeka wi Nini-we k  awoona du Nařibaęi, h nk di *Abuk ńiinę aluę kadiiman biki kawuuę ki k  awoona du Nařibaęi. ³¹ ęi unuur wi pway ř Nařih ńaaę i utaak wi ęaba aluę kanaęa na bańaan biki kawuuę ki, kayuuj k  baduk-naanaa, ęiki awoona du kaban ki umundu pbi katiink uęup unęunęa wi *ęalomon nařih ††, k  alon ař  wo ęi ampeluę ęalomon nařih. ³² ęi unuur wi pway ř, bańaan biki Niniwe baluę kanaęa na biki kawuuę ki kayuuj k  baduknaana, ęiki bukal biki Niniwe, babi wut pjuban wi batiinki uęup wi Yonaę, alon k  ař  wo ęi, ampeli Yonaę. »

Uhoń wi unkaniya

³³ Nin ńaan aanji tehan unkaniya kař  ęu wa du bńot, k me kaf t wa na kakana, baji baęu wa du bko duuę bankmbiin bahilna bawin bjeehi. ³⁴ K ř kawoon un-kaniya wi uleef wi nu. Woli k ř ki nu kawo kjeb, uleefu

‡ 11:30 Yonaę 3.3-5. †† 11:31 1 Bařih 10.1-10.

bti kak uwo ʈi bjeehi ; bë woli kamaaki, uleefu bti kak uwo ʈi bdëm. ³⁵ ʈaafaraan bjeehi banwoon ʈi iwi bawo bdëm! ³⁶ Woli uleefu bti uwo ʈi bjeehi, bë nin bdëm baanwo ʈi wa, ujeeh wul bti ji woli unkaniya ujeehan ʈaana.

Yetu aʈook bafaritay na bajukan Bgah

(Maci 23.4-36)

³⁷ Wi Yetu aktiiniin haŋ, kë *nafaritay alon aʈë du'a pyoban du kato hul, kë aya aneej aʈo pde. ³⁸ Wi nafaritay awinun kë Yetu aañnow duna iñen aba jun pde ji udolade wi *bayuday, aʈë ñona.

³⁹ Kë Ajugun aʈë ji na a : « An buk bukuŋ an bafaritay, naji nawent ikoopa na irataa yi nan bnuura ʈi bdig, kaʈë wut uleefan meet ʈum na uʈal wi kakiiŋ na mŋot.

⁴⁰ An bawaan ʈʈal biki! Mënʈ andolon bdig adolan meet i? ⁴¹ Naʈëpan ʈëp naʈen bajuuk uko unwoon du irataa yi nan meet, wal mënʈ iko bti iʈë iwo ijiŋ ʈi an.

⁴² « Nawuʈani, an bafaritay, nanjaan nawul kafah ki Naʈibaʈi † ʈi iko bti yi nakaaran, kado wul bduugëʈ na bnkaafu, na iko impoti yi natepiin, kaʈë ʈilma pwo baʈool na ʈnal Naʈibaʈi. Uko waŋ wi wi nawoon i lah kado, kaʈë kawut kaʈilma undukiin.

⁴³ « An bafaritay Nawuʈani, an nanjalun ʈto kadun du *itoh iñehanaani Naʈibaʈi, abot aji nanjal banohntënan ʈi dko di bañaan. ⁴⁴ Nawuʈani, an nanwoon ji ihër yi pnguran inwoon iinka umarkaani, yi ñaan ajaan apoʈ bë aanji me ††. »

⁴⁵ Wal mënʈ kë *najukan Bgah alon aʈë jaka : « Najukan, wali iktiiniin haŋ, ikarun kak di! » ⁴⁶ Kë Yetu aʈë teema aji : « An bajukan Bgah kak, Nawuʈani, an nanjaan naʈu bañaan pkuŋa bdaaj bdiʈ kaʈë wo naando ji nadeen pkoñ ploolan pban ba! ⁴⁷ Nawuʈani, naji naniw ihër yi *baʈupar Naʈibaʈi te baʈinan bafinun baka.

⁴⁸ Hën k nadiiman kë nawo ʈi udolade uloolan na baʈinan. Bukal bafinun kë naʈë niw ihër! ⁴⁹ Ukaan kë uʈal unʈuŋa wi Naʈibaʈi uʈup aji : “Dluŋ kayil baʈupar naan na *banjañan du baka ; balun kafin balon ʈi baka, kahajan balon.” ⁵⁰ Kawuun ki keeri kaʈop na ʈñaak pi baʈupar Naʈibaʈi bti pi batulun du wi umundu uwoonun. ⁵¹ Balun kahepna ʈi pkeʈ pi Abel te kaban du pkeʈ pi ʈakariya i bafinun ʈi dko danwoon ʈi ʈtoof pi umeëʈa wi bʈenan na *dko dyimanaan di Kato Kawee ki Naʈibaʈi. ‡ Aa, dʈupan, kawuun ki kalun kahepna ʈi uko waŋ.

⁵² « Nawuʈani an bajukan Bgah namëbanun kani-giŋaani ki ume, awo naanneej an ʈi nleefan, abot anenan banjalun pneej baneej. »

⁵³ Wi Yetu apënuŋ da, kë bajukan Bgah na bafaritay baʈë deebaʈëra maakan awo ʈi phepara iko itum, ⁵⁴ ado na ʈtaawana kahilna katapara bʈup.

Yetu aʈook bañaan ʈi kalagare

12 Wal mënʈan, bañaan baʈum maakan adoo poʈar. Kë Yetu aʈë ji na baʈaʈarul duna : « Nali-pariin uko utaajanaan ʈson wi *bafaritay : kalagare. ² Nin uko ulon unhanun uunkluŋ kawo uunkpën kawinana, kë nin uko ulon ummeniin uunkluŋ kawo uunkmeetana.

³ « Ukaan kë uko wi naʈupun du bdëm ulun kati-inkana na pnak, uko wi nahoopaʈun du meet dandëtuŋ ulun kahuurana du itoh duuʈ. »

In i i ñaan awoon kado kaʈi?

(Maci 10.28-31)

⁴ Yetu akak aji : « Dʈupan, an banoh naan : nakdo kaʈi banhilanun ʈfin uleef aʈë wo banhilan pdo uko umpelun waŋ. ⁵ Ddiimanan i nawoon biki kado kaʈi : nadoon kaʈi Naʈibaʈi ankaan mnhina mi ʈfëlan du infernu, wi nakeʈun. Aa, dʈupan, ul i i nawoon kado kaʈi.

⁶ « Baanji bawaapar ʈñiiru kañeen ʈnduʈ ʈtëb i? Kë Naʈibaʈi aʈë wo aanji ʈilma nin uloolan ʈi ʈa. ⁷ Uwel wi bkow bi nan bti udoo fënana. Naklënk keeri nin ukoolan, ʈiki nadëm apel ʈntuni pi ʈñiiru. »

Pdinan këme ppok Kritt

(Maci 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Yetu akak aʈiini na baka aji : « Dʈupan na manjoo-nan, ñaan ankdanun ʈi kadun ki bañaan kë awo naʈaʈaraan, *Abuk ñiinʈ alun kadinan ʈi kadun ki ʈwanjuʈ ʈi Naʈibaʈi kaji awo naʈaʈarul ⁹ Kë ñaan ankpoknun ʈi kadun ki bañaan, dluŋ kapoka ʈi kadun ki ʈwanjuʈ ʈi Naʈibaʈi. ¹⁰ Ñaan anʈupun buʈaan ʈi Abuk ñiinʈ bahilan kalun kamiira wa, kë woli ñaan akar *Uhaaʈ wi Naʈibaʈi baankluŋ kamiira wa. ¹¹ Woli bañooʈan pya kawayëʈ du itoh iñehanaani, këme ʈi kadun ki baʈih këme bantunja, nawutan kahaajala pme jibi nakyaan kayenan nleefan këme uko wi nakyaan kaʈup, ¹² ʈiki Uhaaʈ wi Naʈibaʈi ujukanan wal mënʈ uko wi nakʈupun. »

Uhoñ wi ñiinʈ nayok nawaan uʈal

¹³ Kë ñiinʈ alon anwoon ʈi ʈntuk aʈë ji na Yetu : « Najukan, jakan na abuk paapa abi ʈfaaʈiir iko yi aʈinun adukarun un. » ¹⁴ Kë Yetu aʈë teema aji : « Ñiinʈu, in abaan aʈu'en pwo nawayëʈ këme nafaʈ bka bi nan ba? » ¹⁵ Wi wi Yetu aʈaan aji na bañaan bti banwoon da : « Naʈaafaraan kanjal bka, ubida wi ñaan uunwoona ʈi bka, ahille adoo yok maakan. »

¹⁶ Wal mënʈ, kë aʈë hoñ na baka aji : « Ñiinʈ alon nayok abi ka ʈtee, kë ʈawul ʈdeey ʈtum, ¹⁷ kë aʈë wo ʈi phepar ʈi uʈalul aji : “Dbaa do do hum ba? Mënka dko dhankni ʈdeey ʈi naan bti.”

¹⁸ « Wi wi aʈaan aji : “Hën k di di nji kadolon: dfom inkuti yi naan, kaʈiir indëmun apel yi, kahank da ʈdeey ʈi naan bti na bka bi naan. ¹⁹ Wal mënʈ kaʈë ji na bkow naan : ‘Aʈë wo, ihank iko itum pa ʈʈubal ʈtum ; noorfënan, ide, idaan, ido kanoha.”

† Kakit kaji kado ifah iñeen, kalon kaji kawo ki Naʈibaʈi. †† ʈi bayuday, woli ñaan apoʈ bhër bi pnguran iʈopi, iinji khil pneej kato kañehanaani Naʈibaʈi bë iindo bañow ajinʈ. ‡ 11:51 Ujuni 4.8; 2 Nnuur nuur 24.20-22.

²⁰ « Kë Naşibaţi aşë ji na a : "Iwi nanaaf, iţañan phe-fênţ na utejan wi nţa wi. Hênkuñ, in akjejuñ uko wi ihankaruñ bkowu ba?"

²¹ « Hênk di uwoonţ  i  naañ anjaañ ahanka hank iko pa bkowul, anwoon  aanji la pyok pi Naşibaţi. »

Nahaţan Naşibaţi

(Maci 6.25-34)

²² Wi wi Yetu aşaañ aji na baţaşarul : « Uko wañ ukaañ k  njakan, nawut kaţaaaf uko ude wi nanumiin pa ubida, k me iko iwohara yi nanumiin pa uleef wi nan. ²³ Ubida upel pde, k  uleef upel imi a. ²⁴ Natenan  ntomaali ;  naañi  atepi,  naañi  akit,  naanka nin inkuti ihankni  deey, k  Naşibaţi aşë ji wul  a uko ude. An napel  kaţ di! ²⁵ Ahoñ  i an ahilanuñ  i man aaaf ka-hoţal ş unuur uloolan  a   i ubida wi nul? ²⁶ Woli naan-doo hilan pdo uko wi, unwoonuñ umpo i, we uwoon  p aaaf iko indukiin ?

²⁷ « Natenan i ee  inuura yi ugof wi u eeh jibi ijaañ id m, iinji ilemp, iinji i iir. K  n ş  jakan, *Falomon  a ih  i pd m pi nul b i, aambaan ka eg i'aara ji kalon  i ya. ²⁸ Ujaagal uwo n  a du u eeh, faan baluñ baf l wa du bdoo, k  Naşibaţi aşë ji woharana woharan wa iko inuura. An nanwoon  naanfiyaar ak şan, nameen na manjoonan k  Naşibaţi aluñ kawohar nan kak.

²⁹ « An kak, nakdo kala uko ude k me uko udaan, nawutan kahaajala. ³⁰ Iko yañ yi yi banwoon  baan-fiyaar Naşibaţi bajaan babi wo wo  i pla, k  an, Aşinan ame k  nanuma iko m n . ³¹ Nawo i ka  p   p kala P ih pi nul, naş  nayeenk kak iko m n . »

Nalaan pyok pi baţi

(Maci 6.19-21)

³² Yetu akak aji na baka : « An nanwoon  batani bm-po i, nakl nk, ulil Aşinan k  awulan P ihul. ³³ Nawaa-pan bka bi nan nabot na en itaka bajuuk. Nawoon na  mboo tu  nanwoon   naañi  atowa. Na uun bka bi nan du Naşibaţi. Baankya ka oka da. Bakii   baanhilan ka-ban ba, k me  bob  a ok ba. ³⁴ Na manjoonan, dko di bka bi nan bawoon  dul di ka  b ki nan kakwoon . »

Balemp banwoon  bten ayoonk ubi Abuk  niin 

³⁵ « Nabomand ran, nawohara iko yi ulemp, nawu-tan  kaniya  i nan  ado kayik. ³⁶ Nawoon ji balemp bankyoonkuñ ajug baka awoona bniim, bahaab şa pl man wal wi akbihañ bi kakob  i pa. ³⁷ Balemp biki ak  nkuñ bawo bten wal wi akbanuñ banuurand ni! D upan na manjoonan, ajug baka awohara iko yi ulemp, kado baka ba o kaş  kayi  baka. ³⁸ Woli ajug baka abi na mnjel, k me a  p mnjel, woli a  nk balem-parul k  bawo bten, banuurand n keeri!

³⁹ « Nameen bnuura uko wi : woli ajug katoh ame lah wal wi nakii   awoon  i kabi, aankwuta aneej du katohul. ⁴⁰ An kak nabomand ran,  iki *Abuk  niin  aluñ kabi  i wal wi nawoon  naan aţi. »

Ba aşar Yetu bawo kado bnuura ulemp wi a uun baka pdo

(Maci 24.45-51)

⁴¹ K  Fimon   Piyeer aşë ji na Yetu : « Ajugun, un ba aşaru  kaan k  ikho  hañ, k me ba aan bti baka? » ⁴² K  Ajugun aşë teem aji : « In awoon  nalemp na ool natit i ajug katoh ak uun  i kadun ki ba aan biki nul, ado kawul baka kafah ki  deey ki baka uwoori ubanle. ⁴³ Nalemp i ajug katoh ak  nkuñ  i ulemp wi a u'u luñ wal wi akkakuñ, uñ m n  anuurand ni. ⁴⁴ D upan na manjoonan, ajug katoh ahankana bka bi nul b i. ⁴⁵ B  woli nalemp aji  i u alul k  ajugul ajon ubi, aş  na a akob balemp biin  na baa , ade adaan aku  , ⁴⁶ ajug nalemp m n  aluñ kabi,  i unuur wi awoon  aankyoon-ka, na wal wi awoon  aammee, kaş  kahajana bnuura kabot kadola jibi bajaan bado na ba aan banwoon  baanfiyaar Naşibaţi.

⁴⁷ « Nalemp ammeen  ko wi ajug katoh analuñ, aş  wo aamboman nin ukoolan k me ado wi analuñ ul  i uleeful, aluñ kakoba maakan. ⁴⁸ K  anşaan ado uko un-k şuñ bakoba b  aamme, akoba bti şu. Naan i bawu-luñ uko utum, baluñ kahepara uko utum, k  i ba-hankanuñ iko utum, baluñ kahepara kak iko intumuñ apel. »

Yetu aambi bi p ij mnjeeh, bpa ş r bi bi a iun  

⁴⁹ Yetu akak aji : « Dbi  i umundu p ij bdoo, aş   al bado bi bateh teh! ⁵⁰ Dwo i kaneej  i mnhaj   jibi  naañ ajaan aneej  i meel woli ayeenk *batitmu, k  u al wi naan u     la   la maakan ji mbi ndo kaneej  i ma.

(Maci 10.34-36)

⁵¹ « Na al aji dbi bi p ijan b iinkar i? A-a, d upan, dbi bi p ij bway  r. ⁵² Kajunna n  a, woli ba aan bawo ka een  i katoh, baank iinkar, bawajan  bana ara bat b, bat b bana ara bawajan . ⁵³ Ajug katoh aluñ kana ara abukul  iin , abuk katoh  iin  aku  ana ara a in.  naa  ana ara abukul  naa , abuk katoh  naa , ana ara anin,  naa  nayotan ana ara ahar abukul, abab-ul aku  ana ara anin ayinul. »

Pten kame iko ink p un

(Maci 16.2-3)

⁵⁴ K  Yetu aşë ji na pntuk : « Woli nawin inf luñ k  ij n du kayoba,  i dko m n  naji naji u ubal ubi, k  uji ubiha. ⁵⁵ K  woli uyook ufuu na btammañu, naji naji dko dayik n  a, k  daji dayika. ⁵⁶ An balagare, nahil pme uko wi iko yi baţi na yi mbo  ijakuñ, aş  wo naanhil pyikr n uko wi Naşibaţi akdoluñ n a di. »

(Maci 5.25-26)

⁵⁷ « K  we ukaan k  naanji nayikr n an  i  leefan uko unwoon  unuura  i k ş ki Naşibaţi? ⁵⁸ Woli iya na  naañ aloñ i nakaan b up du *uruha, doon kala pba p jom na a  i bgah, ka i a oo tu du kadun ki naway ş, uñ m n an awulu nalemparul awatu ukalabu . ⁵⁹ D upu, iinkp n du ukalabu  b  iinluka te pataka pbaa  saani. »

  Bapiit  i ugrek aji : Dwo i kayeenk batitmu.

Nawutan pjuban naṭelēs ḡbida

13 Ți ḡwal mēnt, kē baṅaṅ baloṅ baṣē bi, akakalēs Yetu uko wi bagalilay, biki *Pilat adoṅ kē bafinji kē pṅaak pi baka panaakiir na pi ḡntaam ḡi baṭijun aṅinar Naṣibaṭi. ² Kē aṣē teem baka aji : « Naṣal aji bagalilay mēnt bawo bajuban apel bagalilay bandukiḡ bti ukaṅ kē bahaj haṅ i? ³ Dṭupan mēnt hēnk da, nawutan pjuban, naṭelēs ḡbida kēme nakeṭ an bti ji baka.

⁴ « Kē baṅaṅ iṅeen na bakreṅ biki pmoṣ pweek pi uniw wi Țilowe pajotnuṅ aṅiṅ, naṅuur kē bajuban apel baṅaṅ biki Yerutaalem bandukiḡ bti i? ⁵ Dṭupan, mēnt hēnk da, woli naanwut pjuban, aṭelēs ḡbida nakeṭ an bti ji baka. »

Uhoṅ wi bko banwoṅ baanji babuk

⁶ Kē Yetu aṣē kakalēs baṅaṅ uhoṅ wi : « ṅiḡnt alon abi Țepi blemani [†] du uṭeḡ wi nul. Abi pmar mnlemani aṣē wo aantēnk nin ploolan Ți ba. ⁷ Wi wi aṣaṅ aji na nalemparul : “Ddo ḡṣubal ḡwajanṅ ḡi ḡjaki kabi pmar mnlemani bē mēnji kaṭēnk ba babuk. Tiban ba. Babaa wo i kado kanooran mboṣ we ba?” ⁸ Kē undu aṣē teema aji : “Ajugun, wutan ba kak piikal, nwuṅṅ mboṣ Ți pṭeef pi ba, mmēṅan ba. ⁹ Ulome baluṅ babuk. Woli baambuki, kbaa tib ba.” »

Yetu ajeban Ți unuur wi pnoorfēn wi bayuday ṅaaṭ anṭakmuṅ

¹⁰ Yetu awo Ți pjukan du *katoḡ kaṅehanaani ki bayuday kalon Ți *unuur wi pnoorfēn. ¹¹ Kē ṅaaṭ alon aṣē wo da i untaayi udolon kē aṭakēm ado ḡṣubal iṅeen na bakreṅ ; aṅuuk aankak ahil niṅ phetan uleef. ¹² Wi Yetu awinulun aṣē du'a aji na a : « ṅaaṭu, pmaak papēn Ți iwi. » ¹³ Wi wi aṣaṅ apafa iṅeen, Ți dko mēnt kē aheti, aṣē jun pbeeb Naṣibaṭi.

¹⁴ Kē naweek i katoḡ kaṅehanaani aṣē deebaṭ uko wi Yetu ajebanun Ți unuur wi pnoorfēn. Aṭiini wal mēnt na pntuk pi baṅaṅ aji na baka : « Naka ḡnuur paaj ḡi ṅaṅ ajaṅ awo kalemp. Nawo i kabi Țun ḡnuur mēnt pdo bajebanan, mēnt Ți unuur wi pnoorfēn wa. »

¹⁵ Ajugun kē aṣē teema aji : « An balagare! Ți unuur wi pnoorfēn, jēm andoli Ți an aji fēnēs uwit wi nul kēme ubuuru wi nul du kampen kaṅooṭ wa uya udaan i?

¹⁶ Kē ṅaaṭ i, anwoṅ i pntaali pi *Abraham, i *Țatana atanun ḡṣubal iṅeen na bakreṅ, aanwo i kafēnēṣa Ți unuur wi pnoorfēn i? » ¹⁷ Wi ajakuṅ haṅ, kē banklaṭulun bti baṣē kowa fuṭ, baṅaṅ kē baṣē lilan Ți iko inuura iweek bti yi akdolon.

Uhoṅ wi pbuk pmpoṭi panjaṅ pabuk bko

(Maci 13.31-32; Markuṭ 4.30-32)

¹⁸ Wal mēntan kē aṣē ji : « Na we wi *Pṣih pi Naṣibaṭi panaamun ba? Kē na we wi nhilanun pnaamntēn pa ba? ¹⁹ Pawo ji pbuk pmpoṭi pi ṅaṅ ajejun atepi du

uṭeḡul. Kē panaṭaa, akak bgof, kē ḡkat ḡdoo bi ado intaṅ Ți inah yi ba. »

Uhoṅ wi uko utaajanaan pṣon

(Maci 13.33)

²⁰ Yetu akak aji : « Na we wi nhilanun kanaamntēn *Pṣih pi Naṣibaṭi ba? ²¹ Panaam ji bko btiṣu bi ṅaaṭ ajaṅ aṭu Ți pṣon pṭum te pado taaj bti. »

Plēman pammiṅun

²² Wi Yetu akyaanun pban Yerutaalem, aṭēpna Ți ḡbeeka na ḡfēt ajukan aṣē ya. ²³ Kē alon aṣē ji na a : « Ajugun, baṅaṅ bantiinku bakluṅ kabuur i? » Kē aṣē ji na baka : ²⁴ « Natamaan naneejna plēman pammiṅun, Țiki dṭupan, baṭum baluṅ kado na pneej bē baankhilar. ²⁵ Woli ajug katoḡ anaṭa adoo tuh plēman, kē naṣē hoj du bdiḡ, nakob plēman kabot kakooṭ bahaabēṣan kaji “Ajugun, haabēṣun plēman.” Aṣē teeman kaji : “Mēmme di nawoonun.” ²⁶ An naṣē ji na a : “ṅde akuṭ adaan na iwi, kē ikuṭ ajukan Ți igah yi nun.” ²⁷ Ul kaṣē teem kaji : “Mēmme di nawoonun, an bti bado buṭaan, nalowaan.”

²⁸ « Naluṅ kawooni, kadeebaṭ, katibrēn iṅiḡ wal wi nakluṅ kawin *Abraham na *Țaak na *Yakob na *baṭupar Naṣibaṭi bti du Pṣih pi Naṣibaṭi, an Ți ḡleefan baṣē bafēlan bdiḡ. ²⁹ Wal mēnt, baṅaṅ baṣē bapēna umayar unuur, kayoba, btamṣanka na btammaṅu kabi pmaar ufettu uweek du Pṣih pi Naṣibaṭi. ³⁰ Kē hēnk di di baloṅ Ți bambaaṅsaanun bakluṅ kawo bateek, kē baloṅ Ți bateek baluṅ kawo babaṅṅaani. »

Yetu aṭēgara Yerutaalem

(Maci 23.37-39)

³¹ Ți wal mēntan kē *bafaritay baloṅ baṣē bi Ți Yetu aji na a : « Pēnan Ți dko di iya dmpaṭi, *Herod aṅal kafinu. » ³² Kē aṣē teem aji na baka : « Nayaan naji na unfēṣ waṅ : “dpēnan ḡntaayi Ți baṅaṅ kabot kajeban baṅaṅ ḡṭa na faan, unuur uwajanṅ, nṣē mba ulemp wi naan.” ³³ Kē nṣē wo i kaya na bgah naan ḡṭa na faan na kankoṭan. Hēnk di uwoṅ, na manjoonan nin *Naṭupar Naṣibaṭi alon aanhil kakeṭna du dko dlon dampaṭi na Yerutaalem.

³⁴ « Yerutaalem, Yerutaalem, iwi injaṅ kfiṅ baṭupar Naṣibaṭi, katap biki ayiliḡ mnlaak, ḡyaaṣ ḡṭum ddo na pṭonkrēn babuku jibi uguk ujaṅ uboof ḡbuk wa, kē ipoki. ³⁵ Ēnhēn, Naṣibaṭi aluṅ kadukaran katoḡan. Kē nṣē Țupan, naankak awinēn te wal wi nakluṅ kado kaji : “Bnuura bi Naṣibaṭi Ți ankmbiḡ Ți katim ki Ajugun !” »

Yetu ajeban ṅiḡnt anwoṅ na ḡntēṅ

14 Ți *unuur wi pnoorfēn ulon Yetu aya pyoban du uko naweek alon i *bafaritay, kē baṅaṅ baṣē wo Ți ptena bnuura. ² Kē ṅiḡnt alon anwoṅ na ḡntēṅ aṣē wo Ți kadunul. ³ Wi wi Yetu aṣaṅ ahepar *bajukan Bgah na bafaritay aji : « Bgah bi nun badinan ṅaṅ ajeban namaakal Ți *unuur wi pnoorfēn kēme baandiani? » ⁴ Kē baṣē yomp. Yetu kē aṣē ban namaakal aje-

† Bapiit aji bko mēnt bawo Figuiṅ Ți umbaabu.

bana ašë dola kë ayaa. ⁵ Wi wi ašaan aji na baka : « Ahoŋ ŋi an awoon aankpënan ŋi dko mëntŋ abukul këme uwitul unjoti ŋi pliik ŋi unuur wi pnoorfën ba? »
⁶ Kë baanhinan ateema.

Pdat dko dŋo

⁷ Yetu awin kë bambiin pyoban baji badat dko dŋo di kadun, ukaan kë ahoŋ na baka, aji : ⁸ « Woli badu'u ufettu wi bniim, wutan kaya kaŋo du kadun. Iwo kaŋi nayoban ampeliin abi aban, ⁹ andu'anan pyoban iwi na a ašë bi, aji na iwi iŋen ŋiinŋ mëntŋ aŋo. Wal mëntŋ inaŋa kawo na mnkow kaya kaŋo du kafet. ¹⁰ Kë woli badu'u ufettu, yaan iŋo du kafet, andu'iin pyoban abile, ašë ji na iwi : "Nanoh ŋogan moŋ kadun." Wal mëntŋ, idëm ŋi kadun ki baŋaan bti banŋoon na iwi ŋi umeeša. ¹¹ Hënk di uwoon, ŋaan ankdeamanuŋ bkowul, baluŋ kawalana, kë ankwalanuŋ bkowul, baluŋ kadëmana. »

Naduun bajuuk pyoban

¹² Yetu akak aji na andu'ulun pyoban : « Woli idu baŋaan pyoban këme pde kaŋah, wutan kadu banohu, babak ŋaaŋ, bayiŋu këme bakinŋu bayok, ŋiki bukal baluŋ kadu'u kak pyoban këme pde kaŋah, uwo baluk bi nu. ¹³ Kë woli ido ufettu, ŋëpan ŋëp idu bajuuk, banŋakmuŋ, bankjiinkuŋ, na bakuul, ¹⁴ iŋë inuurandën, ŋiki baankhilan pluku. Na manjoonan, iluŋ kaluka ŋi wal wi baŋaan baŋool baknaŋiin ŋi pkeŋ. »

Bampokuŋ pbi pyoban

(Maci 22.1-10)

¹⁵ Wi alon ŋi biki baduun pyoban atiinkuŋ uko wan ašë ji na Yetu : « Anklun kaŋo kade du *Pŋih pi Naŋibaŋi anuurandën! » ¹⁶ Kë Yetu ašë ji na a : « ŋiinŋ alon abi wo i pdo ufettu uweek ašë du baŋaan baŋum. ¹⁷ Wi wal wi pde kaŋah ubanuŋ kë ašë yil nalemparul aya aji na biki aduun: "Nabiini, kaŋah kabaa."

¹⁸ « Kë baŋë junna aloolan aloolan bukal bti pji amiir baka. Nateek aji na a : "Dba nug nug uŋteeh, dwo i kaya pten wa, dkooŋu kooŋ miiraan." ¹⁹ Kë alon aji na a : "Dba nug nug nŋgit iŋeen njaari dya hënk pten jibi nŋklempi, dkooŋu kooŋ miiraan." ²⁰ Alon kë aji na a : "Dba niim niim hënkun, ukaan kë mënhilan pbi."

²¹ « Kë nalemparul aya akakalëŋ ajugul uko wi bateemuluŋ. Ajug katoh adeebaŋ wal mëntŋ ašë ji na nalemparul : "Faraan iya du iyiti na igah yi ubeeka iŋi-jën ŋi, bajuuk, banŋakmuŋ, bakuul na bankjiinkuŋ." ²² Kë nalemparul aya akak aji na a : "Naweeek, ddo uko wi ijakuŋ kë dko daantuma ŋum." ²³ Kë ajug katoh ašë ji na a wal mëntŋ : "Yaan na igah yi nŋteeh ido kaŋaŋ ibiig, idabër baŋaan, katoh naan kahilna kaŋum." ²⁴ Dŋupan, nin alon ŋi bateek biki nduun aankŋem kaŋah naan. »

Pduk iko bti kaŋaŋ Yetu

(Maci 10.37-38)

²⁵ Baŋaan baŋum bawo ŋi ppoŋ na Yetu ; kë ašë kok aji na baka : ²⁶ « Woli ŋaan abi ŋi nji bë aanŋalën maakan apelan aŋin, anin, aharul, babakul, baŋa'ul na

baweekul na uleeful kak, aanhil pwo naŋaŋaraan. ²⁷ Anwoon aankuŋa kruŋ ki nul kadinan phaj ji nji udole wo ŋi pkeŋ, kapoŋ ŋi kafet ki naan, aanhil pwo naŋaŋaraan. »

²⁸ « Ahoŋ ŋi an ajaan aŋal pniw katoh kaweeek bë aanji dun kaŋo kaŋal bnuura katen itaka yi anumiin, kame me ahilan pniw ka kaba? ²⁹ Woli aando haŋ, ajun pniw bë aambi hilan pbaaŋëŋ, bankwinuŋ ka babeŋa ³⁰ kaji : "ŋaan i ajunuŋ pniw bë aanhilan pbaaŋëŋ!"

³¹ « Kë naŋih ahoŋ ajaan wonŋi aya pŋut na naŋih alon aanji dun kaŋal katen me ahilan na bangoli iŋeen-week nŋyaaŋ iŋeen-week (10.000) pŋut na anwoon na bangoli iŋeen-week nŋyaaŋ iŋeen-week nŋtëb ba (20.000)? ³² Woli aanhilani, ayil du naŋih undu wi ahumuŋ nlowi, kakooŋa baŋiinkar. ³³ Kë hënk di uwoon, woli alon ŋi an aanduk bka bi nul bti aanhil pwo naŋaŋaraan. »

Pnam panyaŋuŋ

(Maci 5.13; Markuŋ 9.50)

³⁴ Yetu akak aji na baka : « Pnam pawo uko unuura, paŋale kak ayaŋ, bakakanaan kataabare ki pa na we ba? ³⁵ Nin paankak anuura pa mboŋ, këme pa umëhan ; paji pafël.

« Ankaan ibaŋ itiinkni, atiinkan. »

Uhoŋ wi unkaneel umpoŋi unneemuŋ akuŋ awinana

(Maci 18.12-14)

15 *Bakobraar daaŋa na bado buŋaan bti baji baŋog Yetu, katiinka. ² *Bafaritay na *bajukan Bgah baŋë kahoopaŋër kaji : « ŋiinŋ i aji naakiir na bado buŋaan, kabot kade na baka. »

³ Kë Yetu ašë hoŋ na baka aji : ⁴ « Ahoŋ ŋi an ajaan aka nŋe nŋkaneel iŋeen-week ašë neemandën uloolan, aanji duk nŋundu du pŋaar, kaya pla unneemuŋ, te wi awinan wa? ⁵ Wal wi awinuŋ wa, aji lilan maakan, kalap wa, ⁶ kaya katoh, kadu banohul na bakinŋul, kaji na baka : "Nalilaan na nji, dwiun unkaneel wi naan unneemuŋ." ⁷ Kë hënk di uwohan, mnliilan mnweek manwo du baŋi pa nado buŋaan aloolan anŋëlŋuŋ ubida kapel baŋaan baŋum † banwoon baŋool, banwoon baannuma pŋëlëŋ nŋbida. »

Uhoŋ wi baluk banneemuŋ akuŋ awinana

⁸ « Kë ŋaaŋ ahoŋ ajaan wonŋi aka baluk bi nŋnuur iŋeen, ašë neemandën baluk bi unuur uloolan, aanji tehan unkaniya, kawet dko bnuura, te wi awinuŋ baluk mëntŋ i? ⁹ Wal wi awinuŋ ba, aji du banohul na bakinŋul kaji na baka : "Nalilaan na nji, dwiun baluk bi mbiin aneemandën." ¹⁰ Hënk di mnliilan manjaan manwo ŋi nŋwanjuŋ nŋi Naŋibaŋi pa nado buŋaan aloolan anŋëlŋuŋ ubida. »

Uhoŋ wi napoŋ anneemuŋ akuŋ awinana

¹¹ Yetu akak aji na baka : « ŋiinŋ alon abi ka bapoŋ batëb. ¹² Anwoon nabaŋaŋa kë ašë ji na aŋin : "Paap, wu-

† Bapiit ŋi ulibra aji baŋaan iŋeen kaŋeen kalon na kaŋeen kalon (99).

laan kafah ki naan ti bka bi nu." Kë aşin afaaş baka bka bi nul. ¹³ Wi nabaasha adoluŋ ŋnuur ŋntiisu aşë ŧonkrën bka bi nul bti, atool aya du utaak ulonŋ unlowuŋ atok tokan bka bi nul ti uonh.

¹⁴ « Wi atokuŋ bka bi nul bti, kë ubon wi katër ilëmënt uşë mara mara ajot ti utaak mënŋ, kë ajun pwo ti kanuma. ¹⁵ Wi wi ayaan aneej ulemp du ŋiintŋ alonŋ i utaak mënŋ, kë uŋ mënŋ aŧu'a pyeŋ ŋnkuma. ¹⁶ Ado ji ŋal pde ilëfa yi ŋnkuma katumanaan kayiŋ bë nin alonŋ aanji ŧena ya. ¹⁷ Wal mënŋ kë aşë ŧalŋtën aji : "Balemp hum bawoonŋ du uko paapa, aji bade kayok kado dukşën, kë nji nşë wo ti akeŧ ubon! ¹⁸ Dkak du paapa kaji na a : 'Paap djuban ti kadun ki Baŧi abot ajuban ti kadunu ; ¹⁹ mënkak ataarŋ na pdu'ana abuku, jejaan ji alonŋ ti balemp biki nu." ²⁰ Kë hënŋ di atooluŋ pkak du aşin.

« Ahum nlowi, kë aşin aşë wina, abot aŋagi'a ; aŧiira, ajotna, amooka bnuura. ²¹ Kë abukul aşë ji na a : "Paap, djuban ti kadun ki Baŧi abot ajuban ti kadun ki nu, mënkak ataarŋ na pdu'ana abuku." ²² Kë aşin aşë ji na balemp biki nul : "Nataraan, naŧijan kamişa kannu-urnaaniŋ, nawoharëna, naŧu'ana paneel ti pkoŋ, nabot naŧu'a işapaat ti ihoŧ. ²³ Nayaaran uwit ummagnuŋ ti batani nafiŋ, ŋde, ŋnoha, ²⁴ abuk naan annaŧuŋ i abi keŧ aşë kak ti umundu, abi neem, aşë winana!" Kë başë wo ti uonh.

²⁵ « Bajeen ŋiintŋ awo wal mënŋan du uŧeeh. Wi akbiinŋ, aŋog katoh aşë tiink kë bakkob abot aki. ²⁶ Adu wal mënŋ nalemp i aşin alonŋ ahepara uko umba'i duk awo wo. ²⁷ Kë uŋ ateema aji : "Aŧa'u abiinŋ, kë şaaş afiŋ uwit ummagnuŋ ŧiki akak najoob." ²⁸ Kë bajeen aşë deebaŧ, apok pneej katoh. Kë aşin aşë pën akooŧa. ²⁹ Kë aşë teema aji : "Ddo ŋşubal ŋŧum, alemparu, mëmbaarŋ kapoka nin pdo uko wi ijakuŋ, kë iimbaanŋ kaŧenarën upi umpoŧi nnohnaana na batënŋ naan ; ³⁰ kë abuku i aşaan akak, ul anyaan ade bka bi nu na baaŧ bawuŧaan aba, kë işë do kë bafiŋ uwit ummagnuŋ!"

³¹ « Kë aşin aşë ji na a : "Abuk naan, iwi, iji kwo na nji na ŋnuur nuur, uko wi nkaanŋ bti uwo wi tu. ³² Kë ŋşë wo i kanoha kabot kawo ti mnlilan, ŧiki aŧa'u i abi keŧ, aşë kak ti umundu ; abi neem aşë winana !" »

Namali natit

16 Yetu abot aji na baŧaşarul : « ŋiintŋ alonŋ nayok abi ka namali, kë başë keeşara du a aji atoka bka. ² Kë ado kë badu namali aşë ji na a : "We wi mbaarŋ atiink kë bakŧup ti iwi ba? Yuujaan jibi idoluŋ na bka bi naan, hënkuŋ mënkak aŋal iwo namali i naan." ³ Kë namali aşë şal aji : "Dbaa do we, wi ajug katoh apënananuŋ ti ulemp? Pya kajaar? Mënhinan ka. Bñehan? Dkowa ba. ⁴ Yoow! Dme uko wi nji kadoluŋ wi bakpënananuŋ ti ulemp, pa baŋaanŋ bahilna bayeenkën du itoh yi baka."

⁵ « Kë hënŋ di di adoonŋ kë badu banŧeeŧuŋ ajug katoh kë bakbiina aloolan aloolan, aji na nateek : "Hum di di iŧeeŧuŋ ajug katoh ba?" ⁶ Kë ŋiintŋ ajaka : "Iniibi † iŋeen-week yi ukëra" kë aji na a : "Nje kakaarta ki nu,

toon itaran ipiit iniibi iŋeen-kaŋeen." ⁷ Akak aji na alonŋ : "Kë iwi, hum di di iŧeeŧuŋ ajug katoh ba?" Kë ateema aji : "Iniibi iweek iŋeen-week yi maaj" kë aji na a : "Nje kakaarta ki nu, ipiit iniibi iweek iŋeen bakreŋ." ⁸ Kë ajug katoh aşë maŧ namali naguuru uŋ jibi adoluŋ mn-tit hënŋ. Hënŋ di uwoonŋ, baŋaanŋ banŋaluŋ umundu wi batit ti mnwo mi baka na batënŋ baka apel biki bjeehi bi Naşibaŧi. »

Pŧijan itaka bnuura

⁹ Yetu akak aji : « Dŧupan : nalaan banoh na itaka yi umundu wi buŧaan wi, nahilna unuur wi iko yi umundu wi ikbaarŋ, bayeenkan du itoh yi baŧi inwoonŋ yi mnŧo.

¹⁰ Anwoonŋ naŧool ti uko umpoŧi wi bawululuŋ aji wo naŧool ti utum, kë anwoonŋ aanwo naŧool ti umpoŧi aanji wo naŧool ti utum. ¹¹ Woli naanwo baŧool ti pyok pi umundu wi buŧaan wi, in akluŋ kawulan pyok pi manjoonan? ¹² Kë woli naanwo baŧool na bka bi ŋaarŋ nampaŧi, naşal aji Naşibaŧi aluŋ kawulan banwoonŋ bi nan i?

¹³ « Nin ŋaarŋ aanhil kalempar başih batëb : apok alonŋ kaŋal undu, këme amëban alonŋ, kaşë beeh undu. Naanhilan kalempar Naşibaŧi kabot kalempar itaka. »

Ŋŧup ŋlonŋ kak ŋi Yetu

(Maci 11.12-13; 5.31-32; Markuŧ 10.11-12)

¹⁴ *Bafaritay banjaanŋ banjal itaka batiink iko mënŋ bti aşë beŋ Yetu. ¹⁵ Kë aşë ji na baka : « An nawo baŋaanŋ banjaanŋ badaar kawo baŧool ti kadun ki baŋaanŋ kë Naşibaŧi aşë me ŋşal ŋi nan. Uko wi baŋaanŋ badë-manuŋ uji uwo unwuŧuŋ maakan ti kadun ki Naşibaŧi.

¹⁶ « Ji *Yowan Nabattaar abi ado kabi, *Bgah bi Moyit na *baŧupar Naşibaŧi bawoonŋ ; du wal wi abiinuŋ kë başë ŧupan *Uŧup Ulil Unuura wi Pşih pi Naşibaŧi, kë baŋaanŋ bti bataman ado na pneej ti pa. ¹⁷ Baŧi na mboş manyojnuŋ ptoŋ apel uko uloolan umpoŧëŧaanuŋ ti *Bgah bi Moyit.

¹⁸ « Naanŋ andookuŋ aharul akuŧ aniim alonŋ ajuban pjuban pi piintŋ, kë anniimuŋ ŋaaŧ i ayinul adookuŋ ajuban pjuban pi piintŋ. »

ŋiintŋ nayok na Lataar najuuk

¹⁹ Yetu akak aji : « Ubi ka ŋiintŋ alonŋ nayok, anjaki ñë-ga kabot kade bnuura, kawo ti uonh na ŋnuur. ²⁰ Kë başë fël ti plëman pi katohul ŋiintŋ alonŋ najuuk i bajaanŋ bado Lataar †† i uleef unniinkuŋ ŋjad. ²¹ Ado ji ŋal ŋal pjeŋtŋ ituk injotnuŋ ti umeeşa wi nayok. Ŋbuş ŋadonŋ aji ŋalaj ŋjad ŋi nul. ²² Kë najuuk uŋ abi keŧ, kë ŋwanjuŧ ŋaya na a kë aŧo akab du *Abraham. Kë nayok abi keŧ kak, kë bamoya.

²³ « Wi nayok awoonŋ du mnkeŧ, ahaj maakan, aşë kat këş awin Abraham du kalowan, kë Lataar aŧo aŋoga.

²⁴ Wi wi ahuuranuŋ adu'a aji : "Abraham Paapa, ŋa-gi'aan, iyil Lataar atoop pkoŋ ti meel abi ŋowanaan pn-demënt, dhaj maakan ti bdoo bi." ²⁵ Kë Abraham aşë teema aji : "Abuk naan, leşan kë iwin bnuura wal wi

† Kaniibi kandoli kawo ŋlitru iŋeen ŋwajanŧ na paaj na ulonŋ.

†† Lataar dawoonŋ Naşibaŧi aji ŧenk.

iwoonj du mboş, kē Lataar ul, ašē wo ƚi mnhaj. Hēnkunj awo ƚi atuumara, iwi kē išē haj. ²⁶ Tenan kak : bwal bweek bakak apaťēşun na an, banŋaluŋ pťēp bahilna bawo baankťēp, ŋaŋ aanhil pmuur bwal bi kabi du un.”

²⁷ « Kē nayok ašē ji na a wal mēntj: “Keeri Paap, dkooťu kooť, yilan Lataar du katoh ki paapa, ²⁸ dka babuk paapa kaŋeen ; aya aťup baka uko wi awinunj, bawutna kabi kak ƚi dko di mnhaj di.” ²⁹ Kē Abraham ašē ji na a : “Bawo na ŋlibra ŋi *Moyit na ŋi *baťupar Našibaťi, baťiinkan uko wi baťupunj ƚi ŋa.” ³⁰ Kē ŋiinť nayok unj aji na a : “Uunkkēša kēş baka, bē woli ŋaŋ anwoonunj du mnkeť aya ťup baka, bawut pjuban, kaťēlēş ŋbida.” ³¹ Kē Abraham ašē ji na a : “Wi bawoonj baanji baťiink *Moyit na baťupar Našibaťi, woli ŋaŋ adoo naťa ƚi pkeť abi aťup baka, baankteha te.” »

Pjuban na pmiirad

17 Kē Yetu ašē ji na baťaşarul : « iko inhinanunj kado baŋaŋ bado bťuťaan iinhinan kawaŋana, kē ŋaŋ anşaan ƚij ya ašē wuťan! ² Uhoan pa a batana plaak pweek bawata du bdēk, kē di pwuta ado alonj ƚi bapoť biki † Našibaťi ajot ƚi pjuban. ³ Naťafaraan!

« Woli atēntu ajubanu, ƚiiniin na a, woli awut pjuban, kmiira. ⁴ Kē woli ajubanu ŋyaaş paaj na ulonj ƚi unuur, akuť abi ŋyaaş paaj na ulonj aji na iwi : “Miiraan” kmiira. »

Pfiyaar pi nalempar Našibaťi

(Maci 17.19-20)

⁵ *Banjaŋan baji na Ajugun : « Hoťalēşan pfiyaar panwoonj ƚi un. » ⁶ Kē aji na baka : « Woli naka lah pfiyaar panliŋunj na pbuk pi maaj, najile na pnťeen pi : “Dē-tadiiran iya ijab du bdēk,” patiinkan! »

Plempar Našibaťi na byompan

⁷ « Ahoŋ ƚi an ajaan aji na nalemparul najaar kēme nayafan woli awoona uťeeh : “Faraan, biin iťo ide”? ⁸ Aambaa ťēp ťēp kaji na a : “Juŋaan kaŋah, ibot iťēlēş iko ibi iyišēn, te ndo nde mbot ndaan, ibale kbaa de kabot kadaan.” ⁹ Aanka na pwula nin uko ulonj, ƚiki ado uko wi ajakulunj. ¹⁰ Kē hēnk di uwoonj pa an : wal wi nadoli uko bti wi Našibaťi ajakanan nado, najakan : “Ŋwo balemp ťaŋ, ŋdo uko wi ŋwoonj biki kado.” »

Biinť iŋeen bamaak bdoo

¹¹ Wi Yetu atoolunj pya Yerutalem, ašē ťēpna ŋmbanj ŋi ŋtaak ŋi *Famariya na *Galilay. ¹² Wi akneejuŋ ƚi untanka ulonj, kē biinť iŋeen bammaakunj bdoo başē bi pyit na a, ašē nať alow, ¹³ ahuuran aji : « Yetu, najukan, ŋagi'un. »

¹⁴ Wi Yetu awinunj baka ašē ji : « Nayaan nawinana du baťenjan biki Našibaťi. » Wi bakyaan na bgah, ašē mara mara ajeb. ¹⁵ Kē alonj ƚi baka, wi awinunj kē ajebi, ašē wugşa, awo ƚi phuuran, adēman Našibaťi. ¹⁶ Abi, ajot ƚi

† Bapoť biki : Yetu aťiiniyaan ƚi banfiyaarun, bukal bakakunj ji bapoť.

ihoť yi Yetu ašē beeba. Ŋiinť mēntj, awo i utaak wi Famarariya. ¹⁷ Kē Yetu ašē hepar aji : « Biinť iŋeen bti baan-jebi i? Kē biki kaŋeen kalonj bandukiin bawo ťunj ba? ¹⁸ Alonj ƚi baka aankak ado bi kabi kadēman Našibaťi, ŋiinť i anwoonj aanwo *nayuday akakunj ťaŋ abi adēmana! » ¹⁹ Wi wi Yetu aşaan aji na a : « Naťiin iya, pfiyaar pi nu pabuuranu. »

Ubi wi Pşih pi Našibaťi

(Maci 24.23-28,36-41)

²⁰ *Bafaritay bahepar unuur ulonj Yetu lum di *Pşih pi Našibaťi pakbiin, kē ateem baka aji : « Ubi wi Pşih pi Našibaťi uunkwinana, ²¹ kē ŋaŋ aankdo kaji : “Tenan : pawo ƚi! Kēme : pawo moŋ.” Pşih pi Našibaťi pawo ƚi pťoofan. » ²² Yetu akak aji na baťaşarul : « Ŋnuur ŋlonj ŋabi, ŋi nakluŋ kaŋal pwin *Abuk Ŋiinť unuur uloolan ťaŋ, bē naankwina. ²³ Balun kajakan : “Awi moŋ!” “Awii wi!” Nakya da, nakťiir da. ²⁴ Jibi kaliik liik kajaan kawoona kabanj kalonj ki baťi, kajeehan baťi bti, hēnk di di Abuk Ŋiinť akluŋ kawo ƚi unuur wi nul. ²⁵ Kē ašē wo i kahaj maakan duna, kawuunj ki kabot kapoka.

²⁶ « Uko umbiin awo ƚi wal wi Nowe ukaan awo ƚi ŋwal ŋi Abuk Ŋiinť. ²⁷ Baŋaŋ bawo wal mēntj ƚi kande na udaan, aniim, awul babuk baka iniim, te unuur wi Nowe aneejuŋ ƚi upuur wi meel uweek, kē uşubal uweek uşē jot, atuman idēk, kē bayoora bukal bti. ††

²⁸ « Kē hēnk di uwohanj ƚi wal wi Lot : baŋaŋ bawo ƚi kande na udaan, anug, awaap, atepi, aniw ; ²⁹ Kē unuur wi Lot apēnuŋ ƚi Fodom, Našibaťi kē ašē do uşubal wi bdoo, na pdēpalēn pankťeradun kē papēna baťi, afiŋ baka bukal bti. ³⁰ Kē hēnk di di uklunj kawo, ƚi unuur wi Abuk Ŋiinť akluŋ kawinana.

³¹ « ƚi unuur mēntj, ŋaŋ anwoonj ƚi uşaala, awutan kaneejar iko yi nul. Kē hēnk di ukwohanj pa ŋaŋ anyaan uťeeh, awutan kawugşa pťiis. ³² Naleşan uko undolonj ahar Lot †† ³³ Ankdoonj na pbuuran ubida wi nul alonj kawaan wa, kē anwaanunj ubida wi nul alonj kabuuran wa. ³⁴ Dťupan : na utejan mēntj, baŋaŋ batēb bapiinť ƚi kalişa kaloolan : alonj ajejana, alonj aduka. ³⁵ Baat batēb bawo ƚi pşon : alonj ajejana, alonj aduka. [³⁶ Biinť batēb bawo du uťeeh : alonj ajejana, alonj aduka.] » ³⁷ Kē baťaş Yetu başē hepara aji : « Ajugun, ťunj di di iko mēntj iklunj kaťēpna? » Kē ateem baka aji : « Dko di untaam ukeťnun, dul di di ŋjugude ŋakluŋ kayitiir. »

Uhoŋ wi nawayēş na ŋať nayot

18 Yetu akak ahoŋ na baťaşarul adiimanaan baka kē bawo biki kado kaŋehan Našibaťi ŋwal bti, kawut kawutandēr. ² Aji na baka : « Ubi ka ƚi ubeeka ulonj, nawayēş bťup aŋŋoomunj Našibaťi abot awo aanji tiink nin ŋaŋ. ³ ƚi ubeeka mēntj kak, ŋať nayot alonj awo da anťaali pbi du a bawayēşa. Aji ji na a : “Wayēşaan na naşoorad naan.”

⁴ « Nawayēş ajon kapok ašē bi ban ťunj aji : “Na manjoonan, mēnji kaťi Našibaťi abot awo mēnji katiink nin

†† 17:27 Ujuni 6.9; 7.24. ‡ 17:29 Ujuni 18.20; 19.25. †† 17:32 Ujuni 19.26.

ñaan; ⁵ kë jibi ñaaf i aknooranaanuŋ, dwayeşa. Woli abi'a bi ƚi, abi baañsaan pdo kayewlënën." » ⁶ Ajugun kë aše kak aji na baka : « Natiinkan uko wi nawayeş nawuŋaan i ajakuŋ! ⁷ Kë Naşibaŋi, aankbi kaŋenk biki nul, kawayeş baka i, wi bakhuuranuluŋ aňehan ƚwal bti? Ajon uŋenk baka i? ⁸ Dŋupan na manjoonan, awayeş baka kataran taran. Kë *Abuk Ńiintŋ, alunŋe bi, aŋenkaara ƚi umundu bañaan banfiyaaruŋ i? »

Uhoñ wi Nafaritay na nakobraar daaşa

⁹ Yetu akak ahoñ pa bañaan başaluŋ aji bawo baŋool aše beeh bandukiŋ, aji : ¹⁰ « Biintŋ batëb babi ya pñehan Naşibaŋi du Katohul Kaweek ; aloŋ awo *nafaritay kë aloŋ awo *nakobraar daaşa. ¹¹ Nafaritay anaŋ aše ñehan Naşibaŋi ƚi uşalul aji : "Iwi Naşibaŋi, dbeebu ƚi uko wi mpaŋuŋ na bañaan bandukiŋ, bakiiŋ, bado buŋaan, bajuban pjuban pi piintŋ ; dbeebu kak wi nwoon mënnaam na nakobraar daaşa i. ¹² Dji kayiman ƚnuur ƚtëb ƚi kanëm kabot kafaas uko wi nyeekuŋ bti kado ifah iñeen, kajej kalon kawulu." ¹³ Nakobraar daaşa ul kë aše naŋ alow, aandoo ñoom pkat kës katen baŋi, aše kuŋa iñen †, aji : "Iwi Naşibaŋi, ñagi'aan, nji nwoon nado buŋaan." »

¹⁴ Yetu aji na baka : « Dŋupan : Uŋ mënŋan wi aŋiişuŋ, Naşibaŋi adinan kë awo naŋool ƚi kadun ki nul, kë uşe wo uunwo haŋ pa nafaritay. Hënk di uwoon, ankdëmanuŋ bkowul, baluŋ kawalana, kë anwalanuŋ bkowul, baluŋ kadeeŋa. »

Yetu awul bapoŋ bampoŋi bnuura bi Naşibaŋi

(Maci 19.13-15; Markut 10.13-16)

¹⁵ Bañaan balon baŋij Yetu bapoŋ bampoŋi pa aban baka, kë baŋaşarul bawin uko mënŋ aše ƚoman na baka. ¹⁶ Kë Yetu aše do kë bañogan bapoŋ aše ji : « Nawutan bapoŋ babi ƚi nji! Nakneenan baka, ƚiki *Pşih pi Naşibaŋi pawo pi banwoon ji baka. ¹⁷ Dŋupan na manjoonan : anŋaluŋ pneeŋ ƚi Pşih pi Naşibaŋi awo kanaam na bapoŋ. »

Ńiintŋ nayok

(Maci 19.16-30; Markut 10.17-31)

¹⁸ Kë ñiintŋ aloŋ antiinkaniŋ aše hepar Yetu aji : « Najukan nanuura, we wi nwoon kado kayeenkna ubida wi mnŋo ba? » ¹⁹ Yetu kë aše ji na a : « Imeha kë Naşibaŋi ƚaŋ anuuriŋ, ukaŋ kë ikdu'ën nanuura i? ²⁰ Ime uko wi *Bgah bi Moyit bajakuŋ: "Iinkpiintŋ na ahar ñaan këme ayin ñaan, iinkfiŋ ñaan, iinkkiŋ, wutan katapar ñaan uko wi awoon aandoo, mëbaan şaaş na naan bnuura." » ²¹ Kë ñiintŋ ateema aji : « ddo iko mënŋ bti wi nwoon napoŋ te hënkunŋ. »

²² Wi Yetu atiinkuŋ uko waŋ aše ji na a : « Iduka uko ulon kak : waapan iko yi ikaŋ bti, ijej itaka iŋen bajuuk, woli ido haŋ kşë ka pyok du baŋi. Wal mënŋ, kşë bi, kaŋaşën. » ²³ Wi ñiintŋ atiinkuŋ uko waŋ, aše jooŋan, ƚiki ayok maakan. ²⁴ Yetu awin kë ajoŋani aše ji : « Utam

† ƚi ugrek bapiit aji : Akob iñen ƚi bjënt, hënk di bayuday bajaan bado woli bawo ƚi pwuŋan.

maakan pa nayok aneeŋ du *Pşih pi Naşibaŋi! ²⁵ Aa, uy-
oj apel pa untaam uweek wi pnkunkaali uneeŋ ƚi bhër bi kaguja kë di nayok aneeŋ du Pşih pi Naşibaŋi. »

²⁶ Banktiinkuluŋ kë başe ji : « Kë in ahilanuŋ keeri kabuur? » ²⁷ Yetu kë ateem baka aji : « Bañaan bajën baanhilan pbuuran ƚleef ƚi baka, kë Naşibaŋi aše hil pbuuran baka. » ²⁸ Fimonŋ Piyeer kë aše ji na a wal mënŋ: « Tenan, ƚduk iko yi ƚkaŋ bti pa pŋaşu. » ²⁹ Yetu kë aše ji na baka : « Dŋupan, manjoonan ma : ñaan ankdukuŋ katohul, aharul, babuk aşin, na bajugul na babukul pa Pşih pi Naşibaŋi, ³⁰ ayeenk kapelan maakan ƚi umundu wi uko wi abiŋ aka, kabot kayeenk ƚi umundu unkmbiŋ ubida wi mnŋo. »

Yetu akak aŋup kë aluŋ kakeŋ kabot kanaŋa ƚi pa

(Maci 20.17-19; Markut 10.32-34)

³¹ Yetu adu *banjañan iñeen na batëb mpaŋ aše ji na baka : « Hënkunŋ, ƚtool ppaya du Yerutalem. Iko bti yi *baŋupar Naşibaŋi bapiitunŋ ƚi *Abuk Ńiintŋ idolana. ³² Abuk Ńiintŋ aluŋ kawulana du banwoon baanwo *bayuday, baluŋ kabeŋa, kakara, katëfjëra ; ³³ kakoba na itintël kaşe kafiŋa, unuur uwajaŋtën aše naŋa ƚi pkeŋ. » ³⁴ Kë banjañan iñeen na batëb başe tiink aše wo baante uko wi ajakuŋ. Uŋup mënŋan uŋep baka kë baamme uko wi Yetu anŋaluŋ pji na baka.

Yetu ajeban nakuul aloŋ du ƚmbarŋ ƚi Yeriko

(Maci 20.29-34; Markut 10.46-52)

³⁵ Kë wi Yetu akñogunŋ ubeeka wi Yeriko, nakuul aloŋ aŋo bñehan ƚi kabaŋ ki bgah. ³⁶ Wi atiinkuŋ bañaan batum kë bakŋep, kë aše hepar uko unwoon, ³⁷ kë baŋupa aji : « Yetu i *Nataret aktëpuŋ. » ³⁸ Wi wi aşaan ahuuran aji : « Yetu *Abuk Dayit, ñagi'aan! » ³⁹ Banwoon ƚi kadun bañoman na a ayomp, kë abaa huuranaara huuran maakan aji : « Abuk Dayit, ñagi'aan! » ⁴⁰ Kë Yetu aše naŋ ado kë baŋija a. Wi nakuul aŋogunŋ kë aše hepara : ⁴¹ « we wi iŋaluŋ ndolu ba? » Kë ateem aji : « Ajugun, dolaan ndo kawin kak! » ⁴² Yetu kë aji na a : « Doon kawin, pfiyaar pi nu pajebanu. » ⁴³ ƚi dko mënŋ kë akak awin abot aŋaş Yetu, aše dëman Naşibaŋi. Kë bañaan bti bakak ayeeh mndëm mi Naşibaŋi wi bawinuŋ uko unŋepunŋ.

ƚake

19 Yetu aneeŋ ƚi Yeriko awo ƚi pmuur ubeeka, ² kë ñiintŋ aloŋ anwoon katim ki ƚake aše wo da, awo naweek i *bakobraar daaşa abot ayok maakan. ³ Ado na pwin ñaan anwoon Yetu aše wo aanhinani ƚiki bañaan batumi, kë abot awo ñaan naŋamñaan. ⁴ Aŋi wal mënŋ ajot kadun aše paya ƚi bko bloŋ kahilna kawin Yetu, anŋtëpnunŋ da.

⁵ Wi Yetu abanuŋ du dko di apayiŋ aše kat kës aji na a : « ƚake, ƚaraan iwala, dwo i kawala du katohu ŋa. » ⁶ Kë ataran awala ayeenka na mnlilan. ⁷ Wi bañaan bti bawinuŋ uko waŋ, aše ƚur ƚuran aji : « Aya awala du uko ñiintŋ nado buŋaan! » ⁸ Kë ƚake aše naŋa anaŋ, aji na Ajugun : « Ajugun, tenan, dfaaş bka bi naan ƚi ptoof

kaŕen bajuuk, akak awo woli dguur ñaan bka bi nul kakakana nyaaş nbaakër uko wi nyeenkuluŋ. »⁹ Yetu kè aşè ji na a : « Naşibaŕi abuuran nŕa bañaan biki ka-toh ki, iwi kak iwo abuk *Abraham. ¹⁰ Hènk di uwoon, *Abuk Ñiinŕi abi bi pla kabot kabuuran banneemuŋ. »

Uhoñ wi itaka

(Maci 25.14-30)

¹¹ Wi bañaan bawoon ŕi ptiink Yetu, kè aşè hoñ na baka ŕiki aňog Yerutalem, kè başè şal aji *Pşih pi Naşibaŕi pawinana wal mènŕ. ¹² Aji na baka : « Ñiinŕi alon i kabuka kaweeke abi ya du uŕaak unlowuŋ pya kayeenk pşih pi uŕaak wi nul, kaşè kawuğşaa. ¹³ Adu balemparul iñeen, awul baka andoli baluk bi kli kwajanŕ aşè ji na baka : "Nalempan na itaka yi te ubi'èn."

¹⁴ « Bañaan biki uŕaakul kè başè şoora, ayil bañaan balon kè baya du naşih najeenka aji na a : "Nenŕal ñaan i aşihun."

¹⁵ « Wi bayaan aŕoorana du pşih, kè aşè wuğşaa. Wi abanuŋ, aşè do kè badu balemparul biki abiiŋ awul itaka, katen jibi andoli ŕi baka aduki alemp. ¹⁶ Nateek abi ajaka : "Naşih, itaka yi iwulnuŋ yii yi, dduk aka uko wi iwulnuŋ nyaaş iñeen." ¹⁷ Kè aji na a : "Ido bnuura, iwo nalemp nanuura ; jibi iwoon nanuura ŕi uko umpoŕi wi nwuliŋ, iwo nantuŋa i nbeeka iñeen."

¹⁸ « Natèbantèn kè abii, aji na a : "Naşih, itaka yi iwulnuŋ yii yi, dduk aka uko wi iwulnuŋ nyaaş kañeen." ¹⁹ Kè akak aji na uŋ mènŕan : "Iwo nantuŋa i nbeeka kañeen."

²⁰ « Undu kak kè abii aji : "Naşih, itaka yi nu yii yi, dtan ya ŕi blaaf ahank. ²¹ Dŕi'u, iwi inwoon ñiinŕi najooŕ, anjaan ayeenk uko wi awoon aanhankani, kabot kakit uko wi awoon aantepi." ²² Kè naşih uŋ aşè ji na a : "Iwi nalemp nawuŕaan, dwayeşu na nŕup ŋi iŕupuŋ iwi ŕi uleefu. Ime aji dwo ñaan najooŕ anjaan ayeenk uko wi awoon aanhankani, kabot kakit wi awoon aantepi. ²³ Kè we ukaan keeri kè iinjeŕ itaka yi nwuliŋ ahankan du naŕeetan ba? Işaan kabuk uko ulon, woli dyaarad ya."

²⁴ « Wi wi aşaan aji na bañaan banŕoon da : "Nayeenkana itaka yi nul, nabot nawul ya andukiŋ aka nyaaş iñeen uko wi nwululuŋ." ²⁵ Kè bateema aji : "Ado-bi ka ka itaka itum!" ²⁶ Kè akak aji na baka : "Dŕupan, ñaan ankaan, baluŋ kaŕena kak, bè anwoon aanka, bado yeenka wi akaan. ²⁷ Kè başoorad naan, banwoon baambi űal nşih baka, naŕijan baka ŕi, nafaal ŕi kadun naan." »

Yetu aneej ŕi Yerutalem ji naşih

(Maci 21.1-9; Markuŕ 11.1-10; natenan ŕi Yowan 12.12-16)

²⁸ Wi Yetu aŕiiniŋ haŋ aba, aşè tool pya Yerutalem, apoş ŕi kadun ki pntuk. ²⁹ Wi aňogun űfèŕ űi Betfage na Betani, kaňog pnkuŋ pi bajaan bado « Pnkuŋ pi Mnoliwera † » aşè yil baŕaşarul batèb aji na baka : ³⁰ « Nayaan du ufèŕ unwoon ŕi kadunan wuŋ, woli naneej da, naŕènk ubuuru umpoŕi untanuŋ, wi nin ñaan

† Pnkuŋ pi Mnoliwera : Dawoon katim ki pnkuŋ pi bajaan bado na umbaabu "Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives."

awoon aambaan kadapi'aara ; nafènèşan wa naŕij.

³¹ Woli alon ahepar uko unkaan kè nakfènèş wa, naja-ka Ajugun anumiŋ wa. »

³² Wi bayili bayaan, baya ŕènk kè uko uwo jibi Yetu ajakuŋ na baka. ³³ Wi bawoon ŕi pñènèş ubuuru umpoŕi wuŋ, bajug wa kè başè ji : « we ukaan kè nakfènèş ubuuru ba? » ³⁴ Kè başè teem aji : « Ajugun anuma wa. »

³⁵ Wi wi bajejuŋ wa aŕij Yetu, aşè pènan iyeti yi baka agur wa, aşè dola kè apayaa. ³⁶ Wi akyaan, kè bañaan başè pènan iyeti yi baka aşeeŕ ŕi bgah. ³⁷ Wi Yetu abanuŋ du bgah bankwalnaaniŋ Pnkuŋ pi Mnoliwera atool pya Yerutalem, kè pntuk pi baŕaşaru bŕi paşè lilan maakan, ahuuran maakan awo ŕi pdèman Naşibaŕi pa mlagre mi bawinuŋ bŕi. ³⁸ Baji : « *Bnuura nuura ŕi naşih ankmbiiŋ ŕi katimul!* †† Mnjeeh du baŕi na mndèm du baŕi duuŕ! » ³⁹ *Bafariŕay balon banwoon ŕi pntuk kè başè aji na Yetu : « Najukan, űomaan na baŕaşaru baŕañan. » ⁴⁰ Kè aşè teem baka aji : « Dŕupan, woli bayompi, mnlaak mi manhuuran. »

Yetu akak aŕègara Yerutalem

⁴¹ Wi Yetu aňogun, awin ubeeka wi Yerutalem, aşè ŕè-gara wa, ⁴² aji : « Dŕal lah iwi kak iyikrèn iko inkŕijiŋ nŕa di mnjeeh, kè iko mènŕi işè mena, kèş ki nu kaanhilan pwini ya. ⁴³ Nnuur űlon űabi űi başooradu bakdolun uniw wi mboş kakoolntènu, kagut na iwi. ⁴⁴ Baluŋ kaŕoku, iwi na babuku. Baankwut nin katoh kalon kanaŕ, ŕiki iinyikrèn wal wi Naşibaŕi abiiŋ pbuuranu. »

Yetu adook bawaap du Katoh Kaweeke ki Naşibaŕi

(Maci 21.12-17; Markuŕ 11.15-19; natenan ŕi Yowan 2.13-22)

⁴⁵ Yetu aneej wal mènŕ du *Katoh Kaweeke ki Naşibaŕi aşè jun pdook bawaap, ⁴⁶ aji na baka : « Naşibaŕi aŕup ŕi Ulibra wi Uŕup wi nul aji : "Katoh naan kawo kañehanaani." † Kè an naşè kakan ka dko dmennaani di bakiiŋ ††! »

Yetu ajukan du Katoh Kaweeke ki Naşibaŕi

⁴⁷ Unuur unjinŕi, Yetu aji jukan du *Katoh Kaweeke ki Naşibaŕi. Kè *baŕenjan baweeke na *bajukan Bgah na baweeke biki *bayuday başè la pfiŋa, ⁴⁸ aşè wo baamme jibi bakdoli, ŕiki bañaan bŕi bawat ibaŕi aŕiinka bnuura.

Bayuday bahepar Yetu ñaan anŕu'uluŋ pdo iko yi akdolun

(Maci 21.23-27; Markuŕ 11.27-33)

20 Yetu awo unuur ulon ŕi pjukan du *Katoh Kaweeke ki Naşibaŕi abot aŕup *Uŕup Ulil Unuura, kè *baŕenjan baweeke na *bajukan Bgah başè wuj na bantohi ² ahepara aji : « ŕupun, mnhina mnhoŋ mi mi ikdolnuŋ iko yi ba? In ajakiŋ kè ihilan kado ya? » ³ Kè aşè teem baka aji : « Nji kak dŕal kaheparan uko ulon. Naŕupaan, ⁴ in ayiluŋ *Yowan pbattaar ba? Naşibaŕi a

†† 19:38 Kañaam 118.26. † 19:46 Itayi 56.7. †† 19:46 Yeremiya 7.11.

këme bañaan baka? » ⁵ Kë başë wo ƚi plařar ƚi ptoof pi baka aji : « Woli nřeem aji Nařibaři ayilulun, aheparun kaji, we ukaan kę nřenfiyaara? ⁶ Kę woli nři bañaan bay-ilulun, bañaan bti batapun mnlaak, ƚiki bafiyaar aji awo *Nařupar Nařibaři. »

⁷ Bateem aji baamme anyilulun. ⁸ Yetu kę ařë ji na baka : « Nři kak, męnkřupan na mnhina mnhoŋ mi nři kadolnuŋ iko yi. »

Uhoŋ wi balemp biki Uwoorta

(Maci 21.33-46; Markuř 12.1-12)

⁹ Wi wi Yetu ařaan ahoŋ na bañaan aji : « Ńiinř alon abi řepi uwoorta wi mnko manjaan mandolna ubiřu, ařë wul wa bañaan balon pa badoki bapooŋle bawula kafah ki nul, ařë ya bayaař bi awo i kaya kajon. ¹⁰ Wal wi umar ubanuŋ, kę ařë yil nalemparul alon du baka pa bawula kafah ki nul ; kę bařë koba, adook kę akak iřen ijint. ¹¹ Kę řiinř ajug uřeeh akak ayil nalemparul alon ; kę bakak akob uŋ męnřan, akowandęna, ařë dooka kę akak iřen ijint. ¹² Kę akak ayil nawajanřen ; kę bakoba añaakan ařęla bdig.

¹³ « Kę ajug uřeeh ařë ji wal męnř: "Dbaa do do hum ba? Dyil da abuk naan i nřaluŋ maakan, ulome ul, baya kakali'a." ¹⁴ Wi bañaan biki awulun uwoorta bawinuŋ abuk řiinř uŋ ařë řal aji : "I akdukiin na iko yi ařin ; nawulan nřiřa, nřyeenkna phiiř." ¹⁵ Kę hęnk di bamob-ulun apul pulan apęnan du uwoorta ařë řiřa. We wi ajug uřeeh akeeri bi kado bañaan męnř? ¹⁶ Aluŋ kabi kafinř baka kawul uwoorta bañaan balon. »

Wi bañaan bařiinkuŋ uko waŋ ařë ji : « Nařibaři aankdinan nin uko waŋ uwo! » ¹⁷ Wi wi Yetu ařaan aja-ban baka kęř ařë ji na baka : « Natenan uko wi bap-iřuŋ ři Ulibra wi Nařibaři :

*"Pnduba pi baniw bapokun,
pakakuŋ amęban katoř."* †

We wi uko umpiřuŋ wi ukdiimanuŋ: ¹⁸ řaan ankřotuŋ ři pnduba męnř akita, kę řaan i pakřotnuŋ, panantęla. »

¹⁹ *Bajukan Bgah na *bařęnan baweek bayikřen wal męnř, na manjoonan kę bukal bakaan kę ahoŋ haŋ. Bala wal męnř pmoba, ařë ři bañaan.

Pluk řetar daařa

(Maci 22.15-22; Markuř 12.13-17)

²⁰ *Bajukan Bgah na *bařęnan baweek bamena wal męnř ařë yil bañaan balon bandaaruŋ aji bawo bařool bado katen me Yetu ajub ři uřup ulon, kahilna kamoba, kařooř du přih pi nanřuŋa naromeŋ. ²¹ Wi wi bařaan aji na a : « Najukan, nřme kę iji křup kabot kajukan bnuura, abot awo iinři kpařřęř, na manjoonan, bgah bi Nařibaři bi bi ijaan řjukan. ²² Nwo i kaluk řetar † nařih najeenkala daařa, kęme nřenwo kaluka da? » ²³ Kę Yetu ammeenř nřal nři kalagare nři baka ařë ji : ²⁴ « Nadi-imanaan pataka. Kaara di in na katim ki in iwoon ři pa? » Kę bateem aji : « *řetar a. » ²⁵ Kę ařë ji na baka wal męnř: « Nakeerin nakakan řetar uko unwoon wi řetar, nařę nakakan Nařibaři uko unwoon wi Nařibaři. »

† 20:17 Kañaam 118.22. †† řetar awoon nařih najeenkala.

²⁶ Kę baanhinan amob Yetu ři nřřup nři ařupuŋ ři kadun ki bañaan, baňoŋar jibi ateemuŋ, ařë yomp.

Pnařa ři pkeř

(Maci 22.23-33; Markuř 12.18-27)

²⁷ *Bataduk balon babi aňog ři Yetu, bukal bajaan ba-ji pnařa ři pkeř paanwoo, bahepara aji : ²⁸ « Najukan, *Moyit apiit pa un aji : "Woli řaan aka abuk ařin anni-imuŋ ařë keř bę aanduk napoř, ayeenkan ahar abuk ařin męnř ahilna abukara bapoř." ²⁹ Ubi ka biinř paaj na alon baňaarun. Nateek aniim řaař ařë waŋa bę aambuki. ³⁰ Natębanřen kę ayeenk řaař akeř kak bę aambuki, ³¹ nawajanřen kak kę ayeenk řaař akak akeř bę aambuki. Kę biinř paaj na alon bukuŋ bti bado haŋ, akeř bę baanduk napoř. ³² Kę řaař akak abaaňřaan aneem. ³³ Kę hęnkun woli bañaan baluŋ anařa ři pkeř, in akwoon ayin řaař męnř, wi bukal paaj na alon bti baniimuluŋ? »

³⁴ Kę Yetu ařë ji na baka : « Biinř na baař biki umundu wi baji baniimar ; ³⁵ kę biki Nařibaři akluŋ kaji kę bařaan na pnařa ři pkeř kabot kawo ři ubida unkmbiinř, baankak aluŋ kado kaniimar wal męnř. ³⁶ Hęnk di di bawoon kak baankak akeř, banaam na nřwanřuř abot awo babuk Nařibaři, wi banařiin ři pkeř. ³⁷ Kę Moyit ařup bnuura aji bañaan baluŋ kanařa ři pkeř. ři dko di Ulibra wi Nařibaři dankřiiniyaanuŋ uko wi bgof bankyikuŋ, adu Ajugun aji, "Nařibaři i *Abraham, i *Iřaak, na i Jakob." » ³⁸ Yetu akak aji « Nařibaři awo i bañaan bajeb, aanwo i bankeřun, řiki biinř bawajanř bukuŋ bti bawo bajeb pa ul. »

³⁹ *Bajukan Bgah balon bajeb břup wal męnř ařë ji na a : « Najukan, iřiini bnuura. » ⁴⁰ Kę baankak aňoom phepara uko ulon.

Krittü awo Abuk Dayiř abot awo Ajug Dayiř

(Maci 22.41-46; Markuř 12.35-37)

⁴¹ Yetu aji kak na baka : « Hum di di řaan ahilanuŋ kaji *Krittü awo *Abuk Dayiř? ⁴² Dayiř ři uleeful ařup ři uko wi Krittü ři Ulibra wi pñaamaręn aji :

"Nařibaři Ajugun aji na Ajugun :

řoon ři kařen naan kadeenu

⁴³ *te ndoo ndo bařooradu,*

ido kapafna baka ihoř." ‡

⁴⁴ Dayiř aji du'a kaji "Ajugun" hum di di Krittü ahinanuŋ keeri kawo abuk Dayiř? »

Nalipariin bajukan Bgah

(Maci 23.1,5-7,14; Markuř 12.37-40)

⁴⁵ Jibi bañaan bawoon ři ptiinka, kę Yetu ařë ji na bařařarul : ⁴⁶ « Nalipariin *bajukan Bgah banjaan baňal pñaay na imiřa iyul, kaňal banohntęn baka ři dko di bañaan, kaňal pto kadun ři itoh iřehanaani, na ři iřij in-uura ři nřfettu. ⁴⁷ Baji bade bka bti bi baař bayoř, kadaar kajon ři pňehan Nařibaři pa pwinana. Nařibaři aluŋ kakob baka kakob kandęmnuŋ maakan! »

‡ 20:43 Kañaam 110.1.

Uŕen wi ñaaŕ nayoŕ najuuk
(Markuŕ 12.41-44)

21 Yetu akat kęŕ aŕę win bayok kę bakwat itaka du dko di bajaan bawatna itaka ŕi *Katoh Kaweek ki Naŕibaŕi. ² Abot awin ñaaŕ nayoŕ alon najuuk kę aŕu da ktaka ktęb ŕań. ³ Kę aŕę ji : « Na manjoonan, dŕupan, ñaaŕ nayoŕ najuuk i awul apelan bańaan bti. ⁴ Banwuluń bukuń bti bawul itaka yi bawoon baannuma, kę ul ŕi bwaan bi nul aŕę wul itaka bti yi anumiin pa pde. »

Iko inkyuujun kę uba umundu uńogi
(Maci 24.1-2; Markuŕ 13.1-2)

⁵ Jibi bańaan balon bawoon ŕi pmaŕ *Katoh Kaweek ki Naŕibaŕi aji kanuura, kul na induba inuura inniwnun ka, na iko inuura yi bajaan baŕen pa pńęgna ka, kę aŕę ji : ⁶ « Iko yi naktenun un, ŕnuur ŕaluń kabi, kę nin plaak paankduka kapaf ŕi pŕęńŕ pa : iko męńŕ bti ijot. » ⁷ Kę baŕę hepara aji : « Najukan, lum di di uko wań ukwoon, kę we ukyuujun un kę uko wań uban ŕi pbi? »

⁸ Yetu kę ateem baka aji : « Nawutan kadinan baguuran, bańaan baŕum balun kabi na katim ki naan, kaji bawoon *Krittu kabot kaji unuur wi nul uńogi! Nawutan kaŕaŕ baka. ⁹ Woli naluń atiink ŕgut na pgarandę, nawutan kalęnk. Iko męńŕ iwo yi kawo ji umundu ubi udo kaba. Kę umundu uŕę wo uunwo kaba wal męńŕ. »

¹⁰ Aji na baka wal męńŕ : « Utaak unaŕa ugut na utaak ulon, pŕih pagut na plon. ¹¹ Mboŕ manŕinŕ maakan, mmaak mwuŕaan na ubon ŕawo ŕi ŕmbar ŕlon, iko iyibanaan iwo, iko inkwoonun baŕi iwinana.

¹² « Kę ji iko yań bti ibi ido kadolana, bamoban kahaĵanan, kańooŕan *uruha du itoh ińehanaani, kawatan ukalabuŕ, kańooŕan uruha du kadun ki baŕih na banŕuńa ŕiki nafiyaaręn. ¹³ Iko yań bti ikdolun naŕup baka uko wi nameen ŕi nji. ¹⁴ Nameen kę naannuma pla uko wi nakyaan kaŕup kayęnanaan ŕleefan : ¹⁵ dlun kawulan uŕup unŕuńa wi baŕooradan bakwoon baankhil ppok kęme kalaŕ. ¹⁶ Baŕinan na baninan, babuk baŕinan, bayiŕan na banohan, badoo luń kakeeŕaan, bafiń baŕum ŕi an. ¹⁷ Bańaan bti baŕooran ŕiki nafiyaaręn. ¹⁸ Kę bkow nin baankluń kade'u.

¹⁹ Natamaan maakan, hęnk di nakluń kakaana ubida wi manjoonan.

Uŕoka Yerutalem
(Maci 24.15-22; Markuŕ 13.14-20)

²⁰ « Woli naluń awin kę bangoli bafooy Yerutalem, nameen kę daban ŕi pŕokana. ²¹ Banwoon ŕi utaak wi *Yuda wal męńŕ baŕiin bamena du inkuń iweek, banwoon ŕi Yerutalem meeŕ baŕiin bapęn, banwoon du ŕŕeeh wal męńŕ bawutan kaneej ubeeka, ²² ŕiki ŕnuur męńŕ ŕawo ŕi Naŕibaŕi akkobun bańaan biki nul banjubanulun, ŕnuur ŕi iko impiitaniin bti ikdolaniin. ²³ ŕnuur męńŕ, baat bankwoon na iyin, na bankbootanun bawuŕan! Pjuuk pweek pawo ŕi utaak wi, udeeb wi Naŕibaŕi ubot uwala ŕi bańaan. ²⁴ Bafiń baka na ikej, kamob baka kaya katuh du ŕŕaak bti, banwoon

baamme Naŕibaŕi balun kapoŕ Yerutalem katok tokan da te wi ŕwal ŕi baka ŕakbaan.

Yetu aŕup jibi Abuk ŕi inŕ aklun kabi ŕi umundu
(Maci 24.29-31; Markuŕ 13.24-27)

²⁵ « Iko inkyuujun kę *Abuk ŕi inŕ abi iwinana ŕi unuur, ŕi pli, na ŕi ŕjah. Kę ŕi mboŕ, bańaan balun kahaaĵala, kayewla phomp pi bdęk na pi ŕmaaron. ²⁶ Bańaan balun kakeŕ palęnk, wi bakŕaluń iko inkluń kajotna umundu wi bańaan bafęŕun, iko yi baŕi ilun kaŕinŕar. ²⁷ Wal męńŕ wi wi bakwinun Abuk ŕi inŕ awun na mniina na mndęm mnweek ŕi kanfelun. ²⁸ Woli iko męńŕ ijun pwinana, nahet kakat kęŕ, ŕiki mbuur mi nan mańńogi. »

Uhoń wi bjaak
(Maci 24.32-35; Markuŕ 13.28-32)

²⁹ Yetu akak ahoń na baka aji : « Natenan bjaak na mnko bti. ³⁰ Woli manjuna jun pŕeęń, naji wonŕi naten ma nabi me me kę pti pańogi. ³¹ Kę hęnk woli naluń awin iko yań kę ibani, nameen kę *Pŕih pi Naŕibaŕi paban ŕi pbi. ³² Na manjoonan, dŕupan, kawuun ki kaankŕęp bę iko męńŕ bti iinwinana. ³³ Baŕi na mboŕ ŕaba, kę ŕŕup ŕi naan ŕaŕę wo ŕaankba. »

Nawoon bten
(Maci 24.36-51; Markuŕ 13.33-37)

³⁴ Yetu akak aji : « Nalipariin, nakwut ŕhaaŕ ŕi nan ŕaduka ŕi unoh uweek, na ukuj, na manŕaaf mi umundu, nado kaŕi unuur męńŕ ukur kur uĵotni'an ³⁵ ji bridiya, ŕiki unuur męńŕ uban ŕi bańaan bti biki umundu. ³⁶ Nawoon bten keeri, nado kańehan Naŕibaŕi wal undoli, nahilna nabuur ŕi iko inwoon yi pbi bti, nabot nahilna nanaŕ ŕi kadun ki *Abuk ŕi inŕ. »

ŕnuur ŕbaańŕaani ŕi Yetu

³⁷ Na pnak, Yetu aji wo du *Katoh Kaweek ki Naŕibaŕi kajukan, na utejan aŕę ya kafę du pnkuń pi bajaan bado « Pnkuń pi Mnoliwera. » ³⁸ Wal wi nfa mambanan ban, bańaan bti kaŕę bi du Katoh Kaweek ki Naŕibaŕi pa ptiinka.

Baŕęnan baweek na bajukan Bgah batiinkar pa pfiń Yetu

(Maci 26.1-5,14-16; Markuŕ 14.1-2,10-11)

22 Ufettu wi ipoom indaŕ wi bajaan bado *Ufettu wi Mbuur uńog wal męńŕ. ² *Baŕęnan baweek na *bajukan Bgah bańal pfiń Yetu, aŕę ŕi uko wi bańaan bakbiin kado, ukań kę bakla jibi bakdoli kadoo kafińa.

³ Kę uŕal wi *ŕatana uŕę neeŕ ŕi Yudaŕ, i bajaan bado Iŕkariyot, anwoon alon ŕi *banĵaan ińeen na batęb.

⁴ Aya du baŕęnan baweek na baweek biki bangoli bayęn *Katoh Kaweek ki Naŕibaŕi, atiinkar na baka jibi akwuli baka Yetu. ⁵ Balilan fuŕ aŕę dinan pwula itaka.

⁶ Kę ul, aŕę la wal wi akwulun baka'a, bę pńęk pi bańaan paankmaar.

Yetu abomandër na banjañan pa ufettu wi Mnjeeh

(Maci 26.17-25; Markut 14.12-21; natenan ti Yowan 13.21-30)

⁷ Ti wal wi *ufettu wi ipoom indaṭ, unuur wi bajaan bafin ḡkaneel ptejananaan *ufettu wi mnjeeh ubani.

⁸ Kë Yetu aṣë yil Fimonḡ Piyeer na *Yowan aji na baka : « Nayaan najun un kañah ki ufettu. »

⁹ Kë baṣë hepar a aji : « Tuḡ di di iḡalun ḡjuruḡnu ka? »

¹⁰ Kë aṣë teem baka aji : « Natenan, woli naneej ti ubeeka, nayit na ñiinṭ alon ankuḡjiinḡ pdunk pi meel. Naṭaṣana, du katoḡ ki akyaanḡ kaneej, ¹¹ naji na ajug katoḡ : “Najukan aji : Tuḡ di meetḡ di akdeenunḡ pde pi ufettu na baṭaṣarul dawoonḡ?” ¹² Ayuujan du bko duuṭ, meetḡ dhaan danwoonḡ na iko yi naknumiinḡ bti. Dul di di nakyaanḡ kabomanun ḡhilna ḡde pde pi ufettu. »

¹³ Kë bayaa, aya awin iko bti jibi Yetu ajakunḡ na baka, aṣë juḡ pde.

Kañah kabaañṣaani

(Maci 26.20,26-29; Markut 14.17,22-25; 1 Korint 11.23-26)

¹⁴ Wi wal wi pde ubanunḡ, kë Yetu aṣë ṭo ti umeeṣa na *banjañanul. ¹⁵ Wi wi aṣaanḡ aji na baka : « Dḡjal maakan kade pde pi ufettu † wi na an ji ndo kaneej ti mnhaj. ¹⁶ Dṭupan, mēnkak ade pa te wal wi uko wi pde pi pakṭejanunḡ ukdolaniinḡ du *Pṣih pi Naṣibaṭi. » ¹⁷ Ajeḡ pnkalame ploḡ, abeeb Naṣibaṭi aṣë ji : « Nayeekan pa, nafaasiir ; ¹⁸ dṭupan, mēnkak adaan poot te wal wi *Pṣih pi Naṣibaṭi pakbiinḡ. »

¹⁹ Wi abaanḡ, aṣë jej kapoom, abeeb Naṣibaṭi, akitēṣ ka awul baka aṣë ji : « Uleef naan wii wi, unwulaniinḡ pa an. Naluḡjiinḡ nado kado hēnk, uwo mnleṣan mi naan. »

²⁰ Wi babaanḡ pde, akak ado haḡ na pnkalame aji : « Poot pi pawoonḡ pñaaḡ pi naan pantulunḡ pa an, pi Naṣibaṭi aṭejananaanunḡ bhoḡar bhalu. »

Yetu aṭup aji alon ti banjañanul akwaapulun

(Maci 26.21-25; Markut 14.18-21)

²¹ « Natenan, ñaan anwoonḡ i kawaapēn aṭo na nji ti umeeṣa wi. ²² Na manjoonan, *Abuk Ñiinṭ awo kakeṭ jibi Naṣibaṭi ajakunḡ, kë ñaan anṣaanḡ awaapa aṣë wuṭan! » ²³ Wal mēntḡ, kë *banjañan baṣë wo ti pla ñaan ahonḡ ti baka akdolunḡ uko waḡ.

In awoonunḡ naweek?

(Maci 20.24-28; 19.28; Markut 10.41-45)

²⁴ Blaṭar bapēn ti *banjañan kë baḡal kame i bahilanunḡ kaji awoonunḡ naweek ti baka. ²⁵ Kë Yetu aṣë ji na baka : « Baṣih biki ḡtaak baji baḡotna biki baṣihunḡ, kë banṣihunḡ bado kë baji badu baka “bado bnuura” ²⁶ Kë uṣë paṭ pa an, anwoonunḡ naweek ti an awo kaṭep ṭep kawo ji anwoonunḡ nampoṭi, kë ankwulunḡ uworda awo kaṭep ṭep kawo ji ankdolunḡ uko wi uworda ujakunḡ. ²⁷ In adēmnuḡ ba? Anṭoonḡ ti umeeṣa këme ankyiṣulunḡ pde? Mēntḡ anṭoonḡ ti umeeṣa a i? Nji kë nṣë wo ti ptoofan, ji anklemparunḡ bañaanḡ! »

† Pde mēntḡ paji paleṣan wal wi Naṣibaṭi abuuranunḡ bayuday pjuuk du Ejiptu.

Uko wi Yetu ahonunḡ banjañan

(Maci 19.28)

²⁸ « An nawo na nji wal wi nwoonḡ ti mnhaj bti, ²⁹ kë jibi Paapa awulunḡ pṣih, hēnk di di nkaanḡ awulan pa.

³⁰ Nalunḡ kade kabot kadaan na nji du pṣih pi naan, kabot kaṭo ti itij yi pṣih, kawayēṣ kntaali iñeen na ktēb ki *Itrayel. »

Yetu aṭup aji Fimonḡ Piyeer alunḡ kapok pme'a

(Maci 26.31-35; Markut 14.27-31; natenan ti Yowan 13.36-38)

³¹ Kë Yetu akak aji : « Fimonḡ, Fimonḡ, *Ṭatana añehan pa phil kaṣinṭ ṣinṭanan ji ḡdeey ti kajeṭ. ³² Kë nji, nṣë ñehan Naṣibaṭi pa iwi, ihilna inaṭ iliinṭ ti pfiyaar. Woli ilunḡ akak ti nji, ktēḡṭēn batēnṭu. » ³³ Kë Fimonḡ Piyeer aṣë ji na a : « Ajugun, woli uwo pya ukalabuṣ këme woli udoo wo pkeṭ na iwi, nji wi. » ³⁴ Kë Yetu aji na a : « Fimonḡ Piyeer, dṭupu, ji uguk udo kahaan ḡṭa di, ipok pme'ēn ḡyaaṣ ḡwajanṭ. »

Umbootu, umañ na kej

³⁵ Kë Yetu aṣë hepar *banjañan aji : « Wi mbiinḡ ayilan bē naanṭij nin umbootu, nin umañ, nin iṣapaat, nawaanḡ uko ulonḡ i? » Kë bateem aji : « Nin ukoolan. »

³⁶ Wi wi aṣaanḡ aji na baka : « Kë hēnkunḡ, ankaanḡ umbootu awo kajeḡ wa, na ankaanḡ umañ, kë anwoonḡ aan-ka kej, awo kawaap umanta wi nul, kanug ka. ³⁷ Dṭupan, uko wi Ulibra wi Naṣibaṭi uṭupunḡ uwo kadolana ti nji : “Baṭu'a na bado buṭaan.” » ³⁸ Baṭaṣarul bajaka wal mēntḡ : « Ajugun, ikej itēb yii yi. » Kë ateem baka aji : « Ukēṣi. »

Yetu añehan Naṣibaṭi du pnkunḡ pi mnoliwera

(Maci 26.36-46; Markut 14.32-42)

³⁹ Yetu apēn aya du Pnkunḡ pi Mnoliwera jibi ajonunḡ kado. Baṭaṣarul kë baya na a. ⁴⁰ Wi abanunḡ du dko mēntḡ aṣë ji na baka : « Nadoon kañehan Naṣibaṭi nawutna kajot ti kaguuru. » ⁴¹ Wi wi aṣaanḡ aduk baka btiinṣu aṣë ḡup añehan Naṣibaṭi ⁴² aji : « Paap, woli iḡali, klowanaan mnhaj mi. Kë mēntḡ unḡal wi naan uṣaanḡ awo kadolana, wi nu wa. » ⁴³ [Wal mēntḡ, kë *uwanjuṭ wi Naṣibaṭi ulonḡ uṣë pēn ti kadunul pa pteḡṭena.

⁴⁴ Yetu ahaajala maakan, aṣë ñehan Naṣibaṭi maakan. Uyikaj wi nul udoo kak ji pñaaḡ ajat.]

⁴⁵ Wi Yetu añehanunḡ Naṣibaṭi aba, aṣë naṭa, akak du baṭaṣarul, aṭēnk baka kë bakḡoyēntḡ, banoor maakan ṭiki bajooṭani. ⁴⁶ Kë aṣë ji na baka : « we ukaanḡ kë nakḡoyēntḡ ba? Nanaṭiinḡ nañehan Naṣibaṭi, nawutna kajot ti kaguuru. »

Bamob Yetu

(Maci 26.47-56; Markut 14.43-49; natenan ti Yowan 18.3-11)

⁴⁷ Yetu ahum kaṭiini, kë pnṭuk pi bañaanḡ paṣë wuj. Yudaṭ, alonḡ ti *banjañan iñeen na batēb kë awo ti kadun ki baka. Abi aḡog Yetu pa pmooka. ⁴⁸ Kë Yetu aṣë ji na a : « Yudaṭ, imook mook *Abuk Ñiinṭ kawul-na'a! » ⁴⁹ Wi banwoonḡ na Yetu bawinunḡ uko unkbo-

mandërun aşë ji na a : « Ajugun, ntib baka na ikej? »
⁵⁰ Kë alonj ti baka apënan kej atib afal kabaţ kadeenu ki nalempar *naşih i baţenjan. ⁵¹ Kë Yetu aşë tiini na baka aji : « Naţaţnaan. » Wi wi aşaanj aban kabaţ ki űiintj unj ajeban ka.

⁵² Yetu aţiini wal mënţ na *baţenjan baweek, na baweek biki bayej *Katoh Kaweek ki Naşibaţi na bantohi bambiinj pmoba aji : « Dwo nado buţaan i, kë nado bi pmobën na ikej na induk? » ⁵³ Dji kawo na an űnuur bti du Katoh ki Naşibaţi, kë naando na pmobën. Kë wal wi uşë wo wi nan, wi baţaanj biki utejan bajaanj ba-naţa. »

Fimonj Piyeer apok aji aamme Yetu

(Maci 26.57-58,69-75; Markuť 14.53-54,66-72; natenan ti Yowan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Bamob Yetu wal mënţ aşë űooţa aneejan du katoh ki *naşih i baţenjan. Fimonj Piyeer kë aşë low du kafetj aţaş. ⁵⁵ Batehan bdoo ti ptoof pi blay kë baţaanj baţo afooy ba atëma, kë Fimonj Piyeer akak aţo da. ⁵⁶ űaaţ nalemp alonj awina kë aţo aűog bdoo ; kë aşë tena bnuura aşë ji : « űiintj i kak awo na a! »

⁵⁷ Kë Fimonj Piyeer aşë laţa aji : « űaaţu, mëmme'a »
⁵⁸ Baţo btiuşu, kë űiintj alonj akak awina, aji : « Iwi kak iwo alonj ti baka! »

Kë Fimonj Piyeer ateema aji : « A-a, mënwo na baka. »
⁵⁹ Baţo uko ji uwoori, kë alonj akak aţup aji : « Natenan, manjoonan ma, űiintj i awo na a, adoo wo i *Galilay. »

⁶⁰ Kë Fimonj Piyeer ateem aji : « Iwi, mëmme uko wi ikjakun. » Ti dko mënţ, wi aktiiniinj, kë uguk uşë haan.
⁶¹ Kë Ajugun aşë kok aten Fimonj Piyeer. Wi wi aşaanj aleş uţup wi Ajugun abiiinj aţupa : « Fimonj Piyeer, dţupu, ji uguk udo kahaan nţa di, ipok pme'en űyaaş űwajantj. »
⁶² Wi wi Fimonj Piyeer aşaanj apën bdig, awooni maakan.

Bakob Yetu abot akara

(Maci 26.67-68; Markuť 14.65)

⁶³ Bankyenunj Yetu bawo ti pbeņa, abot akoba. ⁶⁴ Baji bawuna kęş kaşë hepara kaji : « In akobiinj? Iwi *Naţu-par Naşibaţi, ţupan űaanj ankobiinj! »
⁶⁵ Bakak akara, ikar itum ilonj kak.

Baűooţ Yetu uruha wi bayuday

⁶⁶ Wi unuur ujinţunj, bantohi *bayuday, *baţenjan baweek na *bajukan Bgah kë başë yitiir. Bado kë baţij Yetu ti kadun ki baka, ⁶⁷ aşë ji na a : « Woli iwo Krittu, kţupun. »

Kë ateem baka aji : « Woli dţupan, naankfiyaar, ⁶⁸ kë woli dheparan uko ulonj, naankteemën. ⁶⁹ Kë hënkuinj *Abuk űiintj aşë űo du kaűen kadeenu ki Naşibaţi an-hiniinj iko bti! »

⁷⁰ Wal mënţ, kë bukal bti başë ji : « Iwoonj Abuk Naşibaţi keeri? »

Kë ateem baka aji : « Naţupi, dwo a. »

⁷¹ Kë başë ji : « űkak anuma alonj aţupun i? Un ti ibaţun űtiinkna wa ti mntumul! »

Baűooţ Yetu du Pilat

(Maci 27.1-2,11-14; Markuť 15.1-5; natenan ti Yowan 18.28-38)

23 Wi wi baţaanj bti banţoonj *uruha wi *bayuday başaanj anaţa, aűooţ Yetu du kadun ki *Pilat.
² Bajun ptapara aji : « űţënk űiintj i kë awo ti pyewlën baţaanj biki utaak ; aji ji na baka bawut pluk *űetar naşih najeenkal daaş, abot aji ul ti uleeful awoonj *Krittu, naşih. »
³ Kë Pilat aşë hepar Yetu aji : « Iwi, iwoonj naşih i bayuday i? »
 Kë Yetu ateema aji : « Iwi, Ijakun har. »
⁴ Kë Pilat aşë ji na *baţenjan baweek, na pntuk pi baţaanj : « Mënwin uko ulonj unkaaű nji űiintj i aduknaanaa. »

⁵ Kë başë taman maakan aji na a : Awuuk baţaanj bapataţa na pjukan pi nul, ajunna du *Galilay, aţëpna Yuda, aşë bi hënkuinj te ti. ⁶ Wi Pilat atiinkunj uko wanj aşë hepar aji : « űiintj i awo i Galilay i? »
⁷ Kë wi ameenj kë awo i utaak wi *Herod aşıhunj, kë aşë do kë baűooţ Herod anwoonj ti Yeruţalem űunj űnuur mënţan űunj.

Baűooţ Yetu du kadun ki Herod

⁸ Wi *Herod awinunj Yetu aşë lilan maakan, aűal undi-imaan pwin Yetu, űiki atiink kë bakţiiniyaan iko yi adolonj, abot aűal kawina ado mlagre mlonj. ⁹ Herod awo ti phepar Yetu iko itum, kë apok pteema. ¹⁰ Wal mënţ kë *baţenjan baweek na *bajukan Bgah başë huran iko yi baktaparulunj. ¹¹ Wi wi Herod na bangoli biki nul bajununj pbeņj Yetu akowandëna, aşë woharëna kamişa ki naşih. Bakakana du Pilat. ¹² Herod na *Pilat bambiinj aşoorad, kë bakak unuur mënţ banoh.

Baţaanj baji na Pilat awutan Barabaat

¹³ *Pilat ado kë badu *baţenjan baweek, baweek biki *bayuday na baţaanj bti, ¹⁴ aşë ji na baka : « Naţijën űiintj i, aji awo ti pyewlën utaak, kë nhepara ti kadunan, awo mënwin nin uko ulonj ti iko yi nataparulunj. ¹⁵ *Herod kak aanwin nin uko ulonj wi adoonj, wi akakanunj nja a. Nawini, űiintj i aando do nin uko ulonj unkęşunj akeţ. ¹⁶ Ddo bakoba başë bawutana. »
¹⁷ [Ufettu undoli *Pilat aji wo i pwutan pa baka nakal-abuş alonj.]

¹⁸ Kë başë huuran bukal bti aji afinj Yetu aşë wutan Barabaat! ¹⁹ Barabaat awo wal mënţ ukalabuş űiki ayewlën ubeeka abot afinj űaanj.

²⁰ Kë Pilat anűalunj pwutan Yetu akak aţiini na baka. ²¹ Kë bakhuuranaara huuran aji : « Paņana! Paņana! »
²² Kë akak aţiini na baka uyaaş uwajantjën aji : « we wi űiintj i adolonj uwuţaan ba? Mënwin nin uko ulonj unkęşunj bafiņa, ddo bakoba kaşë kawutana. »
²³ Kë bukal başë huuranaara huuran maakan ahepar bapaņa, kë pņaak pakdëma dëm ²⁴ te kë Pilat adoo dinan baka uko wi baheparunj. ²⁵ Awutan űiintj i bakheparulunj, i bawatunj ukalabuş űiki ayewlën utaak abot afinj űaanj. Wi wi aşaanj awutar baka Yetu badola uko wi banjalunj.

Yetu awo ɸi bgah bi mnhaj

²⁶ Wi bakyaan na Yetu, bamob ɸiinɸ alon i katim ki ɸimonɸ, i ubeeka wi Kuren anwooni uɸeeh, aɸu'a pkuɸa kruɸ ɸi kafetɸ ki Yetu. ²⁷ Pntuk pweek paɸaɸa, na baat balon bankunjiɸ iɸen abot aɸega. ²⁸ Kẽ Yetu aɸe kok aji na baka : « An baat biki Yerutalem, nawutan kawooni pa nji! Nadoon kawooni pa nleefan na babukan! ²⁹ Nnuur nabi nji bakluɸ kado kaji : "Banuurandeni, baat banwoon baanhil pbuk, na iyin inwoon iimbuki, na mnwil manwoon maambootani!" ³⁰ Wal menɸ baɸaan bado *kaji na inkun iweek ijotna baka, kaji na inkun impoɸi imoy baka!* ³¹ Woli bado bmul bɸow hẽnk, hum di di bakluɸ kado na bkay †? » ³² Baɸij kak bado buɸaan batẽb pa pya kafin na Yetu.

Yetu apaɸanaa

³³ Wi babanun du dko di bajaan bado « Kaheem ki bkow » aɸe paɸ Yetu da, ul na bado buɸaan batẽb bukuɸ, alon ɸi kaɸenul kadeenu, alon ɸi kamayu. ³⁴ [Kẽ Yetu aɸe ji : « Paap, miirẽn baka : baamme uko wi bakdolun. » Bangoli bafaaɸiir imiɸa yi nul wi badolun kanun na mnlaak katenna uko wi andoli akyi-tanaanun.]

Baben Yetu abot akara wi awoon ɸi kruɸ

³⁵ Baɸaan babi anaɸ bten. Kẽ baweeb biki baka, baɸe beɸa aji : « Abuuran balon, abuuraa uleeful, woli awo *Krittu i Naɸibaɸi adatuɸ! » ³⁶ Bangoli kak babeɸa : baji baɸoga kawula poot ptaakɸaan, ³⁷ kaɸe ji na a : « Woli iwo naɸih i *bayuday, buuraa uleefu! » ³⁸ Bapiiɸ ɸi bkowul duuɸ ɸi kruɸ aji : « I, AWOON NAɸIH I BAYUDAY. »

³⁹ Alon ɸi bado buɸaan i bapaɸun ɸi kruɸ awo ɸi pkar Yetu aji na a : « Iinwo Krittu i? Buuraa uleefu ikuɸ iburanun. » ⁴⁰ Kẽ natẽbantẽn aɸe noman na atẽntul un aji na a : « Iindo ji kɸi Naɸibaɸi, te bawo ɸi pdolu uko unnaamun na wi bakdolulun! ⁴¹ Uliɸ liɸ pa un, nwo ɸi pluk buɸaan bi ndolun ; kẽ ul aɸe wo aando nin buɸaan blon. » ⁴² Wi wi aɸaan aji : « Yetu, luɸi ileɸen, woli ilun abi na pɸih pi nu. » ⁴³ Kẽ Yetu aɸe teema aji : « Na manjoonan, dɸupu, nɸa di, iwo na nji du baɸi. »

Pkeɸ pi Yetu

(Maci 27.45-56; Markuɸ 15.33-41; natenan ɸi Yowan 19.28-30)

⁴⁴ ɸi udiɸ unuor, unuor umara mara awunana, kẽ bdẽm bawala ɸi umundu bti, ado nwoori nwajanɸ. Wi wi blaaɸ bkẽm maakan banjaan baneenan baɸaan pneej du *dko dyimanaan maakan di Katoh Kaweeb ki Naɸibaɸi batowiɸ ɸi ptoof. ⁴⁶ Kẽ Yetu aɸe do pdiim pweek aji : « Paap, dkakan uhaaɸ wi naan ɸi iɸen yi nu. » Wi ajakuɸ haɸ, aɸe jẽmɸa. ⁴⁷ Naɸih i bangoli iɸeen-week baromeɸ awin uko unɸepun aɸe dẽman Naɸibaɸi aji : « Na manjoonan, ɸiinɸ i awo natool! » ⁴⁸ Wi Baɸaan batum bambiɸ pten bawinun uko unɸepun, baɸiɸ, aɸe

† 23:30 Hotey 10.8. †† Baɸal aji Yetu awoon bmul bɸow, kẽ banwoon ɸi pjuban bawoon bmul bkay.

kunja iɸen. ⁴⁹ Banoh Yetu bti na baat ban-gakandẽranun na a du *Galilay banaɸ alow aten.

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Markuɸ 15.42-47; natenan ɸi Yowan 19.38-42)

⁵⁰ ɸiinɸ alon i katim kawoon *Yotef, anwoon i ubeeka wi *bayuday wi bajaan bado Arimati, awo da wal menɸ, awo ɸaan najoob bkow, natool. Awo ɸi pyoonk ubi wi Pɸih pi Naɸibaɸi. Awo ɸi baɸaan banjaan baɸo kawayeɸ du *uruha wi bayuday aɸe wo aandinan ɸi uko wi bawayeɸ bandukiɸ badinanun abot ado.

⁵² Yotef aya du Pilat, ahepara puum pi Yetu. ⁵³ Awan puum ɸi kruɸ, abooɸan pa na blaaɸ bi ifaal aɸe neejan pa ɸi bhẽr blon bi bajipun ɸi kaban ki plaak, bhẽr bi bawoon baambaan kamoya nin ɸaan. ⁵⁴ Unuor wi pbomandẽr wa, ɸiki *unuor wi pnoorfẽn wi bayuday uɸog. ⁵⁵ Kẽ baat banwoonun *Galilay na Yetu baɸe ɸaɸ Yotef, baya, aten bhẽr, awin jibi babekani puum. ⁵⁶ Wi wi bakakuɸ ubeeka pboman ukẽra na ukẽra ujuɸ ulil pɸekẽn wi bayuday bajaan bakẽr ɸi puum. ɸi *unuor wi pnoorfẽn wi bayuday, kẽ banoorfeni, ɸiki hẽnk di bgah bajakuɸ.

Yetu anaɸa ɸi pkeɸ

(Maci 28.1-10; Markuɸ 16.1-8; natenan ɸi Yowan 20.1-10)

24 Na nfa kub, ɸi unuor unɸaɸun *unuor wi pnoorfẽn, baat baya du bhẽr, aɸij ukẽra wi babomanun na ukẽra ujuɸ ulil pɸekẽn. ² Baɸenk kẽ plaak pweek maakan pandẽtnun plẽman pi bhẽr kẽ pakelanaa, awo ɸi kaban. ³ Baneej, aɸe wo baantẽnk puum pi Yetu Aju-gun da. ⁴ Baɸonjar, baamme uko wi bakdolun, kẽ biinɸ batẽb banwohariɸ imiɸa inknuurun baɸe pẽn awinana ɸi kadun ki baka. ⁵ Balẽnk maakan, aɸe juɸ, kẽ biinɸ bukuɸ baɸe ji na baka : « Nabaa la we ɸaan najeb ɸi bankeɸun ba? ⁶ [Aanwo ɸi, Naɸibaɸi anaɸana ɸi pkeɸ.] Naleɸan uko wi abiiɸ ajakan wi ahumuɸ du *Galilay. ⁷ Aɸiini na an aji *Abuk ɸiinɸ awo i kawulana du bado buɸaan, kapaɸana ɸi kruɸ, kaɸe kanaɸa ɸi pkeɸ unuor uwajanɸen. » ⁸ Kẽ baɸe leɸ nɸup nji Yetu.

Banjaan bapok pfiyaar uko wi baat baɸupun baka

⁹ Wi baat bawoonun bhẽr, bakakalẽɸ iko menɸ bti *banjaan iɸeen na alon na bandukiɸ bti. ¹⁰ Baat menɸ bawoon *Mariya i ubeeka wi Magdala, Yowana, na Mariya anin Jakob. Baat bangakandẽrun na baka bakak aɸup wa banjaan ; ¹¹ kẽ bukal baɸe nun kẽ babura ɸupa ɸup, baanfiyaar baka.

¹² [Kẽ ɸimonɸ Piyeer aɸe naɸa wal menɸ aɸi te du bhẽr. Ajiɸ aten, aɸe winara ilaaɸ ɸaɸ, wi wi akakuɸ katohul aɸonjar ɸi uko unɸepun.]

Baɸaɸar Yetu batẽb bankyaan untanka wi Emayuɸ

(Markuɸ 16.12-13)

¹³ ɸi unuor menɸan, baɸaɸar Yetu batẽb batool pya untanka wi Emayuɸ unlowiurun na Yerutalem uko ji nwoori nɸtẽb nji poɸ. ¹⁴ Bawo ɸi pɸiiniyaan iko inɸepun.

¹⁵ Wi bakɸiiniɸ, alaɸar, kẽ Yetu ɸi uleeful aɸe ɸog baka

agakandër na baka, ¹⁶ kë uko ulonj uşë neenan baka pyikrëna. ¹⁷ Yetu kë aşë ji na baka : « we wi nabaanj aþiniyaan hënk wi nakpoşunj ba? »

Kë banaţ, ajoţan. ¹⁸ Alonj  i baka anwoonj katim ki Kleyofaţ k  aşë  iini na a aji : « Unaam iwoha aloolan, anwoonj  i Yerutalem anwoonj aamme uko un epunj  i  nuur  i! » ¹⁹ K  ateem baka aji : « We ula ba? » K  baji na a : « Uko wi Yetu i ubeeka wi *Nataret! Abi wo *Naţupar Naşiba i anhiniin,  i udo na u up  i kadun ki Naşiba i na ki ba aaŋ b i. ²⁰ *Ba enjan baweek biki nun, na baweek biki nun bawula k  ba u'a pke , apaŋa  i krut. ²¹ N bi ha  aji ul awoonj i kabuuran *Itrayel, k  iko yaŋ b i i   do h nkuŋ  nuur  wajant   i i  pi.

²² Baa  balonj banwoonj na un, k  ba    ionar nun maakan na manjoonan. Baya na nfa kub du bh r, ²³ k  wi bawoonj baanwin puum pi nul, aş  wu  a. Bajakun aji  wanju   jado p n awinana  i kadun ki baka aji awo najeb. ²⁴ Balonj  i un baya du bh r, a  nk k  bawo jibi baa  ba upunj baka ; k  ul, ba   wo baanwina! »

²⁵ Wal m nt  k  Yetu aş  ji na baka : « An bawaanj   al, naji nanoom  i pfiyaar iko b i yi ba upar Naşiba i bajakun! ²⁶ *Krittu aanwo i lah kahaj h nk i, ji abi ado kaneej du mnd m? » ²⁷ Wi wi a aaŋ ajunna  i uko wi *Moyit apiitunj, a iiniyaan uko wi Ba upar Naşiba i b i, a  pna  i Ulibra wi Naşiba i apiban baka uko wi ba upunj  i a.

²⁸ Wi ba ogunj uf   wi bawoonj i pya, k  Yetu aş  awo ji  aaŋ ankyaan na bgahul. ²⁹ K  ba   dab ra aji na a : «  oon na un, unuur uyobi, utejan udobi ban ban. » K  aneej a o na baka. ³⁰ Wi wi a aaŋ a o  i ume  a na baka, ajej kapoom, abeeb Naşiba i, aş  kit   ka awul baka. ³¹ Wal m nt  k  k   ka   haab a na baka k  bayikr na, wi wi a aaŋ ayon  i kadun ki baka. ³² K  ba    iini bukal bukal aji : « N ntiink lah mnlilan  i i  bun i, wi ak iiniin na un du bgah abot apibanun Ulibra wi Naşiba i? »

³³ Bana a  i dko m nt  akak Yerutalem. Baya   nk da *banja an i een na alonj banwoyi da na bat nt  baka, ³⁴ k  bakt iini aji : « Ajugun ana a  i pke  na manjoonan, ap n awinana  i kadun ki Fimonj! » ³⁵ K  bukal ba   kakal   uko un epunj  i bgah na jibi bayikr nunj Yetu wal wi akit  unj kapoom.

Yetu ap n awinana  i kadun ki banja an

(Maci 28.16-20; Marku  16.14-18; natenan  i Yowan 20.19-23; Ulemp wi Banja an 1.6-8)

³⁶ Bahum ka iini, k  Yetu  i uleeful aş  p n  i ptoof pi baka aji : « Bnuura bawo na an. » ³⁷ Bal nk maakan,  i-ki ba al aji bawin ujurte. ³⁸ K  Yetu aş  ji na baka : « we ukaan k  nayewlaa ba? We ukaan k  nawo na   al  t b  i i  b yi nan ba? ³⁹ Natenan i en na iho  yi naan : Nji a na manjoonan! Nabanaan, naten, ujurte uunji uka uleef ut nt  wi, upa  na nji, jibi nahilanunj kawin. » ⁴⁰ [A iini haŋ aş  diiman baka i en na iho  yi nul.] ⁴¹ K  jibi bawoonj  i mnlilan abot a onj, ukaan k  baanhilan afiyaar, k  aş  hepar baka aji : « Nawo na uko ude  i i? » ⁴² K  bawula u  b wi batoowunj. ⁴³ Ajej wa, ade  i kadun ki baka.

⁴⁴ Wi wi a aaŋ aji na baka : « Wi nhumun na an,   up  i,  i  i n upanaŋ: Uko wi Ulibra wi Naşiba i ujakunj  i nji  i dko di *Moyit apiitunj, na di *ba upar Naşiba i bapiitunj, na  i Iyeeh yi p aamar n Naşiba i, iko m nt  b i iwo yi kadolana. »

⁴⁵ Wal m nt  k  aş  haab   baka   al bahilna bayikr n u up wi Ulibra wi Naşiba i. ⁴⁶ Aji na baka : « Uko wi bapiitunj wii wi : *Krittu awo i kahaj, kabot kana a  i pke  unuur uwajant n. ⁴⁷ Ba aaŋ bawo ka up  i katim ki nul  i ba aaŋ biki  taak b i, kajunna  i Yerutalem, kaji na baka bawut pjuban, ba  l    bida, Naşiba i ahilna amiir baka ipekadu. ⁴⁸ Nawo bamaar biki iko m nt  b i. ⁴⁹ K  nji  i uleef naan, n   luŋ kawulan uko wi Paapa ahoŋunj. An, nadukiin  i ubeeka te wal wi naktumunj na phina panwoonunj ba i. »

Yetu apaya ba i

(Marku  16.19-20; natenan  i Ulemp wi Banja an 1.9-11)

⁵⁰ Wi wi Yetu a aaŋ aya na ba a arul te uf   wi Betani, aş  tar i en, a ehan Naşiba i awul baka bnuura bi nul. ⁵¹ Wi akdolunj haŋ, aş  duk baka, adeenana du ba i. ⁵² Bukal, k  ba   d mana, aş  kak Yerutalem, a um na mnlilan. ⁵³ Baji babi duka duka kad man Naşiba i du katoh kawee ki nul.

YOWAN

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Yowan apiitun. Aṭup ṭi ulibra wi uko wi Yetu adolun ṭi mboṣ na uko wi ajukanun bañaan, na pkeṭul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu aṭup bañaan na mnhina, ajeban bamaakal, adook ṅntaayi akuṭ ado iko itum maakan iñonjarënaan ṭi kadun ki bañaan. Ulibra wi Yowan apiitun uunaam maakan na ṅi bi Maci, Markuṭ na Luk. Yowan aṣal kè bañaan biki apiitun ulibra wi bame ṅlibra mënṭ na iko yi Yetu aṭupun da na iko yi adolun. Uko mënṭ ukaan kè aampiit iko yi bi Maci, Markuṭ na Luk bapiitun.

Yowan aṭup ṭi ujuni wi ulibra wi nul ñaan i Yetu awoon. Aṭup aji Uṭup wi Naṣibaṭi ubiin ṭi umundu wi akak ñaan najën. Yetu ado iko iñonjarënaan itum bañaan bahilna bayikrën kè ul awoon Naṣih i Naṣibaṭi atarun adat aji ul akbuuranun bañaan. Uko unkaan kè Uṭup Ulil Unuura wi Yowan upaṭ na ṅi bandukiiṅ wii wi : « Yowan akakalës iko ilon yi Yetu aṭupun inkdiimanun kè awo i Naṣibaṭi : Yetu aṭup aji ul awoon bjeehi bi umundu, pde panjaan pawul ubida, meel manjaan manwul ubida, plëman pi ṅkaneel ṅmpoṭi ṅakṭëpnun, nayafan nanuura, bko bdol-ni ubiñu. Aji kak ul awoon bgah, manjoonan na ubida, kè aji naṭan bañaan ṭi pkeṭ kawul baka ubida.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pdëman Uṭup (1.1-18)
2. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (1.19-34)
3. Yetu adat baṭaṣarul bateek (1.35-51)
4. Yetu ado nyaas paaj na ulon iko iñonjarënun bañaan (2.1-12.50)
5. Kanëm kabaañṣaani ki Yetu ṭi mboṣ: pwayës pi bawayëṣulun na pkeṭul (12.1-19.42)
6. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (20.1-10)
7. Yetu apën awinana ṭi kadun ki baṭaṣarul (20.11-21.25)

1 Du ujuni anwoon Uṭup ado bi wo'a wo, awo du Naṣibaṭi abot awo Naṣibaṭi. ² Anwoon Uṭup awo na Naṣibaṭi du ujuni.

³ Naṣibaṭi aṭëpna ṭi a aṭak iko bti ; ṭi iko bti inṭakaniin nin kalon kaanṭakana bë kaanṭëpna ṭi a. ⁴ Ṭi ul di di ubida upënnun, kè ubida mënṭ uwo bjeehi pa bañaan. ⁵ Bjeehi bajeehan du bdëm, kè bdëm baanwun † ba.

⁶ Ubi ka ñiinṭ alon i Naṣibaṭi ayilun ; katimul kawo Yowan ††. ⁷ Abi kaṭup uko wi ameeṅ bti ṭi bjeehi, bañaan bti baṭëpna ṭi a bafiyaar. ⁸ Mënṭ Yowan ṭi uleeful awoon bjeehi ; abi bi ṭaṅ kaṭup uko wi ameeṅ ṭi bjeehi. ⁹ Bjeehi mënṭ bawoon na manjoonan bjeehi bambiin ṭi mboṣ kajeehan bañaan bti.

¹⁰ Anwoon Uṭup adobi wo'a wo ṭi mboṣ, kè Naṣibaṭi abot aṭëpna ṭi a aṭak ma, kè bañaan biki mboṣ baṣë wo'a wo baamme'a. ¹¹ Abi ṭi katoh ki nul, kè bañaan biki nul baṣë wo baandi'a. ¹² Kè bañaan bti banṣaan adi'a, afiyaara, aṭen baka kè bahinan pwo babuk Naṣibaṭi. ¹³ Mënṭ ṭi pñaak kème ṭi ñiinṭ na ñaaṭ kème ṭi uko wi ñiinṭ aṅalun wi wi bawoonun babuk Naṣibaṭi. Naṣibaṭi ul ṭi uleeful adolun kè bawo babukul.

¹⁴ Anwoon Uṭup akak ñaan najën abi afëṭ na nja, kè ṅṣë win mndëm mi nul, aṭum na bnuura abot aṭum manjoonan. Aṣin awululun mndëm mënṭ ul anwohan alooan i abukun ṭaṅ. ¹⁵ Yowan aṭiiniyaan uko wi nul aji

† Kè bdëm baanwun ba : Balon baṣal aji kè dko di daji : kè bdëm baandi ba, kème kè bdëm baanyikrën ba. †† Yowan : Baṭiiniyaan ṭi Yowan Nabattaar.

: « Ul i i ṅi njakun aji : “Ankmbiin ṭi kafëṭ naan, ajotën kadun ṭiki, ji mbi ndo kawo, ado bi wo'a wo.” » ¹⁶ Na manjoonan nja bti ṅi njeenka yeenk ṭi bnuura bṭum banwoon ṭi a. ¹⁷ Njeenkna bgah ṭi *Moyit, kè bnuura na manjoonan manṣë biina ṭi Yetu Krittü. ¹⁸ Nin ñaan aambaan kawina Naṣibaṭi. Abukul i akaan anwoon Naṣibaṭi, ankabun ṭi Aṣin, ameeṭanulun.

Uko wi Yowan nabattaar aṭupun ṭi bkowul

(Maci 3.1-12; Markuṭ 1.1-8; Luk 3.1-18)

¹⁹ Uko wi Yowan ajakun wii wi, wi baweeṅ biki bayuday banwoon Yerutalem bayilun baṭenjan Naṣibaṭi na bañaan balon banjaan balemp du *Katoh Kaweeṅ ki Naṣibaṭi kè baya hepara ñaan i awo i. ²⁰ Aampok pteem baka, abi ṭup ṭup baka ajinṭan aji : « Mënṭ ṅi dwoon Krittü. »

²¹ Kè bateema aji : « Iwo in keeri? Iwo *Eli i? »

Kè aji na baka : « Mënwo Eli. »

Kè bakak ajaka : « Iwoon *Naṭupar Naṣibaṭi i? »

Kè aji : « A-a. »

²² Kè baṣë ji na a : « Ṭupun keeri ñaan i iwoon ṅhilna ṅya ṅṭup banyilun un. We wi wi iṭupun ṭi iwi? »

²³ Kè ateem na ṅṭup ṅi *Itayi Naṭupar Naṣibaṭi aji : « Nji, dwoon:

*pdiim pankhuuranun du *pndiiṣ aji :*

“Nadolan bgah bi Ajugun bawo btool.” » ‡

‡ 1:23 Itayi 40.3.

²⁴ Bayili bukuŋ bawo *bafaritay. ²⁵ Bakak ahepar Yowan kak aji : « Kë we ukaaŋ kë ikbattaar wi iwoon iinwo Krittu, iinwo Eli, iinkak awo Naŋupar Naŋibaŋi? »

²⁶ Kë ateem baka aji : « Nji dbattaar na meel, kë alon aŋe wo ɥi ptoofan i nawoon naammee, ²⁷ ankmbiin ɥi kafet naan, i nji ndoon awo meññoom kaŋup pfeŋsa iŋapaat. »

²⁸ Uko mënɥ uɥëpna du Betani du plut pi bdëk bi Yordan, dul di Yowan akbattaaraanun.

Uko wi Yowan Nabattaar aɥupun ɥi Yetu

(Maci 3.13-17; Marku 1.9-11; Luk 3.21-22)

²⁹ Wi unuur ujintun, Yowan awin Yetu kë akbi, kë aŋe ji : « Anwoon unkaneel wi bɥeŋan wi Naŋibaŋi unkmpe-nanun pekadu di umundu awi. ³⁰ Uko wi nul wi wi nji kaɥiiniyaanun wi njakuŋ: “Niinɥ ankmbiin ɥi kafet naan ajotën kadun, ɥiki, ji mbi ndo kawo, adobi woho wo.”

³¹ Nji ɥi uleef naan, mëmbi me'a, kë pdola ameeɥana ɥi bañaan biki Itrayel, pakaan kë mbi abattar na meel. »

³² Yowan aɥup ji ñaan namaar aji : « Dwin *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi kë uwala ɥi a awo ji ubalab ufaatal abi aɥo ɥi a.

³³ Mëmbi me'a, kë anŋaan ayilën aji mbattaar na meel aŋe jakën aji : “Ñaan i ikwinun Uhaaŋ wi naan uwala ɥi a ubot uɥo ɥi a, un mënɥan akbattaaranun na Uhaaŋ wi naan.” ³⁴ Kë nji nŋe win abot aɥup kë i mënɥ awo Abuk Naŋibaŋi. »

Baɥaŋar Yetu bateek

³⁵ Wi unuur ujintun, Yowan akak awo da na batëb ɥi baɥaŋarul. ³⁶ Awın kë Yetu akɥëp kë aŋe ji : « Anwoon unkaneel wi bɥeŋan wi Naŋibaŋi i i. » ³⁷ Baɥaŋarul batëb bukuŋ batiink uko wi ajakuŋ aŋe ɥaŋ Yetu. ³⁸ Yetu akok awin kë bakɥaŋa aŋe ji na baka : « We wi naklaan ba? »

Kë bateem aji : « Rabi, ɥun di di iwoon ba? » Rabi dawoon najukan.

³⁹ Kë aji na baka : « Nabiin naŋe nawin. » Kë baya ame dko di awoon, aɥo na a unuur mënɥ. Nwoori nbaakër nji utaakal nkaayan pban wal mënɥ.

⁴⁰ Andre aɥa Fimon Piyeer awo alon ɥi batëb bantiinkun uko wi Yowan ajakuŋ aŋe ɥaŋ Yetu. ⁴¹ Adun awin Fimon naweekul aji na a : « Nwin Meŋuwa. » Meŋuwa dawoon Krittu. ⁴² Añooɥa du Yetu. Yetu ajabana kës aŋe ji : « Iwoon Fimon abuk Yowan, hënkuŋ ido kadu'ana Kefat. » Kefat dawoon Piyeer †.

⁴³ Wi unuur ujintun, Yetu aɥu na pya utaak wi *Galilay. Aya awin da Filip aji na a : « ɥaŋaan! » ⁴⁴ Filip awo i Bettayida, ubeeka wi bi Andre na Piyeer. ⁴⁵ Kë Filip aya awin Natanayel aji na a : « Nwin ñaan i Moyit aɥiiniyaanun ɥi Ulibra wi Bgah, i baɥupar Naŋibaŋi bandukiin bakaan aɥiiniyaan! Yetu i Nataret a, abuk Yotef. »

⁴⁶ Kë Natanayel aŋe hepara aji : « Uko ulon unuura uhil kapëna du Nataret i? »

Kë Filip ateema aji : « Biini, iwin. »

⁴⁷ Yetu awin kë Natanayel akbi ɥi a, aŋe ji : « Abuk Itrayel na manjoonan akbiin hënku, aamme kalagare. »

† Kefat, Piyeer : ɥi uɥup wi baramayen Kefat dawoon plaak ; ɥi uɥup wi bagrek Piyeer dawoon kak plaak.

⁴⁸ Natanayel kë aŋe hepara aji : « ɥun di imeennun ba? »

Kë Yetu ateema aji : « Ji Filip abi ado kadu'u, wi iwoon du bfig uɥeeh, dwinu. »

⁴⁹ Kë Natanayel aŋe ji na a : « Rabi, iwo Abuk Naŋibaŋi, iwo naŋih i *Itrayel. »

⁵⁰ Kë Yetu ateema aji : « Ifiyaar ɥiki djaku dwinu wi iwoon du bko uɥeeh. Ilun kawin iko indëmun apel yi iwinun nɥa. »

⁵¹ Wi wi aŋaan aji : « Na manjoonan, dɥupan, nalun kawin baɥi bahaabëŋa, nwanjuɥ nbot nado kapaya, kawala ɥi *Abuk Niinɥ. »

Bniim du Kana

2 Unuur uwajanɥen bniim blon bawo du ubeeka wi Kana du *Galilay, kë anin Yetu awo da. ² Yetu kak awo ɥi biki badunun babi bniim, ul na baɥaŋarul. ³ Poot pabaa, kë anin Yetu aŋe bi aji na a : « Baankak aka poot. »

⁴ Kë aŋe ji na a : « Abuk ñaɥ, we ukaan kë ikɥupën uko wan? Unuur wi naan uundobi ban. »

⁵ Kë anin aŋe ji na balemp : « Uko wi akjakaranan, nadolan wa. »

⁶ Kdunk paaj ki mnlak kawo da ki bayuday bajaan baɥuuna meel mi bajaan badolna bañow. Pdunk paji pado uko ji nliitru iñeen-week. ⁷ Kë Yetu aji na balemp : « Natumaan idunk yi na meel. » Kë batuman ya.

⁸ Wi babaan kë aŋe ji na baka : « Naliikan hënkuŋ nañooɥ najañan iko. » Kë baliik añooɥ.

⁹ Ankjañanun añemi, kë uŋe wo ubiñu. Aamme dko di uwoonun, kë balemp baŋe me, bukal banliikuŋ meel. Adu naniim, ¹⁰ aji na a : « Ñaan aji dun kawul poot panliilun, wal wi bañaan bakunun, kë baa pënan panwoon paanlil maakan. Iwi, kë iŋe hank plil te hënkuŋ! »

¹¹ Uko wan uwoon ujuni wi iko iñonjarënaan yi Yetu ajaan ado bañaan bahilna bame uko wi awoon. Ado wa du Kana di Galilay, adiiman mndëm mi nul kë baɥaŋarul bafiyaara.

¹² Wi abaan, aŋe ya ubeeka wi Kapernawum, ul, na anin na babak aŋin na baɥaŋarul, ado da njuur ntiinku.

Yetu na bawaap du Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi

(Maci 21.12-13; Marku 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ *Ufettu wi Mbuur wi bayuday uñogi, kë Yetu aŋe ya Yerutalem. ¹⁴ Aɥënku du *Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi bawaap ngit na nkaneel na nbalab ; batorkaar itaka bakak aɥoo da. ¹⁵ Aje wal mënɥ ital aboman btintël aŋe dook baka bti ɥi Katoh ki Naŋibaŋi bukal na nkaneel na ngit ; afël itaka yi batorkaar abot awat nmeëŋa nji baka. ¹⁶ Aji na bawaap nbalab : « Napënaan nko nji ɥi. Nawutan kakakan katoh ki Paapa dko dwaapi. » ¹⁷ Baɥaŋarul baleŋ wal mënɥ uko umpiitaniin ɥi Ulibra wi Naŋibaŋi : *Unal uweek wi nkaan pa Katohu ukfiŋnun.* ††

¹⁸ Wal mēnt, kē baweeek biki bayuday bašē ji na a : « Dolan uko ulonj unkyuujonj kē ihilan kado kado uko wi ikdolonj hēnk. »

¹⁹ Kē Yetu aatem baka aji : « Nafomle Katoh ki Našibaṭi ki, kanaṭan ka ṭi ṅnuur ṅwajant. »

²⁰ Kē bašē ji na a : « Bado ṅṣubal iñeen ṅbaakēr na ṅṣubal paaj pa pniw katoh ki mēnt, kē iwi iṣē ji iniw ka ṭi ṅnuur ṅwajant? » ²¹ Kē Yetu wal mēnt ašē ṭiiniyaan ṭi-iniyaan uleeful. ²² Kē hēnk, wi abiiṅ anaṭa ṭi pkeṭ, baṭaṣarul baleṣ kē abi ji haṅ, ašē fiyaar uko umpiitunj ṭi Ulibra wi Našibaṭi na uṭup wi Yetu abiiṅ aṭup.

²³ Jibi Yetu awoonj du Yerutalem ṭi wal wi Ufettu wi Mbuur, bañaanṅ baṭum bafiyaara wi bawinunj iko iñonjarēnaan yi akdolonj. ²⁴ Kē ul ašē wo aanfiyaar baka, ṭiki ame bañaanṅ bti, ²⁵ abot awo aannuma ṅñaan aṭupa jibi ṅñaan awoori ṭiki ul ṭi bkowul ame uko unwoonj ṭi uhaaṣ wi ṅñaan.

Yetu na Nikodem

3 Uka ṭfa ṭi *bafaritay ṅiintunj alonj i katim kawoonj Nikodem. Awo ṭi baweeek biki bayuday. ² Aya du Yetu na utejan aji na a : « Najukan, ṅme kē iwo najukan i Našibaṭi ayilunj, ṭiki nin ṅñaan alonj aanhil pdo iko iñonjarēnaan yi ikdolonj woli Našibaṭi aanwo na a. »

³ Kē Yetu ašē ṭeema aji : « Na manjoonan dṭupu, nin ṅñaan aanhilan kawin *Pṣih pi Našibaṭi bē aankak abuka buka †. »

⁴ Kē ašē ji na a : « Hum di di ṅñaan ahiniṅ kabuka kak wi adoonj abi ṭaf? Ahinan kakak du kayiṅ ki anin kabuka kak i? »

⁵ Kē aṭeema aji : « Na manjoonan dṭupu, ṅñaan anwoonj aankak abuka ṭi meel na Uhaaṣ wi Našibaṭi aanhil kaneej du Pṣih pi Našibaṭi. ⁶ Uleef uji ubuk uleef, kē uhaaṣ uji ubuk uhaaṣ. ⁷ Wutan kañonjar woli djaku, nawo kabuka kak. ⁸ Uyook uji ufuut dko di uṅali. Iji ktiink wa ufuut bē iinji kēme dko di uwoonunj kēme dko di ukyaan. Kē hēnk di uwoonj kak pa bañaanṅ bambukiṅ ṭi Uhaaṣ wi Našibaṭi. »

⁹ Kē Nikodem ašē ji na a : « Hum di di uko mēnt uhilunj kadolana? »

¹⁰ Kē aṭeema aji : « Hum di ihilunj kawo najukan ṭi Iṭrayel ašē wo iimme iko yanj? ¹¹ Dṭupu na manjoonan, ṅji ṅṭiiniyaan uko wi ṅmeen kabot kaṭup wi ṅwinunj, kē an naṣē wo naanji nadinan pfiyaar uko wi ṅjakunj. ¹² Woli naanfiyaar wi ṅji kaṭiiniyaanunj iko yi mboṣ, hum di di naklunj kafiyaar woli dluṅ aṭiiniyaan iko yi baṭi ba? ¹³ Nin ṅñaan alonj aampaya baṭi *Abuk ṅiintunj ṭañ [anwoonj du baṭi] awaliṅ. ¹⁴ Kē jibi *Moyit adeenunj upula unṭak du *pndiiṣ ††, hēnk di Abuk ṅiintunj akdeenaniṅ, ¹⁵ ṅñaan anfiyaarunulunj ahilna aka ubida wi mṅṭo.

¹⁶ « Našibaṭi aṅal bañaanṅ maakan adoo wul Abukul aloolan ṭañ i akaanṅ, ṅñaan anfiyaarunulunj awutna kakeṭ, ašē ka ubida wi mṅṭo. ¹⁷ Našibaṭi aanyil yil Abukul abi aji na bañaanṅ kē baduknaana awo i pkeṭ, ayila yil bañaanṅ baṭēpnā ṭi a babuur. ¹⁸ ṅñaan anfiyaarunulunj aankduknaana, anwoonj aanfiyaara ado bi duknaana

† Bē aankak abuka buka : Baṭiiniyaan ṭi kak pbuknaana baṭi.

†† 3:14 Natenan ṭi Mnṫēn 21.19.

duknaana, ṭiki aanfiyaar ṭi Abuk Našibaṭi aloolan ṭañ i akaanṅ. ¹⁹ Kē uko wi, ukṭuunj baji baduknaana : bjeehi babi ṭi umundu kē bañaanṅ bašē magan bdēm apel bjeehi ṭiki iko yi bañaanṅ bakdolonj iwuṭ maakan.

²⁰ ṅñaan ankdolonj buṭaan apok bjeehi ; unj mēntan aankya du bjeehi, kaṭi iko iwuṭaan yi adolonj iwinana.

²¹ Kē ṅñaan anjaanṅ aṭaṣ manjoonan aji ya du bjeehi, kahilna kadiiman kē iko yi akdolonj iwoona du Našibaṭi. »

Yetu na Yowan Nabattaar

²² Wi iko yanj iṭepunj, Yetu aya na baṭaṣarul du utaak wi Yuda, aṭo da na baka abattaar. ²³ Yowan kak awo ṭi pbattaar du Aenon kañog ṭalim ṭiki meel mantum da, kē bañaanṅ babot abi'abi ṭi a pyeenk batitmu. ²⁴ Baandobi wata wal mēnt ukalabuṣ. ²⁵ Unuur ulonj kē bṭup bašē pēn ṭi baṭaṣar Yowan na nayuday alonj ṭi uko wi bañow. ²⁶ Babi ṭi Yowan aji na a : « Najukan, ṅñaan ambiiṅ awo na iwi du plut pi Yordan, i ibiiṅ aṭiiniyaan uko wi nul awunj du abattaar kē bañaanṅ bti bakya du a. »

²⁷ Kē Yowan aatem baka aji : « Nin ṅñaan aanhil kayeenk uko ulonj bē uunwoona du baṭi. ²⁸ An ṭi uleefan namaar kē ṅṭiini aji : “Mēnwō Krittū kē bašē yilēn ṭi kadunul.” ²⁹ Naniim akaanṅ naniima, kē nanoh naniim anwoonj da aji lilan woli atiink pdiim pi naniim. Mnlilan mi, manwoonj mi ṭaan mandēm maakan keeri. ³⁰ Ul awo kado kadēm, ṅji nṣē ndo kawala.

³¹ « Anwoonunj baṭi apel bañaanṅ bti ; anwoonj i mboṣ, awo i mboṣ abot aji ṭup iko yi mboṣ. Anwoonunj baṭi [apel bañaanṅ bti] ³² aji ṭup uko wi awinunj akuṭ atiink kē nin alonj ašē wo aanji di ptiink uṭup wi nul. ³³ Anfiyaarunj uṭup wi nul adiiman kē adinan kē uko wi Našibaṭi ajakunj uwo manjoonan ; ³⁴ Našibaṭi aji wul ṅñaan i ayilunj Uhaaṣul kakēṣan ašē kaṭup uṭup wi Našibaṭi. ³⁵ Našibaṭi Aṣin aṅal Abukul, akuṭ awula iko bti. ³⁶ Anfiyaarunj Abukul aka ubida wi mṅṭo ; anwoonj aandi ptiinka aankka ubida mēnt ; udeeb wi Našibaṭi uji uwo ṭi a. »

Yetu na ṅñaat i utaak wi ṭamariya

4 Bafaritay batiink kē baji baṭaṣar Yetu baṭum adoo pel biki Yowan kē abot aji battaar bañaanṅ bampelunj biki Yowan akbattaarunj. ² Yetu ul ṭi uleeful aanji battaar, baṭaṣarul bajaanṅ babattaar. ³ Wi atiinkunj uko mēnt, apēn du Yuda akak Galilay. ⁴ Awo i kamuur utaak wi *ṭamariya.

⁵ Kē hēnk di ayaanṅ aban du ubeeka ulonj wi ṭamariya wi bajaanṅ badu ṭikar kañog uṭeeh wi *Yakob abiiṅ aṭen *Yoṭef abukul. ⁶ ṭi dko mēnt di di pliiik pi Yakob pawoonj. Yetu apoṣ anoor ašē ya aṭo du kañog pliiik mēnt. Unuur udiṅ wal mēnt.

⁷ Kē ṅñaat alonj i ṭamariya ašē bi pliiik. Kē Yetu ašē ji na a : « ṭenaan meel ddaan. » ⁸ Baṭaṣarul baya wal mēnt ubeeka pla uko ude.

⁹ Kē ṅñaat aji na a : « Hum di iwi, inwoonj nayuday ihilunj kañehanaan meel, ṅji nwoonj i ṭamariya? » (Bayuday baanji banaakiir na bañaanṅ biki ṭamariya.)

¹⁰ Kë ateema aji : « Woli ime lah uko wi Naşibaţi ajaan aţen abot ame űaaj anjakiin iţena adaan, iwi űi uleefu ikűehanoluű aşē űenu meel manjaan manwul baűaaj ubida. »

¹¹ Kë aşē ji na a : « Naweeek, iinwo na nin ukoolan uli-ikni kē pliiik pabaa diil maakan. űuű di di ibaaű aliiikna meel manjaan manwul baűaaj ubida ba? ¹² Idēm apel Yakob ateem nja anwuluű nja pliiik pi i? Ul andaanuű űi pa abot awul babukul na űntaam űi nul kē űadaani? »

¹³ Kē Yetu aşē teema aji : « űNaaj andaanuű meel mi, udaan ukak aţija ; ¹⁴ kē űaaj anşaaű adaan meel mi űi kaluű kawula nin udaan uunkak aţija, meel mi űi kawululuű mankak ukumpēş unkwuluű ubida wi mnűo. »

¹⁵ Kē űaaţ aşē ji na a : « Naweeek, űenaan meel mēntű, udaan uwutna kakak kaţijēn ndoo nwo i pbi pliiik űi. »

¹⁶ Kē aji na a : « Yaan idu ayinu işē ikak na a űi. »

¹⁷ Kē ateema aji : « Mēniimaa. »

Kē Yetu aşē ji na a : « Iţup manjoonan wi ijakuű iinni-ima, ¹⁸ űiki ibi niima űyaaş kaűeen, kē i iwoonaanuű hēnkuű aanwo ayinu. Ifaű űi waű. »

¹⁹ Kē űaaţ kē aşē ji na a : « Naweeek, dwiű kē iwo *Naţupar Naşibaţi na manjoonan. ²⁰ Bateemun badēman Naşibaţi űi pnkuű pi, kē an bayuday naşē ji du Yerutaalem di di baűaaj bawooű i kado kadēmana. »

²¹ Kē aşē ji na a : « Abuk űaaţ, fiyaarēn, wal uloű ubi wi mēntű űi pnkuű pi kēme du Yerutaalem űaű di bak- dooű kadēmanaan Naşibaţi Aşin nja. ²² An, naji nadēman uko wi nawooű naammee. Un űji űdēman uko wi űmeen űiki űi bayuday di di Naşibaţi aţepnuű abuuran baűaaj. ²³ Kē wal uşē bi, wii wi, udo bi ban ban, wi banjaan badēman Naşibaţi Aşin nja bakme'uluű na manjoonan kado kadēmana na uhaaş ; bukal bawooű banjaan badēman Naşibaţi Aşin nja, bukal biki aklaaű. ²⁴ Naşibaţi awo uhaaş kē banjaan badēmana bawo i kame'a na manjoonan kadēmana na uhaaş. »

²⁵ Kē űaaţ aşē ji na a : « Dme kē űNaaj i Naşibaţi adatuű, i bajaan bado *Krittu abi. Woli aluű abi, aţup nja iko bti jibi iwoori. »

²⁶ Kē Yetu aji na a : « Nji nkaţiiniin na iwi, dwooű aű mēntű. »

²⁷ Wal wi aţiiniin haű kē baţaşarul başē wuj, aşē űoűar wi bawinuluű kē akţiini na űaaţ. Kē nin alon űi baka aşē wo aanhepara uko wi aklaaű kēme uko wi akţiiniin na űaaţ.

²⁸ Wal mēntű űaaţ aduk pdunk pi nul, aya du ubeeka aji na baűaaj: ²⁹ « Nabiin nawin űiiniű alon aűupnuű iko yi ndoluű bti. Woon Krittu a i? » ³⁰ Bapēn űi ubeeka aya du a.

³¹ Wal mēntű baţaşarul bawo űi pkooţa aji na a : « Na- jukan, deeni. »

³² Kē aşē teem baka aji : « Dka pde pi nawooű naammee. »

³³ Baţaşarul bawo űi pşal aji me alon aţija űij uko ude. ³⁴ Kē Yetu aşē ji na baka : « Pde pi naan pawooű pdo uko wi anyilnuű ajaknuű ndo na pbaaűēş ulempul.

³⁵ Jēm naji naji : “uduka kli kbaakēr kakit kaşē kabi” i? Dţupan, nakatan kēş naten űţeeh, űado bi kay kay pa

kakit. ³⁶ Kē nakit ado bi jun jun pyeenk baluk bi nul abot akit űdeey pa ubida wi mnűo, najaar na nakit bahilna balilan bukal batēb bti. ³⁷ űi uko mēntű, uko wi bajakuű uwo manjoonan : Alon aji jaar, alon kakit.

³⁸ Nji dyilan naya nakit uko wi nawooű naanjaari. Balon bado ulemp untamnuű, kē an naşē yeenk ulemp wi ujēnk wi baka. »

³⁹ űi ubeeka wi mēntű baűaaj biki űamariya baţum bafiyaar Yetu wi baţiinkuű uko wi űaaţ aţupuű űi a aji : « Aţupēn iko yi ndoluű bti. » ⁴⁰ Hēnk, wi baűaaj babiin du a, bakooţa aji aţo na baka ; kē aţo da űnuur űţēb.

⁴¹ Nţup űi nul űado kē baűaaj baţum maakan kak bafiyaara ; ⁴² baji na űaaţ: « Mēntű uko wi iţupuű űaű ukaaű kē űfiyaara ; un űi űleefun űiinka abot ame kē ul na manjoonan awooű Nabuuran baűaaj bti. »

⁴³ Wi Yetu aţooű űnuur űţēb du űamariya, aşē pēn da aya *Galilay. ⁴⁴ Abi űup aji kē *Naţupar Naşibaţi aanji űi- inkana du utaak wi nul. ⁴⁵ Kē wi aşaaű aban du Galilay, baűaaj bamēbana bnuura űiki wi bayaaj *Ufettu wi Mbuur du Yerutaalem bawin iko bti yi adoluű da.

Pjeban pi abuk nalempar naşih

⁴⁶ Yetu akak ubeeka wi Kana du *Galilay di abiiű akakanaan meel ubiűu. Kē wal mēntű alon űi balempar naşih baweeek alon i abukul amaakuű aşē wo du Kapernawum. ⁴⁷ Wi atiinkuű kē Yetu awoona Yuda aban űi Galilay, aya du a, akooţa aya ajeban abukul űiki amaak aűogan pkeţ. ⁴⁸ Kē Yetu aşē ji na a : « Woli naanwin mlagre na iko iűoűarēnaan naanji nafiyaarēn. »

⁴⁹ Kē nalempar naşih aşē ji na a : « Naweeek, biin ji abuk naan abi akeţ. »

⁵⁰ Kē aji na a : « Yaani, abuku awo najeb. »

Kē űiiniű afiyaar uko wi Yetu ajakuluű, aţool pya kato- hul. ⁵¹ Ahum nwo űi bgah, kē balemparul başē bi ayit na a aji na a abukul ajebi. ⁵² Ahepar baka wal wi ama- trēnuű. Kē baji na a : « Takal da, uko ji uwoori uloolan wi pnak wi wi uleef ukakuű ajoobēţ na a. » ⁵³ Aşin napoţ aleş kē wal mēntű wi wi Yetu ajakuluű: « Abuku awo najeb. » Wi wi aşaaű afiyaar Yetu ul na biki kato- hul bti.

⁵⁴ Uko waű uwooű uko uűoűarēnaan utēbantēn wi Yetu adoluű űi Galilay. Ado wa wi apēnnuű Yuda.

Pjeb pi naţakmaan du Bettata

5 Wi iko yaű iţēpuű, ufettu ulon wi bayuday uwo, kē Yetu aşē ya Yerutaalem. ² Kē du Yerutaalem űi kaűog « plēman pi űkaneel » uşē ka, dko dlon dűow- naani danwooű na irakan kaűeen di bajaan bado űi uţup uhebērē Bettata †. ³ űuű irakan mēntű, bamaakal baţum maakan : bakuul, bankűiinkuű, na bambiinkni- in, baji bapiiű da kayoonk meel manşinţar ; ⁴ uwanjuţ ulon wi Ajugun uji ubanle űuű ubi kawala da, meel manşē kaşinţar ; anneejuű uteek wi meel manşinţaruű pmaak pi akahaű paji pabi jeb jeb. ⁵ Uka da wal mēntű űiiniű alon andoli űşubal iűeen-űwajanţ na bakreű űi

† Bettata : Balon bapiit Betetda.

aṭakmi. ⁶ Yetu awina kë apiinṭ da abot ame kë ujon wi aṭakmi aanhinan poş aşë ji na a : « İnjal kajeb i? »

⁷ Kë ñiintṭ naṭakmaan ateema aji : « Naweek, mënka nin alon anhiluṭ kaṭënkën nwala du dko dñownaani woli meel mañsinṭar, kë ji mbi ndo kaban, alon aji do bi banën da uteek. »

⁸ Kë aşë ji na a : « Naṭiin, jejan iko yi ipiinṭnuṭ ipoş. »

⁹ Ṭi dko mënṭ, kë ñiintṭ abi jeb jeb ajej iko yi apiinṭnuṭ apoş.

Kë unuur mënṭ uşë wo *unuur wi pnoorfën wi bayuday. ¹⁰ Baweek biki bayuday baji na ñiintṭ i babaan ajeban jeban : « Unuur wi pnoorfën uwo nṭa, bgah bi nja baneenan ikuṇa. »

¹¹ Kë aṭeem baka aji : « Anjebanaanuṭ ajakën : “Jeban iko yi ipiinṭnuṭ ipoş.” »

¹² Kë başë hepar aji : « Ñaan ahoṇ ajakiinṭ jejan iko yi ipiinṭnuṭ ipoş ba? » ¹³ Kë i bajebanuṭ aşë wo aamme ñaan mënṭan, kë Yetu abot aneem ṭi pntuk.

¹⁴ Wi uko waṇ uṭepuṇ, Yetu ayit na ñiintṭ i ajebanuṭ du *Katoḥ Kaweek ki Naşibaṭi aşë ji na a : « Hënkunṭ ijebi, ṭaṭaanuṭ pṭuban ji uko untamuṇ apel umbiinṭ adolu umobu. » ¹⁵ Ñiintṭ aya wal mënṭ aṭup baweek biki bayuday aji Yetu ajebanuluṭ. ¹⁶ Kë baweek biki bayuday başë jun phajan Yetu, ṭiki aji do iko mënṭ ṭi unuur wi pnoorfën. ¹⁷ Kë aşë ji na baka : « Paapa aji lempa lemp ṛnuur bṭi, kë nji kak mbot alemp. » ¹⁸ Uko waṇ ukaanṭ kë baweek biki bayuday batamanaara taman ala pñiṇa ; baji baji mënṭ uko wi bgah baneenanuṭ ṭi unuur wi pnoorfën ṭaṭ wi wi ajaanṭ ado, abot aji ji Naşibaṭi awoonṭ aşin kaliṇan uleeful na Naşibaṭi.

Mnhina mi Abuk Naşibaṭi

¹⁹ Yetu akak ayeenk bṭup aji na baka : « Na manjoonan dṭupan, Abuk Naşibaṭi aanhil pdo nin uko ulonṭ bdidi'ul bë aanwin Aşin kë ado wa. Uko wi Aşin adoluṭ, Abukul akak aji do wa. ²⁰ Naşibaṭi aṇal Abukul abot aji diimana iko yi ajaanṭ ado ; aluṇ kadiimana iko indëmuṇ apel yi, inkṭuunṭ naṇoṇar. ²¹ Kë jibi Naşibaṭi ajaanṭ anaṭan baṭaanṭ ṭi pkeṭ kabot kawul baka ubida, hënk kak di di Abukul ajaanṭ awul ñaanṭ i adatuṇ ubida. ²² Hënk kak, Naşibaṭi aankwayëş nin ñaanṭ alonṭ, awutar uko mënṭ bṭi Abukul, ²³ baṭaanṭ bṭi bahilna badëman Abukul jibi bajaanṭ badëmana. Ñaanṭ anwoonṭ aanji dëman Abukul, aanji dëman Naşibaṭi anyiluluṇ. ²⁴ Na manjoonan dṭupan, ñaanṭ anktiinkunṭ ṇṭup ṇi naan abot aṭiyaar Naşibaṭi anyilnuṇ, aka ubida wi mnṭo. Ñaanṭ mënṭ aankduknaana, apëna du pkeṭ abi ṭi ubida. »

²⁵ « Na manjoonan dṭupan, wal ubi, hënkunṭ da, wi banwoonṭ du pkeṭ baktiinkunṭ pdiim pi Abuk Naşibaṭi, bankntiinkunṭ pa abi du a, baka ubida. ²⁶ Jibi Naşibaṭi awoonṭ anjaanṭ awul ubida, hënk kak di di aṭenuṇ Abukul ado kawul ubida. ²⁷ Akak awula mnhina mi pwayëş ṭiki awo *Abuk Ñiintṭ. ²⁸ Nawutan kaṇoṇar ṭi uko mënṭ ṭiki wal ubi wi banwoonṭ du ihër meetṭ baktiinkunṭ pdiimul. ²⁹ Bandoluṇ bnuura bapën kayeenk ubida, bandoluṇ buṭaan başë bapën pa Naşibaṭi aji baduknaana awo i pkeṭ. ³⁰ Nji ṭi uleef naan, mënihil pdo

nin uko ulonṭ, pwayëş pi naan paji pawo ptool, ṭiki ṭi uleef naan, mënji kado uko wi nji nṇaluṇ, dji kawayëş jibi anyilnuṇ ajaknuṇ. »

Uko wi baṭupunṭ ṭi Yetu

³¹ Yetu akak aji : « Woli nji ṭaṇ kaṭuparuṇ bkow naan uhinan kawo uunkwo manjoonan ṭi an. ³² Kë alon aşë aṭup ṭi uko wi naan, dme kë uko wi akṭupunṭ ṭi nji uwo manjoonan. ³³ Nayil baṭaanṭ du *Yowan, kë aṭupan uko unwoonṭ manjoonan ṭi uko wi naan. ³⁴ Kë nşë wo mënuma ñaanṭ aṭuparaan, dṭup ṭup haṇ nahilna nabuur. »

³⁵ « Yowan abi wo unkaniya unktëruṇ ajeehan dko, kë nadat ṇwal ṇlonṭ pwo ṭi bjeehi na mnliṇan wi naktiinkunṭ uko wi aṭupanaṇ. ³⁶ Nji, dka uko unkyuunṭ uko wi nwoonṭ apel wi Yowan aṭupanaṇ: iko yi Paapa aṭu'ënuṇ pdo, yi nji kadoluṇ, idiiman kë Paapa ayilnuṇ. ³⁷ Kë Paapa anyilnuṇ ul ṭi uleeful aṭup ṭi uko wi naan. Naambaanṭ katiinka pdiimul, këme kame jibi anaami. ³⁸ Kë jibi nawoonṭ naanfiyaar i ayiluṇ, nadiiman kë naambaanṭ kamëbanaara uṭup wi nul. ³⁹ Naji najuk Ulibra wi Naşibaṭi bnuura, ṭiki naşal kë ṭi wa di di nakkaanuṇ ubida wi mnṭo. Kë Ulibra wi Naşibaṭi mënṭ uṭupunṭ uko wi taan. ⁴⁰ Kë an naşë wo naanṇal pbi ṭi nji kakaana ubida. »

⁴¹ « Mënkyeenkna mndëm ṭi baṭaanṭ. ⁴² Dme an, naanṇal Naşibaṭi na manjoonan. ⁴³ Dbi ṭi katim ki Paapa, kë naanyeenkën ; alonṭ abile bdidi'ul, nayeenka. ⁴⁴ Hum di di nahiluṇ kafiyaarën, an nanjaanṭ nadëman ṇleefan kaşë wo naanji nala mndëm mi Naşibaṭi anwoonṭ aloolan? ⁴⁵ Nawutan kaşal kaji dlunṭ kakeeşaraan du Paapa. Moyit i nahaṭunṭ akkeeşaraanṭ. ⁴⁶ Woli nafiyaar lah *Moyit, nakak kafiyaarën, ṭiki apiit piit uko wi naan. ⁴⁷ Bë woli naanfiyaar uko wi apiitunṭ, hum di di nakfiyaaruṇ uko wi nji kaṭupunṭ? »

Pntuk pweek pi Yetu ade de'anunṭ

(Maci 14.13-21; Markut 6.30-44; Luk 9.10-17)

6 Wi iko yaṇ iṭepuṇ, Yetu amuur *bdëk bi Galilay (bul bi bajaanṭ bado kak bdëk bi Tiberiyad).

² Baṭaanṭ baṭum bawo ṭi pṭaşa wi bawinuṇ iko iṇoṇarënaa yi akdoluṇ ṭi bamaakal. ³ Aya apaya du pnkuṇ aṭo da na baṭaşaruṇ. ⁴ Ufettu wi bayuday wi bajaanṭ bado *Ufettu wi Mbuur uṇoṇ wal mënṭ.

⁵ Yetu akat këş, awin baṭaanṭ baṭum kë bakbi du a, aşë ji na Filip : « Ṭunṭ di di ṇkyaanṭ kanugna ipoom kawul baṭaanṭ biki bṭi bade? » ⁶ Aṭup haṇ katenna Filip, ṭiki ul ṭi uleeful ame uko wi akdoluṇ. ⁷ Filip ateema aji : « Baluk bi kli bakreṇ baandoo këş pa ñaanṭ andoli ayeenk bnduṇ. »

⁸ Andre, naṭaşaruṇ alonṭ anwoonṭ abuk aşin Fimonṭ Piyeer aji na a : ⁹ « Napoṭ alonṭ awo ṭi na ipoom † kaṭeen na ṇṭëb ṇṭëb ; iko mënṭ ikëş uko ulonṭ pa baṭaanṭ biki bṭi i? »

¹⁰ Kë Yetu aşë ji na baka : « Nadolan baṭaanṭ baṭo bnuura. » Pjaagal paṭum ṭi dko mënṭ, kë baṭaanṭ

† *Ipoom mënṭ bado ya na uko unnaamuṇ na maaj ; yul iyojnuṇ preeş ṭi ipoom bṭi.*

baṭoo. Biinṭ bawo uko ji iñeen-week nyaaş iñeen-kañeen (5000).¹¹ Yetu aje ipoom, abeeb Naşibaṭi aşē faaş ya bañaan abot ado hañ kak na ṛṭēb. Ņaañ andoli aji yeenk uko wi akdeen.

¹² Wi badeeñ bti ayok, kē aşē ji na baṭaşarul : « Naṭonkaan iko indukiin, nin uko ulonj uwut katoka. »

¹³ Baṭonkan iko bti indukiin, kē itum kkaar iñeen na ktēb. Iko mēntṭ bti ipēna ṭi ipoom kañeen yuñ.

¹⁴ Wi bañaan bawinuñ uko uñonarēnaan wi adoluñ, aşē ji : « Na manjoonan i awoonj *Naṭupar Naşibaṭi anwoonj i pbi ṭi mboş. »¹⁵ Wal mēntṭ kē Yetu aşē yikrēn kē bañal kamoba kadola awo naşih, aşē ṭi aya agaag du pnkuñ.

Yetu apoş ṭi bdēk

(Maci 14.13; Markuṭ 6.45-52)

¹⁶ Wi utaakal ubanuñ, baṭaşar Yetu baya bdēk,¹⁷ bapaya ṭi bṭeem, aṭool pya du plut du Kapernawum. Unu-ur udo bi yob yob, kē Yetu akak awo aando bi du baka.¹⁸ Baya aban ṭuñ kē ukēk uşē unaṭa, kē bdēk baṭu-unki.¹⁹ Wi bapaatuñ uko ji ṅkilometēr kañeen kēme paaj, aşē win Yetu kē akpoş ṭi meel duuṭ abi du bṭeem bi bawoonj, balēnk wal mēntṭ.²⁰ Kē aşē ji na baka : « Nji a, nawutan kalēnk. »²¹ Bañal pdo apaya ṭi bṭeem, aşē kur aban du pkay.

Yetu, pde panjaan pawul ubida

(Natenan ṭi Maci 14.34-36; Markuṭ 6.53-56)

²² Na nfa, pnṭuk pi bañaan panwoonj du bdēk umbarj wundu paleş kē bṭeem bloolan bawohañ da takal abot ame kē Yetu aampaya ṭi bṭeem na baṭaşarul, bukal ṭañ bayañ.²³ Kē wal mēntṭ kak, iṭeem ilonj kē işē bi du dko di bañaan babiin adeena ipoom wi Yetu Ajugun abeebuñ Naşibaṭi.²⁴ Wi bañaan bawinuñ kē Yetu aanwo da, baṭaşarul kak kē baanwo da, bapaya ṭi iṭeem aya praba du Kapernawum.

²⁵ Wi bayañ awina du plut aşē ji na a : « Najukan, lum di di ibanuj ṭi ba? »

²⁶ Kē Yetu aṭeem baka aji : « Na manjoonan dṭupan, mēntṭ pdo na pyikrēn iko iñonarēnaan yi nawinuñ pakañ kē nakla'ēn, nala'ēn la ṭiki nade ipoom ayok.

²⁷ Nawutan kado kalemp pa pde pankmbaan, nadoon kalemp pa pde panjaan pawul ubida wi mñṭo, pi *Abuk Ņiinṭ akluñ kawulan. Naşibaṭi Aşin adiimanan bnuura kē ul awoona du a. »

²⁸ Wal mēntṭ kē başē hepara aji : « we wi ṅwoonj kado kado, kahilna kawo ṭi uko wi Naşibaṭi aṅaluñ? »

²⁹ Kē Yetu aṭeem baka aji : « Pdo uko wi Naşibaṭi aṅaluñ pawo pfiyaar ṅaañ i ayiluñ. »

³⁰ Wi wi başaanj aji na a : « Dolan uko unkyuujunj kē ṅwo i kafiyaaru. We wi ibaanj ado? »³¹ Bateem nja bade uko wi bajañ bado "Mana" du *pndiiş, jibi upiitaniinṭ ṭi Ulibra wi Naşibaṭi aji : "Awul baka kē bade pde panwoonuj baṭi."† »

³² Kē Yetu aşē ṭeem baka aji : « Na manjoonan dṭupan, *Moyit aanwulan pde panwoonuj baṭi, Paapa akwulanaj pde panwoonuj baṭi na manjoonan. »³³ Pde pi

Naşibaṭi pawo anwalnaaniinṭ baṭi abot awul umundu ubida. »

³⁴ Kē başē ji na a : « Naweeek, wulun pde mēntṭ unu-ur unwoonj. »

³⁵ Kē aji na baka : « Nji, dwoonj pde panjaan pawul ubida. Ņaañ ankmbiinṭ ṭi nji, nin ubon uunkak ade'a, kē ṅaañ anfiyaarnuñ, nin udaan uunkak aṭija. »³⁶ Kē nşē ṭu-pan, nawinēn aşē wo naanfiyaarēn. »³⁷ Kē bañaan bti biki Paapa akwulnuñ baluñ kabi ṭi nji, kē ṅaañ ankmbiinṭ ṭi nji, nin mēnkdooka. »³⁸ Mēnwalnaana du baṭi pa pdo uko unliinuñ, dbi bi pdo uko wi anyilnuñ aṅaluñ ndo.

³⁹ Kē uko wi anyilnuñ aṅaluñ, uwo nwut kaneemandēn nin alonj ṭi biki awulnuñ, nşē naṭan baka ṭi pkeṭ ṭi unu-ur ubaañşaani. »⁴⁰ Uko wi Paapa aṅaluñ wii wi : ṅaañ andekuñ kēş ṭi nji Abukul abot afiyaaraan aka ubida wi mñṭo, nşē naṭana ṭi unu-ur ubaañşaani. »

⁴¹ Wi ajakuñ hañ, kē bayuday balonj banwoonj da başē ṅur ṅuran ṭiki aji ul awoonj pde panwoonuj baṭi. »⁴² Bawo ṭi pṭiini aji : « I mēntṭ, aanwo Yetu abuk Yotef i? Nme aşin na anin bnuura. Hum di ahiniinṭ hēnkuñ kaji awoona baṭi ba? »

⁴³ Kē Yetu aşē ṭeem baka aji : « Naṭaṅaan pdo kanur ṅuran. »⁴⁴ Nin alonj aanhilan pbi ṭi nji bē mēntṭ Paapa anyilnuñ aṭijuluñ, kē nji nşē luñ kanaṭana ṭi unu-ur ubaañşaani. »⁴⁵ *Naṭupar Naşibaṭi apiit aji : "Naşibaṭi aluñ kajukan baka bukal bti."†† Ņaañ anktiinkuñ Paapa abot amēban pjukan pi nul, abi du nji. »⁴⁶ Nin ṅaañ aambañ kawin Naşibaṭi Paapa bē mēntṭ anwoonuj du a ; ul ṭaṅ awinuñ Aşin. »⁴⁷ Dṭupan na manjoonan, ṅaañ anfiyaarnuñ aka ubida wi mñṭo. »⁴⁸ Nji dwoonj pde panjaan pawul ubida. »⁴⁹ Başinan bade pde pi bajañ bado Mana du pndiiş abaa keṭa keṭ. »⁵⁰ Kē pde panwoonuj baṭi, pi ṅaañ akdeen kaşē kawo aankkeṭ paşē wo pii pi. »⁵¹ Nji dwoonj pde panwoonuj na ubida, panwalnaaniinṭ baṭi. Woli ṅaañ ade pde mēntṭ, aka ubida wi mñṭo. Pde mēntṭ pawoonj uleef naan wi nji kaluñ kawul, umundu ukaana ubida. »

⁵² Bayuday balonj bawo wal mēntṭ ṭi plaṭar aji : « Hum di di ahiluñ kawulun uleeful ṅde? »

⁵³ Kē Yetu aşē ji na baka : « Na manjoonan dṭupan, woli naande uleef wi *Abuk Ņiinṭ akuṭ awo naandaan pñaakul, naankwo na ubida. »⁵⁴ Ņaañ ankdeen uleef naan kakuṭ kadaan pñaak pi naan aka ubida wi mñṭo, nşē naṭana ṭi pkeṭ ṭi unu-ur ubaañşaani. »⁵⁵ Uleef naan uwo pde na manjoonan, kē pñaak pi naan pawo poot na manjoonan. »⁵⁶ Ņaañ ankdeen uleef naan kakuṭ kadaan pñaak pi naan amēbandēr na nji mbot nwo na a. »⁵⁷ Paapa anwoonj ukumpēş wi ubida ayilnuñ kē mbot akaana ubida ṭi a. Hēnk di di ṅaañ ankde'ēnuñ aktēp- nuñ ṭi nji kaka ubida. »⁵⁸ Pde panwoonuj baṭi pii pi ; paanwo ji pi başinan babiin ade abaa keṭa keṭ. Ņaañ ankdeen pde pi aluñ kaka ubida wi mñṭo. »

⁵⁹ Yetu aṭup uko wañ wi akjukanuñ du *katoh kañehanaani du Kapernawum.

⁶⁰ Baṭaşar Yetu baṭum, wi batiinkuñ uṭup wañ, aşē ji : « Uṭup wi udiṭi! Ņaañ aanhilan ptiink wa? »

† 6:31 Ppēn 16.4; Kañaam 78.24.

†† 6:45 Itayi 54.13.

⁶¹ Yetu, ame ti uleeful kë baťaşarul bawo ti pñur njan ran ti uko wi aţupun aşë ji na baka : « Uko warj udolan naţañan pfiyaar i? ⁶² Kë woli nalun awin *Abuk Ńiint kë akpaya pkak du baţi bi awoonun, nabaa do hum? »

⁶³ Uhaaş wi Naşibaţi ujaan uwul ubida, űaan najen aanwo nin ukoolan. Nţup ni nji nţupanaű űado Uhaaş wi Naşibaţi na ubida űabi ti an. ⁶⁴ Kë uşë ka ti an bańaan balon banwoon baanfiyaaren. » Yetu ado bi meha me du ujuni banwoon baankfiyaara abot ame anklun kawaapa. ⁶⁵ Aji na baka kak : « Uko warj ukaan kë njakan nin űaan aanhil kabi du nji bë mënţ Paapa aţenulun uko mënţ. »

⁶⁶ Ti wal mënţ kë baťaşar Yetu batum başë deka kafet, baankak aţaşa. ⁶⁷ Kë aşë ji na baťaşarul ińeen na batëb : « An kak naya kadukën i? »

⁶⁸ Fimoű Piyeer ateema aji na a : « Ajugun kabaa kaya du in ba? Iwoon na nţup njanjaan űawal ubida wi mnţo. ⁶⁹ Nfiyaaru abot ame kë iwi iwoon űaan nayimanaan i Naşibaţi ayilun. »

⁷⁰ Kë Yetu aşë ji na baka : « Mënţ nji ddatanaű an baťaşar naan ińeen na batëb i? Kë alon ti an aşë wo untaayi. » ⁷¹ Aţiiniyaan wal mënţ Yuda abuk Fimoű Itkariyot, anwoon alon ti baťaşarul ińeen na batëb, aşë lun kawaapa.

Yetu du Ufettu wi iloona

7 Wi iko yan itëpun, Yetu awo ti pńaay na utaak wi Galilay, aañal pdo kańaay na utaak wi Yuda űiki bala pfiņa. ² Ufettu wi *bayuday wi bajaan bado *ufettu wi iloona uńog wal mënţ. ³ Kë baťa'ul başë ji na a : « Wutan kaduka ti, yaan Yuda baťaşaru bahilna kak bawin iko yi ijaan kdo. ⁴ űaan aanji mena woli ańal iko yi akdolun iwinana. Jibi ikdolun iko yan, pënan iwinana ti bańaan. » ⁵ Baţiini han űiki baanfiyaara.

⁶ Kë Yetu aşë ji na baka : « Wal wi naan uundo bi ban, kë űwal bti űaşë nuura pa an, nado uko wi nańalun. ⁷ Bańaan biki umundu baanhilan ppokan, kë nji başë pokën űiki dji kaţup kaji iko yi bakdolun iwuţi. ⁸ An, nayaan ufettu, nji mënky, űiki wal wi naan uundo bi ban. »

⁹ Wi ajakun han aşë duka du Galilay. ¹⁰ Kë wi baťa'ul bayaan du ufettu, kë aşë naţa aya da bë nin űaan aam-mee. ¹¹ Baweek biki bayuday bawo ti pla'a ti wal wi ufettu aşë ji : « Awo űun ba? » ¹² Ti pntuk pi bańaan pambiin ufettu bhoopaţër batum maakan ti uko wi nul. Balon baji baji awo űaan nado bnuura, balon kaji aji fël bańaan. ¹³ Kë nin alon kakşa aşë wo aanţiiniyaan uko wi nul kë bańaan batee, űiki baţi baweek biki baka.

¹⁴ Bańaan baya ado ban ti ptoof pi kanëm ki ufettu, kë Yetu aşë ya du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi awo ti pjukan. ¹⁵ Bayuday bańoan aşë hepar aji : « Hum di di ameen iko yi bë aanjuki? »

¹⁶ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Pjukan pi naan paampenna ti nji, pawoona du anyilnun. ¹⁷ Woli űaan ańal pdo uko wi Naşibaţi ańalun, ayikrën me pjukan pi naan pawoona du a, këme uko wi nji kaţupun uwoona ti nji űań. ¹⁸ Woli uwoona ti nji nawin kë dla la mndëm mi uleef naan, kë woli dla mndëm mi anyilnun, kawo

ńaan i manjoonan, anwoon natool. ¹⁹ *Moyit aanwulan *Bgah i? Kë nin alon ti an aşë wo aanji do uko bti wi bajakun. We ukaan kë nakdo na pfińen ba? »

²⁰ Kë bańaan başë teema aji : « Iwo na untaayi. In aklaan pfiņa ba? »

²¹ Kë Yetu ateem baka aji : « Ddola mlagre mloolan, kë naşë űońar. ²² Moyit aţu'an pwala katëmp kë paşë wo paanwoona du a, pawoona du bateem nja, kë naşë ji nawalan űaan katëmp ti unuur wi pnoorfën.

²³ Hënkun, naji nawalan űaan katëmp ti unuur wi pnoorfën kë uunwo uko wi Bgah bi Moyit ba-neenanun. Kë hum di di nahilanun kadeebaţëraan űiki djeban űaan bti ti unuur wi pnoorfën? ²⁴ Nawutan kado kawayëş jibi nawinarun uko, nadoon kawayëş na manjoonan. »

Yetu awoha Krittü i?

²⁵ Wal mënţ bańaan balon biki Yerutalem bawo ti phepar aji : « Mënţ i i baklaan pfiń i? ²⁶ Kë aşë wo awi, aţup ti kadun ki bańaan, baanbaka nin uko ulon. Om baweek biki nja başal aji awo *Krittü na manjoonan? ²⁷ Kë un űşë me dko di űaan i awoonun ; woli Krittü abi, nin alon aankme dko di awoonun. »

²⁸ Kë Yetu, anhumun du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi aşë huuran aji : « Naji name'ën abot ame dko di nwoonun. Nji mëmbi bi bdiidi naan, anwoon manjoonan ayilnun. Naamme'a, ²⁹ kë nji nşë me'a űiki dwoona du a, kë ul ayilnun. »

³⁰ Bado na pmoba wal mënţ, kë nin alon aşë wo aam-bana ban űiki wal wi nul uundobi ban.

³¹ Kë ti bańaan banwoon da, batum bafiyaar Yetu aşë űiini aji : « Woli *Krittü alun abi, adola iko ińńońarënuű impeli yi i akdolun i? » ³² Bafaritay batiink kë bańaan bakñur njan uko mënţ ti Yetu, kë baţenjan baweek na bafaritay başë yil bayen bamoba.

³³ Kë Yetu aşë ji : « Dwo na an űwal űntiinku kak, kaşë kakak du anyilnun. ³⁴ Nalun kado kala'ën bë naankwinën ; kë dko di nji kawoon, naankhil pbi da. »

³⁵ Bayuday bahepar ti ptoof pi baka aji : « űun di di akyaan kë űënkwin? Aya du bayit nja banwayşërun du banwoon baanwo bayuday kaşë kajukan banwoon baanwo bayuday i? ³⁶ We wi ańalun pţup hënk wi ajakun: "Nalun kado kala'ën bë naankwinën ; kë dko di nji kawoon naankhil pbi da." »

Meel manjaan manwul ubida

³⁷ Ti unuur ubaańşaan unwoon unuur uweek wi ufettu, Yetu anaş aşë huuran aji : « Woli udaan uţij űaan, abiin ti nji, űaan anfiyaarnun, ³⁸ adaanan. *Uli-bra wi Naşibaţi uji : "Meel mntum manjaan manwul ubida manlun kado kapenna ti a ji ukumpëş." »

³⁹ Yetu aţiiniyaan űiiniyaan wal mënţ Uhaaş wi Naşibaţi wi banfiyaarulun bawoon biki kabi kayeenk. Naşibaţi aandobi wul Uhaaşul wal mënţ űiki aando bi dëman Yetu.

Blaṭar ṭi uko wi Yetu

⁴⁰ Bañaan balon ṭi pntuk, wi batiinkun uko wi Yetu ajakun aṣe ji : « Na manjoonan ñaan i awoon *Naṭupar Naṣibaṭi! » ⁴¹ Balon baji : « Awo *Krittu! » Kè balon bakji : « Krittu awo i kapenna *Galilay i? ⁴² Baampiit ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi aji Krittu awo i pntaali pi *Dayiṭ kapenna Betleyem ubeeka wi Dayiṭ i? »

⁴³ Wal mēntṭ kè bañaan baṣe wo ṭi plaṭar ṭi uko wi Yetu. ⁴⁴ Balon ṭi baka baṅal pmoba, kè nin alon aṣe wo aampafa paf kañen.

⁴⁵ Bayerṅ bakak du baṅenan baweek na bafaritay, kè bukuṅ baṣe hepar baka uko unkayi kè baantij Yetu.

⁴⁶ Kè bateem baka aji : « Nin ñaan aambaanṅ kaṭi-iniyaara ji a. »

⁴⁷ Kè bafaritay baṣe ji na baka : « Naṅal kaji aguuran an kak? ⁴⁸ Alon ṭi baweek biki nja keme ṭi bafaritay afiyaara i? ⁴⁹ Kè pntuk pi bañaan pankṭaṣulun paṣe wo paamme *Bgah bi Moyiṭ, pafēpanaa. »

⁵⁰ Wal mēntṭ kè alon ṭi bafaritay i katim kawoonṅ Nikodem ambiin aya du Yetu aṣe ji na baka : ⁵¹ « Bgah bi nja badinan baji ñaan aduknaana bē baandun atiinka kame uko wi adolonṅ i? »

⁵² Kè bateema aji : « Iwi kak iwo i Galilay i? Tenan bnuura, iwin kè mēntṭ du Galilay di di *Naṭupar Naṣibaṭi akpennunṅ. » [⁵³ Kè baṣe ṭiṣ andoli du kato-hul.]

Yetu na ñaaṭ anjubanunṅ pjuban pi piintṭ

[
8 Kè Yetu aṣe ya du Pnkunṅ pi Mnoliwera †. ² Na nfa kub kè aṣe kak du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi, kè bañaanṅ bti bakbi'a bi du a. Aṭo, aṣe jun pjukan baka. ³ Kè *bajukan Bgah na *bafaritay baṣe ṭija ñaaṭ alonṅ i bamobunṅ kè akpiintṭ na ñiintṭ anwoonṅ aanwo ayinul. Babi anaṭana ṭi ptoof pi bañaanṅ, ⁴ aṣe ji na Yetu : « Na-jukan, bamob ñaaṭ i kè akpiintṭ na ñiintṭ anwoonṅ aanwo ayinul. ⁵ Kè *Moyiṭ aṣe ji na nja ṭi *Bgah aji baaṭ mēntṭ bawo katap baka mnlak badoo bakeṭ. Kè iwi, we wi iṣalunṅ ṭi uko mēntṭ? » ⁶ Baṭiini ṭiini haṅ kaṭaawanaana, kahilna kaka uko wi baktaparuli bṭup.

Kè Yetu aṣe juṭ apiit ṭi mboṣ na pkoñ. ⁷ Jibi bakheparaarulunṅ hepar, kè Yetu aṣe heṭ aji na baka : « Anwoonṅ aambaanṅ kajubanaara ṭi an, atapana plaak uteek. » ⁸ Wi ajakunṅ haṅ aṣe kak ajuṭ apiit ṭi mboṣ.

⁹ Wi bañaanṅ bukuṅ batiinkunṅ uṭup waṅ bajun abuyēṣaana aloolan aloolan, ajunna bantohi. Yetu kè aduka aloolan na ñaaṭ ṭaṅ, kè anaṭ ṭi kadunul. ¹⁰ Yetu aheṭ wal mēntṭ aṣe ji na a : « Baṅṭijiinṅ ṭi bawo ṭun ba? Nin alon aanji iwo i kakeṭ? »

¹¹ Kè ateem aji : « Nin alon Naweek. »

Kè Yetu akak aji na a : « Nji kak, mēnkji kè iwo i kakeṭ. Yaan na bgahu, iṣe iṭañan pjuban. »]

Yetu bjeehi bi umundu

¹² Yetu akak aṭiini na bañaanṅ aji na baka : « Nji, dwoonṅ bjeehi bi umundu, ñaanṅ anṭṭaṣnunṅ, aankdo kapoṣ ṭi bdēm, aka bjeehi banjaanṅ bawul ubida. »

¹³ Kè bafaritay baṣe ji na a : « Iwi, iji kṭupar uleefu, ṅēnhinan kadinan kè uko wi ikṭupunṅ uwo manjoonan. »

¹⁴ Kè Yetu aṣe teem baka aji : « Woli ddoo ṭupar uleef naan, uko wi nji kaṭupunṅ ujoonani, nji dme dko di nwoonunṅ abot ame di nji kayaanṅ, kè an naṣe wo naamme dko di nwoonunṅ na di nji kayaanṅ. ¹⁵ An, naji nawayēṣ ji bañaanṅ bajen, nji, mēnji kawayēṣ nin ñaanṅ. ¹⁶ Kè woli dbi wo i kawayēṣ, pwayēṣ pi naan paji pajoonan, ṭiki mēntṭ nji ṭaṅ nji kawayēṣunṅ, Paapa anyilnunṅ awo na nji.

¹⁷ « Bapiit ṭi *Ulibra wi Bgah bi nan aji banuma bañaanṅ batēb kadiimanaan kè uko unṭupunṅ ujoonani. ¹⁸ Nji dṭupar uleef naan, kè Paapa anyilnunṅ abot aji ṭu-paraan. »

¹⁹ Bahepara wal mēntṭ aji : « Ṣaaṣ awo ṭun ba? »

Kè ateem baka aji : « Naamme'ēn abot awo naamme Paapa! Woli name'ēn lah, name kak Paapa. » ²⁰ Yetu aṭiini haṅ wi akjukanunṅ bañaanṅ du dko di *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi di bajaanṅ bawatna itaka. Kè nin alon aammoba, ṭiki wal wi nul uundobi ban.

²¹ Yetu akak aji na baka : « Dya, kè naṣe lunṅ kado kala'ēn, nalunṅ kakeṭ na ipekadu yi nan. Naanhil pya dko di nji kayaanṅ. »

²² Kè baṣe ji wal mēntṭ : « Wom aṅal ṅal kafinṅ uleeful wi ajakunṅ dko di akyaanṅ ṅēnhil kaya da. »

²³ Kè Yetu aṣe ji na baka : « An nawo biki mboṣ, kè nji nṣe wo i baṭi. Nawo biki umundu wi, nji kè nṣe wo mēnwo i wa. ²⁴ Uko waṅ ukaanṅ kè nji na an, nakeṭ na ipekadu yi nan. Dṭupan, woli naanfiyaar kè nji dwoonṅ, Anwoonṅ ††, nakeṭ na ipekadu yi nan. »

²⁵ Kè baṣe hepara aji : « Iwo in ba? »

Kè ateem baka aji : « Dwo ñaanṅ i nji kajakananṅ undi-imaan aji dwoo ‡. ²⁶ Dka iko itum yi pṭup ṭi an inkṭuunṅ nji naduknaana. Uko wi njaanṅ kaṭup bañaanṅ dṭiinkna wa du anyilnunṅ, ul anwoonṅ ñaanṅ i manjoonan. »

²⁷ Baanyikrēn wal mēntṭ kè aṭiiniyaan ṭiiniyaan Aṣin. ²⁸ Akak aji na baka : « Woli nalunṅ adeenṅ *Abuk Ṇiintṭ, naṣe me kè nji dwoonṅ anwoonṅ abot awo mēnji kado nin uko ulonṅ bdidi naan, dji kaṭup uko wi Paapa ajukanaanunṅ. ²⁹ Kè anyilnunṅ abot awo na nji, aanwutēn kè nwo aloolan. Dji kado uko wi aṅalunṅ unuur unjinṭi. » ³⁰ Wi Yetu akṭupunṅ haṅ kè bañaanṅ baṭum baṣe fiyaara.

Banwoonṅ babak Abraham na manjoonan

³¹ Yetu aji na *bayuday banjakunṅ bafiyaara : « Woli namēban uko wi nṭupananṅ bnuura, nawo baṭaṣar naan na manjoonan. ³² Nalunṅ kame manjoonan, manjoonan mēntṭ manklunṅ kabuuranan. »

† Pnkunṅ pi Mnoliwera : "Mont des Oliviers, Monti de Oliveira, Mount of Olives."

†† 8:24 Natenan ṭi Ppēn 3.14-15. ‡ Balon bapiit aji : « We ukaanṅ kè nwo i kado kaṭiini na an. »

³³ Kë bateema aji : « Nwo biki pntaali pi *Abraham, kë nin ñaaj aambaaj kajuukntëenun. Hum di di ihilun kajij ñlun kabuur? »

³⁴ Kë ašë teem baka aji : « Dɔpan na manjoonan, ñaaj anjaaj ado buɔaan, pekadu daji dakakana awo nalempar da kabot kajuukntëena. ³⁵ Nalemp aanji wo ɔi katoh te mnto, abuk ka ajaaj awo da te mnto. ³⁶ Woli Abuk Našibaɔi abuuranan, nabuur na manjoonan. ³⁷ Dme kë nawo biki pntaali pi *Abraham, kë našë la pfiñen, ɔiki nɔup ni naan njaanhil pban du iɔëban. ³⁸ Dji kaɔup uko wi nwinun du Paapa, kë an nakdo uko wi natiinknuj du ašinan. »

³⁹ Kë bašë teema aji : « Abraham awoon ašinin. »

Kë aji na baka : « Woli nawo lah babuk Abraham, nado kado iko yi ajaaj ado. ⁴⁰ Hënkuj kë našë ñal pfiñen nji nwoon ñaaj anɔupanaaj manjoonan mi ntiinknuj du Našibaɔi, Abraham aando haaj. ⁴¹ Kë an, našë ji nado iko yi ašinan akdolun. »

Kë baji na a : « Un, aninun aanwo naɔuunk, ašinin awoha aloolan : Našibaɔi a. »

⁴² Kë ateem aji : « Woli Našibaɔi awoon lah ašinan, nañalën ɔiki dwoona du a abi, mëmbi bi bdidi naan, ul ayilnuj. ⁴³ We ukaaj kë naanji nate nɔup ni naan ba? Naanhil hil ptiink uko wi nɔupanaaj. ⁴⁴ Nawo babuk *Untaayi Uweek kë iko yi ašinan ajalun yi yi najaaj nañal kado kado. Du ujuni adobi woho wo nafiñ bañaaj, nin aanji ɔup manjoonan, ɔiki manjoonan maanwo ɔi a. Woli aɔilan aji do uko wi awoon, ɔiki awo naɔilan abot awo ašin baɔilan. ⁴⁵ Nji dji kaɔupan manjoonan ukaaj naanfiyaarën. ⁴⁶ Ahoj ɔi an ahilanun hilan kadiiman kë djubani? Kë woli dɔup manjoonan, we ukaaj kë naanfiyarën ba? ⁴⁷ Ñaaj anwoon i Našibaɔi aji tiink nɔup ni nul ; naanji natiink nja, ɔiki naanwo biki Našibaɔi. »

⁴⁸ Kë *bayuday bašë teem Yetu aji : « Njënfañun i, wi njakuñ aji iwo i utaak wi *ɔamariya akuɔ aji iwo na untaayi i? »

⁴⁹ Kë ateem baka aji : « Mënwo na untaayi, dji kadëman Paapa, kë an našë la pkowandënën. ⁵⁰ Mënkla mndëm pa uleef naan, alon aklaaj ma pa nji, ul akluñ kayuuj uko wi ñaaj andoli awoon na manjoonan.

⁵¹ Dɔpan na manjoonan, woli ñaaj amëban uɔup wi naan nin aankkeɔ. »

⁵² Kë *bayuday bašë ji na a : « Nyikrën hënkuñ na manjoonan kë iwo na untaayi. *Abraham akeɔi, kë *baɔupar Našibaɔi bakak akeɔi, kë iɔë ji : "Woli ñaaj amëban uɔup wi naan, aankkeɔ nin." ⁵³ Idëm apel Abraham ašin nja ankeɔun i na baɔupar Našibaɔi bankaaj akeɔi? Iɔal aji iwo in ba? »

⁵⁴ Kë Yetu ašë teem baka aji : « Woli ddëman dëman lah bkow naan nji ɔi uleef naan, mndëm mi naan maankwo nin ukoolan. Paapa akdëmanaanun, ul i najaaj naɔiiniyaan kaji awo Našibaɔi inan, ⁵⁵ ašë wo naamme'a. Nji, kë nšë me'a. Woli dji lah mëmme'a kawo naɔilan ji an. Kë nšë me'a abot amëban uɔup wi nul. ⁵⁶ Abraham ašinan alilan maakan wi ašaluñ kë alun kawin unuur wi naan. Awin wa ašë wo ɔi mnilan. »

⁵⁷ Kë bayuday bašë ji na a wal mënt: « Iindo ka ka nšubal iñeen kañeen ašë ji iwi iwinun Abraham! »

⁵⁸ Kë aji na baka : « Dɔpan na manjoonan, ji Abraham abi ado kawo, nji dwo. »

⁵⁹ Bajej wal mënt mnlak katapa, kë ašë mena apën ɔi *Katoh Kaweek ki Našibaɔi.

Pjeb pi nakuul i kabuka

9 Yetu awo ɔi bgah ašë win ñiint alon ambukiñ awo nakuul. ² Kë baɔašarul bašë hepara aji : « Najukan, we ukaaj kë ñiint i abuka awo nakuul ba? In ajubanun ba? Ul a këme bajugul? »

³ Kë Yetu ateem aji : « Mënt pjuan pi nul pa këme pi bajugul, uko mënt uwo wo, iko inuura yi Našibaɔi ajaaj ado ihilna iwinana ɔi a. ⁴ Wi unuur uhumuñ, nwo i kado ulemp wi anyilnuñ, utejan ubi wi nin ñaaj awoon aankhil ulemp. ⁵ Jibi nhumun ɔi umundu, dwo bjeehi bi wa. »

⁶ Wi Yetu ajakuñ haaj, ašë tëfjër mboš anag akër ɔi këš ki nakuul, ⁷ ašë ji na a : « Yaan iñowa du dko di meel di badolun du Filowe. » (Filowe dawoon nayili.) Kë nakuul ayaa, aya añowa, ašë wugša, abi kawin win bnuura.

⁸ Bakinɔul na bañaaj banjonun kawina kë aji ñehan baji wal mënt: « Mënt i ajaaj aɔo bñehan du i? »

⁹ Balon baji : « Ul a. »

Kë balon baji : « Mënt ul a, anaama naam. »

Ul kë ašë ji : « Nji a. »

¹⁰ Kë bašë hepara aji : « Ido do hum adoo kak awin ba? »

¹¹ Kë ateem aji : « Ñiint i bajaaj bado Yetu añowanun mboš na iɔuuj akërën ɔi këš ašë ji na nji nya nñowa du Filowe, kë nya añowa, ašë bi kawin win. »

¹² Kë bašë ji na a : « Ñiint mënt awo ɔun? »

Kë ateem aji : « Mëmmee. »

¹³ Bajej wal mënt ñiint añooɔ du *bafaritay. ¹⁴ Kë unuur wi Yetu ašaañ añowan mboš na iɔuuj ajebanaan nakuul kë ušë wo *unuur wi pnoorfën wi bayuday.

¹⁵ Uko wañ ukaaj kë bafaritay bahepar ñiint uko wi adolun adoo win hënkuñ. Kë ateem aji : « Akërën mboš ɔi këš, kë nya añowa abi kawin win. »

¹⁶ Bafaritay balon kë bašë ji : « Ñaaj andolun uko wi aanwo i Našibaɔi ɔiki aanji ɔaš uko wi bgah bajakuñ ɔi uko wi unuur wi pnoorfën. »

Kë balon baji : « Hum di di ñaaj nado buɔaan ahilanun kado iko iñonarënaan mënt. » Baankak atiinkar wal mënt. ¹⁷ Wi wi bašaañ aji kak na nakuul i bajebanun: « Kë iwi, we wi iɔaluñ aji awoo, wi adolun kë ikak awin? »

Kë aji na baka : « Awo *Naɔupar Našibaɔi. »

¹⁸ Baanfiyaar kë abi wo nakuul ašë win hënkuñ. Uko wañ ukaaj kë badu bajugul. ¹⁹ Bahepar baka aji : « I awo abukan i? Ujoonan kë abuka buka awo nakuul i? Hum di di ahilanun keeri awin? »

²⁰ Kë bajugul bateem aji : « Nme kë awo abukun, akuɔ ame kë abuka buka awo nakuul. ²¹ Kë jibi adoli ado win hënkuñ, na anjebanulun, nëmmee. Naheparëna, awo naweek, aɔupan bdidi'ul. » ²² Bajugul baɔiini

haŋ ʔiki baʔi baweek biki baka, bantiinkaruŋ aji badook ʔaanaŋ anjkakuŋ kaji Yetu awoon *Krittu, ʔi *katoh kaŋehanaani. ²³ Uko waŋ ukaaŋ kē bajugul baji : « Awo naweek, naheparaena. »

²⁴ Bafaritay bakak adu ʔiintʔ ambiinʔ awo nakuul aji na a : « Dēmaan Naʔibaʔi, iʔup manjoonan! Un, ŋme kē ʔiintʔ mēntʔ awo nado buʔaan. »

²⁵ Kē aʔē teem baka aji : « Mēmme me awo nado buʔaan, dmeha uko uloolan : dbi wo nakuul, aʔē win hēnkuŋ. »

²⁶ Kē baʔē hepara aji : « we wi adoliinʔ? Hum di di adoluŋ kē ido kak awinʔ? »

²⁷ Kē ateem baka aji : « Ddo bi ʔupan kē naandi ptiinkēn. We ukaaŋ kē nakak aŋal katiinkʔ? Wom nakak aŋal kakak baʔaʔarulʔ? »

²⁸ Kē baʔē jun pkara aji : « Iwi iwoonʔ naʔaʔar ʔiintʔ mēntʔ ; un, ŋwo baʔaʔar *Moyit. ²⁹ Un ŋme kē Naʔibaʔi aʔiini na Moyit ; kē i, ŋēmme dko di awoonʔ. »

³⁰ Kē ateem baka aji : « Uko waŋ uŋoŋarēni : naamme dko di awoonʔ, kē aʔē dolēn kē nkak awin!

³¹ ŋme kē Naʔibaʔi aanji tiink bado buʔaan, kē woli ʔaanaŋ aji dēmana abot ado uko wi aŋaluŋ aji tiink uŋ mēntʔan. ³² Nin ʔaanaŋ aambaanʔ katiinka kē baji ʔaanaŋ aloŋ ajeban nakuul i kabuka. ³³ Woli ʔiintʔ mēntʔ aanwo lah i Naʔibaʔi, aankhil pdo nin uko uloŋ. »

³⁴ Kē bafaritay baʔē ji na a : « Ibuka abi wo wo bti ʔi buʔaan aʔē ji ijukanun. » Wi wi baʔaan adooka kē apēn ʔi katoh kaŋehanaani.

³⁵ Yetu atiink kē badooka. Aya awina aʔē hepara aji : « Ifiyaar *Abuk ʔiintʔ i? »

³⁶ Kē ateema aji : « Naweek, in awoonʔ Abuk ʔiintʔ nhilna nfiyaara? »

³⁷ Kē aji na a : « Iwina, ul akʔiiniinʔ na iwi hēnk. »

³⁸ Wal mēntʔ kē ʔiintʔ aʔē ji : « Ajugun, dfiyaari » aʔē ŋup adēmana.

³⁹ Yetu akak aji : « Nji dbi bi ʔi mboʔ pa pwayēʔ, banwoonʔ baankwin bahilna bado kawin, bankwinuŋ bakak bakuul. » ⁴⁰ Bafaritay baloŋ banwoonʔ na a batiink uko wi aʔupunʔ aʔē hepara aji : « Un kak, ŋwo bakuul i? »

⁴¹ Kē ateem baka aji : « Woli nawo lah bakuul, baankji naduknaana ; kē jibi najakuŋ aji nawin, nakeer nhum nduknaana. »

Uhoŋ wi Nayafan na batani bi nul

10 Yetu akak aʔiini aji : « Na manjoonan dʔupan, ʔaanaŋ anwoonʔ aaneejna plēman pi kampen aʔē lutna umbanʔ uloŋ awo nakiiŋ, nalaʔ. ² Anneejnuŋ plēman kē aʔē wo nayafan i ŋkaneel. ³ Nayanʔ aji haabēʔa plēman, ŋkaneel ŋabot katiinka, aji du undoli ʔi katim ki wa kapēnan bdig. ⁴ Woli apēnan ŋkaneel bti ŋanwoonʔ ni nul, aji jot ŋa kadun, ŋaʔē kaʔaʔa ʔiki ŋayikrēn pdiim pi nul. ⁵ ŋkaneel mēntʔ ŋaankʔaʔ nin ʔaanaŋ nampaʔi, ŋaji ŋaʔēp ʔēp kaʔi'a ʔiki ŋaanyikrēn pdiimul. » ⁶ Yetu ahoŋ na baka haŋ kē baʔē wo baamme uko wi aŋaluŋ pʔup baka.

⁷ Wi wi akaanʔ aʔiini na baka aji : « Na manjoonan, dʔupan nji dwoonʔ plēman pi ŋkaneel ŋakʔēpnunʔ.

⁸ Banjotnuŋ kadun bti bawo bakiiŋ, na balat, kē ŋka-

neel ŋaanktiink baka. ⁹ Nji dwo plēman. Woli ʔaanaŋ aʔēpna ʔi nji aluŋ kabuur, aluŋ kado kaneej kakak kapēn kaʔē kaka uko ude. ¹⁰ Nakiiŋ abi bi ʔaŋ pa pkiiŋ, kafaal, kabot katok tokan. Nji dbi pa baʔaanʔ baka ubida, bakak batum na wa.

¹¹ « Nji dwo nayafan nanuura, anjaanʔ awul ubida wi nul pa ŋkaneel ŋi tul. ¹² ʔaanaŋ i balukuŋ luk kē abi byafan, anwoonʔ aanwo ajuŋ ŋkaneel, awinle uʔiinʔ aji ʔi kaduk ŋa, uʔiinʔ kamob ŋloŋ kawayēʔ batani. ¹³ Aji do haŋ ʔiki awo ʔaanaŋ i balukuŋ luk pa abi alemp, aanji ʔaaf ŋkaneel. ¹⁴ Nji dwo nayafan nanuura, ame ŋkaneel ŋi naan, kē ŋabot ame'ēn ¹⁵ jibi Paapa ame'ēnuŋ kē mbot ame'a. Dwul ubida wi naan pa ŋkaneel ŋi naan. ¹⁶ Dka ŋkaneel ŋloŋ ŋanwoonʔ ŋaanwo ʔi kampen ki. ŋanʔ mēntʔ kak dwo i kaʔij ŋa, ŋaluŋ katiink pdiim pi naan. Batani baʔē bawo bloolan, nayafan abot awo aloolan. ¹⁷ Paapa aŋalēn ʔiki dwul ubida wi naan ; aʔē luŋ kayeenk wa. ¹⁸ Nin ʔaanaŋ aanji yeenkēn ubida, nji ʔi uleef naan djaanʔ kawul wa. Dka mnhina mi pwul wa, kakuʔ kayeenk wa. Uko waŋ wi wi Paapa aʔu'ēnuŋ pdo. »

¹⁹ ŋʔup ŋi Yetu aʔupunʔ ŋaʔu kē bayuday baankak atiinkar. ²⁰ Batum baji : « Awo na untaayi, ayilaa. We ukaaŋ kē naktiinka ba? »

²¹ Kē baloŋ baji : « ŋʔup ŋi ŋaanwo ŋi ʔaanaŋ anwoonʔ na untaayi. Kē untaayi, uhil kahaabēʔ bakuul kēʔ i? »

ʔaanaŋ i Yetu awoonʔ na manjoonan

²² Ufettu unjaanʔ uleʔan unuur wi *Katoh Kaweek ki Naʔibaʔi kakaanʔ akak ayiman uwo wal mēntʔ du Yerutalem. Uwo ʔi wal wi ujonʔ. ²³ Yetu aʔaay na Katoh Kaweek ki Naʔibaʔi du dko di bajaanʔ bado Uʔaala wi *ʔalomoŋ. ²⁴ Bayuday babi afooya aʔē ji na a : « Ibaa do kanooranun te lum ba? Woli iwo *Krittu, kʔupun baʔaanʔ bti kame. »

²⁵ Kē Yetu ateem baka aji : « Dʔupan kē naanfiyaarēn. Iko yi nji kadoluŋ pa Paapa iyuuj kē dwo a ; ²⁶ kē an naʔē wo naanfiyaarēn ʔiki naanwo ŋkaneel ŋi naan. ²⁷ ŋkaneel ŋi naan ŋaji ŋatiink pdiim pi naan ; dme ŋa kē ŋabot aji ŋaʔaʔēn. ²⁸ Dwul ŋa ubida wi mnʔo, ŋaankkeʔ nin kē nin aloŋ aanktehēn ŋa. ²⁹ Paapa anʔennunʔ iko mēntʔ adēm apel iko bti. Nin aloŋ aankhil kateh uko uloŋ ʔi iŋen yi nul. ³⁰ Nji na Paapa ŋwo ʔaanaŋ aloolan. »

³¹ Wal mēntʔ kē bayuday baʔē kak aʔij mnlaak pta. ³² Kē aʔē ji na baka : « Ddo iko inuura itum kē nawini, iko mēntʔ iwoona du Paapa, kahoŋ ʔi ya kakaanʔ kē naŋal ptaapēn mnlaak ba? »

³³ Kē baʔē teema aji : « Mēntʔ uko unuura ukaaŋ kē ŋktapu mnlaak, ikar kar Naʔibaʔi ukaaŋ, iwo ʔaanaŋ na-jēn ʔaŋ aʔē jej bkowu aʔu Naʔibaʔi. »

³⁴ Kē Yetu aʔē teem baka aji : « Jēm Naʔibaʔi aji ʔi ulibra wi nul : “Dji : Nawo baʔibaʔi?” ¹³⁵ ŋme kē ʔaanaŋ aankhil plaʔ uko umpiitaniinʔ ʔi Ulibra wi Naʔibaʔi. Kē wi adu-uŋ biki uʔup wi nul ukʔiiniyaanunʔ aji baʔibaʔi, ³⁶ we ukaaŋ kē naji dkar Naʔibaʔi Paapa wi njakuŋ aji dwo Abukul, nji i adatuŋ ayil ʔi umundu. ³⁷ Woli mēnkdo iko

yi Paapa ajaan ado, nawutan kafiyaarën. ³⁸ Kë woli ddo ya, woli naando fiyaarën, nafiyaaran iko yi njaan kado, nahilna nayikrën uloolan kë Paapa awo ti nji, kë nji mbot awo ti Paapa. »

³⁹ Bakak ado na pmob Yetu, kë aşë buur baka.

⁴⁰ Akak aya du plut pi bdëk bi Yordan, du dko di *Yowan abiiñ abattaaraan, afo da. ⁴¹ Bañaan batum babi du a aji : « Yowan aandiiman nin uko ulon uñonjarënaan, kë uko bti wi ațupun ti ñiint i uşë joo-nan. » ⁴² Bañaan batum bafiyaara ti dko di awoon mënt.

Pkeț pi Lataar

11 Ubi ka ñiint alon ammaakun i katim kawoon Lataar. Abi wo du ufët wi Betani ul na Mariya na Marta baweeke baat. ² Mariya abiiñ ajeeş ukëra ulil pțëkëñ ti ihoț yi Ajugun abot awent ya na uwel wi nul. Lataar afa Mariya mënt amaakun hënk. ³ Baat batëb banjaarun bukun bayil alon du Yetu, kë aya ji na a : « Naweeke, nanohu i imaganun amaaki. »

⁴ Wi Yetu atiinkun uko mënt aşë ji : « Pmaak pi Lataar paankfiņa, amaak maak bañaan bahilna bawin mndëm mi Naşibați, na mi Abukul. » ⁵ Yetu amagan bi Marta, Mariya, na Lataar afa baka. ⁶ Kë wi așaar atiink pmaak pi Lataar, afo dko di awoon ñnuur ñtëb kak, ⁷ abaa ji na bațasarul : « Najoh ñkak utaak wi Yuda. »

⁸ Kë başë teema aji : « Najukan, du ñnuur ñanțëpun, bayuday banjal katapu mlaak kafin, kë işë ñal pkak da. »

⁹ Kë aşë ji na baka : « Kapëna nfa te utaakal ñwoori ñaanwo iñeen na ñtëb i? Ankpoşun na pnak aanji hubta ti uko ulon țiki aji win bjeehi bi umundu wi. ¹⁰ Kë anșaar aji poş na utejan, aji hubta țiki bjeehi baanwo ti a. »

¹¹ Wi Yetu ațupun baka uko wun aşë kak aji : « Lataar nanohun anoyënti, kë nşë ya kahuma. »

¹² Bațasarul kë bateema aji : « Ajugun, jibi akñoyëntun ñoyënt țañ, akeer ajeb. »

¹³ Yetu ațiiñiaan uko wi pkeț pi Lataar kë başë nun kë aji Lataar anoyënt ñoyënt. ¹⁴ Kë aşë jintëlëş baka bțup aji na baka « Lataar akeți. ¹⁵ Dlilan pa an, wi nwoon mëmmaar pkeț pi nul, nahilna nafiyaarën. Nabiin ñya du a. »

¹⁶ Kë Toma, i bajaan badu kbet, aşë ji na bațasar Yetu bandukiiñ : « Nabiin kak ñya, ñhilna ñkeț na najukan i ñja. »

Yetu awoon pnața ti pkeț

¹⁷ Wi Yetu abanun, ațenk kë udo bi do ñnuur ñbaakër wi bamoyun Lataar. ¹⁸ Ufët wi Betani uunlowiir na Yerutalem, uya pban ñkilometër ñwajanț ; ¹⁹ kë bayuday batum başë bi pwin bi Marta na Mariya na puum pi afa baka kabot katëntën baka. ²⁰ Wi Marta atiinkun kë Yetu añogi, aşë nața kaya kayit na a, kë Mariya aşë duka afo du katoh.

²¹ Marta aji na Yetu : « Ajugun, woli iwo lah ti, afa naan aankkeț! ²² Kë nşë me kë ti dko di ñwoon di hënkun, uko bti wi ikñehanun Naşibați, awulu wa. »

²³ Kë aji na a : « Afa' u anața ti pkeț. »

²⁴ Kë akak aji na a : « Dme kë ti uba umundu, wal wi bañaan bti baknațiin ti pkeț, ul kak anața ti pa. »

²⁵ Kë akak aji na a : « Nji dwoon pnața ti pkeț, nji kak dwoon ubida. Anfiyaarnun, woli adoo keț, alun kaka ubida. ²⁶ Kë ñaan ankaan ubida abot afiyaarën nin aankkeț. Ifiyaar uko wañ i? »

²⁷ Kë ateema aji : « Aa Ajugun, dfiyaar kë iwoon *Krit-tu Abuk Naşibați, anwoon i pbi ti umundu wi. »

Ñwooni ñi Yetu

²⁸ Wi Marta ațiiñiñ hañ, aşë ya du Mariya i bațaarun ahoopața aji : « Najukan abii, adu'u. » ²⁹ Wi Mariya ații-inkun uko wañ aşë nața ataran apën aya du Yetu. ³⁰ Kë Yetu aşë wo aandobi nee du ufët ahum du dko di ayi-tiiraanun na Marta. ³¹ Wi bambiiñ awo ti katoh na Mariya atëntëna bawinulun kë ataran apën, bațașa anun kë aya ñwooni du bhër.

³² Wi Mariya abanun du dko di Yetu awoon, awina, aşë jot ti ihoțul aji na a : « Ajugun, woli iwo lah ti, afa naan aankkeț. »

³³ Yetu awina kë akwooni ul na bañaan ban-gakandërun na a kë uko mënt uşë de'a maakan.

³⁴ Ahepar baka dko di bamoyun Lataar, kë baji na a : « Ajugun țaşun, ñya kayuuju da. » ³⁵ Kë Yetu aşë wooni.

³⁶ Bañaan balon kë başë ji : « Natenan jibi anjaluli. »

³⁷ Balon ti baka kë başë ji : « Ul anjebanun nakuul, aanhil lah kaneenan Lataar akeț i? »

Pnața ti pkeț pi Lataar

³⁸ Uko mënt ukak ade Yetu maakan kë aşë ya du bhër, bajël jël bhër mënt ti pnkun, kë plaak padëtnun ba. ³⁹ Yetu aji : « Napënaan plaak. »

Marta naweeke Lataar kë aşë ji na a : « Ajugun, ajun pțëkëñ, udobi do ñnuur ñbaakër ñi amoynaani. »

⁴⁰ Kë ateema aji : « Mënjaku aji woli ifiyaari kwin mndëm mi Naşibați i? »

⁴¹ Bapënan plaak, kë Yetu aşë kat kës du bați aji : « Paap, dbeebu wi itiinkun. ⁴² Dme kë ñnuur bti iji kti-inkën, kë nşë țiiñ hañ pa bañaan banfooyun bahil bafiyaar kë iwi iyilnun. »

⁴³ Wi ațiiñiñ hañ aşë huuran maakan aji : « Lataar, pënan! » ⁴⁴ Kë ankețun apën kë ihoț na iñen itaayana na ilëmënt, kë bkow babooțan na blaañ. Yetu aji na baka : « Nataayëšana, naşë nawuta aya. »

⁴⁵ Bayuday batum bambiiñ du uko Mariya abot awin uko wi Yetu adolon, bafiyaara. ⁴⁶ Balon kë başë ya du *bafaritay pțup baka uko wi adolon. ⁴⁷ Kë Bațenjan baweeke na bafaritay başë duur du uruha wi baka aşë ji : « we wi ñbaan ado ba? Ñiint i aji do iko iñonjarënaan itum. ⁴⁸ Woli ñwuta kë akdo iko yi akdolon yi, bañaan bti kafiyaara, baromeñ babi tok dko dyimanaan di nun na utaak wi ñja. »

⁴⁹ Alonj ƚi baka i katim kawoonj Kayif anwoonj ušubal mēntj naših i baŋenan aji na baka : « Naamme nin uko ulonj! ⁵⁰ Naanwin kē uko mēntj uwo unuura pa an i? Ŋnaan aloolan akeŋar baŋnaan bti. Hēnk bašē bawut ptoŋk utaak bti. » ⁵¹ Uko wi Kayif akŋupunj uumpēna ƚi a ; kē jibi awoonj ušubal mēntj naših i baŋenan, aŋup ji Naŋupar Našibaŋi kē Yetu akeŋar bayuday bti. ⁵² Mēntj pa bukal ƚaŋ baka, ma pyitrēn babuk Našibaŋi bti banwayšerunj bawo baloolan.

⁵³ Unuur mēntj wi wi baweek biki bayuday bajununj pla pfiŋ Yetu. ⁵⁴ Ukaanj kē aŋaŋan pdo kaya kabi ƚi ptoof pi bayuday. Aya du utaak ulonj uŋŋogunj *pndiiš du ubeeka wi Efrayim, aŋo da na baŋašarul.

⁵⁵ *Ufettu wi Mbuur wi bayuday uŋogi kē baŋnaan baŋum bašē woona ŋfēŋ ŋi baka abi ƚi Yerutalem kado baŋow ji ufettu ubi uban. ⁵⁶ Bala Yetu, kē wi bawoonj du *Katoŋ Kaweek ki Našibaŋi andoli aji hepar atēntul me ašal kē abi ƚi ufettu. ⁵⁷ Kē *baŋenan baweek na *bafaritay bašē ji ŋaan awinle Yetu awo i kaŋup baka bahilna bamoba.

Du Betani

(Maci 26.6-13; Markuŋ 14.3-9)

12 Wi *Ufettu wi Mbuur udukiij ŋnuur paaj, Yetu aban Betani, di Lataar i abiiŋ anaŋan ƚi pkeŋ afēŋunj. ² Badu da Yetu pyoban, Marta awo ƚi ulemp, kē Lataar ƚi uleeful aŋo na Yetu. ³ Mariya ajeŋ ptoof pi ulitru wi ukēra ulonj ulil pŋkēŋ untamunj maakan †, akēr ihoŋ yi Yetu abot awent ya na uwel wi nul. Kē pŋkēŋ plil punj paniink katoŋ.

⁴ Kē Yuda Itkariyot, anwoonj alonj ƚi baŋašar Yetu, ankbiiŋ kawaapa, ašē ji : ⁵ « we ukaanj kē baanjeŋ ukēra utam maakan wi awaap, unwoonj itaka itum ††, awul ya bajuuk ba? » ⁶ Aankŋiini ƚiini haŋ ƚiki aŋal bajuuk, aŋiini ƚiini ƚiki awo nakiiŋ. Kē jibi awoonj nahank itaka yi bi Yetu na baŋašarul, aŋaal pdo kajeŋ itaka yi baŋu'u luŋ phank kalempašaana. ⁷ Yetu kē ašē ji na a : « Wutana : ado do haŋ pa anuŋur wi bakluŋ kaŋu'ēn du bhēr. ⁸ Bajuuk bawo na an ŋnuur bti, kē nji kē nšē wo mēnkwo na an ŋnuur bti. »

⁹ Wal mēntj baŋnaan baŋum babi, wi batiinkunj kē Yetu awo da. Baambi ƚaŋ pa pwin Yetu, bakak aŋal kawin Lataar i anaŋanunj ƚi pkeŋ. ¹⁰ Kē *baŋenan baweek bašē tiinkar aji baŋiŋ Lataar kak, ¹¹ ul akaan kē bayuday baŋum bakak afiyaar Yetu aduk baŋenan baweek.

Uneeŋ wi Yetu du Yerutalem ji naših

(Maci 21.1-9; Markuŋ 11.7-10; Luk 19.35-38)

¹² Wi unuur ujinŋunj, baŋnaan baŋum maakan bambiiŋ *Ufettu wi Mbuur du Yerutalem batiink kē baji Yetu abi ufettu. ¹³ Bajej ikēn yi mnjaak ašē pēn abi pkita, ahuuran aji :

« *Hotana!*

Bnuura nuura ƚi ankbiiŋ ƚi katim ki Ajugun, naših i Itrayel ‡. »

† Ukēra ulonj: Baji badu ukēra mēntj nardu, uwo ukēra ulil maakan wi bapēnanaanunj ƚi bko blonj. †† Itaka itum : Iliŋ na baluk bi ušubal. ‡ 12:13 Kaŋaam 118.25-26.

¹⁴ Yetu awin ubuuru umpoŋi ašē dapa wa, jibi upi-itaniij aji :

¹⁵ « *Nawutan kalēnk, an babuk *Fiyonj:*

Tenan, naših i nan abi awi, adapa ubuuru umpoŋi. » ††

¹⁶ Uko mēntj baŋašarul baanyikrēn wa wal mēntj. Kē wal wi mndēm mi Yetu mambiiŋ awinana kē bašē leš kē iko mēntj bti ipiitana ƚi a ƚi Ulibra wi Našibaŋi kē babot adola ya.

¹⁷ Baŋnaan bambiiŋ awo na Yetu wi abiiŋ adu Lataar du bhēr anaŋana ƚi pkeŋ bawo ƚi pkakalēš uko wi bawinunj. ¹⁸ Baŋnaan baŋum batiink uko uŋonjarenaan wi adolonj, ukaanj kē babi pwina. ¹⁹ *Bafaritay bawo ƚi phoopaŋer wal mēntj aji : « Nawin kē ŋēnhilan da nin uko ulonj: baŋnaan bti bawo ƚi pŋaša. »

Bagrek banŋalunj pwin Yetu

²⁰ Banwoonj baanwo bayuday †† balonj bawo wal mēntj ƚi bambiiŋ pdēman Našibaŋi ƚi wal wi *ufettu wi mnjeeh. ²¹ Baya du Filip anwoonj i ubeeka wi Bettayida du utaak wi Galilay ašē ji na a : « Naweek, ŋŋal kawin Yetu. » ²² Filip aya aŋup Andre, kē bukal batēb baya aŋup Yetu.

²³ Kē Yetu ašē ji : « Wal ubani, wi bakluŋ kawin mndēm mi *Abuk Ŋiintj. ²⁴ Na manjoonan, dŋupan, woli pbuk pi maaj panjotunj ƚi mboš paankeŋi, paŋo ploolan ; bē woli pakeŋi paji pawul mbuk mntum. ²⁵ Ŋnaan aŋalunj ubida wi nul awaan wa, kē anwoonj aankdēman ubida wi nul ƚi mboš alunj kaka ubida unwoonj uunkba. ²⁶ Woli ŋnaan aŋal plemparaan, awo i kaŋašēn ; hēnk, dko di nji kawoonj, ul kak alunj kawo da. Woli ŋnaan alemparaan, Paapa kadēmana.

²⁷ « Hēnkuŋ uhaaš wi naan uŋēla ŋēlaa, kē we wi nji kajakuŋ? Dwo i kaji na Paapa abuuranaan ƚi wal wi i? A-a, uko waŋ ukaanj kē mbii. ²⁸ Paap, dolan baŋnaan bawin kē katimu kadēmi! »

Kē pdiim pašē pēna baŋi aji : « Ddo bi dēman ka akak alunj kadēman ka. » ²⁹ ƚi baŋnaan baŋum banwoonj da atiink pdiim, balonj baji batiink kamparantant, kē balonj baji uwanjuŋ uŋiiniŋ na Yetu.

³⁰ Kē Yetu ašē kak aŋiini na baka aji : « Mēntj nji dkaan kē pdiim paŋ patiinkanaa, an baka. ³¹ Hēnkuŋ wal wi Našibaŋi akyuuunj umundu wi kē udukaanaa ubani, hēnkuŋ bawalan *ŋatana, naših i umundu wi afēla bdig. ³² Kē nji, wal wi nji kadeenaniŋ †††, dpul baŋnaan bti babi ƚi nji. » ³³ Yetu aŋup ƚup wal mēntj jibi akbiiŋ kakeŋ. ³⁴ Baŋnaan bateema aji : « Njuk ƚi Ulibra wi Našibaŋi kē *Kriŋtu aŋo te mnŋo. Hum di di ihilanunj kaji *Abuk Ŋiintj awo i kadeenana? In awoonj Abuk Ŋiintj ba? »

³⁵ Kē Yetu aji na baka : « Bjeehi bahum nwo na an ŋwal ŋntiinku. Nadoon kapoš wi nahumuŋ nwo na bjeehi, kaŋi bdēm babi bawunan : Ankpošunj ƚi bdēm aanji me dko di akyaan. ³⁶ Wi nahumuŋ nwo na bjeehi,

†† 12:15 ŋakariya 9.9. ††† Banwoonj baanwo bayuday: Baŋnaan biki bakŋiiniyaanunj ƚi bawo bagrek. †††† Wal wi nji kadeenaniŋ uwoonj: Wal wi nji kadeenaniŋ ƚi Kruŋ. Natenan kak ƚi Yowan 3.14-15.

nafiyaarën ba nahilna nawo bañaan biki bjeehi. » Hënk di di Yetu ažiiniij ašë ya na bgahul, aya amena baka.

Ppok pfiyaar Yetu

³⁷ Yetu ado iko itum iñonarënaan ti kadun ki bañaan, kë bawoha wo baanfiyaara. ³⁸ Kë hënk di uko wi *Itayi *Nažupar Našibaži ajakuñ udolaniij, ažiini aji :

« *Ajugun, in afiyaarun ušup wi nun?*

In i Ajugun adiimanun mnhina mi nul? » †

³⁹ Itayi akak ašup uko unkayi kë bañaan mënŋ baanhil pfiyaar. Aji :

⁴⁰ « *Našibaži adët baka kës*

adënëšan baka řhaaş

kës ki baka kahilna kawo kaankwin,

řhaaş ři baka řawut kayikrën.

Hënk baankkak ti nji njeban baka. » ††

⁴¹ Itayi ašup hañ žiki awin mndëm mi Yetu abot aži-iniyaan uko wi nul.

⁴² Kë ti wal mënŋ kak batum ti baweeb biki bayuday bafiyaar Yetu, kë bafaritay bašaan aka kë baanyuuj wa, bawutna kadoo baka du *katoh kañehanaani. ⁴³ Bahokan pwinana bnuura ti bañaan apel pwinana bnuura du Našibaži.

⁴⁴ Yetu ahuuran aji : « Ñaan anfiyaarnun, mënŋ nji ti uleef naan žaň i i afiyaarun, afiyaar kak anyilnuñ. ⁴⁵ Kë ñaan anwinnun awin anyilnuñ. ⁴⁶ Dbi ti umundu ji bjeehi, ñaan anfiyaarnun awutna kaduka du bdëm.

⁴⁷ « Woli ñaan atiink řžup ři naan ašë wo aammëban řa, mënŋ nji jakakuñ aduknaanaa. Mëmbi bi pwayëš umundu kaji uduknaanaa, dbi bi pbuurana wa. ⁴⁸ Kë ñaan ampoknuñ awo aandi ptiink řžup ři naan ašë duknaana : řžup ři nji řžupun řaluñ kadiiman kë aduknaanaa ti unuur ubaaňšaani. ⁴⁹ Mënŋ nji ti uleef naan džupun, Paapa anyilnuñ ašupun uko wi nwoon kašup na jibi nwoon kašup wa. ⁵⁰ Dme kë uko wi ašupun pdo uji uñoož ñaan du ubida wi mnžo. Hënk, uko wi nji kažiiniyaanun, dji kašup wa jibi Paapa ajaknuñ nž-iniyaan wa. »

Yetu aňow ihož yi bažasarul

13 *Ufettu wi Mbuur uňogi, kë Yetu ame kë wal wi pduk umundu wi kakak du Našibaži Ašin ubani. Kë jibi aňaluñ bažasarul banwoon ži umundu, hënk di aňalan baka te wal ubaaňšaani.

² Yetu na bažasarul bawo ži pde kaňah, kë Untaayi Uweek ušë do bi neej ži *Yuda, abuk řimonž Itkariyot, kë akten jibi akdoluñ kadoo kawaap Yetu. ³ Yetu ame kë Ašin ažu iko bti ži iñen yi nul, abot ame kë awoona du Našibaži akuž akak du a. ⁴ Wi wi ašaan anaža, awohëš kamiša, atan blaaň ži blank, ⁵ ajej meel ažu ži ubaaidu ašë jun pňow ihož yi bažasarul awent ya na blaaň bi atanun ži blank.

⁶ Abi aban ži řimonž Piyeer, kë un ašë jaka aji : « Ajugun, iwi, kaňowën ihož? »

⁷ Kë ateema aji : « Uko wi nji kadoluñ hënk, iimme wa, ilun kame wa. »

⁸ Kë ateema aji : « Nin iinkňowën ihož! »

Kë aji na a : « Woli mënňowu ihož, iinkwo ži banwoon biki naan. »

⁹ Kë ašë ji na a : « Ajugun, kwut kaňowën ihož žaň, řnowaan kak iñen na bkow! »

¹⁰ Kë ateema aji : « Aňňowiiñ aankak anuma kaňowa ; awo najinž bti. Ihož žaň yi yi awoon kaňow. An kak na-wo bajinž, ašë wo mënŋ an bti baka. » ¹¹ Na manjoonan Yetu ame ankmbiiñ kawaapa, ukaan kë aji mënŋ bukal bti bajinžun.

¹² Wi abaan pňow baka ihož, akak awohara kamiša ažo ašë ji na baka : « Name uko wi ndolanañ hënk i?

¹³ Naji nadu'ën kaji Najukan kaji Ajugun ; nafañi, dwo a. ¹⁴ Woli nji Ajugan na Najukan dňowan ihož, an kak nawo i kado kaňowar ihož. ¹⁵ Ddo do hañ adi-

imanaanan, an kak nado kado jibi ndolanañ. ¹⁶ Na manjoonan, džupan, nalemp aambaan kapel i aklemparun, kë nayili aampel anyiluluñ. ¹⁷ Name hënkun iko yañ, woli nado ya, nawo ži mnlilan. ¹⁸ Mënŋ an bti biki nji kažiiniyaanun. Dme biki nji ndatuñ bnuura, kë uko umpiitaniij ži Ulibra wi Našibaži ušë wo i kadolana :

Ñaan aňoon na nji ade akak ašoorën . ‡

¹⁹ « Džupan hënkun ji uko mënŋ ubi udolana, nahilna woli uko mënŋ ulun adolana name kë nji *dwoon anwoon. ²⁰ Na manjoonan, džupan, anyeenkun ñaan i nji nyilun, ayeenkën ; kë anyeenkun, ayeenk anyilnuñ. »

Pneej pi řatana ži Yudat

(Maci 26.20-25; Markuť 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Wi Yetu ažiiniij hañ aba, ušalul užëla žëla maakan kë ašë ji : « Džupan, na manjoonan, aloñ ži an alun kawaapën. » ²² Bažasarul bawo ži ptenar žiki baamme ahon ži baka i i ajakuñ. ²³ Aloñ ži bažasarul, i amaganun ažo akab ži a. ²⁴ řimonž Piyeer ado na kañen aji na a ahepara ñaan mënŋ. ²⁵ Kë un ajuž ži Yetu ašë hepara aji : « Ajugun, in ul a ba? »

²⁶ Kë ateem aji : « I nji kawulun kapoom ki nji katoopun ži pot a. » Ajej wal mënŋ kapoom atoop ži pot awul *Yudat, abuk řimonž Itkariyot. ²⁷ Wi ayeenkun ka, kë *řatana ašë neej ži a. Wi wi Yetu ašaan aji na a : « Uko wi iwoon i pdo, țaraan ido wa. » ²⁸ Kë nin aloñ ži banwoon da ašë wo aamme uko unkayi kë ajaka hañ. ²⁹ Jibi Yudat awoon anjaan ahank itaka, batum bašal aji aji ji na a aya anug iko yi banumiij pa ufettu, këme awul bajuuk uko ulon. ³⁰ Wi ayeenkun kapoom kun ašë pën ; utejan uban wal mënŋ.

Uko uhalu wi pdo

³¹ Wi Yudat apënuñ kë Yetu ašë ji : « Hënkun mndëm mi *Abuk Ñiinž manwinana, kë mndëm mi Našibaži mankak awinana ži a. ³² [Kë woli mndëm mi Našibaži manwinana ži a,] Našibaži akak adiiman ul ži uleeful mndëm mi Abukul, ado uko mënŋ hënkun. » ³³ An babak naan, dwo na an řwal řntiinku žaň. Naluñ kado kala'ën, kë nšë župan uko wi řžupun bayuday banduki-

† 12:38 Itayi 53.1. †† 12:40 Itayi 6.9-10.

‡ 13:18 Kaňaam 41.9.

in; naanhil pya dko di nji kayaarj. ³⁴ Dɕupan uko uhalu wi nawoonj i kado kado : Naŋaladan, aa, jibi nji nŋalanaŋ, naŋaladan haŋ. ³⁵ Woli naŋaladi, bañaarj bti bayikrën wal mënɕ kè nawo baɕašaraan. »

³⁶ Fimoŋ Piyeer aji na a wal mënɕ: « Ajugun, iya ɕun ba? »

Kè ateema aji : « Dko di nji kayaarj, iinhil kaɕašën da hënkuŋ, iluŋ kabi da. »

³⁷ Kè ašë ji na a : « Ajugun, we ukaarj kè mënihil pɕašu da hënkuŋ ba? Woli udoo wo nkeɕ pa uko wi nu, nji wi! »

³⁸ Kè ateema aji : « Kè iji iluŋ kakeɕ pa uko wi naan? Dɕupu na manjoonan : Ji uguk udo kahaan nɕa, ipok ŋyaaš ŋwajantɕ kaji iimme'ën. »

Yetu : Bgah banjaarj baɕij du Ašin

14 Yetu akak aji na baɕašarul : « Nawutan kahaajala. Nafiyaarën Našibaɕi nakuɕ nafiyaarën. ² Du katoh ki Paapa, dko dawo da adëm. Dya kabomanan dko da. Woli uunjoonan lah, mënɕɕupan wa. ³ Kè woli dbi ya abomanan da dko, kašë kakaran kaɕijan naŋogën nahilna, dko di nwoonj, nawo da kak. ⁴ Kè dko di nji kayaarj, name bgah byaani da. »

⁵ Kè Tooma ašë ji na a : « Naweek, wi ŋwoonj ŋëmme dko di ikyaarj, hum di di ŋkmeerj bgah byaani da ba? »

⁶ Kè Yetu ateema aji : « Nji, dwoonj bgah, manjoonan na ubida. Nin ñaarj aankyaa du Našibaɕi Paapa bë aantëpna ɕi nji. ⁷ Woli name'ën, naluŋ kame Našibaɕi Paapa kak ; nado me'a hënkuŋ akuɕ awina. »

⁸ Kè Filip ašë ji na a : « Ajugun, diimanun Našibaɕi Ašin nja, uko mënɕ ukëšun. »

⁹ Kè aji na a : « Filip, djon na an ɕi maakan, kè išë wo iimme'ën te hënkuŋ. Ñaarj anwinnun, awin Našibaɕi Paapa. Hum di di ihiluŋ kaji : "Diimanun Našibaɕi Ašin nja?" ¹⁰ Iinfiyaar kè dwo ɕi Paapa, kè abot awo ɕi nji i? Nɕup ŋi nji kaɕupun ŋaanwoona ɕi nji, Paapa anwoonj ɕi nji akdolun ulemp wi nul. ¹¹ Nafiyaaraan woli dɕupan aji : "Dwo ɕi Paapa kè Paapa akuɕ awo ɕi nji." Këme nafiyaaraan ɕiki nawin iko yi nji kadolun. ¹² Na manjoonan dɕupan, ñaarj anfiyaarun, aluŋ kado kak iko yi nji kadolun. Adoo luŋ kado indëmunj apel ya ɕiki dya du Paapa. ¹³ Kè uko wi nakluŋ kañehan ɕi katim ki naan, ddo wa. Hënk ɕi iko yi Abukul akdolun mndëm mi Našibaɕi Paapa manhilna manwinana. ¹⁴ Woli nañehan uko ulonj ɕi katim ki naan, kaluŋ kado wa. »

Kahonj ki ubi wi Uhaaš wi Našibaɕi

¹⁵ Yetu akak aji : « Woli naŋalën, naluŋ kamëban iko yi njakanarj nado kado. ¹⁶ Nji nšë luŋ ñehan Paapa awulan Našënkar alonj ahilna awo na an te mnɕo : ¹⁷ an mënɕan awoonj Uhaaš wi Manjoonan wi umundu uwoonj uunhil pyeenk ɕiki uunwin wa abot awo uun- yikrën wa. An, name wa ɕiki uñogan akuɕ aluŋ kawo ɕi an.

¹⁸ « Mënkdukan bajintɕ, dluŋ kabi du an. ¹⁹ Uduka nti- inku, umundu ušë uwo uunkak awinën. Kè an našë luŋ kawinën. Dka ubida, ukaarj kè an kak nakluŋ kaka wa.

²⁰ Unuur mënɕ, nayikrën kè dwo ɕi Paapa, kè an nawo ɕi nji, kè nkuɕ awo ɕi an. ²¹ Ñaarj ammëbanunj iko yi njakuŋ abot ado ya, uŋ mënɕan aŋalnuŋ. Kè anšaarj aŋalën, Paapa aluŋ kaŋala ; nji kak mbot nŋala, nšë ndo ame'ën. »

²² Yudaɕ kè ašë ji na a (mënɕ Yudaɕ Itkariyot aɕiiniin ɕi): « Naweek, we ukaarj kè ikdo un ɕaŋ ŋme'u, kè umundu ušë wo uunkme'u? »

²³ Kè Yetu ateema aji : « Woli ñaarj aŋalën, amëban ŋɕup ŋi naan, Paapa akak kaŋala, nšë bi du a, kakuɕ kaɕo du a. ²⁴ Ñaarj anwoonj aanŋalën, aankmëban ŋɕup ŋi naan ; kè uɕup wi naan ušë wo uunwoona du nji, uwoona du Paapa anyilnuŋ. ²⁵ Dɕupan uko wi, wi nhu- munj na an. ²⁶ Kè Našënkar, *Uhaaš wi Našibaɕi wi ak- luŋ kayil ɕi katim ki naan, uluŋ kajukanan iko bti kabot kalešanan iko yi nɕupanaŋ bti. ²⁷ Ddukaran bnuura, bnuura bi naan bi bi nji kawulanaŋ. Bnuura bi njaarj kawul baanknaam na bi umundu ujaarj uwul. Uhaaš wi nan uwutan kahaajala këme kalënk.

²⁸ « Natiink uko wi njakanarj: dya, dluŋ kakak ɕi an. Woli naŋalën, naluŋ kalilan ɕi pya pi naan du Paapa, ɕi- ki Paapa adëm apelën. ²⁹ Dɕupan uko mënɕ hënkuŋ ji ubi udo kaban, nahilna woli ubii nafiyaar. ³⁰ Mënkak aɕiini iko itum na an, ɕiki *naših i umundu wi abi. Aan- hilanaan nin uko ulonj, ³¹ kè umundu ušë wo i kame kè dŋal Paapa abot aji kado jibi Paapa ajaknuŋ ndo kado. Nanaɕiin, nawulan nja na bgah bi nja. »

Bko banjaarj badolna ubiñu

15 Yetu akak aji : « Nji dwoonj bko bi mbuk man- jaarj mandolna ubiñu na manjoonan, kè Paapa ajaarj alemp ɕi uwoorta. ² Kanah kanwoonj ɕi nji ašë wo kaambuki, aji fal ka, kè kambukuŋ, aji heent ka bnuura kahilna kabuk kak maakan. ³ Uɕup wi nji nɕupanaŋ udo bi jinɕanan jinɕan ji kanah ki baheentuŋ.

⁴ Namëbanaan jibi mmëbananaŋ. Jibi kanah kajaarj ka- wo kaanji kahil pbuk woli kaanwo ɕi bko, hënk di di na- woonj kak naanhilan kawul mbuk woli naam- mëbanaan.

⁵ « Nji dwoonj bko banjaarj badolna ubiñu ; an kè našë wo inah. Ñaarj ammëbanaanun, kè mbot amëbana, an mënɕan aji wul mbuk mntum. Nalowënle naankhinan pdo nin uko ulonj. ⁶ Woli ñaarj aanwo na nji, aji fëlana ji kanah, kaji kakay. Inah itëntɕ kuŋ mënɕ baji bajej ya kafël du bdoo, iyik.

⁷ « Woli namëbanaan abot amëban ŋɕup ŋi naan nahil kahepar uko wi naŋaluŋ kaka wa. ⁸ Woli nawul mbuk mntum, nawo baɕašaraan na manjoonan, uko mënɕ uyuuj mndëm mi Paapa.

⁹ « Jibi Paapa aŋalnuŋ, hënk di di nkaarj aŋalan. Nadukiin ŋnuur bti ɕi uŋal wi naan. ¹⁰ Woli nado iko yi njakanarj nado, nawo ɕi uŋal wi naan, jibi nji ndolun iko yi Paapa ajaknuŋ awo ɕi uŋal wi nul. ¹¹ Dɕupan uko wi, mnlilan mi naan manhilna manwo ɕi an, hënk mnlilan mi nan manwo mnweek maakan. ¹² Uko wi nji kajakanarj nado wii wi : Naŋaladan jibi nji nŋalanaŋ. ¹³ Uŋal undëmnunj uwo pwul ubida wi ñaarj pa

banohul. ¹⁴ Nawo banoh naan woli nado uko wi njakanan nado.

¹⁵ « Mënkak ado kadolan balempar naan, nalemp aanji me uko wi ajugul ajaan ado. Kë nşë du'an banoh naan ukaan kë nji kaşupan uko bti wi ntiinkun du Paapa. ¹⁶ Mënt an nadatnun ; nji ddatanan abot aţu'an ulemp wi pya pşup Uşup Ulil Unuura kabot kawul mbuk mntum, mbuk mënt mambot manţo. Wal mënt, uko wi nakluş kahepar Paapa ũi katim naan, awulan wa. ¹⁷ Uko wi nji kaşu'anan pdo uwo naşalad. »

Pşoor pi umundu uşoorun Yetu na başaşarul

¹⁸ Yetu akak aji na başaşarul : « Woli umundu uşooran, nameen kë uşoorën ji ubi udo kaşooran.

¹⁹ Woli nawo lah biki umundu, unşalan ũiki nawo biki wa ; kë naşë wo naanwo biki umundu ũiki ddatanan apënan ũi wa, ukaan kë umundu uşooran. ²⁰ Naleşan uko wi mbiin aşupan : "Nalemp aambaan kapela i aklem-parun." Woli bahajanaan, an kak balun kahajanan ; woli batiink uşup wi naan, bakak katiink uşup wi nan.

²¹ « Iko mënt bti nji kaşuun badolan ya, ũiki baamme anyilnuş. ²² Woli mëmbi lah, awo mëntiini na baka, baankduknaana, kë başë wo hënkun baanka uko uşup ũi pekadu di baka. ²³ ũaan anşoorun akak aşoor Paapa. ²⁴ Woli mëndo lah ũi ptoof pi baka iko yi nin ũaan awoon aambaan kado, baankduknaana ; kë hënkun başë win akuş aşoorun nji na Paapa. ²⁵ Kë hënk di uko umpiitaniin ũi Ulibra wi Naşibaũi udolaniin: "Babubara aşoorën." †

²⁶ « Dluş kayil Naşenkar alon, anwoon Uhaaş wi manjoonan unwoonun du Naşibaũi Paapa. Woli ubii, ulun kaşup uko wi umeen ũi nji. ²⁷ An kak, nalun kaşup uko wi nameen ũi nji ũiki du ujuni di di nawoon na nji. »

16 Yetu akak aji : « Dşupan iko yan bti nawutna kaşaan pfiyaar. ² Balun kadookan du itoh iñehanaani ; wal ulun kaban wi bafinşan bakdoon kaji başal kaji bado do uko wi Naşibaũi anşalun.

³ Balun kado iko yan ũiki baamme Paapa abot awo baamme'ën. ⁴ Kë nşë şupan uko wan nahilna woli wal ubani naleş kë dşupan wa. Mëntşupan wa du kateeku ũiki dhum nwo na an.

Uko wi Uhaaş wi Naşibaũi uklun kado

⁵ Yetu akak aşiiini na baka aji : « Kë nşë kak hënkun du anyilnuş, kë nin alon ũi an aanheparaan dko di nji kayaan. ⁶ Dwin bnuura kë uko wi nşupanan ukaan kë najooşan maakan hënk. ⁷ Kë nşë şupan manjoonan, uwo bnuura pa an nji nya. Woli mënyaa, Anwoon i Kaşenkan aankbi ũi an, nşale ya kayila ũi an. ⁸ Wi aklun kabi, ayuuj kë başaan biki umundu baneem ũi uko wi pekadu, ũi uko wi pwo naşool na ũi uko wi pwayëş. ⁹ Umundu uneem ũi uko wi pekadu ũiki na manjoonan pekadu dawoon ppok pfiyaarën ; ¹⁰ uneem ũi uko wi ptool ũiki bawin kë dya du Paapa kë naankak awinën ; ¹¹ aneem ũi uko wi pwayëş ũiki bawayëş *ũatana naşih i umundu wi kaji aduknaanaa.

¹² « Dka iko itum kak yi nwoon i pşupan, kë işë wo iin-hil kajinş ũi ikowan hënkun. ¹³ Woli alun abi, ul anwoon Uhaaş wi Manjoonan, aşonşan kado name manjoonan bti. Aankluş kaşiiiniyaan uleeful, uko wi atiinkun ũaũ wi wi akdoon kaşup kabot kapibanan iko inkluş kabi. ¹⁴ Ul alun kadëmanaan, alun kayeenk ũi nji uko unwoon wi naan kadolan name wa. ¹⁵ Uko bti wi Paapa akaan uwo wi naan, ukaan kë nji ayeenk ũi uko unwoon wi naan kadolan name wa.

¹⁶ « Uduka ntiinku naankak awinën, naşole ntiinku nakak kawinën. »

¹⁷ Başaşarul bahoopaşer aji : « We wi akjakun hënk ba wi ajakun uduka ntiinku nşenkak awina nşale ũo ntiinku nşak kawina? We ukaan kë abot aji aya du Aşin? »

¹⁸ Bawo ũi pşiiini aji : « we wi anşalun pşup wi ajakun "ntiinku"? Nşenyikrën uşup wi akşupun. »

¹⁹ Yetu ame kë banşal kahepara uko wi akşiiiniyaanun aşë ji na baka : « Nawo ũi phepar uko wi njakun: "Uduka ntiinku naankak awinën, nakale ũo ntiinku nakak kawinën." »

²⁰ « Na manjoonan dşupan, nalun kawooni, kabot kaşëga, başaan biki umundu başë balilan. Nalun kajooşan, kë pjooşan mënt paşë lun kakak mnlilan.

²¹ Woli ũaaş aya kabuk, uleef uji ude'a ũiki wal wi mnşaj mi nul ubani ; aşale buk aankak aji leş mnşaj, aji lilan uko wi aşijun napoş ũi umundu. ²² Kë hënk di uwoon pa an : najooşan hënkun, kë nşë lun kawinan kak naşë nawo na mnlilan ũi nşaaş, mnlilan mënt nin ũaan alon aankhil ppënanan ma. ²³ Unuur mënt, naankheparaan nin uko ulon.

« Na manjoonan dşupan uko wi nakluş kañehan Paapa ũi katim ki naan alun kawulan wa. ²⁴ Te hënkun naanñehan nin uko ulon ũi katim ki naan. Nañehaan, nalun kayeenk, mnlilan mi nan manşë mandëm maakan.

²⁵ « Dhoñ hoñ aşupnan iko mënt bti. Kë wal uşë bi wi nwoon mënkak ado kahoñ, dşupan uko wi Paapa na nşup njinş piş. ²⁶ Unuur mënt nalun kañehan Paapa ũi katim ki naan, kë nşë wo mënkşo kañehandëran a, ²⁷ Naşibaũi Paapa ũi uleeful anşalan, ũiki naşalën akuş afiyaar kë dwoona du a. ²⁸ Dwoona du Paapa abi ũi umundu wi, hënkun dduk umundu wi kaya du Paapa. »

²⁹ Kë başaşarul başë ji na a : « Iwini, iinkak ahoñ, işup hënkun na nşup njinş piş! ³⁰ Nme hënkun kë ime iko bti abot aji këme iko yi ũaan anşalun pheparu. Uko mënt ukaan kë nfiyaar kë iwoona du Naşibaũi. »

³¹ Kë Yetu ateem baka aji : « Nafiyaar hënkun? ³² Kë wal uşë ubi, udo bi ban ban wi nakwayşërun an bti, kaji andoli aya na bgahul, nadukën aloolan. Kë nşë wo mënwaloolan, Paapa awo na nji. ³³ Dşupan iko yi, nşaaş nji nan nahilna nşatoora wi nawoon baloolan na nji. Umundu ulun kanooran an, natamaan, dwat wa. »

Yetu añehandër başaşarul

17 Wi Yetu aşiiiniin şan aşë kat keş du baũi aji : « Paap, wal ubani. Diimaan mndëm mi Abuku, ahilna adiimaan mndëm mi nu. ² Iwula mnşina mi aşih

† 15:25 Kañaaam 35.19; 69.4.

bañaan bti ahilna awul biki iwululun bti ubida wi mn̄to. ³ Pka ubida wi mn̄to, pawo pme'u iwi inwoon Naşibaŋi na manjoonan, abot awo aloolan ŋaŋ, na pme'ën nji Yetu Kriŋtu i iyilun. ⁴ Ddiiman mndëm mi nu ŋi mboş wi ndolun ulemp bti wi iŋuun. ⁵ Kë hënkun Paap, du dko di iwoon, dëmanaan ŋi kadunu, wulaan mndëm mi mbiiŋ aka wi nwoon na iwi ji umundu ubi udo kapaşana.

⁶ « Ddo bañaan biki idatun ŋi umundu awulën, kë bame'u. Babi wo biki nu kë işë wulën baka ; bamëban uŋup wi nu. ⁷ Hënkun bayikrën kë iko bti yi iwulun ipëna du iwi. ⁸ Dwul baka ŋŋup nji iwulun, kë bayeenk ŋa, ayikrën kë dpëna du iwi na manjoonan, aŋiyaar kë iwi iyilun. ⁹ Bukal biki nji kañehandërun. Mënŋ umundu wi nji kañehandërun, biki iwulun baka ŋiki bawo biki nu. ¹⁰ Uko bti unwoon wi naan uwo wi nu, jibi uko bti unwoon wi nu uwoon wi naan. Mndëm mi naan manwinana ŋi baka. ¹¹ Hënkun dbi du iwi, mënkak awo ŋi umundu, kë bukal başë wo ha wo ŋi umundu. Paap iwi inyimanun, mëbaan baka na mnhi-na mi katimu ki iwulun bahilna bakak ŋaan aloolan jibi nji na iwi ŋwoon. ¹² Wi nwoon na baka dmëban baka ŋi katim ki iwulun abot ayeŋ baka kë nin alon ŋi baka aanneemi, woli mënŋ anwoon i kaneem a. Hënk di uko umpiitaniiŋ ŋi Ulibra wi Naşibaŋi ukdolaniin. ¹³ Hënkun dbi du iwi, aşë ŋup ŋŋup nji ŋi umundu bahilna bawo na mnilan mnweek maakan mi nwoon-aanun. ¹⁴ Dwul baka uŋup wi nu kë umundu uşë şoor baka, ŋiki baanwo biki umundu jibi nwoon mënwō i umundu. ¹⁵ Mënkñehanu ipënan baka ŋi umundu, dñehanu ñehan ido kayeŋ baka, *Ajug Buŋaan awut kaban baka. ¹⁶ Baanwo biki umundu jibi nwoon mënwō i umundu. ¹⁷ Uŋup wi nu uwo manjoonan, keer iŋëpna ŋi manjoonan ido baka bawulu ikow yi baka. ¹⁸ Jibi iyilun ŋi umundu, dyil baka kak ŋi umundu. ¹⁹ Dwulu bkow naan bti pa baka, bukal bahilna baŋëpna ŋi manjoonan bawulu ikow yi baka.

²⁰ « Mënŋ bukal biki nji kañehandërun ŋaŋ, dñehandër kak biki ŋŋup nji baka ŋakdolun bafiyaarën.

²¹ Hënk bukal bti bahil kawo ji ŋaan aloolan. Jibi iwi Paapa iwoon ŋi nji kë mbot awo ŋi iwi, bukal kak bamëbandëran na nja, umundu uhilna uŋiyaar kë iyilun. ²² Dwul baka mndëm mi iwulun, bahilna bawo ji ŋaan aloolan jibi ŋwoon ŋaan aloolan. ²³ Nji dmëbandër na baka, kë iwi imëbandër na nji. Hënk bahil kawo ji ŋaan aloolan na manjoonan, umundu ubot ume kë iyilun abot aŋal baka jibi iŋalun.

²⁴ Paap, dŋal dko bti di nwohan, biki iwulun bawo da na nji. Hënk bawin mndëm mi naan. Mndëm mënŋ iwulën ma ŋiki iŋalën ji umundu ubi udo kapaşana.

²⁵ Paap, iwi inwoon naŋool, umundu uumme'u, kë nji nşë me'u kë biki babot ayikrën kë iyilun. ²⁶ Ddo baka kë bame'u abot alun kado bame'u kak, bahilna bado kaŋal jibi iŋalun, nji ŋi uleef naan mbot nwo ŋi baka. »

Yetu amobanaa

18 Wi Yetu abaan pñehan, aya na baŋaşarul, kë bamuur katant ki Fedron. Uwoorta ulon uwo du plut, kë du wa di di ayaan aneej na baŋaşarul.

² Kë Yuda, ankwaapulun aşë me dko mënŋ, ŋiki Yetu ajon kayit da na baŋaşarul. ³ Aya du uwoorta mënŋ aŋi pntuk pi bangoli na bayeŋ biki *baŋeŋan baweek na *bafaritay bawulun ; bawo na ŋkaniya na ifiiŋi akuŋ awo na ikej. ⁴ Yetu, ammeen uko unwoon i pdola bti, apën aşë hepar baka aji : « In i naklaan ba? »

⁵ Kë bateem aji : « Yetu i Nataret. »

Kë aji na baka : « Nji a » Kë Yuda ankwaapulun aşë naŋ na baka. ⁶ Wi Yetu ajakun na baka : « Nji a. » Kë başë kak ufeŋ, ajot ŋi mboş.

⁷ Kë akak ahepar baka aji : « Naji in i naklaan ba? »

Kë bateem aji : « Yetu i Nataret. »

⁸ Kë aji na baka : « Djakan aji nji a. Woli nji i naklaan, nawutan biki baya. » ⁹ Hënk di di uko wi abiiŋ aji na Naşibaŋi wi akñehanulun udolaniin : « Mënneemandën nin alon ŋi biki iwulun. »

¹⁰ Wal mënŋ, kë Fimon Piyeer anwoon na kakej aşë toot ka, atuh nalempar *naşih i baŋeŋan afala kabaŋ kadeenu. Katim ki nalemp mënŋ kawo Malkut. ¹¹ Kë Yetu aşë ji na Piyeer : « Kakaan kakej ki nu ŋi kabeel! Işal aji mënkdaan pnkalame pi Paapa awulun, panwoon pi mnhaj? »

Bañoŋ Yetu du kadun ki Anat naşih i baŋeŋan

(Maci 26.57-58; Markut 14.53-54; Luk 22.54)

¹² Wal mënŋ kë bangoli na naweek i baka na bayeŋ biki baweek biki bayuday kë başë mob Yetu atan.

¹³ Bañoŋa duna du Anat †, aşin ahar Kayif. Kayif awoon naşih i baŋeŋan ŋi uşubal mënŋ. ¹⁴ Ul abiiŋ awul bayuday uşal aji : « Uhokan ŋaan aloolan akeŋ pa bañaan bti. »

Ppok pi Piyeer

(Maci 26.69-70; Markut 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵ Fimon Piyeer na naŋaşar Yetu alon bawo ŋi pŋaş Yetu. Naşih i baŋeŋan ame naŋaşarul anwoon na Piyeer. Kë naŋaşarul mënŋ aşë neej na Yetu du blay bi *naşih i baŋeŋan. ¹⁶ Kë Piyeer aşë naŋ du bdig aŋog plëman. Naŋaşar Yetu i naşih i baŋeŋan ameeŋ, apën aŋiini na ŋaaŋ ankyeŋun plëman, ado Piyeer kë aneej.

¹⁷ ŋaaŋ nayeŋ plëman aji na Piyeer wal mënŋ : « Iwi iinwo kak alon ŋi baŋaşar ŋiint i? »

Kë aji na a : « Mënwō a. »

¹⁸ Balemp na bayeŋ baŋehan bdoo afooy ba atëma ŋi ki ujonŋ uwo. Piyeer awo da kak na baka atëma.

† Anat abiiŋ awo naşih i baŋeŋan, kë wi baromeŋ bayeenkun utaak aşë do kë Kayif ayeenkşa ; kë bayuday batum başë ŋu'a ŋu kë Anat awoon naşih i baŋeŋan.

bayuday batum baleyiir wa ŋiki dko di bapaŋnuluŋ daŋog ubeeka kē uko mēntŋ ubot apiitana ŋi uŋup uhebērē, uromēŋ na ugrek. ²¹ Kē *baŋeŋan baweek bašē ya aji na *Pilāt : « Kpiit kaji naših i bayuday, piitan iji ŋi- inŋ i aji awoonŋ naših i bayuday. »

²² Kē Pilāt ateem baka aji : « Uko wi mpiitunŋ, dpiit wa. »

²³ Wi bangoli bapaŋunŋ Yetu du kruŋ, bajej imiŋa yi awohariiŋ ado ifah ibaakēr, bangoli baji andoli ayeenk kalonŋ. Kē kamiŋa kameeŋ kašē wo kaanwo na ulētna, kaŋjiŋa kaŋuŋ te uŋeeh, ukaaŋ kē ²⁴ balaŋar aji : « Njwut katow ka. Nabiin ŋdo kanunŋ na mnlak ŋten anky- eenkuŋ ka. » Hēnk, kē uko umpiitunŋ ŋi Ulibra wi Našibaŋi udolanaa, upiitana aji :

« *Bafaŋsiir imiŋa yi naan*

akuŋ ado kanunŋ na mnlak

katen ankjejunŋ kamiŋa naan. » †

Uko waŋ wi wi bangoli badolunŋ.

²⁵ Anin Yetu na aŋa anin, na Mariya ahar Klopat na Mariya i utaak wi Magdala banaŋ aŋog kruŋ. ²⁶ Yetu awin anin, akak awin naŋaŋarul i amaganunŋ kē anaŋ aŋog ŋi a ašē ji na anin : « Abuk ŋaaŋ, abuku awunŋ. » ²⁷ Akak aji na naŋaŋarul : « Naan awunŋ. » Kapēna unuur mēntŋ kē naŋaŋarul unŋ ašē jej Mariya du katohul.

²⁸ Wi uko waŋ uŋepunŋ, Yetu ame kē uko uba bti hēnkuŋ ašē ji : « Udaan uŋijēn. » Hēnk di uko umpi- itaniinŋ ŋi Ulibra wi Našibaŋi udolaniinŋ. ²⁹ Pdunk ploŋ pa- wo da wal mēntŋ pantumi poot ptaakŋaan, hēnk kē ba- jej kalēmēnt kalonŋ atan ŋi pmul atoop ŋi pa ašē ŋoor ŋi mntum mi Yetu. ³⁰ Wi aŋemunŋ poot ptaakŋaan punŋ ašē ji : « Uko mēntŋ ubaa. » Wi wi aŋaan ayoont bkow ašē jēmŋa.

³¹ Uwo ŋi unuur wi bakbomandērunŋ pa *unuur wi pnoorfēn wi bayuday ; unuur wi pnoorfēn mēntŋ uwo unuur unyimani maakan, kē baweek biki bayuday bašē wo baanŋal muum manwo ŋi ikruŋ unuur mēntŋ. Baŋehan Pilāt aji : « Dolan bakit baka ihoŋ † batarna bakeŋ bašē bawalan muum! » ³² Bangoli babi aŋog bi- inŋ biki bapaŋunŋ na Yetu, akit ihoŋ yi nateek, akak akit yi natēbantēn. ³³ Wi babanunŋ ŋi Yetu ašē ŋenk kē ado bi keŋ, kē hēnk di di bawoonŋ baankita ihoŋ. ³⁴ Kē Nangoli alonŋ ašē ajej bjan alofa ŋi kantaagan. ŋi dko mēntŋ, kē pŋaak na meel iŋē pēn. ³⁵ ŋaanŋ ankŋupanŋ uko wi awo namaar, kē uko wi akŋupunŋ ubot awo manjoonan. Ame kē uko wi akŋupunŋ ujoonani, aŋup iko waŋ an kak nahilna nafiyaar. ³⁶ Hēnk di uko wi Ulibra wi Našibaŋi ujakunŋ udolaniinŋ, upiit aji : « *Nin kamoh kalonŋ ki nul kaankluŋ kakita. ‡* » ³⁷ Ukak apiitana ŋi Ulibra wi Našibaŋi aji : « *Baluŋ kado katen ŋaanŋ i balunŋanunŋ kantaagan. ††* »

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Markuŋ 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Yotef i utaak wi Arimati awo naŋaŋar Yetu ašē wo aandiiman wa ŋiki aŋi baweek biki bayuday. Wi Yetu

akeŋunŋ, aya ahepar *Pilāt me ahil kayeenk puum kaya kamoy. Kē Pilāt adinani. Yotef abi ajej puum ayaanaan. ³⁹ Nikodem kak awo na a. Ul abiiŋ aya du Yetu na utejan. Aŋji bko blil pŋkēn bi bajaŋ bamoyna. Bko mēntŋ baŋog ŋkil iŋeen ŋwajanŋ. ⁴⁰ Bajej puum ataay na ilaaŋ na bko bunŋ jibi bayuday bajaŋ bado. ⁴¹ Du dko di bapaŋunŋ Yetu uwoorta ulonŋ uwo da, kē bhēr bloŋ bhalu banwoyi baambi moynaara ŋaanŋ kē bawo da. ⁴² Uwo ŋi unuur wi bayuday bakbomandērunŋ pa unuur wi pnoorfēn kē bhēr babot awo baanlowi, ukaaŋ kē bamoy Yetu da.

Bhēr bawo bjintŋ

(Maci 28.1-8; Markuŋ 16.1-8; Luk 24.1-12)

20 ŋi unuur unŋaŋunŋ *unuur wi pnoorfēn ‡, bdēm bahumi kē Mariya i ubeeka wi Magdala ašē ya du dko di bhēr. Aŋenk kē plaak pweek maakan pandētunŋ plēman pi bhēr kē papēni. ² Aŋi wal mēntŋ aya du bi Fimonŋ Piyeer na naŋaŋar Yetu undu, i Yetu amaganunŋ, ašē ji na baka : « Bapēnan Ajugun du bhēr, kē ŋemme dko di baŋu'u li. »

³ Kē Piyeer apēn na naŋaŋar Yetu undu, kē bakya du dko di bhēr. ⁴ Baŋi bti batēb ; kē naŋaŋarul undu ašē ŋar apel Piyeer, ajota kadun, abana uteek du bhēr. ⁵ Aju- unknaa awin ilaaŋ yi bapiiŋ ataayna puum, ašē wo aanneeji. ⁶ Wal mēntŋ, kē Fimonŋ Piyeer ašē ban ; aneej du bhēr, aten ilaaŋ. ⁷ Akak aten blaaŋ bam- bootaanaanunŋ bkow kē babēkan bnuura awo mpaŋ. ⁸ Wi wi naŋaŋarul undu ambanunŋ uteek abaŋ aneej. Awin akuŋ afiyyaar. ⁹ Na manjoonan te wal mēntŋ baan- do bi me kē jibi bapiitunŋ ŋi Ulibra wi Našibaŋi, Yetu awo i kanaŋa ŋi pkeŋ. ¹⁰ Baŋaŋarul bakak wal mēntŋ du katoh ki baka.

Pwinana pi Yetu ŋi kadun ki Mariya i Magdala

¹¹ Mariya anaŋ du kaŋog bhēr du bdiŋ, awooni. Wi ak- wooniŋ, ašē juŋ aten du bhēr meeŋ. ¹² Awin ŋwanjut ŋtēb ŋanwohi imiŋa ifaatal kē ŋaŋo ŋi dko di puum pi Yetu papiiŋ abēkan, ulonŋ du bkow, ulonŋ du ihoŋ. ¹³ Nwanjut ŋunŋ ŋaji na a : « Abuk ŋaaŋ, we wi ikwooniŋ ba? »

Kē aji na ŋa : « Dwooni ŋiki bapēnan Ajug naan, kē mēmme dko di baŋu'u li. »

¹⁴ Wi ajakuŋ haŋ ašē kok, awin Yetu kē anaŋi, kē ašē wo aamme kē ul a. ¹⁵ Kē Yetu ašē ji na a : « Abuk ŋaaŋ, we wi ikwooniŋ ba? In i iklaŋ ba? »

Mariya aji me nalemp i uwoorta a, ašē ji na a : « Naweek, woli iwi iyaŋ na a, kŋupēn dko di iŋu'uli, dya kajeja. »

¹⁶ Kē aji na a : « Mariya! »

Kē ašē kok aji na a ŋi uŋup uhebērē : « Rabuni! » uwoonŋ najukan.

¹⁷ Kē aji na a : « Kmēbanaan, mēndo bi paya du Paa- pa. Yaan iwin bayitŋ naan iji na baka dpaya du Paapa, anwoonŋ kak Aŋin baka, du Našibaŋi, anwoonŋ kak Našibaŋi i baka. »

† 19:24 Kaŋaam 22.18. †† Baji bakit biki bapaŋunŋ ihoŋ batar- na bakeŋ ŋiki baji banaŋna ŋi ya kahilna kahefēntŋ. ‡ 19:36 Ppēn 12.46; Mnŋfēn 9.12; Kaŋaam 34.20. ††† 19:37 Fakariya 12.10.

‡‡ Unuur unŋaŋunŋ unuur wi pnoorfēn : "dimanche, Sunday, domingo."

¹⁸ Kë Mariya i ubeeka wi Magdala aşë ya aji na bařaşar Yetu : « Dwin Ajugun. » Kë hënk di di akakalëşun baka uko wi ajakulun.

Yetu apën awinana ři kadun ki bařaşarul

¹⁹ ři utaakal wi unuur unřaşun unuur wi pnoorfën bařaşar Yetu bayit du katoř kalon anigan ilëman bti ři ki baři baweeek biki bayuday, kë Yetu aşë bi anař ři ptoof pi baka aji : « Bnuura bawo na an! » ²⁰ Wi ajakun hař, aşë diiman baka iřen na kantaagan. Bařaşarul balilan maakan wi bawinun Ajugun. ²¹ Akak aji na baka : « Bnuura bawo na an. Jibi Paapa ayilnuř, hënk di di nkaan ayilan. » ²² Wi ajakun hař, aşë fuuř ři baka aji : « Nayeekan Uhaaş wi Nařibaři. ²³ Bařaan biki nakmi-irun ipekadu, Nařibaři amiir baka ya ; kë biki nawoon naankmiir ya, Nařibaři aankmiir baka ya. »

²⁴ Kë Tooma, alon ři bařaşar Yetu iřen na batëb i bajaan bado kbet aşë wo aanwo da wi Yetu abiin du baka. ²⁵ Kë bařaşar Yetu bandukiin bařë bi aji na a : « Nwin Ajugun! »

Kë aşë ji na baka : « Woli mënwin ři iřen yi nul dko di bapařun ireegu, kë woli mënřu pkoř pi naan ři da, woli mënřu kařen ři kantaagan ki nul, nin mënkiyaar. »

²⁶ Wi kanëm kařëpun, bařaşar Yetu bakak ayitiir du meet, kë Tooma awo na baka. Ilëman iniigani kë Yetu aşë pën, abi anař ři ptoof pi baka aşë ji : « Bnuura bawo na an. »

²⁷ Wi wi ařaan aji na Tooma : « Iřen yi naan yii yi, řu-un pkoř ři ; řuun kařen ři kantaagan ki naan. Wutan katam bkow, fiyaarën. »

²⁸ Kë aşë ji : « Ajugun, Nařibaři i naan! »

²⁹ Kë aji na a : « Iwinën ukaan kë ifiyaari. Banwoon baanwin aşë fiyaar banuurandëni. »

³⁰ Yetu akak ado ři kadun ki bařaşarul iko iñořarënaan itum inwoon iimpiitana ři ulibra wi. ³¹ Iko impi-itaniin ři, ipiitana piitana, nahilna nafiyaar kë Yetu awoon *Krittu, Abuk Nařibaři, nakuř nahilna naka ubi-da ři a woli nafiyaari.

Pwinana pi Yetu du bdëk bi Tiberiyad

21 Wi uko wař uřëpun, Yetu akak apën awinana ři kadun ki bařaşarul du kabař ki bdëk bi Tiberiyad. Hënk di di apënuř awinana ři kadun ki baka.

² řimon Piyeer, na Tooma i bajaan bado kbet na Natanayel anwoon i ubeeka wi Kana du Galilay na babak řebede na bařaşar Yetu balon batëb bawoon da. ³ Kë řimon Piyeer aşë ji na baka : « Dya btuh. »

Kë baji na a : « řbi na iwi. » Bapën, apaya ři bteem, kë utejan mënř baammob nin uřëb.

⁴ Wi nfa mambanun, Yetu anař du kabař ki bdëk ; kë bařaşarul baamme kë ul a. ⁵ Kë aşë ji na baka : « Babuk naan, namob řëb i? »

Kë bateema aji : « A-a. »

⁶ Kë aşë ji na baka : « Nafëlan bridiya ři kařenan kadeenu, namob. » Bafël bridiya aşë wo baankak ahinan ba ppul řiki bařum řëb. ⁷ Kë nařaşar Yetu i amaganun aşë ji na Piyeer : « Ajugun a! » Wi řimon Piyeer atiinkun uko wař aşë woh imiřa yi nul řiki aanwoharaa, aşë tëfa du meel. ⁸ Bařaşarul bandukiin ři bteem bapul bridiya apënan, baanlow pkay, bawo uko ji řmetër iřen-week di pa.

⁹ Wi bawaliin du pkay, bawin bdoow kë batehan da, kë řëb řpap ři ba duuř. Kapoom kabëkan da. ¹⁰ Kë Yetu aşë ji na baka : « Nařijan řëb ři nabaan amob mob řun. » ¹¹ Wal mënř kë řimon Piyeer aşë paya ři bteem kë bapul bridiya mon pkay. Bařum řëb řweek : řawo iřen week na iřen kařen na řwajanř (153), kë bridiya bařë wo baammara mar. ¹² Kë Yetu aşë ji na baka : « Nabiin nade. » Nin alon ři bařaşarul aañoom kahepara řaan i awo'i. Bame kë Ajugun a. ¹³ Wal mënř abi, ajeř kapoom awul baka, ařu na řëb. ¹⁴ Wař uwoon uyaaş uwajanřen wi Yetu apënuř awinana ři kadun ki bařaşarul wi anařiin ři pkeř.

Yetu na řimon Piyeer

¹⁵ Wi badeen aba, kë Yetu aşë ji na řimon Piyeer : « řimon abuk Yowan, iřalën apel biki i? »

Kë ateema aji : « Ajugun, aa, ime kë dřalu. »

Kë aji na a : « Doon kayeř batani bi naan. »

¹⁶ Akak ahepara uyaaş utebantën aji na a : « řimon abuk Yowan, iřalën i? »

Kë ateem aji : « Ajugun, aa, ime kë dřalu. »

Kë aji na a : « Doon kayafan batani bi naan. »

¹⁷ Akak ahepara uyaaş uwajanřen aji na a : « řimon abuk Yowan, iřalën i? »

Piyeer ajoořan wal mënř ři uko wi akheparun uyaaş uwajanřen me ařalaara aşë ji na a : « Ajugun, ime iko bti, ime bnuura kë dřalu. »

Kë aji na a : « Doon kayeř batani bi naan. ¹⁸ Na manjoonan dřupu : wi ihořun, iji ktan katëlu bdidi'u, kaya dko di iřalu. Kë wi iklun kařaf, ilun kadeen iřen, alon atanu katël, aňoořu dko di iwoon iinřali. »

¹⁹ Ařup řup hař pkeř pi Piyeer aklun kakeř kadëmanaan Nařibaři. Wi ajakun hař aşë ji na a : « řaşaan. »

²⁰ Piyeer akok aşë win nařaşar Yetu i amaganun kë akřaş baka ; ul awoon ambiin ajuř ři bjënt bi Yetu wi bakdeen ahepara ankwaapulun. ²¹ Piyeer awina aşë ji na Yetu : « Ajugun, kë i? »

²² Kë ateema : « Woli dřal ařo te ubi'ën, utenu i? Iwi, řaşaan. » ²³ Banfiyaarun Yetu banařa wal mënř ařup aji baji nařaşarul mënř aankkeř. Kë Yetu aşë wo aanji aankkeř, aji : « Woli dřal ařo te ubi'ën, utenu i? »

²⁴ Nařaşarul mënř ři uleeful amaarun iko mënř bti akuř apiit ya, kë řbot ame kë uko wi ařupun ujoonani. ²⁵ Uka iko ilon itum kak yi Yetu adolun. Woli řaan ařal ppiit ya bti, dřal aji umundu bti uunkkëř řtuuna řlibra řankpiitun.

ULEMP

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoonj unkkakalëşunj iko yi banjañan biki Yetu badolunj. Uwoonj utëbantën wi Luk apiitunj pa Teofil nanohul. Luk ul ṭi uleeful awo nakuraar. Kë aşë ji bi kagakandër na Pawulu na dko pṭup Uṭup Ulil Unuura. Ṭi ulibra wi, Luk aṭup iko yi baṭaşar Yetu badolunj na jibi baniinkani Uṭup Ulil Unuura ṭi umundu bti. Naañ ahinan kawin ṭi ulibra wi, ulemp wi Uhaaş wi Naşibaṭi udolunj. Uwala ṭi banjañan, awul baka mnhina mi pṭup Uṭup Ulil Unuura. Bañaan baṭum bakak afiyaar ajunna Yeruṭalem aya Yuda na Famariya na nmbañ nṭum ṭi umundu. Iko iṭëp jibi Yetu abiiñ aṭup aji ilun kawo ṭi Ulibra wi 1.8: « kë naşë lunj kayeenk phina woli Uhaaş wi Naşibaṭi uwala ṭi an. Nalun kawo bamaar biki naan ṭi Yeruṭalem na ṭi utaak wi Yuda bti, na ṭi utaak wi Famariya te kaban kaban ki umundu. » Ulibra wi uṭup jibi bhoñar bi Naşibaṭi adolunj na bañaan babanunj du bañaan bti biki mboş. Du İtrayel, baṭaşar Yetu badunna aṭup bayuday Uṭup Ulil Unuura abaa ya du nṭaak nji banwoonj baanwo bayuday, na du bañaan bti. Du dko bti di baṭupunj Uṭup Ulil Unuura bañaan balonj bafiyaari kë balonj baanfiyaar wa. Bañaan baṭum babi şoor banjañan, kë bukal başë tamanaara aṭup baka iko itum bahilna balliint ṭi pfiyaar.

¹ Teofil, ṭi ulibra wi naan uteek, dṭiiniyaan iko bti yi Yetu adolunj abot ajukan du ujuni, ² te unuur wi adeenaniin du baṭi. Ji abi ado kadeenana du baṭi, aṭëpna ṭi *Uhaaş wi Naşibaṭi aṭup *banjañan biki adatuñ, uko wi pdo. ³ Wi akeṭunj, ṭi kadun ki baka di di akaan apën awinana najeb. Ado iko itum ṭi nnuur iñeen na nbaakër, adiiman baka kë awo najeb na manjoonan, aji pën kawinana ṭi kadun ki baka kabot kaṭup baka uko wi *Pşih pi Naşibaṭi.

⁴ Unuur ulonj wi akdeen na baka, aşë ji na baka bawut kapën ṭi Yeruṭalem, baṭo da bayoonk kahonj ki Aşin, ki batiinknuñ ṭi mntum mi nul : ⁵ «*Yowan *abattaar an na meel, kë an, ṭi nnuur nkanmbiin nji nalunj kayeenk *batitmu bi Uhaaş wi Naşibaṭi. »

Yetu apaya baṭi

⁶ Wi wi *banjañan bayitiirunj, aşë hepar Yetu aji : « Ajugun! Woon hënkun di di ikkakanunj *İtrayel pşih i? » ⁷ Kë aşë teem baka aji : « Naanka na pme unuur këme wal wi Aşinun adatuñ ṭi mnhina mi nul, ⁸ kë naşë lunj kayeenk phina woli *Uhaaş wi Naşibaṭi uwala ṭi an. Nalun kawo bamaar biki naan ṭi Yeruṭalem na ṭi utaak wi *Yuda bti, na ṭi utaak wi *Famariya te kaban kaban ki umundu. »

⁹ Wi Yetu ajakun hanj, aşë deenana du baṭi, kë baktena. Wi wi kanfëluñ kaşaan abi awuna, baankak awina. ¹⁰ Jibi bahumuñ katen baṭi bi apayiin, kë biinṭ batëb, banwohariin imişa ifaatal başë mara mara awinana. ¹¹ Baji na baka : « An biinṭ biki *Galilay, nabaa naṭ we aten baṭi ba? Yetu i, ampayiin baṭi ṭi kadunan, alunj kabiha, jibi nawinulunj hënk, kë apaya baṭi. »

Bahoñan Matiyat ṭi Banjañan

¹² *Banjañan bapënna wal mënṭ du Pnkunj pi Mnoliwera † aşë kak Yeruṭalem danwoonj daanlowiir maakan

na pnkunj mënṭan, daṭool pdo ukilometër. ¹³ Wi bakakunj, baya aneej ṭi katoh, du meetṭ di bko duuṭ, di bi Fimonj Piyeer, na Yowan, na *Yakob na Andre na Filip na Tooma, Bartelemi na Maci, Yakob abuk Alfe, Fimonj nagutar utaak, na *Yudaṭ abuk Yakob bajonunj kayitiiraan. ¹⁴ Batiinkar bukal bti na baaṭ balonj na *Mariya anin Yetu, na baṭa Yetu, añehan Naşibaṭi.

¹⁵ Ṭi nnuur mënṭan banfiyaarunj Yetu, baya pban iñeen-week na iñeen nṭëb, kë Fimonj Piyeer aşë naṭa ṭi ptoof aji na baka : ¹⁶ « An bayitṭ naan uko wi *Uhaaş wi Naşibaṭi ubiin aṭëpna ṭi mntum mi *Dayitṭ, aṭup ṭi Ulibra wi Naşibaṭi ṭi uko wi nawo Yudaṭ, ambiin aṭij bam-mobunj Yetu, uwo wo wi kabi kadolana. » ¹⁷ Abi wo alonj ṭi un, ayeenk kafah ki ulemp ji un. ¹⁸ Kë niinṭ mënṭan aşë bi nug uṭeeh na ktaka ki buṭaan bi adolunj bunj: Ajot afëṭa amay, kë ipëş itatadiiri. ¹⁹ Uṭup wanj uniink Yeruṭalem bti, ukaanj kë bakak ado uṭeeh mënṭan aji « HAKELDAMA » uwoonj ṭi uṭup wi baka « uṭeeh wi pñaak. »

²⁰ Fimonj Piyeer akak aji na baka : « Kë başë piit ṭi Ulibra wi Pñaamarën Naşibaṭi ṭi uko wi Yudaṭ aji :

*“Katohul kaduka kajinṭ,
nin alonj aankwo da.”* ††

Akak aji :

“Alonj ayeenk ulemp wi nul.” ‡

²¹ Piyeer aji kak : « Kë bañaan balonj başë jon nwo na un, undiimaan, wi Yetu Ajugun awoonj na nja aneej apën, du unuur wi *Yowan abattaarulunj te unuur wi abiiñ adeenana du baṭi ṭi kadun un. Keeri alonj ṭi baka awo i kabi na un, kayuuj kë bawin Yetu wi anañiin ṭi pkeṭ. » ²³ Wi wi başaan aṭij batëb ṭi baka, *Yotef anṭu'aniin katim ki Bartabaat, kë başë duuna ki Yuttuṭ, na alonj anwoonj katim ki Matiyat. ²⁴ Kë başë ñehan

† Pnkunj pi Mnoliwera : Dawoonj katim ki pnkunj pi bajaan bado na umbaabu “Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives.”
†† 1:20 Kañaam 69.26. ‡ 1:20 Kañaam 69.26.

Naşibaţi aji : « Iwi Ajugun, inmeen ñaan na uşalul, yuujun i idatun  i bat b biki, ²⁵ awo nanja anu, ayeenk ulemp wi Yuda  adukun, aya di awoon i kaya. » ²⁶ Bado kanun na mnlak, k  Matiyat adatanaa, aho an  i banja an i een na alon bukun.

Uhaaş wi Naşibaţi uwala  i banfiyaarun Yetu

2 Bayitiir bti  i unuur wi *Pentakot. ²  i dko m nt, k  baş  tiink p aat panwoonun baţi anaam na uk k k  pabi aneej  i katoh ki bawoon atum ka. ³ K  baş  win iko ilon ji indem nt yi bdoo. Iko m nt igarand ri, aji kandoli kaya ka o  i alon. ⁴ *Uhaaş wi Naşibaţi uneej atum  i baka bti, k  bakak a up n up n yaan, andoli jibi Uhaaş wi Naşibaţi u u'uli p up. ⁵  i wal m ntan k  *bayuday balon banjaan bad man Naşibaţi banwoonun n taak bti ni umundu, baş  wo  i Yerutalem. ⁶ Wi batiinkun p aat, pntuk payitiir aş   onar maakan  iki andoli aji tiink ba up u up wi tul. ⁷ Ba onar adiwa, aş  ji : « Ba aan bank iniin h nk baanwo biki *Galilay i? ⁸ K  hum di di andoli  i un, ajaki tiink baktup  i u up wi nul? ⁹ Nwoona Par, na Med na Elamit, na Metopotamiya, na Yuda, na Kapadoşiya, na Pont na Atiya. ¹⁰ Balon bawoona Frigiya na Pamfili, na Ejiptu na n f t ni Libiya n n ogun Kuren, balon k  bawoona Rom. ¹¹ Balon k  bawo bayuday biki kabuka a u na bankakun baka, biki Kret, na Barab. K  andoli  i un aş  ji tiinka baka ba up  i u up wi nul iko inuura yi Naşibaţi adolon. » ¹² Ba aan ba onar fu, baamme uko wi pdo, andoli kaji na at ntul : « We uwoon uko wi? » ¹³ K  balon baş  bej baka, aji : « Biki baka pdaan poot. »

Fimon Piyeer a ini na ba aan

¹⁴ K  Fimon Piyeer aş  na a na *banja an i een na alon bukun aş  huuran ateem baka aji : « An *bayuday na an bti nanf tun  i Yerutalem, an bti nawatan iba  natiink nabot nate uko wi nji ka upana. ¹⁵ Nin, ba aan biki baankuji, jibi naşalon. Nhum  i nfa mpo i. ¹⁶ Uko wi *Na upar Naşibaţi i bajaan bado Yowel abiin a up u  pun   p adolana h nk. ¹⁷ Naşibaţi aji : *“ i nnuur nbaa şaaani, dbi kawalan Uhaaş wi naan  i ba aan bti. Babukan biin  na baa  balun kawo ba upar biki naan, bapo  na bantohi biki nan balun kado ka aafi iko inkwoonun du nji, kawin iko inwoon yi pbi. ¹⁸  nh n, dlun kawalan  i nnuur m nt Uhaaş wi naan  i balempar naan biin  na baa , baş  bawo ba upar biki naan. ¹⁹ Dlu  kado iko i onar naan du baţi duu  kakak kadiiman iko iweek  i mboş. P aak, bdoo, na udu ilun kawo. ²⁰ Unuur ulun kakak bd m, pli pakak ji p aak, ji unuur uweek unuura wi Ajugun ubi udo kaban.*

²¹ *H nk,  aan anklunjin kaha   i katim ki Ajugun abuur.”* † »
²² Fimon Piyeer akak aji na baka : « An ba aan biki *Itrayel natiinkan bnuura uko wi nji ka upun: Naşibaţi ayil Yetu i *Nataret ayuujna  i a mlagre na iko i onar naan itum, indiimanun phina pi nul jibi nameen wa an  i nleefan. ²³ Niin  an, bawulan a, jibi Naşibaţi adoon abi me wa akak anjal uwo, nafi a, wi nadolon k  banwoon banfiyaari bapa a. ²⁴ K  Naşibaţi aş  na ana  i pke , abuurana mnhaj mi pke , pke  paanhilan am bana. ²⁵ *Dayi  a iiniyaana aji : *“Wal undoli dji kawin Ajugun  i kadun ki naan, i og n ukaan k  nna  aliin . ²⁶ Ukaan k  nlilan maakan aku  ayeeh mnlilan mi naan. K  uleef ubi wo wo  i mnha  ²⁷  iki iinkwutan uhaaş wi naan uya uf t du mnke , akak awo iinkwut n, nji  aan nalemparu naweek mpu . ²⁸ Iyuj n bgah bank ijun du ubida, ilun katumanaan na mnlilan  iki i og n.”* ††
²⁹ « An bayi  naan, dhilan ka upan uko wi na mnt n: Atemun Dayi  ake i, amoya, k  bh r bi nul bawoha  i utaak wi nun. ³⁰ Abi wo Na upar Naşibaţi aş  me k  Naşibaţi abi hona uko ulon, amehna  i kadunul, *“aji alun ka u alon i p ini pi nul  i p ih.”* ‡
³¹ « K  wi wi Dayi  atarun awin k  *Krittu alun kana a  i pke , aş   iiniyaan wa aji : *“Naşibaţi aanwuta k  a o du mnke  k  uleeful ukak awo uumpu i.”* ††³² Yetu m ntan, Naşibaţi ana ana  i pke , k  nwo bti bamaar. ³³ Naşibaţi adeen a  i kadeenu ki nul, k  ayeenk du Aşin nja *Uhaaş wi Naşibaţi, wi ahonulun  fa, aniinkan wa  i ba aan, jibi nakwinun aku  atiink h nk. ³⁴  iki Dayi  ul, andoon awo aampaya baţi a ini aji : *“Naşibaţi Ajugun aji na Ajugun :  oon  i ka en naan kadeenu ³⁵ te ndo n ooran ba ooradu, ido kapafna baka iho .”* » ††
³⁶ Fimon Piyeer abaa  ş b up aji : « Ba aan biki *Itrayel bti, nameen bnuura keeri : Yetu i napa un  i krut, Naşibaţi adola k  awo Ajugun aku  awo Krittu. »

Bateek banfiyaarun

³⁷ Wi ba aan batiinkun u up wan aş    la   la, ahepar Fimon Piyeer na *banja an bukundi aji : « Bayi un, k  nbaa do do hum ba? » ³⁸ Fimon Piyeer ateem baka aji « Nawutan pjuban, na  l ş n bida, andoli  i an aji yeenk *batitmu  i katim ki Yetu Krittu, Naşibaţi ahilna amiiran ipekadu. Naşibaţi alun kawulan Uhaaş wi nul. ³⁹ Kahon ki nul kawo ki nan, na babukan, na banlowun bti, na biki Naşibaţi Ajugun akun kadu'ara. » ⁴⁰ Fimon Piyeer akak a ini na baka pa bate abot akoo  baka aji : « Nalowan ba aan bawu aan biki nahilna nabuuran nleef ni nan. » ⁴¹ Bandinanun u up wun, bado batitmu, k  ba aan ban ogun i een-week n yaaş i een n wajan 
† 2:21 Yowel 3.1-5. †† 2:28 Ka aam 16.8-11. ‡ 2:30 Ka aam 132.11. †† 2:31 Ka aam 16.10. †† 2:35 Ka aam 110.1.

(3000), bahoṭana unuur mēnṭan ṭi pntuk pi banfiyaarun Yetu.

Pntuk pteek pi banfiyaarun

⁴² Bañaan bakak amēban bnuura pjukan pi *banjañan, amēban ṭi uṭok na bboofar, ṭi pfaaṣiir kapoom † na pñehan Naṣibaṭi. ⁴³ Bañaan bti bawo na palēnk ṭi ṅleef ṅi baka, ṭiki banjañan baji bado mlagre na iko iñoṅarēnaan itum. ⁴⁴ Banfiyaarun Yetu bti bakak aṭok iko yi bakaan bti. ⁴⁵ Baji bawaap itoh na bka bi baka, kafaṣiir, andoli ayeenk kaliñan na kanuma ki nul. ⁴⁶ Unuur unjintṭi baji bayitiir du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi, kafaṣēr ipoom ṭi itoh yi baka, kade na mnlilan na uhaaṣ ujintṭ. ⁴⁷ Baji badēman Naṣibaṭi, kē bañaan bti babot amagan baka. Ajugun, kē aṣē ji do unuur unjintṭi, ahoṭan ṭi pntuk puñ biki abuurun.

Fimonṅ Piyeer na Yowan bajeban ñiintṭ anṭakmunṅ

3 Fimonṅ Piyeer na *Yowan baya unuur ulonṅ du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi wi ṅwoori ṅwajanṭ ṅi utaakal ṅakobunṅ, ṭiki uwoonṅ uwoori wi pñehan Naṣibaṭi. ² Kē bañaan balonṅ baṣē ṭij da ñiintṭ alonṅ anṭakmi ṭi kabuka. Unuur unwoonṅ, baji baṭija kaṭooran ṭi plēman pi Katoḥ ki Naṣibaṭi pi bajaanṅ badu Plēman Pnuura. Aji ṭo da pñehan bañaanṅ banjaanṅ babi pneej ṭi Katoḥ ki Naṣibaṭi. ³ Wi awinunṅ Fimonṅ Piyeer na Yowan kē bakbi pneej, kē aṣē ñehan baka itaka. ⁴ Kē Fimonṅ Piyeer na Yowan baṣē tena bnuura, wi wi Fimonṅ Piyeer aṣaanṅ aji na a : « Tenun » ⁵ Ñiintṭ ajaban baka kēṣ anunṅ aji bawula ukoolan. ⁶ Kē Fimonṅ Piyeer aṣē ji na a : « Mēnwō na untaam, mēnwō na uwuuru, aṣē wulu uko wi nwoonaanunṅ: Ṭi katim ki Yetu *Krittu i *Nataret, poṣan! »

⁷ Fimonṅ Piyeer aṭijana wal mēntṭ ṭi kañen kadeenu aṣē dola kē anaṭaa. Ṭi dko mēntṭ, ñiintṭ aṭiink ihoṭ kē ilintṭ na a. ⁸ Kē abi lut lut anaṭ abi kapoṣ poṣ. Aneej na baka ṭi Katoḥ ki Naṣibaṭi, apoṣ, alut, aṣē beeb Naṣibaṭi. ⁹ Bañaanṅ bti bawina kē akpoṣ aṣē beeb Naṣibaṭi. ¹⁰ Bayikrēna aṣē ji : « Ñiintṭ i, mēntṭ ul ajaanṅ aṭo bñehan du Plēman Pnuura i? » Kē bañaanṅ baṣē ñoṅar fuṭ akut alēnk ṭi uko unṭepunṅ.

Fimonṅ Piyeer aṭiini na bañaanṅ

¹¹ Ñiintṭ unṅ aankak adi pwutan bi Fimonṅ Piyeer na Yowan, kē bañaanṅ bti baṣē ñoṅar, aṭi aya du baka, du uṣaala wi bajaanṅ bado Uṣaala wi *Falomonṅ ††. ¹² Wi Fimonṅ Piyeer awinunṅ bañaanṅ bukuṅ, aṣē ṭiini na baka aji : « An bañaanṅ biki *Iṭrayel ; nabaa ñoṅar we ṭi uko unṭepunṅ ba? Nabaa tenun hum hēnk ba? Naṣal aji phi na pi nun na pdēman pi ṅjaanṅ ṅdēman Naṣibaṭi pakaanṅ kē ñiintṭ i apoṣi i? ¹³ Yetu i nawulunṅ baṣih biki nan, i napokunṅ ṭi kadun ki *Pilāt andoonṅ abi ṣal pwutana, Naṣibaṭi i *Abraham, i *Itaak na i *Yakob na i

† Banfiyaarun Yetu baji woli bade baji bafaṣiir kapoom kaleṣna kañah kabaañṣaani ki badeenṅ na a. †† Uṣaala wi Falomonṅ: Dko mēntṭ dapaṭṣaanunṅ dko di banwoonṅ baanwo bayuday bahilunṅ kanaṭ na dko di bayuday ṭaṅ bahilunṅ kanaṭ.

baṣinun adiiman pdēm pi Yetu nalemparul mēntṭ. ¹⁴ Ñiintṭ, anwoonṅ najintṭ naṭool, ul i i napokunṅ aṣē ñehan bawutan nafiñ bañaanṅ. ¹⁵ Hēnk, kē nafiñ napaṣ ubida. Kē Naṣibaṭi aṣē naṭana ṭi pkeṭ, kē ṅwo bamaar.

¹⁶ Pfiyaar ṭi katim ki Yetu pakaanṅ kē ñiintṭ naṭakmaan, i nakwinunṅ abot ame'a i ajebi. Ēnhēn, pfiyaar ṭi Yetu pajebanulunṅ bnuura hēnk jibi nakwinunṅ an bti.

¹⁷ « An bayitṭ naan kē nṣē me kē uko wi nadolonṅ, an na baṣihan, nado do wa na kapaam. ¹⁸ Naṣibaṭi ul, adobi ṭupa ṭup undiimaan ṭi mntum mi baṭuparul bti aji *Krittu alunṅ kahaj kakeṭ, kē wañ wi adolanṅ. ¹⁹ Keeri nawutan pjuban, nakak du Naṣibaṭi ipekadu yi nan ihilna ipēn. ²⁰ Ajugun alunṅ kawulun ṅwal ṅi mnjeeh, kabot kayil Yetu Krittu, i adatonṅ undiimaan pa an. ²¹ Yetu mēntṭ, awo i kaṭo baṭi te wal wi iko bti ikkakunṅ ihalu, jibi Naṣibaṭi abiiñ aṭup ṭi mntum mi baṭuparul bayimanaan biki ṭfa. ²² Na manjoonan *Moyit aṭup aji :

Naṣibaṭi Ajugun alunṅ kayil naṭuparul ji nji, pa an, anwoonṅ i pntaali pi nan. Nawo i katiink iko bti yi aklunṅ kaṭupan. ²³ Ñaanṅ anwoonṅ aantiinka alunṅ kapēn ṭi pntaali pi Naṣibaṭi, kaṣē kakeṭ. ²⁴ Kē *baṭupar Naṣibaṭi bti, ajunna ṭi Famiyel na bambiiñ abi ṭi kafetul, baṭi-iniyaan andoli iko yi ṅkwinunṅ ṅṭa yi. ²⁵ Uko wi Naṣibaṭi aṭupunṅ aṭēpna ṭi baṭuparul uwo wi nan. Ēnhēn, *bhoṅar bi Naṣibaṭi adolonṅ na baṣinan bawo kak pa an, wi ajakunṅ ṭfa na Abraham aji : *Dbi kaṭēpna ṭi kabuka ki nu kawulna umundu bti bnuura.* ^{†26} Ukañ kē Naṣibaṭi apēnan Yetu kē awo nalemparul aṣē yila ṭi an duna, kahilna kawulan bnuura bi nul, wi akpēnanananṅ ṭi buṭaan bi nakdolonṅ. »

Baṭij Fimonṅ Piyeer na Yowan uruha uweek

4 Fimonṅ Piyeer awo na *Yowan, ahum kaṭiini na bañaanṅ, kē baṭeñan balonṅ, na naweek i bayerṅ biki *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi, na *baṭaduk balonṅ baṣē bi, aṅog baka. ² Badeebaṭ ṭiki *banjañan batēb bukuṅ bajukan bañaanṅ aji Yetu anaṭa ṭi pkeṭ, kē wañ ukyuuj kē bankeṭunṅ bahilan kanaṭa ṭi pa. ³ Hēnk, kē bado kē bamob baka awat ukalabuṣ ayoonkna mnjintṭ, ṭiki unuur udobi yob yob wal mēntṭ. ⁴ Kē bañaanṅ baṭum ṭi banktiinkunṅ uṭup wi banjañan, bafiyaar ṭi Yetu. Wal mēntṭ banfiyaarunṅ bti bañogan iñeen-week ṅyaas iñeen kañeen (5000).

⁵ Wi unuur ujinṭunṅ kē baweek biki *bayuday, bantohi na *bajukan Bgah bi Moyit baṣē yitiir du Yeruṭalem.

⁶ Baṭo na Anaṭ, *naṭeñan naweek, anwoonṅ na Kayif na *Yowan na Alektandēr na biki mṅṣini mi *baṭeñan baweek bti, ayitiir. ⁷ Baṭij Fimonṅ Piyeer na *Yowan ṭi kadun ki baka aṣē jun phepar baka aji : « Ṭi phina kēme ṭi katim ki in ki ki najebanunṅ ñiintṭ anṭakmunṅ? »

⁸ Fimonṅ Piyeer, i *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uneejunṅ akēṣ, kē aṣē teem baka aji : « An baweek biki nun na bantohi, ⁹ nadu'un ṅṭa *uruha ṭiki ṅdo ñaanṅ anṭakmunṅ bnuura, aṣē heparun jibi ṅhili hil ado jeban ñiintṭ i. ¹⁰ Nawoonṅ bame, an bti, na bañaanṅ bti biki *Iṭrayel bandukiiñ kē ṭi katim ki Yetu i *Nataret ki ki ñiintṭ annaṭunṅ unṅ ajebnunṅ. Yetu i napañunṅ, kē Naṣibaṭi aṣē naṭana ṭi pkeṭ, ul

‡ 3:23 Pleṣan 18.15,18,19. †† 3:25 Ujuni 22.18.

akaanj k   n  intj i akak najeb ahil ana   i kadunan. ¹¹ K   ul Yetu i i Ulibra wi Na iba i ujakunj aji :

*“Awoonj pnduba pi an baniw napokunj,
pnduba m  ntan pu  pakakunj am  ban katoh.”*[†]

¹² Ul  a  ahilananj pbuuran ba aanj.  nh n,  i umundu b i Na iba i aanwul wul nin  aanj alonj kak anhilananj pbuuranun. »

¹³ Ban oonj uruha ba onjar wi bawinunj Fimonj Piyeer na *Yowan banwoonj baando juk juk, jibi bak upi k   nin baant p ado l nk l nk. Bayikr n wal m ntj k   biki m ntj babi wo bagakand r na Yetu. ¹⁴ Wi bakaanj awin  iintj anjebunj unj k   ana  akab  i baka k   ba   waan u up. ¹⁵ H nk, k   bado k   bap nan baka  i dko di uruha, a   jun p iini bukal bukal, katen jibi bakdoli.

¹⁶ Bahepar aji : « Njbaa do do hum na ba aanj biki ba? Babaanj ado mlagre mnjinj pi  mii mi, k   ba aanj b i banf tunj  i Yeru alem bamee, n nhilananj kapok wa. ¹⁷ K   n    wo kado uko uwut kamee ana kapel h nk. Nj g baka keeri ba a an p iini na nin  aanj alonj h nkunj  i katim ki Yetu. »

¹⁸ Wi wi ban oonj  i uruha ba aanj adu baka k   bakak  i wa, a   b g baka maakan ba a na p iiniyaan na pjukan  i katim ki Yetu. ¹⁹ K   Fimonj Piyeer na Yowan ba   teem baka aji : « we unuurnaaniinj  i kadun ki Na iba i ba? P iinka k  me p iinkan? Uduka  i an! ²⁰ Un daan n nhilananj kayomp na uko wi nwinunj aku  atink. »

²¹ Bakak ab g baka bnuura, a   wutan baka k   bayaa. Baanka uko unooranaan baka wi ba aanj b i bawoonj  i pd man Na iba i  i mlagre mi bawinunj. ²² N iintj anjebnunj na mlagre unj, adobi pel pel n subal i een njbaak r.

Banfiyaarunj ba ehan Na iba i, wi bawo i  i mnhaj

²³ Wi bawutanaarunj wutan Fimonj Piyeer na *Yowan, k   ba   wug a, akak du bat ntj baka aya kakal   iko b i yi *ba enjan baweek na bantohi bajakunj na baka.

²⁴ Ba aanj batiink baka a   n han Na iba i  i pdiim ploolan aji : « Ajugun, iwi ipa unj ba i, mbo , na bd k na iko b i inwoonj da! ²⁵ Iwi i  pnanj  i Uhaa u a up  i mntum mi *Dayi  ateemun nalemparu wi ajakunj aji :

*“We ukaanj k   ba aanj biki n taak babubara  intjar
k   ba aanj b i babubara a aat anooran nleef?”*

²⁶ *We ukaanj k   ba ih biki mbo  bakbomand r ugut,
k   baweek batiinkar aji bagut na *Yawe Nawat
Kabuka na Krittu i ak runj?”*

²⁷ Aa wo! Herod na Pont *Pilat bayitiir  i ubeeka wi, na banwoonj baanwo bayuday, na *bayuday, ana ara Yetu nalemparu nayimanaan, i idatunj aji awo Krittu. ²⁸ Bado h nk iko yi b i  i mnhina mi nu na jibi ijakunj ilunj kadolana. ²⁹ Ajugun, h nkunj, watan kaba   i kab gare ki baka i   i enun un balemparu, n do ka up U up wi nu na mnt nj mnweek. ³⁰ Taran ka en ki nu ijeban ba aanj, ido mlagre na iko i onjar naan  i katim ki Yetu, Nalemparu Nayimanaan. »

³¹ Wi ba ehanunj Na iba i aba, k   dko di bawoonj da    intjar k   *Uhaa  wi Na iba i u   neej  i baka b i k   bak up U up wi Na iba i na mnt nj.

Banfiyaarunj ba ok iko yi bakaanj b i

³² Banfiyaarunj b i bakak h nkunj awo u al na uhaa  uloolan. K   nin alonj aanji  al  al, kaji nji aloolan dkaanj wi, k  me wundu. Baji banaakr n bka bi baka b i. ³³ Phi-na pweek pawinanaa, wi *banja an bak iiniyaanunj pna a  i pke  pi Yetu Ajugun, k   bnuura bweek bi Na iba i batum  i bukal b i. ³⁴ Nin alonj  i baka aanwinana winana bwaanj. Bankaanj mbo  k  me itoh baji bawaap ya ka ij itaka yunj ³⁵ kabi wul banja an. Baji bafa  itaka andoli ayeenk kafah kanliunj na kanuma ki nul.

³⁶ K   h nk di Yotef, n iintj alonj i p ini pi Lewi, anwoonunj unjiw wi Kipru , i banja an bajaan bado Barnabat (uwoonj  aanj anjaan at nt n) k   a   ka  fa u eeh ulonj. Awaap wa a ij itaka abi awul banja an.

Ananiya  na Fafira

5 K   n iintj alonj i bajaan bado Ananiya  na Fafira aharul ba   waap mbo  mnlonj, atiinkar, ² amen itaka ilonj, a    ij indukiinj, awul *banja an.

³ K   Fimonj Piyeer a   hepara aji : « Ananiya , we ukaanj k   *Fatana aneeju uhaa , k   ido la pguur *Uhaa  wi Na iba i, ajej itaka ilonj  i yi iwaapnunj mbo , amen? ⁴ Ihilan lah, kawut pwaap mbo  m ntj, k  me kajej itaka yi iwaapnunj ma b i, kadolna uko wi inumiinj? Hum di di u al wanj udoli do, adoo neej  i iwi ba? M ntj ba aanj biki ikdoonj na pguur h nk, Na iba i a. » ⁵ Wi Ananiya  atiinkanj  iink uko wanj, a   jot  i dko m ntj, abi ke  ke , k   ba aanj bantiinkunj uko wanj b i bal nk maakan. ⁶ Ba a a babi, aboo an puum ap nan aya amoy.

⁷ Uko ji nwoori njwajanj u  pi, ahar Ananiya  k   a   bi aneej b  aamme uko un  punj. ⁸ K   Fimonj Piyeer a   du'a aji na a : «  upaan! Pree  pi, pi pi nawaaparunj mbo  i? » K   ateema aji : « Aa, pree  panj pa. »

⁹ K   Fimonj Piyeer a   kak aji na a : « Nabaa  al  al hum adoo ji naguur Uhaa  wi Na iba i ba? Tenan, banyaanj amoy ayinu bana unj  i pl man h nk, bakak a oo u, kaya kamoy. »

¹⁰  i dko m ntj, k   abi jot jot  i iho  yi Fimonj Piyeer a   ba. Wi ba a a baneejunj, ba  nka k   ake i akak a oo a pya kamoy du ka og ayinul.

¹¹ Pal nk pweek paneej banfiyaarunj b i, a u na ba aanj b i bantiinkunj uko un  punj.

Banja an bajeban ba aanj batum

¹² *Banja an bado wal m ntj mlagre na iko i onjar naan itum  i ptoof pi ba aanj. Banfiyaarunj baji bayitiir b i du u aala wi bajaan bado U aala wi *Falomonj.

¹³ Nin alonj aanji  oom pnaakiir na baka, a   maganaara baka. ¹⁴ K   pntuk pankd munj d m pya pi biintj na baa  pafiyaar Ajugun abot abi aho ana  i baka.

¹⁵ Bado kak kak aji bap nan bamaakal  i igah, ka u ba-

† 4:11 Ka aam 118.22.

ka ti ilişa kême ijiiñ, Fimon Piyeer wal wi aqtëpun ulimënt wi nul uban alon ti baka. ¹⁶ Pntuk pi bañaan paji pañina kak nbeeka njanñogun Yerutalem, kañij bamaakal na biki nñtaayi nkyewlënuñ, kē bukal bti baje-bi.

Bahajan Banjañan

¹⁷ Kē *nañih i bañenan na batëntul – bukal biki bajaan bado pntuk pi *bataduk – başë kuj *banjañan maakan, anañara baka ¹⁸ Bado kē bamob baka, awat ukalabuş. ¹⁹ Kē na utejan mēñtan, *uwanjut wi Ajugun uşë bi, ahaabëş ilēman yi ukalabuş apēnan baka aşë ji na baka : ²⁰ « Nayaan *Katoñ Kaweek ki Naşibañi nado kañup uñup wi ubida uhalu. »

²¹ Banjañan batiink uwanjut wun, kē wi unuur uññan jint, kē başë ya Katoñ ki Naşibañi, añto ajukan. Nañih i bañenan na batëntul bado kē badu *uruha uweek wi biki *Itrayel, wi bajaan bado Pntuk pi bawayëş bñup *bayuday aşë yil baya bañij banjañan banwoon du ukalabuş. ²² Wi bayili biki nañenan naweek bayaan aban, baantēnk banjañan du ukalabuş, aşë kak du uruha aya kakalēş aji : ²³ « Wal wi nyaan du ukalabuş, nñtēnk kē udēt bnuura, kē bayer banat ti plēman. Kē wi nñhaabëşun bgah, aşë tēnk dko kē dawo djint. » ²⁴ Wi naweek i bayer biki Katoñ Kaweek ki Naşibañi na bañenan baweek batiinkun uko wañ, bañonjar, aşë la na nñşal uko unñepun.

²⁵ Wal mēnt, kē ñiint alon aşë bi aji na baka : « Nate-nan! Biint biki nawatun ukalabuş, buk bukundi, ajukan bañaan du Katoñ ki Naşibañi. » ²⁶ Kē naweek i bayer biki Katoñ ki Naşibañi aşë tool, na bangoli biki nul ayaarad banjañan. Baando btam na baka, ñiki bañi pntuk pi bañaan pun, pabi patap baka mñlaak.

²⁷ Kē bañij baka, aneejan du uruha. Nañih i bañenan kē aşë hepar baka aji : ²⁸ « Nēnneenan neenan pjukan katim kañ i? Kē Yerutalem bti daşë bi kak kak ti bgah bi nan, nañal kataparun pkeñ pi ñiint i. »

²⁹ Kē Fimon Piyeer na banjañan bandukiñ başë teem aji : « Nwo i kañaş Naşibañi, mēnt bañaan biki nwoon kañaş. ³⁰ Naşibañi i bañinun apēnan ti pkeñ Yetu i nadolun kē bafinji, wi napañulun ti kruñ. ³¹ Ul i i Naşibañi adēmanun ti kadeenu ki nul, awoona Nañih akuñ awo *Nabuuran Bañaan, bayuday bahilna bañelēş nñbida, ipekadu ibot ipēn ti baka. ³² Nwoon bankñupun uko unñepun, un, na *Uhaaş wi Naşibañi, unwoon uko wi Naşibañi awulun bankñaşulun. »

³³ Wi banñoon *uruha batiinkun uko wañ, badeebañ maakan, aşë ji bado bafin banjañan. ³⁴ Kē ñiint alon i bajaan bado Gamaliyel aşë naña ti uruha. Awo *nafaritay *najukan Bgah, i bañaan bamaganun bnuura. Aji na baka bapēnan banjañan bdig btiinku, ³⁵ aşë ñup na baka aji : « An bañaan biki *Itrayel nalipariin ti uko wi nañalun pdo bañaan biki. ³⁶ Du nñuur nñundu, nñwina win, kē Tewdat awuji, ahomp na dko aji awo ñaan naweek, kē bañaan banñoganun iñeen-week nñyaaş nñbaakër (400) bañaş. Ul ti uleful kē bafinja, kē bankñaşulun bawayşeri, nin ukoolan uunduka. ³⁷ Kē nawo *Yudat i *Galilay akak abi, ti wal wi mñfēn mi

bañaan akuñ pntuk ; ul kak akeñi, kē bañaşarul bti bawayşeri. ³⁸ Ukaan kē njakan napēnan iñen ti bañaan biki, nawut baka baya! Woli ulemp wi baka na nñşal nñi baka nawa nñi bañaan bajen nñalun kaba'aara bdidi nñ ; ³⁹ nñaşale wo nñi Naşibañi, naankun kahilan pñenan nñ. Nañaafaraan kala pñut na Naşibañi de. »

⁴⁰ Banñoon uruha, kē batiink uñup wi Gamaliyel. Bado kē badu banjañan, ado kē bakob baka itintēl, aşë ji na baka bañaan pñiiniyaan katim ki Yetu, abaa wutan baka kē bayaa.

⁴¹ Banjañan bapēn ti uruha, aşë lilan maakan jibi Naşibañi awinun aji bataan na phaj ti katim ki Yetu.

⁴² Unuur unñinñi, du Katoñ Kaweek ki Naşibañi kême du itoh yi bañaan, baji bajukanaara jukan, kakuñ kañup *Uñup Ulil Unuura unyuunñ kē Yetu awoon Kritt.

Banfiyaarun badat bañaan paaj na alon bado kañenk banjañan

6 Wal mēntan bañaan banfiyaarun Yetu batuma tum pya. *Bayuday banjaan bañini *ugrek, bannañ nñom na banjaan bañini uñup uhebērē, ñiki baji bañilma unuur undoli bañ bankñandēnuñ bayin baka ti wal wi pfah uko ude. ² Kē *banjañan iñeen na batēb başë du banfiyaarun bti aji na baka : « Un nñenwo i kaduk ulemp wi pjukan Uñup wi Naşibañi, kabi pfaaş uko ude. ³ An bayitun, nadatan ti an bañaan paaj na alon banwoon batool ti kēş ki an bti, bantumun na *Uhaaş wi Naşibañi na uşal unñuñ, nñtu baka ti ulemp mēntan. ⁴ Un nñşë nñi nñduka duka ti pñehan Naşibañi, na ulemp wi pjukan Uñup wi nul. »

⁵ Banfiyaarun bti badinan uko wi banjañan bajakun: Kē badat Fefan anfiyaari Ajugun maakan akuñ atum na Uhaaş wi Naşibañi, na Filip, na Prokoor, na Nikanoor, na Timon, na Parmenat, na Nikola (ankakun nayuday, awo i ubeeka wi Antiyoka) ⁶ Bañij baka ti kadun ki banjañan, kē bañehandēr baka Naşibañi abot apaf baka iñen ti ikow.

⁷ Uñup wi Naşibañi umēñana mēñana pya, banfiyaarun ti Yerutalem kē baktuma tum pya, kē batum ti bañenan badoo kak añaş bgah bi Yetu.

Bamob Fefan

⁸ Fefan antumi na bnuura bi Naşibañi na mñhina mi Naşibañi aji do iko iñonarenaan na mlagre mñweek ti bañaan. ⁹ Kē ti wal mēnt bañaan balon biki *katoñ kañehanaani ki bayuday ki bajaan bado ki « Bajuuk ti Ulemp biki Bawutanun » baneej blañar na Fefan. Ti bañaan bakan mēntan balon bawo biki Kuren, kē balon bawo biki Alektandriya, balon kē bawo biki Filitiya kē balon bawo biki Añiya. ¹⁰ Ti blañar bi baka baanhilan apēnan uñup uñinñ utool wi Fefan, ñiki añini na uşal unñuñ wi *Uhaaş wi Naşibañi uwulun. ¹¹ Ukaan kē baluk bañaan balon, kē baji : « Nñtiink ñiint i, kē añup uko uwuñan ti *Bgah bi Moyit na ti Naşibañi. »

¹² Baya awuuk bañaan bti, na bantohi na *bajukan Bgah bi Moyit, kē badēpa ti Fefan amob ayaanaan du *uruha. ¹³ Bañij bañaan balon, kē badaar aji bawoon

bamaar, ašë ji : « Ñiinŋ annaŋuŋ i aji ɕupa ɕup buɕaan ɕi uko wi *dko dyimanaan di, na ɕi Bgah bi Moyit. ¹⁴ Nŋiin-ka kē aji Yetu i *Nataret i aluŋ kafom dko di, kabot kaɕëɕ udolade wi *Moyit awuluŋ un. » ¹⁵ Bañaan bti banwoon ɕi uruha bajabana kēš, ašë win kaara di nul kē dajeeh ji di *uwanjut.

Tefan aŋiini ɕi kadun ki uruha

7 Kē *naših i baɕenjan ašë hepar Tefan aji : « Uko wi baɕupun ɕi iwi uwoha manjoonan i? »

² Kē Tefan ašë teem aji : « An batēnŋ naan na bašin naan, natiinkan. *Abraham ateemun awo ɕfa du utaak wi Metopotamiya, ji abi ado kafëɕ du ubeeka wi Haran. Našibaɕi i mndēm apēn awinana da ɕi kadunul, ³ aji na a : “*Dukan utaak wi nu, na biki katohu, iya utaak wi nji kaluŋ kayuuju.*” ¹⁴ Wi wi Abraham apēnuŋ du utaak wi bakaldeyer, aya afëɕ du Haran. Kē dul di Našibaɕi adolunluŋ, wal wi ašin aneemuŋ, kē apēn abi ɕi utaak wi nafëɕuŋ nɕa wi. ⁵ Aanwula nin ufëɕ, nin dko dpaf kahoɕ du utaak mēnɕ, ašë hoŋa aji aluŋ kawo ajug utaak mēnɕ ul na pntaali pi nul. Wal wi Našibaɕi akdoon kahon mēnɕ, Abraham ahum aandobi buk. ⁶ Kē hēnk di di Našibaɕi aŋiiniŋ aji : “*Pntaali pi nul paluŋ kaya pyaanŋ, baluŋ kajuuknɕen pa ɕi ulemp, kahajan pa nŋsubal iñeen week nbaakër (400).*” ⁷ Kē nji Našibaɕi nŋë luŋ kawayëš babuk utaak unɕuuŋ baka ɕi pjuuk, ɕi buɕaan bi badoon. *Waŋ uɕëple, bapēn da kabi kadëmanaan ɕi utaak wi nhoŋiŋ wi.*” ^{††8} Wal mēnɕan wi wi adoluŋ *bhoŋar bi na Abraham, aɕenanaan ba pwala *katēmp, ukaan kē wi abukuŋ *Itaak, kē awalana katēmp wi akaan nnuur bakreŋ. Kē hēnk di di *Itaak adolaŋ wi abiiŋ abuk *Yakob, kē Yakob adola harŋ na babukul banwoon bateemun iñeen na batëb bammeetaniŋ †.

⁹ « Bateemun bammeetaniŋ bakuj *Yotef aɕa baka wal mēnɕ ašë waapa, kē bannuguluŋ baya na a Ejiptu . Kē Našibaɕi ašë wo na a. ¹⁰ Apēnana ɕi unoor wi nul bti, ašë ɕena kē awo na ušal unɕuŋa, abot adola kē atiinkana du Farawuna naših i Ejiptu. Farawuna adola kē awo nanɕuŋa i Ejiptu bti na i katoh ki nul bti. ¹¹ Wal mēnɕan, kē ubon uweek ušë wo ɕi Ejiptu bti na ɕi utaak wi *Kanaan ; bañaan kē banoor maakan, kē bateemun baankak aka uko ude. ¹² Wi Yakob atiinkuŋ kē baji uko ude uwo du Ejiptu, ašë yil da uyaaš uteek, bateemun. ¹³ Uyaaš utëbantën, wi bakakuŋ, kē *Yotef abi meeɕana ɕi babuk ašin. Hēnk, kē Farawuna ašë me kabuka ki Yotef. ¹⁴ Wi wi Yotef ašaan ado kē bayaarad Yakob ašin na bayiɕul bti. Bukal bti bawo iñeen paaj na ulon na kañeen (75). ¹⁵ Kē hēnk di Yakob ayaan du Ejiptu, kē dul di di ayaan akeɕna ul na bateemun bammeetaniŋ. ¹⁶ Bajej baka wal mēnɕ aŋooɕ du ubeeka wi Fikem, aya moy du dko dlon di Abraham abiiŋ anug na itaka ɕi babuk Emor du Fikem.

¹⁷ « Kē wal wi uko wi Našibaɕi ahonun Abraham ubanuŋ ɕi pdolana, pntaali pi nun paɕumi, ašë tuma tum pya ɕi Ejiptu. ¹⁸ Hēnk di naših alon abiiŋ aneejan

† 7:3 Ujuni 12.1. †† 7:7 Ujuni 15.13-14. ‡ Bawoon babuk Yakob iñeen na batëb, bampašun ɕšini ki Itrayel.

pših, anwoon aantënkber atiink kē baɕiiniyaan uko wi Yotef. ¹⁹ Naših mēnɕ aɕu mntit mi nul bti ɕi phajan pntaali pi nun, kadoo ɕu baka bafël bapoɕ bambaan abuka buka bakeɕna . ²⁰ Wal mēnɕan wi wi *Moyit abukiŋ, kē Našibaɕi ašë nɔala. Abot kli kwajanɕ du katoh baka. ²¹ Wi bašaan aŋooɕa afël, abuk Farawuna ñaaɕ kē ašë jeja, akuš ji abukul ²² Moyit ajuk bnuura pme pi bañaan biki Ejiptu, abot awo ñaan naweek ɕi uko wi ajaan ado na wi ajaan aɕup.

²³ « Wi Moyit akaan nŋsubal iñeen nbaakër, kē ušal wi pya pwin bayiɕul baitrayel kē ušë bi ɕi a. ²⁴ Wi akyaan, awin ñiinɕ alon i utaak wi Ejiptu kē akhajan ayiɕul, kē ayeenkara, afiŋ ñiinɕ i Ejiptu, alukandëra. ²⁵ Ašal kē bayiɕul bame kē Našibaɕi aɕëpna ɕi a, aɕij baka mbuur, kē bašë wo baammee. ²⁶ Wi unuur ujinɕuŋ, awin baitrayel batëb kē bagut ašë neej pwayëš ado na pkakan baka ɕi ploolan aji na baka : “An biki, nabootun abaa nɔom we ba?” ²⁷ Kē anwoon ɕi phajan atēnɕul un ašë wuuk Moyit aji na a : “In aɕu'iŋ pwo naših na nawayëš ɕi un ba? ²⁸ Om iŋal kafinɕen jibi ifinun ñiinɕ i Ejiptu takal?” ²⁹ Wal wi Moyit atiinkuŋ uko wan, ašë ɕi, aya pyaanɕ du utaak wi Madiyan, di abiiŋ akaana bapoɕ biinɕ batëb.

³⁰ « Wi aɕoon da, ado nŋsubal iñeen nbaakër, kē *uwanjut, ušë pēn awinana ɕi bdoo blon bankyiki ɕi bgof du bnkan banñogun pnkuŋ pi Finayi. ³¹ Moyit aŋonar ɕi uko wi awinuŋ ašë ñog pten bnuura, kē pdi-im pi Ajugun pašë tiinkana aji : ³² “*Nji dwoon Našibaɕi i bateemu, Našibaɕi i Abraham , i Itaak na i Yakob .*” Moyit alēnk wal mēnɕ akat kat aankak aŋoom pten. ³³ Kē Ajugun ašë jaka : “*Wohšēn iŋapaat, dko di inaɕun duŋ dayimani.*” ³⁴ *Aa, dwin mnhaj mi pntaali pi naan du Ejiptu, atiink mntëg mi baka, ašë wala pbuuran baka. Hēnkun biini, dnjal kayilu du Ejiptu.*” ^{††}

³⁵ « Moyit mēnɕ i baitrayel babiŋ apok aji na a : “*In aɕu'iŋ pwo naših na nawayëš?*” Ul i Našibaɕi akaan ayil awo naših na nabuuran i baka. Našibaɕi aɕëpna ɕi uwanjut wi awinuŋ ɕi bgof bankyikuŋ ayilna a. ³⁶ Kē ul akaan apēnan baka du Ejiptu. Ado mlagre mweek na iko iŋonarënaan du utaak mēnɕ, na wi bakmuuruŋ *bdëk bjeenkak na du bnkan, nŋsubal iñeen nbaakër. ³⁷ Ul Moyit ajakuŋ na baitrayel aji : “*Našibaɕi aluŋ kapënan ɕi bayiɕan naɕuparal alon ji nji pa an.*” ³⁸ Wi bateemun bayituŋ du bnkan ul kak abananuŋ baka uɕup wi uwanjut uɕiiniŋ na a du pnkuŋ pi Finayi. Aa, ul ayeenkuŋ nɕup ni ubida, awulun.

³⁹ « Kē bateemun bašë bi wo baandi ptiinka, apoka, ašë nɔal pkak du utaak wi Ejiptu. ⁴⁰ Baji na *Aaron : “*ɕakun bašibaɕi bankdoon kapoš ɕi kadunun, Moyit i ampēnanun un du Ejiptu, ñaan aamme jibi aɕëpi.*”

⁴¹ ɕun nnuur mēnɕ, kē bašë ɕak ubay, ado pa wa pguŋ, ašë lilandër ulemp wi iñen yi baka maakan. ⁴² Kē Našibaɕi ašë dek baka feɕ awut baka kē bakdëman njah ni baɕi, jibi *baɕupar Našibaɕi bajakuŋ : “*An bañaan biki *Itrayel, nji i i nafiŋaruŋ abot ado bɕenjan*

†† 7:34 Ppēn 3.1-10.

*bi pntuni pi nntaam nşubal iñeen nbaakër du *pndi-
iş i?*

⁴³ *Kaduñ ki Molok naşibaţi i nan ki nakunjiñ ka,
na ptu pi Refan naşibaţi i nan annaamun ujah
yul yi naţakun abot akak adëman.*

*Ukaañ kè nji kadolan naya pjuuk dko dlow
danţëpun uţaak wi Babilon."*

⁴⁴ « Hënkuñ şi uko wi *kaloona kanjaañ kadiiman kè
Naşibaţi awo da, kul ki bateemun bammeţaniñ baba-
in awoonaan du bnkan : Moyit ado kè baboman ka jibi
Naşibaţi ajakulun, aji na a ado ka kanaam ji ki awinun.
⁴⁵ Wi babak baka bayeenkun ka, aşë ya na ka aneejan
du ntaak nji bayeenkun wal wi Yoţuwa awoon şi pşih,
wi Naşibaţi adookun bañaan biki ntaak mënş şi kadun
ki baka. Kè kaloona mënş kawo da te wal wi *Dayitş abi-
in aneejan pşih. ⁴⁶ Dayitş anjalana şi kadun ki Naşibaţi,
aşë ñehan aji anjal pdo baniwa katoh pa a, ul Naşibaţi i
Yakob. ⁴⁷ Kè *Falomon aşaan abi niwa katoh mënş.

⁴⁸ « *Andëmun Maakan kè aşaan awo aanji fëţ şi itoh
yi iñen yi bañaan bajen ibomanun. Jibi *Naşupar
Naşibaţi ajakun:

⁴⁹ *"Baţi bawoon pbuuşiin pi naan*

*Kè mboş manwo di mnafni ihoţ yi naan
Ajugun aji : Katoh kanaam hum ki ki nakniwnun ba,
kè şun dakwoon dko dnoorfënaani di naan ba?*

⁵⁰ *Mënş kañen ki naan kapaşun iko yi bti i?" »*

⁵¹ Fëfan akak aji na baka : « An batam ikow, badënëţ
nhaaş, nadënëmi, † akutş apok *Uhaaş wi Naşibaţi, na-
woha ji bateeman. ⁵² Ahoñ şi başupar Naşibaţi i i batee-
man bawoon baanhajani ba? Badoo fiñ bambiñ aşup
ubi wi Ñaan Natool. An nawul Ñaan Natool mënş kè
bafinji. ⁵³ An nanyeenkun Bgah bi Naşibaţi banţëpnun
şi nwanjuţ, napok ptaş ba. »

Batap Fëfan mnlak afin

⁵⁴ Wi bañaan biki *uruha batiinkun han, aşë deebaţër
Fëfan bnuura ado dmrën iñiin. ⁵⁵ Kè Fëfan ul, i
*Uhaaş wi Naşibaţi uneejun, atum, aşë jaban kës du
baţi, awin pdëm pweek pi Naşibaţi, kè Yetu anaţ şi
kañen kadeenu ki Naşibaţi. ⁵⁶ Kè aji : « Natenan dwin
baţi, kè bawo bhaab, kè *Abuk Ñiinş aşë naţ şi
kadeenu ki Naşibaţi. »

⁵⁷ Wal mënş kè başë huuran maakan anëţ ibaţ yi ba-
ka. Wi wi başaan adëpa şi a bukal bti, ⁵⁸ apul pulan
apënan şi ubeeka, ajun ptapa mnlak. Bankntapulun
mnlak mënş bahankan imişa yi baka naţaş aloon
anwoon katim ki Fawul. ⁵⁹ Wi baktapulun mnlak hënş,
kè Fëfan aşë ñehan Naşibaţi aji : « Yetu Ajugun,
yeenkan uhaaş wi naan. » ⁶⁰ Wi wi aşaan anşup aşë hu-
uh maakan aji : « Ajugun, kţo kafën baka pjuban pi
badolon pi. » Wi akjakuñ han aşë jëmş.

8 Kè *Fawul adinan şi uko wi bafinun Fëfan.

Uyaaş uteek wi bahajanun banfiyaarun

Unuur mënşan, bajun phajan maakan banfëţun
Yerutalem afiyaar Yetu, kè bukal bti bawayşër şi ntaak
nji *Yuda na *Famariya kè *banjañan şań badukiñ.

² Bañaan balon banjaan badëman Naşibaţi kè bamoy
Fëfan, aşë şëga şi pkeşul. ³ Kè *Fawul ul, aşë wo şi pha-
jan maakan pntuk pi banfiyaarun bti, aji neej şi itoh,
kamob biinş na baatş kawat ukalabuş.

⁴ Kè banwayşërun bukun başë ñaay na uţaak, aşup
Uşup Ulil Unuura.

Filip aşup Uşup Ulil Unuura du Famariya

⁵ Kè Filip, aya du ubeeka ulon, şi uţaak wi *Famariya,
aşë jun pşup bañaan uko wi *Krittü. ⁶ Wi bañaan bti
batiinkun iko iñonjarënaan yi Filip adolon abot awin ya,
bamëban uko wi akşupun. ⁷ Kè hënş di di ntaayi nşum
nşapënuñ şi bañaan biki nanejun, awuuh maakan,
banţakmun na bankjiinkun batum kè bajebi. ⁸ Şi ubeeka
mënş bañaan balilan maakan.

⁹ Ñiinş alon i bajaan bado Fimon anjonun şi ubeeka
mënş awo da. Ulempul uwo pdo kado dayaamu, aji do
bañaan kañonjar maakan. Ahomp aji awo ñaan
naweeş, ¹⁰ kè bañaan batum bakiinka, bampoti na
baweeş. Baji baji : « Ñiinş i awo mnhina mi Naşibaţi, mi
bajaan bado mnweek. » ¹¹ Bañaan batiinka, şiki ajon
kañonjarën baka na dayaamu di ajaan ado. ¹² Kè
hënş bañaan başë fiyaar Filip anjaan aşup *Uşup Ulil
Unuura wi *Pşih pi Naşibaţi na wi Yetu Krittü. Ban-
fiyaarun bti, biinş na baatş, badolan *batimtu. ¹³ Kè Fi-
mon ul şi uleeful akak afiyaar, adolan batimtu abot abi
duka duka şi ptaş Filip. Wi awinun iko iñonjarënaan na
iko yi mnhina inkdolaniñ, añonari.

¹⁴ Wi *banjañan du Yerutalem batiinkun kè baji
bañaan biki Famariya bayeenk Uşup wi Naşibaţi, bayil
da *Yowan na Fimon Piyeer. ¹⁵ Wi babanun, bañehan
Naşibaţi pa banfiyaarun, *Uhaaş wi Naşibaţi uhilna
uwala şi baka, ¹⁶ şiki uundobi wala şi nin alon şi baka.
Badolan şań batimtu şi katim ki Yetu Ajugun. ¹⁷ Wi wi
Fimon Piyeer na Yowan başaan apaf baka iñen şi ikow,
kè Uhaaş wi Naşibaţi uwala şi batamari.

¹⁸ Wi Fimon aşaan awin kè Naşibaţi awul Uhaaş wi
nul bañaan wi banjañan bapafun baka iñen, aşij itaka
aşë ji na baka : ¹⁹ « Naşënaan nji kak phina mënş nkak
nhilna ñaan i nji mpafun iñen, ayeenk Uhaaş wi
Naşibaţi. » ²⁰ Kè Fimon Piyeer aşë teema aji : « Şëpan
iya ikeş du, iwi na itaka yi nu, wi işalun aji ihilan kanug
na itaka uko wi Naşibaţi ajaan aşen şen. ²¹ Iinka nin
kafah şi uko unktëpun şi, uhaaş wi nu uunjintş şi kadun
ki Naşibaţi. ²² Şańaan mnşot mi nu, iñehan Ajugun :
Ahinan kalun kamiiru uşal uwuţaan umbiñ şi iwi wun.
²³ Dwin kè iwo na bkujar na uhaaş wi buţaan akutş ahot
şi pekadu! » ²⁴ Kè Fimon aşë ji na bi Fimon Piyeer na
Yowan : « Nañehandëraan Ajugun an şi nleefan, iko yi
najakuñ yan iwutna kabanën. »

²⁵ Wi Fimon Piyeer na Yowan başupun uko wi
bameen şi Ajugun, wi baktupun uşup wi nul, aşë kak

† Bapiit aji bañaan « baanwalan nhaaş na ibaţ katëmp » bawo ji
banwoon baanfiyaari, baanji batiink Naşibaţi.

Yerutalem. Ți bgah, bațup Uțup Ulil Unuura Ți nřfět nřtum nji Țamariya.

Filip na namali i nařih řaaț i İtiyopiya

²⁶ *Uwanjūt wi Nařibațı uȚiini na Filip, aji na a : « Yaan umban wi btammaņu, du bgah banjaan bawoona Yerutalem kawala Gața, nin alon aanwo Ți ba » ²⁷ Kē Filip așē tool. Wi wi ayitun na řiintȚ alon i İtiyopiya anwoon namali i Kandaki nařih řaaț i utaak mēntȚ †. NiintȚ mēntȚ awoona Yerutalem di ayaan pyaanȚ pi pdēman Nařibațı, ²⁸ aȚiș. Ațo Ți ukaaru wi nul wi nřmpēlēt nřakpulun așē leyir uko wi İtayi *Națupar Nařibațı apiitun.

²⁹ *Uhaaș wi Nařibațı kē ușē ji na Filip : « Yaan imob ukaaru wundu. » ³⁰ Kē Filip aȚiș, ařog wa, așē tiink namali kē akleyir uko wi İtayi Națupar Nařibațı apiitun, așē hepara : « Imeha uko wi ikleyirun hēnk i? » ³¹ Kē așē teema aji : « Dbaa do do hum kado kame, woli baampibanaan wa. » Wi wi așaan ado kē Filip apaya Ți ukaaru ațo, ařoga. ³² Dko di Ulibra wi Nařibațı di akleyirun dii di, daji :

« Ji unkaneel wi bakřooțun pya kafin

Ji unkaneel umpoȚi Ți kadun ki napuunk wa, ††

Hēnk di di ajaan ayompan mntum.

³³ Baneenana unwoon wi nul, Ți pwalan bkowul.

Ubida wi nul upēn Ți umundu wi

In aklun kakakalēș pntaali pi nul? »

³⁴ Kē namali așē hepar Filip aji : « Dkooțu kooț Țupaan řaan i Națupar Nařibațı aȚiiniyaanun hēnk? Ul Ți uleeful a kēme alon? » ³⁵ Kē Filip așē țēpna Ți umpiitun wurun, ațupa *Uțup Ulil Unuura wi Yetu. ³⁶ Wi bakyaan na bgah, așē ban Ți dko di meel, kē namali așē ji na a : « Meel mii mi, we uneenanun ndolan *batitmu ba? » [³⁷ Filip aji : « Woli ifiyaar na uhaaș wi nu bti, ihilan kayeenk batitmu. » Kē namali așē teem aji : « Aa, dfiyaar kē Yetu *Krittı awo abuk Nařibațı. »]

³⁸ Namali ado kē banațan ukaaru, kē bawala bukal batēb bti Ți meel, kē Filip adola batitmu. ³⁹ Wi bapēnun Ți meel, kē Uhaaș wi Ajugun ușē jej Filip, kē namali aankak awina. Namali aya na bgahul alilan maakan.

⁴⁰ Kē ul Filip, așē winana du ubeeka wi Atoț așē țup Uțup Ulil Unuura Ți nřbeeka bti nři ațēpnun te adoo ban wi Kaytaraya.

Țawul afiyaar hēnkun Yetu Krittı

⁹ Wal mēntȚan, kē *Țawul așē bi duka duka Ți pbēg bațașar Yetu, abot ala pfiņ baka. ² Aya ahepar *nařih i bațenjan kē awula uworda umpiitun pa baweek biki *katoh kařehanaani du Damat. Țawul aņal kaya kațēnk bațaș bgah bi Yetu du Damat, biintȚ kēme baaț, kamob baka kařooț Yerutalem.

³ Wi akyaan Ți bgah ado ten Damat, Ți dko mēntȚ bjeehi bweek banwoonun bațı kē bașē mara mara agura, ajeehana. ⁴ Kē așē jot Ți mboș așē tiink pdiim plonȚ kē pakjaka aji : « Țawul, Țawul, we ukaan kē ikhajaan

† Ți ugrek awo řaan i bakașun, baji bakaș wal mēntȚ banjaan balempar nařih řaaț. Ankașaniņ aanhil pkak Ți bgah bi bayuday.

†† Baji bapuunk nřkaneel, kajej pfaal kașirna ilaañ.

ba? » ⁵ Țawul kē așē hepar aji : « Iwi in ula ba, Ajugun? » Kē așē teema aji : « Nji Yetu a, ikhajanun. ⁶ Kē nșē ji inața, ineej ubeeka baya kațupu uko wi iwoon kado. »

⁷ Bangakandērun bayaaș na a banaț, baanhilan bțup țiki balēnk maakan : baji batiink pdiim, bē baanji bawin nin řaan alon. ⁸ Țawul anața Ți mboș ahaabēș kēș așē wo aankak awin nin ukoolan, batēntul bațijana țijan aneejanaan Damat, ⁹ kē ațo da nřnuur nřwajanȚ aandee, aandaani akuț aduka nakuul.

¹⁰ Kē ușē ka řiintȚ alon națașar Yetu i bajaan bado Ananiyaț anwoonȚ du Damat. Aka mnwin, awin Ajugun, kē aji na a : « Ananiyaț! » kē ahepni'a aji : ¹¹ « Ajugun, nji wi. » Kē Ajugun așē ji na a « Yaan du bgah bi katim ki Bgah Btool, ihepar du katoh ki Yudaț, řaan i bajaan bado Țawul, awo i utaak wi Tartuț. Awo da ařehan Nařibațı, ¹² așē ka mnwin awin, řaan alon i katim ki Ananiyaț, ambiyi apafa iřen akakna ado kawin. »

¹³ Ananiyaț ateema aji : « Ajugun, dtiink kē bařaan batum bakȚiiniyaan buțaan bi adolon bařaan banfiyaarunȚ du Yerutalem. ¹⁴ Kē Ți Damat Ți, *bațenjan baweek bawula du Yerutalem uworda umpiitun, wi ahilni kamob bařaan bti bankdēmanun uko wi tu. »

¹⁵ Kē Ajugun așē jaka : « Yaani, ddat řiintȚ mēntȚan un, pa adolēn mmeetȚana Ți banwoon baanwo bayuday, Ți bařih biki baka, na Ți *bayuday. ¹⁶ Dluņ kadiimana bdi-di naan mnhaj mi awoonȚ i kahaj bti pa nji. » ¹⁷ Kē Ananiyaț așē ya wal mēntȚ, aneej du katoh, apafa iřen așē ji : « Țawul ayiț naan, Ajugun Yetu, ampēnun Ți kadunu du bgah bi iktēpnun, ayilnun, ikakna ido kawin, ikuț itum na *Uhaaș wi Nařibațı. » ¹⁸ Ți dko mēntȚ iko ji ipepat ikanșa Ți kēș ki nul ajot, kē akak awin bnuura. Wi wi anațin ayeenk *batitmu. ¹⁹ Wi adeen, kē uleef ukak na a.

Țawul ațup Uțup Ulil Unuura du Damat

*Țawul ațo na bațașar Yetu biki Damat nřnuur nřlon.

²⁰ Aandoo kak ayoonk așē neej Ți *katoh kařehanaani ki bayuday ațup aji Yetu awoon Abuk Nařibațı.

²¹ Bařaan bti banktiinkulun bařonar așē ji : « MēntȚ ul Ți uleeful awoonȚ du Yerutalem ado na bařaan bti bankdēmanun Yetu mēntȚ i? Aambi bi pmob baka kařooț du *bațenjan baweek i? » ²² Kē Țawul așē tamanaara taman Ți pdiiman *bayuday biki Damat banwoon baanhilana pnētȚ, kē Yetu awoonȚ Krittı. ²³ Wi nřnuur nřlon nřațēpnun, kē bayuday balon bașē tiinkar pa pfiņ Țawul. ²⁴ Kē așē me uko unkbomandērun. Badoo kak kak aji bayen ilēman yi ubeeka, pnak na utejan kahilna kafinȚ. ²⁵ Unuur ulon na utejan bațașar Yetu kē bațu'a Ți pkaar pweek ‡, ațēpana Ți bhēr blon banwoonȚ Ți uniw, awalana uniw unfooyun ubeeka. Wi wi așaan ațool pya Yerutalem.

Țawul akak Yerutalem

²⁶ Wi *Țawul abanunȚ Yerutalem, ado na pnaakiir na bațașar Yetu kē bařaan mēntȚ bașē Ți a, țiki baanfiyaar aji akak ațaș Yetu na manjoonan. ²⁷ Kē Barnabat așē

‡ Pkaar pawo kakah kaweek.

yeenka wal mēnt, adiimana *banjañan. Wi wi abaan akakalēš baka jibi Fawul ayiti na Ajugun ũi bgah, kē aŕiini na a, na jibi aŕupun na mntēñ uŕup wi Yetu du Damaŕ. ²⁸ Wal mēnt kē ašē bi duka duka ũi pñaaŕ na baka ũi Yerutaalem aŕup na mntēñ uŕup wi Ajugun. ²⁹ Aji ũiini na *bayuday banjaan baŕup *ugrek, kaŕeñ na baka, kē bukuñ bašē do na pba na a. ³⁰ Wi baŕašar Yetu bameeñ uko wañ ašē ñooŕa ubeeka wi Kayŕaraya, kē dul di di bayaan adolna kē aya ubeeka wi Tartuŕ.

³¹ Pñuk pi banfiyaaruñ Yetu pawo wal mēnt ũi bnuura ũi utaak wi *Yuda bti, ũi *Galilay na ũi *Famariya. Payaha ya kadun ũi ptiink Ajugun. *Uhaaš wi Našibaŕi utēñtēñ banfiyaaruñ Yetu, kē baktiink Ajugun, abot aŕuma ŕum na ñnuur nuur.

Fimoñ Piyeer ajeban Ayne du ufēŕ wi Luda

³² Kē wal mēnt, Fimoñ Piyeer, jibi ajaan añaay na bañaan, ašē wala du banfiyaaruñ Yetu banfēŕun du Luda. ³³ Aŕēnk da ñiint alon i bajaan bado Ayne anŕakmi awo ũi kališa ñšubal bakreñ. ³⁴ Kē Fimoñ Piyeer ašē jaka : « Ayne, Yetu ajebanu, naŕiin iboman kališa ki nu bdidi'u! » kē anaŕa ũi dko mēnt. ³⁵ Bañaan bti biki Luda na biki ufēŕ wi Faron wi bawinuluñ, ašē fiyaar Ajugun.

Fimoñ Piyeer anaŕan Tabita ũi pkeŕ du ubeeka wi Yope

³⁶ Ñaaŕ alon naŕašar Yetu i bajaan bado Tabita (katim kañ kawoon ũi uŕup *ugrek Dorkaŕ: dawoon ubata) awo du ubeeka wi Yope. Awo ñaaŕ anjoobi bkow, aji ŕēnka ŕēnk bajuuk, kado bnuura. ³⁷ Amaak ũi ñnuur mēnt akeŕ. Wi bañowun puum ašē jej pa apayan du meeŕ di bko duuŕ †. ³⁸ Jibi Luda dañogun na Yope, baŕašar Yetu kē batiink kē Fimoñ Piyeer awo da, ašē yil da biint batēb aji na baka baya baji na a abi hēnkuñ. ³⁹ Anaŕa ũi dko mēnt aya na baka. Wi abanuñ, badola kē apaya bko duuŕ. Baaŕ bayoŕ bti banaŕ ũi kadunul awooni abot ayuuj imiša yi Tabita abiiñ alēt wi ahojun na baka. ⁴⁰ Fimoñ Piyeer ado kē bapēnan bañaan bti, ašē ñup añehan Našibaŕi. Wi awuŕiñ ataan na puum ašē ji : « Tabita naŕiin. » Ahaabēš kēš, kē wi awinuñ Fimoñ Piyeer, ašē naŕa aŕo. ⁴¹ Fimoñ Piyeer kē ašē wula kañen aŕēnka pnaŕa, ašē du baaŕ bayoŕ, na banfiyaaruñ bandukiñ adiiman baka kē awo najeb. ⁴² Bañaan bti ũi Yope batiink uko unŕepun, kē batum bakak afiyaar Ajugun Yetu. ⁴³ Fimoñ Piyeer afēŕ du Yope ajon du uko ñiint alon nalemp injan anwoon katim ki Fimoñ.

Korneliyuŕ awin uwanjuŕ du Kayŕaraya

10 Ñiint alon i bajaan bado Korneliyuŕ, awo ŕfa du ubeeka wi Kayŕaraya, awo naweek i bangoli iñeen-week du pñuk pandu'aniñ Itali. ² Ñiint añ aji dēman akuŕ afiyaar Našibaŕi ul na biki katohul bti. Aji ŕēnk bajuuk *bayuday abot aji ñehan Našibaŕi unuur undoli. ³ Unuur ulon na pnak, kaya ñwoori ñwajanŕ, Našibaŕi ahaabša kēš kē awin bnuura *uwanjuŕ wi Našibaŕi ulon kē ubi aneej du katohul ašē ji na a : « Ko-

† Wal mēñan, baji baniw itoh, kapaf, imeeŕ ilon kawo bko duuŕ.

rneiyuŕ! » ⁴ Kē Korneliyuŕ ašē jaban uwanjuŕ kēš, alēnk ašē teem wa aji : « Ajugun we wa ba? » Kē uwanjuŕ ušē teema aji : « Našibaŕi atiink pñehan pi nu akuŕ awin bnuura bi ijaan kdo bajuuk, aantilmi'u. ⁵ Hēnkuñ yilan biint balon du Yope ido ñiint anwoon Fimoñ andu'aniñ Piyeer, abi. ⁶ Awo nayaanŕ i ñiint alon anwoon Fimoñ kak ašē wo nalemp injan, anfēŕun du kakab bdēk. »

⁷ Wi uwanjuŕ unŕiiniñ na a uyahan ya, kē ašē du balemp batēb biki katohul na nangoli alon ũi biki aŕihun anfiyaaruñ Našibaŕi maakan, abot aji lemp du uko Korneliyuŕ. ⁸ Aŕup baka uko unŕepun bti ašē yil baka kē baya Yope.

⁹ Wi unuur ujinŕun, kē bayili bakya na bgah, adoo ñog Yope. Fimoñ Piyeer apaya wal mēnt ũi uŕaŕ † añehan Našibaŕi, wal mēñan unuur udiini. ¹⁰ Kē ubon ušē de a kē añal pde. Wi bawoon ũi pjuña, Našibaŕi ahaabēša kēš kē ašē mara mara awin ¹¹ baŕi kē bawo bhaab, kē uko ulon ušē wala ũi mboŕ, unnaami kaloono kaweek kantananiñ ũi imbiint ibaakē.

¹² Ñntaam ñi katoh na ñi uŕēeh bti, ñankpulliñ na ñankyiŕun, ñawo ũi ka meeŕ. ¹³ Kē ašē tiink pdiim ploñ kē pakjaka aji : « Fimoñ Piyeer, naŕiin, fiñan ña, ide. »

¹⁴ Kē ašē teem aji : « Ajugun, nin! Wi mbuknaaniñ, mēmbaan kadeha uko wi *Bgah baneenanun kēme uko uŕop ulon. » ¹⁵ Kē pdiim pakak ajaka : « Uko wi Našibaŕi adinanun ñaan ade, mēnt iwi iwoon kaji uŕopi. » ¹⁶ Pdiim paŕiini na a hañ ñyaaŕ ñwajanŕ, kē kako kašē pula, akak baŕi.

¹⁷ Ahum kaŕal uko wi Našibaŕi añaluñ kaŕupa, kē bayili biki Korneliyuŕ bankrabun uko Fimoñ nalemp injan bašē wuj ũi plēman. ¹⁸ Bahuuran kameena me Fimoñ andu'aniñ Piyeer awoha nayaanŕ i katoh mēnt.

¹⁹ Fimoñ Piyeer ahum kaŕal uko wi awinuñ, kē *Uhaaš wi Našibaŕi ušē ji na a : « Biint bawajanŕ buk bukuñ ala'u. » ²⁰ Waliin hēnkuñ igakandē na baka naya, iŕē iwut kaŕaaf nin ukoolan, ŕiki ñi dyiluñ baka. ²¹ Kē Fimoñ Piyeer awala ayit na bañaan mēñan. Aji na baka : « Nji wi. Dwoon ñaan i naklaan. We uŕijanañ? » ²² Bateema aji : « Naweek i bangoli, Korneliyuŕ, ñaan naŕool, anfiyaaruñ Našibaŕi, kē bayuday bti bamagana, ayiluñ un. Uwanjuŕ wi Našibaŕi ulon ujakun na a aji awo kadu'u du katohul katiinku iŕupa uko wi iwoon kaŕupa. » ²³ Fimoñ Piyeer aneejan baka ũi katohul, ado baka kē bawo bayaanŕ biki nul.

Wi nfa mambanuñ, kē Fimoñ Piyeer ašē gakandē na baka, ul na bañaan balon biki Yope banfiyaaruñ Yetu.

²⁴ Aban Kayŕaraya na baka ũi unuur utēbantēñ. Korneliyuŕ adu bayiŕul na banohul biki kaŕēb, kē baŕo pyoonk baka. ²⁵ Wi Fimoñ Piyeer abanuñ ũi katoh, Korneliyuŕ kē ašē naŕa ũi dko mēnt aya ayit na a, ajot ũi ihoŕul, adēmana. ²⁶ Fimoñ Piyeer ajaka : « Naŕiin » ašē ŕēnka kē anaŕaa, abaa ji na a : « Nji dwo ñaan najēñ ji iwi. » ²⁷ Aŕiini na a, ašē neej, awin bañaan batum banŕoon ašē ji na baka : ²⁸ « Name kē pnaakiir na banwoon baanwo bayuday, kēme pŕo na baka paneenan ũi nja bayuday. » Kē Našibaŕi ašē dolēñ ñi ũi uleef wi

†† Itoh iji iwo na dko dlon du bko duuŕ, dandaanun, di ñaan ahiniñ kaŕo, kēme kapinŕ.

naan, kē nyikrēn kē pnaakiir na ñaañ anwoon aanwo nayuday paanwuṭi.

²⁹ Ukaañ kē wi idu'ēnuñ, kē mbi kabi bi, bē mēntaaf ṭaaf nin ukoolan. Dñal hēnkuñ kame uko wi iduurni. ³⁰ Korneliyuṭ kē ašē teema aji : « Udo ḡnuur ḡwajañṭ, ji woori wi nji kaṭupuñ na iwi hēnk, kañog ḡwoori ḡwajañṭ ḡi pnak, dṭo añehan Našibaṭi du katoḡ ki naan. Kē ñaañ aloñ anknuuruñ ašē mara mara apēn ṭi kadun ki naan ³¹ ajakēn : "Korneliyuṭ, Našibaṭi atiinku akuṭ aleš jibi ijaañ kṭēnk bajuuk. ³² Yilan keeri du Yope baya bado ñiint anwoon Fimoñ andu'aniñ Piyeer abi ṭi. Awo nayaant i katoḡ ki Fimoñ nalemp injan anfētun du kakab bdēk." ³³ Ṭi dko mēnt, kē nyil kē badu'u, kē idinan abi aṭēnkun ṭi. Hēnkuñ ḡṭo ṭi kadun ki Našibaṭi un bti, katiink iko bti yi Ajugun ajakuñ ibi iṭupun. »

Fimoñ Piyeer aṭup Korneliyuṭ na bayiṭul Uṭup Ulil Unuura

³⁴ Kē Fimoñ Piyeer ašē ṭiini na bañaañ aji : « Dbaañ ayikrēn kē Našibaṭi aanji paṭšēr. ³⁵ Kē ṭi utaak undoli woli ñaañ afiyaara akuṭ aṭaš bgahul aji wo na a. ³⁶ Awul uṭup wi nul bañaañ biki *Iṭrayel : *Uṭup Ulil Unuura wi mñjeeh ṭi Yetu *Krittū, ul anwoon Ajug bañaañ bti. ³⁷ Name iko inṭepuñ bti ṭi *Yuda ; ijunna *Galilay, wi *Yowan aṭiiniyaanuñ *batitmu aba. ³⁸ Name Yetu mēnt ampēnnuñ *Nataret, nawin jibi Našibaṭi adatuluñ awula *Uhaaš wi nul na phina. Name kak kē añaay na dko bti ado bnuura, ajeban bañaañ biki *Untaayi Uweek uknooranuñ, ṭiki Našibaṭi awo na a. ³⁹ Kē nja ḡwo bamaar biki uko wi adoluñ bti ṭi Yerutalem na utaak wi *bayuday bti. Ul, i bafiñuñ wi bapañuluñ ṭi pmul. ⁴⁰ Ul, Našibaṭi anaṭana ṭi pkeṭ ṭi unuor uwajañṭēn ašē diimana bañaañ. ⁴¹ Mēnt bañaañ bti bawinuluñ, un ṭaṭñ biki Našibaṭi ajonuñ ndati, aji ḡwo bamaar, un ḡndaanuñ akuṭ ade na a, wi anaṭiñ ṭi pkeṭ. ⁴² Kē ašē ji na un ḡṭup bañaañ uko wi ḡmaaruñ: Ul kak i i Našibaṭi adatuñ aji awo nawayēš bṭup i bañaañ bajeb na bankeṭuñ. ⁴³ Ul kak Yetu i i *baṭupar Našibaṭi bti bakṭiiniyaanuñ wi bajakuñ: Ñaañ anfiyaarulun, ṭi mnhina mi Yetu mēnt ipekadu yi nul iji ipēn bti. »

Uhaaš wi Našibaṭi uwala ṭi banwoon baanwo bayuday

⁴⁴ Fimoñ Piyeer ahum kakakalēš iko yuñ, kē *Uhaaš wi Našibaṭi ušē wala ṭi bañaañ bti banktiinkuñ uṭup wi nul. ⁴⁵ *Bayuday banfiyaaruñ baññooṭanuñ bañonḡar maakan, wi bawinuñ kē Našibaṭi adoo ṭen banwoon baanwo bayuday Uhaaš wi nul, ṭiki ⁴⁶ batiink baka, kē bakṭup ḡṭup ḡmpaṭi akuṭ adēman Našibaṭi. Fimoñ Piyeer akak aṭiini na baka aji : ⁴⁷ « Ñaañ aloñ akak ahinan kaneenan bado bañaañ biki *batitmu i? Bukal banyeenkuñ Uhaaš wi Našibaṭi ji nja. » ⁴⁸ Piyeer ado kē bado baka batitmu ṭi katim ki Yetu, kē bañaañ bakak añehana aji aṭo da ḡnuur ḡloñ.

Fimoñ Piyeer akakalēš biki Yerutalem uko wi awinuñ

11 *Banjañan na banfiyaaruñ Yetu bti banwoon ṭi *Yuda batiink kē banwoon baanwo bayuday

badoo kak afiyaar Uṭup wi Našibaṭi. ² Wi Fimoñ Piyeer akakuñ ubeeka wi Yerutalem, *bayuday banfiyaaruñ kē bašē ḡoman na a aji : ³ « Ibaa do do hum adoo neeṭ ṭi itoh yi banwoon baanwo bayuday, ade na baka ba? »

⁴ Kē Fimoñ Piyeer ašē jun pkakalēš baka bnuura iko jibi iṭēparuñ du ujuni. ⁵ « Dbi wo du ubeeka wi Yope añehan Našibaṭi, kē ašē haabšaan kēš kē nwin uko uloñ kē uwalnaana baṭi, uwo wo ji kaloona kaweeḡ kantananiñ ṭi imbiint ibaakēr, kē kabi awala aban ṭi nji. ⁶ Djaban ka kēš, ašē win ṭi ka meet ḡntaam ḡi katoḡ na ḡi uṭeēh bti, ḡanjaañ ḡapula na ḡanjaañ ḡayiṭ, ⁷ ašē tiink pdiim ploñ kē pakji na nji : "Fimoñ Piyeer, naṭiin, fiñan ḡa, ide!" ⁸ Kē nteem pa aji : "Ajugun, nin! Wi mbuknaaniñ, uko wi bgah baneenanuñ kēme uko uṭop uloñ uumbaañ kanejarēn mntun." ⁹ Kē pdiim pakak apēna baṭi aji : "Uko wi Našibaṭi adinanuñ pde, mēnt iwi iwoon kaji uṭopi." ¹⁰ Udo hañ ḡyaāš ḡwajañṭ, kē iko bti iṭē kak baṭi. ¹¹ Ṭi dko mēnt, kē biint bawajañṭ baloñ biki bayilnuñ ubeeka wi Kayṭaraya bašē ban ṭi katoḡ ki ḡwoon. ¹² *Uhaaš wi Našibaṭi kē ušē jakēn wutan kaṭaaf nin ukoolan, yaan na baka. Bañaañ banfiyaaruñ paaj kē bagakandēr na nji kē ḡya du uko Korneliyuṭ. ¹³ Kē ašē kakalēšun jibi awinari *uwanjuṭ kē ubi aneeṭ du katoḡ ušē ji na a : "Yilan ñaañ aloñ du Yope ido Fimoñ andu'aniñ Piyeer abi ṭi, ¹⁴ aluñ kaṭupu ḡṭup ḡankluñ kabuuranu iwi na biki katoḡ." ¹⁵ Djaka jak djun bṭup, kē Uhaaš wi Našibaṭi ušē wala ṭi baka jibi ubiñ awala ṭi un du kateeku. ¹⁶ Kē nšē leš wal mēnt uṭup wi Ajugun, wi abiñ aṭup aji : "Yowan abattaar na meel, kē an, našē luñ kayeenk *batitmu bi Uhaaš wi Našibaṭi." ¹⁷ Woli Našibaṭi aṭen bañaañ biki aliñan na un wi ḡkakun ṭfa afiyaar Yetu *Krittū Ajugun, woon nji nandayanaan i, dhilanuñ kaneenan Našibaṭi ado uko wi ašaluñ? »

¹⁸ Wi batiinkuñ hañ ašē wala ḡhaaš, adēman Našibaṭi aji : « Manjoonan ma keeri, banwoon baanwo bayuday bahil kakak du Našibaṭi kakuṭ kaka ubida wi manjoonan, Našibaṭi aṭenuñ baka wa. »

Kabuka ki pntuk pi banfiyaaruñ du Antiyoka

¹⁹ Wi Fefan akeṭuñ kē bašē kak ahajan banfiyaaruñ, kē bawayšēri. Baloñ baya ado ban utaak wi Feniti, kē baloñ baya te unjiw wi Kipruṭ, kē baloñ baya kak te ubeeka wi Antiyoka, ašē jukanaara *bayuday ṭaṭñ *Uṭup Ulil Unuura. ²⁰ Kē banfiyaaruñ baloñ banwoonuñ Kipruṭ na Kuren bašē ya Antiyoka aṭup banwoon baanwo bayuday kak Uṭup Ulil Unuura. ²¹ Mnhi-na mi Ajugun mantēnk baka kē bañaañ batum bafiyaar akuṭ akak du Ajugun.

²² Wal wi biki pntuk pi banfiyaaruñ pi Yerutalem batiinkuñ iko yañ, kē bašē do Barnabaṭ kē aya Antiyoka.

²³ Wi abanuñ, alilan maakan ṭiki awin bnuura bi Našibaṭi ṭi bañaañ biki ubeeka mēnt ašē ji na baka bataman ṭi pfiyaar Ajugun ṭi iṭēb yi baka.

²⁴ Barnabaṭ awo ñaañ najoob bkow antumuñ na *Uhaaš wi Našibaṭi, akuṭ afiyaar Ajugun, kē bañaañ batum bafiyaar akuṭ akak ṭi Ajugun.

²⁵ Barnabaŕ aya wal mēntŕ Tartuŕ pla Ƒawul. ²⁶ Wal wi awinuluŕ ašē kak na a Ƒi Antiyoka. Wi wi bašaaruŕ aŕo Ƒi pntuk pi banfiyaaruŕ mēntan puŕ ušubal upēb bukal batēb ajukan baŕnaan baŕum. Kē Ƒi Antiyoka mēntŕ di di bajunnuŕ pdu baŕašar Yetu aji « barittonŕ. »

²⁷ Ƒi ŕnuur mēntan ŕnuŕ, kē *baŕupar Našibaŕi baloŕ bawoona Yerutalem aya Antiyoka. ²⁸ Alonŕ Ƒi baka i ka-tim ki Agabuŕ, i Uhaaš wi Našibaŕi uneejuŕ kē ašē naŕa, aŕup baka aji ubon uweek uluŕ kawo Ƒi umundu bŕi (kē wul ubiŕiŕ awoha Ƒi wal wi pših pi Klodiyuŕ). ²⁹ Wal mēntan kē baŕašar Yetu biki Antiyoka bašē tiinkar aji andoluŕ awul uko wi ahilanuŕ kaŕtēnkna banfiyaaruŕ biki uŕaak wi Yuda. ³⁰ Kē hēnk di di badoluŕ, Barnabaŕ na *Ƒawul kē baya wul baweeek biki pntuk pi banfiyaaruŕ itaka yi bajuntuŕ.

Herod Naših ahajan banfiyaaruŕ Yetu

12 Wal mēntŕ *Herod naših akak Ƒi phajan banfiyaaruŕ Yetu baloŕ. ² Ado kē bafiŕ *Yakob naweeek *Yowan na kakej. ³ Wi awinuŕ kē waŕ ulil *bayuday ašē taman, ado kē bamob Ƒimoŕ Piyeer (uwo Ƒi wal wi *ufettu wi ipoom indaŕ). ⁴ Wi amobuŕ Ƒimoŕ Piyeer, ado kē bawata ukalabuš ašē Ƒu bangoli, kē baji baluŕšar babaakēr babaakēr pyeŕa. Aŕal karuh-naana Ƒimoŕ Piyeer Ƒi kadun ki baŕnaan bŕi woli *ufettu wi mnjeeh uŕtēpi. ⁵ Hēnk, kē batuh Ƒimoŕ Piyeer ayeŕa bnuura. Wal mēntŕ kē banfiyaaruŕ bašē ŕhehan maakan Našibaŕi pa a.

⁶ Ƒi utejan unŕaanuŕ unuur wi Herod aŕuŕuŕ pluŕ kado *uruha wi Ƒimoŕ Piyeer, kē awo Ƒi ptoof pi bangoli batēb aŕoyēntŕ. Batana na mnkorentu, kē bayeŕ baloŕ bakak anaŕ Ƒi plēman pi ukalabuš. ⁷ Ƒi dko mēntŕ, kē *uwanjuŕ wi Ajugun ušē bi, kē ukalabuš ukak ajeeh maakan. Uwanjuŕ ukob koban Ƒimoŕ Piyeer Ƒi kantaagan ahuma ašē ji na a : « Ƒaraan inaŕa! » Ƒi wal mēntŕ, kē mnkorentu maŕšē pēnna Ƒi iŕnen yi Ƒimoŕ Piyeer ajot. ⁸ Uwanjuŕ kē ušē ji na a : « Naŕiin ibomandēr! » kē Ƒimoŕ Piyeer ado jibi ujakuŕ. Kē uwanjuŕ ukak ajaka : « Jejan bayeti bi nu, iŕašēn. » ⁹ Bapēn Ƒi ukalabuš kē Ƒimoŕ Piyeer akŕaš uwanjuŕ aamme aji uko unŕtēpuŕ hēnk, uwo manjoonan, ašal aji aŕaafi ŕaafi. ¹⁰ Hēnk kē baŕtēp bayeŕ bateek, aŕtēp batēbantēn, ašē ban du plēman pweek pŕŕak panwujuŕ du ubeeka. Plēman pahaašba bdiŕi pa, Ƒi kadun ki baka. Bapēn aŕtēp na bgah bloŕ ; Ƒi dko mēntŕ, kē uwanjuŕ ušē neem.

¹¹ Wal mēntŕ, kē uhaaš ušē kak na Ƒimoŕ Piyeer kē ašē ji : « Dbaan ayikrēn hēnkunŕ, manjoonan ma. Aju-gun ayil uwanjuŕ wi nul, abuuranaan Ƒi phina pi Herod, na Ƒi iko iwuŕaan bŕi yi bayuday bašaluŕ pdolēn. »

¹² Wi Ƒimoŕ Piyeer ašalŕtēnuŕ uko mēntŕ, ašē tool aya du uko *Mariya anin Yowan andu'aniŕiŕ Markuŕ. Baŕnaan baŕum bayit da aŕhehan Našibaŕi. ¹³ Akob Ƒi plēman, kē nalemp ŕnaaŕ alonŕ andu'aniŕiŕ Rode ašē ŕog, ahepar ŕnaan ankobuŕ. ¹⁴ Ayikrēn pdiim pi Ƒimoŕ Piyeer ašē lilan maakan, aando haabēš plēman, aŕi akak meeŕ aji na baŕnaan: « Ƒimoŕ Piyeer a! Awoonŕ du plēman, du bdiŕ. » ¹⁵ Kē bašē teema aji : « Iwi iyilaa » kē ul

ašē mēbana Ƒi uŕup wi nul, kē bašē kak ajaka : « Om uwanjuŕ wi nul wa? »

¹⁶ Wal waŕ bŕi, Ƒimoŕ Piyeer awo Ƒi pkob Ƒi plēman. Banfiyaaruŕ Yetu bahaabēš, awina ašē ŕnoŕar maakan bukal bŕi. ¹⁷ Anēŕ baka kaŕnen bayompna, ašē kakalēš baka jibi Ajugun adoluŕ te kē adoo pēn du ukalabuš. Ašē ji na baka « Nayaan naŕup uko mēntŕ Yakob, na banfiyaaruŕ bukundu. » Wi abaanŕ, ašē kak aya dko dmpaŕi.

¹⁸ Wal wi unuur ujintuŕ, bangoli baŕnoŕar maakan ašē hepar dko di Ƒimoŕ Piyeer abaanŕ aya ya? ¹⁹ Herod aŕuŕ baŕnaan pla'a, kē nin alonŕ aanwina win. Wi aheparuŕ bayeŕ, ašē do kē bafiŕ baka. Wi uko waŕ uŕtēpuŕ, kē Herod ašē pēn du uŕaak wi *Yuda aya ado ŕnuur ŕloŕ du ubeeka wi Kayŕaraya.

Pkeŕ pi Herod Naših

²⁰ *Herod adeebaŕtēr bnuura wal mēntŕ baŕnaan biki ŕbееka ŕi Tir na Ƒidoŕ, kē bašē tiinkar aji baya kawina. Bajunna aŕiini na Blattut, nalempar Herod alonŕ i ahaŕuŕ, awat Ƒi ploolan na a. Wi babaanŕ ašē ya du Herod, akooŕa aba na udeeb, bateer. Uko ude wi baka uji uwoona du uŕaak wi Herod Naših.

²¹ Ƒi unuur wi Herod adatuŕ, ul Ƒi uleeful, awohara imiša yi pših aŕo Ƒi pŕiŕ pi pših, ašē Ƒiini na baŕnaan, jibi ajonuŕ kado. ²² Baŕnaan kē bašē maagatēna maakan aji : « Mēntŕ ŕnaan najēn akŕiiniŕ hēnk, našibaŕi nampoŕi a! » ²³ Ƒi dko mēntŕ kē *uwanjuŕ wi Ajugun ušē koba, Ƒiki aandēman Našibaŕi. Nkuŕ ŕajota kayiŕ, kē akeŕi.

²⁴ Kē baŕnaan banfiyaaruŕ Uŕup wi Našibaŕi akuŕ ati-ink wa bašē tuma tum pya. ²⁵ Wi bi Barnabaŕ na *Ƒawul, babaanŕ ulemp wi babiŕiŕ pdo Ƒi ubeeka wi Yerutalem, bapēn da, ašē ya na *Yowan andu'aniŕiŕ Markuŕ.

Barnabaŕ na Ƒawul baya kayili

13 Du Antiyoka, uka ƕfa Ƒi pntuk pi banfiyaaruŕ, *baŕupar Našibaŕi na *bajukan Bgah : Barnabaŕ, Ƒimeyoŕ andu'aniŕiŕ najēnal, Luŕiyuŕ i Kuren, Manay-eeen nanoh i kpoŕ i *Herod Naših i *Galilay, na *Ƒawul. ² Unuur ulonŕ wi bawoonŕ Ƒi pdēman Našibaŕi abot ayi-man, *Uhaaš wi Našibaŕi kē ušē ji na baka : « Nadatan Barnabaŕ na Ƒawul babi bawo wo Ƒi ulemp ŕaŕn unkaanŕ kē ndu baka. » ³ Wi bayimanuŕ akuŕ aŕhehan Našibaŕi, ašē paf baka iŕnen Ƒi ikow, awutan baka kē bayaa.

Barnabaŕ na Ƒawul baŕup Uŕup Ulil Unuura du unjiw wi Kipruŕ

⁴ Jibi *Uhaaš wi Našibaŕi uyiluŕ baka hēnk, Barnabaŕ na *Ƒawul baya du ubeeka undu'aniŕiŕ Ƒeluka, dul di di bajejuŕ ulantu, aya unjiw wi Kipruŕ. ⁵ Wi babanuŕ ubeeka wi Ƒalamina ašē jun pjukan Uŕup wi Našibaŕi Ƒi *itoh iŕhehanaani yi bayuday. Bawo na *Yowan Markuŕ, kē akŕtēnk baka.

⁶ Kē wi bamuuruŕ unjiw bŕi, adoo ban ubeeka wi Pafot, ašē yit da na ŕnaan nayaamu i bajaanŕ bado Bar-Yetu, awo nayuday ašē ji homp kaji ul awo *Naŕupar

Naşibaŕi. ⁷ Ŋiintŕ mēntan unŕ awo du uko Fergiyut Pawuluŕ nanŕuŕa i unŕiw anwoonŕ ŕnaaŕ natit. Nanŕuŕa unŕ ado kē badu Barnabaŕ na Fawul ŕiki anŕal pŕiink Uŕup wi Naşibaŕi. ⁸ Kē Elimaat nayaamu (hēnk dawoonŕ katimul ŕi *ugrek) aşē pok uko mēntŕ wunŕ, aanŕal nanŕuŕa awugēş uşal. ⁹ Kē Uhaaş wi Naşibaŕi uşē neej wal mēntŕ atum ŕi Fawul – i bakaanŕ aji bado *Pawulu ; – ajaban Elimaat kēş, aşē jaka : ¹⁰ « Iwi, iwo ŕnaaŕ antumunŕ kaguuru na mnlafŕēn, abuk *Unŕaayi Uweek! Anwoonŕ aanŕal pŕēp ŕi bgah, lum di di ibaanŕ aŕaŕan ŕaŕan pdo kapēnan baŕnaaŕ ŕi bgah btool bi Ajugun ba? ¹¹ Tenan hēnkunŕ Ajugun aşaanŕ akobu, ikak nakuul, iinkak awin bnuur te ŕnuur ŕlonŕ ŕadool ŕaŕēp. » ŕi dko mēntŕ, kēş kafēl na Elimaat, kē akfooy na dko ala ŕnaaŕ naŕooŕa. ¹² Nanŕuŕa i unŕiw afiyaar Yetu wi awinunŕ uko unŕēpunŕ, akak aŕnoŕar maakan ŕi pjukan pi uko wi Ajugun.

Pawulu na Barnabaŕ bajukan Uŕup Ulil Unuura du Antiyoka di Pitidi

¹³ *Pawulu na batēntŕul bajej ulantu du ubeeka wi Pafot, pya ubeeka wi Perga unwoonŕ du uŕaak wi Pamfili. *Yowan Markuŕ aduk baka da awugşa akak Yeruŕalem. ¹⁴ Kē bukal başē juŕa ŕi bgah bi baka. Bamuur Perga aya aban ubeeka wi Antiyoka du uŕaak wi Pitidi. ŕi *unuur wi pnoorfēn wi bayuday, kē başē neej du *katoh kaŕnehanaani aŕo. ¹⁵ Wi baleyiirunŕ ŕlibra ŕi *Bgah bi Moyit, na ŕŕup ŕi *baŕupar Naşibaŕi, kē baweek biki katoh kaŕnehanaani başē do kē bahepar baka aji : « Batēntŕ naan, nakale uko uŕup unhilanunŕ katēntŕēn baŕnaaŕ biki bŕi, naŕnog katiinkana. » ¹⁶ Pawulu kē aşē naŕa, anēŕ baka kaŕnen, aşē ji : « An baŕnaaŕ biki *Iŕayel na an bŕi nandēmanunŕ Naşibaŕi, natiinkan. ¹⁷ Naşibaŕi i pntaali pi nun, pi Iŕayel, adat başinun, adēman pntaali pi baka, wi bawoonŕ bayaanŕ du uŕaak wi Ejiptu. Apēnan pa du Ejiptu kak ŕi mnhina mi nul. ¹⁸ Awo na başinun du *pndiiş ŕşubal iŕeen ŕbaakē, alemp na baka. ¹⁹ Awet ŕraaşa paaj na ulonŕ ŕi uŕaak wi Kanaan, ajej mboş awul babukul biki Iŕayel, ²⁰ uko waŕ udo ŕşubal iŕeen-week ŕyaaş ŕbaakē na iŕeen kaŕnen (450).

« Wi waŕ unŕēpunŕ, kē aşē wul baka baweek te wal wi Famiyel Naŕupar Naşibaŕi abiiŕ abi. ²¹ Wi wi başaanŕ ahepar Famiyel pka naşih, kē Naşibaŕi awul baka *Fawul abuk Kit i pşini pi Benyamin, kē aşih baka ŕşubal iŕeen ŕbaakē. ²² Wi abiiŕ apēnan Fawul, aşē ŕu *Dayiŕ ŕi pşih. Ul Dayiŕ mēntŕ, hēnk di di Naşibaŕi aŕiiniunŕ uko wi nul, aji :

“Dwin ŕi Dayiŕ abuk Yete, ŕnaaŕ i uhaaş naan unŕalunŕ, dme kē ahil kalunŕ kado unŕal wi naan bŕi.”

²³ ŕi pşini pi nul pi pi Naşibaŕi awulunŕ Iŕayel Yetu, *Nabuuran Baŕnaaŕ, jibi abiiŕ ahoŕ ŕfa. ²⁴ Yowan, ambiinŕ Yetu uteek, ajukan ŕi Iŕayel bŕi pwut pjuban na pyeenk *batitmu. ²⁵ Yowan ji abi ado kaba ulemp wi nul, aji na baka : “Naşal aji dwo in ba? Nji mēnwō ŕnaaŕ i naşalunŕ aji dwo, natenan, alonŕ alunŕ kabi ŕi kafēŕ ki naan, i mpoŕunŕ maakan pŕup kafēnēşa işapaat.”

²⁶ « An batēntŕ naan, an biki pntaali pi *Abraham na an bŕi, nandēmanunŕ Naşibaŕi : nja biki Naşibaŕi awulunŕ uŕup wi mbuur. ²⁷ Baŕnaaŕ banfēŕunŕ du Yeruŕalem na baweek biki baka, baamme kē Yetu awoonŕ Nabuuran Baŕnaaŕ. Kē baankak ate ŕŕup ŕi baŕupar Naşibaŕi ŕi bajaanŕ bapiban baka ŕi unuur undoli wi pnoorfēn, aşē baaŕşaan pdo jibi ujakuŕ wi baŕuunŕ pbi kafinŕ Yetu. ²⁸ Baanka uko utapara aşē ji na *Pilataŕ ado bafinŕa. ²⁹ Wi baŕēpanunŕ iko bŕi impiitaniinŕ ŕi a, bawalana ŕi kruŕ, ahetana du bhēr. ³⁰ Kē Naşibaŕi aşē naŕana ŕi pkeŕ. ³¹ Yetu ado ŕnuur ŕŕum ŕi ajaki pēn kawinana ŕi baŕnaaŕ bangakandērunŕ na a undiimaan, du uŕaak wi *Galilay te du ubeeka wi Yeruŕalem ; kē bukuŕ mēntan bawoonŕ hēnkunŕ bamaar biki nul ŕi baŕnaaŕ biki Iŕayel. ³² Kē un ŕşē bi bi pŕijan *Uŕup Ulil Unuura : uko wi Naşibaŕi abiiŕ ahoŕ başinun ŕfa ado wa hēnkunŕ pa nja, ŕnwoonŕ babuk baka, wi anaŕanunŕ Yetu ŕi pkeŕ. Hēnk di di bapiitunŕ ŕi ulibra wi pŕaamarēn, aŕup ŕi kaŕnaam katēbantēn aji :

“Iwi iwoonŕ Abuk naan ;

Nŕa di, dkak Şaaş.”†

³⁴ Naşibaŕi atar aŕup kē alunŕ kanaŕana ŕi pkeŕ, nin aanluŕ kawuta apuŕ. Aŕup aji hēnk :

“Dluŕ kawulan na manjoonan iko inuura inyimanunŕ, yi nhoŕunŕ Dayiŕ.”††

³⁵ Ukaanŕ kē bapiit kak aji :

“Tinklunŕ kawut ŕnaaŕ nayimanaan i nu apuŕ.”‡

³⁶ Dayiŕ ul ŕi wal wi nul, wi adolonŕ unŕal wi Naşibaŕi aşē piintŕ akeŕ, kē bamoya na başin kē apuŕi. ³⁷ Bē i Naşibaŕi anaŕanunŕ ŕi pkeŕ, aampuŕi. ³⁸ An bayiŕ naan ŕbi bi pŕupan name kē Yetu akaanŕ kē ipekadu ihil kapēn. ŕi katim ki Yetu ki ki baŕupananŕ pbuur ŕi ipekadu ; ³⁹ ŕi katim ki nul ki ki ŕnaaŕ anhaŕunŕ akbuurnunŕ ŕi ipekadu bŕi yi *Bgah bi Moyit bawoonŕ baanhilan aburanan. ⁴⁰ Nalipariin, uko wi baŕupar Naşibaŕi bajakuŕ ulunŕ udolan, baji :

⁴¹ *“Natenan an babeeh iko,*

naŕnoŕarēn, naşoşa, naba.

ŕiki, ŕi ŕnuur ŕi nawoonŕ ŕi, dluŕ kado uko uweek wi nameerŕ woli baŕup ŕup ŕnaaŕ wa, aankfiyaar.” » ††

⁴² Wi Pawulu na Barnabaŕ bakpēnunŕ ŕi katoh kaŕnehanaani, baŕnaaŕ bukuŕ bakooŕ baka balunŕ bakak, ŕi unuur wi pnoorfēn unkmbiinŕ baŕiiniyaan kak uko wi baŕupunŕ. ⁴³ Wi baŕnaaŕ bawayşērūnŕ, batum ŕi baka, bayuday na balonŕ bankakuŕ ŕi Bgah bi Moyit, baŕaş Pawulu na Barnabaŕ. Kē bukal başē ŕiini na baka atēntŕēn pa bajuŕa ŕi bnuura bi Naşibaŕi.

Pawulu na Barnabaŕ bajukan banwoonŕ baanwo bayuday

⁴⁴ Wi *unuur wi pnoorfēn ukaanŕ aban, ubeeka bŕi ubi ayit atiink uŕup wi Ajugun. ⁴⁵ *Bayuday bakuj baka wi bawinunŕ pŕtuk pi baŕnaaŕ punŕ, aşē laŕ uko wi *Pawulu akjakuŕ, akak akara. ⁴⁶ Pawulu na Barnabaŕ kē başē taman maakan ajukan na mntēnŕ aji : « An biki baŕnaaŕ bawoonŕ lah kajukan Uŕup wi Naşibaŕi duna. Kē wi

† 13:32-33 Kaŕnaam 2.7. †† 13:34 Itayi 55.3. ‡ 13:35 Kaŕnaam 16.10. †† 13:41 Habakuk 1.5.

naşaaŋ apok wa, aşal aji naantaan na pka ubida wi mnto, nwtan tuŋ kaya du banwoon baanwo bayuday.

⁴⁷ Uko waŋ wi wi Ajugun ajakuŋ nwo i kado :

“Ddolu kè iwo bjeehi bi banwoon baanwo bayuday, ihilna iŋij umundu bti du mbuur.” » †

⁴⁸ Wi banwoon baanwo bayuday, batiinkuŋ uko mēnt, balilani, abot adēman uŋup wi Ajugun. Kē biki Naşibaŋi adatuŋ bti pa ubida wi mnto, bafiyaari.

⁴⁹ Uŋup wi Ajugun umeetana ŋi uŋaak wuŋ bti. ⁵⁰ Bayuday kē başē wuuk wal mēnt baat bayok baloŋ bandemanuŋ Naşibaŋi, na bantohi biki ubeeka, kē baklaŋ Pawulu na Barnabaŋ. Kē bawuuk baŋaan kē bakak ahajan baka, adoo dook baka ŋi uŋaak. ⁵¹ Kē Pawulu na Barnabaŋ başē dan danan pdēpalēn ŋi ihoŋ yi baka adimanaan udeeb wi baka, aşē tool aya ubeeka wi Ikoniyoum. ⁵² Banfiyaaruŋ biki Antiyoka kē başē tum wal mēnt na mnlilan na *Uhaaş wi Naşibaŋi.

Pawulu na Barnabaŋ baŋup baŋaan biki Ikoniyoum Uŋup Ulil Unuura

14 Du ubeeka wi Ikoniyoum kak bi *Pawulu na Barnabaŋ baya, aneej du *katoh kaŋehanaani ki bayuday aŋiiniyaan uŋup wi Naşibaŋi bnuura, jibi babiin ado ; kē baŋaan batum, *bayuday na banwoon baanwo bayuday, bafiyaari.

² Bayuday bampokuŋ pfiyaar Yetu kē başē kak awuuk banwoon baanwo bayuday kē babot aşoor banfiyaaruŋ. ³ Uko mēnt uunneenan bi Pawulu na Barnabaŋ baŋo da nnuur ntuŋ bado kaŋup uko wi Ajugun na mntēŋ mi awuluŋ baka, kē ul akak adiiiman kē uŋup wi baka untaaruŋ na bnuura bi nul ujoonani, wi awuluŋ baka phina pi pdo iko iŋoŋarēnaan na mlagre. ⁴ Baŋaan biki ubeeka bti bakak apaŋ, baloŋ bawo na bayuday kē baloŋ bawo na *banjaŋan.

⁵ Kē banwoon baanwo bayuday na bayuday, na baweeb biki baka başē tiinkar aji bahajan banjaŋan katap baka mnlak kafin. ⁶ Wi banjaŋan bameeŋ uşal wi baka, baŋi aya Littra na Derbe, nbeeka nji uŋaak wi bajaan bado Likanoya, na nŋfēŋ njanŋoŋuŋ da, ⁷ aya aŋupa ŋup da *Uŋup Ulil Unuura.

Pawulu na Barnabaŋ baŋup Uŋup Ulil Unuura du Littra na Derbe

⁸ Niint alon awo ŋfa du Littra anŋakmi ihoŋ, aji bi wo wo ŋi dko dloolan, aambaan kapoşa, ŋiki abuka buka haŋ ; ⁹ aŋo atiink *Pawulu. Kē Pawulu aşē jabana kēs, awin kē afiyaar pfiyaar panhinanuŋ kajebana. ¹⁰ Wi wi adoluŋ pdiim pweek adu'a aji na a : « Naŋin inaŋ iliint ŋi ihoŋ! » Kē ŋiint alut anaŋ: abi kapoş poş.

¹¹ Wi baŋaan bawinuŋ uko wi Pawulu adoluŋ, kē başē huuran na uŋup wi baka wi Likanoya aji : « Başibaŋi biki nun bakak baŋaan bajēn, awala ŋi un »

¹² Wal mēnt, kē başē ŋu Barnabaŋ katim ki Diya, aşē ŋu Pawulu ki Hermet †† ŋiki ul ajaan aŋupar Barnabaŋ.

¹³ Natul i Diya, awoon alon ŋi başibaŋi biki baka, i kaduŋ

† 13:47 Itayi 49.6. †† Diya na Hermet bawoon baloŋ ŋi başibaŋi bampoti biki baŋaan bukuŋ. Diya awoon naweeb kē Hermet aşē ji ŋupar a.

kawoon ŋi uneej ubeeka, aya aŋij nŋit njanŋeŋuŋ na itoh. Ul na pntuk pi baŋaan puŋ baŋal pdo *banjaŋan pŋur. ¹⁴ Wi bi Barnabaŋ na Pawulu batiinkuŋ uko wi baŋaluŋ kado, batow imişa yi baka adimanaan kē baandii, aşē ŋi aneej ŋi ptoof pi baŋaan ahuuran aji :

¹⁵ « Babuk biint we ukaan kē nakdo hēnk ba? Nwo baŋaan bajēn ji an! Nbi bi ŋi, pŋupan *Uŋup Ulil Unuura, napēna ŋi iko inaaŋ yi nakdoluŋ yuŋ, naşē nakak du Naşibaŋi najeb, anŋakuŋ baŋi, aŋak mboş, na bdēk, na iko bti inwoon da. ¹⁶ Du kateeku, awut baŋaan, andoli kē aji ŋaş bgah bi aŋaluŋ. ¹⁷ Kē aşē wo anŋaŋan pdiiman baka kē awoha da, na iko inuura yi akdoluŋ: awulan uşubal unwoonuŋ baŋi na nŋdeey ntuŋ ŋi wal wi kanjalēn, awulan uko ude, aŋu mnlilan mntum ŋi nhaaş nji nan. » ¹⁸ Baŋup anoor abaa bi hilan aneeŋan pŋur mēnt.

¹⁹ *Bayuday baloŋ banwoonuŋ Antiyoka di Pitidi, na Ikoniyoum kē başē bi bi, abot ado baŋaan kē bakak du baka, atap Pawulu mnlak, apula, afēl du bdig bi ubeeka ŋiki başal aji akeŋi. ²⁰ Kē wi banfiyaaruŋ başaan afooya, kē aşē naŋa akak du ubeeka. Unuur utēbantēn ul na Barnabaŋ kē başē ya Derbe.

Pawulu na Barnabaŋ bakak Antiyoka di Firi

²¹ *Pawulu na Barnabaŋ baŋup *Uŋup Ulil Unuura du ubeeka wi Derbe, kē baŋaan batum baŋaş baka afiyaar Ajugun. Kē başē kak wal mēnt Littra, aŋēpna Ikoniyoum, abaa ya Antiyoka di Pitidi. ²² Batēntēn banfiyaaruŋ, aŋu ŋi nŋşal nji baka kē bawo kataman ŋi pfiyaar, abot aji na baka : « Nwo kahaj bnuura bnuura kabaa kaneej du *Pşih pi Naşibaŋi. »

²³ ŋi pntuk pi banfiyaaruŋ pandoli, baji badat bantohi, kaŋehan Naşibaŋi kayiman kaşē duk baka ŋi iŋen yi Ajugun, i bafiyaaruŋ.

²⁴ Bamuur uŋaak wi Pitidi aşē ban Pamfili. ²⁵ Baŋup Uŋup Ulil Unuura du Perga abaa ban du ubeeka wi Ataliya. ²⁶ Dul di di bajejnuŋ ulantu pkak Antiyoka di Firi, dko di babiin awutanaan baka ŋi iŋen yi Naşibaŋi, aji baya pdo ulemp wi badoluŋ nŋa hēnk.

²⁷ Wi babanuŋ Antiyoka aşē yitrēn banfiyaaruŋ bti. Baŋup baka jibi Naşibaŋi alempuŋ na baka, akuŋ aŋup baka jibi ayuuji banwoon baanwo bayuday bgah bfiyaaraanuli. ²⁸ Pawulu na Barnabaŋ baŋo da ajon na banfiyaaruŋ Yetu.

Njom padēm du Antiyoka ŋi uko wi pwala katēmp

15 Baŋaan baloŋ bawoona uŋaak wi *Yuda, abi aban Antiyoka, aşē wo ŋi pjukan banfiyaaruŋ aji : « Naanhilan kabuur, woli naanya *katēmp jibi *Bgah bi Moyit bajakuŋ. » ² *Pawulu na Barnabaŋ balaŋ baka, kē njom pweek paşē wo. Baŋaan kē başē tiinkar aji na Pawulu na Barnabaŋ, na baŋaan baloŋ biki Antiyoka, baya Yerutalem, baŋiiniyaan uko mēnt na *banjaŋan na bantohi.

³ Kē banfiyaaruŋ başē ŋēnk baka ŋi uko uyaani bayaaş, kē bamuur Feniti na *ŋamariya, aŋup jibi banwoon baanwo bayuday bakakuŋ du Ajugun, uŋup

uhalu wan, uŕu banfiyaaruŕ bti ŕi mnlilan mweek. ⁴ Wi babanuŕ Yeruŕalem, banfiyaaruŕ, na banjaŕan na bantohi, babi akit baka, kē bašē kakalēš baka jibi Našibaŕi aŕēpnunŕ ŕi baka, ado iko itum.

⁵ Kē baloŕ ŕi pntuk pi *bafaritay banfiyaaruŕ Yetu bašē teem aji : « Bawo biki kawalan katēmp banfiyaaruŕ banwoonŕ baanwo bayuday, kabot kaji na baka baŕaš Bgah bi Moyit. »

Fimoŕ Piyeer aŕiini na baŕaan

⁶ *Banjaŕan na bantohi, kē bašē yitiir pŕiiniyaan uko mēntŕ. ⁷ Wi baŕlēšeruŕ ajon, kē Fimoŕ Piyeer ašē naŕa aji na baka : « An bayitŕ naan, name kē Našibaŕi adatnuŕ undiimaan ŕi an, aji nŕup banwoonŕ baanwo bayuday *Uŕup Ulil Unuura, batiinkna, babot bafiyaar. ⁸ Kē Našibaŕi ammeenŕ nŕŕal ni baŕaan, ašē diimaanun kē aŕal banwoonŕ baanwo bayuday, wal wi akaanŕ awul baka *Uhaaš wi nul jibi awuluŕ un. ⁹ Aampaŕēšun nin na baka, apēnan baka ipekadu, ŕiki bafiyaari. ¹⁰ Kē we ušaanŕ awo hēnkuŕ pla Našibaŕi bŕup paŕ ba? Wal wi naŕaluŕ pkuŕan baŕaanŕ baŕaš bgah bdaaj bi nja na bateem nja bajon bti, ŕwoonŕ ŕēm̄bi hinan akuŕa? ¹¹ Njaa ŕēp ŕēp aŕiyaar aji bnuura bi Ajugun Yetu, babuuranun ji baka. »

¹² Kē baŕaanŕ bti bayomp aŕiink Barnabat na Pawulu, kē bakkakalēš iko iŕoŕarēnaan na mlagre yi Našibaŕi aŕēpnunŕ ŕi baka ado du ŕŕaak ŕi banwoonŕ baanwo bayuday. ¹³ Wi baŕiiniinŕ adoo ba, kē *Yakob ašē yeenk, aji : « An bayitŕ naan, natiinkaan. ¹⁴ Fimeyoŕ akakalēš jibi Našibaŕi aya i ŕfa du banwoonŕ baanwo bayuday, adatna ŕi baka baŕaanŕ bankwoonŕ biki nul. ¹⁵ Kē nŕup ŕi *baŕupar Našibaŕi ŕakak ataanŕ na uŕup wan, bapiit uko wi Našibaŕi ajakuŕ aji :

¹⁶ *“Dluŕ kakak woli iko yaŕ bti iŕēpi, pnaŕan katoh ki *Dayitŕ kambiiŕ ajot ; dluŕ kanaŕan ka kabot kaboman ka.*

¹⁷ *Hēnk, baŕaanŕ bti bandukiinŕ, baluŕ kado kala Ajugun,*

ēnhēn, ŕŕaak bti, ŕi nji ndatuŕ aji ŕawo ŕi naan. Hēnk di di Ajugun ajakuŕ.

¹⁸ *Ul anŕupuŕ undiimaan, uko wi akluŕ kado.”* †

¹⁹ Yakob akak ahoŕalēš aji :

« Ukaanŕ kē nŕŕal ŕi uleef naan aji ŕnēnwo kanooran banwoonŕ baanwo bayuday, bankakuŕ aŕiyaar Našibaŕi. ²⁰ Kē nawulēnŕ nŕiit baka, nji na baka bawut kado kade uyemaŕ unneenanuŕ, ji wi mngur ; bawut pjuban pi piinŕ ; bawut pde uyemaŕ wi ŕnŕtaam njankeŕuŕ kē pŕaak paantula. ²¹ Baŕaanŕ bajukan undiimaan *Bgah bi Moyit ŕi ŕbeeka bti akak aleyiir ba ŕi itoh iŕehanaani yi bayuday, *ŕnuur ŕi pnoorfēn bti. »

Uko umpiitunŕ pa banwoonŕ baanwo bayuday

²² Ukaanŕ kē *banjaŕan, na baweeke na banfiyaaruŕ bti, bašē wat ŕi plooman, adat baloŕ ŕi baka, kē

† 15:18 Amot 9.11-12.

bagakandēr na *Pawulu na Barnabat, aya kayili du Antiyoka. Badat *Yudaŕ, andu'aniinŕ Bartabaat, na Filat, biinŕ bantiinkaniinŕ ŕi banfiyaaruŕ. ²³ Bawul baka uko umpiitunŕ aji :

« Un, banjaŕan, na bantohi, na batēnŕan bti banwoonŕ ŕi, ŕwulan mboš, an banfiyaaruŕ nanwoonŕ naanwo bayuday, nanfēuŕ ŕi ubeeka wi Antiyoka, ŕi ŕŕaak ŕi Firi na Filitiya. ²⁴ Nŕiink kē baji baŕaanŕ baloŕ biki nun babi du an, ayewlēnan akuŕ aŕokan nŕŕal na nŕup ŕi baka. Baŕaanŕ mēntŕ, un ŕnēnyil baka. ²⁵ Ukaanŕ kē nŕyitiir awat ŕi plooman, adat baŕaanŕ baloŕ babi du an.

Baŕoŕŕan Barnabat na Pawulu banwoonŕ baŕaanŕ biki ŕmaganuŕ maakan, ²⁶ biinŕ banŕuunŕ ubida wi baka bti ŕi ulemp wi Yetu *Krittu Ajugun. ²⁷ Ukaanŕ kē ŕdo Yudaŕ na Filat, babi baŕupan bdidi baka uko wi nŕiitananŕ wi. ²⁸ Un na *Uhaaš wi Našibaŕi, nji ŕnēnkŕto kanooran na nin bkuŕ blonŕ, woli uunwo uko wi bgah bajakuŕ: ²⁹ Nawutan kade uyemaŕ wi mngur, nawutan kade ŕnŕtaam njankeŕuŕ kē pŕaak paantula. Nawutan pjuban pi piinŕ. Nadole haŕ nado bnuura. Nbeeban. »

³⁰ Bado Yudaŕ na Filat, kē baya Antiyoka, kē baya yitrēn banfiyaaruŕ, ašē wul baka uko umpiitunŕ. ³¹ Wi baŕaanŕ bukuŕ baleyiirunŕ wa, balilani, ŕiki uhoŕan baka mntēn. ³² Yuda na Filat, bankaŕnŕ awo *baŕupar Našibaŕi baŕiini na banfiyaaruŕ ajon, ahoŕan baka mntēn maakan. ³³ Wi baŕoonŕ da ŕnuur ŕlonŕ, kē banfiyaaruŕ bašē ŕehandēr baka bayaaš bnuura, ašē wutan baka kē bakak du banyiluŕ baka. [³⁴ Kē Filat ašē ji aduka da.] ³⁵ Pawulu na Barnabat kē bašē duka ŕnuur ŕlonŕ du Antiyoka, awo na baŕaanŕ batum ajukan abot aŕup baka Uŕup wi Ajugun.

Pawulu na Barnabat banjom agar

³⁶ Wi ŕnuur ŕlonŕ ŕaŕēpuŕ, kē *Pawulu ašē ji na Barnabat: « Wulan ŕkak pwin banfiyaaruŕ biki ŕbeeka bti ŕi nŕŕepunŕ aŕup Uŕup wi Ajugun, ŕten jibi baduki ado. »

³⁷ Barnabat aŕal baya na *Yowan andu'aniinŕ Markuŕ, ³⁸ kē Pawulu ašē pok, aji baanwo kaŕija, ŕiki ado bi duk baka uyaaš ulonŕ du uŕaak wi Pamfili, kē aanyoonk babaaŕēš uko wi bakdolunŕ. ³⁹ Kē bašē ŕom wal mēntŕ bnuura, adoo gar. Barnabat aya na Markuŕ, kē bajej ulantu aya unjiw wi Kipruŕ, ⁴⁰ kē Pawulu ašē dat Filat. Wi banfiyaaruŕ bawutanuŕ baka ŕi bnuura bi Ajugun, kē bašē ya. ⁴¹ Pawulu aŕnaay na ŕŕaak ŕi Firi na Filitiya, atēnŕŕēn banfiyaaruŕ.

Pawulu na Filat baya na Timote

16 *Pawulu aban ubeeka wi Derbe akak aya Littra ; di naŕaŕar Yetu aloŕ i bajaanŕ bado Timote aŕŕuŕ. Anin awo *nayuday ankakuŕ aŕiyaar Yetu, kē aŕin ašē wo nagrek. ² Banfiyaaruŕ banwoonŕ Littra na Ikoniyoŕ, baŕiiniyaan uko unuura ŕi katimul. ³ Pawulu, kē ašē ŕal agakandēr na a, ašē do kē bawalana *katēmp, ŕiki bayuday banfēuŕ da, bame kē aŕin awo nagrek ††. ⁴ Wi bakyaanŕ, baŕup na ŕbeeka abot aji na

†† Bagrek baanji baya katēmp, ŕi bayuday woli iinya katēmp baji baji injinŕi, iinkhil pwo na baka.

banfiyaaruṅ bado kado uko wi *banjañan na bantohi du Yerutalem bajakuṅ. ⁵ Ukaaṅ kē banfiyaaruṅ, bakya'a ya kadun ṭi pfiyaar, abot atuma tum pya na ṅnuur.

Pawulu adu'ana du Matedoniya

⁶ *Uhaaş wi Naşibaṭi uneenan *Pawulu na biki agakandēraanuṅ pṭup Uṭup wi Naşibaṭi du utaak wi Aṭiya, ukaaṅ kē bamuur aya ṅtaak ṅi Frigiya na Galatiya. ⁷ Wi bañogunṅ utaak wi Mitiya, aşē do na pneej Bitiniya, kē Uhaaş wi Yetu uşē wo uundinan baka. ⁸ Wi wi bamuurunṅ Mitiya, aya aban pkēṅ pi Trowat. ⁹ Na utejan, Naşibaṭi ahaabēşa kēş kē awin ṅiintṅ alonṅ i Matedoniya, kē anaṭi, aşē ji na a : « Biin Matedoniya, ṭēnkun! » ¹⁰ Wi uko waṅ uṭēpaṅ ṭēp, kē ṅşē bi bomandēr bomandēr pya, ṭiki ṅşal aji Naşibaṭi adu'un du, ṅya ṅṭup biki Matedoniya *Uṭup Ulil Unuura.

Du ubeeka wi Filip, Liidi afiyaar hēnkuṅ Yetu

¹¹ Kē ṅjijnaana ulantu ṭi Trowat, abi ya ya utool du unjiw wi Famotrat. Wi nfa mambanuṅ, kē ṅşē ya aban ubeeka wi Newopolit. ¹² Dul di di ṅpēnnunṅ aya ubeeka ulonṅ ṭi utaak uteek wi Matedoniya unwoonṅ katim ki Filip. Ubeeka mēntṅ uwo ṭi pşih pi Rom †. ṅṭo da ṅnuur ṅlonṅ.

¹³ ṭi *unuur wi pnoorfēn wi bayuday, kē ṅşē pēn aya umbaṅ wi kabaṅ ki katant, di ṅşaluṅ aji, ṅya kawin da dko dñehanaani Naşibaṭi. ṅṭo da aṭiini na baaṭ banyitunṅ da. ¹⁴ Alonṅ ṭi baka, katimul kawo Liidi ; awo ṅnaaṭ andēmanunṅ Naşibaṭi, i ubeeka wi Fiyatira, aji waap ilaaṭ ijeenkal intamuṅ. Awo ṭi ptiinkun, kē Ajugun aşē haabēşa uhaaş, afiyaaraan uko wi *Pawulu aṭṭupunṅ. ¹⁵ ṅnaaṭ aṅ ayeenk *batiṭmu, ul na biki katohul, wi abaanṅ, aşē ṅhehanun aji : « Woli naşal aji dfiyaar hēnkuṅ Ajugun na manjoonan, nabi kawala ṭi katoh ki naan. » Akooṭun, kē ṅdinani.

Bawat bi Pawulu na Filat ukalabuş

¹⁶ Unuur ulonṅ, wi ṅkyaanṅ dko dñehanaani Naşibaṭi, aşē yit na poonu alonṅ najuuk anwoonṅ na untaayi unjaanṅ udola aṭup uko unklunṅ kabi. Aji ṭij banka'ulunṅ itaka itum, ṭi mṅṭoori mi ajaanṅ ado. ¹⁷ Poonu mēntṅ awo ṭi pṭaş *Pawulu na un, aşē huuran aji : « Bañaanṅ biki bawo balempar Naşibaṭi ampelunṅ bañaanṅ bti, badi- imanan bgah bankñooṭanaṅ du mbuur. » ¹⁸ Wi wi awoonṅ ṭi pdo haṅ ṅnuur ṅtum, kē Pawulu adobi deebaṭ, akok aji na untaayi, « ṭi katim ki Yetu Krittū, dji ipēn ṭi a! » ṭi dko mēntṅ, kē untaayi ubi pēn pēn ṭi poonu.

¹⁹ Wi banknjuukṅṅēnunṅ poonu unṅ bawinunṅ kē uko udeeni wi baka utokaa, kē başē mob bi Pawulu na Filat, apul pulan, aṅooṭ du ufeeru, baya bado baka *uruha. ²⁰ Baṭij baka du bawayēş bṭup baromeṅ, aji na baka : « Bañaanṅ biki, bawo ṭi pyewlēn ubeeka wi nun, bawo *bayuday, ²¹ aşē wo ṭi pjukan bgah bhalu, kē un baromeṅ ṅşē wo ṅēnwo kadinan ba kēme kaṭaş ba. »

† Bañaanṅ banfēṭunṅ ṭi Filip baliṅ liṅ na baromeṅ.

²² Kē pntuk pi bañaanṅ pajun pkob bi Pawulu na Filat. Bawayēş bṭup baromeṅ bado kē bawohēş baka, afud itintēl. ²³ Wi bakobunṅ baka bnuura, aşē wat baka ukalabuş, aji na bayeṅ bado katen baka bnuura. ²⁴ Wi bajakanṅ jak haṅ na nayeṅ, kē aşē bi jej jej baka atuh du meeṭ dbaañşaanṅ di ukalabuş, akiin.

²⁵ Wi utejan mṅjel uñogunṅ, kē bi Pawulu na Filat başē wo ṭi pñehan akuṭ ayeeh, adēman Naşibaṭi. Bakalabuş bandukiinṅ, kē baktiink baka. ²⁶ ṭi dko mēntṅ, kē mboş manşē şinṭar maakan, kē ṅniw ṅi ukalabuş ṅaklēk. ṭi dko mēntṅ kak, kē ilēman yi ukalabuş bti işē haabşa, mṅkorentu kē manfēnşa ṭi bakalabuş. ²⁷ Nayeṅ i ukalabuş anaṭaa, awin kē ilēman yi ukalabuş iwo bhaab, aşē toot kej, aṅal pfiṅ uleeful, ṭiki aşal kē bakalabuş babuuri. ²⁸ Pawulu kē aşē ṅajar maakan aji na a : « Kfiṅ uleeful. ṅwo ṭi un bti. »

²⁹ Nayeṅ ado kē batehan bdoo, alēnk akat kat aşē ṭi ajot ṭi ihoṭ yi bi Pawulu na Filat. ³⁰ Wi abaanṅ, aşē pēnan baka bdig, ahepar baka aji : « Baweek, we wi nhiniinṅ kado, kabuurna? » ³¹ Kē başē teema aji : « fiyaarēn Ajugun Yetu, ilunṅ kabuur, iwi na biki katohu. » ³² Wi wi başaanṅ aṭup baka, ul na biki katohul bti, Uṭup wi Ajugun. ³³ Wal mēntan wunṅ, na utejan mṅjel, kē nayeṅ aya na baka, aṅow baka ijēn. Kē ṭi dko mēntṅ, kē nayeṅ adolan *batiṭmu ul na biki katohul bti. ³⁴ Aneejan baka katohul, awul baka pde, nayeṅ ataṅ ul na biki katohul bti, ṭiki bafiyaar hēnkuṅ Naşibaṭi.

³⁵ Wi nfa mambanuṅ, kē bawayēş bṭup baromeṅ başē yil bangoli baya baji na nayeṅ awutan bi Pawulu na Filat. ³⁶ Kē nayeṅ aşē ji na Pawulu : « Bawayēş bṭup baji ṅwutanan iwi na Filat, nayaan na bnuura. »

³⁷ Pawulu kē aşē ji na bangoli : « We? Bakobun ṭi kadun ki bañaanṅ, un ṅnwoonṅ bañaanṅ banliṅunṅ na baromeṅ, bē baandolun *uruha, ajejun awat ukalabuş aşē ṅal bṭup baba hēnk, na byompan? Nin! Babiin bdidi baka bapēnanun » ³⁸ Kē bangoli bakak, aya akakalēş bawayēş bṭup baromeṅ, kē başē haajala, wi bameen kē Pawulu na Filat bawo bañaanṅ banliṅunṅ na baromeṅ. ³⁹ Wi wi bayaanṅ akooṭ baka bamiir baka, apēnan baka ṭi ukalabuş, aşē ṅhehan baka bapēn ṭi ubeeka. ⁴⁰ Pawulu na Filat bapēn du ukalabuş aşē ya du uko Liidi. Wi bayaanṅ awin banfiyaaruṅ, atēṅṭēn baka aşē tool aya.

Bahajan bi Pawulu na Filat du Tetalonika

17 Bi *Pawulu na Filat baṭēpna ṅbeeka ṅi Anfipolit, na Apoloniya, aşē ban du ubeeka wi Tetalonika. *Katoh kañehanaani ki bayuday kalonṅ kawo da. ² Pawulu aya aneej da, jibi ajonunṅ kado. Ado inēm iwanjanṅ yi ajaki ya du katoh kañehanaani, ṭi *unuur wi pnoorfēn kaṭēlşēr na baka. Aji ṭēpna ṭi Ulibra wi Naşibaṭi, ³ kajukan baka kakuṭ kadiiman kē : *Krittū awo i kahaj, kabot kanaṭa ṭi pkeṭ. Pawulu akak aji na baka : « Kē Krittū, awoonṅ Yetu i ṅi kaṭupanaṅ hēnk. » ⁴ Bayuday balonṅ badinan uko wi bakṭupunṅ aşē ṭaş bi Pawulu na Filat. Kē bagrek batum banjaanṅ badēman Naşibaṭi, baṭaş baka aṭu na baaṭ bammeēṭaniinṅ batum.

⁵ Kê bayuday balonj başë kuj baka maakan. Wi wi bayaanj, ayitrën bawaanj udooni balonj banwoonj ti igah yi ubeeka, kê banaakiir ado pntuk, ayewlën ubeeka. Baya aneej du uko Ya-ton, ado na pmob bi Pawulu na Filat ka-tij monj pntuk, du bdig. ⁶ Wi bayaanj awo baan-win baka aşë mob Ya-ton na banfiyaarunj balonj, apul pulan, a-noonj du bawayëş b-şup aşë huuran aji : « Bañaan biki bayewlën umundu bti, aşë ban hênkuñ ti, ⁷ awo bayaanj biki Ya-ton. Bawo ti plaş bgah bi naşih najeenkal, aji naşih alonj awoonj, anwoyi katim ki Yetu. » ⁸ Wi başupunj hañ, kê pntuk na bawayëş b-şup başë yewla. ⁹ Bawayëş b-şup başu Ya-ton na baka pluk, abaa wutan baka.

Pawulu na Filat baya Bereya

¹⁰ Wi utejan ubanañ ban, kê banfiyaarunj başë do bi *Pawulu na Filat kê baya ubeeka wi Bereya. Wi banunj da, aşë ya du *katoh kañehanaani ki bayuday. ¹¹ Bañaan biki Bereya bajoob ikow apel biki Tetalonika, ti ki baji batiink Uşup wi Naşiba-ti bnuura, kakak kajuk Ulibra wi Naşiba-ti unuur undoli, katenna me uko wi Pawulu aşupunj ujoonani. ¹² Ba-tum ti baka, na ti bagrek, baaş bammeetaniñ na biinş, bafiyaar hênkuñ. ¹³ Wi *bayuday biki Tetalonika batiinkunj kê baji Pawulu awo ti pjukan Uşup wi Naşiba-ti du Bereya, kê bakak aya da, ajun pyewlën abot awuuk pntuk. ¹⁴ Ti dko mënş, banfiyaarunj bado Pawulu kê aya umbañ wi bdëk bweek, bi Filat na Timote kê başë duka Bereya. ¹⁵ Bañ-noonjanunj Pawulu, baya na a te Atenay, aşë kak na kakuran ki Filat na Timote bataran baya başenka du Atenay.

Pawulu a-tiini na bañaan biki Atenay

¹⁶ Wi *Pawulu awoonj ti pyoonk bi Filat na Timote du Atenay, anoor ti kêş, ti ki awin jibi ubeeka utumunj idunj. ¹⁷ Ukaanj kê aji tenj du *katoh kañehanaani na *bayuday biki kabuka, na bankakunj bayuday bandë-manunj Naşiba-ti, akak aji tenj b-şup na bañaan bankşëp-nunj du ufeeru nnuur bti. ¹⁸ Kê pntuk pi bame baweeek balonj biki bajaan bado bapikureyen † na battoyik †† başë neej blaşar na a. Balonj kê baji : « We wi nahomp i akdolunj na pşup ba? » Kê balonj baji : « Awo wo ji a-ti-iniyaan nntonj nyaanş. » Başup hañ ti ki batiinka kê ak-ti-iniyaan Yetu, na pnaşa ti pkeş. ¹⁹ Ukaanj kê başij Pawulu, a-noonj du dko di bajaan bado « Ayeropagut ‡ » di bawayëş b-şup baweeek bawoonj, aşë ji na a : « Nhinan kame pjukan phalu pi ik-ti-iniyaanunj pañ i? ²⁰ Iko ilonj yi ikjukanunj iwo iyaanş ti un, kê nñal kame iko yi ijakunj. » ²¹ Bañaan biki Atenay

† Bapikureyen baanfiyaar başiba-ti bam-po-ti, başal aji bnuura bi ñaanj bawoona ti pmëban uleef, kawo ñaanj anwoonj aantum unoh. Bañaan bakak hênkuñ ti kapaam, aşu bañal unoh na pjuban pi piinş, katim ki Bapikureyen. †† Battoyik bukal, başal aji mbuur mi ñaanj, manwoona ti uşal, unjaan uşonj umundu, ukaanj kê bawo bañaan banlowunj iko itum intaanunj na unoh kême iko inaaş. ‡ Aeropagut: Dawoonj bayiti bweek, bi bawayëş b-şup baweeek bajaan başo, kateñ, kakuş kajukan bgah.

na bayaanj banfëşunj da, babi wo wo şa-ñ ti pkakalëş na ptiink uko uhalu unwoonj.

Pawulu a-tiini na bañaan du uruha uweek

²² *Pawulu anaşa anaş ti kadun ki bawayëş b-şup, aşë ji na baka : « An bañaan biki Atenay! Diykrën kê nawo bañaan banfiyaarunj bnuura, başiba-ti batum. ²³ Wi nji kapoşunj na ubeeka, dten bnuura iko yi najaan nadë-man, adoo win *umeeşa wi mngur †† wi badolunj aji wi naşiba-ti anwoonj aammeetanaa, i nadëmanunj aşë wo naamme'a, ul i i nji kaşupanañ. ²⁴ Naşiba-ti anşakunj umundu na iko bti inwoonj ti wa, awoonj Ajug ba-ti na mboş, aanji fëş ti idunj yi ñaanj najën abomanunj. ²⁵ Akak awo aanji yeenk nin uko ulonj unwoonunj ti ñaanj najën, kawo ji anuma numa wa, ti ki ul ajaan awul bañaan bti ubida, uhëfënş, na iko bti. ²⁶ Aşëpna ti ñaanj aloolan, aşak bañaan biki nraaşa bti, aji bafëş umundu. Awul andoli nnuurul, na dko di akluñi kafëş. ²⁷ Naşiba-ti ado hañ, bañaan bado kalaana'a, ulome bawina woli bamap mapan, babana bahilan kabi kawina. Kê aşë woha awii wi aanlow low nin alonj. ²⁸ "Ti ul i i n-ye-enknunj uhëfënş, apoş, awo." Nwo biki pntaali pi nul jibi bayeeh biki nan bajakunj. ²⁹ Kê wi nşaan awo biki pntaali pi Naşiba-ti, nënwo kaşal kê Naşiba-ti anaam ji ptu pi uwuuru, kême untaam, kême plaak, iko yi ñaanj apaşunj ti uşal wi nul. ³⁰ Naşiba-ti aanşo aten iko yi badolunj şfa ti kapaam, aşë ji hênkuñ, bañaan bti, dko di bawohanj, bawut pjuban. ³¹ Ti ki adat unuur ulonj, wi akluñ kado ñiinş i adatur, abi awayëş umundu, pwayëş panjinşunj piş. Adiimanunj kê wañ uwo manjoonan wi anaşanulunj ti pkeş. »

³² Wi batiinkunj kê a-tiiniyaan uko wi pnaşa ti pkeş, balonj babeña, kê bandukiñ bahepar pluñ katiinka byaaş blonj aji na a « Nñal kalunj katiinku ti uşup wañ, byaaş blonj. » ³³ Hënk di Pawulu apënuñ ti *uruha uweek. ³⁴ Bañaan balonj başaşa, akak afiyaara. Diy-onitiyut, alonj ti bawayëş b-şup, awo ti bakanj mënşan, na ñaaş alonj kak i bajaan bado Damarit, na bañaan balonj kak.

Pawulu aşup Uşup Ulil Unuura du ubeeka wi Korint

18 Wi uko wañ uşëpunj, kê *Pawulu aşë pën du Atenay, aya ubeeka wi Korint. ² Aya aşënk da ñiinş alonj *nayuday i bajaan bado *Akila. Awo abuk utaak wi Pont, aşë baa woona woona Itali, ul na Pritiliya aharul, ti ki Klodiyut naşih najeenkal aji bayuday bti bapën du Rom. Pawulu aya, awin baka, ³ jibi awoonj naboman iloona ji baka, afëş na baka kê baji balemp. ⁴ *Unuur wi pnoorfën bti, aji şëlşër na bañaan du *katoh kañehanaani ki bayuday, kado na pdo bayuday na bagrek, bafiyaar Yetu.

⁵ Wi Filat na Timote bawoonunj Matedoniya, kê Pawulu aşë bi duka duka ti pjukan Uşup wi Naşiba-ti, adiiiman bayuday kê Yetu awoonj *Krittu na manjoonan. ⁶ Wi bayuday bajununj plaşa abot akara, kê Pawulu aşë wentara, aşë ji na baka : « Dba na an, nakdukiñ

†† Umeeşa wi mngur :Baji bafiñna untaam wi pgur ti umeeşa.

kame, nji dwo najinŋ piş, hênkuŋ dya du banwoon baanwo bayuday. »

⁷ Wal mênŋan, kē Pawulu ašē pēn da, aya du uko ñi-inŋ alon anjaan adēman Naşibaŋi, i bajaan bado Titiyut Yuŋtuŋ. Katohul kañog katoh kañehanaani ki bayuday.

⁸ Naweeek i katoh mēntŋ, i katim kawoon Kriŋpuŋ, afiyaar hênkuŋ Ajugun ul na biki katohul. Bañaan biki Korint baŋum, banktiinkuŋ Pawulu, bafiyaar hênkuŋ abot adolan *batitmu.

⁹ Unuur ulonŋ, na utejan, Ajugun ahaabēş Pawulu kēş kē awina kē aji na a : « Wutan kalēnk, doon kaŋiini, kyomp, ¹⁰ nji dwo na iwi, nin alon aankdolu do buŋaan, bañaan baŋum biki ubeeka wi bawo biki naan. »

¹¹ Pawulu aŋo da uşubal na kli paaj ajukan bañaan Uŋup wi Naşibaŋi.

Bayuday baŋij Pawulu uruha

¹² Wi Galiyon awoon nantunŋa i utaak wi Akayi, kē *bayuday başē wat ŋi ploodan, anaŋara *Pawulu, aŋooŋ *uruha, ¹³ ašē ji : « Ñiintŋ i, ado na pkakan bañaan ŋi pdēman Naşibaŋi pampaŋuŋ na bgah bi nun. »

¹⁴ Pawulu aji ahaab kateem, kē Galiyon ašē ji na bayuday : « Woli an bayuday, nabi bi lah, akeeşaar pa buŋaan blonŋ kēme kalat ki ñiintŋ i adolonŋ, kaka na pŋo katiinkan. ¹⁵ Kē wi uşaan akak wi blaŋar, na nŋup, na itim, na bgah bi nan, nameeŋ. Nji, kawayēş iko yaŋ, mēnkdo wa. » ¹⁶ Wi wi aşaan ado kē bapēnan baka du uruha. ¹⁷ Kē başē kak wal mēntŋ bukal bti, adēpa ŋi ŋoten, naweeek i *katoh kañehanaani, akoba ŋi kadun ki uruha. Kē Galiyon aŋoha ŋuŋ ayompan mntumul.

Pawulu akak Antiyoka

¹⁸ *Pawulu aŋo du Korint ajon, abaa duk banfiyaaruŋ, agakandēr na *Pritiliya na Akila, kē bajej ulantu aya utaak wi Firi. Ado kē bapuunka bkow du pkēŋ pi Kenērāy, ŋiki abi hoŋ amehna ŋfa †, ji abi ado kajej ulantu. ¹⁹ Bawala du ubeeka wi Efet, kē dul di Pawulu aduknuŋ Pritiliya na Akaliyaŋ, aya du *katoh kañehanaani ki bayuday, aŋēlşēr na baka. ²⁰ Balonŋ bañehana aŋo da ajon, kē aandinani. ²¹ Kē wi aşaan aya, ašē ji na baka : « Ulille Naşibaŋi, kaluŋ kabi ŋi an ŋi, byaaş blonŋ. » Wi wi aşaan ajej ulantu du Efet. ²² Aya awala du Kayŋaraya, aya Yerutaalem, awul pntuk pi banfiyaaruŋ mboş abaa ya Antiyoka.

²³ Wi aŋoonŋ da ŋnuur ŋlonŋ, ašē ŋool, añaay na utaak wi Galatiya, abaa ya wi Frigiya, atēntēn banfiyaaruŋ bti ŋi nŋtaak mēntan.

Apolot ajukan Uŋup wi Naşibaŋi du Efet na Korint

²⁴ Wal mēntan, kē *nayuday alonŋ i bajaan bado Apolot abuk ubeeka wi Alektandriya ašē bi, aban ŋi Efet. Awo ñiintŋ anjaki ŋiini bnuura, ammeeŋ bnuura Ulibra wi Naşibaŋi. ²⁵ Bajukana pŋaş bgah bi Ajugun

† Woli ñaan aneej bhoŋar na Naşibaŋi, iji kmehna, kayiman iko ilonŋ kabot kawo iinkpuunka te ibale ba pyiman. Pawulu abi neej bhoŋar bi plempar Naşibaŋi, uwoonŋ kē aampuunka wal mēntŋ bti, ašē ba hênkuŋ ahinan kapuunka.

bnuura. Aji ŋup na kaŋēb ki nul bti kabot kajukan uko wi Yetu unjinŋuŋ abot aŋool, ašē meha *batitmu bi *Yowan ŋaŋ. ²⁶ Ajun pŋup na mntēŋ ŋi *katoh kañehanaani ki bayuday, kē wi bi *Pritiliya na Akila baŋiinkuluŋ, ašē du'a du katoh ki baka, ajukana bgah bi Naşibaŋi, ajinŋana ba bnuura.

²⁷ Wi Apolot abiiŋ aŋal pya Akayi, banfiyaaruŋ batēntēna, ašē piit baŋaş bgah, aji na baka baŋijana bnuura. Wi abanuŋ da, alemp maakan na bankakuŋ ŋi bnuura bi Naşibaŋi, afiyaar. ²⁸ Hēnk, aji laŋ bayuday bnuura ŋi kadun ki bañaanŋ, aji ŋēpna ŋi Ulibra wi Naşibaŋi kadiiman kē Yetu awoonŋ Kriŋtu.

Pawulu ajukan Uŋup Ulil Unuura du Efet

19 Wi Apolot awoonŋ ubeeka wi Korint, *Pawulu aŋēpna bgah bi inkunŋ duuŋ, aban Efet. Aŋēnk da banfiyaaruŋ balonŋ ² ašē hepar baka aji : « Nayeenkaara *Uhaaş wi Naşibaŋi i wal wi nafiyaaruŋ? » Kē başē teema aji : « A-a, ŋēndo me me aji Uhaaş wi Naşibaŋi ulonŋ uwoo. » ³ Kē Pawulu ašē hepar baka aji : « Kē *batitmu bhoŋ bi bi nayeekuŋ ba? » Kē bateema aji : « Batitmu bi *Yowan. » ⁴ Kē Pawulu ašē ji : « Batitmu bi Yowan, bawo bi banŋaluŋ pwut pjuban na pŋēlşē ubida. Aji na bañaanŋ bafiyaar alonŋ anklunŋ kabi ŋi kafetul, awoonŋ Yetu. » ⁵ Wi baŋiinkunŋ uko wanŋ, banfiyaaruŋ bayeenk batitmu ŋi katim ki Yetu Ajugun. ⁶ Wi Pawulu apafunŋ baka iŋen ŋi ikow kē Uhaaş wi Naşibaŋi uşē wala ŋi baka. Kē bukuŋ mēntŋ bajun pŋiini nŋup ŋanwoonŋ ŋaammeetanaa abot aŋup nŋup ŋi Naşibaŋi ajakuŋ. ⁷ Bañaanŋ mēntan baban iŋeen na batēb.

Kabuka ki Pntuk pi banfiyaaruŋ pi Efet

⁸ *Pawulu ado kli kwajanŋ ki ajaanŋ aya kaneej du *katoh kañehanaani ki bayuday, kaŋup na mntēŋ uko wi *Pşih pi Naşibaŋi. Ado na pyuuj banktiinkuluŋ kē manjoonan mi mi akŋupunŋ. ⁹ Kē balonŋ ŋi baka başē tam ikow, apok pfiyaar abot abeŋ bgah bi Yetu, ŋi kadun ki bañaanŋ. Ukaanŋ kē Pawulu awut baka, ašē du banfiyaaruŋ mpaŋ, aji ŋēlşēr na baka ŋnuur bti du ŋkoola di ñiintŋ alonŋ i katim ki Tiranuŋ. ¹⁰ Ado haŋ, ajukan ŋşubal nŋtēb, ukaanŋ kē bañaanŋ bti biki utaak wi Atiya, *bayuday na bagrek, bahil atiink uŋup wi Ajugun.

Babuk Fēkewa

¹¹ Naşibaŋi aŋēpna ŋi *Pawulu ado mlagre mnweek. ¹² Udoo kak kak aji woli bajej ilēmēt kēme ilaaŋ yi abanuŋ, aŋooŋ abanan bamaakal, baji babi jeb jeb, nŋtaayi nŋatota ŋi baka. ¹³ *Bayuday balonŋ baji bañaay na dko, kapēnan bamaakal nŋtaayi, ašē do na pdo uko mēntŋ ŋi katim ki Yetu Ajugun. Baji baji : « ŋi katim ki Yetu, i Pawulu akŋupunŋ dji napēn! Napēnan! »

¹⁴ Naŋenjan naweeek alonŋ nayuday, i katim kawoon Fēkewa aka babukul paaj na alonŋ banjayi bado haŋ.

¹⁵ [Unuur ulonŋ], kē unŋaayi uşē teem baka aji : « Dme Yetu abot ame Pawulu, kē an, nawo bahoŋ ba? » ¹⁶ Wal mēntan, kē ñiintŋ anneejiinŋ unŋaayi ašē rēta ŋi baka, awat. Akob baka, kē bamatkabaari, aŋi apēn ŋi katoh

byiŕu. ¹⁷ Wi bayuday na bagrek banfëtuŕ du Efet batiinkuŕ uko waŕ, aŕë lënk maakan, abot adëman katim ki Yetu Ajugun. ¹⁸ Bañaan baŕum bafiyaar, abi apeeŕ buŕaan bi badoluŕ ŕi kadun ki bañaan. ¹⁹ Kë baŕum bambiinŕ ado dayaamu, baŕij ŕlibra ŕi baka aŕonkrën, atër ŕi kadun ki bañaan. Wi batenuŕ preeŕ pi ŕlibra mëntŕ, kë pawo itaka itum itum. ²⁰ Kë hënk di di, ŕi mn-hina mi Ajugun, Uŕup wi Naŕibaŕi kë ukmeetana meetana pya kë banfiyaaruŕ babot atum tum.

Pŕjom pweek panwoonŕ du Efet

²¹ Wi iko yaŕ iŕëpuŕ, kë *Pawulu aŕë ŕal aŕu na pya Yerutalem, kaŕëpna Matedoniya na Akayi. Aŕë ŕal aji : « Woli dlunŕ aya, aban Yerutalem, kawo kaya ubeeka wi Rom. » ²² Wi wi aŕaan ayil du utaak wi Matedoniya, batëb ŕi banjaanŕ baŕënka, Timote na Erattut, kë ul aŕë duka kak ŕnuur ŕlonŕ ŕi utaak wi Atiya.

²³ Wal mëntanŕ wi wi bgah bi Yetu baŕijunŕ pŕjom pweek. ²⁴ Kë ŕiinŕ alonŕ naŕak i katim ki Demetriyuŕ, aŕë wo wal mëntŕ da, aji ŕak iduunŕ impoŕi yi untaam, innaamuŕ ptu pi naŕibaŕi ŕnaaŕ anwoonŕ Artemit. ŕiinŕ mëntŕ aji wul baŕak baŕum ulemp kë baji badeena bnura. ²⁵ Demetriyuŕ adu baka bti, na bañaanŕ balonŕ banklem-punŕ ulemp utëntŕ wi nul, aŕë ji : « Babuk biinŕ, name kë ulemp wi ŕjaanŕ ŕdo wi, uwoonŕ pyok pi nun. ²⁶ Kë naŕë win abot atiink uko unktëpuŕ, Pawulu unŕ aji baŕibaŕi banŕaknaaniinŕ iŕen yi bañaanŕ baanwo baŕibaŕi na manjoonan. Ahinan akakan ŕi udolade wi nul pntuk pi bañaanŕ, mëntŕ ŕi Efet ŕi ŕaŕn da, ma ŕi kaya pba utaak wi Atiya bti. ²⁷ Ahinan kaŕokun ulemp, kabot kapoŕan kadunŕ ki naŕibaŕi ŕnaaŕ naweek, katiinkŕën pdëm pi nul. Ul i bañaanŕ bti biki Atiya na biki umundu bti bajaanŕ badëman. »

²⁸ Wi bañaanŕ bukuŕ batiinkuŕ uko waŕ, aŕë deebaŕ ajun phuuran aji : « Artemit i nja biki Efet adëmi. » ²⁹ Uundo jon, kë ubeeka bti uŕë wo pŕaat ŕaat. Kë badëpa ŕi bi Gayut na Arittarkut, bamatedoniya bankyaanŕunŕ na Pawulu, aŕnooŕ du bayiti bweek bi utaak. ³⁰ Pawulu anŕal pneeŕ kaŕiini na baka, kë banfiyaaruŕ Yetu baŕë neenana. ³¹ Banoh Pawulu balonŕ, balempar naŕih baweek du Atiya, bado yil yil aji bajaka awut kado na pwinana du bayiti.

³² Wal mëntŕ bañaanŕ bti du bayiti bayewlaa, kë pŕaat paŕumi. Balonŕ bahuuran wi, kë balonŕ bakhuuran ulonŕ. Kë baŕum, baando me me uko unŕijunŕ baka. ³³ *Bayuday kë baŕë wuukar ŕiinŕ alonŕ, i katim ki Alektandër, kadun, kë balonŕ baŕupa uko wi akyaanŕ kakakalëŕ. Alektandër ado kë bañaanŕ bayompi, ahilna aŕup. ³⁴ Bañaanŕ bayikrën kë awo nayuday, aŕë huuran bti aji : « Artemit i nja biki Efet, adëmi. » Bahuuran haŕn ado ŕwoori ŕtëb.

³⁵ Nantuŕa i ubeeka ado bañaanŕ wal mëntŕ kë bayompi, aŕë ji na baka : « An bañaanŕ biki Efet, jëm umundu bti ume kë ubeeka wi Efet ujaanŕ uyeŕ kadunŕ ki Artemit naweek na ptu pi nul panwoonunŕ baŕi i? ³⁶ Kë wi nameenŕ kë ŕnaanŕ aanhinanunŕ plaŕuŕ uko waŕ, nawo kaŕoora, kaŕal bnura ji nabi nado kado ukoolan. ³⁷ Naŕij biinŕ biki, bë baambaanŕ kakiijan du

kaduŕ, këme akar naŕibaŕi ŕnaaŕ i nun. ³⁸ Hënkunŕ, woli Demetriyuŕ na baŕak batëntul baka ka uko wi bak-keeŕaari, *uruha wii wi, kë bawayëŕ bŕup biki biki. Bayaan bakeeŕaar baka. ³⁹ Woli nanuma pkeeŕaar uko ulonŕ kak, uruha uweek uwo da, unjaanŕ ujinŕan bŕup. ⁴⁰ Name'aara kë bahinanŕ nŕa di kataparun na manjoonan, kaji ŕpataŕaa, kabot kafaŕ ŕi uko unŕëpuŕ nŕa di i? Njënhinanunŕ kaŕup uko unkayi kë nja ŕyit bti hënk. » Wi nantuŕa aŕiiniinŕ aba, aŕë do bañaanŕ kë bawayŕëri.

Pawulu aya Matedoniya na Gret

20 Wi pŕaat paŕaŕunŕ, kë *Pawulu aŕë do kë bayitrën banfiyaaruŕ ŕi Yetu, atëntën baka. Wi wi aŕaanŕ aduk baka, aŕë tool pya, ajeŕ bgah bi Matedoniya. ² Amuur utaak mëntŕ, atëntën banfiyaaruŕ, abot aŕiini na baka ajon abaa bi ban Gret. ³ Pawulu aŕo du Gret kli kwajanŕ. Wi atoolunŕ pjeŕ ulantu, kaya utaak wi Firi, kë baŕë ŕupa aji *bayuday babomandër pdola buŕaan. Kë aŕë guban, akakna Matedoniya. ⁴ Pawulu agakandër na Fopater, abuk Pirut i ubeeka wi Bereya, na Arittarkut na Fekundut biki ubeeka wi Tetalonika, Gayut i ubeeka wi Derbe, na Timote, na Tihik, na Trofim biki utaak wi Atiya. ⁵ Biinŕ bukuŕ mëntanŕ, bajotun kadun, ayoonkun du Trowat. ⁶ Kë un, ŕŕë jeŕ ulantu du pkëŕ pi ubeeka wi Filip, wi *ufettu wi ipoom indaŕ utëpuŕ. Wi ŕnuur kaŕëenŕ aŕëpuŕ, kë ŕya ŕënk baka du Trowat aŕo da kanëm kapëb.

Pawulu anaŕanŕ ŕnaanŕ ankeŕunŕ du Trowat

⁷ Unuur uteek wi kanëm, kë ŕŕë yitiir pa pfaaŕiir kapoom †. Kë *Pawulu aŕë ŕup na bañaanŕ, te mnjel ŕiki aŕu na pya na nfa. ⁸ Nkaniya ŕtëm ŕatehan wal mëntŕ du meeŕ di bko duuŕ, di ŕyitiiraanunŕ. ⁹ Kë nduba alonŕ aŕë wo da, i bajaanŕ bado Ewutikuŕ, anŕoonŕ ŕi ujaneel ulonŕ atiink Pawulu. Kë Pawulu aŕë ŕiini, ajon maakan ŕi bŕup, kë nduba adobi yinŕët. Wi anŕoyëntunŕ, adoo ronŕ, aŕë buurna du uŕoobra uwajanŕën ajot. Wi bawaliinŕ atena, ado na pnaŕana, aŕë ŕënk kë adobi keŕ. ¹⁰ Kë Pawulu aŕë wala, anŕup ŕi napoŕ, amooka aŕë ji na bañaanŕ : « Nawutan kalënk, awo najeb. » ¹¹ Wi wi akakuŕ bko duuŕ, afaaŕiir ipoom na baka, kë badee. Wi aŕiiniinŕ te mnjinŕ, aŕë ya. ¹² Kë bañaanŕ baŕë ŕiisŕ na nduba najeb unŕ, alilan bnura.

Pawulu awoona Trowat aya Milet

¹³ Wi wi ŕŕaanŕ ajot kadun, ajeŕ ulantu, pya Atot, di ŕwoonŕ i pya kajijna *Pawulu, ŕiki apoŕ poŕ aya da. ¹⁴ Wi ŕyitunŕ du Atot, aŕë jija ŕi ulantu, atool pya ubeeka wi Mitilena. ¹⁵ Wi ŕbanunŕ da, akak aŕëp na ulantu, kë wi unuur ujinŕunŕ kë ŕŕë ŕnog unjiw wi Hiyot, aban unjiw wi Famoŕ ŕi unuur utëbantën, ŕi uwajanŕën kë ŕban ubeeka wi Milet. ¹⁶ Pawulu aji aŕëp ŕëp Efet aanpantŕ ŕiki aanŕal pjon ŕi utaak wi Atiya. Ataran pban Yerutalem woli ahinani ji unuur wi ufettu wi *Pentakot udo kaban.

† 20:7 Natenan ŕi Ulemp 2.42.

Pawulu aṭiini uyaani na bantohi biki banfiyaaruṅ biki Efeṭ

17 *Pawulu awo ṭi Milet, aṣè yil, kè badu bantohi biki pntuk pi banfiyaaruṅ pi Efeṭ. 18 Wi babanuṅ, kè aṣè ji na baka : « Nawin jibi nṭo'i na an du unuur uteek wi ntapnuṅ kahotṭi ṭi utaak wi Aṭiya. 19 Dlempar Ajugun, awalan uleef naan awooni, ahaj ṭiki *bayuday baloṅ babomandër pdolèn buṭaan. 20 Mëmmanan nin ukoolan, uko wi nawoonṅ i pme bṭi, dṭup abot ajukanan wa, ṭi kadun ki bañaan na du itohan. 21 Dṭup bayuday na banwoonṅ baanwo bayuday aji bawut pjuban, bakak ṭi Naṣibaṭi, bafiyaar Yetu Ajugun. 22 Kè *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣè wuukèn hènkuṅ pya Yerutalem, bè mëmme, uko wi nji kayaanṅ kaṭènk da. 23 Dbubara me kè ubeeka wi nji kayaanṅ, Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uji uleṣanarèn, kè ukalabuṣ na mhaj mawo da ayoonkèn. 24 Kè nṣè ṣal aji mnwo mi naan, manwo mndaayanaan, bubara ndo ulemp bṭi wi Yetu Ajugun ajakuṅ ndo te uba, unwoonṅ pṭup *Uṭup Ulil Unuura wi bnuura bi Naṣibaṭi.

25 « Dbi ṭi an ṭi, aṭiiniyaan *Pṣih pi Naṣibaṭi, aṣè me kè naankak aluṅ kawin kèṣ ki naan. 26 Ukaanṅ kè nṭupan nṭa hènki : Ddo wi nhilanuṅ bṭi pa an, woli naanduk ate pjukan pi naan faan, dwent iñen yi naan. 27 Dṭupan iko bṭi yi Naṣibaṭi ajakuṅ mbi nṭupan bè mënduk duk nin uloṅ. 28 Nalipariin ṅleefan, na batani bṭi bi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uwulanaṅ, aji nado kayeṅ. Namëbaan banfiyaaruṅ Naṣibaṭi biki bnuura. Yetu atul pñaakul, pbuuranaan pntuk pi nul. 29 Dme kè woli dyaa bañaanṅ banjoṭuṅ ji ṅwuṭ baluṅ kabi pdo batani buṭaan. 30 Baloṅ ṭi an badoo luṅ kawo ṭi ṅṭilan, kado kawuuk banfiyaaruṅ Yetu baloṅ baṭaṣ baka. 31 Nakeerin nawo bten! Nakak naleṣ uko wi : Ddo ṅṣubal ṅwajanṭ, aji kaleṣanan pnak na utejan, kadoo kawooni.

32 « Hènkuṅ ddukan ṭi iñen yi Naṣibaṭi, uṭup wi bnuura wi nul ubot uwo na an. Uṭup mēntṅ uhinan kaṭijan pntuk pi banfiyaaruṅ. Ṭi uṭup mēntṅ kak, Naṣibaṭi ahinanan kawul iko inuura yi ahankuṅ pa banwoonṅ biki nul. 33 Wi nwoonṅ ṭi, mēññebar untaam wi ñaanṅ aloṅ, kème uwuuru, kème imiṣa. 34 Name bnuura, dlemp lemp na iñen yi naan, kè ṅklempaṣaana nji na biki ngakandëraanuṅ. 35 Ddiimanan na ṅnuur bṭi na dko bṭi : Hènki di di ñaanṅ ajaanṅ alemp, kaṭènkna bajuuk. Kè nakak awo i kaleṣ uko wi Ajugun Yetu ajakuṅ ul ṭi uleeful : “Mnlilan manwoona ṭi pṭen, apel ṭi pyeenk.” »

36 Wi Pawulu aṭiiniinṅ aba, aṣè ṅup na baka, añehan Naṣibaṭi. 37 Kè bañaanṅ bṭi baṣè wooni, amook Pawulu ṭi pwayṣër na a. 38 Uko unkaanṅ kè bajooṭan maakan, uwoonṅ wi ajakuṅ na baka : « Naankak aluṅ kawin kèṣ ki naan. » Wi wi baṣaanṅ aṅooṭana te du ulantu.

Pawulu aya Yerutalem

21 Wi ṅdukuṅ bantohi biki Efeṭ ṭuṅ, aṣè ya utool na ulantu, te unjiw wi Koṭ. Unuur utëbantṅ, kè ṅban pkèṅ pi Rodet, awoona da, aya ubeeka wi Patara. 2 Wi ṅbanuṅ da, ṅṭènk ulantu undeki na utaak wi

Feniti, kè ṅjej wa aya. 3 Nya adoo ten unjiw wi Kipruṭ, aṣè duk wa ṭi kañen kamayu ki nun aya umbanṅ wi utaak wi Firi. Nwala du pkèṅ pi Tir, ṭiki dul di di ulantu ukjiṣaanuṅ iko yi ujjuṅ. 4 Du Tir nya ṭènk banfiyaaruṅ Yetu, aṭo na baka kanëm kapëb. *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uwuuk baka, kè baṣè ji na *Pawulu : « Kya Yerutalem. » 5 Wi ṅṭëpanuṅ kanëm, aṣè tool na bgahun. Bañaanṅ bṭi kè bañooṭanun, aṭu na baaṭ na bapoṭ, aṭëpan ubeeka. Wi wi ṅṣaanṅ aṅup ṭi kabanṅ ki bdëk bweek añehan Naṣibaṭi. 6 Wi ṅbaanṅ, aṣè wayṣër na baka, apaya ṭi ulantu, kè banfiyaaruṅ Yetu bukuṅ bakak itoh yi baka.

7 Njbaañṣaan pyaanṅ pi nun na ulantu wi ṅwoonṅ ubeeka wi Tir, aban ubeeka wi Ptolemayit. Wi ṅbanuṅ da, nya wul banfiyaaruṅ Yetu mboṣ, aṭo unuur upëb na baka. 8 Wal wi unuur ujjuṅ, kè ṅṣè tool aya, aban ubeeka wi Kaytaraya. Nya wala du uko Filip, naṭup *Uṭup Ulil Unuura. Filip mēntṅ awo aloṅ ṭi biki babinṅ adat du Yerutalem, bado kaṭènk *banjañan †. 9 Awo na beegani babaakër, banwoonṅ baaniimaa, banjaki *baṭupar Naṣibaṭi. 10 Wi ṅwoonṅ da ado ṅnuur, kè Naṭupar Naṣibaṭi aloṅ andu'aniinṅ Agabuṭ aṣè woona Yuda, aban da. 11 Agabuṭ mēntṅ abi awinun, aṣè jej katël ki Pawulu, atan ihoṭul na iñenul na ka, aṣè ji : « Uko wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujakuṅ wii wi : Hènki di di *bayuday du Yerutalem bakluṅ katan ajug katël ki. Baluṅ kawula banwoonṅ baanwo bayuday. »

12 Wi ṅtiinkuṅ uko waṅ, un na banfiyaaruṅ biki Kaytaraya, ṅkooṭ Pawulu awut kaya Yerutalem. 13 Kè Pawulu aṣè teemun aji : « we wi nabaanṅ awooni ba, atokèn uṣal? Nji, katim ki Yetu Ajugun kakèṣ nwut batanën bafinṅ du Yerutalem. » 14 Wi ṅwoonṅ ṅñhilan pñenanana, aṣè wuta, aji : « Uwoon jibi Ajugun ajakuṅ! »

15 Wal wi ṅṭëpanuṅ ṅnuur ṅloṅ, aṣè bomandër, atool pya Yerutalem. 16 Banfiyaaruṅ Yetu baloṅ biki ubeeka wi Kaytaraya kè bañooṭanun. Bañooṭanun du uko ñiinṅ aloṅ anjoni nfiyaar Yetu, i katim ki Mnatoṅ, anwoonṅ i unjiw wi Kipruṭ. Kè du katohul di di ṅfërnunṅ.

Pawulu ayit na bantohi biki Yerutalem

17 Wi ṅbanuṅ Yerutalem, banfiyaaruṅ babi akitun na mnlilan. 18 Unuur utëbantṅ, kè *Pawulu aṣè bi na un, kè nya uko Yakob. Dul di di bantohi biki pntuk pi banfiyaaruṅ bṭi bayituṅ. 19 Pawulu awul baka mboṣ, aṣè ṭup baka bnuura iko bṭi yi Naṣibaṭi aṭëpnuṅ ṭi a ado du banwoonṅ baanwo bayuday. 20 Wi bantohi baṭiinkuṅ uko waṅ, badëman Naṣibaṭi aṣè ji na Pawulu : « Ayiṭun iwini, *bayuday baṭum baṭum bafiyaar hènkuṅ Yetu Ajugun, akuṭ aṭaṣ bṭi *Bgah bi Moyit bnuura. 21 Kè wi bakṭupuṅ baka ṭi iwi wii wi : baji iwi iji kjukan bayuday bṭi banwoonṅ du ṅṭaak ṅmpaṭi aji bawut pṭaṣ Bgah bi Moyit. Baji iji kji na baka, bawut pwalan bapoṭ *katëmp, bawut pṭaṣ bgah bi bayuday. 22 Kè ṅbaa do do hum ba? Bamehaara me kè iwo ṭi. 23 Dolan uko wi ṅèkjakiinṅ: Nwo ṭi na biinṅ babaakër banhoṅuṅ amehna ††. 24 Yaan na baka, iya idolan bañow, ilukar baka, baṣè

† 21:8 Ulemp 6.5; 8.5-40. †† Woli ñaanṅ amehna, iji khonṅ Naṣibaṭi uko uloṅ, hènki di di bajaanṅ babeeb ṭfa Naṣibaṭi kème woli ñaanṅ aṅal pñehan Naṣibaṭi uko uloṅ, iji kdo hanṅ kak.

bahilan bapuunk ikow. Hënk bañaan bti bameena kë iko yi baktupun tti iwi bti iinwo manjoonan, başë bawin kë iwi kak iji ktaş *Bgah bi Moyit. ²⁵ Kë banwoon baanwo bayuday aşë fiyaar hënkuñ Yetu, npiit baka uko wi ndinanun: Nawutan kade uyemañ wi mngur, nntaam nkankeñun kë pñaak paantulaa. Nawutan pjuban pi piinñ. »

²⁶ Unuur utëbantën Pawulu kë aşë ya na biinñ babaakër bukuñ, ajun bañow na baka. Aşë ya du *Katoth Kaweek ki Naşibañi. Añup unuur wi bakluñ kayit kaji andoli kado bñeñan bi nul, woli bañow bañëpi.

Bañaan biki Rom bamob Pawulu du Katoth Kaweek ki Naşibañi

²⁷ Wi nnuur paaj na ulon nji bañow nñañoganun pba, kë *bayuday balon biki utaak wi Atiya başë win *Pawulu du *Katoth Kaweek ki Naşibañi, aşë naakrëna na pntuk pi bañaan bti, kë bamoba. ²⁸ Wi bamobuluñ aşë huuran aji : « An bañaan biki *Itrayel nañënkun! Niinñ anjaan añup wi nja uwuñaan tti bañaan na dko, tti *Bgah bi Moyit na tti Katoth ki Naşibañi ki, awi. Adoo beeh beeh añij balon banwoon baanwo bayuday tti katoth ki, añopan dko dyimanaan di. » ²⁹ Bañup hañ tiki bawin Trofim i Efet, kë agakandër na Pawulu tti ubeeka, aşë şal aji Pawulu aneej na a du Katoth ki Naşibañi.

³⁰ Kë phomp paniink ubeeka bti, bañaan kë babi pntuk, abi añañ Pawulu, apul pulan apëna bdig aşë dët ilëman. ³¹ Kë balon bañal pfiña. Wal mënñ kë başë yil du naşih i bangoli † biki Rom, aji na a ubeeka wi Yerutalem bti uyewlaa. ³² Tti dko mënñ, kë naşih adu bangoli balon baweek na balon tñun, aşë mintar pntuk mënñ. Wi bañaan bawinuluñ na bangoli, aşë tñaan pkoba. ³³ Kë naşih i bangoli aşë bi tti Pawulu, amëbana, aşë do kë batana na ktal ktëb ki mnkorentu aliintan. Wi wi añaan ahepar aji : « Niinñ i awo ahon ba? Abaa do do we ba? » ³⁴ Balon tti pntuk baji bahuuran wi, bukundi kahuuran wi mon. Bañaan bañaat pñaat pañ kë naşih i bangoli aanhilaan ame uko unñëpun na manjoonan, aşë ji bañija du katoth kaweek kambiguñ na pmboş pkëm. ³⁵ Bado na ppayan Pawulu ajeja jej ahilna abuur pntuk pankşookuluñ. ³⁶ Bañaan bti bataşa aşë huuran aji : « Nfiña! »

Pawulu añup bañaan aji aanjubani

³⁷ Wi bangoli bakñooñun *Pawulu du pşih, kë aşë hepar naşih i baka, aji : « Dhil kañupu uko ulon i? » Kë aţeema aji : « Mbeeh! Ite uñup *ugrek i? » ³⁸ Mënñ iwi keeri iwoon niinñ i Ejiptu ampatañin tti nnuur nlon tñun, añëp du *pndiiş na balat iñeen week nyaaş iñeen nbaakër (4000). » ³⁹ Kë Pawulu aşë teema aji « Nji dwo *nayuday abuk ubeeka wi Tartuñ, du utaak wi Filitiya. Dwo abuk ubeeka ummeñaniin. Dkooñu kooñ, tñaan nñiini na bañaan. » ⁴⁰ Wi naşih i bangoli adinanun, kë Pawulu aşë nañ du bko duuñ atar baka kañen. Wi bañaan bayompun bti, kë aşë ttiini na baka na uñup *uheberë aji :

† Naşih mënñ aşih bangoli iñeen week nyaaş iñeen (1000).

²² « An batëñ naan na başin naan, natiinkan uko wi nji kañupun pa pyeñan uleef naan. » ² Wi bañiinkun kë añiini na baka na uñup *uheberë, kë başë yomp juk, aţiinka. Kë *Pawulu aşë ji : ³ « Nji, dwo *nayuday, ambuknaaniin ubeeka wi Tartuñ, du utaak wi Filitiya, aşë kuşnaana tti ubeeka wi. Gamaliyel ajukanaanun bnuura bgah bi başinun, ajinñan. Dbi wo nñaan añaluñ maakan uko wi Naşibañi ji an bti nña hënkuñ. ⁴ Dbi ji kahajan banjaan bañaş bgah bi Yetu, te kadoo fiñ, kamob biinñ na baañ kawat ukalabuş ⁵ kë *naşih i bañeñan na biki pntuk pi bantohi bawo bamaar. Ddoo yeenkna yeenkna du baka, uworda umpiitun pa bayuday biki Damat, kaya da kamob banfiyaaruñ Yetu, kañij tti *uruha tti Yerutalem tti, pa bakob baka. »

Pawulu akakalëş jibi akakuñ tti bgah bi Yetu

⁶ « Unuur ulon, kaya mndiin unuur, wi nji kayaan adoo nñog Damat, tti dko mënñ, kë bjeehi blon bweek banwoonun bañi başë bi agurën, ajeehanaan. ⁷ Kë nlot tti mboş aşë tiink pdiim plon kë pakji na nji : “*Fawul! Fawul! we ukaan kë ikhajaan ba?” ⁸ Kë nşë teem aji : “Iwi in ula ba, Ajugun?” Kë pdiim pateem aji : “Dwo Yetu i *Nataret, i ikhajanun.” ⁹ Bañaan biki nkyaanun bawin bjeehi bnuura, aşë wo baantiink pdiim panktiiniin na nji. ¹⁰ Kë nşë hepara aji : “Ajugun, kë we wi nşaan awo i kado ba?” Ajugun kë aji : “Nañiin ineej Damat, baya kañupu da uko wi Naşibañi ajakuñ ido.” ¹¹ Batëñ naan bamëbanaan mëban tti kañen, aneejanaan Damat, tti bjeehi bweek batokën këş. »

¹² « Niinñ alon anwoon Ananiyat kë aşë wo da. Awo nñaan anjaan añaş Naşibañi na bgah bnuura, i *bayuday bti banfëñun da bamaganun. ¹³ Ananiyat abi pwinën, aşë ji : “Fawul ayiñ naan kakan ido kawin.” Tti dko mënñ, kë nkak awin, abot awina. ¹⁴ Kë Ananiyat aşë ji na nji : “Naşibañi i başinun, adobi datu dat pa ime kanuma ki nul, iwin Nñaan Natool, ibot itiink uñup umpënnun tti mntumul. ¹⁵ Iwi ikwoon namaar i nul tti kadun ki bañaan bti tti uko wi iwinun abot aţiink. ¹⁶ Ibaa yoonk we hënkuñ ba? Nañiin iyeenk *batitmu, ipekadu yi nu ipëna woli itimana.”

Naşibañi ayil Pawulu du banwoon baanwo bayuday

¹⁷ « Wi nkakuñ Yerutalem, awo du *Katoth Kaweek ki Naşibañi añehana, kë Naşibañi aşë haabëşaan këş ¹⁸ kë nwin Ajugun, kë akji na nji : “Faraan! Pënan tti Yerutalem hënkuñ, tti bankdi ptiink uko wi imaaruñ abot awin untaaruñ na nji.” ¹⁹ Kë nşë teema aji : “Ajugun, bañaan biki bame bnuura kë dji kañaay na *itoh iñehanaani, kawat bañaan banfiyaaruñ Yetu ukalabuş, kabot kado bakob baka. ²⁰ Kë wi pñaak pi Fëfan ankeñariin patuliin kë nji mmaar da adinan wa abot ayeñ imişa yi banfiñuluñ.” ²¹ Wi wi Ajugun añaan ajakën : “Yaani, dyilu dko dlow, du banwoon baanwo bayuday.” »

Pawulu na naŕih i bangoli

²² Wi *bayuday batiinkuŕ *Pawulu k  adoo  up uko waŕ, k  ba   huuran maakan aji : « Nabiin n in  aaŕ i, aanwo i kawo  i dko. » ²³ Wi bakhuuranuŕ, a  l iyeti yi baka bko duu  † abot akuy   pd  pal n, ²⁴ k  na ih i bangoli a   do k  ba oo a du katoh kaweeek kambiguŕ na pmbos pk m. Aji bakoba na itint l, a upna uko un-kayi k  ba aaŕ bakhuura h nk. ²⁵ Wi bapiin anuŕ Pawulu kakob, k  a   ji na naweeek i bangoli i een-week anna uŕ da : « Na al aji pmob  aaŕ anliŕuŕ na baromeŕ kakob na itint l b  aandobi dolan uruha uwo  i bgah i? » ²⁶ Wi naweeek i bangoli atiinkuŕ uko waŕ a   ya du na ih i bangoli, akakal  sa wa. A   jaka aji : « Iwin uko wi iŕaluŕ lah pdo? Niin  i aliŕ na baromeŕ. » ²⁷ K  na ih i bangoli a   ya du Pawulu, ahepara aji : «  upan, iwi iliŕ na baromeŕ i? » K  ateema aji : « H nk da na manjoonan. » Na ih i bangoli k  a   jaka : ²⁸ « Nji, dluk luk itaka itum, abaa hil aliŕ na baromeŕ. » K  Pawulu ateema aji : « K  nji, n   buka buka aliŕ na baromeŕ. » ²⁹ Banwoon biki pkoba pa a iini balowa  i dko m n , k  na ih i bangoli a   l nk wi ameeŕ k  Pawulu i atanuŕ h nk, aliŕ na baromeŕ.

Ba ij Pawulu du uruha uweek

³⁰ Wi nfa mambanuŕ, k  na ih i bangoli a   do k  baf n   *Pawulu a   du *ba eŕan baweek na pntuk pi baway   b up *bayuday,  iki aŕal kame na manjoonan uko wi ba aaŕ baktaparuluŕ. Wi wi a aaŕ adola k  abi ana   i kadun ki baka.

23 Wi wi *Pawulu a aaŕ ajaban baway   b up *bayuday k   a   ji : « An bayi  naan, uhaa  uwo ujint  na nji  i mnwo mi naan  i kadun ki Na iba i te n a di. » ² K  *na ih i ba eŕan anwoon katim ki Ananiya  a   ji na banna uŕ  i kadunul bakoba  i mntum. ³ K  Pawulu a   ji na a : « Iwi nataaki i ††, Na iba i aluŕ kakobu na manjoonan. I o  uŕ aji iway   jibi Bgah ba-jakuŕ, abaa kak aji na baka bakob n. »

⁴ Biin  banna uŕ a og Pawulu k  ba   jaka : « Ikar kar na ih i ba eŕan Na iba i! » ⁵ K  Pawulu a   teem aji : « Babuk biin  m mme aji awoon na ih i ba eŕan. Ba up  i Ulibra wi Na iba i aji : “*N aaŕ aanwo ka i-iniyaan uko wi na ih i utaak wi nul bu aan.*” »

⁶ Wi Pawulu awinuŕ k  baloŕ  i pntuk pi baway   baweek bawo *ba aduk, k  baloŕ bawo *bafarita , k  a   huuh aji : « An bayi  naan! Dwo nafarita , abuk bafarita . Ba ij n *uruha  i,  iki dha  aji banke uŕ baluŕ kana a  i pke . » ⁷ Wi ajakaŕ jak haŕ, k  bafarita  na ba aduk ba   jun p om, abot apa   r. ⁸ (Ba aduk ba al aji banke uŕ baankluŕ kana a  i pke , k  nwanju  na n ton  aanwoo, k  bafarita  ba al aji iko m n  iwoo.) ⁹ P aat k  pabi d ma d m, k  *bajukan Bgah bafarita 

†  i bayuday p l bayeti k me kami a bko duu  pajaan payuu  k  unwoon k me uko uloŕ wi  aaŕ adoluŕ u  p u up. †† Pawulu aho  ajaka « iwi uniw ufa a aan wuŕ » uwo wo ji aŕal kadiimanaan ba aaŕ k  Ananiya  aji daar kala pwo nanuura  i bdiŕ a   wu  du ka  b mee , awo kataaki.

baloŕ bana a a oman aji : « N nka nin uko utapar  i-in  i. Om un oŕ k me *uwanju  udoo  iini na a. »

¹⁰ P om pad m pd m paŕ, k  na ih i bangoli adoo  i babi bakit kitan Pawulu, a   ji na bangoli bawala baya bap nana  i p oof pi baka, ba ija katoh kaweeek kanyenani .

¹¹ Utejan m n , k  Ajugun a   na   i kadun ki Pawulu aji na a : « M baan iliin ! I iiniyaan katim ki naan  i Yerutalem  i a   wo kak i kado haŕ du Rom. »

Bayuday ba al p iŕ Pawulu

¹² Wi unuur ujintuŕ, k  *bayuday baloŕ ba    iinkar. Bahoŕ amehna aji baankde baankdaan b  baanfiŕ *Pawulu. ¹³ Bantiinkaruŕ haŕ bapel i een n baak r. ¹⁴ Wi wi ba aaŕ aya du *ba eŕan baweek na bantohi aji na baka : « Nhoŕ amehna aji n nkde nin ukoolan te wi n kfiŕaŕ Pawulu. ¹⁵ H nkuŕ an  i katim ki pntuk pi baway   b up baweek, nayilan du na ih i bangoli naji na a a ijan Pawulu, nadaar naji na al kame bnuura uko wi adoluŕ. K  un, n dobi bomand r bomand r pa pfiŕa ji abi ado kaban  i. »

¹⁶ Wi na a a aloŕ ayimi Pawulu atiinkuŕ uko waŕ, a   ya du katoh kaweeek kambiguŕ na pmbos pk m, anee  da a upa. ¹⁷ Wi wi Pawulu a aaŕ adu naweeek aloŕ i bangoli i een-week, aji na a : « N o an na a a i du na ih i bangoli, aka uko uloŕ wi p upa. » ¹⁸ K  naweeek i bangoli a oo  na a a du na ih i baka, a   ji na a : « Pawulu nakalabu  adu n akoo  n aji n jiu na a a i, aka uko uloŕ wi p upu. » ¹⁹ K  na ih i bangoli a   m bana  i ka en ap n na a k  bagaagi a   jaka : « We wi iŕaluŕ p up n? » ²⁰ K  na a a a   jaka : « Bayuday batiinkar aji babi pheparu i ij Pawulu faan du pntuk pi baway   b up baweek, baji ba al kadaar kaji ba al kame uko wi adoluŕ. ²¹ Kdinan baka uko waŕ,  iki ba aaŕ bampeluŕ i een n baak r bamena dko dloŕ, ayoonka. Bahoŕ amehna aji baankde nin kadaan b  baanfiŕ Pawulu. Babomand r h nkuŕ aba, ayoonk yoonk idinan. » ²² K  na ih i bangoli a   jaka awut ka up nin aloŕ kaji a upa uko m n , a   wutan na a a k  ayaa.

Ba oo  Pawulu du ubeeka wi Kay araya

²³ Wi wi na ih i bangoli a aaŕ adu baweek bat b biki bangoli i een-week aji na baka : « Nabomand ran na bangoli i een-week nyaa  n t b (200), na bajug n m-p l nt i een paaj na uloŕ (70), na bangoli i een-week nyaa  n t b (200) biki ijan, naya Kay araya n a di woli n woori ka een kaloŕ n  utaakal n kobi. » ²⁴ Nabomaan n mp l nt na oo na *Pawulu, ahilna aban najeb du Felit nantuŕa. ²⁵ H nk k  na ih i bangoli a   piit Felit aji :

²⁶ « Iwi Felit nantuŕa naweeek, nji, Klodiyu  Litiyat dpi-ituŕ awulu mbo . ²⁷ *Bayuday bamob  iin  i aŕal pfiŕa, k  n   bi na bangoli naan abuurana,  iki ba up n aji aliŕ na baromeŕ. ²⁸ Wi n aluŕ pme uko wi ajubanuŕ a    oo a pntuk pi baway   b up baweek pi baka. ²⁹ Wi wi n aaŕ ayikr n k  uko wi baktaparuluŕ uta n na bgah bi baka, b  baanka ka nin uko uloŕ utapara

unkëşun bafiņa kême batuha. ³⁰ Wi mmeen kē balon batiinkar pfiņa, kē nşē yil ti dko mēnt aji baŋiju a. Dkak ado bantaparulun bŋup babi ti iwi baŋup uko wi adolon baka. »

³¹ Na utejan, bangoli bado uko wi naşih i baka ajakun, aje Pawulu, aya na a te ubeeka wi Antipatrit. ³² Wi unuur ujinŋun kē bangoli bukun başē kak du katoh kawee, awut bajug ŋmpëlēnt kē baya na Pawulu. ³³ Wi babanun Kaytaraya aşē wul Felit nantunja uko wi Klodiyut apiitun, aşē dukara Pawulu. ³⁴ Wi nantunja aleyiirun uko umpiitun aşē hepar Pawulu utaak wi awoonun. Wi ameen kē awo i utaak wi Filitiya †, ³⁵ aşē ji na a : « Dluŋ katiinku woli bantapariin bŋup babani. » Kē aşē do kē bahank Pawulu du katoh ki pşih ki *Herod abiiŋ aniw, ayeņa.

Bayuday bakeşaar Pawulu du Felit

24 Wi ŋnuur kañeen ŋaŋepun, kē Ananiyat *naşih i baŋenjan aşē ya na balon ti bantohi na naŋupar bañaan, i katim ki Tertulot du Kaytaraya. Babi ti kadun ki Felit nantunja, akeşaar *Pawulu. ² Wi baduun Pawulu, kē Tertulot aşē jun ptapara iko aji : « Iwi Felit nantunja nawee, ŋjon nŋo ti awo bnuura ti pşih pi nu, kē mntit mi nu mankak aŋij iko inuura ihalu ti utaak. Kē ŋji ŋlilandēru maakan, kabot kataanjaru, ŋnuur bti na dko bti. ⁴ Nñkŋto kanooranu na bŋup btum, aşē ŋal itinkun btiişu. ⁵ Niinŋ i awo ŋaan anwuŋun maakan, anwoon ti pyewlēn *bayuday ti dko bti, abot awo i pntuk pi banataren. ⁶ Adoo do do na pŋopan *Katoh Kawee ki Naşibaŋi, ukaan kē ŋmoba. [Nŋal pwayēşa bŋup jibi bgah bi nun bajakun ⁷ kē Litiyat naşih i bangoli aşē bi na kmēni atehun a ti iñen, ⁸ ado bantaparun Pawulu bŋup babi ti iwi.] Woli ihepara bnuura, atiinka, kême bdidi'u iko yi ŋktaparulun. » ⁹ Kē bayuday baŋok na a, ti uko wi ataparulun aji ujoonani.

Pawulu aŋup ti kadun ki Felit nantunja

¹⁰ Wi Felit nantunja adekun *Pawulu kañen aji ateem, kē aşē yeenk bŋup aji : « Dme kē ido ŋşubal ŋtum, aji kwayēş ti utaak wi, ukaan kē nllilan maakan kabi kaŋupu kayenjan uleef naan. ¹¹ Ihinan kahepar bnuura baŋupu kē uundo pel ŋnuur iñeen na ŋtēb wi nyan Yerutalem pdēman Naşibaŋi. ¹² Bambiin akeşaarēn baanŋenkēn kē ŋji kaŋom na nin ŋaan alon du *Katoh Kawee ki Naşibaŋi kême anaŋan pntuk pi bañaan ti itoh iñehanaani, kême ti ubeeka. ¹³ Baankak ahinan kadiiman kē uko wi baktaparaanun hēkun uwo manjoonan. ¹⁴ Kē nşē dinan ti kadunu aji dji kadēman Naşibaŋi i başinun, wi njaan kaŋaş Bgah bi bukal bajakun aji bawo bwuŋaan. Dfiyaar iko bti intaanun na Bgah, na yi *baŋupar Naşibaŋi bapiitun, ¹⁵ abot ahaŋ pnaŋa ti pkeŋ pi baŋool na bado buŋaan ji bañaan biki bantaparaanun bŋup. ¹⁶ Ukaan kē ŋji kadoonaan ŋnuur bti pwo na uhaaş ujinŋ ti kadun ki Naşibaŋi, na ki bañaan. »

† Felit awoon i pwayēş Pawulu ŋiki Pawulu awoona Filitiya danwoon ti pşih pi nul.

¹⁷ « Kē wal wi ndolon ŋşubal du bdig, aşē kak ti Yerutalem aŋij itaka pŋenkna bañaan bajuuk biki pntaali pi naan, kabot kado iŋenjan yi Naşibaŋi. ¹⁸ Wi wi başaan aŋenkēn du Katoh ki Naşibaŋi kē ŋji kabaañēş bŋenjan bjinŋan uhaaş. Mēnwō na nin pntuk plon abot awo mēntij nin pŋaat. ¹⁹ Kē *bayuday balon biki Atiya bawoon lah kabi kanaŋ ti kaŋup uko wi bakaan na ŋji, ²⁰ kême banwoon ti baŋup uko wi bawinun uwuŋaan ti ŋji wi nnaŋun ti kadun ki baka du pntuk pi bawayēş bŋup bawee pi bayuday. ²¹ Kême uwohan kak uko wi nhuuranun ti kadun ki baka aji : “Uŋup wi pnaŋa ti pkeŋ, ukaan kē mbi nŋa bawayēşaan ti kadunan?” »

²² Kē Felit nantunja, ammeen bnuura uko wi bgah bi Ajugun, aşē lutan pwayēş te unuur ulon, aji na baka : « Dluŋ kawayēş uko wi nan woli Litiyat naşih i bangoli abii. »

²³ Wal mēnt kē aşē ji na nawee i bangoli iñeen-week alon, ahank Pawulu du ukalabuş, bawut kado kanoorana babot bawut bayiŋul bado kaŋenka.

Pawulu aŋiini na nantunja na aharul

²⁴ Wi ŋnuur ŋlon ŋaŋepun, kē Felit aşē bi na aharul anwoon *nayuday i katim ki Druŋiliya. Felit ado kē badu *Pawulu, aşē tiinka kē akŋiiniyaan pfiyaar Yetu Krittū. ²⁵ Kē jibi Pawulu akŋupun adoo jun pban ti iko yi pwo ŋaan naŋool, yi pŋijan uleef, na yi unuur wi Naşibaŋi akun kawayēş bañaan, kē Felit aşē yewla, aji na a : « ŋaŋaan ba hēnk nŋa, ihinan kaya, woli dbi jeeh kayil pdu'u. » ²⁶ Ahaŋ wal mēnt aji Pawulu awula itaka, ukaan kē aji du'ara du, kaŋiini na a.

²⁷ Wi ŋşubal ŋtēb ŋaŋepun, kē Portiyut Fettut aşē yeenkēş Felit ti pntunja, anwuŋun Pawulu du ukalabuş, pdolna bayuday balilan.

Baŋij Pawulu uruha ti kadun ki Fettut nantunja

25 Wi Fettut abanun ti utaak ado ŋnuur ŋwajanŋ, aşē pēnna Kaytaraya, aya Yerutalem. ² *Baŋenjan bawee na bantohi bawee *bayuday kē başē bi anaŋ ti kadunul, akeşaar *Pawulu. ³ Kē başē ŋehan Fettut aŋenk ŋenk baka, ado Pawulu aya Yerutalem, ŋiki babop ayoonka ti bgah, kahilna kaba na a. ⁴ Kē Fettut aşē teem baka aji : « Pawulu awo ukalabuş du Kaytaraya, kē ŋji ti uleef naan, nkak awo i kaya da ti ŋnuur ŋi. ⁵ Nadolan bawee biki nan, balun babi na ŋji, woli ŋiinŋ aŋ mēntan ado buŋaan blon baya keşaar. »

⁶ Fettut ado du Yerutalem ŋnuur bakreŋ kaya iñeen ŋaŋ na baka, aşē ya Kaytaraya. Wi unuur ujinŋun, kē aşē ŋo du uruha, ado kē baŋij Pawulu ti kadunul. ⁷ Wal wi Pawulu abiiŋ, kē bayuday banwoonun Yerutalem, başē bi anaŋ afooya, atapara iko itum iwuŋaan maakan, yi bawoon baanhinan adiiiman kē ijoonani. ⁸ Kē Pawulu aşē yeŋan uleef aji : « Mēndo do nin ukoolan unwuŋun ti bgah bi bayuday, kême ti *Katoh Kawee ki Naşibaŋi, kême aŋup buŋaan ti *Fetar naşih najeenkal i Rom. » ⁹ Kē Fettut, anşaan aŋal bayuday balilandēra, kē aşē hepara aji : « Iinŋal kabi Yerutalem, nya nwayēşu ti uko wi batapariin i? » ¹⁰ Kē Pawulu aşē

teema aji : « Dwo ti uruha wi Fetar ti, awo i kawayešana ti. Mendo bayuday nin ukoolan, ke iwo name iwi ti uleefu. ¹¹ Be woli djuban na manjoonan, woli ddo uko ulon uwutaan unkeshun nket, menkpok pa. Ase wo kaxa woli iko yi bataparaanun iinjoonani, nin alon aanka na pwulen du bayuday. Dnuma Fetar awayešana! » ¹² Wi Fettut awinarun na balemparal banhogulun, ase teema aji : « Inuma pwayes pi Fetar, ikeer aya du kadun ki Fetar. »

Fettut aini na Agripa nasih

¹³ Wi nnuur nlon natepun, ke Agripa nasih na Berenit ata'ul naat ase bi ti Kaytaraya, pwul Fettut mboş. ¹⁴ Jibi bawoon biki pdo da nnuur nlon, ke Fettut ase tiini na Agripa nasih ti uko wi *Pawulu aji na a : « Niint alon awo ti, i Felit awutun du ukalabuş. ¹⁵ Wi nwoon du Yerutalem, ke *batenjan baweeke na bantohi biki *bayuday ase bi atapar niint i btup ase nehanaan, aji nji aduknaanaa. ¹⁶ Ke nse teem baka aji baromej baantaal pmob naan katuh be aantaş ti kadun ki bantaparulun btup ayejan uleeful. ¹⁷ Wi wi baaşan abi na nji ti, ke mendo to ajon, ase to du uruha wi unuur ujintun, ase do ke batij niint ment. ¹⁸ Ke wi batijun bankeesaarulun ti kadunul, baantup tup nin uko ulon ti iko iwutaan yi nji nşalun aji ul adoo. ¹⁹ Pnom pi bakaan na a pawoona taş ti bgah banwoon bi baka, na ti naan alon anketun i bajaan bado Yetu, i Pawulu akjakun awo najeb. ²⁰ Ke nse yewla, memme hum di nji kawayeshun iko yan, ase hepara me anjal kaya Yerutalem baya bawayešana ti iko ment. ²¹ Ke wi Pawulu aşan hepar aji anjal pwayes pi *Fetar nasih najeenkal, ke ndo ke badeta, te wal wi nji kalun kado bañoota du Fetar. » ²² Ke Agripa ase teem Fettut aji : « Nji kak djal katiink niint mentan. » Ke aji na a : « Ilun katiinka faan. »

Batij Pawulu ti kadun ki Agripa na Berenit

²³ Wi nfa mabanun, ke Agripa na Berenit, ase bi na pkepatet pweek, aneej du dko di uruha, ke başih bangoli na bantohi baweeke biki ubeeka ke bafooy baka. Wi wi Fettut adolon wal ment ke batij *Pawulu. ²⁴ Ase tiini na banaan aji : « Iwi Agripa nasih na an bti nanwoon ti na un, nawin niint i. Ul akaan ke *bayuday bti babi du nji, du Yerutalem na ti, anoman maakan ase huur aji, aantaan na pwo najeb. ²⁵ Ke nji ke nse win nji ti uleef naan, ke aando nin uko ulon unkeshun aket. Wi aşan aňehan aji anjal pya du nasih najeenkal aya awayeşa, ke nse ji ddola aya du a. ²⁶ Ase wo menka nin uko ulon unkeshun piiit nasih najeenkal ti niint i. Ukaan ke nija ti kadun ki nan na ki iwi Agripa nasih ti uleefu. Henk, woli nahepar, kase ka uko upiit nasih najeenkal. ²⁷ Naan aanhilanun kabubara kañoot nakalabuş du nasih najeenkal be iintup uko wi adolon. »

Pawulu aini ti kadun ki Agripa nasih

26 Henk, ke Agripa ase ji na *Pawulu : « Ihinan katup, kayenan uleefu. » Pawulu adeen kañen,

ase yan uleeful aji : ² « Iwi Agripa nasih, dlilan nta, wi nnaşun ti kadunu, kateem ti iko yi bayit naan *bayuday bataparaanun bti. ³ Dkak alilan maakan, tiki ime udolade wi baka bnuura akak ame bnuura iko yi bajaan banomna. Ukaan ke nji kakootu koot itiinkan bnuura.

⁴ « Bayuday bti bame jibi ntoori ti kpot. Bame kak bti jibi ti kateeku ntoori du utak wi naan, na du Yerutalem. ⁵ Bame'en undiimaan, ahilan katup woli banjali ke dji katas bgah bi pntuk pi *bafaritay bantamun ti bgah bi nun. ⁶ Ke henkun, uko unkaan ke bakwayaşan ti, uwoon ke: Dhat uko wi Naşibaş abiiñ ahon başinun. ⁷ Ke kşini iñeen na ktib ki pntaali pi nun, kahon mentan ki ki kahaşun pyeenk, wi kademanun Naşibaş na nhaaş nji baka nfa na utaakal. Iwi Agripa nasih, mnhat man mankahan ke bayuday batijen uruha. ⁸ We ukaan ke an bayuday naşal aji nñhinan kafiyaar ke Naşibaş aji naşan banaan ti pket ba? » ⁹ « Ke nji ti uleef naan henk, ke ndun aşal aji dwo kado uko wi nhinanun bti katokna katim ki Yetu i *Nataret. ¹⁰ Ke henk di di ndolan du Yerutalem, amob banfiyaarun Yetu batum awat ukalabuş. *Batenjan baweeke badinanaan pdo han, aji wonti batu baka pket dji kawo ti bandinanun. ¹¹ Dji kaşay na itoh iñehanaani bti, kahajan banfiyaarun Yetu, kawuuk baka pkar katim ki nul. Ddeebaşer baka maakan, adoo ji kaya nbeeka nmpaşı prab baka kahajan.

Pawulu akak akakales jibi atepun adoo fiyaar Yetu

¹² « Ke henk di ntoolon unuur ulon pya ubeeka wi Damat, pdo ulemp ment awo na uworda wi *batenjan baweeke. ¹³ Kaya pban mndiin unuur, djaku iwi, nasih, ke nse wo ti bgah, ase win bjechi blon banwoonun başı ase jeehan apel unuur, ke babi aguren nji na bankyaanşun na nji. ¹⁴ Henk, ke npen bti ajot ti mboş. Ke nse tiink pdiim plon ke paktiini na nji na utup *uheberere aji : "Fawul, Fawul, we ukaan ke ikhajaan ba? Ibaa noor we atootar ji upatar wi ajug wa akwuukun na pfeeru pjul." ¹⁵ Ke nse hepar aji : "Iwi in ula ba, Ajugun?" Ke Ajugun ase teem aji : "Nji Yetu a, ikhajanun. ¹⁶ Naşii iwo bnat, dpn awinana ti kadunu, kakanaanu nalempar naan. Iwo katup bandukiin uko wi iwinun nta ti nji, na wi nji kalun kadiimanu. ¹⁷ Dlon kayenun, ti *bayuday na banwoon baanwo bayuday biki nji kayiliin iya. ¹⁸ Iwoyi kahaabesh baka kes, kapenan baka ti bdem, katij mon bjechi, kapenan baka ti mnhina mi uweek wi ntaayi, katij du Naşibaş. Henk bahilna woli bafiyaaren, bapenan baka ipekadu bahil kawo ti biki Naşibaş adaton aji bawo pntaali pi nul."

Pawulu atup jibi alemparun Yetu

¹⁹ « Ukaan, Agripa nasih, ke ntaş uko wi Naşibaş atupunun wi ahaabeshaanun kes. ²⁰ Djonna Damat na Yerutalem, abaaşan nfet nji *Yuda bti na nji banwoon baanwo bayuday. Atup baka aji bawut pjuban bakak du Naşibaş, bado kado iko inkyuunun ke bawut

pjuban. ²¹ Uko waŋ ukaan̄ kē *bayuday bamobēn wi nwoon̄ du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi aŋal pfiŋēn. ²² Kē Naṣibaṭi aṣē wo na nji te unuur wi nṭa wi, kē ndoo naṭ ṭi kadun ki bañaan̄ bṭi, bampoṭi na baweek aṭup uko wi mmaaruŋ. Uko wi nji kaṭupun̄ uunwo wo ulon̄ umpaṭi na wi *baṭupar Naṣibaṭi na *Moyiṭ bajakuŋ ṭfa aji ubi kadolana, ²³ *Krittu aluŋ kahaj kaṣē kawo nateek anknaṭiŋ ṭi pkeṭ kaṭup bayuday na banwoon̄ baanwo bayuday, bjeehi bi mbuur. »

Pawulu ado na pkakan Agripa naṣih ṭi bgah bi Yetu

²⁴ Wi *Pawulu akyeŋanun̄ uleeful haŋ, kē Fettut aṣē huuh aji : « Iwi iyilaa! Pjuk pweek pi ijukuŋ pajun pfooyanu bkwol! » ²⁵ Kē Pawulu aṣē ṭeema aji : « Iwi Naweek maakan, mēnyilaa, uko wi nji kaṭupun̄ ujoo-nan akuṭ aṭēp ṭi bgah. ²⁶ Agripa naṣih, dñoom kaṭup na a na mntēŋ ṭiki dme kē aampaam iko mēnt̄ bṭi, iindolana du bñot, dme kē ame ya bṭi aba. ²⁷ Iwi Agripa naṣih, ifiyaar uko wi *baṭupar Naṣibaṭi bajakuŋ i? Dme kē ifiyaar wa. » ²⁸ Kē Agripa aṣē ṭeem Pawulu aji : « Inal kakakanaan naritton̄ ubaa kaṭo'un ṭi! » ²⁹ Kē Pawulu akak ateem aji : « Mēme me utar kēme ujon, uko wi nji kañehanun̄ Naṣibaṭi uwoon̄ iwi na banktiinkun̄ bṭi nṭa di, nakak nawo ji nji, aṣē wo mēnṅal natana mnko-rentu ji nji. »

³⁰ Hēnk kē naṣih, na nantun̄a i utaak, na Bereniṭ, na bañaan̄ bṭi banwoon̄ na baka baṣē naṭa. ³¹ Wi bapēnuŋ aṣē ṭiini bukal bukal aji : « Niiŋṭ i aando do uko ulon̄ unkēṣun̄ akeṭ kēme aya ukalabuṣ. » ³² Kē Agripa aṣē ji na Fettut : « Nhinan lah kawutana, kē aṣaan̄ ahepar pwayēṣaana du naṣih najeenkal. »

Batool pñooṭ Pawulu du Rom

27 Wi ukakuŋ wi pjeŋ ulantu kaya Itali, kē baṣē wul *Pawulu na bakalabuṣ balon̄ Yuliyuṭ, anwoon̄ naweek i bangoli iñeen-week baromeŋ du pntuk pi bangoli pi bajaan̄ bado Pntuk pi Naṣih najeenkal. ² Kē njeŋ ulantu du pkēŋ pi Adramitium unwoon̄ wi pya Atiya, atool pya. Aritarkut i Tetalonika du Matedoniya kē abi na un. ³ Wi unuur ujintun̄ kē nṣē ban Fidoŋ. Yuliyuṭ awo na Pawulu bnuura, awuta kē aji ya kawin banohul, baṭena iko yi anumiiŋ. ⁴ Nwoona du Fidoŋ, kē jibi uyook ukkobun̄ adek na un, kē nfooy na umban̄ wi unjiw wi Kipruṭ wi uwoon̄ uunkkob. ⁵ Kē wi wi nmuuruŋ bdēk bañnogun̄ nṭaak n̄i Filitiya, na Pamfili aban Mire du utaak wi Likiya. ⁶ Wi nbanun̄ da, kē naweek i bangoli aṣē win ulantu ulon̄ unwoonun̄ Alektandriya, atool pya Itali, aṣē dolun kē njeŋ wa.

⁷ Ndo nnuur nṭum aya ya btiṣu, ṭiki uyook uwoo, nṭaj maakan abaa ban kañog ubeeka wi Kēnidut. Uyook uneenanun̄ pya na btool, kē nduk ubeeka wi Fal-mome ṭi kañen kadeenu, afooy unjiw wi Kret. ⁸ Nṭaṣ ṭaṣ ukab, ahaj maakan abaa ban dko di bajaan̄ bado Ikēŋ Inuura, dañnogun̄ ubeeka wi Lataya.

⁹ Nṭo du Lataya ajon, kē pya kadun pado kak anooran, ṭiki unuur wi pyiman wi *bayuday † udobi ṭēp, kē pya na bdēk wal mēnt̄ pahil kapēnan unguun.

Hēnk, kē Pawulu aṣē ṭup uko wi aṣaluŋ aji na baka : ¹⁰ « Babuk biint̄, dwin kē bgah bi nun bi baya kawuṭ, ulantu utoka dko dweek na iko yi ujijuŋ bṭi, bañaan̄ badoo hilan kakeṭ da. » ¹¹ Kē naweek i bangoli aṣē mēban ṭi wi naweek i baṭon̄ ulantu na ajuŋ wa bajakuŋ, apok ptiink Pawulu. ¹² Pkēŋ paannuura pṭēpanaan nnuur n̄i ujonṭ na ukēk uweek, kē baṭum ṭi baka baŋal n̄neeŋ ṭi bdēk, n̄doonaan pban pkēŋ pi Fonika woli n̄hinani. Pkēŋ pi Fonika pawo du unjiw wi Kret, pataan̄ na kayoba ajeŋ ṭi btammaŋu na btamṣanka, kē bahilan kaṭēpan da nnuur n̄i ujonṭ na ukēk.

Ukēk unaṭa du ptoof pi bdēk bweek

¹³ Uyook umpoṭi unaṭnaana btammaŋu ajun pyook, kē bañaan̄ baṣal aji bahinan kado uko wi baṣaluŋ, afēnēṣ ulantu, atool akab kab na kaban̄ ki unjiw wi Kret. ¹⁴ Undo jon, kē ukēk uweek unwoon̄ katim ki btamṣanka umayar unuur uṣē naṭnaana unjiw akēk. ¹⁵ Ukēk wun̄ ubi akob ṭi ulantu, kē n̄enkak ahilan wa pṭijan, aṣē wut kē uyook ukya na un. ¹⁶ Wi nṭēpnun̄ btammaŋu bi unjiw umpoṭi unwoon̄ katim ki Kawuda, aṣē ṭu kamenkla uyook btiṣu. Ndoonaan te adoo kakan bṭeem bmpoṭi bbuurni bantanun̄ ṭi kafēṭ ki ulantu. ¹⁷ Hēnk, kē balemp biki ulantu bajej ital atan-rēn wa uwutna kaṭoka. Baṭi wal mēnt̄ uyook ufēl baka ṭi pyiw pwuṭan pi bdēk bweek du Libiya. Wi wi baṣaan̄ anuj iloona, aṣē wut uyook kē ukya na baka. ¹⁸ Unuur utēbantēn, kē ukēk ukkēka kēk maakan, kē bajej iko injijuŋ afēl du bdēk. ¹⁹ Unuur uwajantēn, bajej iloona na iko yi ulantu afēl du bdēk na iñen yi baka. ²⁰ Ndo nnuur nṭum, n̄enwin bnuur kēme n̄jah, kē uyook ukkoba kob maakan, kē n̄bi ji ji wi nun ubaa.

²¹ Ndo nnuur, n̄ēnde de nin ukoolan, kē *Pawulu aṣē naṭa, aji na bañaan̄ : « Babuk biint̄, nawo i lah katiink uko wi njakanan̄, kawut kapēn du Kret, nanṣaan̄ kabuur ptoka ṭoka pi. ²² Kē nṣē kooṭan kooṭ hēnkun̄, namēbaan naliint̄! Nin alon̄ ṭi an aankkeṭ, ulantu ṭaṭ uktokiŋ. ²³ Takal na utejan, *uwanjuṭ wi Naṣibaṭi anka'ēnuŋ, i njaan̄ kadēman ubi ṭi n̄ji, ²⁴ ajakēn : "Pawulu, klēnk! Iwo i kawayēṣa ṭi kadun ki naṣih najeenkal, kē Naṣibaṭi ṭi bnuura bi nul, akdo bañaan̄ bṭi bankyaan̄un̄ na iwi babuur." ²⁵ Babuk biint̄, natēnṭēnēn, ṭiki dhaṭ ṭi Naṣibaṭi ame kē uwo jibi ajakaaruŋ. ²⁶ Kē uyook uṣē ya kafēlun du unjiw ulon̄. »

²⁷ Ndobi wo wo ṭi utejan unṭēnkun̄ iñeen na n̄baakēr ṭi meel, kē ukēk uhuma kaya na un ṭi bdēk bi katim ki Adiriyatik. Kaban m̄njel, kē balemp biki ulantu baṣē nnuur aji n̄ñog pkay. ²⁸ Wi wi batanuŋ pko plon̄ na ptaḥ awalan katenna kadiilade, awin kē kawo n̄metēr iñeen n̄wajanṭ na paaj na ulon̄, akak aban ṭun̄ aten, awin kē kawo n̄metēr iñeen n̄tēb na bakreŋ. ²⁹ Baṭi wal mēnt̄ uyook ufēlun du m̄nlaak, atan klaar kdiṭ kbaakēr du kafēṭ ki ulantu awalan ṭi meel kahilna kamēban wa, aṣē bi kataran taran unuur ujint̄. ³⁰ Balemp biki ulantu bado wal mēnt̄ na ppēn ṭi wa kabuur. Bawalan bṭeem

† *Ulibra wi Bgah 16.29 upiit̄ aji : ṭi pli ppajantēn na plon̄, ṭi unuur uñeenantēn, nayiman, naankdo nin ulemp ulon̄, an babak utaak na bayaanṭ bṭi.*

bbuurni ašë daar aji baŋal ptan ilaar idiŋ ilonŋ ƚi kadun ki ulanŋu. ³¹ Kë Pawulu ašë ji na naweek i bangoli na bangoli bandukiinŋ aji : « Woli balemp biki ulanŋu biki baanŋo ƚi wa, naankhilan kabuur. » ³² Ukaanŋ kë bangoli bafal ital inŋijanaanunŋ bŋeem bbuurni, awutan ba, kë bakyaak.

³³ Wi bakyoonkunŋ mnjinŋ unuur, kë Pawulu ašë ji na baka bade aji na baka : « Naŋo ŋnuur iŋeen na ŋbaakër kë ŋhaaş ŋawo bnaŋ na an, naande nin ukoolan.

³⁴ Nabiin nade, nanuma pde kahilna kawo bajeb, nin kawel kalonŋ kaankjot ƚi ŋaanŋ. » ³⁵ Wi wi ašaanŋ ajej ipoom abeeb Našibaŋi akitëš ya, ašë jun pde. ³⁶ Kë wi wi baŋaanŋ bŋi bakakanunŋ ŋhaaş, ade ntiinku. ³⁷ Nwo wal mënŋ baŋaanŋ iŋeen-week ŋyaaš ŋtëb na iŋeen paaj na ulonŋ na paaj (276) ƚi ulanŋu. ³⁸ Wi baŋaanŋ bŋi badeerŋ ayok, kë bašë fël ŋdeey ŋanwoonŋ ƚi ulanŋu du bdëk awiišanaan wa.

Ulanŋu ujiiri

³⁹ Wi unuur ujintunŋ, baŋonŋ ulanŋu baanyikrën pkay pi bakwinunŋ, ašë win pkay plonŋ panwoonŋ na pyiw, aji baya kakaban ulanŋu ƚi pa woli bahinani. ⁴⁰ Kë wi wi bafalonŋ ital intannunŋ ilaar idiŋ inŋijanunŋ ulanŋu ašë wutan ya kë iya bdëk. Wi wi bašaanŋ afënëš ital yi batannunŋ ŋpaat ŋanjaanŋ ŋaŋonŋa ulanŋu, atan kaloona ƚi kadun ki wa, uyook uhilna uwuukar wa kadun, ašë tool pya pkay. ⁴¹ Kë ušë ya wal mënŋ abinŋa ƚi pyiw pwuŋaan pi bdëk, kë kadun ki wa kajiiri, uunkak ahilan pya, kafetŋ kë kašë rumpadiir fuŋ ƚiki ŋmaaronŋ ŋakob bnuura.

⁴² Bangoli kë bašë ŋal wal mënŋ kafinŋ bakalabuš, bawutna kalam kabuur. ⁴³ Kë naweek i bangoli ašë ŋal *Pawulu abuur pkeŋ, ašë ji na baka bawut kafinŋ bakalabuš. Abaa ƚëp ƚëp aji na baka, banhilunŋ plam bŋi badunna bajot bdëk balam baban pkay, ⁴⁴ bandukiinŋ baji ŋaanŋ andolonŋ alanka ƚi kampiŋu kayaakna pya këme iko ilonŋ ƚi inkitiinŋ ƚi ulanŋu, kaŋašna bukundu. Kë hënk di di badolonŋ, aban bŋi pkay abuur.

Pawulu aban unjiw wi Malita

28 Wi ŋbuurunŋ bŋi, ašë baa me kë unjiw uwo katim ki Malita. ² Baŋaanŋ banfëŋunŋ da baŋijan un bnuura. Batehan bdoo, adu'un kë ŋŋo atëma ƚiki ušubal ujun pšub, kë ujonŋ uwo. ³ *Pawulu ajej wal mënŋ imul ikay afël du bdoo, kë upula ulonŋ ušë pën ƚi ya, aŋi bdoo bunŋ. Ulut alabari'a ƚi kaŋen. ⁴ Wi baŋaanŋ banfëŋunŋ ƚi unjiw bawinunŋ upula ƚi kaŋen ki Pawulu, ašë hoopatër aji : « ŋiiniŋ i aka pwo nafiŋ baŋaanŋ, ƚiki ajaka jak abuur pkeŋ du bdëk, kë našibaŋi alonŋ andu'aniinŋ « našibaŋi anjaanŋ aluk » ašë wo aandinan awo najeb. » ⁵ Kë Pawulu ul, ašë lët upula awat du bdoo, nin ukoolan uundola do. ⁶ Kë baŋaanŋ banunŋ aji ajun pwur këme kajot kakeŋ ƚi dko mënŋ. Wal wi bayoonkunŋ ajon baanwin ukoolan, ašë wugëš ŋšal aji awo alonŋ ƚi bašibaŋi.

⁷ Ufëŋ wi naweek i unjiw anwoonŋ katim ki Publiyut uŋog da. Aŋijanun kë ŋwo bayaanŋ biki nul ŋnuur ŋwa-

janŋ, ji banohul. ⁸ Ašin Publiyut amaak wal mënŋ awo na ptool kë uleef ubot ayik na a. Pawulu aya awina, ašë ŋehan Našibaŋi, apafa iŋen ƚi bkow, ajebana. ⁹ Kë wi wi bamaakal biki unjiw bandukiinŋ bŋi babinŋ ƚi Pawulu, kë ajeban baka. ¹⁰ Baŋaanŋ bamaganun maakan, wi ŋkyaanŋ, kë bašë pënan iko yi ŋkyaanŋ kanuma bŋi du bgah byaanŋaani awulun.

Pawulu na batëŋŋul bawoona Malita atool pya Rom

¹¹ Wal wi ŋdolonŋ kli kwajanŋ, ašë jija ƚi ulanŋu ulonŋ wi ubeeka wi Alektandriya, unŋëpanunŋ wal wi ujonŋ ƚi unjiw unwoonŋ katim ki kbet †. ¹² Nya awala du Firakuta, ado da ŋnuur ŋwajanŋ. ¹³ Wi ŋwoonunŋ da, ašë ƚaš kabanŋ ki bdëk, adoo ban ubeeka wi Regiyum. Na mnjinŋ, kë uyook unwoonunŋ btammaŋu ušë jun pkob, kë ŋdo ŋnuur ŋtëb, ašë ban pkëŋ pi Putewoli. ¹⁴ Wal wi ŋbanunŋ ubeeka mënŋ, ŋŋënk da balonŋ banfiyaarunŋ, kë bamëbanun kë ŋŋo da kanëm kapëb. Wi wi ŋšaanŋ aban Rom. ¹⁵ Banfiyaarunŋ biki Rom batiink kë baji ŋwo ƚi bgah, ašë bi te Ufeeru wi Apiyut na du dko di bajaanŋ bado Itoh yi Bayaanŋ Iwajanŋ pkitun. Wi *Pawulu awinunŋ baka, abeeb Našibaŋi, ašë kak atërŋ maakan.

Pawulu aŋup Uŋup Ulil Unuura du Rom

¹⁶ Wi ŋbanunŋ Rom, badinan *Pawulu kë agaag ufëŋ wi nul ašë do nangoli alonŋ kë akyaŋa. ¹⁷ Wal wi aŋoonŋ ŋnuur ŋwajanŋ, ašë du bantohi *bayuday babi bayit na a. Wi babinŋ ayit, kë ašë ji na baka : « An bayiŋ naan, nji, nwoonŋ mëndo baŋaanŋ biki pntaali pi nun ukoolan, këme ƚi udolade wi bašinun, bamobën du Yeruŋalem awul baromenŋ. ¹⁸ Baheparaan bnuura uko unŋëpunŋ, ašal pwutanaan ƚiki baanwin win nin ukoolan ƚi nji un-këšunŋ bafinŋën. ¹⁹ Kë wi bayuday bašaanŋ apok uko mënŋ, kë nwoyi kahepar pwayëš pi naših najeenkal, ahepar pa. Ašë wo kakša mënka nin uko ulonŋ utapar pntaali pi naan. ²⁰ Waŋ ukaanŋ kë ndu'an, kawinan, kaŋiini na an, ƚiki batanën na mnkorentu mi ƚi katim ki ŋaanŋ i biki *Itrayel bahaŋunŋ. »

²¹ Wi wi bateemulonŋ aji : « Njënneenk nin uko ulonŋ umpiitunŋ ƚi iwi unwoonunŋ *Yuda kë bayiŋunŋ banwoonŋ da baambi ƚi aŋup ukoolan uwuŋaan ƚi iwi. ²² Kë ŋšë ŋala kaŋiink ušalu, ƚiki baŋaanŋ ƚi dko bŋi balaŋ pntuk pi iwoonŋ. »

²³ Hënk, kë bamëban unuur na Pawulu, kë baŋaanŋ batunŋ ƚi baka balunŋ abi du dko di Pawulu awaliinŋ. Aŋiini na baka nfa te utaakal uŋup wi *Pših pi Našibaŋi. Ado na pdo baka bayikrën uko wi Yetu, aŋëpna ƚi *Bgah bi Moyit, na uko wi *baŋupar Našibaŋi bapiitunŋ. ²⁴ Balonŋ ƚi baka bafiyaar uko wi aŋupunŋ, kë balonŋ baanfiyaari. ²⁵ Wi bawoonŋ biki pwayšër bahumaara baantiinkari. Kë Pawulu ašë ji na baka ƚaŋ : « Ni! *Uhaaş wi Našibaŋi unŋiini bnuura, wi uŋëpnunŋ ƚi mntum mi *Itayi, Naŋupar Našibaŋi. ²⁶ Aŋiini aji :

“Yaan du baŋaanŋ mënŋan, iji na baka :

Woli nadoo wat wat ibaŋ atiink oo, naankteha te.

† Këme Kattor na Poluŋ: Bawo ƚi unjonŋ wi bagrek bašibaŋi bam-poŋi banwoonŋ kbet, ašë meeŋana bnuura ƚiki baya bdëk biki ƚfa bafiyaar aji kbet kunŋ kaji kayeŋ baŋonŋ ŋlanŋu.

*Woli nadoo haabëş haabëş këş bnuura oo,
naankwina win.*

²⁷ *Ƴiki ŋhaaş ŋakak adënëţ na bañaan biki,
banëţ ibaţ yi baka,
adët këş ki baka,
Kahilna kawo baankwin na këş ki baka,
Kabot kawo baanktiink na ibaţ yi baka,
Nşal ŋi baka ŋawutna kate,
bahilna bawut pkak du ŋji.
Nhilna nwut kajeban baka.”† »*

²⁸ Kë Pawulu aşë baañëş bţup aji na baka « Nawo i kame keeri, kë Naşibaţi, banwoon baanwo bayuday bi-ki awulun Uţup wi mbuur. Bukal balun katiink wa! » [

²⁹ Wi Pawulu aţupun haŋ kë bayuday başë ya, aŋom.]

³⁰ Pawulu aţo da ŋşubal ŋtëb du katoŋ kalon ki ak-lukun luk bdidi'ul, aji yeenk banjaan babi bti pwina.

³¹ Aţo da aţup uko wi Pşih pi Naşibaţi, abot ajukan uko wi Yetu Ajugun na mntëŋ abot awo najeeh.

† 28:27 Itayi 6.9-10.

ROM

Uṭup ujuni

Pawulu ampiitunḡ kakaarta ki awo nayuday. Abuknaana Firi, du untanka wi bajaanḡ badu Tartuṭ. Kē asē kuṣnaana du ubeeka wi Yeruṭalem, dul di di ajuknuḡ. Pawulu abi me udolade wi bayuday bnuura. Abi wo ḡnaanḡ anḡajanunḡ maakan baḡnaanḡ bateek banfiyaarunḡ Krittū. Kē Yetu Krittū aṣē bi pēn awinana ṭi kadunul adu'a awo namaar ṭi kadun ki banwoonḡ baanwo bayuday. Aṭup Uṭup Ulil Unuura du dko bṭi di pṣih pi Rom. Wi Pawulu apiitunḡ uṭup wi awo du ubeeka wi Korinṭ du ḡṣubal ḡṭēnk iḡeen kaḡeen na paaj na ulonḡ (57) wi Krittū abukiiḡ kaya ḡṣubal iḡeen kaḡeen na bakreḡ (58). Abi ḡal pya Yeruṭalem akak aḡal kaya pṣih pi Rom. Apiiṭ kakaarta ki baḡnaanḡ banfēṭunḡ du Rom kaṭup baka kē aḡal kaya du baka kajukan baka Uṭup wi Naṣibaṭi katēḡṭēnaan baka.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoonḡ:

1. Pawulu aṭup Uṭup Ulil Unuura (1.1-17)
2. Baḡnaanḡ bajēn bṭi bajubanunḡ (1.18-3.20)
3. Hum di di Naṣibaṭi ajakunḡ aji baḡnaanḡ bajēn bawo baṭool ṭi kēṣ ki nul (3.21-4.25)
4. Baḡnaanḡ biki Naṣibaṭi balunḡ kaka ubida uhalu (5.1-8.39)
5. Naṣibaṭi awutan Iṭrayel kē uṣē wo uunwo wi mḡṭo (9.1-11.36)
6. Ubida uhalu unwoonḡ na uḡal (12.1-15.13)
7. Uko wi Pawulu ajakunḡ aji ado na pwul mboṣ (15.14-16.27)

1 Nji Pawulu nalempar Yetu *Krittū dpiitunḡ. Naṣibaṭi adu'ēn pwo *nanjaḡan, adatēn aṭu'ēn pṭup *Uṭup Ulil Unuura wi nul ² Uṭup mēṭṭ, Naṣibaṭi aṭēpna undiimaan ṭi *baṭuparul ahoḡ wa ṭi Ulibra wi nul. ³ Uṭup mēṭṭ uṭiiniyaan uko wi Abukul, ampēnnunḡ ṭi kabuka ki *Dayiṭ naṣih. ⁴ Kē *Uhaaṣ Uyimanaan wi Naṣibaṭi uṣē diiman na mnḡhina mnweek kē awo Abuk Naṣibaṭi, wi anaṭiḡ ṭi pkeṭ. Ul awo Yetu Krittū Ajugun. ⁵ ṭi ul i i Naṣibaṭi aṭēpnunḡ awulēn bnuura ado kē nwo nanjaḡan. Hēnk, katim ki nul kameeṭana, nḡhina ndo baḡnaanḡ biki ḡṭaak bṭi bafiyaara bakuṭ bado kaṭiinka. ⁶ An kak nawo ṭi bakaḡ mēṭṭan, an biki Naṣibaṭi aduunḡ pa nawo biki Yetu Krittū. ⁷ An bṭi nanwoonḡ du Rom, bi-ki Naṣibaṭi aḡalunḡ abot adu'an nawo baḡnaanḡ biki nul, dḡehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Ajugun Yetu Krittū bawulan bnuura babot bajoobṭēnan ḡhaaṣ.

Pḡal pya pwin baḡnaanḡ biki Rom

⁸ Dḡal duna kaṭēpna ṭi Yetu Krittū kabeeb Naṣibaṭi i njaanḡ kadēman ṭi uko wi nan bṭi ṭiki baḡnaanḡ biki umundu bṭi baṭiink kē nafiyaar Krittū. ⁹ Naṣibaṭi i njaanḡ kadēman na uhaaṣ wi naan bṭi wi njaanḡ kaṭup *Uṭup Ulil Unuura unjaanḡ uṭiiniyaan Abukul ame kē dṭup manjoonan wi njakunḡ aji dji kaṣalan wal undoli ¹⁰ wi njaanḡ kaḡehan Naṣibaṭi. Dji kaḡehana woli uwo uko wi aḡalunḡ, adolēn nḡhila mbi du an. ¹¹ Dḡal maakan pwinan, kaḡilna kafaasḡer na an uko wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṭennunḡ pa utēḡṭēnan. ¹² Dḡal kawo ṭi pṭoofan, pfiyaar pi nan, na pfiyaar pi naan patēḡṭēn nja bṭi.

¹³ Bayiṭ naan, dḡal name kē djon ḡal pbi du an, kē Naṣibaṭi aṣē wo aandinanaan te hēnkunḡ. Dḡal kalemp ṭi pṭoofan kawin ulemp mēṭṭ uwul uko unuura, jibi udoonḡ abi wo du ḡṭaak ḡlonḡ. ¹⁴ Dwo i pya du baḡnaanḡ biki ḡbeeka na du biki ḡṭeeh, du banjukunḡ na du banwoonḡ baanjuki. ¹⁵ Uko mēṭṭ ukaanḡ kē nḡal pṭupan an kak nanfēṭunḡ du Rom *Uṭup Ulil Unuura.

¹⁶ Mēnji kakowa pṭup *Uṭup Ulil Unuura : uwo na manjoonan mnḡhina mi Naṣibaṭi pa mbuur mi baḡnaanḡ bṭi banfiyaarunḡ, kajunna duna du bayuday te du banwoonḡ baanwo bayuday. ¹⁷ Uṭup ulil unuura mēṭṭ uyuunḡ nja jibi Naṣibaṭi ajaanḡ ado nja ḡwo baṭool ṭi kēṣul. ṭi pfiyaar ṭaḡ di di pwo naṭool pawoonunḡ. Ulibra wi Naṣibaṭi uji : *"ṭi pfiyaar pi pi ḡnaanḡ naṭool ajaanḡ akaana ubida."*[†]

Baḡnaanḡ bṭi bajubanunḡ

¹⁸ Naṣibaṭi aji diimanaan du baṭi udeeb wi nul ṭi baḡnaanḡ bṭi ṭiki baanji badēmana abot aji bado iko inwoonḡ iinwo itool kamenna manjoonan. ¹⁹ Kē uko wi ḡnaanḡ ahilunḡ pme ṭi Naṣibaṭi uṣē wo ujintḡ piṣ pa baḡnaanḡ bṭi : Naṣibaṭi ṭi uleeful adiiman wa baka. ²⁰ Nin ḡnaanḡ aambaanḡ kawina Naṣibaṭi, kē du wal wi apaṣunḡ umundu te hēnkunḡ, woli baḡnaanḡ baten iko yi apaṣunḡ, bawin mndēm mi nul manwoonḡ maankba kabot kame kē awoonḡ Naṣibaṭi na manjoonan. Baḡnaanḡ bajēn baanḡhilan kafaḡ ṭiki baankdēman Naṣibaṭi abot ado iko inwoonḡ iinwo itool. ²¹ Bame Naṣibaṭi bnuura aṣē wo baanji badēmana ji Naṣibaṭi abot awo baanji babeeba jibi bawoonḡ i kado kabeeba. Babaa ṭēp ṭēp awo na

† 1:17 Habakuk 2.4.

ñşal ñpën kē ñşal ñi baka ñdah ñaya du bdēm. ²² Başal aji batiti aşē wo bayila : ²³ bapok mndēm mi Naşibaţi anwoon aankeţ akak ţi pdēman itu yi ñaan ñajēn ankeţuñ, yi ñkaţ, yi ñntaam na yi ñko ñi uţeeh.

²⁴ Uko mēnt ukaañ kē Naşibaţi awut baka kē bawo ţi iko iţop jibi ñhaaş ñi baka ñañalun ya, kē bakţopan ñleef ñi baka. ²⁵ Bajej manjoonan mi Naşibaţi aţēţ na ñţilan, apok pdēman napaş iko i bawoon i pdēman te mñţo, awo ţi pdēman uko umpaşaniij. Uwo hañ.

²⁶ Uko mēnt ukaañ kē Naşibaţi awut baka ţi iko injaañ ipoţan ñaan: bahar baka baankak aji bapiiñţ na biinţ awo ţi ppiinţ na baaţ batēñţ baka. ²⁷ Kē biinţ bakak aduk ppiinţ na baaţ ayenar biinţ batēñţ baka, baji bado iko ikowandēnaan na biinţ batēñţ baka, hēnk bayeenk bukal ţi ñleef ñi baka kakob kantaañuñ na pneem pi baneemuñ.

²⁸ Başal aji baanwo i kame Naşibaţi, ukaañ kē awut baka ţi ñşal ñi baka ñdah, kē hēnk, bakdo iko yi bawoon baanwo i kado. ²⁹ Baţum na iko bti inwoon iinwo itool, buţaan, pñeebar iko, na mñot. Baţum na bkujar, bñjar, ñjom, kaguuru, babi duka duka ţi iko iwuţaan. Baji batapar bañaañ bţup na ñţilan, ³⁰ abot akuutar, awo başoorad Naşibaţi, bakarad, bapiitar, bahomp. Baji babi ţu ţu ñhaaş ţi pla iko iwuţaan ihalu, baanji batiink bajug baka. ³¹ Baantiti, baanji bado uko wi bajakuñ aji bado, bajēn ñhaaş abot awo baanji bañaaga batēñţ baka. ³² Bame bnuura pwayēş pi Naşibaţi ţi iko mēnt: banjaañ bado hañ bataañ na pkeţ. Kē başē duki'aara duka ţi iko mēnt, badoo beeh beeh aji bamağan banjaañ bado iko mēnt.

Pwayēş ptool pi Naşibaţi

2 Iwi, ñaan i iwohañ, iinfañi woli iji kşal kē bañaañ baloñ baduknaanaa. Na manjoonan woli iji baduknaanaa aşē do ji baka, iji kdiiman iwi ţi uleefu kē iduknaanaa. ² Kē ñşē me kē woli Naşibaţi awayēş bañaañ banjaañ bado iko yañ, awayēş na manjoonan. ³ Işal aji iwi inkjakuñ kē baloñ baduknaanaa aşē do iko yi bakdolun iluñ kabuur kakob ki Naşibaţi i? ⁴ Kēme ibeeh bnuura bweek bi Naşibaţi, kamiir ki nul, pjoob bkow pi nul? Iimme me kē bnuura mēnt bawo kadolu iwut pjuban ibot iţēlēş mnwo mi nu i?

⁵ Kē işē wo iinji kñal kate, iindi pwut pjuban ukaañ kē iji kla kakob kaweeke wal wi Naşibaţi akdiimanuñ udeeb uweek wi nul na pwayēş ptool pi nul. ⁶ Aluñ kawayēş andoli ţi uko wi adoluñ. ⁷ Bañaañ bantamanuñ ţi pdo bnuura, banklaañ pdēm na mndēm na iko inwoon iinktoka yi Naşibaţi ajaañ awul, awul baka ubida wi mñţo. ⁸ Kē bañaañ bampokuluñ ado uko unliluñ baka ţań, bampokun ptaş manjoonan abot ataş iko inwoon iinwo itool, aluñ kadiiman baka udeeb uweek wi nul. ⁹ Kē pwuţan na phaajala ñaşē kob bañaañ bti bankdolun buţaan, bayuday, na banwoon baanwo bayuday kak. ¹⁰ Kē Naşibaţi aşē luñ kawul bankdolun bnuura pdēm na mndēm, kajoobţēn baka ñhaaş, bayuday na banwoon baanwo bayuday kak. ¹¹ Na manjoonan, Naşibaţi aanji paţşēr.

¹² Bañaañ banjaañ bajuban baluñ kaya bti infernu, badole wo baamme *bgah bi Moyit ; kē banşaan ajuban bti aşē me bgah bi Moyit, aţēpna ţi bgah mēnt kawayēş baka. ¹³ Na manjoonan, mēnt bañaañ banjaañ baliñ ţi ptiink uko wi bgah bi Moyit bajakuñ bawoon baţool ţi kadun ki Naşibaţi, banjaañ bado uko wi bajakuñ bakluñ kawo baţool ţi kēş ki nul. ¹⁴ Na manjoonan, woli banwoon baanwo bayuday, banwoon baamme bgah bi Moyit, bado uko wi bgah bajakuñ bdidi baka, baji badiiman kē bawo na bgah mēnt ţi ñhaaş ñi baka. ¹⁵ Baji badiiman hēnk kē uko wi bgah bi Moyit bajakuñ upiitana ţi baka meeţ, ñhaaş ñi baka ñaji ñaţup baka me uko wi badoluñ uwuţu kēme uwo unuura. Nşal ñi baka kak ñaji ñaţup baka uko me uwuţu kēme unuura. ¹⁶ Hēnk, uko mēnt uluñ kapēn wal wi Naşibaţi akţēpnuñ ţi Yetu Kritt u jibi nţupuñ ţi *Uţup Ulil Unuura, kawayēş bañaañ bti ţi iko yi ameeruñ baka.

Bayuday na Bgah bi Moyit

¹⁷ Kē iwi, injakuñ aji iwo nayuday, anahna *bgah bi Moyit, ahompna Naşibaţi, ¹⁸ iji ime uko wi añaluñ, apaţēş bnuura na buţaan ţiki bgah bi Moyit bayuuju wa. ¹⁹ Ifiyaar kē iwoon kado kaţon nakuul abot awo unkaniya pa bañaañ banwoon ţi bdēm. ²⁰ Işal aji ime apel bandukiin, iwo kajukan baka, ţiki işal kē ţi bgah ime iko bti, ime manjoonan. ²¹ Kē wi işaan ajukan bandukiin, we ukaañ kē iinkjukan uleefu ba? Iji kji na bukundi bawut kakiiş aşē ji kkiij! ²² Iji kneenan pjuban pi piinţ aşē ji kjuban pjuban pi piinţ! Ipok bado kadēman itu aşē ji kya du dko di iwoon kajej da bţjar! ²³ Iji knahna bgah aşē ji kwalan Naşibaţi wal ijaañ kwo iinji ktaş ba! ²⁴ Na manjoonan Ulibra wi Naşibaţi uji : *"Naji nado banwoon baanwo bayuday bakar katim ki Naşibaţi."* †

²⁵ Woli ido uko wi *bgah bi Moyit bajakuñ, pwala katēmp pi nu paka udooni. Kē woli iinkdo uko wi bgah bajakuñ, iwo ţi kēş ki Naşibaţi ji anwoon aanwala katēmp anwoon aanwo nayuday †. ²⁶ Kē woli banwoon baanwala katēmp bataş uko wi bgah bajakuñ, bawo ji banwaliin katēmp ţi kēş ki Naşibaţi. ²⁷ Anwoon aanya katēmp aşē do uko wi bgah bajakuñ aluñ kadiiman kē iduknaanaa, iwi inwoon iinji ktaş bgah mēnt wi badoon apiit ba awulu kē ibot awala katēmp. ²⁸ Mēnt pwala katēmp pakkaañ ñaan awo nayuday na manjoonan, kē katēmp kaanwo uko unkwiniin ţi kaara. ²⁹ Aa, nayuday na manjoonan awo ñaan i uhaaş wi nul uwoon ţi Naşibaţi. Kē pwala katēmp na manjoonan paanwo pfal kantomntēn jibi bapiitun ţi bgah pawo pţēlēş uhaaş pi Uhaaş wi Naşibaţi ujaañ udo. Ñaan anwoon hañ aji yeenkna kabeeb du Naşibaţi, mēnt ţi bañaañ biki ajaañ ayeenkna ka.

† 2:24 Natenan ţi Itayi 52.5. †† Pwala katēmp pajañ padiman kē ñaan awo nayuday.

Pjuban pi bañaan bti

3 Kê tuŋ keeri di di nayuday apelnun bandukiin?
 Pwala katemp paka udooni i? ² Pwo nayuday panuura maakan ; bukal biki Naşibaţi ahankanun iko yi aţupun. ³ Kê hênkun? Woli balon ţi baka baanfiyaara, uko mênţ kado Naşibaţi awo aankdo uko wi ajakun i? ⁴ Nin, bañaan bti bawo i kame kê Naşibaţi aji do uko unjoonanun, kê ñaan najên andoli awo na nşilan. Hênk di di *Dayiţ aţiiniin na Naşibaţi aji : « *Imeţana pwo natool ţi iko yi ikţupun kafanana woli blaţar bawoo.* † » ⁵ Kê woli buţaan di ndolonun dayuuj bnuura kê Naşibaţi awo natool, we uwoon wi pţup ba? Woli Naşibaţi adi-iman nja udeebul, aankpên ţi pwo natool i? Kê nşaan aţiini jibi ñaan najên ajaan aşal. ⁶ Name kê mênţ hênk da! Woli aanwo natool, hum di akhilanun keeri kawayeş umundu? ⁷ Kê wi nşilan naan nşakaan kê manjoonan mi Naşibaţi manwinanaa abot adiiman mndem mi nul, we ukaan keeri kê nduknaanaa wi njubanun? ⁸ Keeri we ukaan kê nşenhil kaji : « Nawulan ndo buţaan, bnuura başë babi? » Aa, bañaan balon badi-ihên aji nji djukanun uko mênţ. Bakan mênţan balun kakoba kakob ki bataañanaanun.

Nin alon aanwo natool

⁹ Kê we wa keeri? Nja bayuday npel bandukiin i? Nin! Na manjoonan, ddo bi diiman kê bañaan bti, bayuday na banwoon baanwo bayuday, bawo bti bañaan ban-jaan bajuban. ¹⁰ Upiitana ţi Ulibra wi Naşibaţi aji : « *Nin ñaan natool aanwoo, nin alon.*

¹¹ *Nin ñaan alon aanwo na uşal, nin ñaan alon aankla Naşibaţi.*

¹² *Bañaan bti badek Naşibaţi kafet, bagakandër aneem.*

Nin alon ţi aanji do bnuura aando wo wo aloolan.

¹³ *Kaţuţ ki baka kawo ji btuur bi bahaabëşun, pndemënt pi baka paţum na kaguuru, bawo na bnunk bi upula ţi iduuj.*

¹⁴ *Mntum mi baka mantum na bkarad na nşup njooţ*

¹⁵ *baţar ţi pfiñ ñaan.*

¹⁶ *Baji batok kabot kaduk pwuţan dko di baţëpañ.*

¹⁷ *Baamme jibi bakdoli kawoona ţi btiinkar.*

¹⁸ *Bañoom Naşibaţi bnuura » ††*

¹⁹ Kê nşë me bnuura uko bti wi bgah † bajakun, baţup na banwoon i kaţaş ba, bañaan bti bahilna bayomp başë bayikrên kê baduknaana bti ţi kadun ki Naşibaţi. ²⁰ Ukaan kê nin ñaan aanhil kawo natool ţi kadun ki Naşibaţi ţi ptaş bgah ţań: na manjoonan, bgah bado ţań ñaan ame kê aji juban.

Pkak natool ţi kęş ki Naşibaţi

²¹ Kê hênkun Naşibaţi aşë diiman nja jibi akdolonun nja nwo batool ţi kadun ki nul, bë aankţëpna ţi *bgah bi

† 3:4 Kañaam 51.6. †† 3:18 Natenan ţi Kañaam 36.2. † Bgah : Bgah ţi baţiiniyaan iko bti inwoon ţi kafah kajon ki Ulibra wi Naşibaţi.

Moyit ; ahon nja uko wan undiimaan ţi nlibra nji bgah na nji baţuparul. ²² Naşibaţi aji do bañaan bawo batool ţi kadunul wi bafiyaarun Yetu *Krittu. Aji do hañ pa bañaan bti banfiyaarun Krittu bawo baloolan ţi kadunul. ²³ Na manjoonan, bañaan bti bajubani, alow Naşibaţi awaan mndem mi nul. ²⁴ Naşibaţi awul bañaan bnuura wi akakanun baka batool ţi kadunul bë baanluki. Aţëpna ţi Yetu Krittu abuuran baka ţi pekadu. ²⁵ Ayil Yetu kê atul pñaakul ayeenkar nja kakob pa ipekadu yi nja. Hênk, Naşibaţi adiiman bañaan bti kê awo natool wi amiirun, awo aankob bambiin ajuban ţfa. Akak adiiman bañaan bti pwayeş ptool pi nul hênkun wi awoon natool abot ado kê banfiyaarun Yetu bti bawo batool.

²⁷ Nwo keeri kado kahomp hênkun i? Nin! we ukaan? Ţiki mênţ ptaş bgah pakaan kê nşuuri, pfiyaar pi nfiyaarun *Krittu pa. ²⁸ Hênk nşin kê ñaan aji wo natool ţi kadun ki Naşibaţi woli afiyaari, mênţ ptaş bgah pakaan. ²⁹ Kê nşë hepar, Naşibaţi awo Naşibaţi i bayuday ţań i? Aanwo kak Naşibaţi i banwoon baanwo bayuday. ³⁰ Naşibaţi awoha aloolan, kê uko uloolan ţań uwoon wi pdo kawoona natool ţi kadunul. Bañaan baji bawo batool ţi kadunul woli bafiyaari, bawole bayuday keme woli baanwo bayuday. ³¹ Kê hênkun, woli ndi-iman kê pfiyaar pawoonun, nwo biki kaţilma *bgah bi Moyit i? Nin! Woli nfiyaar na manjoonan, wi wi nşaan ntaş bgah na manjoonan.

Pfiyaar pi Abraham afiyaarun

4 Kê hênkun, we wi nkjakun keeri ţi *Abraham i nwoonun ţi kabuka? We wi Naşibaţi ayuujulun ţi pwo natool pi nul? ² Woli iko yi Abraham adolonun ikaan lah kê awo natool ţi kęş ki Naşibaţi, ahinan kahomp. Kê uşë wo uunwo hañ. ³ Na manjoonan *Ulibra wi Naşibaţi upiit aji : « *Abraham ahaţ ţi Naşibaţi ukaan kê Naşibaţi aji awo natool ţi kadunul.* » ⁴ Ñaan alemp, baluk bi ajaan ayeenk baanwo wo uşen : alemp lemp ayeenkna baluk mênţ. ⁵ Kê ñaan aşë wo aanhinan kado Naşibaţi aji awo natool Ţiki alemp uko ulonun ţań. Naşibaţi aji dinan kê bañaan bambiin apoka bawo batool wal wi bafiyaarulun ţań. ⁶ *Dayiţ kak aţi-iniyaanun mnlilan mi ñaan i Naşibaţi ajakun aji awo natool ţi kadunul bë aanten iko yi adolonun, aji :

⁷ « *Banuurandëni biki Naşibaţi amiirun pjuban pi baka,*

apënan ipekadu yi baka.

⁸ *Anuurandëni, ñaan i Naşibaţi awoon aanten pekadu di adolonun.* » ††

⁹ Kê pnuurandën mênţ, pawo pa banwaliin katemp keme pawo kak pa banwoon baanwala ka? Jëm nşaa ji ji ţi kê *Abraham ahaţ Naşibaţi ukaan kê Naşibaţi aji awo natool ţi kadunul. ¹⁰ Kê lum di di Naşibaţi ajakun aji awo natool ţi kadunul ba? Wi awaliin katemp wa, keme ji abi ado kawala katemp? Ji abi ado kawala katemp Naşibaţi aji awo natool. ¹¹ Ayeenk pwala katemp kê pawo uko ulonun unkyuujun kê Naşibaţi ado-

†† 4:8 Kañaam 32.1-2.

bi dolaara do kë awo naatool ti kadunul wi afiyaarulun. Kë hënk di akakun ašin bañaan bti banwoon baanya katëmp ašë fiyaar Našibați, Našibați aji bawo baatool ti kadunul. ¹² Awo kak ašin banwaliin katëmp, banwoon baanliij ti pwala katëmp tañ bakak ațaș pfiyaar pi Abraham ašin nja afiyaarun ji abi ado kawala katëmp.

¹³ Našibați ahonj tfa *Abraham na pntaali pi nul aji balun kayeenk umundu. Mënt pțaș *bgah pakaanj kë Našibați ahonja, pfiyaar pi afiyaarulun pakaanj kë adinan aji awo naatool ti kës ki nul. ¹⁴ Woli pțaș bgah tañ paktuunj ñaaj ayeenk iko inuura yi Našibați ahonun, pfiyaar pawaan keeri udooni, kahonj ki Našibați kakuț kawaan udooni. ¹⁵ Kë ušë wo uunwo hanj, bgah baji bado Našibați adeebațer ñaaj jibi awoonj aanțaș ba, kë bgah bașale wo baanwoo, pjuban paankak aji pawo.

¹⁶ Hënk, ti pfiyaar di di ñaaj ajaaj ayeenkna kahonj ki Našibați. Kahonj mënt kawo uțen unkwonj pa bam-pënnunj ti *Abraham bti, mënt pa bankțașunj *bgah tañ, uwo pa banfiyaarun bti jibi Abraham afiyaarun. Abraham awo ašin nja bti. ¹⁷ Našibați aji na Abraham ti Ulibra wi nul : « *Ddolu iwo ašin kntaali ki ntaak n̄tum* †. » Awo ašin nja ti kadun ki Našibați i afiyaarun, Našibați anjaan awul bankețun ubida, kado uko unwoonj uunwoo, uwo.

¹⁸ Abraham ahaț wal wi mnhaț manwoonj maankak awo, afiyaar ašë kak ašin kntaali ktum jibi Našibați abi-inj ațupa aji : « *Jibi njah n̄atumun, hënk di babuku bak-lun katum* ††. »

¹⁹ Aya pka nșubal iñeen-week ašë fiyaaraara fiyaar Našibați bë aanwutan nin wi atenuj uleeful undoonj abi kaya ya pkeț akuț aten Faara aharul anwoonj aankak ahil kabuk ; ²⁰ amëban ti uko wi Našibați ahonulun, aanwo na nșal n̄tëb ; abaa țep țep afiyaara maakan, adëmana. ²¹ Afiyaar na manjoonan kë uko wi Našibați ahonun bti, aka mnhina mi pdo wa. ²² Uko mëntj ukaanj kë *Našibați aji awo naatool ti kadunul*. ²³ Kë woli *Ulibra wi Našibați uji Našibați aji awo naatool, mëntj pa ul aloolan a tañ ; ²⁴ nșup mëntj n̄awo pa nja kak, n̄nfiyaarunj kë Našibați anațanun Yetu ti pkeț ukaanj kë aji n̄wo baatool ti kës ki nul. ²⁵ Yetu mëntj awulaniin pa ipekadu yi nja, anața ti pkeț n̄hilna n̄wo baatool.

Mnjeeh na mnlilan

5 Kë hënk keeri, wi pfiyaar pi nja padolunj kë n̄wo baatool ti kadun ki Našibați, n̄țëpna ti Ajugun Yetu *Krittun awo ti mnjeeh na Našibați. ² Nfiyaar Yetu Krittun ukaanj kë Našibați awul nja bnuura bi nul bi n̄mëbanun aliinț. Nlilan țiki n̄me kë n̄yeenk kafah ti mndëm mi Našibați. ³ Ndoj ji n̄lilan woli n̄wo ti unoor țiki n̄me kë unoor uji uțij kamiir, ⁴ kamiir mëntj kaji kațij pmëban kaliintan ti unoor, kë pmëban mëntjan paji pațij mnhaț. ⁵ Mnhaț maanji manguur ñaaj nin. Našibați ațëpna ti Uhaaș wi nul wi awulunj nja, ațuman unjalul ti n̄haaș n̄j nja.

⁶ Na manjoonan, wi n̄woonj n̄ëndobi hinan pbuuran n̄leef n̄j nja, wi wi *Krittun akețarunj nja n̄mpokunj

† 4:17 Ujuni 17.5. †† 4:18 Ujuni 15.5.

Našibați, ti wal wi Našibați adatuñ. ⁷ Utam maakan pkețar ñaaj, adole wo naatool. Kë ñaaj ašë hinan katën pkețar ñaaj anwoonj nanuura na manjoonan. ⁸ Uko unkyuununj kë Našibați anjal nja maakan uwoonj kë wi n̄humunj ti pekadu, Krittun akeț pa nja. ⁹ Krittun atul pñaak pi nul pa nja ukaanj kë Našibați aji n̄wo baatool ti kës ki nul, abaa do do hum kado kawo aanklun kalowan nja udeeb wi Našibați? ¹⁰ Woli wi n̄biin awo bașoorad Našibați, akak ti ploolan na nja wi Abukul akețun pa nja, hum di di akwoonj aankbuuran nja wi anațiin ti pkeț. ¹¹ Kë ušë wo uunliij ti wanj, Našibați ado nja kë n̄lilani țiki Ajugun Yetu Krittun ado nja kë n̄wo hënkunj ti ploolan na Našibați.

Adam na Yetu Krittun

¹² Name kë pjuban pi ñaaj aloolan, *Adam, pațij pekadu ti umundu, kë pekadu mëntj dațij pkeț. Hënkunj bañaan bti bajubani, awo i kakeț bukal bti. ¹³ Pjuban pawo ti umundu ji *bgah bi Moyit babi bado kawo. Kë jibi bawoonj baando bi wo, Našibați aanji mëban pjuban. ¹⁴ Kë du wal wi Adam te wal wi *Moyit, pkeț papeli, padoo diiman mnhina mi pa ti banwoonj baanjuban ji Adam ampokunj pdo uko wi Našibați ajakulunj.

*Adam awo wo ji anwoonj i pbi, Yetu. ¹⁵ Kë pjuban pi Adam pașë wo paanhilan kanaamntën na uțen wi Našibați ațenuñ. Na manjoonan pjuban pi ñaaj aloolan pațu kë bañaanj batum bakeți ; kë bnuura bi Našibați bașë dëm apel uko mëntj. Uțen wi ațëpnunj ti ñaaj aloolan, Yetu *Krittun ațen bañaanj udëm apel. ¹⁶ Pjuban pi Adam papaț maakan na uțen wi Našibați. Našibați awayëș pekadu dloolan, kë pwayëș mëntj pașë țij kakob. Kë uțen wi Našibați ušë do kë amiir ipekadu itum. ¹⁷ Pjuban pi ñaaj aloolan pado kë mnhina mi pkeț manwinanaa, na manjoonan ñaaj aloolan mëntj unj akaanj. Kë ti Yetu Krittun aloolan kak n̄șë yeenk apelan : bañaanj bti banyeenkunj bnuura bweek maakan bi Našibați ado baka kë bawo baatool. Krittun ado baka kë bawat pkeț kakaana ubida wi mn̄to.

¹⁸ Hënk, pjuban ploolan pi Adam pado kë bañaanj bti baduknaanaa ; kë hënk kak di di udo utool uloolan wi Krittun adolunj uțijunj bañaanj ubida, kë bawo baatool. ¹⁹ Ti ppok ptiink pi ñaaj aloolan, bañaanj batum baneej ti pekadu ; kë ti ptiink Našibați pi ñaaj aloolan, bañaanj batum bakak baatool ti kadun ki Našibați. ²⁰ *Bgah babii, hënk kë pekadu dașë tuma tum, kë dko di pekadu datumunj, bnuura babi ațum apel. ²¹ Hënk, jibi pjuban padiimanunj mnhina mi pkeț, hënk kak di di Našibați ațëpnunj ti Yetu Krittun Ajugun awul nja bnuura bi nul, n̄hilna n̄wo baatool ti kadunul, n̄wat pekadu n̄kaana ubida wi mn̄to.

Ubida na Krittun

6 Kë we wi n̄kjakunj keeri? N̄wo kaduka ti pjuban kayeenkna bnuura b̄tum bi Našibați i? ² Nin! N̄keț pa pjuban pi nja, hum di di n̄hinanunj keeri kaduka ti pjuban? ³ Naamme kë nja bti n̄nyeenknunj batitmu ti Yetu *Krittun, n̄yeenk yeenk batitmu ti pkeț pi nul i? ⁴ Wi

nyeenkuḡ batitmu, ḡkeḡ amoya na a kahilna jibi anaḡi-
iḡ ḡi pkeḡ ḡi mndēm mi Aḡin, ḡwo ḡi ubida uhalu.

⁵ Kē wi ḡkakurḡ baloolan na Yetu ḡi pkeḡ pi nul, ḡlurḡ
kakak baloolan na a kak ḡi pnaḡa ḡi pkeḡ pi nul. ⁶ Nyme
kē ḡnaaḡ i ḡbiirḡ awo apaḡana na a, uleef unwoonḡ ḡi mn-
hina mi pekadu uhilna utoka, hēnk ḡwutna kawo ḡi
mnhina mēntḡ. ⁷ Nyme kē ḡnaaḡ ankeḡurḡ abuur pekadu.
⁸ Wi ḡkeḡurḡ na *Kriḡtu, ḡme bnuura kē ḡlurḡ kaka ubida
na a. ⁹ Nyme kē Kriḡtu annaḡiirḡ ḡi pkeḡ, aankak akeḡ,
pkeḡ paankak ahinana. ¹⁰ Wi Kriḡtu akeḡurḡ, akeḡ kapē-
nanaan pekadu byaaḡ bloolan ; kē hēnkurḡ wi awoonḡ
najib, aka ubida pa Naḡibaḡi. ¹¹ Kē an kak hēnk di na-
woonḡ kaḡal kaji nakeḡi, kē pekadu daankak aḡonḡan,
naḡēpna ḡi Yetu Kriḡtu aka ubida pa Naḡibaḡi.

¹² Nakwut keeri pekadu daḡonḡ uleefan, uleef unwoonḡ
i kalurḡ kakeḡ ; nawutan kado kaḡaḡ iko iwuḡaan yi
uleefan ḡḡalurḡ. ¹³ Nakwut nin dko dlonḡ ḡi uleefan da-
wo ḡi pekadu, dado kado iko inwoonḡ iinwo itool. Wi
nanaḡiirḡ ḡi pkeḡ aka ubida, naḡēpēn ḡēp nawul Naḡibaḡi
ḡleefan. Nadolan uleefan bḡi udo kado uko unwoonḡ
uḡool ḡi kadun ki Naḡibaḡi. ¹⁴ Na manjoonan, pekadu
daankak ahinan nin uko ulonḡ ḡi an : naankak awo ḡi
mnhina mi *bgah bi Moyit, nawo ḡi bnuura bi Naḡibaḡi.

Pdo uko unwoonḡ uḡool

¹⁵ Kē we wi ḡwoonḡ kado ba? Wi ḡwoonḡ ḡnēwo ḡi mn-
hina mi *bgah bi Moyit awo ḡi bnuura bi Naḡibaḡi, ḡwo
kaduka ḡi pekadu i? Nin, mēntḡ hēnk da. ¹⁶ Naamme kē
woli nawutar uleefan ḡnaaḡ alonḡ kē awo naḡih i nan,
naji nawo ḡi mnhina mi nul i? Woli pekadu di di nawu-
tarurḡ uleef, daji daḡij pkeḡ, woli Naḡibaḡi a, naji nawo
baḡool. ¹⁷ Nawulēn ḡbeeb Naḡibaḡi : An nambiirḡ awo ḡi
mnhina mi pekadu, nakak hēnkurḡ aḡaḡ na ḡhaaḡan bḡi
pjukan pi nayeekurḡ. ¹⁸ Hēnkurḡ nabuur ḡi pekadu
akak aji nado iko inwoonḡ itool.

¹⁹ Mēnkhoḡ na an ḡiki naando bi hil pyikrēn. Nawo ḡfa
baḡaaḡ baḡuunḡ ḡhaaḡ ḡi baka bḡi ḡi iko iḡop na
pjuban, hēnk naji nabi pok pok pḡaḡ Naḡibaḡi ; kē hēnk
kak di di nawoonḡ hēnkurḡ kaḡu ḡhaaḡan bḡi ḡi pdo kado
iko inwoonḡ itool kakaana ubida uyimanaan. ²⁰ Wi nabi-
irḡ awo ḡi mnhina mi pekadu, naando ji naḡal kaji nawo
kado iko itool. ²¹ We wi nakaḡurḡ wi nadolonḡ iko yi, yi
nakkowariirḡ hēnkurḡ ba? Iko mēntḡ iḡij pkeḡ. ²² Hēnkurḡ
wi nabuururḡ pekadu akak alempar Naḡibaḡi na
ḡhaaḡan bḡi, uko wi nakkaḡurḡ uwo ubida uyimanaan na
pka ḡi ubaaḡḡaani ubida wi mnḡo. ²³ Aa, pjuban paji
paḡij pkeḡ, kē uko wi Naḡibaḡi aḡaaḡ aji ḡen uḡē wo ubi-
da wi mnḡo ḡi Yetu Kriḡtu Ajugun.

Plempar Naḡibaḡi phalu

7 An bayiḡ naan, dme kē name *bgah bi Moyit
bnuura, name keeri kē bgah bawo pa ḡnaaḡ ado
kaḡaḡ ba wal wi awoonḡ aando bi keḡ. ² Nawulēn ḡten ḡi
uko wi bniim : bgah baji ḡnaaḡ awo kawo na ayinul te
ukeḡul. Wal wi akkeḡurḡ, awo najeeh, ³ ahilan kaniimar
na ḡiirḡ alonḡ. Aḡale ya na ḡiirḡ alonḡ nampaḡi wal wi ay-
inul ahumurḡ najeb, aanwo ḡi bgah.

⁴ An bayiḡ naan, hēnk di uwoonḡ pa an kak. Nawo
hēnkurḡ biki *Kriḡtu, pkeḡ pi nul pabuuranan ḡi mnhina
mi *bgah. Nawo bajeeh hēnkurḡ ahinan kawo biki Kriḡ-
tu, annaḡiirḡ ḡi pkeḡ, kahilna kalil Naḡibaḡi. ⁵ Wi ḡbiirḡ
aḡaḡ iko yi ḡleef ḡi nja ḡḡalurḡ ḡaḡ, pekadu daji daḡēp-
na ḡi bgah kado nja ḡḡal pdo iko iwuḡaan itum injaanḡ
iḡij pkeḡ. ⁶ Kē ḡḡē wo ḡnēnkak awo hēnkurḡ ḡi mnhina mi
bgah. Nwo ji baḡaaḡ bankeḡurḡ, kē bgah baankak aka
mnhina ḡi nja. Uhaaḡ wi Naḡibaḡi udo kē ḡhinan plem-
para ḡi udolade uhalu ; awo ḡnēnkak awo ḡi mnhina mi
*bgah bi Moyit ji ḡfa.

Pgut na pekadu

⁷ Kē we wi ḡwoonḡ keeri kaji? *Bgah bi Moyit ḡi uleef
wi ba bawo pekadu i? Nin! Mēntḡ hēnk da. Kē uḡē wo
woli mēntḡ *bgah ba lah, mēnkme uko unwoonḡ
pekadu. Woli mēntḡ bgah bajakurḡ lah *wutan kaḡeebar
bka bi ḡnaaḡ* †, mēnkme uko unwoonḡ pḡeebar uko wi
ḡnaaḡ. ⁸ Pekadu daḡēpna ḡi uko wi bgah baḡuunḡ pdo
adolēn kē nji kaḡeebar iko itum impaḡi. Woli bgah
baanwoo, pekadu dakeḡi. ⁹ Ji mbi ndo kame bgah, dwo
najib kē wi mmeharḡ me uko wi bgah bajakurḡ, kē
pekadu daḡē buka, ¹⁰ kē nḡē keḡ. Hēnk, bgah banwoonḡ
i kawulēn ubida babaa ḡēp ḡēp aḡijēn pkeḡ. ¹¹ Pekadu
daḡēpna ḡi uko wi bgah baḡuunḡ pdo aguurnēn, kē uko
mēntḡ ukaḡurḡ kē nkeḡi. ¹² Kē hēnk di bgah bayimanurḡ,
iko bḡi yi bgah bajakurḡ kē iwo itool akuḡ anuura. ¹³ Kē
uko unnuuriirḡ mēntḡ, ukak hēnkurḡ uko unjaanḡ ufiḡ pa
nji i? Nin! Mēntḡ hēnk da, pekadu daḡēpnurḡ ḡi uko un-
uura afiḡēn kahilna kadiiman uko unwoonḡ pekadu.
Pekadu daḡēpna ḡi uko wi bgah baḡuunḡ pdo adiiiman
pyiban pi da.

¹⁴ Nyme kē *bgah bawoona du Naḡibaḡi, kē nji nḡē wo
ḡnaaḡ najēn awaapana kawo ḡi mnhina mi pekadu ¹⁵ Na
manjoonan, mēnji kame uko unkaḡurḡ kē nji kado iko yi
njaanḡ kado. Mēnji kado iko yi ḡḡalurḡ pdo, dji kado yi
mpokurḡ. ¹⁶ Kē woli mēnḡal pdo iko yi nji kadolonḡ, udi-
iman kē dyikrēn kē bgah banuura. ¹⁷ Aḡē wo mēntḡ nji ḡi
uleef naan djaanḡ kado harḡ, pekadu danwoonḡ ḡi nji
meēḡ da. ¹⁸ Dme kē bnuura baanwo ḡi nji, baanwo ḡi
ḡnaaḡ najēn i nwoonḡ. Dji kaḡal pdo bnuura kaḡē wo
mēnji kahinan. ¹⁹ Mēnji kado bnuura bi ḡḡalurḡ kabaa
ḡēp ḡēp kado buḡaan di nwoonḡ mēnḡali. ²⁰ Kē hēnk,
woli mēnḡal pdo iko yi nji kadolonḡ, udiiman kē mēntḡ
nji dwoonḡ ankadolurḡ ya, pekadu danwoonḡ ḡi nji meēḡ
da.

²¹ Nji ḡḡalurḡ pdo bnuura bi *bgah bajakurḡ, dwin uko
wi : buḡaan bi bi njaanḡ kado. ²² Ddinan na uhaaḡ wi
naan bḡi ḡi uko wi bgah bi Naḡibaḡi bajakurḡ, ²³ aḡē wo ḡi
uleef naan meēḡ na uko ulonḡ unjaanḡ ugut na bgah bi
mmeenḡ aji bawo bnuura, kadolēn nakak nakalabuḡ i
pekadu danjaanḡ daḡonḡēn. ²⁴ Ni nji nwoḡēni! In akurḡ
kabuuranaan ḡi uleef wi, unwoonḡ wi pkeḡ? ²⁵ Dbeeb
Naḡibaḡi! Aḡēpna ḡi Yetu *Kriḡtu abuuranaan.

Hēnk na uhaaḡ wi naan bḡi dji kaḡaḡ bgah bi Naḡibaḡi,
kē ḡi uleef wi naan nḡē wo ḡi pḡaḡ pekadu.

† 7:7 Natenan ḡi Ppēn 20.17; na ḡi Pleḡan 5.21.

Ubida wi Uhaaş wi Naşibaţi ujaan uwul

8 Woli iwo ƚi ploolan na Yetu *Krittü, Naşibaţi aan-
klun kajı keeri k  iduknaanaa. ² H nkuŋ iŋaş
*Uhaaş wi Naşibaţi unjaan uŋ pna ƚi Yetu Krittü kawu-
lu ubida, ubuuraniin pekadu na pkeŋ †. ³ *Bgah bi Moy-
it baanhil pdo haŋ, ƚiki iko yi uleef wi nja uŋaluŋ ido k 
bgah baanka mnhina maŋ. K  Naşibaţi aş  buuran nja
wi ayiluŋ Abukul abi ji  naŋ naj n abot awo b enjan pa
pyeenkar nja kakob pa ipekadu yi nja. ⁴ Naşibaţi ado
uko waŋ, uko wi bgah bajakuŋ uhilna udolana kadi-
imanaan k  Naşibaţi awo na ool. Uko m nt  uwo pa nja
 n k aşuŋ Uhaaş wi nul awo  n k aş iko yi uleef wi
nja uŋaluŋ.

⁵ Ba aan banjaan ba aş iko yi  leef  i baka  aŋaluŋ
baji başal ikow yi baka  a . K  ba aan banjaan ba aş
*Uhaaş wi Naşibaţi baş  ji başal iko inwoon yi wa.
⁶ Woli  şal  i nja  aşaş iko yi  leef  i nja  aŋaluŋ,  luŋ
kakeŋ. K   şal  i nja  aşale  aş Uhaaş wi Naşibaţi,  wo
na ubida  haaş  i nja  abot ka oor. ⁷ P aş iko yi  leef
 i nja  aŋaluŋ pawo p ut na Naşibaţi ; uleef wi nja
uunji u aş bgah bi Naşibaţi abot awo uundo hilan p aş
ba. ⁸ Woli  naŋ a aş iko yi uleeful uŋaluŋ aanhilan kalil
Naşibaţi.

⁹ H nkuŋ naankak a aş iko yi  leefan  aŋaluŋ, na aş
*Uhaaş wi Naşibaţi, unwoon ƚi an. Ba aan banwoon
baanwo na Uhaaş wi Yetu *Krittü, baanwo biki nul.
¹⁰ K  Krittü aş  wo ƚi an. H nk, wi  leefan  adoon awo
 i pkeŋ ƚiki najubani, Uhaaş wi Naşibaţi uwulan ubida
ƚiki nawo ba ool ƚi k ş ki Naşibaţi. ¹¹ K  woli uhaaş wi
ana anaanuŋ Yetu ƚi pkeŋ uwo ƚi an, anna anuŋ Yetu ƚi
pkeŋ aluŋ ka  pna ƚi uhaaşul unwoon ƚi an kawul
 leefan  anwoon  i pkeŋ ubida.

¹² An bayi  naan,   nwo keeri kado ka aş iko yi  lee-
fun  aŋaluŋ,  wo kado ka aş uko wi *Uhaaş wi
Naşibaţi ujakuŋ. ¹³ Woli na aş iko yi  leefan  aŋaluŋ
nalun kakeŋ. K  woli Uhaaş wi Naşibaţi u  nkan k 
napok pdo iko yi  leefan  aŋaluŋ nalun kaka ubida.
¹⁴ Ba aan biki Uhaaş wi Naşibaţi uk onun  a  bawoon
babukul. ¹⁵ Uhaaş wi nayeenuŋ uunkdolan nawo ba-
juuk bank i'uluŋ. Udolan k  nawo bubuk Naşibaţi ban-
jaan bahuuran kajı na a : « Abba †† Paap! » ¹⁶ Uhaaş wi
Naşibaţi u up nja ƚi  haaş  i nja k   wo bubuk. ¹⁷ Wi
 woon bubuk Naşibaţi,  luŋ kayeenk uko wi ahoŋun.
Woli  haj na Krittü,  luŋ kayeenk na a uko wi Naşibaţi
ahoŋun, kawo ƚi mnd m na a.

Mnd m manklun kabi

¹⁸ Dwin k  mnhaj mi  khajuŋ h nkuŋ maanhilan
kaliŋ na mnd m mi Naşibaţi aklun kayuuy ƚi nja. ¹⁹ Iko
yi Naşibaţi apaşuŋ iwo ƚi pyoonk maakan wal wi
Naşibaţi akdiimanuŋ banwoon bubuk. ²⁰ Umundu
u aran a ool pya katoka b  m nt  wul uŋaluŋ  al wa,
Naşibaţi adoluŋ haŋ aş  wul wa mnhaŋ ²¹ k  ulun

† Na aş Uhaaş wi Naşibaţi unjaan uŋ pna ƚi Yetu Krittü kawulan
ubida, ubuurananan pkeŋ: ƚi  libra  lon bapiit aji d aş Uhaaş wi
Naşibaţi unjaan uŋ pna ƚi Yetu Krittü kawul n ubida, ubuurananan
pkeŋ. †† Abba :  i u up uaramayik dawoon Paap.

kabuur p oka, kaneej ƚi mnjeeh mi bubukul bakluŋ ka-
ka ƚiki bawo ƚi mnd m.

²²  me k  te h nkuŋ iko yi Naşibaţi apaşuŋ b i
iwooni awo ƚi mnhaj ji  na  ankyaan kabuk. ²³ M nt 
umundu  a  ukhajun, nja kak  nwoon na *Uhaaş wi
Naşibaţi k  uwo u en uteek wi nul,  wooni ƚi  haaş  i
nja meeŋ wi  woon maakan ƚi pyoonk Naşibaţi adi-
iman k   wo bubukul abot abuuran  leef  i nja. ²⁴ Mn-
haŋ mi  woonananuŋ mando k   me k   buuri. K  woli
 do bi win uko wi  ha un, m nt  mnhaŋ ma. In akha un
uko wi adoon abi win? ²⁵ K   şale wo   nwin uko wi
 ha un  taman ƚi pyoonk wa.

²⁶ Jibi  bi şniin, *Uhaaş wi Naşibaţi uji u  nk nja ; wi
 woon   mme uko wi  k nehanuŋ Naşibaţi, Uhaaş wi
u nehan pa nja kaş  wo uunji uŋ pna ƚi   up. ²⁷ Naşibaţi
ammeen uko unwoon ƚi  haaş  i nja b i, adinan ƚi uko
wi uhaaş wi nul ujakuŋ ƚiki ujaan u nehand r ba aan
biki Naşibaţi jibi Naşibaţi aŋaluŋ. ²⁸  me k  Naşibaţi aji
lemp ƚi uko undoli pa bnuura bi ba aan b i ban alu-
luŋ, bawo biki adatuŋ pa uko wi aŋaluŋ pdo. ²⁹ Ba aan
m nt  ado bi dat dat baka, adinan pdo baka bawo ji
Abukul, h nk, abukul aş  wo bajeen i bubukul batum.
³⁰ Naşibaţi adu keeri ba aan biki adoon abi dinan di-
nan aji adati ; biki aduun ado k  bawo ba ool ƚi k ş ki
nul ; biki adoluŋ k  bawo ba ool ad man baka.

Pd m pi uŋal wi Naşibaţi

³¹ K  we wi  woon ka up ƚi uko m nt  b i? Woli
Naşibaţi awo na nja, alon ahinan ka oor nja i? ³² Ul an-
woon aanneenan Abukul  oot ş, aş  wula pa nja b i.
Wal wi Naşibaţi adoon ado haŋ, hum di awoon
aank ten nja kak ƚi bnuura bi nul iko b i. ³³ K  in akta-
paruŋ b up biki Naşibaţi adatuŋ? Nin  naŋ alon na
manjoonan aanhili. Naşibaţi ajakuŋ bawo ba ool, ³⁴ in
ahiluŋ keeri kajı baduknaanaa? Nin alon! *Krittü akeŋ
k  Naşibaţi ana ana ƚi pkeŋ, k  awo h nkuŋ ƚi ka en
kadeenu ki Naşibaţi a upar nja. ³⁵ K  we ukp nanuŋ
nja uŋal wi Krittü aŋaluŋ nja? Phaajala, mnhaj, unoor,
k me ubon, bwaan, k me iko injaan ido bu aan k me
b n ar? ³⁶ H nk di upiitaniiŋ ƚi Ulibra wi Naşibaţi aji :

« Iwi ikaan k   ji   og pkeŋ nfa na utaakal.
 wo ji  kaneel  i bak oo un pya kafin. » ‡

³⁷ K   ş  wat iko m nt  b i ƚiki *Krittü aŋal nja. ³⁸ Dwin
k  nin uko ulon uunhil kap nan nja ƚi uŋal wi Naşibaţi
aŋaluŋ nja : m nt  pkeŋ pa k me ubida,  wanju , k me
 n aayi, m nt  n a da k me faan, k me bank ihuŋ,
³⁹ m nt  iko yi bko duu  ya k me yi mboş u eeh. Nin
uko ulon umpa aniin uunhil kap nan nja ƚi uŋal wi
Naşibaţi an  pnun ƚi Yetu Krittü Ajugun aŋal nja.

Pdat pi Naşibaţi adatuŋ Itrayel

9 *Krittü ame k  uko wi  ji kabiiŋ p up uwo man-
joonan ; m nk ilan, k  *Uhaaş wi Naşibaţi un-
woon ƚi  ji udiiman k  uko wi  ji kajakuŋ uwo manjoo-
nan : ² uhaaş wi naan ujo tan maakan k  mbot ahaj
maakan. ³ Ddoo hokan hokan Naşibaţi af p n  ji  i

‡ 8:36 Ka aam 44.22.

uleef wi naan mbot nlow Krittü pa bnuura bi bayiṭ naan, biki pntaali pi naan. ⁴ Bawo biki pntaali pi *Iṭrayel, akuṭ awo biki Naṣibaṭi adatuṅ bawo babukul. Naṣibaṭi adiiman baka mndēm mi nul. Ado *bhoṅar na baka abot awul baka bgah bi nul na idolade yi pdē-manaan Naṣibaṭi na iko bti yi ahoṅuṅ. ⁵ Bawo biki pntaali pi bateem nja bammeeṭaniinṅ. Kē ṭi pntaali mēntṅ pi pi Yetu apēnnuṅ, ul ampeluṅ iko bti, awo Naṣibaṭi, awo na bnuura te mntṅ! Uwo haṅ.

⁶ Uko undoluṅ pntaali pi Iṭrayel kakṣa uunwo kē Naṣibaṭi aando uko wi ahoṅuṅ. Uko unwoṅ uwo kē mēntṅ bañaanṅ biki Iṭrayel bti bawoṅ biki pntaali pi Naṣibaṭi. ⁷ Bañaanṅ bti biki pntaali pi *Abraham baanwo babukul na manjoonan. Hēnk di di Naṣibaṭi ajakuṅ na Abraham aji : « *Bankpēnnuṅ ṭi Iṭaak ṭaṅ bakwoṅ pntaali pi nu.* » ⁸ Mēntṅ bampēnnuṅ ṭi Abraham bti keeri bawoṅ babuk Naṣibaṭi, biki Naṣibaṭi ahoṅuṅ aji bawo pntaali pi nul bawoṅ babukul. ⁹ Uko wi ahoṅuṅ Abraham wii wi, aji : « *Dluṅ kabi ṭi pkili ṭi wal wi ; uṭēnk wal mēntṅ Faara aharu abuk napoṭ ṅiintṅ.* » ^{††}

¹⁰ Kē uṣē wo uumbaṅ hēnk. Naṣalan *Rebeka : babukul batēb biki akaanṅ na Iṭaak ateem nja bawo kbet. ¹¹ Ji babi bado kabuka, ji babi bado kado uko unuura kēme uwuṭaan, Naṣibaṭi aji na Rebeka aji : « *Pntaali pi naweek pabi kado kalempar pi nampoṭi.* ‡ Naṣibaṭi aṭup haṅ kadiimanaan kē ul adatuṅ jibi aṅaluṅ, uunwo wo uko wi aloṅ ṭi baka adoluṅ. ¹³ Kē hēnk kak di di Naṣibaṭi aṭiiniinṅ ṭi Ulibra wi nul aji : « *Dṅal Yakob aṣē pok Etawu* » ^{††}

¹⁴ Nṅal keeri kaji Naṣibaṭi aanwo naṭool i? ¹⁵ Nin! Aṭup Moyit aji : « *Dmiir ṅaṅ i nṅaluṅ pmiir, kaṅaga i nṅaluṅ kaṅaga* » ^{††††} Uko mēntṅ udiiman kē woli Naṣibaṭi adat ṅaṅ, aanji ten ṭi uko wi ṅaṅ mēntṅ kēme wi ahiluṅ kado, mṅaga mi nul mankaṅ kē aji data. ¹⁷ Ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi, aji na *Farawuna naṣih i Ejiptu : « *Kē uko unkaṅ kē nṅu'u ṭi pṣih uwo kē dṅal kaṭēpna ṭi iwi kayuuj mnhina mi naan, katim naan kahilna kameeṭana ṭi umundu bti.* » ^{†††††} Iko bti iwoona ṭi uko wi Naṣibaṭi aṅaluṅ pdo, ahinan kaṅaga bañaanṅ kēme kado baka batam ikow.

Udeeb na mṅaga mi Naṣibaṭi

¹⁹ ṅaṅ aloṅ ahinan keeri kahepar kaji : « *Hum di di Naṣibaṭi ahinanuṅ kadeebaṭer nja wi ajaanṅ ado nja ṅdo jibi aṅaluṅ ṅdo?* » ²⁰ Kē nṣē heparan an bayiṭ naan, naṣal aji nawo bahonṅ kado kahepar Naṣibaṭi uko wi akdoluṅ ba? *Pṭukar paji pahepar ambomanuṅ pa uko unkayi kē aboman pa na jibi abomanderuṅ pa i* ^{†††?} ²¹ Ambomanuṅ pa ahinan kaboman pṭukar pnuura na pṭukar pwuṭaan ṭi ufuuṣ uloolan wi awoonaanṅ.

²² Kē hēnk kak di di Naṣibaṭi abiiṅ aṅal pdiiman udeeb wi nul kabot kadiiman mnhina mi nul bañaanṅ bti bantaanṅ na pyeenk kakob. Aṣē baa ṭēp ṭēp amiir baka. ²³ Ado haṅ wi adiimanuṅ jibi adēmṅ maakan wi

† 9:7 Ujuni 21.12. †† 9:9 Natenan ṭi Ujuni 18.10. ‡ 9:11-12 Ujuni 25.23. †† 9:13 Natenan ṭi Malaki 1.2-3. ††† 9:15 Natenan ṭi Etekiyel 33.19. †††† 9:17 Natenan ṭi Ppēn 9.16. ††††† Natenan ṭi Iṭayi 29.16.

aṅagiinṅ bañaanṅ biki adatuṅ pa bawo ṭi mndēm mi nul. ²⁴ Nja ṅwoonṅ biki Naṣibaṭi adatuṅ mēntṅ, ṅenwo bayuday ṭaṅ, banwoonṅ baanwo bayuday bawo ṭi bakaanṅ mēntṅan. ²⁵ Hēnk di di Naṣibaṭi ajakuṅ na Hotea ṭi ulibra wi nul :

« *Bañaanṅ banwoonṅ baambi wo biki pntaali pi naan kē nṣē do baka bawo biki pntaali pi naan.*

Bañaanṅ biki nwoonṅ mēmbaanṅ kaṅala

kē nṣē ṅal baka maakan. » [§]

²⁶ Akak aji na a :

« *Dji na baka,*

naanwo biki pntaali pi naan

kē baṣē luṅ kadu'an

babuk Naṣibaṭi ajug ubida. » ^{§†}

²⁷ Kē hēnk di di *Iṭayi *Naṭupar Naṣibaṭi ajakuṅ na babuk Iṭrayel :

« *Babuk Iṭrayel batum ji pyiw panwoonṅ du kabanṅ ki bdēk,*

kē bantiinku ṭi baka ṭaṅ bakdukiinṅ kabuur.

²⁸ *Ajugun aluṅ kaṭaran taran kado ṭi umundu*

uko bti wi abiiṅ aṭup aji ado ^{§††.} »

²⁹ Iṭayi akak aṭiini aji :

« *Woli Ajugun *Anhiniinṅ iko bti*

aandukar nja lah bañaanṅ balonṅ biki pntaali pi nja

ṅwoha ji biki ubeeka wi Ṭodom

kaba fuṭ jibi babaanṅ biki ubeeka wi Gomora ^{§†.} »

³⁰ Kē we wi ṅwoonṅ kate ṭi uko waṅ? Wii wi : bañaanṅ banwoonṅ baanwo bayuday banwoonṅ baankla ṭfa pwo baṭool ṭi kadun ki Naṣibaṭi, bakak baṭool ṭi kadunul ṭiki bafiyaara. ³¹ Kē biki Iṭrayel banklaanṅ pwo baṭool ṭi kadun ki Naṣibaṭi aṭēpna ṭi bgah bi Moyit baṣē wo baanhili. ³² Kē we ukaṅ ba? Baṣal aji pṭaṣ bgah pakṭu-unṅ bawo baṭool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi, baanyikrēn kē bawo i kafiyaara. Bajot ṭi plaak panjaanṅ pado bañaanṅ bahubta, ³³ Hēnk di di upiitaniinṅ ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi aji :

« *Tenan! Dṭu plaak ploṅ du *Ṭiyon.* ^{§††}

Plaak pa pdo bañaanṅ bahubta babot bajot.

Kē banfiyaaruṅ plaak mēntṅ

baṣē wo baankkowa nin. »

10 An bayiṭ naan, uko wi nji nṅaluṅ maakan ṭi uhaaṣ naan, uko wi nji kañehanderuṅ bayuday Naṣibaṭi, uwo babuur. ² Dme kē baṅala maakan, kē uṅal wi baṅaluluṅ uṣē wo uunwo na kame, ³ baanyikrēn jibi ajaanṅ ado ṅaṅ awo naṭool ṭi kadunul. Balaana pwo baṭool ṭi kadunul na iko yi baṣaluṅ bukal ṭi ṅleef ṅi baka. Hēnk, bapok udolade wi nul wi ajaanṅ aṭēpna kado bañaanṅ bawo baṭool ṭi kadunul. ⁴ Na manjoonan *bgah bi Moyit badolun hēnkunṅ kē ṅban du *Krittü, banfiyaaruṅ bti bawoona baṭool ṭi kadun ki Naṣibaṭi.

⁵ *Moyit ṭi uleeful adiiman ṭi ṅpiit ṅi nul jibi ṅaṅ ajaanṅ aṭēpna ṭi pṭaṣ bgah kawo naṭool aji : « *ṅaṅ ankṭaṣuṅ iko bti yi bajakuṅ, aka ubida unkwoonṅ ṭi ba* » ^{§††} Kē uṭup wi Naṣibaṭi aṭupunṅ ṭi pwo naṭool panwoonṅ du pfiyaar uṣē ji : Kdo kaji ṭi uṣalu : « *In aklunṅ*

§ 9:25 Hotey 2.25. §† 9:26 Hotey 2.1. §†† 9:28 Iṭayi 22.23. §†† 9:29 Natenan ṭi Ujuni 19.24-35. §††† Ṭiyon: Dawo katim kalonṅ ki Yerutalem. §† 10:5 Bgah 18.5.

kapaya baṭi? » Krittü aando bi wala wala ṭi ba i? ⁷ Kdo kaji kak : « *In akluṅ kawala du brjiir?* » Krittü aando bi naṭa naṭa ṭi pkeṭ i? ⁸ Kë we wi ujakun keeri? *Uṭup wu wuṅ aṅogu, uwo ṭi mntumu, awo ṭi uhaaṣu.* [†] Uṭup mēntṭ uwoon uṭup wi ṅṅṭupun unjakun aji ṅaṅ awo i kafiyaar. ⁹ Woli iṭup na mntumu aji Yetu awoon Ajugun abot afiyaar ṭi uhaaṣu kë Naṣibaṭi anaṭana ṭi pkeṭ, klun kabuur. ¹⁰ Na manjoonan, pfiyaar du uhaaṣ meēt pa-jaan paṭij pwo naṭool, pṭup na mntum kaji Yetu awoon Ajugun paṭi paṭij mbuur. ¹¹ Hēnk di di *Ulibra wi Naṣibaṭi ujakun: « *Bañaan bti banfiyaarulun baankkowa* ^{††}. » ¹² Hēnk, uunka nayuday këme anwoon aanwo nayuday : bukāl bti baka Ajug baka aloolan, an-jaan atuum bnuura bañaan bti banṭuun mnhaṭ mi baka ṭi a. ¹³ Na manjoonan *anṭuun mnhaṭ mi nul ṭi Aju-gun alun kabuur* [‡].

¹⁴ Kë hum di di bakṭuun mnhaṭ mi baka ṭi Ajugun, wi bawoon baanfiyaara? Hum di bakfiyaarulun, wi bawoon baambaan katiinka uko wi nul? Hum di bakti-inkun uko wi nul, wi nin alon awoon aanṭup baka wa? ¹⁵ Kë hum di di ṅaṅ aṅṭupun baka wi bawoon baanyil nin alon? Kë hēnk di di Ulibra wi Naṣibaṭi ujakun: « *Natenan jibi unuuri pwin bañaan bankṭijun Uṭup Ulil Unuura!* » ^{††}

¹⁶ Kë mēntṭ bayuday bti baṣaan aṭaṣ *Uṭup Ulil Unuura. Hēnk, *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi ahepar aji : « *Ajugun, in afiyaarun uṭup wi ṅṅṭupun* ^{‡‡} » ¹⁷ Pfiyaar paṭi pa-woona ṭi uko wi ṅaṅ atiinkun, kë uko wi ṅaṅ ati-inkun uwoona du uṭup wi *Krittü.

¹⁸ Kë nṣe hepar keeri, bayuday baantiink tiink i? Na manjoonan baṭiinki. Upiitana ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi aji : « *Pdiim patiinkana ṭi umundu bti, ṅṅṭup ṅaban du kaban ki umundu.* » ^{‡‡‡}

¹⁹ Kë nkak ahepar, biki *Itrayel baantee i? *Moyit ateem ṭi uko waṅ wi ajakun aji Naṣibaṭi aji :

« *Ddolan nakuj bañaan banwoon baanwo pntaali pi naan, ddolan nadeebaṭer bañaan banwoon baamme nin uko ulon ṭi nji.* » ^{‡‡‡}

²⁰ *Itayi Naṭupar Naṣibaṭi adoo ṅoom aji Naṣibaṭi aji : « *Banwoon baankla'ēn bawinēn, dwinana du banwoon baanheparaan.* » [§]

²¹ Kë ṭi uko wi Itrayel aṣe ji : « *Nwal bti, ddek kañen bañaan banwoon baantiinkēn abot atam ikow.* » ^{§†}

Mñaga mi Naṣibaṭi aṅagiin pntaali pi nul

11 Dhepar keeri : Naṣibaṭi apok pntaali pi nul i? Nin! Nji ṭi uleef naan dwo nayuday, i pntaali pi *Abraham, i pṣini pi *Benjamin. ² Naṣibaṭi aampok pntaali pi nul pi adoon abi dat dat. Jēm name uko wi *Ulibra wi Naṣibaṭi upiitun ṭi dko di *Eli aṅomanun du Naṣibaṭi ṭi uko wi Itrayel? ³ Aji na a : « *Ajugun, bafin*

*baṭuparu akuṭ atok iliit yi mngur yi nu. Nji aloolan ddukiin kë bakak aṅal kafinēn. »

⁴ Kë Naṣibaṭi aṣe teema aji : « *Ddat baṭaṣar naan iñeen-week ṅyaaṣ iñeen paaj na ulon (7000) banwoon baandēman *Baal.* » ^{§††} Kë hēnk di uwoon hēnkun. Naṣibaṭi ṭi mñaga mi nul adat balon bantiinku kë bawo biki nul. ⁶ Adat baka ṭi mñaga mi nul, mēntṭ iko yi badolon ikaṅ ; woli hēnk da lah, mñaga mi Naṣibaṭi maankwo mi manjoonan.

⁷ Kë we wi ṅwoon kamēban ṭi uko waṅ? Pntaali pi Itrayel paanwin uko wi paklaan, biki Naṣibaṭi adatun ṭaṅ bawinun wa. Kë bandukiin baṣe dēnēt ṅhaaṣ.

⁸ Hēnk di di upiitaniin ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi aji :

« *Te nṭa Naṣibaṭi ado ṅhaaṣ ṅi baka kë ṅadēnēṭi kēṣ ki baka kaankak awin, ibaṭ yi baka iinktiink.* » ^{§†}

⁹ Kë *Dayiṭ naṣih akak aji :

« *Pde pi baka pawoon bṭaaw, bahilna bajot, bakoba kakob ki bataañanaanun.*

¹⁰ *Dolan kēṣ ki baka kafēl bado bakak bakuul dolan baka bado kajin ṅwal bti* ^{§††}. »

¹¹ Kë nṣe hepar keeri : biki Itrayel bajot pṭot pi bawoon baanknaṭa nin i? Nin! Pṭot pi baka pado banwoon baanwo bayuday bahilan babuur, kadoona bayuday bakuj baka. ¹² Kë woli phubta pi bahubtiin pado kë bañaan bti biki umundu bayeenk bnuura bweek, kë pṭot pi baka pado kë ṅtaak bti ṅayeenk bnuura bweek, wel wi pkak baka bti ṭi mbuur pawoon paankṭij?

¹³ An nanwoon naanwo bayuday dṭupan hēnkun: nji dwoon *nanjañan i Naṣibaṭi ayilun du an, dji kalilan maakan pdo ulemp unwoon wi naan, ¹⁴ ṭiki dṅal pdo bañaan biki pntaali pi naan bakujan, balon ṭi baka bahilna babuur. ¹⁵ Wi Naṣibaṭi apokun biki *Itrayel, bandukiin bahilan akak du a. Hēnk, woli Naṣibaṭi akak atiinkar na biki Itrayel, uwo wo ji pwul ubida bankṭun keṭ.

¹⁶ Woli bawul Naṣibaṭi pde pteek, pde pandukiin bti payimani. Woli intaañ yi bko iyimani, bko bti bayiman kak. ¹⁷ Itrayel dawo ji bko bi mnoliwera bi batepiin bi Naṣibaṭi afalun inah ilon ; aṣe ṭu iwi inwoon iinwo nayuday ṭi dko di bafalun ya, ihilna iyeenk pñaaak pankwoonun du kantaañ ki bko. ¹⁸ Kë iṣe wo i kawut kaṣal kaji ipel inah infalaniin yun. Leṣan ṭaṅ kë mēntṭ iwi iṭijjanun intaañ yi bko mēntṭ, yul iṭijaniin.

¹⁹ Dme kë iji inah mēntṭ ifalana falana ihilna iyeenk dko di yul ibiin awo. ²⁰ Hēnk da. Inah ifalana falana ṭiki yaanfiyaari, kë iwi iṣe wo dko di iwoon ṭiki ifiyaari. Wutan keeri kado kahomp, ṭēpan ṭēp ido kalipara. ²¹ Woli Naṣibaṭi apēnan inah inwoon yi nul, hum di awoon aanhil pdo haṅ kak na iwi ba?

²² Hēnkun iwin jibi Naṣibaṭi ahiini kawul ṅaṅ bnuura na jibi ahiini kakob ṅaṅ. Aweṭan banjotun aṣe wulu bnuura. Ado kawulaaru wul bnuura woli itaman amēban bnuura bi nul. Woli iindo haṅ, apēnanu ṭi dko di iwoon. ²³ Kë bukāl, woli baanduka ṭi ppok pfiyaar

† 10:8 Pleṣan 30.12-14. †† 10:11 Natenan ṭi Itayi 28.16. ‡ 10:13 Natenan ṭi Yowel 3.5. ††† 10:15 Natenan ṭi Itayi 52.7. ‡‡ 10:16 Natenan ṭi Itayi 53.1. ‡‡‡ 10:18 Kañaaam 19.5. ‡‡‡ 10:19 Natenan ṭi Pleṣan 32.21. § 10:20 Natenan ṭi Itayi 65.1. §† 10:21 Natenan ṭi Itayi 65.2.

§†† 11:4 1 Baṣih 19.10,18. §† 11:8 Natenan ṭi Pleṣan 29.3. §†† 11:10 Pleṣan 29.3; Itayi 6.10; 29.10.

bakak du di babilin awo tfa, tiki Naşibaţi aka mnhina mi pkakan baka da. ²⁴ Iwi, iwo kanah ki bko bpaajal ki Naşibaţi afaluŋ abi tu ti bko bi nul bi atepiin. Kê bayuday, bawoon inah yi bko bi batepiin tepi buŋ. Naşibaţi ahilan keeri kakakan baka du bko banwoon bi baka.

Mbuur mi Itrayel

²⁵ An bayiŋ naan, mênŋal an nawoon naanwo bayuday nado kahomp. Hênk, dtupan uko ummeniin unwoon ti uko undoluŋ pntaali pi *Itrayel : baloŋ ti baka bakak atam ikow, abot aluŋ kaduka haŋ te wal wi an nanwoon naanwo bayuday biki Naşibaţi adatuŋ bti nakbuuruŋ. ²⁶ Hênk, biki Itrayel babuur, hênk di di Naşibaţi ajakuŋ ti ulibra wi nul :

« *Aloŋ aluŋ kawoona *Fiyon pbuuran baka wal mênŋ biki pntaali pi Yakob başë bañaan ppokën.*

²⁷ *Uko mênŋ wi wi nhoŋuŋ aji ddo, wal wi nkapënanuŋ pekadu di baka, ti bhoŋar bi nji kaluŋ kado na baka. » †*

²⁸ Woli ñaŋ aten jibi bapokuŋ ptaş *Uŋup Ulil Unuura, bawo başoorad Naşibaţi, nahilna natiink wa. Kê başë wohi biki Naşibaţi adatuŋ, aŋal baka tiki aten ti bhoŋar bi abiiŋ ado na bateem baka. ²⁹ Aanji teh uko wi adoŋ abi ten ten, aanji tilma bañaan biki adoŋ abi dat dat.

³⁰ An nanwoon naanwo bayuday nabi pok ptaş Naşibaţi, kê aşë bi miiran wi bayuday babilin apok ptaşa. ³¹ Kê kamiir ki amiiranuŋ, kado kê ahil kak kamiir bayuday bampokuŋ ptaşa. ³² Hênk, Naşibaţi ado kê bañaan bti baduka ti ppok ptiinka awo wo ji badëtaa. Ado do haŋ kahilna kamiir bañaan bti.

³³ In ahilanuŋ kaniib pyok pi Naşibaţi na uşal untuŋa wi nul na iko yi ameeŋ? In ahiluŋ kame uşal wi nul, in ahiluŋ kapiban uko wi akdoluŋ? ³⁴ Hênk di di upiitaniin ti *Ulibra wi Naşibaţi, aji :

« *In ahilanuŋ kame uşal wi Ajugun? In ahiluŋ kawula uşal ? »*

³⁵ « *In aŋeeŋanuluŋ kadoo kayoonk baluk? » ††*

³⁶ Hênk di uwoon, iko bti iwoona du a, iko bti itëpna ti a, iko bti iwo pa a. Mndëm manwo ti Naşibaţi te mnto! Uwo haŋ.

Ubida uhalu ti Krittü

12 An bayiŋ naan, Naşibaţi adiimanuŋ nja kamiir ki nul, ukaŋ kê nji kakooŋan kooŋ keeri, nawul nleefan nawa bteŋan bjeb banwoon bi Naşibaţi abot alila. Waŋ ukwoon pdëman pi nakdoon kadëmana ti nhaaşan. ² Nawutan pdo uko wi bañaan biki umundu wi bajaŋ bado, naŋëpan tpep nawut Naşibaţi aŋëlşan nhaaş abot awulan nşal nhalu. Wal mênŋ, nahilan kayikrën uko wi Naşibaţi aŋaluŋ: uko unwoon unuura, uko unlilun, unwoon ujint piş.

³ Naşibaţi awulën bnuura, ukaŋ kê nji kaŋupan an bti : « Nawutan kala pdëman nleefan. Andoli ti an

aŋëpnën ti pfiyaar pi afiyaaruŋ Naşibaţi adolna uko wi aŋu'uluŋ pdo. ⁴ Nwo na uleef uloolan, unŋumi na iko impaŋi, kê iko mênŋ bti işë paŋ iko yi ijaŋ ilemp. ⁵ Kê hênk di uwoon pa nja : nŋum maakan kê nja nŋwoon biki *Krittü nşë wo uleef uloolan, andoli awo i bandukiin. ⁶ Naşibaţi ti bnuura bi nul aŋen ñaŋ andoli iko impaŋi na yi atëntul yi awo i kado kalempna. Woli nwo i pdo kaŋupar Naşibaţi, nŋdo wa na pfiyaar pi Naşibaţi aŋenuŋ nja. ⁷ Woli nwo i plempar batënt nja, nlempar baka. Woli nwo i pjukan batënt nja, nŋdo haŋ. ⁸ Woli nwo i ptëntën batënt nja, nŋdo haŋ. Woli nwo i pŋen, nŋten bë nŋenkyoonk nin uko uloŋ. Woli Naşibaţi aŋu nja ti pşih, nwo kataman. Woli iwo i pŋenk najuuk, tŋenkana na mnlilan.

⁹ Naŋaladan na batëntan na manjoonan. Nalowan iko bti inwoon iwuŋaan, namëbaan bnuura uko unwoon unuura. ¹⁰ Naŋaladan na batëntan jibi naŋaladuŋ du katoh, andoli ji taman ti pdëman atëntul. ¹¹ Nawutan nin kawalan iŋen. Naŋuun kabaŋ ti plempar Ajugun na uhaaş wi nan bti. ¹² Nalilaan ti mnhaŋ mi nahaŋuŋ, namiiran ti mnhaj, nawut kaŋaŋan nin pŋehan Naşibaţi. ¹³ Nadoon kaŋenk bañaan biki Naşibaţi banwoon ti kanuma nabot nado kayeenk bayaŋtuŋ du itohan.

¹⁴ Naŋehaan Naşibaţi awul bnuura bañaan bankhajananaŋ ; naŋehaana awul baka bnuura, awut kafëp baka. ¹⁵ Nalilaan na banwoon ti mnlilan, nawooni na banwoon ti nwooni. ¹⁶ Natiinkaran. Nakdo kala mndëm, naŋëpën tpep nawalan ikowan. Nawutan kaşal kaji natit apel bandukiin. ¹⁷ Nawutan kalukan ñaŋ andolanuŋ buŋaan. Natamaan nado kado uko unuuriin ti kës ki bañaan bti. ¹⁸ Natamaan nado jibi nahiluŋ nawo bnuura na bañaan bti. ¹⁹ An bayiŋ naan biki nŋaluŋ, naklukan nin, nawutan Naşibaţi awayëş. Hênk di di Ajugun ajakuŋ ti ulibra wi nul : « *Nji dluŋ kalukanan, nji dkluŋ katuuman* » †† Akak aji :

« *Woli ubon ude başooradu, wulan baka bade.*

Kê woli udaan uŋij baka, wulan baka badaan.

Woli ido haŋ, ikuŋan baka mnkow. » ††

²¹ Nakwut buŋaan dawatan, naŋëpan tpep nawat da na bnuura bi najaŋ nado.

Pdo katiink baweek biki pşih

13 Ñaŋ andoli adoŋ katiink baweek banwoon ti pşih, tiki pşih bti pawoona du Naşibaţi kê banwoon ti pşih, Naşibaţi aŋuun baka ti pa. ² Hênk, ñaŋ ampokuŋ ptiink banwoon ti pşih apok ptaş uko wi Naşibaţi aŋuun pdo. Bukuŋ mênŋan Naşibaţi akob baka. ³ Na manjoonan banwoon baando buŋaan baanwo kado kalënk başih, bandoluŋ buŋaan bawoon kado kalënk baka. Kê woli iinŋal keeri pdo kalënk banwoon ti pşih, dolan bnuura ŋaŋ, bataaŋaru ti uko waŋ. ⁴ Na manjoonan bawo balempar Naşibaţi biki aŋuun ti pşih pa bnuura bi nu. Kê işale do buŋaan, iwo kado kalënk

† 11:27 Natenan ti Itayi 59.20; na ti Kaŋaam 14.7. †† 11:35 Natenan ti Yob 41.3.

‡ 12:19 Pleşan 32.35. †† 12:20 Pleşan 32.35.

baka țiki baka mnhina mi pwețan. Balempar lempar Nașibați kadiiman udeeb wi nul bankdolun buțaan. ⁵ Iwo keeri kado kațiink baka țiki ime kē uwo uko wi iwoon kado kado ; iinwo kado wa țiki iți udeeb wi Nașibați țañ.

⁶ Ukaaŋ kak kē iwo kado kaluk daașa. Na manjoonan bakobraar daașa baji balempar lempar Nașibați wi bakdolun haŋ. ⁷ Lukan ñaaŋ andoli uko wi iwoon i plu-ka. Iwole kaluk daașa, lukan da ; uko wi iwohaŋ pluk pșih, lukan wa. Kē hēnk kak, iwole ptiink ñaaŋ, ti-inkana bnuura ; iwole pdēman ñaaŋ, dēmana.

Bŋalad bi ŋŋaladun

⁸ Nawutan kațeet nin ñaaŋ alon. Bațeet bi nan bi ŋnuur bti bawoon țañ bŋalad bi naŋaladun: ñaaŋ anŋalun atēntul ado uko wi *bgah bi Moyit bajakun bti. ⁹ Bgah baji : « Iinkpiint na ahar ñaaŋ », « Iinkfiŋ ñaaŋ », « Iinkkiiŋ », « Iinkñeebar bka bi atēntu » † na iko ilon kak. Kē uțup uloolan ușē țonkrēn iko mēnt bti yi bgah bajakun, uwoon: « *Nalan atēntu jibi iŋalun ulee-fu.* » ††¹⁰ Pŋal atēntul paanji pațija nin buțaan dlon ; pŋal atēntul pawoon keeri pdo uko bti wi bgah bajakun.

Pbomandēr pa ubi wi Krittū

¹¹ Name wal wi ŋwoon hēnkun: wal wi pnața ți bŋoy ubani. Unuur wi mbuur uŋog nja hēnkun apel wal wi ŋbaaŋ ajun jun pfiyaar. ¹² Utejan ulowi, nfa maŋogi. Nawulēn ŋduk keeri iko injaan idolana du bdēm, njeŋ iŋaanan yi pnak. ¹³ Nawulēn ŋdo kado iko inwoon itool jibi ñaaŋ ajaan ado na pnak. Nawulēn ŋwut kande kaweeek, na ukuj na pjuban pi piint na ubida uțop na pŋom na bkujar. ¹⁴ Natamaan nanaam na Yetu *Krittū Ajugun ți mnwo mi nan, națañan pdo kațaș iko yi ŋleefan ŋaŋalun kado kado.

Pwut kado kabeeh batēnt nja

14 Nayeankan ți ptoofan anwoon aando bi liint ți pfiyaar nawut kado kaŋom na a ți iko yi așalun. ² Alon afiyaar kē iko bti ihinan kade'ana ; kē alon anwoon aando bi liint ți pfiyaar afiyaar kē aanwo kade nin uyemaț ulon. ³ Anjaan ade uyemaț awutan kabeeh anwoon aanji de wa ; kē anwoon aanji de wa awutan kado kaji atēntul mēnt aduknaanaa, uŋ mēntan awo kak i Nașibați. ⁴ Iwo in ado ji nalempar ñaaŋ alon alemp bnuura kēme buțaan? Woli alemp bnuura kēme alemp buțaan uten anțu'ulun ulemp. Kē așē luŋ kalemp bnuura țiki Ajugun aka mnhina mi pțēnka. ⁵ Alon aji dēman unuur ulon kapel ŋandukiin, kē balon baji baji ŋnuur bti ŋalinun. Andoli aji wo i kamēban ți uko wi afiyaarun. ⁶ Andēmanun ŋnuur ŋlon, aji do haŋ pa Ajugun. Kē hēnk di di anjaan ade iko bti, ajaan ade ya pa Ajugun, kabot kabeeba ; kē anwoon aanji de iko bti aji do haŋ pa Ajugun kabot kabeeba. ⁷ Na manjoonan, woli ŋka ubida kēme akeț,

† 13:9 Ppēn 20.13-17; Pleșan 5.17-21; Maci 19.18. †† 13:9 Bgah 19.18.

mēnt nja ŋwoon bajug ubida wi nja. ⁸ Woli ŋka ubida, ŋka wa pa Ajugun, kē woli ŋkeț, ŋkeț pa Ajugun ; hēnk, woli ŋwo bajeb kēme akeț, ŋwo biki Ajugun. ⁹ Na manjoonan, Krittū akeț keț așē nața ahihna awo Ajug bankețun na Ajug banwoon bajeb. ¹⁰ Iwi, we ukaaŋ kē ikji atēntu aduknaanaa ba? Kē iwi, we ukaaŋ kē ibeeh atēntu ba? Nja bti Nașibați alun kawayēș nja. ¹¹ Upi-itana ți *Ulibra wi Nașibați

« *Nji Ajugan anwoon najeb dțupan :*
bañaan bti balun kaŋup ți kadun naan,
bukal bti badēmanaan kadinan kē nji dwoon
Nașibați » †

¹² Hēnk, andoli ți nja alun kahepna ți kadun ki Nașibați pa uleeful.

Pwut pdo atēnt nja ajuban

¹³ Nawulēn ŋțañan pdo kaji batēnt nja baduknaanaa. Nabiin ŋțep țep ŋțu ŋșal ți pwo ŋnēkdo uko unktijun pjuban pi atēnt nja. ¹⁴ Pfiyaar pi nfiyaarun Yetu Ajugun padolēn kē mmee, akuț ayikrēn bnuura kē nin uko ulon uunwo wo uțop ; uji uwo uțop ți ñaaŋ anșalun aji uwo uțop. ¹⁵ Woli ide uko ulon kē uțu atēntu kē ajooțan pa iwi, iinkak aŋala. Ťaafaraan uko wi ikdeēn utok uhaaș wi ñaaŋ i *Krittū akețarun. ¹⁶ Kwut keeri uko unwoon unuura pa iwi ukak uko unkdolon bado kațiiniyaan buțaan ți iwi. ¹⁷ Na manjoonan, *pșih pi Nașibați paanwo uko wi kande kēme pdaan, pawo pi pwo natool, btiinkar na mnlilan mi *Uhaaș wi Nașibați ujaan uwul. ¹⁸ Ñaaŋ anklemparun Krittū hēnk, aji lil Nașibați, bañaan babot kaŋala.

¹⁹ Nawulēn keeri ŋdo kala pdo uko unjaan uțij bti-inkar na bțēnkar ți pfiyaar. ²⁰ Kdo uko wi pde utok uko wi Nașibați adolon. Na manjoonan nin iko ide ilon iinwo wo ițop, așē ji ikak iko ițop woli ñaaŋ ade ya așē do atēntul kē ajot ți pekadu. ²¹ Uko unuuriin uwo pwut kade uyemaț, pdaan poot kawut pdo uko bti unktuun atēntu ajuban.

²² Uko wi ikșalun ți uko mēnt hankan wa pa iwi na Nașibați. Ñaaŋ anwoon aanșal aji ajuban ți uko wi afiyaarun, anuurandēni. ²³ Kē anșaaŋ aji wo na ŋșal ŋtēb woli ade kēme adaan uko ulon, Nașibați aji ji aduknaana, țiki uko wi adolon uunwoona ți pfiyaar pi nul. Uko bti unwoon uunwoona ți pfiyaar uwo pekadu.

Pdo batēnt nja bnuura

15 Nja ŋnfiyaarun aliint ți *Krittū ŋwo i kado kamiir banwoon baanka mnhina mēnt, kawut kado uko wi nja ŋŋalun țañ. ² Ñaaŋ andoli awo i kado kala plil atēntul pa bnuura bi uŋ mēntan, kadolna'a ado kayaha ya kadun ți pfiyaar pi nul. ³ Krittū ți uleeful aanla la uko unlilulun, udoo piitana ți *Ulibra wi Nașibați aji : « *Ikar yi bankariin ibi ți nji.* » ††⁴ Iko bti inwoon ți Ulibra wi Nașibați piitana piitana ŋhilna ŋme ŋbot ŋțēpna ți kamiir na mntēŋ mi ŋpiit mēnt ŋakwulun ŋkaana mnhaț.

‡ 14:11 Itayi 49.18; 45.23. †† 15:3 Kañaam 69.9.

⁵ Dñehan Naşibaţi anwoon ukumpëş wi kamiir na mntëŋ aţenan natiinkar nado kado ji Yetu *Krittu.
⁶ Hënk, an bti nawo ʒi ppoolan kadëman Naşibaţi Aşin Ajugun Yetu Krittu.

Pyeenk batëntul

⁷ Nawo keeri kado kayeenk batëntan jibi *Krittu ayeenkanan, mndëm mi Naşibaţi manhilna manwinana ʒi mnwo mi nan. ⁸ Na manjoonan dʒupan, Krittu akak nalempar bayuday kadolna uko wi Naşibaţi ahoŋuŋ bateem baka kabot kayuuj kë Naşibaţi aji do uko wi ajakuŋ. ⁹ Ado haŋ banwoon baanwo bayuday bahilna kak bado kadëman Naşibaţi ʒiki aŋaga baka. Hënk di di upiitaniin ʒi *Ulibra wi Naşibaţi aji :

« Ukaan kë nji kaluŋ kadëmanu ʒi ptoof pi bañaan biki nʒaak bti,

dluŋ kado kayeehu iyeeh yi pñaamarën. » †

¹⁰ Ukak apiitana aji :

« An nʒaak bti nawoon ʒi mnlilan na pntaali pi Ajugun. » ††

¹¹ Ukak apiitana aji :

« An nʒaak bti nadoon kadëman Ajugun, an kntaali bti nadoon kayeeh mndëm mi nul. » ‡

¹² *Itayi *Naʒupar Naşibaţi akak aʒiini ʒi uko mënt ʒi aji :

« Aloh ampënnuŋ ʒi pntaali pi Yete ‡ aluŋ kabi, ul aknaʒiin kaşih nʒaak bti ;

nʒaʒu mnhaʒ mi nʒa ʒi a. » ‡‡

¹³ Dñehan Naşibaţi anwoon ukumpëş wi mnhaʒ atumanan mnlilan na mnjeeh wi nafiyaaruluŋ. Hënk, *Uhaaş wi Naşibaţi uwulan mnhina, mnhaʒ mahilna mantum ʒi an.

Pʒup uko wi Pawulu aklempuŋ

¹⁴ An bayit naan, dme ʒi bkow naan na manjoonan kë bnuura batum ʒi an, kë nawo bañaan bammeen akuʒ ahil kado kajukandër. ¹⁵ Kë nşë ʒupan nʒup nʒam ʒi nmban nʒloŋ ʒi kakaarta ki kaleşanan iko yi nadoon abi juk. Ddo haŋ ʒiki Naşibaţi ʒi bnuura bi nul ¹⁶ adolën kë nji kalempar Yetu *Krittu ʒi kadun ki banwoon baanwo bayuday. Dji kado ulemp uyimanaan wi pʒup *Uʒup Ulil Unuura wi Naşibaţi, bañaan biki nʒaak bti bahilna bawo uţen unliluŋ Naşibaţi wi *uhaaş wi nul udoluŋ kë uyimani.

¹⁷ Ukaan kë wi nkaŋuŋ i Yetu *Krittu, dhinan kalilan maakan ʒi uko wi nji kalemparuŋ Naşibaţi. ¹⁸ Dñoom kado kaʒup na mntëŋ ʒi uko wi Krittu ʒaŋ, wi adolnuŋ kë ndo banwoon baanwo bayuday kë bakʒaş Naşibaţi. Krittu ado haŋ aʒëpna ʒi nʒup na udo wi naan, ¹⁹ ʒi mnhina mi mlagre na iko iŋoŋarënaan ʒi mnhina mi *Uhaaş wi Naşibaţi. Kë hënk di mpënnuŋ Yerutalem ayaanʒ te du utaak wi Iliriya aʒup *Uʒup Ulil Unuura wi Krittu aba. ²⁰ Kë nşë bi ʒu ʒu uhaaş naan bti ʒi pʒup Uʒup Ulil Unuura du nʒaak nʒanwoon nʒaambaan katiinka uko wi Krittu kawutna kaniw du dko di aloŋ adoon

† 15:9 Natenan ʒi 2 ʒamiyel 22.50; na ʒi Kañaam 18.50. †† 15:10 Pleşan 32.43. ‡ 15:11 Kañaam 117.1. ‡‡ Yete awoon aşin Dayiʒ naşih. ‡‡ 15:12 Itayi 11.10.

abi jun jun. ²¹ Hënk di njaan kado uko umpiitaniin ʒi *Ulibra wi Naşibaţi :

« Biki bawoon baanʒup uko wi nul baluŋ kawina, banwoon baantiink kë baʒiiniyaan uko wi nul baluŋ kate. » ‡‡‡

Pawulu aŋal pya Rom

²² Uko waŋ uneenanaanuŋ nʒaaş nʒtum pbi du an. ²³ Kë hënkun ʒi mbaan ulemp wi naan du nʒaak mënt abot ado nʒsubal nʒtum nʒi nʒali pbi du an, ²⁴ dŋal kanuŋşar na an. Dşal woli dlun aya Eţpaña kapant kawinan naşë naʒënkën nhilna mban utaak mënt. ²⁵ Kë nşë tool hënkun pya Yerutalem pʒënk bañaan biki Naşibaţi banwoon da. ²⁶ Banfiyaaruŋ biki nʒaak nʒi Matedoniya na Akayi badinan pʒënk bañaan bawaan mënt. ²⁷ Aa, badinan pdo haŋ, aşë wo na manjoonan biki pʒënk baka. Jibi bayuday banfiyaaruŋ Krittu baʒokuŋ iko inuura inwoonuŋ du baʒi yi bayeenkuŋ na banwoon baanwo bayuday, hënk kak di di bukal kak bawoon kaʒok na bayuday iko yi umundu yi bakaan. ²⁸ Wal wi nji kaluŋ kado kakuran mënt kaba, awul baka iko bti yi baʒenuŋ baka, dʒëpna du an katool pya Eţpaña. ²⁹ Dme kë woli dbi du an Krittu kalilan maakan.

³⁰ An bayit naan, kë nşë kooʒan ʒi katim ki Yetu *Krittu Ajugun na uŋal wi *Uhaaş wi Naşibaţi ujaan uwul nʒa : nabiin nʒutan, nʒñehan Naşibaţi pa nji. ³¹ Nañehaan nhil mbuur bayuday banwoon baanfiyaar Krittu. Nañehaan kak iko yi nji kaŋooʒuŋ biki Naşibaţi banwoon du Yerutalem iyeenkana bnuura. ³² Hënk, nhilna woli ulil Naşibaţi kabi du an na mnlilan kanoorfën ntiinku na an. ³³ Dñehan Naşibaţi anwoon ukumpëş wi mnjeeh awo na an bti! Uwo haŋ.

Pwul mboş

16 Dŋal nayeenk Febe ñaaş i nja anjaan alempar banfiyaaruŋ biki Kenëray. ² Nayeenkana ʒi ptoofan jibi ñaan ajaan ayeenk bañaan biki Naşibaţi ʒi katim ki Ajugun, naʒënkana ʒi iko bti yi aklun kanuma ʒiki ul ʒi uleeful aʒënk bañaan batum aʒu na nji ʒi uleef naan.

³ Dwul mboş *Pritiliya na Akila banjaan bawo na nji ʒi plempar Yetu *Krittu, ⁴ bukal bambiin anaʒ naʒ kawul iʒuʒ yi baka abuuranaanën pkeʒ. Dbëeb baka, mënt nji aloolan kabëebuŋ baka, banfiyaaruŋ banwoon baanwo bayuday bti bakak abëeb baka. ⁵ Dkak awul mboş banfiyaaruŋ banjaan bayit du katoh ki baka.

Dwul mboş Epenet i mmaganuŋ anwoon nateek anfiyaaruŋ *Krittu du utaak wi Atiya.

⁶ Dwul mboş Mariya anhaahuŋ maakan na an.

⁷ Dwul mboş Andronika na Yuniya bayit naan ʒi *Krittu bambiin awo na nji du ukalabuş. Bawo bañaan bantiinkaniin ʒi banjaan abot afiyaar *Krittu ji mbi ndo kafiyaara.

⁸ Dwul mboş Ampliyat i mmaganuŋ bnuura ʒi katim ki Ajugun.

‡‡‡ 15:21 Natenan ʒi Itayi 52.15.

⁹ Dwul ma Urabanu anjaan alempar *Krittu na un, na Titaku i mmaganuŋ.

¹⁰ Dwul ma Apeleŋ anyuujunŋ kē amēban *Krittu.

Dwul mboŋ biki katoh ki Arittobulu.

¹¹ Dwul mboŋ Herodiyon ayiŋ naan.

Dwul ma biki katoh ki Nartitu, banwoonŋ biki Ajugun.

¹² Dwul bi Trifena na Trifoŋa mboŋ, bukal banhaahunŋ maakan ŋi plempar Ajugun. Dwul mboŋ Peretida aŋalaniinŋ abot ahaah bnuura pa Ajugun.

¹³ Dwul mboŋ Rufu i Ajugun adatuŋ na anin ankaan awo ni.

¹⁴ Dwul ma Atenkritu na Flegon na Hermet na Patroba na Hermaŋ na bayiŋ baka banwoonŋ na baka.

¹⁵ Dwul mboŋ Filologu na Yuliya na Nereyu na aŋa'ul ŋaaŋ, na Olimpiya na baŋaanŋ biki Naŋibaŋi bti banwoonŋ na baka.

¹⁶ Nawuladēn mboŋ an bti naboofar bboofar banyimanuŋ. Knŋtuk ki banfiyaaruŋ *Krittu bti kawulan mboŋ.

Nŋup ŋlonŋ ŋbaaŋŋaani

¹⁷ An bayiŋ naan, dkooŋan kooŋ, nalipariin baŋaanŋ banjaanŋ banaakrēn baŋaanŋ kakuŋ kaneemanan wi bajaanŋ balaŋ pjukan pi bajukanananŋ. Nalowan baka!

¹⁸ Baŋaanŋ ji bukuŋ mēnŋan baanji balempar *Krittu Ajugun, iyinŋ yi baka yi yi bajaanŋ balempar. Baji baguur na ŋŋup ŋŋaab ŋi baka ŋŋum baŋaanŋ banwoonŋ kabaŋ kaloolan. ¹⁹ Na manjoonan pfiyaar pi nafiyaaruŋ Naŋibaŋi pameeŋana ŋi dko bti, ukaanŋ kē uwo mnlilan

mi naan. Kē nŋē ŋal nawo na ŋŋal ŋŋtuŋa, kadolna bnuura kaŋē kabi kalow low buŋaan. ²⁰ Naŋibaŋi anwoonŋ ukumpēŋ wi mnjeeh awat hēnkuŋ ŋatana ŋi ihoŋan.

Dŋehan bnuura bi Yetu Ajugun bawo ŋi an.

²¹ Timote anjaan alemp na ŋji awulan mboŋ, ul na Lutiyuŋ na Yaŋon na Fotipater bayiŋ naan.

²² ŋji Tertiyu mpiitaruŋ Pawulu kakaarta, dwulan mboŋ ŋi katim ki Ajugun.

²³ Gayuŋ anyeeknuŋ du katohul awulan mboŋ. Du katohul di di banfiyaaruŋ bti bajaanŋ bayitiiraan.

Erattuŋ namali i ubeeka akak awulan mboŋ, na Kwartu ayiŋ nja.

²⁴ [Dŋehan Yetu Krittu Ajugun awulan an bti bnuura. Uwo haŋ.]

Mndēm mi Naŋibaŋi

²⁵ Nawulēn ŋdēman Naŋibaŋi! Aka mnhina mi pdolan naliint ŋi pfiyaar. Uko waŋ wi wi ŋji njakuŋ wi ŋji kaŋupunŋ *Uŋup Ulil Unuura unŋŋiiniyaanuŋ uko wi Yetu *Krittu, kadiiman manjoonan mammenaniinŋ undi-imaan. ²⁶ Hēnkuŋ kakŋa manjoonan mēnŋ mantēpna ŋi uko wi *baŋupar Naŋibaŋi bapiituŋ, uko wi Naŋibaŋi anwoonŋ aankba ajakuŋ aji udolana, apēn awinana ŋi kadun ki ŋŋaak bti ŋahilna ŋafiyaara ŋabot ŋado kaŋaŋa. ²⁷ Nawulēn ŋdēman te mnŋo Naŋibaŋi anwoonŋ aloolan anwoonŋ na uŋal unŋtuŋa ŋi katim ki Yetu Krittu. Uwo haŋ.

1 KORINT

Uṭup ujuni

Korint dawo ulon ɕi nbeeka ɛandemnuɛ nɛi uɕaak wi Akayi unwoon nɕa ɕi uɕaak wi Gret. Baɛnaaɛ baɕum bambiin afetɕ ɕi ubeeka menɕ baba wo baɛnaaɛ banwoon baanfiyaar Naɕibaɕi abot awo bado iko iwuɕaan. Pawulu ado uɕubal na kli paaj pa pɕooran pntuk pi banfiyaarun. Wi Pawulu apiitun kakaarta ki, awo du Aɕiya du ubeeka wi Efet. Baɛnaaɛ balon biki pntuk pi banfiyaarun du Korint bapiitulun kahepara uko ulon wi banalun pme. Ji ikaarta bti yi Pawulu, ado alon ke apiit akuɕ aɛooɕ kakaarta du biki apiitun ka. Ke ɛnaaɛ i Pawulu ayilun katimul kawo Foten. Foten awo ɛnaaɛ anfiyaarun Kritt u ke baɛnaaɛ baɕe wo baamme'a bnuura. Pawulu ado kakaarta ki apiitun ki ifah iteb. ɕi kateek ɛnaaɛ aji win ke banfiyaarun baɕup Pawulu iko itum inɕepun ɕi pntuk pi banfiyaarun menɕ. Ke Pawulu aɕe win iko iwajanɕ inkaaɛ udooni : Baɛnaaɛ baantiinkar ɕi pntuk pi banfiyaarun. Alon aya apiinɕ na ahar aɕin. Banfiyaarun baji baɛooɕ batentɕ baka banfiyaarun du uruha wi banwoon baanwo bayuday. Uko menɕ ukaaɛ ke Pawulu ahepar baka me iko ikowandenaan yi aktiinkun ijoonanaari. ɕi kafah katebantɕen uɕup paaj na ulon te du uɕup iɛeen na paaj Pawulu aɕeem ɕi iko yi baheparulun. Aɕiiniyaan bniim. Aji na baka balow nɕton. Aɕiiniyaan kak uko wi pyit pde panwoon paanji pademan Kritt u. Aji na baka bala uɕen wi Uhaaɕ wi Naɕibaɕi unjaan uɕenk pntuk pi banfiyaarun. Aji na baka bado kala bɛjalad du uɕup iɛeen na nɕteb te iɛeen na nɕbaaker. Akak aɕiiniyaan pnaɕa ɕi pkeɕ. ɕi uba kakaarta, Pawulu aɕup aji aɛal kaya pwin baka kayeenkna iko yi baɕonkrenun kaɕenkna bajuuk biki Yerutalem.

1 Nji Pawulu, i Naɕibaɕi adunɕ pa nwo nanjaɛan i Yetu *Kritt u, ɕiki aɛalun uko menɕ, na Foten ayitɕ nja, nɕiitananɕ. ² Nɕiitan, an banfiyaarun Naɕibaɕi nanwoon du Korint, nankakun ayiman wi nawoon ɕi ploolan na Yetu Kritt u, an nandu'aniiɛ pwo biki nul. Nɕiitunɕ kak baɛnaaɛ bti banjaan bademan katim ki Yetu Kritt u Ajug nja, anwoon Ajugun akuɕ awo Ajug baka, du dko di bawohaɛ. ³ Dɛhehan Naɕibaɕi Aɕin nja na Yetu Kritt u Ajugun bawulan bnuura babot bajoobɕenan nɕhaaɕ.

⁴ Naɕibaɕi awulan bnuura wi nawoon ɕi ploolan na Yetu *Kritt u ukaaɛ ke nji kabeeba wal undoli ɕi uko wi nan. ⁵ ɕi pwo ɕi ploolan na a pun, nawo bayok ɕi iko bti : ɕi uɕup undoli na ɕi pme bti. ⁶ Na manjoonan, nameban bnuura uko wi nɕupanaɛ ɕi Yetu Kritt u, bado ke uneeɕ ɕi an aɕoo aliint. ⁷ Henk, naankwaaɛ nin uɕen ulon, wi nawoon ɕi pyoonk Yetu Kritt u Ajugun apen awinana. ⁸ Ul akunɕ kadolan nameban naliint te ubaaɛnaani nahilna nawo baɛnaaɛ biki nin ɛnaaɛ awoon aankka uko uwuɕaan uɕup ɕi baka ɕi unuur wi akbiinɕ. ⁹ Naɕibaɕi aji do uko bti wi ahoɛunɕ, ul andatanaɛ nawo ɕi ploolan na Abukul Yetu Kritt u Ajugun.

Uko wi bpulad ɕi ptoof pi banfiyaarun

¹⁰ An bayitɕ naan, dkooɕan ɕi katim ki Ajugun Yetu *Kritt u nawo bti ɕi uɕup uloolan, bpulad baɕaɛn ɕi ptoofan, naɕepen ɕep natiinkar nawo na uɕal uloolan na uɕup uloolan. ¹¹ An bayitɕ naan, uko unkaaɛ ke nji kaɕiini haɛ uwo ke baɛnaaɛ biki ufetɕ wi Kelowe baɕupen aji bpulad bawo ɕi ptoofan. ¹² Dɛal kaji balon ɕi an baji baji : « Nji dwo na Pawulu, » alon kaji « Nji dwo na

Apolot, » alon kaji « Nji dwo na Kefat †. Alon kak kaji « Nji dwo na Kritt u. » ¹³ Naɕal aji Kritt u afaaɕiiri i? Nji Pawulu i i bapanun ɕi kruk pa an i? Keme ɕi katim ki naan ki ki nayeeknun batitmu i? ¹⁴ Dbeeb Naɕibaɕi ɕi uko wi nwoon membattaar nin alon ɕi an be menɕ Kritt u na Gayut baka, ¹⁵ henk nin alon aankhil kaji nabattaar ɕi katim ki naan. ¹⁶ Yoow, dbaan aɛɕ, dbattaar kak biki katoh ki Fefanat, aɕe wo menkak aɛɕ me mbattaar alon kak. ¹⁷ Kritt u aanyilen yil mbi pbattaar, ayilen yil mbi nɕup *Uɕup Ulil Unuura. Aanyilen pɕup wa na nɕup nɛi mntit mi ɛnaaɛ najen, pkeɕ pi Kritt u ɕi kruk pawutna kawaɛn udooni.

Uɕal unwoon unɕuna na manjoonan

¹⁸ Uɕup wi pkeɕ pi *Kritt u ɕi kruk uwo nɕyila pa banneemun aɕe wo pa nja nɕmbuurun mnhina mi Naɕibaɕi. ¹⁹ Henk, Naɕibaɕi aɕiini ɕi *Ulibra wi nul aji : « *Dluɕ katok pntuna pi banwoon na nɕal nɕtuna, katok mntit mi bantitun* ††. » ²⁰ In awoon na uɕal unɕuna ba? In awoon name? In awoon nalil mntum i umundu wi nɕa wi? Naɕibaɕi adiiman ke uɕal unɕuna wi mboɕ uwo nɕyila. ²¹ Naɕibaɕi na uɕal unɕuna wi nul ado ke umundu uumme'a na uɕal unɕuna wi wa. Ulila ke aɕepna ɕi uɕup wi nɕɕupun abuuran banfiyaarun, uɕup menɕ uwo wo ji nɕyila ɕi keɕ ki baɛnaaɛ bajen. ²² Bayuday banal kawin iko iɛonarenan ke banwoon baanwo bayuday bakla pwo na nɕal nɕtuna, ²³ ke un nɕe ɕup uko wi Kritt u ampananiinɕ. Bayuday baji uko menɕ uwo pkar Naɕibaɕi, ke banwoon baanwo bayuday baji uwo nɕyila. ²⁴ Ke ɕi baɛnaaɛ biki Naɕibaɕi adunɕ, bayuday na banwoon

† Kefat: Katim kalon ki Kefat kawo Piyeer. †† 1:19 Itayi 29.14.

baanwo bayuday, Krittü ajaan adiiman mnhina na uşal untuŋa wi Naşibaŋi. ²⁵ Na manjoonan uko wi bajaan bado nyila ŋi Naşibaŋi upel ŋşal ŋntuŋa ŋi bañaan bajen, kē pbişna pi Naşibaŋi papel mnhina mi bañaan bajen.

²⁶ An bayiŋ naan, natenan jibi nabiiŋ awo wi Naşibaŋi adu'anan: bañaan biki bajakuŋ aji bawo na ŋşal ŋntuŋa baantum ŋi an, kē bañaan banwoon na mnhina baantum ŋi an kak, kē bañaan baweeek baantum ŋi an. ²⁷ Bañaan biki bajakuŋ aji bawo bayila, Naşibaŋi adat dat baka kakowandēnaan banwoon na ŋşal ŋntuŋa. Bañaan biki bajakuŋ aji baanwo na mnhina, Naşibaŋi adat baka kakowandēnaan bañaan banwoon na ma. ²⁸ Bañaan bampoŋi, bañaan biki babeehuŋ, ado baka ji bañaan bawaan udooni, Naşibaŋi adat baka kadolna uko wi umundu uşaluŋ aji uka udooni uwaan udooni. ²⁹ Hēnk nin alon aankhil kado kahomp ŋi kadun ki Naşibaŋi. ³⁰ Ul adoluŋ kē nawo ŋi ploolan na Yetu *Krittu, kē ul Krittü awoon ŋaŋ ankaan kē ŋme uşal untuŋa wi Naşibaŋi. Akaan kē ŋwo batool ŋi kēş ki Naşibaŋi, ayiman ŋi kadunul, ul abuuranuŋ nja ŋi pekadu. ³¹ Hēnk di di upiitaniŋ ŋi *Ulibra wi Naşibaŋi aji : « *Woli ŋaŋ alon aŋal kahomp, adoon kahompna iko yi Ajugun adoluŋ.* » †

Uŋup wi Krittü ampananiŋ ŋi krut

² An bayiŋ naan, wi mbiiŋ du an pŋupan iko yi Naşibaŋi imbiŋ amena mēnkla la naji dwo ŋaŋ anliiŋ mntum kēme ŋaŋ anwoon na kame. ² Dbaa ŋep ŋep aji mēnkŋiiniyaan nin uko ulon umpaŋi na wi Yetu *Krittü, ul i bapanuŋ ŋi krut. ³ Dbi du an na pbişna na blal, alēnk akat kat. ⁴ Pjukan pi naan na ŋŋup ŋi nji kaŋupanaŋ ŋaanwo ŋŋup ŋlil ŋi name, mnhina mi *Uhaaş wi Naşibaŋi manwinaniŋ hēnk, ⁵ kadolna pfiyaar pi nan pawut kanaŋna ŋi uşal untuŋa wi ŋaŋ najen paşē panaŋna ŋi mnhina mi Naşibaŋi.

Uşal untuŋa wi Naşibaŋi

⁶ Bañaan banliintuŋ ŋi pfiyaar kakşa, ŋŋup baka ŋŋup ŋi uşal untuŋa, kē uşē wo uunwo wi umundu wi, wi başih biki wa, bandoon abi kaba ba. ⁷ Uko wi ŋŋŋi-iniyaanuŋ uwo uşal untuŋa wi Naşibaŋi wi bañaan bawoon baamme, Naşibaŋi adoluŋ kē uwo, wi awoon aando bi paş umundu, kadēmanaan nja. ⁸ Nin naşih alon i umundu wi aamme uşal untuŋa mēntŋ, woli bawo lah na wa, baankpaŋ Ajugun anwoon na mndēm. ⁹ Hēnk di di upiitaniŋ ŋi Ulibra wi Naşibaŋi aji :

« *Uko wi nin pkēş pawoon paanwini, uko wi nin kabaŋ kawoon kaantiinki, uko wi nin uşal uwoon uunşali, wi wi Naşibaŋi ahankuŋ pa banŋaluluŋ.* » ††

¹⁰ Nja biki Naşibaŋi aŋepnuŋ ŋi *Uhaaşul adiiman uko mēntŋ. Uhaaşul ujaan ujeehan iko bti kado ban du uşal wi nul unlownuŋ. ¹¹ In ameeŋ uko unwoon ŋi uşal wi ŋaŋ najen bē mēntŋ uhaaş unwoon ŋi a wa? Kē hēnk kak di di nin ŋaŋ awoon aamme uko wi Naşibaŋi bē

mēntŋ *Uhaaşul wa. ¹² Uhaaş wi njeenuŋ uunwo uhaaş wi umundu wi, uwo Uhaaş wi Naşibaŋi ŋhilna ŋme iko inuura yi aŋenuŋ nja. ¹³ Njēnkŋiiniyaan uko mēntŋ na ŋŋup ŋi ŋşal ŋntuŋa ŋi bañaan bajen, ŋŋi-iniyaan wa na ŋŋup ŋi Uhaaş wi Naşibaŋi ujukanuŋ nja, aŋup iko yi wa bañaan banwoon na wa. ¹⁴ Kē ŋaŋ anwoon aanwo na Uhaaş wi Naşibaŋi aanji hinan pyeenk iko yi wa, ŋiki iji iwo wo ji nyila ŋi a. Aanhinan kame ya, ŋiki ŋaŋ aji me ya woli Uhaaş wi Naşibaŋi uwo ŋi a ŋaŋ. ¹⁵ ŋaŋ anwoon na Uhaaş wi Naşibaŋi aji me iko bti, kē bandukiŋ başē wo baanji bahil pme'a kadoo kahil kaŋup ŋi a. ¹⁶ Upiitana ŋi Ulibra wi Naşibaŋi aji : « *In ameeŋ uşal wi Ajugun kadoo kawul uŋ mēntan uşal?* » ‡ Kē nja ŋşē me uşal wi *Krittü.

Ŋjom ŋi ptoof pi banfiyaaruŋ

³ Kē an bayiŋ naan, mēntiini na an ji bañaan biki, banjaan baŋaş *Uhaaş wi Naşibaŋi, dŋiini na an ji bañaan biki banjaan baŋaş iko yi ŋleef ŋi baka ŋaŋaluŋ. Nahum nwo bapoŋ bampoŋi ŋi uko wi pfiyaar *Krittü. ² Ukaŋ kē nwulan mntow kē nadaani, mēnwulan pde pantamuŋ, naando bi hil pde pa. Te hēnkū naando bi hilan pde pa, ³ ŋiki nahum nwo bañaan bankŋaşuŋ iko yi ŋleef ŋi baka ŋaŋaluŋ. Woli bkujar na ŋjom pawo ŋi ptoofan, naanwo wo bañaan bankŋaşuŋ iko yi ŋleef ŋi baka ŋaŋaluŋ ado iko yi bañaan biki umundu bajaan bado i?

⁴ Woli alon aji : « *Nji dwo na Pawulu,* » kē alon kak aji : « *Nji dwo na *Apolot,* » naanwo wo bti bañaan biki umundu i? ⁵ In awoon Apolot? Kē in awoon Pawulu? ŋwo balempar Naşibaŋi biki naŋepnuŋ afiyaar ; andoli ŋi un Ajugun aŋu'uluŋ ulemp mēntŋ. ⁶ Nji dtepiŋ bko, Apolot kē atulan ba, kē Naşibaŋi aŋaŋ anaŋan ba. ⁷ Hēnk, antepiŋ na antulanuŋ baanwo nin uko ulon, Naşibaŋi anjaan anaŋan bko awoon uko ulon. ⁸ Antepiŋ na antulanuŋ bawo baloolan, kē andoli ŋi baka aŋē luŋ kayeenk baluk bi nul bankliŋuŋ na ulemp wi adoluŋ. ⁹ Nja ŋlemp lemp na Naşibaŋi, kē an naşē wo uŋeeh wi nul, nawo katoh ki awoon ŋi pniw.

¹⁰ ŋi bnuura bi Naşibaŋi awulnuŋ, ji naniw nanuura dtēf itap yi katoh kē alon aŋē niw katoh. ŋaŋ andoli atenan bnuura jibi akniwi ŋi itap yuŋ duuŋ. ¹¹ Kē nin alon aŋē wo aanhil kaŋu itap ilon impaŋi bē mēntŋ inwoon da ya ; itap mēntŋ iwoon Yetu *Krittü. ¹² ŋaŋ ahil kaniw na uwuuru, untaam, mnlaak mnuura, imul, pjaagal. ¹³ Uko wi akjejaan pniwna, ulemp wi nul uluŋ kawinana ŋi unuur wi pwayēş. Unuur mēntŋ bdoo bado upen uwinana, buŋ mēntŋ badiiman ulemp wi ŋaŋ andoli adoon. ¹⁴ Woli uko wi aniwuŋ unaŋ aliint, ayeenk katuum ; ¹⁵ uşale yik, awaanandēn kaşē buura buur ji ŋaŋ ambuuruŋ pyik.

¹⁶ Naamme kē nawo katoh ki Naşibaŋi i, kē *uhaaş wi nul uwo ŋi an meeŋ i? ¹⁷ Woli ŋaŋ alon atok katoh ki Naşibaŋi, uŋ mēntan Naşibaŋi atoka. Katoh ki Naşibaŋi kayimani, katoh mēntŋ kawoon an.

¹⁸ Nin ŋaŋ awutan kaguur uleeful! Woli ŋaŋ alon ŋi an aşal aji awo na uşal untuŋa wi umundu wi, akakan

† 1:31 Yeremiya 9.24. †† 2:9 Itayi 64.4.

‡ 2:16 Itayi 40.13.

nayila ahilna akak ñaari anwoon na uşal untuŋa na manjoonan. ¹⁹ Uşal untuŋa wi umundu wi uwo nyila ƚi keş ki Naşibaƚi. Hënk di pıitiianiŋ ƚi Ulibra wi Naşibaƚi aji : « *Aji mob banjakun aji bawo na ŋşal ŋntuŋa ƚi kaguuru ki baka.* » ^{†20} Ukak apiitana aji : « *Ajugun ame ŋşal ŋi bañaan bantunja, ame kē ŋawaan udooni.* » ^{††21} Ukaan kē ñaari aanwo kado kahompna bañaan bajen ; an nakaan iko bti na bañaan bti : ²² uwole Pawulu, uwole Apolot, kēme Kefat †, uwole umundu, uwole ubida, kēme pkeƚ, kēme uko wi nƚa na wi faan, an nakaan iko bti na bañaan bti. ²³ Te an Krittü aka'anaŋ, kē Krittü ul, Naşibaƚi aka'ulun.

Balempar Krittü

4 Kē un, nawo kajejun keeri ji balempar *Krittü, bañaan banwoon bamali biki Naşibaƚi aŋuun pdiiman bañaan iko yi nul immeniŋ. ² Namali awo kado kalempar ajugul na uhaaş ujint. ³ Kē nji nşē wo mēnto aten me nawayēşaan kēme uruha wi bañaan bajen uwayēşaan, mēnka kak na pwayēş uleef naan. ⁴ Uhaaş wi naan uunjaken aji djubani kē nşē wo kakşa mēnji dwo natool ; Ajugun akwayēşaanun kaŋup. ⁵ Ukaan kē naanwo i kataran pwayēş: nayoontan unuur wi Ajugun akbiŋ. Ul aklun kado iko immeniŋ yi bdēm ipen iwinana, kadiiman iko inwoon ƚi ŋşal ŋi bañaan. Wal mēnt Naşibaƚi adēman ñaari andoli kaliŋan na ulemp wi adolon.

⁶ An bayiƚ naan nakaan kē nŋēpna ƚi uko wi Apolot na wi naan nahilna najukna ƚi un pwut kado umpaƚi na uko wi bapiitun. Hënk, nin alon ƚi an awutna kado kahomp kaji awo na imon kēme na undu. ⁷ Iwi, in adoliŋ kē ipel bandukiŋ ba? We wi ikaan, bē iinyeenk yeenk wa ba? Kē wi iyeenkuŋ wa, we uwoon pdo kahomp kawo ji baanŋenu ŋen wa ba?

⁸ Naşal aji nado bi kaka uko wi nanumiŋ bti i? Naşal aji nado bi wo wo bayok i? Kē nakak başih adukun kafet i? Na manjoonan, dñehan nakak başih, ŋhilna ŋşih na an. ⁹ Naşibaƚi awo wo ji aŋu un ŋnwoon banjañan du kafet ji bañaan banjubanun ataari na pkeƚ. Nkak bten bi umundu bti : ŋwanjuƚ na bañaan bajen. ¹⁰ *Krittü akaan kē ŋwo bayila, kē an naşē şal aji Krittü akaan kē naji naji nawo na uşal untuŋa. Un ŋbişnaa, kē an naşē wo na mnhina. Badēmanan kē un başē walanun. ¹¹ Te nƚa, ŋwo na ubon, udaan kē uŋjun, ŋwo byişu, ŋwo ƚi mnhaj, ŋwaan dko dfet, ŋwo ƚi pñaay na dko, ¹² ŋnoor ƚi ulemp wi iñen yi nun. Woli ñaari akarun, ŋji ŋñehandēra bnuura ; ahajanun le, ŋmiir ; ¹³ woli ñaari aŋup buŋaan ƚi un, ŋji ŋŋup bnuura ƚi a. Te nƚa ŋwo uko unwuŋun ƚi mboş awo uko wi bañaan bti bagaŋun.

¹⁴ Mēmpiitan piit hēnk nakownaana, dpiitan piit ji babuk naan biki ŋŋaluŋ maakan nahilna name. ¹⁵ Woli nado ka bañaan iñeen week ŋyaaş iñeen week (10 000) bankjukananaŋ bgah bi *Krittü nakaha aşinan aloolan : nakak babuk naan ƚi Yetu Krittü wi nŋupanaŋ *Uŋup Ulil Unuura. ¹⁶ Dkooŋan keeri, nadoonaan nado

† 3:19 Yob 5.13. †† 3:20 Kañaam 94.11. ‡ Kefat: Katim kalon ki Kefat kawo Piyeer.

kado ji nji. ¹⁷ Uko wan ukaan kē nyil du an Timote anwoon abuk naan ƚi Ajugun i ŋŋaluŋ maakan kē abot amēbanaan, alon kaleşanan mnwo mi naan wi nwoon ƚi ploolan na Krittü Yetu mantaruŋ na uko wi njaari kajukan banfiyaaruŋ bti ƚi dko bti.

¹⁸ Balon badeen iganan awo ƚi phomp aşal aji mēnkkak du an. ¹⁹ Kē nşē bi du an uunkjon woli ulil Ajugun katen bahomp mēnt. Woli dlun aban, mēnken ŋŋup ŋi baka ŋaŋ, dten me baka mnhina na manjoonan. ²⁰ *Pşih pi Naşibaƚi paanwo ƚi ŋŋup ŋaŋ, pawo ƚi mnhina. ²¹ We wi nahokanuŋ keeri? Naŋal mbi du an na pmul kēme mbi du an na uŋal na pjoob bkow?

Mnwo mwuŋaan ƚi pntuk pi banfiyaaruŋ

5 Na manjoonan, baji baŋiiniyaan mnwo mnwuŋaan ƚi ptoof pi nan, mnwo mnwuŋaan mandoon awo maanwo du banwoon baanfiyaar Naşibaƚi : ñiint alon adoo ya apiint na ahar aşin. ² Kē naşē homp, nawo lah kawo ji bañaan banwoon na puum kado ñiint mēnt apen ƚi ptoofan. ³ Nji kē nşē wo mēnwo da na an, uhaaş wi naan kē uşē wo da, ddo bi wayēş wayēş ñiint andolon uko mēnt ji ñaari anwoon da, amaar. ⁴ Ddo uko mēnt ƚi katim ki Yetu Ajugun. Aa, wal wi naklun kayit, nşē wo ƚi ptoofan na uhaaş, mnhina mi Yetu Ajugun manwo da na nja, ⁵ naşē nawutar ñiint nawuŋaan mēnt *ŋatana, uleef wi nul utoknaana. Hënk uhaaş wi nul uşē ulun ubuur ƚi unuur wi Ajugun akwayēşun bañaan.

⁶ Naanwo i kado kahomp nin! Naamme kē uko unti-inku utaajanaan pşon ujaari unaŋan pşon pŋum i?

⁷ Napēnaan uko utaajanaani pşon ujon, nakakna pşon phalu, bañaan bajint ƚi keş ki Naşibaƚi. Nado bi wo wo bajint. *Krittü anwoon unkaneel wi *Ufettu wi Mbuur awul kaŋuŋul pa nja. ⁸ Nawulēn keeri ŋdo ufettu, ŋwut kawo na mnŋot na ipekadu ji ipoom inwoon na uko utaajanaani pşon ujon, ŋwo bañaan bajint ƚi keş ki Naşibaƚi, banjaari baŋup manjoonan, banwoon ji pşon phalu.

⁹ ƚi kakaarta kalon ki mpiitanaŋ djakan aji nalow bañaan banwoon ƚi pjuban pi piint. ¹⁰ Wi njakuŋ haŋ, mēnt bajuban ƚi piint bti biki nji kaŋiiniyaanuŋ, kēme bañeebar iko, kēme baguuru, kēme banjaari badēman ŋnton. Woli hēnk di njakuŋ lah, napen ƚi umundu!

¹¹ Uko wi ŋŋaluŋ lah kaŋupan uwo nawut kanaakiir na ñaari anjakuŋ aji awo i *Krittü aşē wo ƚi pjuban pi piint kēme añeebar iko, kēme adēman ŋnton, akuutar, akuj, kēme awo naguuru. Naando wo wo kaŋok pde na ñaari mēnt. ¹² Nji dkaan na pwayēş bañaari banwoon baanwo biki Krittü i? Nin! Mēnt banwoon biki Krittü biki ŋwoon i kawayēş i? ¹³ Naşibaƚi aklun kawayēş banwoon baanwo biki Krittü. Nadolan jibi *Ulibra wi Naşibaƚi uŋu'anaŋ pdo : « *Napēnaan ñaari narot ƚi ptoofan.* » ^{††}

†† 5:13 Pleşan 17.7.

Pŋom na uruha ƚi ptoof pi banfiyaarun

6 Woli alonj ƚi an aka uhok na ayiƚul ƚi *Kritturu, hum di di ajaan aƚoom kaƚooƚa pwayeƚ du banwoon baamme uko unwoon utool ƚi kadun ki Naƚibaƚi, kawo aanji ƚooƚa du banwoon biki Naƚibaƚi bawayeƚa? ² Naamme ke baƚaan biki Naƚibaƚi bakluƚ kawayeƚ umundu i? Ke woli nawoon i kawayeƚ umundu, nabiiƚ-na pwayeƚ iko impoƚi i? ³ Naamme ke ƚluƚ kawayeƚ ƚwanjut i? Ke hum di di ƚwoon ƚenhil kawayeƚ iko yi umundu wi ba? ⁴ An ke naƚe ji naka uhok ƚi iko yi umundu wi kaƚe ya du baƚaan biki banfiyaarun *Kritturu baƚuun bawayeƚ bawaan udooni. ⁵ Dƚiini henk nakownaana. Naanwo na ƚaan alonj ƚi an anwoon na uƚal untuƚa anhiluƚ kawayeƚ uhok ƚi ptoofan i? ⁶ Ke naƚe ji nado anfiyaarun Kritturu aya na ayiƚul ƚi Kritturu uruha, kabaa beeh kaƚooƚa du kadun ki banwoon baanfiyaari.

⁷ Na manjoonan pdo kado uruha ƚi ptoofan pado bi diiman diiman ke najoti. We ukaan ke naambaa ƚep ƚep adinan badolan buƚaan ba? We ukaan ke naankwut bakiijan ba? ⁸ Ke naƚe ji nabaa ƚep ƚep kado buƚaan, kakiiƚ bandukiin, kadoo do haƚ na bayiƚan ƚi *Kritturu. ⁹ Naamme ke banjaan bado buƚaan baankluƚ kawo du *Pƚih pi Naƚibaƚi i? Natiinkan bnura : baƚaan banjaan bajuban pjuban pi piinƚ, banjaan bademan ƚnton, baƚupan, banjaan bapiinƚ na biinƚ ji baka, ke me baaƚ ji baka, ¹⁰ bakiiƚ, bajaan baƚeebar iko, bakuƚ, bakuutar na baguuru baankwo du Pƚih pi Naƚibaƚi. ¹¹ Ke henk di balonj ƚi an bapiinƚ awo. Ke Naƚibaƚi i nja aƚe ƚepna ƚi Yetu Kritturu Ajugun na *Uhaaƚ wi nul aƚow ipekadu yi nan, ke nakak ayiman, adolan ke nawo baƚool ƚi keƚ ki nul.

Pmeban uleef ji dko di *Uhaaƚ wi Naƚibaƚi ufetun

¹² Balonj baji baji : « Nji, dhinan kado iko bti, » ke iko bti iƚe wo iinnuura pa ƚaan. Aa, dhinan kado iko bti, ke nƚe wo menkdinan uko ulonj udo kaƚonjen. ¹³ Balonj ƚi an baji baji : « Uko ude uwo wi kayin, ke kayin kawo ki uko ude, » ke Naƚibaƚi aƚe luƚ kaba na yul bti. Ke uleef uƚe wo uunwo wo pdo kajubanaan pjuban pi piinƚ, uwo wi Ajugun, ul amebanun wa. ¹⁴ Ke Naƚibaƚi, an-naƚanun Ajugun ƚi pkeƚ, akak aluƚ kanaƚan nja ƚi pa na mnhina mi nul. ¹⁵ Naamme ke uleef wi nan uwo kafah kalonj ki uleef wi *Kritturu i? Djeƚ keeri uleef wi Kritturu kado uleef wi naƚuunk i? ¹⁶ Naamme ke ƚaan anyaan anaakiir na ƚaaƚ naƚuunk aji kak kawo ƚaan aloolan na a i? Na manjoonan upiitana aji ƚi Ulibra wi Naƚibaƚi : « *Bukal bateb bakak ƚaan aloolan.* » ¹⁷ Ke henk kak di di ƚaan annakiirun na Ajugun, ajaan akak uhaaƚ uloolan na a.

¹⁸ Nadoon kaƚi keeri pjuban pi piinƚ. Pekadu dlonj dmpaƚi di ƚaan adolonj dawo du uleef bdig, ke anƚaan ajuban pjuban pi piinƚ aji juban uleeful. ¹⁹ Naamme me ke uleef wi nan uwoon dko dyimanaan di *Uhaaƚ wi Naƚibaƚi ufetun i? Uwo ƚi an, Naƚibaƚi awulanaƚ wa.

Ment ƚi an keeri nakaan uleefan. ²⁰ Naƚibaƚi anugan nug ƚi preeƚ pweek. Nadoon kademana keeri na uleefan ment.

Bniim

7 Henkuƚ, dbi ƚi uko wi nabiiƚ aheparaan aji me unuura ƚiinƚ aƚo be aankwo na ƚaaƚ. ² Uko wi njakuƚ wi : jibi nameen ke ƚaan ahinan kajot ƚi pjuban pi piinƚ, dƚal aji ƚiinƚ andoli aji wo kawo na aharul, ƚaaƚ andoli kak awo na ayinul. ³ ƚiinƚ adoon kado uko wi awoon i kado kado na aharul, ƚaaƚ kak ado wi awoon kado. ⁴ Ment ƚaaƚ akaan uleeful, ayinul a ; ke henk kak di di ƚiinƚ awoon aanka uleeful, aharul akaan wa. ⁵ Nawutan keeri kaneenander ƚleefan be naanƚo ƚo awat ƚi ploolan kalowiir ƚwal ƚlon, kahilna kawo ƚi pƚehan Naƚibaƚi. Woli nabaa, naƚe kak, kaƚi *ƚatana abi ado na pguuran ƚiki naanji nahil pmeban ƚleefan.

⁶ Uko wi nƚupun wi, menjakan aji uwoon uko wi pdo kado, dji nahil kado wa. ⁷ Ke nƚe hokan baƚaan bti bawo ji nji, bawut kaniim. Ke ƚaan andoli aƚe ji yeenkna du Naƚibaƚi uƚen umbaan kabi wo wo wi nul, alonj aji yeenk wi bniim, undu kayeenk wi pduka nayoƚ.

⁸ Ke nƚe ji na biinƚ na baaƚ banwoon baanwo ƚi bniim, ke unuura baduka haƚ ji nji. ⁹ Baƚale wo baanhil pmeban ƚleef ƚi baka, bawo kawo ƚi bniim. Uhokan ƚaan awo ƚi bniim ke di pkeƚ na uyen.

¹⁰ Ke banƚaan awo ƚi bniim, uko wi nƚuun baka pdo wi, dbaa ji nji, uko wi Ajugun aƚuun pdo wii wi : ƚaaƚ anniimiin aanwo kagar na ayinul. ¹¹ Ke woli agar na a, awo kaduka henk ke me kakak katiinkar na a. Ke henk kak di di ƚiinƚ awoon aanwo kagar na aharul.

¹² Ke nƚe ƚal kaƚupan kak uko ulonj, nji ƚi uleef naan djakuƚ, ment Ajugun a : ƚiinƚ anfiyaarun *Kritturu awole na ƚaaƚ ke awo anwoon aanfiyaara, ke ƚaaƚ adinan pwo ƚi bniim, aanwo kagar na a. ¹³ Ke ƚaaƚ anfiyaarun Kritturu awole na ƚiinƚ anwoon aanfiyaara, ke adinan pwo na a, aanwo kagar na a. ¹⁴ ƚiinƚ anwoon aanfiyaari, aharul ment aji dola akak najinƚ ƚi keƚ ki Naƚibaƚi, ke ƚaaƚ anwoon aanfiyaari, ayinul ment aji dola akak najinƚ. Woli ment henk da lah, babukan kawo baƚop ƚi keƚ ki Naƚibaƚi, ke jibi uwoon henk, bawo bajinƚ. ¹⁵ Ke woli anwoon aanfiyaar Kritturu aƚal pgar, agaran ; ƚiinƚ ke me ƚaaƚ anfiyaarun aanwo katanana wal ment. Na manjoonan Naƚibaƚi adu'an nawo ƚi mnjeeh. ¹⁶ Iwi ƚaaƚ, imehaara me iluƚ kabuuran ayinu i? Ke iwi ƚiinƚ imehaara me iluƚ kabuuran aharu i?

Pwo jibi Naƚibaƚi ajakuƚ ƚwo

¹⁷ Woli ment uko wi nƚiiniyaanun henkuƚ wa, ƚaan andoli awo kawo jibi Ajugun aƚenuluƚ ke awo, jibi abiiƚ awo wi Naƚibaƚi adu'uluƚ. Uko ment wii wi njakuƚ na banfiyaarun bti bado kaƚaƚ. ¹⁸ Woli ƚaan alonj ƚi wal wi adu'aniin awala katemp, adukiin haƚ. Woli aanwala katemp wal wi adu'aniin, awutan kado bawalana katemp. ¹⁹ Pwala katemp paanwo nin uko ulonj, ke pwo iinwala katemp paanwo nin uko ulonj ; uko unkaan udooni, uwo pƚaƚ iko yi Naƚibaƚi aƚuun

pdo kado. ²⁰ Aa, ñaan andoli adukiin jibi abiiñ awo wal wi Naşibaţi adu'uluñ. ²¹ Woli iwo najuuk  i ulemp wal wi idu'aniin, k oo ka aaf uko ulonj. K  woli ihil kabuur, bu-uran. ²² Na manjoonan, ñaan i bakjuukn  enun  i ulemp wi Ajugun adu'uluñ, awo najeel  i k ş ki Ajugun, k  ñaan anwoon najeel wi adu'aniin awo najuuk  i ulemp i *Krittü. ²³ Naşibaţi anugan nug  i preeş pweek, nawutan keeri kakak bajuuk  i ulemp biki ba aan baj n. ²⁴ An bayit naan, dkak a upan : andoli  i an adukiin  i kadun ki Naşibaţi jibi abiiñ awo wal wi adu'aniin.

 i uko wi ba aan banwoonj baando bi wo  i bniim

²⁵  i uko wi ba aan banwoonj baando bi wo  i bniim, Ajugun aan up n uko wi p u'an nado kado, k  n ş wulan uşal naan. Naşibaţi awulnuñ m aga mi nul, ukaan k  nawo katiink n. ²⁶ Jibi umundu utokiin h nkuñ uko wi nşaluñ aji unuura uwo ñaan andoli aduka jibi awoonj. ²⁷ Woli iniimi, wutan kala pgar na ñaaf. Woli iiniimi, wutan kado kala bniim. ²⁸ K  işale aniim, iinjubani ; woli neegani aniimaa, aanjubani ; k  ba aan bannimiin baş  luñ kahaj, ukaan k  n al kalowanan mnhaj m nt .

²⁹ An bayit naan, uko wi n aluñ kajakan wii wi : uba umundu u ogi. H nkuñ banwoonj na baa  bawoon ji baanwo na baka, ³⁰ bankwooniin bawoon ji baankwooni wooni, banwoonj  i mnlilan bawoon ji baanlilan lilan, banknugun bawoon ji baanka ka, ³¹ banwoonj  i iko yi umundu wi badoon ji banwoonj baanwo  i ya. Umundu jibi uwoonj h nk uba h nkuñ.

³² K  n ş  al nawut kawo  i man aaf.  aan anwoonj aanniimi aji  aaf iko yi Ajugun, aji şal jibi akliluli. ³³ K  anniimun aş  ji  aaf iko yi umundu, aji şal jibi aklili aharul, ³⁴ wal m nt  aji wo na nşal n t b. K  h nk kak di di ñaaf anwoonj aanniimaa, na ñaaf anwoonj aando bi me  iin  bajaan ba aaf iko yi Ajugun, kahilna kawo  i k ş nul bajin   i uleef na  i uhaaş. K  anniimiin aş  ji şal iko yi umundu, aji şal jibi aklili ayinul. ³⁵ D up uko m nt  pa bnuura bi nan ; m nal  al p u'an pkuñ pi nawoonj naanhinani. D al nado uko unwoonj unuuraaniin naş  nam ban  i Ajugun naliin , nalin  i ul  a .

³⁶ H nkuñ, woli  iin  ajok ñaaf, aş  win k  aanhil pm ban uleeful, k  ñaaf ak ş bniim, aniimana, m nt  pekadu da. ³⁷ B  woli  iin  aşaluñ bnuura du uhaaşul meet , nin alonj aanwuuka wuuk, k  uwo uko wi a aluñ, k  aji ayukana, aankpiin  na a, aankniima, un m nt an ado bnuura. ³⁸ H nk, ñaan anniimun ñaaf i ajokun ado bnuura, k  anşaan awo aaniimi aş  do bnuura kak apel. ³⁹  aaf aji wo kawo na ayinul n wal b i wi awoonj najeb, k  woli ayinul abi ake  ahina kaniimar na ñaan i a aluñ, bubara awo i Ajugun. ⁴⁰ K  n ş şal aji woli aduka jibi awoonj, anuurand n kapel. Nji kak dşal aji dwo na *Uhaaş wi Naşibaţi.

 i uko wi pde uyema  wi mngur

8 H nkuñ, dbi  i uko wi uyema  wi mngur. Nme k  nja b i n wo na kame  i uko m nt . K  kame kaş  ji kado ñaan adeen iganan kahomp, un al k  uş  ji udo

ba aan baya kadun. ² Woli ñaan aşal aji ame uko ulonj, aando bi me jibi awoonj i kame. ³ K  ñaan aşale  al Naşibaţi, un m nt an Naşibaţi aji me a.

⁴  i uko wi pde uyema  wi mngur keeri, nme k  iko yi ba aan bajaan bad man kawo wo ji iwo Naşibaţi iinwo nin uko ulonj  i umundu, k  Naşibaţi awoha aloolan. ⁵ Na manjoonan udo ka iko itum du baţi na  i mboş yi ba aan bajaan badu Naşibaţi na Ajugun, ⁶ k  nja nş  fiyaar k  Naşibaţi awoha aloolan, Aşin nja a ; iko b i iwoona du a, k  ul akaan k  n ka ubida. K  Ajugun aloolan awohanj, Yetu *Kritt  a, iko b i i  pna  i a, k  nja n ak a  pna  i a aka ubida.

⁷ K  m nt  ba aan b i başaan ame uko m nt . Banfiyaarun balon ban aalun  fa pd man iko ilonj yi bajaan badu Naşibaţi m nt  baji bade nyema  m nt  kaş   u  i uşal te h nkuñ k  bawo  i b enjan. H nk, uşal wi baka unwoonj uunliinti uş  kak ka op. ⁸ M nt  uko ude ukdolun nja n hil n at  i kadun ki Naşibaţi : woli n ndee, n nkwaanj nin uko ulonj ; woli n dee, n nkka nin uko ulonj. ⁹ Na afaraan kakşa uko wi badinanaan pdo wi nawoonj banfiyaarun udo bayitan  i *Krittü m nt  biki nşal n woonj n aanliinti bajuban. ¹⁰ Woli ide du kadun ki iko yi bajaan bad man kadu Naşibaţi, iwi immeen k  ihil pdo wa, k  anfiyaarun Kritt  alonj i uşal uwoonj uunliinti awinu, iinşal aji it nt na ado kade nyema  nji mngur i? ¹¹ H nk, ido na kame ki nu k  anwoonj aanliinti uşal k  aneemi, ayit  m nt  i Kritt  ake aranj. ¹² Wal wi najubanun hanj bayitan  i Kritt , atok nşal nji baka n nwoonj n aanliinti, najuban juban Kritt . ¹³ Ukaan k  woli uko ude ulonj ukaki kado ayit  naan ajot, kahokan pwut kade wa kawutna kado ajot.

Uko wi nanja an awoonj i kado

9 J m badinanaan pdo iko b i i? M nw  *nanja an i? M nwin Yetu Ajugun i? M nt  nji d ijanan  i bgah bi Ajugun i? ² Woli m nw  nanja an  i k ş ki balonj, dwo kawo a  i k ş ki nan ; na manjoonan an najaan nadiiman k  nji dwo nanja an wi nawoonj baloolan na Ajugun.

³ Uko wi nji kateemun bankla nun wii wi : ⁴ n nka na pka uko ude na udaan  i ulemp wi p up *U up Ulil Unuura i? ⁵ N nka na pjej ayitun  i *Kritt  awo aharun jibi banja an bandukiin na babak aşin Ajugun na Kefa  † i? ⁶ Nji na Barnaba   a  n woonj kado kak ulemp wi i en yi nun kadeena i? ⁷ Nabi  iinka k  baji nangoli aklukun uko wi akdeen i? In ajaan ado u eeh kaş  wo aanji deena wa? In ajaan ado batani kaş  wo iinji kdaan mntow mi batani m nt  ba?

⁸ D iiniyaan iko yi ba aan baj n bajaan bado nahilna nayikr n, k  *Bgah bi Moyit bakak a iiniyaan uko m nt  kak. ⁹ Na manjoonan, upiitana  i Bgah bi Moyit aji : « *Iinwo kaneenan uwit unklempariin pfeer wal wi kakit kabanun.* » † Naşibaţi aji  aaf ngit i? ¹⁰ M nt  nja n kaan k  a iini hanj i? Aa, nja n kaan k  uko m nt  upiitanaa.  aan anjaarun na ankitun baji baha  k  balun kayeenk kafah ki baka  i uko wi bakitun. ¹¹ K  un n ntepiin iko inuura inwoonun du Naşibaţi  i an, naşal aji n nw  i py-

† Kefa : Katim kalonj ki Kefa  kawo Piyeer. †† 9:9 Pleşan 25.4.

eenk du an kapelan iko inuura yi umundu wi yi nnumi-inj i? ¹² Woli bañaan balon bampaṭi bayeenk iko mēnt̄ ṭi an, un n̄enwo i kaṭṭep ṭṭep kayeenk ya kapelan i?

Kē n̄s̄e wo n̄enṭo aten uko mēnt̄, n̄baa ṭṭep ṭṭep amiir iko b̄ti kawutna kaneenan *Uṭup Ulil Unuura wi *Kritt̄u uya kadun. ¹³ Naamme kē bañaan banjaan balemp du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi baka na pdeena da i? Aa, bankṭenjanuṅ du *umeeṣa wi mngur baka na pyeenk ṭi iko inṭenjanuṅ da. ¹⁴ Kē hēnk kak di di Ajugun ajakuṅ na bankṭupunṅ Uṭup Ulil Unuura aji bawo kadeena pdo kaṭup uṭup mēnt̄.

¹⁵ Kē n̄ji ṭi uleef naan n̄s̄e wo mēnhepar iko mēnt̄ b̄ti. Mēnkpiit̄ piit̄ kayeenkna iko mēnt̄: na manjoonan, dhokan kakeṭ! Uko wi n̄ji kanahnuṅ, nin ṭi naan aanktok wa. ¹⁶ Mēnwo kado kahomp kaji dṭup *Uṭup Ulil Unuura, uwo uko wi Naṣibaṭi aṭu'ēnuṅ pdo. Woli mēnt̄up wa, kawuṭṭen. ¹⁷ Woli uwo lah uko wi n̄ji ṭi uleef naan njakuṅ aji ddo, kaka baluk ; kē uṣ̄e wo uunwo haṅ, Naṣibaṭi aṭu'ēnuṅ pdo wa. ¹⁸ Kē we uwoon baluk naan keeri? Uwoon ndo kaṭup Uṭup Ulil Unuura wi n̄ji kaṭupunṅ, kawo mēnklempeṣaana wa.

¹⁹ Nin aloṅ aanhil kaṭu'ēn pdo uko ulon, kē n̄s̄e ṅal ṅal kalempar bañaan b̄ti, kahilna kaṭij bañaan batum maakan ṭi pfiyaar *Kritt̄u. ²⁰ Woli dwo ṭi ptoof pi bayu-day, dji kawo ji nayuday, kahilna kaṭij baka ṭi pfiyaar Kritt̄u. Woli dwo ṭi ptoof pi bankṭaṣuṅ Bgah bi Moyit̄, dji kawo ji ṭi naan ankṭaṣuṅ ba kahilna kak kado baka bafiyaar Kritt̄u, n̄ji ndoon awo mēnka na pṭaṣ ba. ²¹ Woli dwo ṭi ptoof pi banwoon baankṭaṣ Bgah bi Moyit̄, dji kawo ji ṭi naan anwoon aankṭaṣ ba kahilna kado baka bafiyaar. Kē n̄s̄e wo mēnwo ṭi naan anwoon aanji ṭaṣ bgah bi Naṣibaṭi, wi n̄jaan kaṭaṣ bgah bi *Kritt̄u. ²² Woli dwo ṭi ptoof pi banwoon baanliint̄ ṭi pfiyaar, dwo ji banwoon baanliint̄ ṭi pa. Dwo iko b̄ti pa bañaan b̄ti, kahilna kado jibi nhilanuṅ, Kritt̄u ahilna abuuran balon. ²³ *Uṭup Ulil Unuura ukaaṅ kē ndo iko mēnt̄ b̄ti, kahilna kayeenk iko yi uhoṅuṅ.

²⁴ Naamme kē ṭi pṭi, batum baji baṭi, aloolan kaṣ̄e jot bandukiiṅ kadun kayeenk katuum i? Naṭiin keeri nahilna nayeenk katuum. ²⁵ Bamp̄etar baji bawut iko b̄ti kahilna kabomand̄er. Kē baṣ̄e ji bado haṅ kahilna kayeenk katuum. Kē katuum mēnt̄ kaṣ̄e ji kaba. Nja kē n̄s̄e ji ṅdo haṅ kahilna kayeenk katuum kanwoon kaankba. ²⁶ Ukaaṅ kē mēmbubara aṭi, mēnji kabubara kagutan, dji kabi taman taman. ²⁷ Dji kamiir iko itum, kaṭijan uleef, kaṭi pṭup bañaan *Uṭup Ulil Unuura kaṣ̄e kawo mēnkyeenk katuum ki uhoṅuṅ.

Uko undoluṅ bañaan biki *Iṭrayel du pndiiṣ

10 An bayiṭ naan, dṅal naleṣ uko umbiiṅ ado bateem nja. Wi bapēnnuṅ utaak wi *Ejiptu na *Moyit̄ bawo b̄ti ṭi kanfēluṅ uṭeeh, amuur *bd̄ek bjeenk al †. ² Uwo wo ji bukal b̄ti babattaar ṭi kanfēluṅ na bd̄ek kawoona baloolan na Moyit̄. ³ Bukal b̄ti bade pde pi Naṣibaṭi awuluṅ, ⁴ adaan meel mi Naṣibaṭi adoluṅ kē mampēnna ṭi plaak, kē plaak mēnt̄ pawoon *Kritt̄u. ⁵ Kē batum maakan ṭi baka baṣ̄e bi wo baanlil

† 10:1 Natenan ṭi Pp̄en 13.21-22.

Naṣibaṭi, ukaaṅ kē bakeṭ kē muum manratan du *pndiiṣ.

⁶ Iko yaṅ, yi bateen nja badoluṅ, idiiman nja kē ṅwo i kawut kaṅal pdo iko iwuṭaan ji baka. ⁷ Nawutan kado kadēman iko yi bajaan badu Naṣibaṭi ji balon ṭi baka. Hēnk di di upiitaniinṅ ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi aji : « *Bañaan baṭo ade, adaan aṣ̄e naṭa unoh* ††. » ⁸ Nawulēn ṅwut pjuban pi piint̄ ji balon ṭi baka, pul pakaan kē bañaan te iṭeen itēb na ṅwajanṭ, ṅyaaṣ iṭeen-week ṅyaaṣ iṭeen-week (23 000) bakeṭ ṭi unuur uloolan ‡. ⁹ Nawulēn ṅwut kado kadak *Kritt̄u jibi balon ṭi baka b̄biinṅ adak Naṣibaṭi ††, uko mēnt̄ ukaaṅ kē ṅpula ṅafin baka. ¹⁰ Nawutan kado kaṅur ṅuran jibi balon ṭi baka b̄biinṅ ado, uko mēnt̄ ukaaṅ kē uwanjuṭ unjaan ufin uba na baka. ¹¹ Nja ṅṅiṅogunṅ ṭi uba umundu, iko mēnt̄an yunṅ b̄ti, yi bateem nja badoluṅ, iwo wo ṅhilna ṅten ṭi ya abot apiitana ṅhilna ṅlipara. ¹² Hēnk keeri woli ṭi naan aṣal aji anaṭi, alipariin kajot. ¹³ Mn̄haj mi nahajan, balon bahaj ma. Kē Naṣibaṭi aṣ̄e luṅ kado uko wi ajakuṅ, aankdinan iko mēnt̄ iwuukan nado buṭaan bi nawoon naankhilan pbuur. Woli iko mēnt̄ iwuukan nado buṭaan aji dolan nabuur kakuṭ kaṭijan kaliint̄.

Pwut kadēman iko yi bajaan badu Naṣibaṭi

¹⁴ Ukaaṅ keeri kē n̄ji na an biki ṅgaluṅ maakan nalowan iko yi bajaan bado Naṣibaṭi. ¹⁵ Nawo bañaan bankaṅ ṅṣal, ukaaṅ kē ṅṅal natiink bnuura uko wi n̄ji kaṭupanaṅ. ¹⁶ Naṣalan pnkalame pandaannuṅ ṭi kaṅah kabaaṅṣaani ki *Kritt̄u pankaṅ kē n̄ji ṅbeeb Naṣibaṭi : woli ṅdaan ṭi pa, ṅṅenji ṅwo ṭi ploolan na Kritt̄u ṭi pṅaak pi atuluṅ i? Hēnk kak, kapoom ki ṅjaan ṅpitēṣ kaanwo pwo baloolan na Kritt̄u ṭi uleef wi nul wi awuluṅ i? ¹⁷ N̄faaṣiir nja b̄ti kapoom kaloolan, uko mēnt̄ udiiman kē ṅt̄um aṣ̄e woha uleef uloolan. ¹⁸ Natenan bañaan biki Iṭrayel : banjaan bade uyemaṭ unṭenjanuṅ du *umeeṣa wi mngur wi Naṣibaṭi, baanwo ṭi ploolan na Naṣibaṭi i? ¹⁹ Kē we wi ṅgaluṅ kaṭupan hēnk ba? Uyemaṭ unṭenjanuṅ iko yi bajaan bado Naṣibaṭi uka udooni i? Iko mēnt̄ yunṅ ika udooni i? ²⁰ Nin! Dji uko wi baṭenjanuṅ, na manjoonan baṭenjan wa ṅnt̄on, mēnt̄ Naṣibaṭi i i baṭenjanuṅ wa. Mēnṅal nawo ṭi ploolan na ṅnt̄on. ²¹ Naanhilan kadaan ṭi pnkalame pi Ajugun kakuṭ kadaan ṭi pi ṅnt̄on. Naanhilan kade du umeeṣa wi Ajugun kakuṭ kade du wi ṅnt̄on. ²² Woli ṅdo haṅ udeeb wi Ajugun uwala ṭi nja. Naṣal aji ṅhinan apela i?

Pdo iko b̄ti pa pdēman Naṣibaṭi

²³ Dhinan kado iko b̄ti, kē iko b̄ti iṣ̄e wo iinnuura pa ṭi naan. Aa, dhinan kado iko b̄ti kē mēnt̄ iko b̄ti iṣ̄aan aji iṭu ṭi naan aya kadun ṭi pfiyaar. ²⁴ Nin ṭi naan awutan kado kaṣal uleeful ṭaṅ, adoon kaṣal atēnt̄ul. ²⁵ Nahinan kade iko b̄ti inkwaapuṅ du ufeeru, kawut kaṣal uko ulon. ²⁶ Upiitana ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi aji : « *Ajugun akaan umundu na iko b̄ti inwoon ṭi wa.* » ††

†† 10:7 Pp̄en 32.6. ‡ 10:8 Natenan ṭi Mnf̄en 25.1-18. †† 10:9 Natenan ṭi Mnf̄en 21.5,6. †† 10:26 Kaṅaam 24.1; 50.12; 89.12; Pleṣan 10.14.

²⁷ Woli ñaaj anwoon aanfiyaar *Krittu adu'an pyoban kë nañal pya da, nadeen iko bti yi akwulanañ, nawut kaşal uko ulonj. ²⁸ Bë woli ajakan aji uyemaş uwo wi başenanaanuñ iko yi bajaaj bado Naşibaţi, wutan kade ţiki ibi katok uşal. ²⁹ Wi njakuñ uşal, mënţiiniyaan ţiiniyaan uşal wi nan, dţiiniyaan wi undu. We ukaañ kë ñaaj anwoon aanliint ţi uşal, awo kado kaşup ţi uko wi nji nwoon kado? ³⁰ Nji, woli dbaab Naşibaţi ţi uko wi nji kadeer, we ukaañ kë bakji ddo buţaan ţi uko wi mbeebuñ Naşibaţi ba? »

³¹ Hënk, woli nade këme adaan, këme uko wi nakdolaruñ, nadoon iko bti pa pdëman Naşibaţi.

³² Mnwo mi nan manwoon mnwo manwoon maankdo bayuday na banwoon baanwo bayuday na banfiyaaruñ Krittu bajot. ³³ Hënk di di njaañ kado : dji kañal ţi iko bti pdo uko unliilun bañaaj bti. Mënji kaşal uleef naan, dji kaşal bandukiin, bahilna babuur.

11 Nadoon kado ji nji, jibi njaañ kado ji *Krittu.

Uko unyukuñ pwohara pa ñiint na ñaaţ ţi wal wi pñehan Naşibaţi

² Dbeeban ţi uko wi najaaj naleşen ţi iko bti abot amëban idolade yi nayeenknuñ ţi nji jibi njukananañ ya. ³ Kë nşë ñal name uko wi : ñiint andoli awoona ţi *Krittu ; kë ñaaţ awoona ţi ñiint ; kë Krittu awoona ţi Naşibaţi †. ⁴ Ñiint andoli ankñehanun Naşibaţi këme aţupara aşë gur bkow aji walan Krittu ††; ⁵ kë ñaaţ ankñehanun Naşibaţi këme aţupara bë aangur bkow awalan ayinul ‡. uwo wo ji awo ñaaţ andoluñ buţaan kë bapuunka ††. ⁶ Woli ñaaţ aangur bkow, apuunkiin keeri. Kë wi ukowandënuñ ñaaţ amata këme apuunka, aguran bkow. ⁷ Ñiint aanwo kaguur bkow, anaam na Naşibaţi abot aji yuuj mndëm mi nul ; ñaaţ ul, ajaaj ayuuj mndëm mi ñiint. ⁸ Na manjoonan, mënţ ñiint apënnun ţi ñaaţ, ñaaţ apënnun ţi ñiint. ⁹ Kë ñiint awo aampaşana pa ñaaţ, ñaaţ apaşaniin pa ñiint. ¹⁰ Uko wi nji nşupun, na ñwanjuţ ñakaaj kë ñaaţ awo kaşu ţi bkow uko unkdiiimanun kë ahinan kañehan Naşibaţi. ¹¹ Kë ţi kës ki Ajugun, ñaaţ anuma ñiint, kë ñiint anuma ñaaţ. ¹² Na manjoonan, jibi ñaaţ apënnun ţi ñiint, hënk di ñiint abuknaaniin ţi ñaaţ ; kë bukal bti başë woona du Naşibaţi.

¹³ Dñal naşal ţi ñleefan. Unuura ñaaţ ado kañehan Naşibaţi bë aangur bkow i? ¹⁴ Jëm umundu ujukanan kë ukowandën ñiint akujent uwel i? ¹⁵ Kë ñaaţ aşale kujent uwel, mndëm mi nul ma. Uwel wi nul udo bi ñëga ñëg. ¹⁶ Kë woli ñaaj alonj aji uko wi nşupun uunjoo-nani, dñal kaşupa uko wi tañ: ñenka udolade ulonj umpaţi, kë banfiyaaruñ Naşibaţi bti kak baanka udolade ulonj.

† Ñiint andoli awoona ţi Krittu ; kë ñaaţ awoona ţi ñiint ; kë Krittu awoona ţi Naşibaţi : balonj baji Krittu awo naweek ñiint ; kë ñiint awo naweek ñaaţ ; kë Naşibaţi awo naweek Krittu. †† Aji walan Krittu : Bapiit aji aji walan bkowul. ‡ Aji awalan ayinul : Bapiit aji aji walan bkowul. †† Bapuunka : Ţfa du Korint ppuunka ţi ñaaţ paji padiiiman kë awo nawuţaan, nado pekadu, najuban pjuban pi piint.

Kañah ki Ajugun

¹⁷ Hënkun dñal kaţiiniyaan uko ulonj wi najaaj nado unwoon unliilën : woli nayit pdëman *Krittu, byit mënţ baanji başijan bnuura, baji başep şep kaşijan buţaan. ¹⁸ Djunna aţiink kë baji woli nayit, bpulad baji bawo ţi ptoofan – kë nfiyaar uko mënţ ţi umbaaj ulonj. ¹⁹ Kë bpulad başë wo kawo ţi ptoofan, banjaaj bamëban kaliint bahilna bawinana. ²⁰ Woli nayit keeri, mënţ kañah ki Ajugun ki ki najaaj nabi pde. ²¹ Na manjoonan, ţi wal wi nakdeer andoli aji taran pde kayok, hënk alonj aji wo na ubon, alonj kakuj. ²² Naanka itoh yi nakdeenuñ kabot kadaan i? Këme nabeeh bañaaj biki Naşibaţi? Nañal pkowandën banwoon baanka nin uko ulonj i? We wi nwoon kajakan ba? Dwo i kabeeban i? Mënhi kabeeban ţi uko mënţ.

²³ Na manjoonan, dyeenkna du Ajugun uko wi njukananañ: Yetu Ajugun, ţi utejan wi awoon i kawulana, ajej kapoom, ²⁴ abeeb Naşibaţi, apiteş ka awul başaşarul aşë ji : « Uleef naan wii wi, unwulaniin pa an. Naluñiin nado kado hënk uwo pleşan pi naan. » ²⁵ Wi babaaj pde, ajej pnkalame aji : « Poot pi pawoon pñaak pi naan pantuluñ pa an, pi Naşibaţi aşenanaanun bhoñar bhalu. Naluñiin nado kado hënk wal undoli wi nakdaanuñ pa, uwo pleşan pi naan. » ²⁶ Na manjoonan, wal undoli wi nadeer kapoom mënţ abot adaan poot mënţ, naji naşup şup pkeş pi Ajugun kayoonkna ubi wi nul.

²⁷ Ukaaj kë ñaaj adele kapoom ki Ajugun këme adaan poot pi nul ţi unoh, alonj kahepna ţi uleef wi Ajugun wi adeer na pñaakul pi adaanuñ. ²⁸ Naaj andoli awo katen tenan uleeful keeri kabaa kade kapoom kakuş kadaan poot. ²⁹ Woli ñaaj ade kapoom, adaan poot bë aanţu ţi uşal kë uleef wi Ajugun wa, adu kakob ki Naşibaţi ţi a. ³⁰ Uko wañ ukaaj kë uşum ţi ptoofan bamaakal, banşakmuñ, kë başum badoo piint akeş. ³¹ Woli nten lah ñleef ñi nja, Naşibaţi aankkob nja. ³² Kë Ajugun aşë ji kob nja kakuş kaşan nja ñhilna ñwut kaduknaana ji umundu.

³³ Hënk, an bayit naan, woli nayitiir pde nayoonkarën. ³⁴ Woli ubon ude ñaaj, adeen du katohul, hënk Naşibaţi aankluñ kakoban. Kë iko indukiin ţi yi naheparun, dluñ kateeman ţi ya wal wi nji kaluñ kaban du an.

Iko yi Uhaaş wi Naşibaţi ujaaj uşen

12 An bayit naan ţi *Krittu, hënkun nabiin nşiniyaan iko yi *Uhaaş wi Naşibaţi ujaaj uşen, mënñal nawo ţi kapaam ţi iko mënţ. ² Name kë wi nwoon naando bi fiyaar Krittu, nabi dëman iko inwoon iinhił bşup, kë ikşonjan aneemanan. ³ Ukaaj kë nji nñal kaşupan kë nin ñaaj i Uhaaş wi Naşibaţi ukşonun aanhil kaji : « Yetu afëpanaa! » Kë nin ñaaj aanhil kaji : « Yetu awoon Ajugun » bë mënţ Uhaaş wi Naşibaţi ukşonuluñ.

⁴ Iko yi *Uhaaş wi Naşibaţi ujaaj uşen ipaţi, kë wul tañ uşaañ aji uşen ya bti. ⁵ Uşum jibi ñaaj ahili kalem-

par Ajugun, kë ul ʒañ i i ɲklemparun. ⁶ Iko iñonjarënaan itum maakan, kë Naşibaţi aşë woha aloolan anjaan aţëpna ʒi nja bti kado iko mënţ bti. ⁷ Uhaaş wi Naşibaţi uji uwinana ʒi ñaan anfiyaarun andoli ahilna aţenk banfiyaarun bti. ⁸ Uji uţen alon uţup unţuŋa, kawul alon uţup wi kame ; kë wul ʒañ uşaan aji uţen. ⁹ Uji uwul alon pfiyaar, kawul alon kak mnhina mi pjeban bamaakal ; kë wul ʒañ uşaan aji uţen. ¹⁰ Uhaaş mënţ uloolan ukaan aji uwul alon mnhina mi pdo mlagre, kawul alon mi pdo kaţupar Naşibaţi, kabi wul alon mnhina mi ppaţëş uko unwoonun du wa na unwoon unwoona da, kawul alon mnhina mi pţup ɲţup ɲi baţi, kawul alon kak mnhina mi pʒolanaar ɲa. ¹¹ Aa, Uhaaş wi Naşibaţi ʒañ ujaan udo iko mënţ bti, andoli uwulu jibi unjalun.

Uleef uloolan untumi na iko impaţi

¹² Uleef uwo uloolan aşë wo na ɲmbar ɲtum, jibi ɲmbar ɲi uleef ɲatumun aşë woha ʒi uleef uloolan, hënk di *Krittu awoon kak aloolan kë nja ɲwoon ɲmbar ɲtum ɲi nul. ¹³ Nja bti, bayuday na banwoon baanwo bayuday, balempar bañaan na bawee biki baka, ɲyeenk nja bti batimtu ʒi Uhaaş wi Naşibaţi kawoona uleef uloolan ; ɲyeenk nja bti uhaaş mënţ akëşan.

¹⁴ Hënk keeri, uleef uunwo umbar uloolan, utum ɲmbar. ¹⁵ Woli kahoţ kaji lah : « Mënwo kañen, mënţok keeri ʒi uleef » kankwoha wo ʒi uleef i? ¹⁶ Kë woli kabaţ kaji lah : « Mënwo pkëş, mënţok keeri ʒi uleef » kankwoha wo ʒi uleef i? ¹⁷ Woli uleef bti uwo lah pkëş këş, hum di di ukhilarun katiink? Kë woli uleef bti uwo lah kabaţ baţ, hum di ukhilun katiink pţëkëñ? ¹⁸ Na manjoonan, Naşibaţi aţu umbar wi uleef wi aŋali ʒi dko di aŋalun. ¹⁹ Woli ɲmbar bti ɲawo lah uko uloolan, uleef uunkwo? ²⁰ Kë ɲmbar ɲaşë tum, uleef kë uwo uloolan. ²¹ Pkëş paanhinan kaji na kañen : « Mënkak anumi'u » kë bkow baankak ahil kaji na ihoţ : « Mënkak anumi'an. » ²² ɲmbar ɲi uleef ɲanñeñenţaanun ɲanumanaa ; ²³ kë ɲmbar ɲi ɲbeehnun, ɲanwoon ɲaanyuk pţiiniyaan, ɲul ɲi ɲjaan ɲboman bnuura ; ²⁴ kë ɲanwoon ɲaanwo han, ɲaannuma pboman. Na manjoonan Naşibaţi aboman uleef adëman ɲmbar ɲanwoon ɲaandëmanaa. ²⁵ Hënk uleef uunfaaşiri, uwo wo uloolan, umbar undoli uji uţaaf ɲandukiin. ²⁶ Woli umbar ulon ʒi uleef ude, uleef bti ujaan uhaj na wa ; kë woli umbar ulon ʒi uleef udëmanaa, ɲundu bti kak ɲaji ɲadëmana.

²⁷ Kë an, nawoon uleef wi *Krittu, naţok ʒi wa, andoli awo umbar ulon. ²⁸ Kë Naşibaţi aşë duna ʒu ʒi kadun ki banfiyaarun Krittu banjañan, kë batëbanţen bawo baţuparul, kë bawajanţen bawo bajukan aşë ʒu na bankaun mnhina mi pdo mlagre, aţu na bankaun mi pjeban bamaakal, mi pţenk bañaan, mi pşih na mi pţup ɲţup ɲi baţi. ²⁹ Bañaan bti bawo banjañan i? Bañaan bti bawo baţupar Naşibaţi i? Bañaan bti bawo bajukan i? ³⁰ Bañaan bti bayeenk mnhina mi pjeban bamaakal i? Bañaan bti bahil pţup ɲţup ɲi baţi i? Bañaan bti bahilun pʒolanaar ɲa i? ³¹ Naŋalan uţen

undëmnun, wi *Uhaaş wi Naşibaţi ujaan uwul. Kë nşë diimanan hënkun bgah banuurnaaniin.

Unjal

13 Woli dţiini ɲţup ɲi bañaan bajen adoo ʒiini ɲi ɲwanjuţ aşë wo mënwo na unjal, dwo wo ʒi untintan wi bakkobun këme untinu. ² Woli dyeenk uţen wi pdo kaţupar Naşibaţi, abot ayeenk wi pme iko immeniin bti na kame bti, woli ddo fiyaar Naşibaţi adoo hum bë mënwo na unjal, mënwo nin uko ulon. ³ Woli dţen iko yi nkaan bti, woli ddo wul uleef naan batër aşë wo mënwo na unjal, mënka nin udooni.

⁴ Ñaan awo le na unjal na manjoonan, aji wo na kamiir, aji joob bkow, aanji kuj ñaan, aanji homp, aanji deen iganan, ⁵ aanji do uko unwoon uunyuki, aanji şal uleef ʒañ, aanji deebaţ këme kahank ñaan ʒi uhaaş. ⁶ Aanji lilander uko unwoon uunwo utool, kaşë lilander manjoonan ; ⁷ aji miir ʒi iko bti, aanji ʒañan pfiyaar, aanji ʒañan phaţ ʒi Naşibaţi, kataman ʒi iko bti.

⁸ Unjal uunji uba. Uţen wi pţupar Naşibaţi ulun kaba, wi pţup ɲţup ɲi baţi kë uklun kaba, wi kame kë uklun kaba. ⁹ Na manjoonan ɲendo bi me iko bti, ɲendo bi ʒup ɲţup bti ɲi Naşibaţi, ¹⁰ kë wal wi iko ikkëşun kakuţ kanuura bti uklun kabi, uko unwoon uunkëş bti uba.

¹¹ Wi mbiin awo napoţ, dji kaţiini ʒi napoţ kaşal ʒi a, kawin iko ʒi a. Kë hënkun wi nwoon nawee, dpënan ʒi uşal naan iko bti ʒi kpoţ. ¹² Hënkun ɲji win ʒi ñaan antenun ʒi kawini kanfélun kë wal mënţ ɲşë lun kawin Naşibaţi bnuura katena ʒi këş, hënkun ɲëmme Naşibaţi bnuura, kë wal mënţ ɲşë lun kame'a bnuura jibi ul ameen ɲa bnuura.

¹³ Kë iko iwajanţ işaan awo nin iinkba : pfiyaar, mnhaţ na unjal ; kë unjal uşaan apel yun mënţan bti.

Pţupar Naşibaţi na pţiini ɲţup ɲi baţi

14 Natamaan keeri nawo na unjal. Nadoon kala kak iko ʒi *Uhaaş wi Naşibaţi ujaan uţen, kë ʒun yun mënţan, wi pdo kaţupar Naşibaţi wi wi nawoon kado kala maakan.

² Na manjoonan ñaan anjaan aţup ɲţup ɲi baţi aanji ʒiini ʒiini na bañaan bajen, aji ʒiini na Naşibaţi ʒañ ; nin alon aanji te iko ʒi ajakun, aji ʒup iko inmeniin ʒi *Uhaaş wi Naşibaţi uwululun. ³ Kë anşaan aţupar Naşibaţi aşë baa ʒëp ʒëp aţiini na bañaan bajen ; ɲţup ɲi nul ɲaka mnhina mi pdo banfiyaarun baya kadun, kaţan baka kabot kajoobţen baka ɲhaaş. ⁴ Anjaan aţup ɲţup ɲi baţi, uleef wi wi ajaan ado uya kadun, kë anjaan aţupar Naşibaţi aşë ʒi do pntuk pi banfiyaarun bti paya kadun.

⁵ Dŋal maakan nado kaţup ɲţup ɲi baţi, aşë hokan nado kaţupar Naşibaţi. Anjaan aţupar Naşibaţi apel ankaun mnhina mi pţup ɲţup ɲi baţi. Woli anjaan aţup ɲţup ɲi baţi aji ʒolanaar ɲa kadolna pntuk pi banfiyaarun bti paya kadun, aji wo ʒi ankţuparun Naşibaţi. ⁶ Kë hënkun, an bayiţ naan, dheparan : woli dbi lah du an aţup ɲţup ɲi baţi ʒañ, awo mëndiimanan iko ʒi Naşibaţi immeniin, awo mëndolan kë nawo na kame,

awo mēntupar Naşibaţi akuţ awo mēnjukanan, udooni uhoŋ wi wi nji kakaaruŋ an ba?

⁷ Natenan kak, woli űaaŋ alul kēme akob kora, aşē naakrēn ikobare hum di di baűaaŋ bakmeenŋ uko wi akkobuŋ? ⁸ Woli nangoli alul pduuna bangoli banduki-iŋ baya ugut aşē wo aanlul jibi bajaanŋ balul, hum di di bakbomandēruŋ pa pya ugut ba? ⁹ Kē hēnk di di uwoonŋ kak pa an : woli naţup űţup űi baţi, űţup űanwoonŋ űaanteetanaa, hum di di baűaaŋ bakmeenŋ uko wi nakjakuŋ? Naţiini űiini űi uyook.

¹⁰ űţup űanwoonŋ űi umundu űatumi, kē undoli uşē ji uteetana űi bankţupunŋ wa. ¹¹ Woli űaaŋ aţiini uţup wi nwoonŋ mēntee, dji kawo űaaŋ nayaantŋ űi kadunul, ul kakuţ kawo nayaantŋ űi kadun naan. ¹² Ukaanŋ kē wi naűalunŋ na űhaaşan bti *Uhaaş wi Naşibaţi uţenan iko yi wa, nawo kabi kaţu űu űhaaş űi pyeenk iko iţum inkdolunŋ banfiyaaruŋ bti baya kadun.

¹³ Ukaanŋ keeri kē anhilunŋ pţup űţup űi baţi awoonŋ kado kaűehan Naşibaţi aţena ahil pdo katolanaar űa. ¹⁴ Woli dűehan na űţup űi baţi, uhaaş wi naan uji uwo űi pűehan, uşal kaşē wo uunji ulemp. ¹⁵ Kē we wi nwoonŋ keeri kado? Dűehan Naşibaţi na uhaaş wi naan kabot kaűehana na uşal wi naan, dyeehara na uhaaş wi naan kabot kayeehara na uşal naan. ¹⁶ Na manjoonan, wi ikdēmanunŋ Naşibaţi űi űţup űi baţi, hum di űaaŋ anwoonŋ aante űţup mēntŋ ahiniinŋ kateem kaji uwo haŋ bē aante uko wi iţupunŋ? ¹⁷ Uko wi iktupunŋ udole wo unuura, ankntiinkiinŋ aanji űēpna űi wa kaya kadun. ¹⁸ Dbeeb Naşibaţi űi uko wi njaanŋ kaţup űţup űi baţi, ddoo űup űa apel an, ¹⁹ kē nşē ji nwole űi ptoof pi pntuk pi banfiyaaruŋ kahokan kaţiini kdiim kaűeen ki bateenŋ kahilna kajukan baka kē di kdiim iűeen-week űyaaş iűeen-week (10 000) ki bawoonŋ baankte.

²⁰ An bayitŋ naan űi *Krittu, nawutan kawo bapoţ űi uko wi uşal, nawoon baka űi uko wi buţaan, naşē nawo bantohi űi uko wi najaanŋ naşal. ²¹ Hēnk di upiitaniinŋ űi *Ulibra wi Naşibaţi aji :

*« Dţēpna űi űţup űi baűaaŋ bayaantŋ,
kaţēpna űi mntum mi bayaantŋ,
kaţiiniyaan na biki pntaali pi naan
te baandoo di di wal mēntŋ ptiinkēn.
Hēnk di *Yawe Nawat Kabuka ajakuŋ. » †*

²² Hēnk keeri woli Naşibaţi aţēpna űi űţup űi baűaaŋ bawoonŋ baantee, uji uwo uko unjaanŋ udiiman banwoonŋ baanfiyaara kē adeebaţēr baka, uko mēntŋ uunwo pa banfiyaaruŋ ; kē woli Naşibaţi aţēpna űi *baţuparul, aji űup űup na banfiyaaruŋ bahilna baya kadun, uko mēntŋ uunwo pa banwoonŋ baanfiyaara.

²³ Natenan ten, woli banfiyaaruŋ *Krittu bti bayit aşē űiini bukāl bti na űţup űi baţi, woli banwoonŋ bayaantŋ banwoonŋ baando bi fiyaar Krittu baneer űi dko mēntŋ, naşal aji baankji nayilaa i? ²⁴ Kē baűaaŋ bti başale űupar Naşibaţi woli anwoonŋ nayaantŋ anwoonŋ aando bi fiyaar aneer űi dko mēntŋ, uko wi aţiinkunŋ bti uji udola ayikrēn kē awo nado buţaan, űţup űuŋ űajaanŋ űadola aşalan uleeful. ²⁵ Wal mēntŋ, iko inmeniinŋ űi uşalul iji ipēn kawinana, aşē jot kafēţ kaara űi mboş kadēman

Naşibaţi kaşē kaji : « Na manjoonan, Naşibaţi awo űi ptoofan! »

űi uko wi byit bi banfiyaaruŋ

²⁶ An bayitŋ naan űi *Krittu, kē we wi nawoonŋ kado? Woli nayitiir pűehan Naşibaţi, kē alonŋ aka kayeeh, kē alonŋ aka uko wi pjukan, alonŋ kē aka uţup unwoonunŋ du Naşibaţi, alonŋ kē aka uţup wi baţi wi pţup, kē alonŋ ahil pţolanaar wa, iko mēntŋ bti iwo kado baűaaŋ baya kadun. ²⁷ Woli balonŋ baűal pţup űţup űi baţi, nadoon batēb kēme bawajanţ baţup, andoli ji űup kayewan atēntul, alonŋ aşē tolanaar wa. ²⁸ Woli natolanaar wa aanwoo, bayompan, baţiini na Naşibaţi du űhaaş űi baka meetŋ. ²⁹ Kē woli balonŋ baűal pţupar Naşibaţi, batēb kēme bawajanţ űi baka baţiiniinŋ bandukiinŋ başē bado kaşal űi uko wi baţupunŋ. ³⁰ Woli alonŋ awo űi pţup kē Naşibaţi aşē wul alonŋ kak űi banwoonŋ da uţup, nateek ayompan awuta adiiman wa. ³¹ Na manjoonan, an bti nahilan kaţupar Naşibaţi, aloolan aji űup kayewan atēntul, baűaaŋ bti bahilna bajuk babot baţanŋ baka. ³² Banjaanŋ baţupar Naşibaţi baji bahil pmēban űleef űi baka. ³³ Naşibaţi aanwo i parēfa, ul ajaanŋ aţij mnjeeh ; űi byit bti bi banfiyaaruŋ uko wanŋ uwoonŋ kado kadolana.

³⁴ Woli nayitiir pdēman Naşibaţi, baaţ baji bawo kawut pűaat, baandinan baka bado kahoopaţēr da. Jibi upiitaniinŋ űi *Ulibra wi Bgah, bawo kado katiink űiink. ³⁵ Woli baűal kame uko ulonŋ, baheparan bayin baka du katoh. Uunuura űaaţ ado kaűaat woli pntuk pi banfiyaaruŋ payit pűehan Naşibaţi.

³⁶ An biki Korintŋ, naşal aji uţup wi Naşibaţi upēna du an i? An nawohanŋ baloolan bantiinkunŋ wa i? ³⁷ Woli űaaŋ aşal aji awo Naţupar Naşibaţi kēme űaaŋ anwoonŋ na *Uhaaş wi Naşibaţi, awo kayikrēn kē uko wi mpiitananŋ uwo uko wi Ajugun aţuunŋ pdo kado. ³⁸ Kē űaaŋ aşale pok pyikrēn uko mēntŋ, Naşibaţi apoka ul kak.

³⁹ An bayitŋ naan űi *Krittu, nadoon kala keeri pţupar Naşibaţi kaşē kawo naankneenan pţup űţup űi baţi.

⁴⁰ Iko mēntŋ bti idolaniinŋ na uşal ujij ibot iţēp űi bgah.

Pnaţa űi pkeţ pi Yetu

15 An bayitŋ naan, dnal kaleşanan *Uţup Ulil Unuura wi űţupanaŋ, wi nayeekunŋ akuţ amēban űi wa aliint. ² űi uţup mēntŋ wi wi Naşibaţi aţēpnunŋ abuuranan, an nanjaanŋ namēban wa jibi űţupanaŋ wa ; woli mēntŋ hēnk da, pfiyaar pi nan pawaanŋ udooni.

³ Uko undēmnunŋ űi iko yi nji kaţupanaŋ uwoonŋ wi nyeenkunŋ nji kak unwoonŋ kē *Krittu akeţ apēnanaan ipekadu yi nja, jibi upiitaniinŋ űi *Ulibra wi Naşibaţi.

⁴ Amoyaa aşē naţa űi pkeţ űi unuur uwajanţēn, hēnk kak di di upiitaniinŋ űi Ulibra wi Naşibaţi. ⁵ Apēn awinana űi kadun ki Kefat ††, alonŋ apēn awinana űi kadun ki banjaűanul iűeen na batēb. ⁶ Akak alonŋ apēn awinana űi byaaş bloolan űi kadun ki banfiyaaruŋ iűeen-week űyaaş kaűeen : bantumnunŋ űi baka bahum bajeb

† 14:21 Itayi 28.11-12.

†† Kefat: Kawo katim kalonŋ ki Piyeer.

kë balon bakteji. ⁷ Wi iko yan itëpun, akak apën awinana ti kadun ki Jakob † na ki banjañan bti.

⁸ Abaañsaan apën awinana ti kadun naan nji kak, kë nwo ji napoñ ambukiin bë wal wi kabuka ki nul uundo bi ban. ⁹ Nji dwoon ampoñëaanun ti banjañan biki nul ; na manjoonan mëndo taan taan na pdu'ana nan-jañan tiki dbi hajan tfa bañaan biki Naşibañi banfiyaarun *Krittu. ¹⁰ Kë Naşibañi aşë wulën bnuura bi nul ado kë nwo ñaan i nwoon ; bnuura bi awulun baanwaan udooni, dbaa tpep tpep alemp apel banjañan bandukiin. Mënt nji a ti uleef naan dwoon anlempun, Naşibañi ajaan aţepna ti nji kalemp ti bnuura bi awulun. ¹¹ Hënk keeri, uwole nji këme banjañan bandukiin bakţupun, *Uţup Ulil Unuura wi wi nktupun, uţup mënt wi wi nafiyaarun.

Pnaña pi bañaan ti pkeţ

¹² Kë woli nţupan aji *Krittu anaña ti pkeţ, hum di di balon ti an bahilanun kaji bañaan baanknaña ti pkeţ ba? ¹³ Woli bañaan baanknaña ti pkeţ, Krittu aannaña keeri ti pa. ¹⁴ Kë woli Krittu aannaña ti pkeţ, uko wi nţupun ukeer awaan udooni, kë pfiyaar pi nan pawaan udooni. ¹⁵ Woli na manjoonan bankeñun baanknaña ti pa, uwoon kë Naşibañi aannañan Krittu ti pa. Nkeer awo bañilan ti uko wi Naşibañi, wi nţupun aji anañan Krittu ti pkeţ. ¹⁶ Aa, woli bankeñun baannaña ti pa, Krittu kak aannaña ti pa. ¹⁷ Kë woli Krittu aannaña, pfiyaar pi nan pawaan udooni, nahum nwo ti pekadu, ¹⁸ kë banfiyaarulun bankeñun baankbuur. ¹⁹ Woli nhtañ Krittu abuuran nja ti mboş tañ, nwoon banñaganaanun.

²⁰ Kë *Krittu na manjoonan aşë naña ti pkeţ: ti bankeñun, Krittu awoon nateek annañiin ti pa. ²¹ Ñaan aloolan añiun pkeţ ti mboş hënk kak di di ñaan aloolan akdolun bañaan banaña ti pkeţ. ²² *Adam akaan kë bañaan bti bakkeţ, hënk kak Krittu akaan kë bañaan bti banwoon na a baknaña ti pkeţ. ²³ Ti uko wi pnaña ti pkeţ, Naşibañi ado bi ţup ţup jibi uko mënt uktëpun: Krittu awoon nateek annañiin ti pkeţ, woli alun abi, bañaan biki nul babaa naña ti pa. ²⁴ Woli uko wan uţëpi, uba umundu uşë bi, wal mënt atok başih bti, bawee bti na mnhina bti, kaşë kawul pşih Naşibañi anwoon Aşin. ²⁵ Na manjoonan Krittu alun kaşih te wal wi Naşibañi akţuun başooradul bti ti ihoţul uţeeh. ²⁶ Naşooradul nabaañsaani i aktokun awoon pkeţ. ²⁷ *Ulibra wi Naşibañi uji aţu iko bti ti ihoţ yi Krittu uţeeh ; kë wi ujakun aji aţu iko bti ti ihoţ yi Krittu uţeeh, nme kë Naşibañi ti uleeful aanwo ti ihoţul uţeeh, ul aţuun iko bti ti ihoţ yi Krittu uţeeh. ²⁸ Wal wi Naşibañi akluñ kaţu iko bti ti ihoţ yi Krittu uţeeh, wi wi ul, Abuk Naşibañi, akwoon ti kafet ki nul, ul Naşibañi, anklun kaţu iko bti ti ihoţul uţeeh. Hënk Naşibañi alun kawo aloolan tañ anşihun, alun kaşih ti iko bti.

²⁹ Naşalan kak biki babattaarun ti katim ki bankeñun: we wi bahañun pyeenk ba? Woli ujoonan kë bankeñun baanknaña ti pa, we ukaan kë babattaar ti katim ki baka ba? ³⁰ Kë nja, we ukaan kë unuur undoli nji nwo ti

† Jakob : Jakob i awo abuk aşin Yetu akut awo nawee i pntuk pi banfiyaarun pi Yerutalem.

mntum mi pkeţ ba? ³¹ An bayit naan, na manjoonan dji kawo ti mntum mi pkeţ unuur undoli, kë ulon uşë wo mnlilan mi naan uwoon wi nawoon ti ploolan na Yetu *Krittu Ajugun. ³² Woli uşal wi bañaan bajen tañ ukaan kë ngutan na nko nji uţeeh du Efet, we wi nkaan da? Woli bankeñun baanknaña ti pa, nabiin nde nbot ndaan ; nkeţ faan. ³³ Nañaafaraan : banoh bawuñan baji batok ñaan mnwo. ³⁴ Naţëlşan nşal nji nan, nañañan pjuban. Na manjoonan, balon ti an baamme Naşibañi ; uwo mnkow pa an.

Uleef wi banknañiin ti pkeţ

³⁵ Kë alon aşë hilan kahepar kaji : « Hum di di bankeñun baknañiin ti pa? Babi na uleef unaam hum ba? » ³⁶ Iwi iwo nawaan uşal! Imme kë woli itepii, udeey ulon uunji uhil kabuk bë uunkeţ keţ duna i? ³⁷ Kë uko wi itepiin uunwo uko umbukiin: uwo pbuk tañ, pi maaj këme ndeey nlon. ³⁸ Wal mënt, Naşibañi kaşë do wa ubuk bko bi añalun, pbuk pandoli paji pabuk bko bi pawoon i kabuk.

³⁹ Nleef bti nnaannaami, ulon uji uwo wi ñaan najen, ulon kawo wi nntaam, ulon kawo wi nkat, ulon kawo wi nteb. ⁴⁰ Uka kak iko inwoon du bañi, na inwoon ti mboş ; kë kanuura ki iko yi bañi kapañ na ki iko yi mboş. ⁴¹ Kanuura ki bnuur kapañ na ki pli, kë ki njah kapañi ; ujah udoo ji upaţ kanuura na ujah utent wa.

⁴² Kë hënk di di uwoon ti uko wi pnaña ti pkeţ. Uko wi bamoyun ti mboş ji utepi, uwo uleef unkuñun. Uşale naña ti pkeţ, uunkak ahil kapuñ. ⁴³ Uko wi bajaan bamoy uwo uleef unwaanun udooni, kë woli anaña ti pkeţ, uji utum na mndem. Uko wi bajaan bamoy uwo uleef unwoon uunka mnhina, kë woli anaña ti pkeţ, uji utum na mnhina ⁴⁴ Uleef wi bajaan bamoy uwo uleef wi ñaan najen, bë uşale naña ti pkeţ, *Uhaaş wi Naşibañi uji uwul wa mnhina. Uka keeri uleef unwoon wi ñaan najen akut aka uleef unjaan uyeenk Uhaaş wi Naşibañi. ⁴⁵ Upiitana ti *Ulibra wi Naşibañi aji : « *Ñiint nateek, *Adam, awo ñaan najen i Naşibañi awulun uhent* . » Kë Adam natëbantën anwoon Krittu, atum na Uhaaş wi Naşibañi unjaan uwul ubida. ⁴⁶ Mënt ñaan anyeenkun Uhaaş wi Naşibañi ajaan abi uteek, ñaan najen a ; anyeenkun Uhaaş wi Naşibañi abaa bi.

⁴⁷ Naşibañi aboman ñaan nateek na ufuuş, awoona ti mboş ; kë natëbantën aşë woona bañi. ⁴⁸ Bañaan biki mboş bawo wo ji i Naşibañi abomanaanun ufuuş ; kë banwoon bañi kë bawo ji anwoonun bañi. ⁴⁹ Njunna awo ji ñaan mënt anwoonun ti mboş, aşë lun kanaam anwoonun bañi.

⁵⁰ An bayit naan ti *Krittu, uko wi nji nñalun kaţupan uwoon kë ñaan najen aanhinan kaneej du *Pşih pi Naşibañi, kë uko unkuñun uunhinan kaneej du dko di iko iwoon iinji ipuñ.

⁵¹ Hënkun dñal kaţupan uko ulon ummeniin: mënt nja bti nklun kaket, kë nja bti nşë lun kaţëlş. ⁵² Uko mënt utaran taran, kawo ji ñaan akompëşun yyaaş uloolan, ti wal wi plul pbaañsaani paklulun. Palun kalul, bañaan bankeñun başë banaña bawo baankak aket, wal mënt nja bti nteş. ⁵³ Na manjoonan, uko

unkpuṭuṅ uwo kakak uko unwoon uunkpuṭ, kē uko un-
kkeṭuṅ uwo kayeenk ubida unwoon uunkba. ⁵⁴ Wal wi
uko unkpuṭuṅ ukkakuṅ uko unwoon uunji upuṭ, kē
uko unkkeṭuṅ uyeenk ubida wi mnṭo, wal mēnṭ wi wi
uṭup umbiiṅ apiitana ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi ukdolaniinṅ:
« Pkeṭ pawatanaa, pakobaa. ⁵⁵ Iwi pkeṭ, pwat pi nu
pundu? Iwi pkeṭ, uko ufiṅji wi nu uwo ṭuṅ? » ⁵⁶ Uko wi
pkeṭ pajaṅ pafiṅna uwo pekadu, kē uko unjaṅ uwul
pekadu mnhina uwo *Bgah bi Moyiṭ. ⁵⁷ Nabiin keeri
ṅbeeb Naṣibaṭi anjaṅ aṭēpna ṭi Ajugun Yetu *Krittu
kado nja ṅwat. ⁵⁸ An bayiṭ naan ṭi *Krittu biki mma-
ganuṅ, namēbaan keeri naliinṅ. Nadoon kataman un-
uur undoli ṭi plempar Ajugun. Name kē plempara
paanwaan udooni.

Bajunt bṭēnkni banfiyaaruṅ biki Yerutalem

16 Hēnkuṅ dṅal kaṭupan uko uloṅ ṭi uko wi bajunt
bṭēnkni baṅaṅ biki Naṣibaṭi banwoon
Yerutalem. Ddobi ṭup banfiyaaruṅ biki Galatiya uko wi
bawoon i pdo. Dṅal an kak nado haṅ. ² Ṭi unuur uteek
wi kanēm, andoli ṭi an ajejan ktaka kloṅ jibi ahinanuṅ
aka, ahank du katohul, kawutna kayoonk mbi nabaa
naneej bajunt. ³ Wal wi nji kabiinṅ, dwul biki nadatuṅ
ikaarta yi mpiiṭuṅ baṅaṅ biki Yerutalem bameena uko
unṭijun baka, dyil baka baṅooṭ baka uko wi najuntuṅ
kaṭēnkna baka. ⁴ Woli uyoṭanaan nya da nji ṭi uleef
naan, bado bayaaṣ na nji.

Pya bayaaṣ pi Pawulu

⁵ Dṅal pṭēpna utaak wi Matedoniya kabaa kabi
pwinan. ⁶ Ulome ndo du an ṅnuur ṅloṅ kēme nṭo da
wal wi ujonṭ bṭi, hēnk naṣē nawulēn uko wi nnumiinṅ
pa bayaaṣ. ⁷ Mēnṅal ṭi byaaṣ bi kapant pant, dṅal pdo
ṅnuur ṅloṅ na an woli ulil Ajugun. ⁸ Kē nṣē luṅ kaṭo du
ubeeka wi Efet te ufetṭu wi *Pentakot, ⁹ ṭiki dwiṅ kē

† 15:55 Itayi 25.8.

dhil kado da ulemp unuura wi ndoon abi jun pdo, kē
baṣoorad nja baṣē tum da kakṣa.

¹⁰ Woli Timote abii, nadoonan kadola awo bnuura ṭi
pṭoofan. Awo na nji kē nji ṅlempar Ajugun, ¹¹ nin aloṅ
awutan keeri kabeeha. Naṭēnkana aka uko wi anumiinṅ
pa bayaaṣ abiina te du nji. Nwo ṭi pyoonka, nji na ban-
fiyaaruṅ banwoon na nji.

¹² Kē *Apoloṭ ayiṭ nja ṭi *Krittu, ddabēra abi pwinan
ul na bayiṭ nja bandukiinṅ, kē aṣē wo aando bi ṅal pbi
hēnkuṅ ; aluṅ kabi woli ahinani.

Iko ibaaṅṣaani yi pdo

¹³ Nawoon bten, namēban naliinṅ ṭi pfiyaar pi nan,
nawoon baṅaṅ batēṅ, nanaṭan naliinṅ. ¹⁴ Uko wi
nakdolun bṭi, nadolan wa na uṅal.

¹⁵ An bayiṭ naan, dkak aṭupan uko uloṅ. Name kē Fe-
fanat na biki katoh ki nul bawoon bateek bankakuṅ
afiyaar *Krittu du utaak wi nan wi *Akayi, name kē baji
balempar banfiyaaruṅ bandukiinṅ. ¹⁶ Nadoon katiink
keeri baṅaṅ ji bakaṅ mēnṅan, na baṅaṅ bṭi
bankdoonaanuṅ na baka.

¹⁷ Dliṅal ṭi uko wi Fefanat na Fortunatut na Akayut
babiinṅ pwinēn ; baṭēnkēn wi nawoon naanwo da,
¹⁸ batēṅṭēnaan jibi batēṅṭēnanaṅ. Najukan pyikrēn
bnuura bi baṅaṅ banwoon ji baka bajaan bado.

¹⁹ Banfiyaaruṅ *Krittu bṭi biki utaak wi Atiya bawulan
mboṣ. *Akila na Pritiliya na banfiyaaruṅ banjaṅ bayit
du katoh ki baka bawulan mboṣ ṭi katim ki Ajugun.

²⁰ Banfiyaaruṅ bṭi banwoon ṭi na nji bawulan mboṣ. An
kak nawulandēn mboṣ naboofer na uṣal uyimanaan.

²¹ Nji Pawulu ṭi uleef naan dpiiṭuṅ ṭi awulan mboṣ.

²² Woli ṅaṅ aannṅal Ajugun, afēpana.

Maranata †† – Ajugun biini!

²³ Dṅehan Yetu Ajugun awulan bnuura.

²⁴ Dṅalan, an bṭi wi ṅwoon ṭi ploolan na Yetu *Krittu.

†† Maranata : Ṭi uhebērē dawoon Ajugun, biini! kēme Ajugun
abi.

2 KORINT

Uğup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta katëbantën ki Pawulu apiitun banfiyaaruñ biki Korint. Ti kakaarta ki nul kateek ațup baka aji aņal pya kawin baka. Abi ji na baka kak bajunt, bajunt mënț bațenkna banfiyaaruñ biki Yerutalem, kē ul ti uleeful akyaan kayeenk bajunt mënț. Kē așē bi wo aanya da. Hēnk di di awoon aanya da : Timote awo ti bgah pya Korint, așē me ti bgah iko yi banfiyaaruñ biki da bakdoli. Kē uko mënț uunlila. Atiink kē bayuday balon baya Korint ajukan da iko impați na Uğup Ulil Unuura wi Pawulu abiiñ ajukan da. Baji baji na baka kē Pawulu aanwo nanjañan i Krittü na manjoonan. Wi wi Timote așaan ațiiș așē țup Pawulu, kē ajooțan maakan. Uko mënț ukaan kē apiit baka kațup uko wi așaluñ na uko unkayi kē aanya du baka.

Pawulu ațup ti kakaarta ki kē awo nanjañan i Krittü așē paț jibi aklempi na bandukiñ bajaan bajukan bgah. Uko mënț ukaan kē bașoora. Pawulu akak ațēga aji aņal ul na biki Korint bawo ti plooman. Aji na baka bataman ti bajunt bațenkna banfiyaaruñ biki Yerutalem. Akak ațup aji aņal kaya kawin baka kahilna kațup bañaan banwoon baanwut pjuban manjoonan. Woli Pawulu amēban aliint aji awo nanjañan aņal ñal bañaan bame Uğup Ulil Unuura bakuț bame kē Yetu awoon Ajugun.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pawulu awul baka mboș akuț abeeb Nașibați (1.1-11)
2. Ulemp wi nanjañan du banfiyaaruñ (1.12-2.17)
3. Pņal ñaan jibi Krittü aņaluñ nja (3.1-7.16)
4. Pșen bajuuk (8.1-9.15)
5. Pawulu ațup aji awo nanjañan na manjoonan (10.1-13.10)
6. Pwul mboș pbaașaani (13.11-13)

1 Nji Pawulu, i Nașibați aduun pa nwo nanjañan i Yetu *Krittü, țiki aņaluñ wa, na Timote ayiș nja, ñpiitanan an banfiyaaruñ Krittü biki ubeeka wi Korint na bañaan biki Nașibați bti banwoon ti utaak wi Akayi † bti. ² Nñehan Nașibați Așin nja na Yetu Krittü Ajugun bawulan bnuura babot bajoobțenan ñhaaș.

Pawulu abeeb Nașibați

³ Nawulēn ñbeeb Nașibați, Așin Yetu *Krittü Ajugun ti uko wi aņagiiñ nja abot atēñțen nja. ⁴ Aji tēñțen nja wal wi ñjaan ñwo ti unoor undoli, kadolna nja ñhil ñdo katēñțen bañaan banwoon ti unoor undoli na ptēñțen pi Nașibați atēñțenun nja. ⁵ Na manjoonan, Krittü akaan kē ñkhaj maakan, kē hēnk di di akaan aji tēñțen nja maakan. ⁶ Woli ñwo ti unoor, uwo wo pa ptēñțen kabot kațijan mbuur ; woli Nașibați atēñțenun, uwo pa ptēñțen nahilna namiir mnhaj mi ñhajun. ⁷ Uhaț wi ñțuun ti an udēmi ; ñme kē jibi nahajun ji un, hēnk kak di di Nașibați aktēñțenan nja ji un.

⁸ An bayișun, ñğal name kē mnhaj mi ñhajun du utaak wi Atiya manțep uțup ††, kē ñhaajala maakan adoo șal aji wi nun ubaa. ⁹ Na manjoonan ñbi ji ji pkeț pi nun pabani, ukaan kē ñenkak ahaț ñleef ñi nun, ahaț ti Nașibați anjaan anațan bañaan ti pkeț. ¹⁰ Ul

† Akayi : Korint dawo ti utaak wi Akayi, dawoon ubeeka unwoonun uweek da. †† Mnhaj mi ñhajun du utaak wi Atiya : Ñaan aamme mnhaj mi akțiiniyaanun ti. Manka pwo mnhaj mandēmun mi ațiiiniyaanun ti ulibra wi Ulemp wi Banjañan 19.23-40.

abuuranun un pkeț mënț, akak alun kabuuranun. Aa, ñțu mnhaț mi nun ti a, ame kē alun kabuuranun kak. ¹¹ An națok ti ulemp mënț wi najaan nañehandērun ; hēnk, Nașibați atiink pñehan pi bañaan batum, kawulun bnuura, uko mënț ukaan kē bañaan batum baji babeeba.

Uko unkaan kē Pawulu alutan bayaas bi nul du Korint

¹² Hēnkun, uko wi uwoon mnlilan mi nun, uhaaș wi nun udiimanun un kē mnwo mi nun ti umundu wi na ti kadun ki nan manwo mnwo mntool akuț ajinț ti kadun ki Nașibați. Uko mënț uwoona du Nașibați, mënț ușal unțuñ wi bañaan bajen ubiiñ ațonun, bnuura bi nul babiliiñ ațonun. ¹³ Na manjoonan, ti ikaarta yi ñpiitanan, ñēmpiiitan nin uko ulon umpați na wi nahilun kaleyiir kakuț kate, kē nșē me kē unuur ulon nalun kate. ¹⁴ Uka uko ulon wi nadoon abi yikrēn : ti unuur wi Ajugun Yetu akbiin, ñwo mnlilan mi nan nakuț nawo mnlilan mi nun.

¹⁵ Dfiyaar uko mënț, ukaan kē mbi ñal kațēpna duna du an, kabaa kaya Matedoniya di nji kawoonun kakak du an, kașē kayeenk uko wi nji kanumiiñ pyaana bayaas du *Yuda, hēnk nahilna nanuurandēn uyaas utēbantēn. ¹⁷ Wi njakuñ aji ddo han, dbeñ beñ i? Woli dji ddo uko, dji kawo na ușal wi ñaan najen anwoon aanji țijan ti uțup uloolan i? ¹⁸ Na manjoonan, ti katim ki Nașibați, uțup wi nun na an uunwo wi « aa » na « a-

a. »¹⁹ Uko wi Yetu *Krittu Abuk Naşibaŋi, wi nji na Filat na Timote nŋupanaŋ, uunwo wi « aa » na « a-a » ubaa ŋëp ŋëp awo wi « aa » ŋaŋ. ²⁰ Yetu Krittu awoon « aa » mënŋ, iko bti yi Naşibaŋi ahoŋuŋ idolana ŋi a. Kë ŋi u l i i nŋkŋëpnunŋ kaji uwo haŋ, kadëmanaana. ²¹ Naşibaŋi ajaanŋ atëŋŋënun na an, nŋliinŋ ŋi pfiyaar Krittu. Ul ŋi uleeful adatuŋ nja, ²² adiiman kë nwo biki nul wi aŋuun uhaaş wi nul ŋi nja, wul uwoon uko ujuni ŋi iko yi ahoŋuŋ aji aluŋ kawul nja.

²³ Uko wi nji kaŋupunŋ uwo manjoonan, Naşibaŋi amee ; woli dŋilani afiŋën : mënŋal nŋal pnooranan, ukaanŋ kë mënkkak du KorinĚ. ²⁴ Njënŋal pwo başih bankŋu'anaŋ uko wi nawoonŋ i pfiyaar ; namëban aliinŋ ŋi pfiyaar pi nan kë nşë nŋal kaŋënkana nawo na mnlilan.

2 Dşal keeri aji mënkkak pwinan, nawutna kawo kak ŋi pjooŋan. ² Woli ddolan kë najooŋani, nin alonŋ aankhil pdolën nililan ŋiki an bti najooŋan. ³ Dpiit jibi mpiitunŋ, kawutna kaban na pjooŋan du baŋaanŋ banwoonŋ kadolën nililan. Dme na manjoonan kë mnlilan mi naan manwo mnlilan mi an bti. ⁴ Aa, dpiitan awo na mnkuul, ajooŋan, kë uleef ubeew na nji. Kë nşë wo mëmpiitan piit najooŋanaan, ddo haŋ nameena jibi nŋalanaŋ maakan.

Pawulu amiir anjubanulunŋ

⁵ Ŋaanŋ andolnunŋ kë njooŋani, mënŋ nji ŋaŋ i i adolonŋ kë njooŋani, an bti biki adolonŋ kë najooŋani. Dbaa ji an bti, baŋum ŋi an. ⁶ Uko wi baŋaanŋ baŋum badiimanulunŋ kë ajubani udo bi kës kës, ⁷ ukaanŋ kë nawo i kamiira hënkuŋ kabot katëŋŋëna awut kawo na pjooŋan pam-pelulunŋ. ⁸ Dkooŋan keeri nadiimana kë naŋala. ⁹ Dbi piitan kak katenna me natiink uko bti wi nŋupanaŋ. ¹⁰ Kë ŋaanŋ i naşaanŋ amiir, nji kak dji kamiira. Aa, woli dka uko ulonŋ wi pmiir, dmiir miir pa an ŋi kadun ki *Krittu. ¹¹ Ddo haŋ *ŋatana awutna kaguur nja ; nme bnuura iko yi ajaanŋ aŋal pdo.

Pawulu ahaajala du Trowat

¹² Wi mbiiŋ du ubeeka wi Trowat pŋup Uŋup Ulil Unuura wi *Krittu, dwin kë Ajugun aŋenën kë nhinan pdo uko mënŋ bnuura. ¹³ Kë uhaaş uşë ŋëla ŋëla na nji ŋiki mënŋenk da Tit ayiŋ naan ŋi Krittu ; uko mënŋ ukaanŋ kë nduk baka aya utaak wi Matedoniya.

Mbuur manjaanŋ manwoona ŋi Krittu

¹⁴ Nawulën nbeeb Naşibaŋi. Adolonŋ kë Krittu akob ŋatana awat kë nŋok ŋi pwat pi awatulunŋ. Aji ŋëpna ŋi nja kado *Krittu ameeŋana kaniink dko bti jibi ukëra ulil pŋëkëŋ ujaanŋ uniink dko. ¹⁵ Na manjoonan, nwo pa Naşibaŋi pŋëkëŋ plil pi Krittu ŋi ptoof pi baŋaanŋ banwoonŋ ŋi bgah bi mbuur na baŋaanŋ banwoonŋ kak ŋi bgah bi pkeŋ. ¹⁶ Ukëra mënŋ uji uwo ŋi banwoonŋ ŋi bgah bi pkeŋ na pŋëkëŋ panjaanŋ paŋij pkeŋ, kawo ŋi banduki-iŋ pŋëkëŋ panjaanŋ pawul ubida. Kë in aşaanŋ ahil pdo ulemp mënŋ? ¹⁷ Baŋaanŋ baŋum baji bado na plaana pyok ŋi uŋup wi Naşibaŋi. Kë un nşë ji nŋup uŋup wi

Naşibaŋi na nŋaaş nŋiinŋ jibi aŋu'unŋ un pdo. ŋi mnhina mi Krittu, nji nŋup wa kë Naşibaŋi amee.

Mndëm mi bhoŋar bhalu

3 Naşal aji uko wi mbaanŋ aŋup ŋup uwoonŋ kë nŋhomp homp i? Nnuma ji balonŋ pdiimanan ikaarta inkdiimanunŋ kë Naşibaŋi ayilunŋ un këme kaheparan ya i? ² An ŋi nŋlefan nawoonŋ kakaarta ki nun, kapiitana ŋi nŋaaş nŋi nun, kë baŋaanŋ bti bame ka abot aleyiir ka. ³ Baŋaanŋ bame bnuura kë nawo kakaarta ki *Krittu apiitunŋ ahankanun. Kakaarta mënŋ kaampiitana na kaŋen ki ŋaanŋ najën kapiitana na *Uhaaş wi Naşibaŋi anwoonŋ ukumpëş wi ubida, uko unwoonŋ ŋi ka uumpiitana ŋi mnlak †, upiitana ŋi nŋaaş nŋi nan nŋanwoonŋ nŋi baŋaanŋ bajën.

⁴ ŋi pwo ŋi ppoolan na *Krittu nŋaŋ ŋi Naşibaŋi, ukaanŋ kë nŋkŋiini hënŋ. ⁵ Na manjoonan, nŋenŋoom kaji un nŋdolonŋ ulemp mënŋ bdidi'un ; Naşibaŋi awulunŋ un mnhina mi pdo wa. ⁶ Ul awulunŋ un mnhina mi pwo banklempunŋ ŋi uko wi *bhoŋar bhalu, banwoonŋ baanwo bi bgah bampiitaniinŋ ŋi mnlak †† aşë wo bi *Uhaaş wi Naşibaŋi. Bgah bampiitaniinŋ baji baŋij pkeŋ, kë Uhaaş wi Naşibaŋi uşë ji uŋij ubida.

⁷ Nameen kë bgah mënŋ bampiitaniinŋ ŋi klaak, bajaanŋ baŋij pkeŋ aşë wul *Moyit mndëm kakşa, mul mambiinŋ anuur ŋi kaara di nul ado kë biki *Itrayel baambi hil ptena, mndëm mënŋ kë manşë wo maanjonni. ⁸ Kë ulemp wi *Uhaaş wi Naşibaŋi uşë lunŋ kawul mndëm mampelnunŋ. ⁹ Aa, wi ulemp wi bgah banjaanŋ bado ŋaanŋ aduknaana, uwoonŋ na mndëm, hum di di ulemp wi Uhaaş wi Naşibaŋi unjaanŋ udo ŋaanŋ awo natool ŋi kës ki nul uwoonŋ uunkwo na mndëm mampelnunŋ?

¹⁰ Hënŋ, uko umbiinŋ adëmana uunkak adëm, ŋiki mndëm mampelnunŋ mambiinŋ. ¹¹ Na manjoonan, woli uko unkmbaarŋ uwo na mndëm, hum di di unwoonŋ uunkba uwoonŋ uunkwo na mndëm mampelnunŋ ba?

¹² Hënkuŋ, wi nŋaŋunŋ uko wanŋ, nŋum na mntëŋ.

¹³ Njendo ji *Moyit anjaanŋ awun kaara kaneenanaan babuk *Itrayel bawin mndëm manktoolunŋ pba. ¹⁴ Kë nŋaaş nŋi biki Itrayel nŋaşë dënëŋa dënëŋ te hënkuŋ, woli baleyiir ŋi kadun ki baŋaanŋ ulibra wi *bgah bi Moyit, baanji bahil pwin mndëm ; pwo ŋi *Krittu ŋaŋ pakkaanŋ bawin ma. ¹⁵ Te hënkuŋ, woli baleyiir ulibra wi bgah bi Moyit, nŋaaş nŋi baka nŋaji nŋawunana. ¹⁶ Kë woli ŋaanŋ aji aŋaş Ajugun, uko unneenanulunŋ pwin uji upën. ¹⁷ Kë Ajugun na *Uhaaş wi Naşibaŋi başë wo baloolan, kë dko di Uhaaş wi Ajugun uwoonŋ, dul di di mbuur manwoonŋ. ¹⁸ Nja bti, nŋnhilunŋ hënkuŋ pwin mndëm mi Ajugun, mndëm mënŋ manji manwinana ŋi nja ; uhaaş wi Ajugun uwo ŋi pŋëlëş nja kë nŋkak anaam na Ajugun, mndëm mi nja kë mankdëma dëm pya.

Mndëm mammeniinŋ

4 Naşibaŋi ŋi mŋaga mi nul awulunŋ un ulemp mënŋ, ukaanŋ kë nŋmëban aliinŋ. ² Npök iko yi bdëm

† Uumpiitana ŋi mnlak : Natenan ŋi Ppën 34 – Naşibaŋi ado kë Moyit afeŋ mnlak, apiit bgah bi nul ŋi ma. †† 3:6 Natenan ŋi Ppën 34.

ikowandënaan, nÿnji nwo ði kaguuru kaðelëš uðup wi Našibaði. Nbaa ðëp ðëp aji nðiiiman manjoonan, bañaan bti bawin kÿ nwo baðool ði kadun ki Našibaði. ³ *Uðup ulil unuura wi nðkðupun, woli udoo wunana ði balon, uðenk ðenk kÿ bukuñ mÿntan bawo ði bgah bi pkeð. ⁴ Baanfiyaar uðup mÿnt ðiki Fatana naših i mboš atok baka ušal, bawutna kawin bjeehi bi Uðup Ulil Unuura banjaan badiiman mndëm mi *Krittü anjaan adiiman jibi Našibaði awoon. ⁵ Na manjoonan, mÿnt uko wi nun ði nleefun wi wi nðkðupanañ, uko wi Yetu Krittü Ajugun wi wi nðkðupanañ, ul akaan kÿ nðklemparan. ⁶ Našibaði aðiini ðfa aji : bjeehi bajeheaan ði bdëm. Ul akaan ajeehan nħaaš nji nja, nħilna nme bjeehi bi mndëm mi nul banjaan banuur ði kaara di Yetu Krittü.

⁷ Bjeehi mÿnt ði Našibaði aðuun ði nja bawo wo ji uwuuru wi bajejun ahank ði uko undayanaan, ujintna ði kÿš ki bañaan kÿ mnħina mnweek mi nwoonaanun muñ manwoona du Našibaði, maanwoona ði nja. ⁸ Nwo ði unoor undoli ašë woha bnað, aħaajala ašë haðaara, ⁹ bahajanun, kÿ Našibaði ašë wo aankwatanun nin, bakobun awat kÿ nšë doonaanaara. ¹⁰ Na nnuur, nji ti-ink ði nleefun mnħaj mi Yetu ahajun adoo keð, ubida wi nul uħilna uwinana ði un. ¹¹ Na manjoonan, un nwoon bajeb, uko wi Yetu uji udo nwo ði mntum mi pkeð unoor undoli, ubida wi nul uħilna uwinana ði nleef nji nun njanwoon nji kakeð. ¹² Hÿnk, nħog pkeð nahilna naka ubida.

¹³ Upiitana ði *Ulibra wi Našibaði aji : « *Dfiyaari, ukaan kÿ nšupi.* » † Un kak, ði uħaaš wi pfiyaar mÿnt, nfiyaar Našibaði, ukaan kÿ nðkðup. ¹⁴ Nme kÿ Našibaði an-naðanun Yetu Ajugun ði pkeð alun kanaðanun na a, kadolon nwinana na an ði kadunul. ¹⁵ Uko wi nðkhajun bti uwo keeri pa an, hÿnk, bnuura bi Našibaði baji bawo ði bañaan banjaan batuma ðum pya, bañaan batum babeeba abot adëmanaara dëman maakan.

Phað iko yi baði

¹⁶ Uko wañ ukaan kÿ nmeban aliint. Woli uleef wi nun udoo ðafa ðaf pya na nnuur, uħaašun uji uwoha wo uħalu na nnuur. ¹⁷ Unoor nji nðknoorun hÿnkuñ unwoon uunkjon uwo uko umpoði ði kadun ki mndëm mweek manwoon maankba mi unoor mÿnt ukbomanun un. ¹⁸ Hÿnk, nÿnji nñu nšal ði iko inkwinaniin, nji nñu nja ði inwoon iinwinanaa ; iko injaan iwinana iinji ijon, kÿ inwoon iinwinanaa išë wo yi mnño.

⁵ Nme na manjoonan kÿ uleef wi nja wi umundu wi uwo wo ji kaloona : wal wi kakjotun, nka du baði uleef ulon unwoon ji katoħ ki Našibaði aniwun nja, kanwoon kaankjot nin. ² Kÿ nšë wooni hÿnkuñ ði nħaaš nji nja meeð, ði uleef wi nja wi umundu wi ðiki nħal kawohara uleef wi nja wi baði ; ³ nwohara wal mÿnt, nÿnkwo byiðu. ⁴ Aa, nleef nji nja nawa ji kaloona, nwooni ði nħaaš nji nja meeð abot aðëga wi nwoon ði unoor hÿnkuñ. Nÿnħal nħal pñel uleef wi nja wi umundu wi, uko wi nħalun uwo pwohara uleef wi Našibaði akwulun nja, uleef wi nja unwoon wi pkeð uħilna uðelëša ukak uleef unwoon uunkkeð. ⁵ Našibaði ði uleeful

apašun nja pa uko mÿnt, awul nja *Uħaaš wi nul adi-imanaanun kÿ alun kawul nja ubida wi mnño.

⁶ Hÿnkuñ keeri nji nñen maakan na nnuur. Nme kÿ nwole du kaloona kanwoon uleef wi nja, nlow Ajugun. ⁷ Na manjoonan, npošna pfiyaar, nÿnkpošna kÿš. ⁸ Nñen maakan ahokan pduk uleef wi, kaya kawo na Ajugun. ⁹ Hÿnk, nbi ðu ðu nšal ði plila nwole ði uleef mÿnt kÿme woli nñen ði wa. ¹⁰ Nja bti nwo i kanað ði kadun ki *Krittü, awayëš nja wal mÿnt, andoli aluka uko wi alempun na uleeful wi awoon ði mboš.

Plemp bañaan batiinkaraan na Našibaði

¹¹ Nme uko unwoon pdo kaði Ajugun ašë do na pdo bañaan bandukiin bado kaði a. Našibaði ame'un bnuura, kÿ nħað aji an name'un bnuura. ¹² Nÿnkak nħal kado nayikrÿnun, nħal kaðenan uko wi naknahni ði un, nahilna naka uko uteem banwoon baanknahna uko unwoon ði nħaaš nji bañaan ašë nahna iko inkwinaniin du bdig. ¹³ Na manjoonan, woli nwaan nšal, uwo wo pa Našibaði ; kÿ woli nwo na nšal uwo wo pa an. ¹⁴ Nħal wi *Krittü nħalun un uktoñun un. Nyikrÿn bnuura kÿ nħaan aloolan akeðarun bañaan bti, bañaan bti badobi keð keð keeri. ¹⁵ Akeðar bañaan bti, nja nħkaan ubida nwootna kaka wa pa nleef nji nja ðañ, nka wa pa ankeðun akuð anaða ði pkeð pa baka.

¹⁶ Hÿnkuñ keeri, nÿnkak aji nñen nħaan jibi bañaan bajen bajaan batena. Hÿnk, woli nðdoo ten ðfa *Krittü na kÿš ki bañaan bajen, hÿnkuñ nÿnkak atena nħa. ¹⁷ Woli nħaawo ði ploolan na Krittü, aji bi kak kak nħaan nahalu : iko yi ubida ujon ibaa, kÿ iħalu ibii. ¹⁸ Kÿ uko mÿnt bti ušë woon du Našibaði anñepnun ði Krittü adolon kÿ nñiinkar na a akuð awulun ulemp wi pdo bañaan batiinkar na a. ¹⁹ Našibaði abiiñ awo ði Krittü ado bañaan kÿ batiinkar na ul Našibaði, aanño aten buðaan bi badolon ašë ðu'un pñup uðup wi btiinkar mÿnt. ²⁰ Krittü ayilun yil keeri pñupara, kÿ uwo wo keeri ji Našibaði ði uleeful aji ðëpna ði un kaðiini na an. ði katim ki Krittü nħakan nawuta adolan natiinkar na a. ²¹ Krittü aambaan kadola pekadu, kÿ Našibaði adola kÿ akoba pa pekadu di nja, nħilna nħak baðool ði kÿš ki Našibaði wi nwoon ði ploolan na Krittü.

⁶ Hÿnk, un nðklempun na Našibaði nħkooðan kooð, nawutan kanohnaana bnuura bi nayeenknuñ du a. ² Aðiini aji :

« *Wi unuur ubanun, dñiink pñehan pi nu ; ði unuur wi mbuur, dñi abuuranu.* » ††

Hÿnkuñ unuur ubani, unuur wi mbuur uban hÿnkuñ.

³ Nÿnħal kado uko ulon unkdolon nħaan alon añiib, ulemp wi nun uwutna kaðoka. ⁴ Nbaa ðëp ðëp adiiman ði iko bti kÿ nwo balempar Našibaði na manjoonan. Nji nħtam kamiir ði mnħaj, unoor na phaajala. ⁵ Bakobun awat ukalabuš, ado bañaan kÿ banaðari'un, aðu'un nlemp nħtam, anëenanun nñoy añanun pde. ⁶ Kÿ nšë di-iman kÿ nwo balempar Našibaði ði pwo na ušal ujint, ði pme, ði kamiir, ði pjoob bkow, ði pwo na *Uħaaš wi Našibaði, ði nħal na nħal unjoonanun. ⁷ Nji nðiiiman kÿ nji nlempara ði pñup manjoonan, kÿ mnħina mi nul

† 4:13 kampiitaniin ði ulibra ujon wi bagrek. Kañaaam 116.10.

†† 6:2 Itayi 49.8.

manji mantënkun. Injaanan yi nun iyejananaan nleefun na igutni iwoon pdo kado uko unwoon utool ti kës ki Naşibaţi. ⁸ Badëmanun, akak apoţëtanun ; akarun akut abeebun ; baţu'un baţilan te nwo bañaan banknţupun manjoonan ; ⁹ baţu'un bayaanţ te nmeetaana bnuura ; aţu'un banñoganun pkeţ te nwo bajeb ; bakobun aşë wo baanfişun ; ¹⁰ nji nwo ji njooţani kaşë wo ti mnlilan ; nwo bawaan aşë do bañaan baţum kës bawo bayok ; nwo ji bañaan banwoon baanka ni uko ulon, aşë ka iko bti.

¹¹ An bayitun biki Korint, ntiini na an na uhaaş ujint, aţu'an ti nhaaş nji nun. ¹² Ndiimanan kaara kës an naşaan adët dinan. ¹³ Kës nşë tiini na an ji babuk naan : an kak naţu'un ti nhaaş nji nan.

Pdat uko unnuurnaaniin

¹⁴ Nawutan kawo ti kahoţ kaloolan na banwoon baanfiyaar *Krittu. Hum di di uko unwoon utool uhini in kanaakiir na unwoon uunwo ti bgah? Hum di di bjeehi bahilun kanaakiir na bdëm? ¹⁵ Hum di di Krittu ahilun katiinkar na *Fatana? We wi anfiyaarulun ahilun kaţok na anwoon aanfiyaara? ¹⁶ Hum di di *Katoş ki Naşibaţi kahilun kawo na nton? Na manjoonan nja nwo dko dyimanaan di *Uhaaş wi Naşibaţi anwoon najeb ufëţun. Hënk di di Naşibaţi aţiiniin ti *Ulibra wi nul aji :

« *Dlun kafët ti ptoof pi baka kapoş na baka ; dwo Naşibaţi i baka, başë bawo pntaali pi naan. †* »

¹⁷ Ukaan kës Ajugun akak aţiini aji :

« *Napënan ti ptoof pi bañaan mënţ, nalowan baka.*

Nawutan nin kaban uko unţopun, nji nşë nyeenkan du katoş naan. †† »

¹⁸ *Ajugun anhiniiin iko bti akak aţiini aji :

« *Dwo ji aşinan, an naşë nawo ji babuk naan, biinţ na baat. ‡* »

7 An biki nşalun maakan, wi Naşibaţi ahonun nja iko mënţ, nabiin keeri nşënan iko itop bti inwoon ti nleef nji nja na nhaaş nji nja, nşoonaan nwo bañaan bajint ti kës ki Naşibaţi, nşot nşo kaţi'a.

Mnlilan mi Pawulu

² Nawo kadiimanun kaara di nan. Nşendo nin ñaan alon buţaan, nşenlempaşaana uşenk wi nin ñaan. ³ Mënţup ţup kajina naduknaanaa, ddo bi ţupan aji nşu'an ti nhaaş nji nun ti ubida na ti pkeţ. ⁴ Dhaţ maakan ti an, alilan maakan ti uko wi nan. Ti unoor wi nun bti dji katun na mntëş kabot kalilan maakan.

⁵ Na manjoonan, wi nşbanun du Matedoniya, nşendoo ţëp anoorfën noorfën nin, awo ti unoor uweek : ugut du bdig, palënk moş meet. ⁶ Kës Naşibaţi anjaan atëşţën biki bapoţënuş aşë tënşënun na ubi wi *Tit.

⁷ Mënţ pbi pi nul tañ paţijun uko mënţ, aţupun jibi an ti nleefan natëşţënuş. Aţupun kak aji naşal maakan kawinën, aţup jibi najooţani na jibi najaan nay-

eenkaraan. Uko mënţ ukaan kës mnlilan mi naan mandëm apel.

⁸ Ukaan kës ti kakaarta ki mpiitanan, woli ddo ţupan uko umbiin adolan kës najooţani, mëndug umeli. Na manjoonan dbi dug umeli du kateeku wi nwinun kës uko mënţ udolan kës najooţan nşwal nşon, ⁹ kës nşë lilan hënkun, mënţ ti uko wi najooţanun wa : dlilan ti uko wi pjoşan mënţ padolanun kës naşëlëş mnwo mi nan. Pjoşan mënţ pawo jibi Naşibaţi aşalun pawo, nşendolan keeri nin uko ulon uwuţaan. ¹⁰ Na manjoonan, pjoşan pi Naşibaţi ajaan aţu ñaan paşi pdola aşëlëş mnwo mi nul, kadola abuur, aanji dug umeli. Kës pjoşan pi uşal wi iko yi umundu paşë ji paşij pkeţ.

¹¹ Natenan keeri uko wi pjoşan pi Naşibaţi aţu'anan padolon ti an : natenan jibi najaan natar kanaş kaliinţ, jibi naşëhanun aji Naşibaţi amiiran, jibi nakowiin, jibi nakşiiin Naşibaţi, jibi nanuhnun na manjoonan, jibi naşuun nhaaş, jibi najaan naşal pweşan andolon buţaan. Nadiiman ti iko bti kës najint ti uko mënţ.

¹² Woli dpiitan, mënţ anşubanun akaan, kës mënţ i bajúbanun akaan: dşal nşal nadiiman ti kadun ki Naşibaţi jibi nanaşi aliinţ ti uko wi nun. ¹³ Uko mënşan utëşşënuş un.

Nkak alilan maakan ti uko wi Tit alilandëranun ; an bti najooşëna uhaaş. ¹⁴ Mënkowa wi nji ndiimanun ti kadunul kës dlilan ti uko wi nan ; kës jibi nşonun kaşupan manjoonan, uko wi nşilandërun ti kadun ki nul uwo uko unjoonanun. ¹⁵ Kës hënk, nşal wi aşalanun uji udëma dëm pya woli aleş jibi an bti najaan natar ti pdo uko wi aţu'anan pdo na jibi nayeenkulun akut aşiinka bnuura. ¹⁶ Dlilan ti uko wi nşilun kahaş ti an ti iko bti.

Pşen na uhaaş ujint

8 An bayitun ti *Krittu, dşal name jibi Naşibaţi awuli pntuk pi banfiyaarun panwoon Matedoniya bnuura bi nul. ² Bahaj maakan, kës mnlilan mi baka manşë dëm maakan kës badoo şen na uhaaş ujint, wi badoon awo bawaan. ³ Dwo namaar, başen jibi bahinun adoo ţëp wi bahinun kës nin alon aanţu ţu baka pdo han. ⁴ Bakooşun maakan aji nşdinan baka başënk bañaan biki Naşibaţi banwoon du Yerutaalem. ⁵ Uko wi bawulun udoo ţëp uko wi nşaşun: badun awul Ajugun nhaaş nji baka akut awulun nja, ado wal mënţ uko wi Naşibaţi aşalun. ⁶ Uko mënţ ukaan kës nşkooţ Tit abi du an abaañëş ulemp wi pşonkrën itaka yi bajunt jibi abiiin ajun wa.

⁷ Nawo na iko bti aţuman inwoon: pfiyaar, uşup unuura, pme, na pnaş kaliinţ maakan ti iko aţu na nşal wi naşalun un. Ukaan kës nşal naşu uşal bnuura ti ulemp wi pşënk biki Yerutaalem. ⁸ Mënşii nawo i kado uko mënţ. Dşupan jibi bukundi banaşun aliinţ, nahilna nadiiman kës nşal wi nan ujoonani. ⁹ Name jibi Ajugun Yetu *Krittu adolanun bnuura : ul ambiin awo nayok, an nakaan kës adinan akak nawaan, kahilna kadolan nayokna bwaan bi nul.

¹⁰ Hënk, dşupan uko wi nşalun ti uko mënţ: an, nanwoon bane bateek banşuntun akut aşal nşal bajunt mënţ, unuura nataman ti uko mënţ. ¹¹ Hënkun, jibi

† 6:16 Bgah 26.12; Etekiyel 37.27. †† 6:17 Itayi 52.11; Etekiyel 20.34,41. ‡ 6:18 Natenan ti 2 Famiyel 7.14.

nabiin ațu ușal ți pjun uko mēnt, nabaañēșan ulemp mēnt keeri jibi nahinani. ¹² Woli ñaan ațen na uhaaș ujint, Nașibați aji yeenk uko wi ñaan mēnt ațenuj, kașē katen ți uko wi akaan, kawo aanji ten ți wi awaanj. ¹³ Uunwo wo pa pțu'an ți bwaan kabomanan bukundi, uwo wo pa pdo bañaan bti balijan lijan. ¹⁴ Ți wal wi ŋwoon wi, nawo bayok ahinan keeri kațēnk banwoon ți kanuma. Hēnk, woli naluj awo ți kanuma unuur ulon, uko wi bapelandēnuj uhil kațēnk, nașē liŋ wal mēnt. ¹⁵ Hēnk di di upiitaniin ți *Ulibra wi Nașibați aji : « Anjejēntuŋ ațuman aanji pelan, kē anjejēntuŋ ntiinku aji kēșan †. »

Bañaan biki Pawulu ayilun du Korint

¹⁶ Nawulan ŋdēman Nașibați anțuun ți uhaaș wi Tit pnaț kaliint ți plempanan ji un. ¹⁷ Adinan pdo uko wi ŋțu'ulun pdo, ul ți uleeful adinanun ațaran țaran aji aya du an. ¹⁸ Ndo ayiț nja ți *Krittu kē agakandēr na a. Ayițun mēnt aji lempar *Uțup Ulil Unuura bnuura, ukaan kē kntuk bti ki banfiyaaruŋ bti kaddēmana. ¹⁹ Banfiyaaruŋ bakaan adata agakandēr na un ŋya ŋfaaș uko wi națenuj. Ndo ulemp unuura mēnt Aju-gun ahilna adēmana kabot kadiiman jibi ŋțuun kabat ți pdo wa. ²⁰ Nēnŋal bañaan bațiini buțaan ți uko wi pjañan itaka itum injuntuŋ. ²¹ Nla pdo uko unnuuriin, mēnt ți kēș ki Ajugun țañ, ŋŋal kak pdo uko unnuuriin ți kēș ki bañaan bajēn. ²² Nyil na baka ayiț nja ți Krittu i ŋjonun nten ți iko itum, kē abot adiiman byaaș bi kak jibi anațun aliint. Hēnkun, ahațan bnuura ukaan keeri kē aŋal maakan kado kalemparan ²³ Kē ți uko wi *Tit, dŋal kajakan kaji ajaan awo na nji kabot kalemp na nji ți uko wi nan. Kē bayiț nja ți Krittu bangakandēruŋ na a bandukiin, kntuk ki banfiyaaruŋ kayilun baka, baji balemp Krittu kadēmanaana. ²⁴ Nadiimaan baka keeri kē naŋal baka na manjoonan, banfiyaaruŋ bti bahilna bame kē ŋfan wi ŋlilandēranan.

Bajunt pa banfiyaaruŋ biki Yerutalem

9 Hēnkun, mēnkak anuma ppiitan uko ulon ți bajunt bi najuntuŋ kațēnkna bañaan biki Nașibați banwoon du Yerutalem. ² Na manjoonan, dwin jibi națuun ŋșal ți bajunt mēnt, kē nji kanahna uko mēnt ți kadun ki biki Matedoniya kaji na baka kē an biki Akayi nado bi dinan dinan bane. Uhaaș wi națuun utēntēnuj bațum ți baka. ³ Kē nșē yil bayiț nja ți *Krittu mēnt, nahilna nabomandēr bnuura jibi njakuŋ. Hēnk, mnlilan mi ŋlilandēranan manwutna kawaan udooni ți uko mēnt. ⁴ Mēnŋal woli biki Matedoniya bagakandēr na nji abi, bațēnk kē naambomandēri. Uwole haŋ uwo mnkow mankwon kak mi nan. ⁵ Dșal keeri kē dwo kakooț bayițun ți Krittu mēnt bajotun kadun du an babi bajañan uțen wi nahonun. Hēnk, woli ŋbani, ŋțēnk kē nabomandēri, uțen mēnt ușē uwinana ji uțen unwoonun du uhaaș meet, uunkwo uțen wi mpit. ⁶ Dŋal naleș uko wi : ñaan antepiin untiinku aji kit untiinku, kē antepiin uțum aji kit uțum. ⁷ Ñaan andoli

ajaaan ațen jibi uhaașul uwululun kawut kajooțan kēme kașal kē bațu'a țu pdo wa ; Nașibați aji ŋal ñaan anjaan ațen na uhaaș ujint. ⁸ Kē așē wo na mnhina mi pwulan iko itum inuura indoli, nahilna naka iko bti nakēșan nadoo naduka na uko udo kațēnkna bañaan. ⁹ Hēnk di di upiitaniin ți Ulibra wi Nașibați aji : « Ñaan națool aji țin bawaan iko uțum ; awo națool te mnto †. »

¹⁰ Nașibați anjaan awul najaar btepi kabot kawul bañaan ŋdeey ŋi bajaan badeena, alun kawulan iko itum keeri, katēmplēn ya, nahilna nawo bațool ți kēș ki nul wi nakdoon kațen. ¹¹ Hēnk, nawo bayok ți iko bti, kahilna kado kațēnk bañaan bațum bașē babeeb Nașibați ți uko wi nawulun un aji ŋwul baka. ¹² Ulemp wi nakdolun hēnk uunji uliŋ ți pwul biki Nașibați uko wi bawaanun, uji udo kak bañaan bațum babeeb Nașibați. ¹³ Bañaan bațum bawin ți ulemp wi nakdolun wun kē nafiyaar abot ațiin *Uțup Ulil Unuura wi *Krittu aji națēnk baka bnuura kakuț kațēnk bañaan bti, wal mēnt badēman Nașibați. ¹⁴ Bnuura bweek bi Nașibați awulanan akēșan bado balun bado kañe-handēran babot baŋalan. ¹⁵ Nawulan ŋbeeb Nașibați bnuura pa uțen uțēp uțup wi ațenuj.

Pawulu ațem bankțupun buțaan ți ulemp wi nul

10 Nji Pawulu i bajakuŋ aji dji kawo nabooy woli dwo ți kadunan kașē kațiini na mntēn woli dlowan apiitan, dkooțan ți katim ki *Krittu anjoobun bkow abot awo bnuura : nawutan kadolēn ndo mŋoonk na mntēn wal wi nji kalun kakak du an jibi ŋșalun pdo ba na bañaan balon bașalun aji ŋji ŋțaș iko yi ŋleef ŋi nja ŋaŋalun, ijaan ițonun. ³ Na manjoonan ŋwo bañaan bajēn așē wo ŋēni ŋgutun ji bañaan bajēn. ⁴ Inaanan yi ŋjaan ŋgutanaan iinwo yi bañaan bajēn ; ŋgutun na mnhina manwoonun du Nașibați, manhiniin pwat ŋniw ŋankēmun. Nji ŋțok ŋșal ŋanjaan ŋaneeman ñaan, ⁵ uko undoli unnațiin aji uneean pme Nașibați, ŋji ŋmob ŋșal bti kado ŋa ŋado kațaș Krittu. ⁶ Ți wal wi nakbiin kațaș Krittu na ŋhaașan bti, ŋbi kanaț naț kaliint pa pkob ñaan anwoon aanji țașa.

⁷ Nahaabēșan kēș naten iko bnuura! Woli ñaan afiyaar na manjoonan kē awo i *Krittu, ameen kē un kak ŋwo biki Krittu ji ul. ⁸ Ajugun awulun un mnhina manwoon mi pdolan naya kadun awo maanwo mi pdolan națoka. Dnahna mnhina mēnt, mēnkkowara ma. ⁹ Mēnŋal kawo wo ji dbēgan ți ikaarta yi mpiitanan. ¹⁰ Bañaan balon baji bațup kaji uko wi nji Pawulu njaan kațup ți ikaarta yi njaan kapiit ujooț akuț atam pțaș, nșale wo ți kadun ki bañaan dji kawo ñaan nañaat nawaan uforța anwoon aando hil bțup. ¹¹ Ñaan așalun haŋ ameen kē uko wi ŋwoon wi ŋlowanan apiitan ikaarta, wi wi ŋklun kawo ți udo wi nun wal wi ŋklun kawo ți ptoofan.

¹² Na manjoonan, ŋēnkluŋ kañoom plinjir na ptenar na bașalun aji bawo bañaan bweek. Bawaan ŋșal wi baktenuŋ ŋleef ŋi baka na kaniibi kanwoon ki baka. ¹³ Kē un ŋșē wo ŋēnkhompna uko wi Nașibați awoon aantu'un pdo, ŋliŋ ți uko wi ațu'un un pdo, unțuun kē

† 8:15 Ppēn 16.18.

†† 9:9 Kañaam 112.9.

ŋbi aban te du an. ¹⁴ Woli ŋëmbi lah adoo ban du an, ŋënkka na phomp ƙi uko wi nan. Kë nşë wo bateek bambiŋ du an aƙijan *Uƙup Ulil Unuura wi *Krittu. ¹⁵ Hënk, woli ŋhomp ƙi uko wi nan, ŋënkomp kaji ŋdo ulemp wi baloŋ badoluŋ ; ŋbaa ƙëp ƙëp ahaƙ kë pfiyaar pi nan pado kadëm dëm pya nşë ŋhil pdo ulemp unkdooŋ kayaha ya kadun ƙi ptoofan, kaşë kaliŋaara ƙi uko wi Naşibaƙi aƙu'ulŋ un pdo. ¹⁶ Wal mënƙ, ŋhinan kaƙup Uƙup Ulil Unuura du ŋtaak ŋanwoon du kafet ƙi wi nan, kë di pya du dko di baŋaŋ baloŋ badoon abi lemp kawutna kahompna ulemp wi badoluŋ. ¹⁷ Kë uşë piitana ƙi *Ulibra wi Naşibaƙi aji : « *Woli ŋaŋ alon ŋal kahomp, adoon kahompna iko yi Ajugun adoluŋ* » ¹⁸ Na manjoonan, mënƙ ŋaŋ ankdëmanuŋ uleeful ajaŋ awinana bnuura ƙi kadun ki Ajugun ; anjaŋ awinana bnuura awoon i Ajugun ƙi uleeful adëmanuŋ.

Pawulu na banjakuŋ aji bawo banjaŋan

11 Ni nji ŋŋali nawutën ndo ŋyila ntiinku! Aa, nami-iraan! ² Dkujan bkujar banwoonuŋ du Naşibaƙi : djokaran ŋiŋt aloolan pa bniim, kadolna an nanaƙ ƙi kadun ki *Krittu ji ŋaƙ najiŋ anwoon aando bi me ŋiŋt. ³ Dƙi mntit mi nan mantoka, maneenanan ptaş Krittu na ŋhaaşan bti jibi upula uguuruŋ Ewa na mntit mi wa. ⁴ Na manjoonan woli alon abi aƙupan uko wi Yetu alon ampaƙuŋ na i ŋƙupanaŋ, naji nadi wa. Woli alon aƙiŋiyaan uhaaş ulon umpaƙi na wi nayeekuŋ naji nadi uko mënƙ. Woli alon abi aƙup *Uƙup Ulil Unuura umpaƙi na wi ŋƙupanaŋ, naji nabi dinan dinan. ⁵ Kë nşë fiyaar kë mëmpoƙet ƙi nin apel banjakuŋ haŋ aji bawo *banjaŋan baweeƙ maakan. ⁶ Ulome mënhil bƙup bnuura, aşë me uko wi nji kaƙiŋiyaanuŋ: ŋdi-imanan uko mënƙ bnuura ƙi iko bti yi ŋkdoluŋ.

⁷ Wi ŋƙupanaŋ *Uƙup Ulil Unuura mënhëpar nin baluk, awalan bkow naan nahilna nadeeŋana. Ddo wal mënƙ pekadu i? ⁸ Uwo wo ji dyeenk bka bi kntuk kloŋ ki banfiyaaruŋ, kë bawo baluk bi naan, ahilna alem-paran. ⁹ Kë wi nwoon du an, awo ƙi kanuma, mënw ƙi iŋen yi nin ŋaŋ, ƙi kabi ƙi ƙi *Krittu banwoonuŋ Matedoniya bawulën uko wi nnumiŋ bti. Aa, ddoon-aan awo mënw ƙi iŋen yi nan, akak aluŋ kadoon-aanaara kado haŋ. ¹⁰ Dmehna ƙi manjoonan mi Krittu manwoon ƙi nji kë mënkdanin nin alon du ŋtaak ŋi Akayi bti aneenanaan pdo haŋ. Pdo haŋ pawoon mnlilan mi naan. ¹¹ We ukaŋ kë nji kado haŋ ba? Naşal kë mënŋalan ŋal i? Naşibaƙi ame kë dŋalan.

¹² Kë uko wi ndoluŋ, dkak aluŋ kado wa, kawutna kaŋen bankhompun aji baliŋ liŋ na un uko uƙup. ¹³ Baŋaŋ mënƙan baanwo nin *banjaŋan na manjoonan, bawo balemp baguuru, banjaŋ badaar kaji bawo banjaŋan biki *Krittu. ¹⁴ Kë uko waŋ uşë wo uunŋoŋarëni : *Fatana ƙi uleeful aji adaar kaji awo uwanjuƙ wi bjeehi. ¹⁵ Uunŋoŋarën keeri baƙaşaruŋ badaar kaji bawo balempar bgah. Kë başë luŋ kayeenk baluk bi ulemp wi baka.

Mnhaj mi Pawulu ƙi pwo nanjaŋan

¹⁶ Dkak aƙupan : nin ŋaŋ awutan kadolën ji nayila, kë nşë ŋal nadinanaan ndo ŋyila nhilna nhomp nti-inku. ¹⁷ Uko wi nji kabiŋ pƙup mënkƙup ƙup wa jibi Aju-gun aŋaluŋ, dƙup wa na ŋyila wi ukakuŋ wi pdo kahomp. ¹⁸ Wi batum bakhompun ji baŋaŋ bajën, nji kak ddo kahomp. ¹⁹ An nanjakuŋ aji naka uşal, naji natar ƙi pmiir baŋaŋ banwoon bayila! ²⁰ Naji nadinan badolan bajuuk ƙi ulemp, kadeenkna an, kateh bka bi nan bti, kabeehan, kadoo koban ƙi kaara! ²¹ Dkowa pƙup uko wi : ŋbiŋnaa maakan, wi ŋwoon ŋëndo haŋ.

Kakşa, dko di baloŋ baŋoomuŋ kahomp – dƙiŋi ji nayila – nji kak dƙoom kahomp da. ²² Jëm bawo bahebërë i? Nji kak. Jëm bawo biki *Itrayel i? Nji kak. Jëm bawo biki pntaali pi *Abraham i? Nji kak. ²³ Jëm bawo balempar *Krittu i? Dƙup ji nayila, nji dwo nalempar Krittu apel baka : ƙi ulemp utam, ƙi pya ukalabuş, ƙi kakob, ƙi pwo ƙi mntum mi pkeƙ ŋyaaş ŋtum. ²⁴ ŋyaaş kaŋeen bayuday bakobën kakob kandëmnun, bafudën itintël ŋyaaş iŋeen ŋwajanƙ na kaŋeen kalon ²⁵ baromeŋ bakobën na panduk ŋyaaş ŋwajanƙ, byaaş bloŋ kë batapën mnlak, kë njiir ŋyaaş ŋwajanƙ na ulantu, byaaş bloŋ dduka utejan na unuuru upëb du meel. ²⁶ Dyaanƙ maakan apoş poş ŋyaaş ŋtum, amuur idëk, ayit na balat, ayit na bayiƙ naan bayuday banŋaluŋ pdolën buƙaan, ayit na banwoon baanwo bayuday, ayit na iko iyibanaan du ŋbeeka, du *pndiiş, du bdëk, ayit na banjaŋ badaar kaji bawo bayiƙ naan ƙi Krittu. ²⁷ Ddo ŋlemp ŋtam, awo ƙi unoor, awaŋ bŋoy ŋyaaş ŋtum, ubon kë ude'ën, udaan uƙiŋen, aƙo ŋnuur ŋtum awo mëndee, ujonƙ kë uneejën kë nwo byişu. ²⁸ Uko wi nwoon mëndo bi ƙiŋiyaan uwo kë dji kabi ƙu uşal ŋnuur bti ƙi kntuk ki banfiyaaruŋ bti. ²⁹ Woli ŋaŋ abiişnaa, nji kak dji kabiişna ; woli ŋaŋ apën ƙi bgah, dji kajooŋan maakan.

³⁰ Woli dwo i phomp keeri, kado kahompna pbiişna pi naan. ³¹ Naşibaƙi, Aşin Yetu Ajugun i bajaŋ badëman te mnto ame kë mëntilani. ³² Wi mbiŋ awo du ubeeka wi Damat, namali i Aretat naşih ado kë bakyen ubeeka kamobnën, ³³ kë başë ƙu'ën ƙi pkaar pweeƙ ††, aƙëpanaan ƙi bhër bloŋ banwoon ƙi uniw, adolën kë nwalu uniw unfooyuŋ ubeeka †.

Uko wi Naşibaƙi adiimanuŋ Pawulu

12 Dwo kado kahomp i? Na manjoonan pawaŋ udooni. Kë nşë bubara kaƙiŋiyaan iko yi Ajugun adiimananuŋ na iko yi adoluŋ kë mmee. ² Dme ŋaŋ alon i *Krittu, udo hënkun ŋşubal iŋeen na ŋbaakër, adeeŋana te du baƙi. Mëmme me adeeŋana deeŋana na manjoonan këme akaka mnwin, Naşibaƙi ƙaŋ ameeŋ. ŋaŋ mënƙ adeeŋana te du baƙi duuƙ. ³ Aa, dme kë ŋaŋ mënƙ adeeŋana du baƙi. Mëmme me adeeŋana deeŋana na manjoonan këme akaka mnwin, Naşibaƙi ƙaŋ ameeŋ. Kë atiink ŋƙup ŋi nin alon

† 10:17 Yeremiya 9.22; 1 Korinƙ 1.31.

†† 11:33 Natenan ƙi Ulemp 9.24-25. ‡ 11:33 Natenan ƙi Ulemp 9.24-25.

awoonj aanhil p̄tup, kē Naşibaṭi aankak adinan nin űaaŋ alonj akakalēş űa. ⁵ Dhinan kahomp ṭi uko wi űaaŋ atēnt̄ uŋ, aşē wo mēnhil kahomp ṭi uko wi naan, uko wi nhilunj pdo ṭaŋ uwo pdo kahompna iko inkdi-imanunj pbiişna pi naan. ⁶ Woli dŋal lah phomp, mēnkwo űaaŋ nawaanj uşal, kaṭup ṭup manjoonan. Kē nşē pok phomp kaṭi űaaŋ alonj aṭu'ēn du dko dampelunj uko wi awinunj ṭi nji kēme wi atiinkunj kē nṭupi.

⁷ Naşibaṭi adiimanaan iko intēpunj uṭup. Kē aşē ṭu'ēn uko ulonj ṭi uleef unknooranaanunj, uwanjut ulonj wi *Ṭatana unkkobnunj, nwutna kado kadeenj iŋanjan.

⁸ Dñehan Ajugun űyaaş űwajanṭ ajaka alowanaan wa, ⁹ kē aji na nji : « Bnuura bi njaan kawulu baji bakēş ; mnhina mi naan manji manwinana wal wi ibiişniinj.

Ukaanj kē nji kaṭēp ṭēp kahompna pbiişna pi naan, mnhina mi *Krittū manhilna manwo ṭi nji űnuur bti. »

¹⁰ Uko waŋ ukaanj kē nji kalilan wal wi pṭaş Krittū pa-jaan pado mbiişna, kē bakkarēn, kē nwo ṭi unoor, ṭi mnhaj, ahaajala. Na manjoonan, wal wi mbiişniinj wi wi njaan kawo na mnhina.

Phaajala pi Pawulu ṭi uko wi baűaaŋ biki Korint

¹¹ Dṭiini ji űaaŋ awoonj nayila, kē an nakaanj. An nadoonj awo lah kaṭup űaaŋ i nwoonj ṭiki mēmpoṭēt nin apel biki najakunj aji bawo banjaűan baweek, te mēndo wo wo nin uko ulonj. ¹² Wi mbiinj awo ṭi ptoofan, ddiiman na kamiir kaweeek kē dwo *nanjaűan na manjoonan ṭi iko yi njaan kado, ṭi mlagre na iko iűonarēnaan. ¹³ We wi ndolonj du banfiyaarunj bandukiinj kē mēndo wa du an? Uko uloolan wi nwoonj mēndoo, uwo kē mēndinan awo ṭi iűen yi nan! Namiiraan uko mēnt̄.

¹⁴ Kē nşaaŋ abomandēr pbi du an uyaaş uwajanṭēn aşē wo mēnkandinan nin kawo ṭi iűen yi nan. N᱕aaş űi nan űi űi nji numiinj, mēnt̄ itaka yi nan ya. Mēnt̄ bapoṭ bajaan bawo i kala itaka kahankar bajug baka, bajug baka bakaanj na pla itaka kahankar bapoṭ. ¹⁵ Kē nji nşē lunj kalilan ṭi pwul bka bi naan bti kadoo kawul uleef naan nabuurna. Woli dŋalan haŋ, hum di di nahilunj kapokēn ba? ¹⁶ Name bnuura kē mēnwo pkuŋ pa an. Kē balonj başē lunj kaṭiini kaji dtit maakan, aguuran.

¹⁷ Dbi ṭēpna ṭi alonj ṭi biki nyilunj du an aguuran i?

¹⁸ Dkooṭ *Tit abi du an, ado kē agakandēr na ayiṭ nja ṭi *Krittū i nameenj. Tit abi guuraaran i? Nin! Nji na a, űwo na uşal uloolan ado uko unwoonj uloolan.

¹⁹ Om naşal undiimaan aji űwo wo ṭi pyeŋan űleefun ṭi kadunan undiimaan i? Ṭi kadun ki Naşibaṭi ki ki űkṭi-iniinj, jibi *Krittū aŋalunj. An biki űŋalunj maakan űdo uko mēnt̄ bti nahilna naya kadun. ²⁰ Uko wi nji kaṭiinj uwoonj pbi kaṭēnk naanwo jibi űŋalunj. Uko wi nji kaṭiinj

uwoonj woli dbi aban du an, kaṭēnkan nawo jibi nwoonj mēŋali nabot naṭēnkēn nwo jibi nawoonj naanŋali. Mēŋal űŋom, bkujar, udeeb, na kantenarunj, na bkarad na bkuutar, na phomp na parēfa iwo ṭi ptoofan. ²¹ Dṭi woli dlunj abi du an, Naşibaṭi i naan adolēn kakowari'an, nṭēga ṭi uko wi baṭum bahumunj ṭi pekadu ji ṭfa awo baampēn ṭi iko iṭop, ṭi pjuban pi piinṭ na iko ilonj iwuṭaan.

Pṭaŋ pbaaűsaani

13 Uyaaş uwajanṭēn wii wi, wi nji kalunj kabi du an.

*Ulibra wi Naşibaṭi uji : « Uhok undoli bawo kawayēş wa ṭi kadun ki bamaar batēb kēme bampelunj batēb †. » ² Ddo bi ṭupan uyaaş utēbantēn wi mbiinj du an, kē hēnkuŋ wi nwoonj mēndo wo na an, dkak aṭup bambiinj awo ṭi pekadu na bandukiinj bti : woli dlunj abi pwinan, mēnkali nin űaaŋ. ³ Naŋal kame me *Krittū aji ṭēpna ṭi mntum naan kaṭiini i? Name. Aambiişna ṭi kadunan, aşē ji diiman mnhina mi nul ṭi ptoof pi nan. ⁴ Na manjoonan, wi abiinj apaŋana ṭi kruṭ, abiişnaa ; kē mnhina mi Naşibaṭi manşē wula hēnkuŋ ubida. Un kak, űbiişna na a, aşē lunj kaka ubida na a ṭi mnhina mi Naşibaṭi akwulunj un űhilna űdolan naya kadun.

⁵ Natenan űleefan nameena me nafiyaar *Krittū, naşalaan bnuura iko yi nakdolonj. Naanyikrēn kē Yetu Krittū awo ṭi an i? Kēme nawin kē naanfiyaari? ⁶ Kē nşē haṭ aji nayikrēn kē űdiiman kē űfiyaari. ⁷ Nwo ṭi pñehan Naşibaṭi nawut kado nin uko ulonj uwuṭaan. Nēŋal kadiiman kē ulemp wi nun ṭi ptoofan uwo un- uura. Nin! Uko wi űŋalunj uwo nado bnuura, woli naan- do fiyaar kē ulemp wi nun unnuuraa. ⁸ Nēhnan kalaṭ manjoonan, uko wi űhiniinj pdo ṭaŋ uwo pṭaş ma. ⁹ Woli pbiişna pi nun pakaanj kē naka mnhina, űji űlilan ṭi uko mēnt̄. Uko wi űjaan űñehan Naşibaṭi uwo nawo baűaaŋ banjint̄unj ṭi kēş ki nul. ¹⁰ Uko unkaanj kē mpi- itan iko yi mpiitanan bti wi nlowananj wii wi : dŋal woli dlunj abi du an kawut kajooṭ na an ṭi mnhina mi Aju- gun awulunj manwoonj mi pdolan naya kadun awo maanwo mi pdo katokna.

¹¹ An bayiṭ naan, hēnkuŋ nawoon ṭi mnlilan! Nadoon kala pwo baűaaŋ bajint̄ ṭi kēş ki Naşibaṭi, naboofaran, naṭiinkaran, nawoon ṭi mnjeeh, hēnk di di Naşibaṭi an- jaan awul uŋal na mnjeeh akwoonj na an.

¹² Nawulandēn mboş, naboofar bboofar banyimanunj. Baűaaŋ biki Naşibaṭi bti banwoonj ṭi bawulan mboş.

¹³ Dñehan Ajugun Yetu *Krittū awulan bnuura an bti, Naşibaṭi adiimanan uŋal wi nul, *Uhaaş wi nul uşē udo nakak baloolan!

† 13:1 Pleşan 19.15; Maci 18.16.

GALATIYA

Uṭup ujuni

Kakaarta ki kawo ki Pawulu apiitun banfiyaarun biki Galatiya. Abi ya da nyaas ṅtēb kaṭup baka Uṭup Ulil Unuura kē Bayuday na banwoon baanwo Bayuday baji batiinka kakak kafiyar Yetu Krittu. Uko wi Pawulu ajukanun baka uwoon kē pfiyaar Yetu pahinan kado Naṣibaṭi aji bawo baṭool ṭi kadunul. Wi bayaan adoo jon kē Bayuday balon baṣē ya du Galatiya aji bantohi biki banfiyaarun biki Yerutalem badook baka. Baṭok uko wi Pawulu ajukanun bti aji aanwo nanjañan na manjoonan, kē uko wi akjukanun uunwo manjoonan. Baji na baka kē jibi banwoon baanwo Bayuday bafiyaarun Yetu bawo kado kak uko wi bgah bi Moyit bajakun. Kē uko wi baṭijanun maakan uwo pwala katēmp. Baji pwala katēmp pahinanun kado Naṣibaṭi aji bawo baṭool ṭi kēṣ ki nul. Biki Galatiya bakak ado hañ, kē Pawulu amee. Adeebaṭ maakan wal mēntṭ ṭiki mēntṭ pṭaṣ bgah bi Moyit pakdoon ñaan awo naṭool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi. Uko mēntṭ ukaan kē Pawulu apiit biki Galatiya kadiiman baka kē Naṣibaṭi aanji hañ. Pwala katēmp pi bajakun pawo kē uṣal wi ñaan uwo kawo ujinṭ piṣ. Aṭup baka aji Naṣibaṭi ado Abraham kē awo naṭool ṭi kadunul ji abi do kawala katēmp. Pfiyaar ṭaṇ pajaan pado ñaan awo naṭool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi, kē pul pakaan ahil kado ñaan aka ubida unlilun Naṣibaṭi. Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pawulu awo nanjañan na manjoonan, uko wi akjukanun kak ujoonani (1.1-10)
2. Naṣibaṭi adaturun Pawulu pa awo nanjañan (1.11-24)
3. We wi Uṭup Ulil Unuura ujakun na manjoonan (2.1-21)
4. Pfiyaar ṭaṇ pahilanun kado ñaan abuur (3.1-4.31)
5. Nawulēn ṅṅalad, ṅwut Uhaas wi Naṣibaṭi uṭēlēṣ nja ubida (5.1-6.10)
6. Pwul mboṣ pbaañsaani (6.11-18)

Pwul mboṣ

1 Nji Pawulu *nanjañan i Yetu kapiitanan. Mēntṭ bañaan badu'ēnun pa nwo nanjañan. Kē pwo nanjañan pi naan paantēpēn ṭēpēn ṭi ñaan alon. Ṭi Yetu Krittu na Naṣibaṭi Aṣin annaṭanulun ṭi pkeṭ i i nwoonun nanjañan. ² Nji na bayitun ṭi Krittu bti banwoon na nji ṅwul banfiyaarun Yetu biki Galatiya bti mboṣ. ³ Dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittu Ajugun ayuuj an bnuura na mnjeeh.

⁴ Jibi Naṣibaṭi Aṣin nja aṅalun, Krittu awul ubida wi nul kapēnanaan ipekadu yi nja ṅhilna ṅbuur ṭi umundu wi nṭa wi, unṭumun mnṅot. ⁵ Naṣibaṭi i i ṅwoon kadēman te mnṅo. Uwo hañ.

Ukaha Uṭup Ulil Unuura uloolan ṭaṇ

⁶ Dñonjar jibi natarun ṭi pkokan Naṣibaṭi kafet. Aṭēpan ṭi bnuura bi Krittu adu an, kē naṣē wo ṭi pṭaṣ uṭup umpaṭi wi bajakanan aji uwo Uṭup Ulil Unuura. ⁷ Na manjoonan, uunka nin Uṭup Ulil Unuura ulon umpaṭi. Kē bañaan balon baṣē wo ṭi atokan ṅṣal, abot aṅal pṭēlēṣ Uṭup Ulil Unuura wi Krittu. ⁸ Kē woli un ṭi ṅlee-fun lah, kēme uwanjut ulon umpēnnun baṭi, ṅbiin aṭupan uṭup umpaṭi na wi njukanun, Naṣibaṭi kafēpun. ⁹ Nji ṭupan kē nkak akakalēṣ nṭa : woli alon aṭupan uṭup umpaṭun na wi nadoon abi yeenk, Naṣibaṭi kafēpa.

¹⁰ Hēnkun naṣal aji hum ba? Dla la pdēm ṭi bañaan oo kēme ṭi Naṣibaṭi? Dla la ṅṅalana ṭi bañaan i? Woli dla la lah ṅṅalana ṭi bañaan te hēnkun, mēnkwo nalempar Krittu.

Krittu aduun Pawulu pa awo nanjañan

¹¹ Dṅal name, an bayit naan, kē Uṭup Ulil Unuura wi nji kaṭupun uumpēna ṭi uṣal wi ñaan. ¹² Nin mēntṭ ñaan awulun wa kēme ajukanaanun wa, Yetu Krittu ul ṭi uleeful adiimanaanun wa. ¹³ Natiink bti jibi nwoon ṭfa wi nhumun mēban bgah bi bayuday. Name jibi nta-manun maakan ṭi phajan banfiyaarun Yetu, banwoon pntaali pi Naṣibaṭi. Dla pgar baka. ¹⁴ Dbi pel biki kawun naan baṭum ṭi pṭaṣ bgah bi bayuday, abot amēban udolade wi bateem naan maakan apel baka. ¹⁵ Kē Naṣibaṭi, ṭi bnuura bi nul, aṣē datēn apaṭēṣ ji mbi ndo kabuka, adu'ēn aji nwo nalemparul. Kē wi ulilulun, adiimanaan Abukul pa ndola ameeṭana ṭi banwoon baanwo bayuday. Wal mēntṭ, mēnwina na nin ñaan alon. ¹⁷ Mēndoo ya ya Yerutalem du banwo'ēnun banjañan uteek, aṣē baa ṭēp ṭēp aya ṭi dko mēntṭ uṭaak wi Arabiya. Dul di mpēnnun akak ubeeka wi Damat.

¹⁸ Wi ṅṣubal ṅwajanṭ ṅaṭēpun wi wi mbaan aya Yerutalem ameer na Piyeer, aṭo na a ṅnuur iñeen na kañeen. ¹⁹ Ṭi banjañan, ul ṭaṇ i i nji nwinan, mēnwina bandukiin. Dbot awin Yakob aṭa Ajugun. ²⁰ Naṣibaṭi ame kē mēnkṭilan wi nji kapiitanan uko wi. ²¹ Wi mpēn-

nuŋ Yerutalem ašë ya nŋmbaŋ nŋi Firi na Filitiya. ²² Kë banfiyaaruŋ Krittu biki uŋaak wi Yuda bašë wo baambaan kawinarën. ²³ Batiinka tiink ɕaŋ kë baŋɕup aji : « Ŋnaaŋ ambiin ahajan un ɕfa akak hënkuŋ ajukan bgah bi abiiŋ ado na pɕok. » ²⁴ Kë bašë wo ɕi pdëman Našibaɕi ɕi uko wi naan.

Pawulu ayit du Yerutalem na banjaŋan bandukiin

2 Wi nŋsubal iŋeen na nŋbaakër nŋaɕëpuŋ, kë nŋšë kak Yerutalem, agakandër na Barnabat, kë nŋɕij Tit. ² Dya bayaaš mënɕ ɕiki Našibaɕi ayuuŋjën kë dwo i pya da. Dyita ɕaŋ na baweek bantiinkaniin biki banfiyaaruŋ, ašë yuuj baka Uɕup Ulil Unuura wi nŋi kajukanuŋ banwoon baanwo bayuday, ɕiki mënŋal ulemp wi naan unɕëpuŋ na unkmbiin uwaan udooni. ³ Kë baando ɕu Tit i ngakandëraanuŋ pwala katëmp ul anwoon nagrek †, ⁴ te udoo ka baŋaŋ balon ban-daaruŋ aji bafiyaari banjaan bamena kaneej ɕi un nŋfiyaaruŋ kaŋal pwalan baŋaŋ katëmp. Baŋaŋ bakan mënɕan babop aneej ɕi un pa pten mŋjeeh mi nŋyeenknuŋ ɕi Yetu Krittu kašë kakakanun du pjuuk pi bgah bi Moyit. ⁵ Njëndinan nin uyaaš uloolan uko wi baŋɕupuŋ, kahilna kamëban pa an manjoonan, manwoon Uɕup Ulil Unuura.

⁶ Kë ɕi uko wi baweek bammeetaniin – uko wi babiin awo uunjakën nin uko ulon ɕiki Našibaɕi aanji paɕšër – baŋaŋ bammeetaniin mënɕan baanhoŋan nin uko ulon ɕi pjukan pi naan. ⁷ Bado ɕëp ɕëp awin kë Našibaɕi aɕu'ën ɕi ulemp wi pjukan Uɕup Ulil Unuura banwoon baanwo bayuday †† jibi aɕuun Piyeer ɕi ulemp wi pjukan wa bayuday ‡. ⁸ Našibaɕi andolon Piyeer kë awo nanjaŋan i bayuday adolon kak kë nwo nanjaŋan i banwoon baanwo bayuday. ⁹ Kë Jakob, Piyeer †† na Yowan bantiinkaniin maakan ɕi banfiyaaruŋ bašë yikrën kë Našibaɕi awulun mnhina mi pdo ulemp mënɕ ; ukaan kë bawulën iŋen nŋi na Barnabat ayuuj kë baɕok na un : un, nŋya du banwoon baanwo bayuday, bukal du bayuday. ¹⁰ Baɕu'un ɕaŋ pleš bajuuk, kë nŋi kado wa na mnlilan.

Pawulu alaɕ Piyeer du Antiyoka

¹¹ Kë wal wi Piyeer †† abiiŋ Antiyoka, dlaɕa ɕi kadun ki baŋaŋ bti, ɕiki aanfaŋi. ¹² Uko wi adoli wii wi : ji baŋaŋ balon biki Jakob ayilun babi bado kaban, aji bi kade na bayitun banwoon baanwo bayuday, kë wi bayili mënɕ bašaaŋ aban, kë ašë low banwoon baanwo bayuday abot aɕaŋan pde na baka. Aɕi wal mënɕ bayuday banjakun aji banfiyaaruŋ bawo i kawala katëmp. ¹³ Bayuday bankakuŋ afiyaar baɕaš Piyeer ɕi kamena ki nul kë Barnabat ɕi uleeful adoo wut kë baneejana ɕi kamena mënɕ.

¹⁴ Wi nwinun kë baankpoš ataan na manjoonan manwoon Uɕup Ulil Unuura, dji na Piyeer ɕi kadun ki

† Aanwala katëmp wi awoon napoɕ. Pwala katëmp pajaan payuuj kë ŋaŋ awo nayuday. †† ɕi ugrek bapiit aji : Banwoon baanwala katëmp. ‡ ɕi ugrek bapiit aji banwaliin katëmp. †† Piyeer dawoon Kefat ɕi uaramayik, uwoon plaak. †† Piyeer dawoon Kefat ɕi uaramayik, uwoon plaak.

baŋaŋ bti : « Iwi inwoon nayuday i kabuka, ikdoon ji banwoon baanwo bayuday. Iinɕaš bgah bi bayuday. Kë hum di di inŋaluŋ puuuk banwoon baanwo bayuday bakak bado kado ji bayuday?

¹⁵ Un nŋwo bayuday biki kabuka, nŋenwo ji baŋaŋ bandukiin biki bajaan baji bado buɕaan. ¹⁶ Kë nŋšë me kë ŋaŋ awoona ɕaŋ natool ɕi kës ki Našibaɕi ɕi pfiyaar pi nul ɕi Yetu Krittu, mënɕ ɕi pɕaš bgah bi *Moyit pa. Ukaan kë un nŋfiyaar Yetu kahilna kawo baɕool ɕi kadun ki Našibaɕi. Mënɕ ɕi pɕaš bgah bi Moyit di nŋhilnuŋ kawo haŋ, ënhën, nin alon aankwo natool ɕi kës ki Našibaɕi ɕi pɕaš bgah. ¹⁷ Kë woli nŋla pɕëpna ɕi Yetu kawoona baɕool ɕi kadun ki Našibaɕi, nŋwo wo ji biki bajaan baji bawo bado buɕaan. Uko waŋ yuuj kë Krittu aɕu'un ɕi pdo pekadu i? Nin, mënɕ hënka da. ¹⁸ Woli dkak ɕi bgah bi mbiiŋ aduk, ddiiman wal mënɕ kë djuban ɕi ba. ¹⁹ ɕi uko wi bgah bi Moyit, dkeɕi, pkeɕ pampënnun ɕi bgah bi Moyit ɕi uleef wi ba, pa nhilna nwo pa Našibaɕi. Dpaŋana na Krittu, ²⁰ kë hënkuŋ mënɕ nŋi dwoon, Krittu awoon ɕi nŋi. Mnwo mi naan ji ŋaŋ najën manwo ɕi pfiyaar Abuk Našibaɕi anŋalnuŋ adoo wul uleef pa nŋi. ²¹ Hënka, dpok pŋel bnuura bi nyeenknuŋ du Našibaɕi, hënka di uwoon, woli pɕaš bgah pakɕuun lah ŋaŋ awo natool ɕi kës ki Našibaɕi, pkeɕ pi Krittu pa-keer kawaan udooni.

Pɕaš bgah këme pfiyaar Yetu Krittu

3 Mbeeh! An baŋaŋ biki Galatiya nanwaanji nŋsal, inabaan aguuran ba? An biki bayuujun pkeɕ pi Yetu Krittu ɕi krut bnuura. ² Uko uloolan ɕaŋ wi wi nŋi kaheparanaŋ. Nayeenkna Uhaaš wi Našibaɕi ɕi pɕaš bgah bi Moyit oo këme ɕi pfiyaar uɕup wi natiinkun? ³ Hum di di nahilanun kawo bapën hënka? An nanjunun na mnhina mi Uhaaš wi Našibaɕi, kašë kabi kabaaŋsaan ɕi udo wi uleefan. ⁴ Iko yi nawinun bti ibi diiɕ diiɕ i? Mënfiyaar aji idiisi. ⁵ Woli Našibaɕi awulan Uhaaš wi nul, abot ado mlagre ɕi ptoofan, aji do do iko yaŋ bti ɕiki naɕaš bgah këme nafiyaar uɕup wi natiinkun?

⁶ Natenan ɕi Abraham di, awoona ɕfa natool ɕi kës ki Našibaɕi, wi afiyaaruŋ ††. ⁷ Nameen uko wi keeri : banfiyaaruŋ bawoon bubuk Abraham. ⁸ Udobi piitana piitana ɕfa ɕi Ulibra wi Našibaɕi, aji : pfiyaar pi banwoon baanwo bayuday pakkaan Našibaɕi aɕu baka bawo baɕool ɕi kës ki nul. Hënka di di Našibaɕi adoon abi ɕupa ɕup Abraham Uɕup Ulil Unuura wi aji : « *Dɕëpna ɕi iwi kawulna nŋaak bti bnuura bi naan.* » †††⁹ Hënka, banfiyaaruŋ bti bayeenk bnuura bi Našibaɕi ji Abraham ŋin-ɕi anfiyaaruŋ.

¹⁰ Baŋaŋ bti banšaaŋ ahaɕ bgah bi Moyit bafëpana. Ulibra wi Našibaɕi uji : « *Ŋaŋ anwoon aankɕaš nŋnuur bti uko bti umpiitun ɕi ulibra wi bgah bi Moyit afëpana.* » ††¹¹ Umeëɕana bti kë nin alon aankɕëpna ɕëpën ɕi bgah kadoo kawo natool ɕi kës ki Našibaɕi. Ulibra wi Našibaɕi uji : « *ubida wi natool uwoona ɕi pfiyaar.* » ††¹² Kë bgah bi Moyit bašë paɕ na pfiyaar ; Ulibra wi Našibaɕi kë ušë ji « *ŋaŋ ankɕašun iko yi bgah bajakuŋ akaana ubida ɕi*

††† 3:6 Ujuni 15.16. ††† 3:8 Ujuni 12.3; 18.18; 22.18. † 3:10 Plešan 27.26. †† 3:11 Habakuk 2.4.

iko mēnt. »^{†13} Krittü aluk luk abuuranaan un ƚi pŕēpa pi bgah, wi akunjiŕ pŕēpana panwoon i kajotna un. Ulibra wi Naŕibaŕi uji : « *ñaan i puum patananiin ƚi bmul afēpa.* »^{††14} Yetu Krittü ado haŕ banwoon baanwo bayuday bayeenkna bnuura bi Naŕibaŕi awulun Abraham, ŕbot nŕyeenk un bŕi ƚi pfiyaar, Uhaaŕ wi ahoŕuŕ.

Kahon ki Naŕibaŕi na bgah bi Moyit

¹⁵ Bayit naan natenan ƚi udolade wi bañaan. Woli ñaan ado kahon ƚi kadun ki bañaan, nin ñaan alon nampaŕi aanhil kagar kahon mēnt kēme kahoŕan uko ulon ƚi ka. ¹⁶ Kē hēnk di di uwoon kak pa Abraham, wi Naŕibaŕi adolulun kahon ul na pŕini pi nul. Uumpiit aji : « Na bañaan biki pŕini pi nul » ji aŕiini ƚiini uko wi bañaan baŕum, upiit aji : « *na ñaan anwoon i pŕini pi nul,* »[‡] aŕiini ƚiini uko wi ñaan aloolan. Ñaan mēntan awoon Krittü. ¹⁷ Uko wi nŕi ŕaluŕ kaŕupan wii wi : Naŕibaŕi abi hoŕ Abraham, kē bgah bambaan abi bi wi ŕŕubal iñeen week ŕyaaŕ ŕbaakēr na iñeen ŕwajanŕ (430) ŕaŕēpuŕ baanhilan pgar kahon mēnt, kēme katok uko wi Naŕibaŕi ajakuŕ. ¹⁸ Woli lah ƚi pŕaŕ bgah di di nŕyeenknuŕ phiij, ŕñenkyeenkna pa kak ƚi kahon. Na manjoonan Naŕibaŕi aŕēpna ƚi kahon awul bnuura bi nul Abraham.

Bgah badoona we ba?

¹⁹ Kē hēnkun, woli uwo haŕ, we ukaan kē bgah bawoo? Ipekadu iŕuun kē Naŕibaŕi akak aŕij bgah ayoonkna ñaan i pŕini pi Abraham i Naŕibaŕi adolon kahon mēnt. Naŕibaŕi awul ba ŕwanjuŕ, kē ŕhahelan ba aŕē do Moyit kē abanan ba bañaan. ²⁰ Ñaan anwoon aloolan, aannuma ñaan alon abanana uko wi ul aŕupuŕ di. Kē Naŕibaŕi aŕē wo aloolan ƚaŕ.

²¹ Kē bgah, balaŕ kahon ki Naŕibaŕi i? Nin! Woli nŕyeenk lah bgah banhilun pwul un ubida wi manjoonan, pwo naŕool ƚi kēŕ ki Naŕibaŕi pawoona keeri ƚi pŕaŕ bgah. ²² Kē Ulibra wi Naŕibaŕi uŕē ji kē bañaan na iko bŕi bawo ƚi pekadu. Hēnk, banfiyaaruŕ ƚi Yetu Krittü baŕēpna ƚi pfiyaar kayeenk uko wi Naŕibaŕi ahoŕuŕ.

²³ Ji pfiyaar Yetu pado kabi, ŕtuhanaa, awo ƚi kayen ki bgah ayoonkna pfiyaar pi Naŕibaŕi akyuujun un.

²⁴ Bgah bayewi'un yewi ƚfa ayoonkna Krittü pa ŕhilna ŕwo baŕool ƚi kēŕ ki Naŕibaŕi, wi ŕfiyaaruŕ Krittü. ²⁵ Kē wi ŕfiyaaruŕ hēnkun, ŕñenkak awo ƚi kayen ki bgah.

²⁶ An bŕi nawo babak Naŕibaŕi ƚiki nafiyaar Yetu Krittü. ²⁷ Ēnhēn an bŕi nankakuŕ baloolan na Krittü ƚi batitmu, nakak awo ji a ƚi kēŕ ki Naŕibaŕi. ²⁸ Uunkak aka keeri nayuday kēme anwoon aanwo nayuday, ñaan i bakjuuknŕēnuŕ kēme ñaan najeeh, ñiint kēme ñaaŕ. Nawo ñaan aloolan ƚi Krittü. ²⁹ Kē woli nawo i Krittü nawo keeri biki pŕini pi Abraham, abot awo ƚi bankyeenkun uko wi Naŕibaŕi ahoŕuŕ Abraham.

⁴ Uko wi, wi wi nŕaluŕ pŕupan : nahiiŕ aŕin woli ahum ƚi kpoŕ, aanji paŕ na i bakjuuknŕēnuŕ, woli ul adoon akaka iko bŕi. ² Bañaan bajaan bakuŕa, kabot kayen bka bi nul te unuur wi aŕin adatuŕ. ³ Hēnk di

uwoon ƚfa kak pa un, ŕwo wo ji bapoŕ, kē udolade wi umundu^{††} ukjuuknŕēnun. ⁴ Kē wal wi Naŕibaŕi adatuŕ ubanuŕ, awalan Abukul ƚi kayiŕ ki ñaaŕ, kē akŕaŕ *bgah bi Moyit, ⁵ ahilna abuuran bañaan biki bgah bajuknŕēnuŕ ŕbot ŕhilna ŕwo babak Naŕibaŕi. ⁶ Pa pyuuj kē nawo babakul, Naŕibaŕi aŕu ƚi ŕhaaŕ ŕi nun Uhaaŕ wi Abukul unjaan uhuuran kaji « Abba^{††}, Paap! »⁷ Iinwo keeri ñaan i bakjuuknŕēnuŕ, iwo abuk katoh ; ukaan kē iklun kahiiŕ iko yi Naŕibaŕi ahankun pa babakul.

Pawulu aŕal banfiyaaruŕ biki Galatiya

⁸ ƚfa wi nawoon naamme Naŕibaŕi, najeŕ iko ilon ado ya Naŕibaŕi, kē ikjuuknŕēnan. Na manjoonan iko mēnt iinwo Naŕibaŕi. ⁹ Kē hēnkun wi nameeruŕ na Naŕibaŕi, kēme dwo kaji, hēnkun wi Naŕibaŕi ameeruŕ na an, hum di di nahilanun akak du udolade udah uwaan udooni wi, kakak kak bañaan biki bakjuuknŕēnuŕ ji unjon ba? ¹⁰ Naji nadēman ŕnuur ŕlon, kli kloŕ, ŕwal ŕlon, ŕŕubal ŕlon. ¹¹ Dhaajalaa : ulemp wi nŕi nlempun lemp pa an udiis diis i?

¹² An bayit naan dkooŕan kooŕ, nakakan nanaamēn jibi nkakuŕ anaaman^{†††}. Naandolēn do nin uko ulon unde'ēnuŕ, wi mbiij awo na an. ¹³ Naleŕ bnuura, pmaak pakaan kē nŕo ƚfa ajukanan uyaaŕ uteek Uŕup Ulil Unuura. ¹⁴ Pmaak pi naan panooranan maakan, kē naŕē wo naambeehēn, kēme allowēn. Nabaa do ƚēp ƚēp ajeŕēn ji dwo uwanjuŕ wi Naŕibaŕi kēme ji Yetu Krittü ƚi uleeful. ¹⁵ Mnlilan mi nan mi ƚfa manwo ƕun ba? Dme bnuura, woli nahil ƚfa nalookēŕ kēŕ ki nan kawulēn. ¹⁶ Kē hēnkun, wi nŕupanaŕ manjoonan, dkak naŕoorad inan i?

¹⁷ Bañaan balon bado iko itum pa nakak ƚi baka, kē ŕŕal ŕi baka ŕaŕē wo ŕwuŕaan, baŕal pgarēn na an, naŕē nabi naduka duka na baka. ¹⁸ Unuura ñaan ado iko itum pa bnuura, ŕnuur bŕi, bē mēnt ƚaŕ woli dwo na an. ¹⁹ An biki nŕaluŕ maakan, dhaj pa an uyaaŕ ulon kak, ji ñaaŕ anwoon ƚi kabuk, te wal wi Krittü akjiijun ƚi an. ²⁰ Namele lah jibi nŕaluŕ pwo na an kahilna kaŕiini na an na pdiim pannuuriŕ ƚiki mēmmē jibi nŕi kadoon na an.

Uko wi Hagar na Faara

²¹ Naŕupaan, an nanŕaluŕ bgah bi Moyit bado kaŕonjan, naanji natiink uko wi Moyit apiitun i? ^{†††22} Ulibra wi Naŕibaŕi uji Abraham abi buk bapoŕ batēb biint: alon awo abuk Hagar, ñaaŕ i bakjuuknŕēnuŕ, Kē alon awo abuk Faara, i bawoon baankjuuknŕēn. ²³ Napoŕ i ñaaŕ i bakjuuknŕēnuŕ abuka ji bañaan bŕi, kē i ñaaŕ najeeh aŕē buka ƚiki Naŕibaŕi ahoŕuŕ Abraham aji alun

†† Udolade wi umundu : Iko bŕi inkŕonun bañaan: ŕntaayi, ŕnton, bgah bi bayuday, na igah ilon kak inkŕonun bañaan. †† Abba : Ji uŕup uaramayik dawoon Paap. ††† Pawulu akak awo ji banwoon baanwo bayuday, kē bagalat banwoon baanwo bayuday baŕē la pwo ji bayuday. Pawulu aŕal bakak ji a, ul anakuŕ awo ji banwoon bawo bayuday. ††† Moyit apiitun ŕlibra kañeen ŕteek ŕi Ulibra wi Naŕibaŕi, ƕun ŕlibra mēnt di di bgah bi bayuday bi Naŕibaŕi awulun Moyit bapitaniin, aŕu na iko inŕēpuŕ ƚi bayuday. Uko wi Hagar na Faara uwo ƚi ŕlibra mēnt ƚi Ulibra ujuni 16, 17 na 21.

† 3:12 Bgah 18.5. †† 3:13 Pleŕan 21.23. ‡ 3:16 Ujuni 12.7.

kabuk napoŋ mēnt. ²⁴ Uko waŋ uyuuj uko wi : baat̄ batēb bukuŋ mēnt̄ bayuuj ihon̄ar itēb yi Našibaŋi adooŋ. Hagar ayuuj bhoŋar bi pnkuŋ pi Finayi, di Našibaŋi awulnuŋ Moyit̄ bgah, bhoŋar mēnt̄ bajaŋ babuk baŋaŋ biki bakjuuknt̄ēnuŋ. ²⁵ Hagar awoon̄ pnkuŋ pi Finayi, pawoon̄ du ut̄aak wi Arabiya, ul awoon̄ kak Yerut̄alem di hēnkuŋ, dawoon̄ ŋi pjuuk dul na babak da bti. ²⁶ Kē baŋaŋ biki Yerut̄alem di baŋi duuŋ bašē wo bajeeh, dul dawoon̄ anin un †. ²⁷ Upiit̄ aji :

« Lilaan, iwi ŋaaŋ inwoon̄ iinhil pbuk,
Huuraan mnlilan mi nu,

iwi impaamuŋ unoor wi kabuk.

ŋiki babak ŋaaŋ i badukuŋ

baluŋ katum kapel biki ŋaaŋ anwoon̄ na ŋiinŋ. » ††

²⁸ Kē an bayiŋ naan, nawo ji Itaak bapoŋ bambukiin̄ jibi Našibaŋi ahoŋuŋ Abraham. ²⁹ ŋfa napoŋ ambukiin̄ ji baŋaŋ bti, ajaan̄ aŋoonkna napoŋ ambukiin̄ ŋi mn̄hina mi Uhaaŋ wi Našibaŋi, hēnk di uwohan̄ kak n̄ta di pa un. ³⁰ Kē we wi Ulibra wi Našibaŋi ujakuŋ ba? Uji : « Dookan ŋaaŋ i bakjuuknt̄ēnuŋ na abukul, abuk ŋaaŋ i bakjuuknt̄ēnuŋ aanka kafah ŋi phiiŋ ji abuk ŋaaŋ najeeh. » ³¹ Kē hēnk, an bayiŋ naan, n̄ēnwō babak ŋaaŋ i bakjuuknt̄ēnuŋ, n̄wō babak ŋaaŋ najeeh.

Mnjeeh mi banfiyaaruŋ Kritt̄u

5 Kritt̄u abuuran un n̄hilna n̄wō bajeeh na manjoo-nan. Namēbaan keeri naliint̄ nawutna kakak ŋi pjuuk. ² Natiinkan, n̄ji Pawulu d̄tup an, woli naŋal aji pdo bawalan an *katēmp paktuuŋ nawo baŋool ŋi kēŋ ki Našibaŋi, uko wi Kritt̄u akeeri do uwaan̄ udooni ŋi an. ³ Dkak akakalēs kaŋupan, ŋaan̄ aŋaluŋ aji awo i kawala katēmp awo i kaŋaŋ bgah bi Moyit̄ bti. ⁴ An nanktaŋuŋ bgah bi Moyit̄ alaana pwo baŋool ŋi kēŋ ki Našibaŋi, nawayšēr na Kritt̄u, nawaan̄ bnuura bi Našibaŋi. ⁵ Kē un, uko wi n̄haŋuŋ, uwo kē n̄woona baŋool ŋi kēŋ ki Našibaŋi ŋi pfiyaar. Uko waŋ, uwoon̄ uko wi Uhaaŋ wi Našibaŋi uk̄tēnkuŋ un pyoonk. ⁶ ŋaan̄ anwoon̄ ŋi Yetu Kritt̄u, mēnt̄ pwala katēmp kēme pwo iinkwala katēmp pakaan̄ udooni, uko unkaan̄ udooni uwo pfiyaar pangakandēruŋ na n̄jalad.

⁷ Wi najunuŋ, naŋi bnuura, kē in abaan̄ anaŋ naŋ ŋi bgah aneenan̄an p̄taŋ manjooŋan ba? ⁸ Uko wi baŋu-panaŋ kē nadoo naŋ, uunwoona du Našibaŋi an-du'anaŋ. ⁹ Baŋaŋ baj̄i baj̄i : « Uko umpooŋ ujaan̄ utaa-jan p̄ŋon bti. » ¹⁰ N̄ji dhaŋ ŋi Ajuŋun aji naankŋal uko ulon̄ umpaŋi. Kē ŋaan̄ anktokun̄ n̄ŋal n̄i nan, udole wo in, Našibaŋi awayēšaara kaji aduknaanaa.

¹¹ Kē n̄ji, bayiŋ naan, woli dhum lah kajukan aji baŋaŋ bti bawo i pwala katēmp, babaa kahajanan we ba? Pkeŋ pi Kritt̄u ŋi krut̄ paankak adeebaŋan keeri nin ŋaan̄ alon̄. ¹² Baŋaŋ banktokanaŋ n̄ŋal bayaan keeri bakaŋ n̄leef n̄i baka!

Nawutan kaŋaŋ n̄ŋal n̄i nan, nawutan Uhaaŋ wi Našibaŋi uŋon̄an

¹³ An bayiŋ naan, Našibaŋi adu'an pa nawo baŋaŋ bambuuruŋ, kē mbuur mēnt̄ manšē wo maanwo mi kaŋu'an nado kado uko wi uleef wi nan uŋaluŋ. Nabaa wo kaŋēp ŋēp kaŋalad kawo ŋi b̄tēnkar. ¹⁴ Bgah bi Moyit̄ bti baŋonkrēn ŋi uŋup uloolan ŋaŋ: « *n̄alan atēnt̄u jibi iŋaluŋ uleefu* . » ¹⁵ Kē naŋale wo ŋi bdumar na bdohar, nalipariin : naŋtokar. ¹⁶ D̄tupan keeri uko wi : nawutan Uhaaŋ wi Našibaŋi uŋon̄an n̄bida, naŋē nahil nawo naankdo kaŋaŋ uŋal wi nan unwoon̄ uwuŋaan. ¹⁷ Uko wi uleef uŋaluŋ upaŋ na wi Uhaaŋ wi Našibaŋi uŋaluŋ. Kē uko wi Uhaaŋ wi Našibaŋi upaŋ na wi uleef uŋaluŋ. Iko yi uleef uŋaluŋ na yi Uhaaŋ wi Našibaŋi uŋaluŋ iji igut̄ ŋi ŋaan̄ meeŋ, ukaan̄ kē naan̄hil pdo uko wi naŋaluŋ. ¹⁸ Kē naŋale wut kē Uhaaŋ wi Našibaŋi uk̄tōŋan, bgah bi Moyit̄ baankak ahilanan nin uko ulon̄.

¹⁹ Iko yi uleef ujaan̄ uŋal pdo imeeŋana bnuura, ilon̄ ŋi iko mēnt̄ yii yi : ipekadu yi piint̄, ubida uŋop, p̄tuunk ; ²⁰ pdēman n̄ntōŋ na pkaalam. B̄soorad, p̄ŋom, bkujar, udeeb uweek, bpulad, ppaŋšēr, pdo baŋaŋ bandoli baŋo du umbaŋ wi baka. ²¹ P̄neebar uko wi ŋaan̄ ; ukuj ; kande, udaan, unoh wi piint̄ ; na iko itēnt̄ yuŋ. Dkakalēs jibi ndoon̄ abi ŋup an, baŋaŋ banjaan̄ bado iko mēnt̄an yi baankneeŋ du P̄ŋih pi Našibaŋi.

²² Kē iko yi Uhaaŋ wi Našibaŋi ujaan̄ ubuk yii yi : b̄nal-ad, mnlilan, mnjeeh, kamiir, p̄joob bkow, p̄tar ŋi p̄tēnk, pwo ŋaan̄ i bakfiyaaruŋ, ²³ pwo ŋaan̄ i p̄naak pajaan̄ paŋi, p̄ŋijan uleef. Bgah baanneenan̄ iko mēnt̄ di!

²⁴ Baŋaŋ banwoon̄ biki Kritt̄u Yetu bapaŋ iko iwuŋaan̄ yi uleef ujaan̄ uŋal pdo ŋi krut̄. ²⁵ Jibi Uhaaŋ wi Našibaŋi uwuluŋ un ubida, n̄wō kawut wa uŋon̄un. ²⁶ Najoh n̄wut phomp : n̄wut kalaar b̄tup, n̄wut kakujar.

Nadoon kaŋēnkar

6 Bayiŋ naan, woli ŋaan̄ alon̄ amobana awo ŋi p̄juban, an biki Uhaaŋ wi Našibaŋi uk̄tōŋuŋ, nakakaana ŋi manjooŋan naŋē nawut kado btam na a. Andoli ŋi an alipariin kajot ŋi p̄juban. ² Andoli adoon kaŋēnk atēnt̄ul p̄kuŋa bdaaj bi nul ; hēnk naŋaŋ bnuura bgah bi Kritt̄u †. ³ Woli ŋaan̄ anuŋ kē awo uko ulon̄ bē aanwo nin uko ulon̄ adaar bkowul. ⁴ Andoli adoon kaŋalan udo wi nul, woli aŋēnk ŋi wa uko wi mnlilan, alilaan pa bkowul ŋaŋ, aŋē wut kado katenar na baŋēnt̄ul, ⁵ ŋiki andoli awo kajeŋ p̄kuŋ pi nul.

⁶ ŋaan̄ i bakjukanuŋ Uŋup wi Našibaŋi awo kaŋok bka bi nul bti na ankjukanuluŋ. ⁷ Nawutan kaguur ikowan, nin ŋaan̄ alon̄ aan̄ji nohnaana Našibaŋi ; uko wi ŋaan̄ atepiin̄, wul wi aklun̄ kakit. ⁸ ŋaan̄ anktepiin̄ iko yi uleef uŋaluŋ alun̄ kakit p̄keŋ, pi iko yi uleef uŋaluŋ pabukuŋ. Kē ŋaan̄ anŋaan̄ atepi iko yi Uhaaŋ wi Našibaŋi uŋaluŋ, alun̄ kakit ubida wi mn̄to wi Uhaaŋ wi Našibaŋi ukwuluŋ. ⁹ N̄wut kanoor ŋi pdo bnuura, ŋiki woli n̄ēnwat iŋen, n̄luŋ kakit ŋi wal unuura, n̄deey n̄nuura. ¹⁰ Wi n̄humuŋ keeri nhinaa, najoh n̄do kalemp

† Pawulu anaamnt̄ēn̄ Faara na Yerut̄alem di baŋi duuŋ. †† It̄ayi 54.1; It̄ayi aŋiiniyaan Yerut̄alem ŋi dko di.

‡ 5:14 Bgah 19.18. †† 6:2 Natenan ŋi Galatiya 5.14.

pa bnuura bi bayitun banfiyaaruŋ na pa bnuura bi bañaan bti.

Pjukan pbaañsaani

¹¹ Natenan ŋpiit ŋweek ŋi ŋi kapiitanaŋ na kañen ki naan. ¹² Banjalun pwinana ŋi bañaan, bukal banjalun pŋu'an pwala katemp, kahilna ŋaŋ kawo baankhaj pa pkeŋ pi Krittun ŋi kruŋ. ¹³ Banjakun aji nawo i kawala *katemp, bukal ŋi ŋleef ŋi baka, baando ji baŋaŋ ŋaŋ bgah bi Moyit, aŋe ŋal nawala katemp bahilna bado kahomp ŋi uko mēnt. ¹⁴ Nji ŋi uleef naan, mnhina hina kadēman bkow bi naan ŋi nin uko ulon umpaŋi na kruŋ

ki Yetu Krittun Ajugun. ŋi kruŋ, iko yi umundu ipaŋana pa nji kē nji nkak apaŋana pa iko yi umundu. ¹⁵ Pwala katemp kēme pwo iinkwala katemp paanwo nin uko ulon. Uko unwoon, uwo pkak ŋaan nahalu. ¹⁶ Mnjeeh na mñaga mi Naŋibaŋi mawoon ŋi bañaan bti bankŋaŋun uko wi mbaan aŋup ŋup, banwoon pntaali pi Naŋibaŋi †.

¹⁷ Nin ŋaan alon awutan kanooranaan hēnkun. Dwo na ijēn yi mnhaj ŋi uleef naan, ŋi katim ki Yetu.

¹⁸ Bayit naan, dñehan Naŋibaŋi awulan bnuura bi Yetu Krittun Ajugun. Uwo haŋ! Amen!

† ŋi ugrek bapiit aji : Itrayel di Naŋibaŋi.

EFET

Uṭup Ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun banfiyaaruṅ Krittü biki Efet. Kë ašë wo aampiit wa pa bukal ṭañ ṭiki ṭi ṅlibra ṅteek baanṭu katim ki Efet du ujuni. Uhina kawo kë Pawulu apiit wa banfiyaaruṅ biki ṅbeeka ṅtum ṭi Aṭiya bahil baji woli baleyiiri bawul bandukiin baleyiir. Apiit kakaarta ki wi awoon ukalabuṣ du Rom. Efet dawoon ubeeka unlilnuṅ ṭi ṅbeeka ṅi Rom dašihun bti ṅanwoon ṭi Aṭiya. Bañaan batum ṭi biki Efet bawo bawaap. Baniwar Artemit unton wi bajaan badëman katoh kanuura. Artemit mënṭ awo ptu, awo ñaaṭ. Ṭi katoh kanuura mënṭ ki ki bajaan baya pdëmana. Bañaan banwoon da bti baji badëman unton mënṭ, Bayuday na banfiyaaruṅ Krittü ṭañ bawoon baanji badëman wa. Uko wi Pawulu adiimanun ṭi kakaarta ki wii wi : Našibaṭi ado nja kë ṅme uko ummeniin wi adolon ṭi bnuura bi nul. Uwoon kë ado iko bti inwoon du baṭi duuṭ na ṭi mboṣ iwo ṭi pših pi Yetu Krittü. Akak aṭup aji banfiyaaruṅ Krittü bawo katiinkar kawo ji banṭaarun. Uunka pdo kaji i awo nayuday kë undu aanwo nayuday. Našoorad baka bukal batëb bti awo aloolan, Fatana a. Bawo keeri kanaakiir kañehan Našibaṭi. Pawulu akak aṭup jibi ñaan awoon kaṭijan aharul, jibi bapoṭ bawoon kaṭijan bašin baka na jibi bajuuk ṭi ulemp bawoon kaṭijan bankaṅ baka. Aji banfiyaaruṅ Krittü bawo kawo ṭi ploolan na a.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Krittü awul nja bnuura na Uhaaṣ wi Našibaṭi (1.3–3.21)
3. Pka ubida uhalu na Krittü. (4.1–6.20)
4. Pwul mboṣ pbaaṅšaani (6.21-24)

Pwul mboṣ

1 Nji *Pawulu, i Našibaṭi adolon kë nwo nanjañan i Yetu *Krittü, dwul mboṣ biki ubeeka wi Efet banwoon biki Našibaṭi abot afiyaar Yetu Krittü na manjoo-nan. ² Dñehan Našibaṭi Ašin nja na Yetu Krittü Ajugun bawulan bnuura babot bajoobṭënan ṅhaaṣ.

Bnuura bi ṅkaan ṭi Krittü

³ Najoh ṅdëman Našibaṭi Ašin Yetu *Krittü Ajugun, aṭëpna ṭi uhaaṣ wi nul awul nja iko bti inuura yi baṭi inkṅṅenkuṅ nja ṅdo kaṭaṣa, ṭiki ṅkak amëbandër na Krittü. ⁴ Ji umundu ubi udo kapašana, Našibaṭi aṭëpna ṭi Krittü adat nja ṅhilna ṅwo ṭi kadunul bañaan bajintṣ piṣ banwoon baanwo na nin buṭaan blon. Aṅal nja ukaṅ kë ⁵ aṭëpna ṭi Yetu Krittü ji ṅbi ṅdo kabuka ajej nja kë ṅwo babukul. Uko waṅ wi wi aṅaluṅ pa nja ṭi pjoob bkow pi nul. ⁶ Najoh keeri ṅyeeh mndëm mi nul na bnuura bweek bi aṭëpnun ṭi Krittü i amaganun, awul nja.

⁷ Krittü atul tul pñaak pi nul ukaṅ kë ṅbuuri, kë ipekadu yi nja ibot apën. Hënk, Našibaṭi ayuuj pdëm pi bnuura bi nul. ⁸ Awul nja ba atuman wi awulun nja uṣal unṭuṅa na mntit bti ⁹ mi pme uko wi aṅaluṅ pdo, wi ñaan awoon aambaan kame'aara. Našibaṭi ajon ṅṅal pdo uko mënṭ ṭi Krittü. ¹⁰ Wi wal wi adatuṅ ukbanun uko mënṭ udolana : aṭonkrën iko bti na bañaan bti banwoon du baṭi na mboṣ kaṣë kaṭu Krittü awo naših.

¹¹ ṅkak ayeenk ṭi Krittü iko bti yi Našibaṭi ahoṅun. Ul anjaan ado iko bti jibi anumiin, adatuṅ ji ṅdo kabuka, ¹² pa un ṅntaruṅ ahaṭ ṭi Krittü ṅṭu bado kayeeh mndëm mi nul. ¹³ An kak namëbandër na Krittü wi naṭiinkun uṭup wi manjoo-nan, Uṭup Ulil Unuura un-kuurananan. Kë wi nafiyaaruṅ, Našibaṭi awulan Uhaaṣ wi nul wi ahoṅun kadiiman kë nawo biki nul. ¹⁴ Uhaaṣ wi nul uwoon uko ujuni wi iko yi ahoṅun aji alun kawulan. Iko mënṭ ṅyeenk ya wal wi Našibaṭi ak-buuranun nja ṭi buṭaan bti. Najoh ṅyeeh mndëm mi nul.

Pawulu añehandër banfiyaaruṅ

¹⁵ Ukaṅ wi ntiinkun kë bakṭiiniyaan pfiyaar pi nafiyaaruṅ Yetu Ajugun na jibi naṅaluṅ bañaan bti banwoon biki Našibaṭi, ¹⁶ kë mbi duka duka ṭi pbeeb Našibaṭi ṭi uko wi nan, kabot kalešan wonṭi dñehana. ¹⁷ Dñehan Našibaṭi i Yetu Krittü Ajugun, Ašin nja anwoon ajug mndëm awulan Uhaaṣ wi nul unṅṭu'anaṅ nawo bañaan banwoon na uṣal unṭuṅa ubot uyuujan Našibaṭi bnuura nahilna name'a. ¹⁸ Dñehan kak Našibaṭi ajeehanan ṅṣal nahilna nayikrën phaṭ pankaan kë adu'an, nabot name pdëm pi pyok pi ahoṅun bañaan banwoon biki nul, ¹⁹ nabot nayikrën pdëm pweek maakan pi mnhina mi adolon kë man-klampar nja, ṅnfiyaaruṅ Krittü.

²⁰ Mnhina mënṭ, adiiman ma bti ṭi Krittü wi anaṭanu-lun ṭi pkeṣ abot aṭoorana ṭi kañen kadeenu ki nul du baṭi. ²¹ Adola kë apel bnuura baših bti, baweeb bti, mn-

hina bti, na bankšihun bti. Ayeenk katim kampelun itim bti yi bahilanun katiman ti umundu wi na unkmbi-inj. ²² Našibați ațu iko bti na bañaan bti ti ihoț yi Krittü uțeeh pa așih ya, abot adola kē awo nașih i banfiyaaruŋ bti ; ²³ bukal bawoon uleeful. Krittü ațuun mn-hina mi nul ti baka atuman, ul ajaan awul iko bti ti umundu ubida katuman.

Bnuura bi Nașibați

2 Tfa pjoban pi nan na ipekadu yi nan ibi țu'an kē nawo bañaan bankețun ti kēș ki Nașibați. ² Nabi uuuj kē națaș bgah bwuțaan bi umundu, ațaș Untaayi Uweek wi, unktōnuŋ hēnkun bañaan bampokun ptiink Nașibați. ³ Tfa, nja bti ŋwoha haŋ, ŋbi ji ŋdo iko bti kațaș uŋal wi uleef, kado uko bti wi uleef wi nja na ușal wi nja uŋaluŋ. Ipekadu ibi țu nja kē ŋwo biki kayeenk kakob ki Nașibați ji bañaan bti bandukiin.

⁴ Kē Nașibați așē űaga maakan, kē uŋal wi akaan pa nja ubot adēm maakan. ⁵ Wi pjoban pi nja pațuun kē ŋkeț ti kēș ki Nașibați, uŋal mēnt ukaan kē awul nja ubida na Krittü. Bnuura bi Nașibați bațuun kē nabuuri. ⁶ Ti pwo baloolan na Yetu Krittü, Nașibați anațan nja ti pkeț na a abot ațooran nja du bați na a. ⁷ Ado haŋ pa pyuuj iwuun bti mndēm mnweek maakan mi bnuura bi akaan pa nja ti Yetu Krittü. ⁸ Bnuura bi Nașibați bațuun kē nabuuri, wi nafiyaaruŋ. Uko mēnt uumpēna ti an, uwo uțen wi Nașibați. ⁹ Naando do uko ulon ahilna aka mbuur mēnt. Nin alon keeri awutan kadēman bkowul ti uko mēnt. ¹⁰ Uko wi ŋwoon hēnkun uwo udo wi Nașibați țiki ti pwo baloolan na Krittü, Nașibați ațak nja ŋhilna ŋdo iko inuura. Nașibați aboman iko mēnt ji ŋbi ŋdo kabuka, ŋhilna woli ŋbi buka ŋdo kado ya.

Bañaan bti bakak baloolan ti Krittü

¹¹ An nanwoon naanwo bayuday, kē bayuday biki kabuka baji badu'an banwoon baanya katēmp kașē ji bukal bawoon banyaan katēmp țiki űleef űi baka űafalanaa, naleșan uko wi nawoon tfa. ¹² Wal mēnt naamme Krittü, abot awo naanwo biki Itrayel, pntaali pi Nașibați, aando bhonar na an, kē nabot awo naanwo biki kayeenk kahon ki ahonun banwoon biki pntaali pi nul. Naleșan kak kē nabi wo ti umundu awo naanka mnhaț abot awo naamme Nașibați. ¹³ Kē hēnkun ti pwo baloolan ti Yetu Krittü, an nanlowun tfa Nașibați, pkeț pi Krittü akețaranan pațu kē nakak aňoga.

¹⁴ Ul *Krittü na manjoonan awoon btiinkar bi űtiinkaruŋ: ado *bayuday na banwoon baanwo bayuday kē bakak baloolan. Awul ubida wi nul awatna uniw umbiin apațēș bañaan: uniw mēnt uwo bșoorad. ¹⁵ Apēnan ti *bgah bi Moyit udolade wi ba na iko yi pțaș inwoon ti ba injaan ido bayuday na banwoon baanwo bayuday bașoorad. Ado haŋ ahilna aje baka bukal batēb bti akakan baka kē bawo baloolan ti a, hēnk di di ațijun btiinkar. ¹⁶ Akakan baka kak bukal batēb bti ti ploolan na Nașibați, hēnk bakak uleef

uloolan, wi pkeț pi nul ti krut pawatun uko unțuun kē bașooradi. ¹⁷ Abi pțupan uțup wi btiinkar, an nambiin alow Nașibați na bambiin aňoga. ¹⁸ Ul ațēpnun ti *Uhaaș wi Nașibați unwoon uloolan ațu kē un bayuday na banwoon baanwo bayuday űhil aban du Nașibați Așin nja.

¹⁹ Wul ukaan kē naankak awo bayaan kēme bañaan bambiin bi phil, nawo kak bañaan banwoon biki pntaali pi Nașibați, nawo biki katohul. ²⁰ Nașibați anaakrēnan ti pniw pi akniwuŋ, kē banjaan na bațupar Nașibați bawoon induba ijuni, Yetu Krittü ul ti uleeful kē așē wo pkumel pankmēbanun katoh bti. ²¹ Krittü adolon kē uniw bti unaț abot atool pa pwo katoh kayimanaan ki Nașibați Ajugun. ²² Nawo baloolan na Krittü, hēnk anaakrēnan kak ti uniw wi akniwuŋ nahilna nawo *katoh ki Nașibați, ki Uhaaș wi nul ukwoon.

Pawulu nanjaan i banwoon baanwo bayuday

3 Uko waŋ ukaan kē nji Pawulu kaňehan Nașibați pa an. Uko wi ndolon pa an nanwoon naanwo *bayuday, wi nji kalempun pa Yetu *Krittü, uțuun kē nwo nakalabuș. ² Dfiyaar kē name ulemp wi Nașibați ațu'ēnuŋ ti bnuura bi nul aji ndo pa an. ³ Ul abiin ayuujen uko wi aŋaluŋ pdo wi nin alon awoon aambaan kame'aara. Ti uko waŋ wi wi mbiin apiitan btiisu. ⁴ Woli naleyiir uko mēnt, nawin kē dme bnuura uko wi Krittü umbiin amena. ⁵ Nașibați aando wa tfa kē umeetanaa ti bañaan jibi ațēpnun ti uhaaș wi nul ado wa kē umeetana hēnkun ti banjaan na bațuparul bayi-manaan. ⁶ Uko umbiin amena wun uwo kē banwoon baanwo bayuday bayeenk bnuura bi Nașibați ji bayuday, banaakiir akak uleef uloolan, ayeenk bti uko wi Nașibați ahonun. Uko mēnt udolanaa țiki bakak baloolan ti Krittü wi bafiyaaruŋ *Uțup Ulil Unuura.

⁷ *Uțup Ulil Unuura mēnt, Nașibați ațenēn ti bnuura bi nul mn-hina mi nul ndo kațupna wa. ⁸ Nji mpoțētaanuŋ ti bañaan biki Nașibați, awulēn bnuura bi pțup banwoon baanwo bayuday bnuura bweek maakan bi ti *Krittü. ⁹ Dwo i kayuuj, kajințan ti ușal wi űaan andoli, uko umbiin amena wi Nașibați anțakuŋ iko bti yi awoon aanyuuj nin alon tfa, dyuujan jibi akdolon uko mēnt uhilna udolana. ¹⁰ Hēnk, hēnkun banfiyaaruŋ bti bațu mnșih na mn-hina manwoon du bați manhil mame jibi iko yi ușal unțuŋa wi Nașibați ujaan uwul itumuŋ abot apaț. ¹¹ Uko mēnt uwo jibi Nașibați aŋaluŋ uwo du ujuni, ațēpna ti Yetu Krittü Ajugun adolna wa. ¹² Ul ațuun nja űhil pňog Nașibați na mntēn țiki űfiyaara. ¹³ Ukaan kē nji kakooțan nawut kawut phaj pi bakhajanaanun pa an padolan nawutandēr. Phaj mēnt pakțijanan mndēm.

¹⁴ Uko mēnt ukaan kē nji kanup ti kadun ki Așin nja, ¹⁵ ankaan kē kșini bti du bați na mboș kawoo. ¹⁶ Dňehana, jibi mndēm mi nul manwoon mnweek, awulan uhaaș wi nul udo katēntēnan, ¹⁷ *Krittü ahilna awo ti űhaaș űi nan țiki nafiyaara. Dkak aňehan, wi najabun awo na intaaf abot aliinē ti uŋal, ¹⁸ name na banwoon biki Nașibați bti jibi uŋal mēnt wi Krittü udēmun maakan adoo wo uunka dko di uțaňun. ¹⁹ Ęnhēn, dňe-

han nahil name kë uñal mēnt̄ upel iko bti yi ñaan̄ ahi-lanun̄ kame, Naşibaṭi ahihna aṭumanan̄ iko bti yi awoonaanun̄.

²⁰ Mnhina mi Naşibaṭi manjaan̄ manlemp̄ ṭi nja, ukaan̄ kë ahil̄ pdo adoo pel maakan̄ iko bti yi ṅhilanun̄ kañehan̄ këme kadoo kaşal. Najoh̄ ṅdo kadēmana te mn̄ṭo, ṭi banfiyaarun̄ bti na ṭi Yetu *Krittu. Uwo han̄.

Pwo baloolan̄ ṭi Krittu

4 Nji, i ulemp̄ wi naan̄ pa Ajugun̄ uṭuun̄ kë nwo nakalabuş, dkooṭan̄ nado kayuuj̄ ṭi mn̄wo mi nan̄ kë nawo jibi Naşibaṭi andu'anan̄ aṅalun̄ nawo.

² Nawalaan̄ ikow, nabot̄ najoob̄ ikow, nawut̄ kado kataran̄. Nayuujan̄ kë naṅaladi ṭi pdo kamiirad.

³ Namēbaan̄ naliint̄an̄ ṭi btiinkar̄ na pwo ṭi ploolan̄ pi *Uhaaş wi Naşibaṭi ujaan̄ uwul. ⁴ Nwo uleef̄ uloolan̄, kë Uhaaş wi Naşibaṭi unwoon̄ ṭi nja ubot̄ awo uloolan̄, hēnk̄ di di mn̄haṭ̄ mi Naşibaṭi aduuranan̄ mankaan̄ awo mloolan̄. ⁵ Ajugun̄ awoha aloolan̄ kë pfiyaar̄ pi nja pakak̄ awoha ploolan̄ jibi batit̄mu bi ṅkaan̄ ayeenk̄ bakaan̄ awoha bloolan̄. ⁶ Naşibaṭi Aşin̄ bañaan̄ bti awoha aloolan̄, ul anşihun̄ iko bti na bañaan̄, ul kak̄ ajaan̄ alemp̄ ṭi bañaan̄ biki nul̄ bti, kabot̄ kawo ṭi baka.

⁷ Kë andoli ṭi nja aşē̄ ji yeenk̄ bnuura bi Naşibaṭi kahilna kado ulemp̄ wi Krittu aṭu'ulun̄. ⁸ Hēnk̄ di di Uli-bra wi Naşibaṭi ujakun̄:

Wi akpayiin̄ bko duuṭ̄

aṭij̄ biki amobun̄,

aṭen̄ bañaan̄ biki nul̄ iko ilon̄. †

⁹ Kë we uwoon̄ apayaa? Uko mēnt̄̄ uyuuj̄ kë aduna awala te ṭi mboş ††. ¹⁰ Anwaliin̄ ul akaan̄ apaya aṭēp̄ baṭi bti kahilna kawul̄ iko bti ṭi umundu ubida kaṭu-man. ¹¹ Kë iko yi aṭenun̄ bañaan̄ iwo : balon̄ bawo ban-jañan̄, balon̄ bawo *baṭupar̄ Naşibaṭi balon̄ bawo bañaan̄ bankdooṅ kaṭup̄ *Uṭup̄ Ulil̄ Unuura, balon̄ ba-wo bayafan̄ biki pntuk̄ pi banfiyaarun̄ na bajukan̄ bgah̄ bi *Krittu. ¹² Ado han̄ bañaan̄ biki Naşibaṭi bahilna babomandēr̄ pa ulemp̄ wi ptēṅṭēn̄ uleef̄ wi Krittu un-woon̄ bañaan̄ biki Naşibaṭi bti. ¹³ Hēnk̄ ṅbi kaya te kadoo kawo nja bti baloolan̄ ṭi pfiyaar̄ pi ṅkfiyaarun̄ na ṭi pme pi ṅkmeen̄ Abuk̄ Naşibaṭi. Hēnk̄, ṅjij̄ ṭi pṭaş̄ Krit-tu, kanaama bti. ¹⁴ Nēnkak̄ awo keeri bapoṭ̄ biki pjukan̄ pi bañaan̄ balon̄ bantitun̄ ṭi kaguuru pajaan̄ pañooṭ̄ du bdēm̄ jibi ṅmaaron̄ ṅajaan̄ ṅalun̄ iṭeem̄, uyook̄ kaya na ya. ¹⁵ Njbaa ṭēp̄ ṭēp̄ kado kaṭup̄ manjoonan̄ na uñal, kaşē̄ kado kanaam̄ naam̄ Krittu pya, ul anwoon̄ bkow. ¹⁶ Aji ṭēpna ṭi dko bti di imoh̄ ijaan̄ iyitiiraan̄ kaṭon̄ uleef̄, uko kṭaan̄ kabot̄ kaya bnuura. Woli dandoli ṭi uleef̄ dado ulemp̄ wi da, uleef̄ uji udēm̄ bti kaka uforṭa ṭi bñalad.

Ubida uhalu ṭi Krittu

¹⁷ Uko wi, wi wi nji ṅṅalun̄ kaṭupan̄ ṭi katim̄ ki Ajugun̄ : naṭañaan̄ pdo kapoş̄ ji bañaan̄ banwoon̄ baamme Naşibaṭi, banwoon̄ na ṅşal̄ ṅnaaf. ¹⁸ Nşal̄ ṅi baka ṅawo

† 4:8 Kañaaam̄ 68.18. †† Aduna awala ṭi mboş̄: Balon̄ baji : aduna aya mboş̄ uṭeeh̄ du mn̄keṭ̄.

ṭi bdēm̄ ; kë babot̄ awo baanka ubida wi Naşibaṭi ajaan̄ aṭen̄ ṭiki bawo ṭi kapaam̄, kë ṅhaaş̄ ṅi baka ṅabot̄ adēnēṭ̄. ¹⁹ Pwaan̄ mn̄kow pi bawaanun̄ paṭū kë bakjuban̄ pjuban̄ pi piinṭ̄ abot̄ abi duka duka ṭi pdo iko iṭop̄ bti. ²⁰ Kë an̄, mēnt̄̄ uko wan̄ wi wi najukun̄ ṭi *Krit-tu. ²¹ Wi naṭiinkun̄ uko wi Yetu, kë bajukanan̄ uko un-woon̄ manjoonan̄ manwoon̄ ṭi a, ²² nawo i kaduk̄ iko yi nakdolun̄ ṭfa, kaṭēlēş̄ mn̄wo mi nan̄ mi ṭfa. Uñal̄ wi uleef̄ ujaan̄ uguuran̄ kadoo ṭijan̄ du pkeṭ̄. ²³ Iṭēb̄ yi nan̄ na ṅhaaş̄ ṅi nan̄ ṅawo ṅi kakak̄ ṅhalu, ²⁴ naşē̄ nakak̄ bañaan̄ bahalu biki Naşibaṭi adolon̄ kë banaama awo na ubida ujinṭ̄ uṭool̄ wi manjoonan̄ manjaan̄ mambuk.

²⁵ Hēnk̄, nawutan̄ kaṭilan̄ : Andoli ṭi an̄ adoon̄ kaṭup̄ aṭēṅṭul̄ manjoonan̄ ṭiki ṅnaakiir̄ awo nja bti uleef̄ uloolan̄. ²⁶ Nadeebaṭlē nawutan̄ kawut̄ udeeb̄ wi nan̄ uṭu'an̄ pdo ipekadu. Nawutan̄ kawo na udeeb̄ te unuur̄ uṭoo ugot. ²⁷ Nakṭen̄ *Unṭaayī Uweek̄ dko dmēban̄.

²⁸ Nakij̄ aṭañaan̄, aşē̄ ṭēp̄ ṭēp̄ amēban̄ ulemp̄ wi nul̄, awo naṭool̄ ṭi wa, ahilna aka uko wi akfaaş̄erun̄ na an-woon̄ ṭi kanuma. ²⁹ Uṭup̄ unuura ṭañ̄ unjaan̄ uṭēnk̄ kabom-an̄ kabot̄ kado banktiinkun̄ wa bnuura, uwoon̄ kado kapēn̄ ṭi mntum̄ mi nan̄. ³⁰ Nawutan̄ kaṭū *Uhaaş̄ wi Naşibaṭi ujoṭan̄ ; Uhaaş̄ wi nul̄ wi aṭu'anan̄ wi wi aklun̄ kayikrēnaan̄ ṭi unuur̄ wi mbuur̄. ³¹ Napēnaan̄ ṭi ptoofan̄ iko bti inwoon̄ itēnt̄ phank̄ ṅaan̄ ṭi uhaaş̄, bşoorad, udeeb̄, pdeen̄ pdiim̄, bkuutar̄ na pdo kado iko bti yi mn̄ṭot. ³² Nawoon̄ keeri na iṭēb̄ inuura nabot̄ nado kañaga batēṅṭan̄. Nadoon̄ kamiirad̄ jibi Naşibaṭi aṭēpnun̄ ṭi *Krittu amiiran̄.

5 Nawo babak̄ Naşibaṭi biki aṅalun̄ maakan̄ ukaan̄ kë nawo biki kado katen̄ ṭi a. ² Uñal̄ uwoon̄ kaṭon̄ ubida wi nan̄ jibi uwoon̄ pa Krittu : aṅal̄ nja adoo wul̄ Naşibaṭi kaṭuṭ̄ ki nul̄ pa nja, kë kawo uṭen̄ na unṭaam̄ udolnī bṭenjan̄ banlilun̄ Naşibaṭi.

Nawoon̄ ṭi bjeehi

³ Hēnkun̄ wi nawoon̄ biki Naşibaṭi, naankak̄ awo biki kado kaṭiiniyaan̄ ṭiiniyaan̄ iko yi pjuban̄ pi piinṭ̄, ubida uṭop̄, na pñeebar̄ iko. ⁴ Nin̄ naanwo kado kaṭiiniyaan̄ iko iṭop̄ këme iko inaaṭ̄ këme iko yi bawaan̄ mn̄kow ba-jaan̄ baṭiiniyaan̄. Iko mēnt̄̄ iinyuk̄ nado kaṭiiniyaan̄. Naṭēpan̄ ṭēp̄ nado kabeeb̄ Naşibaṭi. ⁵ Hēnk̄ di uwoon̄, nameen̄ wa bnuura, nin̄ ṅaan̄ anjaan̄ ajuban̄ pjuban̄ pi piinṭ̄, kawo ṭi ubida uṭop̄ aanklun̄ kaneej̄ du Pşih̄ pi Krittu na Naşibaṭi. ṅaan̄ ankaan̄ aji ñeebar̄ iko aankak̄ alun̄ kaneej̄ du pa, ṭiki aji dēman̄ iko yun̄ kawo ji Naşibaṭi i i akdēmanun̄. ‡

⁶ Nin̄ ṅaan̄ alon̄ awutan̄ kaguuran̄ na ṅṭup̄ ṅwaan̄ udooni : uko mēnt̄̄ bti ujaan̄ uṭū Naşibaṭi adeebaṭēr̄ banwoon̄ baandī pṭaş̄a. ⁷ Nawutan̄ keeri kanaakiir̄ na bañaan̄ batēnt̄̄ bukun̄. ⁸ ṭfa nabi wo bañaan̄ biki bdēm̄, kë hēnkun̄ naşē̄ kak̄ biki bjeehi wi nawoon̄ biki Ajugun̄. Nadoon̄ kado ji bañaan̄ biki bjeehi. ⁹ Uko wi bjeehi ba-jaan̄ babak̄ uwo bti unuura, uṭool̄ abot̄ awo wi man-joonan̄. ¹⁰ Nakeerin̄ nado kala pme uko unlilun̄ Ajugun̄.

‡ Ampiiṭun̄ aşal̄ kë ṅaan̄ napit̄ aji dēman̄ ṅnton̄ ṭiki aji dēman̄ iko pdēman̄ pi awoon̄ kadēman̄ ṭañ̄ Naşibaṭi. Natenan̄ ṭi Kolot̄ 3.5.

¹¹ Nawutan kaka nin uko ulonj na udo uwaan udooni wi bañaan biki bdëm, naţëpan ţëp nado kayuuj kè iko mënţ iwo iwuţaan. ¹² Uko wi bañaan mënţ bajaan bado ţi kamena ukowandën maakan pdo kaţiiniyaan. ¹³ Iko bti impënuj jii imeetana du bjeehi. Kè uko um-meetaniij du bjeehi uji uwo bjeehi. ¹⁴ Hënk di di upi-itaniij aji :

« Naţiin iwi inkroyëntun,
naţiin ţi ptoof pi bankeţun,

*Krittü aşë naţan bjeehi bi nul ţi iwi. » †

¹⁵ Nalipariin keeri ţi mnwo mi nan mi ŋnuur bti. Nawutan kado kado ji bapën ; nadoon kado ji banwoonj na ŋşal. ¹⁶ Nadoon kado bnuura ŋyaaş bti ŋi nahilanuŋ pdo ba, ţiki wal wi ŋwoonj wi, uwo uwuţaan. ¹⁷ Ukaan kè naanwo kado bpën, nadoon kala pme uko wi Ajugun aŋaluŋ nado. ¹⁸ Nawutan kadaan poot kakuj, paji paţokan ubida ; naţëpën ţëp natum na *Uhaaş wi Naşibaţi. ¹⁹ Nadoon katënţën batënţan ţi ptoofan na iyeeh yi pñaamarën Naşibaţi, na yi pdëman *Krittü. Uhaaş wi nul uţu'an iyeeh mënţ ţi bkow. Nadoon kayeeh kadëman Ajugun na ŋhaaş ŋi nan bti. ²⁰ Nadoon kabeeb wal undoli ţi iko bti Naşibaţi Aşin nja ţi katim ki Yetu Krittü Ajugun.

Banniimarunj

²¹ Andoli adoon kaţaş *Krittü ţi pdo katiink batënţul. ²² An baaţ nadoon katiink bayinan jibi banfiyaaruŋ bajaan batiink Ajugun. ²³ Niinţ awoonj ajug katoh jibi Krittü awoonj ajug banfiyaaruŋ. Banfiyaaruŋ bawoonj uleef wi Krittü, kè ul ţi uleeful ajaan abuuran baka. ²⁴ Jibi banfiyaaruŋ bajaan batiink Krittü, hënk di di baaţ bawoonj kado katiink bayin baka ţi iko bti. ²⁵ Kè an biinţ naŋalan baharan jibi *Krittü aŋaluŋ banfiyaaruŋ adoo wul uleeful akeţ pa baka. ²⁶ Ado haŋ bahilna baţëpna ţi uţup bawo biki Naşibaţi, wi aňowuŋ baka na meel, ²⁷ banfiyaaruŋ bahilna bapën bawinana ţi kadunul bawo na mndëm ji ŋaaţ ankniimi-iŋ anwoonj nanuura, najinţ piş kè kaara di nul daan-laatari kème awo na iko ilonj itënţ yuŋ. Ado haŋ banfiyaaruŋ bahilna bawo bajinţ, baţool babot bado kado uko unnuuriinţ ŋaň. ²⁸ Kè hënk di di biinţ bawoonj kaŋal bahar baka jibi baŋaluŋ ŋleef ŋi baka. Aŋŋaluŋ aharul, uleeful wi wi aŋaluŋ. ²⁹ Hënk di uwoonj, nin ŋaŋ alonj aambaan kapoka uleeful, aji ţëp ţëp kade de'an wa, kaboman wa. Krittü aji do haŋ kak na nja ŋnfiyaaruŋ, ³⁰ ţiki ŋwo uleeful. ³¹ Ulibra wi Naşibaţi uji : « *Waŋ ukaan kè ŋiinţ aklun kaduk aşin na anin kanaakiir na aharul, bakak ŋaŋ aloolan* » †³² Manjoonan mnweek manwinana ţi ŋţup ŋi. Nji dji uko waŋ uwo wi *Krittü na banfiyaaruŋ. ³³ Niinţ kak akaan aŋal aharul ji uleeful, ŋaaţ ado katiink ayinul.

Bapoţ na bajug baka

6 An bapoţ pfiyaar pi nafiyaaruŋ Ajugun paţuun nado katiink bajugan, ţiki uko mënţ uwo utool.

† *Bañaan baamme ŋaŋ ampiitun uţup wi. Balonj başal kè uka pwoona ţi kayeeh kalonj.* †† 5:31 Ujuni 2.24.

² *Bgah baji : « *Mëbaan şaaş na naan bnuura* » ‡ uko mënţ uwoonj uteek ţi iko yi Naşibaţi ajakuŋ ţi Bgah ungakandëruŋ na kahoŋ, ³ uji : « *Ihilna iwo ţi mnlilan ŋnuur ŋi nu ŋabot ŋatum ţi mboş.* » ††

⁴ Kè an başin bapoţ, nakbubara kado kadeebaţan babukan ; nadoon kakuş baka, kajukan baka kabot kayuuj baka iko inliluŋ Ajugun.

Balemp na biki baklemparuŋ

⁵ An balemp nadoon katiink biki naklemparuŋ ţi mboş ţi, nahetan ikow nado kaţaş baka na iţëb ijintj ji nalempar lempar *Krittü. ⁶ Nawutan kaţaş baka ŋaň woli batenan pa bajakna kè nawo balemp banuura ; nadoon kado haŋ ji balempar Krittü banjaan baţu ŋhaaş ŋi baka bti ţi pdo uko wi Naşibaţi aŋaluŋ. ⁷ Nawutan kaţaş baka kaşë kaşal kè bañaan ŋaň biki naklemparuŋ, nadoon kaţaş baka na ŋhaaş ŋjintj ji naţaş ŋaş Ajugun. ⁸ Name kè Ajugun aluŋ katuum ŋaŋ andoli ţi uko unuura wi adoluŋ awole nalemp kème i baklemparuŋ.

⁹ Kè an biki baklemparuŋ namëbaan banklemparanj na ŋhaaş ŋjintj, nawut kabëg baka. Name kè Ajugan i baţi awo aloolan pa an na bukal, abot awo aanji ten uko wi ŋaŋ awoonj.

Iko iguti yi Naşibaţi awulanaŋ

¹⁰ Dbaaňşaan bţup bi kaji na an, najejan phina pi nan ţi mnwo mi nawoonj na Ajugun, ţi mnhina mi nul mandëmuŋ maakan. ¹¹ Najejan iko iguti bti yi Naşibaţi awulanaŋ, napokna kaguuru ki *Untaayi Uweek, ¹² mënţ bañaan bajën biki ŋkgutanaanuŋ, ŋntaayi ŋanwoonj du baţi ŋa, na mnşih na mnhina mi bajug umundu wi, unwoonj wi bdëm. ¹³ Najejan keeri iko iguti bti yi Naşibaţi. Hënk nanaţna naliinţ ţi ugut ţi unuur uwuţaan, ubale nahum bnaţ.

¹⁴ Namëbaan keeri naliintan : najejan manjoonan natan ţi blank manwo katël ki nan, nawohariin kamişa ki ifeeru, kul kawoonj pwo ŋaŋ naţool ţi kës ki Naşibaţi. ¹⁵ Işapaat yi nakţuunţ ŋi ihoţ iwoon pbo-mandër pa pya pţup *Uţup Ulil Unuura wi btiinkar wi Naşibaţi aţenuŋ nja. ¹⁶ Najejan pfiyaar ŋwal bti pawo ubeel wi nan, nahilna najëmşën işuuri inkyikuŋ yi *Naguuru. ¹⁷ Najejan mbuur manwoonj ŋi *Krittü manwo pntuuru pntak pi ugut. Uţup wi Naşibaţi uwo kakej ki *Uhaaş wi Naşibaţi uwulanaŋ.

¹⁸ Nadoon kaňehan Naşibaţi kakooţa ŋwal bti, *Uhaaş wi nul udo kaţëkan ţi uko mënţ ; natamaan nawut kayoont iñeen nin unuur uloolan ţi pdo kaňehandër banwoonj biki Naşibaţi bti. ¹⁹ Naňehandëraan kak, Naşibaţi aţuuna uţup wi nul ţi mntum mi naan, hënk nhilna ndo kaţup na mntën uko umbiij amena wi *Uţup Ulil Unuura ujaan udiiman. ²⁰ Dwo naţupar wa, kè wul ukaan kè ntanana na mnkorentu awo ukal-abuş. Naňehandëraan keeri pa ndo kaţup na mntën uko wi nwoonj i kaţup.

‡ 6:2 Ppën 20.12a. †† 6:3 Ppën 20.12b.

Uɕup ubaañsaani

²¹ Dɔal an kak name jibi nji nwoon, uko wi nji kadoon. Tişik, ayiɕ nja i nɔalun maakan ankaan awo nalempar Ajugun na manjoonan, alun kaɕupan jibi iko

bti iwoon. ²² Dyila yil du an pa aɕupan jibi nwoon abot atenɕenan.

²³ Dñehan Naşibaɕi Aşin nja na Yetu *Krittu Ajugun bajoobɕen nhaaş nji banfiyaarulun bado kaɔalad babot bahoɕelêş pfiyaar pi baka. ²⁴ Bnuura bi Naşibaɕi pa baɔalun bti Yetu Krittu Ajugun te mnɔo.

FILIP

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaaruṅ panwoon du ubeeka wi bajaan badu Filip. Ți bayaaş bi nul btëbantën, abi Țup Uṭup Ulil Unuura du ubeeka mënṭ kē bañaan badoo fiyaar wa. Natenan Ți ulibra wi Ulemp wi Banjaan 16.11-40. Wi babin awat Pawulu ukalabuş Țiki alempar Ajugun, bañaan biki ubeeka wi Filip bajunt itaka awul alon Ți baka i bajaan bado Epafrodit aŋooṭa. Wal mënṭ wi wi Pawulu apiitun baka kakaarta ki kabeebna baka. Aji na baka bamëban baliint Ți pfiyaar, bawut kadek Naşibaṭi kafet, bawut kaŋiink banjaan bajukan bañaan uko umpaṭun na Naşibaṭi. Akak aleşan baka kē bawo Ți ploolan na Krittü, kē btiinkar bawoon kawo Ți ptoof pi baka.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboş na pñehan (1.1-11)
2. Hum di di Pawulu awinarun ubida (1.12-30)
3. Pdo bañaan bado kado ji Krittü (2.1-18)
4. Bañaan banwoon Timote na Epafrodit
5. Ŋaan najën awo kalil Naşibaṭi (3.1-4.9)
6. Pawulu abeeb bañaan biki Filip (4.10-20)
7. Pwul mboş pbaaŋşani (4.21-23)

Pwul mboş

1 Nji *Pawulu na Timote, ḡnwoon balempar Yetu *Krittü, ḡwul mboş biki ubeeka wi Filip bti bamëbanun Yetu Krittü awo biki Naşibaṭi na baweeek biki baka na banjaan baṭenk baweeek mënṭ Ți ulemp. ² Dñehan Naşibaṭi Aşin nja na Yetu Krittü Ajugun bawulan bnuura babot bajoobṭënan ḡhaaş.

Pbeeb na pñehan Naşibaṭi

³ Dji kabeeb Naşibaṭi i njaan kadëman Ți uko winan, ḡyaaş bti ḡi njaan kaleşan. ⁴ Woli dñehandëran an bti Naşibaṭi, dji kawo Ți mnlilan. ⁵ Dji kawo na mnlilan Țiki du unuur uteek te hënkun, naṭu iñeen yi nan Ți ulemp wi pdo kaṭup *Uṭup Ulil Unuura na iko bti yi najaan naṭëknën. ⁶ Uko wi nfiyaaruṅ wii wi : Anjunun ulemp unuura wi Ți an ado kalempa lemp te uba wa, Ți unuur wi Yetu *Krittü akluṅ kabi.

⁷ Unuura nwo na uşal utënt waṅ pa an bti. Na manjoonan dṭu'an Ți uhaaş wi naan, woli dwo ukalabuş këme awo Ți pgutar Uṭup Ulil Unuura, an bti naji naṭëknën Ți ulemp wi Naşibaṭi awulun. ⁸ Aa, Naşibaṭi ame kē dmëbanan an bti Ți uhaaş wi naan abot aṅalan jibi Yetu Krittü aṅalan.

⁹ Uko wi njaan kañehan Naşibaṭi wii wi : Ado uṅal wi nan udo kadëma dëm pya, te ḡşal ḡi nan ḡadoo ḡajeeh bnuura nabot nado kayikrën uko bti wi Naşibaṭi aṅaluṅ. ¹⁰ Hënk nahilna najoş uko unuurnaaniḡ naşë nawo bajinṭ piş banwoon baanwo na nin buṭaan blon pa unuur wi *Krittü akluṅ kabi. ¹¹ Nawo kak bañaan bantumun na uko wi pwo baṭool wi Yetu Krittü aṭuun Ți

an. Hënk nayuuṅ mndëm mi Naşibaṭi, bañaan babot bado kadëmana.

Pawulu awo du ukalabuş

¹² Bayiṭ naan dṅal name kē uko undolnun ubaa Țëp Țëp ado kē *Uṭup Ulil Unuura ukmeëṭana meeṭana pya. ¹³ Hënk, bangoli bti biki naşih najeenkal na bañaan bti badoo me kē ulemp wi *Krittü uṭuun kē nwo ukalabuş. ¹⁴ Kē uko mënṭ ukak aṭu kē bayiṭ nja baṭum bahaṭ Ți Ajugun, akak aṭup Uṭup wi Naşibaṭi na mntëṅ nin baanji balënk.

¹⁵ Uwo manjoonan kē balon baji baṭup uko wi *Krittü na uşal wi bpulad na wi bkujar, kē balon başë ji baṭup wa na uşal unuura. ¹⁶ Banjaan baṭup uko wi Krittü na uşal unuura, uṅal ujaan uṭu baka pdo haṅ, Țiki bame kē ulemp wi naan uwo wi pdo kagutar *Uṭup Ulil Unuura. ¹⁷ Kē bukundi, na uşal wi bpulad wi wi bajaan baṭupna uko wi Krittü. Mënṭ uşal ujinṭ ujaan uṭu baka banaṭa ; baji başal photoleş mnhaj mi naan du ukalabuş. ¹⁸ Kē uko mënṭ uşë wo uunwo nin uko ulon. Uko unkaan udooni uwoon woli na uşal uwuṭaan këme na uşal unuura wa, baṭup uko wi Krittü. Dliandër uko mënṭ. Dkak ado kalilandër lilandër uko mënṭ pya, ¹⁹ dme kē uṭij mbuur mi naan, Țiki nañehandëran, kē Uhaaş wi Yetu Krittü ubot aṭëknën. ²⁰ Uko wi nji kayoonkun abot ahaṭ na uhaaş wi naan bti uwo kē nin mënkkowa, dbaa Țëp Țëp hënkun kado jibi njaan kado ḡnuur bti kayuuṅ na mntëṅ mndëm mi Krittü Ți uleef naan woli dwo najeb këme woli dkeṭi.

²¹ Woli dwo najeb *Krittü awoon uhëfënt wi naan, kē woli dkeṭi kanuurandën. ²² Kē woli pwo Ți mboş paṭu

ulemp wi naan udo kaya bnuura, mēmme keeri uko udat. ²³ Dwo na nşal ntēb : dnjal pya, kaya kawo na Krittu, wul wi ndoon ahokan hokan. ²⁴ Kē uşē nuura pa an nwo ʔi mboş ʔi. ²⁵ Kē jibi nfiyaaruŋ uko mēnt ʔi dme kē dʔo ʔi na an bti, nahilna nado kadēm nabot nawo na mnlilan ʔi pfiyaar pi nafiyaaruŋ Krittū. ²⁶ Hēnk woli dkak du an nahilna kaka uko ulon ʔi unktuun ʔi natanjar Yetu Krittū kak.

²⁷ Uko unkaan udooni uwo nado kaʔon ubida wi nan, utaan na *Uʔup Ulil Unuura wi *Krittū. Hēnk, woli dbi du an kēme awo mēnwō na an katiink kē namēbandēr aliint awo ji ŋaan aloolan agutar na uhaaş uloolan pfiyaar panwoonun du Uʔup unuura uhalu. ²⁸ Nakwut nin uyaaş uloolan başooran balēnkanan ; uwo pa baka uko unkyuun ʔi pʔot pi baka na unkyuun ʔi kē Naşibaʔi abuuranan. Uko mēnt upēna du Naşibaʔi. ²⁹ Hēnk di uwoon, ʔi uko wi Krittū : Naşibaʔi aʔenan kē nahil afiyaara abot aʔenan kē nahil phajara. ³⁰ Na manjoo-nan uko wi nakgutaruŋ uwoon uloolan na wi nawinun kē nji kagutar ; dgutaraara gutar wa jibi nameen.

Btiinkar na pwalan bkow

2 Woli pwo baloolan ʔi Krittū paji patēntēnan, woli unjal wi akaan pa an uji uʔañanan mntēg, woli Uhaaş wi Naşibaʔi uʔu'an kē nakak baloolan, woli naŋaladi abot aŋagiir, ² natiinkaran keeri, naŋalad, nala pwo ʔi ploolan ʔi uhaaş na ʔi uşal. Hēnk dlun kalilan maakan. ³ Nawutan kado kado nin uko ulon na uşal wi bpulad, kēme kado kado uko ulon kalaana pwinana. Naʔepēn ʔep nawalan ikow nado katen batēntan ji badēm apelan. ⁴ Andoli awutan kaşal uleeful ʔañ, adoon kaşal batēntul.

⁵ Nawoon na uşal utēnt wi Yetu *Krittū ʔi ptoofan

⁶ Ul anwoon ji Naşibaʔi

aşē wo aanʔo aten plin pi alinun na Naşibaʔi

⁷ abaa ʔep ʔep apok pdiiman mndēm mi nul akak awo ji baŋaan bti,

akakan uleeful nalempar baŋaan.

Kē baŋaan bti bawin kē awo ŋaan najēn.

⁸ Awalan bkowul adoo wo

aampok pok pdo nin uko ulon wi Naşibaʔi anjalun, adinan pkeʔ, adoo dinan pkeʔ ʔi kruʔ.

⁹ Ukaan kē Naşibaʔi adeenja du bko duuʔ, awula katim kandēmun apel itim bti.

¹⁰ Hēnk, banktiinkun bti katim ki Yetu du baʔi na mboş, na du mnkeʔ banup.

¹¹ Itum bti ibot ido kadēman Naşibaʔi Aşin nja kaji Yetu awoon Ajugun.

Ulemp wi baʔaşar Yetu

¹² An bayit naan biki mmaganun, dme kē naambaan kaʔañanaara pdo kaʔaş Naşibaʔi. Nawutan kado kaʔaş keeri woli dwo na an ʔañ, nadoon kaʔaş kak maakan woli mēnwō na an. Nadoon kalempar mbuur mi nan ʔi pdo kawalan ikowan na ʔi pdo kaʔaş Naşibaʔi na palēnk. ¹³ Naşibaʔi ul ajaan aʔu'an, kē naji naŋal pdo kabot kado uko wi anjalun.

¹⁴ Woli nawo i pdo uko ulon nawutan kado kanur nuran, kēme kado kalaʔar. ¹⁵ Hēnk nahil kawo baŋaan bajint piş biki bawoon baankwin nin uko ulon wi pʔup ʔi baka, babak Naşibaʔi banwoon baanwo na nin buʔaan blon ʔi ptoof pi baŋaan biki umundu wi banwoon baʔi-lan na bado buʔaan. Nado kanuur wal mēnt ʔi umundu, ¹⁶ an namēbanun Uʔup unjaan uwul ubida. Hēnk, dlun kaʔanaran ʔi unuur wi *Krittū aklun kabi, ʔi-ki pʔi pi naan na unoor wi naan ŋaankwaan udooni. ¹⁷ Woli pŋaak pi naan padoo wo i ptula kawo uñaakan wi bʔenan banwoon pfiyaar pi nafiyaaruŋ, kalilanaara lilan kabot kaʔan na an bti. ¹⁸ Hēnk kak nawo i kalilan kabot kaʔan na nji.

Kayili ki bi Timote na Epafrodit

¹⁹ Dhaʔ ʔi Ajugun Yetu aji dyil ʔi ŋnuur ŋi Timote du an, ahilna ajoobtēnēn udeeb nji kak, woli dtiink jibi nawoori. ²⁰ Mēnka nin ŋaan alon kak anjaan aʔu uşal ʔi an ji nji kala pme jibi nawoori na manjooan. ²¹ Bukal bti ikow yi baka yi yi bajaan balempar, baanji balempar Yetu *Krittū. ²² Kē ul, nawin an bti uko wi ahilun pdo. Awo na nji alemp jibi napoʔ ajaan awo na aşin, kē ŋk-lemp un batēb bti aʔup *Uʔup Ulil Unuura. ²³ Ul i i nji njalun pyil du an keeri, wi nji kamehan me jibi uko wi nan uklun kaʔep. ²⁴ Nji kak dhaʔ ʔi Ajugun aji dbi kak du an hēnkun uunkjon.

²⁵ Kē nşē ten awin kē dwo i kayil Epafrodit kak, ayit nja ʔi *Krittū, i ŋjaan ngakandēr kalemp kabot kagutar *Uʔup Ulil Unuura. An nayilulun ʔi nji ado kalemparaan wi nwoon ʔi kanuma. ²⁶ Abi ŋal maakan pwinan an bti abot ahaajala, wi natiinkun kē amaaki. ²⁷ Na manjoo-nan abi maak adoo ŋogan pkeʔ, kē Naşibaʔi aşē ŋagi'a. Mēnt ul ʔañ i aŋagiin, nji kak aŋagi'aan maakan, ado han nwutna woli dpēn ʔi mntēg mi, kaneej ʔi mlon.

²⁸ Dkeer ataran kayila du an nahilna woli nawina nalilan, nji mbot nwo mēnkak ajootan maakan. ²⁹ Nayeenkana na mnlilan ji ŋaan anwoon i Ajugun, nabot namēban baŋaan banwoon ji a bnuura. ³⁰ Ul ankakun i pkeʔ pa ulemp wi Krittū, ayeenkaran ado ulemp wi nawoon naanhil pdo an ʔi ŋleefan pa nji adoo kak i pkeʔ.

Bnuura bi pme Yetu Krittū

3 Kē hēnkun an bayit naan, nalilaan ʔi Ajugun. Nin uunwo unoor ʔi nji nkek mpiitan uko wi ndoon abi piitan, uko mēnt utēntēnan tēntan. ² Nalipariin baŋaan banwoon ji ŋbuş †, bado buʔaan, bukal biki pwala katēmp pawoon ʔañ pfal uleef. ³ Nja ŋjaan ŋʔēpna ʔi Uhaaş wi Naşibaʔi kadēmana, nja ŋntuun mndēm mi nja ʔi Yetu *Krittū, abot awo ŋēnhaʔ ŋleef ŋi nja, nja ŋwoon banwaliin katēmp na manjooan.

⁴ Kē nji, ddoon aka uko unhilanun kaʔu'en nhaʔ uleef naan. Woli alon anun kē ahil phaʔ uleeful, nji dhilun kahaʔ uleef naan kapela. ⁵ Nji i bawalanun katēmp wi mbukiin ado ŋnuur bakren, dwo i pntaali pi *Itrayel, i pşini pi *Benyamin, dwo na hebērē abuk nahebērē. ʔi

† Nbuş: Bayuday baji baji banwoon baanwo bayuday bawo ŋbuş.

uko wi ptaş *bgah dwo *nafaritay. ⁶ Dbi wo ñaan anjalun uko wi Naşibaţi maakan adoo nun wi nji kaha-janu banfiyaaruñ Yetu k  ddo do wa. Woli ptaş uko bti wi bgah bajakuñ aji uwo u ool, nin ñaan alon aanhil kajak n uko ulon.

⁷ K  iko bti yi mbiin aşal k  i u' n nwinana bnuura  i kadun ki Naşibaţi, Krittü ado k  mme k  dbi neem na manjoonan. ⁸ Aa manjoonan ma, ntenle bnuura bweek maakan banwoon  i pme Yetu *Krittü Ajugun dji kawin k  dbi neem  i iko bti. A u k  nwaan iko bti yi mbiin aka, k  nş  win k  iko bti iwo iwetar yi nwoon i kaf l du pyew l kahilna kaka Kritt . ⁹ K   i a di nwoonun na ool  i kadun ki Naşibaţi, pwo na ool pi ptaş bgah pawoon paanhil pwul n. Woli dfiyaar Yetu  a n di nhilun kawinana pwo na ool  i k ş ki Naşibaţi. ¹⁰ Uko wi njalun uwo pme Kritt . Pme'a pawoon pme mnhi-na mi pna a pi nul  i pke  na phaj ji a kaş  kanaam na a  i pke  pi nul. ¹¹ K  h nk, dha  k  Naşibaţi alun kana anaan  i pke .

Pten kadun, kagutan pwo na ool na manjoonan

¹² M nji ddo bi ka ka uko m nt  k me nwo ñaan anwoon aanwo na nin bu aan dlon, k  nş  taman katen me dmob uko m nt ,  iki Kritt  amobnun nji  i uleef naan. ¹³ An bayi  naan, dme k  m ndo bi mob wa. K  uko uloolan  a n wi wi nwoonaanun  i uşal, uko m nt  wii wi : p ilma iko bti yi ndoon abi do, kado katen kadun, ¹⁴ kagutand r uko m nt  kahil kayeenk uko wi Naşibaţi aduurnun du ba i duu  a  pna  i Yetu Kritt .

¹⁵ Nja bti  njijun  i pfiyaar Yetu, najoh keeri  tu uşal  i uko m nt . Woli nawo na  şal  t b  i uko ulon Naşibaţi kajin anan wa. ¹⁶ K   i dko di  banun h nkuñ, najoh  wut ka a an ptaş bgah bi  jejun.

¹⁷ Bayi  naan, an bti nadoon katen  i nji, nabot nado katen  i ba aan banjaan ba aş uko wi  jakanan.

¹⁸ Ba um baji bado ji ba oor kru  ki *Kritt  jibi ndoon abi  upan akak a upan h nkuñ na mnkuul  i k ş.

¹⁹ Babaa şaan du bdoo. M nt  Naşibaţi i i bafiyaaruñ, iyin yi baka yi yi bafiyaaruñ. Baji ba anar uko unwoon kawo lah mnkow pa baka, bukal ban uun  haaş  i ba-ka bti  i iko yi mboş. ²⁰ K  nja,  wo biki ba i, dul di  kyoonkun nabanur i nja Yetu Kritt  Ajugun. ²¹ Ul ak l şun  leef  i nja  anjaan  aket , kakakan  a  anaam na wi nul, unwoon uleef unwoon na mnd m. A l ş  a na mnhina mi ajaan a ihna iko bti.

4 H nk an bayi  naan biki mmaganun maakan, dnuhan maakan, an nawoon mnlilan mi naan, na uko unkyuunun k  nji dwatun  i kamp tar ki nji kap tarun. An biki mmaganun, h nk di nawoon kam ban kaliin   i ptaş Ajugun.

Uko wi pdo

² An bi Ewodi na  untic dkoo an koo  naten  i Ajugun nakak natiinkar. ³ K  iwi injaan klemp ulemp wi njaan kalemp † na manjoonan,   nkan ba  bat b bukuñ  i uko m nt . Babi wo na nji agutar *U up Ulil Unuura, na

Klement na banjaan balemp na nji bti, biki itim ipiitani- n  i *Ulibra wi Ubida.

⁴ Nalilaan  nuur bti  i Ajugun  i uko bti. Aa, dkak akakal ş, nalilaan. ⁵ Pjoob bkow pi nan pawinaniin  i ba aan bti. Ajugun aanlowi. ⁶ Nawutan ka aaf nin uko ulon.  i iko bti, nakoo an Naşibaţi na ehana uko wi nanumiin. Nabeebana woli na ehana uko ulon.

⁷ H nk, ajoob  nan  haaş udoo upel iko bti yi uşal uhi-lanun kaşal abot am ban i  b yi nan na  şal  i nan  i Yetu *Kritt . ⁸ Bayi  naan, uko wi nji kabaa şaanun wi : na uun  şal  i uko bti unwoon manjoonan, uko uwoon uunji u u ñaan mnkow, unwoon u ool, unwoon ujin  piş awo uunwo na nin bu aan blon, unjaan u u ñaan ka alana, uko unyukuñ p iink, uko unuuriin maakan, uko unwoon wi pm ban na i  en it b. ⁹ Uko wi na-jukuñ  i nji, wi nayeenuñ abot atiink  i nji, wi nawin-nun k  nji kado, iko m nt  bti nadoon kado ya. H nk, Naşibaţi anjaan ajoob  n  haaş awo na an.

Pbeeb Naşibaţi  i uko wi ajaan a en

¹⁰ Dliilan maakan  i Ajugun, wi nakaan ayuun k  na u  şal  i nan  i nji. M nji naambaan ka u'aara  şal  i nji, naambi hil hil pyuun uko m nt . ¹¹ M nt  kanuma ka u' nun k  nji ka iini h nk, djuk plin  i uko wi nkaan.

¹² Dhil pwo  i bwaan abot ahil pwo  i pyok. Dko bti di nwoon na  i iko bti, Naşibaţi ado k  nhil kayok k me kawo na ubon, k  nhil pwo woli dka maakan k me awo  i kanuma. ¹³ Anjaan awul n mnhina adolon k  nhilan pmiir iko bti. ¹⁴ K  an naş  do bnuura wi na  nknun  i unoor wi naan.

¹⁵ An biki ubeeka wi Filip name bnuura, wi njunun p p *U up Ulil Unuura ap nna u aak wi nan wi Mate-doniya, nin pntuk plon pi banfiyaaruñ Yetu paan  n n na itaka, yi nan  a n yi yi nji nyeenuñ.

¹⁶ Wi nwoon du ubeeka wi Tetalonika, m nt  uyaaş uloolan  a n wi wi nayilbanaanun uko wi nnumiin.

¹⁷ M nkla la nawul n uko ulon, uko wi njalun uwo : uko wi nadolnun uwo bnuura bi Naşibaţi akho al şun  i iko yi ahankanan. ¹⁸ Dyeenk iko yi nnumiin bti, ido pel kanuma ki naan. D umand ni, h nkuñ wi ny-eeenuñ iko bti yi nayilun Epafrodit a ij n. Iwo ji p k  n plil pi b enjan bi Naşibaţi adiin abot aliland r. ¹⁹ K  Naşibaţi i njaan kad man a   hank  i Yetu *Kritt  bnuura bweek maakan, alun ka  pna  i ba kawulan uko bti wi nanumiin. ²⁰ Mnd m mweek manwo  i Naşibaţi Aşin nja te mn o! Uwo han.

Pwul mboş pbaa şaan

²¹ Nawulan mboş ba aan bti bamm banun Yetu *Kritt  awo biki Naşibaţi. Bayi  nja banwoon  i na nji bawulan mboş. ²² Banwoon biki Naşibaţi bti awo  i na nji bawulan mboş ; banklemparuñ *  tar na ih na-jeenk l  i baka bawulan mboş maakan.

²³ Ajugun Yetu *Kritt  awulan bnuura bi nul an bti.

† Injaan klemp ulemp wi njaan kalemp :  i u up ugrek bapiit aji «  utugot », uhinan kawo katim ki ñaan.  i, balon baji katim ki ñaan ka.

KOLOF

Uɕup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaaruŋ panwoon du ubeeka wi Kolot. Aambaan kayaha da, aŝe tiink kē baji banfiyaaruŋ Kriittu banwoon da bamēban aliint ɕi pfiyaar pi baka. Epafrat anjaan agakandēr na Pawulu abiiŋ aya da aɕup baka Uɕup Ulil Unuura. Wi ŋŝubal ŋlon ŋaɕepun, kē baŋaan balon baŝe ya da ajukan baŋaan uko ulon umpaɕun na Uɕup Ulil Unuura wi Epafrat abiiŋ ajukan baka. Baŋaan mēntɕ baji na baka ŋaan anjalun Naŝibaɕi abuurana awo kadēman ŋwanjuɕ na ŋnton ŋlon ŋampelun baŋaan bajēn. Baji na baka bawo kawala katēmp, kawo baankde ŋyemaɕ ŋlon. Kē Epafrat aŝe ya wal mēntɕ du Rom di Pawulu awoon ukal-abuŝ aɕupa uko mēntɕ. Wi Pawulu atiinkun uko mēntɕ wi wi apiitun baka, kadiimanaan baka kē pfiyaar Kriittu ɕaŋ pakkaan ŋaan abuur.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboŝ (1.1-2)
2. Pŋehan Naŝibaɕi kabeeba (1.3-14)
3. Pwo Naŝibaɕi pi Kriittu na mndēm mi nul (1.5–2.19)
4. Ubida uhalu na Kriittu (2.20–4.6)
5. Pwul mboŝ pbaaŋŝaani (4.7-18)

Pwul mboŝ

1 Nji Pawulu i Naŝibaɕi adolon kē nwo nanjaŋan i Yetu *Kriittu na Timote ayiɕ nja ŋwul ² biki ubeeka wi Kolot banwoon biki Naŝibaɕi aŝiyaar Yetu Kriittu na manjoonan mboŝ. Dŋehan Naŝibaɕi Aŝin nja awulan bnuura abot ajoobɕtēnēn ŋhaaŝ.

Pŋehandēr biki Kolot Naŝibaɕi

³ Njēnji ŋɕaŋan pbeeb Naŝibaɕi, Aŝin Yetu *Kriittu Aju-gun woli ŋŋehandēran. ⁴ Nɕiink pfiyaar pi nafiyaaruŋ Yetu Kriittu na unjal wi nakaan pa banwoon biki Naŝibaɕi bti. ⁵ Pfiyaar na unjal mēntɕ ŋawoona ɕi phaɕ pyeenk iko yi Naŝibaɕi ahankanaŋ du baɕi. Nakaan phaɕ mēntɕ ɕi uɕup wi manjoonan, unwoon *Uɕup Ulil Unuura wi naɕiinkun. ⁶ Uɕup Ulil Unuura mēntɕ ubi ɕi an jibi ukaan abi ɕi mboŝ bti di ukdēman dem pya abot aɕij iko inuura. Hēnk di uwoon kak pa an, du unuur uteek wi nayeenkun wa, abot awin bnuura bi Naŝibaɕi na manjoonan. ⁷ Epafrat nanohun anjaan alemp na un ajukananaŋ, ul anwoon nalempar Kriittu na manjoonan anklempun pa an †, ⁸ aɕupun jibi *Uhaaŝ wi Naŝibaɕi uklempun ɕi an kē nanjaladi.

Pŋehandēr pntuk pi banfiyaaruŋ

⁹ Ukaan, wi ŋmehaŋ me uko waŋ, aŝe bi duka duka ɕi pdo kaŋehandēran. Nŋehan Naŝibaɕi ado *Uhaaŝ wi nul utumanan uŝal unɕunja na mntit nahilna name bnuura uko wi anjalun. ¹⁰ Hēnk, ubida wi nan ulil Aju-gun nabot nado kado iko bti yi anjalun. Nado kado iko

† Anklempun pa an : Nlibra ŋlon ŋapiit aji : anklemparuŋ un.

inuura itum kabot kameha me Naŝibaɕi na manjoonan. ¹¹ Nŋehan Naŝibaɕi aliintanan ɕi iko bti yi nakdolun na mnhina mi mndēm mi nul. Hēnk nado kataman kabot kamiir ɕi iko bti yi nakdolun, ¹² nabot nalilan, nabeeb Aŝin nja andolon kē nahil kaka uko wi ahonun baŋaan biki nul, bukal banwoon ɕi bjeehi. ¹³ Alēb nja ɕi phina pi bdēm aŋoot du pŝih pi Abukul i anjalun. ¹⁴ ɕi ul di di ŋbuurnun, kē Naŝibaɕi abot amiir nja ipekadu.

¹⁵ Nin ŋaan aambaan kawina Naŝibaɕi, ɕi mnwo mi abukul mēntɕ mi mi ŋwinulur. Ul awoon nateek, akŝihun iko bti impaŝaniin, ¹⁶ ɕiki ɕi a di di iko bti ipaŝaniin du baɕi na ɕi mboŝ, ŋko ŋanwinaniin na ŋanwoon ŋaanwinanaa : ŋnton ŋankŝihun, ŋanwoon na mnhina, na ŋandukiin bti. Naŝibaɕi aɕepna ɕi a aɕak iko mēntɕ bti, iko mēntɕ bti aɕak ya pa a. ¹⁷ Ul awoo, wi nin kako kalon kawoon kaando bi paŝana, iko bti imēbandēraan ɕi a. ¹⁸ Banfiyaaruŋ bti bawoon uleeful, ul kaŝe awo bkow. Ul awoon ujuni, nateek ɕi banknaɕiin ɕi pkeɕ, ahilna kawo nateek ɕi iko bti. ¹⁹ Ulil Naŝibaɕi kē atumana iko bti inwoon ɕi a, ²⁰ abot aɕepna ɕi a akakan iko bti ɕi mboŝ na du baɕi ɕi ploolan na ul Naŝibaɕi. Pŋaak pi Abukul pantuliin ɕi krut paɕijun btiinkar mēntɕ. ²¹ An, nabi low Naŝibaɕi, kē buɕaan bi najaan nado na bi najaan naŝal kē bado kē naŝoorad na a. ²² Hēnkun uleef wi Abukul unwoon wi ŋaan najēn ukeɕi, pkeɕ mēntɕ paɕu kē nakak atiinkar na a. Hēnk nahil kanaɕ ɕi kadunul kawo bajinɕ piŝ, baŋaan banwoon baanwo na nin buɕaan dlon, biki bawoon baanhil pji nin uko ulon ɕi baka. ²³ Kē naŝe awo i kamēban bnuura kaliint ɕi pfiyaar kawut kapēn ɕi phaɕ pi *Uɕup Ulil Unuura wi naɕiinkun. Uɕup mēntɕ baɕup wa baŋaan bti ɕi mboŝ, wul wi nji Pawulu kalemparuŋ wi nji kaɕupun wa.

Ulemp wi Pawulu

²⁴ Dwo ƚi phaj ƚi uleef naan ƚi phaj pi *Krittu pa bnuura bi banfiyaaruŋ banwoonŋ uleeful. ²⁵ Pa an nanfiyaaruŋ bti biki Naŋibaƚi aƚu'enuŋ pdo ulemp wi pƚup uƚup wi nul bti. ²⁶ Uko mēntŋ uwoonŋ uko wi Naŋibaƚi amenunŋ baƚaanŋ du wi umundu uwoonunŋ, hēnkunŋ ameeƚan wa baƚaanŋ banwoonŋ biki nul. ²⁷ Aŋal baƚaanŋ biki ŋƚaak bti bame iko inuura na mndēm manwoonŋ ƚi uko umbiŋ amena. Uko mēntŋ wii wi : *Krittu awo ƚi an, ul adoonŋ kē nahaƚ kē nayeenk ƚi mndēm mi Naŋibaƚi. ²⁸ Kē hēnk di di ŋjaanŋ ŋmeeƚan Krittu, kaƚup baƚaanŋ bti balipara, kabot kajukan baka na uŋal unƚuŋa bti, bahilna bawo ƚi Krittu bukal bti baƚaanŋ banjiunŋ ƚi pfiyaar. ²⁹ Uko mēntŋ ukaanŋ kē ŋji kalemp, agutan na mnhina bti manwoonŋ ƚi ŋji, mi Krittu awulnuŋ.

2 Dŋal name kē dwo ƚi pƚutaran, an na biki ubeeka wi Lawoditiya, na baƚaanŋ bti banwoonŋ baambaan kawinēn na kēŋ ki baka ; ugut mēntŋ utam maakan. ² Ddo haŋ nahilna nawo na mntēŋ ƚi iƚēb yi nan nabot naŋalad nawo ji ŋaanŋ aloolan ; natum na uŋal unƚuŋa. Nahil wal mēntŋ kame uko umbiŋ amena wi Naŋibaƚi. Uko mēntŋ uwoonŋ *Krittu. ³ ƚi a di di iko inuura maakan bti yi uŋal unƚuŋa na injaanŋ ihaabēŋ ŋaanŋ uŋal iwoonŋ. ⁴ Dƚupan uko mēntŋ ŋaanŋ alonŋ awutna nin kadaaran na ŋƚup ŋlil ŋi nul. ⁵ Uwo manjoonan kē dlowan, kē uŋal wi naan uŋe wo ƚi an, kē nilan maakan wi nwinananŋ kē namēban bnuura abot anaƚ aliintŋ ƚi pfiyaar pi nafiyaaruŋ Krittu.

Mnwo mi baƚaanŋ banwoonŋ biki Krittu

⁶ Hēnk wi nadinanunŋ Yetu *Krittu aji awo Ajugun, mnwo mi nan mandoon kayuuj kē awo na an. ⁷ Najab awo na intaaŋ ƚi a, kē ajejan aniwna katohul, abot adolan kē nakliintŋ ƚi pfiyaar jibi bajukanananŋ, mnwo mi nan mandoon kayuuj keeri kē Krittu awo na an ƚi ubeeb wi najaanŋ nabeeb maakan Naŋibaƚi ŋnuur bti.

⁸ Naƚafaraan balil mntum badaaran, ŋŋal ŋi baka ŋawo ŋi baƚaanŋ, ŋawaanŋ udooni. Uŋal utēntŋ wunŋ uumpēnna du Krittu, upēnna du udolade wi baƚaanŋ, na du mnhina manjaanŋ manƚonŋ umundu wi. ⁹ ƚi ul ƚi uleeful di di iko bti inwoonŋ ƚi Naŋibaƚi iƚētuŋ. ¹⁰ Kē ƚi a di di nayeeknuŋ iko aƚuman, ul ankŋihunŋ baŋih bti na mnhina bti.

¹¹ ƚi *Krittu nawala katēmp kanwoonŋ kaanwo ki ŋaanŋ awalanananŋ. Katēmp mēntŋ kapēnna du a, kul kajaanŋ kakib pekadu danwoonŋ ƚi uleefan kapēnan. ¹² ƚi batitmu namoya na a, abot anaƚa ƚi pkeƚ wi nafiyaaruŋ mnhina mi Naŋibaƚi manaƚanulunŋ ƚi pkeƚ. ¹³ An biki pekadu di nan na pwo naanwala katēmp ƚiki naanwo bayuday, iƚuunŋ kē nawo bakeƚ, Naŋibaƚi awulan ubida na Krittu. Amiir ŋja ipekadu bti. ¹⁴ Dko di bapiitunŋ aji ŋduknaanaa ƚiki ŋēntaŋŋ uko wi bgah bajakuŋ, Naŋibaƚi atow da, aba na da wi apanunŋ da du krut ki Krittu.

¹⁵ Awohēŋ ŋntonŋ ŋankŋihunŋ na ŋanwoonŋ na mnhina, apēnan ŋa aƚiŋ ƚi kadun ki baƚaanŋ, alaƚ laaƚēn ŋa ƚi

kafēƚ ki pntuk panlilanunŋ wi awatunŋ ŋa ƚi pkeƚ pi Krittu akeƚunŋ ƚi krut.

¹⁶ Keeri uko wi najaanŋ nade, wi najaanŋ nadaan, kēme uko wi ŋfettu ŋlonŋ, na wi ufettu wi pli phalu na wi *unuur wi pnoorfēn wi bayuday uwutan kaƚu nadinan nin ŋaanŋ alonŋ aji naduknaanaa ƚi iko itēntŋ yunŋ. ¹⁷ Iwo ƚaŋ ulimēntŋ wi iko inwoonŋ i pbi. Kē uko unwoonŋ na manjoonan uŋe wo Krittu. ¹⁸ Banjaanŋ bahajan ikow yi baka pa pwinana, kadēman ŋwanjuƚ, nakdinan baka baji naduknaanaa. Baji babi ƚu ƚu ŋŋal ŋi baka bti ƚi ŋwanjuƚ na iko impēnunŋ awinana ƚi kadun ki baka. ŋŋal ŋi baka ŋaji ŋaƚu baka banah, ŋawo ŋi baƚaanŋ bajēn, ŋawaanŋ udooni. ¹⁹ Baanji bamēban ƚi Krittu anwoonŋ bkow. Ul ankaanŋ kē uleef bti uji uka uko bti wi unumiŋ, kamēbandēr bnuura ƚi dko di imoh ijaanŋ iyitiiraan, kabot kadēm jibi Naŋibaƚi aŋaluŋ.

Pkeƚ na pkuƚ kanaƚa ƚi pa na Krittu

²⁰ Wi nakeƚunŋ na *Krittu, kē mnhina mi umundu maankak ahilanan nin uko ulonŋ, we ukaanŋ kē naji naƚaŋ udolade wi wa, ji wul umēbanunŋ ubida wi nan ba? ²¹ Uji uji « Kjeŋ uko wi, » « Kŋem wunŋ, » « Kban wundu. » ²² Uƚiiniyaan iko injaanŋ ilunŋ katoka. Uko mēntŋ uwo udolade wi baƚaanŋ. ²³ Udolade mēntŋ uji uwo wo ji uwo na uŋal unƚuŋa, ƚiki uji uƚiiniyaan pƚaŋ *Bgah, pwalan bkow na pdo kahajan uleef, aŋe waanŋ udooni, uunji uneenan uleef pdo uko wi unaluŋ.

Pmēban Ubida uhalu unwoonŋ ƚi Krittu

3 Jibi nanaƚiŋ ƚi pkeƚ na *Krittu, nadoon kala iko yi baƚi keeri, di Krittu awoonŋ aƚo ƚi kadeenu ki Naŋibaƚi. ² Naƚuun uŋal wi nan ƚi iko yi baƚi, nawut yi mboŋ. ³ Hēnk di uwoonŋ, nakeƚi, kē ubida wi nan ume-nana na Krittu du Naŋibaƚi. ⁴ Krittu awoonŋ ubida wi nan na manjoonan. Unuur wi akwinaniŋ, an kak napēn kawinana na a ƚi mndēm mi nul.

⁵ Nafiŋan keeri ƚi mnwo mi nan iko yi mboŋ yi uleef unaluŋ. Iko mēntŋ yii yi : pekadu di piintŋ, ubida uƚop, pŋal iko iwuƚaan, pbi kaƚu ƚu uŋal na uhaaŋ bti ƚi uko, pŋeebar iko, ƚiki ankaanŋ ado haŋ aji dēman iko yunŋ ji Naŋibaƚi i i akdēmanunŋ. ⁶ Iko itēntŋ yanŋ ijaanŋ iƚiŋ udeeb wi Naŋibaƚi [ƚi banjaanŋ bado ya]. ⁷ Iko yanŋ yi yi najaanŋ nado ƚfa, wi ikƚonunŋ ŋbida ŋi nan. ⁸ Kē hēnkunŋ, napēnaan iko yanŋ bti ƚi ubida wi nan ; nawutan kado kadeebaƚ, kado kahank ŋaanŋ ƚi kaƚēb, kawo na bjoot ; nawutan kado kakarad, uƚup ulonŋ ukowēndēnaan uwutan kapēn ƚi mntum mi nan. ⁹ ŋƚilanŋ ŋawutan kawo ƚi ptoofan, ƚiki nawo hēnkunŋ baƚaanŋ bahalu banwohēŋunŋ ubida wi baka ujon na iko iwuƚaan yi wa.

¹⁰ Nawohara hēnkunŋ ubida uhalu, wi Naŋibaƚi awulananŋ abot aji ƚēlēŋ wa ŋyaaŋ bti kē nado naam na a, ul anƚakananŋ, nahilna name'a bnuura. ¹¹ Hēnkunŋ uunkak aka *nayuday na awoonŋ aanwo nayuday, anwaliŋŋ *katēmp na anwoonŋ aanwala ka, ŋaanŋ i uƚeeh, kēme anwoonŋ aamme nin uko ulonŋ ji baƚaanŋ biki uƚaak wi Fit, ŋaanŋ i bakjuukntēnunŋ ƚi ulemp kēme ŋaanŋ najeeh ;

*Krittu ɕań akaaŋ udooni abot awo ɕi bańaaŋ banfiyaaruluŋ bti.

¹² Wi Naşıbaɕi adatananŋ kē nawo biki nul, kē abot aŋalan, nadoon kańaaga, nado kaɕenkar, nabot nado kawalan ikow. Nawoon bańaaŋ banjoobuŋ ikow banwoonŋ baanji baɕaran. ¹³ Nadoon kamiirad, woli aɕenɕan alonŋ adolan uko ulonŋ, nawuladēn ińeen, namiirad. Jibi Ajugun amiiranaŋ, an kak, nadoon kamiirad. ¹⁴ Kē uko undēmnuŋ maakan uwo naŋalad, uŋal ujaanŋ udolan namēbandēr bnuura. ¹⁵ Btiinkar bi *Krittu aɕijunŋ ɕi an badoon kaɕonŋan ŋhaaɕ. Naşıbaɕi aɕijanŋ ɕi btiinkar mēntŋ nahilna nawo uleef uloolan. Nadoon kabeeb Naşıbaɕi ŋnuur bti. ¹⁶ Uɕup wi Krittu uɕum ɕi an! Nadoon kajukandēr, kaɕenkar kawutna kajot ɕi buɕaan. Nadoon kado haŋ na uɕal unɕuŋa bti, kayeeh Naşıbaɕi na iyeeh yi pńaamarēn na iyeeh yi pdēman Krittu, *Uhaaɕ wi nul uɕu'an iyeeh mēntŋ ɕi bkow. ¹⁷ Uko bti wi nahilanuŋ kaɕup kēme kado, nadolan wa ɕi katim ki Yetu Ajugun. Naɕēpnan ɕi a nado kabeeb Naşıbaɕi Aɕin nja.

Mnwo mi banfiyaaruŋ

¹⁸ An baaɕ nadoon katiink bayinan, ji bańaaŋ banwoonŋ biki Ajugun. ¹⁹ An biinɕ naŋalan baharan nawut kado kalēbar na baka.

²⁰ An bapoɕ, nadoon katiink bajugan ɕi iko bti ; uko mēntŋ wi wi Ajugun aŋaluŋ. ²¹ An baɕin bapoɕ, nakbubara kado kadeebaɕan babukan ji babi bawutandēr.

²² An balemp, nadoon katiink ɕi iko bti biki naklemparuŋ ɕi mboɕ ɕi. Nawutan kado kado haŋ ɕiki batenan kēme woli nala pwinana bnuura ɕi bańaaŋ. Nadoon kado haŋ na uhaaɕ ujintŋ wi bańaaŋ banwoonŋ baańńoom Ajugun. ²³ Ulemp wi bahilaŋ kaɕu'an nadoon kado wa na uhaaɕ unuura ji nawo wo ɕi plempar Ajugun.

²⁴ Nameen kē Ajugun atuuman na iko inuura yi ahankuŋ banwoonŋ biki nul. Na manjoonan *Krittu Ajugun i i naklemparuŋ. ²⁵ Kē ŋaaŋ ankdoluŋ buɕaan aluŋ kayeenk uko wi buɕaan mēntŋ baktijunŋ, kē nin bpaɕɕēr baankwo da.

4 An biki baklemparuŋ, nawoon baɕool na banklemparanaŋ nabot namēban baka bnuura. Nameen kē an kak, naka alonŋ kē awo Ajugan du baɕi duuɕ.

Uko wi pdo

² Namēbaan naliintŋ ɕi pńehan Naşıbaɕi, nawoon bten naɕu ibaɕ ɕi uko mēntŋ, ɕi pdo kabeeba. ³ Woli nańehan, nańehandēr un kak Naşıbaɕi ajeehan bgah bi ulemp wi pɕup Uɕup wi nul, nhilna ndo kaɕiiniyaan uko wi *Krittu umbiinŋ amena unɕuunŋ kē nwo ukalabuɕ. ⁴ Nańehaan nhil ndo kameeɕan wa, jibi nwoonŋ i kado.

⁵ Woli nawo na banwoonŋ baanwo biki Krittu, uko bti wi nakdoluŋ nadoon kado wa na uɕal unɕuŋa, ŋyaaɕ bti wi nahilanuŋ. ⁶ Nɕup ŋi nan ŋawoon ŋnuura, ŋataab pnam, nabot nahil pteem andoli bnuura.

Pwul mboɕ pbaańɕaani

⁷ Kē Tiɕik, ayiɕ nja i mmaganuŋ anwoonŋ nalempar *Krittu na manjoonan, i njaanŋ kagakandēraan kalempar Ajugun, aɕupan jibi nwoyi ɕi bti. ⁸ Dyila du an, ahilna aɕupan jibi ŋwo i ɕi abot atēŋɕenan. ⁹ Onetim kak, ayiɕun na manjoonan i mmaganuŋ ampēnnuŋ du an agakandēr na a. Baɕupan uko bti unktēpuŋ ɕi.

¹⁰ Arittarkuɕ anwoonŋ ɕi na nji ɕi ukalabuɕ, na Markuɕ ayiɕ Barnabaɕ bawulan mboɕ. Name uko wi nawoonŋ i kado woli Markuɕ abi du an : namēbaana bnuura.

¹¹ Yetu i bajaanŋ badu Yuttuɕ akak awulan mboɕ. Bukal bawajanɕ ɕań ɕi bayuday banfiyaaruŋ *Krittu, bajaanŋ balemp na nji pa *Pɕih pi Naşıbaɕi ; baji batēŋɕenēn.

¹² Epafrat anwoonŋ i ubeeka wi nan akak awulan mboɕ. Awo nalempar Yetu Krittu abot aji bi taman taman ɕi pdo kańehandēran Naşıbaɕi nahilna namēban naliintŋ, najij ɕi pfiyaar, nabot nado kado uko bti wi Naşıbaɕi aŋaluŋ. ¹³ Dɕup aji dmaar uko wi : Aji noor maakan ɕi uko wi nan na wi biki ubeeka wi Lawoditiya na biki ubeeka wi Yerapolit. ¹⁴ Luk kak nakuraar i ŋmaganuŋ na Demaɕ bawulan mboɕ.

¹⁵ Nawulan bayiɕ nja biki Lawoditiya mboɕ. Nawulan kak Ninfa na banfiyaaruŋ bti banjaanŋ bayitiir du katohul mboɕ. ¹⁶ Woli najuk uko wi mpiitananŋ, nakaan nado banfiyaaruŋ banwoonŋ Lawoditiya bajuk wa. An kak nakaan najuk uko wi nji kapiitunŋ biki Lawoditiya.

¹⁷ Nakaan naji na Arkip amēban bnuura ulemp wi ayeenkuŋ ɕi Ajugun.

¹⁸ Nji Pawulu kapiitananŋ na kańen ki naan, dwulan mboɕ. Naleɕan kē dwo ukalabuɕ. Bnuura bi Naşıbaɕi bawo ɕi an.

1 TEFALONIK

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoonj kakaarta kateek ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaarun panwoonj du ubeeka wi Tetalonika. Pawulu abi ya da aṭup Uṭup Ulil Unuura wi Yetu Krittü (natenan ṭi Ulibra wi Ulemp wi Banjañan 17.1-10). Bañaan banfētun da baṭaṣ Krittü. Wi ṅwal ṅlon ṅaṭepun, kē bañaan balon baṣē wuuk bañaan kē balaṭ Pawulu na nanohul. Anaṭara baka. Banfiyaarun Krittü bamen Pawulu na bangakandērun na a. Na utejan kē baṣē pēnan baka ṭi ubeeka kē baya Bereya. Wi ṅsubal ṅtēb ṅaṭepun, Pawulu ayil Timote aya aten jibi banfiyaarun Krittü banwoonj Tetalonika baduki awo. Wi ayaan abi, aṭup Pawulu aji bamēban te hēnkun, kē balon ṭi baka baṣē pok plemp kado kadeena. Baji baji Yetu abi hēnkun, kē baanuma plemp. Balon ṭi baka ṅhaaṣ ṅaanṭoora na baka ṭiki bayiṭ baka na banoh baka baṭum bakaṭi kē Yetu aambi. Uko mēntṭ ukaan kē Pawulu apiit baka katēṅṭēn baka abot aṭup jibi ubi wi Yetu uklun kawo na jibi akdolun na banfiyaarun. Hēnk, bahinan kahaṭ kē bawo na Aju-gun unuur undoli.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoonj:

1. Pwul mboṣ (1.2-3.13)
2. Pfiyaar pi bañaan biki Tetalonika bafiyaarun (1.2-3.13)
3. Ubida unlilun Krittü. (4.1-12)
4. Phaṭ kē Krittü abi (4.13-5.11)
5. Pṭan na pwul mboṣ pbaañṣaani (5.12-28)

1 Nji *Pawulu, na Filwanuṭ †, na Timote ṅkpiitanan, an banfiyaarun nanwoonj du Tetalonika amēban Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittü Ajugun. Nṅehan baka bawulan bnuura babot bajoobṭēnan ṅhaaṣ.

Mnwo na pfiyaar pi biki Tetalonika

² Nṅenji ṅṭaṅna pbeeb Naṣibaṭi ṅwal bti pa an bti, wi ṅjaan ṅleṣan woli ṅṅehana. ³ Na manjoonan ṅji ṅleṣ ṭi kadun ki Naṣibaṭi anwoonj Aṣin nja jibi pfiyaar pi nan pawinaniin ṭi udo wi nan, jibi natamanun ṭi bṅalad na jibi namēbanun aliintan ṭi mnhaṭ mi nahaṭun Yetu *Krittü Ajugun.

⁴ An bayiṭun biki Naṣibaṭi anjalun, ṅme kē nadatanaa. ⁵ Na manjoonan, wi ṅbiin du an adiimanan Uṭup Ulil Unuura, ṅṅendiimanan wa na mntum ṭaṅ, name wa kak na mnhina mi udo wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi. Nwin nja bti kē uṭup mēntṭ ujoonani. An name jibi ṅwoori ṭi ptoofan pa bnuura bi nan. ⁶ Kē an, nakak awo ṭi pdo ji un, na ji Ajugun. An nandoonj awo wo ṭi unoor uweek, nayeek uṭup wi Naṣibaṭi na mnlilan mi Uhaaṣ wi nul ujaan uwul. ⁷ Kē hēnk di di nakakun awo bankdiimanun banfiyaarun biki ṅṭaak ṅi Matedoniya na Akayi bti, bgah bi pṭaṣ. ⁸ Du an na manjoonan di di uṭup wi Ajugun upēnun, utiinkana du Matedoniya na Akayi. Mēntṭ dul da ṭaṅ, baṭup ṭi dko bti jibi nafiyaari Naṣibaṭi, kē ṅṅendo ka uko uṭup. ⁹ Hēnk di uwoonj, bukal ṭi ṅleef ṅi baka baṭup jibi namēbanun un wi ṅbiin du an, jibi nayaan du Naṣibaṭi aduk ṅṅonj alempar Naṣibaṭi anwoonj naje, anwoonj Naṣibaṭi na manjoonan, ¹⁰ kayoonkna ubi

† Filwanuṭ: balon baji badu'a kak Filat.

wi Abukul Yetu anklun kawoona baṭi, i anaṭanun ṭi pkeṭ, ankuuranun nja ṭi udeeb unkmbiin.

Ulemp wi bi Pawulu du ubeeka wi Tetalonika

2 Na manjoonan an bayiṭun ṭi *Krittü, name an ṭi ṅleefan bnuura kē ubi wi nun du an uunwaanj udooni. ² Name kak kē bahajanun akuṭ akarun du ubeeka wi Filip. Kē ṅṣē yeenkna ṭi Naṣibaṭi mntēn mi ṅhilni aṭupan Uṭup Ulil Unuura wi bañaan baṭum badoonj adola do na un maakan. ³ Nṅṭup ṅi nun ṅaanwo ṅi mnlifrēn, abot awo ṅṅembi bi na uṣal uwuṭaan, ṅṅembi bi na kaguuru! ⁴ Naṣibaṭi atenun ten awin kē ṅhilani aṣē wulun Uṭup Ulil Unuura, ukaan kē ṅṅṭup wa. Nṅenla la plil bañaan, Naṣibaṭi ammeen ṅhaaṣ ṅi nun i i ṅṅlaan plil. ⁵ Name kē ṅṅembaan kawoha na ṅṅṭup ṅṅaab ṅi kaguuru, kēme aṭup ṅṅṭup kahilna kaka uko ulonj; Naṣibaṭi ame kē uwo manjoonan. ⁶ Nin ṅṅenla pdēm ṭi ṅṅaan, ṭi an kēme ṭi balon. ⁷ Nṅdo hilan lah kabi ji bañaan baweek, kayuujan kē ṅwo *banjañan biki Krittü; aṣē baa ṭēp ṭēp abi na pjoob bkow, awo jibi ṅṅaṭ ajaan aboof abukul. ⁸ Nṅalan ṅal maakan adoo hilan kawo ṅṅenklun ṅi ṭi pṭupan Uṭup Ulil Unuura wi Naṣibaṭi ṭaṅ, ma kakeṭaran, ṭiki nakak bañaan biki ṅmaganun maakan. ⁹ An bayiṭun, ṅfiyaar kē naleṣ bnuura ulemp na unoor wi nun: ṅlemp nfa na utaakal kawutna kawo pkuṅ pa nin ṅṅaan alonj wi ṅṅṭupananj Uṭup Ulil Unuura wi Naṣibaṭi.

¹⁰ Nawin bti, kē Naṣibaṭi akak awin jibi ṅbiin awo na an nanfiyaarun: ṅwo bañaan bajinṭ baṭool, biki ṅṅaan awoonj aanhil pṭup uko uwuṭaan ṭi baka. ¹¹ Name

bnuura k   wo na an bti jibi aŝin napoŝ ajaan awo na abukul ; ¹² nji  t n t nan, kajakan namiir, kajakan naŝu kabaŝ, nahilna  i mnwo mi nan nado kado iko yi Naŝibaŝi aŝalun, ul ankdun'anan  i pŝih pi nul nabot nawo na mnd m mi nul.

Pfiyaar na kamiir ki banfiyaarun biki Tetalonika

¹³ Uko unkaan kak k  n nji  taŝan pbeeb Naŝibaŝi wii wi : wi nayeenukun uŝup wi Naŝibaŝi wi  ŝupanan, naanyeenk wa ji uwo uŝup wi  aan naj n, nayeenk wa ji uwo uŝup wi Naŝibaŝi. K  uwoha uŝup wi Naŝibaŝi na manjoonan, uŝup m nŝ uklempun  i an nanfiyaarun. ¹⁴ An bayiŝun  i *Krittu, h nkun nawo ji banfiyaarun Yetu Krittu, baŝaan biki Naŝibaŝi na manjoonan, banwoon du utaak wi Yuda : nahaj  i iŝen yi biki utaak wi nan jibi bahajun  i iŝen yi biki utaak wi baka. ¹⁵ Baŝaan m nŝ bado k  bafin Yetu Ajugun na *baŝupar Naŝibaŝi, un kak bahajanun. Baanji bado uko wi Naŝibaŝi aŝalun abot aŝoor baŝaan bti. ¹⁶ Bado na pneenanun pŝup banwoon baanwo bayuday uŝup unkbuurun ; h nk na  wal bti baji bahoŝal s ipekadu yi baka. K  h nk di udeeb wi Naŝibaŝi umobun baka h nkun.

Pawulu aŝal pkak du biki Tetalonika

¹⁷ An bayiŝun  i *Krittu,  bi wo i kadukan  wal  lon. Name bnuura k   leef  aŝ  adukanan,  haaŝ  i nun  aduka na an. Nnuhan maakan, aŝal maakan pwinan. ¹⁸ K  h nk,  gal pbi du an, nji Pawulu  i uleef naan  yaaŝ  t m ddo na pbi du an, k  *Fatana aŝ  neenanun. ¹⁹ Na manjoonan, an b  m nŝ nin  aan alon, nawoon mnhaŝ na mnlilan mi nun, an nakdiimanun k  ulemp wi nun uwo unuura wal wi Yetu Krittu Ajugun akluŝi kabi. ²⁰ Aa, nawoon mnd m na mnlilan mi nun!

Timote nayili

3 Ukaan k  n nkak ahilan pyoonk, aŝ  ŝal aji nyil Timote ayiŝ nja  i *Krittu du an kaŝ  kaduka du ubeeka wi Atenay un bukal bukal. Timote m nŝ aji lem-par Naŝibaŝi na un  i pŝup Uŝup Ulil Unuura wi Krittu. Nyila, abi du Tetalonika aŝenkan abot at n t nan  i pfiyaar pi nan, ³  haaŝ  aŝoora na an bti nawole  i unoor wi  woon wi. Name bnuura k  unoor m nŝ uwoon kafah ki nun. ⁴ Wi  biin awo na an,  ŝupan k   lon kadokahaj, k  mnhaj m nŝ mambanun  ta h nk, k  namee. ⁵ Ukaan k  wi nwoon m nkak ahilan pyoonk, k  nyil Timote du an, kahilna kame me nahuma nfiyaar Yetu Krittu. Dbi l nk aji me *Untaayi Uweek uguuran katok ulemp wi nun!

Pbeeb Naŝibaŝi  i uŝup ulil wi  tiinkun

⁶ K  h nkun wi Timote awoonun du an, aŝupun uŝup ulil  i pfiyaar pi nan na  i b alad bi naŝaladun. Akak ajakun aji naji naleŝ uko wi nun na mnlilan akuŝ anuhun jibi un  nuhanan. ⁷ An bayiŝun  i *Krittu, pfiyaar pi nan pat n t nanun  i unoor na manŝaaf bti mi  woon. ⁸ Nhef nŝ h nkun wi nam banun  i Ajugun. ⁹ K  hum di di  hilanun kabeeb Naŝibaŝi kadoo

kak ŝan  i uko wi nan? Nawulun mnlilan mnweek  i kadun ki nul. ¹⁰ Nfa na utaakal, nji  taman kaŝehana, aŝenun  kak  winan,  hilna  jukanan iko indukiin kali-intanaan pfiyaar pi nan.

¹¹ N ehan Naŝibaŝi Aŝin nja  i uleeful, na Yetu Ajugun badolon  hil  bi du an. ¹² Nkak a ehan Ajugun ado nado kaŝaladaara  alad pya, nabot naŝal baŝaan bti jibi un  galanan. ¹³ H nk nawo baŝaan banwoon baanwo na nin buŝaan dlon, baŝaan bajinŝ piŝ  i kadun ki Naŝibaŝi Aŝin nja, wal wi Yetu Ajugun akluŝi kabi na baŝaan bti banwoon biki nul. [Uwo han.]

Mnwo manlilun Naŝibaŝi

4 An bayiŝun  i *Krittu,  baaŝaan kaji na an, nado kajuk  i un jibi nawoon kado, kadoo kaŝalana du Naŝibaŝi. Nme na manjoonan k  nado bi kado han, k   ŝ   ehanan abot akooŝan  i katim ki Yetu Ajugun : nakaan nataman maakan  i pdo han.

² Name iko yi  jakanan nado kado  i katim ki Yetu Ajugun. ³ Uko wi Naŝibaŝi aŝalun uwo : nawo baŝaan bajinŝ piŝ, banwoon baanwo  i ubida uŝop. ⁴ N an andoli awo kame jibi akwoon na  aaf, kam ban uleef  i pekadu di piinŝ †, awo i kawo  aan najinŝ piŝ, kabot kawo na a k  nin alon aankan uko ulon uŝup  i mnwo mi nul. ⁵ Aankwut unal uwoŝaan uyoha jibi banwoon baamme Naŝibaŝi bajaan bado. ⁶ K   i uko m nŝ alon awutan kaguur at n ŝul k me kadola uko unkde'ulun  iki Ajugun aji weŝan bankjubanun han, jibi  doon abi ŝupan abot ayuujan bnuura. ⁷ Na manjoonan, Naŝibaŝi aandu nja pa  wo  i ubida uwoŝaan, adu nja pa  wo baŝaan bayimanaan, bajinŝ piŝ. ⁸ Ukaan k   aan am-pokun pjukan pi, m nŝ  aan i i apokun, Naŝibaŝi a, ul anwulanun Uhaaŝ wi nul.

⁹ Naannuma bapiitan uko ulon  i b alad,  iki an  i  leefan najukna ba du Naŝibaŝi. ¹⁰ Nado bi kado do han na bayiŝ nja bti  i utaak wi Matedoniya bti. K   ŝ  kooŝan nataman maakan kak. ¹¹ Naŝuun kabaŝ  i pwo bnuura katiinkar, kawut pdo kaneej  i iko yi baŝaan bampaŝi ; uko wi nanumiin nayikaj ran wa, jibi  jakanan. ¹² Woli nado han, biki bdig bamaganan nabot kawo naanknuma nin  aan alon aŝenkan.

Ubi wi Krittu

¹³ An bayiŝun  i Krittu,  gal name manjoonan  i uko wi bankeŝun, nawutna kajooŝan ji banwoon banka mnhaŝ. ¹⁴ Nfiyaar k  Yetu akeŝi, abot anaŝa  i pkeŝ, k  h nk di di  kaan afiyaar k  banfiyaarunun aŝ  keŝ, Naŝibaŝi alun kanaŝan baka, bawo na Yetu te mnŝo. ¹⁵ Uko wi  ŝupanan h nkun uwo uŝup wi Ajugun : nja  khumun bajeb te wal wi Ajugun akbiin  n kwo  i kadun ki baka. ¹⁶ H nk di uwoon, wal wi Ajugun ak-dolon pdiim kaŝup k  wal ubani, wal wi pdiim pi uwan-juŝ uweek paktiinkaniin, wal wi plul pi Naŝibaŝi paktiinkaniin, Ajugun  i uleeful awalnaana baŝi, bankeŝun afiyaar ul Krittu banaŝa duna  i pkeŝ. ¹⁷ Wal m nŝ un

† N an andolon awo kam ban uleef  i pekadu di piinŝ: balon baji  i k  Pawulu aji : N an andolon awo kame jibi akwoori na aharul.

ɣnhumuɣ bajeb, ɣnaakiir na baka kadeeɣana du kanfêluɣ kaya kayit na Ajugun du bko duuɕ. Hênk ɣşê ɣwo na a te mnto. ¹⁸ Nadoon katêɣtên keeri batêntan na uɕup mêtɕ.

Pwo bten

5 An bayiɕun ɕi *Krittu, naannuma baɕupan wal wi uko mêtɕ ukdolaniij. ² Name bnuura an ɕi ɣleefan kê unuur wi Ajugun ubi jibi nakiiɣ ajaan abi na utejan. ³ Wal wi bañaan bakjakun: « Nhaaş ɣi nja ɣaɕooraa, nin uko ulon uunkdan dan » wal mêtɕ wi wi ptoka pweek pakkuruɣ kur kajotna baka, jibi mnhaj manjaan mambi ɕi ñaaɕ anwoon na kayiɣ. Nin ñaan aankbuur ɕi pto-ka mêtɕ.

⁴ Kê an bayiɕun, naşê wo naanwo ɕi bdêm, unuur waɣ udo ukuran kur ji nakiiɣ. ⁵ Na manjoonan, an bti nawo babak bjeehi, babak pnak. Nënwo biki utejan, biki bdêm. ⁶ Nawulên ɣwut kaɣoyênt keeri ji bukundi ; nawulên ɣwo bten, ɣwut kakuj. ⁷ Baɣoy, utejan wi wi bajaan baɣoyênt ; kê badaan, utejan wi wi bajaan bakuj. ⁸ Kê nja, ɣnwoon biki pnak, ɣênwo kakuj ; nawulên ɣjej pfiyaar na bɣalad ɣdo kamişa kanɕak ki bangoli, ɣjej mnhaɕ mi ɣluɣ kabuur ɣdo utepi unɕak. ⁹ Na manjoonan, Naşibaɕi aandat nja pa udeeb wi nul umob nja, adat nja ɣkaana mbuur ɕi Yetu Krittu Ajugun, ¹⁰ ankeɕaruɣ nja ɣhilna ɣwole bajeb kême bakaɕ ɣwo bajeb na a. ¹¹ Ukaan kê andoluɣ awo i katêɣtên atêntul, kabot kaɕenka jibi nadoon abi kado do.

Pjukan pbaañsaani na pwul mboş

¹² An bayiɕun ɕi *Krittu, ɣñehanan nado kado haɣ, namëban bnuura baweek biki Ajugun aɕuuɣ ɕi

kadunan, banjaan bahaaharan maakan kabot kaɕupan uko wi nawoon i kado. ¹³ Ulemp wi baka ukaan kê nawo biki kamëban baka kabot kaɣal baka bnuura. Nati-inkaran an bti.

¹⁴ Nkooɕan an bayiɕun, nakakaan bañaan banwoon ɕi ubida uwuɕaan ɕi bgah, natêɣtênên banjaan balênk, naɕênkan bambiişniij, nawo kado kamiir bañaan bti. ¹⁵ Naɕaafaraan ñaan akakan buɕaan bi badoluluɣ ; nadoon kado bnuura unuur unjinɕi, nabot nado kado ba ɕi ptoofan na ɕi bañaan bti.

¹⁶ Najaan nawo ɕi mnlilan ɣnuur bti ; ¹⁷ nakɕaña pñehan Naşibaɕi ; ¹⁸ nadoon kabeeba ɕi iko bti. Uko mêtɕ wi wi Naşibaɕi aɣaluɣ pa an namëbanuɣ Yetu Krittu. ¹⁹ Nakneenan *Uhaaş wi Naşibaɕi unwoon ɕi an ulemp, ²⁰ nawutan kabeeh ɣɕup ɣi Naşibaɕi awuluɣ bañaan balon ; ²¹ natenan bnuura ɣɕup bti : ɣanwoon ɣnuura, namëban ɣa ; ²² nalowan uko bti unwoon uwuɕaan.

²³ Dñehan Naşibaɕi anjaan aɕooran nja ɣhaaş, adolan nawo bañaan bjintɕ piş, amëban bnuura ɣhaaş ɣi nan, ɣşal ɣi nan, na ɣleef ɣi nan, nahilna unuur wi Yetu Krittu Ajugun akbiij nawo bañaan biki bawoon baankwin nin buɕaan dlon ɕi baka. ²⁴ Andu'anan ado uko mêtɕ ; aji do uko wi ajakuɣ.

²⁵ An bayiɕun, an kak nañehandërun Naşibaɕi. ²⁶ Najakan na bayiɕ nja bti kê ɣmook baka bnuura.

²⁷ Dkooɕan ɕi katim ki Ajugun, naleyiirên bayiɕun bti uko wi ɣpiitun wi.

²⁸ Dñehan Yetu Krittu Ajugun awulan bnuura bi nul.

2 TEFALONIK

Uğup ujuni

Ulibra wi uwoonj kakaarta katëbantën ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaarun panwoonj du Tetalonika. Akak ačup baka kak ubi wi Krittü na jibi banwoonj baanfiyaara bakbaañsaanun. Balonj ři ubeeka mëntj baji Krittü adobi bi bi, kë balonj baji kë uundobi wo, kë unuur ušë řnog. Banjakunj aji unuur uřogi baankak adi plemp, baji baannuma plemp wi Krittü akbiinj hënkunj. Kë bašë ji baya kade du banjaan balemp. Uko mëntj ukaanj kë Pawulu apiit baka kadiimanaan baka kë řnaan aji wo kadeena ujënk wi nul. Akak aji na baka bamëban baliint woli bawo ři mnhaj babot bado kado bnuura wal undoli.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoonj:

1. Pwul mboš (1.1-2)
2. Ubi wi Krittü ukakan iko bti ři bgah (1.3-12)
3. Ajugun Yetu Krittü aandobi kak (2.1-12)
4. Pmëban kaliint ři pfiyaar (2.13-17)
4. Pñehan Našibaři na Ulemp (3.1-15)
5. Pwul mboš pbaañšaan (3.16-18)

1 Nji *Pawulu, na Filwanuť †, na Timote řkpiitanan, an banfiyaarun nanwoonj du Tetalonika amëban Našibaři Ašin nja na Yetu *Krittü Ajugun. ² Nñehan Našibaři Ašin nja na Yetu Krittü Ajugun bawulan bnuura babot bačooranan řhaaş.

³ An bayiřun ři Krittü, řwo i kado kabeeb Našibaři řwal bti ři uko wi nan. Utaanj na řdo hanj, řiki pfiyaar pi nan padëma dëm pya kë an bti nabot ařaladaara řalad maakan. ⁴ Uko mëntj uřu kë řji řřup uko wi nan ři kadun ki banfiyaarun Našibaři bti na mnlilan. Nji řdo hanj řiki baji bahajanan kë an našë mëbanaara mëban aliintan ři pfiyaar pi nan aji namiir ři unoor bti. ⁵ Uko mëntj bti uyuuj kë pwayëš pi Našibaři pawo ptool : uwoo nahilna nawo bařaanj bantaanun na pneej du pših pi Našibaři pi nakhajarun hënk. ⁶ Kë jibi Našibaři ajaan ado uko uřool, ařu bankhajanananj mnhaj ; ⁷ an nankhajun hënkunj, nalunj kanoorfën na un. Uko mëntj udolana wal wi Yetu Ajugun akwinaniinj kapëna baři na řwanjuť ři nul řnanwoonj na mnhina, ⁸ kawo ři bdoo bweek. Abi pweřan banwoonj baamme Našibaři abot awo baanji bařaş Uğup Ulil Unuura wi Yetu Ajugun. ⁹ Bakoba kakob kanwoonj kaankba, kalow kaara di Ajugun, kalow mndëm na mnhina mi nul. ¹⁰ Wal wi akbiinj, ři unuur mëntj, bařaanj banwoonj biki nul bti †† badëmana, banfiyaarulunj bti bamařa. An nawo ři bukunj mëntjan řiki nafiyaar uko wi řřupananj ři a.

¹¹ Uko mëntj ukaanj kë řji řñehanderan Našibaři řnuur bti, nahilna nawo bařaanj bantaanun na mnwo mi adu'ananj. Nji řñehan ado na mnhina mi nul natum na uřal wi pdo bnuura abot ado pfiyaar pi nan pawinana ři udo wi nan. ¹² Hënk, nadëman Yetu Ajugun, abot

† Filwanuť: Balonj baji badu'a kak Filuť. †† Bařaanj banwoonj biki nul : Balonj baji bařiiniyaan řwanjuť.

adëmanan. Uko mëntj ukyuujunj kë nayeenk bnuura bi Našibaři na bi Yetu Krittü Ajugun.

Ji ubi wi Ajugun

2 An bayiřun ři *Krittü, kë ři uko wi ubi wi Yetu Krittü Ajugun na jibi řkyitunj kařoga, řkoořan kooř, ² řřal ři nan řawutan katar kaguřla këme nayewla woli alonj ajakan unuur wi nul ubani. Nakfiyaar baka woli badoo ji Našibaři ařupunj baka, woli bařup uko mëntj ři kadunan, këme baji řpiitunj baka, nakfiyaar baka.

³ Nakdi nin řnaan alonj adaaran ři uko undoli. Ji unuur mëntj udo kaban, bařaanj bapok Našibaři kalowa, řnaan i buřaan anwoonj i kayeenk kakob kaweeb abot apën awinana. ⁴ Naan mëntj ajaan anařara uko bti wi bajaan bado Našibaři këme wi bajaan badëman. Adoo ya te kado kařo du *Katoř Kaweeb ki Našibaři kaji ul awoonj Našibaři.

⁵ Naleřan bnuura kë dřiiniyaan uko mëntj na an wi nhumunj na an. ⁶ Hënkunj kë našë me uko ummëbanunj řnaan mëntj kë aando pën awinana, kayoonk unuur wi nul uban. ⁷ Na manjoonan, mnhina mi řnaan i buřaan mammeniinj mando bi kalemp lemp. Wal wi bakpënanunj ammëbanulunj řař, ⁸ wi wi akpënuj kawinana. Yetu Ajugun abi wal mëntj na mndëm mi nul katoka na uyook umpënnunj ři mntumul kaba na a. ⁹ Naan i buřaan mëntj abile, abi na mnhina mi *řatana, ado uko uweek maakan, mlagre na iko iřořarënaan kaguurna bařaanj. ¹⁰ Ařëpna ři iko yi kaguuru kado bankneemunj buřaan řiki baanyeenk manjoonan abot awo baanjal ma, mul manwoonj lah i kabuuran baka. ¹¹ Ukaanj kë Našibaři ayil du baka mnhina mankneemanunj baka, bahilna bafiyaar řřilan. ¹² Hënk bařaanj bti bampokunj

pfiyaar manjoonan ašë lilan ʒi uko unwoonj uunwo utool, Našibaʒi akob baka.

Pmëban kaliint ʒi pfiyaar

¹³ An bayiʒun biki Ajugun aŋaluŋ, ŋwo i kado kabeeb Našibaʒi ŋnuur bti ʒi uko wi nan. Nawo ʒi bateek biki Našibaʒi adatuŋ abuuran, *uhaaš wi nul udolan kē nawo bañaan bayimanaan, nafiyaar manjoonan. ¹⁴ Uko mēntʒ wi wi aduuranaŋ wi ŋʒupanaŋ Uʒup Ulil Unuura nahilna nayeenk mndēm mi Yetu *Krittu Ajugun. ¹⁵ An bayiʒun, namëbaan keeri naliintan nado kaʒaš bnuura udolade wi ŋjukananaŋ wal wi ŋwoonj du an, kēme wal wi ŋpiitanaŋ piit ʒi wa.

¹⁶ Nñehan Yetu Krittu Ajugun ul ʒi uleeful, na Našibaʒi Ašin nja anŋaluŋ nja abot aʒooran nja ŋhaaš te mnʒo akuʒ aʒēpna ʒi bnuura bi nul awulun mnhaʒ ʒi iko inuura inkmbiij, ¹⁷ aʒooranan ŋhaaš abot adolan naliint ʒi uko bti wi nakdolun abot aʒup unuura.

Pñehandër bi Pawulu

3 An bayiʒun ʒi *Krittu, ŋbaañšaan kaji na an nañehandërun Našibaʒi, uʒup wi Ajugun uhilna udo kaniinka niink dko, bañaan badoki bawin mndēm manwoonj ʒi wa jibi an nadolun. ² Nañehandërun kak Našibaʒi ado ŋbuur ʒi iñen yi bañaan baŋoʒ bado buʒaan ; na manjoonan mēntʒ bañaan bti bafiyaaruluŋ. ³ Ajugun aji do uko wi ajakuŋ: adolan naliint ʒi pfiyaar pi nan kabot kabuuranan ʒi *nawuʒaan. ⁴ Kē ʒi uko wi nan, ŋfiyaar ʒi Ajugun kē uko wi ŋʒu'anaŋ pdo naji nado wa, abot aluŋ kadola do wa. ⁵ Nñehan Ajugun adek ŋhaaš ŋi nan ʒi pŋal Našibaʒi na ʒi pmiir ji Krittu.

Pʒu kabaʒ ʒi ulemp

⁶ An bayiʒun ʒi *Krittu, ʒi katim ki Yetu Krittu Ajugun ŋʒu'an nalow ñaan anwoonj ʒi mnwo mnwuʒaan, manwoonj maanʒok na udolade wi nayeenknuŋ ʒi un.

⁷ Name bnuura jibi nawo i kaligšēnun. Wi ŋwoonj du an, naanwinun kē ŋwo ʒi mnwo mnwuʒaan. ⁸ Nñenji na nin ñaan alon awulun ŋde, ŋbaa ʒēp ʒēp ataman ʒi unoor, alemp pnak na utejan kawutna kawo pkuŋ pi alon ʒi an.

⁹ Uko wi ŋwoonj uʒenun kē ŋhil lah kaji haŋ, ašë ŋal mnwo mi nun manwo uko wi nakdoonj kaligšēn.

¹⁰ Hēnk di uwoonj, wi ŋwoonj na an ŋʒupan aji : « Anwoonj aandi ulemp awutan kade. » ¹¹ Kē ŋšë tiink kē ʒi an, uka biki mnwo manwoonj mnwuʒaan, bañaan banwoonj baandi ulemp ašë ji baneejan mntum mi baka ʒi uko unwoonj uunkten baka. ¹² Nkooʒ bañaan bakanj mēntan ʒi Yetu Krittu Ajugun bado kalempar na byompan uko wi bakdeenj.

¹³ Kē an bayiʒun, nawutan kado kayoont iñen ʒi pdo bnuura. ¹⁴ Woli alon ʒi an apok pʒaš uko wi ŋpiitun ʒi, naʒupan wa našë nawut kaka nin uko ulon na a, ahilna akowa. ¹⁵ Kē našë wo biki kawut pjeja ji ñaan i našooradun, naʒiiniin na a ji ayiʒan, nakakana ʒi bgah.

Nʒup ŋbaañšaani

¹⁶ Nñehan Ajugun anjaan aʒooran bañaan ŋhaaš, aʒooran ŋa ŋwal bti na ʒi iko bti. Awoon na an bti.

¹⁷ Npiit ŋbaañšaani ŋi, ŋji Pawulu dpiitun ŋa na kañen ki naan. Hēnk di di njaan kado ʒi ikaarta bti.

¹⁸ Dñehan Yetu *Krittu Ajugun awulan an bti bnuura bi nul.

1 TIMOTE

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta kateek ki pawulu apiitunḡ Timote. Pawulu abi ya ubeeka wi Littra pṭup Uṭup Ulil Unuura. Dul di di Timote abiiḡ afēṭ. Wi atiinkunḡ Pawulu wi wi akakunḡ ṭi bgah bi Krittū. Agakandēr na Pawulu ḡyaaṣ ḡṭum akak alemp na a. Woli Pawulu atiink kē pntuk pi banfiyaaruḡ pi utaak ulonḡ pajun pdek Naṣibaṭi kafēṭ kēme bṭup blonḡ bawo da, Timote i i ajaanḡ ayil da aya ṭiini na baka kaṭanḡ baka. Abi yila du Efet aya atēḡṭēn pntuk pi banfiyaaruḡ Krittū panwoonḡ da. Dul di di kakaarta ki kaṭēnkulunḡ. Aleṣana ṭi ka ajaka aya aji na banfiyaaruḡ banwoonḡ da balipara baṅaanḡ bankjukanunḡ uko umpaṭunḡ na Uṭup Ulil Unuura. Aṭupa kak jibi banfiyaaruḡ Krittū bawoonḡ kawo ṭi pntuk pi banfiyaaruḡ na jibi bawoonḡ kadat bankwoonḡ ṭi kadun ki baka.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoonḡ:

1. Pjukan pi baṅṭilanunḡ aji bawo bajukan Bgah (1.1-20)
2. Hum di ṅaanḡ awoonḡ kaṅehan Naṣibaṭi kabot kadēmana (2)
3. Ulemp wi banwoonḡ ṭi kadun ki pntuk pi banfiyaaruḡ (3)
4. Ulemp wi Timote (4)
5. Baaṭ bayoṭ na bantohi (5)
6. Hum di bawoonḡ kaṭanḡ banḡalunḡ itaka (6)

Pwul mboṣ

1 Nji Pawulu, nanjaṅan i Yetu *Krittū dpiitu. Naṣibaṭi nabuuran i nja na Yetu Krittū anwoonḡ mnhaṭ mi nja baṭuunḡ kē nwo nanjaṅan. ² Dpiitu, iwi Timote abuk naan na manjoonan ṭi pfiyaar Krittū, aṅehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittū Ajugun bawulu bnuura na mṅaga babot bajoobṭēnan ḡhaaṣ.

Plipara pjukan pi baṅṭilan

³ Wi nji kayaḡn utaak wi Matedoniya, dkooṭu aji iduka du ubeeka wi Efet ihilna ido baṅaanḡ balonḡ banwoonḡ da ajukan iko impaṭi baṭaṅan pdo haḡ. ⁴ Jakan na baka bawut kabi kaduka duka ṭi ḡṭup ḡnanwoonḡ ḡaanwo manjoonan, na jibi mṅṣini manyeenkiirunḡ. Nṭup mēntḡ ḡaji ḡaṭij blaṭar ṭaṅ kaduk pdo uko wi Naṣibaṭi aḡalunḡ unjaanḡ udolana ṭi pfiyaar Krittū.

⁵ Dṭup uṭup wi ṭiki dḡal baṅaanḡ banfiyaaruḡ baḡalad. Uḡal mēntḡ uwoona ṭi uhaaṣ ujintḡ, uṣal unuura na pfiyaar panjoonanunḡ. ⁶ Kē banjaanḡ bajukan iko impaṭi baṣē low uko mēntḡ, ukaanḡ kē baneem ṭi bṭup banwoonḡ baanka udooni. ⁷ Baḡal pwo bame ṭi uko wi bgah, aṣē wo baamme uko wi bajaanḡ baṭup, wi bajaanḡ bajukan na mntēḡ mnweek.

Uko wi bgah bawoonḡ na manjoonan

⁸ Nme kē *bgah bawo bnuura kē ḡṣē wo i kajukan ba jibi Naṣibaṭi aḡalunḡ. ⁹ Nme bnuura kē Moyit aanwul wul bgah pa ṅaanḡ naṭool, awul ba pa baṅaanḡ banjubanuḡ: bampataṭiir, baṅṅoomunḡ Naṣibaṭi, banjaanḡ bado ipekadu, banjaanḡ bakar katim ki Naṣibaṭi, banjaanḡ baṭopan katoh ki Naṣibaṭi, banjaanḡ bafinḡ baṣin

baka, banin baka, banjaanḡ bafinḡ baṅaanḡ, ¹⁰ bankdolunḡ iko iṭop, banjaanḡ bapiintḡ na biintḡ ji baka kēme baaṭ ji baka, banjaanḡ bamob baṅaanḡ kawaap, baṅṭilan na banjaanḡ bamehna kaṣē kaṭilan na baṅaanḡ bti bampokunḡ pjukan pnuura. ¹¹ Pjukan mēntḡ pawoona ṭi *Uṭup Ulil Unuura wi Naṣibaṭi andēmunḡ akuṭ atum na bnuura aṭu'ēnunḡ pdo kaṭup.

Ulemp wi Timote

¹² Dbbeb Yetu *Krittū Ajugun, anwulunḡ mnhina mi plempara. Atenēn, afiyaarēn aṣē du'ēn ndo kalempara, ¹³ nji mbiiḡ akar ṭfa katimul, ahajan bankṭaṣulunḡ, awo naḡoonk, kē aṣē ṅagi'aan, awin kē dwo ṭi kapaam awo mēnfiyaara. ¹⁴ Kē hēnk di Yetu Krittū Ajugun atumanaanunḡ na bnuura, ado kē nwo ṭi ploolan na a, nhilna nfiyaara mbot nḡal baṅaanḡ.

¹⁵ Baṅaanḡ bti bawo kate uṭup wi, ṭiki ujoonani : Yetu *Krittū abi ṭi umundu pa pbuuran bado ipekadu, kē nji dwoonḡ nateek ṭi baka. ¹⁶ Kē aṣē ṅagi'aan, aṭēpna ṭi nji, nwoonḡ nateek ṭi baka, kadiiman kamiir kaweeḡ ki ajaanḡ amiir baṅaanḡ. Hēnk balonḡ balunḡ kafiyaara kakaana ubida wi mnṭo.

¹⁷ Iwi inwoonḡ Naṣih te mnṭo, iwi inwoonḡ iinkba, iwi i nin ṅaanḡ alonḡ awoonḡ aanhil pwin, iwi inwoonḡ aloolan ṭaṅ, pdēm na mndēm manwo ṭi iwi te mnṭo. Uwo haḡ.

¹⁸ Timote abuk naan, uko wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ubiiḡ aṭēpna ṭi baṅaanḡ aṭup ṭi iwi utēḡṭēnu ihinan igut ugut unuura. ¹⁹ Mēbaan iliintḡ ṭi pfiyaar pi nu, ibot iwo na uṣal unuura. Balonḡ bapok pṭaṣ uko wi ḡṣal ḡnuura ḡi

baka ñakjakun na baka, ukaanj kë pfiyaar pi baka pa-neemi. ²⁰ Himene na Alektandër bawo ñi bukuñ mënñtën, kë nşë wutar baka *Fatana bajukna pwo baankak akar katim ki Naşibañi.

Pñehan Naşibañi

2 Uko uteek wi nji kajunnun uwo pkootan nado kañehandër bañaan bti Naşibañi, nakooña aţenk baka, nado kañehana aţen ñaan andoli uko wi anumi-in, nabot nabeeba ñi iko yi adolon pa baka. ² Dkootan nañehandër başih na bañaan bti bawoon ñi pşih, ñhilna ñwo ñi bnuura na mñjeeh ñdo kadëman Naşibañi na ñhaaşun bti ñbot ñdo kado iko inwoon itool. ³ Uko wi unuuriñ ñi kęş ki Naşibañi nabuuran nja, abot alila, ⁴ ul anjalun bañaan bti babuur babot bame manjoonan. ⁵ Naşibañi awo aloolan, kë ñiint aloolan awoon ñi ptoof pi nul na bañaan: Yetu *Krittu, ⁶ anwulun uleeful bañaan bti bahilna babuur. Uko mënñ wi wi Naşibañi adiimanun ñi wal wi adatur. ⁷ Kë wul, ukaanj kë ndatana pwo *nanjañan kado kaşup kabot kajukan banwoon baanwo bayuday uko wi pfiyaar Yetu Krittu na uko wi manjoonan. Mënñilan ñilan, manjoonan mi mi nji kaşupun hënk.

⁸ Hënk di di ñjalun biint bado kañehan ñi dko di bawohañ, badeen iñen ijinñ du bañi, bawut udeeb na pñom. ⁹ Kë baañ, dñal bawohara, bawun ñleef ñi baka, bawut kajotan kadun pşiiiran na pñu irinku yi uwuuru këme plankara mnko na pñëga maakan, ¹⁰ bañëpan ñëp bado kado iko inuura jibi baañ banfiyaarun Naşibañi bti bawoon kado. ¹¹ ñi wal wi pjukan, baañ bawo kayomp, kabot kate bnuura uko wi bakşupun. ¹² Mëndinan ñaañ ajukan këme aşih ñiint, awo kañimandër. ¹³ Na manjoonan, *Adam i i Naşibañi aţakun uteek kë Ewa abaa bi. ¹⁴ Kë mënñ Adam i i baguurun, ñaañ i i baguurun kë ado uko wi Naşibañi aneenanun. ¹⁵ Kë kabuk kaşë lun kadola abuur †. Baañ babuur woli bataman afiyaar *Krittu, anjal bañaan abot awo bañaan banwoon bajinñ piş ñi kadun ki Naşibañi. Bawo kak kawut pdo kala pwinana.

Baweek biki banfiyaarun

3 Bañaan bti bawo kate uşup wi ñiki ujoonani : woli ñaan ala ulemp wi pwo naweek i banfiyaarun, ala pdo uko unwoon unuura. ² Kë naweek aşë wo kawo ñaan i bawoon baanhinan pñup nin uko ulon ñi a, awo kaniim ñaañ aloolan kaliñ ñi a, awo kawo ñaan anñi-janun uleeful, ankaan uşal, kañal bañaan, kayeenk baka bnuura, kahinan pjukan. ³ Aanwo kawo nakuj këme nañal pñom, awo kajoob bkow, kawo bnuura na bañaan, kalow itaka. ⁴ Awo kawo ñaan anñijanun katohul bnuura, kawo na bapoş banktiinkulun, kawo nantohi ñi kadun ki baka. ⁵ Na manjoonan, hum di di ñaan anwoon aanhinan pñijan katohul ahiniñ kañijan banfiyaarun Naşibañi? ⁶ Aanwo kawo ñaan aambaan abi bi ñi pfiyaar kañi abi adeen iğanan aşë duknaana akoba jibi *Untaayi Uweek ukkobiñ. ⁷ Awo kawo ñaan ñi

kadun ki banwoon baanfiyaari, kañi awo ñi mnkow ajot ñi bñaaw bi Untaayi Uweek.

Banjaan bañenk baweek biki banfiyaarun

⁸ Kë hënk kak di di banjaan bañenk baweek biki banfiyaarun bawoon kawo. Bawo kawo bañaan banti-inkaniñ, bawo kawo batool. Baanwo kadaan maakan, baanwo kawo baguurad ñi uko wi itaka. ⁹ Bawo kamëban bnuura na uşal ujinñ iko yi pfiyaar yi Naşibañi adiimanun. ¹⁰ Bawo katen baka duna ji babi bado kadat baka pa bado kañenk naweek i banfiyaarun. Woli bawin kë bawo bañaan biki bawoon baanhil kaşup nin uko ulon uwuñaan ñi baka babaa dat baka. ¹¹ Kë hënk kak di di baañ bawoon kawo. Bawo kawo baañ banti-inkaniñ, banwoon baanji bakuutar, banñijanun ñleef ñi baka abot awo batool ñi iko bti yi bajaan bado. ¹² ñiint anjaan aţenk naweek i banfiyaarun awo kaniim ñaañ aloolan kaliñ ñi a, kañijan babukul na katohul bnuura. ¹³ Bankdolun bnuura ulemp wi pñenk baweek biki banfiyaarun, bañaan baji bamagan baka, kakuñ kaliint maakan ñi pfiyaar pi bafiyaarun Yetu *Krittu.

Uko wi Naşibañi adiimanun

¹⁴ Dpiitu hënk, aşë hañ pbi du iwi ñi ñnuur ñi, ¹⁵ nşale lun ajon ubi, kşë me jibi bañaan bawoon kawo ñi katoh ki Naşibañi kanwoon bañaan banfiyaarulun, ul anwoon najeb. Bamëban manjoonan jibi pkumel na itap ijaan imëban katoh. ¹⁶ Nin ñaan aanhil kapok kë uko wi Naşibañi adiimanun unwoon uko wi ñfiyaarun udëmi : uwinana ñi Krittu ambiñ awo ñaan najën, i *Uhaaş wi Naşibañi udiimanun kë awo natool, ul ampënuñ awinana ñi kadun ki ñwanjüt, ul i başupun ñi uko wi nul ñi kadun ki bawoon baanwo bayuday, ul i bañaan biki mboş bafiyaarun, ul andeñaniñ ñi mndëm.

4 *Uhaaş wi Naşibañi uşup bnuura aji kë ñi ñwal ñbaañşani, bañaan balon baankak afiyaar *Krittu, baduka ñi ñnton ñanjaan ñaguurad kado kaşaş pjukan pi ña. ² Pjukan mënñ bañaan banwoon baguuru akuñ awo bañilan bajaan baniinkan pa ñi utaak, bakeñ ñşal awo wo ji batër ña na pfeeru pjeenk. ³ Bañaan bukuñ baji bajukan kë ñaan aanwo kaniim, aanwo kade iko ilon. Kë Naşibañi aşë paş iko yun mënñtën banfiyaarulun abot ame manjoonan bahilna bado kade ya wi bakdëmanulun abeeba. ⁴ Na manjoonan iko bti yi Naşibañi apaşun inuura ; ñenwo i ppok nin uko ude ulon, ñwo i kabeeb Naşibañi ñi iko bti yi ñkyeenkun. ⁵ Uko wi Naşibañi aşupun na pñehan pi nja ñado iko ide mënñ ijinñ ñi kęş ki nul.

Pjukan pi Pawulu ajukanun Timote

⁶ Woli ijukan bayiñu ñi Yetu *Krittu uşup wi, kwo nalemparul nanuura, kdiiman kë ikuşnaana abot adëm ñi ñşup ñi pfiyaar, pjukan pi manjoonan pi itaşun bnuura. ⁷ Pokan ñşup ñnaaf ñanwoon ñaanwo manjoonan, ñëpan ñëp itaman iñog Naşibañi. ⁸ Na manjo-

† 2:15 Natenan ñi Ujuni 3.15.

nan ptaman kado kaşëñ şëñan uleef panuuraa, kè ptaman kado kaşaş Naşibaţi paşë nuura pa iko bti ; pawo na kahonj ki ubida wi nşa na wi faan. ⁹ Bañaan bti bawo kate uşup wi, ũiki ujoonani. ¹⁰ Ntaman keeri nlemp nbot ngutan pa pñog Naşibaţi wi nşuun mnhaş mi nun ũi a, ul anwoon najeb, akuş awo nabuuran bañaan bti banfiyaarunj Krittü.

¹¹ Uşup wi, wi wi iwoonj kado kajukan kabot kaşu bañaan bti bado kaşaş wa. ¹² Nin ñaanj alonj awutan kabeehu ũiki ihoji, kè bşup bi nu, mnwo mi nu, uşal wi nu, pfiyaar pi nu na pjintj uhaaş pi nu nşaşë wo kado banfiyaarunj bado kado ji iwi. ¹³ Ji ndo kabi, tamaan ũi pleyiir *Ulibra wi Naşibaţi ũi kadun ki banfiyaarunj, ũi pşup baka uşup wi Naşibaţi na ũi pjukan baka. ¹⁴ Wutan kadaayanaan uşen wi *Uhaaş wi Naşibaţi uşuunj ũi iwi, wal wi uşëpnunj ũi bantohi kè bapafu iñen aşë ũiini. ¹⁵ ũuun kabaş ũi iko mënş, ulemp wi nu uhilna uya kadun, uwinana ũi bañaan bti. ¹⁶ Tamaan ido kalipara ũi mnwo mi nu na ũi pjukan pi nu, mëbaan iliintj ; idole hanj kbuuran uleefu na bañaan banktiinkinj.

Mnwo mi Timote ũi kadun ki banfiyaarunj

5 Wutan nin kalëbar na ñiintj naşaf, şëpën şëp iñiini na a jibi ijaanj kñiini na şaaş, iñiini na başaşa jibi ijaanj kñiini na başa'u. ² Mëbaan baaş başaf jibi imëbanunj naan, ibot imëban baaş banhojunj ji başa'u na uhaaş ujintj.

Baaş bayoş

³ Mëbaan bnuura baaş bayoş, dji banwoonj baanka başënk. ⁴ Kè woli ñaaş nayoş abuk këme ababntën, babukul mënş këme bababul bawo kadiiman pfiyaar pi baka du katoş ki baka duna wi baklukunj bajug baka uko wi başënkunj baka. Uko mënş ulilunj Naşibaţi. ⁵ Kè ñaaş anwoonj aanwo na nin ñaanj alonj ankndoonj kaşënk, unj mënşan aji ũu mnhaş mi nul ũi Naşibaţi, kañehan kabot kakooşa utejan na pnak. ⁶ Kè ñaaş nayoş anşaan ahokan iko yi umundu, awo ñaanj ankeşunj ; aji wo najeb ũi bdiş hënk kaşë do bi keşa keş du uhaaş. ⁷ Leşaan bañaan kak uko waş bawutna kawo baankşup nin buşaan blonj ũi baka. ⁸ Kè ñaanj aşale wo aando ji şënk bayişul, ajunna biki katoşul, adek Yetu *Krittü kafetj : awuş apel ñaanj anwoonj aanfiyaar Krittü.

⁹ Woli ñaaş anjal ppiitan katim kawo ũi pnşuk pi baaş bayoş, awo i kaka nşubal iñeen paaj kapaf, kawo ñaaş ambiinj alinj ũi bniimul ; ¹⁰ awo kawo ñaaş ammeşaniinj ũi pdo bnuura : akuş babukul bnuura, aşijan bayaanş bnuura, añow ihoş yi bañaan banwoonj biki Naşibaţi †, aşënk bajuuk, ado iko inuura bti. ¹¹ Kè baaş bayoş banhumunj, wutan kapiitan baka ũi pnşuk pi baaş bayoş ũiki woli uşal wi piintj udo baka kè balow *Krittü, bakak kaşal pniima. ¹² Wal mënş baji baduknaana ũiki bagar hënk uko wi bahonunj Krittü. ¹³ Kè hënk, wi bawoonj baanka uko udo, baji bañaay na itoh, kapaf şunj pwaanj uko udo punj bşup bşum na bkuutar, kaşiniyaan iko in-

† Pñow ihoş yi bayaanş banfiyaarunj: ũfa du Itrayel pñow ihoş yi nayaanş paji padiiman kè ñaanj adëmana.

woonj iinwo kado kaşiniyaan. ¹⁴ Ukaanj keeri kè nhokan baaş bayoş banhumunj baaniimaa, babuk bawo na itoh yi baka, başoorad nja bawutna kaşup buşaan ũi nja. ¹⁵ Balonj ũi baka bado bi jot jot aşaş *Fatana. ¹⁶ Ñaaş anfiyaarunj andoli anwoonj na baaş bayoş du katoşul awo kaşënk baka, aanwo kawut pnşuk pi banfiyaarunj pawo i pdo kaşënk baka. Hënk di di pajaan pahil pşënk banwoonj baanka ñaanj.

Bantohi

¹⁷ Bantohi bankşonunj bnuura banfiyaarunj, kajunna banjaanj balemp ũi pşup uşup wi Naşibaţi na banjaanj bajukan wa, bataanj na pyeenk baluk bweek. ¹⁸ Na manjoonan, upiitana ũi *Ulibra wi Naşibaţi aji : « *Iinwo kaneenan uwit unklempariinj pfeer wal wi kakit kabanunj* » †† akak aji : « *Nalemp awo kaluka ujënk wi nul ş.* » ¹⁹ Wutan kadinan nin batapar nantohi ankşonunj banfiyaarunj bşup bë mënş bañaan batëb këme bawaşanj babiinj aşup. ²⁰ Woli ajubani, ũiiniin na a ũi kadun ki banfiyaarunj bti, bantohi bandukiinj bahilna baten.

²¹ Dkooşu ũi kadun ki Naşibaţi na ki Yetu *Krittü na ki nşwanjuş nandataninj ido kaşaş iko yi njakiinj yi na uşal unwoonj uşool, wutan kapaşşër ũi iko bti yi ikdolunj.

²² Wutan kataran nin ũi ppaf ñaanj iñen kawula pşih kaşu ibi ineeş ũi pjuban pi ñaanj alonj. Wutan kaşopan uleefu.

²³ ũañaan pdo kadaan meel şaş, jaan kdaan ubiñu untiinku pa kayiñu kanjaanj kaşum pnooranu.

²⁴ Pjuban pi bañaan balonj paji pabi winana winana ji babi bado kawayëş baka ; kè pi balonj paşë ji paşo kaşon kabaa winana. ²⁵ Kè hënk di di iko inuura yi bañaan bajaanj bado ijaanj iwinana, ilonj inwoonj iinwinanaa jji ilunj kawinana.

Pjukan ũi uko wi balempar bañaan

6 Bañaan bti banwoonj balempar bañaan bawo kamëban biki baklemparunj kado katiink baka bnuura. Hënk baankdo nin uko ulonj uwuşaan wi bañaan bakşijanunj katokna katim ki Naşibaţi na pjukan pi nun. ² Kè banşaan alempar bañaan banfiyaarunj *Krittü, bawutan kaşal kaji babeeh baka ũiki bawo bayiş baka ũi Krittü. Bawo kaşëp şëp kado kalempar baka bnuura ũiki bañaan biki Naşibaţi anjalunj biki baklemparunj hënk.

Bajukan başilan

³ Iko mënş bti yi yi iwoonj kado kajukan kabot kaşu banfiyaarunj pdo. Woli ñaanj alonj ajukan iko ilonj impaşi awo aanktaş nşup nşuura nji Yetu *Krittü Ajugun na pjukan pantaanjunj na pñogan bañaan du Naşibaţi, ⁴ awo nahomp naweek, aamme me nin uko ulonj, atam bşup, na pnjomna uko wi nşup nşajakunj. ũunj dunj mënş di di pñeebar iko, na pnjom na bkuutar na pşalad bañaan buşaan ijaanj ipëna, ⁵ yul na blaşar banwoonj baankba. Bañaan banwoonj ũi blaşar mënş batoka nşal, baankak ame manjoonan, wi başalunj aji plempar Naşibaţi pawo uko ukaani itaka. ⁶ Na manjoonan plem-

†† 5:18 Pleşan 25.4. ‡ 5:18 Luk 10.7.

par Naşibaţi paji pawul ñaañ iko inuura itum woli alinj ti uko wi akaanj. ⁷ We wi ntiijun wi nbukiinj ba? Nin uko ulonj. Ke we wi nhiniinj kayaanaan ba? Nin uko ulonj. ⁸ Ke henk keeri di nwoonj kakesan woli nka uko ude na uwohara. ⁹ Ke banşaan aňal pyok, baji bajot ti kaguru, kawo ti btaaw, kaşë neej ti iko ipen itop ituminjaan ido ñaañ atoka kakut kaneem. ¹⁰ Na manjoonan pňal itaka pajaan paťij iko iwuťaan bti ; bañaanj balon banňalun itaka badek Naşibaţi kafet aşë yewlën nleef ni baka na nnoor nantumuň maakan.

Pjukan pa Timote

¹¹ Ke iwi, inşaanj awo i Naşibaţi, lowan iko menť bti, iwo kado kala pwo natool, pdo iko inklilun Naşibaţi, pfiyaara, pňal bañaanj, phil kamiir na pjoob bkow. ¹² Gutaan ugut unuura unwoonj pmëban pfiyaar pi nfiyaarun *Krittu aliint, işë iyeenk ubida wi mnťo unkaanj ke idu'anaa wi itupunj aji ifiyaar Krittu ke bañaanj batum bammaari. ¹³ Ti kadun ki Naşibaţi anwulun bañaanj na nko uhentň na ki Yetu *Krittu antupunj manjoonan wal wi awoonj ti kadun ki *Pont Pilat dkooťu ¹⁴ ido iko yi nťuunj pdo yi. Wutan kapënan nin

uko ulonj da, uwut kaka nin btup te wal wi Ajugun Yetu Krittu akunj kapën kawinana. ¹⁵ Naşibaţi akdolunj Krittu awinana ti wal wi adatunj ; ul annuurandënuň bnuura, anwoonj naşih aloolan tañ, anwoonj Naşih *Andëmunj Maakan. ¹⁶ Ul tañ awoonj aankket, afët du bjeehi bi nin ñaañ awoonj aanhil pban, ul i i nin ñaañ awoonj aambaanj kawina këme kahil pwin. Ul awoonj na mndëm na mnhina te mnťo! Uwo hanj!

¹⁷ Hënkunj, jakan na bayok biki umundu wi, bawut kadeenj iganjan, bawut kaťu mnhať mi baka ti pyok panjaanj paba, baťëpën řëp baťu ma ti Naşibaţi anjaanj aťen nja iko bti katuman nşë wo bnuura. ¹⁸ Badoon kado bnuura, pyok pi baka pawoon pdo bnuura ; bawoon bañaanj banjaanj baťen, banjaanj banjal pfaaşıir uko wi bakaanj. ¹⁹ Woli bado hanj, baji baťonkrën pyok ptum pa faan kahilna kalunj kaka ubida wi manjoonan.

²⁰ Iwi Timote, hankan bnuura uko wi Naşibaţi awulinj. Lowan nťup njanwoonj nãanka udooni akuť awo nãanlil Naşibaţi, na blaťar ti uko wi banjakunj aji uko wi bakťupunj uwo kame aşë řilan řilan. ²¹ Bañaanj banfiyaarun nťilan menť baduk pťaş bgah bi Yetu. Dñehan Naşibaţi awulan, an bti bnuura bi nul!

2 TIMOTE

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta katëbanṭën ki Pawulu apiitunṭ Timote. Apiit ka wi awoonṭ ukalabuṣ du Rom. Banohul bti baṭi wal mënṭ aduka. Luk ṭaṇ anwoonṭ napiinṭan awoonṭ aanduka. Pawulu awin kë uko ubaa, pkeṭ ṭaṇ padukiinṭ. Uko mënṭ ukaaṅ kë apiit Timote kaṭaṅa ṭiki ajeja kë awo ji abukul na manjoonan. Kakaarta ki Pawulu apiitunṭ ki kawoonṭ kabaaṇṣaani ki apiitunṭ. Apiita ṭi kakaarta ki aji na a amëban ji a aliinṭ ṭi pfiyaar. Akak ajaka ataman ṭi pṭup Uṭup Ulil Unuura wi Yetu Krittü woli badoo hajana. Aji na a alipara pjukan panwoonṭ paanwo Uṭup Ulil Unuura. Pawulu akak aṭup ṭi ka aji ul ṭi uleeful agutan ugut unwoonṭ unuura, kë awo kaya hënkunṭ du Ajugun Yetu Krittü. Aṭup aji ṇaan anfiyaarunṭ Krittü andoli awo kado ji a.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoonṭ:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Pawulu aṭaṅ Timote (1.3-18)
3. Hum di di ṇaan ajaṅ awo nangoli nanuura i Krittü (2.1-26)
4. Hum di di baṇaanṭ bajën bakluṅ kawo ṭi ṅnuur ṅbaaṇṣaani (3.1-9)
5. Pmëban kaliinṭ ṭi pfiyaar (3.10-4.8)
6. Pṭaṅ pbaaṇṣaani na pwul mboṣ (4.9-22)

Pwul mboṣ

1 Nji Pawulu, i Naṣibaṭi aṅaluṅ nwo nanjaṇan i Yetu *Krittü, aṭu'ën ndo kaṭup uko wi ubida unwoonunṭ ṭi Yetu Krittü wi ahoṅunṭ, ² dpiitiinṭ, iwi Timote abuk naan i nṅaluṅ. Dṇehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittü Ajugun bawulu bnuura na mṇaga babot bajoobṭënu uhaaṣ.

Pawulu atëṅṭën Timote

³ Dbeeb maakan Naṣibaṭi i nji kadëmanunṭ jibi ba-teem naan babilinṭ adëmana na uṣal ujinṭ. Dji kaduka ṭi pṇehana utejan na pnak, kaṣë leṣu. ⁴ Dleṣ mṅkuul mi nu †, aji kaṅal maakan kawinu kahilna kaṭum na mnlilan. ⁵ Dkak aji kaleṣ pfiyaar pi nu panjoonanunṭ. Pfiyaar mënṭ pi pi bi Lowit ateemu ṇaaṭ na Ènit naan babilinṭ awoonaan uteek, dfiyaar bnuura kë pawohaṅ ṭi iwi. ⁶ Ukaaṅ kë nji kaleṣanu, iṭij bnuura uṭen wi Naṣibaṭi awuliinṭ wi mpafiiṅ iṇen. ⁷ Na manjoonan Naṣibaṭi aanwul nja uhaaṣ wi blal, aṭëp ṭëp awul nja uhaaṣ wi mntëṅ, wi bṅalad na wi pṭoorandër. ⁸ Wutan keeri kakowa pṭiiniyaan uko wi Ajugun, wutan kakowara nji nwoonṭ nakalabuṣ pa ul ; hajan na nji pa *Uṭup Ulil Unuura, mnhina mi Naṣibaṭi manṣë mando kaṭëṅku. ⁹ Naṣibaṭi abuurunṭ nja abot adu nja ṅwo biki nul. Kë uko mënṭ uṣë wo uunwoona ṭi udo wi nja, uwoona ṭi mṇaga mi Naṣibaṭi aṭëpnunṭ ṭi Yetu *Krittü awul nja. Ado bi ṣala ṣal undiimaan ji abi ado kapaṣ umundu aji aṇaga nja, ¹⁰ mṇaga mënṭën mampën awinana hënkunṭ ṭi ubi wi Yetu Krittü nabuurunṭ nja. Ul awatunṭ pkeṭ abot aṭëpna ṭi Uṭup Ulil Unuura adiiman

† 1:4 Natenan ṭi Ulemp 20.37.

ubida wi mṅto. ¹¹ Naṣibaṭi aṭu'ën kë nwo nanjaṇan an-jaṅ aṭup kabot kajukan Uṭup Ulil Unuura. ¹² Uko waṅ ukaaṅ kë nji kahaj hënk, aṣë wo mënkkowa ṭiki dme bnuura Yetu Krittü i nfiyaarunṭ abot ame kë ahina kaṭi-jaṅ bnuura uko wi ahankanaanunṭ te unuor uweek wi aklunṭ kabi. ¹³ Doon kaṭaṣ bnuura ṅṭup ṅnuura ṅi iti-inknunṭ ṭi nji, mëbaan ṅa na pfiyaar na uṅal yi ṅy-eeṅkunṭ ṭi Yetu Krittü. ¹⁴ ṭijaan bnuura uko unuura wi ahankaniinṭ, wi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unwoonṭ ṭi nja ukṭëṅkiinṭ iṭijan.

¹⁵ Jibi imeeṅ, baṇaanṭ bti biki utaak wi Atiya bawu-tanaan, Figel na Hermogen bawo ṭi bukunṭ mënṭan.

¹⁶ Dṇehan Ajugun aṇaga biki katoh ki Onetifor ṭiki atëṅṭënaan ṅyaaṣ ṅṭum abot awo aankowaa wi batuh-nunṭ. ¹⁷ Wi abanunṭ du Rom, aṭëp ṭëp ataman ṭi pla'ën te adoo awinën. ¹⁸ Dṇehan Ajugun aṇagi'a ṭi unuor ubaaṇṣaani. Ime kak bnuura jibi aṭëṅkunṭ wi ṅwoonṭ du Efeṭ.

Mnhaj mi nalempar Krittü

2 Kë iwi abuk naan, tamaan ijejna mntëṅ mi nu ṭi bnuura bi Yetu *Krittü akwuliinṭ. ² Itiink uko wi ṅjukanunṭ ṭi kadun ki baṇaanṭ baṭum, kaan ijukan wa baṇaanṭ biki bahaṭunṭ, banhilunṭ kajukan wa kak bandukiinṭ.

³ Hajan na nji ji nangoli nanuura i Yetu *Krittü. ⁴ Nin ṇaan aloṅ anwoonṭ ṭi pṅgoli aanji nooran uleef na iko yi baṇaanṭ banwoonṭ baanwo bangoli woli aṅal kalempar bnuura naweekul. ⁵ Kë hënk kak di di uwoonṭ ṭi pṭi, ṇaan aanji yeenk katuum woli aanṭi jibi bajakunṭ. ⁶ Kë hënk kak di di najaar anlempunṭ bnuura ajaṅ aka na pyeenk kafah kaṭeek ki uko wi akitunṭ. ⁷ ṣalan bnuura

uko wi nji n̄tupiin, Ajugun aṭenku ika uṣal umeeni iko b̄ti.

⁸ Leṣan Yetu *Krittū annaṭiin ṭi pkeṭ, ampennun ṭi pntaali pi *Dayiṭ naṣih ; *Uṭup Ulil Unuura m̄ent̄ wi wi nji kaṭupun bañaan. ⁹ Wul ukaan k̄e nji kahaj adoo tanana ji nado buṭaan. K̄e uṭup wi Naṣibaṭi uṣe wo uuntananaa. ¹⁰ Ukaan k̄e nji kamiir iko b̄ti pa bañaan bandataniin bahilna bayeenk mbuur mi Yetu Krittū akwulun baka na m̄ndem te m̄nto. ¹¹ Bañaan b̄ti bawo kate uṭup wi, ṭiki ujoonani :

Wi n̄keṭun na *Krittū, n̄luṅ kaka ubida na a.

¹² Woli n̄mēban aliint̄, n̄luṅ kaṣih na a.

Woli n̄poka, ul kak aluṅ kapok nja.

¹³ Woli n̄deka kafet̄, aji woha na nja kamēban nja, aanhil kalaṭ uleeful.

Pgut na bajukan baṭilan

¹⁴ Wutan kaṭaṅan pdo kaleṣan bañaan iko yi, kaṭup ṭi kadun ki Naṣibaṭi k̄e bawo kawut n̄jom pwaan̄ udooni ṭi uko wi n̄ṭup n̄jakun, panjaan̄ paneeman ṭaṅ banjaan̄ batiink pa. ¹⁵ Tamaan̄ inaṭ ṭi kadun ki Naṣibaṭi ji ñaan̄ anlempun̄ bnuura, nalemp̄ anwoon̄ aankowaa, ankjukanun̄ bnuura uṭup wi manjoonan. ¹⁶ K̄e n̄ṭup n̄anwoon̄ n̄aanka udooni, n̄anwoon̄ n̄aanlil Naṣibaṭi, lowan̄ n̄a. Banwoon̄ ṭi n̄a baji balowa low Naṣibaṭi pya. ¹⁷ N̄ṭup n̄i baka n̄aji n̄atoka tok pya jibi ujad ujaan̄ udema dem̄ pya. Himene na Filet bawo ṭi bukun̄ m̄enṭan : ¹⁸ bapok manjoonan wi baṭupun̄ aji Naṣibaṭi ado bi naṭan̄ bañaan̄ ṭi pkeṭ, apēnan̄ h̄enk̄ bañaan̄ balon̄ ṭi pfiyaar pi bafiyaarun̄. ¹⁹ K̄e uṭup wi Naṣibaṭi uṣe naṭ aliint̄ ji plaak pi bajaan̄ baniwna, k̄e bapiit̄ ṭi plaak m̄ent̄ aji : « Ajugun ame bañaan̄ banwoon̄ biki nul » akak aji : « Ñaan̄ anjakun̄ aji awo i Ajugun awo kadek kafet̄ iko inwoon̄ iinwo itool. »

²⁰ Ṭi katoḥ kaweeḥ uunji uka ṭaṅ iko ideeni na idaani yi uwuuru k̄eme yi unṭaam, uji uka yi babomanaani imul na yi ufuuṣ ; ilon̄ iji iwo yi bayaant̄, ilon̄ kawo pa iko yi n̄nuur b̄ti. ²¹ Woli ñaan̄ ap̄en ṭi iko iṭop yi n̄tiniyaanun̄ aji wo ji iko yi uwuuru k̄eme unṭaam. Ayiman̄ pa Ajugun, aji lempara bnuura, ahinan̄ pdo iko inuura b̄ti.

²² Lowan̄ unoh wi kpoṭ itaman̄ ido kala pwo natool, pfiyaar, un̄al na pwo bnuura na bañaan̄. Doon̄ iko m̄ent̄ na bañaan̄ banjaan̄ badēman̄ Ajugun na uhaaṣ ujint̄. ²³ Pēnan̄ ṭi blaṭar banwaan̄un̄ udooni, ime k̄e baji baṭij n̄jom. ²⁴ K̄e ñaan̄ anṣaan̄ awo nalempar Ajugun aṣe wo kalow n̄jom, awo kaṭep̄ ṭep̄ kaṅal bañaan̄, kahil pjukan, kahil kamiir. ²⁵ Awo kaṭiini na banklaṭulun̄ na n̄ṭup n̄nuura kahaṭ k̄e ulome Naṣibaṭi aṭen̄ baka baṭel̄eṣ n̄haaṣ n̄i baka, ado baka bame manjoonan. ²⁶ Bakak wal m̄ent̄ na n̄ṣal n̄i baka kap̄en ṭi bṭaaw bi *Unṭaayi Uweek umobun̄ baka, k̄e bawo ṭi pdo uko wi un̄alun̄.

Nnuur n̄baañsaani

3 D̄nal ime k̄e ṭi n̄nuur n̄baañsaani, n̄wal n̄tam n̄alun̄ kabi. ² Bañaan̄ balon̄ balun̄ kado kaṣal ikow

yi baka ṭaṅ, kaṅal itaka, kawo bahomp, kadēman̄ n̄leef n̄i baka, kakar katim ki Naṣibaṭi, kapok p̄tiink bajug baka, kapok pleṣ baka, kabeeh iko yi Naṣibaṭi. ³ Balun̄ kadēn̄eṭ n̄haaṣ, kawo baank̄n̄aga, kakuutar, kawo baankhil p̄toorand̄er, kaṅoonk, kabot kapok uko unuura. ⁴ Bañaan̄ m̄ent̄ balun̄ kado kaguurad, kamēnaṭ, kawo bahomp baweeḥ, kaṅal unoh kapel n̄jal Naṣibaṭi. ⁵ Baji bawo ṭi b̄dig ji bañaan̄ ban̄nogun̄ Naṣibaṭi kaṣe poka du meet̄. Lowan̄ bañaan̄ m̄ent̄. ⁶ Balon̄ ṭi baka baji baneej du itoh kaguur baaṭ banwiṣun̄ n̄ṣal, banṭumun̄ ipekadu, k̄e iko itum yi n̄leef n̄i baka n̄an̄alun̄ ikṭon̄ baka. ⁷ Baaṭ m̄enṭan̄ baji bawo ṭi pjuk kaṣe wo baan̄ji bahil nin pme manjoonan. ⁸ Jibi Yanet̄ na Yambret̄ † babiin̄ alaṭ ṭfa Moyit̄, h̄enk̄ di di bañaan̄ m̄ent̄ bakluṅ kalaṭ manjoonan. Bawo bañaan̄ biki n̄ṣal n̄aṭopun̄, bawo bañaan̄ banwoon̄ baanhil kafiyaar Yetu *Krittū. ⁹ K̄e baṣe wo baanhil kaya kadun ṭi kaguuru, ṭi-ki bp̄en bi baka balun̄ kawinana ṭi kadun ki bañaan̄ b̄ti jibi bi Yanet̄ na Yambret̄ babiin̄ awinana.

Bnuura bi Ulibra wi Naṣibaṭi

¹⁰ K̄e iwi, iwin bnuura pjukan pi naan, ame jibi nwoon̄, iko yi n̄alun̄ pdo, jibi n̄fiyaarun̄ *Krittū, iwin k̄e dmiir, d̄nal bañaan̄ akuṭ amēban aliint̄. ¹¹ Ikak awin wi bañaan̄ baknooranaanun̄, ahajanaan̄ du Antiyoka, na Ikoniom na Littra ††. Mn̄haj mn̄hon̄ mi mi bawoon̄ baan̄hajanaan̄ da? K̄e Ajugun aṣe pēnanaan̄ ṭi ma b̄ti. ¹² K̄e ñaan̄ andoli an̄alun̄ pṭaṣ Yetu *Krittū, balun̄ kahajana. ¹³ K̄e banṣaan̄ awo bañaan̄ ban̄ot na banjaan̄ baṭilan, babi kaduka duka ṭi pdo buṭaan, kawo ṭi pguur bañaan̄ kabot kaguur n̄leef n̄i baka.

¹⁴ K̄e iwi, uko wi ijukun̄ abot adinan̄ aji ujoonani m̄ēbaan̄ ṭi wa, wi imeen̄ ñaan̄ anjukaniin̄ wa. ¹⁵ Wi iwoon̄ napoṭ te h̄enkun̄ ijuk ame *Ulibra wi Naṣibaṭi, wul uhiniin̄ kawulu uṣal unṭun̄a un̄kṭiijin̄ ibuur wi ifiyaarun̄ Yetu *Krittū. ¹⁶ Iko b̄ti impiit̄un̄ ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi iwoona du a. Inuura pa pjukan n̄a uko unwoon̄ manjoonan, kaṭan̄ n̄a, kadiiman̄ n̄a bgah wal wi n̄dolun̄ buṭaan, kajukan̄ n̄a pwo baṭool. ¹⁷ H̄enk̄ di di ñaan̄ anwoon̄ i Naṣibaṭi akyeenkun̄ ṭi uhaaṣul iko b̄ti yi anumiin̄ kadolna iko b̄ti inwoon̄ inuura.

Iko ilon̄ kak yi Timote awoon̄ i kado kado

4 Yetu *Krittū aluṅ kawinana ji naṣih kawayēs bajeb na bankeṭun̄, aluṅ kabi kaṣih. Ukaan̄ k̄e nji kakooṭu ṭi kadun ki Naṣibaṭi na ki Krittū m̄ent̄: ² ṭupan bañaan̄ uṭup wi Naṣibaṭi, ban̄ale pte wa k̄eme woli baan̄jali ktamanaara taman. Ṭiiniin̄ na bandolon̄ buṭaan̄ ibot in̄oman na banjubanun̄, t̄enṭēnan̄ bañaan̄ ṭi pdo bnuura, doon̄ uko m̄ent̄ na kamiir kaweeḥ pa pjukan baka. ³ Na manjoonan wal ubi wi bañaan̄ bawoon̄ baankak atiink pjukan pnuura, bado kaṭaṣ iko yi n̄leef n̄i baka n̄an̄alun̄, kawo na bajukan batum bankṭupun̄ baka uko wi ban̄alun̄ p̄tiink ṭaṅ. ⁴ Baankak an̄al p̄tiink manjoonan, babaa ṭep̄ ṭep̄ katiink iko in-

† Yanet̄ na Yambret̄: Balon̄ baṣal k̄e bañaan̄ m̄ent̄ bawo bado dayaamu biki Ejiptu : Natenan̄ ṭi Pp̄en̄ 7.11, 22 na 9.11. †† 3:11 Natenan̄ ṭi Ulemp̄ 13.14-52; na ṭi 14.1-20.

woonj iinwo manjoonan. ⁵ Iwi kë işë wo i kaťoorandër ři iko bti yi ikdolun, jaan kmiir ři wal wi mnhaj, tamaan ido kaťup *Uťup Ulil Unuura, ido kado ulemp wi nu jibi uwoonj kadolana bti.

⁶ Kë nji, bado bi tulën jibi bajaan batul poot pi pgur, wal wi naan wi pkeť udo bi kaban ban. ⁷ Dgutan ugut unuura, dba pti, dmëban ři pfiyaar pi nfiyaarun Yetu *Krittü. ⁸ Uko unduki'aanun hënkun uwoonj pyeenk utepi wi ñaan naťool ajaan afuuťa. Utepi mënť, Ajugun, nawayëş naťool akluñ kawulën wa ři unuur wi akluñ kawayëş bañaan. Kë mënť nji aloolan řaň kayeenkun wa, bañaan bti banñalulun ayoonk ubi wi nul bayeenk wa.

Iko yi Pawulu anjalun bañaan bado

⁹ Faraan ibi du nji, ¹⁰ řiki Demať ři pñal iko yi umundu wi, adukën aya Tetalonika, kë Kreşent aya Galatiya, Titut kë aya Dalmatiya. ¹¹ Luk řaň adukiin na nji. Dolan Markut abi na iwi řiki dnumi'a maakan ři ulemp wi naan ři. ¹² Dyil Tişik du Efet. ¹³ Woli ilun abi, křijën bayeti bi naan bi ndukun du uko Karput du Trowať, na řlibra, işë iwut nin kaťilma ři babomanaanun injan. ¹⁴ Alektandër naťak adolën buťaan maakan ; Ajugun

alun kaluka ulemp mënť. ¹⁵ Lipariin iwi ři uleefu, řiki abi pok maakan uťup wi ñkjukanun.

¹⁶ Byaaş bteek bi bakwayşaanun, nin alonj aambi bi aťok na nji, badukën bukal bti. Dñehan Naşibaťi awut kafën baka uko mënť! ¹⁷ Kë Ajugun aşë wo ři kafet naan awulën mnhina mi pťup uťup wi nul bti, bañaan banwoonj baanwo bayuday bti bahilna batiink wa. Kë hënk di di abuuranaanun ři pkeť. ¹⁸ Ajugun alun kabuuranaan ři iko iwuťaan bti yi banjalun pdolën, kaňooťën bnuura du pşih pi nul du baťi. Mndëm manwo ři a te mñto. Uwo hañ.

Pwul mboş pbaañşani

¹⁹ Wulaan bi *Pritiliya na Akila mboş, na biki katoñ ki Onetifor.

²⁰ Erattut aduka du ubeeka wi Korinť, kë nduk Trofim du ubeeka wi Milet řiki amaaki.

²¹ Tamaan ibi ji ujonť ubi udo kajun. Ewubulut awulu mboş, na Pudeent na Linut na Klodiya na banfiyaarun bti.

²² Dñehan Ajugun awo na iwi, dñehan awulan an bti bnuura bi nul!

TIT

Uţup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun Tit. Tit mēnt aawo nayuday aşē bi kak afiyaar Krittū aji gakandēr na Pawulu. Pawulu apiita kakaarta kē kaţēnka du Kret di abiiŋ aduka, aji ado katen ulemp wi pntuk pi banfiyaaruŋ Krittū panwoon da. Kakaarta ki kaţiiniyaan iko iwajanţ inknooranuŋ Pawulu ūi pntuk mēnt. Uteek uwo kē Pawulu aleşan Tit jibi űaan i baţuun ūi kadun ki pntuk pi banfiyaaruŋ awoon kawo. Apiit aţup uko wan, ūiki awin mnwo mnwuţaan mi baűaan baţum ūi biki Kret bawoonaanuŋ. Utēbantēn uwoon kē akak aţup Tit ajukan baűaan biki da mnwo mi kawuun kandoli kawoon kawoonaan. Bantohi biinţ na bantohi baaţ (banwoon kak kajukan baaţ banwoonuŋ bampoti), baţaşa na bajuuk ūi ulemp. Abaaűşaan aţup Tit jibi űaan anfiyaaruŋ Krittū awoon kawo. Awo kawo űaan anwoon aanji űal pla bţup, kado pnoh na baűaan kalow bkujar, pűom, bpaţşēr ūi pntuk pi banfiyaaruŋ.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboş na pűehan Naşibaţi (1.1-4)
2. Pţan banwoon ūi kadun ki pntuk pi banfiyaaruŋ (1.5-16)
3. Pţan banfiyaaruŋ Krittū (2.1-3.11)
4. Pwul mboş pbaaűşaan (2.1-3.15)

Pwul mboş

1 Nji Pawulu, nwoon nalempar Naşibaţi, dpiitiin iwi Tit, dwo kak *nanjaűan i Yetu *Krittū kahilna kaţup uţup untaanuŋ na pfiyaar pi biki Naşibaţi adatuŋ na kame kanjoonanuŋ kanjaan kaţij baűaan baűog Naşibaţi. ² Mnhaţ mi ubida wi mnţo manwoona ūi iko mēnt. Ubida mēnt, Naşibaţi anwoon aanji ūilan ahonuŋ wa undiimaan wi apaşun umundu. ³ ūi wal wi adatuŋ, Naşibaţi nabuuran nja awul uţup wi nul aji nţup wa baűaan. ⁴ Dpiitū, iwi abuk naan na manjoonan ūi Yetu Krittū i űfiyaaruŋ nja bti. Dűehan Naşibaţi Aşin nja na Yetu Krittū ambuuranuŋ nja bawulu bnuura babot bajoobţēnu uhaaş.

Ulemp wi Tit du Kret

⁵ Kē nşē duku du Kret ihilna ibaaűēş ulemp undukiin, idat baűaan bankwoon bantohi biki banfiyaaruŋ ūi űbeeka bti jibi njakiin ido. ⁶ Nantohi i banfiyaaruŋ awo i kawo űaan i nin alon awoon aanka uko uţup ūi a, awo kaniim űaaţ aloolan kaliŋ ūi a, babukul bawo kafiyaar Yetu *Krittū, baanwo kawo ūi iko iwuţaan abot awo kado kate. ⁷ Na manjoonan naweek i banfiyaaruŋ awo namali i Naşibaţi ukaan kē awo i kawo űaan i nin alon awoon aanka uko uţup ūi a, aawo kawo nahomp, kēme natar udeeb, nakuj, naűal ugut, aawo kawo naguрад ūi uko wi itaka. ⁸ Kē aşē wo i kaţep ţep kawo űaan anjaan ayeenk baűaan bnuura, anűaluŋ pdo bnuura, aka uşal, awo naţool, aţaş Naşibaţi, abot aţijan uleeful. ⁹ Awo kamēban uţup unjoonanuŋ wi Naşibaţi jibi bajukanuŋ wa kahilna kado kaţan baűaan na

ajukan pnuura, kabot kadiiman banklaţun uţup mēnt kē baanfaűi.

¹⁰ Na manjoonan, baţum ūi baűaan biki Kret baanji bate, atum bţup abot aji baguurad. Bayuday banjakuŋ aji baűaan bawo i kawala katēmp bawoonaan haŋ. ¹¹ Iwo i kado baka badēt itum! Baji batok űşal űi itoh ipēb wi bajaan bajukan baka iko inwoon iinwoo kado kajukan. ¹² Uka űiint alon i Kret, najukan naweek, andoon aji : « Biki Kret bawo baţilan baweek, baűot ji űko űi uţeeh, awo bapēra banfeeruŋ. » ¹³ Uko wi aţupuŋ ujoonani, ukaan kē iwo kaűoman na baka bnuura bahilna baliint ūi pfiyaar, ¹⁴ bawut kaţaş űţup űanwoon űaanwo manjoonan űi bayuday balon na iko yi baűaan bandekuŋ manjoonan kafet bajakuŋ aji baűaan bawo i kado. ¹⁵ Iko bti iji iwo ijinţ ūi kadun ki Naşibaţi pa baűaan banwoon bajint, kē nin uko ulon uşē wo uunji uwo ujint pa banţopuŋ banwoon baanűal pfiyaar. űşal na űhaaş űi baka űaţopi. ¹⁶ Baji baji bameeŋ Naşibaţi kaşē diiman ūi mnwo mi baka kē bapoka : bawo baűaan banjaan bado iko inţopuŋ maakan, banwoon baanji bate, banwoon baanhil pdo nin uko ulon unuura.

Hum di Tit awoon kado kajukan?

2 Kē iwi Tit, işē wo kajukan uko untaanuŋ na ajukan pnuura. ² ūiiniin na baţaf iji na baka bawo kaţijan űleef űi baka, kawo baűaan bantiinkaniin, bankaű űşal, bawo kamēban kaliint ūi pfiyaar Yetu, ūi űűal baűaan na ūi kamiir. ³ ūiiniin kak na baaţ baweek iji na baka, mnwo mi baka manwo kalil Naşibaţi, bawo kalow bkuutar, kawut pjetan poot kadun, kaşē kado kajukan iko inwoon inuura. ⁴ Woli bado haŋ, bajukan

baaṭ banhojuṅ pṅal bayin baka na babuk baka, ⁵ pwo na ṅṣal, pjiṅṅ ṅhaaṣ, pdo kalemp ṭi itoh yi baka, pjoob ikow, pṭiink bayin baka, bañaanṅ bawutna kalaṭ uṭup wi Naṣibaṭi. ⁶ Kē hēnk kak di di ṅṅaluṅ iṭiini na baṭaṣa iji na baka baṭoorandēr. ⁷ Kē iwi ṭi uleefu iṣē wo kado kado bnuura ṭi iko bṭi batenna ṭi iwi. Doon kajukan na uhaaṣ ujintṅ, pjukan pankndoonṅ bañaanṅ bado katiinku. ⁸ Nṭup ṅi nu ṅawo i kawo ṅṭool, ṅi nin ṅaanṅ awoonṅ aankhil plaṭ, banklaṭiṅṅ bahilna bakowa, bawo baankka nin uko uwuṭaan uṭup ṭi nja. ⁹ Jakan na balempar bañaanṅ bado katiink biki baklemparunṅ ṭi iko bṭi, bado kalemp bnuura bawut kado kalaṭ baka. ¹⁰ Baanwo kado kakiiṅ baka, bawo kawo bañaanṅ biki bafiyaarunṅ bnuura. Hēnk, ṭi iko bṭi yi bakdolunṅ pjukan pi Naṣibaṭi nabuuran nja paji panuura ṭi kēṣ ki bañaanṅ.

Pwinana pi bnuura bi Naṣibaṭi

¹¹ Naṣibaṭi adiiiman nja bnuura bi nul, awul nja ba kahilna kabuuran bañaanṅ bṭi. ¹² Bnuura mēntṅ baji bajukan nja pwut iko inwoonṅ iinlil Naṣibaṭi na iko iwuṭaan yi ṅleef nja ṅaṅaluṅ. Hēnk ṅhilan pwo na uṣal, kawo bañaanṅ baṭool, kado iko inlilunṅ Naṣibaṭi ṭi mboṣ, ¹³ kayoonkna unuur wi mnlilan wi ṅhaṭunṅ, wi Yetu *Krittu Naṣibaṭi naweek i nja, anjaanṅ abuuran nja akbiṅ na mndēm mi nul. ¹⁴ Awulunṅ uleeful kahilna kapēnan nja ṭi buṭaan bṭi bi ṅjaanṅ ṅdo, kajintṅan nja kado nja ṅwo bañaanṅ biki nul, banjaanṅ baṅal pdo iko inuura. ¹⁵ Kē hēnk di di iwoonṅ kado pdiim : kaṭup, kakooṭ, kaṅoman. Kdinan nin ṅaanṅ abeehu.

Hum di banfiyaarunṅ bawoonṅ kawo?

3 Hēnkunṅ leṣaan banfiyaarunṅ iji na baka bado katiink banwoonṅ ṭi pṣih bṭi, bawut kapataṭa badoki babi naṭ naṭ ṭi pdo iko inuura bṭi. ² Jakan na baka bawut kakuut nin ṅaanṅ, baṭiinkar, bajoob ikow, bawo bnuura na bañaanṅ bṭi. ³ Nja kak ṅbi wo ṭfa bañaanṅ banwoonṅ baanwo na ṅṣal, banwoonṅ baanji bate, ban-

neemuṅ, kē iko iṭop na iko iwuṭaan indoli yi ṅleef ṅi nja ṅaṅaluṅ kē ikṭonṅ nja, ṅbi wo ṭi mnṅot na pṅeebar iko, ado iko yi bañaanṅ bakṣoornunṅ nja, aṣoorad ṭi pṭoof pi nja. ⁴ Kē wal wi Naṣibaṭi nabuuran nja adiiimanunṅ nja bnuura bi nul na jibi aṅaluṅ bañaanṅ, ⁵ abuuran nja. Mēntṅ iko itool yi ṅṣaluṅ aji ṅdoo ikaanṅ, mnṅaga mi nul ma. Aṭēpna ṭi *uhaaṣ wi nul ajintṅan ṅhaaṣ ṅi nja, ado nja kē ṅwo bañaanṅ bahalu. ⁶ Aṭēpna ṭi Yetu *Krittu nabuuran nja awul nja uhaaṣ mēntṅ akēṣan. ⁷ Krittu awulunṅ bnuura bi nul ado kē ṅwo bañaanṅ baṭool ṅhilna ṅhaṭ kē ṅka ubida wi mnṅo.

⁸ Bañaanṅ bṭi bawo kate uṭup wi ṭiki ujoonani, kē ṅṅal iṭup bañaanṅ bnuura, banṭuunṅ mnhaṭ mi baka ṭi Naṣibaṭi bahilna baṭu kabaṭ ṭi pdo kado iko inuura. Uko mēntṅ uwoonṅ uko unnuuriṅṅ pa bañaanṅ abot aṭēnk baka. ⁹ Kē iṣē wo kapēn ṭi bṭup bṭum banwaanunṅ udooni, na pṭiiniyaan jibi mnṅini manyeenkiirunṅ, na pṅom na blaṭar ṭi uko wi *bgah bi Moyiṭ. Iko mēntṅ iwaanṅ udooni abot awo iinji iṭij nin uko ulonṅ unuura. ¹⁰ Woli ṅaanṅ alonṅ aṭij bpulad ṭi pṭoofan, ṭiiniin na a uyaṣ uloolan ikak iṭiini na a utēbantēn. Woli aanṭaṅani, lowaana, ipēnana ṭi iko bṭi, ¹¹ ime kē awo ṅaanṅ anwuṭunṅ uṣal, pekadu di ajaanṅ ado dadiiman kē aduknaanaa.

Iko ibaaṅṣaani yi pdo

¹² Wal wi ṅji kayilunṅ Armatat kēme Tiṣik, iwo kaṭaran kabi du ṅji du Nikopolit, dul di di ṅjakunṅ aji dwo ṭi wal wi ujonṅ.

¹³ Tamaan iṭēnk bi Fenat name bgah na Apolot bahilna bayaanṅ, bawut kawaanṅ nin uko ulonṅ.

¹⁴ Bayiṭ nja ṭi *Krittu bawo kajuk ptaman maakan ṭi pdo iko inuura, nin ṅaanṅ alonṅ awutna kawaanṅ uko wi anumiiṅ unuur undoli, hēnk baankwaanṅ udooni.

¹⁵ Bañaanṅ banwoonṅ na ṅji bṭi bawulu mboṣ. Wulan mboṣ banfiyaarunṅ bṭi abot aṅal nja.

Dṅehan Naṣibaṭi awulan an bṭi bnuura bi nul.

FILEMONJ

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun Filemonj nanohul. Niiṅ mēṅ awo i ubeeka wi Kolot, awo ṅaan am-meeṅaniṅ du ubeeka mēṅ. Abi tiink kē Pawulu akṭup Uṭup Ulil Unuura kē abi fiyaar fiyaar ṭi dko mēṅ akak aṭaṣ bgah bi Krittū. Abi ka ṭi bajuuk ṭi ulemp biki nul ṅiṅṅ alon i katim kawoonj Onetim ambiiṅ aṭi abuur. Wi ayaan aya ayit na Pawulu du dko di awoonj du ukalabuṣ, kē aṭupa Uṭup Ulil Unuura unjaan uṭiiniyaan uko wi Yetu Krittū. Wi wi aṣaan afiyaar Krittū. Pawulu apiit Filemonj kaji na a amiir Onetim. Kē Onetim ṭi uleeful aṅooṭunj kakaarta ki Pawulu apiitunj. Ṭi bgah bi wal mēṅ, Filemonj ahina lah kado Onetim uko wi aṅalunj kēme kafina. Pawulu akooṭa ṭi kakaarta ki aji na a awut kajej Onetim ji najuuk ṭi ulemp ambiiṅ abuur. Ajaka ayeenka bnuura ṭiki hēnkuṅ awo ṭi ploodan na Krittū.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoonj:

1. Pwul mboṣ (1-3)
2. Pawulu abeeb Naṣibaṭi ṭi uko wi Filemonj (4-7)
3. Pawulu akooṭ Filemonj ṭi uko wi Onetim abuurunj (8-22)
4. Pwul mboṣ pbaaṅṣaani (23-25)

¹ Nji Pawulu i ulemp wi Yetu *Krittū uṭuunj kē nwo ukalabuṣ, na Timote ayiṭ nja ṅkpiitiṅ, iwi Filemonj i ṅmaganunj injaan klemp ulemp utēṅ wi nun. ² Npiit kak Apifiya ṅaaṭ ayiṭ nja na Arkip anjaan agutan na nja, na banfiyaarunj Yetu Krittū bti aji bayitiir du katoḥu. ³ Dṅehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittū Ajugun bawulan bnuura babot bajoobṭēnan ṅhaaṣ.

⁴ Nyaas bti ṅi njaan kaṅehan dji kaleṣu kaṣē beeb Naṣibaṭi i njaan kadēman ṭi uko wi nu. ⁵ Dtiink kē bakṭiiniyaan jibi ifiyaarunj Ajugun Yetu na jibi ṅalunj banwoonj biki nul bti. ⁶ Dṅehan Naṣibaṭi ado pfiyaar pi iṭokuṅ na nja pado kalemp, ihilna ime iko inuura bti yi ṅkaan ṭi ubida na *Krittū. ⁷ Iwi ayiṭ naan uṅal wi nu udo kē nliilan maakan, kē uhaaṣ naan ubot aṭoora, wi ijaan ktēṅṅēn banwoonj biki Naṣibaṭi.

⁸ *Krittū aṅenēn kē nhil pṭu'u pdo uko wi ṅji kahepariṅ. ⁹ Kē ṅji Pawulu naṭaf i ulemp wi Krittū uṭuunj kē nwo hēnkuṅ nakalabuṣ kē nṣē ṅehan uko wi ṭi uṅal wi ṅkaan pa Krittū. ¹⁰ Dṅehanu uko mēṅ pa ankakuṅ abuk naan ṭi Krittū wi nwoonj ukalabuṣ, Onetim † i ṅji kaṭiiniyaanunj hēnk. ¹¹ Aambi kaaru udooni, kē hēnkuṅ aṣē kaarun udooni maakan nja batēb bti.

¹² Dkakanu a, kē uṣē wo wo ji uhaaṣ wi naan wi ṅji kawuliṅ. ¹³ Ddoo ṅal lah kaduka na a, awooru ṭi ado kaṭēnkēn, wi *Uṭup Ulil Unuura uṭuunj kē nwo ukal-

abuṣ. ¹⁴ Kē nṣē ṅal kayoonk idinanaan uko mēṅ, uko unuura wunj uwutna kawo ji dkitu kit iṅen. Dṅal upēn na ṭi uhaaṣ wi nu. ¹⁵ Ulome nawayṣēr na Onetim ṅwal ṅntiinku, aṣē bi ahil akak du iwi naṭo te mṅṭo.

¹⁶ Aankkak du iwi ji ṅaan i bajaan bajuukṅṅēn ṭi ulemp ṭaṅ, apel hēnkuṅ ṅaan i bajaan bajuukṅṅēn ṭi ulemp, awo hēnkuṅ ayiṭ nja i ṅmaganunj. Dmagana maakan na manjoonan, kē iwi, iwo kamagana kapelēn, ṭiki awo nalemparu abot awo ayiṭu ṭi Ajugun. ¹⁷ Jēm pfiyaar Yetu pado kē nwo ayiṭu, keeri imēbana ji ṅji ṭi uleef naan. ¹⁸ Woli adolu uko ulonj unde'iṅ kēme aṭeṭu uko ulonj, kṭupēn, ṅji kalunj kaluku. ¹⁹ Nji Pawulu kapiitiṅ na kaṅen naan, ṅji kalukiṅ. Mēṅṅal pleṣanu kē iwi idoo ṭeṭēn : ṅji dkaan kē ika ubida ṭi Yetu *Krittū.

²⁰ Aa, iwi ayiṭ naan tenan ṭi Ajugun idolēn uko wi nṅehaniṅ, tenan kak ṭi uṅal wi Krittū iwalanaan uhaaṣ.

²¹ Dfiyaar bnuura wi ṅji kapiitiṅ kē idinan uko wi nhepariṅ. Ddoo me kē idoo do kapelan uko wi nhepariṅ.

²² Kaan ido kabomanaan meet, dfiyaar kē pṅehan pi nakṅehanunj Naṣibaṭi paṭu bakakanaan hēnkuṅ ṭi iṅeen yi nan.

²³ Epafraṭ i ulemp wi Yetu *Krittū uṭuunj kē awo ukalabuṣ na ṅji, awulan mboṣ, ²⁴ ul na bi Markut Arittarkuṭ, Demat na Luk banjaan balemp na ṅji. ²⁵ Dṅehan Ajugun Yetu Krittū awulan bnuura bi nul ṭi ṅhaaṣ.

† Onetim : Dawoonj annumaniṅ, ankaan udooni.

HEBĚRĚ

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki bapiitun bayuday bankakun afiyaar Krittū. Ŋaan ampiitun ka aammeetanaa, kē uko wi baṣaan ame bnuura uwo kē ampiitun ka ame bnuura Ŋlibra ŋi Naṣibaṭi, ṭiki ṭi ṅul ṅi ṅi ajaan atenna kadi-imanaan baka manjoonan. Babi hajan ṭfa maakan banfiyaarun Krittū bateek kē badoo ji bamena. Uko mēnt ukaan kē Ŋaan ampiitun hēnk apiit baka kaji na baka bamēban balliint, bawut kapēn ṭi pfiyaar pi bafiyaarun. Du unjon, Naṣibaṭi abi do bhoṅar na bayuday. Abi ji na baka woli Ŋaan ajubani, bafiṅ ulimariya kaṭeṅan, Naṣibaṭi kaṣē miir Ŋaan mēnt pjuban pi nul. Kakaarta ki kaṭup kē bhoṅar bhalu bi Naṣibaṭi adolon na baṅaan banfiyaarun Abukul bapel bteek. Uko wi Yetu Krittū adolon pa baṅaan bajen upel wi ṅwanjut na Moyit na Aaron na Yotuwa badolon. Yetu awoon unkaneel umpoṭi wi Naṣibaṭi unṅeṅanun kapēnanaan ipekadu yi baṅaan bti. Ŋaan ambuurun afiyaara aankak anuma pfiṅ ulimariya pa pekadu di nul. Naṣibaṭi amiira pekadu di nul. Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Abuk Naṣibaṭi awo Ŋaan naweek (1.1-3)
2. Yetu adēm apel ṅwanjut (1.4-2.18)
3. Yetu adēm apel Moyit na Yotuwa (3.1-4.13)
4. Yetu awoon naṅeṅan naweek (4.14-7.28)
5. Yetu abi na bhoṅar bampelun bteek (8.1-9.22)
6. Bṅeṅan bi Yetu bawo bloolan akuṭ awo bbaaṅṣaani (9.23-10.31)
7. Balon ṭi banfiyaarun biki ṭfa (11.1-40)
8. Nawulēn ṅwo ji Yetu (12.1-13.17)
9. Pṅehan Naṣibaṭi (13.18-19)
10. Pwul mboṣ (13.20-25)

Uko wi Naṣibaṭi aṭēpnun ṭi abukul aṭup

1 Naṣibaṭi aṭēpna ṭfa ṭi *baṭuparul ṅyaaṣ ṅtum ado kē bado iko itum aṭiiniyaan na bateem nja. 2 Kē ṭi ṅwal ṅbaaṅṣaani ṅi ṅwoon ṅi aṣē ṭēpna ṭi Abukul aṭiini na nja. Abukul mēnt i i adaturun ado kē aka iko bti, ṭi ul i i aṭēpnun kak apaṣ baṭi na mboṣ. 3 Abukul awoon bjeehi banjaan badiiman mndēm mi nul, ul ajaan adiiman uko wi awoon na manjoonan. Ul amēbanun iko bti yi apaṣun na uṭup wi nul unwoon na mnhina. Ajinṅan baṅaan ṭi ipekadu yi baka aṣē ya aṭo du kaṅen kadeenu ki Naṣibaṭi du baṭi.

Mndēm mi abuk Naṣibaṭi mampelun mi ṅwanjut

4 Mndēm mi Abuk Naṣibaṭi mampel maakan mi ṅwanjut, kē hēnk di Naṣibaṭi awululun katim kampelun ki ṅa. 5 Na manjoonan, Naṣibaṭi aambaan kajakaara na uwanjut ulon:

« Iwi iwoon Abuk naan,
ṅṭa di dṭup aji dwo ṣaaṣ? » †

Kē aambaan kaṭiini ṭi uko wi ulon ṭi ṅa kaji :
« Nji dwo Aṣin, ul aṣē wo Abuk naan. †† »

6 ṭi wal wi Naṣibaṭi abiṅ awo i pyil ṭi umundu Abukul, anwoon bajeen, aji :

« ṅwanjut bti ṅawo kadēmana. » ‡

7 Kē ṭi uko wi ṅwanjut, upiitana ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi aji :

« Naṣibaṭi ado ṅwanjut ṅi nul kē ṅawo ji uyook
ado ṅa kē ṅawo ji bdoo banklaṅṣiṅ. »

8 Kē Naṣibaṭi aṣē ṭiini na Abukul aji :

« Iwi Naṣibaṭi, pṣihu pawo pi mnṭo,
pṣih pi nu pawo ptool.

9 Iṅal uko unwoon uṭool apok buṭaan,
ukaan kē ṅji Naṣibaṭi i nu ndatu

awulu mnlilan mampelun mi banwoon na iwi bti. » ††

10 Akak aṭiini aji :

« Iwi Ajugun, ipaṣun mboṣ du ujuni
aboman baṭi na iṅen yi nu.

11 Iko mēnt ilun kaba,
ilun kamēn ji imiṣa.

Kē iwi iṣē duka.

12 Ilun kaṅuj ya ji imiṣa,
ilun kawohēṣ ya ji imiṣa,
kē iwi iṣē duka jibi iwoon,
ṅnuur ṅi nu ṅaankba. » ‡

13 Naṣibaṭi aambaan kajakaara na uwanjut wi nul ulon:

« Biin iṭo ṭi kaṅen naan kadeenu

te wal wi ṅji kaṭuun baṣooradu ṭi ihoṭu uṭeēh. » †††

† 1:5 Kaṅaam 2.7. †† 1:5 2 Ƒamiyel 7.14.

‡ 1:6 Pleṣan 32.43. †† 1:9 Kaṅaam 45.7-8. ††† 1:12 Kaṅaam 102.26-28. ††† 1:13 Kaṅaam 110.1.

¹⁴ Nwanjut bti njawo wo njhaaş njanklemparun Naşibaţi. Ayil yil na njabi pţenk banwoon i kabuur te mnţo.

Mbuur mnweek

2 Ukaan k  njwo biki kam ban bnuura uko wi nti-inkun, kaţi njlun njneem. ² Na manjoonan, uţup wi Naşibaţi aţ pnun ţi njwanjut aţup bateem nja uyimani. Nnaan awoon aandi ptiink wa, k me awo aant aş uko wi ujakun, Naşibaţi akoba kakob kantaanun na pjuban pi baka. ³ K  hum di di njhilun kabuur kakob m nt  woli nj nji ntiink uţup wi mbuur mnweek wi Ajugun ţi uleeful ajunnun aţup? Bantiinkun wa badiiman nja k  ujoo-nani. ⁴ Naşibaţi akak afaan baka, wi adolun iko i onjar naan na mlagre mn tum abot ado k  *Uhaaş wi nul uwul ba naan u en wi wa jibi anjalun.

Yetu ajaan a ij mbuur

⁵ Na manjoonan Naşibaţi aando njwanjut nj şih umundu wi akbiin ppaş wi njk iiniyaanun. ⁶ K  h nk di upiitaniin ţi *Ulibra wi nul aji :

« *Naan awo in k  idoo şala?*

*Abuk niinţ awo in k  idoo  o ptena?

⁷ *Iwalana ado k  njwanjut njapela njwal njntiinku, idola k  awo na mnd m mnweek,*

⁸ *i u iko bti  i iho ul u eeh †.* »

Wi Naşibaţi a uun iko bti  i iho ul u eeh, aanduk nin uko ulon. K  nj  wo kak a nj ndo bi win h nku  k  iko bti iwo  i iho ul u eeh. ⁹ Yetu i Naşibaţi awalanun ado k  njwanjut njapela njwal njntiinku, njwina h nku  k  awo na mnd m mnweek  iki ahaj ake . Bnuura bi Naşibaţi bakaan k  ake  pa ba naan bti.

¹⁰ Na manjoonan, Naşibaţi andolun iko bti k  iwoo, abot anjal uwo han, abi njal pdo ba naan batum bawo babukul, ba ok  i mnd m mi nul. A  pna  i mnhaj mi Yetu ahajun adola k  abaa n ş ulempul  i mboş, a ij ba-ka mbuur. ¹¹ K  Yetu, anjaan ajin an ba naan  i k ş ki Naşibaţi na biki ajin anun baş   ok bukal bti Aşin baka. Ukaan k  aankowa pdo kadu baka babuk aşin, ¹² a iini  i *Ulibra wi Naşibaţi aji :

« *Dlun ka iiniyaan katimu  i ptoof pi bayi  naan dlun kad manu  i kadun ki ba naan batum.* » ††

¹³ Akak aji :

« *Nji, d u mnha  mi naan bti  i Naşibaţi.* » ‡

Akak aji :

« *Nji wi na ba naan biki Naşibaţi awulun.* » ††

¹⁴ H nk keeri, k  jibi ba naan m nt  bawoon ba naan baj n, h nk di Yetu akaku  nnaan naj n ji baka, ahilna  i pke  pi nul aba na *Untaayi Uweek unkaan mnhina mi pke . ¹⁵ Ba naan babi wo wo ubida wi baka bti ji bakalabuş, wi bak iin pke . Abuuran baka wi ake un. ¹⁶ Na manjoonan, m nt  njwanjut nj nj ak nkun, a  nk   nk babuk *Abraham. ¹⁷ K  h nk di awoon kakak nnaan naj n ji bayi ul, kahilna kawo *naşih i ba enjan anjaan a aga abot aji do uko wi Naşibaţi ajakun. Ake 

† 2:8 Ka aam 8.5-7. †† 2:12 Ka aam 22.23. ‡ 2:13 Itayi 8.17. †† 2:13 Itayi 8.18.

ke  Naşibaţi ahilna amiir ipekadu yi ba naan biki nul.

¹⁸ K  jibi ahajun, k  bawuuka ajuban, h nk di ahiniin ka  nk biki bakwuukun bajuban.

Yetu apel Moyit

3 An bayi  naan nanwoon bajin   i k ş ki Naşibaţi k  adatan, natenan keeri  i Yetu. Naşibaţi ayila k  awo *naşih i ba enjan, uko m nt  wi wi njfiyaarun aku  a up. ² Ado iko bti yi Naşibaţi an u'ulun ulemp m nt  ajakulun ado jibi *Moyit adolan iko bti yi Naşibaţi a u'ulun pdo  i katoh ki nul kanwoon pntaali pi nul. ³ Anniwun katoh ad m apel katoh, k  h nk di Yetu a aanun na pyeenk mnd m mampelun mi Moyit. ⁴ Katoh kandoli nnaan ajaan aniw ka, Naşibaţi a aan aji do iko bti. ⁵ Moyit awo nalempar Naşibaţi, ado iko yi Naşibaţi a u'ulun pdo  i katoh ki nul kanwoon pntaali pi nul, ajukan uko wi Naşibaţi akulun kadiiman. ⁶ K  Krittun a   wo abuk katoh i Naşibaţi a uun  i kadun ki ka. Nja nj aan awo katoh m nt  woli njm ban aku  aha   i a, alilan  i uko wi njha un.

Plipara ppok p aş uko wi Naşibaţi ajakun

⁷ Ukaan k , jibi *Uhaaş wi Naşibaţi u upun:

« *Woli natiink n a pdiim pi nul,*

⁸ *nawutan kad n  an njhaaş,*

*jibi bateeman babin  ado, adeka kaf   unuur wi bakdakulun du *pndi .* »

⁹ Naşibaţi a iini aji :

« *Du pndi  m nt , bateeman bado na pten me nhil pdo uko wi njaku , adak n,*

te bawin iko yi nji ndolun ¹⁰ *n şubal i een njbaak r. Ukaan k  nji ndeeba  r pntaali m nt  aji :*

“Nhaaş nj baka njaji njaneeman baka unuur undoli, baandi p aş n.”

¹¹ *Uko wan ukaan k  mmehna, wi ndeeba un, aji :*

“Baankneej nin du dko di nji mbomanun baka aji banoorf naan.” » ††

¹² An bayi  naan, na aafaraan alon  i an awo na uhaaş uwu aan, a a an pfiyaar adoo low Naşibaţi an-jaan awul ubida. ¹³ Nabaa wo ka  p   p kat nt nd r njuur bti nj naktiinkun pdiimul, pekadu dawutna kaguur nin alon  i an ad n   n uhaaşul. ¹⁴ Nwo  i ploolan na *Krittun na manjoonan woli njm ban te ubaa  aani  i mnha  mi njbiin awoonaan du ujuni.

¹⁵ Jibi n upanun:

« *Woli natiink n a pdiim pi nul,*

nawutan kad n  an njhaaş,

jibi bateeman babin  ado, adeka kaf   unuur wi bakdakulun. » ††

¹⁶ Na manjoonan in abiin atiink pdiim pi Naşibaţi a   deka kaf  ? M nt  ba naan bti bamp nnun utaak wi *Ejptu k  *Moyit awo  i kadun ki baka i? ¹⁷ K  bahon biki adeeba  run njsubal i een njbaak r ba? M nt  bambiin ajuban ake  du pndi  baka i? ¹⁸ Bahon biki amehniin aji baankneej du dko di abomanun baka babi banoorf n ba? M nt  bambiin apok ptiinka baka i?

†† 3:11 Ka aam 95.7-11. ††† 3:15 Ka aam 95.7-8.

¹⁹ Nwin bnuura kē baambi hil pneej du dko dnoorfē-naani di nul ũiki bapok pfiyaar.

4 Kahonj mēntj ki Našibaŕi abiiŕj ahonj aji bahil kaluŕj kaneej du dko di abomanuŕj baka aji banoorfē-naan kahuma da pa nja. Nawulēn ŕdo kaŕi keeri alonj ŕi an aduka kafetj. ² Nŕiink *Uŕup Ulil Unuura jibi bambiiŕj awo ŕfa du *pndiiŕj batiinkuŕj wa. Kē uŕup wi batiinkuŕj uŕŕe wo uunka udooni ŕi baka ŕiki wi batiinkuŕj wa baanfiyaari. ³ Kē nja ŕnfiyaaruŕj, ŕluŕj kaneej du dko di Našibaŕi abomanuŕj nja aji ŕnoorfēnaan di aŕi-iniyaanuŕj ŕi *Ulibra wi nul wi ajakuŕj ŕi uko wi bateem nja :

« *Uko waŕj ukaaŕj kē mmehna, wi ndeebaŕuŕj, aji :*
“Baankneej nin du dko di nji mbomanuŕj baka aji banoorfēnaan.” » †

Kē ulemp wi Našibaŕi adoluŕj ŕi ppaŕj umundu uŕŕe ba undiimaan. ⁴ Bapiiŕj ŕi dko dlonj di *Ulibra wi nul aji : « *Našibaŕi anoorfēn ŕi unuur uŕēnk paaj na ulonj wi adoluŕj ulempul bŕi aba.* » †† Dkak akakalēŕj uko wi Našibaŕi aŕupuŕj : « *Baankneej nin du dko di nji mbomanuŕj baka aji banoorfēnaan.* » †

⁶ Bantiinkuŕj uteek *Uŕup Ulil Unuura mēntj, baanneej du dko mēntj ŕiki babi pok pŕiink Našibaŕi. Kē baŕaaŕj balonj baŕŕe hilan te hēnkuŕj kaneej da. ⁷ Uko waŕj ukaaŕj kē Našibaŕi abi ŕo ajon, ado unuur uhalu undu'aniin « *nŕa* » wi aŕēpnuŕj ŕi mntum mi *Dayiŕj, aŕup ŕŕup ŕi ndoonj abi ŕupan aji :

« *Woli natiink nŕa pdiim pi nul,*
nawutan kadēnēŕan ŕhaaŕj. » ††

⁸ Woli Yotuwa †† ado lah bateem nja kē banoorfēn na manjoonan, Našibaŕi aankŕiiniyaan unuur ulonj. ⁹ Pn-taali pi Našibaŕi paduka keeri unuur ulonj wi pnoorfēn ji wi nul. ¹⁰ ŕaaŕj anneejuŕj du dko di Našibaŕi abomanuŕj pa pnoorfēn, aji noorfēn noorfēn ulemp wi adoluŕj jibi Našibaŕi anoorfēnuŕj ŕi ulemp wi adoluŕj. ¹¹ Nawulēn ŕtaman keeri ŕneej du dko di pnoorfēn mēntj, nin ŕaaŕj alonj ŕi nja awutna kawo aanneej da, wi akpokuŕj pŕiink Našibaŕi ji bateem nja.

¹² Na manjoonan, Uŕup wi Našibaŕi uwo ujeb, uka mnhina, abot ajul apel kakej ki ŕde ŕtēb. Uko wi aŕupuŕj wuŕj uji ufal te kadoo ban du uhaaŕj na uŕal meeŕj, kaneej te du dko di imoh iyitiiraanuŕj na du imoh meeŕj ; uji uten iko yi ŕaaŕj najēn aŕaluŕj na yi aŕaluŕj du uhaaŕul. ¹³ Nin ŕaaŕj aanhil kamena Našibaŕi, iko bŕi iji ipēn kawinana ŕi kēŕj ki nul ; ul i ŕwoonj kaŕup uko wi ŕdoonj.

Krittu naŕih i baŕeŕan naweeek i nja

¹⁴ Name kē ŕka *naŕih i baŕeŕan naweeek anyaaŕj te du baŕi : ul awoonj Yeŕu, Abuk Našibaŕi. Ukaaŕj kē ŕwo kamēban kaliinŕj ŕi uko wi ŕjakuŕj aji ŕfiyaari. ¹⁵ Naŕih i baŕeŕan naweeek i ŕkaaŕj aji miir nja ŕi pbiŕŕna pi nja ŕiki bawuuka ajuban ŕi iko bŕi jibi bawuukuŕj nja ŕjuban kē aambaanj kajubanaara. ¹⁶ Nawulēn keeri ŕŕog na mn-

† 4:3 Kaŕnaam 95.11. †† 4:4 Ujuni 2.2. † 4:5 Kaŕnaam 95.11. †† 4:7 Kaŕnaam 95.7-8. ††† ŕi ugrek katim ki Yotuwa kanaam katiinkare na ki Yeŕu. Natenan ŕi Pleŕan 31.7; Yotuwa 21.44; 22.4; 23.1

tēŕj Našibaŕi anwoonj ajug bnuura, ahilna aŕaga nja ŕkuŕj ŕyeenk bnuura, kahilna kaŕēnkana ŕi wal wi ŕknu-miiŕj.

5 *Naŕih i baŕeŕan andoli aji datana ŕi ptoof pi baŕaaŕj, ulemp wi nul uwo pdo kaŕoor baka ŕi kadun ki Našibaŕi, aji ŕen kabot kado iŕeŕan pa ipekadu yi baka. ² Ul ŕi uleeful aŕum dko di abiinkniin, ukaaŕj kē aji hinan pmiir banwoonj baammee aŕŕe neem. ³ Kē wi ajaaŕj abiiŕna ul ŕi uleeful, awo i kado iŕeŕan, Našibaŕi ahilna apēnan ipekadu yi nul na yi baŕaaŕj bŕi. ⁴ Nin ŕaaŕj aanhil kanaŕa kaji awo naŕih i baŕeŕan, Našibaŕi ajaaŕj adu'a awo naŕih i baŕeŕan jibi abiiŕj adu *Aaron.

⁵ *Krittu kak aannaŕa naŕa aji ul awo *naŕih i baŕeŕan : ayeenkna pa du Našibaŕi anjakuluŕj ŕi *Ulibra wi nul :

« *Iwi iwoonj Abuk naan,*
nŕa di dŕup aji dwo ŕaaŕj ††. »

⁶ Hēnk di di ajakuŕj kak aji :

« *Iwo naŕeŕan te mnto ji *Melkitedek.* » †††

⁷ Wal wi *Krittu awoonj ŕaaŕj najēn ŕi mboŕj, aŕehan akuŕj akooŕj na idiim iweek na mnkuul Našibaŕi anhinanuŕj kabuurana pkeŕj. Kē aŕiinka ŕiki aji ŕaŕa bnuura. ⁸ Ajuk ŕi iko bŕi yi ahajuŕj uko unwoonj pdo katiink Našibaŕi, te adoo wo wo Abukul. ⁹ Abaaŕiŕj ulemp wi nul ŕi mboŕj, ahil hēnkuŕj kabuuran te mnto baŕaaŕj bŕi banjaanj batiinka. ¹⁰ Na manjoonan, Našibaŕi adu'uluŕj kē awo *naŕih i baŕeŕan ji Melkitedek.

Plipara ppēn ŕi pfiyaar

¹¹ Nka iko itum yi pŕup ŕi uko mēntj kē ikak atam ppibanan ŕiki naanji natar ŕi pyikrēn. ¹² Nado bi wo wo lah kawo bajukan undiimaan aŕŕe huma nnuma bajukanan iko iteek ŕi uko wi Našibaŕi : nahum nnuma mntow, naando bi hilan pde pde pantamuŕj. ¹³ Kē ŕaaŕj anhumuŕj ŕi mntow, aanji me uŕup unjaaŕj ujukan uko unwoonj uŕool ŕi kēŕj ki Našibaŕi : awo napoŕj nampoŕi. ¹⁴ Kē pde pantamuŕj paŕŕe wo pi baweeek, baji baŕēpna ŕi iko yi bawinuŕj kahilna kapaŕēŕj bnuura na buŕaan.

6 Hēnk keeri, nawulēn ŕduk pjukan pteek ŕi uko wi pfiyaar. Njēnkak akak ŕi pjukan pteek mēntj, panwoonj pi pwut pdo iko inkŕiŕjuŕj pkeŕj, pi pfiyaar Našibaŕi, ² pi pjukan ŕi uko wi batitmu ^ŕ, pi ppaf iŕen, pi pnaŕa ŕi pkeŕj na pi pwayēŕj pbaaŕŕaani. ³ Uko mēntj wi wi ŕkdoluŕj, ulille Našibaŕi.

⁴ Na manjoonan, bambiiŕj ayeenk bjeehi bi Našibaŕi, ayeenk uŕen unwoonuŕj du baŕi, ayeenk *Uhaaŕj wi nul, ⁵ awin jibi uŕup wi nul unuuri, awin mnhina mi pŕih pi Našibaŕi pankmbiiŕj, ⁶ aŕŕe duk bgah, ŕaaŕj aanhil nin kado baka baŕēlēŕj ŕjbida ŕi baka, bakak bafiyaar : bawo wo ji bakak apaŕj Abuk Našibaŕi ŕi krut, akowandēna ŕi kadun ki baŕaaŕj.

⁷ Na manjoonan, woli mboŕj mi uŕubal ujaaŕj uŕubar wal undoli manbuk ŕdeey ŕannuuriin pa biki ba-jaaraduŕj ŕa, Našibaŕi aji wul mboŕj mēntj bnuura. ⁸ Kē

††† 5:5 Kaŕnaam 2.7. ††† 5:6 Kaŕnaam 110.4. § Batitmu : Ulome baŕiiniyaan ŕi baŕow bi bayuday na batitmu bi Yowan na bi Krittu.

manşale buk iyiw na umbiilu, manji manwaan udooni, kakak i pbi kafëpana, manji mambi baañsaan ði ptër.

⁹ An banoh naan biki nğaluñ maakan, woli ñdoo ðiini hañ na an, ñme bnuura kè nawo ði bgah bnuura banjaan bañji mbuur. ¹⁰ Naşibañi awo nañool, aankñilma ulemp wi nan na uñal wi nañaluluñ, adiiiman wa, wi nabiiñ añenk bañaan biki nul abot añenkaara ðenk baka te nña. ¹¹ Kè ñşë ñal andoli ði an aji mëban kaliint te ubaañsaani, uko wi nahañuñ uhilna udolana bti. ¹² Hënk, nawutan kaşabër, nañëpan ðëp nawo ji bantamanuñ ði pfiyaar te adoo yeenk uko wi Naşibañi ahoñuñ.

Uko wi Naşibañi ahoñuñ

¹³ Wi Naşibañi akhoñuñ Abraham, aanka ampeluli i ahiluñ kamehna ði kadunul, ukaan kè amehna ði bkowul ¹⁴ aji : « *Dmehna aji dwulu bnuura bweek maakan, ddo pntaali pankpënnuñ ði iwi patum.* » ¹⁵ Kè Abraham aña amiir ayeenk uko wi Naşibañi ahoñuluñ. ¹⁶ Na manjoonan, bañaan bajën baji bamehna ði ampelul baka, kè pmehna mëññ paji padiiman kè uko wi ñaan añupuruñ ujoonani kaşë ba bñup. ¹⁷ Hënk di Naşibañi, wi añaluñ pdiiman banwoon i kayeenk iko yi ahoñuñ kè uko wi ajakuñ aji ado wa, amehnaa. ¹⁸ Naşibañi aanhil kañup uko unwoon uunjoonani, ukaan kè uko wi ahoñuñ amehna uunhil kañëlëş. Hënk, nja ññiiñ aya du Naşibañi ñwo na mntëñ mnweek kahilna kayeenk uko wi ñhañuñ unkmiiñ. ¹⁹ Mnhañ mëññ manwo uko unñianuñ ubida wi nja, manji mandonja ñneeñ kañëp blaañ bweek bantaanuruñ na *dko dyimanaan maakan, di Naşibañi awoon. ²⁰ Yetu aneeñ nja da uteek, ahilna pñenk nja, akak naşih i bañënan te mnto ji *Melkitedek.

Melkitedek naşih i bañënan

7 *Melkitedek mëññ, abiiñ awo naşih i ubeeka wi ðalem akuñ awo nañënan i Naşibañi *Andëmuñ Maakan. Wi Abraham awoonuruñ ugut wi añañuruñ başih balon, Melkitedek aya akita añehan Naşibañi awula bnuura. ² Wal mëññ Abraham awula kafah kañenk iñeen ði iko yi atehuruñ du başih mëññ. Katim ki Melkitedek kawoon « naşih natoool »; akak awo naşih i ðalem, uwoon « naşih i mnjeeh. » ³ ði *Ulibra wi Naşibañi baanñiiniyaan aşin, kè baanñiiniyaan anin, baankak añañiiniyaan bateem na unuur wi abukiñ, na wi akeñuñ. Awo nañënan te mnto ji Abuk Naşibañi. ^{††}

⁴ Natenan jibi Melkitedek awo i ñaan naweek : *Abraham ateem nja adoo wula kafah kañenk iñeen ki iko yi atehuruñ du ugut. ⁵ Kè *Bgah bi Moyit başë jakun kè biinñ babuk *Lewi banwoon bañënan, bañaan bawo kawul baka kafah kañenk iñeen ki uko wi bakaan, te bakaan mëññan, bawo bayiñ baka, bawo bukal bti biki pntaali pi Abraham. ⁶ Kè ul Melkitedek, anwoon aando wo wo i pntaali pi Lewi, aşë yeenkna ði Abraham kafah kañenk iñeen ki iko yi atehuruñ du ugut, añehan Naşibañi awul bnuura Abraham anwoon ñaan i

Naşibañi ahoñuñ. ⁷ Kè ñaan anjaan añehan Naşibañi awul bnuura, aşaan apel i bawuluñ bnuura, bañaan bti bame uko mëññ. ⁸ Babuk Lewi banjaan bayeek kafah kañenk iñeen bawo bañaan bajën bankkeñuñ kè *Ulibra wi Naşibañi uşë piit aji Melkitedek awohaara wo najeb. ⁹ Kè ñhinan kaji : wi babuk Lewi bajaan bayeek kafah kañenk iñeen, Lewi alukaara luk kafah mëññ wi Abraham alukuñ Melkitedek. ¹⁰ Na manjoonan Lewi aando bi buka, aşë woha da ði Abraham ateem wal wi Melkitedek ayaan akita.

¹¹ ði bgah bi Naşibañi awuluñ biki *Itrayel, biki pntaali pi *Lewi biki bawoon kajeñ bawo bañënan biki Naşibañi ; bawo bañënan ji *Aaron. Kè pwo bañënan pi baka paşë bi wo paankëşi ; woli pakëş lah, hum di di bakaan anuma nañënan alon kak ji *Melkitedek? ¹² Kè wi pjoş nañënan pi nña papañuñ na pi ðfa, bgah kak bañëlëş. ¹³ Nañënan nahalu i bakñiiniyaanuruñ ði awoon Ajugun. Ul awo i pntaali pmpañi, kè ði pntaali mëññ, nin alon aambaan kawoha nañënan i Naşibañi. ¹⁴ Bañaan bti bame kè Ajugun apëna ði pntaali pi *Yuda, kè *Moyit aşë wo aañiiniyaan pntaali mëññ wi akñiiniyaanuruñ uko wi bañënan.

¹⁵ Kè uko uşë ujintëñ hënkuruñ bnuura : nañënan alon abii, aşë wo ji *Melkitedek. ¹⁶ Aanyeenkna ði bateem pwo nañënan jibi upiitaniñ ði *Bgah bi Moyit, ayeenkna pa ði mnhina mi nul mi awatnuruñ pkeñ. ¹⁷ Na manjoonan, upiitana ði *Ulibra wi Naşibañi aji :

« *Iwo nañënan te mnto ji Melkitedek ‡.* »

¹⁸ Kè bgah bteek başë bi kak abiişna akuñ awaan udooni ði uko wi iñënan, ukaan kè Naşibañi apënan ba. ¹⁹ Na manjoonan, *Bgah bi Moyit baando nin ñaan kè ajintëñ ði kës ki Naşibañi. Kè Naşibañi aşë wul nja mnhañ mannuuranaaniñ, ði mur mëññ mi mi ñkñëpuruñ kañoga.

²⁰ Naşibañi amehnaa wi adaturuñ Yetu Ajugun aji awo nañënan. Aamehnaa wi bandukiñ bakakuñ bañënan.

²¹ Aa, Naşibañi amehnaa wi adoluñ kè Yetu awo nañënan aji :

« *Nji Ajugan, dmehnaa, mënkak ði uñup wi naan : "Iwi, iwo nañënan te mnto."* » ^{††}

²² Uko mëññ ukaan kè Yetu awo ankndoluñ nja ñwo ði bhonjar bannuurnaaniñ.

²³ Uka uko ulon kak : bañënan bandukiñ baba tum ðiki pkeñ paneenan baka bawo bañënan te mnto. ²⁴ Kè Yetu aşë wo na ubida wi mnto ukaan kè awo nañënan te mnto. ²⁵ Uko waruñ ukaan kè ahilan kabuuran te mnto banjaan bañëpna ði a kañog Naşibañi. Awo najeb te mnto awo ði pñehandër baka Naşibañi.

²⁶ Yetu awoon keeri *naşih i bañënan i ñnumiñ. Ayi-mani, aanjubañ nin, ajintëñ ði kës ki Naşibañi, apën ði bado buñaan adeenana du bañi duuñ. ²⁷ Aannuma pdo kado iñënan na ñnuur ji başih biki bañënan bandukiñ banjaan bado ya kapënanan ipekadu yi baka na yi bañaan bti. Awul uleeful kè uwo bñënan bankëşuñ.

²⁸ *Bgah bi Moyit baba do bañaan bajën banjaan baba-işna kè bawo başih biki bañënan. Kè kamehna ki

† 6:14 Ujuni 22.16-17. †† 7:3 Natenan ði Ujuni 14.18-20.

‡ 7:17 Kañaam 110.4. †† 7:21 Kañaam 110.4.

Naşibaţi kambiiñ ƚi kafet ƚi bgah kaşë do Abukul andoluñ iko bti yi aţu'uluñ pdo kē awo naşih i baţenjan te mñto.

Bhoņar bhalu

8 Na manjoonan, uko unkaanuñ udooni ƚi uko wi ŋkţupun uwoon: ŋka *naşih i baţenjan anyaan aţo du baţi du kañien kadeenu ki pţij pi pşih pi Naşibaţi.

² Aji ŋenjan du dko dyimanaan, dawoon *kaloona ki bayiti na manjoonan, ki iñen yi ñaan najën iwoon iin-tari, Naşibaţi Ajugun ataruñ ka.

³ *Naşih i baţenjan andoli baţoorana ŋooran ado kado uţen na iţenjan ; ukañ kē *Krittu kak awo kaka uko uloñ wi akţenuñ. ⁴ Woli awo lah ƚi mboş, aando wo wo naţenjan : baloñ bawo da bankŋenjanuñ jibi *Bgah bi Moyit bajakuñ. ⁵ Kē iţenjan yi baţenjan mēnt bajaan bado işë ƚu kanaam na inkdolaniin du baţi, iwo wo ji ulimēnt wi ya. Na manjoonan, wi Moyit abiiñ awo i pboman *kaloona ki bayiti, Naşibaţi aji na a : « *Tenan, ido ka bti kanaam na uko wi ndiimaniin du pnkuñ pi Finayi.* » ¹⁶ Krittu ul, Naşibaţi aţu'a ulemp undēmun apel wi başih biki baţenjan bandukiin, Naşibaţi aţēpna ƚi a ado bhoņar bannuurnaaniin, wi ahoņuñ iko innuur-naaniin.

⁷ Woli bhoņar bteek †† baanka lah dko di babiişni, Naşibaţi aanknuma pdo btēbantēn. ⁸ Kē Naşibaţi aşë ŋoman na pntaali pi nul aji :

« *Nji Ajugan dji :*

ŋnuur ŋloñ ŋabi ŋi nji kaluñ kado bhoņar bhalu, bhoņar bhalu na bañaan biki İtrayel na biki Yuda.

⁹ *Bhoņar mēnt baankwo ji bi ndoluñ na bateem baka unuur wi mpēnanuñ baka du uţaak wi Ejiptu.*

Baambi ƚijan bhoņar bi naan, ukañ kē nji kak nwutan baka.

¹⁰ *Nji Ajugan dkak aţiini aji :*

woli ŋnuur mēnt ŋaţēpi

*bhoņar bi nji kaluñ kado na pntaali pi *İtrayel bii bi :*

dluñ kapiit bgah bi naan ƚi uşal wi baka

dluñ kapiit ba ƚi ŋhaaş ŋi baka,

dluñ kawo Naşibaţi i baka,

kē bakluñ kawo pntaali pi naan.

¹¹ *Wal mēnt, nin aloñ aankak anaţa kaji ajukan ak-*

inţul kēme ayiţul

kaji na a : "Meen Ajugun!"

Bañaan bti baluñ kame'ën,

du anwoonuñ nampoţi te du anwoonuñ naweek.

¹² *Dluñ kamiir baka pjuban pi baka,*

mēnkak aleş nin ipekadu yi badoluñ. » †

¹³ Wi Naşibaţi aţiiniyaanuñ bhoņar bhalu, ado bjon kē bakak awaan udooni. Kē uko unjonuñ akak aţaf, uji uban ƚi pba.

Idolade yi bhoņar bteek

9 Bhoņar bteek babi ka idolade ƚi pdo Naşibaţi bţenjan abot awo na dko dyimanaan ƚi mboş.

† 8:5 Ppēn 25.40. †† *Bhoņar bteek : Baţiiniyaan ƚi bhoņar bteek, bi badoluñ du pnkuñ pi Finayi. Natenan ƚi Pţi 24.3-8. ‡ 8:12 Yeremiya 31.31-34.*

² Hēnk, batan kaloona kalon kanwoon na ŋmbar ŋtēb. ƚi umbar uteek wi kaloona mēnt wi bajaan badu *dko dyimanaan, uka da ŋkaniya na umeeşa wi bapafuñ ipoom yi baţenuñ Naşibaţi. ³ Kē du kafet ki blaañ uka da umbar utēbantēn wi bajaan badu *dko dyimanaan maakan. ⁴ Wuñ mēntan uwo na *bliit bi mngur bi uwo-uru, banjaan batērna mnkulan, na umaala unwoon bti wi uwooru wi baţuun pţukar pi uwooru panhaknuñ pde pi *Yawe Nawat Kabuka awuluñ babuk *İtrayel du *pndiiş, pde mēnt baji badu pa *Mana ††. Pmul pi *Aaron pandukiin aţeeñ hēnkun pawo da kak, na klaak kanfejuñ apiitna *Bgah bi Moyit. ⁵ Kē ƚi umaala mēnt duuţ başë ƚu iko infejuñ innaamuñ na ŋwanjuţ ŋi bajaan bado kerubim ŋanjaan ŋadiiman kē Naşibaţi awo da. Ibaaklu yi ŋa iji ido blifi ƚi dko di bajaan batulna pñaak ppēnanaan ipekadu. Mēnt wal wi pţiiniyaan iko mēnt bti kajinţan bnuura wii wi.

⁶ Wi iko mēnt bti ibomaniin hēnk, baţenjan baji banej unuur andoli du umbar uteek wi kaloona kado ulemp wi baka. ⁷ Kē *naşih i baţenjan ƚañ ajaan aneej ƚi utēbantēn ; aji neej da uyaaş uloolan ƚañ ƚi uşubal. Aji ƚij da pñaak pi ŋko ŋi bafinaruñ Naşibaţi aţen pa ppēnanaan ipekadu yi nul na yi bañaan bti. ⁸ *Uhaaş wi Naşibaţi udiiman bnuura ƚuñ uko mēnt kē bgah bneejni du *dko dyimanaan maakan baanji bahaabşa, woli dko dyimanaan danwoon ƚi mboş dawohaara wo da.

⁹ Uko mēnt bti uwo uhoñ wi wal wi ŋwoon wi nţa.

Uwoon kē uţen na iţenjan indolaniin iinhil kado uhaaş wi ñaan andoluñ ya ujint ƚi kēş ki Naşibaţi. ¹⁰ Iwo idolade ƚañ ƚi uko wi pde, pdaan, na bañow, yi Naşibaţi aţuun bañaan pdo te wal wi akdoluñ iko bti ikak ihalu.

Uko wi Krittu adoluñ kabuuranaan nja

¹¹ Kē *Krittu aşë pēn awinana ji *naşih i baţenjan andoluñ iko inuura yi Naşibaţi abomanuñ nja kē iwinanaa ; aneej du kaloona kanwoonuñ kaweeek, kanwoonuñ kayimanaan. Kaloona mēnt kaambomanaan iñen yi bañaan bajën, kaanwo ki umundu umpaşaniin wi. ¹² Abi neej neej byaaş bloolan du *dko dyimanaan, aantul da pñaak pi ŋpi ŋkaş na pi ŋgit ŋkaş: pñaak pi nul pi pi atuluñ abuuranaan nja te mñto. ¹³ Na manjoonan, woli pñaak pi ŋpi ŋkaş na pi ŋgit ŋkaş na ufob umpēnuñ ƚi ŋgit ŋantēruñ yi bajaan bajeeş ƚi bañaan banţopuñ iji ijinţan ŋleef ŋi baka, ¹⁴ hum di di pñaak pi Krittu pawoon paankjinţan ŋhaaş ŋi nja kapēnan iko iwaan udooni injaan itij pkeţ ŋhilna ŋdo kalempar Naşibaţi anwoon najeb? Ul Krittu awo i mñto ukañ kē bţenjan bi adoluñ wi awuluñ uleeful Naşibaţi kē balila.

Bhoņar bhalu

¹⁵ Uko unkaan kē Naşibaţi aţēpna ƚi *Krittu ankeţuñ alukna pjuban pi bañaan badoluñ, wi bawoon ƚi bhoņar bteek, uwo kē bañaan biki Naşibaţi adatuñ bahil kaduka te mñto na iko inuura yi ahoņuñ baka. Hēnk ado bhoņar bhalu. ¹⁶ Woli baţiiniyaan pduka na iko, uji wo kameetana kē ñaan akeţi. ¹⁷ Phiiñ paji pataan

†† 9:4 Natenan ƚi Ppēn 16.13-15,31.

wal wi pkeṭ pawoon, ñaan aanhil kahij ñaan anwoon najeb. ¹⁸ Hēnk, bhoṅar bteek bajunna pñaak. ¹⁹ Wi *Moyit aṭupun ṭi kadun ki bañaan bti iko bti yi bgah baṭuun baka pdo, wi wi ajejun pñaak pi ngit ṅkaṣ na pi ṅpi ṅkaṣ na meel na ptal pjeenk na kanah ki bko bi bajaan bado *hitop ki atoopun ṭun pñaak na meel alēt ṭi ulibra wi bgah na ṭi bañaan bti, ²⁰ aṣē ji : « *Pi pawoon pñaak pankṭejananaan bhoṅar bi Naṣibaṭi adolun na an aji namēban ba.* » ²¹ Hēnk kak di di alētun pñaak ṭi kaloon na ṭi iko bti yi bajaan baṭejananaan Naṣibaṭi. ²² Ṭi bgah, pñaak pajaan pajinṭan iko bti ; woli paantuli, ipekadu iinji ipēn. ²³ Woli bawo i kajinṭan iko innaamun ṭi baṭi, inwoon du baṭi iwo i keeri kajinṭan na iṭejan innuurnaaniṅ.

²⁴ Na manjoonan, mēnt ṭi *dko dyimanaan dambo-manun na iñen yi bañaan bajēn, danṭuun kanaam di manjoonan, di di *Krittu aneejun. Aneej neej du baṭi kahilna kanaṭ ṭi kadun ki Naṣibaṭi kayejan nja. ²⁵ Aan-neej neej pdo kawul uleef uṣubal undoli jibi *naṣih i baṭejan ajaan aneej du dko dyimanaan kaṣē wul pñaak panwoon paanwo pi nul. ²⁶ Woli ado lah haṅ, ahaj ṅyaaṣ ṅtum du upaṣa umundu te hēnkun. Na manjoonan, ṭi ṅnuur ṅbaañṣaani ṅi ṅwoon ṅi apēn kawinana uyaṣ uloolan kabaana na pekadu wi awulun uleeful kē uwo bṭejan. ²⁷ Bañaan bajēn baji baṭeṭ uyaṣ uloolan, Naṣibaṭi kawayēṣ baka. ²⁸ Kē hēnk kak di di Krittu awulun uleeful byaaṣ bloolan, Naṣibaṭi apēnanaan ipekadu yi bañaan batum. Alun kapēn kawinana uyaṣ utēbantēn, aankbi bi ppēnan ipekadu yi bañaan, abi bi pbuuran te mṅto bankyoonkun ubi wi nul.

Krittu aba na iṭejan ijon

10 *Bgah bi Moyit baanyuuj iko bti na manjoonan, bawo wo ṭaṅ ulimēnt wi iko inuura inklun kawulana faan. Bgah mēnt baji bahepar bado kadoha do uṣubal undoli iṭejan innaamun. Uko mēnt udiiman kē baanhil kajinṭan piṣ bankṅogun Naṣibaṭi. ² Woli banjaan bado Naṣibaṭi iṭejan bakak lah ajinṭ mndani, baankak aṣal kē bawo na pekadu, baṭaṅan pdo kado iṭejan. ³ Babaa ṭēp ṭēp aji bado uṣubal undoli iṭejan, kē uko mēnt uji uleṣan baka ipekadu. ⁴ Na manjoonan pñaak pi ngit ṅkaṣ na pi ṅpi ṅkaṣ paanhil nin kapēnan ipekadu. ⁵ Ukaan kē wal wi abiiṅ awo i pbi ṭi umundu, *Krittu aji na Naṣibaṭi :

« *Iinṅal bafiṅaru ṅko
kē iinṅal baṭenu iko ilon
aṣē wulēn uleef wi ñaan najēn ;
ṅko ṅantēradiiṅ iinji klilandēr ṅa,
iṭejan ppēnanaan ipekadu, iinji klilandēr ya
ṅ Wal mēnt dji : "Iwi Naṣibaṭi, ṅji wi : dbi pdo uko wi inṅalun,
jibi upiṭaniṅ ṭi uko wi naan ṭi *Ulibra wi nu." » ††*

⁸ Hēnk, *Krittu adunna aji ṭi : *ṅko ṅantēradiiṅ iinji klilandēr ṅa, iṭejan ppēnanaan ipekadu iinji klilandēr ya*, kē bgah baṣē ji kē bañaan bawo i pdo iṭejan mēnt. ⁹ Akak aji : *Nji wi : dbi pdo uko wi inṅalun.* Hēnk

† 9:20 Ppēn 24.8. †† 10:7 Kañaam 40.7-9.

aba na iṭejan ijon aṭij bi nul. ¹⁰ Ado keeri uko wi Naṣibaṭi aṅalun, awul uleeful byaaṣ bloolan, kē hēnk di ṅjinṭun ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi te mṅto.

¹¹ Naṭejan andoli aji naṭa na ṅnuur kalempar Naṣibaṭi, aji do ṅyaaṣ ṅtum iṭejan, kē yun mēntan iṣē wo iinji ipēnan nin pekadu di bañaan. ¹² Kē *Krittu aṣē do bṭejan bloolan banwoon bi mṅto, wi wi aṣaan aya aṭo ṭi kañen kadeenu ki Naṣibaṭi. ¹³ Hēnkun aṭo ayoonk Naṣibaṭi *aṭu baṣooradul ṭi ihoṭul uṭeēh.* ¹⁴ Ṭi bṭejan bloolan ado kē bañaan biki aṭijun Naṣibaṭi kē bawo bajinṭ ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi te mṅto. ¹⁵ Uko mēnt wi wi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uyuujun nja kē ujoonani wi ujakuṅ aji :

¹⁶ « *Nji Ajugan dṭiini aji :
woli ṅnuur mēnt ṅaṭēpi
bhoṅar bi ṅji kalun kado na pntaali pi *Iṭrayel bii bi :
dlun kapiit bgah bi naan ṭi ṅhaaṣ ṅi baka,
dlun kapiit ba ṭi uṣal wi baka,*

¹⁷ *dlun kamiir baka ipekadu yi baka,
mēnkak aleṣ nin pjuban pi bajubanut.* » ††

¹⁸ Wi Naṣibaṭi amiirun keeri ipekadu, ñaan aankak anuma pdo iṭejan kapēnanaan ipekadu.

Nawulēn ṅṅog Naṣibaṭi

¹⁹ An bayit naan, hēnkun keeri ṅme bnuura kē pñaak pi Yetu pantuliṅ pado kē ṅhil kaneej du *dko dyimanaan maakan, ²⁰ ahaabēṣ nja bgah bnuura banjaan bawul ubida, banṭepun blaañ bweek banwoon ṭi kadun ki dko dyimanaan maakan, banwoon uleef wi nul. ²¹ ṅkak aka *naṣih i baṭejan naweek i Naṣibaṭi aṭuun ṭi kadun ki katoh ki nul. ²² Nawulēn keeri ṅṅog Naṣibaṭi na uhaaṣ ujint, na pfiyaar panjoonanun, na uhaaṣ, wi Yetu ajinṭanun na pñaakul, na uleef wi baṅowun na meel mṅjint apēnan iko iṭop bti.

²³ Nawulēn ṅmēban ṅliint ṭi uko wi ṅhaṭun akuṭ aṭup. Na manjoonan, ṅme kē Naṣibaṭi aji do uko wi ahoṅun. ²⁴ Andoli ṭi nja adoon kaṭaaf atēntul, ṅhilna ṅtēntēndēr ṭi bṅalad na pdo iko inuura. ²⁵ Bañaan balon baṭaal pwo baankmaar byit bi banfiyaarun *Krittu, kē uko mēnt uṣē wo unuura ; ṅbaa wo kaṭēp ṭēp katēntēndēr, wi nadoon ame kē unuur wi ubi wi Krittu uṅogi.

²⁶ Na manjoonan, wi ṅmeeṅ uko unwoon manjoonan, woli ulil nja kē ṅdinan aji ṅduka ṭi pjuban, uunkak aka bṭejan banhilun ppēnan ipekadu. ²⁷ Wal mēnt, ṅduka duka ayoonk na palēnk pwayēṣ pi Naṣibaṭi na bdoo bjeenk banklun katēr bampokun pṭaṣa. ²⁸ Woli ñaan apok pṭaṣ *Bgah bi Moyit, kē bañaan batēb kēme bawajanṭ baṭup aji ajubani, baankṅagi'a, baji bafiṅa †. ²⁹ Naṣalan keeri uko unkdolun aṅsoorun Abuk Naṣibaṭi, anṭuun pñaak pi bhoṅar pi aṭēpnun awo najinṭ uko undaayanaan abot akar *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unwoon ukumpēṣ wi bnuura. Nahinan kanun jibi kakob ki un mēntan kakyibani. ³⁰ Na manjoonan ṅme anṭiiniṅ aji : « *Nji dlun kalukanan, ṅji dlun katum-uman.* » Akak aji : « *Nji Ajugan dlun kawayēṣ pntaali pi*

‡ 10:13 Kañaam 110.1. †† 10:17 Yeremiya 31.33-34. †† 10:28 Pleṣan 19.15.

naan. »^{†31} Naşibaţi anwoon najeb amob le ñaan, uñ mënţan aji wuţan maakan.

³² Naleşan uko undolanañ du ujuni wi nayeenuñ bjeehi bi Naşibaţi. Ţuñ ñwal mënţ nawin mnhaj mn-week aşë mēban aliint. ³³ Babi karan ñwal ñlon ahanan kē nawo bten bi bañaan, kē ñwal ñlon naţok na banhajuñ hañ. ³⁴ Nabi ñaga biki bawatuñ ukalabuş abot alilan ũi uko wi batehuñ bka bi nan, wi nameen kē naka bka bannuurnaaniin banwoon baankba nin. ³⁵ Nawutan keeri kaţañan phaţ ũiki mnhaţ mēnt mankaan kē nakyeenk katum kawee. ³⁶ Nawo katan kahilna kado kado uko wi Naşibaţi aňaluñ, hēnk nayeenk uko wi ahoñuñ. ³⁷ Na manjoonan upiitana ũi *Ulibra wi Naşibaţi aji :

« Uduka ñwal ñntiinku, ñntiinku ntiinku, anwoon i pbi aşë bi, aankjon. »^{††}

³⁸ « Nji Naşibaţi, dlun kawul ubida anwoon natoool ũi kēş ki naan ũiki afiyaari.

Kē woli aloñ adekēn kafet, mēnkliandēra. »[‡]

³⁹ Kē nja, ñēnwō ũi bankdekuluñ kafet, kaneem ; ñwo ũi banfiyaaruñ awo ũi bgah bi mbuur.

Pfiyaar pi bañaan biki ũfa

11 Woli ñfiyaar Naşibaţi, ñji ñme na manjoonan kē ñluñ kayeenk uko wi ñhaţuñ, ñme bnuura kē iko yi ñwoon ñēnwini, iwoo abot ajoonan. ² Pfiyaar pakaan kē bateem nja babi winana bnuura ũi kēş ki Naşibaţi. ³ Kē pfiyaar pi nja pakaan kē ñyikrēn kē Uţup wi Naşibaţi upaşuñ umundu, hēnk di di iko yi ñjaan ñwin ipēnnuñ ũi iko inwoon iinwinanaa.

⁴ ũi pfiyaar pi nul, *Abel awul Naşibaţi bteñan bannu-uriiñ apel bi *Kayin. Pfiyaar mēnt pakaan kē awo natoool ũi kēş ki Naşibaţi, Naşibaţi ũi uleeful adinan ayeenk uţen wi nul ; kē pul pakaan kē bakũiiniyaan uko wi nul wi adoñ aket^{‡†}.

⁵ Pfiyaar pakaan kē *Henok aya du Naşibaţi bē aantēpna ũi pket ; nin aloñ aankak awina win, Naşibaţi adeenuluñ aňooţ du a. Upiitana ũi *Ulibra wi Naşibaţi aji Henok ado bi lilaara lil ji abi ado kadeeña. ⁶ Kē nin aloñ aşë wo aanhil kalil Naşibaţi bē aanfiyaara. Na manjoonan, ñaan ankñogun Naşibaţi aji wo kafiyaar kē awoo abot aji tuum banjaan bala'a. ^{‡†}

⁷ Pfiyaar pakaan kē *Nowe atiink uko wi Naşibaţi aţupuluñ unwoon uundo bi winana. Amēban bnuura uko wi Naşibaţi ajakuñ, aboman upuur abuuranaan bi-ki katohul bti. Pfiyaar mēnt pakaan kē adiiiman kē umundu uduknaanaa, aţēpna ũi pa, awo natoool ũi kēş ki Naşibaţi^{‡††}.

⁸ Pfiyaar pakaan kē Abraham ado uko wi Naşibaţi ajakuluñ wi adu'uluñ ayila, kē aya du uţaak wi Naşibaţi ahoñuluñ bē aamme dko di akyaan. ⁹ ũi pfiyaar mēnt aya awo ji nayaanţ du uţaak wi Naşibaţi ahoñuluñ, afēt ũi iloona. Itaak na Yakob bado hañ kak, wi Naşibaţi ahoñuñ baka uţaak mēnt ji a. ¹⁰ Abraham abi wo wo ũi

pyoonk kafet ũi ubeeka wi Naşibaţi aşaluñ abot aniw, wi ñniw ñankēmuñ. ^{‡††}

¹¹ Pfiyaar pakaan kē Abraham ahil abuk wi adoñ aţaf maakan kē *Faara aharul akak aţañan kañowa, afiyaar na manjoonan kē Naşibaţi ado uko wi ahoñuñ[§]. ¹² Uko mēnt ukaan kē pntaali pweek papēna ũi ñiint aloolan, andoñ abi ũaf ũaf aduka duka ayoonk pket. Pntaali mēnt *paţum ji ñjah ñi baţi na pyiw panwoon ũi kabañ ki bdēk*^{§†} pi nin ñaan aloñ awoon aanhil pñen.

¹³ Bañaan bakan mēnt bti bafiyaar adoo ket bē baanyeenk iko yi Naşibaţi ahoñuñ, aşë winaara ya du kalowan akuţ alilandē ya. Badinan ũi kadun ki bañaan aji bawo wo bayaanţ ũi mboş mi, baanwo biki umundu wi. ¹⁴ Na manjoonan, bankñiiniñ hañ badiiman bnuura kē bawo wo ũi pla uţaak. ¹⁵ Woli banuh nuh lah wi bawoonuñ, bahinan kakak da. ¹⁶ Kē başë bi ñal uţaak unnuurnaaniin, uwoon uţaak wi baţi. Uko mēnt ukaan kē Naşibaţi aankowa pdo kadu'ana Naşibaţi i baka, aboman baka ubeeka.

¹⁷ Pfiyaar pakaan kē *Abraham abomandē pjeñ *Itaak abukul kafin Naşibaţi, wi Naşibaţi aňaluñ pten me afiyaara. Abukul aloolan ũaũ i akaan i i ajejuñ kaţenjan te Naşibaţi ado bi honaara hon, ¹⁸ ajaka aji : « ũi Itaak i i pntaali pi ñi ñhoñiñ pakpēnnuñ. »^{§††19} Abraham afiyaar kē Naşibaţi aka mnhina mi pnaţan bañaan ũi pket ; uko mēnt ukaan kē Naşibaţi akakana abukul, kē uko mēnt uwo wo ji Naşibaţi anaţan Itaak ũi pket. ^{§†}

²⁰ ũi pfiyaar, *Itaak aňehan Naşibaţi awul *Yakob na *Eţawu bnuura ũi uko unwoon i kaluñ kabi. ^{§††}

²¹ ũi pfiyaar, *Yakob wi aňoganuñ pket, aňehan Naşibaţi awul bnuura andoli ũi babuk *Yoţef aşë mēban ũi pjuuţ pi nul aņup adēman Naşibaţi^{§†}.

²² ũi pfiyaar, *Yoţef wi aňoganuñ pket aţiiniyaan wal wi babuk Iţrayel bakluñ kapēn ũi *Ejiptu, aţup babukul hum di bakluñ kado na imoh yi nul^{§†}.

²³ ũi pfiyaar bajug *Moyit bamena kli kwajanţ wi abukiin. Bawin kē napoţ anuura aşë pok pdo uko wi naşih ajakuñ bē baanlēnki.

²⁴ Pfiyaar pakaan kē *Moyit abi pok pdu'ana abuk ñaaţ abuk Farawuna naşih wi abiin akak naţaşa.

²⁵ Ahokan phaj na bañaan biki Naşibaţi kē di pwo ũi iko ilil yi pekadu inwoon iinji ijon. ^{§††26} Afiyaar kē pwut bakowandēna ji *Krittu paka udooni apel pyok bti panwoon ũi *Ejiptu, aten alowan aşal katum kankluñ kayeenkana. ²⁷ Pfiyaar pakaan kē apēn du Ejiptu, awo aantō aten udeeb wi naşih, amēban aliint ji ñaan anwinuñ Naşibaţi anwoon aanhil kawinana. ²⁸ Pfiyaar pakaan kē ado *Ufettu wi Mbuur alēt pñaak ũi ilēman yi itoh uwanjuţ wi pket uwutna kafin bapoţ bajeen biki bañaan biki *Iţrayel^{§§†}.

²⁹ Pfiyaar pakaan kē babuk *Iţrayel bamuur *bdēk bjeenkal awo wo ji bawo ũi dko dkay ; kē wi bañaan bi-ki *Ejiptu bakdoon na pmuur ba, bayooraa^{§§§}.

† 10:30 Pleşan 32.35-36. †† 10:37 Itayi 26.20. ‡ 10:38 Habakuk 2.3-4. ‡† 11:4 Natenan ũi Ujuni 4.3-10. ‡†† 11:6 Natenan ũi Ujuni 5.24. ‡††† 11:7 Natenan ũi Ujuni 6.13-22.

‡†† 11:10 Natenan ũi Ujuni 12.1-5; 23.4; 35.12,27. § 11:11 Natenan ũi Ujuni 18.11-14; 21.2. §† 11:12 Ujuni 22.17. §†† 11:18 Ujuni 21.12. §†† 11:19 Natenan ũi Ujuni 22.1-10. §††† 11:20 Natenan ũi Ujuni 27.27-29. §† 11:21 Natenan ũi Ujuni 27.39-40. §† 11:22 Natenan ũi Ujuni 50.24-25; Ppēn 13.19. §§† 11:25 Natenan ũi

³⁰ Pfiyaar pakaanj kē ŋniw ŋi Yeriko ŋajot wi babuk *Itrayel bafooyun ŋa ŋnuur paaj na ulonj. ³¹ Pfiyaar pakaanj kē *Rahab naŋuunk ayeenk bnuura babuk Itrayel bambiin amena abi pten ubeeka. Hēnk, aankeŋ na bandekunj Naŋibaŋi kafet †.

³² We wi nkaanj aŋup? Mēnkka bwal bŋiiniyaan bi Gedeyon na Barak na Famton na Yefte na *Dayiŋ na *Famiyel na baŋupar Naŋibaŋi bandukiinj. ³³ Pfiyaar pi bukunj mēntan pakaanj kē bawat ŋtaak, aŋih baŋaanj bnuura, abot ayeenk uko wi Naŋibaŋi ahoŋunj baka. Pfiyaar pakaanj kē badēt mntum mi ŋnlihu, ³⁴ awo ŋi bdoo aŋē wo baanyiki, abuur pkeŋ pi kej. Babi maak aŋē kak ajeb ; babi tam ugut adookar na bangoli biki ŋtaak ŋyaanŋ. ³⁵ ŋi pfiyaar, baat balonj bawin kē ba-naŋan biki bakeŋandēnunj akakan baka.

Balonj bahajan baka te kē badoo keŋ kē bapok babu-uran baka kahilna kanaŋa ŋi pkeŋ, kaka ubida unnuur-naaniinj. ³⁶ Balonj kak baben baka akob baka na itintēl, balonj kē batan baka awat ukalabuŋ. ³⁷ Balonj batap baka mnlak afiŋ, balonj kē bamob baka afal ŋi ptoof, balonj kē bafiŋ baka na kej. Balonj baji baŋaay na dko kawohara injan yi ŋkaneel, kēme yi ŋpi, awo bajuuk, kē baknooran baka ahajan baka. ³⁸ Baŋaanj mēnt babi nuura ŋhaaŋ maakan adoo wo baanhil pfēt ŋi umundu wi. Babi ŋaay na *pndiij na inkunj, awo ŋi injiir na ihēr.

³⁹ Pfiyaar pakaanj kē bukai bti bawinana bnuura ŋi kēŋ ki Naŋibaŋi te baando bi yeenk uko wi abiiŋ ahoŋ. ⁴⁰ Na manjoonan, Naŋibaŋi abi ŋu ŋu ŋi uŋal pboman nja uko unnuurnaaniinj bawutna kawo bajint ŋi kēŋ ki Naŋibaŋi kaduk nja.

Nawulēn ŋjaban kēŋ ŋi Yetu

12 Baŋaanj banfiyaarunj biki mbaan aŋiiniyaan ŋi-iniyaan bawo ji pntuk pweek panfooyun nja at-en. Nawulēn ŋwalan keeri iko inkdiŋanunj nja, na pekadu danjaan datam pjab ŋi nja, ŋtaman ŋdo kaŋi pŋi pi baŋuun nja. ² Nawulēn ŋtu kēŋ ŋi Yetu anhaabēŋun nja bgah ŋhilna ŋfiyaar, ul ajaan adoo ŋliinta liint ŋi pfiyaar te mnto. Amiir adoo keŋ ŋi kruŋ, bē aanŋo aten mnkow manwoonj ŋi pkeŋ pŋent puŋ mēnt ŋiki abi win mnlilan manwoonj i pbi, aŋē ya hēnkunj aŋo du kaŋen kadeenu ki Naŋibaŋi.

³ Naŋalana keeri, jibi amiirunj wi bado buŋaan bakha-janulunj, nawutna kanoor, ŋhaaŋan ŋawo ŋaankwutan. ⁴ ŋi ugut wi nakgutunj na pekadu, naando bi gutan te pkeŋ. ⁵ Naŋilma jibi Naŋibaŋi atēŋtēnanan jibi babukul i? Upiitana ŋi *Ulibra wi nul aji :

« Abuk naan, wutan kabeeh kakob ki Ajugun, wutan kawutan woli aŋoman na iwi.

⁶ Ajugun aji kakan ŋi bgah ŋaanj i ŋjalun, kakob ŋaanj i ajejunj ji abukul. †† »

⁷ Namiiran mnhaj mi najaan nahaj woli Naŋibaŋi akakanan ŋi bgah ; aji do haŋ na babukul. Napot ahoŋ i aŋin awoonj aanji kakan ŋi bgah? ⁸ Woli Naŋibaŋi aankanakanan ŋi bgah ji babukul bti, naanwo keeri

babukul na manjoonan, nawo bapot bampaŋi.

⁹ Naleŋan baŋin nja biki mboŋ: baji babi kakan nja ŋi bgah kē ŋŋē tiinkaara tiink baka. Hēnk di ŋwoonj kaŋi-ink maakan Aŋin nja i baŋi kayeenkna ubida. ¹⁰ Baŋin nja babi ji bakakan nja ŋi bgah ŋwal ŋlonj jibi baŋalun, kē Naŋibaŋi aŋē ji kakan nja ŋi bgah ŋhilna ŋwo bnuura ŋbot ŋyiman ji a. ¹¹ Woli bakakan ŋaanj ŋi bgah, aji jooŋan wal mēnt aanji lilan ; aŋale ŋo aban ŋun, kakob mēnt kaji kado awo natool ŋi kēŋ ki Naŋibaŋi uhaaŋ uŋē ujoobēt na a.

Plipara

¹² Nadeenjan keeri iŋen imbeewun, naliintan ihoŋ inknaayun! ¹³ Napoŋan ŋi ilēl itool, ihoŋ inkjiinkunj iwut-na kajiink kak maakan, iŋep ŋep ijeb.

¹⁴ Natamaan nawo bnuura na baŋaanj bti nakut nado kado uko unwoonj ujint ŋi kēŋ ki Naŋibaŋi ; woli naanwo bajint ŋi kēŋ ki Naŋibaŋi naankwin Ajugun. ¹⁵ Naŋaa-faraan alonj ŋi an adek kafet bnuura bi Naŋibaŋi ; naŋaa-faraan alonj awo ji bko bwuŋaan banjaan badēm kaŋē kabuk mnko mntum manwuŋun. ŋaanj mēnt ahil ka-neeman baŋum maakan. ¹⁶ Nin alonj awutan kawo ŋi pjuban pi piint, nin alonj awutan kabeeh iko inyimanunj ji *Etawu i pde plooman pakaanj kē awaap pweek pi nul. ¹⁷ Name kē wi abiiŋ aŋo aban ŋun, abi ŋal pyeenk ubeek wi aŋin ŋi pwo bajeen, kē baŋē dooka. Ado na pwooni kadolna aŋin apēnan uko mēnt aŋē wo aanhili. ‡

Ubeeka wi baŋi wi mnto

¹⁸ Na manjoonan, naanŋog pnkunj pi Finayi : naaŋŋog dko di bdoo banktērunj, di utejan na bdēm, di ukēk, ¹⁹ naanŋog dko di balulunj na di pdiim pati-inkaniinj. Wi babuk *Itrayel batiinkunj pdiim mēnt, baankak adi di nin ptiink pa. ²⁰ Uko wi pdiim mēnt pajakunj na baka ulēnkan baka maakan, paji na baka : « ŋaanj ankbanunj pnkunj batapa mnlak kafin, awole ŋaanj kēme untaam. » ^{††21} Uko mēnt uyiban maakan kē Moyit adoo ji : « Dlēnk maakan adoo kat kat. » ‡

²² Kē naŋē ŋog pnkunj pi *ŋiyon, ubeeka wi Naŋibaŋi anwoonj ukumpēŋ wi ubida, Yerutalem di baŋi di ŋwan-juŋ ŋtūm maakan ŋawoonj, ²³ du dko di pntuk pi banfiyaarunj panwoonj ŋi ufettu pawoonj, pi banwoonj bajeen biki Naŋibaŋi, biki itim ipiitaniinj du baŋi. Naŋog Naŋibaŋi anjaan awayēŋ baŋaanj bajen bti na ŋhaaŋ ŋi baŋaanj biki Naŋibaŋi adolonj kē ŋawo ŋjint piŋ.

²⁴ Naŋog Yetu i Naŋibaŋi aŋenanaanunj bhoŋar bhalu na pŋaakul pantuliinj ; pŋaak mēnt uko wi pakdiimanunj ulil apel wi pi *Abel pakdiimanunj ‡†.

²⁵ Naŋaafaraan keeri kadek ankŋiiniinj na an kafet. Na manjoonan, bateem nja bampokunj ptiink ankŋanunj baka ŋi mboŋ baambuur kakob. Kē nja ŋenkhil kabuur kakob woli ŋdek kafet ankŋiiniinj na nja du baŋi. ²⁶ ŋi wal wi *Moyit, pdiim pi nul pabi ŋint ŋintan mboŋ, kē aŋē hoŋ nja hēnkunj aji : « Dkak alunj kaŋint ŋintan byaaŋ

Ppēn 2.11-15. †† 11:28 Natenan ŋi Ppēn 12.1-23. ††† 11:29 Natenan ŋi Ppēn 14.21-31. † 11:31 Natenan ŋi Yotuwa 2.1-23. †† 12:6 Uhoŋ 3.11-12.

‡ 12:17 Natenan ŋi Ujuni 25.29-34; 27.30-40. †† 12:20 Ppēn 19.12-13. ††† 12:21 Pleŋan 9.19. †††† 12:24 Natenan ŋi Ujuni 4.10.

blonj kak, mĕnt mboŝ ʒań, dŝint ʒintan kak baʒi †. » ²⁷ Wi ajakuŋ aji dkak aluŋ kaŝint ʒintan byaaŝ blonj, adiiman diiman kĕ iko impaŝaniin iluŋ kaŝintar katoka, uko unwoonj uunkŝintar ʒań uhilna uduka. ²⁸ Hĕnk, wi ŋky-eeekuŋ uʒaak unwoonj uunkŝintar, nawulĕn ŋbeeb Naŝibaʒi, ŋdĕmana na pfiyaar na palĕnk, uko mĕnt ulila. ²⁹ Na manjoonan, Naŝibaʒi i nja awo bdoo banjaan batĕr katok.

Iʒenjan inliluŋ Naŝibaʒi

13 Natamaan naŋalad ji bańaanj banʒaarunj. ² Nawutan kanohnaana pyeenk bayaanʒ du itohan. Name bnuura kĕ balonj bado haŋ, ayeenk ŋwanjuʒ du itoh yi baka bĕ baammee. ³ Naleŝan bakalabuŝ, nawo ji nawo ukalabuŝ na baka nabot naleŝ bańaanj biki bakhajanuŋ, nawo ji an biki bakhajanuŋ.

⁴ Bańaanj bti bamĕbaan bniim bnuura, ŋiinʒ na ŋaaʒ baji bamĕbandĕr andoli kaliŋ ʒi aʒĕnt. Naŝibaʒi aluŋ kawayĕŝ bańaanj banwoonj ʒi ubida uʒop na pjuban pi piinʒ.

⁵ ʒi mnwo mi nan naanwo kajotan itaka kadun, nal-ijan ʒi uko wi nakaanj. Naŝibaʒi ʒi uleeful aʒupunj aji :
« *Mĕnkwatanu nin, mĕnkpoku nin.* » ††

⁶ Ukaan kĕ ŋhinan kaʒup na mntĕn kaji :
« *Ajugun awoonj anjaan aʒĕnkĕn ; mĕnkdo kalĕnk.*

We wi ŋaanj najĕn ahiluŋ kadolĕn? » †

⁷ Naleŝan banwoonj ʒi kadun ki nan banʒupananj uʒup wi Naŝibaʒi. Naŝalan jibi babiinj awo te adoo keʒ, naŝĕ nado ji baka.

⁸ Yetu *Kritt u awo nʒa jibi awoonj takal, akuʒ awoha haŋ te mnʒo. ⁹ Nakwut pjukan pampaʒun na *Uʒup Ulil Unuura pańooʒan du bdĕm. Ŋaanj awo katĕŋna ʒi bnuura bi Naŝibaʒi, aanhil katĕŋna ʒi idolade ʒi uko ude inwaanunj udooni ʒi banjaan baʒaŝ ya. ¹⁰ Nja, ŋka *bliit bi mngur, kĕ baʒĕnan banjaan baʒĕnan du *Katoh Kawĕek ki Naŝibaʒi baanka na pde iko inwoonunj du bliit mĕnt. ¹¹ *Naŝih i baʒĕnan aji ŋooʒ pńaak pi ŋko

† 12:26 Hagay 2.6. †† 13:5 Yotuwa 1.5; Pleŝan 31.6,8. † 13:6 Kańaam 118.6.

ŋanfinuŋ du *dko dyimanaan maakan kapĕnanaan pekadu di bańaanj, kĕ ŋko ŋi bafinuŋ ŋuŋ ŋaŝĕ ji ŋatĕrna du bdig bi dko di bańaanj bafĕtuŋ. ¹² Uko mĕnt ukaan kĕ Yetu akeʒna du bdig bi ubeeka kĕ pńaak pi nul pado bańaanj kĕ bawo bajinʒ ʒi kĕŝ ki Naŝibaʒi.

¹³ Nawulĕn keeri ŋya du Yetu, du bdig bi dko di bańaanj bafĕtuŋ, ŋwo na mnkow mntĕnt mi nul. ¹⁴ ʒi mboŝ ʒi, ŋfĕʒ ʒi ubeeka unwoonj uunkwo te mnʒo, kĕ ŋŝĕ la ubeeka unkmbiinj unkwoonj wi mnʒo. ¹⁵ ʒi katim ki Yetu nawulĕn ŋwut kaʒańna pdo kado uʒen pa Naŝibaʒi, unwoonj iyeek injaan idĕmana ; iyeek mĕnt ipĕnna ʒi mntum mi nja ŋndinanunj kĕ awo Ajugun. ¹⁶ Nawutan kaʒilma pdo kado bnuura na pdo kaʒĕnk ; iʒenjan itĕnt yaŋ ijaan ilil Naŝibaʒi.

¹⁷ Najaan nado uko wi banwoonj ʒi kadunan bajakuŋ, nado katiink baka. Baji babeelan bnuura, bukal bakluŋ kaʒup Naŝibaʒi jibi nawoori. Woli natiink baka, baluŋ kado ulemp wi baka na mnlilan. Kĕ woli naando haŋ, bado wa kaŝĕ kajooʒan, uŝĕ waan udooni pa an.

¹⁸ Nańĕhandĕrun ; ŋfiyaar na manjoonan kĕ ŋĕnwo na nin uko ulonj ʒi uhaaŝ. Nji ŋdoonaan pdo bnuura ʒi iko bti. ¹⁹ Dńĕhanan na uhaaŝ naan bti nańĕhandĕraan nhil ntaran taran nkak du an.

Pńĕhan

²⁰ Dńĕhan Naŝibaʒi anjaan ajoobĕntĕn ŋhaaŝ, anaʒanunj ʒi pkeʒ Ajugun Yetu nayafan nawĕek, wi aʒĕnanaanunj bhonar bi mnʒo na pńaakul pantuliin, ²¹ aʒĕnkan naka iko bti innuuriin nahilna pdo uko wi ańaluŋ. Dńĕhan Naŝibaʒi ado nja ŋlila wi ŋwoonj ʒi ppoolan na Yetu *Kritt u. Nawulĕn ŋdĕmana te mnʒo! Uwo haŋ.

²² Bayiʒ naan ʒi *Kritt u, dkooʒan namiir uʒup wi nʒupananj wi kaʒanjan ; na manjoonan, uʒamĕńi.

²³ Dńal name kĕ bawutan Timote ayiʒ nja. Woli atar aban, kabi na a pwinan.

²⁴ Nawulaan mboŝ banwoonj ʒi kadun ki nan bti na bańaanj bti banwoonj biki Naŝibaʒi.

Bayiʒ nja biki Itali bawulan mboŝ.

²⁵ Dńĕhan Naŝibaʒi awulan an bti bnuura.

YAKOB

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Yakob apiitun bañaan biki Naşibaṭi banniinkun mboş. Du unjon Yakob abi wo ñaan naweek ṭi banfiyaarun Naşibaṭi banwoon du Yeruṭalem, Yetu awo naweekul. Bañaan biki apiitun kakaarta ki, balon ṭi baka baji baji bafiyaar Kriṭtu, kē mnwo mi baka manşē wo maanwo mi bañaan banfiyaarun. Uko mēntṭ ukaan kē aji na baka pfiyaar pawo kagakandēr na mnwo mnuura. Yakob abi win kē ṭi banfiyaarun, bajuuk bawo ṭi mnhaj ṭiki bayok badeen iganan maakan. Uko mēntṭ ukaan kē aji na bayok bawut kado kado ji bañaan biki umundu wi, bamēban bajuuk bnuura. Akak aji na baka balow pñom, bakak baji bamēban mntum. Bawo kado kado bnuura unuur undoli jibi Uṭup wi Naşibaṭi ujakun.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboş (1.1)
2. Pfiyaar na pwo na uşal unṭuṅa (1.2-18)
3. Ptiink Uṭup wi Naşibaṭi na pdo uko wi ujakun (1.19-27)
4. Pwut bpaṭşēr (2.1-13)
5. Pfiyaar na pdo bnuura (2.14-26)
6. Uşal unṭuṅa na pṭup bnuura (3.1-18)
7. Pñal iko yi umundu paannuuraa (4.1-5.6)
8. Kamiir na pñehan Naşibaṭi (5.7-20)

Pwul mboş

1 Nji Yakob nalempar Naşibaṭi na Ajugun Yetu Kriṭtu, dwul an mboş, an pntaali pi Naşibaṭi panwayşēr un ṭi umundu †.

Kamiir ṭi unoor

² An bayiṭ naan baṭaş Yetu, woli nawo ṭi unoor nalilaan ṭi ṅhaaş ṅi nan. ³ Ṭiki name kē pfiyaar pi nafiyaarun Yetu aliinṭan ṭi wal wi unoor, paji paṭu ñaan kamiir. ⁴ Nawo kanaṭ kaliinṭ ṭi kamiir mēntṭ, kaşē kahil kawo bañaan bajinṭ baṭool, banjaan balemp ulemp ujinṭ piş, banwoon baanwaan nin uko ulon.

Pñehan na uhaaş wi pfiyaar

⁵ Woli alon ṭi an awaan uşal unṭuṅa, awo i kañehan wa Naşibaṭi, alon kawul a wa, ṭiki aji wul bañaan bti na byompan kē aanji fēn. ⁶ Kē woli ñaan añehan, awo kafiyaar kawut kawo na ṅşal ṅtēb, ṭiki ñaan anwoon na ṅşal ṅtēb anaam umaron uweek, wi uyook ujaan udeen kalun luṅan. ⁷ Ñaan anwoon han awutan kaşal kē ayeenk uko ulon ṭi kañen ki Ajugun. ⁸ Anwoon na ṅşal ṅtēb aanji ṭu kabaṭ ṭi uko wi akdolun, uyaaş ulon aji ya kadun, ulon akak ufeṭ.

Najuuk na nayok

⁹ Naṭaş Yetu anwoon najuuk awo kaṭan ṭi uko wi Naşibaṭi akdēmanulun. ¹⁰ Kē nayok awo kaṭan, ṭi uko wi Naşibaṭi akpoṭēṭanulun. Ṭiki nayok aankjon, anaam kaṭeen ki bgof bi uṭeēh. ¹¹ Bnuur baji banaṭa katēr, bgof kakay, kaṭeen kajot, kanuura ki ka kaneem. Kē hēnk di di uwoon pa nayok : Aleew, kakeṭ ṭi mnwo mi nul mi ṅnuur bti. Ñaan najēn andoli awo ji pjaagal.

Naşibaṭi aanji wuuk nin ñaan ado buṭaan

¹² Ñaan anjaan naṭ kaliinṭ ṭi unoor anuurandēni, ṭiki ayeenk katum ki ubida wi mṅṭo wi Naşibaṭi ahonun banjalulun, woli ayuuj mntēṅ mi nul aba.

¹³ Woli ñaan aṅal pdo buṭaan awutan kaji, Naşibaṭi akwuuknun pa ndo ba. Naşibaṭi aanhil pñal pdo buṭaan kē aanji wuuk wuuk nin alon ado buṭaan. ¹⁴ Andoli aji do buṭaan ṭi uṅal wi nul uwuṭaan, wul ujaan uwuuka kaneejana. ¹⁵ Woli ṅwut uṅal uwuṭaan mēntṭ kē udēmi, wul ujaan uṭij pekadu, woli pekadu dadēmi dul dajaan daṭij pkeṭ.

¹⁶ Bayiṭ naan biki mmaganun nakwut baguuran ṭi uko wi. ¹⁷ Iko inuura bti yi baṭenun un na yi nyeenkun iwoona baṭi, du Aşin nja anṭakun unuur, pli na njah bti ṅanwoon du baṭi. Ul anwoon aamme pṭēlşa kēme kajeēh kabot kajēmşa. ¹⁸ Aṅal ul ṭi uleeful pwul un ubida ṭi uṭup wi manjoonan, ṅhilna ṅwo bateek ṭi iko yi aṭakun.

† Kşini iñeen na ktēb kanwayşēr un ṭi umundu, bawoon babuk Yakob abuk Itaak, bateem bayuday. Hēnk di di bapiitun ṭi ugrek.

Ptiink uŕup wi Naŕibaŕi kabot kaŕaŕ wa

¹⁹ An bayiŕ naan biki nŕaluŕ maakan nawo i kame kē: ŕaaŕ aji wo i kaŕar ŕi ptiink atēnŕul, kanoom ŕi ptiini, kanoom ŕi udeeb. ²⁰ Mēnŕ ŕi udeeb di di ŕaaŕ ahilanuŕ kado uko untooluŕ ŕi kēŕ ki Naŕibaŕi. ²¹ Ukaaŕ kē nawo i kapēnan iko bti inŕopuŕ ŕi an na inŕotuŕ maakan, naŕē nayeenk uŕup wi baŕuun ŕi ŕhaaŕ ŕi nan ji baŕaaŕ banwalanuŕ ikow yi baka, ŕiki wul uhilanuŕ pbuuran an.

²² Nakliŕ ŕaaŕ ŕi ptiink uŕup, nadolan uko wi ujaŕuŕ. Woli naankŕaŕ uŕup, ikow yi nan yi yi nakguuruŕ. ²³ Hēnk di di uwoon, woli ŕaaŕ atiink uŕup aŕē wo aankdo uko wi ukŕiiniyaanuŕ, unaam ŕiintŕ anktenuŕ kaara di nul ŕi kawini. ²⁴ Awin da jibi dawoon, wi atenuŕ da aba, atool aya aŕē ŕilma jibi anaamuŕ. ²⁵ Woli ŕaaŕ ala pme bnuura bgah btool, banhilanuŕ pbuuranuŕ, aji mēban ba kaliintan, aanwo i kaliŕ ŕi ptiink ba ŕaaŕ kaŕē kaŕilma ba. Awo i kado uko wi bajakuŕ, aŕē tum na mnlilan ŕi iko bti yi akdoluŕ.

²⁶ Woli ŕaaŕ aŕal kē aŕaŕ Naŕibaŕi bnuura, aŕē wo aanji mēban pndemēnt pi nul, adaar bkow bi nul, pŕaŕ Naŕibaŕi pi nul paanwo nin uko uluŕ. ²⁷ ŕaaŕ ankŕaŕuŕ Naŕibaŕi Aŕin nja na manjoonan, aji wo najinŕ piŕ ŕi kēŕ ki nul. Hēnk di di ajaaŕ awo : aji ya pwin bapoŕ banwaaŕuŕ bajug baka, aji ya pwin baatŕ bayoŕ banwoon ŕi unoor, aji lipara iko iwuŕaan iwutna kaŕopana.

Ppaŕŕēr pawo ppēn ŕi bgah

2 Bayiŕ naan, nafiyaar ŕi Yetu Krittū Ajugun anŕumuŕ na mndēm, ukaaŕ kē naanwoyi kapaŕŕēr ² Natenan : woli du dko di nayituŕ ŕiintŕ aluŕ anwoon na ineel yi uwuru abot awohara bnuura aneej da, kē ŕiintŕ aluŕ kak anwohariiŕ iko intowiiŕ aneej da, ³ woli namēban bnuura ŕiintŕ anwohariiŕ iko inuura, aŕē ji na a : “ŕoon ŕi dko di, dawo dnuura” aŕē ji na nawaan, « iwi naŕan » kēme « iwi yaan iŕo du kafetŕ. » ⁴ Pdo haŕ, ŕi ptoof pi nan, pawo bpaŕŕēr. Naanwayēŕ wayēŕ na ŕŕal ŕwuŕaan iŕ?

⁵ Natiinkan an bayiŕ naan biki mmaganuŕ, mēnŕ Naŕibaŕi adatuŕ banwoon bajuuk ŕi kēŕ ki umundu i? Ado haŕ, bahilna bayok ŕi pfiyaar babot bayeenk pŕih pi Baŕi pi ahoŕuŕ banŕaluluŕ. ⁶ Kē naŕē ji naŕu najuuk mnkow ŕi ptoof pi baŕaaŕ. Mēnŕ bayok baaŕaŕ bahaŕanan, kamoban kaŕooŕ du ŕruha i? ⁷ Bukal kak baaŕaŕ babēŕ katim kanuura ki Naŕibaŕi awulanaŕ. †

⁸ Aa, woli naŕaŕ na manjoonan bgah bi Pŕih pi Naŕibaŕi jibi bawoon ŕi Ulibra wi Uŕup wi Naŕibaŕi : « ŕalan atēnŕu jibi inŕaluŕ bkowu » wal mēnŕ, nado bnuura. ⁹ Bē woli napaŕŕēr nado pekadu, hēnk bgah bi Moyit bamob an ŕiki naanŕaŕ ba. ¹⁰ Hēnk di uwoon, woli ŕaaŕ aŕaŕ bgah bti aŕē duk uko uloolan ŕi wi bajakuŕ, aduknaana ŕi kadun ki bgah bti. ¹¹ Anjakuŕ, « iinkpiinŕ na ahar ŕaaŕ kēme ayin ŕaaŕ, » ul akaaŕ aji : « Inkŕiŕ ŕaaŕ. » Kē woli iimpiinŕ na ahar ŕaaŕ kēme ayin ŕaaŕ, aŕē fiŕ ŕaaŕ, iinŕaŕ bgah. ¹² Nakeeri nado kaŕiini nabot

nado kado ji baŕaaŕ biki Naŕibaŕi akluŕ kawayēŕ na bgah bi mbuur. ¹³ Hēnk di uwoon, Naŕibaŕi aankwayēŕ na mŕaga anwoon aaŕŕagaa, kē mŕaga manŕē pel pwayēŕ.

Pfiyaar na Udo

¹⁴ Bayiŕ naan, we uwoon ŕaaŕ abubara aji « Dfiyaar Naŕibaŕi » woli udo wi nul uundiiman pfiyaar mēnŕ? Pfiyaar pahilan kabuuran a wal mēnŕ i? ¹⁵ Natenan, woli aluŕ ŕi an ŕiintŕ kēme ŕaaŕ awaaŕ iko iwohara abot awaaŕ uko ude wi ŕnuur bti. ¹⁶ Kē aluŕ ŕi an aŕē ji na a : « Yaan na bnuura, yaan iwohara iko idiŕ, ide bnuura » aŕē wo naanwula uko ude kēme uwohara, we uwoon da unuura?

¹⁷ Kē hēnk di uwoon pa pfiyaar panwoon paan-gakandēr na udo pakeŕi ŕiki pagaagi. ††¹⁸ Dme aluŕ abi kaji : « ŕaaŕ aluŕ aji fiyaar, aluŕ kado. » Dteema kaji : « Diimanaan hum di ŕaaŕ ahilanuŕ kaji afiyaari woli aanyuuj pfiyaar mēnŕ ŕi udo wi nul. Dluŕ kadiimanu pfiyaar pi naan ŕi udo wi naan. » ¹⁹ Ifiyaar kē Naŕibaŕi awo aloolan ŕaaŕ? Ido bnuura – ŕŕtaayi kak ŕafiyaar uko mēnŕ, aji ŕalēnk kakat kat. ²⁰ Iinji ŕŕal Keeri! Wom inŕal pme kē pfiyaar pawaaŕ udooni woli paanji pagakandēr na udo?

²¹ Naleŕan, Abraham atemun mēnŕ ŕi udo wi wi Naŕibaŕi ajaknuŕ awo naŕool i, wi aŕooŕuŕ abukul Itaak pa pŕiŕar Naŕibaŕi †? ²² Iwini, baanhil ppaŕŕēs pfiyaar na udo ŕiki udo uji utumalēs pfiyaar. ²³ Kē hēnk di di uko umpiituŕ ŕi Ulibra wi Uŕup wi Naŕibaŕi udolaniŕ, uji : « Abraham afiyaar Naŕibaŕi, ukaaŕ kē Naŕibaŕi aji awo naŕool. » Kē aŕē yeenk katim ki « nanoh Naŕibaŕi. » ²⁴ Nawin kē ŕaaŕ aji wo naŕool ŕi kēŕ ki Naŕibaŕi ŕi udo wi nul, mēnŕ ŕi pfiyaar ŕaaŕ pa.

²⁵ Kē hēnk di uwoon kak pa Rabab nawaap bduun, woli ayeenkuŕ bayili baiŕayel ŕi katoh ki nul abot aŕēnk baka kē babuur na bgah bmpaŕi, hēnk ŕi udo wi nul wi wi awoonuŕ naŕool ŕi kēŕ ki Naŕibaŕi †.

²⁶ Jibi uleef unwoon uunwo na uhēfēnŕ uwoon puum, hēnk di di pfiyaar panwoon paanji pagakandēr na udo pakeŕuŕ.

Namēbaan indemēnt yi nan

3 Bayiŕ naan nawutan kado na pwo an bti bajukan biki Uŕup wi Naŕibaŕi. Name kē nja ŕnkjukanuŕ, Naŕibaŕi aluŕ kawayēŕuŕ pwayēŕ pantamuŕ apel pi baŕaaŕ bandukiŕ. ² Name'un bti ŕji ŕdo ipekadu itum. Woli ŕaaŕ aluŕ aanji juban woli aŕiini awo ŕaaŕ naŕool, anhilanuŕ pmēban uleeful. ³ ŕji ŕtan uko umpooŕ ŕi mntum mi ŕmpēlēt pa ŕado uko wi ŕŕaluŕ, hēnk, ŕji ŕŕuŕ uleef wi ŕa bti. ⁴ Natenan kak ŕpuur bdēk ŕi iloona, woli ŕado wo ŕweek, kē ukēk uweek ukwuuk ŕa, kaŕuŕ kampooŕ kajaan kaŕooŕ ŕa dko di naŕuŕ aŕaluŕ. ⁵ Kē hēnk di pndemēnt pawoon, pawo uko umpooŕ ŕi uleef aŕē ji papiitar iko iweek. Natenan, kambetan kampooŕ kahilanuŕ uŕeeh uweek katēr.

†† Kēme : Kē hēnk di uwoon pa pfiyaar, panwoon paan-gakandēr na udo, pakeŕ na manjoonan. † 2:21 Natenan ŕi Ujuni 22.1-19. †† 2:25 Natenan ŕi Yotuwa 2.

† ŕaaŕ aji yeenk katim ki Yetu Krittū ŕi batitmu.

⁶ Pndemënt kak pawo bdoo, pul pawoon katoh ki buṭaan. Pndemënt pawo ṭi uleef, kē pul pajaan paṭopan wa bti. Paji patehan ubida bti na bdoo bam-pennuṭ infernu. ⁷ Uunka ṅlimariya, woli ṅado wo ṅli-mariya ṅjooṭ ṅi uṭeeh, ṅkaṭ, ṅpula, ṅṭēb, ṅi ṅaaṅ awoon aanhilan akakan kē ṅadoomi. ⁸ Bē pndemënt, nin aloṅ aanhil pkakan pa padoom. Pawo buṭaan, paanhil pṭoora, paṭum na bnunk bankfiṅaruṅ.

⁹ Pul pi ṅjaan ṅdēmanaan Ajugun anwoon Aṣin nja, kē pul kak pi ṅjaan ṅñehandēraan baṅaaṅ buṭaan, biki Naṣibaṭi aṭakuṅ kē banaam a. ¹⁰ Pdēman na pñehan buṭaan iji ipēna ṭi mntum mloolan. An, bayiṭ naan uunwo kawo haṅ! ¹¹ Ukumpēs uji upēnan meel mn-jooṭ na mnhaay ṭi bhēr bloolan i? ¹² An bayiṭ naan, bjaak bahil kabuk mnleman i? Kēme blemani bahil kabuk mnjaak? Kē ukumpēs wi meel mnhaay uhilan pwul meel mnjooṭ i?

Uṣal untuṅa unwoonun Baṭi

¹³ Ahon ṭi an awoon na uṣal untuṅa abot atit? Ayuujan kē awo haṅ ṭi mnwo mi nul na udo wi nul, udo ungakandēruṅ na pdoom na uṣal untuṅa. ¹⁴ Bē woli uhaaṣ winan utum na bkujar bweek kē nawo na uṣal wi blaṭar, naanwoyi kahomp kaji nawo na uṣal untuṅa. Naanwoyi kaṭup uko unwoon uunwo manjooṅ. ¹⁵ Uṣal utēnt wuṅ uumpēna baṭi, uwo wi mboṣ, wi baṅaaṅ, wi ṅtaayi. ¹⁶ Bkujar na uṣal wi blaṭar ṅaji ṅgakandēr na bpulad, na pdo iko iwuṭaan bti. ¹⁷ Naan anwoon na uṣal untuṅa umpēnuṅ baṭi aji dun kawo ṅaaṅ najinṭ piṣ, anjaan akakan baṅaaṅ ṭi ploolan kawo najooṭṭēraan, aanji tam bkow, aji ṭum na mñaga, kado iko inuura, aanji paṭṣēr, aanji lafrēn.

¹⁸ Baṅaaṅ banṅaluṅ mnjeeh, baji baniinkan ma ṭi dko di bawoon ji mbuk du ujaarna, kē ṅdeey ṅi bajaan bak-it, ṅawo udo utool.

Pṅal umundu pawo ppok Naṣibaṭi

4 Ṭuṅ di di ugut ujaan uwoona? Ṭuṅ di di pṅom pajaan papēna ṭi an? Mēntṭ ṭi uṅal uwuṭaan unjaan ugutan ṭi uleefan meeṭ wa i? ² Naji naṅal uko ulon, kaṣē wo naanji nahil pka wa, ukaan kē naji naṣal pfiṅ. Naji naṅeebar uko wi ṅaaṅ kaṣē wo naanji naka wa, naṣē neeṅ wal mēntṭ ṭi pṅom na ugut. Naanji naka uko wi naṅaluṅ ṭiki naanji nañehan wa Naṣibaṭi. ³ Kēme woli nañehan naanji nayeenk nin uko ulon ṭiki naji nañehan buṭaan, kala pṭok uko wi nañehanun ṭi unoh wi umundu. ⁴ An pntaali pandekuṅ Naṣibaṭi kafēṭ ji ṅaaṭ andaaruṅ ayinul, naamme kē pṅal umundu pawo ppok Naṣibaṭi i? Anṅaluṅ pwo nanoh i umundu aji wo naṣoor Naṣibaṭi. ⁵ Kēme nanuṅ kē Ulibra wi Uṭup wi Naṣibaṭi ububara ji : « Naṣibaṭi aji ṅal pa ul ṭaṅ uhaaṣ wi aṭuun ṭi un? » ⁶ Kē bnuura bi ajaan adiimanun badēmnun maakan. Ukaan kē Ulibra wi Uṭup wi Naṣibaṭi uji : « *Naṣibaṭi aji pok bankdēmanun ikow yi baka, kaṣē wul banwalanuṅ ikow yi baka bnuura bi nul ṭ.* » ⁷ Naṭaṣan keeri Naṣibaṭi naṣē napok Untaayi

† 4:6 Uhoñ 3.34.

Uweek, uṭi wal mēntṭ kalow an. ⁸ Nañogan Naṣibaṭi aṣē ṅogan. Nañowan iñen yi nan †† an bado pekadu ; nabot najinṭan ṅhaaṣ ṅi nan, an baṅaaṅ biki ṅṣal ṅṭēb. ⁹ Naleṣan kē nawo bajuuk, nawoon ji baka puum, nadoon kawooni, pji pi nan pakakan ṅwooni, mnlilan mi nan pjoṭan. ¹⁰ Napoṭēṭēnen ikow yi nan ṭi kadun ki Ajugun aṣē naṭanan.

Iwo in adoo ten buṭaan bi atēntu?

¹¹ Bayiṭ naan, nawutan kakuut batēntan, ankuutun atēntul kēme aten buṭaan bi atēntul, aṭup buṭaan ṭi Bgah bi Naṣibaṭi abot ayuuj ṭi udo wi nul mēntṭ kē baannuura. Kē woli ido haṅ, iinji kṭaṣ ba, iwo nawayēs i ba.

¹² Naṣibaṭi ṭaṅ ajaan awul Bgah, kē ul kak ṭaṅ awoon nawayēs. Ul ṭaṅ ahilanun pbuuran kēme pṭok. Kē iwi, iwo in adoo ten buṭaan bi atēntu?

An bahomp nalipariin

¹³ Hēnkuṅ, nalipariin an nanjaan naji : « Nṭa kēme faan ṅya ubeeka waṅ, ṅhiil da, ṅdo da pjula kaka itaka itum. » ¹⁴ Kē naṣē wo naamme uko wi ubida winan ukwoon, name wi faan i? Nawo ji udu unjaan uwinana kakur kaneem. ¹⁵ Kē wi wi nawoon kaji : « Woli Ajugun aṅali, ṅluṅ kawo bajeb, kaṣē do uko wi kēme wundu. » ¹⁶ Naṣē wo naanji nado haṅ, naji napiitar ṭi uko wi naṅaluṅ pdo. Bpiitar btēntṭ buṅ bawo bwuṭaan. ¹⁷ ṅaaṅ ammeen keeri uko wi awoon i pdo, aṣē wo aando wa, ado pekadu.

An bayok, nadoon kawooni

5 Hēnkuṅ an bayok, nalipariin, nawoonin nado idim ṭi pwuṭan pankyoonkanan. ² Pyok pi nan papuṭi, kē ṅbob ṅade iko iwohara yi nan. ³ Uwuuru wi nan na untaam wi nan ṅadoharaa. Kē pdohara puṅ pakluṅ kaṭiini pa an. Paluṅ kade'an uleef ji bdoo. Umundu uba kē nakhanka hank ‡. ⁴ Natenan, naanluk banklempuṅ du ṅṭeeh ṅi nan. Baṭēga aliir kē idiim yi baka iban du ibaṭ yi Ajugun i Mnḥina. ⁵ Nawo ṭi umundu wi ṭi pyok na unoh, nade amag ji ṅlimariya pa unuur wi bakluṅ kafaal an. ⁶ Naji naṭool aduknaanaa abot aṅa ; kē aanhilan aneenan uleeful.

Namiiran, Ajugun abi

⁷ Bayiṭ naan, natamaan keeri ṭi pyoonk ubi wi Ajugun. Natenan jibi najaar ajaan ayoonk ṅdeey ṅnuura ṅankpēnuṅ ṭi btepi bi aṭuun ṭi mboṣ. Aji miir wi uṣubal uteek ujotuṅ kayoonk ubaañṣaani kabaa kit ††. ⁸ An kak natamaan ṭi pyoonk, naṭum na mntēṅ, ṭiki ubi wi Ajugun uñogi.

⁹ Bayiṭ naan, nawutan kaṭēga ṭi mnwo mi batēntan, woli naanṅal Naṣibaṭi awayēs. Natenan Nawayēs ado bi naṭ naṭ ṭi kadun ki plēman. ¹⁰ An bayiṭ naan, *baṭupar Naṣibaṭi bahaj na kamiir, natenan ṭi baka.

†† Nawutan pjuban. ‡ 5:3 Natenan ṭi Maci 6.19-20. †† Du utaak wi Iṭrayel, uṣubal uji ujot, baṅaaṅ katēpi, udun kaṭaṅan, kado kli kañeen kabaa kak kajot baba kit.

¹¹ Nawini nji nji bañaan bantamanuŋ ƚi kamiir banu-randëni. Natiink jibi Yob † atamani ƚi kamiir. Name kak uko wi Ajugun adoon pa a, ƚiki Ajugun atum na bnuura na mnãaga.

¹² Bayiŋ naan, natiinkan bnuura : nalipariin kamehna ƚi baŋi keme ƚi mboŋ keme ƚi uko uloŋ kak. Pdinan pi nan pawoon pdinan na manjoonan. Kë ppok pi nan pawoon ppok na manjoonan, nawutna kaduknaana ƚi pwayeŋ pi Naŋibaŋi.

Nañehaan Naŋibaŋi

¹³ Alon ƚi an awo ƚi mnhaj i? Añehaan Naŋibaŋi. Alon ƚi an awo na mnlilan i? Ayeehan mndëm mi Naŋibaŋi.

¹⁴ Alon ƚi an amaaki? Aduun bantohi biki pntuk pi banfiyaaruŋ, bajatana ukëra ƚi bkow ƚi katim ki Ajugun baŋë bañehan Naŋibaŋi pa a. ¹⁵ Pñehan pan-

† 5:11 Natenan ƚi Yob.

gakandëruŋ na pfiyaar pabuuran namaakal, Ajugun aŋë naŋana. Woli ado ipekadu Naŋibaŋi amiira ya. ¹⁶ Andoli keeri adoon kaŋup ipekadu yi nul batëntul, andoli adoon kañehandër batëntul Naŋibaŋi, hënk naŋë najeb. Pñehan pi naŋool paŋi paŋum na uforŋa. ¹⁷ Natenan Eli naŋup ƚi katim ki Naŋibaŋi i unjon, abi wo ñaan najën ji un. Aŋu kabaŋ ƚi pñehan Naŋibaŋi uŋubal uwut kaŋub. Kë udo nŋubal nŋwajanŋ na kli paaj nin pjatap paanjot ƚi mboŋ. ¹⁸ Kë akak alon añehan Naŋibaŋi uŋub, kë uŋubal ujoti. Kë iko yi batepiin iwul nŋdeey.

Nakakaan bampënuŋ ƚi Bgah bi Naŋibaŋi

¹⁹ Bayiŋ naan, woli alon ƚi an apën ƚi plël pi manjoonan, kë baŋë kakana ƚi pa, ²⁰ nameen kë ñaan ankpënanuŋ ƚi plël pi buŋaan nado ipekadu, abuurana pkeŋ abot ado Naŋibaŋi amiira ipekadu itum.

1 PIYEER

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta kateek ki Piyeer apiitunḡ kntuk ki banfiyaaruḡ kanwoonḡ ṭi ḡbeeka kañeen ḡi uṭaak wi Aṭiya. Wi Yetu abiiḡ awo ṭi umundu wi, Piyeer aji bi kagakandēr na a. Wi apēnuḡ ṭi wa, Piyeer kaṣē wo nanjañan i bayuday. Banfiyaaruḡ Krittū biki apiitunḡ hēnk babi hajan baka ṭiki bafiyaar Ajugun Yetu Krittū. Uko mēntḡ ukaaḡ kē Piyeer apiit baka kaji na baka bamēban baliintḡ ṭi pfiyaar, baanwo bateek biki bakhajanuḡ. Aji na baka Yetu i bafiyaaruḡ i i bajunnuḡ ahajan kē adoo keṭ. Uko mēntḡ ukaaḡ kē woli bahajan baka bawo kamiir ji a. Akak aṭup baka jibi bawoonḡ kawo ṭi ptoof pi bañaanḡ bampokuḡ Naṣibaṭi.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoonḡ:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Mnhaṭ manliintunḡ (1.3-12)
3. Ubida ujintḡ (1.13-2.17)
4. Mnhaj mi Krittū awinuḡ (2.18-25)
5. Anfiyaaruḡ Krittū na mnhaj (3.1-4.19)
6. Hum di di baweeek biki banfiyaaruḡ bawoonḡ kawo (5.1-11)
7. Pwul mboṣ pbaañṣaani (5.12-14)

¹ Nji Piyeer *nanjañan i Yetu *Krittū dpiitanaḡ, an biki Naṣibaṭi adatuḡ nanniinkunḡ ḡtaak ḡi Pont, ḡi Galatiya na Kapadoṣiya na Aṭiya na Bitiniya awo da bayaantḡ. ² Naṣibaṭi Aṣin nja ado bi datan dat jibi abiiḡ aḡal wa undiimaan. *Uhaaṣ wi nul udolan kē nawo biki nul nahilna nado katiink Yetu Krittū, pñaaḡ pi nul padolan nawo bajintḡ ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi.

Dñehan Naṣibaṭi awulan bnuura bantumunḡ abot ajoobṭēnan ḡhaaṣ bnuura.

Mnhaṭ mi mbuur

³ Nawulan ḡdēman Naṣibaṭi Aṣin Ajugun Yetu *Krittū andoluḡ ṭi mñaga mnweek mi nul kē ḡkak abuka wi anaṭanuḡ Yetu Krittū ṭi pkeṭ. Ukaaḡ kē ḡwo na mnhaṭ manwoonḡ mnjeeb. ⁴ Nme kē ḡluḡ kayeenk iko inuura yi Naṣibaṭi ahankunḡ bañaanḡ biki nul. Iko mēntḡ iinji itoka, iinji iṭop, iinji iba kanuura. Naṣibaṭi ahankan ya du baṭi. ⁵ Wi nafiyaaruḡ, mnhina mi nul manyeḡan te unuur ubaañṣaani, wi aklunḡ kadiiiman kē abuuranan.

⁶ Hēnk, naṭum na mnlilan, wi nadoonḡ awo i kajooṭan ḡwal ḡntiinku wi nawoonḡ ṭi unoor uweek. ⁷ Uwuuru undoonḡ aṭoka udoo ji uṭēpna ṭi bdoo kakaana udooni, kē hēnk kak di di pfiyaar pi nan pankaaḡ preeṣ pweek maakan apel uwuuru pawoonḡ kaṭēpna ṭi unoor kahilna kadiiiman udooni wi pa. Hēnk, nalunḡ kawo na pdēm na mndēm mnweek wal wi Yetu *Krittū aklunḡ kapēn kawinana.

⁸ Naambaanḡ kawina Yetu aṣē ḡala ; nafiyaara te naando bi wina te hēnkunḡ, ukaaḡ kē nawo na mnlilan mnweek maakan mi ñaanḡ awoonḡ aanhil pṭup, ⁹ wi nakeenkuḡ uko unkaaḡ kē nafiyaari, unwoonḡ mbuur mi ḡhaaṣ ḡi nan.

¹⁰ Du unjon *baṭupar Naṣibaṭi bala aten bnuura kame jibi aklunḡ kabuuran bañaanḡ, bado bi ṭupa ṭup jibi akdiimananaḡ bnuura bi nul. ¹¹ *Uhaaṣ wi Krittū ubi wo ṭi baka, udobi ṭupa ṭup mnhaj mi *Krittū akhajuḡ na mndēm mankmbiinḡ kawo mi nul aṣē taman kame wal na hum di uko mēntḡ ukdolaniinḡ.

¹² Naṣibaṭi adiiman baka kē uṭup wi bawoonḡ ṭi pṭup unwo pa baka, uwo pa an. Banjaanḡ bajukan *Uṭup Ulil Unuura baṭupan hēnkunḡ uṭup mēntḡ na mnhina mi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unwoonunḡ baṭi. Kē ḡwanjut ṭi ḡleef ḡi ḡa ḡaḡal maakan kame uṭup mēntḡ.

Ubida uyimanaan wi babak Naṣibaṭi

¹³ Nabomandēran keeri, nawo bten, naṭu mnhaṭ mi nan bēi ṭi bnuura bi nakluḡ kayeenk woli Yetu *Krittū apēn awinana. ¹⁴ Nadoon kaṭaṣ Naṣibaṭi jibi bapoṭ bawoonḡ kado katiink bajug baka, nawut kakak du iko yi nabiiḡ aḡal ṭfa wi nawoonḡ ṭi kapaam. ¹⁵ Ṭi mnwo mi nan, nawoon bañaanḡ banyimanunḡ ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi andatanaḡ, jibi ul awoonḡ nayimanaan. ¹⁶ Na manjoo-nan, Naṣibaṭi aji ṭi *Ulibra wi nul : « *Nawoon bañaanḡ banyimanunḡ, ṭiki nji dyimani.* » †

¹⁷ Woli nañehan, naji nadu Naṣibaṭi kaji Paapa, aji awayēṣ ñaanḡ andoli ṭi uko wi adoluḡ, bē aanji paṭṣēr. Ukaaḡ kē nawo kadiiiman ṭi mnwo mi nan ṭi ḡnuur ḡanduki'anaḡ ṭi mboṣ, kē nadēmana bnuura. ¹⁸ Name bnuura kē mēntḡ iko injaanḡ itoka ji untaam kēme uwuuru ilukuḡ abuuranaanan ṭi mnwo mi nan mnwuṭaan mi nayeenkunḡ du bateeman ; ¹⁹ pñaaḡ pi *Krittū pan-tamuḡ preeṣ maakan pa, panwoonḡ ji pñaaḡ pi unka-neel unwoonḡ uunṭakēm nin dko dlon. ²⁰ Naṣibaṭi ado

† 1:16 Bgah 19.2.

bi dataara dat ji abi ado kapaş umundu, aşë dola kë apën awinana ƚi ƚwal ƚji, ƚƚanwoon ƚjbaaƚşaani, kabuuranaanan. ²¹ Naƚëpna ƚi Kriƚtu aƚiyaar Naşibaƚi, anaƚanuluƚ ƚi pkeƚ aşë wula mndëm ; hënk, nafiyaar Naşibaƚi abot ahaƚa.

²² Nakak ajiƚ wi nakƚaşuƚ manjoonan, kaƚaladaan na manjoonan ji baƚaaƚ banƚaarun, naƚaladan maakan na ƚhaaş ƚjiƚ keeri. ²³ Na manjoonan, nakak abuka aşë wo naanbuknaana ƚi pbuk panjaan paket, nabuknaana ƚi pbuk panwoon paankket, ƚi uƚup wi Naşibaƚi unjaan uwul ubida akuƚ awo wi mnƚo. ²⁴ Hënk di di upiitaniin ƚi *Ulibra wi nul aji :

« *Naan najën andoli awo ji pjaagal*

mndëm mi nul manwo ji iƚeeƚ,

pjaagal paji pakay, iƚeeƚ kajot

²⁵ *kë uƚup wi Ajugun uşë ji uwo te mnƚo.* » †

Uƚup mëƚ uwoon *Uƚup Ulil Unuura wi baƚupanaƚ.

2 Naƚaƚaan keeri buƚaan bƚi, kaguuru na kalagare na pƚeebar iko yi ƚaaƚ na bkuutar. ² Nawoon ji bapoƚ bambaan abuka buka, banjaan baƚala ƚaƚ mn-wil mi banin baka, hënk di di nawoon kak kaƚal Uƚup wi Naşibaƚi unwoon ji mntow mnjiilu, kaƚëpna ƚi wa kadëm kaşë kayeenk mbuur. ³ Hënk di di upiitaniin ƚi Ulibra wi Naşibaƚi aji : *Naƚem bnuura bi Ajugun* ††.

Pdëman Naşibaƚi phalu ƚi Katoh Kaweek ki nul kahal

⁴ Naƚogan *Kriƚtu anwoon pnduba pjeb pi baƚaaƚ bapokuƚ kë Naşibaƚi aşë ƚal pa maakan abot adat pa.

⁵ Nawutan Naşibaƚi ajejan nawo kak ji pnduba panwoon pjeb pankniwnun katoh ki *Uhaaş wi nul uk-fëƚun, nawo pntaali pi baƚeƚan pyimanaan kadolna uƚen na iƚeƚan inkliun Naşibaƚi jibi Uhaaş wi nul unƚaluƚ. Yetu Kriƚtu akdoon uƚen na iƚeƚan mëƚ ilil Naşibaƚi. ⁶ Kë hënk di Naşibaƚi aƚupun ƚi *Ulibra wi nul aji :

« *Tenan! Dƚu pnduba ploƚ du *Fiyon* †

pnduba pammëbanun katoh pi Naşibaƚi anƚaluƚ maakan abot adat ;

kë banfiyaarun pnduba mëƚ

başë wo baankkowa nin. » ††

⁷ Kë an nanfiyaarun, mndëm manwo mi nan keeri. Upiitana ƚi *Ulibra wi Naşibaƚi ƚi uko wi banwoon baanfiyaari aji :

« *Pnduba pi baniw bapokuƚ*

pakakuƚ pnduba pammëbanun katoh. » ††

⁸ « *Pnduba mëƚ paji pado baƚaaƚ bahubta kabot kajot.* » †††

Baji bahubta ƚi pa wal wi baaƚan bapok pfiyaar uƚup wi Naşibaƚi. Uko mëƚ kë uwo uko wi Naşibaƚi adoƚ abo jaja jak aji uwo.

⁹ Kë an, naşë wo pntaali pandataniin, pntaali pi baƚeƚan bankşihuƚ, pntaali pyimanaan, pntaali panwoon pi Naşibaƚi, nahilna nado kaƚup iko iweek iƚonaraƚaan yi ampënananaƚ du bdëm aƚij moƚ bjeehi bƚonaraƚaan bi nul adoluƚ. ¹⁰ An nanwoon naanwo

† 1:25 Itayi 40.6-8. †† 2:3 Kaƚaam 34.9. † Fiyon: Dawo katiim kaloƚ ki Yerutalem. †† 2:6 Itayi 28.16. ††† 2:7 Kaƚaam 118.22. †††† 2:8 Itayi 8.14.

ƚfa pntaali pi Naşibaƚi nawo hënkun pntaali pi nul. Aambi ƚaƚi'an ƚfa aşë ƚaƚi'an hënkun. †††

Mnwo mnuura ƚi ptoof pi baƚaaƚ

¹¹ An biki ƚaluƚ maakan, wi nawoon bayaant ƚi mboş mi awo baƚaaƚ bankƚëpun ƚëp, dkooƚan : nawutan kado kaƚaş iko yi ƚleefan ƚaƚaluƚ, injaan ig-utan na uhaaş. ¹² Nawoon na mnwo mnuura ƚi ptoof pi banwoon baanfiyaar Naşibaƚi. Hënk, woli badoo taparan bƚup, bawin iko inuura yi najaan nado, kaşë kadëman Naşibaƚi wal wi aklun kabi.

Pdo katiink banwoon ƚi pşih

¹³ Nadoon katiink baƚaaƚ bƚi banwoon ƚi pşih wi naƚaluƚ Ajugun. Nadoon katiink naşih najeenkaƚ ƚiki ul aƚoon ƚi pşih, ¹⁴ nadoon katiink bantuƚa biki ayilun bakob banjaan bado buƚaan, kaşë kabeeb banjaan bado bnuura. ¹⁵ Na manjoonan, Naşibaƚi aji ƚal nado bnuura, hënk naji nadët mntum mi baƚaaƚ banwoon baanwo na ƚşal. ¹⁶ Nawoon baƚaaƚ bajeer ƚi mnwo mi nan, mëƚ bjeehi mëƚ bakkaan nado kado iko iwuƚaan ; bawo kaƚëp ƚëp kadolan nado kalempar Naşibaƚi. ¹⁷ Nadëmaan baƚaaƚ bƚi, naƚalan bayiƚan ƚi *Kriƚtu, nawutan kaƚoom Naşibaƚi, nadoon kadëman naşih najeenkaƚ.

Balemp banfiyaarun Kriƚtu

¹⁸ An balemp, nadoon katiink bnuura biki naklemparun, mëƚ banwoon banuura ajoob bkow ƚaƚ, nawo kado katiink kak bantamuƚ pwoonaan. ¹⁹ Woli namiir kakob ki bakkobanaƚ ƚiki naƚal ptiink Naşibaƚi, nado bnuura. ²⁰ Kë woli najubani, amiir kakob ki bakobanaƚ, mndëm mnhoƚ manwoon da ba? Kë woli bahajanan te nado do bnuura kë naşë miir, uji uwo bnuura ƚi kës ki Naşibaƚi. ²¹ Ul adatanaƚ pa nahaj ; *Kriƚtu ƚi uleeful ahaj haj nahilna nado katen ƚi a, nahilna nado kado ji a :

²² Aambaan kajubanaara aambaan kahaabana mntum kaguur ƚaaƚ ⁵.

²³ Woli bakara, aanji lukan, woli bahajana, aanji bëgar, aji ƚëp ƚëp kawut anjaan awayëş pwayëş ptool awayëşa.

²⁴ Ul ƚi uleeful akuƚiin pekadu di nja ƚi krut ƚhilna ƚbuur ƚi ipekadu ƚşë ƚwo batool ; iƚën yi nul ikaan kë najebi.

²⁵ Nabi wo ji ƚnkaneel ƚanneemuƚ aşë kak hënkun du anwoon nayafan na nayeƚ i nan.

Baaƚ na bayin baka

3 Kë an baaƚ banniimiin, nadoon katiink bayinan. Hënk, woli balon ƚi baka baandi ptiink Uƚup wi Naşibaƚi, bakak kafiyaar wi bakwinun mnwo mi nan. Naando numa numa ptiini : ² baten ƚaƚ mnwo mnjiinƚ mnuura mi nan ƚi kës ki Naşibaƚi. ³ Kanuura ki nan

††† 2:10 Natenan ƚi Hotey 1.6,9; 2.1,23,25. § 2:22 Natenan ƚi Itayi 53.9.

kawutan kawo ki bdig – ki pšiiran, ki ptanara uwuuru, ki imiſa inuura – ⁴ kaṭēpan ṭēp kawo kammeniin ki uhaaſan, kanuura kanwoon kaankba ki uhaaſ unṭooriin, kuṅ mēnṭan kalilun maakan Naſibaṭi. ⁵ Hēnk di baat bayimanaan biki ṭfa baṅtuun mnhāṭ mi baka ṭi Naſibaṭi bajaan bañēga. Babi ji baṭiink bayin baka, ⁶ jibi *Ṭaara abiiṅ aṭiink *Abraham ayinul kadoo kadu'a ajuḡul. An, nawo hēnkun babukul, woli nado bnuura bē naanklēnk nin uko ulonj.

⁷ An biinṭ kak nawoon na baharan bnuura, name kē bañēēñēṭi. Namēbaan baka bnuura, wi bawoon i kayeenk na an uṭen wi ubida unwoonun du Naſibaṭi. Hēnk, nin uko ulonj uunkneenan pñehan Naſibaṭi.

Ṭi uko wi uṅal

⁸ Hēnkun dṅal kabaañſaan kajakan an bṭi nawo ṭi uſal uloolan, nabooſar, naṅalad ji baṅtaaruṅ, najoob bkow nabot nawalan ikowan. ⁹ Woli badolan buṭaan, nawutan kalukan ; woli bakaran, nawutan kalukan. Naṭēpan ṭēp nañehan Naſibaṭi awul baka bnuura ; ul aṭu'anaṅ pdo haṅ nahilna nayeenk bnuura bi ahoṅun.

¹⁰ Hēnk di di upiṭaniin ṭi *Ulibra wi nul, aji :

*Ñaan ṅaṅaluṅ kaka ubida ulil kawo na mnlilan ,
awo kalowan buṭaan ṭi mntum*

kalowan kaguuru ṭi pndemēnt ;

*¹¹ alowan buṭaan ado kado bnuura,
adoon kala mñjeeh ataman ṭi pṭaſ ma.*

*¹² Ajuḡun aji ṭu kēſ ṭi banwoon baṭool,
kawat kabaṭ ṭi pñehan pi baka
aſē ji pok banjaan bado buṭaan. †*

Mnhāṭ ṭi wal wi mnhaj

¹³ Woli naṭu uhaaſan bṭi ṭi pdo bnuura, in akdolanāṅ keeri buṭaan? ¹⁴ Woli badoo hajanān ṭi uko unwoon uṭool, naji nanuurandēn. Nawutan kaṭi nin ñaan, nabot nawut kahaajala. ¹⁵ Nameen ṭi ṅhaaſan kē *Krittu ayiman akuṭ awo Ajuḡan. Nabaan nabi nabomandēr bomandēr pyeṅṅ ṅleefan ṭi kadun ki bankheparun bṭi uko unkayi kē nawo na mnhāṭ, naṭup baka unkayi.

¹⁶ Naṭupan baka wa na pjoob bkow na pdēman Naſibaṭi. Nawoon na uhaaſ ujint, bankṭupun buṭaan ṭi mnwo mi nan, wi nakṭaſun Krittū bnuura, bakownaana. ¹⁷ Uhokan ñaan ahaj ṭi pdo bnuura woli uwo uko unlilun Naſibaṭi, kē di ahaj ṭi pdo buṭaan.

Du pkeṭ pi Yetu te du mndēm mi nul

¹⁸ Ipekadu yi bañaan ikaṅ kē *Krittū ṭi uleeful ahaj byaaſ bloolan ; anwoon naṭool akeṭar banwoon baanwo baṭool, kahilna kañooṭan du Naſibaṭi. Bafiṅa ṭi uleef kē *Uhaaſ wi Naſibaṭi uſē naṭana ṭi pkeṭ. ¹⁹ Kē hēnk di di udolulun kē aya aṭup na ṅhaaſ ṅanwoon ukalabuſ, ²⁰ ṅul ṅambiin apok ṭfa ptiink Naſibaṭi, wi amiirun ayoonk ṭi wal wi *Nowe akbomanun upuur. Bañaan bantiinku, bañaan bakreṅ ṭañ, baṭēpnun ṭi meel abuur pkeṭ du upuur mēnṭ. ²¹ Uko mēnṭ uwo ji baṭiṭmu bankbuuranān hēnkun. Mēnṭ ppēnan iko

iṭop ṭi uleef pakbuuranān, pṭaſ Naſibaṭi na uhaaſ ujint panṭēpnun ṭi pnaṭa ṭi pkeṭ pi Yetu Krittū pakbuuranān. ²² Krittū apaya baṭi aya aṭo du kañen kadeenu ki Naſibaṭi, apel bnuura ṅwanjuṭ na ṅṅaayi, abot apel mnhina.

Ppēn ṭi pekadu

⁴ Hēnk keeri, wi *Krittū ahajun ji ñaan najēn, an kak nawoon na uſal uṭēnṭ wi nul ; ñaan anhajun ṭi uleef pa bnuura ji Krittū aankak aji wo ṭi mnhina mi pekadu. ² Hēnkun, ṭi ṅnuur ṅanduki'anaṅ ṭi mboſ, nawutan kado kaṭaſ iko yi ṅleefan ṅaṅaluṅ, naṭēpan ṭēp naṭaſ uko wi Naſibaṭi aṅaluṅ. ³ Na manjoonan, nabi jon ṭfa ṭi pdo uko wi bañaan banwoon baanfiyaar Naſibaṭi baṅaluṅ, wi nawoon ṭi pjuban pi piinṭ, aṅal iko iṭop, awo bakuj, awo ṭi unoh uweek, aduka ṭi bakuji na pdēman ṅnton pi bgah baneenanun. ⁴ Kē hēnkun banwoon baanfiyaar Naſibaṭi baſē ṅoṅar ṭi uko wi nawoon naankak aṭiirad na baka iko iwuṭaan maakan yi bakdolun aſē karan. ⁵ Kē baſē luṅ kahepnā ṭi uko wi badolun ambiin anaṭ naṭ ayoonk pwayēſ bajeb na bankeṭun. ⁶ Uko mēnṭ ukaṅ kē badoo ṭup bankeṭun hēnkun *Uṭup Ulil Unuura. Hēnk, bayeenk ṭi uleef kakob ki bajaan bakob bañaan bajēn bṭi, kē *Uhaaſ wi Naſibaṭi uſē do kē baka ubida unwoonun du a.

Ṭi uko wi pjañan bnuura iko yi Naſibaṭi aṭenuṅ

⁷ Uba umundu uñogi ; nadoon kalipara, namēbaan ṅleef ṅi nan keeri, nahilna nañehan Naſibaṭi. ⁸ Nawo duna kaṅalad na manjoonan ; uṅal uji udo ñaan kamiir aṭēnṭul ipekadu itum. ⁹ Nadoon kayeenkar du itoh yi nan, nawut kado kaṅur ṅuran. ¹⁰ Andoli adoon kalem-par baṭēnṭul na uṭen wi ayeenkun du Naſibaṭi, hēnk, nawo bamali biki uṭen wi Naſibaṭi, unṭumun. ¹¹ Woli ñaan ayeenk uṭen wi bṭup, adoon kaṭup ji Naṭupar Naſibaṭi ; woli ayeenk uṭen wi pṭēnk bañaan, adoon kaṭēnk baka na mnhina mi Naſibaṭi awululun. Hēnk, Yetu *Krittū anwoon na mndēm na mnhina te mṅto, akkaṅ bado kadēman Naſibaṭi ṭi iko bṭi. Uwo haṅ!

Uko wi plilan wi ṅfiyaaruṅ Krittū

¹² An biki ṅṅaluṅ, nawutan kañoṅar woli nawo ṭi mnhaj mnweek awo ji bañaan banwoon du bdoo. Uko mēnṭ uwo wo kahilna katen me nafiyaar Naſibaṭi na manjoonan ; nawutan kaſal kē uwo uko uñoṅarēnaan. ¹³ Naṭēpan ṭēp nawo ṭi mnlilan wi naṭokun ṭi mnhaj mi *Krittū ahajun, nahilna nalun nawo ṭi mnlilan mnweek maakan ṭi wal wi akdiimanun mndēm mi nul. ¹⁴ Woli bakaran ṭiki naṭaſ Krittū nanuurandēni, *Uhaaſ wi Naſibaṭi undēmun maakan uwo ṭi an. ¹⁵ Woli ñaan ṭi ptoofan awo ṭi mnhaj, uwutan kawo mnhaj manwoon ṭiki afiṅ ñaan, akiiṅ, ado buṭaan kēme aneeṅ ṭi uko unwoon uunktena. ¹⁶ Kē woli ahaj ahaj ṭiki awo naritṭon, awutan kakowa ; aṭēpan ṭēp ado kadēman Naſibaṭi ṭi uko wi bakdu'ulun haṅ ††.

† 3:12 Kañaaṃ 34.13-17.

†† 4:16 Natenan ṭi Ulemp 11.26.

¹⁷ Wal ubani, wi pwayëş pakjunuŋ, kaşë kajunna pntaali pi Naşibaŋi. Kë woli ajunna nja, hum di di ukwoon ŋi ubaañşaani, wal wi akwayëşuŋ banjaan bapok ptiink *Uŋup Ulil Unuura wi nul. ¹⁸ Hënk, upiitana ŋi *Ulibra wi nul aji :

« *Woli utam pa Naşibaŋi abuuran ñaan natool, hum di di ukwoon pa baññoomuŋ Naşibaŋi na bado buŋaan?* » †

¹⁹ Hënk, banwoon ŋi phaj ŋiki Naşibaŋi aŋaluŋ uko mënŋ, baŋuun mnhaŋ mi baka ŋi *Nawat Kabuka anjaan ado uko wi ahoŋuŋ, babaan babi baduka duka ŋi pdo kado bnuura.

Pŋon batani bi Naşibaŋi

5 An bantohi biki banfiyaaruŋ, dŋal kaŋiini na an hënkunŋ. Nji nwoon nantohi ji an, amaar mnhaj mi *Krittu awo kaluŋ kaŋok ŋi mndëm mi akdiimanuŋ, uko wi nji kañehananaŋ wii wi : ² naŋoŋan bnuura batani bi Naşibaŋi ahankananaŋ ; nawutan kaşal kë baŋu'an ŋu utamu, nadoon kaŋoŋ ba na uhaaş ujintŋ, jibi Naşibaŋi aŋaluŋ. Nawutan kado uko mënŋ kalaana pyok pwuŋaan, nadoon wa ŋiki naŋal ŋal na uhaaşan bti pdo bnuura. ³ Nawutan kado kala pbeeh bañaan biki bahankananaŋ, mnwo mi nan mandiiimaan baka jibi banwoon kawo. ⁴ Hënk, woli nayafan naweek aluŋ apën awinana, nayeek katum kandëmuŋ maakan, kanwoon kaankba nin.

⁵ Kë an baŋaşa, nadoon katiink bantohi. An bti najaan nawalan ikowan ŋi mnwo mi nan na batënŋan. Upiitana

† 4:18 Uhoñ 11.31.

ŋi *Ulibra wi Naşibaŋi aji : « *Naşibaŋi aji pok bankdëmanuŋ ikow yi baka, kaşë wul banwalanuŋ ikow yi baka bnuura bi nul.* » †† »

⁶ Nawalaan keeri ikowan, nawoon ŋi blifi bi Naşibaŋi anhiniinŋ maakan, ahilna adeenŋan ŋi wal wi adatuŋ.

⁷ Naŋijan iko inknoorananaŋ bti nawalan ŋi kadunul, aji wuli'an.

⁸ Namëbaan ŋleef ŋi nan, nawo bten : *Untaayi Uweek unwoon uşooradan uñaay wu wuŋ awo ji uliihu unkluihuŋ ala uko ude. ⁹ Napokan wa, namëban ŋi pfiyaar pi nafiyaaruŋ ; name kë bayitan ŋi *Krittu banwoon ŋi umundu bti bahaj ji an.

¹⁰ Woli naluŋ ahaj ŋwal ŋloŋ, Naşibaŋi anwoon ajug bnuura, anŋëpnuŋ ŋi Yetu *Krittu adu'an du mndëm mi nul manwoon maankba, aluŋ kabomanan bnuura, katënŋënan, kawulan mnhina kadolan nanaŋ naliint.

¹¹ Mnhina manwoon ŋi a te mnŋo! Uwo haŋ!

Pwul mboş kabañşa

¹² *Filat ayiŋ naan ŋi *Krittu anjaan aŋaşa bnuura aŋëknunŋ kë mpiitan ŋŋup ŋtamñaan ŋi. Dŋal katënŋënan kabot kajakan namëban ŋi bnuura bi Naşibaŋi, banwoon na manjoonan.

¹³ Bataşar *Krittu banwoon ŋi *Babilon ŋi, biki Naşibaŋi adatuŋ ji an, bawulan mboş ; *Markut abuk naan awulan kak mboş. ¹⁴ Nawuladën mboş, naboofar bboofar banyimanuŋ.

An bti nanwoon biki *Krittu, dñehan Naşibaŋi ajoobŋënan ŋhaaş!

†† 5:5 Uhoñ 3.34.

2 PIYEER

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta katëbantën ki Piyeer nanjañan apiitun. Aka ppiit ka banfiyaaruṅ banwoon ṭi ubeeka ulon. Nin alon aanṭup aji apiit ka biki apiitun ṭi kakaarta ki nul kateek, ṭiki nin ñaan aamme na manjoonan me ikaarta itëb ṭañ yi yi apiitun. Aṭup ṭañ aji ki kawoon kakaarta katëbantën ki apiitun baka (natenan ṭi 2 Piyeer 3.1) Piyeer aṭup aji bañaan balon baya du banfiyaaruṅ Kriittu ajukan baka iko ilon impaṭun na Uṭup Ulil Unuura wi abiiṅ aṭup baka. Bawo ṭi pdo uko wi banalun aji Yetu aankak abi. Piyeer akak aṭup aji ubida wi ñaan anfiyaaruṅ Kriittu uwo kalil Naṣibaṭi. Uko mënṭ wi wi Yetu abiiṅ ajukan bambiiṅ awo na a wi awoon ṭi umundu wi. Kë uko mënṭ wi wi bawoon kaṭu ṭi ṅṣal.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Hum di anfiyaaruṅ Kriittu awoon kawo? (1.3-11)
3. Namëbaan naliint ṭi uko wi bajukananan (1.12-21)
4. Banjaan bajukan uko unwoon uunjoonani (2.1-22)
5. Na manjoonan, Yetu alun kabi kak (3.1-18)

Pwul mboṣ

1 Nji Fimon Piyeer nwoon nalempar Yetu *Kriittu akuṭ awo *nanjañan i nul dpiitanan, an biki Yetu Kriittu Naṣibaṭi, Nabuuran nja adolon ṭi pwo natoool pi ṭul kë nafiyaar pfiyaar panliṅun na pi nun. ² Dñehan Naṣibaṭi awulan bnuura bantumuṅ abot ajoobṭënan ṅhaaṣ bnuura, wi name'ulun abot ame Yetu Ajugun.

Pwo naṭaṣar Yetu ṭi mnwo

³ Ṭi mnhina mi nul, Naṣibaṭi aṭen nja iko bti yi ṅnumi-ṅ kakaana ubida kamëban kaliint ṭi a. Nyeenk iko mënṭ bti wi ṅme'ulun, ul anṭëpnuṅ ṭi mndëm na bnuura bi nul adu nja. ⁴ Hënk, aṭen nja iko inuura iweek maakan jibi ajonuṅ nhoṅ aji alun kawul ya nja. Ado haṅ nahilna nabuur ptoke pi unal wi iko iwuṭaan injaṅ itok ñaan inwoon ṭi umundu wi ujaan uṭij, naṣë nanaam na a.

⁵ Ukaan kë nawo kadoonaan kahoṭan ṭi pfiyaar pi nafiyaaruṅ mnwo mnuura, kahoṭan ṭi mnwo mnuura pme Naṣibaṭi, ⁶ kahoṭan ṭi pme Naṣibaṭi puṅ pmëban uleef, kahoṭan ṭi pmëban uleef kamiir, kahoṭan ṭun kamiir mënṭ pmëban ṭi Naṣibaṭi kaliint, ⁷ kahoṭan ṭi pmëban ṭi Naṣibaṭi kaliint puṅ bboofar, kahoṭan ṭi bboofar bjalad.

⁸ Iko inuura mënṭ yaṅ, woli nawo na ya atuman, kë ibot atuma tum pya, naji nawo bañaan banjaan badoonaan, kabot kaya kadun ṭi uko wi pme Yetu Kriittu *Ajugun. ⁹ Kë ñaan anṣaan awaan iko inuura mënṭ, aji fël kës kadoo wo wo ji nakuul : aji ṭilma kë Naṣibaṭi apënanana pekadu di abiiṅ ado ṭfa.

¹⁰ An bayit naan ṭi *Kriittu, natamaan maakan keeri nado kado iko inkdiimanun kë Naṣibaṭi adu'anan akuṭ

adatan. Woli nado haṅ, naankjot nin. ¹¹ Hënk di di Naṣibaṭi akhaabëṣanan bnuura plëman pneeji du pṣih panwoon paankba pi Ajugun, Nabuuranun nja Yetu Kriittu.

Uko unkaan kë kakaarta ki kapiitanaa

¹² Name iko inuura yaṅ, kë nṣë do kaleṣanan ya wal undoli naṣë namëban naliint ṭi manjoonan mi nawinuṅ nṭa. ¹³ Dṣal aji wal bti wi nji kawoon ṭi umundu, unuura ndo kaleṣanan, nawoona bten. ¹⁴ Dme kë wal wi pkeṭ wi naan uṅogi, Yetu *Kriittu Ajugun ṭi uleeful adolon kë mme uko mënṭ. ¹⁵ Kë nṣë doonaan kado woli dya, naduka kaleṣ unuor undoli iko mënṭ bti.

Uko unkyuujun kë uṭup ujoonani

¹⁶ Mënṭ intintamës itit yi ṅpaṣun yi yi ṅbiin aṭupan wi ṅdolanan kë name mnhina mi Yetu *Kriittu Ajugun akuṭ ame ubi wi nul, ṅwin win na kës ki nun mndëm mi nul. ¹⁷ Naṣibaṭi, Aṣin nja *Andëmuṅ Maakan, awula pdëm na mndëm, wi aṭiniin na a aji : « *Iwi iwoon Abuk naan, dṅalu maakan, dmaganu* †. » ¹⁸ Un ṭi ṅleefun ṅti-ink pdiim pi nul panwoonun baṭi wi ṅwoon na a du pnkuṅ pyimanaan. ††

¹⁹ Hënk, uko mënṭ uliintan bnuura pfiyaar pi nun ṭi uko wi *baṭupar Naṣibaṭi bajakuṅ. Nawo kaṭaṣ wa bnuura : uwo ji unkaniya unjaan ujeehan ṭi bdëm te wal wi unuor ujintun kë unfay, ujah unjaan ujeehan na nfa upën awinana ṭi ṅhaaṣan. ²⁰ Nawo kame duna kë uko wi baṭupar Naṣibaṭi baṭupun unwoon ṭi *Ulibra wi nul uunwo uko wi ñaan najën aṣalun ṭi uleeful aṭup.

²¹ Na manjoonan, nin uṭup wi Naṭupar Naṣibaṭi uum-

† 1:17 Maci 17.5. †† 1:18 Natenan ṭi Maci 17.1-5; Markut 9.2-7; Luk 9.28-35.

baañ kapenna ƚi uşal wi ñaañ najën, *Uhaaş wi Naşibaƚi ujaañ uƚëpna ƚi bañaañ bajën kaƚiini ƚi katim ki nul.

Bajukan balagare

2 Balagare banjaañ baji bawo baƚupar Naşibaƚi babi wo ƚfa kak ƚi ptoof pi pntaali pi *Itrayel, kē hēnk di bajukan balagare bakaañ aluñ kawo ƚi ptoofan kado na pneejan ƚi ñşalan pjukan panjaañ paneeman ñaañ kabot katoka, kadoo pok Ajug baka ambuuranuñ baka. Wal mēntş başē ƚijar ñleef ñi baka ptoka pantaruñ. 2 Batum baluñ kaƚaş baka ƚi iko iƚop yi baji bawo, baluñ kado bakar bgah bi manjoonan. 3 ƚi pñal itaka, bajukan balagare baluñ kadaaran na ñşup ñlil ñi bapaşuñ. Kē pwayēş pi baka paşē do bi dolana dolana undiimaan, kē ptoka pi baka paankyoonk.

4 Na manjoonan, Naşibaƚi aammiir ñwanjuƚ ñambiin ajuban, aşē fēl ña du infeernu di ñawoon atanana du bdēm ayoonk unuur wi pwayēş pi ña. 5 Aammiir kak bañaañ biki unjon, wal wi adoluñ meel kē mangur iko na bañaañ bti ƚi umundu bti untuñ na banwoon baanji baƚaş Naşibaƚi, aşē buuran *Nowe anjaañ aƚup uko wi bañaañ bawoon kado kado kawoona baƚool ƚi kēş ki Naşibaƚi, aƚu na bañaañ paaj na alon. 6 Naşibaƚi aammiir kak ñbeeka ñi ƚodom na Gomora †† wi atēruñ ña kē ñakak ufob kadiimaan bankluñ kapok pƚaşa uko unkyoonkuñ baka ‡. 7 Kē aşē buuran *Lot ambiin awo ñaañ naƚool aji ƚëga maakan ƚi iko iƚop yi bado buƚaan mēntş babiin ado. 8 Ul anwoon naƚool, aşē wo ƚi ptoof pi baka aji win baka kabot katiink baka na ñnuur, kē uşal uji ujooƚ na a. ††† Iko yi idiiman kē Naşibaƚi ahil kabuuran ƚi mnhaj bañaañ bamēbanuñ ƚi a aliint kaşē kaƚooran banwoon baanwo baƚool bado kayoonk kakob ki baka ƚi unuur wi pwayēş, wi baduknaaniin. 10 Akob bnoura banjaañ babi ƚu ƚu ñşal ƚi pƚopan ñleef ñi baka ƚi pjuban pi piint abot aňoom Ajugun.

Bajukan balagare mēntş baňoom bañaañ akuƚ awo bahomp, baanji bakali pkar ñwanjuƚ ñandēmuruñ. 11 Natenan, ñwanjuƚ, ñandoon apel baka uforƚa na mnhina ñaanji ñaƚup ƚi kadun ki Ajugun uko uwuƚaan ƚi ñwanjuƚ ñandukiin. 12 Kē bukal, bawo ji ñlimariya ñanwoon ñaanwo na uşal, ñabuka buka pa pmobana kafin. Baji bakar uko wi bawoon baammee kē bakluñ kafin baka ji ñlimariya. 13 Hēnk, bayeenk baluk bi buƚaan di baka. Baji balilan ƚi pdo kado iko iƚop na pñak. Bawo baƚop akuƚ agēj, baji balilan maakan ƚi kalagare ki baka woli bade na an. 14 Baji babi ƚu ƚu ñşal ƚi pjuban pi piint, baanji banoor pjuban, kado na pguur banwoon baanliinti, baji babi duka duka ƚi pñeebar iko. Bafēpanaa! 15 Baduk bgah bƚool aneem, wi bawoon ƚi pdo ji *Bal-aam abuk Boşor, ambiin aňal pde itaka yi bdoo. 16 Kē başē bi ñoman na a ƚi buƚaan bi adoluñ: ubuuru unwoon uunhil bƚup uƚiini na a ji ñaañ najën ado kē ñyila ñaƚañani, ul *Naƚupar Naşibaƚi mēntş. ††

17 Bajukan baƚilan mēntş bawo ji ñkumpēş ñankayun, awo ji infēluñ yi ukēk udoonkuñ ; bawo biki kaya du bdēm bantootuñ apel bi pti banwoon bi baka. 18 Na manjoonan, baji bahomp maakan kaƚup ñşup ñnaaf kaguur na iko iƚop yi uleef uňaluñ bambaañ abuurna buurna du bañaañ baneemuñ. 19 Bahon baka pjeeh aşē wo bukal ƚi ñleef ñi baka bañaañ banwoon ƚi mnhina mi iko iƚop inktookuñ baka ; ñaañ aji awo ƚi mnhina mi uko wi awutuñ kē ukƚoña.

20 Na manjoonan, woli babuur ƚi iko iƚop yi umundu wi ƚi pme Yetu *Kriitu Ajugun na Nabuuran ña, aşē kak hēnkuñ ahoƚ ƚi ya kē ikƚon baka, baji bawo ƚi unoor umpeluñ uteek. 21 Uhokan lah bawut kame bgah banjaañ baňooƚ du uko unwoon uƚool, kē di pme ba kaşē kaduk bgah byimanaan mēntş bi babiin adiiman baka. 22 Uko undoluñ baka uwo uhoñ umbiin aji : « Ubuş ude uko wi ugatuñ » na « Unkuma umbaan aňowa ñowa ukak aşuñ du mboş. »

Unuur wi Ajugun uluñ kabi

3 An biki ñaluñ maakan, kakaarta ki kawoon katēbantēn ki ñi kapiitanan. ƚi yul itēb bti, dji kaleşanan iko ilon kahilna kaneejan ƚi ñşalan mntit mannuuriin. 2 Dñal kaleşanan iko yi *baƚupar Naşibaƚi bayimanaan babiin aƚup, kaleşanan kak uko wi banjañan biki nan bajakanan aji Ajugun anwoon kak Nabuuran ña aňal ñdo kado. 3 Uko wi nawoon kame duna uwo kē, ƚi ñnuur ñbaañşaaani bañaañ bamben bambaañ kabi duka ƚi bbeehar, aji baƚaş iko yi ñleef ñi baka ñaňaluñ, baluñ kabi. 4 Baluñ kado kaji : « Yetu aanhon aji aluñ kabi i? Awo ƚuñ ba? Wi bateem ña bakaƚnuñ te ñƚa, iko iwoha wo jibi ibiin awo wi umundu upaşaniin. »

5 Wi bajakuñ hañ, baji badaar kaƚilma kē du ujuni, Naşibaƚi aƚëpna ƚi uƚup wi nul apaş baƚi ado kē mboş mampenna ƚi meel aşē ƚo ƚi ptoof pi ma. 6 Kē na meel mēntş mi mi abiin abaana na umundu ujon. 7 Uƚup mēntş uƚuun kē baƚi na mboş mi ñƚa ñahankanaa, ayoonk pya pƚerana ƚi unuur wi pwayēş pbaañşaaani na wi ptoka pi banwoon baankƚaş Naşibaƚi.

8 An bayiƚ naan biki ñaluñ, uka uko ulon wi nawoon naanwo kaƚilma : ƚi kēş ki Naşibaƚi unuur uloolan uwo ji ñşubal iñeen-week ñyaaş iñeen (1000), kē *ñşubal iñeen-week ñyaaş iñeen ñawo ƚi a ji unuur uloolan* †††. 9 Ajugun aanji jonan pdo uko wi ahoñuñ jibi bañaañ balon başaluñ. Aji miiran : aanji ñal alon ƚi an aneem kaşē ñal an bti naƚañan pjuban, naƚëlēş ñhaaşan na manjoonan. 10 Unuur wi Ajugun uluñ kabi ji nakii ; unuur mēntş baƚi bafoma karoca roca, iko inwoon da iyik kayuuy wal mēntş, mboş na iko bti inwoon ƚi ma itoka kaba †††.

11 Kē wi iko bti iwoon i pbi katoka kaba, natenan hēnkuñ mnwo mi nan! Nawo kawo banjintuñ ƚi kēş ki Naşibaƚi kabot kamēban ƚi a kaliint, 12 wi nakyoonkuñ abot adoonaan unuur wi nul utarna ubi. Unuur mēntş, baƚi bayik bti kayuutş, iko inwoon ƚi ba iyik ibot iyuuy.

† 2:5 Natenan ƚi Ujuni 6.1—9.17. †† 2:6 Natenan ƚi Ujuni 19.24-35. ‡ 2:6 Natenan ƚi Ujuni 19.1-19. ††† 2:8 Natenan ƚi Ujuni 19.1-19. †††† 2:16 Natenan ƚi Mnfen 22.4-35.

††† 3:8 Kañaam 90.4. †††† Iko bti inwoon ƚi ma itoka kaba : Balon bapiit aji baluñ kawayēş mboş na iko bti inwoon.

¹³ Kë Naşibaţi aşë hon nja aji aluŋ kapaş baţi bhalu na mboş mnhalu di iko bti ikwoon i tool. Nwo ʒi pyoonk uko mënʒ.

Pdo bañaan balipara

¹⁴ An biki nŋaluŋ maakan, wi nawoon ʒi pyoonk un-
uur mënʒ, nadoonaan keeri nawo bajinʒ piş ʒi kēş ki
Naşibaţi, bañaan banwoon ʒi mnjeeh. ¹⁵ Nameen kë
kamiir ki Ajugun kahinan kadolan nabuur, jibi *Pawulu
ayiʒ nja ʒi *Krittu i nŋaluŋ maakan apiitanan na uşal
untunja wi Naşibaţi awululuŋ. ¹⁶ Hënk di di apiitun ʒi

ikaarta bti yi aʒiiniyaanun uko mënʒ ; nʒup nlon njan-
woon ʒi ikaarta yi nul nŋatam pme, kë bañaan banwoon
ʒi kapaam akuʒ awo baanliint ʒi pfiyaar baji bapiban nja
buʒaan. Baji bado haŋ kak na nʒup nji Ulibra wi
Naşibaţi nandukiin kaşë toka. ¹⁷ Kë an biki nŋaluŋ, na-
woon bten keeri wi nameen iko yan, kaţi nabi naʒaş
bado buʒaan naşë naneem ji baka nawo naankak
amëban kaliint. ¹⁸ Naʒëpan ʒëp nataman nado kaya
kadun ʒi pme Yetu Krittu anwoon Ajugun na Nabuuran
nja, nataman nawo ʒi bnuura bi nul. Mndëm manwoon
ʒi a te mnʒo! Uwo haŋ.

1 YOWAN

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoonj kakaarta kateek ki Yowan apiitunj. Yowan i abi piit ulibra ulonj uteek wi aṭiiniyaanunj ubida wi Yetu ṭi mboṣ: uwoonj Uṭup Ulil Unuura wi Yowan apiitunj. Akak apiit ikaarta itëb inṭaṣunj ṭi ki. Du unjon bañaan balonj babi ṭilan aji Yetu Krittu ambiinj abi ṭi umundu wi awo ñaanj najën aanwo Abuk Naṣibaṭi. Baji baji kak kë ñaanj ahil kado uko wi anjalunj, kë Naṣibaṭi aankdo baka uko ulonj. Uko mënṭ ukaanj kë Yowan apiit banfiyaarunj aṭup baka in awoonj Yetu. Aṭup baka aji ubida wi mnṭo uwoo, akuṭ adiiman baka jibi ñaanj ahilunj kaka wa : Ñaan anfiyaarunj Yetu andoli, aka ubida mënṭ. Akak ahoṭalëṣ aji bañaan bawo ṭi ploolan na Naṣibaṭi na Yetu Abukul, bañal Naṣibaṭi na banfiyaarunj bandukiinj. Aji woli bado hañ bame kë baka ubida wi mnṭo.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoonj:

1. Uṭup unjaanj uwul ubida (1.1-4)
2. Nawulën nṣoṣ ṭi bjeehi (1.5-2.6)
3. Bgah bhalu (2.7-17)
4. Baṣoorad Krittu na babak Naṣibaṭi (2.18-3.10)
5. Bñalad (3.11-4.21)
6. Ppok iko yi mboṣ (5.1-21)

Uṭup unkwulunj ubida

1 Nṭiiniyaan ṭi nawo Uṭup unkwulunj ubida ;
awo du ujuni,
nṭiinka
awina na këṣ ki nun,
abot atena bnuura,
akuṭ abana na iñen yi nun.

² Anwoonj ubida apën awinana, kë nṭup uko wi nṣaaranj. Nṭupan uko wi anwoonj ubida wi mnṭo ambiinj awo du Naṣibaṭi Aṣin nja aṣë pën awinana ṭi un.
³ Uko wi nṣwinunj akuṭ atiink, nṭupan wa an kak, nahilna nabi namëbandër na un, nṣaakiir nja bti ṭi pmëbandër pi nṣmëbandërunj na Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu *Krittu Abukul. ⁴ Nṣpiit uko wi, un ṭi nṣleefun, mnlilan mi nun † manhilna mandëm maakan.

Ppoṣ ṭi bjeehi

⁵ Uṭup wi nṣiinknunj ṭi Yetu *Krittu aṣë ṭupan hënkunj wi : Naṣibaṭi awo bjeehi, nin bdëm blonj baanwo ṭi a.
⁶ Woli nṣji nṣmëbandër na Yetu aṣë poṣ ṭi bdëm, nṣwo baṭilan, nṣnkdö uko unwoonj manjoonan. ⁷ Aṣë wo woli nṣpoṣ ṭi bjeehi jibi Naṣibaṭi ṭi uleeful awoonj ṭi bjeehi, nṣkeer awo baloolan nja bti, kë pñaaak pi Yetu Abukul pajinṭan nja ṭi pekadu bti.
⁸ Woli nṣji nṣnwo na nin pekadu dlonj, nṣguur nṣleef nṣji nja, manjoonan maanwo ṭi nja. ⁹ Aṣë woli nṣdinan aji nṣwo na pekadu, nṣhinan kahaṭ Naṣibaṭi, awo naṭool : alunj kamiir nja ipekadu, kabot kajinṭan nja ṭi buṭaan bti. ¹⁰ Woli nṣji nṣëndo pekadu, nṣṭu Naṣibaṭi nṣṭilan, kë uṭup wi nul ubot awo uunwo ṭi nja.

† Mnlilan mi nun : Balonj bapiit aji mnlilan mi nan.

2 An babak naan, dpiitan uko wi nahilna nawut kado kajuban. Aṣë woli ñaanj alonj ajubani, nṣka ñaanj ankyenjanunj nja du Naṣibaṭi Aṣin nja : Yetu *Krittu naṭool a. ² Ul awulunj uleeful, awo bṭenjan, Naṣibaṭi ahilna amiir nja ipekadu ; aanlinj linj ṭi yi nja ṭañ, ado hañ ahilna amiir kak yi bañaan biki umundu bti.

Uko wi pdo

³ Uko unjaanj uyuuj kë nṣme *Krittu uwo pdo kaṭaṣ uko wi ajakunj nṣdo. ⁴ Woli ñaanj abubara aji ame'a aṣë wo aanktiinka, awo naṭilan, manjoonan maanwo ṭi a. ⁵ Kë anṣaanj amëban uko wi ajakunj, unjal wi Naṣibaṭi uji uwo ṭi a kaṭum. Hënk di di nṣjaanj nṣmeena kë nṣmëbandër na Krittu. ⁶ Ñaanj anjakunj awo ṭi a, awo i kado kado jibi ajaanj ado.

⁷ An banoh naan, mënkpitan piit uko uhalu wi na-woonj kado, uko ujon wi nayeenukj du ujuni wa. Uko mënṭ uwoonj uṭup wi nadoonj abi tiink. ⁸ Kë uko wi nṣji kapiitananj uṣë wohu uhalu ha. Manjoonan mi uko mënṭ manwinana ṭi Krittu abot awinana ṭi an ; bdëm baya, kë bjeehi bi manjoonan bado bi kajeehan jeehan.

⁹ Ñaanj anjakunj aji awo ṭi bjeehi aṣë ṣoor ayiṭul ṭi Krittu, ahum ṭi bdëm. ¹⁰ Ñaanj anjalunj ayiṭul awo ṭi bjeehi, hënk, nin uko ulonj uunkhil kadola ajuban. ¹¹ Kë ñaanj anṣaanj aṣoor ayiṭul awo ṭi bdëm ; aji poṣ ṭi bdëm, aamme dko di akyaanj ṭiki bdëm bawuna këṣ.

¹² An babak naan, dṭupan uko wi :

Yetu Krittu ado kë Naṣibaṭi amiiran ipekadu

¹³ An baṣin bapoṭ, dṭupan uko wi :

name anwoonunj du ujuni ;

kaṭupan, an baṭaṣa :

nawat *Untaayi Uweek.

¹⁴ Dɕupan kak uko wi, an babak naan :

name Naşibaŋi Aşin nja ;

kaɕupan kak, an başin bapot;

name anwoonun du ujuni,

kaɕupan kak an baɕaşa :

nahinaa,

uɕup wi Naşibaŋi uwo ɕi an

kë nabot awat Untaayi Uweek.

¹⁵ Nawutan kaŋal umundu këme uko unwoon wi umundu. Woli ñaang aŋal umundu, uŋal wi Naşibaŋi Aşin nja uunji uwo ɕi a. ¹⁶ Iko bti inwoon yi umundu : iko yi uleef uŋalun, iko yi ñaang awinun aŋeebar na phaɕ ɕi bka bi ɕul kabot kapiitar ɕi ba, iinwoona du Naşibaŋi Aşin nja, iwoona ɕi umundu. ¹⁷ Kë umundu wi uşë ba na iko yi bañaang bakñeebarun ; kë anşaan ado uko wi Naşibaŋi aŋalun aka ubida wi mnɕo.

Naşoorad Krittü

¹⁸ An babak naan, wal wi umundu ukbaang ubani. Natiink kë baji *Naşoorad Krittü awo i pbi, hënkun kë başooradul batum başë do bi bi bi. Uko waŋ ukaang kë nyikrën kë wal ubaañşaan ubani. ¹⁹ Bakaŋ mënɕan bapëna ɕi nja, aşë wo baanwo biki nja. Woli bawo lah biki nja, baɕo na nja. Kë başë ya, uko mënɕ uyuuj kë bukal bti baanwo biki nja.

²⁰ Kë an, nayeenkna *Uhaaş wi Naşibaŋi ɕi Yetu *Krittü, name bti manjoonan. ²¹ Woli dpiitan keeri, uunwo wo ji naamme manjoonan. Dpiitan ɕiki name ma abot ame kë nin nɕilan nlon ŋaanji ŋapëna ɕi banwoon na manjoonan. ²² Kë in awoon naɕilan bë mënɕ anjakun aji Yetu aanwo Krittü? Un mënɕan awoon Naşoorad Krittü! Apok Naşibaŋi Aşin nja abot apok Abukul. ²³ Ñaang ampokun Abuk Naşibaŋi apok Aşin kak. Andinanun aji Abukul awoo, adinan kak kë Aşin awoo.

²⁴ Kë an, uko wi natiinknun du ujuni namëbaan wa. Woli namëban uko wi natiinknun du ujuni, nawo an kak ɕi Naşibaŋi Aşin nja na ɕi Abukul. ²⁵ Kë uko wi Krittü ahoŋun, uwoon: ubida wi mnɕo.

²⁶ Uko wi, wi wi nŋalun lah kaɕupan ɕi bañaang bankdolun na pneemanan. ²⁷ Kë an, Uhaaş wi Naşibaŋi wi nayeenkun ɕi Krittü uduka ɕi an, kë naannuma bajukanan. Uhaaş wi nul ukjukananaŋ iko bti, uwo manjoonan, awo uunji uɕilan. Kë jibi ukjukananaŋ, nadukiin namëban ɕi a.

²⁸ An babak naan, hënkun, nadukiin namëban ɕi Krittü, ahilna wal wi akpënuŋ kawinana, ŋhil kanaɕ kaliint, kawo nËnkowa kanaɕ kalowa.

Babuk Naşibaŋi na manjoonan

²⁹ Name kë Naşibaŋi awo natool, nayikrënën keeri kë ñaang ankdolun uko utool awoona du a.

3 Natenan jibi Naşibaŋi Aşin nja aŋalun nja. Aŋal nja adoo dinan kë ŋdoo du'ana babakul. Nwo babakul na manjoonan. Bañaang biki umundu baamme Aşinun, ukaang kë baanhinan pme nja. ² An banohnaan, ŋwo hënkun babak Naşibaŋi, kë uko wi nËkbiin kawo

uundo meeɕana. Kë ŋşë me uko wi : woli *Krittü alun apën awinana, ŋkak kanaam na a, ɕiki ŋwina jibi awoon. ³ Ñaang anhaɕun uko waŋ ɕi Krittü, ajinɕan uleeful jibi ul ajinɕun.

⁴ Nado pekadu aji diiman kë apën ɕi *bgah bi Naşibaŋi, ɕiki pdo pekadu pawo ppën ɕi bgah. ⁵ Kë naşë me kë Krittü abi bi pa ppënan nja ipekadu, abot awo aanwo na pekadu. ⁶ Ñaang ammëbanulun aanwo nado pekadu. Nado pekadu aanwina abot awo aamme'a.

⁷ An babak naan, nakdinan nin ñaang aneemanan. Ñaang ankdolun uko utool awo natool jibi Krittü awoon natool. ⁸ Nado pekadu awo i *Untaayi Uweek, wul uwo udo pekadu du ujuni. Kë Abuk Naşibaŋi aşë bi bi pɕok iko yi Untaayi Uweek ukdolun. ⁹ Ñaang ambuknaaniin du Naşibaŋi aanji duka ɕi pekadu ɕiki ubida unwoonun du Naşibaŋi uwo ɕi a ; aanhinan kajuban ɕiki abuknaana du Naşibaŋi. ¹⁰ Uko umpaɕsun babak Naşibaŋi na biki Untaayi Uweek wii wi : ñaang anwoon aanwo natool këme awo aannal ayiɕul ɕi Krittü aanwo i Naşibaŋi.

Bŋalad bi banfiyaarun Krittü

¹¹ Nwo kaŋalad, uko waŋ wi wi natiinkun du ujuni. ¹² NËnwo kado ji Kayin anwoon i *Untaayi Uweek, aŋin aɕa'ul †. Kë we ukaang kë aŋin aɕa'ul? Aji do buɕaan kë aɕa'ul aşë ji do iko inwoon itool. ¹³ An bayiɕ naan, nawutan kaŋonar woli bañaang biki umundu wi başooran. ¹⁴ Nja, ŋme kë ŋpëna du pkeɕ aya du ubida ; ŋme uko mënɕ ɕiki ŋŋal bayiɕ nja ɕi *Krittü. Ñaang anwoon aannal ayiɕul aduka ɕi pkeɕ. ¹⁵ Ñaang anşoorun ayiɕul ɕi Krittü awo nafiŋ bañaang ; kë naşë me kë bafiŋ bañaang baanji baka ubida wi mnɕo.

¹⁶ Nme uko unwoon uŋal ɕiki Krittü awul ubida wi nul pa nja. Ukaang kë ŋwo kawul ubida wi nja pa bayiɕ nja ɕi Krittü. ¹⁷ Woli ñaang alon aka iko bti aşë win ayiɕul anwoyi ɕi kanuma aşë pok pɕënka, hum di di uŋal wi Naşibaŋi ukwoon ɕi a ba? ¹⁸ An babak naan, nawutan kaŋalna ɕi ŋɕup ɕaŋ, nadoon kaɕënk, hënk naŋal na manjoonan.

¹⁹ Woli ŋŋalad haŋ, wi wi ŋkmeen kë ŋwo biki manjoonan, ŋhaaş ŋi nja ŋabot ŋaɕoora ɕi kadun ki Naşibaŋi. ²⁰ Kë woli ŋhaaş ŋi nja ŋado leşan nja buɕaan bi ŋdolun, ŋËnji ŋhaajala, ŋji ŋme kë Naşibaŋi adëm apel ŋhaaş ŋi nja abot ame iko bti.

²¹ An banoh naan woli ŋhaaş ŋi nja ŋaɕoora, ŋñoom kaŋoga. ²² Awul nja iko yi ŋkñehanulun bti ɕiki ŋmëban uko wi ajakun ŋdo, kë uko wi ŋkdolun ubot alila. ²³ Uko wi ajakun ŋdo uwo : ŋfiyaar Yetu Krittü Abukul ŋbot ŋŋalad jibi ajakun na nja ŋdo kado. ²⁴ Kë ñaang ankdolun uko wi Naşibaŋi ajakun ado, aji mëbana, Naşibaŋi kamëbana. Uhaaş wi nul wi awulun nja ujaang uyuuj kë amëban nja.

Uhaaş wi Naşibaŋi na wi Naguuru

4 An banoh naan, nawutan kafiyaar bañaang banjaang babubara kaji bawo na *Uhaaş wi Naşibaŋi, naɕëpan ɕëp naten bnuura nameena me uhaaş wi ba-

† 3:12 Natenan ɕi Ujuni 4.3-10.

woonaanun uwoona du Naşibaţi. Bañaan batum bandaarun aji bawo *baţupar Naşibaţi baniink umundu. ² H nk di di nakyikr naanun Uhaaş wi Naşibaţi :  naan andinanun aji Yetu *Kritt  akak  naan naj n, awo na Uhaaş wi Naşibaţi. ³ K   naan anşaan apok pdinan uko wi Yetu awoon, aanwo na Uhaaş wi Naşibaţi. Awo na wi naşoorad Kritt  i natiinkun k  baji abi, ado bi bi bi, awo  i umundu.

⁴ An babak naan nanwoon biki Naşibaţi, nawat başoorad Kritt  bukun,  iki anwoon  i an ad m apel anwoon i umundu. ⁵ Bukal bawo biki umundu ukaan k  u up wi baka uwo wi umundu, k  umundu ubot atiink baka. ⁶ Nja, k  nş  wo biki Naşibaţi ; ammeen Naşibaţi aji tiink nja ; k  anwoon aanwo i Naşibaţi aanji tiink nja. K  h nk di di njaan  meena Uhaaş wi Manjoonan na uhaaş wi kaguuru.

U al wi Naşibaţi

⁷ An banoh naan, nawul n   alad ; u al uwoona du Naşibaţi, k   naan an alun at ntul abuknaana du Naşibaţi akut amea. ⁸  naan anwoon aan al at ntul, aambaan kameha Naşibaţi  iki Naşibaţi awo u al. ⁹ Naşibaţi adiiman u al wi akaan pa nja wi ayilun Abukul aoolan i akahan  i umundu  hilna n  pna  i a  ka ubida. ¹⁰ U al na manjoonan uunwo   al pi   alun Naşibaţi, uwo   al pi   alun nja. Ayil Abukul k  awo b enban bankp enanun ipekadu yi nja. ¹¹ An banoh naan, wi Naşibaţi an alun nja han,  wo ka alad kak. ¹² Nin  naan aambaan kawin Naşibaţi. K  woli   aladi, Naşibaţi aji wo  i nja, u alul ubot kawinana bnuura  i nja.

¹³ Naşibaţi awul nja *Uhaaş wi nul, ukaan k   ji  me k   m bana, k  abot am ban nja. ¹⁴ Naşibaţi ayil Abukul k  awo nabuuran umundu. Nwin uko wan, aş   up wa ba aan. ¹⁵  naan andinanun aji Yetu awo Abuk Naşibaţi, Naşibaţi aji m bana, ul kabot kam ban Naşibaţi. ¹⁶ K  nja,  me abot afixaar k  Naşibaţi an al nja. Naşibaţi awo u al. K  woli   al bat nt nja,  ji  m ban Naşibaţi, Naşibaţi abot kam ban nja.

¹⁷ Woli   al bat nt nja na manjoonan   nkdo ka aaf unuur wi pway ş  iki ubida wi nun  i umundu wi, un-aam na wi *Kritt . ¹⁸ An alun na manjoonan aanji wo na pal nk, u al unjoonanun uji udook pal nk. Na manjoonan, pal nk paji pagakand r na uşal wi kakob. K  anwoon na pal nk aanji  al na manjoonan.

¹⁹ K  nja, nş   al  iki ul an alun nja uteek. ²⁰ Woli  naan aji an al Naşibaţi, aş  şoor ayi ul  i Kritt , awo na ilan,  iki woli  naan aan al at ntul i akwinun, aanhilan ka al Naşibaţi i awoon aanwini. ²¹ Uko wi Naşibaţi ajakun na nja  do kado wii wi :  naan an alun Naşibaţi akaan an al ayi ul  i Kritt .

5  naan anfixaarun aji Yetu awoon *Kritt  awo abuk Naşibaţi, k   naan an alun aşin  naan aji  al abukul. ²  naan aji me k  an al babak Naşibaţi woli an al Naşibaţi abot ado uko wi ajakun. ³ H nk di uwoon,

  al Naşibaţi pawo pdo uko wi ajakun  do kado. K  uko wi ajakun  do kado ubot awo uuntam pdo. ⁴ Banwoon babak Naşibaţi baji bawat iko yi umundu. K  uko wi  kdooon kawatna iko yi umundu uş  wo pfixaar pi nja. ⁵ K  in aşaan awo anjaan awat iko yi umundu b  m nt anfixaarun aji Yetu awo Abuk Naşibaţi a?

Uko wi ba upun  i Yetu Kritt 

⁶ Yetu *Kritt  abiiun  i nja na meel mi batitmu bi nul na p aak pi pke  pi nul †. Aambi bi  a  na meel, abi na meel na p aak, k  *Uhaaş wi Naşibaţi ujaan u up uko m nt, wul unwoon manjoonan.

⁷ Iko iwajan  ikyuujun k  uko wi Yetu ujoonani, iwoon: ⁸ Uhaaş wi Naşibaţi na meel na p aak, iyeenkiir yul iwajan  †† bti. ⁹ J m  ji  dinan uko wi ba aan ba upun i? K  wi Naşibaţi a upun uşaan ad mna apel wi ba aan ba upun. Uko wi Naşibaţi a upun wii wi : a iiniyaan Abukul. ¹⁰  naan anfixaarun Abuk Naşibaţi am ban u up m nt  i uhaaşul.  naan anwoon anfixaar Naşibaţi a u'a na ilan  iki anfixaar uko wi Naşibaţi a upun  i uko wi Abukul. ¹¹ K  uko wi Naşibaţi a upun wii wi : Awul nja ubida wi mnto k  ubida m nt uş  woona  i Abukul. ¹² Anwoon na Abukul aka ubida m nt, anwoon aanwo na Abukul aanka wa.

Ubida wi mnto

¹³ Dpiitan iko yi, an nanfixaarun Abuk Naşibaţi nahilna name k  naka ubida wi mnto. ¹⁴ N a  k  woli  na   i kadun ki Naşibaţi a ehana uko unliilulun, a en nja wa. ¹⁵ K  woli  me k  Naşibaţi aji tiink uko wi njaan   ehana bti,  hinan kafiyar na manjoonan k   do bi yeenk yeenk uko wi   ehanulun.

¹⁶ Woli  naan awin ayi ul  i Kritt  k  akjuban pjuban panwoon paanji pa ij pke , a ehand rena Naşibaţi awula ubida wi mnto. Uko m nt uwo pa pjuban panwoon paanji pa ij pke   a . K  uş  ka pjuban panjaan pa ij pke , m nji na ehand r anjubanun pjuban m nt. ¹⁷ Pjuban bti pawo pekadu, k  pekadu dlon daş  wo daanji da ij pke .

¹⁸  me k  ba aan banwoon babak Naşibaţi baanji baduka  i pekadu ; Abuk Naşibaţi aji ye  baka, *Untaayi Uweek kalow baka. ¹⁹  me k   wo biki Naşibaţi, k  umundu bti uş  wo  i i en yi Untaayi Uweek. ²⁰ N kak ame k  Abuk Naşibaţi abi abot awul nja mn hina mi pyikr n anwoon Naşibaţi na manjoonan. N m band r na anwoon Naşibaţi na manjoonan  i pm band r pi  m band run na Yetu *Kritt  Abukul. Ul awoon Naşibaţi na manjoonan, ul anwoon anjaan awul ubida wi mnto.

²¹ An babak naan, nalowan  nton.

† Na meel mi batitmu bi nul na p aak pi pke  pi nul : Balon başal aji Yowan a iiniyaan  i iko in  pun  i Yowan 19.34, di batowun kantaagan ki Yetu k  meel na p aak mamp ni. †† Iwan :  i bayuday woli ba aan bat b k me bawajan  bawo  i u up uloolan baji badinan k  uwo manjoonan.

2 YOWAN

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoonj kakaarta katëbantën ki Yowan apiitunj. Apiit ka « Ñaaṭ i Naşibaṭi adaturj. » Uka pwo banfiyaarunj Krittü biki amenunj itim hënk ukaanj kè aṭu aji ñaaṭ i Naşibaṭi adaturj. Aṭup baka ṭi kakaarta ki jibi banfiyaarunj Krittü bawoonj kaṅalad. Akak aṭup baka aji baliintṭ ṭi pfiyaar babot balipara banjaan bajukan uṭup umpaṭunj na Uṭup Ulil Unuura.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoonj:

1. Pwul mboş (1-3)
2. Manjoonan, na bṅalad (4-6)
3. Bajukan baṭilan (7-11)
4. Pwul mboş pbaañsaani (12-13)

1 Nji nantohi, dpiitü, iwi Ñaaṭ i Naşibaṭi adaturj iwi na babuku † an biki nṅalunj na manjoonan. Mëntṭ nji ṭañ dṅalananj, bañaan bti bammeen manjoonan baṅalan, ² ṭiki manjoonan manwo ṭi nja akuṭ aduka ṭi nja te mnṭo. ³ Dñehan Naşibaṭi Aşin nja na Yetu *Krittü Abuk Naşibaṭi Aşin nja bawul nja bnuura na mnjeeh, bamiir nja, ṅhilna ṅwo ṭi manjoonan ṅbot ṅṅalad.

Manjoonan na uṅal

⁴ Dilan maakan wi nwinunj balonj ṭi babuku kè baji bado uko unwoonj manjoonan jibi Naşibaṭi Aşin nja ajakunj ṅdo kado. ⁵ Kè hënkunj, Ñaaṭu, uko wi nji kañehaniij wii wi : nawulan ṅṅalad. Uko mëntṭ uunwo uko uhalu wi pdo wi nji kapiitiij, uwo uko wi ṅyeenkunj du ujuni. ⁶ Pṅal pawo pdo uko wi Naşibaṭi ajakunj. Kè uko wi Naşibaṭi ajakunj ṅdo wi najukunj du ujuni, uwo nawo ṭi bṅalad.

⁷ Bañaan baṭilan baguuru baṭum babi aniink umundu, baandi pyikrën kè Yetu *Krittü akak ñaan na-

† Ñaaṭ i Naşibaṭi adaturj... na babukul : Balonj baji pntuk pi banfiyaarunj pi pi Yowan akdu'urj ṭi Ñaaṭ i Naşibaṭi adaturj, kè babukul bawo banfiyaarunj.

jën. Ñaan ankadolunj haṅ awo naguuru, *Naşoorad Krittü. ⁸ Naṭaafaraan keeri, nawutna kawaan uko wi ṅlem-punj ṭi an, naşë nayeenk bnuura katum kampënnunj du Naşibaṭi. ⁹ Ñaan anwoonj aammëban pjukan pi Krittü aşë hoṭalëş da iko ilonj, aammëbandër na Naşibaṭi. Anktiinkunj pjukan mëntṭ amëbandër na Naşibaṭi Aşin nja abot amëbandër na Abukul. ¹⁰ Woli ñaan alonj abi du an aṭij pjukan plonj pampaṭi, nawutan kayeenka, nadoon napok pok pwula mboş. ¹¹ Ñaan ankwululunj mboş akak awo ṭi ploolan na anj mëntan ṭi iko iwuṭaan yi akdolunj.

Uṭup ubaañsaani

¹² Dka iko itum ilonj kak yi nwoonj i kaṭupan, aşë hokan pwo mënkpiitan ya. Dṅal pbi du an kaṭiini ṭiini na an, mnlilan mi nja manhilna manwo mnweek maakan.

¹³ Babuk Aṭa'u ñaaṭ i Naşibaṭi adaturj †† bawulu mboş.

†† Aṭa'u ñaaṭ i Naşibaṭi adaturj Natenan ṭi uko wi bapiitunj ṭi v1. Pntuk pi banfiyaarunj plonj pi pi akduunj aṭa'ul.

3 YOWAN

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta kawajanṭën ki Yowan apiitun. Apiit ka ñiintṭ alon anfiyaaruṅ Krittū i katim kawoonṅ Gayuṭ. Yowan abi yil ṭfa bañaanṅ balonṅ baya baṭup Uṭup Ulil Unuura du banfiyaaruṅ Krittū. Wi bayaanṅ du ubeeka wi Gayuṭ afëṭunṅ, ñiintṭ alonṅ anwoonṅ katim ki Diyotrefet apok bafëṭ du katohul. Kë banfiyaaruṅ Krittū bandoonṅ aṅal pyeenk baka kë apok adook baka ṭi pntuk pi banfiyaaruṅ. Uko mënṭ ukaanṅ kë Yowan apiit Gayuṭ kaji na a amëban aliintṭ, ayeenk bnuura bankmbiinṅ, pṭup Uṭup Ulil Unuura.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoonṅ:

1. Pwul mboṣ (1-4)
2. Anfiyaaruṅ Krittū aanwo kapok pṭënk atëntul (5-12)
3. Pwul mboṣ pbaañṣaani (13-15)

1 Nji nantohi, dpiitu, iwi Gayuṭ nanoh naan i nṅalun na manjoonan.

² Iwi, nanoh naan, dñehan iko bti iya bnuura na iwi, iwo najoob uhaaṣ ubot uṭoora na iwi. ³ Bayiṭ nja balonṅ ṭi Krittū babi aṭupën jibi imëbani manjoonan abot aji kṭaṣ ma, kë nlilan maakan ṭi uko mënṭ. ⁴ Nin uko ulonṅ uunji udolën nlilan kapel woli bajakën aji babuk naan baṭaṣ manjoonan.

⁵ Nanoh, iji kṭu uṣal ṭi pṭënk banfiyaaruṅ, kadoo ṭënk baka, bukal biki iwoonṅ iimmee. ⁶ Baṭup jibi iṅali baka ṭi kadun ki banfiyaaruṅ bti. Doon kaṭënk bañaanṅ batëntṭ bukuṅ babaañëṣ bayaaṣ bi baka jibi Naṣibaṭi aṅalun ; idole haṅ kdo bnuura. ⁷ Bapën kaya kaṭup uko wi *Krittū, awo baanyeenk nin uko ulonṅ ṭi banwoonṅ baanfiyaari. ⁸ Kë nṣë wo biki kayeenk bañaanṅ batëntṭ bukuṅ mënṭ kahilna kaṭënk ṭi ulemp wi pdiiman manjoonan.

Diyotrefet na Demetriyut

⁹ Dbi piit pntuk pi banfiyaaruṅ pi nan, kë Diyotrefet anjaanṅ aṅal pwo kadun aṣë wo aanji ṅal nin ptiink uko

wi njakuṅ. ¹⁰ Uko waṅ ukaanṅ kë woli dbii, kayuujan bnuura iko yi ajaanṅ ado. Aji wo ṭi pṭup iko iwuṭaan ṭi un. Ado beeh beeh apok pyeenk bayaanṅ banfiyaaruṅ, kë banṅalunṅ pyeenk baka aji neenan baka kadook baka ṭi pntuk pi banfiyaaruṅ.

¹¹ Iwi nanoh naan, wutan kaligṣën buṭaan, doon kado bnuura. Anjaanṅ ado bnuura awo i Naṣibaṭi, ankdolunṅ buṭaan aamme Naṣibaṭi.

¹² Kë Demetriyut ul, bañaanṅ bti baṭup uko unuura wi nul, kë mnwo mi nul mankak ayuuj kë awo i manjoonan. Un kak ṅṭup bnuura bi nul, kë ikak ame kë uko wi ṅkṭupunṅ ujoonani.

¹³ Dka iko itum yi pṭupu kak, aṣë wo mënṅal ppiitu pi-it ya. ¹⁴ Dṅal pwinu win ṭi uleefu ṅnuur ṅi, nṣë ṅṭiini bnuura.

¹⁵ Dñehan bnuura bawo ṭi iwi! Banohu bawulu mboṣ. Wulan banohun mboṣ bti andoli ṭi katim ki nul.

YUDA

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Yuda apiitun. Yetu awoon naweek baka ul na Yakob. Kakaarta ki kanaam na katëbanṭën ki Piyeer apiitun. Yuda apiit kakaarta ki bañaan biki Naşibaṭi adatun. Aji na baka balipara bañaan banjaan bajukan uṭup umpaṭun na Uṭup Ulil Unuura. Mnwo mi bakan mënṭan manyuuj kē baanwo bañaan biki Yetu, ṭiki maanwo mnwo mnuura. Akak aṭup baka jibi Naşibaṭi ajaan ado na banjaan bado buṭaan.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboş (1-2)
2. Uba wi banjaan bajukan bañaan iko inwoon iinwo itool (3-16)
3. Banfiyaaruṅ bawo kaṅalad (20-23)
4. Mndëm manwoon ṭi Naşibaṭi! (24-25)

1 Nji Yuda aṭa Yakob †, nwoon nalempar Yetu *Krit-tu, dpiitanan an biki Naşibaṭi Aşin nja adatun, aṅal baka, kē Yetu Krittü akyen baka. ² Dñehan Naşibaṭi añaḡi'an, ajoobṭënan nḡaaş akuṭ aṅalan ; dñehan awulan iko mënṭ atuman.

Bajukan balagare

(2 Piyeer 2.1-17)

³ An biki nḡaluṅ maakan, dbi ṭu uşal maakan ṭi ppiitan ṭi uko wi mbuur mi nṭokuṅ. Kē nşë win hënkun kē dwo i kapiitan katëṅṭënan nado kagutan, uko wi Naşibaṭi aṭenuṅ byaaş bloolan bañaan banwoon biki nul bafiyaar uhilna uduka te mṅṭo. ⁴ Na manjoonan, bañaan baloṅ baññoomun Naşibaṭi bamena aneej ṭi ptoofan. Baji baṭëlëş bnuura bi nul kaji badinan bañaan pdo kado iko iṭop, kabot kapok Yetu anwoon Ajugun aloolan. Upiitana undiimaan ṭi *Ulibra wi Naşibaṭi kē aluṅ kakob baka.

⁵ Name iko mënṭ bti, kē nşë ṅal kaleşanan jibi Ajugun abiiṅ abuuran pntaali pi *Iṭrayel du *Ejiptu, aşë do kē bampokun pfiyaar bakeṭi ††. ⁶ Naleşan ḡwanjuṭ ḡanwoon ḡaambi liṅ ṭi uko wi Naşibaṭi aṭuun ḡa pdo, ḡaduk dko di ḡafëṭun: aṭu ḡa du bdëm kē ḡakyoonk unuur uweek wi pwayëş atanana te mṅṭo ‡. ⁷ Naleşan kak biki ḡbeeka ḡi Ṭodom na Gomora †† na ḡbeeka ḡanñogun baka bambiiṅ ado ḡi ḡwanjuṭ mënṭ awo ṭi pdo iko iṭop, abot apiinṭ na biinṭ kēme baat batëṅṭ baka ††, hënkun Naşibaṭi akob baka ado kē bawo du bdoon banwoon baankjëmş, bañaan bti kē bawo katen ṭi uko mënṭ. †††

⁸ Bañaan mënṭ banwoon ṭi ptoofan hënk di bakaan aji bado : baji bado iko injaan iṭopan ḡleef ḡi baka yi ḡṭaafi ḡi baka ḡawuluṅ baka, bañoom Ajugun, aji bakar ḡwanjuṭ ḡandëmun. ⁹ *Mikayel uwanjuṭ uweek,

† 1:1 Natenan ṭi Maci 13.55; Markuṭ 6.3. †† 1:5 Natenan ṭi Ppën 12.51. ‡ 1:6 Natenan ṭi Ujuni 6.2. ††† 1:7 Natenan ṭi Ujuni 19.24-35. †††† Apiinṭ na biinṭ kēme baat batëṅṭ baka : Baloṅ bapiit aji bapiinṭ na ḡwanjuṭ. ††††† 1:7 Natenan ṭi Ujuni 19.1-25.

uundo kar *Untaayi Uweek wi ukḡomnuṅ puum pi *Moyit na wa – ajakaara na wa ṭaṅ: « Dwutu na Aju-gun! »

¹⁰ Kē bañaan biki, başë ḡi bakar uko wi bawoon baammee ; kame ki baka kawo ḡi ki ḡlimariya ḡanwoon ḡaanwo na uşal aşë ḡi kaneeman baka. ¹¹ Bañaan mënṭ bawuṭani! Baṭaş bgah bi *Kayin ; itaka iṭoṅ baka kē ba-neem ḡi *Balaam ; bakeṭ ṭiki bapataṭa ḡi *Kore. ¹² Nalipariin bañaan mënṭ: woli nayit ade, baji bado iko iṭop, baanji bakowa, baji başal ḡleef ḡi baka ṭaṅ. Bawo ḡi infëluṅ inwoon iinwo na meel yi uyook uñooṭun. Bawo ḡi mnko manwoon maankbuk woli wal wi kakit ki ma udoo ban, mnko mi balëbuṅ, mankeṭun aba. ¹³ Jibi ḡmaaron ḡi bdëk banṭuunkuṅ ḡajaan ḡajotan plëṭ kadun, hënk di di bajaan bajotan kadun iko ikowandënaan yi bajaan bado. Bawo ḡi ḡjah ḡanneemuṅ añaay, kē Naşibaṭi afël baka du bdëm bantootun apel bi pti te mṅṭo.

¹⁴ *Henok, anwoon ateem ḡa napaajanṭën ampënuṅ ṭi *Adam, ado bi ṭup undiimaan ṭi uko wi baka aji : « Natenan! Ajugun aluṅ kabi na pntuni pi ḡwanjuṭ ḡyimanaan ḡi nul, ¹⁵ kahilna kawayëş bañaan bti. Aṭup bampokuluṅ kē baduknaana ṭi iko iwuṭaan bti yi badoluluṅ wi bapokun ptiinka na ṭi ḡṭup ḡtam ḡi bado pekadu banwoon baankṭaşa mënṭ baṭupun ṭi a. »

¹⁶ Bawo bañaan banjaan baṅur ḡuran, kaṭëga, kabi duka duka ṭi pla iko inliluṅ ḡleef ḡi baka ; bawo bahomp banjaan badaar bañaan na ḡṭup ḡlil.

Natamaan

¹⁷ Kē an biki nḡaluṅ maakan, naleşan uko wi *banjaan biki Yetu *Krittü Ajugun bapiinṭ aṭupan aji ubi kawo. ¹⁸ Babi jakan aji : « Ṭi ḡnuur ḡbaañşaaani, bañaan bambenṅ baluṅ kabi, baluṅ kado kaṭaş iko iwuṭaan yi ḡleef ḡi baka ḡaṅaluṅ inwoon iinlil Naşibaṭi. » ¹⁹ Bukal bajaan baṭij bpaṭşër ; iko yi bañaan bajën baṅaluṅ ijaan iṭoṅ baka, baanwo na *Uhaaş wi Naşibaṭi.

²⁰ Kë an biki nḡaluḡ maakan, namëbaan naliint ṭi uḡal wi Naṣibaṭi aḡalanaḡ. Natamaan naliint ṭi pfiyaar pyimanaan maakan pi nafiyaaruḡ nado kaya kadun ṭi pa, nado kañehan na mnhina mi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, nayoook Yetu *Krittu Ajugun awulan mñaga mi nul mankwuluḡ ubida wi mñto.

²² Nañagiin banwoon na ḡṣal ḡtëb ; ²³ nabuuran baloḡ wi naklowanuḡ baka bdoo ; nañagiin bandukiin pñaga pannaakiiruḡ na palënk, nado naṭaafara pban imiṣa yi baka ingëjuḡ na iko iwuṭaan yi badoluḡ.

Pbeeb Naṣibaṭi

²⁴ Nawulën ḡdëman Naṣibaṭi anwoon aloolan ṭañ, anṭëpnun ṭi Yetu *Krittu Ajugun abuuran nja. Ul ahiluḡ kayeḡan nawutna kajot ṭi pekadu, kadolan nanaṭ ṭi kadunul ul anwoon na mndëm, nawo bañaan bajint, nawo na mnlilan mnweek. Naṣibaṭi awo naweek, ajug mndëm, mnhina na pṣih du unjon, nṭa na faan te mñto! Uwo haḡ!

Uko wi bayuujun Yowan

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Yowan, nanjañan i Yetu Krittü apiitun. Aṭup aji iko yi apiitun bti ṭi kakaarta ki awin win ya na kēs ki nul, akak atiink ya na ibaṭ yi nul. Aji Uhaaş wi Naşıbaṭi uneejun ṭi a, ahilna ame iko mēntṭ bti. Babi mob Yowan ayaanaan du unjiw wi Patmoṭ aduka da, du ubeeka wi Atiya. Ukaañ kē apiit kakaarta ki katēntēnaana banwoon ṭi kadun ki banfiyaarun ṭiki du unjon babi hajan baka maakan. Uko mēntṭ ukaañ kē aji na baka bamēban balliint te unuur ubaañšaani, bahaṭ ṭiki Yetu aji : « Bampokun buṭaan, dwul baka bade mbuk mi bko banjaañ bawul bañaan ubida banwoon du uwoorta wi Naşıbaṭi. » 2.7. Kē Yetu ṭi uleeful abi hēnkun kawat buṭaan. Uka iko yi aṭupun ṭi ulibra wi inkaañ udooni : uteek uwo kē ṛhaaş ṛi buṭaan ṛawo ṭi plemp ṭi umundu wi, kē banfiyaarun Krittü bakluñ kahaj te badoo bafiñ balon ṭi baka. Utēbantēn uwo kē Yetu awoon Nabuuran bañaan, alun kawat bañaan bti bampokun Naşıbaṭi kaṭu na ṛhaaş ṛi buṭaan. Uwanjanṭēn uwoon kē Naşıbaṭi ahank katuum pa bañaan banfiyaarun, biki bafiñun pa katimul. Aṭup aji Fatana na ṛwanjuṭ ṛi nul, na bañaan bti banṭaşulun, Yetu alun kawat baka kafēl du bnjiir. Baṭi bhalu balun kabi, na mboş mnhalu na ubeeka uhalu. Naşıbaṭi na Ajugun Yetu balun kabi kafēṭ da na bañaan bantiinkulun.

1 Uko umpiitun ṭi ulibra wi, wi wi Naşıbaṭi awulun Yetu Krittü pa ayuuj balemparul uko unkmbiin hēnkun uunkjon. Ayil uwanjuṭ wi nul du Yowan nalemparul kē uyuuja uko mēntṭ. ² Yowan ayuuj bnuura kē uko bti wi aṭupun uwo uṭup wi Naşıbaṭi na uko wi Yetu Krittü adiimanulun.

³ Naañ ankkalēşun iko inklun kabi mēntṭ na bañaan banktiinkun ya abot aṭaş ya banuurandēni. Na manjoonan wal wi iko mēntṭ bti ikdolaniin uñogi.

Pwul mboş pi Yowan

⁴ Nji Yowan ṛi kapiitun banfiyaarun banwoon ṭi ṛbeeka paaj na ulon ṛi Atiya.

Dñehan Naşıbaṭi awulan bnuura abot aṭooranan ṛhaaş, ul anwoon, anjonun nwoo, ankmbiin. Dñehan kak ṛhaaş paaj na ulon ṛanwoon ṭi kadun ki pṭij pi pṣih pi nul ṛawulan bnuura ṛabot ṛaṭooranan ṛhaaş. ⁵ Abot añehan Yetu Krittü, ammaarun iko yi na manjoonan, aṭup ya, anwoon nateek annaṭiin ṭi pkeṭ, abot awo naşih i başih biki mboş awulan bnuura abot aṭooranan ṛhaaş. Yetu Krittü anjal nja abot abuuran nja wi awulun ubida wi nul, Naşıbaṭi ahilna amiir nja ipekadu. ⁶ Ado nja kē ṛwo pntaali pi baṭenjan banwoon başih aşē lemp ṭi kadun ki Naşıbaṭi Aşin. Mndēm manwo ṭi a te uba umundu! Aşih te mndani! Uwo hañ!

⁷ Natenan, abi ṭi infēlun. Kē bañaan bti bakluñ kawina, bandoon alunana uleef balun kawina. Bañaan biki umundu bti balun kado kaṭēga. Aa! Uwo hañ! ⁸ Ajugun Naşıbaṭi *Anhiniin iko bti anwoon, anjonun nwoo, ankmbiin aji : « Nji dwoon nateek abot awo nabaañšaani. »

Mnwin mi Yowan

⁹ Nji Yowan ayiṭan, ṛi nṭokun na an pṣih, ahaj akuṭ amiir ji an ṭi pdo kaṭaş Yetu, babi mobēn añooṭ du unjiw wi Patmoṭ ṭiki djukan Uṭup wi Naşıbaṭi, uko wi Yetu.

¹⁰ Unuur ulon wi pdēman Ajugun, Uhaaş wi Naşıbaṭi uneej ṭi ṛi, kē ntiink ṭi kafēṭ naan pdiim plon pweek panwoon ji plul. ¹¹ Pdiim pajakēn aji : « Uko wi ikwinun, piitan wa ṭi ulibra iya iwul banfiyaarun banwoon ṭi ṛbeeka paaj na ulon ṛi : Efēṭ, Fimirna, Pergam, Fiyatira, Fardēṭ, Filadelfiya na Lawoditiya. »

¹² Wi ntiinkun pdiim mēntṭ, dko aji dten ṛnaañ anṭiiniin na ṛi aşē win kfiiṭi paaj na plon kanṭakni uwuuru.

¹³ Ṭi ptoof pi kfiiṭi kun kē nşē win uko unwoyi ji ṛnaañ. Awohara kamişa kanyulun aban te du ihoṭ abot atan ka na katēl ki uwuuru ṭi bjēnt. ¹⁴ Uwel wi ṛnaañ mēntṭ ufaaṭ feh awo wo ji muuṭ, kē kēs ki nul kawo ji bdoo banjeenu. ¹⁵ Ihoṭul ijeen ji ifeeru inṭuun ṭi bdoo, kē pdiim pi nul padēm ji ubulan. ¹⁶ Amēban ṛjah paaj na ulon ṭi kañenul kadeenu, kē kakej kajul ki ṛde ṛtēb kaşē pēn ṭi mntumul, kaara di nul kē daknuur ji udiin unuur.

¹⁷ Wi nwinulun, djot ṭi ihoṭul awo ji ṛnaañ akeṭun keṭ. Kē aşē pafēn kañenul kadeenu ajakēn : « Wutan kalēnk ; ṛi dwoon najuni akuṭ awo nabaañšaani.

¹⁸ Dwo anwoon najeb ; dbi keṭ aşē wo hēnkun najeb te mnto akuṭ awo na inigšaani yi pkeṭ na yi mnkeṭ. ¹⁹ Piitan uko wi ikwinun : uko unwoon hēnkun na unklun kabi. ²⁰ Kē ṭi uko wi ṛjah paaj na ulon ṛi iwinun ṭi kañen naan kadeenu na kfiiṭi paaj na plon ki uwuuru dpibanu wa : ṛjah paaj na ulon ṛun ṛawoon ṛwanjuṭ paaj na ulon ṛi banfiyaarun ṭi ṛbeeka paaj na ulon ; kē kfiiṭi paaj na plon kun kawo knṭuk paaj na plon ki banfiyaarun.

Uṭup wi bapiitun banfiyaarun biki Efet

2 Ajakën aji : « Piitan banfiyaarun † biki Efet iji na baka : “Ammëbanun njah paaj na ulon ṭi kañen kadeenu abot apoṣ ṭi ptoof pi kfiiṭi paaj na ploṅ ki uwuuru aṭiini aji : 2 Dme uko wi najaar nado, ame unoor wi nan na kamiir ki nan. Dme kë naanji nadinan bañaar bawuṭaan bawo ṭi pntuk pi nan ; bañaar banjakun aji bawo banjañan aṣë wo baanwo banjañan biki naan, naten baka ayikrën kë bawo baṭilan. 3 Dme kak kë naji namiir ṭi mnhaj mi nakhajun pa nji bë naanwutani. 4 Kë nṣë wo mënllilan ṭi uko ulon uwuṭaan wi nwinun ṭi an. Uko mënṭ uwo kë naankak anjalën jibi nabiiṅ anjalën ṭfa. 5 Naleṣan jibi nabiiṅ awo ṭfa, nate-nan jibi nakaki kafet, naṭëlṣan nḡhaaṣan nabot nado kado jibi najaar nado ṭfa. Woli naando haṅ, kabi du an kapënan pfiṭi pi nan ṭi dko di pawoon. 6 Kë naṣë ka umbaṅ ulon wi nadoli bnuura : napok ji nji iko yi banikolayib bajaar bado ††.

7 «“Bankaṅ ibaṭ batiinkan uko wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujakuṅ na banfiyaarun. Bampokuṅ buṭaan, dwul baka bade mbuk mi bko banjaar bawul bañaar ubida banwoon du uwoorta wi Naṣibaṭi.” »

Uṭup wi bapiitun banfiyaarun biki Fimirna

8 Akak ajakën : « Piitan banfiyaarun biki Fimirna iji na baka : “Anwoon nateek akuṭ awo nabaanṣaani, ankeṭun akuṭ anaṭa ṭi pkeṭ aṭiini aji : 9 Dme unoor wi nan na bwaar bi nan – kë naṣë wo bayok na manjoo-nan. Dme kak iko iwuṭaan yi bañaar baktaparanaṅ. Baji bawo biki pntaali pi Naṣibaṭi aṣë wo baanwo baka, bawo biki *katoḡ kañehanaani ki *Ṭatana. 10 Naklën nin ṭi uko wi nakluṅ kahaj. *Unṭaayi Uweek uwat balon ṭi an ukalabuṣ, kado na pdolan nadekën feṭ. Kë hënk di nakluṅ kahaj nḡnuur iñeen. Namiiran uko mënṭ woli badoo fiṅan, nṣë luṅ nwulan ubida uwo katum ki nan.

11 «“Bankaṅ ibaṭ batiinkan uko wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujakuṅ na banfiyaarun. Bampokuṅ buṭaan baankkeṭ uṭëbanṭën ‡.” »

Uṭup wi bapiitun banfiyaarun biki Pergam

12 Akak aji na nji : « Piitan banfiyaarun biki Pergam iji na baka : “Anwoon na kakej kajul ki ḡde ḡṭëb aṭiini aji : 13 Dme dko di nafëṭun : *Ṭatana akṣihun da. Namëbanaan bnuura, kë wi badoon aṭiṅ ṭi ptoofan du dko di Ṭatana afëṭun Antipaṭ anfiyaarnun abot awo aanji ṭaṅna pṭiiniyaan uko wi naan, naanṭañan pfiyaarën. 14 Kë nṣë wo mënllilan ṭi iko ilon inkdolaniṅ ṭi an : nawo ṭi na bañaar balon banjaar baṭaṣ uko wi Balaam ajaar ajukan. Ajukan Balak jibi akdoli kadoo kaṭu bañaar biki Iṭrayel bado buṭaan wi bakdeen ḡntaam ḡi bafiṅarun ḡnton abot aṭopan ḡleef ḡi baka

† Banfiyaarun biki Efet: Ṭi ugrek baji uwanjuṭ wi banfiyaarun biki Efet. †† Banikolayit : Ulibra wi ṭaṅ uṭiiniyaanun bañaar mënṭ banjaar bajukan ḡṭup ḡanwoon ḡṭilan kë ḡṭup ḡi bapiṅ ajukan ḡṣë wo ḡaameṭanaa. ‡ Baankkeṭ uṭëbanṭën : Ṭi uba umundu baankkeṭ kabi kaba ba te mnṅo.

na pjuban pi piinṭ ††. 15 Nakak awo na bañaar balon ṭi an bankṭaṣun pjukan pi banikolayit. 16 Naṭëlṣan ḡbida ḡi nan keeri! Woli naanṭëlëṣ ḡa, kabi du an hënkun, kagut na bañaar mënṭan na kakej kanjaar kapëna ṭi mntum mi naan.

17 «“Bankaṅ ibaṭ batiinkan uko wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujakuṅ na banfiyaarun. Bampokuṅ buṭaan, dluṅ kawul baka pde panwoonun baṭi ††, pi bañaar bawoon baambaar kawina, na plaak pfaatal pi bapiitun katim kalon kahalu ki nin ḡaṅ alon awoon aammee me bë mënṭ anyeenkun ka a.” »

Uṭup wi bapiitun banfiyaarun biki Tiyatira

18 Akak aji na nji : « Piitan banfiyaarun biki Tiyatira iji na baka : “Abuk Naṣibaṭi anwoon na këṣ kanwoon ḡi bdoon, kë ihoṭ ijeen ḡi ifeeru inṭuun ṭi bdoon aṭiini aji : 19 Dme uko wi najaar nado : ḡnal, pfiyaar, kamiir ki nan, na jibi najaar naṭën batënṭan. Dme kë nataman apel wi nabaar ame'ën me. 20 Kë nṣë wo mënllilan ṭi uko ulon ṭi. Nawut ḡnaṭ anwoon Jetabel kë awo ṭi ptoofan. Aji ul awo *Naṭupar Naṣibaṭi aṣë ḡi guur balempar naan kajukan baka pṭopan ḡleef ḡi baka na pjuban pi piinṭ kabot kade uyemaṭ wi ḡntaam ḡi bafiṅarun ḡnton. 21 Dṭena ḡnuur pa awugëṣ uṣal kë aṣë pok aduka ṭi pdo iko iṭop mënṭ. 22 Dṭu'a mnhaj kadola apiinṭ ṭi kaliṣa ado kahaj maakan, ul na banjaar bajuban pjuban pi piinṭ na a. Dwut baka woli badi ṭaṅ aṭañan iko iwuṭaan yi ajaar aṭu baka pdo. 23 Dkak alun kafin babukul. Hënk banfiyaarun bti bame kë dme uko wi bañaar bajaar baṣal du ḡhaaṣ ḡi baka, kaṣe katum ḡaṅ andoli ṭi uko wi adolon.

24 «“Kë an biki Tiyatira nanwoon naanṭaṣ pjukan pi ḡnaṭ mënṭ, an nanwoon naamme iko yi bajaar badu iko immeniṅ yi *Ṭatana, mënkek aka nin uko ulon wi pṭupan. 25 Dḡi ṭaṅ namëban bnuura uko wi najukuṅ te ukakën.

26 «“Bampokuṅ buṭaan abot ado uko wi nji ḡḡalun te unoor ubaanṣaani, dluṅ kaṭu baka ṭi kadun ki ḡṭaak.

27 Mnḡina mi Paapa awulun mi mi nji kawulun baka, balun kado kaṣih ḡṭaak mënṭ na kmëni kakob bañaar bawuṭaan jibi ḡaṅ ajaar afom iṭukar. Dkak awul baka unfay, ujah unjaar ujeehan na nfa †††.

29 «“Bankaṅ ibaṭ batiinkan uko wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujakuṅ na banfiyaarun.” »

Uṭup wi bapiitun banfiyaarun biki Ṭardet

3 Akak aji na nji : « Piitan banfiyaarun biki Ṭardet iji na baka : “Awoon na ḡhaaṣ paaj na ulon ḡi Naṣibaṭi abot amëban njah paaj na ulon aṭiini aji : Dme uko wi najaar nado ; bañaar baṣal aji nawo bajeb kë naṣë wo bakeṭ. 2 Nawoon bten, nataman nawutna kakeṭ bti ; dwin kë uko wi nadolon uunwinana bnuura ṭi kadun ki Naṣibaṭi. 3 Naleṣan jibi nayeenki ṭfa Uṭup wi Naṣibaṭi, namëbaan wa, nakuṭ nawugëṣ ḡṣal. Woli naanwo bten, kabi du an ḡi nakiiḡ, bë naankme wal

†† 2:14 Natenan ṭi Mnḡen 25.1-2. ††† 2:17 Natenan ṭi Ppën 16.32-34. †††† 2:27-28 Natenan ṭi Kaṅaam 2.8-9.

mënt. ⁴ Ké balonj ò an du Fardet başè wo banwoonj baantopan imişa yi baka ; balonj kagakandër na nji kawoh imişa ifaatal òiki bataanj na pwoh ya. ⁵ Bampokunj buţaan bakwohonj keeri imişa ifaatal, nin mënkpënan itim yi baka òi ulibra wi bapiitunj itim yi bańaan bankaanj ubida wi manjoonan. Woli dlunj awo du kadun ki Paapa na nwanjut nji nul, kaţup kaji bańaan mënt bawo biki naan.

⁶ «“Bankaanj ibaţ bańiinkan uko wi *Uhaaş wi Naşıbaţi ujakunj na banfiyaarunj.” »

Uţup wi bapiitunj banfiyaarunj biki Filadelfiya

⁷ Ajakën kak : « Piitan banfiyaarunj biki Filadelfiya iji na baka : “Anwoonj nayimanaan, anwoonj Manjoonan, awo na kaniigşaaani ki *Dayiţ naşih, anjaanj ahaabëş bë nin ñaanj aanji dët, anjaanj adët bë nin ñaanj aanji haabëş ańiini aji : ⁸ Dme uko wi najaan nado. Dţu òi kadunan plëman panwoonj bhaab, pi nin ñaanj awoonj aanhil pdët. Naanhinan maakan aşë mëbana uko wi njakunj, naampokën. ⁹ Natenan uko wi nji kalunj kado bańaanj biki *katoh kańehanaani ki *Fatana. Baji baji bawo biki pntaali pi Naşıbaţi aşë wo baanwo biki pa, bawo bańilan. Dluń kado baka babi bańup òi kadunan başë bame kë nji dńalan. ¹⁰ Kë an naşë mëban uţup naan, amiir, ukaanj kë nji kanaţ òi uko wi nan nawutna kahaj mnhaj mi Naşıbaţi akţuunj bańaanj biki umundu bti katenna jibi bawo i na manjoonan.

¹¹ «“Dbi hënkunj, namëbaan bnuura uko wi nayeekunj, nin ñaanj alonj awutna kayeenk katum ki nan. ¹² Bampokunj buţaan, ddo baka banaţ ji pţap du *Katoh ki Naşıbaţi i naan. Nin baankak apën da. Dpiit òi baka katim ki Naşıbaţi i naan na katim ki ubeeka wi Naşıbaţi i naan. Ubeeka mëntj uwoonj Yerutalem dhalu dankwalnaniinj baţi du Naşıbaţi i naan. Dpiit òi baka kak katim naan kahalulu.

¹³ «“Ankaanj ibaţ ańiinkan uko wi Uhaaş wi Naşıbaţi ujakunj na banfiyaarunj.” »

Uţup wi bapiitunj tunj banfiyaarunj biki Lawoditiya

¹⁴ Akak aji na nji : « Piitan banfiyaarunj biki Lawoditiya iji na baka : “Ñaanj i bajaanj badu uwo hanj, anjaanj aţup na manjoonan uko wi Naşıbaţi, anwoonj nateek, anşihunj iko bti impaşaniinj ańiini aji : ¹⁵ Dme uko wi najaan nado uwaanj udooni. Dńal nado uko unkaanj udooni. ¹⁶ Kë jibi uko wi najaan nado uwaanunj udooni, dban òi ppokan.

¹⁷ «“Naji naji nawo bayok, naanwaanj nin uko ulonj aşë wo naamme kë nawo banwuţanunj, bajuuk, bawaanj, banwoonj bakuul abot awo byişu. ¹⁸ Hënk, nańiinkan uko wi nji kajakananj: nanugan wuuru wi naan wi mbomanunj bnuura maakan, wal mëntj nawo bayok na manjoonan. Nanugan kak imişa ifaatal nawohara, nawutna kawo byişu kakowa, nabot nanug bko bi këş nahilna nado kawin bnuura. ¹⁹ Kë nji, bańaanj biki nji nńalunj dji kańoman na baka kakut kakob baka. Natamaan keeri, nawugëş nşal. ²⁰ Natenan, dwo òi plëman akob. Ñaanj ańiinkunj pdiim naan

ahaabëşaan plëman, kaneej du katohul, nde kańah.

²¹ Nji dpok buţaan, aţo na Paapa òi pńij pi pşih. Bampokunj buţaan, dţen baka babi baţo na nji òi pńij pi pşih. ²² Ankaanj ibaţ ańiinkan uko wi Uhaaş wi Naşıbaţi ujakunj na banfiyaarunj.” »

Pńij pi pşih pi Naşıbaţi

⁴ Wi uko wanj uţëpunj, dkak aten, awin plëman panwoonj bhaab du baţi aşë òiink pdiim pambiinj ańiini na nji, pambiinj awo ji plul kë pajakën : « Payiin ibi òi, nşë diimanu uko unklunj kaţëp. »

² Òi dko mëntj, kë *Uhaaş wi Naşıbaţi uşë neej òi nji. Pńij pi pşih plonj pawo du baţi, kë alonj aţo òi pa. ³ Dwin uko ujeenkala na uniilu kë uknuur òi a. Kańaanan ki ubopal kalonj kankwoj wojunj kafooy pńij pi pşih. ⁴ Bantohi ińeen nşëb na babaakër banwohariinj imişa ifaatal feh, afuuta nşëpi nji pşih nji uwuuru baţo òi òiij yi pşih afooy pńij pteek punj. ⁵ Iliik liik na idiim na imparantant ipën òi pńij. Kfiitj paaj na plonj kayik òi kadun ki pa, kul kawoonj nşaaş paaj na ulonj nji Naşıbaţi. ⁶ Uko ulonj uwo òi kadun ki pńij, awo ji bdëk banwoonj ji kawini kanknuurunj.

Nko nşaaakër nşawo òi ptoof pi pńij abot afooy pa ; awo na këş òi kadun na kafeţ. ⁷ Uko uteek unaam na uliihu, kë utëbantën uwo ji uwit ukaş umpotj, uwajanţën kë uwo na kaara dannaamunj na di ñaanj, kë ubakaanţën unaam ji ukat uweek unkyiţunj. ⁸ Nko nşaaakër nşunj nşawo undoli na ibaaklu paaj inwoonj na këş òi ya meetj na òi ibanj. Naji nşabi kahuuran huuran unuur bti na utejan bti kaji :

« Iyimani, iyimani, iyimani,
iwi Naşıbaţi *Anhiniinj iko bti,
anjonunj nwoo, anwoonj, ankmbiinj. »

⁹ Hënk, uyaaş undoli wi nko nşaaakër nşunj nşajaan nşayeeh kadëman, kabëeb Naşıbaţi anţoonj òi pńij pi pşih, anwoonj te mnşo, ¹⁰ bantohi ińeen nşëb na babaakër bukunj bajot òi ihoţ yi anţoonj òi pńij, adëman anwoonj te mnşo. Baji bafël nşëpi nji pşih òi kadun ki pńij kaşë ji :

¹¹ « Ajugun, Naşıbaţi i nun
bańaanj bawo biki kadëmanu kabot kabëebu
mnhina bti manwoona du iwi,
òiki iwi ipaşunj iko bti,
ińalunj ppaş ya,
kë iwo yii yi. »

Anwoonj unkaneel wi bţenjan

⁵ Dkak awin òi kańen kadeenu ki anţoonj òi pńij pi pşih ulibra umpiitaniinj òi meetj na òi bdig, kë adët wa aşë jatan nşyaaş paaj na ulonj kameel ki pbeela kakuuţna wa. ² Kë nşë win uwanjut unwoonj na mnhina mnweek kë uhuuran maakan aji : « In ataanjunj na ppënan uko undëtnunj ulibra kahaabëş wa? » ³ Kë nin alonj du baţi na òi mboş na òi mboş uţëeh aanhil phaabëş wa kaleyir. ⁴ Wi wi nşaanj awooni maakan òiki baanwin win nin ñaanj antaanj na phaabëş wa. ⁵ Alonj òi bantohi kë aşë ji na nji : « Kwooni! Tenan, uliihu wi pntaali pi Yuda †, ampënnunj òi *Dayiţ, awat başooradul ; ul

ahilun ppënan uko wi badëtnun ulibra nyaaş paaj na ulon kahaabëş wa.

⁶ Wal mënţ kē nşë win ʈi ptoof pi pʈij pi pşih na pi ŋko ŋbaakër na pi bantohi, anwoon unkaneel wi bafaalun. Awo na itiim paaj na ploŋ ʈi bkow akuţ awo na kēş paaj na ploŋ. Kēş mënţ kawoon ŋhaaş paaj na ulon ŋi Naşibaţi, ŋi ayilun ʈi umundu bti. ⁷ Anwoon unkaneel abi ayeenk ulibra ʈi kañen kadeenu ki anţoon ʈi pʈij pi pşih. ⁸ Wi ayeenkun ʈi wa, ŋko ŋbaakër ŋun na bantohi iñeen ŋtëb na babaakër babi anup ʈi kadun ki anwoon unkaneel adëmana. Andoli amëban bntuni na ikoopa yi uwuuru intumi mnkulan manwoon pñehan pi bañaan biki Naşibaţi. ⁹ Bayeeh kayeeh kahal aji :

« İtaan na pyeenk ulibra kapënan iko indëtnun ʈi wa ʈiki ibi faalana, na pñaak pi nu ikakan du Naşibaţi bañaan biki kşini bti, ŋţup bti, kntaali bti na ŋtaak bti.

¹⁰ İdo baka kē bawo pntaali pi baţenjan banwoon başih

aşë lemp ʈi kadun ki Naşibaţi, bankşihun ʈi mboş. »

¹¹ Wal mënţ dwin abot atiink idiim yi ŋwanjuţ ŋtum ŋanfooyun pʈij pi pşih na ŋko ŋun na bantohi. Ŋatum pʈum paŋ awo kntuni na kntuni ktum maakan, ¹² aşë yeeh na idiim iweek maakan aji :

« Bañaan bawo biki kadëman, kabot kabeeb anwoon unkaneel unfaalaniin ʈiki awo mnhina abot awo pyok, awo uşal untuŋa, abot awo uforta. »

¹³ Dkak atiink iko impaşaniin bti inwoon du baţi, ʈi mboş, ʈi mboş uţeeh, na ʈi bdëk, iko bti inwoon ʈi ya kē ikji :

« İwi inţoon ʈi pʈij pi pşih na iwi inwoon unkaneel, ŋbeeban adëmanan ʈiki nawo mndëm na mnhina te mnţo. »

¹⁴ Kē ŋko ŋbaakër ŋun ŋaşë ji : « Uwo haŋ » kē bantohi başë ŋup ʈi kadun ki baka adëman baka.

Ppënan iko inkuuţun ulibra

6 Hënk, kē nwin, wi anwoon unkaneel apënanun uko uteek unkuuţun ulibra, kē nşë tiink ulon ʈi ŋko ŋbaakër ŋun kē ukʈini na pdiim pweek panwoon ji kamparantant aji : « Biini. » ² Kē nten aşë win umpëlënt ufaatal kē ukbi. Andapiin wa awo na kaŋaanan ki işuuri, kē bafuutana uţepi wi pşih. Kē aya awo nayoh du ugut, kaya kado kayoha yoh.

³ Wi apënanun utëbantën, dtiink uko utëbantën ʈi ŋbaakër ŋun kē uhuuran aji : « Biini. » ⁴ Kē umpëlënt ulon ukak apën, awo ujeenk. Andapiin wa bawula mnhina mi pʈij ugut ʈi mboş, bañaan bado kafinjar. Bawula kakej kaweeb.

⁵ Wi apënanun uwajantën, dtiink uko uwajantën ʈi ŋbaakër ŋun kē uhuuran aji : « Biini. » Kē nten aşë win umpëlënt ujenal. Andapiin wa awo na uko upeeşaraani ʈi kañen. ⁶ Kē nşë tiink uko ji pdiim ploŋ pampënnun ʈi ptoof pi ŋko ŋbaakër ŋun aji : « Unkil wi

maaj pa baluk bi unuur, ŋkil ŋwajant ʈi udut pa baluk bi unuur. Kē ukëra na ubiñu, nawutan preeş jibi pa-woon. »

⁷ Wi apënanun ubaakanţën, dtiink uko ubaakanţën kē uhuuran aji : « Biini. » ⁸ Kē nşë win umpëlënt unwoon ji ujaagal unlewun. Andapiin wa katimul kawo pkeţ kē i bajaan bado mnkeţ aşë ʈaşaş. Bayeeh mnhi-na mi pfiŋ na kej, na ubon, mmaak, na ŋko ŋi uţeeh bañaan biki kafah kalon ʈi ibaakër yi umundu.

⁹ Wi ahaabëşun uñeenanţën, dwin ʈi *bliit bi mngur uţeeh ŋhaaş ŋi bañaan biki bafaalun ʈiki babi fiyaar Naşibaţi akuţ aţup uko wi nul. ¹⁰ Bahuuran na pdiim pweek aji : « Ajugun Nayimanaan, anwoon na manjoo-nan, iyoonk lum kawayşaanun na bañaan biki umundu ʈi pñaakun pi batulun, kakob baka? » ¹¹ Wal mënţ kē başë wul baka andoli kamişafafaatal aşë ji na baka bayoonk ntiinku kak te bayiţ baka banklemparun Yetu banwoon i pbi kafinjana jibi bukafinjanin bakaţ.

¹² Hënk, kē nwin, wi ahaabëşun upaajanţën, kē mboş manşë şinţar maakan, kē unuur ujen awo ji ihil, kē pli bti pajeenk jud awo ji pñaak. ¹³ Njah ŋajot ʈi mboş awo ji mnko manwoon maandobi jeenk mi ukëk uwatun, ¹⁴ kē baţi bakak awo ji kambantan ki banjuun, kē inkun na ŋjiw bti ipën du dko di iwoon. ¹⁵ Wal mënţ kē başih biki mboş, bañaan baweeb, başih biki bangoli, bayok, bañaan bantiinkaniin, balemp bti na baweeb biki baka bti başë ya amena du ihër yi inkun na du mnlaak manwoon da. ¹⁶ Bawo ʈi pji na inkun na mnlaak : « Najot-nun, namenun ŋlow kēş ki anţoon ʈi pʈij pi pşih, nakuţ nalowanun udeeb wi anwoon unkaneel. ¹⁷ Unuur uweek wi udeeb wi baka ubii, in aknaţun? »

Uko unkyuujun kē bañaan bawo biki Naşibaţi

7 Wi iko yaŋ iţëpun, dwin ŋwanjuţ ŋbaakër kē ŋawo ʈi imban ibaakër yi umundu, ŋamëban ŋyook ŋbaakër, uyook uwutna kayook ʈi mboş kēme ʈi bdëk kēme ʈi bko bloŋ. ² Dkak awin uwanjuţ ulon kē ukwoona umayar unuur apaya, uwo na uko wi ukdoon kaţu ŋaŋ kayuujna kē awo i Naşibaţi anwoon. Udo pdiim pweek aji na ŋwanjuţ ŋbaakër ŋambiiŋ ayeenk mnhina mi ptok mboş na bdëk : ³ « Nawutan katok mboş na bdëk na mnko : nayoontan duna ŋţu ʈi ijuk yi biki Naşibaţi uko unkyuujun kē bawo biki nul. »

⁴ Hënk, kē baţup hum di bañaan biki baţuun uko mënţ bawoon, bawo : iñeen-week na iñeen ŋbaakër na babaakër nyaaş iñeen-week iñeen (144 000) bampënni ʈi kntaali bti ki bubuk İtrayel.

⁵ Biki pntaali pi Yuda biki baţuun uko unkyuujun kē bawo biki Naşibaţi bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Ruben bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Gad bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ŋtëb (12 000).

⁶ ʈi pntaali pi Ater bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Neftali bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Manate bawo iñeen-week iñeen nyaas iñeen na ñtëb (12 000).

⁷ Biki pntaali pi Fimeyon bawo iñeen-week iñeen nyaas iñeen na ñtëb (12 000).

Biki pntaali pi Lewi bawo iñeen-week iñeen nyaas iñeen na ñtëb (12 000).

Biki pntaali pi Itakaar bawo iñeen-week iñeen nyaas iñeen na ñtëb (12 000).

⁸ Biki pntaali pi Fabulon bawo iñeen-week iñeen nyaas iñeen na ñtëb (12 000).

Biki pntaali pi Yotef bawo iñeen-week iñeen nyaas iñeen na ñtëb (12 000).

Biki pntaali pi Benyamin bawo iñeen-week iñeen nyaas iñeen na ñtëb (12 000).

Bañaan batum maakan biki ñtaak bti

⁹ Wi uko warj utëpun, kë nşë win pntuk pi bañaan pweek maakan, pi nin ñaari awoonj aanhil pñën. Bawoona ñtaak bti, na kşini bti, na kntaali bti na ñtup bti anaŋ ŋi kadun ki pñij pi pşih na ki anwoonj unkaneel wi bñerjan. Bañaan mëntŋ bawohara imişa ifaatal, awo na ijaak ŋi iñen. ¹⁰ Bahuuran maakan aji :

« Naşibaŋi i nun anwoonj ŋi pñij pi pşih na anwoonj unkaneel babuuranuñ nja. »

¹¹ Kë ñwanjuŋ bti ñaşë fooy pñij pi pşih na bantohi na ñko ñbaakër ñuñ añup afëŋ kaara ŋi mboş adëman Naşibaŋi, ¹² ñaji :

« Uwo hañ! Naşibaŋi i nun, ñbeebu adëmanu ŋiki iwo na uşal untuñ na mndëm na mnhina te mnŋo. Uwo hañ! »

¹³ Alonj ŋi bantohi bukuñ anaŋa aşë heparaan aji : « Bañaan banwohariiñ imişa ifaatal yi, bawo bahonj ba? Bawoona ŋuñ ba? »

¹⁴ Kë nteem aji : « Naweeek, iwi imeerj. »

Kë aşë ji na ñji : « Bawo bañaan banwoonuñ du mn-haj mnweek ; banaj imişa yi baka ŋi pñaak pi anwoonj unkaneel akakan ya ifaatal. ¹⁵ Uko warj ukaanj kë banaŋ ŋi kadun ki pñij pi pşih pi Naşibaŋi, adëmana pnak na utejan du dko dyimanaan di nul, kë anŋoonj ŋi pa aluñ kayenjan baka. ¹⁶ Ubon uunkak ade baka, udaan uunkak añij baka, bnuur baankak atër baka, këme uyook uyik ulonj. ¹⁷ Anwoonj unkaneel, anwoonj ŋi ptoof pi pñij pi pşih akluñ kawo nayafan i baka kaşë kañoŋ baka du ñkumpëş ñi meel manjaan manwul ubida. Naşibaŋi aluñ kawent mnkuul bti manwoonj ŋi kës ki baka. »

Ppënan uko utënk paaj na ulonj unkuuŋnuñ ulibra

8 Wi anwoonj unkaneel wi bñerjan apënanuñ uko unkuuŋnuñ ulibra utënk paaj na ulonj, kë baŋi başë yomp bti ado uko ji ptoof pi uwoori.

² Kë nşë win ñwanjuŋ paaj na ulonj ñanjaan ñanaŋ ŋi kadun ki Naşibaŋi, kë ñayeenk klul paaj na plonj.

³ Uwanjuŋ ulonj kak unwoonj na pñukar pi uwoori panjaan patërna mnkulan ubi anaŋ kañoğ *bliit bi mngur. Uyeenk mnkulan mntum katër ma du bliit bi mngur banwoonj ŋi kadun ki pñij pi pşih pi Naşibaŋi, manhilna mampaya na pñehan pi biki Naşibaŋi bti. ⁴ Kë udu wi mnkulan mankyikuñ uşë pënna ŋi pñukar panwoonj ŋi kañen ki uwanjuŋ wuñ apaya du Naşibaŋi na pñehan pi biki nul. ⁵ Wi wi uwanjuŋ uşaanj ajej pñukar atuman pa bdoo banwoonuñ du bliit bi mngur aşë fël pa ŋi mboş. Wal mëntŋ kë imparantant na idiim itiinkanaa, kë iliiik liik iklañşa, mboş bti kë manşintari.

Klul paaj na plonj

⁶ Kë ñwanjuŋ paaj na ulonj ñanwoonj na klul ñuñ ñaşë bomandër pa plul.

⁷ Uteek ululi, kë mpoj na bdoo inaakiiruñ na pñaak işë jot ŋi mboş ; kafah kalonj ŋi ifah iwajanŋ yi mboş kë kayiki, kë kalonj ki mnko kayak na ujaagal bti.

⁸ Utëbantën ululi, kë uşë wo wo ji pnkuñ pweek pankyikuñ pajotnuñ bdëk ; kë kafah kalonj ŋi ifah iwajanŋ yi bdëk kakak pñaak. ⁹ Kafah kalonj ŋi iwajanŋ ki ñko ñanwoonj ŋi bdëk bweek kakeŋi, kë kafah kalonj ŋi iwajanŋ ki iŋeem na ñlantu katokaa.

¹⁰ Uwanjuŋ uwajanŋen ululi, kë du baŋi, ujah uweek uşë jot ayik ji bdoo bweek. Ujot ŋi kafah kalonj ŋi iwajanŋ yi idëk na ñkumpëş. ¹¹ Katim ki wa kawo unhaayun, kë kafah kalonj ŋi iwajanŋ yi meel kahaayi, ukaanj kë bañaan batum bakeŋi.

¹² Uwanjuŋ ubaakanŋen ululi, kë kalonj ŋi ifah iwajanŋ yi bnuur na ki pli na ki ñjah işë koba, hënk, kafah kalonj ŋi iwajanŋ yi ña ijëmşaa : unuur uwaanj kafah kalonj ki bjeehi bi wa, kë utejan ukak awaanj bi wa.

¹³ Wal mëntŋ dten ten, aşë tiink ukat uweek unkyiŋuñ du kalowan du baŋi ahuuran maakan aji : « Pwuŋan, pwuŋan, pwuŋan ŋi bañaan biki mboş wal wi ñwanjuŋ ñwanjuŋ ñandukiin plul ñakluluñ. »

Plul pñeenanŋen

9 Uwanjuŋ uñeenanŋen ululi, kë nşë win ujah kë upëna baŋi ajot ŋi mboş. Ujah mëntŋ uyeenk kani-igşaan ki bnjiir bweek, ² aya ahaabëş ba, kë udu uşë pën ŋi ba awo ji udu wi bdoo bweek. Udu ufëlan bnuur na dko bti. ³ Kë ñguul ñaşë pënna ŋi udu mëntŋ aniink mboş ; ñayeenk phina pannaami na pi ñtifar ñi mboş. ⁴ Baneenan ña pban ujaagal na mnko, ñawut kaban nin uko ulonj unjaan umay ŋi mboş. Bañaan banwoonj baanwo na uko unkyuujunj kë bawo biki Naşibaŋi ŋi ijuk ŋaŋi biki ñawoonj i katap. ⁵ Kë başë neenan ña ñafiñ baka, baji ñahajan hajan baka kli kañeen. Mnhañ mi ñajaan ñaŋu manwo ji mi ñaari ajaan ahaj woli utifar utapa. ⁶ ŋuñ ñnuur mëntŋ bañaan bado kala pkeŋ paşë paŋi ; banjal pkeŋ paşë papok baka.

⁷ ñguul mëntŋ ñawo ji ñmpëlënt ñi babomanuñ pa ugut. ñawo na uko ulonj unnaamuñ na ñtepi ñi pşih ñi uwoori. Ikaara yi ña iwo ji yi bañaan. ⁸ Uwel wi ñguul mëntŋ uwo ji uwel wi baat, kë iñiñ yi ña iwo ji yi uliihu. ⁹ ñawo na uko ulonj unnaamuñ ji kamişa kanŋak ki

bangoli. Woli itiink ɲa kɛ ɲakɲiɲ, ibaaklu yi ɲa iji do ji ɲkaaru ɲi ɲmpɛlɛnt ɲakpulɲ ɲɛtum ɲankɲiirɲ dko di ugut. ¹⁰ ɲawo na itant innaami na yi ɲtifar, awo na itapi. ɲi itant yuɲ di di mnhina mi phajan baɲaaj kli kaɲeen manwoon. ¹¹ Naɲih i ɲa awoon uwanjuɛ wi bnji-ir bweek ; katim ki wa ɲi uhebɛrɛ kawo Abadon, kɛ ɲi ugrek kawo Apoliyon, uwoon natok.

¹² Kaɲaafa kateek kaɲɛpi, kɛ itɛb iɲɛ duka inkbiyi.

Plul ppaajantɛn

¹³ Uwanjuɛ upaajantɛn ululi, kɛ nɲɛ ɲiink pdiim kɛ pa-pɛnna ɲi imban ɲbaakɛr yi *bliit bi mngur bi uwuuru banwoon ɲi kadun ki Naɲibaɲi. ¹⁴ Pdiim mɛntɲ paji na uwanjuɛ unwoon na plul : « Wutaan ɲwanjuɛ ɲbaakɛr ɲantananiin du bdɛk bi ɛfrat. » ¹⁵ Kɛ bawutan ɲwanjuɛ ɲbaakɛr ɲuɲ, ɲannaɲuɲ abi kayoonk yoonk uwoori, unuur na pli na uɲubal wi ɲakɲiɲuɲ kafah kalon ɲi iwanjuɛ yi baɲaaj biki mboɲ. ¹⁶ ɲawo na bangoli bandapiin ɲmpɛlɛnt ; baɲupɛn hum di di bangoli mɛntɲ bawoon : bawo iɲeen-week ɲtɛb ɲyaaɲ iɲeen-week iɲeen ɲyaaɲ iɲeen-week iɲeen (200 000 000).

¹⁷ Kɛ nwin ɲmpɛlɛnt na bandapiin ɲa : bawohara imiɲa inɲak yi bangoli, iwo ijeenkali jud ji bdoo, awo iniilu awoj woj abot awo kak ileel ji pdɛpalɛn panjaan patɛrad. Ikow yi ɲmpɛlɛnt iwo ji bi uliihu, ɲapɛnan ɲi mntum mi ɲa bdoo, udu na pdɛpalɛn panjaan patɛrad. ¹⁸ Iɲaafa iwajanɲ yuɲ, inkpɛnuɲ ɲi mntum mi ɲa ifiɲ kafah kalon ɲi iwajanɲ yi baɲaaj biki mboɲ. ¹⁹ Mnhina mi ɲmpɛlɛnt ɲuɲ manwo ɲi mntum na itant yi ɲa. Itant yi ɲa innaam na ɲpula, iwo na ikow, kɛ na ikow yuɲ mɛntɲan yi yi ɲajaaɲ ɲadolna buɲaan. ²⁰ Kɛ bandukiin ɲi baɲaaj, banwoon baankeɲ ɲi kaɲaafa kanɲɛpuɲ kuɲ, baandug umeli aɲaɲan pdo buɲaan di bajaan babi kado, awo ɲi pdɛman ɲntaayi na ɲnton ɲi baɲakuɲ na uwuuru na ɲi baɲakuɲ na untaam na ɲi ifeeru na ɲi mlaak na ɲi imul, ɲul ɲanwoon ɲaanhil pwin, pɲiink kɛme kapos. ²¹ Baankak adug umeli aɲaɲan pfiɲ baɲaaj, pkaalam, pjuban pi piinɲ na kakii.

Uwanjuɛ unwoon na ulibra umpoɲi

10 Dwin uwanjuɛ ulon kak unwoon na mnhina kɛ uwalnaana baɲi. Uwohara kanfɛluɲ, kanɲaan ki ubopal kafooy bkow bi wa, kaara di wa dawo ji bnuur, kɛ ihoɲ yi wa iwo wo ji itap yi bdoo. ² Umɛban ulibra umpoɲi unwoon bhaab ɲi kaɲen. Utap kahoɲ kadeenu ɲi bdɛk, atap kamayu du mboɲ, ³ aɲɛ huuran na pdiim pweek panwoon ji pi uliihu. Wi uhuuranuɲ, kɛ imparantant paaj na kalon iɲɛ dug. ⁴ Wi imparantant idugun, dya ppiit uko wi ijakuɲ, aɲɛ ɲiink pdiim panwoonuɲ baɲi, kɛ pajakɛn : « Kpiit uko wi imparantant paaj na kalon ijakuɲ, nin alon awutna kame wa. »

⁵ Kɛ uwanjuɛ wi mbiin awin kɛ unatɲ ɲi bdɛk na ɲi mboɲ uɲɛ deen kaɲen kadeenu baɲi, ⁶ aɲɛ mehna ɲi katim ki ankwoon te mɲo, ɲi katim ki ampaɲuɲ baɲi na iko inwoon ɲi ba, ɲi katim ki ampaɲuɲ mboɲ na iko inwoon ɲi ma, ɲi katim ki ampaɲuɲ bdɛk na iko inwoon ɲi ba, aji : « Wal ubani, kɛ pyoonk pabaa! ⁷ Kɛ ɲi ɲnuur ɲi

baktiinkuɲ uwanjuɛ uɲɛn paaj na ulon ululi, wi wi iko immeniin yi Naɲibaɲi ikdolaniin jibi abiin aɲup *baɲu-parul banjaan balempara. »

⁸ Kɛ pdiim pi mbiin atiinkna du baɲi pakak aɲiini na ɲi ajakɛn : « Yaan ije ulibra umpoɲi unwoon bhaab unwoon ɲi kaɲen ki uwanjuɛ untaapuɲ kahoɲ kalon du bdɛk atap kundu du mboɲ. » ⁹ Kɛ nya du uwanjuɛ aji na wa uwulɛn ulibra. Kɛ uɲɛ ji na ɲi : « Yeenkan, deen wa ; ulil ɲi mntumu ji mnob, kaɲɛ katɛru du kayiɲ. » ¹⁰ Dje ulibra ɲi kaɲen ki uwanjuɛ, ade wa. ɲi mntum naan uwo wo ji mnob kɛ wi ndeen wa aba, kɛ kayiɲ naan kaɲɛ yik. ¹¹ Wal mɛntɲ kɛ baɲɛ jakɛn : « Iwo kaɲup kak uko wi Naɲibaɲi ajakuɲ ɲi uko wi knaali ktum, ɲtaak ɲɛtum, ɲɲup ɲɛtum na baɲih biki baka. »

Bamaar batɛb

11 Wi wi nɲaan ayeenk pmul pannaamuɲ na pi baniw bajaan baniibna. Kɛ Naɲibaɲi aɲɛ ji na ɲi : « Naɲiin iya iniib *Katoh Kawee kɛ naan na bliit mi mnguur, ibot ifɛn baɲaaj bambiin ɲi ka adɛmanaan. ² Wutan kaniib blay bi bdig bi Katoh kɛ naan. Wutan ba hɛnk, ɲiki ddukar ba banwoon baanwo bayuday, baluɲ kapos poɲan ubeeka uyimanaan kli iɲeen ɲbaakɛr na ktɛb (42) katok wa. ³ Dluɲ kayil bamaar batɛb biki naan bado kaɲuparaan, bawoh ɲɲaaku ɲnuur iɲeen-week ɲyaaɲ iɲeen na ɲtɛb na ɲnuur iɲeen paaj (1260) mɛntɲ. »

⁴ Bukal bawoon mnko mntɛb mi mnoliwera na kfiitɲ ktɛb kannaɲuɲ ɲi kadun ki Ajug mboɲ. ⁵ Woli ɲaan alon aɲal pba na baka, bdoo bapɛnna ɲi mntum mi baka katok baɲoorad baka. Aa, woli ɲaan aɲal pfiɲ baka, hɛnk di akkeɲuɲ. ⁶ Bawo na mnhina mi ptuh baɲi, nin uɲubal uunkjot ɲi wal wi bakwoon ɲi pɲupar Naɲibaɲi. Bawo kak na mnhina mi pkakan meel pɲaak na mi pɲu iɲaafa itum ɲi mboɲ, wal wi baɲalaan.

⁷ Kɛ wal wi bakbaan pɲup uko wi Naɲibaɲi aɲuɲ baka pɲup, uko ulon unkmɛnnuɲ du bnjiir bweek upɛn kagut na baka, kakob baka kabot kafin baka. ⁸ Muum mi baka manduka ɲi bayiti bi ubeeka uweek wi bapɲuɲuɲ Ajugun, unwoon ji ɲodom kɛme ɛjptu.

⁹ Baɲaaj biki knaali bti, kɲini bti, ɲɲup bti na ɲtaak bti babi pten muum mi baka. Mawo ɲi bayiti bi ubeeka ɲnuur ɲwanjuɛ na ptoof pi unuur, bapok bamoy ma. ¹⁰ Baɲaaj banfɛɲuɲ mboɲ baɲan ɲi uko mɛntɲ kawo ɲi mnlilan kabot kaɲenar iko, ɲiki baɲupar Naɲibaɲi batɛb bukuɲ babi hajan baka maakan.

¹¹ Kɛ wal wi ɲnuur ɲwanjuɛ na ptoof pi unuur ɲakɲɛpuɲ, uhefɛntɲ unwoonuɲ du Naɲibaɲi uneej ɲi bankeɲuɲ bukuɲ, baɲɛ banaɲa. Wal mɛntɲ palɛnk pweek panej bambiin pten baka. ¹² Batɛb bukuɲ baɲɛ ɲiink pdiim pweek pampɛnnuɲ baɲi paji na baka : « Napayiin ɲi. » Baɲɛ bapaya baɲi ɲi kanfɛluɲ ɲi kadun ki baɲoorad baka.

¹³ Wal mɛntɲan wuɲ, mboɲ manɲiɲtar maakan, kafah kalon ɲi iɲeen yi ubeeka kaɲɛ jot ; baɲaaj iɲeen-week ɲyaaɲ iɲeen paaj na ulon (7000) bakɛɲ ɲi kaɲaafa mɛntɲ. Bandukiin balɛnk maakan aɲɛ dɛman Naɲibaɲi anwoon baɲi.

¹⁴ Kaṭaafa katëbantën kaṭëpi, kawajantën kabi hënkuṅ.

Plul pṭënk paaj na plon

¹⁵ Wi iko yaṅ iṭëpuṅ, uwanjuṭ uṭënk paaj na ulon uli, kē idiim iweek iṣë tiinkana du baṭi aji : « Pṣih pi mboṣ pawo hënkuṅ pi Ajugun na *Krittü i adatuṅ ; aṣih te mnṭo. »

¹⁶ Kē bantohi iṭëen ṅtëb na babaakër banṭoon ṭi iṭij yi pṣih ṭi kadun ki Naṣibaṭi, baṣë fëṭ kës ṭi mboṣ adëmana, ¹⁷ baji baji :

« Nṭbeebu, iwi Ajugun Naṣibaṭi *Anhiniṅ iko bti, inwoon, abot ajon nwoo, ijeṅ mnhina mnweek mi nu abëkanaan pṣih pi nu.

¹⁸ Bañaanṅ biki ṅtaak badeebaṭi, kē udeeb wi nu uṣaanṅ abi.

Wal wi pwayëṣ bankeṭuṅ ubani, wal wi ptuum baṭuparu banjaanṅ balemparu, na bañaanṅ biki nu bti, banjaanṅ batiinku, bampoṭi na baweeṅ,

kē wal wi pṭok banktokuṅ umundu ubani. »

¹⁹ Wal mënṭ, kē *dko dyimanaan di Naṣibaṭi danwoon du baṭi daṣë haabṣa, kē *umaala uyimanaan wi bhoṅar uṣë pën awinana da. Wi wi iliik liik iṣaanṅ awinana, kē imparantant itiinkanaa, mboṣ kē manṣinṭari, kē uṣubal uweek wi mpoj mmag uṣë jot.

Ñaaṭ na unjumpul

12 Wi iko yaṅ iṭëpuṅ, uko uñoṅarënaan maakan uwinana du baṭi : ñaaṭ anwohariṅ unuur kē uwo kamiṣa abot atap ihoṭ ṭi pli, aṣë wo na ṅjah iṭëen na ṅtëb ṭi bkow kē ṅawo uṭëpi wi pṣih. ² Ñaaṭ mënṭ awo na kayiṅ aṣë do idiim ṭiki wal wi nul wi kabuk ubani, kē akhaj. ³ Uko ulon ukak awinana du baṭi : uwo ji unjumpul uweek unjeenkuṅ ji bdoo. Uwo na ṅkow paaj na blon na itiim iṭëen. Bkow bandoli bawo na uṭëpi wi pṣih. ⁴ Uji uwet na ptant pi wa kafah kalon ṭi iwajanṭ yi ṅjah ṅi baṭi kawat ṭi mboṣ. Uya naṭ ṭi kadun ki ñaaṭ ankdoonṅ na kabuk, kahilna kade napoṭ wal wi akbukiṅ. ⁵ Kē ñaaṭ aṣë buk napoṭ ñiintṅ. Ul akbiṅ kaṣih ṅtaak bti na btintël bi pfeeru. Napoṭ uṅ ajejanaa, aya wo du Naṣibaṭi, na du pṭij pi pṣih pi nul. ⁶ Kē ñaaṭ aṣë ṭi aya du *pndiiṣ du dko di Naṣibaṭi abomanuluṅ. Awo da bado kade de'ana ṅnuur iṭëen-week iṭëen na ṅtëb na ṅnuur iṭëen paaj (1260).

⁷ Ugut uweek uwo du baṭi : *Mikayel uwanjuṭ uweek na ṅwanjuṭ ṅi nul ṅaneeṅ ugut na unjumpul, kē wul na ṅwanjuṭ ṅi wa, ṅakak anaṭa wa na Mikayel. ⁸ Kē ṅaṣë yoh ṅi unjumpul kē ṅaankak aka dko du baṭi. ⁹ Bawat unjumpul uweek, upula ujon wi bajaanṅ bado Ṭatana Këme Untaayi Uweek, unjaanṅ uguur umundu bti. Bawat wa ṭi mboṣ wul na ṅwanjuṭ ṅi wa.

¹⁰ Kē ṅṣë tiink pdiim pweek du baṭi kē pakji :

« Wal wi mbuur ubani, wal wi mnhina na pṣih pi Naṣibaṭi i nun,

wal wi *Krittü i adatuṅ akdoonṅ kaṣih! Ñaanṅ anjaanṅ atapar bayiṭ ṅja ṭi Krittü ñaanṅ anjaanṅ aya du Naṣibaṭi i nun katapar baka unuur bti na uṭëjan bti awatana du mboṣ.

¹¹ Kē biki ataparunṅ baṣë koba na pñaak pi anwoonṅ unkaneel wi bṭëjan, na uṭup wi Krittü wi bakṭupunṅ ;

baṅal ubida kadoo kado kaṭi pkeṭ.

¹² Ukaanṅ, iwi baṭi, na banfëṭuṅ ṭi iwi, nalilaan.

Kē an mboṣ na bdëk nawoon na pwuṭan, ṭiki *Untaayi Uweek uwala ṭi an.

Uwala ṭi an na udeeb uweek

ṭiki ume kē uduki'a wa ṅwal ṅntiinku. »

¹³ Kē wi unjumpul uwinuṅ kē ugot ṭi mboṣ, aṣë naṭa pla ñaaṭ ambukuṅ napoṭ ñiintṅ. ¹⁴ Kē ñaaṭ aṣë yeenk ibaaklu yi ukaṭ uweek ahilna ayiṭ, aya du pndiiṣ alow upula, du dko di babomanuluṅ pa kado kade de'ana ṅṣubal ṅwanjuṭ na kli paaj. ¹⁵ Kē upula uṣë pënan ṭi mntum mi wa meel kē manwo ji bdëk ṭi kafëṭ ki ñaaṭ meel manhilna manya na a. ¹⁶ Kē mboṣ manṣë bi aṭënk ñaaṭ, manhaabṣaa, ayoor bdëk bampënuṅ ṭi mntum mi unjumpul. ¹⁷ Kē udeeb wi udeebaṭëruṅ ñaaṭ udo kē unaṭa ugut na babukul bandukiṅ, banjaanṅ baṭaṣ bti bgah bi Naṣibaṭi abot amëban manjoonan mi Yetu ayuujuṅ.

¹⁸ Kē unjumpul uya naṭ kakab bdëk †.

Ulimariya umpënnuṅ du bdëk

13 Dwin wal mënṭ ulimariya ulonṅ unkaanṅ itiim iṭëen na ṅkow paaj na blonṅ kē upën du bdëk. Ptiim pandoli pawo na uṭëpi wi pṣih kē katim kankkarunṅ Naṣibaṭi kē kapiit ṭi bkow bandoli. ² Ulimariya wi nwinuṅ unaam na uwuṭ, ihoṭ yi wa iwo iweek abot ajab maakan, iñiiri yi wa iwo ikujëṅṭaan, uwo na mntum mi uliihu. Unjumpul uwul wa mnhina mnweek mi wa na pṣih pi wa. ³ Bkow blonṅ bi wa bafalanaa kē bañaanṅ bti badoo nuṅ kē ukeṭi, kē uṣë jeb. Wal mënṭ kē bañaanṅ biki mboṣ bti baṣë maṭ uko wuṅ aṭaṣ ulimariya. ⁴ Baṅup adëman unjumpul ṭiki uwul ulimariya mnhina. Badëman kak ulimariya aji : « In awoonṅ ji ulimariya wi? In ahiluṅ kagut na wa? »

⁵ Uyeenk mnhina mi phil bṭup, aṣë ṭup ṅṭup ṅjooṭ ṭi Naṣibaṭi abot akara. Uyeenk pṣih pi kli iṭëen ṅbaakër na ktëb. ⁶ Uhaabëṣ mntum akar Naṣibaṭi, katimul, katohul na banfëṭuṅ du baṭi. ⁷ Naṣibaṭi awut wa kē ugut na banwoonṅ biki nul adoo kob baka. Uyeenk pṣih aṣih kṣini bti, kntaali bti, bañaanṅ biki ṅṭup bti na ṅtaak bti. ⁸ Banfëṭuṅ mboṣ bti baluṅ kadëman wa, biki itim iwoonṅ iinwo ṭi ulibra wi ubida wi anwoonṅ unkaneel unfaalaniṅ pa bṭëjanṅ ji mboṣ mambi mando kapaṣana.

⁹ Ankaanṅ ibaṭ atiinkan. ¹⁰ Anwoonṅ i pya ukalabuṣ, aya wa. Anwoonṅ i pkeṭ na kakej, bafiṅa na ka. Wal mënṭ uwo pa biki Naṣibaṭi wal wi kamiir na pfiyaar.

† Unjumpul uya naṭ kakab bdëk : ṭi ṅlibra ṅlon ṅjon bapiit aji : kē ṅṣë ya anaṭ du kakab bdëk.

Ulimariya umpënnuŋ ƚi mboŋ

¹¹ Wal mënŋ dwin kē ulimariya ulonj kak kē upën ƚi mboŋ. Uwo na ktiim ktëb ji ki unkaneel aŋë ji uŋiini ji unjumpul. ¹² Uji udo mnhina bti mi ulimariya uteek ƚi kadun ki wa. Uŋu bañaan banfëtuŋ mboŋ pŋup kadëman ulimariya uteek, umbiinj afaalana aŋë jeb. ¹³ Udo iko iŋonarënaan maakan adoo ji upënan du baŋi bdoo, kado ba bawala ƚi mboŋ ƚi kadun ki bañaan. ¹⁴ Uguur bañaan biki mboŋ na iko iŋonarënaan yi uhilunj pdo ƚi kadun ki ulimariya uteek. Uji na bañaan biki mboŋ bado ptu pannaamuŋ na ulimariya umbiinj afaalana aŋë naŋa. ¹⁵ Uyeenk mnhina mi pwul ptu uhefënŋ kē padoo hil bŋup abot ado kē bafinj bañaan bti bampokunj pŋup kadëman pa. ¹⁶ Ulimariya uŋu kē bañaan bti, bapoŋ na bawee, bayok na bawaan, balemp na bawee biki baka kē baya piitana ƚi kaŋen kadeenu kēme ƚi pjuk uko wi wa. ¹⁷ Ñaan anwoonj aanwo na uko wi, unwoonj katim ki wa kēme mnfën mi katim ki wa, aankhil pnuj kēme pwaap.

¹⁸ Uko wi, uwo wi ñaan awo na uŋal untuŋa. Antitunj atenan bnura ame uko unwoyi ƚi mnfën mi ulimariya : uwo mnfën mi ñaan najën, uwo iŋeen-week paaj na iŋeen paaj na paaj (666).

Anwoonj unkaneel wi bŋenan na bañaan biki nul

14 Dten kak aŋë win anwoonj unkaneel wi bŋenan kē anaŋ du pnkunj pi *Fiyonj awo na bañaan biki nul iŋeen-week na iŋeen ŋbaakër na babaakër ŋyaaŋ iŋeen-week iŋeen (144 000) biki bapiitunj ƚi ijuk yi baka katim ki nul na ki Aŋin. ² Dtiink pdiim plonj kē pakpëna baŋi, pawo ji ubulan uweek, ji kamparantant kawee. Kē pdiim pi ntiinkunj pawo ji kayeeh ki bankkobunj intuni bakyeehuŋ. ³ Bayeeh kayeeh kahalun ƚi kadun ki pŋij pi pŋih na ki ŋko ŋbaakër na ki bantohi. Nin ñaan alonj aanhil pjuk kayeeh mënŋ bē mënŋ bañaan iŋeen-week na iŋeen ŋbaakër na babaakër ŋyaaŋ iŋeen-week iŋeen (144 000), bambuurunj ƚi mboŋ. ⁴ Baanŋopan ŋleef ŋi baka na baaŋ, baambaan kabanaara ñaaŋ. Baji baŋaŋ anwoonj unkaneel dko bti di akyaan. Babuuran baka ƚi bañaan bahilna bawo bateek biki Naŋibaŋi na biki anwoonj unkaneel. ⁵ Nin ŋŋilan ŋaambaan kapënaara ƚi mntum mi baka, baanwo na nin buŋaan dlonj.

Uŋup wi ŋwanjuŋ ŋwajanŋ

⁶ Wi uko waŋ uŋëpuŋ, dwin uwanjuŋ ulonj kē uwo du kalowan du baŋi. Uwo na Uŋup Ulil Unuura unkuŋonj te mnŋto wi uwoonj kaŋup bañaan banwoonj ƚi mboŋ: uŋup wa ŋtaak bti, kŋini bti na ŋŋup bti na kntaali bti. ⁷ Uji na pdiim pweek : « Nadoon kaŋi Naŋibaŋi, nado kadëmana, ƚiki unuur wi akwayëŋun ubani. Nadëmaan ampaŋun baŋi na mboŋ, idëk na ŋkumpëŋ ŋi meel. ⁸ Uwanjuŋ utëbanŋen upën ƚi kafetj ki uteek aŋë ji : « *Babilon, ubeeka uweek ujoti, ujoti ; wul undaanunj poot pi wa ŋtaak bti, kē pdaan poot puŋ pawoonj pŋopan uleef na pekadu di piintj ji wa. »

⁹ Uwanjuŋ uwajanŋen upën ƚi kafetj ki ŋteek aŋë ji na pdiim pweek : « Woli alonj adëman ulimariya na ptu pi wa, bapiitële uko wi wa ƚi pjuk pi nul kēme ƚi kaŋen ki nul, ¹⁰ adaan kak poot pi udeeb wi Naŋibaŋi. Poot mënŋ paankjëm wal wi pakjësaniinj du pnkalame pi udeeb wi nul. Anj mënŋan ahaj maakan ƚi bdoo na ƚi pdëpalën panjaan patërad ƚi kadun ki ŋwanjuŋ ŋyimanaan na ƚi kadun ki anwoonj unkaneel wi bŋenan. ¹¹ Udu wi mnhaj mi baka udo kapëna pën te mnŋto. Bukal bandëmanunj ulimariya na ptu pi wa, bampiitaniinj katim ki wa, baankka pnoorfën na pnak kēme na utejan. ¹² Wal wi, uwo wal wi bañaan biki Naŋibaŋi bammëbanunj bgah bi nul abot afiyaar Yetu bawoonj biki kataman. »

¹³ Kē nŋë tiink pdiim plonj du baŋi kē paji : « Piitan : banuurandëni, bankketunj hënkunj aŋë fiyaar Ajugun. »

Wal mënŋ kē *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uŋë ji : « Aa, banoorfën ƚi ulemp wi baka, udo wi baka uŋaŋ baka. »

Kakit ƚi mboŋ

¹⁴ Dten kak aŋë win kanfëluŋ kafaatal, uko ji ñaan uŋoonj ƚi ka awo na utëpi wi pŋih wi uwuuru ƚi bkow, aŋë wo na kakaawi kajul ƚi kaŋen. ¹⁵ Uwanjuŋ ulonj upëna du Katoh Kawee ki Naŋibaŋi aŋë do pdiim pweek aji na anŋoonj ƚi kanfëluŋ : « Jejan kakaawi ki nu ido kakit. Wal wi kakit ubani, mboŋ manjiji. » ¹⁶ Wal mënŋ kē anŋoonj du kanfëluŋ aŋë ƚu kakaawi ƚi mboŋ, kē kakit kadolana ƚi mboŋ bti.

¹⁷ Uwanjuŋ ulonj upëna du Katoh Kawee ki Naŋibaŋi kanwoonj du baŋi, uwo wul kak na kakaawi kajul ƚi kaŋen. ¹⁸ Uwanjuŋ ulonj kak upëna ƚi *bliit bi mngur, uwo na mnhina mi bdoo. Udo pdiim pweek aji na unwoonj na kakaawi kajul : « ŋuun kakaawi ki nu imar mnko mndolni ubiŋu ƚi uwoorta wi mboŋ, mnko mi wa manjeenki. » ¹⁹ Kē uwanjuŋ wunj uŋu kakaawi ƚi mboŋ amar uwoorta wi mboŋ. Uŋu mnko mi umaruŋ ƚi kako kawee ki udeeb wi Naŋibaŋi kapooŋna ma. ²⁰ Baŋooŋ mnko muŋ du bdig bi ubeeka apooŋ, kē pŋaak pampënuŋ ƚi kako kapooŋni paniink dko danliŋun na ŋkilometër iŋeen-week ŋwajanŋ (300) abot aya aliŋ na ijaas yi umpëlënt unnaaŋun.

Ŋwanjuŋ paaj na ulonj na mnhaj mbaaŋŋaani

15 Dwin du baŋi uko ulonj kak uweek wi ñaan ajaan amagan maakan, uwo : ŋwanjuŋ paaj na ulonj ŋamëbanunj iŋaafa paaj na kalonj. Iŋaafa mënŋ iwoonj ibaaŋŋaani, yul ikŋuunj udeeb wi Naŋibaŋi uwinana bti.

² Dwin kak uko ji bdëk banwoonj ji kawini bannaakiiri na bdoo. Bampokunj ulimariya na ptu pi wa, na mnfën mi katim ki wa, banaŋ ƚi ba duuŋ amëban intuni yi Naŋibaŋi awulunj baka. Bakob intuni mënŋ ³ aŋë yeeh kayeeh ki bi *Moyit nalempar Naŋibaŋi na anwoonj unkaneel wi bŋenan, aji :

« Iwi Ajugun Naŋibaŋi *Anhiniinj iko bti ; udo wi nu udëmi abot awo uŋonarënaan, iwi naŋih i ŋtaak.

Bgah bi nu bawo btool abot awo bi manjoonan

⁴ Iwi Ajugun, in awoonj aankdo kaŋi'u?

In awoonj aankdo kadëman katimu?

Iwi ðaň iyimanuñ.

Ñtaak bti ñabi kanjup kadëmanu

ñiki bañaan bawin kë iko yi ikdolun iwo itool. »

⁵ Dwin kak du bañi, *dko dyimanaan di *kaloona kanjaan kadiiman kë Naşibañi awo da kë dahaabëşaa. ⁶ Kë ñwanjuñ paaj na ulonj ñamëbanuñ iñaafa paaj na kalonj kë ñapëna ði dko dyimanaan, ñawohara imişa ifaatal feh inkyikuñ, aşë tan ði ilank itël yi uwuuru. ⁷ Ulonj ði ñko ñbaakër uwul ñwanjuñ paaj na ulonj ñuñ knkalame paaj na plonj ki uwuuru kanñumi udeeb wi Naşibañi, ankwoonj te mñto. ⁸ Kë mndëm mi Naşibañi na mnhina mi nul manşë do kë dko dyimanaan datum na udu. Kë nin alonj aanhil pneej ði da bë iñaafa paaj na kalonj yi ñwanjuñ paaj na ulonj iindolanaa.

Knkalame paaj na plonj ki udeeb wi Naşibañi

16 Dtiink pdiim pweek pampënnuñ du *dko dyimanaan kë paaj na ñwanjuñ paaj na ulonj: « Nayaan najeeş knkalame paaj na plonj kanwoonj na udeeb wi Naşibañi ði mboş. » ² Uteek uya jeeş pnkalame pi wa ði mboş, kë ñjad ñanjaan ñade abot aţëkëñ ñapën ði banwoonj na uko unjaan udiiman kë bawo biki ulimariya, banjaan badëman ptu pi wa.

³ Utëbantën uya jeeş pnkalame pi wa ði bdëk bweek, kë bakak ji pñaak pi ñaan ankeñuñ, kë ñko bti ñanwoonj ði bdëk ñakeñi.

⁴ Uwajantën uya jej pnkalame pi wa ajees ði idëk impoñi na ði ñkumpëş ñi meel, kë meel mi iko yuñ bti mankak pñaak. ⁵ Dtiink wal mënñ uwanjuñ wi meel kë uji :

« Iwi nayimanaan, ibiñ awo abot awo, iwo nañool, iyuuñ kë pwayëş pi nu pawo pñool.

⁶ Jibi bukal batulun pñaak pi *bañuparu na bandukiñ banwoonj biki nu,

hënk di ikaañ awul baka pñaak badaan : uko mënñ uliñ baka. »

⁷ Kë nşë tiink *bliit bi mngur kë baji :

« Aa, iwi Ajugun Naşibañi *Anhiniñ iko bti

pwayëş pi nu bti pawo manjoonan abot awo pñool. »

⁸ Uwanjuñ ubaakantën ujees pnkalame pi wa ði unuur, kë uyeenk mnhina mi ptër bañaan na bdoo bi wa.

⁹ Hënk kë bnuur byik maakan batër baka, kë bawoha wo ði pkar Naşibañi ankaan mnhina mi pñu baka iñaafa yuñ, apok pñëlëş mnwo mi baka kado kadëmana.

¹⁰ Uñeenantën ujees pnkalame pi wa ði pñij pi pñih pi ulimariya kë pñih pi wa pawo ði bdëm bweek. Bañaan bahaj maakan adoo dum indemënt yi baka. ¹¹ Mnhaj na ñjad ñi baka ñañu kë bakkar Naşibañi anwoonj du bañi, apok pñëlëş mnwo mi baka.

¹² Uwanjuñ upaajantën ujees pnkalame pi wa ði bdëm bweek bi Éfrat, kë bakayi, başih bampënnuñ umayar unuur bahilna bañëp. ¹³ Wal mënñan kë nşë win ñntaayi ñwuñaan ñwajantëñ ñannaamuñ ji ñbopal kë ñapën ði mntum mi unjumpul, mi ulimariya na mi ulimariya unwoonj uñupar wa. ¹⁴ Na manjoonan ñawo ñntaayi ; ñaji ñado iko iñonjarënaan, ñaya du başih biki mboş bti

kahilna kayitrën baka pa ugut wi unuur uweek wi Naşibañi Anhiniñ iko bti.

¹⁵ Ajugun aji : « Natenan, dbi ji nakiiñ! Anuurandëni anwoonj bten awo na imişa yi nul, anwoonj aankpën byişu kaduk bduun ði kadun ki bañaan. »

¹⁶ Nntaayi ñuñ ñado kë başih bayit du dko di bajaan bado ði uhebërë Amagedon.

¹⁷ Uwanjuñ uñenk paaj na ulonj ujees pnkalame pi wa na dko, kë pdiim pweek paşë pëna ði pñij pi pñih panwoonj du dko dyimanaan aji : « Uko mënñ udolanaa. »

¹⁸ Wal mënñ kë iliik liik işë pën kë idiim na imparantant itiinkanaa. Mboş manşinñar maakan jibi manwoonj maambaan kaşinñëraara wi ñaan awoonjuñ ði ma.

¹⁹ Pşinñar puñ pado kë ubeeka uweek upañëşari akak ifah iwajantëñ, kë ñbeeka ñi ñtaak bti ñajoti. Naşibañi aantilma *Babilon ubeeka uweek : adanaan wa pnkalame pi udeeb wi nul unkfatuñ. ²⁰ Njiw bti ñawunanaa kë inkuñ iweek ibaa, iinkak awinana. ²¹ Uşubal wi mpoj mndiñ maakan ugot ði bañaan ; kë kañaafa kuñ kë kado kë bakkar Naşibañi ðiki katam maakan.

Ñaañ nañuunk

17 Kë ulonj ði ñwanjuñ paaj na ulonj ñamëbanuñ knkalame paaj na plonj ki uwuuru ubi ði ñi añiini na ñi aji : « Biini, dyuuju kakob ki ñaañ nañuunk naweek anwoonj du kakab idëk iweek akkobiñ. ² Başih biki ñtaak ñi mboş bawinar na a, kë bañaan banfëñuñ mboş bakuj poot pi nul panwoonj ubida uñop. »

³ Wal mënñ kë uwanjuñ wuñ uşë neej ði uşal wi naan añooñen du *pndiiş, kë nwin ñaañ alonj anñoonj ði ulimariya ujeenk, itim inkkaruñ Naşibañi ipiitana ði uleef wi wa bti. Uwo na ñkow paaj na blonj na itiim iñeen.

⁴ Ñaañ awohara imişa inuura maakan ijeenk. Añu iko itum itam preeş yi uwuuru, iwij wijaan na mnko mnuura maakan. Amëban ði kañen pnkalame pi uwuuru pantumuñ na buñaan bi bñopar bi pñuunk pi nul.

⁵ Bapiit ði pjuk pi nul katim kalonj, kë uko wi kawoonj uşë wo uumeetanaa. Uko umpiitaniñ wii wi : « Babilon ubeeka uweek, anin pñuunk na pñop na buñaan bi umundu. »

⁶ Dwin ñaañ mënñ kë akuj pñaak pi banwoonj biki Naşibañi, pi banjaan bañup uko wi Yetu. Wi nwinuluñ aşë ñonjar maakan. ⁷ Kë uwanjuñ uşë ji na ñi : « we ukaañ kë iñonjar hënk ba? Dñupu uko wi ñaañ ummeniñ na wi ulimariya wi ñkow paaj na blonj na itiim iñeen wi añoonuñ. ⁸ Ulimariya wi iwinuñ ubi wo aşë wo uunkak awo, kë uşë wo i kapën du bnjiir kaya katoka te mñto. Kë bañaan biki mboş biki itim iwoonj iimpiitana ði ulibra wi ubida wi umundu upaşaniñ bañonjar wal wi bakwinuñ ulimariya umbiñ awo, awo unwo hënkun, kaşë kabi kawo kak.

⁹ « Ñaan awo kawo ði uko wi na mntit na uşal unñuñ : ñkow paaj na blonj ñuñ ñawo knkuñ paaj na plonj ki ñaañ añoonj, ñawo kak başih paaj na alonj. ¹⁰ Kañeen ði baka bado bi wala ði pñih, napaañantën akşihun hënkun, nañenk paaj na alonj aandobi bi, kë wal wi akbiñ aankñto kajon. ¹¹ Kë ulimariya umbiñ awo, aşë wo uunkak awo hënkun uwo wul ði uleef wi wa naşih

naṭënk bakreŋ. Uwo alonj ɥi baŋih baṭënk paaj na alonj, uṭoka te mŋto.

¹² « Itiim iṭeen yi iwinuŋ iwo baŋih banwoonj baando bi yeenk pŋih. Kë baŋë yeenk bukal na ulimariya kaŋih uwoori uloolan ɥaŋ. ¹³ Bukal bti bawo na uŋal uloolan : pwul mnhina mi baka na pŋih pi baka ulimariya.

¹⁴ Baluŋ kagut na anwoonj unkaneel wi bṭeŋan aŋë kob baka, ɥiki awo naweek i baweek, naŋih i baŋih. Bando'aniin, bandataniin, banfiyaarulun, banaakiir na a, kakob bambiin pɣutan na a. »

¹⁵ Uwanjuṭ uji na nji kak : « Meel mi iwinuŋ, mi naṭu-unk aṭoonj manwo kntaali, knṭuk, nṭaak, na nṭup. ¹⁶ Ulimariya na itiim iṭeen ki iwinuŋ nṭaluŋ kaŋoor naṭuunk, kaṭok tokana bti kabot kaduka byiŋu, kade uyemaṭ wi nul kabot kaṭëra. ¹⁷ Na manjoonan, Naŋibaṭi aṭuun ɥi nṭhaaŋ nji baŋih bukuŋ uko wi aŋaluŋ bado kë bawo na uŋal uloolan wi pdo wa : baluŋ kawul pŋih pi baka ulimariya kë udo do uko bti wi Naŋibaṭi aṭupun. ¹⁸ Kë ñaaṭ i iwinuŋ, awoonj ubeeka uweek unjaan uŋih ɥi baŋih biki mboŋ. »

Pjot pi Babilon

18 Wi uko waŋ uṭepun, dwin uwanjuṭ ulonj kë uwal-naana baṭi. Uwo na mnhina mnweek, kë bjeehi bi wa baŋë jeehan mboŋ. ² Udo pdiim pweek aji :

« *Babilon ubeeka uweek ujoti!

Ujoti! Ujoti!

Ukak ufëṭ wi nṭaayi,

dko di nṭaayi bti nṭawoon

na di nṭkaṭ nṭop nṭwuṭaan bti.

³ Nṭaak nji mboŋ bti nṭadaan poot pi da, kë pdaan poot pun paŋë wo pṭopan uleef na pekadu di piinṭ.

Baŋih biki mboŋ bti bawinar na da,

kë bawaap biki mboŋ bayokna ɥi nṭal iko yi umundu pi bañaan biki da. »

⁴ Wal mënṭ dkaṭ atiink pdiim plonj panwoonj baṭi, paji : « An pntaali pi naan, napënan ɥi ubeeka wun, nawutna kanaakiir ɥi pṭuban pi baka, iṭaafa inkmbiin ɥi baka iwutna kajotnan. ⁵ Buṭaan di baka dajunkan adoo ban baṭi, Naŋibaṭi aleŋ iko inwoonj iinwo itool bti yi badoluŋ. ⁶ Nadoon biki Babilon uko wi badoluŋ, nadoon nado do baka nṭaaŋ nṭëb iko yi badoluŋ, naṭuun ɥi pnkalame pi bajaan baṭu poot, panhaayun apel pi baka nṭaaŋ nṭëb. ⁷ Naṭuun da mnhaj na pwuṭan panliŋun na mndëm na pyok pi dabiin aka, daji ɥi uŋal wi da : “Dṭo ji naŋih ñaaṭ, mënkwō nayoṭ nin, mënkwō na puum nin unuur ulonj.” ⁸ Uko waŋ ukaan kë ɥi unuur uloolan ɥaŋ, Naŋibaṭi Ajugun anwoonj na mnhina akkob da na iṭaafa inwoonj i pjotna da : pkeṭ, muum, ubon na uyik. »

Nwooni nji bawooniirun Babilon

⁹ Pdiim pakak aji : « Wal wi baŋih biki mboŋ bambiin awo ɥi pṭuban pi piinṭ na Babilon abot awo na da ɥi nṭal iko inuura maakan yi da bakwinun udu wi uyik wi

da, bawooni kabot kaṭëga. ¹⁰ Baluŋ kanaṭ kalow kaṭi mnhaj muŋ kaŋë kaji :

“Pwuṭan oy! Pwuṭan oy!

ɥi iwi, *Babilon, ubeeka uweek,

ubeeka unwoonj na mnhina,

ikobana ɥi uwoori uloolan ɥaŋ!”

¹¹ « Bawaap biki mboŋ bawooni abot aṭëga ji bawo na puum, ɥiki nin alonj aankak anug iko yi bajijun abi bwaap. ¹² Iko mënṭ iwo uwuuru na unṭaam, mnko mwij wijan mantamuŋ preeŋ na mnko mnuura, itenda inuura, ijeenkak, idaan iwoj wojaan na ilonj kak ; mmul mnuura mantamuŋ preeŋ na iko yi bafejun na mmul mënṭ, iko yi babomanaanun iñiin yi nṭlon, yi ifeeru inuura, këme mnlaak, ¹³ ukëra ulil pṭëkën uṭum umpaṭun kalilare na itoh ilil pṭëkëñ na mnkulan, ubiñu na ukëra, pŋon na uloot, nṅgit na nṭkaneel, nṅpëlënt na nṭkaaru nji nṅpëlënt nṭakpulun ; badoo ji bawaap bañaan bajën.

¹⁴ « Baluŋ kaji kak na Babilon : “Iko bti yi uhaaŋu uŋaluŋ iinkak awin ya, ilowu! Iko inwoonj yi mndëm mi nu na inuura maakan, iinkak awin ya nin.” ¹⁵ Bawaap bambiin ayokna ɥi ubeeka mënṭ banaṭ kalow kaṭi mnhaj mi ubeeka mamob baka. Bado kawooni, kaṭëga ɥi ubeeka mënṭ ¹⁶ kaji :

“Pwuṭan oy! Pwuṭan oy!

Ubeeka uweek

unwohariin itenda inuura itam preeŋ,

ijeenkak, iwoj wojan,

unṭuun uwuuru na mnko mnuura mntam preeŋ,

¹⁷ ɥi uwoori uloolan ɥaŋ kë pyok mënṭ bti paŋë toka.”

« Kë bajug nṭantu na banjaan baṭon nṭa na bañaan bti banjaan balemp ɥi bdëk baŋë naṭ alow. ¹⁸ Wi bawinun udu wi uyik aŋë ji : “Ubeeka unliŋ na wi ubi woha i?”

¹⁹ Baṭu mboŋ ɥi ikow yi baka aŋë nṭajar awooni ji banwoonj na puum aji :

“Pwuṭan oy! Pwuṭan oy!

Ubeeka uweek

wi bankaŋ nṭantu ɥi bdëk bti

bayoknun ɥi pyok pi wa,

ɥi uwoori uloolan ɥaŋ kë uŋë toka!

²⁰ Baṭi, banjaan na baṭupar Naŋibaṭi na an biki nul bti

nalilaan ɥi pjot pi wa,

Naŋibaṭi akob wa ɥi uko wi udolanan.” »

²¹ Wal mënṭ, kë uwanjuṭ unwoonj na mnhina mnweek uŋë jej plaak pweek maakan afël du bdëk aŋë ji :

« Na mnhina mntënṭ mi,

mi mi Babilon ubeeka uweek ukfëlaniiŋ,

baankak awin wa nin.

²² Nin iyeeh yi banjaan bakob intuni na bayeeh

iinkak atiinkana.

Nin bateen na balul

baankak atiinkana.

Nin pṭaat pi baṭak paankak atiinkana ;

nin phuunṭ paankak atiinkana ɥi btëk.

²³ Nin unkaniya uunkak ateh ;

nin baankak atiink pdiim pi naniim na pi naniima.

Bawaap biki nu babiin awo bañaan baweeb biki mboş.

Dayaamu di nu daneeman n̄taak b̄ti.

²⁴ P̄ñaak pi baṭupar Naşibaṭi, banwoon biki nul, bañaan b̄ti banfiñaniin ṭi mboş, pawo ṭi iñen yi nu. »

Iyeeh yi mnlilan du baṭi

19 Wi iko yan iṭepun, d̄tiink uko ulon unwoon ji p̄ntuk pweek pi bañaan du baṭi k̄e paji :

« Haleluya

Naşibaṭi i nun ad̄em abot awo na mnhina, ul ambuuranun nja,

² pwayeş pi nul pawo manjoonan abot awo p̄tool. Akob naṭuunk naweeb ambiin aṭopan mboş na p̄tu-unk pi nul,

alukan ṭi a p̄ñaak pi balempar Naşibaṭi. »

³ K̄e bakak ahuuran aji :

« Haleluya!

Udu unkp̄ennun ṭi ubeeka wi *Babilon uunkba. »

⁴ K̄e bantohi iñeen n̄t̄eb na babaak̄er na n̄ko n̄baak̄er baş̄e n̄up ad̄eman Naşibaṭi anṭoon ṭi p̄ṭij pi p̄şih. Bahu-uran aji :

« Uwo har, Aleluya! »

⁵ Wal m̄enṭ, k̄e p̄diim ploṅ paş̄e p̄enna du p̄ṭij pi p̄şih aji :

« An balemparul b̄ti, an nanṅalulun apel iko b̄ti,

baweeb na bampoti, nad̄emaan Naşibaṭi i nja. »

⁶ K̄e n̄ş̄e tiink uko unwoon ji p̄diim pi p̄ntuk pweek, panwoon ji ubulan uweek, awo ji imparantant iweek k̄e pakhuuran aji :

« Haleluya!

Ajugun Naşibaṭi *Anhiniin iko b̄ti aşih.

⁷ Nawulan n̄wo ṭi mnlilan na mntan

n̄bot n̄d̄emana,

ṭiki b̄niim bi anwoon unkaneel wi b̄ṭenjan babani, k̄e aharul añ̄ega b̄nuura.

⁸ Bawula patenda p̄nuura pfaatal, p̄jint̄ piş̄, panknuurun, aji awoh. »

Patenda pfaatal pun pawoon iko itool yi banwoon biki Naşibaṭi badolun.

⁹ K̄e uwanjut uş̄e jak̄en : « Piitan uko wi : “Banu- rand̄eni biki baduun p̄maar b̄niim bi anwoon unkaneel wi b̄ṭenjan.” » Ukak aji na n̄ji : « Uṭup wi uwo uṭup wi Naşibaṭi ṭi uleeful. »

¹⁰ Wal m̄enṭ k̄e n̄ş̄e jot ṭi ihoṭ yi wa kad̄eman wa. K̄e uş̄e ji na n̄ji : « Ṭaafaraan kado uko wi! D̄ji kalempar Naşibaṭi ji iwi na bayiṭu bamm̄ebanun uṭup wi Yetu. Naşibaṭi i i iwoon kad̄eman! Uṭup wi Yetu wi wi Naşibaṭi aṭuun ṭi baṭuparul.

Andapiin ump̄el̄ent̄ ufaatal

¹¹ Wal m̄enṭ, k̄e n̄ş̄e win baṭi k̄e bawo bhaab, k̄e ump̄el̄ent̄ ulon ufaatal uş̄e wo da. Andapiin wa katimul kawo « Amm̄ebanun Naşibaṭi na manjoonan. » Awo natool ṭi pwayeş pi nul abot aji gut pa iko inwoon itool.

¹² K̄eş ki nul kawo ji bdoo banjeenun, k̄e abot awo na n̄tepi n̄i p̄şih n̄tum ṭi bkow. Apiitana katim kalon ṭi uleef ki nin alon b̄e m̄enṭ ul ameen ka. ¹³ Awohara bayeti banwoon na p̄ñaak. Katimul kawo « Uṭup wi Naşibaṭi. » ¹⁴ Bangoli biki baṭi bawo ṭi kaf̄eṭul aṭaşa, adapa n̄mp̄el̄ent̄ n̄faatal akuṭ awohara imişa yi itenda ifaatal inuura ijinṭ piş̄. ¹⁵ Kakej kajul kap̄en ṭi mntumul ki akkobni n̄taak. Ul aklun kaşih baka na btam. Alun kayuuj udeeb unkfatur wi Naşibaṭi *Anhiniin iko b̄ti wi aklun kaṭu bañaan ṭi kako kaweeb ki bajaan bapooñna mbuk mndolni ubiñu, kapooñ baka. ¹⁶ Apiitana ṭi bayeti bi nul na pnkantul katim ki : « Naşih i başih na Naweeb i baweeb. »

¹⁷ K̄e n̄ş̄e win uwanjut ulon k̄e uwo ṭi unuur, uhuuran maakan aṭiini na n̄kaṭ n̄ankyiṭun du kalowan du baṭi aji : « Nabiini, nabiin nayit pa ufettu uweek wi Naşibaṭi, ¹⁸ nahilna nade uyemaṭ wi başih, wi bangoli na baweeb biki baka, wi n̄mp̄el̄ent̄ na bandapiin n̄ja, wi bañaan b̄ti, balemp na baweeb biki baka, bampoti na baweeb! »

¹⁹ Wal m̄enṭ k̄e n̄ş̄e win ulimariya na başih biki mboş na bangoli biki baka k̄e bayitiir kabi kagutan na andapiin ump̄el̄ent̄ ufaatal na bangoli biki nul. ²⁰ K̄e ulimariya uş̄e mobana, wul na naṭupar wa, undolon iko iñon̄ar̄enaan ṭi kadun ki wa, aguur banyeenkun uko wi ulimariya abot an̄up ad̄eman ptu pi wa. Nul n̄t̄eb b̄ti n̄faṭlana n̄jeb du katant ki bdoo kanwoon na p̄d̄epal̄en panjaan pat̄erad. ²¹ Bandukiin bafiñana na kakej kamp̄ennun ṭi mntum mi andapiin ump̄el̄ent̄, n̄kaṭ n̄jade muum mi baka adoo yok.

P̄şih pi n̄şubal iñeen-week nyaaş iñeen

20 Dwin wal m̄enṭ, uwanjut k̄e uwalnaana baṭi, awo na kaniigsaani ki bn̄jiir bweek abot am̄eban mnkorentu mnweek. ² Uya mob unjumpul, upula wi ṭfa, wul uwoon Untaayi Uweek, *Ṭatana aş̄e tan wa pa n̄şubal iñeen-week nyaaş iñeen (1000). ³ Af̄el wa du bn̄jiir bweek anigan ba abot aṭu uko ulon atuhna ba, uhilna uwo uunkak aguur n̄taak te wal wi n̄şubal iñeen-week nyaaş iñeen (1000) n̄kaṭṭepun. Woli n̄aṭ̄epi babaa wutan wa n̄wal n̄ntiinku ṭañ.

⁴ Dkak awin iṭij yi p̄şih, bambiin aṭo ṭi ya bayeenk mnhina mi pwayeş. Dwin kak n̄haaş n̄i bañaan biki babiin afaal ṭiki baṭup Uṭup wi Naşibaṭi na uko wi Yetu, banwoon baan̄up ad̄eman ulimariya na ptu pi wa, awo baampiitan katim ki wa ṭi p̄juk k̄eme ṭi kañen. Banaṭa ṭi p̄keṭ aşih na *Krittu n̄şubal iñeen-week nyaaş iñeen (1000). ⁵ Pnaṭa p̄teek ṭi p̄keṭ pu pun. K̄e bankeṭun bandukiin, baannaṭa ṭi p̄keṭ te wal wi n̄şubal iñeen week nyaaş iñeen n̄aṭ̄epun. ⁶ Bannaṭiin uteek ṭi p̄keṭ banu- rand̄eni! Bawo biki Naşibaṭi, p̄keṭ p̄t̄ebanṭ̄en paankhilan nin uko ulon ṭi baka. Bawo baṭenjan biki Naşibaṭi na Krittu kabot kaşih na a n̄şubal iñeen-week nyaaş iñeen.

P̄jot pi Ṭatana

⁷ Wal wi n̄şubal iñeen-week nyaaş iñeen (1000) n̄kaṭṭepun bawutan *Ṭatana ap̄en du ukalabuş̄, ⁸ aş̄e

aya du n̄taak n̄i umundu b̄ti n̄i bajaan̄ badu Gog na Magog, aguur bañaan̄. Ado baka babi bayit pa ugut. Baŕum ji pyiw pi bd̄ek. ⁹ Baniink mboŝ b̄ti, kakool ubeeka wi Naŝibaŝi aŋalun̄, di banwoon̄ biki nul bawoon̄. K̄e bdoo blon̄ baŝe p̄enna baŝi abi at̄er baka. ¹⁰ Wal m̄ent̄, k̄e *Untaayi Uweek, unguurun̄ baka, uŝe f̄elana du katant ki bdoo banwoon̄ na pd̄epal̄en panjaan̄ pat̄erad aŝenk da ulimariya na naŝupar wa. Bahaj maakan pnak na utejan te mn̄to.

Pwayeŝ pi bankeŝun̄

¹¹ Dwin wal m̄ent̄ p̄t̄ij pi p̄ŝih pfaatal pweek na anŝoon̄ ŝi pa. Mboŝ na baŝi n̄aŝii, k̄e nin f̄aan̄ aankak awin n̄a. ¹² K̄e n̄ŝe win bankeŝun̄, baweeek na bampoti, k̄e banaŝ ŝi kadun ki p̄t̄ij pi p̄ŝih, k̄e anŝoon̄ ŝi p̄t̄ij pi p̄ŝih aŝe haab̄eŝ n̄libra. Ahaab̄eŝ ulibra ulon̄ kak, unwoon̄ ulibra wi ubida. Awayeŝ bankeŝun̄, andoli ŝi uko wi adoon̄ jibi upiitaniin̄ ŝi ulibra.

¹³ Wal m̄ent̄, k̄e bd̄ek baŝe kakan muum manwoon̄ ŝi ba, k̄e pkeŝ na mnkeŝ n̄akakan muum mi n̄ahankun̄ k̄e awayeŝ andoli ŝi uko wi adolon̄. ¹⁴ K̄e pkeŝ na mnkeŝ n̄aŝe f̄elana du katant ki bdoo ; katant ki bdoo m̄ent̄ bawoon̄ pkeŝ pt̄ebant̄en̄. ¹⁵ Anwoon̄ i katim kawoon̄ kaampiitana ŝi ulibra wi ubida baf̄ela du bd̄ek m̄ent̄.

Baŝi bhalu na mboŝ mn̄halu

21 Wal m̄ent̄ dwin baŝi bhalu na mboŝ mn̄halu ; baŝi bteek na mboŝ mn̄teek n̄aankak awo, bd̄ek kak baankak awo. ² K̄e n̄ŝe win ubeeka uyimanaan, Yerutalem dhalu, k̄e dakp̄enna baŝi du Naŝibaŝi awo ji n̄aaŝ naniima ambomanderun̄ pa ayinul. ³ D̄tiink wal m̄ent̄ pd̄iim pweek pamp̄ennun̄ du p̄t̄ij pi p̄ŝih aji : « Katoh ki Naŝibaŝi akf̄eŝun̄ na bañaan̄ kii ki. Awo da na baka, bawo pntaali pi nul, ul ŝi uleeful aŝe wo Naŝibaŝi i baka. ⁴ Awent mnkuul mi baka b̄ti ; pkeŝ, mn̄t̄eg, n̄wooni, na mn̄haj maankak awo, iko ijon iinkak awo. »

⁵ K̄e anŝoon̄ du p̄t̄ij pi p̄ŝih aŝe ji : « Natenan, dkakan iko b̄ti k̄e iwo ihalu. » Ajak̄en kak : « Piitan n̄ŝup n̄i ; n̄a-wo manjoonan abot adolana. »

⁶ Akak ajak̄en : « Udolanaa, n̄i dwoon̄ Nateek na Nabaañŝaani, dwoon̄ Ujuni na Ubaañŝaan. N̄aan i udaan uŝijun̄, d̄tena adaan du n̄kump̄eŝ n̄i meel manjaan̄ manwul ubida, nin aankluk uko ulon̄. ⁷ Ampokun̄ buŝaan ayeenk uko m̄ent̄. N̄i dwo Naŝibaŝi i nul, ul aŝe wo abuk naan. ⁸ K̄e balal, bandeknun̄ kaf̄eŝ, bado iko iwuŝaan maakan, baf̄in̄ bañaan̄, bado iko iŝop, bado dayaamu, banjaan̄ bad̄eman n̄nton̄ na baŝilan b̄ti, kafah ki baka kawo baya du katant ki bdoo banwoon̄ na pd̄epal̄en panjaan̄ pat̄erad ; uko m̄ent̄ uwoon̄ pkeŝ pt̄ebant̄en̄. »

Yerutalem dhalu

⁹ Wal m̄ent̄, ulon̄ ŝi n̄wanjuŝ paaj na ulon̄ n̄am̄ebanun̄ knkalame kantumun̄ na iŝaafa paaj na kalon̄ ibaañŝaani, ubi aŝiini na n̄i aji : « Biini, dyuuju n̄aaŝ ankiimiin̄, ahar anwoon̄ unkaneel wi b̄tejan. » ¹⁰ Un-eej ŝi uŝal wi naan aya na n̄i du pnkun̄ pweek pku-

j̄enŝaan duuŝ aŝe yuuj̄en ubeeka uyimanaan, Yerutalem, damp̄ennun̄ baŝi, du Naŝibaŝi. ¹¹ Danuur na bjeehi bi Naŝibaŝi. Uko unwoon̄ ji unobna ujaagal na ujeenk al unuura uwoj woj ŝi da b̄ti awo ji kawini.

¹² N̄niw n̄k̄em abot akuj̄ent̄ n̄afooyun̄ wa. Uwo na kl̄eman iŝeen na kt̄eb. Uwanjuŝ uwo ŝi pl̄eman pandolon̄, k̄e babot apiit̄ ŝi pa katim kalon̄, itim m̄ent̄ iwo yi kn- taali iŝeen na kt̄eb ki babuk *Itrayel. ¹³ Kl̄eman kwajan̄ŝ kawo du umayar unuur, kwajan̄ŝ du btamŝanka, kwajan̄ŝ du btammaŋu, kwajan̄ŝ du kayoba. ¹⁴ Baniw ubeeka ŝi klaak khaan iŝeen na kt̄eb, ŝi klaak m̄ent̄ bapiit̄ itim iŝeen na it̄eb yi banjaan̄ biki anwoon̄ unkaneel wi b̄tejan.

¹⁵ Uwanjuŝ unŝiiniin̄ na n̄i um̄eban ŝi kaŝen pko pni-ibi, pawo pi uwuuru, pawo pniibni ubeeka, kl̄eman, na uniw unfooyun̄ ubeeka. ¹⁶ Iban̄ ibaak̄er yi ubeeka ilin̄ lin̄, kambaŋ kalon̄ kaand̄em apel kat̄ent̄. Uniib wa k̄e uwo n̄kilomet̄er iŝeen week n̄yaaŝ iŝeen n̄t̄eb na n̄baak̄er (2400). ¹⁷ Uniib uniw wi ubeeka k̄e uwo n̄met̄er iŝeen paaj (60). Uwanjuŝ uji uniib jibi bañaan̄ bajaan̄ baniib. ¹⁸ Uniw m̄ent̄ uwo na uko ulon̄ unwoon̄ na unobna wi ujaagal, na ujeenk al. Ubeeka uwo wi uwuuru ujint̄ piŝ unjaan̄ uwoj woj ji kawini. ¹⁹ Klaak kweek ki bapaf̄nun̄ ubeeka aniw kawo na iko inuura maakan iwoj wojaan̄ itum. Pteek pawo na iko yi unobna wi ujaagal, na ijeenk al, baji bado ya Jaŝpi ; pt̄ebant̄en̄ pawo na iko iniilu baji bado pa Faŝira ; pwa- jan̄ŝen pawo na iko inwoon̄ na inobna itum, baji bado ya Kaltedoniya ; pbaakan̄ŝen pawo na iko iniilu na yi unobna wi ujaagal baji bado ya Emaralda ;

²⁰ p̄neenan̄ŝen pawo na iko ijeenk al ji p̄naak baji bado ya Faŝdonika ; ppaajan̄ŝen pawo na iko ijeenk al jud baji bado ya Faŝdiwu ; p̄t̄enk paaj na plon̄ pawo na iko inwoon̄ na unobna wi ujaagal, baji bado pa Kritolit ; k̄e p̄t̄enk bakreŋ pawo na iko ijeenk al, baji bado pa Berilu ; k̄e p̄t̄enk kaŝeen kalon̄ pawo na iko ileel baji bado ya Topat̄ ; p̄t̄enk iŝeen pawo na iko ileel na yi unobna wi ujaagal baji bado ya Kritoprat̄ ; p̄t̄enk iŝeen na plon̄ pawo na iko inwoon̄ na unobna wi uko ujeenk al unnaakiirun̄ na uleel, baji bado ya Yakint̄ ; k̄e p̄t̄enk iŝeen na kt̄eb pawo na iko inwoon̄ na unobna wi uko ijeenk al unnaakiirun̄ na uniilu, baji bado ya Ametuŝ.

²¹ K̄e kl̄eman iŝeen na kt̄eb kun̄ kawo ji mnko, pl̄eman pandoli pawo ji pbuk pi mnko ; k̄e bayiti bi ubeeka baŝe wo uwuuru ujint̄ piŝ anuur ji kawini.

²² M̄enwin nin *d̄ko dyimanaan di Naŝibaŝi : Ajugun Naŝibaŝi *Anhiniin̄ iko b̄ti, na anwoon̄ unkaneel bawoon̄ d̄ko dyimanaan. ²³ Ubeeka unuma bnuur k̄eme pli kajeehanaan wa, ŝiki bjeehi bi Naŝibaŝi bajeehan wa, k̄e anwoon̄ unkaneel awo unkaniya. ²⁴ N̄taak n̄alun̄ kado kapoŝna ŝi bjeehi bi wa, baŝih biki mboŝ baŝe babi baŝij wa pyok pi baka. ²⁵ Nin il̄eman yi wa iinkd̄et̄ unuur ulon̄ ŝiki utejan uunkak awo. ²⁶ Baŝij wa mnd̄em na pyok pi n̄taak. ²⁷ Nin uko ulon̄ unŝopun̄ uunkneej ŝi wa, nin n̄aan̄ nado buŝaan, nin naŝilan aankneej da : bampiitaniin̄ itim ŝi ulibra wi ubida wi anwoon̄ unka- neel wi b̄tejan ŝaŝ bakneejun̄ ŝi wa.

22 Wal mēnt̄ uwanjuṭ uyuujēn kabuul ki meel man-jaan manwul ubida, manjinṭ piṣ̄ ji kawini ; meel mi ka mampēna ṭi pṭij pi pṣ̄ih pi Naṣ̄ibaṭi na pi anwoon unkaneel wi bṭeṇan. ² Ṭi ptoof pi itant itēb yi kabuul yuṇ inwoon ṭi ptoof pi ubeeka, uka bko banjaan bawul ubida, baji babuk ḡyaaṣ̄ iḡeen na ḡtēb ṭi uṣ̄ubal, pli pandolon baji babuk. Itoh yi ba iwo ijebanaani baḡaan biki mboṣ̄ bṭi. ³ Nin Naṣ̄ibaṭi aankak afēp ḡaan. Pṭij pi pṣ̄ih pi nul na anwoon unkaneel pawo ṭi ubeeka meet̄, balemparul bado kadēmana ; ⁴ bawin kaara di nul, katiim ki nul kabot kawo ṭi ijuk yi baka. ⁵ Utejan uunkak awo, nin ḡaan aankak anuma unkaniya kēme bjeehi bi unuur, ṭiki Naṣ̄ibaṭi Ajugun aṭu ṭi baka bṭi bjeehi bi nul, baṣ̄ē baṣ̄ih te mnṭo. »

Ubi wi Yetu

⁶ Uwanjuṭ ukak ajakēn : « Nṭup ḡi ḡawo manjoonan abot adolana ; Ajugun, Naṣ̄ibaṭi anjaan aṭu baṭuparul ḡṣ̄al, ayil uwanjuṭ wi nul, uyuuj balemparul uko unkm-
biin ḡi ulibra wi. »

⁷ Yetu aji : « Natenan, dbi hēnkuṇ! Anuurandēni, ankmēbanuṇ ḡṭup ḡi Naṣ̄ibaṭi ḡankṭupun uko unkm-
biin ḡi ulibra wi. »

⁸ Nji Yowan dṭiinkuṇ abot awin iko yi. Kē wi nṭiinkuṇ abot awin iko yuṇ, djot ṭi ihoṭ yi uwanjuṭ unyuujnuṇ iko mēnt̄ kadēman wa, ⁹ kē uṣ̄ē ji na nji : « Ṭaafaraan kado uko wi! Dji kalempar Naṣ̄ibaṭi ji iwi na baṭupar Naṣ̄ibaṭi bṭi na baḡaan bṭi bankmēbanuṇ ḡṭup ḡi ulibra wi. Naṣ̄ibaṭi i i iwoon kadēman. »

¹⁰ Ujakēn kak : « Khank ḡṭup ḡi Naṣ̄ibaṭi ḡi ulibra wi kamen ḡa baḡaan. Wal wi iko yi akṭupun ikdolaniin ḡuḡi. ¹¹ Nado iko inwoon iinwo itool amēbaan ṭi iko

inwoon iinwo itool yi akdolun, anwoon ṭi ubida uṭop amēbaan ṭi wa. Kē anṣ̄aan awo naṭool adoon kado uko unwoon uṭool, anwoon najinṭ piṣ̄ adoon kajinṭanaara jinṭēn uleef. »

¹² Yetu aji : « Natenan, dbi hēnkuṇ! Dwo na baluk bi andoli, ddo kaluk andoli uko wi adolon. ¹³ Dwo Nateek na Nabaaḡṣ̄aani, Najuni na Nabaaḡṣ̄aani, Ujuni na Ubaaḡṣ̄aani.

¹⁴ « Banajuṇ imiṣ̄a yi baka banuurandēni, hēnk bahil kaneejna ṭi ilēman yi ubeeka, kabot kade ṭi mnko mi bko banjaan bawul ubida. ¹⁵ An ḡbuṣ̄: bakaalam, baḡaan banwoon ṭi ubida uṭop, bafin baḡaan, badēman ḡnton, na baḡaan bṭi banḡaluṇ ḡṭilan abot aji baṭilan, napēnan bdig.

¹⁶ « Nji Yetu, dyil uwanjuṭ wi naan uṭupan uko wi. Uwo pa banfiyaaruṇ bṭi. Dwo i pntaali pi *Dayiṭ, awo unfay, ujah unjaan ujeehan na nfa. »

¹⁷ Uhaaṣ̄ wi Naṣ̄ibaṭi na naniima ḡaji : « Biini! »
Anktiinkuṇ ajakan : « Biini! »

ḡaan i udaan uṭijun, abiini ; annumiin, abiin ayeenk ṭi meel manjaan manwul ubida, bē aankluk nin uko ulon.

¹⁸ Nji Yowan, dṭup wa, manjoonan ma, ḡaan ankti-inkuṇ ḡṭup ḡi Naṣ̄ibaṭi ḡi ulibra aṣ̄ē hoṭalēṣ̄ da uko ulon, Naṣ̄ibaṭi aṭu'a iṭaafa yi baṭiiniyaanuṇ ṭi ulibra wi.

¹⁹ Kē woli apēnan uko ulon ṭi ḡṭup ḡi Naṣ̄ibaṭi ḡi ulibra wi, Naṣ̄ibaṭi kapēnan kafah ki nul ṭi bko banjaan bawul ubida na ṭi ubeeka uyimanaan ḡi baṭiiniyaanuṇ ṭi ulibra wi. »

²⁰ Anṭupun uko waṇ aji : « Aa, dbi hēnkuṇ! »
Uwoon haṇ! Iwi Yetu Ajugun, biini!

²¹ Dḡehan Yetu Ajugun awulun nja bṭi bnuura bi nul.